

ISSN 1857-1549

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Calendar Național 2021

CHIȘINĂU, 2020

CZU 050.9
C 13

Director fondator: Alexe Rău

Director general: Elena Pintilei

Colegiul de redacție: Iurie Colesnic (vicepreședinte), acad. Andrei Eșanu, dr. Iulian Filip, Valeria Matvei

Autori: Valeria Matvei (V.M.), Natalia-Maria Șveț (N.-M.Ș.), Maria Ciobanu (M.C.), Elena Barbos-Balinschi (E.B.), Tatiana Luchian (T.L.)

Coperta: Alexandru Burdila

Redactor: Tatiana Luchian, dr. în filologie

Procesare computerizată și prezentare grafică: Diana Odobescu

Consilier editorial: Tatiana Bahmuteanu

Calendar Național 2021 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general : Elena Pintilei ; aut. : Valeria Matvei, Natalia-Maria Șveț, Maria Ciobanu [et al.] ; colegiul red. : Iurie Colesnic (vicepreședinte), Andrei Eșanu, Iulian Filip [et al.] ; red. : Tatiana Luchian. – Chișinău, 2020 (Primex-Com). – ISSN 1857-1549. – 70 ex.

2021. – 2020. – 536 p. – Bibliogr. la sfârșitul art. – Ind. alf. al datelor memorabile documentate : p. 529-531.

050.9
C 13

© Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2020

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine în exclusivitate autorilor

DECENII. ANI. SĂPTĂMÂNI. ANIVERSĂRI. SĂRBĂTORI TRADIȚIONALE, NAȚIONALE, ZILE INTERNAȚIONALE (MONDIALE), COMEMORATIVE ȘI PROFESIONALE

Declarațiile ONU, de lungă durată

2021-2030 Deceniul științei oceanice pentru dezvoltare durabilă (*International Decade of Ocean Science for Sustainable Development*).

2021-2030 Deceniul restaurării ecosistemelor (*United Nations Decade on Ecosystem Restoration*).

2019-2028 Deceniul agriculturii de familie (*United Nations Decade of Family Farming*).

2019-2028 Deceniul de pace al lui Nelson Mandela (*Nelson Mandela Decade of Peace*).

2018-2028 Deceniul de acțiune „Apă pentru dezvoltare durabilă” (*International Decade for Action „Water for Sustainable Development”*).

2018-2027 Al treilea deceniu pentru eradicarea sărăciei (*Third United Nations Decade for the Eradication of Poverty*).

2016-2025 Deceniul de acțiune privind alimentația (*United Nations Decade of Action on Nutrition*).

2016-2025 Al treilea deceniu de dezvoltare industrială pentru Africa (*Third Industrial Development Decade for Africa*).

2015-2024 Deceniul internațional al persoanelor de origine africană (*International Decade of African descent*).

2014-2024 Deceniul energiei durabile pentru toți (*Decade of Sustainable Energy for All*).

2013-2022 Deceniul Internațional al apropierii între culturi (*International Decade for the Rapprochement of Cultures*) (UNESCO).

Ani internaționali declarați de ONU

2021 Anul internațional al economiei creative pentru dezvoltare durabilă (*International Year of Creative Economy for Sustainable Development*).

2021 Anul internațional al fructelor și legumelor (*International Year of Fruits and Vegetables*).

2021 Anul internațional al păcii și al încrederii (*International Year of Peace and Trust*).

2021 Anul internațional pentru eliminarea muncii copiilor (*International Year for the Elimination of Child Labour*).

Anul 2021 este declarat:

Anul european al căilor ferate (Comisia Europeană).

Anul arhitecturii și planificării urbane (CSI).

Anul omagial al pastorației românilor din afara României și Anul comemorativ al celor adormiți în Domnul; valoarea liturgică și culturală a cimitirelor (Patriarhia Română).

A fost desemnată:

Capitala Mondială a Cărții (*World Book Capital*) – Tbilisi (Georgia).

Capitale Europene ale Culturii (*European Capitals of Culture – ECoC*) – Timișoara (România), Novi Sad (Serbia) și Eleusina (Grecia).

Capitala Europeană a Tineretului (*European Youth Capital*) – Klaipėda (Lituania).

Capitala Europeană a Sportului (*European Capital of Sport*) – Lisabona (Portugalia).

Capitala Mondială a Designului (2020-2021) (*World Design Capital*) – Lille (Franța).

Capitala Mondială a Arhitecturii (*World Capital of Architecture*) – Rio de Janeiro (Brazilia).

Capitala Verde a Europei (*European Green Capital*) – Lahti (Finlanda).

Capitala Europeană a Voluntariatului (*European Volunteering Capital*) – Berlin (Germania).

Capitala Culturală a CSI – Dushanbe (Tadjikistan).

Capitala Națională a Tineretului (2020-2021) – s. Sipoteni (raionul Călărași).

Aniversările și comemorările mondiale la care se asociază UNESCO

2200 de ani de la înființarea orașului **Shymkent** (181 î.Hr.) (Kazahstan, cu sprijinul Federației Ruse, al Tadjikistanului și al Turciei).

850 de ani de la nașterea lui **Ahi Evran**, filosof, scriitor și predicator musulman (1171-1261) (propunere comună a Turciei, Republicii Islamice Iran și Azerbaidjanului, cu sprijinul Macedoniei de Nord și al României).

800 de ani de la stingerea din viață a lui **Farid al-Din Abu Hamed Mohammad Attar Neishaburi**, mistic și poet (cca 1146 - 1221) (Republica Islamică Iran, cu sprijinul Afganistanului, Franței, Omanului și al Siriei).

750 de ani de la stingerea din viață a lui **Haji Bektash Veli (HĀjī Baktāš Wali)**, umanist, scriitor și filosof musulman (1209-1271) (Turcia, cu sprijinul Azerbaidjanului, Republicii Islamice Iran, al Macedoniei de Nord și al României).

700 de ani de la stingerea din viață a lui **Dante Alighieri**, poet italian (1265-1321) (Italia, cu sprijinul San Ma-

rino și al Elveției).

700 de ani de la stingerea din viață a lui **Yunus Emre**, poet popular turc și filosof sufit (1241-1321) (Turcia, cu sprijinul Azerbaidjanului, Bosniei și Herțegovinei, Macedoniei de Nord și al Uzbekistanului).

650 de ani de la înființarea **Școlii literare metropolitane de la Târnovo**, centrul intelectual major al Bulgariei medievale (1371) (Bulgaria, cu sprijinul României, al Federației Ruse și al Sloveniei).

230 de ani de la apariția „**Declarației Drepturilor Femeii și ale Cetățenei**”, semnată de **Olympe de Gouges** (Marie Gouze), în care a susținut ideea acordării drepturilor egale pentru femei și bărbați (1791) (Franța, cu sprijinul Andorrei și al României).

200 de ani de la nașterea lui **Fiodor Dostoievski**, scriitor rus (1821-1881) (propunere comună a Belorusiei, Côte d'Ivoire, Italiei, Mexicului și Federației Ruse, cu sprijinul Braziliei, Bulgariei, Cubei și Elveției).

200 de ani de la nașterea lui **Nikolai Nekrasov**, scriitor rus (1821-1878) (Federația Rusă, cu sprijinul Armeniei, Belorusiei, Kazahstanului, Serbiei și al Slovaciei).

200 de ani de la nașterea lui **Rafael María de Mendive**, poet și profesor cubanez (1821-1886) (Cuba, cu sprijinul Ecuadorului și al Republicii Bolivariene Venezuela).

200 de ani de la nașterea **Sfântului Andrew Kim Taegon (Andrew Kim Dae-Geon)**, primul preot creștin coreean (1821-1846) (Republica Coreea, cu sprijinul Franței, Filipinelor și al Vietnamului).

150 de ani de la nașterea lui **Alexander Spendiaryan (Spendiarov)**, compozitor și dirijor armean, fondator al muzicii simfonice naționale armenie (1871-1928) (Armenia, cu sprijinul Georgiei, al Republicii Islamice Iran și al Federației Ruse).

150 de ani de la nașterea lui **Slavoljub Eduard Penkala**, inginer și inventator croat (1871-1922) (Croatia, cu sprijinul Macedoniei de Nord și al Poloniei).

150 de ani de la nașterea lui **Zakaria Paliashvili**, compozitor, dirijor și profesor georgian (1871-1933) (Georgia, cu sprijinul Armeniei și al Letoniei).

150 de ani de la nașterea lui **Jovan Dučić**, scriitor și diplomat sârb, de origine macedo-vlahă (1871-1943) (Serbia, cu sprijinul Bosniei și Herțegovinei, Ungariei și al României).

150 de ani de la nașterea **Lesiei Ukrainka (Larisa Kosach-Kvitka)**, poetă ucraineană (1871-1913) (Ucraina, cu sprijinul Germaniei și al Georgiei).

100 de ani de la fondarea **Institutului pentru Seruri și Vaccinuri „Dr. I. Cantacuzino” din București** (1921) (România, cu sprijinul Bulgariei, Franței, Republicii Moldova, Federației Ruse și al Serbiei).

100 de ani de la nașterea lui **Eugen Coșeriu**, lingvist român din exil, originar din Basarabia (1921-2002) (România, cu sprijinul Republicii Moldova, Franței, Germaniei, Greciei și al Turciei).

100 de ani de la fondarea **Universității de Stat din Minsk, Belarus** (1921) (Belarus, cu sprijinul Letoniei, Lituaniei, Poloniei și al Federației Ruse).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Ivan Vazov**, scriitor bulgar (1850-1921) (Bulgaria, cu sprijinul Poloniei, României și al Federației Ruse).

100 de ani de la nașterea lui **Cintio Vitier**, poet și eseist cubanez (1921-2009) (Cuba, cu sprijinul Republicii Dominicane și Uruguay).

100 de ani de la nașterea **Sophiei Magdalena Scholl**, erou al rezistenței germane (1921-1943) (Germania, cu sprijinul Austriei și al Luxemburgului).

100 de ani de la nașterea lui **Hannah Szenes**, poetă și erou al rezistenței evreiești (1921-1944) (Ungaria, cu sprijinul Serbiei, Sloveniei și al Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord).

100 de ani de la nașterea lui **György (Georges) Cziffra**, compozitor și pianist virtuos maghiar-francez (1921-1994) (Ungaria, cu sprijinul Franței, Serbiei, Sloveniei și al Poloniei).

100 de ani de la nașterea lui **Marija Gimbutas (Gimbutienė)**, arheolog și antropolog lituano-american (1921-1994) (Lituania, cu sprijinul Letoniei, Germaniei și al Statelor Unite ale Americii).

100 de ani de la nașterea lui **Blaze Koneski**, filolog, traducător și poet iugoslav și macedonean (1921-1993) (Macedonia de Nord, cu sprijinul Croației și al Muntenegrului).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Pavol Országh Hviezdoslav**, scriitor și traducător slovac (1849-1921) (Slovacia, cu sprijinul Cehiei și al Poloniei).

50 de ani de la începutul reconstrucției **Castelului Regal din Varșovia**, monument istoric și național (1971) (Polonia, cu sprijinul Croației și al Cehiei).

Anul Nou – 1 ianuarie

Ziua mondială a păcii (proclamată de Vatican) – 1 ianuarie

Nașterea lui Iisus Hristos (Nașterea Domnului sau Crăciunul, stil vechi) – 7 ianuarie

Ziua mondială a rezervațiilor naturale – 11 ianuarie

Ziua comemorării lui Mihai Eminescu – 15 ianuarie
Ziua națională a culturii – 15 ianuarie
Ziua culturii române – 15 ianuarie
Ziua Wikipedia – 15 ianuarie
Ziua diplomatului – 17 ianuarie
Ziua internațională a îmbrățișărilor – 21 ianuarie
Ziua unirii principatelor dunărene Moldova și Țara Românească (1859) – 24 ianuarie
Ziua mondială a vămii – 26 ianuarie
Ziua internațională de comemorare a victimelor Holocaustului – 27 ianuarie
Ziua internațională de mobilizare împotriva războiului nuclear – 28 ianuarie
Ziua europeană a protecției datelor personale – 28 ianuarie
Ziua lucrătorului Procuraturii – 29 ianuarie
Ziua internațională a nonviolentei în școli – 30 ianuarie
Ziua autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală – 1 februarie
Ziua internațională a cititului împreună (*World Read Aloud Day*) – 1 februarie
Ziua mondială a tineretului ortodox – 2 februarie
Ziua mondială a zonelor umede – 2 februarie
Ziua mondială de luptă împotriva cancerului – 4 februarie
Ziua europeană a siguranței pe Internet – februarie, prima zi de marți a lunii
Ziua mondială fără telefon mobil – 6 februarie
Ziua mondială a alegerilor – februarie, prima zi de joi a lunii
Ziua mondială a stomatologului – 9 februarie
Ziua europeană a numărului unic de urgență 112 – 11 februarie
Ziua internațională a femeilor din domeniul științei – 11 februarie
Ziua lui Darwin – 12 februarie
Ziua mondială a radioului – 13 februarie
Ziua internațională a îndrăgostiților – 14 februarie
Ziua comemorării lui Grigore Vieru – 14 februarie
Ziua comemorării celor căzuți în războiul din Afganistan – 15 februarie
Ziua internațională a demonstrațiilor pentru pace – 15 februarie
Ziua bunătații spontane – 17 februarie
Ziua mondială a echității sociale – 20 februarie
Ziua mondială a limbii materne – 21 februarie
Ziua internațională a ghizilor de turism – 21 februarie
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete – 24 februarie
Ziua internațională a filantropiei corporatiste – februarie, a patra zi de luni a lunii
Ziua internațională a ursului polar – 27 februarie
Ziua Mărțișorului – 1 martie
Ziua mondială a imunității – 1 martie
Ziua mondială a protecției civile – 1 martie
Ziua internațională a salvatorului – 1 martie
Ziua „Zero discriminare” – 1 martie
Ziua memoriei – Ziua de comemorare a celor căzuți în conflictul armat din 1991-1992, pentru apărarea integrității și independenței Republicii Moldova și a victimelor acestui conflict – 2 martie
Ziua internațională a scriitorilor – 3 martie
Ziua mondială a luptei împotriva exploatării sexuale – 4 martie
Ziua mondială a ingineriei pentru dezvoltare durabilă – 4 martie
Ziua mondială a eficienței energetice – 5 martie
Ziua mondială a femeii – 8 martie
Ziua ONU pentru drepturile femeii și pacea internațională – 8 martie
Ziua mondială a DJ – 9 martie
Ziua europeană a victimelor terorismului – 11 martie
Ziua mondială de prevenire a maladiilor renale – 11 martie
Ziua mondială împotriva cenzurii – 12 martie
Ziua mondială a rinichiului – 12 martie
Ziua mondială a pacienților – 13 martie
Ziua mondială a semnelui π (pi) – 14 martie

Ziua internațională a râurilor și de luptă împotriva barajelor – 14 martie
Ziua internațională împotriva violenței poliției – 15 martie
Ziua mondială a drepturilor consumatorului – 15 martie
Luna pădurii – 15 martie-15 aprilie
Ziua primăverii europene – 17 martie
Ziua internațională a astrologiei (Ziua echinocțiului de primăvară) – între 20 și 22 martie
Ziua mondială a sănătății orale – 20 martie
Ziua internațională a Francofoniei – 20 martie
Ziua mondială a fericirii – 20 martie
Ziua internațională a teatrului pentru copii și tineret – 20 martie
Nowruz (sau Newruz), sărbătoare închinată focului și purității – 20 martie
Ziua mondială a teatrului de animație – 21 martie
Ziua mondială pentru eliminarea discriminării rasiale – 21 martie
Ziua internațională de combatere a insomniei – 21 martie
Ziua internațională a poeziei – 21 martie
Ziua internațională a pădurii – 21 martie
Ziua conștiinței planetare – 21 martie
Ziua internațională a copiilor străzii – 21 martie
Ziua mondială a apei – 22 martie
Ziua mondială a meteorologiei – 23 martie
Ziua internațională de combatere a tuberculozei – 24 martie
Ziua mondială a cărții poștale – 25 martie
Ziua internațională a comemorării victimelor sclaviei și comerțului transatlantic cu sclavi – 25 martie
Ziua Unirii Basarabiei cu România – 27 martie
Ziua mondială a teatrului – 27 martie
Pesah (Paștele evreiesc) – 27 martie - 4 aprilie
Ziua națională a României de cinstire a memoriei românilor masacrați de sovietici la Fântâna Albă – 1 aprilie
Ziua internațională a păsărilor – 1 aprilie
Ziua internațională a cărții pentru copii – 2 aprilie
Ziua internațională de conștientizare a autismului – 2 aprilie
Sfintele Paști la catolici și protestanți – 4 aprilie
Ziua internațională de atenționare despre pericolul minelor – 4 aprilie
Ziua contabilului – 4 aprilie
Ziua mondială a sănătății – 7 aprilie
Ziua internațională de reflecție asupra genocidului din Rwanda – 7 aprilie
Ziua internațională a romilor – 8 aprilie
Ziua mondială a păsărilor migratoare și a patrimoniului mondial – 9 aprilie
Ziua internațională a celor eliberați din lagărele fasciste de concentrare – 11 aprilie
Ziua mondială a aviației și cosmonauticii – 12 aprilie
Ziua expertului judiciar – 14 aprilie
Ziua culturii universale (Pactul Roerich) – 15 aprilie
Ziua internațională a hemofiliei – 17 aprilie
Ziua internațională a monumentelor și siturilor – 18 aprilie
Ziua europeană a cercului – 19 aprilie
Ziua internațională a astronomiei – 20 aprilie
Ziua limbii chineze (ONU) – 20 aprilie
Ziua mondială a cercului – 21 aprilie
Ziua mondială a Planetei Pământ – 22 aprilie
Ziua bibliotecarului – 23 aprilie
Ziua mondială a cărții și dreptului de autor (copyright) – 23 aprilie
Ziua limbii engleze (ONU) – 23 aprilie
Ziua mondială a protecției animalelor de laborator – 24 aprilie
Ziua mondială a administratorilor profesioniști (a secretarului) – aprilie, ultima zi de miercuri a lunii
Ziua comemorării victimelor catastrofei de la C.A.E. Cernobâl și altor avarii nucleare – 26 aprilie
Ziua mondială a proprietății intelectuale – 26 aprilie
Ziua lucrătorului din gospodăria de locuințe și deservirea comunală – aprilie, a patra duminică a lunii
Ziua mondială a orașelor înfrățite – aprilie, ultima duminică a lunii

Ziua Drapelului de Stat – 27 aprilie
Ziua mondială a siguranței și sănătății la locul de muncă – 28 aprilie
Ziua mondială a dansului (UNESCO) – 29 aprilie
Ziua europeană a solidarității și cooperării între generații – 29 aprilie
Ziua internațională de comemorare a tuturor victimelor războiului chimic – 29 aprilie
Ziua televiziunii naționale – 30 aprilie
Ziua mondială a jazzului (ONU) – 30 aprilie
Ziua muncii (UE) – 1 mai
Sfintele Paști, la ortodocși – 2 mai
Ziua spațiului – mai, prima zi de vineri a lunii
Ziua internațională a libertății presei (ONU) – 3 mai
Ziua europeană a persoanelor cu handicap – 4 mai
Ziua internațională a pompierilor – 4 mai
Ziua internațională a moșelor – 5 mai
Ziua mondială a astmului – prima zi de marți a lunii mai
Ziua internațională a Crucii Roșii și a Semilunii Roșii – 8 mai
Ziua Europei (UE) – 9 mai
Zilele comemorării și reconcilierii, în memoria celor ce și-au pierdut viața în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial – 8-9 mai
Ziua victoriei și a comemorării eroilor căzuți pentru independența Patriei – 9 mai
Ziua europeană a operei – 9 mai
Ziua păsărilor și a arborilor – 10 mai
Ziua internațională de acțiune pentru climă – 10 mai
Paștele Blajinilor – 10 mai
Ziua națională a familiei (Biserica Ortodoxă Română) – 11 mai
Ziua internațională a modei – 11 mai
Ziua internațională a infirmierelor – 12 mai
Ziua eroilor neamului – 13 mai
Ziua internațională a dorului (dedicată tuturor celor care sunt departe de țară, de cei dragi sau dorului de copilărie) – 13 mai
Ziua internațională a latinității – 15 mai
Ziua internațională a medicului veterinar – 15 mai
Ziua internațională de acțiune pentru climă – 15 mai
Ziua internațională a familiei (ONU) – 15 mai
Ziua mondială a telecomunicațiilor și societății informaționale – 17 mai
Ziua internațională a telefonului copilului – 17 mai
Ziua mondială împotriva homofobiei, biofobiei și transfobiei – 17 mai
Ziua internațională a lumânărilor aprinse (comemorarea victimelor SIDA) – mai, a treia zi de duminică a lunii
Ziua internațională a muzeelor – 18 mai
Ziua mondială de luptă împotriva hepatitei – 19 mai
Ziua internațională a metrologiei – 20 mai
Ziua internațională a cămășii (tradiționale) ucrainene – 21 mai
Ziua mondială pentru diversitate culturală, pentru dialog și dezvoltare (ONU) – 21 mai
Ziua internațională a diversității biologice (ONU) – 22 mai
Ziua acțiunii internaționale pentru protecția sănătății și mediului – 23 mai
Ziua Sfinților Întocmai cu Apostolii Chiril și Metodie – sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave – 24 mai
Ziua europeană a păsărilor – 24 mai
Ziua europeană a parcurilor – 24 mai
Ziua parcurilor naționale – 24 mai
Ziua internațională a copiilor dispăruți – 25 mai
Ziua mondială a energiei regenerabile – 26 mai
Ziua Provocării (*Challenge Day* – pentru manifestări sportive și culturale) – mai, ultima zi de miercuri a lunii
Ziua mondială a sclerozei multiple – mai, ultima zi de miercuri a lunii
Ziua internațională pentru sănătatea femeii – 28 mai
Ziua internațională a pacificatorilor ONU – 29 mai
Ziua europeană a vecinilor (*European Neighbours' Day*) – mai, ultima zi de vineri a lunii
Ziua Nistrului – mai, ultima zi de duminică a lunii

Ziua mondială fără tutun – 31 mai
Ziua internațională a ocrotirii copilului – 1 iunie
Ziua mondială a părinților – 1 iunie
Ziua mondială a laptelui – 1 iunie
Ziua Brion Vibber (sărbătoare a Wikipedia) – 1 iunie
Ziua emigranților și nomazilor – 2 iunie
Ziua internațională a copiilor inocenți – victime ale agresiunii – 4 iunie
Ziua mondială pentru diversitate în dialog și dezvoltare – 4 iunie
Ziua lucrătorului bancar – 4 iunie
Ziua internațională a mediului (ecologiei) – 5 iunie
Ziua limbii ruse (ONU) – 6 iunie
Ziua amelioratorului – iunie, prima zi de duminică a lunii
Ziua Oceanului Planetar – 8 iunie
Ziua Eroilor – ziua pomenirii tuturor românilor, care și-au dat viața pentru făurirea istoriei naționale – ziua de joi din cea de-a șasea săptămână după Sfintele Paști
Ziua grănicerului – 10 iunie
Ziua internațională împotriva exploatarei copilului prin muncă – 12 iunie
Ziua asiguratorului – 12 iunie
Zilele Vasile Alecsandri – Mihai Eminescu – iunie
Ziua lucrătorului din industria ușoară – iunie, a doua zi de duminică a lunii
Ziua mondială a donatorului de sânge – 14 iunie
Ziua mondială a vântului – 15 iunie
Ziua mondială de luptă împotriva tratamentelor de proastă calitate la care sunt expuse persoanele vârstnice – 15 iunie
Ziua mondială de combatere a deșertificării și secetei – 17 iunie
Ziua istoricului – 18 iunie
Ziua mondială a refugiatului – 20 iunie
Ziua lucrătorului medical și farmacistului – iunie, a treia zi de duminică a lunii
Ziua mondială a Soarelui (solstițiul de vară) – 21 iunie
Ziua muzicii europene – 21 iunie
Ziua internațională Yoga (ONU) – 21 iunie
Ziua comemorării victimelor fascismului – 22 iunie
Ziua internațională olimpică – 23 iunie
Ziua Suveranității Republicii Moldova – 23 iunie
Ziua ONU pentru serviciul public – 23 iunie
Ziua funcționarului public (în Republica Moldova) – 23 iunie
Ziua universală a iei – 24 iunie
Ziua europeană a siguranței la trecerile la nivel cu calea ferată – 25 iunie
Ziua internațională antidrog – 26 iunie
Ziua internațională de colaborare în favoarea păcii și democrației – 26 iunie
Ziua internațională împotriva torturii (ONU) – 26 iunie
Ziua absolventului – iunie, ultima zi de sâmbătă a lunii
Ziua internațională a pescarului – 27 iunie
Ziua inventatorului și raționalizatorului – iunie, ultima zi de sâmbătă a lunii
Ziua portului popular – iunie, ultima zi de duminică a lunii
Ziua Dunării – 29 iunie
Ziua mondială a arhitecturii – 1 iulie
Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt – 2 iulie
Ziua internațională a ziaristului sportiv – 2 iulie
Ziua internațională a cooperativelor și a cooperației meșteșugărești – iulie, prima zi de sâmbătă a lunii
Ziua victimelor represiunilor politice – 6 iulie
Ziua lucrătorului din comerț – iulie, prima zi de sâmbătă a lunii
Ziua victimelor staliniste (comemorată în Republica Moldova) – 6 iulie
Ziua internațională a sărutului – 6 iulie
Ziua mondială a populației – 11 iulie
Ziua mondială a ciocolatei – 11 iulie
Ziua internațională a indigenilor – 9 iulie
Ziua pescarului – iulie, a doua duminică a lunii

Ziua Justiției (Curtea Penală Internațională) – 17 iulie
Ziua mondială a șahului – 20 iulie
Ziua geodezistului – iulie, ultima zi de duminică a lunii
Ziua mondială de luptă împotriva hepatitei (ONU) – 28 iulie
Ziua Constituției Republicii Moldova – 29 iulie
Ziua internațională a prieteniei – 30 iulie
Ziua scrisului și culturii găgăuze – 30 iulie
Ziua feroviarului – august, prima zi de duminică a lunii
Ziua prieteniei – august, prima zi de duminică a lunii
Ziua Hiroshimei (Ziua mondială a luptei pentru interzicerea armei nucleare) – 6 august
Ziua internațională a infinitului (infiniteții) – 8 august
Ziua internațională a popoarelor indigene – 9 august
Ziua internațională a grădinilor zoologice și parcurilor – 9 august
Ziua lucrătorului din construcții – august, a doua zi de duminică a lunii
Ziua internațională a tineretului – 12 august
Ziua internațională a stângacilor – 13 august
Ziua lucrătorului financiar – 15 august
Ziua mondială a fotografiei – 19 august
Ziua europeană de comemorare a victimelor tuturor regimurilor totalitare și autoritare – 23 august
Ziua internațională de comemorare a comerțului cu sclavi și abolirii acestuia – 23 august
Ziua Independenței (Republica Moldova) – 27 august
Ziua internațională împotriva testelor nucleare – 29 august
Duminica românilor emigranți (prima duminică după sărbătoarea Adormirea Maicii Domnului, Biserica Ortodoxă Română) – august
Ziua mondială a persoanelor dispărute – 30 august
Sărbătoarea națională „Limba Noastră cea Română” – 31 august
Ziua Limbii Române (instituită la 6 decembrie 2011, în România) – 31 august
Ziua mondială a blogului – 31 august
Zilele Diasporei (desășurate în Republica Moldova) – august
Ziua cunoștințelor – 1 septembrie
Ziua internațională a nealinierii – 1 septembrie
Ziua rugăciunii pentru mediu (Începutul anului bisericesc, Biserica Ortodoxă Română) – 1 septembrie
Ziua lucrătorului din sistemul gaze – septembrie, prima zi de duminică a lunii
Ziua Armatei Naționale – 3 septembrie
Ziua lucrătorului serviciului vamal – 4 septembrie
Anul Nou evreiesc Roș Hașana (după calendarul iudaic – anul 5782-5783) – 6-8 septembrie
Ziua europeană a culturii evreilor – 7 septembrie
Ziua mondială a științei de carte – 8 septembrie
Ziua mondială a literaturii – 8 septembrie
Ziua lucrătorului din organele Securității Statului – 9 septembrie
Ziua mondială a frumuseții – 9 septembrie
Ziua lucrătorului din silvicultură – septembrie, a treia zi de sâmbătă a lunii
Ziua mondială a programatorului – 13 septembrie
Ziua mondială pentru democrație – 15 septembrie
Ziua internațională de preservare a stratului de ozon – 16 septembrie
Ziua europeană de prim ajutor – 16 septembrie
Ziua mondială a marinei – septembrie, ultima zi de joi a lunii
Ziua mondială a monitorizării calității apei – 18 septembrie
Ziua europeană a luptei împotriva traficului de persoane – 18 septembrie
Ziua mondială a geologiei – 18 septembrie
Ziua lucrătorului aviației civile – 19 septembrie
Ziua mondială a curățeniei – septembrie, a treia zi de sâmbătă a lunii
Ziua Porților Deschise (inițiativă a Consiliului Europei; zi când toate muzeele se pot vizita fără taxe) – 20 septembrie
Ziua internațională a păcii – 21 septembrie
Ziua europeană fără mașini – 22 septembrie
Ziua internațională împotriva exploatarei sexuale și traficului de femei și copii – 23 septembrie

Ziua mondială împotriva patentelor *software* – 24 septembrie
Ziua europeană a limbilor vorbite – 26 septembrie
Ziua mondială a mării – 26 septembrie
Ziua europeană a limbilor în mediul de afaceri – 26 septembrie
Ziua mondială a Munților Carpați – 26 septembrie
Ziua mondială a turismului – 27 septembrie
Ziua economistului – septembrie, ultima zi de duminică a lunii
Ziua internațională a surdității – septembrie, ultima zi de duminică a lunii
Ziua internațională a accesului la informații – 28 septembrie
Ziua mondială a inimii – 29 septembrie
Ziua mondială a cafelei – 29 septembrie
Ziua internațională a traducătorului – 30 septembrie
Ziua internațională a muzicii – 1 octombrie
Ziua internațională a vegetarienilor – 1 octombrie
Ziua mondială a persoanelor în vârstă – 1 octombrie
Ziua internațională a medicului – 1 octombrie
Ziua mondială fără alcool – 2 octombrie
Ziua mondială a cocorilor – 3 octombrie
Ziua mondială a zâmbetului (Smile) – octombrie, prima zi de vineri a lunii
Ziua mondială a mersului pe jos – 3 octombrie
Ziua mondială a animalelor sălbatice – 4 octombrie
Săptămâna mondială a spațiului cosmic – 4-10 octombrie
Ziua mondială de rugăciune pentru pace în Ierusalim – octombrie, prima zi de duminică a lunii
Ziua internațională a mediului de viață (habitus) – octombrie, prima zi de luni a lunii
Ziua Națională a Vinului – primul wek-end al lunii octombrie
Ziua mondială a profesorului (Ziua mondială a educației) – 5 octombrie
Ziua internațională a muncii decente – 7 octombrie
Ziua mondială a arhitecților – 7 octombrie
Ziua mondială a științei de carte (Ziua internațională de alfabetizare) – 8 septembrie
Ziua internațională a poștei – 9 octombrie
Ziua mondială a sănătății mentale – 10 octombrie
Ziua europeană împotriva pedepsei capitale – 10 octombrie
Ziua internațională a fetelor (*International Day of the Girl Child*, decizie a ONU) – 11 octombrie
Ziua europeană a părinților – octombrie, a doua zi de marți a lunii
Ziua europeană a siguranței rutiere – 13 octombrie
Ziua internațională de diminuare a dezastrelor naturale – octombrie, a doua zi de miercuri a lunii
Hramul municipiului Chișinău – 14 octombrie
Ziua internațională a standardizării – 14 octombrie
Ziua oamenilor nevăzători (Ziua bastonului alb) – 15 octombrie
Ziua mondială a femeilor din mediul rural – 15 octombrie
Ziua mondială a pâinii – 16 octombrie
Ziua mondială a alimentației – 16 octombrie
Ziua mondială de eradicare a sărăciei – 17 octombrie
Ziua europeană de luptă împotriva traficului de persoane – 18 octombrie
Ziua lucrătorului justiției – 19 octombrie
Ziua mondială a statisticii – 20 octombrie
Ziua mondială a demnității muncii – octombrie, a treia zi de miercuri a lunii
Ziua mondială a misionarilor – 22 octombrie
Ziua lucrătorului din transportul auto – 22 octombrie
Ziua internațională de dezvoltare informațională – 24 octombrie
Ziua internațională a ONU – 24 octombrie
Ziua mondială pentru acțiune climatică – 24 octombrie
Ziua europeană a justiției civile – 25 octombrie
Ziua automobilistului – octombrie, ultima zi de duminică a lunii
Ziua internațională a bibliotecilor școlare – octombrie, ultima zi de luni a lunii
Ziua mondială a patrimoniului audiovizual – 27 octombrie
Ziua internațională a Internetului – 29 octombrie

Ziua Radiodifuziunii Naționale – 30 octombrie
Ziua națională de înverzire a plaiului – octombrie, ultima zi de sâmbătă a lunii
Ziua internațională a economisirii – 31 octombrie
Ziua internațională a Mării Negre – 31 octombrie
Halloween – 31 octombrie-2 noiembrie
Ziua internațională a veganilor – 1 noiembrie
Ziua mondială pentru protecția pădurii – 3 noiembrie
Ziua europeană a profesiilor liberale – 5 noiembrie
Ziua internațională pentru prevenirea exploatării mediului în timp de război și conflict armat – 6 noiembrie
Ziua europeană a gătitului și alimentației sănătoase – 8 noiembrie
Ziua internațională a zonelor urbane – 8 noiembrie
Ziua națională a tineretului – noiembrie, a doua zi de duminică a lunii
Ziua internațională împotriva discriminării de orice tip – 9 noiembrie
Ziua pompierului – 9 noiembrie
Ziua scrisului și limbii ucrainene – 9 noiembrie
Ziua științei (sărbătorită în Republica Moldova) – 10 noiembrie
Ziua internațională a științei pentru pace și dezvoltare – 10 noiembrie
Ziua mondială a calității – noiembrie, a doua zi de joi a lunii
Ziua mondială a uzabilității (*World Usability*) – 12 noiembrie
Ziua internațională de educație a copiilor nevăzători – 13 noiembrie
Ziua internațională a mimului – 13 noiembrie
Ziua mondială a bunăvoinței – 13 noiembrie
Ziua mondială de combatere a diabetului – 14 noiembrie
Ziua internațională a scriitorilor întemnițați – 15 noiembrie
Ziua mondială a sistemelor informaționale geografice – 15 noiembrie
Ziua lucrătorului din industrie – noiembrie, a treia zi de duminică a lunii
Ziua mondială de comemorare a victimelor accidentelor rutiere – noiembrie, a treia zi de duminică a lunii
Ziua patrimoniului mondial UNESCO – 16 noiembrie
Ziua internațională a toleranței – 16 noiembrie
Ziua fără datorii – 17 noiembrie
Ziua internațională a studenților – 17 noiembrie
Ziua mondială a prematurității – 17 noiembrie
Ziua lucrătorului din agricultură și din industria prelucrătoare – noiembrie, a patra zi de duminică a lunii
Ziua europeană a informării despre antibiotice – 18 noiembrie
Ziua internațională a filosofiei (ONU, UNESCO) – noiembrie, a treia zi de joi a lunii
Ziua internațională de prevenire a abuzului asupra copilului – 19 noiembrie
Ziua internațională a bărbaților – 19 noiembrie
Ziua internațională a drepturilor copilului – 20 noiembrie
Ziua mondială a televiziunii – 21 noiembrie
Ziua mondială a salutului – 21 noiembrie
Ziua internațională pentru eliminarea violenței asupra femeilor – 25 noiembrie
Ziua mondială a informației – 26 noiembrie
Ziua internațională de solidaritate cu poporul palestinian – 29 noiembrie
Ziua românilor de pretutindeni – 30 noiembrie
Ziua mondială împotriva pedepsei cu moartea – 30 noiembrie
Ziua internațională pentru protecția informației – 30 noiembrie
Ziua Națională a României și a tuturor românilor – Desăvârșirea Unirii pământurilor românești (1918) – 1 decembrie
Ziua mondială anti-SIDA – 1 decembrie
Ziua internațională pentru abolirea sclaviei – 2 decembrie
Ziua internațională a persoanelor cu dizabilități – 3 decembrie
Ziua internațională a voluntarilor în slujba dezvoltării economice și sociale – 5 decembrie
Ziua internațională a aviației civile – 7 decembrie
Ziua internațională a copiilor în mass-media – 9 decembrie
Ziua internațională a anticorupției – 9 decembrie
Ziua internațională a drepturilor omului – 10 decembrie
Ziua internațională a fotbalului – 10 decembrie

Ziua Premiului Nobel (*Nobeldagen*) – 10 decembrie
Ziua internațională a muntelui – 11 decembrie
Ziua carabinierului – 12 decembrie
Ziua mondială a televiziunii și radioului pentru copii – decembrie, a doua duminică a lunii
Ziua internațională a cântului coral – decembrie, a doua duminică a lunii
Ziua internațională de protest împotriva reactoarelor nucleare – 14 decembrie
Ziua poliției – 18 decembrie
Ziua internațională a migraților – 18 decembrie
Ziua limbii arabe (ONU) – 18 decembrie
Ziua ONU pentru cooperare Sud-Sud – 19 decembrie
Ziua internațională a mărilor și oceanelor – 19 decembrie
Ziua internațională a solidarității umane – 20 decembrie
Ziua energeticianului – 22 decembrie
Ziua protecției civile – 24 decembrie
Nașterea lui Iisus Hristos (Crăciunul, stil nou) – 25 decembrie
Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeilor – 25 decembrie
Ziua internațională a cinematografului – 28 decembrie
Ziua mondială pentru conservarea diversității biologice – 29 decembrie

Ianuarie

CALENDAR NAȚIONAL

IANUARIE

2021

Vineri	1
Sâmbătă	2
Duminică	3
<hr/>	
Luni	4
Marți	5
Miercuri	6
Joi	7
Vineri	8
Sâmbătă	9
Duminică	10
<hr/>	
Luni	11
Marți	12
Miercuri	13
Joi	14
Vineri	15
Sâmbătă	16
Duminică	17
<hr/>	
Luni	18
Marți	19
Miercuri	20
Joi	21
Vineri	22
Sâmbătă	23
Duminică	24
<hr/>	
Luni	25
Marți	26
Miercuri	27
Joi	28
Vineri	29
Sâmbătă	30
Duminică	31

160 de ani de la nașterea lui **Vasile Lașcu (Lașko)**, poet, prozator, publicist, traducător, critic de teatru, dramaturg, filosof, teoretician al artei și om politic (1 ian. 1861 – 1 aug. / 2 iul. 1932). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 17-18.*

150 de ani de la nașterea lui **Lev Pissarjevski**, savant, chimist și fizician ucrainean, originar din Basarabia, pionier al chimiei electronice (1 ian. 1871 – 23 mar. 1938). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 52.*

130 de ani de la nașterea lui **Aurel T. Ștefanelli**, istoric literar, publicist și avocat, originar din Bucovina de nord (1 ian. 1891 – 30 ian. 1945). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 17.*

120 de ani de la nașterea **Liubei Dimitriu**, poetă (1 ian. 1901 – 22 mar. 1930). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 101-102; CN 2001, p. 10; CN 2020, p. 139-140.*

100 de ani de la nașterea lui **Vasile Cherdivarencu**, istoric, profesor, conferențiar universitar, doctor în științe istorice, ex-ministru al învățământului public (1 ian. 1921/1928 - ?). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 11.*

90 de ani de la nașterea lui **Simion Șoihet**, arhitect (1 ian. 1931 – 24 dec. 2010). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 11-12.*

60 de ani de la nașterea **Lorei Ciobanu**, pedagog, conferențiar universitar, doctor în științe pedagogice (1 ian. 1961).

60 de ani de la nașterea **Svetlanei Șciuca**, medic pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific (1 ian. 1961).

100 de ani de la nașterea lui **Toma Dordea**, inginer, specialist în domeniul mașinilor electrice, profesor universitar, doctor în științe tehnice, cercetător științific și inventator român, deținător a cinci medalii de aur și argint,

membru titular al Academiei Române și membru titular al Academiei de Științe Tehnice din România (1 ian. 1921 – 11 apr. 2015).

85 de ani de la apariția la Iași a publicației democratice „**Însemnări ieșene**”, sub conducerea lui M. Sadoveanu, G. Topârceanu ș. a. (1 ian. 1936 – 1 oct. 1940). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 12.*

75 de ani de la nașterea lui **Teodor Hrib**, grafician, desenator și muzeograf român (1 ian. 1946).

160 de ani de la nașterea lui **Marcellin Boule**, paleontolog, geolog, profesor universitar și cercetător științific francez (1 ian. 1861 – 4 iul. 1942).

85 de ani de la nașterea lui **Vasile Constantin(ov)**, actor de teatru și cinema (2 ian. 1936 – 16. oct 2004). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 14; CN 2011, p. 17-18.*

85 de ani de la nașterea lui **Silvestru Maximilian**, economist, matematician, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar (2 ian. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 14-17; CN 2011, p. 17.*

85 de ani de la nașterea lui **Ilie Todorov**, regizor, actor de teatru și cinema, profesor (2 ian. 1936 – 13 ian. 2005). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 13.*

80 de ani de la nașterea lui **Arcadie Sementul**, matematician, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar, cercetător științific (2 ian. 1941).

70 de ani de la nașterea **Svetlanei Barbei**, specialist în domeniul biblioteconomiei, manager (2 ian. 1951).

70 de ani de la nașterea lui **Viorel Dușceac**, matematician, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific și conferențiar universitar (2 ian. 1951).

130 de ani de la nașterea lui

Aron Cotruș, poet român (2 ian. 1891 – 1 noiem. 1961). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 10-11; CN 2011, p. 18.*

110 ani de la nașterea lui Vasile Ionescu-Pășcani, dirijor, compozitor și profesor român (2 ian. 1911 – 12 oct. 1983). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 18-19.*

130 de ani de la nașterea lui Giovanni Michelucci, arhitect, urbanist și designer italian (2 ian. 1891 – 31 dec. 1990).

135 de ani de la nașterea lui Aurel Morariu, publicist, eminent jurist, doctor în drept, om politic și de cultură, originar din Bucovina (3 ian./5 mai 1886 – 1945). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 19.*

85 de ani de la nașterea Eugeniei Botnaru, actriță de teatru și cinema (3 ian. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 17; CN 2016, p. 22.*

135 de ani de la nașterea lui Ion Grămadă, scriitor, istoric și publicist român (3 ian. 1886 – 27 aug. 1917).

85 de ani de la nașterea lui Sergiu Duca, medic, specialist în domeniul chirurgiei generale și laparoscopice, doctor în științe medicale, profesor universitar român, întemeietorul laparoscopiei diagnostice și terapeutice din România, membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (3 ian. 1936 – 21 mar. 2004). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 19-20.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui Nicolae Hortolomei, medic chirurg, doctor în științe medicale și chirurgie, cercetător științific român, membru titular al Academiei Române și Franceze, întemeietorul chirurgiei fiziologice în România, după Unire a fost șef al Secției de chirurgie în spitalul din Chișinău (27 noiem. 1885 – 3 ian. 1961).

70 de ani de la nașterea lui Mihai Potârniche, artist fotograf, publicist, Maestru în Artă din Republica Moldova, laureat al Premiului Național al Republicii Moldova în domeniul artelor (4 ian. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 15-16; CN 2016,*

p. 22-23.

180 de ani de la nașterea lui Petru Poni, chimist, fizician, mineralog, cercetător științific, profesor universitar, om politic, pionier al învățământului chimic în România, membru titular al Academiei Române (4 ian. 1841 – 2 apr. 1925). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 156-157.*

150 de ani de la nașterea lui Ion Halippa, istoric, arhivist, arheolog și redactor român basarabean (4 ian. 1871 – 25 iun. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 13-15; CN 2006, p. 17-18.*

125 de ani de la nașterea lui Eugen I. Angelescu, chimist, doctor în științe chimice și profesor român, membru titular al Academiei Române (4 ian. 1896 – 19 febr. 1968). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 23-24.*

90 de ani de la nașterea Norei Iuga, poetă, prozatoare și traducătoare română (4 ian. 1931).

140 de ani de la nașterea lui Wilhelm Lehbruck, sculptor, pictor și grafician german (4 ian. 1881 – 25 mar. 1919).

135 de ani de la nașterea lui Ioan Gheoghiță, sculptor și pedagog bucovinean (5 ian. 1886 – 11 dec. 1952).

75 de ani de la nașterea lui Ion Holban, fizician, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific (5 ian. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 18.*

125 de ani de la nașterea lui George Calboreanu, actor român de teatru și cinema (5 ian. 1896 – 12 iul. 1986). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 24-25*

150 de ani de la nașterea lui Emile Jouguet, matematician, cercetător științific și profesor francez, membru al Academiei Franceze de Științe (5 ian. 1871 – 2 apr. 1943).

180 de ani de la nașterea lui Vladimir Repta, mitropolit, profesor și om politic român, membru de onoare al Academiei Române (6 ian. 1842 – 24 apr. 1926). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 140.*

140 de ani de la nașterea lui Ion Minulescu, poet, prozator, dramaturg, publicist, editor și traducător român, reprezentant

important al simbolismului românesc (6/7 ian. 1881 – 11 apr. 1944). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 17-18.*

160 de ani de la nașterea lui Victor Horta, arhitect și designer belgian, unul dintre cele mai importante nume în arhitectura „Art Nouveau” (6 ian. 1861 – 8 sept. 1947). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 21.*

95 de ani de la nașterea lui Efim Tkaci, muzicolog, publicist și pedagog (8 ian. 1926 – 27 apr. 2002). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 17-18; CN 2006, p. 19.*

65 de ani de la nașterea lui Valentin Beniuc, specialist în istoria politică și teoria relațiilor internaționale, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar (8 ian. 1956). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 22; CN 2016, p. 26-27.*

100 de ani de la nașterea lui Radu Botezatu, geofizician, profesor universitar român, membru corespondent al Academiei Române (8 ian. 1921 – 11 ian. 1988).

65 de ani de la nașterea lui Alexandru Palei, pianist și dirijor, stabilit în SUA (9 ian. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 27-28.*

100 de ani de la nașterea lui Constantin Șerban, istoric, doctor în științe istorice, profesor universitar și cercetător științific român (9 ian. 1921 – ?).

90 de ani de la nașterea lui Ion Cojar, regizor de teatru, actor de film, cercetător și profesor român de actorie (9 ian. 1931 – 18 oct. 2009).

150 de ani de la nașterea Elenei Luzghin (Lazo), orator, publicist și filantrop (10 ian. 1871 – 13 mar. 1933). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 22-23.*

110 ani de la nașterea lui Grigore Obrejan, pedagog, agronom, membru titular al Academiei Române (10 ian. 1911 – 27 ian. 1992). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 23-24.*

100 de ani de la nașterea lui Ion Matei, istoric, orientalist, turcolog, cercetător științific, membru fondator al Asociației de Studii Orientale (11 ian. 1921

– ?).

95 de ani de la nașterea lui **Leonid Dimov**, poet și traducător român, originar din Basarabia (11 ian. 1926 – 5 dec. 1987). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 19.*

80 de ani de la nașterea lui **Emil Satco**, publicist, profesor și bibliotecar român, fondator al revistei „Scriptum” (11 ian. 1941 – 18 apr. 2007). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 28.*

75 de ani de la nașterea lui **Eugen Uricaru**, prozator, diplomat, scenarist, istoric și traducător român, fost președinte al Uniunii Scriitorilor din România (11 ian. 1946).

130 de ani de la nașterea lui **Cezar Stoica**, poet, publicist, editor și avocat român (12 ian. 1891 – 21 mar. 1942). *A se vedea și art. din CN 2012, p. 114 - 115.*

90 de ani de la nașterea lui **Dumitru Ghițu**, fizician, specialist în fizica corpului solid, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (13 ian. 1931 – 23 noiem. 2008). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 21-23; CN 2006, p. 25.*

60 de ani de la nașterea lui **Nicolae Spătaru**, poet și publicist (13 ian. 1961). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 24.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **James Joyce**, poet, nuvelist și romancier englez de origine irlandeză (2 febr. 1882 – 13 ian. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 30.*

75 de ani de la nașterea **Nadejdei Crasnov**, chimist, doctor în științe chimice, cercetător științific și inventator (14 ian. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 30-31.*

85 de ani de la nașterea lui **Ion Stoica**, bibliolog, scriitor, doctor în științe filologice și profesor universitar român (14 ian. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 25-26.*

180 de ani de la nașterea **Bethei Morisot**, pictoriță impresionistă franceză (14 ian. 1841 – 2 mar. 1895). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 31.*

171 de ani de la nașterea lui

Mihai Eminescu, poet național, prozator, publicist (15 ian. 1850 – 15 iun. 1889). *A se vedea și art. din CN 2000-2020.*

135 de ani de la nașterea lui **Leon Boga**, istoric, arhivist, autor de manuale, publicist și profesor român, de origine aromână (15 ian. 1886 – 23 ian. 1974). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 16-17; CN 2016, p. 29-30.*

90 de ani de la nașterea lui **Vasile Negruța**, istoric și muzeolog (15 ian. 1931 – 17 apr. 2011). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 33.*

70 de ani de la nașterea lui **Eugen Roșcovanu**, ziarist, filolog, fotoreporter, economist, lector universitar, om de afaceri (16 ian. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 27.*

70 de ani de la nașterea lui **Efim Bivol**, poet umorist, publicist, eminent al învățământului public (16 ian. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 28.*

65 de ani de la nașterea lui **Valeriu Revenco**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar și cercetător științific (16 ian. 1956).

165 de ani de la nașterea lui **Ion N. Socolescu**, arhitect român, personalitate de frunte a arhitecturii românești, fondator al Școlii Superioare de Arhitectură din București și primul ei director (17 ian. 1856 – febr. 1924).

85 de ani de la stingerea din viață a lui **Mateiu Ion Caragiale**, poet și prozator român (25 mar. 1885 – 17 ian. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 29-30.*

130 de ani de la nașterea lui **Walter Eucken**, economist, doctor în științe economice, profesor universitar german, fondatorul și conducătorul școlii de la Freiburg (17 ian. 1891 – 20 mar. 1950).

100 de ani de la nașterea lui **Godfrey Lienhardt**, antropolog, etnolog și cercetător britanic (17 ian. 1921 – 9 noiem. 1993).

135 de ani de la nașterea lui **Ștefan Dimitrescu**, pictor, desenator realist și profesor român (18 ian. 1886 – 22 mai 1933). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 29.*

80 de ani de la nașterea **Sabinei Ispas**, folcloristă, doctor în

științe filologice, cercetătoare română, membru titular al Academiei Române (18 ian. 1941).

180 de ani de la nașterea lui **Emmanuel Chabrier**, compozitor și pianist romantic francez (18 ian. 1841 – 13 sept. 1894).

120 de ani de la nașterea **Ninei N. Masalskaia**, actriță, de origine rusă (18 ian. 1901 – 24 mar. 1989).

90 de ani de la nașterea **Verei Mirgorodski**, specialist în biblioteconomie (19 ian. 1931). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 31.*

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Constantin C. Nottara**, compozitor, violonist, dirijor, pedagog și critic muzical român (1 oct. 1890 – 19 ian. 1951). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 307.*

95 de ani de la nașterea lui **Ion Vasilenco**, critic și istoric literar (20 ian. 1926 – 13 mar. 1977). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 27; CN 2006, p. 35.*

80 de ani de la nașterea lui **Vlad Ciurea**, regizor și operator de film, profesor, maestru al imaginii filmului autohton (20 ian. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 27-28; CN 2011, p. 31-32; CN 2016, p. 35.*

200 de ani de la nașterea lui **Vincentiu Babeș**, avocat, publicist, profesor, jurist și om politic român, membru fondator al Academiei Române, luptător pentru drepturile naționale ale românilor din Transilvania (21 ian. 1821 – 3 febr. 1907).

110 ani de la nașterea lui **Grigore Filip-Lupu**, pedagog și publicist român, originar din Basarabia (22 ian. 1911 – 28 mar. 1997). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 32.*

85 de ani de la nașterea lui **George Motoi**, regizor, actor de teatru și film, unul dintre cei mai populari și prestigioși interpreți ai scenei și ecranului românesc (22 ian. 1936 – 4 mar. 2015). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 32-33.*

460 de ani de la nașterea lui **Francis Bacon**, filosof, eseist, om de stat, avocat, jurist și orator englez. Întemeietor al materialismului englez (22 ian. 1561 – 9 apr. 1626). *A se vedea și art.*

din CN 2001, p. 30-31; CN 2011, p. 33-34.

115 ani de la nașterea **Ninei Nagacevschi (Ilniți)**, pianistă, profesoară de pian la Conservatorul „Unirea” din Chișinău (23 ian. 1906 – 15 dec. 1963). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 36.*

100 de ani de la nașterea lui **Valeriu Gafencu**, deținut politic, a fost unul dintre tinerii care au murit în închisorile regimului comunist, supranumit „Sfântul închisorilor”, originar din Basarabia (24 ian. 1921 – 18 febr. 1952). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 34-35; CN 2016, p. 39-40.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Teodosie Cojocaru**, unul dintre liderii militari ai Sfatului Țării, fost primar al Chișinăului, deputat în Parlamentul României (3 mai 1879 – 23 ian. 1941). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 125.*

75 de ani de la nașterea **Galinei Serbina**, pictoriță și artistă decoratoare (23 ian. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 36.*

70 de ani de la nașterea lui **Dan Alexe**, scriitor, cineast, jurnalist și traducător român, originar din Basarabia (23 ian. 1961).

65 de ani de la nașterea lui **Anatol Ștefăneț**, muzician, compozitor, viorist, conducător al formațiilor „Trigon” și „Folk Reverse” (23 ian. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 36-37.*

120 de ani de la nașterea **Floricăi Bagdasar**, medic, cercetător în psihiatria infantilă, prima femeie ministru din România, la Ministerul Sănătății. A reușit „eradicarea malariei”, datorită spiritului de înțelegere și organizare (24 ian. 1901 – 19 dec. 1978).

100 de ani de la nașterea **Soranei Coroamă-Stanca**, regizoare, scenaristă și scriitoare română, originară din Basarabia (24 ian. 1921 – 7 ian. 2007). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 38.*

240 de ani de la nașterea lui **Frederic Blom**, profesor și arhitect suedez de stil neoclasic, membru al Academiei Suedeze (24 ian. 1781 – 25 sept. 1853).

80 de ani de la nașterea **Margaritei Belih**, muzicolog (25 ian. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 43.*

70 de ani de la nașterea lui **Eugen Gheorghită**, scriitor și publicist (25 ian. 1951 – 27 dec. 2012). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 35; CN 2016, p. 42.*

110 ani de la nașterea lui **Alexandru Bârlădeanu**, economist, cercetător științific, profesor universitar și om politic român, membru titular al Academiei Române, originar din Basarabia (25 ian. 1911 – 13 noiem. 1997). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 35-36.*

110 ani de la nașterea lui **Pius Brânzeu**, medic emerit, renumit chirurg și profesor universitar român, membru titular al Academiei Române, membru al Uniunii Medicale Balcanice (25 ian. 1911 – 1 iul. 2002). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 36.*

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae Râmbu**, doctor în geografie, profesor universitar, savant. A inițiat studiul în natură a Complexelor Teritoriale Naturale, a pus baza apariției landșaftologiei în Republica Moldova (26 ian. 1931).

185 de ani de la nașterea lui **Grigore Silaș**, poet, filolog, doctor în teologie și folclorist român, membru onorific al Societății Academice Române (27 ian. 1836 – 17 ian. 1897).

160 de ani de la nașterea lui **Constantin Prezan**, unul din cei șase mareașali ai Armatei Române din toate timpurile, erou al Marelui Război de Reîntregire a României, membru de onoare al Academiei Române (27 ian. 1861 – 27 aug. 1943). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 38.*

130 de ani de la nașterea lui **George Cristinel**, arhitect român, își clădește renumele cu edificii reprezentative pentru România modernă (27 ian. 1891 – 1961).

85 de ani de la nașterea lui **Florin Piersic**, actor român de teatru și film (27 ian. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 43-*

44; CN 2011, p. 38-39; CN 2016, p. 45-46.

265 de ani de la nașterea lui **Wolfgang Amadeus Mozart**, compozitor austriac, considerat a fi unul dintre cei mai mari creatori din istoria muzicii universale (27 ian. 1756 – 5 dec. 1791). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 42-43; CN 2011, p. 39.*

160 de ani de la nașterea lui **Louissile Joubin**, naturalist, profesor universitar și cercetător științific francez, renumit prin cercetările sale asupra cefalopodelor, membru al Academiei Franceze de Științe (27 ian. 1861 – 24 apr. 1935).

85 de ani de la nașterea lui **Lev Panasiuk**, fizician, doctor habilitat în științe matematice, inventator și profesor universitar (29 ian. 1936 – 2 febr. 2001). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 39-40.*

150 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Brăescu**, prozator, satiric român (29/30 ian. 1871 – 15 mar. 1949).

80 de ani de la nașterea lui **Eugen Mamot**, compozitor și dirijor de cor (30 ian. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 31-32; CN 2016, p. 48-49.*

70 de ani de la nașterea **Tamarei Chițaniuc**, interpretă de muzică populară și romanțe (30 ian. 1951 – febr./mar. 2007). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 42.*

65 de ani de la nașterea lui **Arcadie Capcelea**, geograf, doctor habilitat în științe geografice, pedagog, cercetător științific, doctor habilitat în managementul ecologic, ex-ministrul al mediului din Republica Moldova (30 ian. 1956).

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Țăra**, filolog, doctor în științe filologice, specialist în lingvistică și istoria culturii românești, a pus bazele învățământului biblioteconomic la Timișoara (31 ian. 1941).

140 de ani de la nașterea lui **Irving Langmuir**, fizician, chimist, profesor universitar, cercetător științific american, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (31 ian. 1831 – 16 aug. 1957).

Lev PISARJEVSKI
1871/1874-1938

Savant, chimist și fizician ucrainean, originar din Basarabia, pionier al chimiei electronice.

S-a născut la 1 ianuarie 1871 (în unele surse 13 febr. 1874) la Chișinău, în familia unui notar. Se stinge din viață la 23 martie 1938, la Dnepropetrovsk (Ucraina).

A făcut studii la Progimnaziul din Chișinău (1881), apoi urmează Gimnaziul Nr. 1 din Odesa (1882-1890). În 1896 a absolvit Secția științe naturale a Facultății de Fizică și Matematici a Universității Imperiale din Odesa și va rămâne aici pentru o perioadă de activitate, inițial în calitate de asistent, ajungând docent (1897-1900). Cercetările și studiile sale elaborate în această perioadă în domeniul compușilor de peroxid, publicate într-o serie de reviste din Rusia și din străinătate și rezumate în lucrarea sumară „Исследования над перекисями” (Studii asupra peroxidilor), au fost apreciate, fiind menționat cu Premiul „M. Lomonosov” al Academiei de Științe din Sankt Petersburg (1899, împreună cu mentorul său, profesorul P. Melikișvili).

În anul 1900 a fost detașat timp de doi ani în străinătă-

te, unde a lucrat la Institutul Fizico-Chimic „Ostwald”, din Leipzig, iar la întoarcerea la Odesa, și-a susținut teza de master „Перекиси и надкислоты” (Peroxizi și acizi) (1902), lucrare publicată și în volum aparte în același an. În 1904 se va muta la Dorpat (Iuriev) (azi Tartu, Estonia), unde este profesor suplinitor la Universitatea de aici. O perioadă va activa și la Institutul Politehnic din Kiev, fiind docent și șef al Catedrei de chimie anorganică (1908-1911), de unde demisionează, în semn de protest față de politica reacționară a ministrului Lev A. Kasso (1911).

În 1913, după susținerea tezei de doctor cu titlul „Свободная энергия химической реакции и растворитель” (Energia liberă a reacției chimice și solvenul), se stabilește în orașul Ekaterinoslav (actualmente Dnepropetrovsk) și va activa la Institutul de Mine de aici până în 1934.

În perioada 1924-1926 a fost rectorul Institutului de Mine din Dnepropetrovsk. După război și revoluție a devenit unul dintre animatorii transformării orașului Dnepropetrovsk într-un important centru de cercetare științifică. Datorită eforturilor sale, laboratorul de chimie electronică de la Institutul de Mine a fost transformat în catedră de cercetări științifice (1922), ulterior reorganizată în Institutul Ucrainean de Chimie Fizică (1927), fiind numit director. Ulterior această instituție va deveni Institutul de Chimie Fizică „L. Pisarjevski” al Academiei de Științe din Ucraina. A insistat asupra deschiderii

Facultății de Chimie în cadrul Institutului de Mine (1926), transformată în Institutul de Chimie și Tehnologie din Dnepropetrovsk (1930). În perioada 1930-1935 a deținut funcția de director al Institutului de Cercetări Chimice „P. Melikișvili” din Tbilisi, fondat, de asemenea, la inițiativa sa (1929).

Lucrările sale principale se referă mai ales la chimia fizică și la electrochimie. A obținut și a studiat o serie de noi compuși de peroxid, a studiat termodinamica reacțiilor în soluții; a propus teoria proceselor de electrozi de echilibru; a efectuat o serie de lucrări care au pus bazele teoriei electronice a catalizei eterogene.

A elaborat manuale de chimie și a contribuit la apariția revistei „Природа” (Natura), care apare lunar, din 1912 până în prezent.

Un detaliu interesant din activitatea savantului: în timpul Primului Război Mondial, a desfășurat în laboratorul său fabricarea măștilor de gaz și a medicamentelor pentru răniți și a dezvoltat o metodă nouă de obținere a iodului din alge marine. În 1935 i se acordă titlul de om de știință de onoare al URSS.

A fost membru al Academiei de Științe din Ucraina (din 1925). Membru corespondent (1928), apoi membru titular (1930) al Academiei de Științe a URSS.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2009”. – Chișinău, 2008. – P. 52.

Bibliografie selectivă:

Chimistul Lev Pisarjevski

[Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/03/23/chimistul-lev-pisarjevski/> (accesat : 15.04.2020).

Kovarski, Brighita. Lev Pisarjevski / Brighita Kovarski // Chișinău: encicl. Chișinău : Museum, 1997. – P. 366-367.

****Балезин, С. А.** Писаржевский Лев Владимирович // Балезин, С.А. Выдающиеся русские учёные-химики / С.А. Балезин, С.Д. Бесков. – М. : Просвещение, 1972.

****Волков, В. А.** Писаржевский Лев Владимирович // Волков, В.А. Выдающиеся химики мира / В.А. Волков, Е.В. Вонский, Г.И. Кузнецова. – М. : Высшая Школа, 1991. – P. 169.

Писаржевский Лев Владимирович [Resursă electronică] // <https://gorod.dp.ua/tema/persons/?pageid=231> (accesat : 15.04.2020).

Писаржевский Лев Владимирович [Resursă electronică] // <http://bessarabia.ru/intel18.htm> (accesat : 15.04.2020).

Писаржевский Лев Владимирович [Resursă electronică] // <http://www.rulex.ru/01160637.htm> (accesat : 15.04.2020).

V. M.

**Simion ȘOIHET
1931-2010**

Arhitect.

S-a născut la 1 ianuarie 1931, la Dubăsari, într-o familie de evrei. Se stinge din viață la 24 decembrie 2010 în Germania.

Și-a petrecut copilăria în

orașul Voronej și a absolvit Școala Medie din Dubăsari. A urmat cursurile Facultății de Arhitectură a Institutului Politehnic din Tașkent (1951-1956). După finisarea studiilor, deținând diploma de inginer-arhitect, a fost repartizat cu serviciul la construcția căii ferate din Akmolinsk (Astana, în prezent – Nursultan/Nur-Sultan, capitala Kazahstanului).

Stabilit la Chișinău, va activa, timp de peste cinci decenii, la Institutul de Proiectare „Urbanproiect” (inițial „Moldgiproselstroi”, apoi „Moldgiprostroj”), la început în calitate de arhitect superior, arhitect-șef de proiecte, șef Direcție planuri generale, apoi arhitect-șef al instituției. Prima lucrare, la care și-a adus contribuțiile și recunoașterea profesională, a fost elaborarea planurilor generale de dezvoltare a șapte orașe din republică: Leova, Comrat, Cahul, Bender (Tighina), Dubăsari, Râbnîța și Tiraspol. Ulterior a participat și la Planul Urbanistic General al orașului Bălți, precum și planul principal pentru dezvoltarea Chișinăului (1969, manager de proiect – Robert Kurtz). A fost conducătorul echipei de arhitecți care au elaborat proiectul Circului Național. După proiectul său, la Chișinău, a fost construit Palatul de Cultură al Feroviarilor, Casa Presei, Banca Națională, Liceul „Gh. Asachi”, Memorialul Victimelor Ghetto-ului și a contribuit la reconstrucția Memorialului „Eternitate”.

Mențiuni și distincții: arhitect emerit al Republicii Moldova, laureat al Premiului de Stat (1984), Medalia „Gloria Muncii” (1995), Ordinul de Onoare ș.a.

A se vdea și articolul din „Calendar Național 2006”. –

Chișinău, 2005. – P. 11-12.

Bibliografie:

Ciolacu, Dragoș. Simion Șoihet [Resursă electronică] // <http://www.e-architecture.ro/fisa.php?id=798> (accesat : 16.04.2020).

Modărcă, Vladimir. Un elocvent exemplu de longevitate creatoare: [arhitectul Simion Șoihet, 70 de ani de la naștere] / Vladimir Modărcă, Serafim Urechean // Capitala. – 2000. – 24 dec. – P. 5.

Simion Șoihet : [arhitect, 1 ian. 1931–24 dec. 2010] // Săptămîna. – 2010. – 31 dec. – P. 27.

Шойхет Семен М. [Resursă electronică] // <http://www.dubossary.ru/page.php?108> (accesat : 16.04.2020).

Шойхет Семен М. [Resursă electronică] // <https://m.moldovenii.md/ru/people/1087> (accesat : 16.04.2020).

Шойхет Семен М. [Resursă electronică] // <https://bloknot-moldova.md/news/kalendar-1-yanvarya-rodilsya-izvestnyy-moldavskiy--1177034> (accesat : 16.04.2020).

V. M.

Revista „Însemnări ieșene” 1936-1940

Publicație de orientare democratică.

Apare la Iași, bilunar, între 1 ianuarie 1936 și 1 octombrie 1940, sub conducerea lui Mihail Sadoveanu, George Topârceanu, Mihai Codreanu, Grigore T. Popa.

*Carte sau articol apărute cu caractere ruse (chirilice).

**Carte (lucrare) lipsă în fondul Bibliotecii Naționale.

Notă: Sursele bibliografice în rusă și în alte limbi slave ce utilizează caracterele chirilice sunt redată în original.

Revista avea un profil destul de larg, incluzând articole și studii, eseuri, versuri, nuvele, cronici literare, teatrale, artistice, muzicale, recenzii de cărți etc. Ea proclama ideea: „specificul național și limba populară trebuie să-și urmeze valorificarea în arta scrisă.”

Deși a avut o durată de viață scurtă, de numai 5 ani, ea a reușit să se impună rapid pe scena culturală a epocii. Ultimul număr al revistei, Nr 11, a apărut la 1 noiembrie 1940, retras de pe piață și interzis de autoritățile din acea vreme.

În anul 1968 apare „Indice de materii alfabetic și analitic: 1936-1940”, dactilografiat, realizat de Serviciul Bibliografic al Bibliotecii Universitare „Mihai Eminescu” Iași.

Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași are în colecție o fotocopie a numărului original deținut de poetul George Lesnea, colaborator apropiat al revistei, prin grija domnului Grigore Botez, director al bibliotecii în perioada 1949-1976.

În perioada noiembrie 2004 - august 2005, apare a doua serie a revistei sub egida Universității de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa”, director - prozatorul Corneliu Ștefanache, redactor-șef - criticul și istoricul literar Alexandru Dobrescu. Din colectivul editorial mai făceau parte, printre alte semnături de marcă, poetul Emil Brumar și reputatul traducător Emil Iordache.

Din septembrie 2009 apare a treia serie a publicației, cu subtitlul: „revistă de cultură editată de Primăria

Municipiului Iași”, redactori: Alexandru Dobrescu și Constantin Romanescu. Printre personalitățile din toate domeniile științifice care au publicat în paginile revistei menționăm pe: Agatha Bărescu, Otilia Cazimir, Petru Comarnescu, Iorgu Iordan, Petru Poni, Romulus Demetrescu, Al. Slătineanu, Traian Bratu, Ștefan Procopiu, Ștefan Bărsănescu, Octav Botez.

Programul noii serii a „Însemnărilor ieșene” va porni de la cel publicat în primul număr din 1936.

Noua redacție recrează formatul vechilor serii, relevând atmosfera tensionată în care s-au născut Universitatea de Medicină și Farmacie din Iași, dar și revista patronată de aceasta.

Au contribuit la apariția primului număr al „Însemnărilor ieșene”, serie nouă, Maria Trandafir, D. Dorobăț, Elena Leonte, Oana Epure, S. Popescu, Oana Damian-Bugeag, M. Atanasiu, G. Urmă. Acest număr de colecție a fost îngrijit de R. Constantinescu, E. Târcoveanu și V. Scripcariu.

Primul număr din seria nouă a revistei se prezintă ca un caleidoscop literar, științific și cultural, invitând cititorul să privească prezentul, trecând prin trecut spre viitor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. - Chișinău, 2005. - P. 12.

Bibliografie selectivă:

Gheorghiu, Traian N. Miercurile de la „Însemnări ieșene” / Traian N. Gheorghiu. - Iași : Junimea, 1980. - 163 p.

Carp, Corneliu. Mihail Sado-

veanu, fondator și colaborator al vechilor reviste ieșene [revista „Însemnări ieșene”] / Corneliu Carp // Ziarul de Iași. - 2015. - 8 noiem. - P. 4.

Dănilă, Iulian Cătălin. Artele în revista „Însemnări ieșene”: Paradigme culturale = The arts in the magazine „Însemnări ieșene” : Cultural paradigms / Iulian Cătălin Dănilă // Educația artistică : realizările trecutului și provocările prezentului. - Chișinău : [S. n.], 2015. - P. 128-129.

Hangiu, Ion. Dicționarul presei literare românești : 1790-1990 / Ion Hangiu. - București : Editura Fundației Culturale Române, 1996. - P. 244-245.

„Însemnări ieșene” // Dicționar enciclopedic român. Vol. 2 : D-J. - București : Editura Politică, 1964. - P. 900.

****Lefter, Vasile.** Însemnări despre... „Însemnări ieșene” / Vasile Lefter // Luceafărul. - 2019. - Nr 10.

N.-M. Ș.

Svetlana ȘCIUCA
1961

Medic, specialist în pediatrie și pneumologie, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar.

S-a născut la 1 ianuarie 1961 în satul Ciutești, raionul Nisporeni. A absolvit școala medie din localitatea Oziornoe, regiunea Ismail, după care a studiat la Institutul de Stat de Medicină (actualmente Universitatea

de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”) din Chișinău, Facultatea de Pediatrie (1978-1984). A urmat secundariatul clinic (1986), apoi face studii de doctorat la Institutul de Pediatrie al Academiei de Științe Medicale din Rusia (1988-1989). În 1990 și-a susținut teza de doctor în medicină cu titlul „Pneumonia pneumococică la copii: serotipuri pneumococice și reacții imune”, iar în 1999 – pe cea de doctor habilitat: „Prognosticul și prevenția curativă a evoluțiilor cronice în bronșita recidivantă”, la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului din Chișinău.

Activează la Catedra pediatrie de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, inițial în calitate de asistent (1989-1998, conferențiar, șef al cursului Pediatrie al Facultății Rezidențiat a USMF „Nicolae Testemițanu”). În perioada 2004-2011 deține și funcția de șef al Catedrei pediatrie a Facultății Rezidențiat și Secundariat Clinic. În prezent este șef al Clinicii Pulmonologie Pediatică.

A semnat caa 400 de lucrări științifice, inclusiv manuale, monografii, ghiduri, compendii etc. A participat la numeroase foruri științifice naționale și internaționale (Austria, Franța, Germania, Danemarca, Olanda, Spania, Rusia, Turcia, Italia, România, Bulgaria, Anglia, Grecia).

Deține 4 brevete de invenție. Este conducătorul științific al mai multor teze de doctor și doctor habilitat.

Bibliografie selectivă:

Imunodeficiențele primare la copii : Monografie / Svetlana Șciuca, Rodica Selevestru, Cristina Tomacinschi [et al.] ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.] , 2019. – 300 p. : fig., tab.

Neamțu, Liuba. Infecția cu Mycoplasma în patologia bronhopulmonară la copii, criterii clinico-diagnostice : Recomandare metodică / Neamțu Liuba, Șciuca Svetlana, Selevestru Rodica ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.] , 2017. – 32 p.

Recuperarea imunologică în respirologia pediatrică / Svetlana Șciuca, Rodica Selevestru, Cristina Tomacinschi [et al.] . – Chișinău : Tipografia Centrală, 2018. – 30 p.

Șciuca, Svetlana. Bronhopatiile recurente și cronice la copil / Svetlana Șciuca. – Chișinău, 2002. – 370 p.

Șciuca, Svetlana. Bronșiectaziile la copii / Svetlana Șciuca ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.] , 2018. – 354 p.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în bolile nutriționale ale copilului / Svetlana Șciuca. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2007. – 278 p.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în imunologia copilului / Svetlana Șciuca ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.] , 2009. – 399 p.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în medicina copilului sănătos / Svetlana Șciuca, Nina Bâzgu, Oxana Turcu. – Chișinău : [S. n.] , 2008. – 320 p. : il., tab.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în medicina perinatală / Svetlana Șciuca. – Chișinău : [S. n.] , 2016. – 304 p. : il.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în neurologia copilului / Svetlana Șciuca ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.] , 2010. – 352 p.

Șciuca, Svetlana. Esențialul

în otorinolaringologia copilului / Svetlana Șciuca, Ion Ababii, Mihail Maniuc. – Chișinău : [S. n.] , 2011. – 256 p.

Șciuca, Svetlana. Esențialul în pneumologia copilului / Svetlana Șciuca. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2007. – 255 p. : il.

Șciuca, Svetlana. Factorii de risc și etiopatogenici în evoluția și controlul astmului bronșic la copii : Monografie / Svetlana Șciuca. – Chișinău : [S. n.] , 2016. – 260 p.

Șciuca, Svetlana. Imunodeficiențele primare la copii : Monografie / Svetlana Șciuca ; Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; Acad. de Științe a Moldovei. – Chișinău : [S. n.] , 2018. – 284 p. : fig., tab.

Șciuca, Svetlana. Prognosticul și prevenția curativă a evoluțiilor cronice în bronșita recidivantă : Teză de doctor hab. în șt. medicale (14.00.09) / Svetlana Șciuca. – Chișinău, 1998. – 225 p.

Șciuca, Svetlana. Pulmonologie pediatrică / Svetlana Șciuca. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2000. – 159 p.

Evaluarea factorilor de risc exogeni în dezvoltarea maladiilor cronice respiratorii la elevi / Angela Cazacu-Stratu, Svetlana Șciuca, Rodica Selevestru [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 5 (81). – P. 6-9.

Dischinezia ciliară la copil cu boli cronice respiratorii / Svetlana Șciuca, Mihail Maniuc, Ina Garbi [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 5 (81). – P. 94-97.

Șciuca, Svetlana. Aspirațiile de corp străin în respirologia pediatrică / Svetlana Șciuca // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 4 (80). – P. 59-63.

Șciuca, Svetlana. Evaluarea proceselor cronice ale sistemului respirator la copiii cu imunodeficiențe primare / Svetlana Șciuca, Rodica Selevestru, Cristina Tomacinschi // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 5 (81). – P. 3-5.

Selevestru, Rodica. Lizatele bacteriene topice în terapia de recuperare a afecțiunilor respiratorii la copii / Rodica Selevestru, Svetlana Șciuca // *Arta medica*. – 2017. – Nr 4 (65). – P. 34-36.

Șciuca, Svetlana. Modern approach to pediatric asthma / Svetlana Șciuca, Natalia Antonovici, Angela Dolganiuc // *Moldovan Medical Journal*. – 2018. – Nr 2 (61). – P. 51-62.

Baciu, Gheorghe. Șciuca Svetlana // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu” / Gheorghe Baciu. – Chișinău: [S. n.], 2012. – P. 262; [Resursă electronică]. – URL : <http://dspace.usarb.md:8080/js-pui/handle/123456789/942> (accesat : 30.03.2020).

Șciuca Svetlana Semion [Resursă electronică] // https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/11781 (accesat : 30.03.2020).

V. M.

**Vasile
CONSTANTIN(OV)
1936-2004**

Actor de teatru și cinema.

S-a născut la 2 ianuarie 1936, la Sucleia, Slobozia. A decedat la 16 octombrie 2004, la Chișinău.

A absolvit Școala Teatrală „Boris Șciukin” de la Moscova (1960). A studiat în clasa profesoarei Anna Oro-ciko, împreună cu Valentina Izbeșciuc, Ion Ungureanu,

Marica Bălan, Grigore Rusu, Gheorghe Rotăraș etc. Este unul dintre întemeietorii Teatrului pentru Copii și Tineret „Luceafărul”, împreună cu alți mari actori, precum Dumitru Caraciobanu, Ecaterina Malcoci, Nina Vodă, actorul și regizorul Ion Ungureanu.

A debutat în spectacolele de diplomă: „Nota zero la purtare” de Victor Ion Popa și „Costumul de nuntă”, realizat cu A. Remizova. Pe motiv de sănătate, a activat o perioadă ca bibliotecar la Biblioteca Uniunii Teatrale din Moldova, fiind angajat și în trupa „Luceafărului”.

De-a lungul carierei sale artistice a evoluat în spectacole, interpretând rolurile: Zilov din „O vânătoare de rațe” de Aleksandr Vampilov, Tezeu din „Ipolit” de Euripide, Kulîghin din „Trei surori” de Anton P. Cehov, Nicolae din „De ziua nunții” de Boris Rozov, Anton în piesa lui Boris Gorbatoș „Tinerețea părinților noștri”, Don Luis din „Slugă la doi stăpâni” de Paul Scarron, căpitamul Sneghriov din „Frații Karamazov” de Fiodor Dostoievski, actorul din „Hamlet” de William Shakespeare etc. S-a produs atât în piese clasice, cât și în cele contemporane, dar și în operele dramaturgilor moldoveni: Ștefan din „Această copilărie îndepărtată” de Serafim Saka, Charles din „Chirița în provincie” și Gângan în „Farmazonul din Hârlău” de Vasile Alecsandri, Serghei Lazo în piesa „Zile de foc, apă și pământ” de Gheorghe Malarciuc. A jucat alături de feciorul său, Radu Constantin, actualmente actor la tea-

trul din Râmnicu-Vâlcea.

Paralel cu prodigioasa sa activitate teatrală, s-a produs în mai multe pelicule la studioul „Moldova-film”: „Insula vulturilor”, „Se caută un paznic”, „Bărbații încărunțesc devreme”, „La porțile Satanei”, „Hotarul din iunie”, „Nesfârșită luna a Căușului”, „Pichetul liniștit” etc.

Artist emerit din RSSM; artist al poporului.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 14 ; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 17-18.

Proca, Pavel. Bibliotecarul de pe strada Pușkin, colț cu Veronica Micle : [actorul Vasile Constantin] / Pavel Proca // *Săptămîna*. – 2003. – 5 dec. – P. 27.

Roibu, Nicolae. Vasile Constantin s-a despărțit de scena vieții / Nicolae Roibu // *Timpul de dimineață*. – 2004. – 22 oct. – P. 18.

N.-M. Ș.

**Silvestru MAXIMILIAN
1936**

Economist și matematician, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar.

S-a născut la 2 ianuarie 1936, în satul Căzănești, raionul Telenești. Între anii 1954-1958 și-a făcut studiile la Institutul Pedagogic (actualmente Universitatea de Stat

„Alec Russo”) din Bălți. A studiat la Institutul Central Economico-Matematic al Academiei de Științe a URSS (Moscova, 1965-1969), după care a susținut teza de doctor în economie cu un subiect de planificare a economiei (1970). În 1989 a susținut teza de doctor habilitat la Institutul Economico-Matematic din Moscova.

A activat în cadrul Institutului de Economie, de pe lângă Academia de Științe a Moldovei (1969-1972), director adjunct la Institutul de Planificare al Comitetului de Stat pentru Planificare din RSSM (1972-1986), lector la Universitatea de Stat din Moldova, Catedra matematica în economie (1986-1990), director la Institutul Economiei Naționale al Ministerului Economiei (1990-1993), șef Catedră matematica în economie, Departamentul științe economice de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (1993-2001), unde i s-a conferit titlul de profesor universitar, apoi (din 2001) este profesor universitar la Facultatea de Științe Economice de la Universitatea de Stat din Moldova.

Autor prolific, a semnat mai multe lucrări de specialitate (unele în colaborare).

Mențiuni: Diploma Magna cum Laude ULIM.

Distincții: Ordinul „Gloria Muncii” (2012), Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei (2015).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 14-17; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 17.

Bibliografie selectivă:

Cataranciuc, Sergiu. Matematici aplicate în economie /

Sergiu Cataranciuc, Gheorghe Căpățână, Silvestru Maximilian; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : CEP USM, 2013 [2012]. – 388 p.

Buzdugan, Adriana. Un concept de planificare indicativă a economiei Republicii Moldova / Adriana Buzdugan, Silvestru Maximilian // Studia Universitatis Moldaviae. – 2017. – Nr 2 (102). – P. 82-89.

Filip, Iurie. Problema funcționării echilibrate a economiei Republicii Moldova / Iurie Filip, Silvestru Maximilian, Viorica Speianu // Analele Universității Libere Internaționale din Moldova. Seria Economie. – 2012. – P. 34-46; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Analele_ULIM_12_%202012.pdf (accesat: 02.04.2020).

Garștea, Ala. Indicatori macroeconomici: interpretări; interdependențe / Ala Garștea, Raisa Grigor, Silvestru Maximilian // Creșterea competitivității economice în contextul formării societății bazate pe cunoaștere: Conferința Științifică Internațională (28-29 oct. 2016, Chișinău. – Chișinău, 2016. – P. 564-572.

Gribincea Alexandru. Justificarea perspectivelor de dezvoltare a activității inovaționale / Alexandru Gribincea, Silvestru Maximilian, Liudmila Todorova // Economie și sociologie = Economy and sociology. – 2014. – Nr 3. – P. 129-134.

Maximilian, Silvestru. Evoluția cererii și ofertei la resursele energetice / Silvestru Maximilian, Corina Gribincea // Economie și sociologie = Economy and sociology. – 2013. – Nr 3. – P. 59-66.

Maximilian, Silvestru. Problema producerii tehnologiilor de obținere a energiei din resursele regenerabile / Silvestru Maximilian, Corina Gribincea // Economic growth in conditions of globalization. – Chișinău,

2013. – P. 127-132.

Maximilian, Silvestru. Robototehnica: reflecții, sugestii / Silvestru Maximilian, Margareta Bradu, Corina-Elena Stegăroiu // Studia Universitatis Moldaviae. – 2017. – Nr 7 (107). – P. 95-102.

Maximilian, Silvestru. Teoria raționalității cunoștințelor – cheia succesului dezvoltării Republicii Moldova / Silvestru Maximilian [et al.] // Paradigme moderne ale economiei și antreprenoriatului inovativ. – Chișinău: [S. n.], 2017. – P. 54-58.

O modalitate de rezolvare a problemelor de programare dinamică / Silvestru Maximilian, Sergiu Cataranciuc, Gheorghe Căpățână, Emil Cataranciuc // Studia Universitatis Moldaviae / Universitatea de Stat din Moldova. – 2016. – Nr 7 (97). – P. 3-15.

Speianu, Viorica. Premisele apariției crizelor financiare mondiale și posibilele căi de prognozare; Evoluția factorilor ce conduc la percolarea pieței financiare / Viorica Speianu, Silvestru Maximilian // Analele Universității Libere Internaționale din Moldova. Seria Economie. – 2012. – P. 112-139; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Analele_ULIM_12_%202012.pdf (accesat: 02.04.2020).

Sturzu, Ion. Crizele creditare: reflecții, analize, sugestii / Ion Sturzu, Alexandru Gribincea, Silvestru Maximilian // Economie și sociologie = Economy and sociology. – 2014. – Nr 1. – P. 112-120.

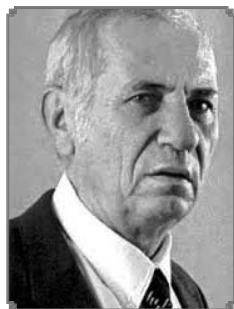
Ulian, Galina. Eficiența telemedicinii: aspect metodologic / Galina Ulian, Silvestru Maximilian, Efim Aramă // Studia Universitatis Moldaviae. – 2017. – Nr 2 (102). – P. 73-81.

Maximilian Silvestru [Resursă electronică] // https://ibn.idsi.md/ro/author_articles/330 (accesat: 02.04.2020).

Maximilian Silvestru // Ma-

tematicieni români de pretutindeni. – Ediția a II-a. – [S. l.], 2006. – P. 197 ; [Resursă electronică]. – URL : https://www.romai.ro/documente_poze/Publicatii/MAtRom/MatRom_2.pdf (accesat : 02.04.2020).

V. M.

Ilie TODOROV
1936-2005

Regizor, actor de teatru și cinema, profesor.

S-a născut la 2 ianuarie 1936, la Sucleia, Slobozia. A decedat la 13 ianuarie 2005, la Chișinău.

Studiile medii le face la un orfelinat din Chișinău, la care a ajuns după ce părinții săi au fost deportați în Siberia. Absolvește Școala Muzicală de la Chișinău, apoi este admis, în urma unui concurs riguros, la Școala Teatrală „Boris Șciukin” din Moscova (1955-1960), unde își face studiile superioare împreună cu Dumitru Fusu, Ion Ungureanu, avându-i în calitate de profesori pe Anna Orociko, Boris Zaharov și Nadejda Aronețkaia.

După absolvire este angajat în calitate de actor la Teatrul pentru Copii și Tineret „Luceafărul”. Pe parcursul anilor 1960 și 1973 este actor și regizor la teatrul „Luceafărul”, între 1973 și 1976 – regizor la Teatrul „Evghenii Vahtangov” de la Moscova,

unde, concomitent, urmează cursurile superioare de actorie. Între 1976 și 1979 este regizor la Teatrul „Anton P. Cehov” din Chișinău. Din anul 1979 până în anul 1986 este din nou actor și regizor la teatrul „Luceafărul”. Începând cu anul 1990 și până în 1993 este regizor-șef la Teatrul de Stat din Krasno-iarsk, ca apoi din 1993 până în 2004 să fie regizor și actor la Teatrul Național „Mihai Eminescu”, concomitent este profesor, șef de catedră la Academia de Teatru, Muzică și Arte Plastice din Chișinău.

Rolul său de debut în teatru este cel al profesorului Zurăscu, poreclit „Vuga”, din spectacolul de diplomă „Nota zero la purtare”, un rol negativ, dar îndrăgit de spectatori. În calitate de regizor debutează cu spectacolul „O noapte furtunoasă” de Ion L. Caragiale, urmat de „Neisprăvitul” de Denis I. Fonvizin, „Jucătorii” Nikolai V. Gogol, „O tragedie optimistă” de Vsevolod Vișnevski, „Micile tragedii” de Aleksandr S. Pușkin, „Căsătoria” de Nikolai V. Gogol, „Tartuffe sau Mincinosul” de Moliere, „Consumatorul de onoruri” de Andrei Strâmbeanu etc.

Primul său rol în cinematografie a fost cel al lui Sca-raoțchi în filmul regizorului Gheorghe Vodă „Se caută un paznic”, urmat de învățătorul în filmul „Singur în fața dragostei” de Aureliu Busuioc, ofițer francez în „Viscolul roșu”, boier în Divanul domnesc în pelicula „Dimitrie Cantemir”, Slașcirov în „Agentul serviciului secret”, rol episodic în „Durata zilei” etc.

Pe parcursul carierei artistice a jucat peste 50 de roluri în teatru și film și a montat peste 40 de spectacole în diferite teatre din republică și de peste hotare. A adus în scenă și pe ecrane chipuri de neuitat, iar spectacolele în regia domniei sale vor deveni unele dintre cele mai reușite.

În calitate de profesor, a educat o pleiadă întreagă de actori talentați, care activează cu succes pe scenele teatrelor. Printre discipolii săi găsim asemenea nume cunoscute, precum: Anatol Durbală, Sandu Vasilache, Petru Vutcărau, Nelly Cozaru, Petru Hadârcă, Sandu Decusară, Maria Doni etc.

Titluri și premii: distins cu Premiul „Valeriu Cupcea” în domeniul artei teatrale și cu Premiul Național. Artist emerit al Republicii Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 13.

Bibliografie selectivă:

Enigma Todorov [Ilie] : Dialoguri, eseuri, portrete / alcăt. : Lidia Latieva, Gheorghina Todorov. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2009. – 412 p. : fotogr.

Bogdănaș, Silvia. Premiul „Valeriu Cupcea” a fost decernat lui Ilie Todorov / Silvia Bogdănaș // Timpul. – 2004. – 3 dec. – P. 20.

Coroliov, Elfrida. Ilie Todorov / Elfrida Coroliov // Regizor. Actor. Spectacol : Anii 1930-2010. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 129-134.

Durbală, Anatol. Todorov – elefantul : [Ilie Todorov, regizor, actor de teatru și film] / Anatol Durbală // Teatru. – 2011. – Nr. 7. – P. 10-13.

Fedorenco, Victoria. Ilie Todorov. 70 de ani / Victoria Fedorenco // Arta. – 2006. – P. 175-178.

Pelin, Pavel. Ilie Todorov / Pavel Pelin // Privitor ca la teatru : carte despre artiști. – Chișinău : [S. n.], 2007. – P. 35-42.

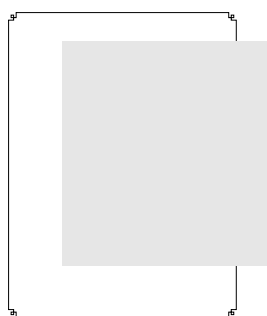
Pelin, Pavel. Ilie Todorov : [in memoriam] / Pavel Pelin // Glasul națiunii. – 2005. – 20 ian. – P. 7.

Rîpeanu, Bujor T. Todorov, Ilie / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri. – București : Meronia, 2013. – P. 598.

Strâmbeanu, Andrei. Ilie Todorov / Andrei Strâmbeanu // Teatră. – 2006. – Nr 1. – P. 104-107.

Vartic, Andrei. Introducere la sistemul lui Todorov : [in memoriam] / Andrei Vartic // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 28 ian. – P. 10.

N.-M. Ș.

Arcadie SEMEŢUL
1941

Matematician, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar, cercetător științific.

S-a născut la 2 ianuarie 1941, în localitatea Cobasna, Râbnița, din stânga Nistrului. A urmat Școala Medie din satul Vărăncău, Râbnița (1957) și a absolvit Facultatea de Fizică și Matematică de la Universitatea de Stat din Chișinău (1962). Studii de doctorat la Academia de Științe a Moldovei.

Doctor în științe fizico-matematice, cu teza „Некоторые

уравнения в свертках и их конечные усечения”, susținută în cadrul Consiliului unit de pe lângă Secția de Științe Fizico-Tehnice și Matematică a AȘM (1973).

Activitatea profesională și didactică și-a desfășurat-o în calitate de laborant superior, colaborator științific inferior, colaborator științific superior, la Institutul de Matematică al Academiei de Științe a Moldovei (1966-1977); conferențiar universitar (1977-1993). Din anul 1993 a activat la Universitatea de Stat din Chișinău.

Domeniile de cercetare sunt: analiza funcțională, teoria operatorilor liniari, ecuații integrale singulare, formule de inversare pentru matrice Toeplitz finite și secțiunile finite de operatori integrali Wiener-Hopf, operatori de perturbare slabă a spectrului în spațiul l_2 ; generalizarea teoremei Bochner-Fillips-Allan etc.

Membru al Colegiului de redacție al publicației „Математические исследования”.

Bibliografie selectivă:

Rusu, Gheorghe I. Analiza funcțională. Vol. 2 / Gheorghe I. Rusu, Arcadie A. Semețul. – Chișinău : USM, 1993. – 92 p.

Rusu, Gheorghe I. Analiza funcțională. Vol. 4 : Operatori liniari : Lucrare didactică / Gheorghe I. Rusu, Arcadie A. Semețul. – Chișinău : [S. n.], 1998. – 78 p.

Rusu, Gheorghe I. Culegere de probleme de analiză funcțională. Vol. 1 / Gheorghe Rusu, Arcadie Semețul ; Universitatea de Stat din Moldova, Fac. de Matematică și Informatică. – Chișinău : CEP USM, 2004. – 282 p.

Маркус, А. С. Ряды в банаховых пространствах : (Учеб. пособие по дисциплине специализации) / А. С. Маркус, А. А. Семенцул ; КГУ, Каф. мат. анализа. – Chișinău, 1985. – 92 p.

Semețul, Arcadie // Matema-

ticieni români de pretutindeni. – Ediția a 2-a. – [S. l.], 2006. – P. 319-320 ; [Resursă electronică]. – URL : https://www.romai.ro/documente_poze/Publicatii/MAtRom/MatRom_2.pdf (accesat : 02.04.2020).

V. M.

Viorel DUȘCIAC
1951

Matematician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, cercetător științific, conferențiar universitar.

S-a născut la 2 ianuarie 1951, în localitatea Iordânești, raionul Hliboca (Adâncata), regiunea Cernăuți.

În anul 1966 absolvește cu mențiune școala de 8 ani din satul Podlesnoe, iar în 1968 – școala de cultură generală din satul Carapciu. În același an devine student al Facultății de Fizică și Matematică de la Universitatea de Stat din Chișinău (1968-1973). În anii de studenție este membru activ al Societății Științifice Studențești a facultății.

După absolvire s-a angajat inițial în calitate de inginer la Filiala din Chișinău a Institutului de Cercetări Științifice în Domeniul Surselor de Curent din Rusia. Ulterior devine inginer superior, iar apoi colaborator științific inferior. În 1985 se transferă în secția de Științe a Universității de Stat din Chișinău.

În 1987 devine doctor în științe fizico-matematice. Se angajează în activitățile pedagogice ale Catedrei fizică generală, iar în anul 1994 i se conferă titlul didactic de conferențiar și ține cursuri de fizică generală și aplicată, bazele fizicii etc.

Stagii de perfecționare la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași (1997).

A participat la realizarea mai multor proiecte, inclusiv internaționale.

Este conducător la teze de licență și de doctor. Participă activ la conferințe științifice naționale și internaționale. Totodată, este autor și coautor a peste 130 de lucrări științifice în domeniul fizicii și matematicii.

Pe parcursul anilor a fost implicat în mai multe activități: membru al Senatului Universității, membru al comisiei de experți în fizică, de pe lângă Ministerul Educației, membru al Comisiei de atestare a cadrelor didactice din colegii, evaluator la manuale de liceu și universitare, membru al Consiliului Facultății de Fizică și Inginerie, președinte de comisie pentru susținerea examenelor de licență și masterat. A participat la organizarea și desfășurarea olimpiadelor la fizică pentru elevi. Este președintele Asociației Absolvenților Facultății de Fizică (AAFF) a Universității de Stat din Moldova (2014).

Bibliografie selectivă:

Andronic, Ion. Unele aspecte fizice ale fotosintezei / Ion Andronic, Maria Frunză, Viorel Dușciac // Fizica și tehnologiile moderne. – 2007. – Nr 1-2 (17-18). – P. 4-10; 2011. – P. 117-120.

Casian, Anatolie. Decrease of Lorentz number as new direction of ZT increase in quasi-one-dimensional organic crystals / Anatolie Casian, Ion Balmuș, Viorel Dușciac // Journal of Thermoelectricity. – 2011. – Nr 3. – P. 19-28.

Casian, Anatolie. Deviations from Wiedemann-Franz law in quasi-one-dimensional organic crystals / Anatolie Casian, Ion Balmuș, Viorel Dușciac // Microelectronics and Computer Science : proc. of the 7th Intern. Conf., 22-24 Sept. 2011. – Chișinău, 2011. – P. 117-120.

Casian, Anatolie. Influența tranziției de fază peierls asupra spectrului fononilor în cristalul organic cvasiunidimensional TTF-TCNQ / Anatolie Casian, Silvia Andronic, Viorel Dușciac // Studia Universitatis (Seria Științe Exacte și Economice). – 2013. – Nr 7 (67). – P. 36-39.

Casian, Anatolie. Infrared Absorption by Free Carriers in Quasi-One-Dimensional Organic Crystals of Tetrathiotetracene-Iodide / Anatolie Casian, Viorel Dușciac, V. Niciu // Journal of Nanoelectronics and Optoelectronics. – 2011. – Vol. 6, Nr 4. – P. 427-432.

Dușciac, Viorel. Abateri de la legea Wiedemann-Franz în cristale organice cvasiunidimensionale / V. Dușciac, A. Casian // Creșterea impactului cercetării și dezvoltarea capacității de inovare : conf. șt. naț. cu participare intern., dedicată aniversării a 65-ea de la fondarea Univ. de Stat din Moldova, 21-22 sept. 2011 : Rez. comunic. : Științe naturale și exacte. Vol. 2. – Chișinău, 2011. – P. 193-196.

Dușciac, Viorel. Interpretarea, modelarea și perspectiva transportului termoelectric în cristalele cvasiunidimensionale / Viorel Dușciac // Studia Universitatis (Seria : Științe reale și ale naturii). – 2009. – Nr 1 (21). – P. 183-192.

More efficient nanostructured material for noncontact body temperature measurement / Anatolie Casian, Ion Balmuș,

Viorel Dușciac [et al.] // Nanotechnologies and Biomedical Engineering. – Editia 1. – Chișinău: Technical University of Moldova, 2011. – P. 164-167.

More efficient nanostructured material for noncontact body temperature measurement / A. Casian, I. Balmuș, V. Dușciac, V. Niciu // ICNBME-2011 : International Conference on Nanotechnologies and Biomedical Engineering, 7-8 July 2011 : proc. – Chișinău, 2011. – P. 164-167.

Dușciac Viorel // De la Cernăuți la vale... / alcăt. : Sergiu Cataranciu [et al.] – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 108-109.

V. M.

Ion GRĂMADĂ
1886-1917

Scriitor, istoric și publicist român bucovinean, erou al Primului Război Mondial.

S-a născut la 3 ianuarie 1886, la Zaharești, Stroiești, Suceava.

A decedat la 27 august 1917 la Cireșoia, România.

A urmat studiile liceale la Suceava. Urmează Facultatea de Litere, Specializarea istorie și geografie, a Universității din Cernăuți (1906-1910). Se transferă apoi la Universitatea din Viena (1910). În anul 1913 se reîntoarce la Viena, pentru continuarea studiilor și pentru susținerea tezei de doctor în litere cu tema „Participarea românilor la asediul Vienei din 1683” („Anteil der Rumänien an der Belagerung Wiens 1683”).

În perioada studenției înființează gazeta „Deșteptarea” din Cernăuți (1907), una dintre cele mai populare ale vremii. A ocupat postul de redactor la ziarul „Românul” din Arad (1912-1913). La Viena devine membru al Societății „România Jună” și colaborează la „Deutsches Volksblatt”. Publică numeroase nuvele, schițe istorice și comentarii politice în presa timpului. Implicat, ca redactor și comentator, în problemele politice legate de soarta Bucovinei, I. Grămadă susține punctul de vedere național privitor la drepturile legitime ale românilor. Din 1913 este profesor la Liceul german din Cernăuți, unde a predat în limba română, istoria și logica, atunci când aceste materii trebuiau predate în limba germană. În 1914 a fost angajat ca redactor la „Viața nouă”, organul de presă al Clubului Național Român, ziar prin care încearcă să trezească interesul românilor pentru unitatea națională.

În adolescență, elev încă, în clasa a VI-a, își trimite primele încercări literare spre publicațiile vremii, semnând cu pseudonimul Nicu Nalbă.

În 1904 a debutat în literatură, publicând în „Junimea literară”, din Cernăuți, „Luceafărul” din Budapesta, „Viața românească”, „Tribuna”, „Convorbiri literare”, „Apărarea națională”, „Deșteptarea”, „Românul”, gazeta vieneză „Deutsches Volksblatt”, conturând, între timp, o operă literară și una științifică, deși, în domeniul istoriei, prefera „răspândirea conștiinței istorice în cercuri cât mai largi”.

Până în 1914, când își va asuma destinul neamului, Ion Grămadă va arde intens în publicistică publicând: „De Învie-

ere”, „Mihalache Trăsnea”, „În ajunul despărțirii” etc. Povestirile lui Ion Grămadă, „Din război” (1905), „In Abbiategrosso” (1905), „De ajun” (1906), „Grotă din Adelsberg” (1909), „Studenții” (1909), „Hagigadar”, „O noapte de groază” (1911) anunțau un prozator de mare forță.

Ulterior pleacă la București și publică o serie de articole în „Dimineața”, susținând cauza românilor bucovineni (1914).

După izbucnirea Primului Război Mondial (1916), se înrolează voluntar în armata română, angajată în luptele pentru reîntregire și cere să fie trimis în linia întâi a frontului. La comanda unui pluton al vânătorilor de munte, din Regimentul 8, cade în luptă pe câmpul de la Cireșoaia, jud. Bacău, în timpul unui asalt al trupelor române spre înălțimile Cireșoaia și Coșna. Este îngropat de camarazii săi într-o poiană a locului. În iunie 1926 rămășițele sale pământești sunt aduse la Suceava și îngropate cu onoruri în cimitirul orașului.

Victoria românilor a contribuit la grăbirea sfârșitului campaniei din anul 1917, campanie începută prin victoriile de la Mărăști, continuate cu cele de la Mărășești și Oituz.

Autor de nuvele, schițe, eseuri cu subiecte din viața țaranului român, aflat în mediul său natural sau ieșit din acest mediu, care prevesteau un scriitor de mare forță.

Ion Grămadă publică o serie de studii despre vechea Bucovina. Este autorul unei valoroase monografii despre Societatea „România Jună” din Viena, iar postum i-au apărut două lucrări: „Scrieri literare” (Cernăuți, 1924) și „Cartea sângelui” (Suceava, 2002).

Vestitul istoric literar Perpessicius a remarcat că în persoana lui Ion Grămadă „Bucovina pregătea un mare prozator, cel mai personal dintre prozatorii bucovineni”.

În semn de prețuire a memoriei sale, la 26 august 2007 s-a inaugurat un bust al eroului bucovinean Ion Grămadă pe o ridicătură de pământ de pe partea dreaptă a DN17 (E58), în dreptul localității Stroești.

„...Atât rămâne după fiecare pe lumea asta: binele ce l-ai făcut altora. Încolo, totul e praf și cenușă pe care le spulberă vântul.” (Ion Grămadă)

Bibliografie selectivă:

****Grămadă, Ion.** Cartea sângelui / Ion Grămadă. – Suceava : Editura Mușatinii, 2002.

****Grămadă, Ion.** Câteva reflexiuni la „Habsburgii și românii” părintelui Victor Zaharovschi : broșură umoristică / Ion Grămadă. – Cernăuți : Editura Societatea tipografică bucovineană, 1909.

****Grămadă, Ion.** Din Bucovina de altădată : Schițe istorice / Ion Grămadă. – București : Editura Institutului de Arte Grafice „Constantin Sfetea”, 1911.

****Grămadă, Ion.** Mihai Eminescu : Contribuții la studiul vieții și operei sale / Ion Grămadă. – Heidelberg, 1914.

****Grămadă, Ion.** Scrieri literare / Ion Grămadă ; prefațată de Constantin Loghin – Cernăuți : Editura Institutului de Arte Grafice „Glasul Bucovinei”, 1924.

****Grămadă, Ion.** Societatea academică socială literară „România Jună” din Viena : 1871-1911 : monografie istorică. – Cernăuți, 1912.

****Grămadă, Ion.** De Înviere / Ion Grămadă // Junimea literară. – 1904. – Nr 4.

****Grămadă, Ion.** În ajunul despărțirii / Ion Grămadă // Lu-

ceafărul. – 1904. – 15 oct.

****Grămadă, Ion.** Mihalache Trăsnea / Ion Grămadă // Junimea literară. – 1904. – Nr 4.

****Grămadă, Ion.** Reîntoarce-rea / Ion Grămadă // Convorbiri literare. – 1905. – Nr 5. – P. 161-164.

Bostan, Grigore C. Grămadă, Ion / Grigore C. Bostan, Lora Bostan // Bostan, Grigore C. Pagini de literatură română : Bucovina, regiunea Cernăuți : 1775-2000 : Compendiu și antologie. – Cernăuți : Editura „Alexandru cel Bun”, 2000. – P. 15.

Loghin, Constantin. Grămadă, Ion / Constantin Loghin // Loghin, Constantin. Istoria literaturii române din Bucovina : 1775-1918 : În legătură cu evoluția culturală și politică. – Cernăuți : Editura „Alexandru cel Bun”, 1996. – P. 314-323.

N.-M. Ș.

Sergiu DUCA
1936-2004

Medic, specialist în domeniul chirurgiei generale și laparoscopice, doctor în științe medicale, profesor universitar român, întemeietorul laparoscopiei diagnostice și terapeutice din România. Realizatorul primului transplant hepatic experimental din România.

S-a născut la 3 ianuarie 1936, la Dej, România. A decedat la 21 martie 2004, la Cluj-Napoca.

În 1953 a absolvit Liceul de Băieți Nr. 2 din Cluj. Urmea-

ză studiile la Facultatea de Medicină Generală a Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (1953-1959). Susține teza de doctor în științe medicale cu tema „Transplantul hepatic-cercetări experimentale” (1975).

După absolvirea facultății, activează în calitate de extern clinic, apoi intern clinic la Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (1958-1961); medic specialist chirurg (1960). A fost atestat medic primar chirurg, locul II pe țară (1978). A fost șef de lucrări la Clinica Chirurgie III (1978); șeful Clinicii III Chirurgie (1989), conferențiar la Clinica Chirurgie III (1990) și profesor universitar la Clinica Chirurgie III a Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca (1991-2001).

A efectuat primele cercetări experimentale privind prelevarea și conservarea grefonului hepatic și a realizat primul transplant hepatic experimental (1975). A descris una din principalele cauze de eșec ale conservării prin perfuzare în normotermil: blocarea microcirculației hepatice prin depozitarea de fibrină (1978). A introdus tehnica laparoscopică în urologia românească, practicând primele operații de acest gen. A mai introdus pentru prima oară în România unele tehnici chirurgicale și a creat el însuși tehnici chirurgicale noi ca: anastomoza coledoco-duodenală-Stuart-Hoyer, anastomoza biliojejunală Hepp-Couinaud, duodeno-pancreatectomia cefalică cu prezervarea pilorului etc.

În 1993 înființează la Cluj-Napoca primul Centru de Instruire în Chirurgia Laparoscopică, la care au participat circa 500 de chirurși din România și din Republica

Moldova.

Activitatea științifică s-a concretizat în peste 170 de publicații în țară și străinătate: „Chirurgia laparoscopică a căilor biliare”, „Sfincterul lui Oddi : Patologie și terapie chirurgicală”, „Patologie chirurgicală”, „Afecțiuni nelitiazice ale colecistului”, „Coledocul”, „Colecistectomia laparoscopică”, „Sindromul biliarelor operați: profilaxie, diagnostic, tratament” etc.

A organizat trei congrese naționale (Sinaia 1996, Timișoara 1998, Sinaia 2002). A inițiat și organizat „Zilele clujene ale chirurgiei hepato-bilio-pancreatice”, care au devenit o manifestare anuală, întrunind personalități marcante din România și din străinătate.

A făcut parte din comitetul de redacție al mai multor reviste: „Chirurgia”, „Clujul medical”, „Minimal Invasive Surgery”, „Romanian Journal Gastroenterology”, „Informatica”, „Cercetări experimentale medico-chirurgicale”, „Hungarian Journal Of Endoscopy” (Debrecen), „International Hepato-Pancreato Biliary Surgery” (Oxford).

A fost membru fondator al Asociației „World Association of Hepato-Pancreato-Biliary Surgery” (Lund, Suedia); fondator și președinte al Societății Române de Chirurgie Hepato-bilio-pancreatică, al Societății Române de Chirurgie Laparoscopică și Suturi Mecanice; membru de onoare al Societății de Chirurgie Timișoara; membru al Academiei de Medicină din New Jersey (USA), al Societății Internaționale de Chirurgie și al Colegiului Internațional al Chirurșilor. Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei.

A obținut următoarele

premiu și distincții: premiul de la a XVIII-a reuniune a chirurgilor din Moldova; premiul „Iuliu Hațieganu” al Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca; premiul la primul Congres al Chirurgilor din Moldova; titlul de Visiting Professor al Universității de Medicină și Farmacie din Timișoara. Cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 19-20.

Bibliografie selectivă:

Duca, Sergiu. Afecțiuni nelitiazice ale colecistului / Sergiu Duca, Ioan Părăian. – Cluj-Napoca : Editura Sincron, 1994. – 250 p. : il.

Duca, Sergiu. Chirurgia laparoscopică a căilor biliare / Sergiu Duca. – Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1994. – 168 p. : il. – (Progrese în medicină).

Duca, Sergiu. Sindromul biliarelor operați: profilaxie, diagnostic, tratament / Sergiu Duca. – București : Genesis, 1992. – 204 p.

Duca, Sergiu. Patologie chirurgicală / Sergiu Duca, Liviu Vlad, Ioan Paraian; sub redacția lui Sergiu Duca ; Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”. – Cluj : Universitatea de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu”, 1995. – 311 p.

Duca, Sergiu. Sfincterul lui Oddi: Patologie și terapie chirurgicală / Sergiu Duca. – București : [S. n.], 1983. – 184 p. : il.

Duca, Sergiu. Trecutul de dinaintea trecutului : din istoria cenzurată a omenirii / Sergiu Duca. – București : Editura Ecco, 2003. – 300 p.

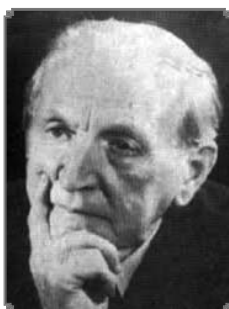
Duca, Sergiu // Clujenii secolului 20 : dicț. esențial. – Cluj-Napoca : Casa cărții de știință, 2000. – P. 107.

Duca, Sergiu // Dicționarul specialiștilor. – București : Editura Tehnică, 1996. – P. 114.

Duca, Sergiu // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 316-317.

Sârbu, Vasile. Sergiu Duca / Vasile Sârbu // Sârbu, Vasile. Pagini din istoria chirurgiei românești. – București : Editura Tehnică, 2002. – P. 108.

N.-M. Ș.

**Nicolae HORTOLOMEI
1885-1961**

Medic chirurg, doctor în științe medicale, profesor universitar, cercetător științific, academician. Considerat întemeietorul chirurgiei fiziologice în România.

S-a născut la 27 noiembrie 1885 la Huși. Se stinge din viață la 3 ianuarie 1961 la București.

Studiile secundare le face la Liceul Național din Iași. După obținerea diplomei de bachelareat, s-a înscris la Facultatea de Medicină și Farmacie din Iași (1902-1906). În anul 1909, a obținut doctoratul în medicină și chirurgie.

A profesat ca medic al unei circumscripții rurale, asistent la clinicile din Iași, la Spitalul Sfântul Spiridon de aici, după care urmează o specializare în urologie la Paris. A participat la Primul Război Mondial și, împreună cu Iacob Iacobovici, a organizat spitale

de campanie în Moldova.

Ca urmare a rezultatelor obținute în domeniul chirurgiei urologice, gastrice și cardiovasculare, a obținut titlatura științifică de doctor docent (1919) și a fost invitat să predea cursul Anatomie descriptivă, în învățământul medical universitar ieșean. În perioada 1919-1920 a activat în calitate de șef al Secției de chirurgie în Spitalul din Chișinău. În anul 1920 a devenit șef al Institutului de Anatomie din Iași.

În 1930 este transferat la Facultatea de Medicină din București ca profesor titular al Catedrei de chirurgie urologică, pe care o conduce până în 1952 când preia conducerea Catedrei de clinică chirurgicală în cadrul Facultății de Specializare și Perfecționare a Medicilor și Farmaciștilor din Spitalul Colțea. Între 1930-1934 conduce Clinica de Chirurgie Urologică la Spitalul Colentina, iar din 1934 preia conducerea Clinicii de Chirurgie și Urologie de la Spitalul Colțea.

În Laboratorul de chirurgie experimentală de la Colțea s-au format mulți dintre viitorii șefi de școală chirurgicală din țară.

În activitatea sa a dezvoltat nu numai chirurgia generală și urologia, dar și chirurgia cardiovasculară, fiind un adept al chirurgiei fiziologice. Ca urmare a renumelui de chirurg cu rezultate deosebite în operații efectuate în premieră națională, devine membru titular al Academiei de Medicină din București (1937).

La București a fondat Societatea Română de Urologie, din care făceau parte medici,

cercetători în domeniu din toată țara. Lucrările prezentate în ședințele societății au fost publicate în „Revista română de urologie”, ca organ oficial. Sub conducerea sa se desfășoară primele congrese de urologie. Fiind apreciat și pe plan internațional, a devenit membru al Societății Internaționale de Chirurgie și de Urologie, membru al Asociației de Chirurgie și Urologie din Franța, membru asociat al Academiei de Chirurgie din Paris, membru al Societății de Chirurgie de la Moscova și al Societății Pirogov din Leningrad (azi Sankt Petersburg) și vicepreședinte al Societății Internaționale de Chirurgie. În perioada 1939-1940 a fost numit ministru al Sănătății și Ocrotirii Sociale.

În ultimii ani de activitate s-a mutat, împreună cu o parte a colectivului său, la Spitalul Fundeni, unde a înființat o clinică modernă de chirurgie generală și au fost create premisele dezvoltării chirurgiei cardiace.

În colaborare, a publicat monografia „Chirurgie de l'ulcère gastrique et duodenal” (Chirurgia ulcerului gastric și duodenal) (Paris, 1931), lucrare ce s-a bucurat de numeroase recenzii și citări în cele mai prestigioase publicații ale timpului. A redactat primul tratat complet de chirurgie (1955) și un tratat de anestezie, prin care se pun bazele anesteziologiei în România (1957). De asemenea, a publicat peste 350 lucrări științifice în reviste din țară și străinătate.

Membru titular al Academiei Române (1945), în 1948 este numit și șef al Institutului de Terapeutică al Acade-

miei Române.

Mențiuni și distincții: medic emerit, laureat al Premiului de Stat (1954), Ordinul Muncii (1941), Steaua Republicii clasa I etc.

Bibliografie selectivă:

**Anestezia. Probleme teoretice și practice / Nicolae Hortolomei, Voinea Marinescu, Dan Setlacec – București : Editura Academiei, 1957. – 798 p.

Chirurgie. Vol. 2 / sub red. : N. Hortolomei, I. Țurăi. – București : Editura Medicală, 1956. – 543 p.

Hortolomei, N. Tratatul chirurgical al hipertireozelor / N. Hortolomei. – București : Ed. Academiei Române, 1954. – 95 p.

Burghel, Theodor. Viața și opera academicianului N. Hortolomei (1885-1961) / Theodor Burghel. – București : Ed. Medicală, 1972. – 171 p.

Juvara, Ion. Așa a fost : Amintirile unui chirurg : [referire și la N. Hortolomei] / Ion Juvara. – București : Style, 1996. – 413 p. – (Col. Destine).

****Sârbu, V.** Pagini din istoria chirurgiei românești / V. Sârbu. – București : Ed. Academiei Române, 2002.

****Setlacec, D.** Medicina românească – medicina europeană 1918-1940. – București : Humanitas, 1998.

Nicolae Hortolomei ctitor al chirurgiei și urologiei românești / V. Tode, V. Sârbu, O. Unc [et al.] // Revista română de urologie. – 2015. – Nr 2, vol. 14. – P. 76-79; [Resursă electronică]. – URL : <http://revista-urologia.ro/wp-content/uploads/2015/06/Nicolae-Hortolomei-ctitor-al-chirurgiei-si-urologiei-romanesti.pdf> (accesat : 20.04.2020).

Popescu, Irinel. Nicolae

Hortolomei – un model paideic / Irinel Popescu // Chirurgia (București). – 2005. – Nr 6 (100). – P. 529-533 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.revistachirurgia.ro/cuprinsen.php?EntryID=313> (accesat : 20.04.2020).

Sârbu, V. N. Hortolomei (1885-1961). Moștenirea lui chirurgicală după o jumătate de secol / V. Sârbu, O. Unc // Chirurgia (București). – 2011. – Nr 6 (106). – P. 689-692 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.revistachirurgia.ro/pdfs/2011-5-689.pdf> (accesat : 18.04.2020).

Târcoveanu, E. Nicolae Hortolomei / E. Târcoveanu // Jurnalul de chirurgie (Iași). – 2010. – Vol. 6, Nr 4. – P. 567-570 ; [Resursă electronică]. – URL : http://jurnaluldechirurgie.ro/jurnal/docs/jurnal410/art%2025_vol%206_2010_nr%204.pdf (accesat : 18.04.2020).

V. M.

Mihai POTÂRNICHE
1951

Artist fotograf, publicist.

S-a născut la 4 ianuarie 1951, la Pohârnicieni, Orhei.

În 1970 a absolvit Colegiul de Viticultură și Vinificație din Chișinău. În domeniul artei fotografice este autodidact.

A debutat în calitate de fotoreporter la ziarul raional „Munca pașnică” din Strășeni. Și-a continuat activita-

tea în calitate de fotoreporter la numeroase publicații din Republica Moldova, Ucraina și fosta Uniune Sovietică: cotidianul „Moldova socialistă”, la agențiile de știri ATEM și TASS, Chișinău, la revistele „Femeia Moldovei” și „Moldova” (1977-1997), săptămânalul „Cultura” (actualmente „Literatura și arta”). Din anul 1997 și până în 2004 și din 2010 până în prezent este director al Departamentului Fotomoldpres TV al Agenției Informaționale de Stat „Moldpres”, secretar general de redacție al revistei „Moldova”. Din anii '70 până în prezent a creat o galerie întreagă de chipuri.

A surprins în obiectivul aparatului său de fotografiat oameni, locuri pitorești, evenimente de amploare, care au schimbat cursul istoriei Republicii Moldova. Oamenii din diferite spații geografice au descoperit Moldova și prin intermediul fotografiilor lui Mihai Potârniche. De-a lungul carierei sale maestrul a vernisat peste 50 de expoziții personale în țară și peste hotare: la Chișinău, Paris, Strasbourg, Varșovia, București, Kiev, Odesa, în care a prezentat foto-portrete cu creatori de valoare națională în domeniile teatrului, muzicii, artei plastice și literaturii.

A editat peste 50 de albume și cărți: „Acasă. Amintiri”; „Acasă. Portretele pământului”; „Ion și Doina. Doina și Ion”; „Chișinău-orașul vechi și nou”; „Buiucani”; „Republica Moldova. Panoramic”; „Teatrul Național de Operă și Balet-50 ani”; „Trandafir de la Moldova”; „Chișinău”; „Antologia fotografiei basa-

rabene” etc.

Arta lui Mihai Potârniche are ceva din realismul romanului românesc interbelic. Tandrețea și nostalgia cu care abordează satul natal își recapătă în fotografiile sale forța de expresie, tocmai pentru că nu cedează nici unei tentații din afara lumii „plastice”, a artelor vizuale.

Este un apreciat autor de eseuri fotografice și portret, de concepte grafice pentru publicații, având o extinsă activitate de presă.

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, al Uniunii Jurnaliștilor din Republica Moldova și al Uniunii Artiștilor Fotografi din Republica Moldova; Maestru în Artă al Republicii Moldova; laureat al Confederației Jurnaliștilor din CSI.

A fost distins cu Premiul Ministerului Culturii; Ordinul de Onoare pentru întreaga activitate în domeniul artei fotografice; Premiul Național al Republicii Moldova pentru întreaga activitate în domeniul artei fotografice. Premiul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova „Gheorghe Cincilei” (2019).

Spiridon Vangheli: „De ochiul lui Mihai Potârniche nu te poți ascunde, el înlătură masca și coboară în adâncul sufletului pentru a scoate la suprafață caractere, stări sufletești, înălțarea și coborârea omului, arderea lui pentru ceea ce numim viață. Multe din personajele lui Mihai Potârniche sunt atât de originale și expresive, încât, dacă le-ai văzut odată, nu le mai poți uita. Tocmai aceasta

e dovada că ele sunt firești și exprimă adevărul, pe care îl caută mulți, dar îl găsesc puțini în artă.”

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 15-16; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 22-23.

Bibliografie selectivă:

Maria Bieșu : Anotimpurile scenei = Maria Bieșu : The stage seasons / autorul conceptului și selectarea fotogr. : Mihai Potârniche ; grafica : Sergiu Stanciu ; text : Ioan Mănăscuță ; Ministerul Culturii al Republicii Moldova. – Chișinău : Prut Internațional, 2015. – 231 p. : fot.

Panoramic ART 2017-2018 / aut. proiect, concepție grafică : Simion Zamșa ; aut. concepție și select. imaginilor : Mihai Potârniche ; red. coord. : Tudor Stavilă ; Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova. – Chișinău : Bons Offices, 2019. – 200 p.: il.

Popușoi, Liliana. O legendă : Teatrul „Lucașfăruș” / Liliana Popușoi, Mircea V. Ciobanu; red. : Liliana Armașu ; fot. : Mihai Potârniche și Iurie Foca. – Chișinău : Arc, 2018. – 224 p. : fot.

Potârniche, Mihai. Acasă. Portretele pământului / Mihai Potârniche. – Chișinău : ARC, 2006. – 80 p. : il.

Saloanele Moldovei, ediția a 29-a, 2019 / colegiul de redacție : Dumitru Bolboceanu [et al.] ; foto : Mihai Potârniche. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 32 p. : il.

Țăcu, Octavian D. O istorie ilustrată a românilor de la est de Prut: Din 1791 până în prezent / Octavian D. Țăcu ; fot. : Mihai Potârniche. – Chișinău : Litera, 2018. – 416 p.: fot.

Țopa, Tudor. Lumini de călăuză / Tudor Țopa ; red. : Liviu Belâi ; fot. : Mihai Potârniche [et al.]. – Chișinău : Fundația „Draghiștea”, 2019. – 228 p. : il., fot.

Bâzgu, Eugen. Arhitectura vernaculară și casa de piatră de tradiție orheiană / Eugen Bâzgu ; imagini : Mihai Potârniche, Andrei Mardari // Moldova. – 2015. – Iul.-Aug. – P. 42-47.

Potârniche, Mihai. Chipuri în lumină : Glebus Sainciuc - 100 de ani de la naștere / Mihai Potârniche // Moldova. – 2019. – Iul.-Aug. – P. 22-27.

Potârniche, Mihai. Chipuri în lumină / Mihai Potârniche // Moldova – 2016. – Nr 3-4. – P. 36-39.

Potârniche, Mihai. Chipuri în lumină : Mihai Volontir / Mihai Potârniche // Moldova – 2016. – Nr 5-6. – P. 44-47.

Potârniche, Mihai. Chipuri în lumină : Steliana Grama / Mihai Potârniche // Moldova. – 2019. – Mai/Iun. – P. 32-36.

Potârniche, Mihai. „Fotografia fără metaforă nu este o lucrare artistică...” : [interview cu maestrul fotograf Mihai Potârniche] / consemnare : Gheorghe Budeanu // Natura – 2015. – Nr 1. – P. 9-10.

Potârniche, Mihai. Prima ediție a sărbătorii naționale „Limba noastră” / Mihai Potârniche // Antologia fotografiei basarabene = Antology of the Bessarabian photography. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 115.

Potârniche, Mihai. Scriitorul academician Andrei Lupan, filologii Tudor Ciobotaru și Ion Mocreac / Mihai Potârniche // Antologia fotografiei basarabene = Antology of the Bessarabian photography. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 105.

Potârniche, Mihai. Trebujeni. Orhei : Foto / Mihai Potârniche // Artă contemporană din Moldova. = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [Альбом]. – Moscova : [S. n.], 2013. – P. 175.

Potârniche, Mihai. Anotimpurile neamului: Album-bibliografie / [aut. concepție, text

și fot.] : Mihai Potârniche. – Chișinău : Arc, 2019. – 344 p. : fot.

Mihai Potârniche : [maestrul fotograf, membru al Uniunii Artiștilor Fotografi din Republica Moldova, membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, Maestru în Artă al Republicii Moldova, Laureat al Confederației Jurnaliștilor din CSI : date biogr.] // Realități culturale – 2014. – Nr 1. – P. 10.

Stăvilă, Tudor. Mihai Potârniche în ipostazele timpului / Tudor Stăvilă // Panoramic ART. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 119-126.

N.-M. Ș.

Ion HOLBAN
1946

Fizician, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific și inventator.

S-a născut la 5 ianuarie 1946, la Băcioi, de lângă Chișinău.

A urmat școala primară din satul natal, apoi școala medie din Băcioi. Și-a continuat studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Moldova (1961-1965). A făcut specializarea în domeniul fizicii nucleare și al particulelor elementare în filiala Universității de Stat din Moscova „M. Lomonosov” de pe lângă Institutul Unificat de Cercetări Nucleare (al țărilor socialiste) de la Dubna (1966). În 1982 a susținut teza de doctor în științe fizico-

matematice „Fenomenele de transport în bismut și aliajele în bază de bismut”.

Își începe activitatea în calitate de laborant superior, inginer superior, cercetător științific superior la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe din Moldova (1967-1993). Din 1993 este funcționar public la Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare a Republicii Moldova, iar din 2012 – cercetător științific superior (prin cumul) în cadrul Institutului de Dezvoltare a Societății Informaționale.

A elaborat o metodă originală și foarte eficientă de rezolvare a ecuației cinetice a lui Boltzmann prin metoda variațională și prin folosirea abilă a proprietăților matricelor pseudoinverse.

A propus o nouă metodă de rezolvare a sistemului de ecuații obținut pentru parametri variaționali, metodă care simplifică calculele și permite rezolvarea sistemului de ecuații în formă generală pentru orice număr de parametri.

A elaborat un model microscopic cantitativ al teoriei fenomenelor de transport în semimetal. A determinat constantele potențialelor de deformare intravale ale electronilor și ale golurilor în Bi, Sb și As. Pentru prima dată au fost evaluate potențialele de deformare intervale (acustice și optice) în Bi, Sb și As.

Este primul care a utilizat ideile legate de focusarea fononilor în materialele anizotrope pentru a cerceta propagarea undelor acustice în semimetalele din grupul V al tabelului periodic al elementelor.

A determinat direcțiile de focusare a fononilor (direcțiile în care „bat” „vânturile fononice”). A pro-

pus o metodă eficientă de soluționare la computer (prin utilizarea procedurii Newton – Raphson și a matricelor rare) a unor sisteme de ecuații diferențiale neliniare ce descriu transportul de sarcină electrică în semiconductori în condiții de instabilitate.

A alcătuit diferite programe pentru computer cu ajutorul cărora pot fi determinate caracteristicile fizice ale detectorilor semiconductori de radiații ionizante și stimulată procedura de colectare a purtătorilor de sarcină electrică. La lucrările științifice publicate în acest domeniu au făcut trimiteri cercetători din Olanda, SUA, Rusia, Ucraina, Marea Britanie, Turcia.

O bună parte a lucrărilor științifice este consacrată problemelor de organizare și dezvoltare a științei în RM și în lume, de științificare a societății: „Vehicolul care ne va scoate în lume”, „Știința, tehnica și problemele curente ale țării”, „Vectorul european de dezvoltare a Republicii Moldova: conștientizare și alegere”, „Resursele științifice umane, factorul-cheie pentru științificarea țării”, „Sporirea nivelului intelectual al populației, pilonul central al politicii de creștere economică durabilă a țării”, „Munca creativă, garantul dăinuirii unui popor” etc.

A publicat peste 100 de lucrări științifice. A publicat lucrări ce țin de studierea sistemului filosofic eminescian: „Evoluția noțiunii de timp în opera lui Eminescu”, „Omul de știință Eminescu: universul, sensul vieții și rostul învățaturii”, „Opera eminesciană, un veritabil curs de imagistică”, „Mesajul Geniului Eminescu către noi, cei de azi” etc.

O parte din lucrările publicate țin de domeniul fizicii

semiconductorilor, în special de fenomenele de transport: „Fenomene de transport în Bismut și aliajele lui”, „Pe serpentinele fizicii” etc. O atenție deosebită acordă noilor achiziții ale științei, fenomenelor cosmice și din natură, problemelor de interferență între fizică și literatură: „Cosmosul ne cheamă”, „Soare, Lună și Luceafăr”, „Universul”, „Cămașa de oțel” etc.

Membru al Colegiului de redacție al revistei „Evrica” (Brăila), membru al Colegiului de redacție al revistei „CYGNUS” (Suceava), membru al Comisiei de experți în domeniul fizicii la Enciclopedia Sovietică Moldovenească, membru al Consiliului științific al revistei „Intellectus”. Redactor-șef adjunct la „Revista de fizică” (Chișinău), redactor-șef al revistei „Fizica și tehnologii moderne” (Chișinău).

Timp de 17 ani a fost autor al emisiunii radiofonice lunare pentru elevi „Fizica în jurul nostru”.

Din 2008 este cetățean de onoare al comunei Băcioi.

Laureat al Premiului Academiei de Științe din Moldova. Deținător al Medaliei „Meritul Civic”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 18.

Bibliografie selectivă:

Holban, Ion. Cosmosul ne cheamă / Ion Holban. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2013. – 121 p. : il.

Holban, Ion. Doi brazi viguroși ai fizicii basarabene: Schiță de portret al fizicienilor Vsevolod și Sveatoslav Moscalenco / Ion Holban. – Chișinău : Tehnica-Info, 2013. – 79 p. : fot.

Holban, Ion. Elanul tineresc și visul cutezător al astrofizicianului Nicolae Donici, ctitorul unei citadele științifice la Nis-

tru / Ion Holban, Mugar Ioan Grigoriță ; Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale (IDIS) „Viitorul”. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 36 p. : il.

Canțer, Valeriu. Doctoratul și reproducerea potențialului de cercetare. Secvențe din experiența Republicii Moldova / Valeriu Canțer, Ion Holban // Intellectus. – 2010. – Nr 2. – P. 66-70.

Holban, Ion. Eminescu cu viză de reședință în Norvegia / Ion Holban // Literatura și arta. – 2003. – 13 mar. – P. 5.

Holban, Ion. Mesajul Geniului Eminescu către noi, cei de azi / Ion Holban // Literatura și arta. – 2009. – 3 sept. – P. 5.

Holban, Ion. Nicolae Donici, ctitorul unei citadele științifice la Nistru / Ion Holban // Făclia. – 2015. – 6 mar. – P. 6.

Holban, Ion. Omul-Legendă : [Eugeniu Grebenicov la 80 de ani] / Ion Holban // Literatura și arta. – 2012. – 19 ian. – P. 7.

Holban, Ion. Promotor al perseverenței noastre în timp : [95 de ani de la nașterea lui Eugen Holban] / Ion Holban // Literatura și arta. – 2015. – 24 dec. – P. 5.

Holban, Ion. Semnificația limbii în viziune filosofică eminesciană / Ion Holban // Literatura și arta. – 2003. – 28 aug. – P. 5.

Holban, Ion. Simțul umorului și al autoironiei la Eminescu / Ion Holban // Intellectus. – 2015. – Nr 1. – P. 70-80.

Holban, Ion. Sistemul filosofic eminescian. În viziunea fizicianului Ion Holban / Ion Holban // Literatura și arta. – 2003. – 16 ian. – P. 4.

Holban, Ion. Un stejar demn al Patriei : [Eugen Holban la 85 de ani] / Ion Holban // Literatura și arta. – 2005. – 22 dec. – P. 3.

Ion Holban, între fizică, poezia științei și proza vieții : Bibliografie / alcătuitor : Margareta Cebotari ; ed. îngrijită de

Mariana Harjevschi ; red. bibliogr. : Taisia Foiu. – Chișinău : Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, 2016. – 160 p. : il.

Ladaniuc, Victor. Ion Holban / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova. Vol 2. – Chișinău : Draghiștea, 2000. – P. 591.

Rotaru, Tatiana. Călătorie pe aripile amintirilor. Fizicianul Ion Holban la 70 de ani // Tatiana Rotaru // Fizica și tehnologiile moderne. – 2016. – Nr 1-2. – P. 53-54.

N.-M. Ș.

Ion MINULESCU
1881-1944

Poet, prozator, dramaturg, reprezentant de seamă al Simbolismului românesc. S-a născut la 6 ianuarie 1881, la București. Se stinge din viață la 11 aprilie 1944, la București. După studiile urmate la Pitești (1887-1898), și-a luat bacalaureatul la Pensionul particular „Brânză și Arghirescu” din București (1899), după care pleacă la Paris pentru a urma dreptul. Fiind pasionat de literatura simbolistă a lui Baudelaire, Nerval, Aloysius Bertrand, Verlaine, Rimbaud, în 1904 renunță la studiile juridice și revine în țară.

A debutat cu primele poezii în revista „Povestea vorbeii”, din Pitești, sub pseudonimul (I. M.) Nirvan (1897), apoi, sub semnatura I. Minulescu-Nirvan, a publicat în „Foaia

pentru toți” (1898). Ulterior și-a publicat versurile și proza în revistele „Viața nouă”, „Viața literară și artistică”, „Convorbiri critice”.

În 1908 a publicat primul volum de versuri intitulat „Romașe pentru mai târziu”. Succesul la public a determinat reeditarea volumului în 1909 (ed. a 3-a în 1922). În același an a debutat și în calitate de prozator cu volumul de povestiri „Casa cu geamuri portocalii”. Ca autor dramatic, și-a făcut debutul în 1921, odată cu reprezentările pieselor „Pleacă berzele” și „Lulu Popescu”, pe scena Teatrului Național din București.

Au urmat și alte volume de poezii („De vorbă cu mine însumi”, 1913; „Nu sunt ce par a fi...”, 1936”; „Spovedanii”, 1927; „Strofe pentru toată lumea”, 1930; „Versuri”, 1939, ed. 2-a în 1943), de proză („Măști de bronz și lampioane de porțelan”, 1920; „Cetiți-le noaptea”, 1930; „Cine-i autorul acestui roman senzațional?”, 1943), romane („Roșu, galben și albastru”, considerat unul din marile succese literare ale vremii, 1924); „Corigent la limba română”, 1928; „Bărbierul regelui Midas sau Voluptatea adevărului”, 1931; „3 și cu Rezeda 4”, 1933), piesele de teatru „Pleacă berzele”, „Manechinul sentimental” (1926) etc.

A editat „Revista celorlalți”, de orientare simbolistă (1908) și revista „Insula” (1912).

A fost membru fondator al Societății Scriitorilor Români (1909). Director al Teatrului Național din București (1926). În 1922 a devenit director general al artelor în Ministerul Artelor și Cultelor, funcție pe care a deținut-o până în 1940, contribuind mult la promovarea

artelor. A instituit Premiul Național pentru poezie și Salonul Oficial de Pictură (1923).

În virtutea funcțiilor pe care le deținea la Ministerul Culturii, s-a deplasat de mai multe ori și în Basarabia. A fost implicat direct în procesul de salvare de la dispariție a Școlii de Arte Frumoase din Chișinău, condusă de Alexandru Plămădeală (1931 și 1933).

Distins cu Premiul Național pentru poezie (1928).

Bibliografie selectivă:

Minulescu, Ion. Opera poetică. Vol. 1, 2 / Ion Minulescu. – Ed. a 2-a. – Chișinău : Cartier, 2004. – (Poesis).

Minulescu, Ion. Corigent la limba română / Ion Minulescu. – Chișinău : Litera, 2017. – 208 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

Minulescu, Ion. Nu sunt ce par a fi / Ion Minulescu. – Chișinău : Litera, 2003. – 312 p. – (Biblioteca școlară).

Minulescu, Ion. Romașe pentru mai târziu / Ion Minulescu. – Chișinău : Litera, 2009. – 391 p.

Minulescu, Ion. Versuri / Ion Minulescu; red.: Laura Udrea. – București : Corint Educațional, 2015. – 206 p. – (Bibliografie școlară recomandată ; Clasici români).

Apetroaie, Nina. Ion Minulescu: studiu monografic / Nina Apetroaie. – Galați : Porto-Franco, 1996. – 170 p.

Ai noștri ca brazii : Ion Minulescu, reper al simbolismului românesc [Resursă electronică] // <https://ultima-ora.ro/ai-nostri-ca-brazii-ion-minulescu-reper-al-simbolismului-romanesc/> (accesat : 13.05.2020).

Colesnic, Iurie. În culisele istoriei: eternitatea unui artist [referire și la I. Minulescu] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2017. – 13 apr. ;

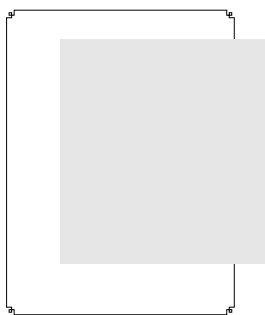
[Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/timpulmd/articol/in-culisele-istoriei-eternitatea-unui-artist-107570.html> (accesat : 13.05.2020).

Colesnic, Iurie. Un salvator al Școlii de Arte Frumoase din Chișinău [Ion Minulescu] / Iurie Colesnic // Magazin bibliologic. – 2011. – Nr 1-2. – P. 77-78 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/75_78.Remember.pdf (accesat : 13.05.2020).

Stajila, Emilia. „Regele asiatic” ca alter-ego al poetului Ion Minulescu / Emilia Stajila // Akademos. – 2019. – Nr 4 (55). – P. 129-132 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/129-132_18.pdf (accesat : 13.05.2020).

Ion Minulescu : Versuri [Resursă electronică] // <http://poetii-nostri.ro/ion-minulescu-auteur-24/> (accesat : 13.05.2020).

V. M.

Constantin ȘERBAN
1921-2006

Istoric, doctor în științe istorice, profesor universitar român.

S-a născut la 9 ianuarie 1921 la București. Se stinge din viață în anul 2006.

A urmat cursurile Facultății de Istorie la Universitatea din București (1945-1947). În paralel a studiat la Școala Superioară de Arhivistică din București (1946-1947).

În 1965 devine doctor în istorie. A activat în calitate de profesor secundar (1948-1959), asistent la Facultatea de Istorie a Universității București (1949-1951), cercetător (1951-1965) și cercetător științific principal (din 1965) la Institutul de Istorie „N. Iorga” al Academiei Române.

Cercetările sale, reflectate în monografiile și studiile apărute în publicații de specialitate, țin de perioada de trecere la epoca modernă, privind meșteșugurile, manufacturile, orașele, comerțul, cultura etc.

A fost membru al Societății Române de Științe Istoric (din 1949) și al unor societăți științifice din Italia.

Bibliografie selectivă:

Olteanu, Ștefan. Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în Evul Mediu / Ștefan Olteanu, Constantin Șerban. – București : Editura Academiei Române, 1969. – 460 p.

Georgescu-Buzău, Gh. Răscoala de la 1784 din Transilvania de sub conducerea lui Horia, Cloșca și Crișan / Gh. Georgescu-Buzău, Constantin Șerban. – București : Editura Politică, 1974. – 293 p.

Șerban, Constantin. Constantin Brâncoveanu / Constantin Șerban. – București : Editura Tineretului, 1969. – 202 p. – (Colecția „Oameni de seamă”).

Șerban, Constantin. Curtea de Argeș în documente / Constantin Șerban, Nicolae Moisescu. – București : Sport-Turism, 1980. – 68 p.

Șerban, Constantin. Vasile Lupu, domn al Moldovei (1634-1653) / Constantin Șerban. – București : Editura Academiei Române, 1991. – 231 p.

Șerban, Constantin. Cine a fost Tihomir, tatăl lui Basarab I zis întemeietorul / Constantin

Șerban // Revista istorică. Vol. 14. – 2003. – P. 265-272.

Șerban, Constantin. Constantin Cantacuzino (1640-1716) / Constantin Șerban // Diplomați iluștri. – București, 1970. – P. 71-114.

Șerban, Constantin. Contracte vasalice de model occidental european în istoria românilor din secolul al XIII-lea / Constantin Șerban // Argesis. Vol. 9. – 2000. – P. 99-105.

Șerban, Constantin. Contractele vasalice încheiate de Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, cu unii monarhi europeni din vremea sa / Constantin Șerban // Gabriel Ștrempel la 80 de ani: ... o viață închinată cărții. – Satu Mare, 2006. – P. 715-722.

Șerban, Constantin. Date privind activitatea teatrului din Pitești din stagiunea anului 1853 / Constantin Șerban // Argesis. Vol. 14. – 2005. – P. 517-519.

Șerban, Constantin. Instituția domniei din Moldova în perioada premergătoare epocii fanariote (1658-1711) / Constantin Șerban // Zargidava. – 2005. – Nr 4. – P. 59-86.

Șerban, Constantin. O problemă controversată în istoriografia românească: data nașterii lui Ștefan cel Mare / Constantin Șerban // Memoria antiquitatis. Vol. 24. – 2007. – P. 475-482.

Șerban, Constantin. Serbarea de la Mănăstirea Putna din 1871 și ecoul ei în presa bucureșteană / Constantin Șerban // Codrul Cosminului. – 1997-1998. – Nr 3-4. – P. 193-198.

Șerban, Constantin. Știri privind istoria românilor și istoria universală într-o cronică sileziană din secolul al XVI-lea / Constantin Șerban // Codrul Cosminului 1999. – Nr 5. – P. 343-348.

Șerban, Constantin. Unde și când au hotărât imperiile pieirea lui Mihai Viteazul / Constantin Șerban // Acta-Mvsei-Porolissensis. Vol. 27. – 2005. – P. 23-28.

Iacobescu, Mihai. Istoricul Constantin Șerban / Mihai Ia-

cobescu // Codrul Cosminului. – 1996. – Nr 2. – P. 767-801.

Mihăilescu, Mariana. Constantin Șerban (1921–2006) / Mariana Mihăilescu // Revista istorică. – 2006. – Nr 1-4. – P. 249-250.

Șerban Constantin I. // Enciclopedia istoriografiei românești. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1978. – P. 313.

V. M.

Dumitru GHIȚU
1931-2008

Fizician, specialist în fizica corpului solid, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar și inventator, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 13 ianuarie 1931, la Drepcăuți, Hotin (azi Edineț). A decedat la 23 noiembrie 2008, la Chișinău.

A urmat Școala Medie Nr. 2 din orașul Lipcani (1946-1949); Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Moldova, calificarea fizician-experimentator (1949-1954). Doctor habilitat în științe fizico-matematice.

Și-a început activitatea profesională în calitate de colaborator științific inferior, apoi colaborator științific superior la Academia de Științe a Moldovei (1962-1969). Ocupă funcția de șef al Laborato-

rului fizica semimetalelor al Institutului de Fizică Aplicată (din 1969). Director adjunct pe probleme științifice al Institutului de Fizică Aplicată (1974-1978), secretar științific principal al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei (1978-1984), academician-coordonator al Secției de fizică și matematică a Academiei de Științe a Moldovei (1984-1995). Director al Centrului de supraconductibilitate la temperaturi înalte și electronic pe solid (1992-2000). Director al Biroului Specializat de Construcție și Tehnologie în Domeniul Electronicii Corpului Solid (2000-2005). Director al Institutului de Inginerie Electronică și Tehnologii Industriale al Academiei de Științe a Moldovei (2005-2008).

A efectuat cercetări științifice experimentale și teoretice privind anizotropia fenomenelor de transport în cristale de semimetale și semiconductori cu banda îngustă în câmpuri magnetice arbitrare; proprietățile fizice ale compușilor binari, ternari și aliajele lor; particularitățile stărilor de impuritate în sisteme cu degenerație slabă a electronilor; procesele electronice în structuri cu dimensiuni limitate.

A elaborat teoria fenomenologică și microscopică a fenomenelor galvano-termomagnetice în semimetale de tipul bismutului, a descoperit experimental fenomenul de cuantizare a fluxului magnetic în fire submicronice de bismut, compensarea defectelor proprii la halcogenizii de plumb, a elaborat o serie de traductoare, senzore,

dispozitive, aparate și utilaje aplicate în diferite ramuri industriale.

Este fondatorul școlii științifice în domeniul fizicii semimetalelor și semiconductoarelor cu banda îngustă.

A fost inițiatorul organizării în cadrul Academiei de Științe a Moldovei a Biroului specializat de Proiectare și Tehnologie în domeniul Electronicii Corpului Solid, pe baza căruia au fost create: Centrul de Automatizare și Metrologie, Centrul de Construcții ale Aparatelor pentru Biologie, Centrul Tehned, menit să elaboreze aparate și utilaje pentru medicină, Centrul Criogenic pentru Lichefierea Azotului și Heliumului, ceea ce a făcut posibilă la Chișinău cercetarea proprietăților corpului solid în condiții extremale la nivel European, Laboratorului de calculatoare și robotizare al Institutului de Energetică.

A publicat peste 500 de lucrări științifice, majoritatea în reviste științifice de prestigiu internațional, inclusiv 2 monografii și peste 25 de brevete de invenție.

Președinte al Societății Tehnicienilor din Moldova. Membru al Academiei Internaționale de Termoelectricitate; membru de onoare al Academiei de Cosmonautică „K. Țiolkovski” din Rusia. Profesor honoris causa al Universității de Stat din Bălți, din Oradea și din Tiraspol.

Laureat al Premiului de Stat în domeniul științei și tehnicii; Om emerit în știință; Cavaler al „Ordinului Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. –

Chișinău, 2000. – P. 21-23; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 25.

Bibliografie selectivă:

Ghițu, Dumitru. Teoria prelucrării măsurătorilor geodezice : Aprobata de Senatul Universității Agrare de Stat din Moldova în calitate de manual pentru studenții specialității 2508 - cadastru / Dumitru Ghițu, Constantin Marcu, Mihai Turculeț. – Chișinău : [S. n.], 2002. – 146 p.

Contribuții teoretice asupra interacțiunii câmpului electromagnetic milimetric cu sistemele vii / Dumitru Ghițu, A. Rotaru, D. Rotaru [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2005. – Nr 1. – P. 78-99.

Diameter-dependent thermopower of bismuth nanowires / Dumitru Ghițu, A. Nicolaeva, T. Huber [et al.] // Physical Review. – 2008. – Nr 3. – P. 4-10.

Efecte medico-biologice a interacțiunii undelor milimetrice cu mediile vii / Dumitru Ghițu, A. Rotaru, D. Rotaru [et al.] // Analele științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”. – 2003. – Vol. 1. – P. 158-163.

Ghițu, Dumitru. Fizica și electronica corpului solid în LISES / Dumitru Ghițu, Valeriu Canțer, M. Onu // Buletinul AȘM. Fizica și tehnica. – 1996. – Nr 2. – P. 7-23.

Ghițu, Dumitru. Peculiarities of the anisotropy of transport effects in bismuth wires / Dumitru Ghițu // Akademos. – 2006. – Nr 1. – P. 31-39.

Grabco, Daria. Morphology of deformed zone of micro- and nanoindentation on crystals with different type of bond / Daria Grabco, Dumitru Ghițu // Moldavian Journal of the Physical Sciences. – 2005. – Nr 4 (4). – P. 496-500.

Utilizarea undelor milimetrice de intensitate atermică în medicină / Dumitru Ghițu, Stanislav Groppa, A. Rotaru,

[et al.] // Analele științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”. – 2003. – Vol. 1. – P. 164-168.

**Academicianul Dumitru Ghițu : Biobibliografie. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan”, 2011. – 159 p.

Ladaniuc, Victor. Ghițu, Dumitru / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 6. – Chișinău : Draghiștea, 2006. – P. 34.

Roșca, Denis. Ghițu, Dumitru / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 261-262.

N.-M. Ș

Nicolae SPĂTĂRU
1961

Poet, publicist, prozator, traducător.

S-a născut la 13 ianuarie 1961, la Hârbova, Ținutul Herța, regiunea Cernăuți din actuala Ucraină.

În 1983 a absolvit Facultatea de Filologie, Secția de limbă și literatură română a Universității din Cernăuți.

Între anii 1983 și 1986 activează în calitate de metodist la Universitatea de Stat din Moldova. Deține funcția de muzeograf la Muzeul Republican de Literatură „Dimitrie Cantemir”. A fost directorul Companiei Editoriale „Lucașfăruș” (1993-1998).

A debutat în presă cu versuri în 1979, în ziarul „Zorile

Bucovinei”, Cernăuți. În 1984 a debutat în volumul colectiv „Dintre sute de catarge”, la Chișinău. Debutează editorial cu volumul de poezii „Întoarcerea zeilor” (1992). A editat până în prezent mai multe volume de poezie, unul de publicistică și două cărți de proză scurtă: „Cifrele în spectacol”, „Omul izgonit de ceasuri”, „Citirea zidului”, „Timp pentru puținele lucruri importante rămâne tot mai puțin”, „O zi plină de surprize”, „Reportaje în culori”, „Cifrele în spectacol”, „Îngerașul purta fustă mini”, „Revolta clonelor”, „Pisicul informatician” etc. Volumul „Revolta clonelor” conține texte scrise în anii dictaturii neocomuniste, care impresionează și azi prin curajul și luciditatea lor.

Sușține recitaluri extraordinare de poezie în cadrul mai multor evenimente culturale. Poetul este un bun cunoscător al pulsului poeziei românești. Organizează lansări de carte în bibliotecile din Chișinău, Cernăuți, Vaslui, Iași, Bălți etc. Este un colaborator fidel al publicațiilor „Viața Basarabiei”, „Pagini basarabene”, „Literatura și arta”, „Limba română”, „Convorbiri literare”, „Contrafort”, „Observatorul de Nord” etc.

Participă la Festivalul Internațional de Poezie de la Chișinău „Primăvara europeană” (2015); Festivalul Internațional de Poezie de la Iași (2019); Festivalul Internațional de Proză la ULIM, unde în calitate de președinte al Consiliului de observatori a realizat o prezentare a revistei de proză și artă vizuală „Quadrat”.

Este o figură distinctă printre poeții postmoderniști pentru că nu pune în centrul poeziei sale intelectualismul, ci emoția. A tradus din litera-

tura azeră poemele lui Salim Babullaoglu.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România.

Laureat al Premiului pentru debut al Salonului de Carte (1992), Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, Premiul Fundației Culturale Române, Premiul Salonului de Carte pentru Copii.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 24.

Bibliografie selectivă:

****Spătaru, Nicolae.** Cangu-rul-taxi / Nicolae Spătaru. – Chișinău : Lumina, 2013.

Spătaru, Nicolae. Citirea zidului / Nicolae Spătaru. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 168 p.

Spătaru, Nicolae. Îngerășul purta fustă mini / Nicolae Spătaru. – Iași : Ed. Junimea, 2015. – 128 p.

Spătaru, Nicolae. Mici insomnii pentru Europa / Nicolae Spătaru. – Chișinău : Lumina, 2013. – 128 p.

****Spătaru, Nicolae.** O zi plină de surprize / Nicolae Spătaru. – [S. l.] : Chișinău : Prut Internațional, 2006.

Spătaru, Nicolae. Omul izgonit de ceasuri / Nicolae Spătaru. – Iași : Ed. Junimea, 2015. – 128 p.

****Spătaru, Nicolae.** Pisicul informatician / Nicolae Spătaru. – Chișinău : Arc, 2012.

Spătaru, Nicolae. Reportaje în culori / Nicolae Spătaru. – Ed. „Idea Studio”, 2008. – 16 p.

Spătaru, Nicolae. Revolta clonelor / Nicolae Spătaru. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 156 p.

Bostan, Grigore C. Nicolae Spătaru / Grigore C. Bostan, Lora Bostan // Pagini de literatură română. Bucovina, regiunea Cernăuți : (1775-2000). – Cernăuți : Ed. Alexandru cel Bun, 2000. – P. 580-583.

Ciocanu, Anatol. Spătaru, Nicolae / Anatol Ciocanu //

Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 487.

Goci, Aureliu. Spătaru, Nicolae / Aureliu Goci // Goci, Aureliu. Poeți români la frontiera mileniilor. – București : Ed. Niclescu, 2012. – P. 245.

Hostiuc, Ștefan. Spătaru, Nicolae / Ștefan Hostiuc // Scriitori români din Nordul Bucovinei. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2005. – P. 189-193.

Morăraș, Mihai. Nicolae Spătaru / Mihai Morăraș // Morăraș, Mihai. Rădăcinile rămân acasă : Eseuri. – Cernăuți : Biblioteca Bucovinei „I. S. Sbera”, 2002. – P. 180-185.

Rachieru, Adrian Dinu. Nicolae Spătaru / Adrian Dinu Rachieru // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Un veac de poezie românească. – București : Ed. Academiei Române, 2010. – P. 581.

Rachieru, Adrian Dinu. Nicolae Spătaru și timpul poemului / Adrian Dinu Rachieru // Poeți din Bucovina : (selecție, studiu introductiv și profiluri critice). – Timișoara : Helicon, 1996. – P. 404-408.

Roibu, Nicolae. Nicolae Spătaru : „Copiii mă fac să cred că încă nu e totul pierdut...” : [creația scriitorului Nicolae Spătaru] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2013. – 6 febr. – P. 7.

Satco, Emil. Nicolae Spătaru / Emil Satco // Satco, Emil. Antologia poezilor români din Bucovina : (1775-2002). – Iași : Junimea, 2002. – P. 139-140.

Suceveanu, Arcadie. Revoluția ca obiect de uz casnic : [activitatea literară a lui Nicolae Spătaru] / Arcadie Suceveanu // Emisferele de Magdeburg : (eseuri, portrete literare, cronici, articole). – Chișinău : Prut Internațional, 2005. – P. 210-212.

N.-M. Ș.

Efim BIVOL
1951

Poet umorist, publicist.

S-a născut la 16 ianuarie 1951, la Costești, Ialoveni.

Absolvent al Facultății de Filologie, Secția ziaristică a Universității de Stat din Moldova (1974).

Între anii 1974-1985 activează în calitate de profesor de limba și literatura română la Școala Medie Nr. 1 din satul Costești. A venit mai apoi afirmarea sa în domeniul ziaristicii republicane, devenind pe rând redactor de limbă la revista „Pedagogul” (1985-1986), redactor-șef adjunct la revista „Chipăruș” (1989-1996), redactor de secție la revista „a” Mic.

Efim Bivol a devenit în timp un bun epigramist al literaturii române de pe ambele maluri ale Prutului.

Debutează în anul 1968, cu poezii umoristice și aforisme în revista de satiră și umor „Chipăruș”, apoi în culegerea colectivă „Dintre sute de cartarge” a Editurii „Literatura artistică”. Editorial debutează în 1985, cu placheta de epigrame, aforisme, parodii și micronuvela „Lei-paralei”. Au urmat „Bârna din ochi”, „SRL, scris cu răspundere limitată”, „Vitamine cu haz”, „Desaga cu anecdote”, „Dar pe asta o știi”, „Ștefan cel Mare”, „Trăim în țara lui Păcală”. Se afirmă și ca scriitor pentru copii, oferind micuților cititori culegerea

de fabule, poezii și ghicitori „Curcanul lăudăros”.

Poeziile satirice, parodiile, fabulele, epigramele, aforismele lui Efim Bivol au fost publicate în multe reviste și antologii de umor din Republica Moldova și din România.

Este membru al Uniunii Scriitorilor și al Uniunii Jurnalștilor din Moldova. Membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Premiul I la Festivalul de umor „Povestea vorbeii” de la Nisporeni, Premiul I la Festivalul Național „Constantin Tănase” de la Vaslui, Premiul I la Festivalul „Eterna epigramă” de la Cluj, secțiunea „Dueluri epigramice”, mențiuni în cadrul Festivalului de la Cluj. Eminent al Învățământului Public.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 28.

Bibliografie selectivă:

Bivol, Efim. Mic sunt, Doamne, fără Tine / Efim Bivol. – Chișinău : Baștina-RADOG, 2013. – 100 p.

Bivol, Efim. Trăim în Țara lui Păcală / Efim Bivol. – Chișinău : Baștina-RADOG, 2011. – 144 p.

Ciobanu, Tudor. Echipa ideală / Tudor Ciobanu ; consultanți : Efim Bivol, Angela Mardari ; imagini : Boris Balan. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 200 p. : fot.

Comedia fotbalului : Selecție de poezii umoristice despre fotbal / select. : Tudor Ciobanu, Efim Bivol ; imagini : Vadim Caftanat. – Chișinău : [S. n.], 2013. – 208 p. : il.

Nicolae Sulac în amintiri, cronici și imagini / resp. de ed. : Alexandru Rusu ; coord. : Tudor Colac, Alexei Marulea, Andrei Strâmbeanu ; red. : Valentina Cosmescu, Gheorghe Postolache, Efim Bivol. – Chișinău : Baștina-Radog, 2006. – 192 p. : il., fot.

Bivol, Efim. Aureliu Busuioc, scriitorul „misionar și paznic al limbii române” / Efim Bivol // „a” Mic. – 2013. – Nr 10. – P. 4, 5.

Bivol, Efim. Colegul, amicul și omul Ion Diordiev : [creația poetului Ion Diordiev] / Efim Bivol // Făclia. – 2005. – 14 mai. – P. 5.

Bivol, Efim. Dacă nu cunoști obiectul despre care vrei să scrii epigrama, nu o mai scrie... : [interviu cu Efim Bivol] / Efim Bivol ; consemnare : Victor Prohin // Literatura și arta. – 2011. – 6 ian. – P. 5.

Bivol, Efim. George Coșbuc, poetul dragostei și al credinței / Efim Bivol // „a” Mic. – 2011. – Nr 9. – P. 4.

Bivol, Efim. Un liric al dreptății și demnității : [Nicolai Costenco la 100 de ani de la naștere] / Efim Bivol // „a” Mic. – 2013. – Nr 12. – P. 4.

Colâbneac, Alexei. „Omul, cât trăiește, învață și tinde spre perfecționare” : [interviu cu artistul plastic Alexei Colâbneac] / Alexei Colâbneac ; consemnare : Efim Bivol // „a” Mic. – 2013. – Nr 12. – P. 2-3.

Bivol, Efim // Iubire de metaforă. Vol. 1. – Chișinău : [S. n.], 2001. – P. 351.

Bivol, Efim // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicț. bibliogr. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 27-28.

Efim Bivol – 65 // Florile dalbe. – 2016. – 28 ian. – P. 8 ; Alunelul. – 2016. – Nr 1. – P. 10.

Ladaniuc, Victor. Efim Bivol / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 5 : Cos. - Dră. – Chișinău : Fundația „Draghiștea”, 2005. – P. 49.

Trifan, Călina. Bivol, Efim / Călina Trifan // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 55.

N.-M. Ș.

Eugen ROȘCOVANU
1951

Ziarist, filolog, fotoreporter, economist, lector universitar, om de afaceri, președintele Asociației Micului Business din Republica Moldova.

S-a născut la 16 ianuarie 1951, la Bușeni, Hâncești.

A absolvit Facultatea de Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova.

A activat în calitate de fotoreporter la publicațiile vremii, fiind apreciat pentru operativitate și profesionalism. A deținut funcția de inspector superior al Direcției pentru turism străin, redactor superior al Comitetului pentru edituri, poligrafie și comerțul cu cărți. A fost corespondent al ziarului „Notuți editoriale”, fotoreporter la ziarul „Moldova suverană”, redactor-șef al ziarului „Europa info”, redactor-șef al ziarului „Metronom”.

Își continuă activitatea în calitate de director al Firmei Editorial-Informative „Rec-Taur” SRL. În timp ce activa la ziar, a acordat o atenție deosebită problemelor ce țineau de lansarea reformelor economice, ceea ce l-a determinat în 1989 să facă primii pași în business. A deschis o firmă editorială. A avut o idee de succes care l-a cona-

crat în domeniu.

Ulterior a fost ales președinte al Asociației Micului Business (ONG), remarcându-se prin acțiuni de sprijinire a micului business, a inițiativei private, a drepturilor consumatorilor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 27.

Bibliografie selectivă:

Afacerea onestă-cheia succesului / Lilia Carasciuc, Vadim Drelinschi, Eugen Roșcovanu [et al.] ; Transparency International Moldova. – Chișinău : Tipogr. „Bons Offices”, 2006. – 102 p.

Roșcovanu, Eugen : „Agenții economici din micul business sunt vulnerabili” [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/27742121.html> (accesat : 8.05.2020).

Roșcovanu, Eugen. Ce vor face deținătorii de patentă de întreprinzător după 2019 [Resursă electronică] // [https://sputnik.md/tags/person Eugen Rocovanu](https://sputnik.md/tags/person/Eugen/Rocovanu) (accesat : 8.05.2020).

Roșcovanu, Eugen : „Omul de afaceri din Republica Moldova este ca melcul” [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/24287569.html> (accesat : 8.05.2020).

Roșcovanu, Eugen : „Peste 40.000 de agenți economici vor rămâne fără dreptul de activitate din 2017” [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/27742121.html> (accesat : 8.05.2020).

Roșcovanu, Eugen. Premisele istorico-economice ale dezvoltării micului business / Eugen Roșcovanu // Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hașdeu”. – 2014. – Nr. 2. – P. 81-93.

Roșcovanu, Eugen : „Un om care a deschis o întreprindere trebuie respectat și trebuie susținut” [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/25219996.html> (accesat : 8.05.2020).

org/a/25219996.html (accesat : 8.05.2020).

Eugen Roșcovanu // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2 : Bi-Buz. – Chișinău : Draghiștea, 2000. – P. 551.

N.-M. Ș.

Valeriu REVENCO
1956

Medic cardiolog, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar.

S-a născut la 16 ianuarie 1956, la Soroca.

În 1973 a absolvit Școala Medie Nr. 1 din orașul natal, iar în 1979 – Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”). Urmează secundariatul clinic (1981), apoi și studiile prin doctorat (1981-1984) la Institutul de Cardiologie „A. Measnikov” al Academiei de Științe Medicale a Federației Ruse. În anul 1984 susține teza de doctor în medicină, iar în 1992 pe cea de doctor habilitat în științe medicale, cu tema „Stresul psihoemoțional la bolnavii cu cardiopatie ischemică: importanța în patogenie, diagnostic, tablou clinic și influența preparatelor antiangeoase”.

Își începe activitatea didactico-pedagogică în calitate de asistent (1984), apoi de profesor universitar (1993) și șef

al Catedrei de cardiologie (din 1998) a Facultății de Rezidențiat și Secundariat Clinic a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Din 1995 exercită funcția de decan al Facultății de Rezidențiat și Secundariat Clinic. Deține funcția de șef al Clinicii Medicale nr 3, disciplina cardiologie, Departamentul de medicină internă (din 2010).

În paralel, desfășoară o amplă muncă de cercetare, fiind autor a peste o sută de lucrări științifice: „Insuficiența cardiacă”, „Indicii obezității viscerale la pacienții cu sindrom metabolic” (în colab), „Efectele cardiovasculare ale canaglifl ozinei în diabetul zaharat de tip 2” (în colab), „Moartea subită cardiacă la tineri. Infarctul miocardic acut la tineri” (în colab), „Rolul ecocardiografiei de stres în evaluarea viabilității miocardului”, „Ultrasonografia vasculară renală în evaluarea pacientului cu hipertensiune arterială”, „Perturbări metabolice și consecințe clinice în sindromul metabolic” etc. Are, în același timp, o largă și consecventă deschidere spre tot ce este nou în sfera cardiologiei.

Participant cu referate la foruri științifice naționale și internaționale. Conducător a 8 teze de doctor și doctor habilitat în medicină, referent oficial la 12 teze de doctor în medicină.

De mai mulți ani exercită funcția de președinte al Comisiei de atestare a medicilor cardiologi și de diagnostic funcțional; președinte al Ligii pentru combaterea patologiilor cardiovasculare; membru al Senatului universitar și al Consiliului de administrație al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Bibliografie selectivă:

Revenco, Valeriu. Insuficiența cardiacă : Recomandare metodică / Valeriu Revenco, Georgeta Mihalache, Anton Stolear. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 158 p. : tab.

Eficacitatea antihipertensivă a blocantelor canalelor de calciu (lercanidipină VS amlodipină) la pacienții cu sindrom metabolic și hipertensiune arterială ușoară și moderată / Valeriu Revenco, Viorica Ochișor, Georgeta Mihalache [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 1 (46). – P. 145-152.

Insulinorezistența la pacienții cu hipertensiune arterială și influența agonistilor receptorilor imidazolinici / Valeriu Revenco, Viorica Ochișor, Georgeta Mihalache [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2012. – Nr 1(33). – P. 163-166.

Nebivololul în tratamentul pacienților cu sindrom metabolic: Efecte hemodinamice și metabolice / Valeriu Revenco, Viorica Ochișor, Georgeta Mihalache [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2012. – Nr 1 (33). – P. 167-171.

Perturbări metabolice și consecințe clinice în sindromul metabolic / Valeriu Revenco, Viorica Ochișor, Georgeta Mihalache [et al.] // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2012. – Nr 3 (13). – P. 13-16.

Revenco, Valeriu. Afectarea renală, hepatică și pancreatică: amprenta viscerală a sindromului metabolic / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2014. – Nr 2 (43). – P. 147-157.

Revenco, Valeriu. Efectele cardiovasculare ale canaglifozinei în diabetul zaharat de tip 2 / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici, Inesa Cojuhari // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2019. – Nr 3 (81). – P. 33-36.

Revenco, Valeriu. Hemodi-

namica intrarenală în hipertensiunea arterială – corelații clinico-hemodinamice și antropometrice: studiu transversal / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2019. – Nr 2 (19). – P. 25-34.

Revenco, Valeriu. Indicele de rezistență renal, ca marker complex al leziunilor subclinice de organ la pacienții hipertensivi / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici // Curierul medical. – 2014. – 4 (57). – P. 75-79.

Revenco, Valeriu. Indicii obezității viscerale la pacienții cu sindrom metabolic / Valeriu Revenco, Ecaterina Sedaia, Inesa Guțan // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2019. – Nr 1 (79). – P. 53-56.

Revenco, Valeriu. Lercanidipina : aspecte de eficiență antihipertensivă și pleiotropism / Valeriu Revenco, Marcel Abraș // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2011. – Nr 3 (12). – P. 26-32.

Revenco, Valeriu. Metode imagistice de diagnostic al fenotipurilor afectării viscerale la pacienții cu sindrom metabolic / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2016. – Nr 4 (68). – P. 123-129.

Revenco, Valeriu. Moartea subită cardiacă la tineri. Infarctul miocardic acut la tineri / Valeriu Revenco, Mihail Așnic // Analele Științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 3 (14). – P. 148-156.

Revenco, Valeriu. Rolul ecocardiografiei de stres în evaluarea viabilității miocardului / Valeriu Revenco, Ecaterina Sedaia // Curierul medical. – 2014. – Nr 6 (57). – P. 55-58.

Revenco, Valeriu. Rolul indicelui adipozității viscerale la pacienții cu sindrom metabolic / Valeriu Revenco, Ecaterina Sedaia, Victoria Zota // Sănătate publică, economie și manage-

ment în medicină. – 2019. – Nr 1 (79). – P. 57-60.

Revenco, Valeriu. Țesutul adipos epicardic și riscul cardiovascular la pacienții cu sindrom metabolic / Valeriu Revenco, Ecaterina Sedaia // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2016. – Nr 2 (66). – P. 73-75.

Revenco, Valeriu. Ultrasonografia vasculară renală în evaluarea pacientului cu hipertensiune arterială / Valeriu Revenco, Irina Cabac-Pogorevici // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 2 (75-76). – P. 46-48.

Tratamentul cu levosimendan în infarctul miocardic acut, provocat de șoc hemoragic. Caz clinic / Valeriu Revenco, Ionel Gârbu, Alexandra Grăjdieru [et al.] // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2012. – Nr 3 (13). – P. 69-73.

Baciu, Gheorghe. Revenco, Valeriu / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 252.

N.-M. Ș.

Nina N. MASALSKAIA
1901-1989

Actriță, de origine rusă.

S-a născut la 18 ianuarie 1901, în orașul Penza (Rusia). Se stinge din viață la 24 martie 1989, la Chișinău.

A studiat arta dramatică la Penza, după care devine

actriță la Teatrul regional de Dramă „A. V. Lunacearski” de aici (1920-1924). Ulterior a jucat pe scenele teatrelor din Saransk, Tambov, Harkov, Astrahan și Celeabinsk, apoi a fost actriță la Teatrul Dramatic „A.S. Pușkin” din Kursk (1936-1937) și la Teatrul de Dramă din Extremul Orient (1937-1949), după care se stabilește la Chișinău. În perioada anilor 1949-1989 a fost actriță la Teatrul Național Dramatic Rus „Anton P. Cehov” din Chișinău. Timp de mai mulți ani a fost și membru al consiliului artistic al teatrului.

Cele mai semnificative roluri care i-au adus faima au fost: Desdemona („Othello” de Shakespeare); Liubov Iarovaia (după opera dramatică omonimă de K. Treniov; Neghina, Tughina, Kruciniina (după opere de N. Ostrovski); Vassa Jeleznova („Vassa Jeleznova” de M. Gorki) etc.

Titluri onorifice și distincții: artist emerit (1952), artist al poporului (1957) din RSSM, artist al poporului din URSS (1960), „Ordinul Muncii” (1960), „Ordinul Prieteniei Popoarelor” etc.

Bibliografie:

Дорош, Лина. Нина Масальская / Лина Дорош. – Chișinău : Literatura Artistică, 1979. – 99 p. : il.

Народная артистка СССР Нина Масальская = **Artistă a poporului din URSS Nina Masalskaia. – Chișinău : Timpul, 1972. – 31 p. : il. – (Talente din popor).

Nina Masalskaya, artistă a poporului din URSS = Нина Масальская, народная артистка СССР : [grafică bidimensională] // Pământul și oamenii Moldovei / alcăt. : V. Movilă, D. Olărescu. – Chișinău : [S. n.], 1974. – P. 51.

****Тюстин, А. В.** Пензенская персоналия. Славу Пензы умножившие. Т. 2 (М-Т) : [биограф. слов.] / А. В. Тюстин, И. С. Шишкин. – М. : Локус Станди, 2012. – P. 22-23.

V. M.

Sabina ISPAS

1941

Folcloristă, doctor în științe filologice, cercetătoare română, membru titular al Academiei Române.

S-a născut la 18 ianuarie 1941, la București.

Între anii 1955 și 1959 a urmat cursurile Liceului „Gheorghe Lazăr” din București, apoi studiile superioare la Facultatea de Limbă și Literatură Română a Universității „Alexandru I. Cuza” din Iași (1961-1962), pe care le-a continuat și absolvit la Facultatea de Limbă și Literatură Română a Universității din București, Specialitatea folcloristică (1962-1966). A făcut cursuri de specializare: Cultura populară bulgară (Sofia, Bulgaria); „Folcloristică, arhive de folclor” (Turku, Finlanda); Senior Fulbright Grant (SUA). A susținut teza de doctor în științe filologice cu tema „Raporturi între literatura apocrifă, cărți populare și folclor. Ciclul solomonian în cultura română” (1979).

Stagii de documentare: Cehoslovacia (balada populară central-europeană; arhive de

folclor); Iugoslavia (literatură apocrifă la slavii de sud); Pakistan (eposul eroic asiatic; organizarea arhivelor de folclor din Islamabad); Polonia (tipologia textului poetic al cântecului liric; balada populară; arhive de folclor); Israel (colindatul în bazinul Mediteranei Orientale – motive comune, origini); Grecia (arhive de folclor, obiceiuri, colindat); Anglia (fenomenul religios contemporan); Austria (arhiva sonoră a Academiei de Științe din Austria).

Din anul 1966 desfășoară activitate de director și cercetător la Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu” al Academiei Române.

Domeniile de cercetare științifică: Rolul și locul culturilor orale în cadrul culturilor locale, naționale și regionale; Categoriile, genurile și speciile ale textului popular: eposul eroic, balada, legenda, basmul fantastic, poezia lirică, colindul; Studiul mecanismelor creației populare și redefinirea conceptelor: motیفem, sintagmă nucleu-narativ; Principii de tipologie pentru sistematizarea textului poetic liric după metoda istorico-geografică; Contextualizarea cercetării folclorului; Relațiile dintre cultura populară (orală) și cultura românească savantă, în perioada medievală; Religie și cultură; Metode și tehnici de alcătuire a documentului folcloric, culegeri de folclor; Arhive neconvenționale multi-media, relațiile acestora cu arhivele de documente clasice, naționale și regionale; Sisteme de conservare și valorificare; Cultura orală și

tendențele actuale de globalizare; Rolul folclorului în definirea identităților; Studii comparat al unor categorii ale folclorului românesc cu cele din cultura orală a sud-estului european; Dinamica fenomenului folcloric contemporan; Folclor și ecologie.

Programe de cercetare internaționale și naționale cu participare obținută prin competiție: *Mémoires de la Mine et identités culturelles en Europe*, coordonator pentru România; Aplicații și servicii de valorificare a patrimoniului folcloric din arhive sonore prin tehnologii multimedia; Studii avansate asupra măsurătorilor pentru protecția și conservarea colecțiilor de fonoteci; Rețeaua centrelor de excelență pentru tehnică de restaurare, conservare, prezervare; Crearea resurselor digitale complexe privind tradiția românească a prelucrării lemnului în contextul European; Planul Național de Cercetare și Dezvoltare, Parteneriate în domenii prioritare; Efectuarea culegerilor de folclor și etnografie în România în localități din județele: Ilfov, Ialomița, Călărași, Olt, Vâlcea, Dolj, Gorj, Brașov, Sibiu, Alba, Hunedoara, Arad, Maramureș, Mureș, Buzău, Bacău, Neamț, Suceava, Botoșani, Galați, Tulcea, Constanța etc. În străinătate: Bulgaria, Ungaria, Finlanda, Pakistan.

A activat în calitate de profesor asociat la mai multe facultăți ale universităților din țară și internaționale.

Cursuri elaborate și ținute: Folclor literar; Folclor și ortodoxie; Folclor european; Cultură tradițională româ-

nească; Folclor și etnografie în sud-estul Europei; Cultură și civilizație europeană; Spiritualitate românească, cultură tradițională; Coordonare de doctorat în domeniul științelor umaniste, specialitatea filologie, folclor literar.

Autoare a peste 300 de studii și capitole publicate în tratate, volume colective, periodice indexate în bazele de date naționale și internaționale: „Lirica de dragoste. Index motivic și tipologic, vol. I-V : (Colecția națională de folclor)”; „Lirica populară de dragoste”; „Flori dalbe de măr. Din poezia obiceiurilor de iarnă”; „Cântecul epic-eroic românesc în context sud-est european. Cântecele pețirii”; „Sub aripa cerului”; „Omul românesc”; „Povestea cântată”; „Cultură orală și informație transculturală”; „Siminoc și Busuioc : Basme românești”; „Preminte Solomon. Legenda populară românească între canonic și apocrif”; „Colinda tradițională românească. Sens și simbol”; „Rosturi și moravuri de odinioară” etc.

A participat la numeroase reuniuni științifice naționale și internaționale legate de etnologie, etnografie și folclor: congrese, simpozioane, dezbateri, conferințe, mese rotunde organizate de centre culturale, universități, diferite organisme culturale: Finlanda, Germania, Grecia, Norvegia, România, Ungaria, Belgia, Belarus, Ucraina, Scoția, Anglia, Olanda, Portugalia, Turcia, Israel, SUA etc.

Este membru în Comisia de Folclor a Academiei Române; Comisia Națională pentru Salvagardarea Patri-

moniului Intangibil; Comisia Națională de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare. Redactor-șef, secretar științific de redacție la „Revista de etnografie și folclor”; redactor-șef și membru în Colegiul de redacție al „Anuarului Institutului de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”; membru în Editorial advisory board la „Symposia. Journal for Studies in Ethnology and Anthropology”; membru în Colegiul consultativ la „Revue des Études Sud-Est Européennes”; membru în International Society for Folk Narrative Research; membru în International Commission of Ballad; membru asociat la Folklore Fellows Network (rețea internațională a folcloriștilor tutelată de Academia de Științe și Litere din Helsinki, Finlanda); membru titular al Academiei Române.

Deține Premiul special al juriului pentru studii etnoantropologice „Pitrè Salomone Marino”, al Centrului Internațional de Etnoistorie, Palermo; Premiul „Sim. Fl. Marian” al Academiei Române; Premiul „Etnos”; Premiul Fundației „Magazin Istoric”; Premiul „Constantin Brăiloiu” al Fundației Culturale „Magazin istoric”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 34-35.

Bibliografie selectivă:

Etnologie românească : Tradiție. Cultură. Civilizație / coord. : Sabina Ispas, Nicoleta Coatu; red. : Alexandru Ciutacu. – București : Editura Academiei Române, 2018. – XVI, 327 p. : [7] p. fot. - (Civilizația Românească ; 8).

****Ispas, Sabina.** Colinda tradi-

țională românească : Sens și simbol. – București : Editura Saeculum, 2007.

****Ispas, Sabina.** Colinde și cântece de stea : Antologie / Sabina Ispas, Mihaela Șerbănescu, Otilia Pop-Miculi. – București : Editura Enciclopedică, 1998.

****Ispas, Sabina.** Cultură orală și informație transculturală. – București : Editura Academiei Române, 2003.

****Ispas, Sabina.** Omul Românesc / Sabina Ispas, Emanuel Pârvu. – București : Editura „Viitorul Românesc”, 2000.

****Ispas, Sabina.** Povestea cântată : Studii de etnografie și folclor. – București : Editura „Viitorul Românesc”, 2001.

****Ispas, Sabina.** Preminte Solomon : Legenda populară românească între canonic și apocrif. – București : Editura Saeculum, 2006.

****Ispas, Sabina.** Rosturi și moravuri de odinioară. – București : Editura Etnologică, 2012.

****Ispas, Sabina.** Siminoc și Busuioc : Basme românești. – București : Editura Etnologică, 2005.

Ispas, Sabina. Maica Domnului în folclorul românesc / Sabina Ispas // Magazin istoric. – 2011. – Nr 9. – P. 5-9.

Ispas, Sabina. Plugușorul și semnificația lui rituală // Magazin istoric. – 2004. – Nr 2. – P. 39.

****Datu, Iordan.** Ispas, Sabina / Iordan Datu // Datu, Iordan. Dicționarul etnologilor români. – București : Editura Saeculum, 1998.

Ispas, Sabina // Catalogul experților din România. – București : Editura Societății Academice din România, 1997. – P. 150.

Ispas, Sabina // Dicționarul literaturii române : În 2 vol. Vol. 1; A-L. – București : Univers Enciclopedic Gold, 2012. – P. 760.

****Ispas, Sabina** // Dicționarul personalităților din România : Biografii contemporane. – București : [S. n.], 2013, 2015.

Ispas, Sabina // Dicționarul specialiștilor în știința și tehnica românească. – București : Editura Tehnică, 2000. – P. 168-169.

****Ispas, Sabina** // Who is who in Romania. – București : [S. n.], 2002.

N.-M. Ș.

Ion VASILENCO
1926-1977

Critic și istoric literar.

S-a născut la 20 ianuarie 1926, la Pașcani, județul Iași. A decedat tragic, la 13 martie 1977, la Chișinău.

A absolvit școala primară și trei clase ale gimnaziului căilor ferate din Pașcani. Împreună cu familia se stabilește cu traiul în orașul Chilia (1940), baștina tatălui său, unde absolvete școala medie. Întrani 1946 și 1951 și-a urmat studiile la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău. Urmează studiile de doctorat la Institutul de Literatură Universală „Mihail Gorki” al Academiei de Științe din Moscova. A susținut teza de doctor în științe filologice (1956), cu tema „Viața și activitatea literară a lui Alecu Russo”.

Își începe activitatea profesională în calitate de colaborator științific la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei.

Își încearcă talentul în ale

scrisului la vârsta de nouă ani. Prima poezie „Amurg de toamnă” i-a fost publicată în paginile revistei din Pașcani „Luminița”. În domeniul scrisului activează mai intens din 1948. Semnează mai multe recenzii și studii despre creația scriitorilor moldoveni, despre rolul criticii literare: „Critica și istoria literară”, „Însemnări despre istoria și critica literară”, „Misiunea criticului” etc.

Ion Vasileenco s-a afirmat ca istoric literar la sfârșitul anilor cincizeci pe paginile revistelor „Nistru”, „Cultura Moldovei”, „Însemnări critice”, unde a publicat un șir de articole critice, în care a militat pentru revalorificarea clasicilor și reintroducerea acestora în circuitul cultural moldovenesc.

Și-a adus contribuția la valorificarea moștenirii literare a lui Alecu Russo, îngrijind și prefațând edițiile „Opere alese” (1955), „Избранное” (1959).

A publicat articole și studii referitoare la creația lui Constantin Stere, Andrei Lupan, Emilian Bucov, George Meniuc. Este unul dintre autorii lucrărilor „Istoria literaturii moldovenești” (vol.1, 1958), „Schiță asupra istoriei literaturii sovietice moldovenești” (1963), „Din trecutul cultural și literar al poporului moldovenesc” (1969) etc.

A avut de suferit în urma publicării articolului „Crisa ortografică și căile de lichidare a ei”, în revista „Nistru” (1957, nr 2), în care afirma că îmbunătățirea limbii literare poate avea loc numai prin restabilirea normelor ortografice tradiționale și re-

venirea la alfabetul latin. În „Cultura Moldovei” semnează un eseu despre Constantin Stere (1963), care-i provoacă o nouă avalanșă de atacuri și prigoniri.

Tot ce a scris Ion Vasilenko în acești ani vedește un mare curaj. Istoricul literar nu numai că a întrebuițat frecvent glotonimele limbă română și literatură română, dar a încercat să transforme istoria literară într-o armă de luptă contra regimului sovietic de ocupație.

Meritul lui Ion Vasilenko în ceea ce privește tipărirea operelor lui Ion Creangă sau Ioan Slavici la Chișinău este uriaș.

A publicat „Cântarea României” alături de alte texte ale lui Alecu Russo într-un volum de opere alese. Nu i-a lipsit curajul să scrie în 1955 un studiu științific în care făcea o pledoarie foarte bine argumentată pentru revenirea la alfabetul latin, intitulat „Să restabilim în drepturi ortografia clasică tradițională”. Acest text s-a bucurat de un mare ecou în rândurile intelectualității moldovenești.

Textele publicate din acea perioadă, l-au transformat într-o persoană incomodă și suspectă în ochii politrucilor vremii. A fost internat cu forța în Spitalul de Psihiatrie de la Costiujeni, unde, fiind terorizat, se sinucide.

Toate paginile de critică și istorie literară demonstrează că Ion Vasilenko a fost unul dintre cei mai importanți disidenți moldoveni, dacă nu chiar cel mai important și ar fi putut fi și unul dintre cei mai importanți critici și istorici literari, dacă nu ar fi

fost maltratată psihic de către sovietici.

Arhiva scriitorului se află în fondurile Muzeului Literaturii Române „Mihail Kogălniceanu” din Chișinău.

A se vedea și articolele din „Calendarul bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 15-17; „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 27; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 35.

Bibliografie selectivă:

Vasilenko, Ion. Reîntoarcerea valorilor / Ion Vasilenko ; ediție îngrijită de Lazăr Ciobanu ; prefață de Mihai Cimpoi. – Chișinău : Elan Poligraf, 2008. – 220 p.

Cimpoi, Mihai. Vasilenko, Ion / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia : Compendiu. – Chișinău : Litera, 2003. – P. 420.

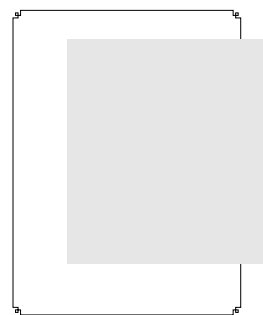
Cimpoi, Mihai. Vasilenko, Ion / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2002. – P. 260.

Colesnic, Iurie. Ion Vasilenko – un destin mutilat / Iurie Colesnic // Bibliologi, bibliofili și colecționari basarabeni. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 97-99.

Cotelnic, Teodor. Destinul dramatic al filologului martir Ion Vasilenko / Teodor Cotelnic // Colocviul științific cu participare internațională „Filologia modernă : realizări și perspective în context european”. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 62-68.

Vasilenko, Ion // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 532.

N.-M. Ș.

Grigore FILIP-LUPU 1911-1997

Pedagog și publicist român, originar din Basarabia.

S-a născut la 22 ianuarie 1911, la Pânășești, Lăpușna. A decedat la 28 martie 1997, la București.

Și-a făcut studiile la școala primară în satul de baștină (1919-1923). A urmat cursurile Seminarului Teologic din Chișinău (1923-1931), după care a urmat cursurile Facultății de Teologie din Chișinău. Dar așa și nu s-a preoțit. Își continuă studiile la Facultatea de Filologie a Universității din București, concomitent urmează și cursurile Facultății de Istorie la aceeași universitate.

A fost toată viața profesor de limba română și istorie. Fiind student activ în anii 1934-1935, a fost membru în Consiliul Uniunii Studenților din România, ca reprezentant al Cercului Studențesc din Chișinău. Tot în această perioadă, 1934-1937, a fost un colaborator fidel al ziarului „Raza” și redactor al publicațiilor „România creștină”, săptămânal apărut la Chișinău, „Gazeta Basarabiei”, „Basarabia”, „Basarabia literară”. În timpul războiului a colaborat la ziarul „Cuvânt moldovenesc” editat de Leon T. Boga. Editează la București ziarul „Gând basarabean” (1940-1941). Tot el

a fost autorul care, în 1975, în volumul „Interferențe” a publicat schița monografică „Alec Mateevici”, un act de mare curaj pentru acele vremuri.

Pentru prima dată în 1965, la insistența lui G. Filip-Lupu, a fost introdus în volumul antologic „Cântarea României” poezia „Limba noastră” în întregime (și cu strofa ce cuprinde Nistru). Tot la insistențele sale, poezia a fost introdusă în manualul școlar de literatură cl. VI și cu muzica după Alexandru Cristea. De aici a urmat prezentarea cântecului „Limba noastră” între alte cântece patriotice ca: „Eroi au fost”, „Pe-al nostru steag”, „Hora unirii”, „Tricolorul”, „Graiul neamului” etc.

Începând cu anul 1975, a organizat anual, la 16 martie, o comemorare (paras-tas) pentru Alexei Mateevici la Biserica „Precupeții Noi” din București, cu care prilej se cânta „Limba noastră”. Pentru refugiații basarabeni, Alexei Mateevici cu poezia „Limba noastră” a constituit un pretext literar în cadrul căruia, în timpul comuniștilor, puteau vorbi, măcar printre rânduri despre Basarabia că e pământ românesc. Pronunțarea numelui „Basarabia” atrăgea atenția suspicioasă a securității.

A fost profesor de limba română și istorie în mai multe licee din Chișinău. După 1944, pe motiv că a avut un trecut antisovietic și deci ar fi putut face educație antisovietică elevilor în școală, a fost înlăturat din învățământ de mai multe ori. A continuat să activeze ca pedagog la Geamul Mare, în Banat, la Moara Vlăsieni, județul Dâmbovița, Valea Măcrișului, Maia, Moa-

ra Săracă, Vărăști-Snagov.

Este autorul cărților „Interferențe”, „Să nu te naști la margine de țară” și al unei cărți rămasă în manuscris „Gânduri și impresii despre Basarabia”.

A donat Bibliotecii Academiei de Științe a Republicii Moldova manuscrisele rămase de la poetul Alexei Mateevici: un număr de 18 scrisori din 1912-1913 ale lui Alexei Mateevici din perioada când era student la Kiev; un număr de 26 de scrisori din anii 1915-1916 și 1917 adresate soției sale de pe front; un caiet mic cuprinzând mai multe poezii ale lui Alexei Mateevici și manuscrise; patru scrisori în creion ale soției lui Mateevici adresate către el pe front, cu traduceri respective în română, scrise în vara lui 1917; jurnalul soției lui Alexei Mateevici Teodosia, cuprinzând notări zilnice din anul 1917-1919 (numai în traducere de Z. Buruiană).

A alcătuit și a adresat un memoriu Comitetului Central al PCR, în care a expus dorința basarabenilor de a asculta radio și a privi televiziunea română, cerând să indice televiziunii române realizarea unor condiții tehnice, doleanța fiind realizată.

Împreună cu Vasile Țepordei, Teodor Bordeianu, Niculai Colban și Neculai Șchiopu au consemnat împlinirea a 50 de ani de la Unirea Basarabiei cu Patria-mamă și aspecte din viața Basarabiei la acea dată (27 mar. 1968).

Asemenea consemnări a mai alcătuit în 1984, cu ocazia aniversării a 45 de ani de la 23 august 1939, când s-a semnat la Moscova Pactul Ribbentrop-Molotov, ca eveniment dramatic pentru

istoria Basarabiei. Apoi, cu ocazia tristei aniversări a anexării Basarabiei de către Rusia, la 28 iunie 1940. De asemenea, cu ocazia pelerinajului organizat împreună cu Pan Halippa, Vasile Țepordei, Elefterie Sinicliu și T. Păduraru, în ziua de 28 iunie 1974, la mormântul lui Mihai Eminescu. Tot în cadrul gândului „să nu uităm Basarabia”, în ziua de 22 iunie 1981, a organizat comemorarea aniversării a „Bătăliei de la Țiganca”, din 1941.

Consemnările se făceau cu scopul ca să rămână scris faptul că refugiații basarabeni se străduiau pentru românitatea Basarabiei.

A fost unul din membrii Cenaclului „Relief românesc”. A fost unul din fondatorii Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”.

A colaborat cu personalități de vază ale scrisului basarabean: Vasile Țepordei, Iorgu Tudor, Pan Halippa.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 32.

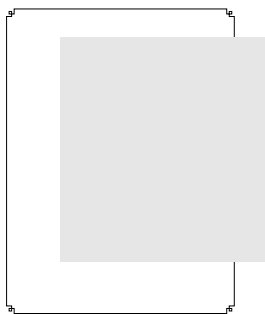
Bibliografie:

Colesnic, Iurie. Grigore Filip-Lupu... și axioma existenței / Iurie Colesnic // Magazin bibliologic. – 2019. – Nr 1-2. – 75-89.

Filip-Lupu, Grigore // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea - prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 127-128.

Poștarencu, Dinu. Filip-Lupu, Grigore / Dinu Poștarencu // Poștarencu, Dinu. Pânășești : File de istorie. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2002. – P. 202-203.

N.-M. Ș.

**Nina NAGACEVSKI
(ILNIȚCHI)
1906-1963**

Pianistă, profesoară de pian la Conservatorul „Unirea” din Chișinău.

S-a născut la 23 ianuarie 1906, la Chișinău. A decedat la 15 decembrie 1963, la Chișinău.

A urmat studiile muzicale la Academia de Muzică din Viena (1926-1927) cu Paul Konn (pian), E. Kastle (armonie), Anna Weisenbach (pedagogie), Andreas Weisenbach (forme muzicale), Wilhelm Fischer (istoria muzicală).

A debutat la București (1926) cu un program selectat din creațiile lui Anton Rubinstein. Suplinește funcțiile de profesoară de pian la Conservatorul „Unirea” din Chișinău (1930-1940); pianistă-acompanitoare la Conservatorul de Stat din Chișinău (1940-1941, 1945-1950).

A evoluat în ansamblu cu Eduard Seidl, Nicolae Nagacevski, A. Ciolan, M. Marc-Cesar Scotto etc.

Cele mai reprezentative turnee artistice le organizează la Paris, Monte Carlo, București, Cluj, precum și prin Basarabia: Bălți, Soroca, Tighina, Cetatea Albă, Ismail etc.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. –

Chișinău, 2015. – P. 36.

Bibliografie:

Boldur, Alexandru. Muzica în Basarabia : [Conservatorul „Unirea”] / Alexandru Boldur // Muzica românească de azi : [conține informație despre Nina Nagacevski (Ilnițchi)]. – București : [S. n.], 1939. – P. 774.

Buzilă, Serafim. Nina Nagacevski (Ilnițchi) / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Museum, 1999. – P. 314.

Nina Nagacevski (Ilnițchi) // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 337.

Nina Nagacevski (Ilnițchi) // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 209-210.

N.-M. Ș.

**Teodosie COJOCARU
1879-1941**

Unul dintre liderii militari ai Sfatului Țării, fost primar al Chișinăului, deputat în Parlamentul României.

S-a născut la 3 mai 1879, la Bubuieci, județul Chișinău. A decedat la 23 ianuarie 1941, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Școala elementară bisericească pe lângă Seminarul Teologic din Chișinău. Urmează Școala medie din același oraș. Intrând în armata rusă, absolvete Li-

ceul Militar din Odesa.

A participat la războiul ruso-japonez din 1904-1905 și la Primul Război Mondial (1914-1918). S-a înscris în Partidul Național din Chișinău în aprilie 1917. Când a început descompunerea armatei ruse, a hotărât să intre în Comitetul Central Militar Moldovenesc, unde a luat parte la toate activitățile organizate (1917), inclusiv în Sfatul Țării.

Direcția generală a activității era să intre în deplin contact cu masele inerte ale poporului din Basarabia, susținerea mișcării naționale contra Imperiului Rus.

A participat la adunarea generală a țăranilor din Basarabia organizată la Chișinău (1917), la Congresul General Militar Moldovenesc (1917). A condus propaganda pentru regimentul nr. 13 moldovenesc la alegerile în Sfatul orașului Chișinău pe baza votului universal (1917).

A fost deputat în Sfatul Țării din partea Consiliului Deputaților Țărani, membru în Sfatul Directorilor, apoi numit director militar. A votat Unirea Basarabiei cu România.

În timpul existenței Republicii Democratice Moldovenești, în conformitate cu propunerea Blocului Moldovenesc, a fost numit șef de Stat-Major al Ministerului de Război și Marină (1918). După Unirea din 27 martie – 9 aprilie 1918 a fost încadrat în armata activă, cu gradul de colonel. În 1919 trece în rezervă.

Deputat în primul Parlament al României Mari. Primar al orașului Chișinău

(1919-1920).

Alte funcții: membru în delegația permanentă a Consiliului Județean Lăpușna, cenzor al Băncii Basarabiei etc.

„Figură basarabească remarcabilă, a reușit să se impună într-o lume absolut rigidă a militarilor, conturându-și o autoritate care i-a permis să fie adus în importantul post de director general al Treburilor de Război”. A fost arestat în august 1940, a murit în Închisoarea Nr. 1 din Chișinău.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2009”. – Chișinău, 2008. – P. 125.

Bibliografie selectivă:

Colesnic, Iurie. Cojocar, Teodosie / Iurie Colesnic // Basarabia necunoscută : Vol. 3. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 152-157.

Colesnic, Iurie. Cojocar, Teodosie / Iurie Colesnic // Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2006. – P. 169-170.

Personalități Basarabia-Muzeul Virtual al Unirii [Resursă electronică] // [www.mvu.ro › index.php › category › basarabia personalități](http://www.mvu.ro/index.php/category/basarabia_personalitati) (accesat : 3.04.2020)

Postică, Elena. Deputați ai Sfatului Țării exterminați de NKVD : [conține informație despre Teodosie Cojocar] [Resursă electronică] : <https://www.revista22.ro/deputati-ai-sfatului-tarii-exterminati-de-nkvd-8758.html> 12 (accesat : 3.04.2020)

Postică, Elena. „Eliberați” pentru a fi nimiciți : [conține informație despre Teodosie Cojocar] / Elena Postică // Moldova suverană. – 1993. – 24 iun.

Un fost primar al Chișinăului : [Cojocar Teodosie] a decedat în închisoarea din Chișinău // *Tim-pul*. – 2015. – 18 aug. – P. 4.

N.-M. Ș.

Anatol ȘTEFĂNEȚ 1956

Muzician, compozitor, vio-rist, conducător al formațiilor „Trigon” și „Folk Reverse”.

S-a născut la 23 ianuarie 1956, în satul Grinăuți, raionul Râșcani. Și-a făcut studiile la Colegiul de Muzică din Bălți, pe care l-a absolvit în 1972. Activitatea profesională și-a început-o din 1978, fiind angajat în calitate de solist-instrumentist în Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii”, condusă de maestrul Nicolae Botgros. Ulterior este vio-rist în Orchestra Ansamblului de dansuri populare „Joc” (1980-1986), iar în anii 1986-1992 revine la Orchestra „Lăutarii”.

În 1992 și-a început cariera de interpret solo. Ca lider al orchestrei populare, a înregistrat 4 CD-uri în Franța și Estonia. Unul dintre CD-urile sale, „Anatol Ștefăneț - solo bratsch”, a fost marcat de presa franceză de „SHOCK in Musique du Monde” (1999, 2002, 2006).

Din 1992 este organiza-torul și liderul formației de etno-jazz „Trigon”. A debutat la Festivalul de Jazz de la Chișinău în 1993. În 1994 „Trigon” a lansat primul său album, „The Moldovan Wedding in Jazz”, în Franța. Albumul s-a bucurat de un

mare succes, primind pre-miul „Grand Prix du Disc”. Ulterior a lansat și alte al-bume, precum „Oglinda” în Germania (1998); „Free Gone” (2000); „Glasul Pământului (The Voice of My Earth” (2001)); „Seven steps”(2005).

Este autorul muzicii editate pentru formațiile „Trigon”, „Stefanet folk Band” și proiectele muzicale ca: Omagiu „Maria Tanase” 10 studii solo pentru violă / vioară, coa-utorul proiectelor „Moldova calls” (Olanda, Moldova, SUA, Germania), „Port of Cultures Project” (Georgia, Letonia, Moldova, Slovenia, Croația, Norvegia, Canada) ș. a.

A scris muzică pentru pie-se de teatru și filme: „Meta-morfoze” (teatrul „Satiricus” Chișinău), „Still Center” de Carina Tăutu (România / SUA, 2005), „Lupii și Zeii” de Sandu Vasilache (Moldova-film, 2009), „Nuntă în Basarabia” de Napoleon Helms (România / Moldo-va, 2010), filmul documentar „Ungheni-oraș mic cu inimă mare” de Leontina Vatamanu (studioul OWH, Chișinău).

A fost membru al Okay Temiz „Black Sea Orches-tra” numit de presă „all star band” (Virtual Womex) și a cântat la „Berlin Experi-menty Orchestra” dirijată de Bardo Henning și „Sea Zone trio” (Enver Izmailov, Anatol Ștefăneț, Vali Boghean).

Ca lider al trupei „Trigon”, a editat 8 CD-uri în Franța, Germania, Rusia, România, Moldova, Belgia, Grecia.

Formația a participat la prestigioase festivaluri, cum ar fi Festivalul de „Jazz Ga-

rana” (România), „Portalegre festival de jazz” (Portugalia), „Astana Blues Festival” (Kazahstan), „North Sea jazz festival” (Olanda), „JAZZYCOLORS” Festival – Paris (Franța), Montreal (Canada) ș.a. În 2001 este invitat de onoare la al 29-lea „World International Viola Congress” la Wellington, Noua Zeelandă.

Din 2001 este directorul Festivalului Internațional „Ethno Jazz”, care se desfășoară anual în Republica Moldova.

A fost prezent cu concerte în mai multe țări, precum: Austria, Anglia, Bulgaria, Cehia, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Olanda, Ungaria, Japonia, Letonia, Lituania, Noua Zeelandă, Norvegia, Polonia, Spania, Suedia, Rusia, România, Kazahstan, Mare Britanie, Iugoslavia, Italia, Portugalia, Slovenia, Croația, Norvegia, Canada ș.a.

Muzica formațiilor „Trigon” și „Folk Reverse”, conduse de Anatol Ștefăneț a fost prezentată la diverse posturi din străinătate, inclusiv la BBC/Londra și Voice of America/Washington.

Membru al „Black Sea International” (1996); Art-director al Festivalului de etno-jazz din Moldova „Ethno Jazz Festival”. Membru al Uniunii Cineaștilor din România.

În 2010 a primit titlul onorific maestru în artă. Este deținător al Marelui Premiu al Academiei Franceze; premiul „Omul Anului 2016” al revistei „VIP Magazin”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 36-37.

Bibliografie:

Ștefăneț, Anatol. Cinci studii folclorice : Violă solo / A. Ștefăneț. – Chișinău : Noto-graf Prim, 2012. – 17 p.

Ștefăneț, Anatol. Piese pentru vioară și pian / A. Ștefăneț. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 75 p.

Ștefăneț, Anatol. Atât formația „Trigon”, cât și festivalul de Ethno Jazz au dat o viziune nouă de a percepe lumea : [interviu cu Anatol Ștefăneț, organizatorul Festivalului de Ethno Jazz, ed. a 10-a] / consemnare : Vasile Botnaru / Anatol Ștefăneț // Săptămîna. – 1998. – 29 mai. – P. 24.

Ștefăneț, Anatol. Aventurile „cubaneze” ale lui Anatol Ștefăneț : [interviu cu Anatol Ștefăneț, liderul formației „Trigon”] / Anatol Ștefăneț // Flux : cotid. naț. – 2004. – 12 ian. – P. 4.

Ștefăneț, Anatol. „Fără cultură devenim o gloată” : [interviu cu Anatol Ștefăneț, conducătorul formației „Trigon”] / Anatol Ștefăneț ; consemnare : Galina Lungu // Capitala. – 1999. – 8 mai. – P. 5.

Ștefăneț, Anatol. Fără oameni buni nu poți face o clacă moldovenească : [ed. a 10-a a Festivalului de Ethno Jazz] / Anatol Ștefăneț // Jurnal de Chișinău. – 2011. – 23 sept. – P. 17.

Ștefăneț, Anatol. În Moldova Jazz-ul este mai puțin gustat decât alte genuri muzicale : Interviu cu Anatol Ștefăneț, liderul Formației „Trigon” / Anatol Ștefăneț ; interviu de Liliana Popușoi // Flux continuu. – 2005. – 22 iul. – P. 7.

Ștefăneț, Anatol. „Mesagerii de cultură fac mai mult decât o ambasadă” : [interviu cu Anatol Ștefăneț, dir. artistic al Festivalului „Ethno Jazz”, ed. a 12-a] / Anatol Ștefăneț ; interviu realizat de Aurelia Borzin // Ziarul național. – 2013. – 27 sept. – P. 18.

Ștefăneț, Anatol. O ediție exotică : Interviu cu Anatol Ștefăneț, dir. Festivalului Int. „Ethno Jazz”, ed. 2005, și liderul formației „Trigon” / Anatol Ștefăneț ; interviu de Liliana Popușoi // Flux continuu. – 2005. –

30 sept. – P. 7.

Anatol Ștefăneț : [muzician] // Timpul. – 2016. – 15 ian. – P. 4.

Anatol Ștefăneț : [conducătorul formației „Trigon”] // Punkt. – 2013. – Nr 51. – P. 19.

Caciuc, Anatol. Ai noștri... cuceresc Parisul : despre Anatol Ștefăneț interpret de muzică populară, clasică, jazz și folk / Anatol Caciuc // Dialog. – 2000. – 12 iul. – P. 8.

Decalogul lui Anatol Ștefăneț // VIP magazin. – 2013. – Nr 107. – P. 32-37.

Recital pentru casetofon. Interviu cu Anatol Ștefăneț, solist în cadrul trioului de jazz folk „Trigon” / consemnare : D. Mihail // Capitala. – 2011. – 23 sept. – P. 6.

Ștefăneț, Anatol // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 6. – Chișinău : Fundația Draghiștea, 2006. – P. 442.

M. C.

Dan ALEXE
1961

Scriitor, cineast, jurnalist și traducător român, stabilit în Belgia, originar din Basarabia.

S-a născut la 23 ianuarie 1961.

Stabilit în Belgia, a colaborat ca ziarist liber profesionist cu BBC și Europa Liberă, ulterior cu publicațiile grupului german WAZ.

A realizat filme documentare în Cecenia, Afganistan, Pakistan, Kosovo și Asia Centrală. În România

a făcut parte, împreună cu Dan Petrescu, Luca Pițu, Alexandru Călinescu, Sorin Antohi, Liviu Antonesei, din așa-numitul „grup de la Iași”, care, în anii '80, a căutat să facă o opoziție culturală structurată regimului comunist. A părăsit România în 1988, în momentul publicării în revista „Agora” de la New York a piesei sale de teatru „Rămăieni”, despre ravagiile protocronismului.

A participat la filmul documentar „Dezastrul roșu” (Belgia, 1988), care denunța regimul lui Ceaușescu. A trăit lungi perioade în Caucaz, Balcani sau Afganistan. A predat jurnalismul la Kabul și a trăit în confrerii mistice musulmane.

A cunoscut războaiele din Cecenia și Bosnia și a făcut un film despre cântărețul mistic pakistanez Nusrat Fateh Ali Khan.

Anterior activitatea lui publicistică inclusea traduceri din latina renascentistă, în volumul colectiv „Poetica Renașterii” (București, 1986) sau studii despre țigani „Les Tsiganes et le jazz dans le Finnegans Wake” (Paris, 1989).

Specializat în islamul mistic contemporan, a participat la volumul colectiv „Géopolitique du Caucase” (Paris, 1996), cu capitolul despre islamul cecen și cel nord-caucazian.

A realizat filmele: „Howling for God / Iubiții Domnului”, „Cabală în Kabul”, „Ghazavat”, primul documentar despre Cecenia (1992). Este un jurnalist independent. De-a lungul carierei sale a făcut nenumărate reportaje

despre conflictele militare din Balcani. Rusia și Cecenia au fost alte două teme abordate în cărțile sale.

A publicat teatru: „Lumea ca spoială și împovărare” (2012), povestiri: „Miros de roșcată amară și alte povestiri scandaloase” (2014), eseuri culturale: „Dacopatia și alte rătăcirii românești” (2015), „Pantere parfumate”, „În punctul lui rebbe G”, „Dialoghisiri la ceas de seară” etc.

Filmele lui documentare au obținut câteva dintre cele mai importante distincții internaționale. În 1998 a obținut Premiul Criticii Internaționale la Festivalul din Amsterdam și Premiul Ministerului Francez al Culturii, pentru filmul „Howling for God / Iubiții Domnului”. În 2007 a obținut mai multe premii: Marele Premiu al „Musée de l'homme”, distincții la Festivalurile Flahertiana din Rusia și Festivalul Astra din Sibiu (2008), pentru filmul „Cabală în Kabul”. Un an mai târziu, pentru același film, primește Premiul Publicului la Nyon, Elveția.

Bibliografie selectivă:

Alexe, Dan. Conspirația psihotronică / Dan Alexe. – [S. l.] : Editura Miracol, 2004. – 192 p.

Alexe, Dan. Dacopatia și alte rătăcirii românești / Dan Alexe. – București : Humanitas, 2017. – 354 p.

Alexe, Dan. În punctul lui rebbe G. / Dan Alexe. – Iași : Editura Poliron, 2016. – 233 p.

Alexe, Dan. Lumea ca spoială și împovărare + Dialoghisiri la ceas de seară / Dan Alexe, Luca Pițu. – Iași : Opera Magna, 2012. – 436 p.

Alexe, Dan. Miros de roșcată amară și alte povestiri scandaloase / Dan Alexe. – București :

Humanitas, 2014. – 220 p.

****Alexe, Dan.** Octogonul pe frontul invizibil : în 3 vol. / Dan Alexe. – [S. l.] : Editura Miracol.

Alexe, Dan. Pantere parfumate / Dan Alexe. – Iași : Editura Polirom, 2017. – 304 p.

Pițu, Luca. Descinderi patafizice în dumbrava narativă : Cinexegeticul povestăș din Humulești / Luca Pițu, Dan Alexe. – Iași : Opera Magna, 2012. – 254 p.

Roșca, Denis. Alexe, Dan / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 11.

N.-M. Ș.

Sorana COROAMĂ-STANCA
1921-2007

Regizoare, scenaristă, dramaturg, critic literar și de teatru, profesor universitar și scriitoare română, originară din Basarabia.

S-a născut la 24 ianuarie 1921, la Chișinău. A decedat la 7 ianuarie 2007, la București. A fost fiica medicului profesor universitar ieșean Gheorghe Plăcinteanu și a compozitoarei Mansi Barberis.

A absolvit Facultatea de Chimie Industrială a Universității Politehnice „Gheorghe Asachi” din Iași în 1946 și Facultatea de Regie Teatru a Institutului de Artă Teatrală

și Cinematografică „Ion Luca Caragiale” din București în 1949, având ca profesori pe Marietta Sadova, Alice Voinescu, Lucia Sturdza-Bulandra, Sică Alexandrescu.

Și-a început activitatea artistică și profesională în 1948, în mediul universitar. A activat în calitate de asistent, lector, conferențiar și profesor universitar la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „Ion Luca Caragiale” din București, la Facultatea de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj și la Universitatea „Hyperion” din București (1948-1958).

Între 1959 și 1965 este exclusă din viața teatrală (membri ai familiei sale erau persecutați politic de autoritățile comuniste), fiind nevoită să lucreze la Cooperativa „Arta Aplicată”.

În calitate de regizor, prim-regizor sau director a pregătit spectacole la Teatrul Național din Iași, Teatrul Național din București, Teatrul Național din Cluj-Napoca, Teatrul de Operetă, Teatrul „Ion Vasilescu”, Teatrul Mic din București, Teatrul „Lucia Sturdza-Bulandra”, Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, Teatrul Național din Iași, Teatrul „Mundi” din Weimar, Teatrul „Alexandru Davilla” din Pitești sau Studioul „Casandra”.

A regizat și a montat peste 190 de spectacole de teatru. Printre cele mai importante piese puse în scenă au fost „Petru Rareș” de Horia Lovinescu, „Viforul”, „Lucașul”, „Hagi-Tudose” de Barbu Ștefănescu-Delavrancea, „D’ale carnavalului” de Ion Luca Caragiale, „Comedia

erorilor” de William Shakespeare, „Soțul ideal” de Oscar Wilde, „Lungul drum al zilei către noapte” de Eugene O’Neill, „Noaptea iguanei” de Tennessee Williams, „Profesiunea doamnei Warren” de George Bernard Shaw, „Coboară iarna” de Maxwell Anderson, „Vrăjitoarele din Salem” de Arthur Miller, „Rața sălbatică” de Henrik Johan Ibsen, „Dar nu e nimic serios” de Luigi Pirandello, „Cafeneaua” de Carlo Goldoni, „Scufița roșie” de Frații Grimm, „Cerere în căsătorie” de Anton P. Cehov etc.

A scris și scenariile pentru film: „Afacerea Protar”, „Un fiu pentru lumea aceasta”, „Mușatinii” etc.

Ca dramaturg, a scris piesele: „Seară cu dans”, „Ploaia pe acoperiș”, „Podul”, „Un anotimp fără nume”, „Veghea tânărului războinic” etc.

A fost cunoscută ca eseistă, critic de teatru și literar, a lăsat un apreciat repertoriu teatral de radio și televiziune.

A colaborat la radio-televiziune, regizând serialul „Mușatinii”, „O noapte furtunoasă” de Ion L. Caragiale, „Egmont” de Johann Wolfgang Goethe. A activat și în calitate de regizoare la teatru radiofonic.

A colaborat cu: Adina Popescu, Aurel Giurumia, Gheorghe Cozorici, Alexandru Repan, Dan Nuțu, Fory Etterle, Costel Constantin, Vladimir Găitan, Lucian Pintilie, Radu Beligan, Dan Condurache, Silvia Popovici, Irina Petrescu, Emil Botta, George Constantin, Dina Cocea, George Motoi, Violeta Andrei, Liviu Ciulei, Tamara Buciuceanu, Gina

Patrichi, Olga Delia Mateescu, Ștefan Iordache, Diana Lupescu, Marga Barbu, Ion Marinescu, George Mihăiță.

A fost membru în diverse jurii la festivaluri sau concursuri în domeniul teatrului.

A întreprins numeroase turnee cu piesele regizate de ea, în țară și în străinătate: Germania, URSS, Polonia, Iugoslavia, Maroc etc.

După 1989 a fost o prezență activă în cadrul societății civile, ca membră în comitetul de conducere al Fundației „Memoria”, în Consiliul Național al Alianței Civice, președinte de onoare al Uniunii Italienilor din București, membră a Uniunii Teatrale din România (UNITER) și membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Este doctor honoris causa al Universității de Artă „George Enescu” din Iași (2006).

„Aristocrata teatrului românesc”, cum a numit-o actrița Ilinca Tomoroveanu, a fost distinsă, cu Premiul de Stat (1953), Premiul de regie al Festivalului tinerilor artiști (1957), Premiul de regie al Festivalului Național al Teatrelor Dramatice (1969), Premiul UNITER pentru întreaga activitate (1999). Deținătoare a Ordinului „Meritul Cultural” (1967) și a Ordinului Național „Serviciul Credincios”, în grad de Cavaler (2000).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 38.

Bibliografie selectivă:

Coroamă-Stanca, Sorana // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul tim-

pului. Vol. IV : A-I. – București : Geneze, 2003. – P. 226.

Ionescu, Șerban N. Sorana Coroamă-Stanca / Șerban N. Ionescu // Ionescu, Șerban N. Dicționarul panoramic al personalităților din România secolul XX. – București : Editura, 2006. – P. 109.

Coroamă-Stanca, Sorana // Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. I. – București : Editura, 2006. – P. 392.

Marcu, George. Coroamă-Stanca, Sorana / George Marcu, Ilinca Rodica // Marcu, George. Enciclopedia personalităților feminine din România. – București : Editura Meronia, 2009. – P. 70-71.

Rîpeanu, Bujor T. Coroamă-Stanca, Sorana / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii : 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte personaje și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri. – București : Meronia, 2013. – P. 147.

Țarălungă, Ecaterina. Coroamă-Stanca, Sorana / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 218.

N.-M. Ș.

Valeriu GAFENCU
1921-1952

Student la Drept, deținut politic, martir al regimului comunist.

S-a născut la 24 ianuarie

1921, la Sângerei, județul Bălți. Se stinge din viață la 18 februarie 1952, la Târgu Ocna. A fost fiul lui Vasile Gafencu, deputat în Sfatul Țării, semnat al Actului Unirii (1918), deportat în Siberia (1940).

A urmat școala primară la Sângerei, iar cursurile secundare la Liceul „Ion Creangă” din Bălți (1932-1940). În 1940 devine student al Facultății de Drept și Filosofie de la Universitatea din Iași.

În 1941, la doar 20 de ani, a fost condamnat la 25 de ani de muncă silnică, pe motive politice, pentru „activitate legionară”. După proces ajunge la închisoarea Aiud, cea mai grea închisoare din țară, unde se va afla până în 1948, după care, distrus fizic și bolnav de tuberculoză, a fost transferat în penitenciarul-sanatoriu Târgu Ocna.

La închisoarea de la Aiud se va alătura grupului „Misticilor”, format în jurul lui Traian Trifan, Traian Marian, Anghel Papacioc, Marin Naidim, Virgil Maxim sau Ioan Ianolide. Împreună cu ei va studia îndeaproape Cărțile Sfinte.

În închisoare a compus poezii, care se cântau în celule – „adevărate rugăciuni închinare lui Dumnezeu”. Astăzi aceste poezii creștine, reunite în volum, sunt puse pe muzică și cântate în biserici.

„Sfântul închisorilor”, așa l-a supranumit Nicolae Steinhardt, a fost propus spre a fi canonizat.

La Chișinău, pe Aleea Personalităților de la Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, a fost instalat un bust în bronz în memoria lui Valeriu

Gafencu (2020).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 34-35; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 39-40.

Bibliografie selectivă:

****Gafencu, Valeriu.** Calea spre fericire : scrisori trimise din închisoare celor dragi de Valeriu Gafencu. – Făgăraș : Agaton, 2006. – (Rugul aprins); [Resursă electronică]. – URL : <https://tineretulortodox.md/wp-content/uploads/2011/03/ValeriuGafencuCaleaSpreFericire.pdf> (accesat : 19.08.2020).

Gafencu, Valeriu. Îndreptar la spovedanie / Valeriu Gafencu. – București : Editura Evdokimos, 2017. – 68 p.

****Anastasescu, Octavian.** Lângă Valeriu Gafencu, Sfântul închisorilor. – Ediția a 3-a / Octavian Anastasescu. – [S. l.] : Editura Meteor Press, 2016. – 160 p.

Baciu, Petru. Valeriu Gafencu // Baciu, Petru. Răstigniri ascunse / Petru Baciu. – Bacău : Editura Fundației Culturale Buna Vestire, 2004. – P. 121-124.

Matvei, Valeria. „Stâlp al rezistenței spirituale românești...” : [Valeriu Gafencu (24 ian. 1921 – 18 febr. 1952)] / Valeria Matvei // BiblioPolis. – 2011. – Nr 1. – P. 138-139.

****Moise Iorgovan, Monahul.** Sfântul închisorilor – Mărturie despre Valeriu Gafencu / Monahul Moise Iorgovan. – Alba Iulia : Editura Reîntregirea, 2007. – 336 p.

****Munteanu, Bogdan.** Valeriu Gafencu și Ioan Ianolide. Despre duhul „Sfinților închisorilor” / Bogdan Munteanu. – București : Editura Evdokimos, 2016. – 102 p. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.rostonline.ro/2016/02/valeriu-gafencu-si-ioan-ianolide-despre-duhul-sfintilor-inchisorilor-i/> (accesat : 19.08.2020).

Postu, Lucian. Valeriu Gafencu, sfântul meu personal / Lucian Postu // BiblioPolis. – 2016. – Nr

1 (Vol. 60). – P. 233-234 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://issuu.com/bibliotecahasdeu/docs/bibliopolis-2016-1-web> (accesat : 19.08.2020).

**Studentul Valeriu Gafencu, „Sfântul închisorilor din România” : studiu, mărturii ale camarazilor de suferință și corespondența. – Ediția a 2-a, revăzută și adăugită / coordonare și cuvânt înainte de Nicolae Trifoiu. – Cluj-Napoca : Napoca Star, 2002. – 240 p.

****Țene, Ionuț.** Valeriu Gafencu. O biografie teologică a Sfântului închisorilor / Ionuț Țene. – Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2018. – 228 p.

18 februarie – ziua sfântului închisorilor [Resursă electronică] // <http://www.cuvantul-ortodox.ro/recomandari/valeriu-gafencu-18-februarie-sfantul-inchisorilor-marturiisurorile-valentina-nora-ioanchertitie-tortionar-convertirepenitenciar-targu-ocna-sfintenie/> (accesat : 19.08.2020).

V. M.

Nicolae RÂMBU
1931

Pedagog, savant, doctor în geografie, profesor universitar.

S-a născut la 26 ianuarie 1931, la Tomai, Leova.

După absolvirea școlii primare din satul natal, în anii 1943-1944 a fost admis la Gimnaziul Comercial din orașul Huși, România. A absolvit școala medie din orașul

Leova (1950). Și-a urmat studiile la Facultatea de Geografie a Institutului Pedagogic din Chișinău, actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (1950-1954). Urmează studiile de doctorat la Facultatea de Geografie a Universității de Stat „M. Lomonosov” din Moscova, unde, în 1974, a susținut teza de doctor în geografie.

Este primul savant din Republica Moldova, care a inițiat studierea în natură a Complexelor Teritoriale Naturale. A publicat primele lucrări științifice despre CTN, care au pus baza apariției unei noi ramuri a geografiei fizice în Republica Moldova, landșaftologia.

A elaborat prima hartă landșaftologică a Republicii Moldova (1973). În baza acestei hărți, pentru prima dată a fost elaborată și Harta regiunii fizico-geografice a Republicii Moldova, unde a identificat diferite unități taxonomice fizico-geografice, care au fost caracterizate amplu (1973).

Studiind evoluția cercetărilor geografice în aspect mondial, a fost unul dintre primii savanți care au stabilit și au argumentat că lucrarea lui Dimitrie Cantemir „Descrierea Moldovei”, apărută în 1716, a fost prima lucrare geografică complexă regională în istoria evoluției geografiei ca știință la nivel mondial.

Pe parcursul a cinci decenii de activitate pedagogică și științifică, a predat diferite discipline din ciclul geografiei fizice. A condus practice pedagogice și practicile de teren. Conducând practica complexă la geografie a stu-

denților pe parcursul câtorva decenii, a călătorit în multe regiuni ale fostei URSS, de la deșerturile arctice până la deșerturile Asiei Centrale, familiarizându-i pe studenți cu particularitățile specifice ale zonelor naturale.

A îndrumat un număr impunător de studenți pentru a elabora teze anuale și teze de licență.

A înființat în cadrul facultății și a condus timp de 30 de ani Cercul de geografie a Moldovei, organizând sistematic cu studenții diferite excursii, expediții, care aveau drept scop cunoașterea naturii țării noastre.

A participat la diferite conferințe, seminare, congrese naționale și internaționale.

Este coautor al Curriculumului școlar pentru clasele a V-a – IX-a la geografie, ediția 2000 și 2006. A fost autor și coautor la elaborarea diferitelor programe școlare. A fost referent oficial la susținerea unor teze de doctorat în geografie la universitățile din Moscova, Sankt Petersburg, Tbilisi.

A publicat peste 200 de lucrări didactico-științifice, dintre care 29 de cărți: monografii științifice, manuale școlare, manuale pentru studenți, lucrări didactice: „Regiunea fizico-geografică a RSS Moldovenești” (1982), „Condițiile naturale ale RSS Moldovenești” (1985), „Geografia Republicii Moldova” (1992, în colab.), „Geografia fizică : Atlas”, „Geografie generală” (2005), „Geografie : Curriculum școlar pentru clasele a 5-a – a 9-a” (2006), „Geografia fizică a Republicii Moldova” (2008), „Geogra-

fie” (2015) etc.

A fost membru, apoi copreședinte și președinte al Comisiei de experți a Ministerului Învățământului, iar în anii '90, președinte al Comisiei de atestare a profesorilor de geografie pentru confirmarea gradului didactic.

În 1988-1992 a fost membru al Comisiei unionale metodico-științifice la geografie, cu sediul la Moscova, care se ocupa cu elaborarea și aprobarea manualelor și programelor pentru școli și instituțiile superioare pedagogice. Comisia respectivă avea dreptul de a confirma titlurile de conferențiar și profesor universitar la geografie.

Pentru activitatea fructuoasă didactică și științifică a fost distins cu Insigna „Eminent al învățământului din Republica Moldova” și Medalia „Meritul Civic”.

Bibliografie selectivă:

Râmbu, Nicolae. Geografia fizică a Republicii Moldova : Manual pentru clasa a 8-a / Nicolae Râmbu. – Chișinău : Litera Internațional, 2008. – 160 p. : foto. + anexă.

Râmbu, Nicolae. Geografia RSS Moldovenești : Manual pentru clasele 8-9 ale școlii medii de cultură generală / Nicolae Râmbu. – Chișinău : Lumina, 1989. – 160 p. : il.

Râmbu, Nicolae. Geografie : Curriculum școlar pentru clasele a 5-a – a 9-a / Nicolae Râmbu, Natalia Odoleanu, Vitalie Sochircă. – Chișinău : Univers Pedagogic, 2006. – 28 p.

Râmbu, Nicolae. Geografie : Manual pentru clasa a 5-a / Nicolae Râmbu, Petru Prunici, Zinaida Calanda ; comisia de evaluare : Sergiu Axânti [et al.]. – Chișinău : Lumina, 2015. – 128 p. : il., fot.

Râmbu, Nicolae. Geografie

generală : Manual pentru clasa a 5-a / Nicolae Râmbu, Natalia Odoleanu, Nina Volontir. – Chișinău : Litera, 2005. – 160 p. : il., fot.

Republica Moldova : Geografia fizică : Atlas / Nicolae Râmbu [et al.]. – Chișinău : Editura Iulian, 2002. – 44p. : h.

Râmbu, Nicolae. Despre o stranie exorcizare : Elegia de la Marienbad / Nicolae Râmbu // Limba română. – 2012. – Nr 1-2 (200). – P. 119-126.

Râmbu, Nicolae. Filosofia interculturală / Nicolae Râmbu // Dialog intercultural polono-moldovenesc : Culegere de studii. Materialele Congresului Științific Internațional Polono-Moldo-Român : Educație-Politică Societate. Vol. III, Nr 1. – Chișinău : Universitatea de Stat din Tiraspol, 2019. – P. 236-241.

Râmbu, Nicolae. Sentimentul sofianic al vieții / Nicolae Râmbu // Limba română. – 2010. – Nr 1-2 (175-176). – P. 138-146.

Prunici, Petru. Profesorul Nicolae Râmbu la 85 de ani : [doctor în geografie, pedagog și savant] // Literatura și arta. – 2016. – 28 ian. – P. 7.

Țopa, Tudor. Nicolae Râmbu / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova. Vol 14. – Chișinău : Draghiștea, 2016. – P. 82-83.

N.-M. Ș.

Florin PIERSIC
1936

Actor român de teatru și film, radio, televiziune, scenă și voce.

S-a născut la 27 ianuarie 1936, la Corlata, județul Cluj.

Născut din părinți originari din Bucovina, mama de baștină din Valea Seacă, tatăl, medic veterinar, originar din Corlata.

Și-a petrecut copilăria în Corlata, Pojorâta și Cajvana, apoi în Cernăuți și, ulterior, la Cluj, unde a urmat Liceul de Băieți Nr. 3, actualmente Colegiul Național „Emil Racoviță”. A absolvit Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică din București, actualmente Universitatea Națională de Artă Teatrală și Cinematografică (1957).

A fost descoperit de către actrița și regizoarea Elena Negreanu. La doi ani după absolvire (1959), a debutat pe scena Teatrului Național din București în rolul lui Richard din „Discipolul diavolului” de George Bernard Shaw. Au urmat „Tragedia optimistă”, „Oameni și șoareci” și „Orfeu în Infern”, piese care au scos în evidență geniul, naturațea și prospețimea actorului. Are o bogată activitate teatrală la Teatrul Național din București, unde a fost distribuit în spectacolele: „Act

venețian”, „Zbor deasupra unui cuib de cuci”, „Gaițele”, „Logodnicele aterizează la Paris”, „Oameni și șoareci”, „Străini în noapte”, „Dulcea pasăre a tinereții”, „Heidelberg-ul de altă dată”, „Visul unei nopți de iarnă”, „Ultima haltă în paradis”, „Jocul de-a vacanța”, „Fată fără zestre” etc. A jucat dramă, comedie, tragedie, figuri istorice, haiduci.

Debutul cinematografic s-a produs cu filmul „Ciulinii Bărăganului” în 1957, interpretând rolul lui Tănase. Și-a evidențiat talentul în ceea ce privește filmele istorice în „Neamul Șoimăreștilor” (1965), regizat de Mircea Drăgan, apoi a jucat în filmul care l-a făcut cunoscut „De-aș fi Harap Alb”, regizat de Ion Popescu-Gopo. Printre rolurile sale celebre din filme s-au numărat haiducul Anghel Șaptecai, haiducul Grigore Pintea și Mărgelatu.

S-a produs în peliculele: „Fix alert”, „Eminescu versus Eminem”, „Mașini”, „Ultima frontieră a morții”, „Mack”, „Lacrimi de iubire”, „Trandafirul galben”, „O lebedă iarnă”, „Misterele Bucureștilor”, „Rămășagul”, „Masca de argint”, „Racolarea”, „Colierul de turcoaze”, „Comoara din Carpați”, „Pintea”, „Cuibul salamandrelor”, „Instanța amână pronunțarea”, „Tufă de Venetia”, „Eu, tu, și... Ovidiu”, „Războiul de Independență”, „Regăsire”, „Tunelul”, „Frații Jderi”, „Un August în flăcări”, „Mihai Viteazul”, „Ștefan cel Mare” etc.

A înregistrat discul de autor la casa de discuri OVO MUSIC: „Florin Piersic - Hoinărind printre amintiri în lumea muzicii lui Dan Ia-

gnov”, melodiile fiind compuse de Dan Iagnov: „O poveste de o zi”, „Latino lasciv”, „Anemone mii”, „Femeia e secretul”, „Și ploua...”, „Pe cărările vieții”, „Poveste cu un saxofon”, „Viața este o poveste”, „Când ninge” și „Un pas pe zăpadă”.

Cinematograful „Republica” din Cluj-Napoca a fost redenumit în cinematograful „Florin Piersic” (2011).

De-a lungul timpului a primit titlul de cetățean de onoare al mai multor orașe precum: Bacău, Cluj-Napoca, Baia Mare, Suceava, Sighet, Caracal, Oradea, București, Galați și Iași. Este și cetățean de onoare al orașului Nazaret (Israel). I s-a acordat cetățenia Republicii Moldova (2012).

Este prima personalitate din România care a primit o stea pe Walk of Fame, inaugurat de Teatrul Metropolis în Piața Timpului, aflată în vecinătatea magazinului Cocor și a centrului istoric al Capitalei.

A fost distins cu Ordinul „Meritul Cultural” clasa a V-a ; Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler; Ordinul Național „Steaua României” în grad de Ofițer (2016). Artist al popoului din Republica Moldova.

Premiul pentru întreaga activitate, în cadrul Galei UNITER (Uniunea Teatrelor din România, 2019).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 43-44; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 38-39; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 45-46.

Bibliografie selectivă:

Piersic, Florin. Hoinărind printre amintiri [înregistrare muzicală] : În lumea muzicii lui Dan Iagnov / Florin Piersic ; muzica : Dan Iagnov ; text : Andreea Andrei. – București : OVO MUSIC, 2009. – 1 disc optic electronic (CD-Rom). – (Muzică pentru sufletul tău!).

Florin Piersic, aniversat pe scenă de ziua lui. Actorul român împlinește 82 de ani // Timpul. – 2018. – 27 ian. – P. 6.

**Florin Piersic are un autograf de la Picasso - Ce i-a desenat și ce i-a transmis artistul // Antena Stars. – 2015. – 12 iun.

Piersic, Florin – actor // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 16 : 300 : Personalități enciclopedice din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului : J-Z. – București : [S. n.], 2010. – P. 207-209.

Rîpeanu, Bujor T. Piersic Florin / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii : 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri. – București : Meronia, 2013. – P. 438.

Țarălungă, Ecaterina. Piersic Florin / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 614.

N.-M. Ș.

Eugeniu MAMOT
1941

Compozitor, dirijor de cor, autor de lucrări didactice și profesor cu grad didactic superior.

S-a născut la 30 ianuarie 1941, la Clococenii Vechi, Glodeni.

Și-a făcut studiile la școala de 7 ani din Clococeni și cea medie din Cajba. După absolvirea Colegiului de Muzică din Slobozia, clasa dirijor de cor (1963), urmează Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, clasa dirijor de cor (1963-1968), în clasa profesorului E. Bogdanovschi și cea de a doua facultate în cadrul aceleiași instituții, clasa de teorie și compoziție (1980-1984), clasa profesorului V. Zagorschi.

Și-a desfășurat activitatea profesională în mai multe instituții.

A fost profesor de canto (1963-1965), apoi director (1965-1970) la Școala de Muzică din Ungheni. Și-a continuat activitatea în calitate de inspector și șef de direcție la Departamentul arte al Ministerului Culturii al Republicii Moldova (1970-1973). Fondează și conduce Corul Liceului de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău (1970-

1989). Ocupă funcția de director al Centrului Republican de Creație Populară din Chișinău (1973-1974); șef al Departamentului arte la Ministerul Culturii al RSSM (1974-1976); redactor-șef la Redacția muzică a Radiodifuziunii din Chișinău (1976-1989); lector la Conservatorul „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1989-1997); director artistic și prim-dirijor al Studioului muzical-coral „Lia-Ciocârlia” (1990-2006).

Conferențiar universitar interimar la Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” din Chișinău (1997-2006); profesor de educație muzicală și dirijor al Corului de Copii „Șoimii” de la Liceul „Mihai Viteazul” din Chișinău (din 2006). A activat în calitate de dirijor al Capelei Corale „Doina”. Moderează Salonul Muzical de la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” (din 2002). A prezentat cultura corală în țară și peste hotare prin Corul „Mugurel”.

Turnee de creație: Moldova, Rusia, Ucraina, România, Germania, Suedia, Franța, Finlanda, Turcia, etc. Înregistrări la Radio Chișinău cu formațiile „Mugurel” și „Lia-Ciocârlia”.

Este autorul a peste 300 de creații vocal-simfonice, instrumentale, corale, prelucrări folclorice, muzică pentru copii. A realizat nenumărate aranjamente muzicale ale melodiilor și versurilor populare etc.

A elaborat, inclusiv și în colaborare cu alți autori, mai multe manuale de muzică pentru școala generală, lucrări metodic-științifice,

scenarii de film muzical-artistice, recenzii și articole de specialitate.

A imprimat în Studioul Radioteleviziunii circa 100 de creații vocal-corale.

A scris și a publicat peste 20 de culegeri, manuale și scenarii: „Muzica: manual pentru cl. a II-a”; „Muzica: manual pentru cl. a III-a”; „Stea-logostea”, „Ține-mă, dorule, lin”, „Culegere de creații pentru cor mixt” etc.

A publicat culegerile de cântece pentru clasele primare: „Dulcea mea copilărie” și „Țara copiilor”; culegerile corale: „Lia-Ciocârlia” și „Culoarea Pământului”, albumul muzical „Beu-curcubeu”.

Membru al Consiliului de conducere al Clubului „Carmerton” din orașul Moscova, condus de academicianul G. Strive; membru al Colegiului de redacție al revistei pentru copii „a”MIC”; membru al Senatului Asociației Oamenilor de Știință și Cultură; membru al Comisiei de experți pentru achiziționarea creațiilor vocal-simfonice în fondurile Radioteleviziunii moldovenești; membru al Uniunii Jurnaliștilor; membru al Uniunii Compozitorilor; membru al Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova.

Mențiuni și distincții: Medalia „Eminent al Culturii” din RSSM; maestru emerit în artă din Republica Moldova; Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii”; artist al poporului.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 31-32; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 48-49.

Bibliografie selectivă:

Mamot, Eugen. Bună dimineața, soare : Culegere de creații vocal-corale pe versurile lui Grigore Vieru / Eugen Mamot ; red. : Eugenia Bejan ; notogr. : Gabriel Andronic. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 128 p.

Mamot, Eugen. Cântece de șezătoare : Cantată scenică pentru soliști, cor și pian : Pe versuri populare / Eugen Mamot. – [S. l. : s. n., s. a.]. – 87 p.

Mamot, Eugen. Culegere de creații pentru cor de copii / Eugen Mamot. – [S. l. : s. n., s. a.]. – 99 p.

Mamot, Eugen. Culegere de creații pentru cor de copii și pian / Eugen Mamot. – [S. l. : s. n., s. a.]. – 107 p.

Mamot, Eugen. Culegere de creații pentru cor de voci egale / Eugen Mamot. – [S. l. : s. n., s. a.]. – 128 p.

Mamot, Eugen. Du-te, dor, în valea seacă : Culegere de cântece și romanețe cu acompaniament de pian / Eugen Mamot. – Chișinău : Notograf Prim, 2015. – 74 p.

Mamot, Eugen. Educarea auzului muzical prin intermediul sistemului relativ de solmizare / Eugen Mamot ; red. : G. Berbecaru. – Chișinău : Radog, 2003. – 112 p. : note muz.

Mamot, Eugen. Lia-Ciocârlia – o nouă planetă de culori / Eugen Mamot. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 358 p. : fot., note.

Mamot, Eugen. Noi desenăm și cântăm : Corul popular de copii de la Școala republicană medie specială de arte plastice „Mugurel” / Eugen Mamot ; red. : Eugenia Bejan. – Chișinău : Notograf Prim, 2016. – 180 p. : fot., n. muz.

Mamot, Eugen. Pe punte de cântec spre Unire / Eugen Mamot. – Chișinău : Print-Caro, 2018. – 263 p. : fot.

Mamot, Eugen. Vreau să cânt și eu : Caietul 3 : Creații pentru voce și pian dedicate elevilor claselor primare / Eugen Mamot. – Chișinău : Tipografia „Primex-Com”, 2019. – 40 p. : il., n. muz.

Mamot, Eugen. Vreau să cânt

și eu : Culegere de cântece și colinde pentru elevii claselor primare : Pentru voce fără acompaniament / Eugen Mamot, Veronica Ciobanu. – Chișinău : Primex-Com, 2011. – 73 p.

Vieru Grigore. Anotimpuri și culori : Cântece pentru copii / Grigore Vieru, Eugen Mamot. – Chișinău : Arc, 2018. – 36 p. : il.

Vieru Grigore. Să trăiți, să înfloriți! : Cântece pentru copii / Grigore Vieru ; aranjate pentru voce și pian de Eugen Mamot. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 35 p.

Eugen Mamot : Biobibliografie / alcăt. : Sabina Dodul ; ed. îngr. de Claudia Balaban. – Chișinău : Grafema Libris, 2013. – 160 p. : fotogr.

Baciu, Gheorghe. Eugen Mamot / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2017. – P. 273-274.

Balaur, Mariana. Familia muzicală Mamot la ora împlinirii / Mariana Balaur // Capitala. – 2005. – 26 mar. – P. 8.

Buzilă, Serafim. Mamot, Eugen / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpretelor din Moldova. – Chișinău : Museum ; ARC, 1999. – P. 279-280.

Popel, Cezara. Eugen Mamot – inginer al muzicii corale / Cezara Popel // Săptămîna. – 2016. – 5 febr. – P. 10.

Țăbuleac, Ion. Eugen Mamot / Ion Țăbuleac // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar docum.-publicistic il. Vol. 4 : Ci-Cor. – Chișinău : „Draghiștea”, 2002. – P. 295-296.

M.-N. Ș.

Tamara CHIȚANIUC
1951-2007

Interpretă de muzică populară și romanețe.

S-a născut la 30 ianuarie 1951, la Căzânești, Telenești. A decedat în februarie 2007, la Chișinău.

Primele lecții de muzică le-a luat la corul din sat, iar mai târziu de la acordeonistul Călin Grigore Roman în satul de baștină, unde exista un taraf, condus de acesta.

Urmează studiile la Colegiul de Muzică „Ștefan Neagă”, Specialitatea dirijat coral (1966 - 1969). A studiat actoria la un studio de pe lângă „Moldova-film”.

A activat în calitate de solistă în Orchestra Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” (1970-1971), în Orchestra „Alunelul” și Capela Corală „Doina”. Stabilită la Bălți, a cântat în Orchestra „Lăutarul”, cu care a efectuat mai multe turnee. A activat ca actriță la Teatrul „Vasile Alecsandri” din Bălți (1972-1976), unde i s-au încredințat roluri importante.

A fost solistă în Ansamblul de Muzică Populară „Mugurel” (din 1988), solistă a Filarmonicii din Chișinău.

A interpretat cântecele: „Lume, lume”, „Să mă zidiți în cântec”, „Numai cântecul rămâne”, „Bună seară, mândră bună”, „Stau în loc, mi-aduc aminte” etc.

A colaborat cu muzicienii Ion Dascăl, Dumitru Căl-

dare. A înregistrat la Radio Chișinău cântece populare și romanețe.

„A fost o cântăreață cu caracter, foarte bună, o cântăreață care simțea cântecul, ea niciodată nu cânta așa, pur și simplu, venea mereu în scenă să-și exprime un gând, un mesaj. O prindea de minune baladescul” (Petre Neamțu). Una din ultimele romanețe din repertoriul cântăreței, pe care o cânta cu mult drag, a fost în memoria Mariei Drăgan și se numea „Să mă zidiți în cântec”.

Este deținătoare a mai multor premii: Premiul I la Concursul Republican televizat „Cântați cu noi”, Marele Premiu la Festivalul-Concurs de Romanețe „Crizantema de Argint” (Chișinău). Este maestru în artă.

Televiziunea Națională a realizat un film intitulat „Cântă Tamara Chițaniuc”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 42.

Bibliografie selectivă:

Mocanu, Maria. Moartea Tamarei Chițaniuc : [Tamara Chițaniuc, cântăreață de excepție din Moldova] / Maria Mocanu // Punkt. – 2006. – Nr 3. – P. 22-27.

Roibu, Nicolae. O floare pentru Tamara Chițaniuc / Nicolae Roibu // Flux. – 2001. – 1 febr. – P. 4.

Sarabaș, Maria. Floare albă de pe câmp : [Tamara Chițaniuc, 30 de ani de activitate] / Maria Sarabaș // Dialog. – 2000. – 7 apr. – P. 7.

Tamara Chițaniuc : [interpretă de muzică populară și romanețe] // Realități culturale. – 2014. – Nr 1. – P. 14.

N.-M. Ș.

Arcadie CAPCELEA
1956

Geograf, doctor habilitat în științe geografice, pedagog, cercetător științific, doctor habilitat în managementul ecologic, ex-ministru al mediului din Republica Moldova.

S-a născut la 30 ianuarie 1956, în satul Izvoare, raionul Florești.

A studiat la Facultatea de Geografie a Universității din Moscova. În 1986 a absolvit studiile de doctorat. A susținut teza de doctor în științe geografice cu tema: „Utilizarea rațională și prevenirea degradării versanților”. În 2014 a susținut teza de doctor habilitat cu tema: „Managementul ecologic: fundamentarea teoretică și particularitățile lui în tranziția economică”.

Din 1986 și-a desfășurat activitatea, având mai multe funcții: colaborator științific, secretar științific, director adjunct științific al Institutului de Geografie al Academiei de Științe a Moldovei. Din 1990 până în 1998 a deținut succesiv funcțiile de vicedirector, prim-vicedirector al Departamentului protecția mediului înconjurător, șef al Inspectoratului Ecologic de Stat. Între anii 1998-2000 a deținut funcția de ministru al Mediului și Amenajării Teritoriului.

După încheierea mandatului de ministru, și-a început activitatea la Banca Mondială în Sectorul de mediu și resurse naturale pentru țările Europei și Asiei Centrale (2000), în calitate de specialist superior pentru problemele ecologice, responsabil de aspectele de mediu din proiectele investiționale ale Băncii Mondiale, unde activează și în prezent. A fost preocupat de elaborarea cadrului de evaluare de mediu, cu măsuri de minimalizare și monitorizare a impactului asupra mediului pe parcursul implementării proiectelor de mediu în țările din sud-estul Europei și Asia Centrală. Astfel a promovat în Republica Moldova cinci proiecte. Două în domeniul sechestrării carbonului prin împăduriri, iar trei - cu reduceri de emisii și sporirea conservării energiei termice și electrice.

Un alt proiect de rezonanță a cuprins managementul și distrugerea stocurilor de poluanți organici persistenti, precum sunt pesticidele învechite și bifenilii policloralanți din sectorul energetic. Moldova este țara pionier în lume care a mobilizat resurse financiare și este pe calea să se debaraseze totalmente de astfel de substanțe nocive care poluează mediul înconjurător. În cadrul proiectelor de sechestrare a carbonului au fost împădurite circa 28 mii de hectare.

Este autor a peste 100 de lucrări publicate în domeniul geomorfologiei, geocologiei, protecției mediului și al dezvoltării durabile, precum și a lucrării fundamentale „Management ecologic” în 4 volume.

Bibliografie :

Analytical study on wood consumption in the Republic of Moldova / coord. : Arcadie Capcelea. – Chișinău : Agenția „Moldsilva”, 2012. – 46 p.

Capcelea, Arcadie. Dreptul ecologic / Arcadie Capcelea. – Chișinău : Știința, 2000. – 270 p.

Capcelea, Arcadie. Evaluarea de mediu / Arcadie Capcelea, Mircea Cojocaru. – Chișinău : Știința, 2005. – 296 p.

Capcelea, Arcadie. Integrarea ecologică europeană: Un mediu pentru Europa / Arcadie Capcelea. – Chișinău : REC Moldova, 2000. – 32 p.

Capcelea, Arcadie. Introducere în etica ecologică / Valeriu Capcelea, Arcadie Capcelea. – Chișinău : Arc, 2015. – 332 p.

Capcelea, Arcadie. Legislația de Mediu a Uniunii Europene : Compendium / Arcadie Capcelea. – Chișinău : REC Moldova, 2001. – 102 p.

Capcelea, Arcadie. Managementul ecologic : fundamentarea teoretică și particularitățile lui în tranziția economică : Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe biologice / Arcadie Capcelea. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 90 p.

Capcelea, Arcadie. Managementul ecologic : fundamentarea teoretică și evoluția paradigmelor / Arcadie Capcelea, Valeriu Capcelea. – Chișinău : Știința, 2013. – 192 p.

Capcelea, Arcadie. Managementul ecologic în tranziția economică: Cazul Republicii Moldova / Arcadie Capcelea. – Chișinău : Știința, 2013. – 412 p.

Capcelea, Arcadie. Managementul ecologic la diferite niveluri : Particularitățile și căile de armonizare / Arcadie Capcelea. – Chișinău : Știința, 2013. – 320 p.

Capcelea, Arcadie. Mediul înconjurător pentru Europa : (realizări, probleme, perspective) / Arcadie Capcelea. – Chișinău : [S. n.], 2003. – 100 p.

Capcelea, Arcadie. Perspectivele integrării ecologice europene / Arcadie Capcelea. – Chișinău : Centrul Regional de Mediu Moldova, 2000. – 78 p.

Capcelea, Arcadie. Sistemul managementului ecologic / Arcadie Capcelea. – Chișinău : Știința, 2013. – 259 p.

Legislația silvică a Republicii Moldova: Extrase din legi, Hotărâri de Guvern, Decizii ale Parlamentului ce au atribuție la problemele FLEG, la drepturile și obligațiunile cetățenilor privind protecția mediului ambiant și folosirea resurselor forestiere / resp. de ed. : Petru Rotaru, Aurel Lozan, Arcadie Capcelea [et al.] ; Centrul Regional de Mediu Moldova. – Chișinău : Tipogr. Reclama, 2011. – 212 p.

Republic of Moldova : Forest Policy Note / Andrew Mitchell, Arcadie Capcelea, Nina Rinnerberger [et al.]. - Chișinău : Știința, 2015. - 51 p.

Strategia Națională și planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice, Republica Moldova / Alexandru Teleucă, Arcadie Capcelea, Andrei Negru [et al.]. – Chișinău : Știința, 2002. – 106 p.

Capcelea, Arcadie. Dimensiuni teoretico-metodologice și aplicative ale managementului ecologic / Arcadie Capcelea, Valeriu Capcelea, Ion Rusandu // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2012. – Nr 1 (158). – P. 7-17.

Capcelea, Arcadie. Evoluția paradigmelor managementului ecologic / Arcadie Capcelea, Valeriu Capcelea // Științele socio-umanistice și progresul tehnico-științific. – Chișinău, 2012. – P. 15-24.

Capcelea, Arcadie. Funcțiile și principiile managementului ecologic / Arcadie Capcelea, Valeriu Capcelea // Anuarul Catedrei de științe socioumane. – Bălți, 2011/2012. – P. 51-67.

Capcelea, Arcadie. Managementul riscului hazardurilor : abordarea integrativă a Băncii Mondiale / Arcadie Capcelea // Mediul ambiant. – 2005. – Nr 5 (23). – P. 42-49.

Capcelea, Arcadie. Metode și mijloace de studiu ale managementului ecologic / Arcadie Capcelea, Valeriu Capcelea, Ivan Rusandu // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2013. – Nr 1 (161). – P. 7-19.

Capcelea, Arcadie. Opțiunea ministrului mediului ambiant favorabil locuitorilor țării : [interview cu ministrul mediului A. Capcelea] / Arcadie Capcelea ; consemnare : C. Nizeica // Moldova suverană. – 1998. – 4 iun. – P. 3.

M. C.

Februarie

CALENDAR NAȚIONAL

FEBRUARIE

2021

Luni	1
Marți	2
Miercuri	3
Joi	4
Vineri	5
Sâmbătă	6
Duminică	7

Luni	8
Marți	9
Miercuri	10
Joi	11
Vineri	12
Sâmbătă	13
Duminică	14

Luni	15
Marți	16
Miercuri	17
Joi	18
Vineri	19
Sâmbătă	20
Duminică	21

Luni	22
Marți	23
Miercuri	24
Joi	25
Vineri	26
Sâmbătă	27
Duminică	28

135 de ani de la nașterea **Ecaterinei Coteanu**, medic, balneolog, doctor în medicină (1 febr. 1886 – ?). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 45.*

135 de ani de la nașterea lui **Vasile Gafencu**, politician, agricultor, deputat în Sfatul Țării (1 febr. 1886 – 16 mar. 1942). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 45.*

50 de ani de la nașterea lui **Valentin Constantinov**, istoric, doctor habilitat în istorie, conferențiar universitar (2 febr. 1971).

150 de ani de la nașterea lui **Constantin Isopescu-Grecul**, jurist, politician, jurnalist, doctor în drept, profesor universitar, deputat în parlamentul de la Viena, senator în Parlamentul României Mari, rector al Universității din Cernăuți (2 febr. 1871 – 29 mar. 1938).

75 de ani de la nașterea **Ludmillei Gagara**, fiziciană, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific și inventator (3 febr. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 55.*

190 de ani de la nașterea lui **Nicolae Calimachi-Catargiu**, diplomat și om politic român, membru al Societății „Junimea” (3 febr. 1831 – 9 febr. 1882).

95 de ani de la nașterea lui **Tudor George**, poet și traducător român (3 febr. 1926 – 12 ian. 1992). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 36; CN 2016, p. 55-56.*

80 de ani de la nașterea lui **Ștefan Iordache**, actor, unul dintre cei mai mari actori români de teatru, film și televiziune (3 febr. 1941 – 14 sept. 2008). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 46-47.*

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Tonoiu**, filosof și profesor universitar român, membru titular al Academiei Române (3 febr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 47.*

170 de ani de la nașterea lui **Wilhelm Trübner**, pictor realist

german (3 febr. 1851 – 21 dec. 1917).

80 de ani de la nașterea lui **Ernest Arușanov**, specialist în domeniul fizicii semiconducătorilor și științei materialelor, cercetător științific, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (4 febr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 52-53.*

140 de ani de la nașterea lui **Fernand Léger**, pictor, grafician, regizor de film, sculptor, scenograf și artist decorator francez (4 febr. 1881 – 17 aug. 1955). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 55-56.*

70 de ani de la nașterea lui **Gri-gore Drăgan**, poet umorist, satiric (5 febr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 48-49; CN 2016, p. 56-57.*

125 de ani de la nașterea lui **Nicolae Bagdasar**, filosof, doctor în filosofie și profesor universitar român, membru corespondent al Academiei Române (5 febr. 1896 – 21 apr. 1971).

160 de ani de la nașterea lui **Nicolae D. Zelinski**, chimist, profesor, doctor în științe chimice și cercetător științific rus de origine ucraineană (6 febr. 1861 – 31 iul. 1953). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 49-50.*

80 de ani de la nașterea lui **Alexandru Borodac**, specialist în drept penal, doctor în drept, profesor universitar (6 febr. 1941 – 20 dec. 2006).

75 de ani de la nașterea lui **Anatolie Gondiu**, prozator, publicist și dramaturg (6 febr. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 57.*

70 de ani de la nașterea lui **Vasile Buzdugan**, biolog, geograf, doctor în științe biologice, conferențiar universitar (6 febr. 1951).

130 de ani de la nașterea lui **Adrian Maniu**, poet, prozator, dramaturg, eseist și traducător român (6 febr. 1891 – 20 apr. 1968). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 57-58.*

170 de ani de la nașterea lui

Clément II Métezeau, arhitect francez, de stil baroc (6 febr. 1581 – 28 noiem. 1652).

130 de ani de la nașterea lui **Erik Briggman**, (7 febr. 1891 – 21 dec. 1955).

110 ani de la nașterea lui **Li-viu Deleanu**, poet, dramaturg și traducător (8 febr. 1911 – 12 mai 1967). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 37-38; CN 2011, p. 50.*

70 de ani de la nașterea lui **Ion Tălămbuță**, acordeonist, pedagog, dirijor, instrumentist (8 febr. 1951).

60 de ani de la nașterea lui **Ion Cucu**, fizician, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar, cercetător științific (8 febr. 1961).

75 de ani de la stingerea din viață a lui **Felix Hoffman**, chimist, doctor în științe chimice, inventator și cercetător științific german (21 ian. 1868 – 8 febr. 1946).

85 de ani de la nașterea lui **Alexandru Marin**, inginer, specialist în tehnologia construcțiilor de mașini, doctor în științe tehnice, profesor universitar, editor (9 febr. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 50-51; CN 2016, p. 62.*

60 de ani de la nașterea **Alei Menșicov-Vutcărau**, actriță de teatru (9 febr. 1961).

55 de ani de la nașterea lui **Valentin Zorilă**, actor de teatru și film, actor de estradă (9 febr. 1966).

85 de ani de la nașterea lui **Grigoriu Ștefănescu**, geolog și paleontolog român, membru al Societății Academice Române (10 febr. 1836 – 20 febr. 1911). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 51-52.*

130 de ani de la stingerea din viață a **Sofiei V. Kovalevskaia**, matematician, scriitoare și publicistă rusă, de origine poloneză (15 ian. 1850 – 10 febr. 1891). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 56.*

80 de ani de la nașterea **Mariei Saka-Răcilă**, pictor-decorator (11 febr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 38-39; CN 2006, p. 56-57; CN 2016, p. 63.*

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Florea**, biolog, doctor habilitat în biologie, cercetător științific, inventator (11 febr. 1941 – 20 oct. 2015).

65 de ani de la nașterea **Tama-**

rei Gorincioi, publicistă, traducătoare și redactor de carte (11 febr. 1956). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 53-55.*

180 de ani de la nașterea lui **Ioan Caragiani**, folclorist și traducător român, unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române (11 febr. 1841 – 13 ian. 1921). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 55.*

90 de ani de la nașterea lui **Aureliu Emil Săndulescu**, fizician, profesor univesitar, cercetător științific, membru titular al Academiei Române (11 febr. 1931).

60 de ani de la nașterea lui **Iurie Sainsus**, specialist în domeniul radiotehnicii, cercetător științific și inventator, a proiectat și lansat în serie trei modele de televizoare color (12 febr. 1961).

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Epaminonda Bucvcschi**, pictor bucovinean (3mar. 1843 – 13 febr. 1891). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 93-94.*

280 de ani de la stingerea din viață a lui **Johann Joseph Fux**, compozitor, teoretician al muzicii și pedagog austriac (1660 – 13 febr. 1741).

200 de ani de la stingerea din viață a lui **Petru Maior**, istoric, filolog și scriitor român transilvănean, protopop greco-catolic de Reghin, reprezentant de frunte al Școlii Ardelene (1 ian. 1760/1756 – 14 febr. 1821). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 18-20.*

100 de ani de la nașterea lui **Ovidiu Creangă**, inginer, cercetător chimist, prozator și epigramist român, originar din Basarabia (14 febr. 1921 – 4 dec. 2017). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 64-65.*

90 de ani de la nașterea lui **Octavian Cotescu**, actor român de succes din generația de aur, profesor universitar (14 febr. 1931 – 22 aug. 1985).

80 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Achiței**, eseist, estetician, doctor în filologie, profesor universitar, redactor (14 febr. 1941).

180 de ani de la nașterea lui **Mihail Suțu**, istoric, numismat al antichității, cercetător științific, membru titular al Academiei Române, primul guvernator al Băncii Naționale a României, des-

centent dintr-o familie care a dat câțiva domnitori principatelor române (15 febr. 1841 – 9 iul. 1933).

170 de ani de la nașterea lui **Spiru Haret**, matematician, sociolog, pedagog și om politic român, membru titular al Academiei Române (15 febr. 1951 – 17 dec. 1912). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 42-43; CN 2011, p. 57.*

125 de ani de la nașterea lui **Ștefan Nicolau**, medic virolog, specialist în inframicrobiologie, profesor universitar, fondator și director al Institutului de Inframicrobiologie, doctor în științe medicale, a pus bazele școlii române de virusologie, cercetător științific, membru titular al Academiei Române și membru al mai multor Academii de Științe Medicale Internaționale (15 febr. 1896 – 15 oct. 1967).

110 ani de la nașterea **Luciei Apolzan**, antropolog, educator, etnolog, geograf, folclorist, memorialist, pedagog, poet și sociolog român (15 febr. 1911 – 20 dec. 2001).

90 de ani de la nașterea lui **Petre Stoica**, poet și traducător român (15 febr. 1931 – 21 mar. 2009). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 39-40.*

160 de ani de la nașterea lui **Alfred North Whitehead**, matematician, logician și filosof britanic (15 febr. 1861 – 30 dec. 1947). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 57-58.*

140 de ani de la nașterea lui **Pavel Șilingovski**, pictor și grafician (16 febr. 1881 – 5 apr. 1942). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 58-59.*

75 de ani de la nașterea lui **Nicolae Darie**, actor de teatru și cinema, profesor. Artist al popoului din Republica Moldova (16 febr. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 66-67.*

65 de ani de la nașterea **Adei (Adelaida) Țăbuleac**, arhitect, pictor, grafician, scenograf, meșter popular (16 febr. 1956).

80 de ani de la nașterea lui **Serghei Andrievschi**, inventator, doctor în științe tehnice, conferențiar universitar și cercetător științific (17 febr. 1941).

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Sever Pop**, lingvist,

doctor în științe filologice, profesor și cercetător științific (27 iul. 1901 – 17 febr. 1961).

170 de ani de la nașterea lui **Ștefan Hepites**, fizician, meteorolog, pedagog și cercetător științific român, creatorul primelor stațiuni meteorologice și seismologice din România, membru titular și vicepreședinte al Academiei Române (17 febr. 1851 – 15 sept. 1922).

140 de ani de la nașterea lui **Teodor Chirilov**, comerciant și industriaș, fost deputat în Sfatul Țării și membru în Comisia Interimară a Primăriei Municipiului Chișinău (17 febr. 1881 - ?).

140 de ani de la nașterea lui **Ion Manolescu**, actor român de teatru și film (17 febr. 1881 – 27 dec. 1959).

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae N. Alexandri**, avocat, publicist, traducător și om politic român, membru în Sfatul Țării din Basarabia (17 mai 1859 – 17 febr./noiem. 1931). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 136-137.*

165 de ani de la stingerea din viață a lui **Heinrich Heine**, poet și prozator german, ultimul reprezentant de prestigiu al liricii romantice germane (13 dec. 1797 – 17 febr. 1856). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 60-61.*

80 de ani de la nașterea lui **Mihai Ursachi**, poet, prozator și traducător român (17 febr. 1941 – 10 mar. 2004). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 44.*

80 de ani de la nașterea lui **Ludmillei Odainik**, pictor, artist-decorator și stilist (18 febr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 67-68.*

175 de ani de la nașterea lui **Petre Râșcanu (Râșcanu)**, publicist, traducător și profesor universitar român (18 febr. 1846 – 31 aug. 1913). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 68.*

70 de ani de la nașterea lui **Mihail Vârțanu**, poet și jurnalist român (19 febr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 68-69.*

85 de ani de la nașterea lui **Marin Sorescu**, poet, dramaturg, prozator, eseist, traducător și pictor român (19 febr. 1936 – 8 dec. 1996). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 63-64; CN 2011, p. 58-59.*

70 de ani de la nașterea **Mariei Ploae**, actriță română de teatru și film (19 febr. 1921).

350 de ani de la nașterea lui **Charles Hubert Gervais**, compozitor și profesor francez (19 febr. 1671 – 14 ian. 1744).

70 de ani de la stingerea din viață a lui **André Gide**, romanțier, eseist, editor și memorialist francez, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (22 noiem. 1869 – 19 febr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 69.*

180 de ani de la nașterea lui **Nicolae Chiriac Quintescu**, critic literar, filolog, traducător și profesor universitar român, membru titular al Academiei Române (21 febr. 1841– 12 aug. 1913). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 198.*

145 de ani de la nașterea lui **Teodor Teodorescu-Iași**, compozitor, dirijor, sopran și bariton român, cu o bogată activitate didactică, a cules folclor și melodii psaltice vechi (21 febr. 1876 – 20 sept. 1920).

430 de ani de la nașterea lui **Girard Desargues**, matematician și inginer francez precursor al geometriei proiective (21 febr. 1591 – 9 oct. 1661).

135 de ani de la nașterea lui **Vasile Haneș**, profesor, doctor în litere și filosofie, licențiat în drept, a predat lecții de filologie romanică la Universitatea Populară din Chișinău (22 febr. 1886 – ?).

60 de ani de la nașterea lui **Mihai Amihalachioaie**, acordeonist, dirijor de muzică populară, simfonică și de operă (23 febr. 1961).

200 de ani de la stingerea din viață a lui **John Keats**, poet englez, unul din cei mai importanți reprezentanți ai romantismului englez (31 oct. 1795 – 23 febr. 1821).

80 de ani de la nașterea **Eugeniei Babără**, filolog de limbă engleză, doctor în filologie (24 febr. 1941).

65 de ani de la nașterea lui **Tudor Soltan**, coregraf, Maestru în Artă (24 febr. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 74.*

70 de ani de la nașterea lui **Dumitru Pasat (Păsat)**, eseist, istoric și critic literar, filosof, poet, bibliolog (25 febr. 1951). *A se vedea și*

art. din CN 2011, p. 59-61.

140 de ani de la stingerea din viață a lui **Cezar Boliac**, poet, publicist, traducător, folclorist, arhivist, arheolog și om politic român (25 mar. 1813 – 25 febr. 1881). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 70-71.*

140 de ani de la stingerea din viață a lui **August Treboniu Laurian**, filolog, istoric, publicist, profesor universitar și om politic român, unul dintre fruntașii Revoluției de la 1848-1849 din Țara Românească și Transilvania, membru fondator al Academiei Române (17 iul. 1810 – 25 febr. 1881).

180 de ani de la nașterea lui **Pierre-Auguste Renoir**, pictor impresionist francez, denumit „pictorul bucuriilor vieții” (25 febr. 1841 – 3 dec. 1919). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 45.*

95 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Platon**, istoric român, membru titular al Academiei Române (26 febr. 1926 – 24 ian. 2006). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 61.*

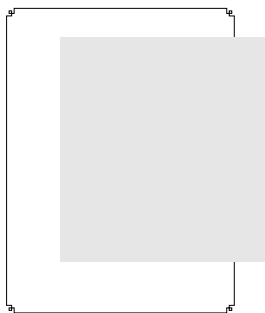
120 de ani de la nașterea lui **Linus Pauling**, chimist, profesor universitar american, laureat al Premiului Nobel pentru chimie și Premiul Nobel pentru pace (26 febr. 1901 – 19 aug. 1994).

95 de ani de la nașterea lui **Vasile Zagorschi**, compozitor, pianist și pedagog (27 febr. 1926 – 1 oct. 2003). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 47-48; CN 2011, p. 62.*

65 de ani de la nașterea **Vetei (Elizaveta) Ghimpu-Munteanu**, interpretă de muzică etno și populară (27 febr. 1956). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 63-64; CN 2016, p. 74-75.*

310 ani de la nașterea lui **Constantin Mavrocordat**, domn fanariot în Țara Românească și în Țara Moldovei, diplomat (27 febr. 1711 – 23 noiem./4 dec. 1769). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 62-63.*

130 de ani de la nașterea lui **Georges Migot**, compozitor, poet și pictor francez (27 febr. 1891 – 5 ian. 1976).

Ecaterina COTEANU
1886-1970

Medic. A fost soția medicului Mihail Coteanu și sora lui Ioan Pelivan, luptător național.

S-a născut la 1 februarie 1886 în satul Rezeni, județul Lăpușna. Se stinge din viață în anul 1970.

A absolvit Liceul Eparhial de Fete din Chișinău, după care se înscrie la studii la Facultatea de Medicină a Universității din Iași (1910), fiind colegă cu Elena Alistar. La Iași a lucrat în calitate de medic internist la Spitalul „Sf. Spiridon”, susținând, în 1913, și teza de doctor în medicină pe probleme chirurgicale („Contribuții la studiul chistelor hidatice ale ficatului”).

Mai mulți ani a activat în instituțiile medicale din orașele Orhei, Chișinău, Constanța. Cu timpul a devenit medic-balneolog.

A fost membru al mai multor societăți culturale și de asistență publică din Orhei („Frăția românească”; „Ocroțirea orfanilor de război” etc.).

A fost preocupată de cercetări științifice, semnând și câteva studii.

A fost decorată de către regele României cu Medalia „Meritul Sanitar” clasa I.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 45.

Bibliografie selectivă:

****Coteanu, Ecaterina.** Contribuțiuni la studiul chistelor hidatice ale ficatului : Teză pentru doctorat în medicină și chirurgie / Ecaterina Coteanu. – Iași : Inst. de Arte Grafice N. V Ștefăniu & Co., 1913. – 64 p.

Baciu, Gheorghe. Ecaterina Coteanu // Baciu, Gheorghe. File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu. – Chișinău: [S. n.], 2015. – P. 74 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://library.usmf.md/sites/default/files/2018-10/11.%20File%20din%20trecut.pdf> (accesat : 11.08.2020).

Baciu, Gheorghe. Ecaterina Coteanu // Baciu, Gheorghe. Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean / Gheorghe Baciu ; red. : Raisa Ciobanu. – Chișinău, 2016. – P. 195 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://library.usmf.md/sites/default/files/2018-10/13.%20Istoricul%20invatamantului%20medical.pdf> (accesat : 11.08.2020).

Coteanu, Ecaterina // Figuri contemporane din Basarabia. – Chișinău : ARPID, 1939. – P. 40 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://bp-soroca.md/soroca/Figuri%20Contemporane%20din%20Basarabia.%20a-d.%201939.pdf> (accesat : 11.08.2020).

[Referințe la Ecaterina Pelivan] // Ioan Pelivan istoric al mișcării de eliberare națională din Basarabia / ediție îngrijită și studiu introductiv de Ion Constantin, Ion Negrei și Gheorghe Negru. – București : Biblioteca Bucureștilor, 2012. – P. 628 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://arhiva.bibmet.ro/Uploads/Ioan%20Pelivan-istoric.pdf> (accesat : 10.08.2020).

V. M.

Vasile GAFENCU
1886-1942

Agricultor, politician, deputat în Sfatul Țării.

S-a născut la 1 ianuarie/februarie 1886, la Sângerei, județul Bălți. A decedat la 16 martie 1942, într-un lagăr de la Arhanghelsk.

A fost tatăl lui Valeriu Gafencu, martir al închisorilor comuniste.

A absolvit școala primară de la Sângerei. Este înrolat în armata țaristă (1907-1911), fiind trimis la Kronstadt, Petrograd, la marină. Aici a urmat și o școală electrotehnică de marină (1908-1910). A studiat, timp de patru ani, la Facultatea Electrotehnică din Iași.

În 1914 este din nou înrolat în armata țaristă și face un an de război pe frontul caucazian. În 1915 vine la Odesa și se angajează ca electrician pe un vas militar al marinei ruse. A intrat în strânsă legătură cu studenții progresiști basarabeni care își făceau studiile acolo, între care Anton Crihan, Vasile Cucoș, Dumitru Cărauș, Nicolai Ciornei, Dumitru Dron, Anatolii Maimaș.

În 1917, împreună cu alți basarabeni, a creat un comitet moldovenesc, care s-a unit apoi cu cel condus de căpitanul Cateli. A fost ales de Comitetul

Executiv al Sfatului ofițerilor și ostașilor moldoveni din Odesa delegat în Sfatul Țării. A fost un deputat foarte activ și unul dintre cei mai insistenți și mai consecvenți luptători pentru drepturile naționale ale românilor basarabeni. Cercetătorii care au studiat îndeaproape parcursul vieții sale, afirmă că Vasile Gafencu „se deosebea prin inteligență nativă ieșită din comun. Făcea parte din categoria oamenilor integri, onești...”.

A luat parte la înfăptuirea marilor acțiuni ce au pregătit Unirea din 27 martie / 9 aprilie 1918. A luat atitudine în Sfatul Țării în legătură cu necesitatea introducerii, în ianuarie 1918, în Basarabia a armatei române cu scopul anihilării haosului și a banditismului dezlănțuit de trupele ruse bolșevizate.

Vasile Gafencu a luat o atitudine tranșantă față de intențiile agresive ale Radei ucrainene, din martie 1918, în ceea ce privește anexarea Basarabiei. La fel ca toți basarabeni salvați prin Actul legitim al Unirii din 27 martie 1918, Vasile Gafencu s-a bucurat timp de 22 de ani de o viață pașnică. A fost membru al Partidului Țărănist (din 1918).

După expirarea mandatului de deputat în Sfatul Țării, s-a întors în satul său natal, și-a întemeiat o familie. Deși făcuse studii la Politehnica din Iași, pe care n-a absolvit-o, rămâne învățător în sat, devenind un reper moral al satului Sângerei și al arealului administrativ Bălți. Accede la funcția de președinte al Băncii Populare din localitate, consilier județean, membru în conducerea Camerei Agri-

cole din Bălți.

În viața personală toate eforturile le-a dedicat educației celor patru copii ai săi. Având o fermă agricolă la Sângerei, își trimite toți copiii la școli mai avansate în orașul Bălți, cu grija unui părinte care își dorea descendenții culți, integri și instruiți.

28 iunie 1940 pune capăt zilelor pașnice de după Unirea din 1918. Basarabia este invadată, punându-i-se sârma ghimpată pe Prut. Familia lui Vasile Gafencu are aceeași soartă cu a întregii țări: soția și cei patru copii ai săi se refugiază în România, el rămâne în Basarabia.

Motivul rămânerii îl găsim în cartea „Sfântul Închisorilor”, mărturii despre Valeriu Gafencu, adunate și adnotate de monahul Moise, editată la Alba Iulia în 2007, cuvinte care ar fi fost rostite în momentul despărțirii tatălui de fiu: „Ce ar zice toți frații noștri basarabeni și cum mi-aș ridica ochii la cer dacă și eu și alții ca mine, care până acum am luptat pentru afirmarea sufletului românesc pe acest pământ, am fugi din calea asupritorilor și n-am lua parte la suferința care ne așteaptă”.

A fost arestat de gheștop-ul bolșevic la 18 ianuarie 1941. I s-a confiscat toată averea, a fost condamnat din motive politice și trimis în unul dintre cele mai aspre lagăre ale sistemului sovietic de exterminare – GULAG-ul din regiunea Arhanghelsk, dincolo de Cercul Polar, unde a și decedat. Zece ani mai târziu, la 18 februarie 1952, în altă temniță comunistă de la Târgu Ocna, avea

să se stingă fiul lui, supranumit „Sfântul închisorilor” – martirul Valeriu.

Perioada extrem de intensă a vieții lui Vasile Gafencu din anul 1915 și până după actul Unirii din 1918 este descrisă de el însuși într-un caiet de 47 de pagini, păstrat în Arhiva Națională a României. Caietul se păstrează în Fondul „Amintiri, memorii și însemnări ale unor personalități despre situația economico-socială și politică din România” și este intitulat „Amintiri din timpul Războiului și a revoluției privitor la Unirea Basarabiei cu România”, datate 31.03.1931 și semnate „V. Gafencu, fost deputat în Sfatul Țării”.

Decorat cu „Coroana României”, în grad de Ofițer; „Steaua României”, în grad de Ofițer; „Regele Ferdinand I”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 45.

Bibliografie selectivă:

Chiriac, Alexandru. Gafencu, Vasile / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Țării : 1917-1918. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2001. – P. 96-97.

Ciobanu, Vitalie. Vasile Gafencu / Vitalie Ciobanu // Ciobanu, Vitalie. Sângerei : Istorie și actualitate. – Chișinău : Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, 2007. – P. 152.

Colesnic, Iurie. Puterea idealului : [Vasile Gafencu, deputat în Sfatul Țării] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2015. – 13 mar. – P. 19.

Colesnic, Iurie. Vasile Gafencu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 3. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 172-179.

Colesnic, Iurie. Vasile Gafencu / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația unirii. – Chișinău :

Museum, 2004. – P. 209-210.

Stănescu, Mircea. Memoriile lui Vasile Gafencu / Mircea Stănescu // Patrimoniul istoric. – 2018. – Nr 8. – P. 85-92.

Taşcă, Mihai. Sfatul Țării și actualele autorități locale / Mihai Taşcă // Timpul de dimineață. – 2008. – 27 iun. – P. 16.

N.-M. Ș.

**Constantin
ISOPESCU-GRECU
1871 – 1938**

Jurist, politician, jurnalist, doctor în drept, profesor universitar, deputat în Parlamentul de la Viena, senator în Parlamentul României Mari, rector al Universității din Cernăuți.

A fost cunoscut drept un legiuitor reformator și un politician moderat, care a respins formele radicale ale naționalismului românesc și a căutat în principal să obțină un statut special pentru români în cadrul Austriei reformate. A reprezentat în mod neîntrerupt regiunea Bucovina și circumscripția românească Storojineț - Boian - Cernăuți în Camera Deputaților din Austria. A participat la evenimentele politice în Primul Război Mondial.

S-a născut la 2 februarie 1871, la Cernăuți, Ducatul Bucovinei, Austro-Ungaria. A decedat la 29 martie 1938, la Cernăuți, Regatul României. Se trage dintr-o familie

nobilă românească. Tatăl său, Dimitrie, a fost director de liceu, bunicul – preot ortodox român. Mama sa, Aglaia Constantinovici-Grecul, era fiica lui Ghideon Ritter von Grecul, arhimandrit și înalt oficial guvernamental.

Constantin a fost adoptat de către unchiul său pe linie maternă, Temistocle Grecul, de la care a luat cel de-al doilea nume - Grecul.

A urmat școala în orașul său natal, după care și-a continuat studiile la Universitatea din Cernăuți. În 1897 a susținut teza de doctor în drept și a intrat în magistratură.

Între anii 1893 și 1909, consecutiv, a fost candidat de notar la Storojineț, procuror la Cernăuți și Gura Humorului, consilier de tribunal, președinte de ședințe la Cernăuți.

Din 1905 a fost asistent universitar de drept penal la Universitatea din Cernăuți, ulterior a ajuns profesor universitar, unde ocupă Catedra de drept penal și procedură penală de la Facultatea de Drept la aceeași instituție (1909). Între anii 1930-1933 exercită funcția de rector al Universității din Cernăuți.

În urma publicării lucrării „Das Wucherstfrecht“ (Camăta penală) la Leipzig, în 1906, a primit oferta de a ocupa o funcție didactică la Universitatea din Kiel, pe care a refuzat-o.

În 1911 i s-a acordat rangul de consilier al împăratului Franz Joseph și a fost făcut comandor al Ordinului Franz Joseph în 1912.

În 1913 a urmat înnobilitarea sa și a fost trimis într-un turneu diplomatic în România, împreună cu Mihai Chișanovici.

Concomitent, în 1897, și-a făcut debutul în politică, fi-

ind unul dintre membrii fondatori ai Partidului Național Român din Bucovina, organizat de Iancu Flondor și al Societății „Concordia”.

Între anii 1907-1918 a ajuns deputat în Parlamentul de la Viena și în Dieta Bucovinei, din partea Partidului Național Român din Bucovina. A exercitat funcția de președinte al grupului parlamentar român din Parlamentul Imperial și a pledat pentru emanciparea și autodeterminarea românilor din Austro-Ungaria. În Parlamentul de la Viena a propus o nouă lege penală și de procedură penală. S-a preocupat și de reforma vechiului cod penal militar și a contribuit la scrierea unui cod penal militar nou.

În toamna anului 1918, când Austria se proclama stat federal, s-a constituit Consiliul Național Român din Austria. În funcția de președinte a fost ales Constantin Isopescu-Grecul. La 31 octombrie 1918 se formează Consiliul Național Român Central, forul unic, care reprezenta voința poporului român, format din șase reprezentanți ai Partidului Național Român din Bucovina și șase ai Partidului Social Democrat din Transilvania. La inițiativa ardeleanului Iuliu Maniu și a bucovineanului Constantin Isopescu-Grecul, a fost constituit Senatul Militar Român. La 4 noiembrie 1918 este trimisă cancelariilor statelor europene o telegramă a Consiliului Național Român, cu delegația de emancipare a tuturor românilor și dorința lor de unire cu România. Consiliul Național Român a luat și alte măsuri care au dus la grăbirea actului Unirii. După înfăptuirea Unirii, Constantin Isopescu-Grecul își continuă cariera politi-

că, ca membru al Partidului Național Țărănesc. A fost comisar regal al României în Austria și Cehoslovacia, apoi președinte al Comisiei de lichidare (care reprezenta interesele românilor din fostul Imperiu Austro-Ungar). La 3 februarie 1919 guvernul român l-a numit pe Constantin Isopescu-Grecul delegat neoficial în domeniul economic la Praga. În decembrie 1920 a început să lucreze pe post de consilier la Ministerul Agriculturii și Domeniilor Regale. Una din ultimele sale misiuni a fost cea de delegat al corpului academic din România în Regatul Italiei.

A fost în mai multe rânduri senator și deputat în Parlamentul României Mari, fiind ales vicepreședinte al Camerei Deputaților (1927-1931, 1932).

Concomitent cu activitatea politică, a desfășurat și activitate de publicist și poet. Sub pseudonimul Constantin Verdi, a debutat în anul 1890, în revista „Încercări literare”, cu poezii lirice. La vârsta tinereții și-a cântat, cum era și firesc, dragostea: „Și braț în braț ne vom plimba”, „Dona Clara” ș. a.

A avut o activitate publicistică apreciată. Din 1892 a început să scrie, sub același pseudonim (sau doar Verdi), în presa românească din Bucovina articole în publicațiile vremii „Încercări literare”, apoi în „Gazeta Bucovinei”. A publicat articole în toate periodicele din Cernăuți și, de asemenea, în publicațiile românești din alte părți ale Austro-Ungariei („Tribuna”, „Vatra”, „Gazeta Bucovinei”) și din Regiunea României („Convorbiri literare”, „Neamul românesc”) ș. a. Articolele publicate în reviste din Regiunea României au fost semnate uneori cu pseudoni-

mul „un român bucovinean”. A mai semnat și volumele: „Wucherstrafrechr“ (1906), „Statutul civilizat și dreptul penal“ (1924), „Paneuropa și unificarea dreptului” (1929), „Teoria valorii potențialului individual și încadrarea ei în doctrina economiei politice” (1937).

A scris și lucrări academice axate pe reglementarea camătei, care era un subiect principal de îngrijorare din punct de vedere juridic și politic în regiune. A publicat lucrarea despre camătă și despre Codul Penal Austriac (1906).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 29.

Colesnic, Iurie. Constantin Isopescu-Grecul // Colesnic, Iurie. Generația Unirii / Iurie Colesnic. - Chișinău : Museum, 2004. - P. 356-358.

M. C.

**Valentin
CONSTANTINOV
1971**

Istoric, doctor habilitat în istorie, conferențiar universitar.

S-a născut la 2 februarie 1971, în satul Crocmaz, raionul Ștefan Vodă.

A studiat la școala medie din localitatea de baștină (1978 - 1988). În perioada 1992 - 1997 urmează Facultatea de Istorie a Universi-

tății „Al. I. Cuza” din Iași. Între 1997 - 1998 face studii aprofundate, culminate cu lucrarea publicată „Ioan din Efes și realitățile istorice din Peninsula Balcanică”. Studiile de doctorat au loc între anii 1998-2002 la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. La sfârșitul perioadei studiilor de doctorat, în 2002, susține și teza de doctor cu titlul „Radu Mihnea, domn al Țării Românești și al Țării Moldovei”, editată mai târziu la Iași în 2007, cu titlul „Țara Românească și Țara Moldovei în timpul domniilor lui Radu Mihnea”. În anul 2019 susține teza de doctor habilitat cu titlul „Țara Moldovei în cadrul relațiilor internaționale (1611-1634)”, consultant științific fiindu-i cunoscutul istoric Gheorghe Gonța.

Angajat la Institutul de Istorie, Stat și Drept al AȘM: cercetător științific superior din anul 2004, cercetător științific coordonator din 2009. Pe lângă munca de cercetare, efectuează și una didactică, predând istoria la Universitatea din Tiraspol cu sediul la Chișinău, având titlul științifico-didactic de conferențiar universitar din anul 2006. Este șef al Catedrei științe sociale a Universității de Stat din Tiraspol.

Are două proiecte mari internaționale în domeniu: „Documente privitoare la istoria Țării Moldovei păstrate în arhivele Federației Ruse, sec. XVII”, în colaborare cu FȘUFR (Fondul Științelor Socio-Umane a Federației Ruse), conducător de proiect; colecția „Documenta Romaniae Historica”, Seria A. Moldova, participant la elaborare.

Participă și în proiecte naționale: „Forme documentare necunoscute păstrate

în depozitele arhivistice din Republica Moldova”, conducător de proiect; „Țara Moldovei în timpul domniei lui Constantin Cantemir (1685-1693)”. Documente interne, din cadrul Programului de Stat „Cantemireștii – polifonismul preocupărilor științifico-artistice”, conducător de proiect.

Colaborează cu Fundațiile culturale: Soros-Moldova, Fundația Polono-Americană a Libertății, Programul Lane Kirkland, Comisia polono-americană a Fundației Fulbright, Comisia poloneză UNESCO, Fundația D. A. Sturza, Poiana – România.

Este autor al mai multor volume, studii, recenzii și prezentări publicate în Republica Moldova, România și Polonia. Referent științific al volumelor realizate de cercetătorii Sectorului de istorie medie al Institutului de Istorie. Participă la conferințe științifice internaționale, la proiecte realizate în cadrul Institutului de Istorie al AȘM.

Bursier al Comisiei poloneze UNESCO, 2006-2008, 2010-2012; participant la Conferința Științifică Internațională „Polska a Orient w epoce nowozytniej”, desfășurată în 2009 la Varșovia; autorul mai multor studii în limba română și poloneză, dedicate relațiilor polono-române și publicate în Republica Moldova și Polonia.

Distins cu Premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române pentru lucrarea „Țara Românească și Țara Moldovei în timpul domniilor lui Radu Mihnea”; Premiul I la Concursul „Urme poloneze în Moldova”, ediția 2008, pentru studiul „Urme poloneze în satul Ruseni, raionul Edineț”, în colaborare cu Sergiu Tabuncic.

Bibliografie selectivă:

Constantin, Valentin. Didactica istoriei în clasele primare : (curs universitar) / Valentin Constantinov. – Chișinău : Editura Universității de Stat din Tiraspol, 2006. – 51 p.

Constantin, Valentin. Radu Mihnea domn al Țării Românești și al Țării Moldovei / Valentin Constantinov. – Iași : Editura Universității „Al. I. Cuza” din Iași, 2007. – 394 p.

Constantin, Valentin. Țara Moldovei în cadrul relațiilor internaționale (1611-1634) / Valentin Constantinov. – Iași : Demiurg, 2014. – 304 p.

Documenta Romaniae Historica. Seria A, Moldova. Vol. XVIII (1623-1625) / comitetul de red. : Mihai Berza [et al.]; ed. : V. Constantinov, I. Caproșu. – București : Editura Academiei Române, 2006. – LXXXIII + 679 p.

Documente privind istoria Moldovei sub ocupație militară rusă (1806-1812) / V. Constantinov, A. Agachi, I. Varta, T. Varta, L. Svetlicinai. – Chișinău : Litera, 2012. – 488 p.

Documente privitoare la istoria Țării Moldovei în perioada războiului ruso-turc 1806-1812. Vol. I : (noiembrie 1806 - iulie 1808) / ed. : V. Constantinov, D. Dragnev, L. Svetlicinai, T. Candu, T. Ciobanu. – Chișinău, 2015. – 450 p.

Constantin, Valentin. Alianțe dinastice în Țara Moldovei după domniile lui Radu Mihnea / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2008. – Nr 2. – P. 66-75.

Constantin, Valentin. Aspecte urbane în conflictul dintre Alexandru Balaban și Gheorghe Ursachi / Valentin Constantinov // Materialele conferinței științifice a Comisiunii Monumentelor istorice, Iași, 15-18 septembrie 2008. – Iași, 2008. – P. 15.

Constantin, Valentin. Cartografia orașului Vaslui din 1828 / Valentin Constantinov, Dan

Iacob // Historia urbana. – Tom. XI (2003). – Nr 1-2. – P. 215-231.

Constantin, Valentin. Câteva documente cu privire la activitatea în calitate de președinte al Divanurilor Cnezatelor Moldovei și Valahiei a lui Serghei Kușnikov în anul 1808 / Valentin Constantinov // 200 de ani de la geneza problemei Basarabiei : Aspecte social-politice, economice și culturale : Materialele conferinței științifice internaționale, Chișinău, 2012. – Chișinău, 2012. – P. 196-202.

Constantin, Valentin. Confruntări politico-diplomatice polono-otomane în problema revenirii Movileștilor în scaunul Moldovei la începutul anului 1616 / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2014. – Nr 1. – P. 19-29.

Constantin, Valentin. Confruntările polono-otomane din anii 1615-1616 și urcarea lui Radu Mihnea pe scaunul Țării Moldovei / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2003. – Nr 3-4. – P. 5-19.

Constantin, Valentin. Działania wojenne w państwach rumuńskich w roku 1611 i ich konsekwencji w ówczesnych stosunkach polsko-tureckich / Valentin Constantinov // Studia Historyczno-wojskowe, I (Siedlice, Wydawnictwo Akademii Podlaskiej). – 2006. – P. 49-56.

Constantin, Valentin. Față în față cu străinul. Imaginea celuilalt. Țările Române la începutul secolului al XVII-lea / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2007. – Nr 2. – P. 43-62.

Constantin, Valentin. Ideologia puterii în opera lui Dimitrie Cantemir / Valentin Constantinov // Țara Moldovei în contextul civilizației europene : Materialele Simpozionului Internațional, Noiembrie, 2008 : In honorem Gheorghe Gonța. – Chișinău : Cartdidact, 2008. – P. 102-117.

Constantin, Valentin. Încercarea trecerii sub protectorat austriac a lui Dimitrie Cantemir

în anul 1715 / Valentin Constantinov, V. Artamonov / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2011. – Nr 1. – P. 32-43.

Constantinov, Valentin. Mołdawia w stosunkach międzynarodowych w końcu XVI i na początku XVII wieku / Valentin Constantinov // Rzeczypospolita wobec Orientu w epoce nowożytnej / pod red. Dariusza Milewskiego. – Zabrze, 2011. – P. 10-21.

Constantinov, Valentin. Noi informații privitoare la conflictul dintre Balaban și Gheorghe Ursachi / Valentin Constantinov // Acta Bacoviensia (Anuarul Arhivelor Naționale Bacău). – V (2010). – P. 57-80.

Constantinov, Valentin. Opțiuni politice, sociale și culturale în Țara Moldovei la începutul secolului al XVII-lea / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2010. – Nr 1. – P. 20-36.

Constantinov, Valentin. Relațiile polono-otomane la începutul primei domnii a lui Radu Mihnea în Țara Moldovei și tratatul de la Jaruga din anul 1617 / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2015. – Nr 1. – P. 39-50.

Constantinov, Valentin. Relațiile social-economice, politice și culturale dintre Moldova, Țara Românească și Transilvania până la mijl. sec. XVI / Valentin Constantinov // Destin românesc. – 2012. – Nr 1. – P. 20-29.

Constantinov, Valentin. Stanisław Żółkiewski și confruntările polono-otomane din Moldova din anii 1615-1620 / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2004. – Nr 1. – P. 6-13.

Constantinov, Valentin. Țara Moldovei în timpul domniei lui Constantin Cantemir. Documente interne (1685-1693) / Valentin Constantinov // Academos. – 2010. – Nr 4. – P. 157-159.

Constantinov, Valentin. Un document cu privire la istoria

localității Nisporeni / Valentin Constantinov // Revista de istorie a Moldovei. – 2001. – Nr 1-4. – P. 131-145.

Константинов, Валентин. Дмитрий Кантемир и монархия Габсбургов в 1715 г. / В. Константинов, В. Артамонов // Известия Самарского научного центра Российской Академии Наук. – Т. 13, №3 (2). – 2011. – P. 342-345.

Constantinov, Valentin [Resursă electronică] // http://kmti.hiph.ubbcluj.ro/sites/default/files/programok/Bethlen_konferencia/constantinov_cv_public.pdf (accesat : 17.02.2020).

Valentin Constantinov [Resursă electronică] // http://chisinaucreanga.blogspot.com/p/blog-page_28.html (accesat : 17.02.2020).

T. L.

**Nicolae CALIMACHI-CATARGIU
1831 - 1882**

Diplomat și om politic român, membru al Societății „Junimea”.

S-a născut la 3 februarie 1831, la Iași. A decedat la 9 februarie 1882, la Paris.

Tatăl său a fost logofătul Ștefan Catargiu, unul din cei trei caimacami moldoveni din perioada precedentă unirii Principatelor (1855-1859), iar mama sa a fost Ruxandra Calimachi, care a insistat ca

fiul să poarte și numele familiei din care se trăgea ea.

Și-a făcut studiile la Iași, iar din 1857 a studiat la Paris.

În 1866 a fost ales deputat în Adunarea Constituantă, în cadrul căreia, alături de alte personalități, s-a opus proiectului guvernamental de Constituție, ce viza drepturile și libertățile individuale.

Din 1876 a devenit membru al Societății „Junimea” și a intrat în politică, fiind numit în două rânduri ministru al Afacerilor Străine în Guvernul Dimitrie Ghica (28 noiembrie 1869 - 27 ianuarie 1870) și în Guvernul Ion Ghica (18 decembrie 1870 - 11 martie 1871). În 1875 a fost trimis ca agent al României la Paris (1875-1876; 1877-1880) și a ocupat acest post până în 1880, când a fost numit ministru plenipotențiar la Londra (1880-1881).

În acest timp a redactat lucrarea bilingvă „Appendice au livre vert roumain sur la question du Danube”, pe care a publicat-o în 1881, la Paris, sub semnătura N. Callimachi-Catargi.

Stoica, Stan. Calimachi-Catargiu, Nicolae // Dicționar biografic de istorie a României / Stan Stoica, Vasile Mărculeț, Stănel Ion [et al.]. – București : Meronia, 2008. – P. 105.

M. C.

Ernest ARUȘANOV
1941

Fizician, specialist în domeniul fizicii semiconductoarelor și a științei materialelor, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, cercetător științific, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei.

Născut la 4 februarie 1941, în orașul Baku, Azerbaidjan.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Chișinău (1963) și doctoratul la aceeași instituție (1967). Doctor habilitat în științe fizico-matematice (1984), profesor universitar (1989). Membru corespondent (1992) și membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (2000).

Activitatea profesională a început-o în calitate de cercetător științific inferior (1967–1970) la Institutul de Fizică Aplicată al AȘM, ulterior – cercetător științific superior (1970–1986), șef al Laboratorului de semiconductori cu bandă energetică interzisă îngustă (1986–1988), director adjunct pentru probleme de știință (1988–1997), șef al Secției de semiconductori ternari și multinari (din 1997). Efectuează cercetări în calitate de șef al Laboratorului materiale pentru foto-

voltaică și fonică al Institutului de Fizică Aplicată (din 1997). Membru al Consiliului Științific al IFA.

Este recunoscut în Republica Moldova și peste hotare ca cercetător de prestigiu în domeniile ce țin de creșterea cristalelor, caracterizarea magnetică și optică a materialelor binare și ternare pentru fotovoltaică, termoelectricitate, optoelectronică și spintronică. Domeniul de cercetare este structura benzilor energetice a mai multor materiale semiconductoare, a determinat parametrii acestor benzi, mecanismele de împrăștiere și ale conductibilității prin salturi. A propus și a brevetat metode de obținere a monocristalelor. În ultimii ani direcția de cercetare a fost acordată obținerii și cercetării proprietăților fizice ale materialelor semiconductoare, inclusiv ale silicidelor, calcopirizilor și kesteritelor, pentru fotovoltaică, precum și ale compușilor Heusler, atractive pentru spintronică.

Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în cele trei monografii, trei articole de sinteză scrise la comanda Editurii „Pergamon Press”, 12 brevete de invenții, peste 230 de lucrări, publicate în reviste științifice de specialitate. Peste 200 de articole sunt incluse în baza de date Web of Science.

A participat cu comunicări la conferințe și seminare științifice internaționale, la universități și centre științifice recunoscute din Rusia, Austria, Canada, Germania, Marea Britanie, Olanda, Italia, Japonia, Polonia, Franța, Singapore, Spania,

Elveția și Venezuela. Conducător și executor de proiecte instituționale: INTAS, MRDA – CRDF, BMBF – AȘM, FCFB – AȘM și STCU – AȘM.

Datorită rezultatelor recunoscute pe plan internațional, savantul a beneficiat de invitații în calitate de cercetător și profesor la universități și centre științifice avansate din Franța (Paris, Toulouse, Montpellier), Germania (Konstanz, Berlin, Dresden), Spania (Madrid, Barcelona), Venezuela și Singapore. Este membru al colegiului de redacție al revistei „Moldavian Journal of Physical Science”, recenzent al revistelor științifice internaționale „Applied Physics Letters”, „Thin Solid Films”, „Physica Status Solidi”, „Journal of Applied Physics”, „Materials Letters” ș. a.

Concomitent cu activitatea științifică academicianul a acordat o atenție deosebită activității pedagogice – sub conducerea lui au fost susținute 15 teze de doctor la specialitatea Fizica și ingineria semiconductoarelor. A susținut prelegerea „Știința materialelor semiconductoare” pentru studenții Universității Tehnice din Moldova; seminarele „Materialele noi și nanotehnologii” și „Fizica semiconductoarelor” pentru doctoranzi la Universitatea Autonomă din Madrid (Spania); pentru studenți la Institutul Național de Științe Aplicative (Toulouse, Franța) și la Universitatea din Konstanz (Germania).

Este laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei, tehnicii și producției (1983 și 1998),

distins cu titlul om emerit, decorat cu Ordinul „Gloria Muncii” și Medalia AȘM „Dimitrie Cantemir”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 52-53.

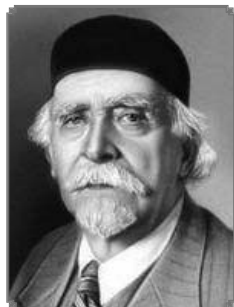
Bibliografie:

Arușanov, Ernest // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicționar : 1961-2006 / Hara-lambie Corbu (coord.). – Chișinău : Știința, 2006. – P. 21.

Culiuc, Leonid. Academici-anul Ernest Arușanov la 70 de ani / Leonid Culiuc // Akademos. – 2011. – Nr 1 (20). – P. 167-168.

Țărălungă, Ecaterina. Arușanov, Ernest // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 38.

M. C.

Nicolae D. ZELINSKI
1861 – 1953

Chimist rus de origine ucraineană, doctor în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, membru al Academiei de Științe a URSS.

A fost unul dintre fondatorii teoriei catalizei aplicate în chimia organică. Este inventatorul primei măști de protecție contra gazelor cu cărbune activ (1915). Împreună cu Carl Magnus von Hell (1849-1926) și Jacob Volhard (1834-1910) a inventat

reacția de halogenare Hell-Volhard-Zelinsky.

S-a născut pe 6 februarie (25 ianuarie) 1861 la Tiraspol, într-o familie de nobili. S-a stins din viață la 31 iulie 1953 și a fost înmormântat la Moscova, Cimitirul Novodevichi.

La cinci ani a rămas orfan și a fost crescut de bunica sa. A urmat școala primară în Tiraspol, după care studiază la Liceul „Richelieu” din Odesa (1872-1880). Interesul pentru chimie l-a avut de la 10 ani, când făcea experiențe chimice. După liceu este admis la studii la Universitatea din Odesa, Facultatea de Științe ale Naturii (1880-1884). După absolvire a rămas la Catedra de chimie a Universității. În 1885 a fost trimis la stagiu de specializare în Germania. A activat în domeniul chimiei organice la Universitățile din Leipzig și Goettinghen. În 1888 revine în Odesa și începe activitatea didactică în calitate de lector de chimie organică. Concomitent, face studii de master și în 1889 a susținut teza de master „Problema izometriei în seria tiofenului”. A urmat teza de doctor „Cercetarea fenomenelor de stereozometrie în seria compușilor saturați ai carbonului” (1891).

În 1893 s-a stabilit la Moscova și a activat în calitate de profesor la Universitate. Ține cursul de chimie organică, conduce ateliere de lucru efectuate pe chimie analitică și organică. La invitația lui Secenov, a predat un curs de chimie organică pentru studenții de la Facultatea de Medicină.

A reușit să organizeze Catedra de chimie organică la Universitatea pentru Femei, a fondat Laboratorul Central al Ministerului de Finanțe de

la Moscova, iar în anul 1908 reușește să deschidă Universitatea Națională „Shanyavsky”. În 1911 a demisionat, în semn de protest, de la Universitatea din Moscova și a predat la Universitatea Națională „Shanyavsky”, după care s-a mutat la Sankt Petersburg. A activat la Departamentul de economie la Institutul Politehnic, șef de Laborator.

În anii Primului Război Mondial a efectuat cercetări științifice în domeniul catalizei aplicate în chimia organică. Acest studiu a fost de mare importanță pentru industria de apărare. O realizare importantă a fost invenția primei măști de protecție contra gazelor cu cărbune activ. Din 1893 până în 1911 a publicat peste 200 de articole științifice.

După revoluția din februarie 1917, a primit dreptul de a reveni la Universitatea din Moscova, apoi s-a mutat la Moscova. După Revoluția din Octombrie 1917, a continuat să activeze la Universitate.

Începând cu 1918 a studiat metodele de producere a benzinei din petrol, a publicat numeroase articole despre cataliză, sinteza de noi compuși, originea substanțelor proteice uleioase, sinteza de cauciuc ș. a.

În 1935 a contribuit activ la organizarea Institutului de Chimie Organică, al Academiei de Științe din Moscova. Este autor a mai multor lucrări științifice în domeniul chimiei organice, neorganice și analitice, a chimiei fizice, biochimiei, tehnologiei chimice, a creat cărbunele activat pentru masca anti-gaz. Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în circa 600 de lucrări științifice.

Pentru contribuții conside-

rabile în dezvoltarea științei chimice, a fost ales membru de onoare al Societății Naturaliștilor din Moscova (1921); membru al Societății Ruse de Fizică și Chimie, al Societății de susținere a științelor experimentale și aplicării lor în practică „N. S. Ledentov”; al Societății unionale de Chimie „D. I. Mendeleev”; membru al societăților de chimie din Franța și Londra.

Institutul de Chimie Organică al Academiei de Științe din Moscova îi poartă numele din 1953. În 1961 strada din Moscova unde se află casa, în care a locuit savantul a fost redenumită Zelinsky. Și în Chișinău o stradă din sectorul Botanica îi poartă numele. În orașul său natal, Odesa, a fost inaugurată o placă comemorativă pe clădirea școlii în care a învățat. O sală de la Muzeul de Etnografie din Tiraspol este consacrată vieții și activității savantului.

Pentru meritele sale în dezvoltarea științei a fost distins cu Marele Premiu „A. M. Butlerov” (1924); a fost ales membru corespondent al Academiei de Științe a URSS (1926). În 1934 a fost distins cu Premiul „Lenin” (1942, 1946, 1948) și Medalia de Aur „Secera și ciocanul”. A mai fost distins cu medalii: „Erou al Muncii Socialiste”, „Ordinul „Steagul Roșu al Muncii”, Medalia „Pentru Merit în Muncă în Marele Război pentru Apărarea Patriei din 1941–1945”, Medalia „In Commemoration of the 800 the Anniversary of Moscow”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 49-50.

Bibliografie:

Nilov, E. N. D. Zelinski / E. Nilov // Nilov, E. N. D. Zelinski. – București, 1968. – 289 p.

(Savanți de pretutindeni).

Batâr, Dumitru. Chimistul romantic de pe malul Nistrului : (Nicolae Zelinski (1861 - 1953)) / Dumitru Batâr // Moldova. – 2005. – Nr 7-8. – P. 20.

Batâr, Dumitru. Zelinski, Nicolae // Batâr, Dumitru. Neli-niștea memoriei : Evoluția chimiei în Moldova și avaturile vieții. Sinteze. Portrete. Medalioane. Reflecții / Dumitru Batâr. – Chișinău : Tipogr. Academiei de Științe a Republicii Moldova, 2007. – P. 28-30.

Zelinski, Nicolae // Academicieni din Basarabia și Transnistria : (a doua jumătate a sec. al XIX-lea - prima jumătate a sec. al XX-lea) / Academia de Științe a Republicii Moldova. Institutul de istorie. – Chișinău : [S. n.], 1996. – P. 124.

Zelinski, Nicolae // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 13. – Chișinău, 2015. – P. 460.

M. C.

Alexandru BORODAC
1941-2006

Specialist în drept penal, doctor în drept, profesor universitar.

S-a născut la 6 februarie 1941 într-o familie de țărani în satul Frasin, raionul Dondușeni. Se stinge din viață la 20 decembrie 2006, la Chișinău.

În 1967 si-a început studiile la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova, iar în 1970 s-a transferat la Universitatea de Stat

„M.V. Lomonosov” din Moscova pe care a absolvit-o în 1972, urmând aici și studiile la doctorat (1974-1976).

Doctor în drept (1977). Conferențiar universitar (1990). Profesor universitar (1996).

În 1972 si-a început activitatea pedagogică la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova, continuată la Tehnicumul Cooperatist din Moldova și la Universitatea Agrară din Moldova (1982-1992), apoi, pe parcursul a zece ani (1992-2002), a deținut funcția de șef al Catedrei drept penal și criminologie la Academia de Politie „Ștefan cel Mare”.

A semnat cca 60 de lucrări științifice și metodice (unele în colaborare): manualul „Drept Penal. Partea Generală” (1994) ; cursul „Drept penal. Partea specială” (vol. 1, 1996), recomandat ca sursă de instruire în domeniul dreptului penal în cadrul facultăților de drept din instituțiile universitare naționale; „Calificarea infracțiunilor” (1996) – primul manual în limba română ; „Bazele statului și dreptului Republicii Moldova” (1997) și a contribuit la elaborarea „Codului penal”, adoptat de Parlament în anul 2002.

Distins cu Medalia „Meritul Civic” (1997).

Bibliografie selectivă:

Borodac, Alexandru. Bazele statului și dreptului Republicii Moldova : Manual pentru învățământul preuniversitar / Alexandru Borodac. – Chișinău : Știința, 1997. – 270 p.

Borodac, Alexandru. Calificarea infracțiunilor / Alexandru Borodac, Marian Gherman ; Academia de Poliție „Ștefan cel

Mare”. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2006. – 263 p.

Borodac, Alexandru. Curs de drept penal : Partea specială : Pentru instituțiile de învățământ superior. Vol. 1 / Alexandru Borodac ; Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”. – Chișinău : Știința, 1996. – 360 p.

Borodac, Alexandru. Drept penal : Calificarea infracțiunilor : Pentru instituțiile de învățământ superior / Alexandru Borodac ; Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”. – Chișinău : [S. n.], 1996. – 200 p.

Borodac, Alexandru. Drept penal. Partea generală : Pentru instituțiile de învățământ superior, specialitatea „Jurisprudența” / Alexandru Borodac (coord. și red. responsabil), Valeriu Bujor, Sergiu Brânză ; Academia Națională de Poliție „Ștefan cel Mare”. – Chișinău : Știința, 1994. – 368 p.

Borodac, Alexandru. Manual de drept penal : Partea specială cu modificările și completările până la 22.04.2004 : Pentru învățământul universitar / Alexandru Borodac ; Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2004. – 622 p.

Manual de drept penal : Partea generală : Pentru învățământul universitar / Alexandru Borodac, Marin Gherman, Nicușor Maldea [et al.] ; red. coord. : Alexandru Borodac ; Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”. – Chișinău : F.E.P., Tipografia Centrală, 2005. – 512 p.

Protagonist al dreptului penal național : (In memoriam Alexandru Borodac) : (Culegere de articole științifice) / resp. de ed. : Ruslan Condrat ; red. : Gheorghe Berbecaru. – Chișinău : Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, 2008. – 92, [10] p., il.

V. M.

Vasile BUZDUGAN
1951

Biolog, geograf, doctor în științe biologice, conferențiar universitar.

S-a născut la 6 februarie 1951, în satul Cajba, raionul Glodeni.

După absolvirea școlii generale și-a continuat studiile la Institutul Pedagogic de Stat „T. G. Șevcenko” din or. Tiraspol (azi Universitatea de Stat din Tiraspol), Facultatea de Geografie (1968-1973).

Absolvind universitatea, și-a început activitatea didactică în calitate de profesor de biologie și geografie la Școala Medie Mărândeni, raionul Fălești (1973-1978). Din 1978 este asistent universitar la Catedra științe ale naturii și muncă (1978-1983), Institutul Pedagogic de Stat „A. Russo” (azi Universitatea de Stat „Alec Russo”) din Bălți. A urmat studiile de doctorat la Catedra de zoologie a Universității de Stat din Chișinău (1983-1986). A susținut teza de doctor în științe biologice cu tema: „Экотоксикологические аспекты острой токсичности тяжёлых металлов и их влияния на общий обмен у массовых видов беспозвоночных” la Kiev, în 1987.

Din 1986 a fost lector superior la Catedra de științe ale naturii și muncă la Institutul Pedagogic de Stat „A. Russo” din Bălți. A continuat activitatea didactică în calitate de

șef Catedră științe ale naturii și muncă a aceleiași instituții (1988-1994). În 1995-2000 este conferențiar la Catedra de științe ale naturii și agroecologie. Din 2003 și până în prezent a activat conferențiar universitar la aceeași catedră a Universității de Stat „A. Russo” din Bălți.

A fost coordonator științific și conducător la 21 de teze de licență și 3 teze de masterat în domeniile științe ale naturii și științe ale educației.

A exercitat funcția de președinte al Organizației primare de ocrotire a naturii la Institutul Pedagogic „Alec Russo”, Bălți.

A participat la cursuri și stagii de formare profesională în mai multe rânduri, printre care: stagiul de formare a formatorilor centrali pentru învățământul primar în cadrul Institutului de Științe ale Educației, Republica Moldova (2001); seminarul „Sistemul de credite – metodologia de organizare a proceselor educaționale și metodologia de realizare a evaluării studenților”, „Alumni Resource Center” de pe lângă Ambasada SUA (2006); seminarul AGEPI (Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală), dedicat protecției proprietății intelectuale și invențiilor (2008); seminarul „Sistemul de management al calității” (SMC) cu prorectorii USM și UTM (2009); seminar cu tema „Metodologia elaborării proiectelor științifice” (Universitatea de Stat „A. Russo”, Bălți, promovată de V. Cabac) (2009); training „EBSCO host” (Universitatea de Stat „A. Russo”, Bălți) (2011) ș. a.

Bibliografie:

„ABC”-ul elaborării și susținerii unei teze științifice: de an, de licență, de masterat / V. Buzdugan, M. Nicorici, S. Stadnic,

[et al.]. – Bălți : Presa Universitară Bălțeană, 2011. – 60 p.

Buzdugan, V. Atlas economico-geografic al țărilor lumii : pentru licee și colegii / V. Buzdugan. – Bălți, 1998. – 48p.

Buzdugan, V. Ghid metodologic pentru lucrări practice la Metodica predării științelor în clasele primare / V. Buzdugan. – Bălți, 2006. – 24 p.

Buzdugan, V. Programă alternativă la Științele naturii : cl. I-IV / V. Buzdugan, P. Jelescu. – Cimișlia, 1993. – 15p.

Буздуган, В. К. Экоотоксикологические аспекты острой токсичности тяжёлых металлов и их влияния на общий обмен у массовых видов беспозвоночных : (автореферат на соискание уч. степени к. б. н.) / В. К. Буздуган. – Киев, 1987. – 16 с.

Buzdugan, V. Potențiale noi în metodica științelor despre natură pentru viitorul învățător la clasele primare / V. Buzdugan // Materialele Conferinței științifice internaționale : „Tradiționalism și modernism în educație” : Realități și deziderate (martie 2003). – Chișinău, 2003. – P. 197-198.

Buzdugan, V. Prin sănătate spiritual-morală spre un mediu ambiant sănătos și o dezvoltare durabilă / V. Buzdugan // Simpozion „Democrație și drepturile omului”, decembrie, 2005. – Bălți, 2006. – P. 207-210.

Frunză, A. Unele legități ale creșterii biomasei și lungimii corpului la nutrienți în condiții domestice: Mater. conf. științifice Internaț. a studenților și masteranzilor (29 octombrie, 2010) / A. Frunză, V. Buzdugan // Interuniversitatea, ediția a VI-a, vol. I. – (Bălți, 2011). – P. 83-87.

Буздуган, В. Особенности дыхания гидробионтов в условиях загрязнения среды пестицидами и тяжёлыми

металлами. V съезд Всесоюзного гидробиологического общества, ч. II / В. Буздуган. – Куйбышев, 1986. – P. 190-191.

Влияние ряда пестицидов на интенсивность обмена бокоплава / В. Буздуган, П. П. Рогошевский, А. А. Бусуйок [et al.] // Методы анализа и очистки природных и сточных вод. – Кишинэу, 1985. – P. 115-122.

Острая токсичность пестицидов и солей тяжёлых металлов для водных беспозвоночных / Шон Нгуен Ван, А. А. Бусуйок, В. Буздуган [et al.] // Методы анализа и очистки природных и сточных вод. – Кишинэу, 1985. – P. 122-127.

Экоотоксикологические аспекты мониторинга водной среды / И. И. Дедю, П. П. Рогошевский, В. К. Буздуган [et al.] // Социально-экономические проблемы природопользования в Молдавской ССР. – Кишинэу, 1986. – P. 37-39.

Popa, Iulius. Buzdugan, Vasile // Popa, Iulius. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (1945-2005) / Iulius Popa. – Chișinău : Litera, 2005. – P. 202.

M. C.

Ion TĂLĂMBUȚĂ
1951

Acordeonist, pedagog, dirijor, instrumentist.

S-a născut la 8 februarie 1951 în satul Leadoveni, Râșcani.

În anii 1966-1969 și-a făcut studiile la Școala de Cultură „Elena Sârbu” din Soroca, clasa acordeon. În anii 1969-1974 și-a continuat studiile la Institutul de Arte „G. Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) din Chișinău, clasa acordeon. Din 1987 pînă în 1992 și-a perfecționat studiile la Conservatorul din Chișinău.

În anii de studii la Școala de Cultură din Soroca și-a început activitatea profesională, în ansamblul profesoral al școlii. Cariera muzicală și scenică și-o începe în calitate de acordeonist al Orchestrei de Muzică Populară „Fluieraș” de pe lângă Filarmonica din Chișinău (1976-1977). Pe parcursul anilor 1977-1984 este acordeonist al Orchestrei de Muzică Populară „Folclor” a Radioteleviziunii de la Chișinău.

Începând cu anul 1984, a desfășurat activitate didactică în calitate de profesor de dirijat orchestră, instrumentație, citire partituri la Colegiul „Ștefan Nea-ga” de la Chișinău. A condus Orchestra Teatrului Etno-folcloric „Ion Creangă” din Chișinău. A fondat Formația de muzică populară „Ion Tălămbuță”, cu care a evoluat în România, Belgia, Germania. A înregistrat imprimări cu renumitul dirijor român Paraschiv Oprea. A editat un disc mare „La izvorul din poiană”, caseta audio „Mult mă-ntreabă inima”, CD-ul „Formația Ion Tălămbuță”.

Este membru al Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova.

Pentru succese deosebite în activitatea sa de creație, con-

tribuția adusă la promovarea tinerelor talente și a măiestriei profesionale înalte, în anul 1996 i-a fost conferit titlul onorific maestru în artă. În 2011 a fost decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 60.

Bibliografie:

Amihalachioae, Eleonora. Bine-i, Doamne, să ai dor : [înregistrări sonore muzicale]: Muzică și texte populare / Eleonora Amihalachioae, Gheorghe Silvestru ; aranjamente : Ion Tălămbuță, Laurențiu Nujnoi, Constantin Baranovschi, Petre Neamțu ; Orchestra „Folclor” ; conducător artistic și dirijor : Petre Neamțu. – Chișinău : Music Master, 2006.

Tălămbuță, Ion. Materialul folcloric : prelucrare, orchestrare / Ion Tălămbuță // Făclia. – 2013. – 26 ian. – P. 5.

Brăduțanu, Otilia. „Adevăratul artist are un singur protector : talentul...” : [Ion Tălămbuță, acordeonist, maestru în arte] / Otilia Brăduțanu // Dialog. – 1998. – Vol. 5. – P. 4.

Dumbrăveanu, Victor. Magi ai armoniilor celeste : (dinastia de muzicieni Tălămbuță : Ionel Tălămbuță - acordeonist, aranjor, compozitor, profesor ; Radu Tălămbuță - viorist ; Larisa Tălămbuță - regizor la Radio Moldova) / Victor Dumbrăveanu // Moldova. – 2008. – Nr 6. – P. 43-45.

Tălămbuță, Ion // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 4. – Chișinău, 2002. – P. 583.

M. C.

**Ala MENȘICOV -
VUTCĂRĂU
1961**

Actriță de teatru și film din Republica Moldova, pedagog.

S-a născut la 9 februarie 1961, în satul Chetriș, raionul Fălești.

După doi ani de studii la Institutul de Arte din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), și-a continuat studiile la Școala Superioară de Artă Teatrală „Boris Șciukin” din Moscova (1981-1985). I-a avut profesori pe A. Borisov, Alla Kazanskaia, Ion Ungureanu, Evgheni Simonov și alții. După absolvire, a revenit la Chișinău și a activat la Teatrul pentru Tineret „Luceafărul” (1985-1991).

În 1991, împreună cu Petru Vutcărău și alți 13 actori, a plecat de la „Luceafărul” și au fondat un teatru „ambulant”, numit „Eugene Ionesco”. S-au stabilit temporar în România, la Râmnicu-Vâlcea, unde li s-a oferit cazare și o scenă în care au montat și prezentat spectacole. În 1991 trupa Teatrului „Eugene Ionesco” a revenit la Chișinău.

A desfășurat o activitate fructuoasă în componența trupei Teatrului „Eugene Ionesco”, interpretând numeroase roluri și bucurându-se de aprecierea publicului și a criticilor de teatru. A avut zeci de roluri, dintre

care cele mai reprezentative sunt: Tanti Roz – „Oscar și Tanti Roz” de Eric-Emmanuel Schmitt, regia Petru Vutcărău; Doica – „Romeo și Julieta” de William Shakespeare, regia M. Chris Nedeea (România); Femeie – „Oameni ai nimănu” de Dumitru Crudu, regia Vitalie Druce; Jacqueline – „Femeile lui Picasso” de Jacqueline de Brian McAvera, regia Vitalie Druce; Doamna Coquenard – „Mizantropul de Eugene Labiche”, regia Nugzar Lortkipanidze (Georgia); Regina Elisabeta I – „Elisabeta I” de Paul Foster, regia Petru Vutcărău; Arakdina / Mașa – „Mașinăria Cehov” de Matei Vișniec, regia Petru Vutcărău, co-producție cu „Theatre les Aires” (Die, Franța); Anna Andreevna – „Revizorul” de Nikolai Gogol, regia Petru Vutcărău; Claire, Regina Margareta – „Regele moare” de Eugene Ionesco, regia Petru Vutcărău; Mama – „Jacques sau supunerea” de Eugene Ionesco, regia Moshe Yassur; Iacob – „Iosif și amanta sa” de Val Butnaru, regia Petru Vutcărău; Doamna Smith – „Cântăreața cheală” de Eugene Ionesco, regia Petru Vutcărău; Țărancă, oaspete – „Chirița în provincie” de Vasile Alecsandri, regia Petru Vutcărău, Gertrude – „Hamlet” de William Shakespeare, Teatrul „KAZE” (Tokyo, Japonia) ș. a.

După o carieră de succes în teatru și film, din anul 2011 a început să îndrume copiii, tinerii și adulții pasionați de teatru. Din 2013 este lector la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

Pentru activitatea sa a obținut mai multe premii, printre care: Marele Premiu pentru cel mai Bun One-Man-Show

Feminin, „Femeile lui Picasso. Jacqueline”, (Festivalul Internațional de Teatru GALA STAR, Bacău, România, 2006); Cel mai bun rol feminin, „Elisabeta I”, după Paul Foster (Gala Premiilor UNITEM, 2006); Cel mai bun rol feminin (Festivalului Internațional de Teatru BITEI '94); Premiul Național „Coloana Infinitului” pentru cel mai bun rol feminin – Euridice în spectacolul „La Veneția e cu totul altfel”, Chișinău, 1989; Premiul II pentru „Agrișul” de A. P. Cehov, (Concursul declamatorilor „A. P. Cehov”, Moscova, Federația Rusă, 1985) ș. a.

În 2002 a câștigat Bursa de Excelență a Fundației „Soros-Moldova”.

Pentru întreaga sa activitate a fost distinsă cu titlul onorific maestru în artă (2009).

Bibliografie:

Menșicov, Ala. „La „Ionesco”, trebuie să îți dai și sufletul...” / Ala Menșicov // Timpul. – 2011. – 4 iul. – P. 7.

Bulat, Olga. Ala Menșicov : „M-am dedicat acestei profesii total” : [actrița Ala Menșicov] / Olga Bulat // Ziarul de gardă. – 2013. – 7 febr. – P. 14.

Ciorănică, Rodica. Ala Menșicov : [actriță la Teatrul „Eugene Ionesco”] / Rodica Ciorănică // VIP magazin Moldova. – 2008. – Ian.-Febr. – P. 37-39.

Menșicov-Vutcărău, Ala // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 3. – Chișinău, 2001. – P. 439.

M. C.

Valentin ZORILĂ
1966

Actor de teatru și film, actor de estradă.

S-a născut la 9 februarie 1966 în orașul Chișinău. În 1983 absolvește Școala Medie Nr. 11 din Chișinău, actualul Liceu „Ion Creangă”. După absolvirea școlii, în perioada 1983-1988, urmează Facultatea Limbi Străine (engleza) a Universității de Stat din Chișinău.

Abandonând facultatea din cauza problemelor ideologice iscate, lucrează un an ca fochist. În anul 1988 a găsit pe ultima pagină a ziarului „Literatura și arta”, pe care obișnuia sa-l citească, un aviz prin care se anunța completarea grupului de băieți de la Școala Superioară de Teatru „B. V. Șciukin” de la Moscova. N-a trecut atunci concursul, dar peste un an a fost înscris din prima încercare la Școala Superioară de Teatru „B. V. Șciukin” de pe lângă Teatrul Academic de Stat „E. Vah-tangov” din Moscova în grupul actorilor universali, clasa maestrului Emil Loteanu. Aici a studiat între anii 1989 și 1993. Cu studiile teatrale terminate, între 1993-2001 este angajat ca actor la Teatrul „Eugene Ionesco” din Chișinău. În perioada următoare, 2001 – 2005, face parte din

trupa altui teatru, „Teatro di Castalia”, Massa (Italia). Din 2006 până în prezent este actor la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău.

Regizorii preferați sunt Alexandru Cozub, Alexandru Vasilache, Petru Hadârcă și Andreea Battistini, pentru că metoda lor de lucru presupune comunicarea, colaborarea între actor și regizor, contribuind la creativitate din partea actorului atunci când e vorba de „conturarea chipului adus în scenă”.

Joacă în următoarele spectacole: *Dosarele Siberiei* după memoriile Margaretei Spănu-Cemârtan și ale lui Ion Moraru, regizat de Petru Hadârcă; *Livada de vișini* de A. Cehov, regizat de Alexandru Cozub; *Carnavalul* după I. L. Caragiale, regizat de Alexa Visarion; *KRUM* de Hanoch Levin, regizat de Luminița Țăcu; *Balamucul vesel* de S.T. Burke, în regia lui Petru Hadârcă; *Casa Zoiikăi*, după Mihail Bulgakov, în regia lui Vitalie Druceș; *În ochii tăi fermecători...*, după Gib Mihăescu, în regia lui Alexandru Vasilachi; *Casa mare*, de Ion Druță, în regia lui Alexandru Cozub; *Cântec de leagăn...*, de Dumitru Matcovschi, în regia lui Alexandru Cozub; *În largul mării*, de Slawomir Mrozek, în regia lui Petru Hadârcă; *Casa de pe graniță*, de Slawomir Mrozek, în regia lui Agnieszka Korytkowska-Mazur; *Hronicul Găinarilor*, de Aureliu Busuioc, în regia lui Petru Hadârcă; *Filumena Marturano sau divorț în stil italian*, de Eduardo de Filippo, în regia lui Alexandru Vasilachi; *Copiii Foametei. Mărturie*, de

Alexei Vakulovski, în regia Luminiței Țăcu; *12 Scaune*, de Ilf și Petrov, în regia lui Petru Hadârcă; *Pomul vieții*, de Dumitru Matcovschi, în regia lui Alexandru Cozub; *Amorul dănuie și feste joacă* după William Shakespeare, în regia lui Alexandru Vasilache.

De-a lungul carierei a jucat cele mai diverse roluri: Englezul din *Cântăreața cheală* (de Eugene Ionesco), Kafka din *Procesul* (regie Andrea Battistini), Wel Scamatorul din *6 ½* (spectacol de pantomimă), Ochilă din *Harap Alb* (de Ion Creangă), Tybalt din *Julieta și Romeo* (după William Shakespeare), Horia din *Amorul dănuie și feste joacă* (după William Shakespeare), Selifon, Căpitanul Kopeikin din *Suflete moarte* (de N. Gogol), Mihail Lvovici din *Unchiul Vanea* (de Anton Cehov), Visarion din *Cântec de leagăn pentru bunici* (de Dumitru Matcovschi), Aron din *Ștefan* (de Anatol Gondi), Orășeanul din *Dragonul* (de Evgheni Șvarț), Victor Mihailovici Polestov, Administratorul din *12 Scaune* (de Ilf și Petrov, regia Petru Hadârcă), Medicul Pulejo din *Omul, Bestia și Virtutea* (de Luigi Pirandello, regia Andrea Battistini).

Împreună cu trupa Teatrului Național „Mihai Eminescu” a avut deplasări peste hotarele Republicii Moldova, în România, la Teatrul Național București, unde a jucat în câteva piese: „Filumena Marturano sau Divorț în stil italian” de Eduardo de Filippo, „Casa de pe graniță” de Slawomir Mrozek, „Casa mare” de I. Druță, „În ochii

tăi fermecători” de Gib Mihaescu, „Balamucul vesel” de S. T. Burke.

Chiar în 2020, la început de an, Naționalul chișinăuian a avut un turneu repetat la Naționalul bucureștean, unde s-au jucat două piese, dintre cele mai recente producții: „Cine l-a trezit pe Yorick?”, în regia lui Alexandru Vasilache și „Dosarele Siberiei”, în regia lui Petru Hadârcă. Evenimentul a avut loc în cadrul proiectului „Teatru Românesc la București, Iași și Chișinău”, ediția a șaptea. Valentin Zorilă a avut distribuție în cel de-al doilea spectacol, „Dosarele Siberiei”. Acesta a fost și primul spectacol din cadrul Turneului Teatru Românesc care s-a jucat la Teatrul Național din București pe scena mare. E primul teatru cu primul spectacol, care a îndrăznit să abordeze tema deportărilor, a gulag-ului. Scenariul spectacolului (elaborat de Petru Hadârcă și Mariana Onceanu) a fost bazat pe amintirile a trei protagoniști: Ecaterina Chele, deportată în 1941, Margareta Cemârtan-Spânu, deportată în 1949, și Ion Moraru, condamnat politic în 1950 la gulag, pentru că a condus organizația de luptă împotriva puterii sovietice „Sabia Dreptății”. Spectacolul a fost unul de omagiu, adus celor deportați cu 70 de ani în urmă, când a avut loc cel mai mare val al deportărilor staliniste în Basarabia.

Este artist emerit.

Bibliografie:

Valentin Zorilă : „Evenimentul scenic poate fi comparat cu confruntarea dintr-o arenă” : [interviu cu actorul Valentin

Zorilă] / Valentin Zorilă ; a intervievat : Irina Nechit // Sud-Est cultural. – 2016. – Nr 2. – P. 73-78.

Zorilă, Valentin. „Fericirea nu ar trebui să fie un scop în sine” : [interviu cu Valentin Zorilă, fost actor la Teatrul „Eugene Ionesco”, în prezent membru al echipei de actori moldoveni ce colaborează cu „Teatro di Castalia”] / Valentin Zorilă ; a intervievat : Constanța Popa // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 23 aug. – P. 10.

Gafton, Marcela. Valentin Zorilă, „băiatul rău” de pe scenă / Marcela Gafton // Țara : Publicație de informație și analiză. Serie nouă. – 2001. – 16 mar. – P. 4.

Nechit, Irina. „Dosarele Siberiei”, cel mai important eveniment teatral al stagiunii / Irina Nechit [Resursă electronică] // <http://www.jc.md/dosarele-siberiei-cel-mai-important-eveniment-teatral-al-stagiunii/> (accesat : 25.02.2020).

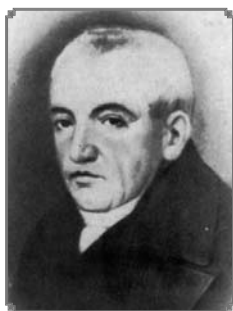
Stăncuță, Eleonora. Actorul Valentin Zorilă : „Problema cea mai mare a noastră, a românilor, este dezbinarea. Ne dușmănim unii cu alții și asta duce la exterminarea noastră ca națiune” / Eleonora Stăncuță [Resursă electronică] // <https://www.ziarulnational.md/actorul-valentin-zorila-problema-cea-mai-mare-a-noastra-a-romanilor-este-dezbinarea-nedusmanim-unii-cu-altii-si-asta-duce-la-exterminarea-noastra-ca-neam-ca-natiune/> (accesat : 25.02.2020).

Valentin Zorilă [Resursă electronică] // <http://radio.logos.md/prezentare/echipa-2/attachment/5/> (accesat : 25.02.2020).

Valentin Zorilă [Resursă electronică] // <https://tnme.md/valentin-zorila> (accesat : 25.02.2020).

Valentin Zorilă [Resursă electronică] // <https://www.teatral.ro/artist/valentin-zorila> (accesat : 25.02.2020).

T. L.

Petru MAIOR
1756-1821

Istoric, scriitor român din Transilvania, protopop greco-catolic și reprezentant activ al Școlii Ardelene.

Vede lumina zilei la 1 ianuarie 1756 la Căpușu de Câmpie, județul Mureș. Pleacă în eternitate la 14 februarie 1821, la Budapesta (Ungaria).

A studiat la Târgu Mureș, Cluj și Blaj. Ulterior a fost trimis de către episcopul Grigore Maior la studii la Roma, Colegiul „De Propaganda Fide”, în anul 1774, împreună cu Gheorghe Șincai. Urmează studiile la Facultatea de Drept a Universității din Viena. S-a întors în Transilvania în anul 1779 și mergând la Blaj, s-a călugărit, luând numele de Paul. În 1784 a devenit paroh la Reghin. În această perioadă a fost numit cenzor pentru cărțile greco-catolice tipărite la Buda.

Concomitent devine profesor de logică și metafizică la Blaj, ocupând mai multe posturi religioase și laice la Reghin și Gurghiu din județul Mureș. A fost ulterior protopop al Giurgiului, arhidiacon al episcopiei Făgărașului, iar la sfârșitul vieții canonic.

Militant important pentru drepturile românilor din Transilvania, Petru Maior

a publicat o serie de lucrări teologice, istorice, filologice, predici; a tradus și prelucrat lucrări cu caracter economic, este corector al cărților românești care se tipăreau la Buda. În lucrările sale istorice a combătut opiniile mai multor cărturari și personalități din Ungaria, care contestau romanitatea și continuitatea românilor pe teritoriul fostei Dacii. A participat alături de alți reprezentanți ai Școlii Ardelene la redactarea celebrei declarații de emancipare a românilor transilvăneni, *Supplex Libellus Valachorum* (1791).

Din anul 1809 se stabilește la Buda, unde va desfășura o febrilă activitate literară. A fost foarte criticat de către străini pentru „Istoria pentru începutul Românilor în Dacia”. Alte câteva lucrări au rămas în manuscris, o parte fiind publicate după moartea sa.

A fost scriitorul român care a contribuit cel mai mult la rededeșteptarea simțului național românesc din Transilvania.

În 1986, serviciile poștale ale României au pus în circulație o marcă poștală cu valoarea nominală de 50 de bani, care reprezintă portretul lui Petru Maior.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 18-20.

Bibliografie:

Maior, Petru. Din scrierile lui Petru Maior : Istoria pentru începutul românilor în Dacia : editate de Societatea Literară „Petru Maior” a junimei romane studioase din Budapesta. – Budapesta și Gherla : Imprimăria „AURORA” p. A. Todoranu, 1883. – 343 p. – Co-

lecția ex-libris, șampilă „Din Biblioteca lui Mihai Ciupercoviți”.

****Maior, Petru.** Scripta minor : ars literaria, animadversiones, epistolarium, ultimae / Petru Maior ; ed. îngrijită de Ioan Chindriș. – București, 1995.

Stanciu, Laura. Biografia unei atitudini : Petru Maior (1760-1821) / Laura Stanciu. – Cluj-Napoca : Ed. Risoprint, 2003. – 631 p.

Bengean, Florin. Cărturarul Petru Maior, în conștiința reghinenilor / Florin Bengean // Biblioteca. – 2017. – Nr 3. – P. 86-89.

Buruiană, Letiția. Petru Maior. Două sute de ani de la introducerea literelor „ș” și „ț” în grafia limbii române / Letiția Buruiană // Axis Libri. – 2019. – Mar. (Nr 42) – P. 5-7.

Buzași, Ion. George Coșbuc despre Petru Maior / Ion Buzași // România literară. – 2016. – 16 sept. – P. 4.

Chindriș, Ioan. Pedagogia rurală a lui Petru Maior / Ioan Chindriș // Transilvanica. – Cluj-Napoca, 2003. – P. 397-403.

Chindriș, Ioan. Petru Maior și epoca sa / Ioan Chindriș // Naționalismul modern. – Cluj-Napoca, 1996. – P. 111-135.

Chindriș, Ioan. Puterea tradiției sau Protopapadichia lui Petru Maior / Ioan Chindriș // Cultură și societate în contextul Școlii Ardelene. – Cluj-Napoca, 2001. – P. 161-178.

Marinescu, Atanasie Marian. Viața și operele lui Petru Maior / Atanasie Marian Marinescu // Discursuri de recepție. Vol 2. – București, 2005. – P. 307-399.

Stanciu, Laura. Genealogia problematicii discursului național la Petru Maior. Premise pentru o discuție / Laura Stanciu // Annales Universitatis apulensis : Series historica. – 2001. – Nr 4-5. – P. 107-113.

Larisa Bulat

Ovidiu CREANGĂ
1921 – 2017

Inginer, cercetător, chimist, profesor și epigramist român, originar din Basarabia.

S-a născut la 14 februarie 1921, în satul Vărzărești, plasa Nisporeni, județul Lăpușna, din părinți trimiși în Basarabia din Regatul Român. A decedat la 4 decembrie 2017 în Toronto, Canada.

Copilăria și-a petrecut-o în mahalaua târgului Visterniceni din Chișinău. A urmat studiile la Liceul „B. P. Hașdeu” din Chișinău, ulterior la Liceul „Ion Creangă” din Bălți, unde i-a avut colegi de clasă pe Eugen Coșeriu, Sergiu Grossu, Valeriu Gafencu, Vadim Pirogan, Valentin Mândăcanu. După ocupația sovietică din 1940, s-a retras cu familia la Cernăuți. A studiat la Institutul Politehnic „Gh. Asachi” din Iași, Facultatea Chimie Industrială (1941-1946). A absolvit Universitatea Politehnică din București cu „Magna cum laude”, după care și-a început activitatea pedagogică la aceeași instituție.

A desfășurat activitate de cercetare științifică la Institutul de Cercetări Chimice, în calitate de șef de secție (1945-1958). A activat ca director la Ministerul Comerțului

Exterior al României (1963-1970), director la Societatea mixtă „Romital” din Milano, inginer la Ministerul Chimiei ș. a. Concomitent a scris și a semnat tratate și articole științifice publicate în periodice de specialitate. A elaborat multe invenții și inovații, pentru care a fost înalt apreciat de Statul Român.

În 1982 a emigrat în Canada, la Toronto, unde a activat până la sfârșitul vieții sale (2017). A elaborat o invenție care a fost remunerată generos de firma „Kodak”. A deschis o afacere de producere a chimicalelor pentru film de raze X și film color.

A colaborat la publicațiile periodice de limbă română „Observator” și „Fapt divers” din Canada. De la 80 de ani a început a scrie povestiri, epigrame, catrene, memorii, articole ș. a. A publicat în mai multe periodice virtuale românești și a editat mai multe volume, printre care: „Din sacul lui moș Bodrângă” (2001), „Unde dai și unde crapă” (2003), „Epigrame și catrene, scrise noaptea printre gene” (2004), „Cu orice risc am să spun adevărul” (2005), „Medicina alternativă văzută de un inginer” (2005), „Cu sau fără securiști” (2009) ș.a.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. În 2003 a instituit Premiul „Ovidiu Creangă” pentru cei mai buni elevi ai Liceului „Alexandru cel Bun” din Vărzărești.

Pentru activitatea sa a fost înalt apreciat și a fost distins cu „Ordinul Muncii”, România; Medalia Muncii, România.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 64-65.

Bibliografie:

Creangă, Ovidiu. Cu orice risc am să spun adevărul / Ovidiu Creangă ; pref. : Paul Goma. – Chișinău : Museum, 2000. – 304 p.

Creangă, Ovidiu. Cu și fără securiști / Ovidiu Creangă ; pref. : Paul Goma. – Bacău : Vicovia, 2009. – 364 p.

Creangă, Ovidiu. Epigrame și catrene : Scrise noaptea printre gene / Ovidiu Creangă. – Chișinău : Museum, 2004. - 124 p.

Creangă, Ovidiu. De ce m-am făcut inginer / Ovidiu Creangă // Literatura și arta. – 2011. – 17 febr. – P. 7.

Creangă, Ovidiu. De ce ne-ai părăsit, frate Andrei? : [in memoriam Andrei Vartic] / Ovidiu Creangă // Literatura și arta. – 2009. – 11 iun. – P. 5.

Creangă, Ovidiu. Nu te vom uita niciodată : [Grigore Vieru. In memoriam] / Ovidiu Creangă // Literatura și arta. – 2009. – 12 dec. – P. 1.

Buică-Buni, Elena. Dacă prinde o muscă în casă, nu-l lasă inima s-o omoare : [Ovidiu Creangă] / Elena Buică-Buni // Literatura și arta. – 2011. – 17 febr. – P. 7.

Cazacu-Istrati, Iacob. Bunele – acest dulce cuvânt : [Ovidiu Creangă la 90 de ani] / Iacob Cazacu-Istrati // Literatura și arta. – 2011. – 17 febr. – P. 7.

Colesnic, Iurie. În culisele Istoriei. Trăite și văzute / Iurie Colesnic // Timpul. – 2015. – 28 iul. – P. 4.

Ovidiu Creangă : o istorie vie a Basarabiei // Literatura și arta. – 2011. – 7 iul. – P. 4.

Țopa, Efimia. Ovidiu Creangă / Țopa, Efimia. Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010 / Efimia Țopa. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 181.

M. C.

Spiru HARET
1851-1912

Matematician, fizician, doctor în științe matematice, profesor, savant cu renume mondial, om politic, membru titular al Academiei Române. Supranumit „omul școlii” pentru opera sa reformatoare. Considerat organizatorul școlii moderne românești.

S-a născut la 15 ianuarie 1851 la Iași, în familia unui judecător. A decedat la 17 decembrie 1912.

În 1878 obține la Paris titlul de doctor în științe matematice. Teza de doctor cu titlul „Despre invariabilitatea marilor axe ale orbitelor planetare” a fost un eveniment științific, menționat ca atare în presa vremii. Prin aceasta S. Haret s-a anunțat ca unul dintre pionierii științei cosmosului.

Revenit în țară în același an, devine profesor de mecanică rațională, algebră și geometrie analitică la Facultatea de Științe, Secția fizică-matematică. Totodată, din 1881 este invitat să predea mecanica rațională la Școala de Ofițeri de artilerie și geniu, iar din 1885 devine profesor și la Școala de Poduri și Șosele, unde predă trigonometrie, geometrie analitică și geometrie descriptivă. În 1892 devine membru al Academiei Ro-

mâne, fiindu-i recunoscută imensa activitate culturală și contribuția sa la dezvoltarea învățământului.

În paralel cu activitatea didactică, este implicat și în viața politică, unde, ca membru al PNL, este preocupat de învățământ și educație, în domeniul cărora este numit în mai multe funcții: inspector general, secretar general al Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, apoi de trei ori ministru în guvernele PNL: 1897-1899, 1901-1904, 1907-1910. În această calitate, a condus reforma învățământului secundar și superior din 1898, înființând cele trei secțiuni ale claselor V-VIII, clasică, modernă și reală și instituind certificatul de absolvire (bacalaureatul).

Spiru Haret este considerat „personalitatea cea mai reformatoare a epocii”. (A. Marga)

A înființat revista „Biblioteca pedagogică”, în cadrul căreia se tipăreau traduceri din literatura pedagogică, prin Casa Școalelor. Prin circularele sale repetate, a determinat sporirea localurilor de școală: între 1897-1910 s-au ridicat în toată țara 2.343 de școli, dintre care 1.980 cât timp Haret a fost ministru. Pentru că bugetul statului și al comunelor nu îngăduia gratuitatea unor cărți necesare școlilor, a dispus ca editarea lor să fie făcută de ministru, pentru a le ieftini. De asemenea, este cel care a înființat grădinițele de copii în România. El a încurajat concursurile de cărți didactice, susținând reviste ca „Școala română”, „Convorbiri didactice”, a creat școli de

adultți și cantine pentru copiii săraci, fiind și promotorul turismului școlar. În 1904 a înființat Școala Superioară de Arhitectură și Comisia Monumentelor Istorice.

În 1910 Spiru Haret se retrage atât din activitatea didactică, cât și din cea politică. În același an publică la București și Paris lucrarea intitulată „Mecanica socială”, utilizând pentru prima dată matematica în explicarea și înțelegerea fenomenelor sociale.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 42-43; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 57.

Bibliografie:

Gorincu, Gheorghe. Școala românească gândită și organizată de cel mai ilustru ministru al învățământului românesc, Spiru Haret / Gheorghe Gorincu // Boema. – 2014. – Nr 62. – P. 98-101.

Manolea, Gheorghe. Spiru Haret, reformator al învățământului [Resursă electronică] / Gheorghe Manolea // <https://www.scientia.ro/stiinta-la-minut/cercetatori-romani-si-realizarile-acestora/4714-spiru-haret-reformator-al-invata-mantului-romanesc> (accesat : 18.02.2020).

Mihalache, Cătălina. Haret, școala și politica / Cătălina Mihalache // Xenopoliana : Liberalismul românesc : tendințe, structuri, personalități. – 2005. – Nr 1-4. – P. 168-176.

Pâslaru, Vlad. Spiru Haret – 160 de ani de la naștere [Resursă electronică] / Vlad Pâslaru // <https://www.timpul.md/articol/spiru-haret---160-de-ani-de-lanastere-20418.html> (accesat : 18.02.2020).

Schifirneț, Constantin. Spiru Haret, Education and School Legislation Reform / Constantin Schifirneț // Revista română de

sociologie. – 2014. – Nr 3-4. – P. 311-326.

Spiru Haret, matematician, astronom și om politic [Resursă electronică] / red. : Maria Dumitrache // <https://jurnaluldedrajna.ro/spiru-haret-matematician-astronom-si-om-politic/> (accesat : 18.02.2020)

Țărălungă, Ecaterina. Haret, Spiru // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 365-366.

Zub, Alexandru. Spiru Haret : Lecția reformatorului / Alexandru Zub // Convorbiri didactice. – 2013. – Nr 13-14. – P. 4-6.

Larisa Bulat

Pavel ȘILINGOVSKI
1881 – 1942

Pictor, grafician, profesor.

A fost un nume de referință printre pictorii basarabeni din perioada interbelică. Figură remarcabilă, a ilustrat prin creațiile sale cele mai valoroase tradiții ale artei europene, chiar și în perioada când aceste tendințe nu mai erau tolerate.

S-a născut la 16 februarie 1881 în Chișinău. A decedat la 5 aprilie 1942, la Leningrad (azi Sankt Petersburg). Și-a făcut studiile la Școala de Băieți Nr. 2 din Chișinău (1891-1894). Între anii 1893-1894 studiază la Școala de Desen, la T. Zubcu. Ulterior studiază la Colegiul de Arte Plastice din Odesa, în atelierul lui K. Konstanadi și G. Ladajînski (1895-1901). Din

1903 este student la Academia de Arte Plastice din Petersburg, în atelierul profesorului D. Karadovskii. În 1911 a susținut teza de licență „Basarabia. Ghicitul”, primind calificarea pictor. Ulterior a studiat la Facultatea de Grafică a aceleiași instituții, în atelierul gravorului V. Mate (1914), unde i se acordă titlul de pictor-gravor (1914).

După absolvirea Academiei de Arte în 1911, a desfășurat o intensă activitate didactică în cadrul Academiei de Arte din Petersburg (profesor, șef de atelier, director), contribuind simțitor la formarea unei noi generații de artiști plastici. Între anii 1921-1929 și 1935-1937 a condus atelierul de grafică la Academia de Arte din Leningrad. Concomitent a fost profesor la Cursurile Superioare de Arhitectură pentru Femei (1912-1925).

A efectuat călătoriile de documentare în Bulgaria (1912), Georgia (1926, 1935), Volga (1929), Ucraina (1939), Armenia (1925, 1927). În 1918 revine în Basarabia, unde realizează numeroase cicluri de studii, scene de gen și peisaje grafice. Printre primele lucrări grafice ale ciclului basarabean se numără stampa „Basarabia. Oi” și alte lucrări: „Dealurile Basarabiei”, „Povârniș. Basarabia”, „Drum”, „Seara pe Nistru”, „Cusătoreasa”, „Mulsul oilor” (1910). În biserica Mănăstirii, Hârjăuca s-a păstrat pictura bolții naosului, realizată de pictor în anul 1907. În biserica Mănăstirii „Noul Neamț” din Chițcani se păstrează două tablouri semnate de P. Șilingovski care au fost create în anii 1901-1903.

A participat la pictarea Catedralei „Alexandru Nevski” din Sofia, Bulgaria (1912). A realizat lucrări cu tematică duhovnicească: „Saharna. Călugăr”, Basarabia (1910), „Mă-

năstiri din Bulgaria” (1913).

Au urmat și alte lucrări, consacrate Basarabiei: „Furtună” (1913), „Peisaj cu drum” (1914), „Dealuri basarabene, Peisaj”, „Cireadă cu vaci” (1920), „Peisaj basarabean”, „La treierat” (1922), „Basarabia. Dealurile mănăstirii din Saharna” (1924), „Satul Mihailovskoie. Ruinele casei în care a locuit dădaca lui A. S. Pușkin” (1924) ș. a. Unul dintre ultimele tablouri consacrate Basarabiei, emblematic pentru creația sa, se numește „La treierat. Basarabia”, pictată după memorie în anul 1922. A semnat și ilustrații de carte: „Povești rusești”, „Odiseea” de Homer ș. a. A prezentat lucrările în cadrul expoziției Societății Amatorilor de Arte din Basarabia (1906), „Mir iskusstva”, Academia de Arte din Petersburg (1915-1917). Colecția sa de 200 de gravuri ale vechilor măștri europeni și ruși din secolele XVII-XVIII a fost donată Chișinăului (1947). Aceste colecții reprezintă cele mai importante fonduri de artă modernă ale actualului Muzeu Național de Artă din Republica Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 58-59.

Bibliografie:

Șilingovski, Pavel. Saharna. Călugăr = Saharna. Monk. 1910 / Pavel Șilingovski // Brigalda-Barbas, Eleonora. Pavel Șilingovski : [Pictură. Gravură] / Eleonora Brigalda-Barbas; trad. în engl. : Iulian Robu. – Chișinău : ARC, [2005]. – P. 48.

Brigalda-Barbas, Eleonora. Pavel Șilingovski / Eleonora Brigalda-Barbas. – Ch. : ARC, [2004]. – 96 p. – (Măștri basarabeni din secolul XX).

Brigalda-Barbas, Eleonora. Pavel Șilingovski: [Pictură. Gra-

vură] / Eleonora Brigalda-Barbas; trad. în engl.: Iulian Robu. – Chișinău : ARC, [2005]. – 96 p. ***

Colesnic, Iurie. Pavel Șilingovski // Colesnic, Iurie. Colegiul de Arte Plastice „Al. Plămădeală” / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 214.

Mihailo, Larisa. Îndrăgostit pe veci de Basarabia: [pictorul Pavel Șilingovski (16 febr. 1881 - 5 apr. 1942)] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2001. – 24 mar. – P. 8.

Stăvilă, Tudor. Pavel Șilingovski, basarabeianul din inima Rusiei / Tudor Stăvilă // Akademos. – 2010. – Nr 4 (19). – P. 160-164.

Stăvilă, Tudor. Șilingovski Pavel / Tudor Stăvilă // Chișinău: Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 502.

Șvitchi, Diana. Pavel Șilingovski – fenomen remarcabil în arta plastică / Diana Șvitchi // Moldova suverană. – 2001. – 11 apr. – P. 6.

M. C.

Nicolae DARIE
1946

Actor de teatru și cinema, profesor.

S-a născut la 16 februarie 1946, în satul Blindești, raionul Ungheni.

De mic copil asculta melodiile vestiților artiști Maria Tănase, Grigore Ureche ș. a., fapt care l-a determinat să-și dorească să ajungă pe

scenă. Și-a făcut studiile la Institutul Unional de Artă Teatrală „A.V. Lunacearski” (ГИТИС) din Moscova. A absolvit în 1969, obținând specialitatea de actor de teatru și cinema. Revenit acasă, a fost angajat în trupa Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, unde activează până în prezent.

Carierea de actor de cinema și-a început-o din 1967, în filmul „Seghei Lazo”, rolul de paznic. Pe parcursul activității, atât teatrale, cât și cinematografice, a jucat în mai mult de o sută de roluri în 16 filme și în peste 100 de spectacole, printre care în filmografie: „Dimitrie Cantemir”, boier (1973), „Calul, pușca și nevasta”, rol episodic (1975), „Greșeala lui Tony Vendis”, rol episodic (1986), „La hotarul lunii iunie”, Sandu (1982), „Răsăritul zburciumat”, rol episodic (1984), „Cale întoarsă nu există”, rol episodic (1985) ș.a.; roluri în spectacole: Stejarul în „Pasărea albastră” (M. Maeterlinck), Kruk în „Ghetoul” (J. Sobol), El în „Zăpezile de altădată” (D. Solomon), Geronte în „Doctor fără voie” (Molière), Jabe Torrance în „In piele de șarpe” (T. Williams), Ștefănescu în „Ultima oră” (M. Sebastian), Tata în „Povestea unei nebunii obișnuite” (P. Zelenka), Președintele în „Suflete moarte” (N. V. Gogol), Împăratul Verde în „Harap Alb” (I. Creangă), Ianke în „Take, Ianke și Cadâr” (V. I. Popa), Regele Millo în „Corbul” (C. Gozzi), Ștefan cel Mare în „Apus de soare” (Barbu Delavrancea), Aristid în „Tata” de Dumitru Matcovschi,

Cearușnikov, funcționarul în „12 Scaune” (Ilf și Petrov), Aureliu în „Nunta de aur” (Vladimir Beșleagă), Boierul Filimon, Preotul, Bătrânul în „Hronicul găinarilor” și în „Radu-Ștefan Întâiul și Ultimul” (Aureliu Busuioac), Brânzovenescu în „O scrisoare pierdută” (Ion Luca Caragiale), Dragonul în „Dragonul” (Evgheni Șvarț) ș. a.

Pentru activitatea artistică fructuoasă a fost distins cu Ordinul „Gloria Muncii” (2006); Premiul pentru „Cel mai bun rol masculin”, Gala Premiilor UNITEM (2006); Premiul Senatului UNITEM (2009); Medalia „Bincredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt” (2009); Medalia „Veniamin Apostol” (2013, UNITEM); Premiul „Victor Ciutac” (Gala Premiilor UNITEM, 2016) ș. a. Artist al poporului.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 66-67.

Bibliografie:

Darie, Nicolae. La dialog cu omul și actorul Nicolae Darie / a înregistrat: Tatiana Ciubaru // Unghiul. – 2017. – 31 mar. – P. 11. ***

Nicolae Darie, actorul și omul: Îndemn la înălțare prin cuvânt / aut. de proiect și realiz.: Rodica Solovei. – Chișinău : Epigraf, 2011. – 209 p. ***

Corlăteanu-Granciu, Silvia. Satul natal în viziunea actorului. Nicolae Darie despre satul de baștină - Blândești, raionul Ungheni / Silvia Corlăteanu-Granciu // Patrimoniul istoric. – 2015. – Nr 2. – P. 81-84.

Darie, Nicolae // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2. – Chișinău: [S. n.], 2000. – P. 84.

Doroșenco, Ludmila. Un om frumos – Nicolae Darie / Ludmila Doroșenco // BiblioPolis. – 2011. – Nr 3. – P. 155-157.

Nicolae Darie // Teatru. – 2013. – Nr 11. – P. 39 (Gala Premiilor UNITEM 2013).

Premiul „Victor Ciutac” : [Nicolae Darie, actor, Teatrul Național „Mihai Eminescu”] // Teatru. – 2015/2016. – Nr 16/17. – P. 40 (Gala Premiilor UNITEM 2016).

Proca, Pavel. Osânda învierii [Nicolae Darie] / Pavel Proca // Proca, Pavel. Și noi eram o ceată tristă ... / Pavel Proca. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 57-59.

M. C.

**Ada (Adelaida)
ȚĂBULEAC
1956**

Arhitect, pictor, grafician, scenograf, meșter popular.

S-a născut la 16 februarie 1956, în satul Obreja Veche, Florești.

În 1973 a absolvit Școala Medie Nr. 1 (actualul Liceu „Mihai Eminescu” din Bălți), cu medalie de aur. Concomitent a studiat și la Școala de Pictură de aici. A urmat apoi studiile la Facultatea de Arhitectură a Institutului Politehnic din Chișinău (actualmente Universitatea Tehnică din Moldova) (1973-1978).

După ce a profesat meseriile de designer, ziaristă („Curierul de Nord”, „Plai bălțean”), a devenit mai întâi meșterită,

apoi directoare a Căminului de Cultură „Meșterul popular” din Bălți. Lucrările sale de pictură și artizanat (pălării și panouri din paie și pănuși) au fost expuse la numeroase expoziții și târguri de grup, precum și la două expoziții personale.

A semnat grafica la cca 30 de cărți, în mare parte fiind ale autorilor bălțeni: Rozalia Blank-Berdicever, Ludmila Fradlis, Ghenadie Gherasim, Iurie Babian, Gheorghe Calamanciuc, Anatol Ursu, Elizaveta Sirota, Elena Volghina, Haralampie Dilion etc.

De asemenea, a semnat scenografia la trei spectacole montate pe scena Teatrului Național „V. Alecsandri” din Bălți: „Ștefan-Vodă din legendă” de Gh. Calamanciuc, „Nora” de Victor Ion Popa și „Pățaniile lui Păcală” de Ion Marcoci.

Bibliografie:

Calamanciuc, Gheorghe. Celebritatea ghinionistului : Roman / Calamanciuc Gheorghe ; cop. : Ada Țăbuleac. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 200 p.

Calamanciuc, Gheorghe. Femeie a târziului : Poeme de dragoste / Gheorghe Calamanciuc ; desene : Ada Țăbuleac. – Chișinău, 2013. – 128 p. : il.

Calamanciuc, Gheorghe. Numele meu e Femeie : Nuvele / Gheorghe Calamanciuc ; cop. : Ada Țăbuleac. – Iași : Junimea, 2018. – 132 p. – (Ficțiune și infanterie).

Calamanciuc, Gheorghe. Candoarea culorii în picturile Adei Țăbuleac / Gheorghe Calamanciuc // Timpul. – 2011. – 15 apr.

Calamanciuc, Gheorghe. Splendorile pictoriței Ada Țăbuleac : [picturile și sculpturile din pai și pănuși ale pictoriței Ada Țăbuleac, dir. Clubului meșterului

popular din mun. Bălți] / Gheorghe Calamanciuc // Literatura și arta. – 2012. – 9 febr. – P. 8.

Jitaru, Valentin. Ada Țăbuleac : „Să lucrezi cu pasiune este secretul fericirii!” / Valentin Jitaru // Făclia. – 2016. – 12 febr. – P. 3.

Jitaru, Valentin. Țăbuleac Adelaida // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru: au colab. : Gheorghe Calamanciuc [et al.]. – Chișinău : [FEP „Tipografia Centrală”], 2018. – P. 347.

V. M.

**Ștefan HEPITEȘ
1851 - 1922**

Fizician, inginer, meteorolog, pedagog și cercetător științific român, creatorul stațiunii meteorologice și seismologice din România, primar, membru titular și vicepreședinte al Academiei Române.

A fost un creator și organizator de instituții și servicii naționale și un îndrumător al personalului de observație. La activitatea organizatorică se adaugă activitatea științifică de cercetare în climatologie și geomagnetism.

Centrul în jurul căruia s-au grupat activitățile lui Hepiteș a fost Institutul Meteorologic al României, pe care l-a organizat și condus între anii 1884-1908. Pe lângă crearea și dezvoltarea rețelei meteorologice naționale, la Institut au funcționat și alte servicii de utilitate națională: măsurii și greutatea, determinarea orei

exacte, seismologie și geomagnetism.

S-a născut la 5/17 februarie 1851, în Brăila, Țara Românească, în familia farmacistului Constantin Hepiteș. A decedat la 15 septembrie 1922, la Brăila.

Școala primară a făcut-o în orașul natal și la Ploiești. Ulterior a urmat studiile la Colegiul „Matei Basarab” din București (1861-1865), apoi cursurile Școlii Militare de Ofițeri din București (1865-1869), pe care a absolvit-o ca șef de promoție, cu gradul de sublocotenent de artilerie. Și-a continuat studiile la Școala Specială de Artilerie și Geniu din Bruxelles (1869-1873), urmând concomitent cursurile Facultății de Științe. În 1873 a obținut titlul de doctor în științe matematice și fizice, a demisionat din armată și s-a înscris la Școala Politehnică din Bruxelles, unde a obținut în 1875 diploma de inginer constructor.

După Războiul de Independență, la care a participat cu gradul de locotenent, a început activitatea de organizare și cercetare, pe care a continuat-o tot restul vieții. A fost inginer în portul Brăila, inginer la Ministerul Lucrărilor Publice, profesor de fizică la Școala de Artilerie, inginer la Căile Ferate Române, profesor la Școala de Silvicultură, inspector general al Domeniilor Statului.

În 1878, la Brăila, a fost fondată de Hepiteș, prima stație meteorologică din România. Făcea singur observațiile din oră în oră, între orele 6 și 22, uneori și noaptea, iar rezultatele erau publicate în ziarele locale. Prima stație meteorologică centrală (de ordinul I) a creat-o în anul 1884, la Școala

de Agricultură de la Herăstrău, București. În același an a luat ființă legală Serviciul Meteorologic al României, sub autoritatea Ministerului Agriculturii, iar Hepiteș a fost însărcinat cu organizarea și conducerea Institutului Meteorologic al României. La cererea sa, România s-a înscris printre țările fondatoare ale Organizației Meteorologice Mondiale (World Meteorological Organization – WMO). În 1885 a apărut primul Buletin meteorologic oficial al Institutului. Stația meteorologică centrală din România a fost mutată în 1898 pe Dealul Filaret. Ulterior a organizat rețeaua meteorologică națională, care la sfârșitul anului 1893 avea în funcțiune 159 de stațiuni. În cadrul Institutului au fost create noi unități: serviciul de măsuri și greutăți, determinarea orei exacte, înregistrarea cutremurelor, măsurători geomagnetice.

Începând cu anul 1892, a fost publicat un Buletin lunar, ceea ce permitea urmărirea rezultatelor pe intervale de timp mai mari. Între anii 1885-1903 rezultatele concretizate în lucrări științifice erau publicate în Analele Institutului Meteorologic al României sau comunicate la reuniuni științifice internaționale. Pentru lucrările prezentate la Expoziția Universală de la Paris din 1889, Institutul a fost distins cu medalia de argint (pentru lucrările „Régime pluviométrique de Roumanie”, „Carte du régime pluviométrique de Roumanie 1/1 000 000” și „Album climatologique de Roumanie”).

În 1883 România a aderat la Convenția Metrului, fapt care a dus la crearea unei

comisii, din care făcea parte și Hepiteș. Această comisie a elaborat Regulamentul cu privire la implementarea legii măsurilor și greutăților metrice. Pentru punerea în aplicare a acestei legi, Ministerul Agriculturii a creat, pe lângă Institutul Meteorologic, Direcția Serviciului Central de Măsuri și Greutăți, avându-l ca șef pe Hepiteș. Savantul a reușit să instaleze, în localul Institutului Meteorologic, un birou de verificări pentru compararea și verificarea etaloanelor de măsuri și greutăți metrice, dotat cu instrumentele necesare. Ulterior a reușit să obțină fondurile pentru construirea unui nou local. A redactat legislația prin care era reglementată aplicarea sistemului metric. Au fost obținute de la Biroul Internațional de Măsuri și Greutăți de la Sèvres cele două prototipuri: metrul național și kilogramul național.

Ștefan C. Hepiteș a reprezentat metrologia românească în organizațiile interguvernamentale create în 1875 sub auspiciile Convenției Metrului: Conferința Generală de Măsuri și Greutăți, Comitetul Internațional de Măsuri și Greutăți și Biroul Internațional de Măsuri și Greutăți. A participat la reuniunile internaționale și a făcut parte din organele de conducere ale acestor organizații.

Începând din 1888 a cerut înființarea unui serviciu al orei la Institutul Meteorologic, înzestrat cu aparatura necesară. În 1893 a sosit luneta meridiană comandată la Geneva și a fost instalată în sala meridiană. Din 1900 efemerida astronomică pentru București a fost calculată în

fiecare an și a fost utilizată în primul rând în serviciul orei, până în 1908, când serviciul, cu toate lucrările și instrumentele, a trecut la Observatorul Astronomic.

Hepiteș a decis să instaleze la Institutul Meteorologic aparatură pentru înregistrarea cutremurelor de pământ. În 1889 a procurat două seismoscoape, instrumente capabile să avertizeze sonor producerea unui cutremur și să repereze momentul ei. A organizat o rețea de observații macroseismice, bazată pe rețeaua de stațiuni meteorologice și deservită de informatori seismici bine instruiți. În 1893 a publicat prima listă a cutremurelor de pământ, care cuprindea macroseismele simțite între 1838 și 1893. A reușit să instaleze în 1895 un microseismoscop și un seismometrograf. În 1902 au fost instalate două seismografe Bosch, de tipul celor în funcțiune atunci la stațiunea seismologică centrală a Europei de la Strasbourg. De la data intrării în funcțiune a acestor seismografe, dările de seamă asupra cutremurelor simțite sau înregistrate în România erau însoțite de reproduceri ale seismogramelor respective, care erau trimise la Strasbourg.

S-a preocupat de instalarea unei stații speciale pentru studiul magnetismului terestru. Pentru serviciul magnetic a fost construit, în 1896, pe Dealul Filaret, pavilionul de magnetism terestru, din materiale amagnetice și dotat corespunzător. Determinările au început în 1898. Institutul Meteorologic a fost invitat de președintele Biroului de Longitudini de la Paris să participe la elaborarea hărții

magnetice a Pământului, prin determinarea valorilor magnetice în diferite regiuni ale țării. Lucrarea s-a desfășurat în anii 1898-1900 și a constat din determinarea tuturor elementelor câmpului geomagnetic (declinația, înclinația și componenta orizontală) în 72 de puncte din țară. Determinările și prelucrarea datelor au fost făcute de Hepites împreună cu asistentul său I. St. Murat. Aceste lucrări de cercetare, reprezentând importante „contribuțiuni la fizica globului”, bazate pe o documentație științifică la zi și folosind rezultatele unor determinări proprii de mare precizie, constituie termeni de referință pentru toate cercetările ulterioare de magnetism terestru din România. În 1902 a fost ales membru al Academiei Române.

Din 1908, după desființarea Institutului Meteorologic și fondarea Observatorului Astronomic și Meteorologic, savantul și-a întrerupt activitatea și a continuat să activeze în cadrul Academiei Române și în diverse organizații internaționale. În anii 1916-1919 a condus Biroul Internațional de Măsuri și Greutăți. În 1919 a fost delegat ca reprezentant al României la Uniunea Internațională de Geodezie și Geofizică, nou constituită.

Bibliografie selectivă:

Hepiteș, Ștefan C. Astronomul Capitaneanu / Ș. C. Hepiteș. – București : [S. n.], 1902. – 30 p.

Hepites, Ștefan C. Discursuri de recepțiune : Academia Română, 25 / Hepites, Ștefan C. Mijloace de investigațiune ale meteorologiei. – București : Institut de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1903. – 59 p.

Hepites, Ștefan C. Mijloace de investigațiune ale meteorolo-

giei : Discurs rostit la 30 martie (12 aprilie) 1903 în ședința solemnă cu răspuns de I. Felix / Ștefan C. Hepites. – București : Institut. de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1903. – 19 p.

Hepiteș, Ștefan C. Repartițiunea ploaiei pe districte și pe basini în România anul 1896 / Ștefan C. Hepiteș. – București : Tipografia Curții Regale, 1898. – 8 p.

Hepites, Ștefan C. Mijloace de investigațiune ale meteorologiei / Ștefan Hepites // Discursuri de recepție. – [S. l.], 2005. – P. 451-499.

Botez, Elvira. Spiru Haret și Ștefan C. Hepiteș – vieți paralele / Elvira Botez // Academica. – 2002. – Nr 2-3. – P. 72-73.

Constantinescu, Liviu. Contribuția lui Ștefan Hepites la dezvoltarea geofizicii / Liviu Constantinescu // Studii și cercetări de geologie, geofizică și geografie. Seria geofizică. – Tom. 15. – 1977. – P. 179-185.

Florinescu, A. Date cronologice cu privire la viața și activitatea lui Ștefan C. Hepites / Florinescu, A. Ștefan C. Hepites, 1851-1922 / A. Florinescu. – București : Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964. – P. 3-6.

Florinescu, A. Scrieri despre viața și activitatea lui Ștefan C. Hepites // Florinescu, A. Ștefan C. Hepites, 1851-1922 / A. Florinescu. – București : Editura Academiei Republicii Populare Române, 1964. – P. 143-144.

Florinescu, A. Viața și opera lui Ștefan C. Hepites // Florinescu, A. Ștefan C. Hepites, 1851-1922 / Hepiteș, Ștefan // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 2. – București : [S. n.], 2000. – P. 87.

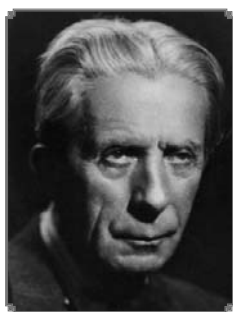
Hepiteș, Ștefan // Personalități românești ale științelor naturii și tehnicii : Dicționar. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1982. – P. 180.

Rusu, Dorina N. Hepiteș, Ștefan // Rusu, Dorina N.

Dicționarul membrilor Academiei Române (1866–2010) / Dorina N. Rusu. – București : Editura Enciclopedică, 2010. – P. 470-471.

Țărălungă, Ecaterina. Hepiteș Ștefan // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 371.

M. C.

Ion MANOLESCU
1881 – 1959

Actor român de teatru și film.

S-a născut la 17 februarie 1881, la Breaza, Valea Prahovei, România. A decedat la 27 februarie 1959, la București.

Școala primară a absolvit-o la Ploiești.

Petrecea vacanța la Sinaia, unde locuiau părinții. Acolo a jucat primul său rol pe scenă, alături de mari actori. De atunci a îndrăgit scena.

În 1902 s-a înscris la Conservatorul de Artă Dramatică din București, concomitent și la Facultatea de Drept, după voia tatălui.

După absolvirea școlii cu eminentă la maestrul Nottara, a debutat în scena teatrală în 1905, în trupa Aristizzei Romanescu. Din 1906 a fost angajat la Teatrul Național din București unde a activat doar trei ani. Ulterior a evoluat cu succes remarcabil pe mai multe scene de teatru,

printre care în mai multe companii: Compania „Davila”, la Teatrul de Comedie, la Teatrul Municipal din București, Teatrul din Craiova, „Bulandra-Storin”, „Manolescu Maximilian” ș. a.

Din 1911 până în 1914 a onorat contractul ca invitat de onoare pe scena Teatrului din Craiova, pe perioada directoratului lui Emil Gârleanu. A interpretat rolul colonelului von Rusch din drama „Disciplina” de Fr. von Conring. A doua perioadă de fructuoasă colaborare a maestrului Ion Manolescu cu Teatrul din Craiova se desfășoară în stagiunea 1924-1925, în timpul directoratului lui Grigore Drăgoescu, când a interpretat 10 roluri de mare substanță: Diavolul („Cocoșul negru” de Victor Eftimiu, piesă la care a semnat și regia), Robert Masselin („Clopoțelul de alamă” de M. Hennequin și R. Colus), Căpitanul („Tatăl de Strinberg”), Pastorul Thomas Armstrong („Cântec vechi” de Sheldon), Conrado Almimi („Moartea civilă” de Giacometti), René („Pescuitorul de umbră” de Jean Sarmant), Jean Guenile („Portofoliul” de Octave Mirbeau), Polifem din poemul omonim al lui Albert Samain, Gringoire din piesa cu același nume al lui Théodore de Banville și în Hamlet, rol pe care l-a jucat pentru prima oară în cariera sa pe scena Teatrului din Craiova. Muzeul Teatrului Național din Craiova păstrează tablouri cu marele actor Ion Manolescu în excepționalul său rol din Hamlet ca și manuscrisul traducerii, făcută tragediei de craioveanul G. Marincu.

În 1929 a revenit la Teatrul Național din București,

pe a cărui scenă joacă până la sfârșitul vieții, excelând în roluri de mare tragism: Conrado („Moartea civilă” de Giacometti), Osvald („Strigoii” de Ibsen), Protasov („Cadavrul viu” de L.Tolstoi), Matei Boiu („Suflete tari” de Camil Petrescu), Gloucester („Regele Lear” de Shakespeare) ș. a.

A jucat roluri și în filme, cum sunt: „Amorurile unei prințese” (1913), „Răzbunarea” (1913), „Pe valurile fericirii” (1920). A scris și a semnat un volum de publicistică „Amintiri”, care a fost publicat în 1962.

În 1919 a înființat și a condus primul sindicat al artiștilor din România. A ocupat și funcția de inspector general al teatrelor.

Întru înveșnicirea numelui marelui actor, în 2011, la Breaza, se desfășoară Festivalul de Ateliere Teatrale „Ion Manolescu”. La 5 octombrie 2019, la Colegiul Național Militar „Dimitrie Cantemir” Breaza, și-a desfășurat lucrările cea de-a VIII-a ediție a Festivalului de Ateliere Teatrale „Ion Manolescu”.

Prin decret al Prezidiului Marii Adunări Naționale a Republicii Populare Române i s-a acordat titlul de artist al poporului din Republica Populară Română „pentru merite deosebite, pentru realizări valoroase în artă și pentru activitate merituosă”.

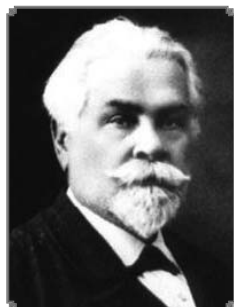
Pentru activitate fructuoasă, a fost distins cu: „Steaua României” clasa I în grad de Cavaler, „Ordinul francez” în grad de Comandor, Laureat al Premiului de Stat.

Berlogea, Ileana. Manolescu, Ion // Teatrul românesc în secolul XX / Ileana Berlogea.

– București : Editura Fundației Culturale Române, 2000. – P. 33.

Manolescu, Ion // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 2. – București : [S. n.], 2000. – P. 320.

M. C.

**Nicolae N. ALEXANDRI
1859 – 1931**

Avocat, publicist, traducător, om politic român, membru al Sfatului Țării din Basarabia.

Este descendent din neamul Alecsandri (nepot al poetului, diplomatului și omului de stat Vasile Alecsandri).

S-a născut la 17 mai 1859 la Chișinău. A decedat la 17 februarie 1931, la Chișinău. A fost înhumat la Cimitirul Ortodox Central de pe str. Armenească din Chișinău.

În 1881 a absolvit Gimnaziul Nr. 1 din Chișinău și este admis la Facultatea de Drept a Universității din Petersburg, unde devine aderent al filosofiei lui Tolstoi și poporanist.

A primit drept moștenire de la unul dintre unchii săi moșia Voronovița din județul Hotin și a organizat acolo o colonie de tip tolstolian. Această colonie a cunoscut o înflorire deosebită în anii 1907–1908, când însuși Lev Tolstoi intenționa să-l viziteze, cei doi fiind foarte apropiați (primul copil al lui Alexandri s-a numit Lev). După pelerinaje prin Elveția și București, frecventează la

Iași cursurile Universității și îl cunoaște pe tânărul său prieten, Pantelimon Halippa, care-l poartă prin aulele și saloanele ieșene, la întrunirile politice și cele studentești, fapt ce îl determină să conceapă la Chișinău editarea ziarului „Cuvânt moldovenesc” (1913). În acele circumstanțe, cunoaște o profundă schimbare, devenind nu doar un fidel adept al lui Tolstoi, ci și un luptător convins pentru drepturile românilor basarabeni. Din 1914 a redactat un ziar cu același titlu.

La 21 martie 1914 este judecat de Tribunalul din Chișinău pentru tipărirea poeziei lui Alexandru Vlahuță „La icoană”.

A participat la ședința de constituire a Partidului Național Moldovenesc (3 aprilie 1917), fiind ales membru al Comitetului provizoriu. Membru al biroului de organizare al Sfatului Țării și președinte de vârstă al acestui organ legislativ, a fost cel care a deschis ședințele primului Parlament basarabean la 21 noiembrie 1917. Director al cotidianului „Sfatul Țării”.

A fost printre votanții Unirii de la 27 martie/9 aprilie 1918, iar după aceasta unul din cei mai activi deputați ai Sfatului Țării, la 11 mai devenind membru, iar de la 13 iulie 1918 președinte al Comisiei Constituționale. A fost împotriva anulării condițiilor de unire a Basarabiei cu România, exprimând în mai multe rânduri dezacordul față de politicile românești în Basarabia. La 20 noiembrie a redactat un memoriu către guvernul român, cerând respectarea condițiilor votate la 27 martie 1918. Din acest considerent a fost prezent la ședința din 27 noiembrie, care vota unirea necondiționată, dar

a părăsit-o în semn de protest, deoarece nu putea accepta renunțarea la Unirea condiționată și dizolvarea Sfatului Țării. A fost senator și vicepreședinte al Senatului României (1921).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2009”. – Chișinău, 2008. – P. 136-137.

Bibliografie selectivă:

Cojocaru, Gheorghe E. Sfatul Țării : itinerar : [Nicolae N. Alexandri] / Gheorghe E. Cojocaru. – Chișinău : Civitas, 1998. – 56 p.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Alexandri (Leonard) (17.V.1859-17.II. 1931) / Gheorghe Baciu // Personalități notorii ale neamului. - Chișinău : [S. n.], 2018. - P. 53-55.

Colesnic, Iurie. Nicolae N. Alexandri / Iurie Colesnic // Basarabia necunoscută. Vol. 1. - Chișinău : Universitas, 1993. - P. 22-31.

Colesnic, Iurie. Nicolae N. Alexandri / Iurie Colesnic // Generația Unirii. - Chișinău : Museum, 2004 - P. 106 - 107.

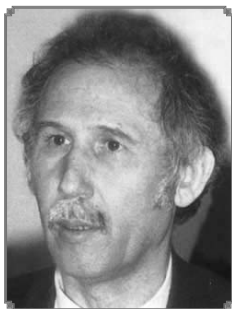
Colesnic, Iurie. O ramură genealogică de la Venetia dispărută în Gulag : [Nicolae N. Alexandri] / Iurie Colesnic // Timpul. - 2013. - 5 iul. - P. 19.

Nicolae N. Alexandri // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 6. - Chișinău : Draghiștea. - 2006. - P. 581.

Tașcă, Mihai. Sfatul Țării și actualele autorități locale : [Nicolae N. Alexandri] / Mihai Tașcă // Timpul de dimineață. - 2008. - 27 iun. - P. 16.

Bezveconnâi, Gheorghe G. Предсмертное письмо Николая Николаевича Александри (1859-1931) Замфиру Константиновичу Арборе (1848-1933) / Gheorghe G. Bezveconnâi // Din trecutul nostru. – 1934. – Nr 7-8. – P. 45-46.

M. C.

Marin SORESCU
1936 - 1996

Poet, dramaturg, prozator, eseist, traducător și pictor român, membru titular al Academiei Române.

Este considerat unul dintre cei mai mari scriitori români contemporani. A fost cunoscut în timpul vieții pe aproape toate continentele planetei. Operele lui au fost traduse în: SUA, Canada, Mexic, Brazilia, Columbia, India, Anglia, Germania, Franța, Grecia, Suedia, Italia, Olanda, Spania, Portugalia, China, Singapore, Rusia, Cehia, Slovacia, Serbia, Macedonia, Bulgaria ș. a., totalizând peste șazeci de cărți apărute în străinătate.

S-a născut la 19 februarie 1936, în satul Bulzești, județul Dolj, Regatul României. A decedat la 8 decembrie 1996, la București.

A făcut școala primară în satul natal, după care și-a continuat studiile la Colegiul Național „Frații Buzești” din Craiova, ulterior a studiat la Școala Medie Militară din Predeal. Studiile universitare le-a făcut la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filologie (1955-1960). A luat licența în limbi moderne. După absolvire s-a stabilit la București și s-a afirmat în lumea literară ca poet, romancier, dramaturg, eseist. În perioada 1978-1990 a fost redactor-șef la re-

vista craioveană „Ramuri”, de unde a fost forțat să plece în 1991. După Revoluția română din 1989, a ocupat funcția de Ministru al Culturii, în cadrul cabinetului Nicolae Văcăroiu (25 nov. 1993 - 5 mai 1995).

A debutat cu primul său volum de parodii „Singur printre poeți” în 1964. Au urmat peste 23 de volume de poezii, printre care: „Tușiți”(1970), ciclul de 4 volume „La liliaci” (1975, 1977, 1980, 1988), „Poeme Sorescu” (1965), „Moartea ceasului” (1966), „Iona” (1968), „Lirice Pasternac” (1969), „Rame - Douăzeci și cinci de poezii” „Singur printre poeți”, „Suflete, bun la toate” (1972), „Insomnii - Microeseuri” (1975), „Norii” (1975), „Fântâni în mare” (1982), „Drumul Sorescu”, „Ieșirea prin cer” (1984), „Tratat de inspirație” (1985), „Poezii Sorescu” (1990 - 1993), „Poezii alese de cenzură” (1991), „Moment poetic”, „Poezii Sorescu” (1996), „Opere Sorescu” (2002-2006), „Poezii Sorescu” (2006) ș. a.

A semnat și piese de teatru: „Unde fugim de-acasă? - Aproape teatru, aproape povești”(1966), „Paraclicerul” (1970), „Matca - Piesă în trei acte” (1976), „Teatru Sorescu” (1980), „Vărul Shakespeare și alte piese” (1992), „A treia țepă” (1993), „Iona și alte două piese” (2005) ș. a. Este autorul unei capodopere „Iona”, care împreună cu alte piese ale sale, figurează în repertoriul multor teatre din lume. Creația sa dramaturgică poate fi considerată și ea ca fiind excepțională. Piesele sale sunt traduse și prezentate pe scene din Paris, Zurich, Tampere, Berna,

Copenhaga, Geneva, Napoli, Helsinki, Varșovia, Port-Jefferson (SUA).

A dedicat multe volume copiilor: „Unde fugim de acasă?” (1967), „Cirip-ciorap” (1993), „Din grădina copilăriei - Culegere de poezii pentru elevii din clasele I-IV” (1996), „Lulu și Gulu-Gulu: Versuri pentru copii, ilustrate de autor” (1995), „Poezii alese - Antologie pentru uz școlar” (2006) ș. a.

A tradus versuri ale lui Boris Pasternak. Poezia „Perseverență”, tradusă în engleză, a apărut în metrul din Londra și va sta acolo patru săptămâni, după decizia Primăriei din Londra. S-a făcut remarcat și prin preocuparea pentru pictură, deschizând numeroase expoziții în țară și în străinătate.

A fost membru al Academiei Române, membru al Programului Internațional pentru Scriitori la Universitatea din Iowa - SUA, al Academiei Mallarme din Paris, al Academiei Europene de Știință și Artă din Venetia, al Academiei de Arte, Știință și Profesii din Florența. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din România, președintele Uniunii Scriitorilor din Craiova. A fost nominalizat pentru Premiul Nobel pentru literatură.

I-au fost decernate înalte distincții: Premiul Academiei Române (1968, 1977), Premiul Uniunii Scriitorilor (1966, ulterior a repetat această performanță de cinci ori), Premiul Academiei Române pentru dramaturgie (1970).

Deține și premii internaționale, printre care: Premiul „Herder”, Universitatea din Viena (1991); Medalia de Aur pentru poezie „Napoli ospi-

ti”, Italia (1970); „Le Muse”, acordat de Accademie delle Muse, Florența, Italia (1978); Premiul Internațional „Fernando Rielo”, Madrid, Spania (1983); Premiul „Felix Romuliana”, Belgrad (1994).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 63-64; „Calendar Național 2011”. – P. 58.

Bibliografie selectivă:

Sorescu, Marin. Bile și cercuri / Marin Sorescu. - Chișinău : Prut Internațional, 2004. - 184 p. - (Laurii poeziei. Colecția cărți minuscule).

Sorescu, Marin. Lulu și Gulu-Gulu : Versuri pentru copii, ilustrate de autor / Marin Sorescu. - București : Creuzet, 1995. - 111 p.

Sorescu, Marin. Sonete / Marin Sorescu ; pref. : George Sorescu ; ed. îngr. : Mihaela Constantinescu-Podocea. - București : Art, 2016. - 262 p.

Sorescu, Marin. The Past Perfect of Flight / Marin Sorescu ; transl. : Adam J. Sorkin [et al.]. - Bucharest : The Romanian Cultural Institute Publishing House, 2004. - 310 p.

Sorescu, Marin. Trei dinți din față : Roman / Marin Sorescu ; pref. de Sorina Sorescu. - București : Jurnalul Național, 2009. - 559 p.

Sorescu, Marin. Vărul Shakespeare și alte piese : teatru / Marin Sorescu. - București : Cartea Românească, 1992. - 288 p.

Antologia fabulei românești de la Dimitrie Țichindeal până la Marin Sorescu / Ed. îngr. : Adrian Săvoiu. - București : Art, 2017. - 261 p.

Nedelea, Gabriel. Introducere în neomodernismul românesc : Nichita Stănescu și Marin Sorescu : Note de curs / Gabriel Nedelea. - Craiova : Universitaria, 2016. - 119 p.

Proză umoristică : de la Costache Negruzzi la Marin Sorescu

cu / cuvânt înainte : Valeriu Răpeanu; antol., note biobibliogr. : Elena Docsănescu. - București : Coresi, 2002. - 511 p.

Brownjohn, Alan. Sick with writing: Marin Sorescu / Alan Brownjohn // TLS : The Times Literary Supplement. - 2002. - Nr 5178, June 28. - P. 26.

Cimpoi, Mihai. Canonul estetic sorescian : [Marin Sorescu - 75] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. - 2011. - 10 mar. - P. 4.

Cimpoi, Mihai. Cartea lui Eminescu - cartea noastră : În viziunea lui Marin Sorescu / Mihai Cimpoi // Viața Basarabiei. - 2019. - Nr 2. - P. 7-9; Literatura și arta. - 2019. - 29 aug. - P. 4.

Cioabla, Adrian Eugen. Sorescu din nou sub lupă / Adrian Eugen Cioabla // România literară. - 2015. - 15 mai. - P. 7.

Crihană, Luminița. Răsfrângeri ale personalismului în „Paracliserul”, de Marin Sorescu / Luminița Crihană // Communication Interculturelle et Littérature (Galați). - 2012. - Nr 1(18). - P. 179-205.

Parpală, Emilia. Emoții în context: La lilieci de Marin Sorescu / Emilia Parpală // Comunicare și identitate. Perspective lingvistice și culturale. - Craiova : [S. n.], 2011. - P. 318-327.

Piru, Al. Poezia românească contemporană. 1950-1975. Vol. 2 (despre Marin Sorescu) / Al. Piru. - București : Editura Eminescu, 1975. - P. 172-190.

Rachieru, Adrian Dinu. Marin Sorescu sau spiritul parodic / Adrian Dinu Rachieru // Convorbiri literare. - 2012. - Nr 1 (193). - P. 73-78.

Sorescu, Marin // Dicționarul literaturii române. Vol. 2, Lit. M-Z. - București : [S. n.], 2012. - P. 503.

Sorescu, Marin // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 11. - București : [S. n.], 2009. - P. 297.

Tatomirescu, Ion Pachia. „Iona” de Marin Sorescu - o dramă de întemeiere a paradoxismului / Ion Pachia Tatomirescu

rescu // Lumina. - 2011. - Nr 1-2. - P. 7-20.

Țărălungă, Ecaterina. Sorescu Marin // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țărălungă. - București : Litera Internațional, 2011. - P. 720.

M. C.

Maria PLOAE
1951

Actriță română de teatru și cinema.

S-a născut la 19 februarie 1951 în satul Dealu Perjului, comuna Oncești, județul Bacău, România.

Din copilărie recita și cânta pe mica scenă de la grădiniță, moștenind talentul mamei, care juca diverse roluri pe scena Căminului Cultural din localitate. La 12 ani au adus-o la București și au dat-o spre înfiere unei surori de-a mamei, Elena și soțul ei, Ion Ploae. La București a urmat cursurile la Școala Populară de Artă și cursurile de actorie cu actrița Maria Potra. Între 1972-1975 a făcut studii la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București, clasa Octavian Cotescu și Ovidiu Schumacher. A fost în aceeași grupă cu Horațiu Mălăele și Dan Condurache, iar de generație - cu Vlad Rădescu și Mircea Constantinescu.

Încă de pe băncile facultății actrița a jucat pe scena Teatrului de Comedie, iar în

anul 1974 și-a făcut debutul și în cinematografie, fiind remarcată de regizorul Sergiu Nicolaescu, care a distribuit-o în rolul Domnișoarei Jugu din filmul „Un comisar acuză”. Filmul care a consacrat-o este comedia „Toamna bobocilor”, în care a interpretat rolul profesoarei Mariella, fiind distribuită alături de celebrii actori Draga Olteanu Matei și Marin Moraru. Astfel, înainte de a-și termina studiile, lucra deja alături de actori importanți ai teatrului și filmului românesc, precum Irina Petrescu, Leopoldina Bălănuță, Petrică Gheorghiu în filmul „Dincolo de pod”. După absolvirea facultății, în 1975, joacă în „Pintea” și în „Dumbrava minunată”. Următorii ani după absolvire, Maria Ploae a jucat în producțiile „Mara”, „Pintea”, „Dumbrava minunată”, „Luchian”, „Undeva în est”, devenind o apariție foarte apreciată în cinematografia românească.

În 1976 s-a căsătorit cu regizorul Nicolae Mărgineanu și au împreună trei copii: Ana Mărgineanu, regizor de teatru și film, care a lucrat cu mama sa la Teatrul Foarte Mic, Nicolae Mărgineanu jr., specializat în multimedia și care activează și el în lumea artistică și Oana Maria Mărgineanu, actrița care a debutat în filmul tatălui ei, „Logodnicii din America”. Înainte de 1989 Maria Ploae împreună cu soțul său, Nicolae Mărgineanu, făceau filme pe bandă rulantă. Apoi s-a dedicat teatrului.

Până în prezent are la activ peste 30 de filme, printre care: „Frații Jderi” (1974) - țărancă, „Un bulgăre de humă” (1974) - Veronica Micle, „Pălăria florentină”

(TV, 1976), „Mânia” (1977), „Vooruzhyon i ochen opasen” (1977) - Dolores Damfi, „Dincolo de pod” (1976) - Sida, fiica Marei, „Dumbrava minunată” (1980), „La răscrucea marilor furtuni” (1980) - Maria Rosetti, „Întoarcerea din iad” (1983) - Veronica, „Cuibul de viespi” (1987) - Margareta „Margot” Aldea, fiica Anetei Duduleanu, „Desene pe asfalt” (1989), „Campioana” (1990), „Undeva în Est” (1991) - Stanca, „Ochii care nu se văd” (1994) - Mara, „Vox Maris” (1995), „Șarpele” (1996, TV) - vocea Dorinei, „Faimosul Paparazzo” (1999), „Fii cu ochii pe fericire” (1999), „Bindecuvântată fii, închisoare” (2002) - Nicoleta Bruteanu, „Inocență furată” (2006) - Angela, „Dragoste de mamă” (2006) - Doina, „Logodnicii din America” (2007) - Sanda, „Doctori de mame” (2008) - Letitia Zaharescu, „The Princess and the Frog aka Prințesa și Broscoiul” (2010) - Eudora (voce), „O lună în Thailanda” (2012) - Elena, „Pop-Up” (2015) - Nina ș. a. În paralel cu cele 30 de filme în care a fost distribuită, artista a interpretat numeroase personaje pe scena Teatrului de Comedie și a Teatrului Mic din București, în spectacole precum: „Să îmbrăcăm pe cei goi” de Luigi Pirandello, „Diavolul și Bunul Dumnezeu” de J. P. Sartre, „Doi pe un balansoar” de William Gibson, „Nu pot să dorm” de Ion Brad, „Lewis și Alice” de Michel Suffrau și Martine Berteuil, „Fără aprobare” de Petre Ispas, „Piațeta” de Carlo Goldoni, „Fazanul” de Georges Feydeau, „Sfârșitul Troiei” de Walter Jens, „Biloxi Blues” de Neil Simon.

Continuă să joace și în pre-

zent în filme și pe scena teatrului românesc și să susțină recitaluri de poezii, iar un exemplu ar fi Shakespeare: „Sonete”, la Teatrul Mic.

Cele mai recente proiecte ale sale sunt legate de domeniul teatrului, actrița jucând în stagiunea 2016-2017 pe scena Teatrului Mic, alături de Gheorghe Visu în spectacolul „Anul dispărut. 1989”, regizat de fiica sa, Ana Mărgineanu. Pentru activitatea sa a fost decorată la 13 decembrie 2002 cu Ordinul Național Pentru Merit în grad de Cavaler, alături de alți actori, „pentru devotamentul și harul artistic puse în slujba teatrului românesc, cu prilejul împlinirii unui veac și jumătate de existență a Teatrului Național din București”.

În 2003 a fost distinsă cu un premiu special, trofeul Grand Prix Nova, oferit în cadrul Festivalului Internațional de Teatru Radiofonic și înmănat de însăși Prințesa Margareta. Tot în 2003, la Festivalul Filmelor Lumii din Montreal, a fost distinsă cu Premiul pentru cea mai bună contribuție artistică, acordat filmului „Bindecuvântată fii, închisoare”, pentru rolul principal, în regia lui Nicolae Mărgineanu. Acest premiu a fost decernat în prezența unei alte mari actrițe, Jacqueline Bisset Premiul AUR – Best Actress.

Rîpeanu, Bujor T. Ploae Maria // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii: 2345 cinești, actori, critici și istorici de film și alte personalități.... / Bujor T. Rîpeanu. – București : Meronia, 2013. – P. 445.

M. C.

**Mihai
AMIHALACHIOAIE
1961**

Acordeonist, dirijor de muzică populară, simfonică și de operă.

S-a născut la 23 februarie 1961, în satul Molnița, regiunea Cernăuți. Studiile muzicale le-a început la Școala de Muzică din orașul Herța, după care și-a continuat studiile la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga”. În anul 1985 a absolvit Conservatorul de Stat „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), specialitatea: pian, acordeon și dirijat orchestra populară.

În anul 1997 a absolvit a doua facultate la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Specialitatea dirijat muzică simfonică și de operă.

Din anul 1998 este dirijor al Filarmonicii Naționale, al Orchestrei Naționale de Cameră, al Orchestrei Simfonice a Radioteleviziunii din Chișinău și dirijor al Teatrului Național de Operă și Balet de la Chișinău.

În perioada 2001-2002 își perfecționează măiestria cu maestrul Antoni Ros Marba la Barcelona (Spania), dirijat simfonic.

În anul 1985 și-a început cariera muzicală în calitate de acordeonist și dirijor

de muzica populară a Ansamblului „Busuioc Moldovenesc”. În anul 1998 colaborează, ca dirijor, cu Filarmonica Națională, cu Orchestra Națională de Cameră și cu Orchestra Simfonică Radio-TV din Chișinău. Actualmente este dirijor angajat al Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” din Chișinău.

A colaborat fructuos cu Grupul „Provincialii” din România.

A efectuat turnee artistice peste hotarele țării, precum România, Spania, Bulgaria, Germania, Franța, Italia, Marea Britanie ș. a.

Pentru întreaga sa activitate a fost distins cu titlul onorific maestru în artă (2001).

Bibliografie:

Ungureanu, Larisa. Focul de la inimioară : [înregistrări sonore muzicale] / Larisa Ungureanu; Orchestra de muzică populară „Busuioc Moldovenesc”, dirijor : Mihai Amihalachioaie. – Chișinău : Music Master, 2006. – 1 casetă audio STEREO HX-PRO.

Zagoreanu-Grădinaru, Silvia. Îmi cânt cântecele mele : [înregistrări sonore muzicale] / Silvia Zagoreanu-Grădinaru ; Orchestra de muzică populară „Busuioc Moldovenesc”, dirijor : Mihai Amihalachioaie. – Chișinău : Music Master, [2005]. – 1 casetă audio STEREO HX-PRO.

Chirilescu, Carolina. Mihai Amihalachioaie : „Busuioc Moldovenesc” nu și-a întrerupt activitatea, a lipsit doar de pe scenă”: [revenirea Orchestrei de Muzică Populară „Busuioc Moldovenesc”] / Carolina Chirilescu // Jurnal de Chișinău. – 2011. – 4 noiem. – P. 19.

Mihai Amihalachioaie : [interpret-instrumentist, dirijor : date biografice] // Realități culturale. –

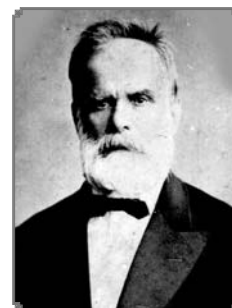
2014. – Nr 2. – P. 10.

Morăraș, Mihai. Amihalachioaie, Mihai : [Mihai Amihalachioaie, conducătorul Orchestrei de Muzică Populară „Busuioc Moldovenesc”] / Mihai Morăraș // Rădăcinile rămân acasă / Mihai Morăraș. – Cernăuți : Biblioteca Bucovinei „I. S. Sbiera”, 2002. – P. 14-19.

Morăraș, Mihai. Un sensibil exeget al muzicii clasice : [Mihai Amihalachioaie, dirijor la Opera Națională] / Mihai Morăraș // Literatura și arta. – 2003. – 4 dec. – P. 8.

Roibu, Nicolae. Mihai Amihalachioaie : „Busuioc Moldovenesc” revine în scenă : [Mihai Amihalachioaie, conducătorul Orchestrei de Muzică Populară „Busuioc Moldovenesc”] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 2 noiem. – P. 8.

M. C.

**August Treboniu
LAURIAN
1810 – 1881**

Filolog, istoric, publicist român, profesor universitar, om politic, deputat, unul dintre fruntașii Revoluției de la 1848-1849 din Transilvania. Membru fondator al Academiei Române și președinte al acesteia.

Promotor al curentului latinist, a reorganizat învățământul din Moldova și a introdus limba latină ca limbă obligatorie de studiu. A avut o contribuție semnificativă la formarea terminologiei filo-

sofice în limba română.

Nume original – Augustin Trifan. S-a născut la 17 iulie 1810, la Fofeldea, județul Sibiu, România. A decedat la 25 februarie 1881, la București și a fost înmormântat la Cimitirul „Bellu”. Tatăl, Pavel Trifan, a fost preot român unit (greco-catolic) din Fofeldea. Și-a făcut studiile secundare la Sibiu. A urmat cursurile Școlii normale din Sibiu, după care și-a continuat studiile la Facultatea de Filosofie din Cluj (1831). Din 1835 a studiat la Viena științele matematice și astronomice la Institutul Politehnic. Ulterior și-a luat doctoratul la Hanovra.

În 1842 se stabilește la București, la invitația lui Alexandru Ghica al Munteniei și la sugestia lui Petru Poenaru. A fost angajat în calitate de profesor de filosofie și limba latină la Colegiul „Sfântul Sava” din București (1842-1848). Ulterior fost profesor la Universitatea din București, unde l-a întâlnit pe Nicolae Bălcescu, împreună cu care a publicat prima revistă de istorie românească, numită „Magazin istoric pentru Dacia” (1845), care se adresa românilor din toate cele trei principate. Articolele acestei reviste au promovat un punct de vedere naționalist privind vechimea, continuitatea și unitatea românilor din Transilvania, Moldova și Muntenia. S-a înscris în „Frăția” în 1843. A fost un participant activ la Revoluția de la 1848 din Ardeal. La îndrumarea lui Nicolae Bălcescu, s-a întors în Transilvania și a contribuit la organiza-

rea mișcării revoluționare, ca mobilizator și conducător. În 1848 a participat la Revoluția din Transilvania. A fost ales vicepreședinte al Comitetului Național de la Sibiu și a redactat manifestele revoluționare ale românilor transilvăneni. În 1849 a făcut parte din delegația care a prezentat împăratului Austriei, la Viena, petiția românilor, care exprimau doleanțele lor, enumerate la Adunarea Națională de la Blaj.

În 1852 a plecat în Moldova, la chemarea principelui Grigore Ghica, fiind angajat în funcția de inspector general al școlilor naționale. S-a preocupat de reorganizarea învățământului din Moldova, a înființat școli, a introdus studiul obligatoriu al limbii latine, a elaborat manuale școlare de geografie și istorie, printre care „Istorie a românilor” în trei volume (1853). Între 1871-1876, în colaborare cu Ioan C. Massim, profesor la Colegiul „Sf. Sava” din București, a publicat „Dicționarul limbii române”, în două volume.

În 1855 a întreprins o călătorie de documentare în Italia, Franța și Germania. Poseda și vorbea patru limbi străine: latina, germana, franceza și maghiara. Din 1858 activează în București, pentru campania pro-unionistă, militând pentru unirea principatelor române. În 1861 a fost printre membrii fondatori ai „Asociației Transilvania pentru cultura și literatura poporului român ASTRA”. Între anii 1867-1874 a fost membru, ulterior președinte al ASTRA din Sibiu.

În 1863 exercită funcția

de director al Școlii Superioare de Litere din București. Ulterior a fost profesor de literatura română și a fost ales decan al Facultății de Litere (1864-1882). În 1867 a fost unul dintre fondatorii Academiei Române, fiind ales secretar general al Societății Academice Române (azi Academia Română) și președinte al Secției literare (1867-1876). Între anii 1870-1878 a exercitat funcția de președinte al Societății Academice Române.

Întru înveșnicirea numelui savantului, în localitatea de baștină Fofeldea, Sibiu, a fost inaugurat un bust, sculptat de Nicolae Pascu Goia. În parcul „Astra” din Sibiu a fost dezvelit un bust al lui August Treboniu Laurian (sculptor Adrian Popescu, 2010). Și în București a fost ridicat un bust. La cea de-a 200-a aniversare de la nașterea savantului, Banca Națională a pus în circulație, în scop numismatic, o monedă comemorativă de argint (2010).

Bibliografie:

Lauriani, A. Treboniu. Coup d'oeil sur l'histoire des Roumains / A. Treboniu Lauriani. – București : Imprimerie du Collège National, 1846. – 76 p.

Laurian, August Treboniu. Elemente de istorie și biografii : pentru clasa IV-a a Școlilor primare din Moldavia / August Treboniu, Laurian. Inspectoriu general al Școlilor. – Iași : Tipogr. Buciumului Român (Proprietarii T. Codrescu și D. Gusti), 1857. – 144 p.

George Bariț și contemporanii săi. Vol. 1: Corespondența primită de la Aron Florian, August Treboniu Laurian și Ioan Maiorescu. – București : Minerva, 1973. – 481 p.

Popescu Teiușan, Ilie. August Treboniu Laurian : Viața și activitatea sa / Ilie Popescu Teiușan, Vasile Netea. – București : Editura Didactică și Pedagogică, 1970. – 302 p.

Roșu, Victor-Tudor. August Treboniu Laurian (1810-1881) : discurs istoric romantic / Victor-Tudor Roșu. – Cluj-Napoca : Accent, 2008. – 307 p.

Agachi, Alexei. August Treboniu, Laurian // Agachi, Alexei. Dicționar de istorie / Alexei Agachi. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 227.

Bălan, Nina Aurora. Contribuția lui A. T. Laurian la trecerea limbii române la alfabetul latin / Nina Aurora Bălan // Materialele conferinței științifice naționale cu participare internațională „Învățământ superior : tradiții, valori, perspective”. – Chișinău, 2018. – P. 13-20.

Crețu, Stanuța. Laurian, August Treboniu // Dicționarul literaturii române : De la origini până la 1900 / Stanuța Crețu, Gabriela Drăgoi, Florin Faifer [et al.]. – București : GUNIVAS, 2002. – P. 501.

Dumitrașcu, K. Note preliminare asupra ediției moderne a operei „Tentamen criticum” de A. T. Laurian / K. Dumitrașcu // Analele Universității din Craiova. Ser. : Științe filologice. Lingvistică. – 2002. – Nr 1-2. – P. 153-156.

Hanganu, Aurelia. August Treboniu Laurian și dicționarul tezaur al limbii române / Aurelia Hanganu // BiblioScientia. – 2012. – Nr 7-8. – P. 5-10.

Laurian, Treboniu August // Dicționar al personalităților Revoluției de la 1848-1849 din Banat și Transilvania : (Chipuri dintr-un an de neuitat) : 160 de ani de la eveniment = Dictionary of the 1848-1849 Revolution's Personalities from Banat and Transylvania : (Portraits from a Memorable Year) : the 160 th anniversary / Liviu Botezan, Ela Cosma, Ionuț Isac. – București : [S. n.], 2008. – P. 202-212.

Roșu, Victor-Tudor. Isto-

rie trăită la August Treboniu Laurian. Studiu de caz : Istoria românilor (1862) / Victor-Tudor Roșu // Annales Universitatis apulensis: Series historica. – Alba Iulia. : Universitatea „1 Decembrie 1918”. – 2004. – Nr 8. – P. 119-123.

Rusu, Dorina N. August Treboniu Laurian // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române / Dorina N. Rusu. – București : Ed. Academiei Române, 1999. – P. 467.

Țarălungă, Ecaterina. Laurian, August Treboniu // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 433.

M. C.

Dumitru PASAT
1951

Scriitor, publicist, eseist, poet, istoric și critic literar.

Semnează și cu pseudonimele Dumitru Ioanide și Dumitru Delasloboziamare.

S-a născut la 25 februarie 1951, Bolșaiia Sia, Turaceak, reg. Altai, Siberia. Părinții au fost deportați în 1949 din satul Slobozia Mare, județul Ismail, azi Cahul. A revenit la baștină la 24 martie 1957. În localitatea natală a absolvit școala de opt ani (azi Gimnaziul „Gheorghe Mare”), apoi școala medie (azi Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”). A urmat Facultatea de Litere a USM, absolvind-o în 1979.

Între 1979 și 1992 a fost angajatul Bibliotecii Naționale,

în calitate de șef oficiu redactare și editare. A urmat un alt loc de muncă, la Academia de Poliție „Ștefan cel Mare”, unde a exercitat funcția de șef al bibliotecii specializate. Tot acolo a ținut și cursul de filosofie (1993-1999).

În perioada 2000-2005 a fost șef al oficiului studii și cercetări la Centrul Academic „Eminescu”. Ulterior a fost manager la Editura „Pontos”.

Între 2009 și 2016 a lucrat la Liceul Profesional Nr. 1 din Chișinău, unde este șef al Laboratorului creativitate extracurriculară. Pe lângă acestea, este și redactor-șef al revistei liceului „Pro Lyceum”.

A început procesul de publicare în 1968 în ziarul raional din Vulcănești. De-a lungul carierei a colaborat cu periodicele „Literatura și arta”, „Făclia”, „Destin românesc”, „Basarabia”, „Limba română”, „Moldova suverană”, „Tineretul Moldovei”, „Natura”, „Realități culturale”, „Luceafărul”, „BiblioPolis”, „Univers pedagogic pro” etc.

În calitate de scriitor cu viziune filosofică, a abordat în scrierile sale marii gânditori ai lumii și ai neamului: Avicenna, Marcus Aurelius, Leibniz, Schopenhauer, Kant, Hegel, Nietzsche, Heidegger, Cantemir, Maiorescu, Conta, Eminescu, Iorga, Kogălniceanu, Vulcănescu, Eliade, Bлага, Cioran ș. a. A prefațat și a recenzat lucrări ale scriitorilor contemporani, precum: C. Partole, S. Belicov, M. Mardare, M. Neagu, Ș. Sofronovici, V. Fonari, D. Dabija, A. Doga ș. a.

A debutat editorial cu lucrarea „Eminescu și fascinația cărții” (2002). După aceasta au urmat: „Peste secolele toate. Exegeze și creații semnate de bibliologi” (2003), „Pro-

funzimi de spirit. Interpretări literare și deschideri filosofice” (2003), „Noaptea oarbe” (2005), „Nimic mai aproape” (2006), „ABC-eu spiritual” (2006), „Omul și asteroidul Grebenikov” (2008), „Confesiuni epistolare: M. Eminescu – V. Micle” (2009), „Clipa, doar ea = Миг, только миг” (2010), „Dimitrie Cantemir: tentații metafizice” (2013), „Eminescu și cugetul german” (2013), „Slobozia Mare: Vatra dăinuirii strămoșești la 580 de ani” (2016), „Dialoguri la Masa Tăcerii” (2017), „Pastile de minte” (2017), „La vatra slovelor cu tâlc” (2018), „Interferențe filosofice germano-române” (2019) ș. a.

Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova, al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, al Uniunii Scriitorilor Europeni de limbă română, membru al Asociației Foștilor Deportati și Deținuți Politici, membru al Uniunii Oamenilor de Creație, al Asociației Filosofilor și al Asociației Oamenilor de Știință și Cultură. Membru fondator și președinte al Asociației Obștești „Societatea Culturală Pro Filologie” (2019).

Laureat al săptămânalului „Literatura și arta” pentru publicistică, critică literară și știință (1999-2019). Deține Diplome de Excelență acordate de USM (2008) și Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România (2014, 2016, 2018, 2019 – „Pentru promovarea filosofiei în publicistică”), diploma Departamentului trupelor de carabinieri al MAI (2012), diploma Salonului Internațional de Carte, ediția a XXIII-a (2014), Premiul special al USM (2019 – pen-

tru lucrarea „Interferențe filosofice germano-române”).

A se vedea și articolul din Calendar Național 2011. – Chișinău, 2010. – P. 59-61.

Bibliografie selectivă:

Pasat, Dumitru. Dialoguri la Masa Tăcerii : Interviuri solicitate și realizate / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2017. – 372 p.

Păsat, Dumitru. Interferențe filosofice germano-române : Festin dialogal / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2019. – 240 p.

Rec. : Țapoc, Vasile. Potențialul spiritual româno-german / Vasile Țapoc // Univers pedagogic pro. – 2019. – 19 dec. – P. 9.

Pasat, Dumitru. La vatra slovelor cu tâlc : Colocuiuni / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2018. – 340 p.

Rec.: Cimpoi, Mihai. Sinele propriu și Eul altuia / Mihai Cimpoi // Realități culturale. – 2019. – Nr 2. – P. 14.

Pasat, Dumitru. Pastile de minte : Eseuri și notițe filosofice / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2017. – 140 p.

Rec.: Globa, Elizaveta. Vocația de Om și vocația de profesionist a scriitorului Dumitru Păsat, în plină dăruire / Elizaveta Globa // Univers pedagogic pro. – 2017. – 14 dec. – P. 8.

Pasat, Dumitru. Slobozia Mare : Vatra dăinuirii strămoșești : (Itinerar spiritual la 580 de ani) : Donație / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2016. – 92 p.

Marx, Karl. Manuscrise inedite despre Principatele Române / Karl Marx, alcăt. : D. Pasat. – Chișinău : Pontos, 2018. – 120 p.

Rec. : Clipă, Ana. Karl Marx „Manuscrise inedite despre Principatele Române” / Ana Clipă // Univers pedagogic pro. – 2018. – 7 iun. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Filosofia lui Eminescu ca valoare formativă

pentru contemporaneitate : Scriitorul Dumitru Pasat în dialog cu dr. hab., prof. univ. Vasile Țapoc, Universitatea de Stat din Moldova / Dumitru Pasat, Vasile Țapoc // Univers pedagogic. – 2018. – Nr 2. – P. 105-108.

Pasat, Dumitru. Alecu Russo despre filonul de aur al creației folclorice : (200 de ani de la naștere) / Dumitru Pasat // Realități culturale. – 2019. – Nr 3. – P. 8-11.

Pasat, Dumitru. Alecu Russo despre folcloristică / Dumitru Pasat // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – Chișinău, 2015. – P. 25-31.

Pasat, Dumitru. Căderea unui nou început : [65 de ani de la nașterea poetului Eugen Gheorghiu] / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2016. – 21 ian. – P. 8.

Pasat, Dumitru. Dârz apărător de țară și de neam : [Ștefan Sofronovici] / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2017. – 14 sept. – P. 6.

Pasat, Dumitru. Eminesciana filosofică / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2019. – 1 iun. – P. 6 ; 13 iun. – P. 6.

Pasat, Dumitru. Eminescu și spiritul hegelian / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2019. – 13 iun. – P. 4.

Pasat, Dumitru. Filosofia în orizontul gândirii eminesciene / Dumitru Pasat, Vasile Țapoc // Literatura și arta. – 2016. – 21 ian. – P. 4.

Pasat, Dumitru. Ion Creangă : stejar în mijlocul generațiilor de ieri și de azi : (180 de ani de la naștere) / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2017. – 20 apr. – P. 6.

Pasat, Dumitru. Maestru al dimensiunilor estetice : [Serafim Belicov (1947-2017)] / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2017. – 16 mar. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Maestru în

instruirea muzicală : 55 de ani de la nașterea acordeonistului Oleg Grecu / Dumitru Pasat // Realități culturale. – 2019. – Nr 5. – P. 2.

Pasat, Dumitru. Magisteriul filosofic blagian : [120 de ani la naștere] / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2015. – 28 mai. – P. 8.

Pasat, Dumitru. Mihai Eminescu : consubstanțialitatea dintre gândirea divină și cea umană // Literatura și arta. – 2013. – 18 iul. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Slobozia Mare – locașul nostru cel dintâi : [500 de ani] / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2016. – 9 iun. – P. 7.

Pasat, Dumitru. Traducătoarea reprezentativă a literaturii române din Basarabia : (90 de ani de la nașterea scriitoarei Elena Gheorghiu) / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2019. – 7 mar. – P. 8.

Pasat, Dumitru. Curba pesimismului eminescian / Dumitru Pasat // Realități culturale. – 2020. – Nr 2. – P. 19.

Pasat, Dumitru. Ideea filosofică, parte constitutivă din mesajul spiritual al Luceafărului / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 16 ian. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Kant și Eminescu – o mare revelație a cugețării umane / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 30 ian. – P. 5 ; 6 febr. – P. 8.

Pasat, Dumitru. Creația lui Mihai Eminescu în lumina distincției dintre suflet și spirit / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 13 febr. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Principatele dunărene în viziunea lui Karl Marx : dialog cu scriitorul Dumitru Păsat / consemnare : Nicolae Jantâc // Univers pedagogic pro. – 2020. – 5 mar. – P. 5 ; 26 mar. – P. 5.

Pasat, Dumitru. Literatura didactică (în limba română) din

Basarabia secolului XIX / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 16 apr. – P. 9 ; 23 apr. – P. 9.

Pasat, Dumitru. Gheorghe Madan – un „Fiu duios al Basarabiei” / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 7 mai. – P. 5.

Pasat, Dumitru. O poetă romantică de sorginte eminesciană : (170 de ani de la nașterea Veronicăi Micle) / Dumitru Pasat // Univers pedagogic pro. – 2020. – 28 mai. – P. 6 ; 1 iun. – P. 6.

Pasat, Dumitru. Nicolae Cojocar : Aniversară cu sens de a Fi : (85 de ani de la naștere) / Dumitru Pasat // Literatura și arta. – 2020. – 2 iul. – P. 7.

Fiecare cu Zidirea sa : (Dumitru Pasat la 65 de ani). [Breviar spiritual] / aut.-alcăt. : Ecaterina Jantâc-Negară, Maria Bejenaru. – Chișinău : Pontos, 2016. – 64 p.

În dreptul vârstei demne împliniri : (Dumitru Pasat la 60 de ani) : [Itinerar biobibliografic] / aut.-alcăt. : Aliona Tostogan, Larisa Bulat. – Chișinău : Pontos, 2011. – 120 p.

Dumitru Pasat – filosoful neastâmpărat [Resursă electronică] // <https://bibliobreanu.wordpress.com/2014/05/13/dumitru-pasat-filozoful-neastimparat/> (accesat : 1.03.2020).

Dumitru Pasat [Resursă electronică] // <https://uniuneascriitorilor.md/membru/pasat-dumitru> (accesat : 1.03.2020).

Luchian, Tatiana. Itinerar biobibliografic / Tatiana Luchian // Pasat Dumitru. Interferențe filosofice germano-române / Dumitru Pasat. – Chișinău : Pontos, 2019. – P. 229-232.

T. L.

Vasile ZAGORSCHI
1926 – 2003

Compozitor, pianist, pedagog.

S-a născut la 27 februarie 1926 în satul Șevcenko (Caramahmed), Chilia, județul Ismail, astăzi Ucraina. A decedat la 1 octombrie 2003, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Liceul „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Chișinău (1941-1944) și la Gimnaziul „Alexandru Lahovari” din Râmnicu-Vâlcea, România (1944-1945). Și-a continuat studiile la Conservatorul de Stat „G. Musicescu” din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), clasa de compoziție a profesorului Leonid Gurov (1945-1952). Ulterior a obținut titlul științific de docent în muzicologie.

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de profesor de discipline muzical-teoretice la o școală medie din Chișinău, apoi a fost șef de studii la Școala de Muzică „Ștefan Neaga” (1947-1956). Ulterior a fost lector, director-adjunct la Conservatorul de Stat „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1956-1959). A exercitat funcția de director al Teatrului de Operă și Ballet din Chișinău (1959-1962), apoi a activat în calitate de profesor la Catedra de teoria muzicii și compoziție și prorector al Conservatorului de Stat din Chișinău (azi Acade-

mia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), docent la Catedra teorie și compoziție.

Timp de 25 de ani a prezidat Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din Republica Moldova (1964-1990). A fost membru al Comitetului executiv al Consiliului Muzical Internațional UNESCO între anii 1978-1990; membru al Uniunii Cineaștilor.

Creația sa componistică reprezintă o gamă variată de genuri muzicale, cum sunt: muzica simfonică, muzica de cameră, teme muzicale pentru teatru și film.

În anul 1965 a debutat la Studioul „Moldova-film”, cu compoziția muzicală pentru filmul „Evadat sub escortă”. Ulterior a compus muzica la mai multe filme artistice: „Mariana” (1967); „Riscul” (1970); „Podurile” (1973); „Agent al serviciului secret” (1978); „Trecea o lebădă pe apă” (1982); „Prietenie între bărbați” (1983); „Viața și nemurirea lui Serghei Lazo” (1984) ș.a. A colaborat fructuos cu mai mulți regizori de la Studioul „Moldova-film” (V. Pascaru ș. a.).

A semnat creații muzicale, precum: muzică simfonică: Simfonia Nr. 2 (1991); „Stanze”, în 5 tablouri („Aeriană”; „Crepuscul”; „Candelă”; „Ornic”; „Epilog”) (1996); muzică vocal-sinfonică: „Cine scutură roua”: cantată (1981), redacție nouă pentru cor mixt, soliști și orchestră simfonică (2001); muzică de concert: „Diafonii”: muzică pentru pian și orchestră de coarde (1980); muzică instrumentală de cameră: „Fantezie” („Crepuscul”) pentru flaut solo (1980); „Sonată - fantezie” pentru pian (1987); „Sonată” pentru vioară solo (1993); „Cvartet” de coarde

Nr. 2 (1986).

Pentru activitatea sa fructuoasă a fost înalt apreciat la nivel național: artist emerit al RSSM (1960); Premiul de Stat al RSSM (1968); artist al poporului al RSSM (1982). A obținut numeroase premii ale Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova. În 1997 a fost distins cu „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendarul Bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 22-24; „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 47-48; „Calendar Național 2011”. – P. 62.

Bibliografie:

*Zagorschi, Vasile. Opere vocale alese / Vasile Zagorschi. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1976. – 141p.

Zagorschi, Vasile. Pie-se pentru pian = Пьесы для фортепиано / Vasile Zagorschi. – Chișinău : Pontos, 2012. – 84 p.

*Zagorschi, Vasile. Revoluția continuă / Vasile Zagorschi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 28 p.

Zagorschi, Vasile. Sonata-fantezie = Соната-фантазия : для фортепиано : Pentru pian / Vasile Zagorschi. – Chișinău : Grafema Libris, 2011. – 36 p.

Zagorschi, Vasile. Eugeniu Coca la 110 ani de la naștere / Vasile Zagorschi // Univers muzical. – 2003. – Nr 3. – P. 48-49.

Ceaicovschi-Mereșanu, Gleb. Zagorschi, Vasile // Ceaicovschi-Mereșanu, Gleb. Compozitori și muzicologi din Moldova : Lexicon biobibliografic / Gleb Ceaicovschi-Mereșanu. – Chișinău, 1992. – P. 106-109.

Ciobanu - Suhomlin, Irina. Zagorschi, Vasile // Ciobanu - Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din

Republica Moldova : (ultimele două decenii ale sec. XX) = The General Repertory of Musical Works of Moldavian Composers / Irina Ciobanu - Suhomlin. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – P. 305-308.

Ciubotaru, Alexandru. Sonore, vibrațiile inimii : [compoz. Vasile Zagorschi, 75 de ani de la naștere] / Alexandru Ciubotaru // Capitala. – 2001. – 14 mar. – P. 5.

Compozitorului și profesorului Vasile Zagorschi : In memoriam // Cercetări de muzicologie. Vol. 2 / alcăt. și red. șt. : Vladimir Axionov. – Chișinău, 1998. – P. 186.

Gromov, A. Tulpina pe care se așază altoaiele : (despre Vasile Zagorschi) / A. Gromov // Universul muzical. – 2002. – Nr 1. – P. 23.

Mihalaș, Mihai. Miniatura corală „Arde pământul” de Vasile Zagorschi : viziuni stilistice și interpretative / Mihai Mihalaș // Studiul artelor și culturologie. – 2016. – Nr 2 (29). – P. 116-120.

Mihalaș, Mihai. Miniatura corală „Seară de vară” de Vasile Zagorschi : viziuni interpretative / Mihai Mihalaș // Studiul artelor și culturologie. – 2018. – Nr 1 (32). – P. 87- 92.

Spătaru, Veronica. Simfonie neterminată : [compozitorul Vasile Zagorschi] / Veronica Spătaru // Literatura și arta. – 2005. – Nr 5. – P. 43.

Кузнецова, Надежда. Особенности воплощения героико-патриотической тематики в кантате В. Загорского „Под знаменем победы” / Надежда Кузнецова // Studiul artelor și culturologie. – 2017. – Nr 1 (30). – P. 117 - 125.

M. C.

**Veta (Elizaveta)
GHIMPU - MUNTEANU
1956**

Interpretă de muzică etno și populară, redactor muzical, prezentatoare la Radio Moldova.

S-a născut la 28 februarie 1956, în satul Paicu, raionul Cahul.

După absolvirea școlii medii generale, a urmat cursurile Institutului de Arte „Gavril Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), clasa profesorului Veniamin Apostol, Secția regie și actorie (1976).

Din 1980 a început activitatea de redactor, redactor prezentator la Departamentul muzical radio al Companiei Publice „Teleradio-Moldova”. A realizat emisiuni radiofonice de muzică: „O melodie pentru tine”, emisiune la cererile ascultătorilor și peste 500 de emisiuni de folclor. Multe din ele sunt păstrate în Fonoteca de Aur a Radioului și premiate, printre acestea: „La izvoare”, „Vă aduc cântecul meu acasă”, „Lăutarii moldoveni”, „Port în suflet dor de cântec”. A realizat peste 50 de portrete și interviuri cu interpreți de muzică populară și ușoară de pe ambele maluri ale Prutului.

Tot în 1980 își începe activitatea în Ansamblul „Tălăncuța”, conducător artistic fiind

Andrei Tamazlăcaru. A interpretat muzica culeasă din zona ei de baștină, debutând muzical în cadrul deschiderii Muzeului de la Ivancea.

A înregistrat peste 60 de melodii folclorice etno-pop în Fondul de Aur al Radio Moldova. A colaborat cu Ansamblul „Ștefan-Vodă” și cu orchestrele „Lăutarii” și „Folclor”.

S-a produs în calitate de interpretă a cântecelor populare în filmul „De cine dorul se leagă” (2000) și în filmul „Portret muzical” ca interpretă de cântece etno-pop (2001).

A realizat 4 CD-uri muzicale: „De cine dorul se leagă”, cu muzică etno și populară; „Mai lin, dorule, lin, mai lin”, cu muzică populară „Fir-ai, dorule, nebun”, cu muzică etno și un CD cu colinde „Sus la-naltul cerului”.

Autoare de proiect și prezentatoare a spectacolelor de muzică populară „Orchestra Folclor prezintă laureații festivalului de cântece populare”.

A efectuat turnee artistice în Moldova, România, Lituania, Ucraina, Georgia, Franța, Germania, Finlanda ș.a.

A colaborat cu publicațiile periodice: „Moldova”, „Femeia Moldovei”, „Capitala”, „A mic”, „Univers muzical”, „Nunța”, „Flux”, „Țara”, „Glasul națiunii”, „Luceafărul”, „Albina” ș. a.

A editat monografia satului natal „Paicu – un sat din Lunca Prutului de Jos” (2009). Ulterior a editat și alte cărți: „Destin între destine” (despre creația muzicală a lui Simion Ghimpu) (2010); monografia „Ansamblul etnofolcloric

„Tălăncuța” (2012); „Sufletul viorii Nicolae Botgros” (2018).

A editat trei cărți ale soțului său, Simion Ghimpu: „Viață pe muchie de cuțit”, o culegere de versuri pentru copii „Ia să-mi spui tu, spui” și una de nuvele umoristice „Jeep-ul și Sănea de la Colonița”.

Membru al Uniunii Muzicienilor.

Pentru activitatea sa fructuoasă a fost înalt apreciată la multiple festivaluri și concursuri: „Tezaur” (1986), „La vatra horelor” (1987), „Arta pentru copii” (1990), „Dacia” (1993), „Maria Drăgan” (1993), „Rapsozii Moldovei” (1998). Premiul pentru cel mai reușit cântec haiducesc, în cadrul concursului „Cindrelul” de la Sibiu, România, (1993) ș. a.

Este deținătoare a titlului onorific „Maestru în Artă” (2010) și Laureat al Premiului de Stat (2015) pentru contribuție remarcabilă la descoperirea și readucerea în circuitul firesc de valori a doinei autentice, vocale și instrumentale prin organizarea Festivalului Doinei.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 63-64; „Calendar Național 2016”. – P. 74-75.

Bibliografie:

Ansamblul etnofolcloric „Tălăncuța” în cronici și în imagini / concepție, sel. și red. : Veta Ghimpu-Munteanu. – Chișinău : „Tipografia Centrală”, 2012. – 464 p.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Paicu - un sat din lunca Prutului de Jos : Excurs istoric / Veta Ghimpu-Munteanu. – Chișinău : Pontos, 2009. – 474 p.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Sufletul Viorii Nicolae Botgros /

concepție, select. și îngr. : Veta Ghimpu-Munteanu; pref. : Mihai Cimpoi. – Chișinău : Pontos, 2018. – 584 p.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Arseni, Larisa. O viață de om și de cântec : [Veta Ghimpu-Munteanu în dialog cu Larisa Arseni] / Veta Ghimpu-Munteanu, Larisa Arseni // Realități culturale. – 2019. – Nr 7. – P. 15-20.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Crulicovschi, Nina. Cu numele tău : [Veta Ghimpu-Munteanu în dialog cu Nina Crulicovschi] / Veta Ghimpu-Munteanu, Nina Crulicovschi // Realități culturale. – 2019. – Nr 9. – P. 4-11.

Ghimpu-Munteanu, Veta. „Interpretez doar cântecele ce se „prind” de mine” : [interviu cu Veta Ghimpu-Munteanu, interprete de folclor] / Veta Ghimpu-Munteanu ; consemnare : Marcela Gafton // Țara. – 2000. – 6 iul. – P. 4.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Maria Sarabaș, îngemănare de destin / V. Ghimpu-Munteanu

// Realități culturale. – 2019. – Nr 2. – P. 8-13.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Nicolae Glib, o voce distinsă, un artist valoros al acestui plai : [Veta Ghimpu-Munteanu în dialog cu Nicolae Glib] / Veta Ghimpu-Munteanu, Nicolae Glib // Realități culturale. – 2019. – Nr 4. – P. 7-11.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Surorile Osoianu : [interprete de folclor] / Veta Ghimpu-Munteanu // Țara. – 2000. – 26 dec. – P. 4.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Suruceanu, Ion. Un zâmbet, o floare, o rază de soare... : [Veta Ghimpu-Munteanu în dialog cu Ion Suruceanu] / Veta Ghimpu-Munteanu, Ion Suruceanu // Realități culturale. – 2019. – Nr 8. – P. 11-16.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Valentina Cojocar : „Văzui tinerețea mea” / V. Ghimpu-Munteanu // Realități culturale. – 2019. – Nr 2. – P. 9-11.

Lidia Botezatu – un destin înmiresmat cu „Noroc” : [interviu cu Lidia Botezatu] / Lidia Bote-

zatu ; consemnare : Veta Ghimpu-Munteanu // Realități culturale. – 2018. – Nr 10. – P. 14-21 ; Sargetia. – 2018. – Nr 10. – P. 14-21.

Mihai, Veronica. Mă-ntreba o florică : [interviu cu interpreta Veronica Mihai] / Veronica Mihai ; consemnare : Veta Ghimpu-Munteanu // Realități culturale. – 2019. – Nr 5. – P. 17-21.

Caciuc, Anatol. Folclorul, scară de lumină : [Veta Ghimpu-Munteanu, promotor consecvent al folclorului autentic] / Anatol Caciuc // Dialog : Publicație de atitudine și informare. – 2000. – 19 iul. – P. 8.

Ermurache, Nina. Lăsați-mă să cânt : [interpreta Nina Ermurache în dialog cu Veta Ghimpu-Munteanu] / Nina Ermurache, Veta Ghimpu-Munteanu // Realități culturale. – 2019. – Nr 6. – P. 6-10.

M. C.

Martie

CALENDAR NAȚIONAL

MARTIE

2021

Luni	1
Marți	2
Miercuri	3
Joi	4
Vineri	5
Sâmbătă	6
Duminică	7
<hr/>	
Luni	8
Marți	9
Miercuri	10
Joi	11
Vineri	12
Sâmbătă	13
Duminică	14
<hr/>	
Luni	15
Marți	16
Miercuri	17
Joi	18
Vineri	19
Sâmbătă	20
Duminică	21
<hr/>	
Luni	22
Marți	23
Miercuri	24
Joi	25
Vineri	26
Sâmbătă	27
Duminică	28
<hr/>	
Luni	29
Marți	30
Miercuri	31

175 de ani de la nașterea lui **Vasili Dokuceaev**, savant-naturalist rus, pedolog cu renume mondial, academician (1 mar. 1846 – 11 aug. 1903). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 61-63.*

145 de ani de la nașterea lui **Constantin Brâncuși**, sculptor român, membru post-mortem al Academiei Române (2 mar. 1876 – 16 mar. 1957). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 54-55; CN 2006, p. 73; CN 2007, p. 112-113; CN 2017, p. 141-142.*

90 de ani de la nașterea lui **Mihail Gorbaciov**, ultimul lider sovietic, inițiator al prăbușirii regimului comunist în URSS, laureat al Premiului Nobel pentru pace (2 mar. 1931). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 69.*

95 de ani de la nașterea lui **Nicolae Filip**, savant, specialist în fizică și matematică, profesor universitar, academician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, organizator al învățământului superior universitar, ex-rector al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (3 mar. 1926 – 15 mai 2009). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 75-77; CN 2011, p. 68.*

150 de ani de la nașterea lui **Constantin Argetoianu**, medic, doctor în medicină, jurist, diplomat, om politic și de stat (3 mar. 1871 – 6 febr. 1955). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 75-76.*

60 de ani de la nașterea lui **Dorimedont (Nicolae) Cecan**, episcop de Edineț, doctor în teologie, stareț al Mănăstirii Noul Neamț din Chițcani, rector al Seminarului Teologic din Chișinău, arhiepiscop, editor (4 mar. 1961 – 31 dec. 2006).

90 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Nicolae Cazan**, istoric, specialist în istoria modernă și contemporană universală (4 mar. 1931).

75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Cojușneanu**, artist decorator, giuvaiergiu (6 mar. 1946).

180 de ani de la nașterea lui **Alfred Cornu**, fizician, profesor universitar și cercetător științific francez, membru al Academiei Franceze de Științe (6 mar. 1841 – 12 apr. 1902).

540 de ani de la nașterea lui **Baldassare Tomaso Peruzzi**, arhitect și pictor italian al Renașterii (7 mar. 1481 – 6 ian. 1536).

70 de ani de la nașterea lui **Lidiei Kulikovski**, specialist în biblioteconomie, bibliografie, manager, conferențiar universitar, doctor în științe pedagogice (8 mar. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 55-56 ; CN 2011, p. 71-74; CN 2016, p. 83-84.*

60 de ani de la nașterea lui **Alei Cotelnic**, doctor habilitat în economie, profesor universitar, prim-prorector cu activitate didactică al ASEM (8 mar. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 85-86.*

150 de ani de la stingerea din viață a lui **Alexandru Hurmuzachi**, publicist și om politic, membru fondator al Societății Române și unul din fruntașii mișcării naționale din Bucovina, deputat din partea Bucovinei în Parlamentul austriac (16 aug. 1823 – 8 mar. 1871). *A se vedea și art. din CB 1993, p. 80; CB 1998, p. 130.*

85 de ani de la nașterea lui **Ginei Patrichi**, actriță română de teatru, film, radio și televiziune (8 mar. 1936 – 18 mar. 1994). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 85.*

135 de ani de la nașterea lui **Alexandru Boldur**, istoric, jurist, publicist și profesor universitar, cercetător de seamă al drepțurilor istorice ale Basarabiei (9 mar. 1886 – 18 oct. 1982). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 80-*

81; CN 2016, p. 87.

90 de ani de la nașterea lui **Vitalie Tulnic (Manolescu)**, poet și eseist (9 mar. 1931 – 3 dec. 1973). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 57-58; CN 2011, p. 74-75.*

65 de ani de la nașterea lui **Valeriu Dulgheru**, inginer-mecanic, doctor habilitat, profesor universitar, specialist în domeniul proiectării mașinilor, rezistenței și tehnologiei materialelor (9 mar. 1956). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 78-80; CN 2011, p. 75-76.*

95 de ani de la nașterea lui **Boris Cobasnean**, compozitor, dirijor, maestru al muzicii corale românești, pedagog și autor de lucrări didactice, originar din Basarabia (9 mar. 1926 – 9 aug. 2011). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 87-88.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Cezar Petrescu**, prozator, gazetar și traducător, membru titular al Academiei Române (1 dec. 1892 – 9 mar. 1961). *A se vedea și art. din CN 2002, p. 330-331; CN 2011, p. 76; CN 2016, p. 88-89.*

70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Banariuc**, violonist și dirijor (10 mar. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 58; CN 2011, p. 76-77.*

90 de ani de la nașterea lui **Ghenadi Zăkov**, pictor, grafician (11 mar. 1931 – 2013). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 77-78.*

85 de ani de la nașterea lui **Dumitru Ciobanu**, publicist, eseist și prozator (11 mar. 1936). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 58-59; CN 2011, p. 77.*

60 de ani de la nașterea **Ecaterinei Ajder**, pictor, artist decorator și pedagog (11 mar. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 90.*

65 de ani de la nașterea lui **Ion Morărescu**, artist plastic (12 mar. 1956). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 307-310; CN 2016, p. 91.*

80 de ani de la nașterea lui **Mircea Anghelescu**, critic și istoric literar, filolog, paleograf, cercetător și profesor universitar român (12 mar. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 78-79.*

75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Oprea**, artist plastic, maestru în arte (13 mar. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 83-84; CN 2011, p. 80; CN 2016, p. 92-93.*

140 de ani de la nașterea lui **Tony Bulandra**, actor de teatru și film, distins protagonist al scenei românești (13 mar. 1881 – 5 apr. 1943). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 81-83.*

130 de ani de la nașterea lui **Felix Aderca (Zelicu Froim Aderca)**, prozator, poet și eseist român (13 mar. 1891 – 12 dec. 1962). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 91-92.*

240 de ani de la nașterea lui **Karl Friedrich Schinkel**, arhitect și pictor german, a fost cel mai important arhitect german din secolul al XIX-lea (13 mar. 1781 – 9 oct. 1841).

75 de ani de la nașterea lui **Arcadie Antoseac**, grafician (14 mar. 1946). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 81-82.*

65 de ani de la nașterea **Herminei Anghelescu**, bibliolog și profesor român (14 mar. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 93-95.*

190 de ani de la nașterea lui **Pantazi Ghica**, scriitor, critic literar, dramaturg și politician român (15 mar. 1831 – 17 iul. 1882).

150 de ani de la nașterea lui **Eugen C. Botezat**, zoolog, ecologist, doctor în științe zoologice, doctor în filosofie, cercetător științific și profesor universitar român bucovinean, membru corespondent al Academiei Române, membru al mai multor societăți științifice române și internaționale (15 mar. 1871 – 23 dec. 1964).

145 de ani de la apariția la București a cotidianului politic, economic și literar „**Timpul**” (15 mar. 1876 – 14 dec. 1924). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 59-60.*

100 de ani de la nașterea lui **Nicolae Lupan**, prozator, memorialist, eseist, om politic, disident, animator al vieții culturale

și sociale din Basarabia, stabilit în Franța (16 mar. 1921 – 27 ian. 2017). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 60-61; CN 2011, p. 82.*

140 de ani de la nașterea lui **Pierre Paulus**, pictor expresionist belgian, (16 mar. 1881 – 17 aug. 1959).

65 de ani de la nașterea lui **Alexandru Furtună**, istoric, etnolog, doctor în științe istorice, cercetător științific (17 mar. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 98.*

65 de ani de la nașterea lui **Mihai Șleahțițchi**, pedagog, psiholog, profesor universitar, politician (17 mar. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 97-98.*

135 de ani de la nașterea lui **Constantin Aricescu**, poet, prozator, istoric, dramaturg, publicist și om politic român (18 mar. 1823 – 18 febr. 1886). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 66-67.*

100 de ani de la nașterea lui **Bartolomeu (Valeriu) Anania**, cleric ortodox, scriitor, asistent universitar român (18 mar. 1921 – 31 ian. 2011).

150 de ani de la nașterea lui **Petre Luciu**, actor, regizor, scenarist și un mare pedagog român, unul din cei mai mari actori ai vremii sale (19 mar. 1871 – 1 apr. 1912).

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Artur Gorovei**, folclorist, etnograf și prozator român, membru de onoare al Academiei Române (19 febr. 1864 – 19 mar. 1951). *A se vedea și art. din CN 2004, p. 71.*

70 de ani de la nașterea **Carolinei Ilica**, poetă, traducătoare, ziaristă și profesoară română (19 mar. 1951).

190 de ani de la nașterea lui **Theodor Aman**, pictor și grafician român (20 mar. 1831 – 19 aug. 1891). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 61-62.*

150 de ani de la stingerea din viață a lui **Alexandru Hurmuzachi**, publicist și om politic român, originar din Basarabia, membru fondator al Societății Academice Române și unul dintre fruntașii mișcării naționale din Bucovina (16 aug. 1823 –

20 mar. 1871). *A se vedea și art. din CB 1993, p. 80; CB 1998, p. 130.*

135 de ani de la nașterea lui **George Topârceanu**, poet, prozator, dramaturg, publicist și traducător român, membru corespondent al Academiei Române (21 mar. 1886 – 7 mai 1937). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 85-87; CN 2017, p. 213.*

90 de ani de la nașterea lui **Ion Bolboceanu**, operator de imagini, cineast, fotograf și profesor universitar (22 mar. 1931/1932 – 2 iul. 2007). *A se vedea și art. din CN 2012, p. 116.*

100 de ani de la nașterea lui **Ion Baci**, medic, doctor în medicină, cercetător științific român, membru titular al Academiei Române (22 mar. 1921 – 19 sept. 2004).

70 de ani de la nașterea **Torei Vasilescu**, actriță română de teatru și cinema (22 mar. 1951).

80 de ani de la nașterea lui **Ion Melniciuc**, lingvist, publicist, conferențiar universitar, doctor în științe filologice (23/24 mar. 1941 – 16 aug. 2017). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 64-66; CN 2011, p. 84; CN 2016, p. 101.*

140 de ani de la nașterea lui **Hermann Staudinger**, chimist, profesor universitar, cercetător științific german, considerat întemeietorul chimiei macromoleculare, laureat al Premiului Nobel pentru chimie (23 mar. 1881 – 8 sept. 1965).

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Jomiru**, specialist în domeniul mecanizării agriculturii, doctor în științe tehnice, conferențiar universitar (23 mar. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 100.*

85 de ani de la nașterea lui **Boris Poleakov**, pictor și grafician (25 mar. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 85.*

75 de ani de la nașterea lui **Victor Hristov**, pictor (2 mar. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 103-104.*

135 de ani de la nașterea lui **Nicolae Popescu-Prahova**, profesor de teologie (nehirotonit) și publicist român (25 mar. 1886 –

6 febr. 1945). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 102-103.*

135 de ani de la nașterea lui **Afanasie Chiriac**, agricultor, fost deputat în Sfatul Țării și fost director al Zemstvei Tighina (25 mar. 1891 – ?).

140 de ani de la nașterea lui **Béla Bartok**, compozitor, pianist, muzicolog și folclorist maghiar, reprezentant de seamă al artei muzicale maghiare (25 mar. 1881 – 26 sept. 1945). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 88-90.*

100 de ani de la nașterea lui **Mary Douglas**, antropolog britanic (25 mar. 1921 – 16 mai 2007).

80 de ani de la stingerea din viață a **Virginiei Woolf**, prozatoare și eseistă engleză, reprezentantă strălucită a romanului psihologic impresionist (25 ian. 1882 – 28 mar. 1941). *A se vedea și art. din CN 2002, p. 43-45.*

135 de ani de la nașterea lui **Petre Gheorghian**, preot, poet, prozator, fotograf al Mișcării Naționale din Basarabia (26 mar. 1886 – mai 1947). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 104.*

75 de ani de la nașterea lui **Viorel Prisăcaru**, epidemiolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (26 mar. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 90; CN 2016, p. 104-106.*

90 de ani de la nașterea lui **Mircea Ivănescu**, poet, traducător și eseist (26 mar. 1931 – 21 iul. 2011). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 68.*

85 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Frank**, medic morfo-patolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific (26 mar. 1936).

70 de ani de la nașterea lui **Ion Șișcanu**, istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar (27 mar. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 106-108.*

90 de ani de la nașterea lui **Virgil Nicolae Constantinescu**, inginer mecanic, profesor universitar, doctor în aerodinamică și mecanica fluidelor, cercetător

științific român, membru al Academiei Mondiale de Arte și Științe (27 mar. 1931 – 31 ian. 2009).

80 de ani de la nașterea **Constanței Buzea**, poetă, publicistă și redactor român, una din marile poete contemporane (29 mar. 1941 – 31 aug. 2012). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 109-110.*

200 de ani de la stingerea din viață a lui **Gavriil Bănulescu-Bodoni**, om de cultură, scriitor ecleziastic, primul Mitropolit al Bisericii din Basarabia. Canonizat ca sfânt al Bisericii Ortodoxe din Moldova (1746 – 30 mar. 1821). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 317-318; CN 2006, p. 412-413.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae Nagacevski**, cântăreț de operă (tenor liric), profesor, originar din Basarabia (1893 – 30 mar. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 110.*

80 de ani de la nașterea lui **Francisco José de Goya y Lucientes**, pictor spaniol și creator de gravuri, considerat cel mai important artist spaniol de la sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea (30 mar. 1746 – 16 apr. 1828).

180 de ani de la nașterea lui **Iosif Vulcan**, publicist, dramaturg, prozator, poet, traducător și animator cultural român, membru titular al Academiei Române (31 mar. 1841 – 8 dec. 1907). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 72-73.*

130 de ani de la nașterea lui **Ion Pilat**, poet, eseist, publicist și traducător român (31 mar. 1891 – 17 apr. 1945). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 71-72; CN 2015, p. 164-165.*

135 de ani de la nașterea **Măriei Pelivan**, profesoară de limba germană, publicistă, traducătoare, activitate în domeniul asistenței sociale, președinta Societății „Crucea Roșie” din Basarabia, soția fruntașului basarabean Ion Pelivan (mar. 1886 – ?).

80 de ani de la apariția la Chișinău a publicației „**Florile dalbe**”, ziar instructiv-cognitiv și literar-artistic pentru copii și adolescenți (mar. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 74; CN 2016, p. 112.*

Vasili DOKUCEAEV
1846-1903

Savant-naturalist rus, pedolog cu renume mondial, academician.

Vede lumina zilei la 1 martie 1846 în regiunea Smolensk în familia unui preot. Se stinge din viață la 11 august 1903 la Sankt Petersburg.

Este considerat fondatorul pedologiei ca știință, descoperind că solul este un corp natural specific, cu proprietățile și particularitățile lui. După o serie de cercetări pe teren, în anul 1883 publică renumita sa operă „Cernoziomul rusesc”, unde evidențiază factorii pedogenetici, care creează solul, unde arată că solul este un corp natural de sine stătător și se dezvoltă după legi proprii, care reprezintă produsul acțiunii concomitente a factorilor pedogenetici. Această operă a pus bazele pedologiei genetice și în scurt timp a obținut o recunoaștere la nivel mondial.

A formulat prima clasificare științifică a solurilor (1886) și legile distribuției geografice a lor pe suprafața globului pământesc, stabilind conceptul zonalității solurilor. A fondat prima catedră de pedologie din Rusia (1895).

În 1877 întreprinde o expediție în împrejurimile or. Soroca, iar în anul 1898 orga-

nizează o expediție în Basarabia, în urma căreia în anul 1900 a publicat lucrarea „Cu privire la solurile Basarabiei” („К вопросу о почвах Бессарабии”), în care a prezentat prima schemă a genezei și răspândirii solurilor pe teritoriul dintre Nistru și Prut, unde constata că „cernoziomul de aici este de prima calitate”.

La dezvoltarea bazelor și principiilor pedologice dokuceaeviste au contribuit colaboratorii și discipolii săi (Sibirțev, Tanfiliev, Neustruev, Glinca, Dimo, Polânov), dar și unii adversari, în deosebi Costăcev, Nabokih ș.a. Principiile elaborate de Dokuceaev în scurt timp obțin o rezonanță mondială. În diferite țări apar adepți ai pedologiei genetice, inclusiv în România – Murgoci, Cernescu, Chiriță etc.

Cu timpul pedologia devine o știință fundamentală, solul fiind considerat ca bază a ecosistemelor, mediu vital, regn natural (de rând cu regnul vegetal, animal și mineral). Nicolae Dimo – pedolog, părintele pedologiei contemporane moldave, discipol direct al profesorului și academicianului V. Dokuceaev, întors în Basarabia în 1945, devine organizatorul Catedrelor de pedologie la Institutul Agricol și Universitatea de Stat din Chișinău, organizează cercetări detaliate ale solurilor Moldovei și argumentează înființarea Institutului de Pedologie al AȘM.

Participă la mai multe expoziții internaționale și obține pe parcurs mai multe premii și medalii în Rusia și

peste hotare.

O stradă din sectorul Telecentru al municipiului Chișinău poartă numele savantului.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 61-63.

Bibliografie selectivă:

Dokuceaev, V. Cu privire la solurile Basarabiei / V. Dokuceaev ; art. introd. și însemnări ale acad. N. A. Dimo și I. A. Krupenikov. – Chișinău : Edit. de Stat a Moldovei, 1950. – 58 p.

Докучаев В. В. Избранные сочинения. Том I : Русский чернозем / В. В. Докучаев. – Москва : Сельхозгиз, 1948. – 478 с.

Докучаев, В.В. К вопросу о почвах Бессарабии // В. В. Докучаев. – Кишинев : Госиздат Молдавии, 1950. – 54 с.

Dokuceaev Vasili (1846-1903) // Dicționar enciclopedic moldovenesc. – Chișinău, 1989. – P. 167.

Ploșniță, Elena. Dokuceaev, Vasili / Elena Ploșniță // Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova. – Chișinău, 2011. – P. 93-94.

Scurt istoric al dezvoltării științei solului : Apariția și dezvoltarea pedologiei în lume [Resursă electronică] // <http://www.scribub.com/geografie/geologie/Scurt-istoric-al-dezvoltarii-s22623.php> (accesat : 29.08.2020).

Ursu, Andrei. Istoria cercetării solurilor // Ursu, Andrei. Solurile Moldovei / Andrei Ursu. – Chișinău : Știința, 2011. – P. 51-59. – [Conține date despre V. Dokuceaev].

Ursu, Andrei. Pedologia genetică la 130 de ani : cronică științifică / Andrei Ursu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2013. – Nr 2. – P. 175-177.

Ursu, Andrei. Pedologie aplicativă / Andrei Ursu – Chișinău :

Tipografia AȘM, 2011. – 143 p. – [Conține date despre V. Dokuceaev].

Баладин, Р. В. В. Докучаев : книга для учащихся / Р. Баладин. – Москва : Прсвещение, 1990. – 96 с.

Larisa Bulat

**PS Dorimedont
(Nicolae Cecan)
1961 - 2006**

Episcop al Mitropoliei Moldovei, episcop de Edineț și Briceni, doctor în teologie.

Numele în lume – Nicolae Cecan.

Născut la 4 martie 1961 în satul Petrunca, raionul Glodeni, în familia lui Teodor și Daria Cecan. Decedat într-un accident rutier în 2006 (31 decembrie) în drum spre Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” din Călărășeuca.

Vine dintr-o familie numeroasă de 9 copii, fiind cel mai mare. Toți cei nouă copii ai familiei au fost orientați spre calea bisericească. Astfel, cei trei frați ai săi au funcții în biserică: arhimandritul Paisie (Vasilie Cecan), egumenul Hariton (Ioan Cecan), proto-diaconul Onufrie, la fel și surorile sale Elizaveta Safronov, Maria Paiul, Lucia, Zinaida și Cristina, duc ascultare față de Biserică. Evlavia față de cele sfinte a fost moștenită de la tatăl familiei și bunel.

A absolvit școala medie în satul natal în 1979. După ab-

solvirea școlii, și-a satisfăcut serviciul militar în armata sovietică (1979 - 1981). În 1983, primind binecuvântarea părinților trupești și a părintelui său duhovnicesc, a preotului Pavel Paiul, pe timpul acela paroh la biserica Sfintei Treimi din satul Danu, raionul Glodeni, tânărul Nicolae a plecat la Seminarul Teologic din Moscova, pe care l-a absolvit în 1987.

În 1986 studentul Nicolae a cerut să fie primit la ascultare în Lavra Cuviosului Serghie de la Radonej. Pe 7 decembrie 1986 ascultătorul Nicolae a fost tuns în monahism, primind numele Dorimedont, în cinstea sfântului mucenic Dorimedont (sărbătorit pe 19 septembrie/2 octombrie). La 6 ianuarie 1987 el a fost hirotonit în treapta de ierodiacon în Catedrala Adormirii Maicii Domnului din orașul Vladimir, iar la 27 decembrie a fost prohirisit, în Catedrala „Sfântul Mare Mucenic Teodor Tiron” din Chișinău, de către arhiepiscopul Serapion (Fadeev), în treapta de ieromonah.

În 1987 și-a început studiile la Academia Teologică din Moscova, pe care a absolvit-o în anul 1991.

Ieromonahul Dorimedont a revenit în Moldova, unde, la 25 septembrie 1990, a fost numit stareț al Mănăstirii Noul-Neamț. La 18 octombrie a aceluiași an a fost avansat în treapta de egumen. A fost stareț al mănăstirii timp de opt ani, din 1990 până în 1998. În acest răstimp mănăstirea era destul de populată – erau circa 150 de frați, deși egumenul impunea reguli stricte. Pentru activitatea sa sârguincioasă, la 8 ianuarie 1993 episcopul Vichentie l-a avansat în treapta de arhimandrit. Tot în 1993

a susținut teza de doctor la Academia Teologică din Moscova, cu titlul „Mănăstirile și viața monahală din Rusia din sec. XII-XIV”.

În 1994 devine prorectorul Seminarului Teologic de la Noul-Neamț. Mai multe merite fiind adunate – reconstrucția mănăstirii, grija față de seminarul teologic, păstorirea credincioșilor – în 1994, în ziua serbării Cuviosului Paisie de la Neamț, mitropolitul Vladimir i-a acordat dreptul de a purta crucea pectorală cu diamante.

În anul 1996 a fost decorat cu cea mai înaltă decorație a Bisericii Ortodoxe Române – Crucea Patriarhală. Tot din anul 1996 devine membru al Comisiei Teologice de pe lângă Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse. În 1997 a fost numit președinte al Comisiei de formare religioasă și catehizare din cadrul Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove.

În 1998 Patriarhul Moscovei Alexei al II-lea și Sinodul Bisericii Ruse au decis ca arhimandritul Dorimedont să fie numit episcop de Edineț și Briceni. A fost hirotonit pentru această slujire în Catedrala Arătării Domnului (Bogoiavlenskii Sobor) din Moscova, de către patriarhul Alexei, asistat de mitropolitul Vladimir și mai mulți arhierei ruși.

Sub supravegherea lui se construiesc și se reconstruiesc mănăstirile, bisericile, se înființează instituțiile de învățământ teologic. La inițiativa și cu binecuvântarea lui se editează, reviste, cărți de slujbă și de învățură teologică.

A înființat Mănăstirea „Nașterea Domnului” din s. Zăbriceni, ținând de Eparhia de Edineț și Briceni. Aceasta a fost deschisă la 4 august 1999, de ziua aducerii

moaștelor Sfântului Mucenic Foca. Inițial aici au venit opt călugări de la Mănăstirea Chițcani, în frunte cu egumenul Damian. Mănăstirea este dedicată sărbătoririi a 2000 de ani de la nașterea lui Hristos.

În septembrie a aceluiași an 1999 aici a fost deschis Seminarul Teologic Liceal de Băieți „Sf. Sfințit Mucenic Foca”. A deschis și o școală pentru fete – Seminarul Teologic Liceal de Fete „Sfânta Cuvioasă Muceniță Elisabeta”, cu sediul în clădirea Episcopiei de Edineț și Briceni.

În 2004 la mănăstire a fost deschis Institutul Teologic Ortodox „Sfântul Ioan Teologul”, care, în 2007, a fost reorganizat în Facultatea de Teologie a Universității Teologice de la Chișinău. În 2009 însă atât liceul, cât și Facultatea de Teologie și-au încetat activitatea.

Pe lângă acestea, a deschis la mănăstire și un Centru de Studii Patristice „Sf. Paisie Velicovschi”.

Episcopia de Edineț și Briceni, la inițiativa și cu binecuvântarea PS Dorimedont, a editat ziarul „Steaua Betlemului” și revistele „Ortodoxia” și „Ortodoxia pentru copii”, acestea avându-l și ca redactor-șef. În 1999 a fost fondată revista „Ekklesia”, la fel, la inițiativa PS Dorimedont. Colectivul de redacție al acestei reviste este alcătuit din călugării mănăstirii, având colaboratori în centrele culturale din România, Moscova, Patriarhia Georgiei, New-York ș. a.

La 5 decembrie 2006 a suferit un grav accident rutier, petrecut pe șoseaua Dondușeni-Otaci în drum spre Mănăstirea Călărășeuca. La 31 decembrie s-a stins din viață la doar 45 de ani. La 4 ianu-

arie 2007 a fost înmormântat la mănăstirea Noul-Neamț, loc unde și-a dus ascultarea de monah și stareț timp de 8 ani.

Pentru meritele sale deosebite din cadrul Bisericii, a fost decorat cu Ordinul „Ștefan cel Mare și Sfânt”, gradul II; Ordinul „Gloria Muncii” (2000, pentru merite deosebite în renașterea spirituală și morală a societății), Ordinul „Sf. Vladimir”, clasa a II-a (1994), oferit de Patriarhia rusă; Medalia „Sf. Serghie de Radonej”, clasa a II-a (1987); Medalia „Sf. Serghie de Radonej”, clasa I (1988).

Bibliografie selectivă:

Abecedar creștin-ortodox / col. de red. : P. S. Dorimedont, prot. Pavel Borșevschi [et al.] ; alcăt. : PS Dorimedont [et al.]. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2005. – 72 p.

Carte de rugăciuni / tipărită cu binecuv. ÎPS Vladimir, Mitropolitul Chișinăului și al Întregii Moldove, cu stăruința arhim. Dorimedont, starețul Măn-rii Noul-Neamț. – Chișinău, 1996. – 224 p.

Educație creștin-ortodoxă : Explicarea celor zece porunci : Manual pentru clasa a 3-a / col. de red. : P. S. Dorimedont, Pavel Borșevschi [et al.] ; ed. : P. S. Dorimedont. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2006. – 64 p.

Ambrozie, arhim. „Hristos ne va întreba despre cei din spitale și temnițe...” : [interviu cu arhim. Ambrozie despre PS Dorimedont] / arhim. Ambrozie ; consemnare : I. Gheniță // Luminătorul. – 2009. – Nr 1. – P. 30-37.

Beresteanu, Vadim. Întâlnirea mea cu Presfințitul Dorimedont / pr. Vadim Beresteanu [Resursă electronică] // <https://culturaortodoxa.wordpress.com/tag/episcopul-dorime->

[dont/](https://culturaortodoxa.wordpress.com/tag/episcopul-dorime-dont/) (accesat : 15.03.2020).

Doibani, Tatiana. Despre PS Dorimedont / Tatiana Doibani [Resursă electronică] // <http://radio.logos.md/despre-p-s-dorimedont-cecan-tatiana-doibani/> (accesat : 15.03.2020).

Episcopul Dorimedont – accident rutier [Resursă electronică] // <https://forum.md/ru/696686> (accesat : 15.03.2020).

Episcopul Dorimedont – stâlp al ortodoxiei [Resursă electronică] // <https://corinalebedinscaia.wordpress.com/2011/06/14/episcopul-dorimedont-stilp-al-ortodoxiei/> (accesat : 15.03.2020).

Goreanu, Veaceslav. Prea Sfințitul Dorimedont Cecan : O viață în slujba lui Dumnezeu și a bisericii / Veaceslav Goreanu [Resursă electronică] // <http://noulneamt.md/index.php/ro/30-ps-dorimedont/biografie/156-o-via-n-slujba-lui-dumnezeu-i-a-bisericii> (accesat : 15.03.2020).

În rezultatul unui grav accident rutier a decedat Episcopul de Edineț și Briceni [Resursă electronică] // <https://www.moldova.org/n-rezultatul-unui-grav-accident-rutier-a-decedat-episcopul-de-edine-i-briceni-22713-rom/> (accesat : 15.03.2020).

Lisnic, Igor. Episcopul Dorimedont – un ierarh vrednic de a fi pomenit / Igor Lisnic // <https://ortodox.md/episcopul-dorimedont-un-ierarh-vrednic-de-a-fi-pomenit/> (accesat : 15.03.2020).

Madan, Vlad. Om între oameni și episcop între episcopi... : [PS Dorimedont] / Vlad Madan // Intersecții. – 2008. – Nr 3. – P. 11-12.

Omul sfințeste locul... : omagiu vrednicului de pomenire Episcop Dorimedont // Curierul ortodox. – 2011. – 15 dec. – P. 7.

Păduraru, Pavel. Episcopul Dorimedont, luat sau ...trimis la cele veșnice? / Pavel Păduraru [Resursă electronică] // <https://>

episcopdorimedont.wordpress.com/2008/02/01/episcopul-dorimedont-luat-sau-trimis-la-cele-vesnice/ (accesat : 15.03.2020).

Păduraru, Pavel. Pietrele din grădina Preasfințitului Dorimedont (I) / Pavel Păduraru [Resursă electronică] // <https://investigatii.md/ro/investigatii/integritate/pietrele-din-gradina-preasfintitului-dorimedont-i> (accesat : 15.03.2020)

[PS Dorimedont] : Biografie [Resursă electronică] // <http://noulneamt.md/index.php/ro/30-ps-dorimedont/biografie/138-ps-dorimedont> (accesat : 15.03.2020).

PS Dorimedont, episcop de Edinet și Briceni, a trecut la cele veșnice [Resursă electronică] // <https://basilica.ro/ps-dorimedont-episcop-de-edinet-si-briceni-a-trecut-la-cele-vesnice/> (accesat : 15.03.2020).

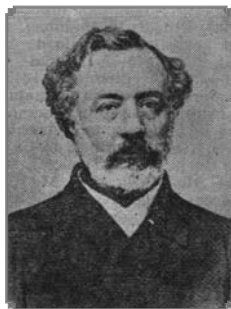
PS Dorimedont, primul episcop de Edineț și Briceni [Resursă electronică] // <https://www.eparhia-edinet.md/2010/12/10/ps-dorimedont-primul-episcop-de-edinet-si-briceni/#more-106> (accesat : 15.03.2020).

PS Episcop Dorimedont – un exemplul al trăirii în Hristos [Resursă electronică] // <https://ortodox.md/ps-episcop-dorimedont-un-exemplul-al-trairii-in-hristos/> (accesat : 15.03.2020)

Trei ani de la trecerea la cele veșnice a Episcopului Dorimedont [Resursă electronică] // <https://culturaortodoxa.wordpress.com/tag/episcopul-dorimedont/> (accesat : 15.03.2020).

Trofăilă, Vasile. O zi la Noul Neamț : [PS Dorimedont] / Vasile Trofăilă // Mănăstiri basarabene / alcăt. : Antonina Sârbu, Victor Ladaniuc. – Chișinău, 1995. – P. 35-39.

T. L.

Alexandru HURMUZACHI
1823 - 1871

Publicist și om politic, membru fondator al Societății Academice Române și unul dintre fruntașii mișcării naționale din Bucovina, deputat din partea Bucovinei în Parlamentul austriac.

S-a născut la 16 august 1823 la Cernauca de lângă Cernăuți (azi Ucraina). A decedat la 8 martie 1871 la Napoli, Italia. A fost înmormântat în curtea Bisericii cu hramul „Pogorârea Sfântului Duh” din localitatea Dulcești, județul Neamț.

A copilărit la conacul părinților Doxachi, mare vornic bucovinean, și Ilinca Hurmuzachi, fiica unui stolnic. Familia a avut un rol important în timpul revoluției de la 1848. Este frate cu Eudoxiu Gheorghe, Nicolae D. și Constantin Hurmuzachi.

În perioada anilor 1829-1841 Alexandru Hurmuzachi și-a făcut studiile primare, gimnaziale și liceale la Cernăuți. Ulterior a urmat pașii fraților săi, studiind dreptul la Viena (1845) și apoi a activat în mișcarea națională în 1848.

După revenirea în țară, în perioada 1848-1850, împreună cu fratele său Gheorghe, a redactat ziarul „Bucovina”, prima gazetă care se tipărea în două limbi (germană și română). În 1862 a inaugurat Foia Societății pentru cul-

tură și literatură română în Bucovina.

În 1866 a fost deputat în Camera Consiliului Imperial de la Viena, devine membru al Academiei Române, iar în 1867 – deputat în Dieta Bucovinei.

Din opera sa sunt cunoscute lucrările: „Cuvânt de deschidere la prima Adunație Națională de la 19 aprilie 1862, a reuniunii române din Cernăuți”, articolele „Teatrul Național la Cernăuți”, „Aruna Pumnul” și „Alecsandri în Cernăuți”. A promovat activ reforma Bisericii.

A fost președinte al Societății Române Literare în Bucovina; membrul Societății Academice din București.

A se vedea și articolele din „Calendarul bibliotecarului 1993”. – Chișinău, 1992. – P. 80; „Calendarul bibliotecarului 1998”. – P. 130.

Bibliografie:

Loghin, Constantin. O sută de ani de la nașterea lui Alecu Hurmuzachi : Pagină comemorativă / Constantin Loghin. – Cernăuți : Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1924. – 32 p.

Hurmuzachi, Alexandru // Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900 / Acad. R.S.R., Inst. de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Univ. „Al. I. Cuza”: Iași – București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979. – P. 974.

Predescu, Lucian. Hurmuzachi, Alexandru // Predescu, Lucian. Enciclopedia „Cugetarea”. Material românesc. Oameni și înfăptuiri : Istorică, culturală, literară, publicistică, ziaristică, folclorică, militară, religioasă, juridică, economică...etc. / Lucian Predescu. – București : Georgescu Delafraș, 1940. – P. 406.

M. C.

Lidia KULIKOVSKI
1951

Specialist în biblioteconomie, bibliografie, bibliologie, doctor în pedagogie, conferențiar universitar.

S-a născut la 8 martie 1951 în satul Nicoreni, raionul Drochia. Între 1958-1968 și-a făcut studiile la Școala medie din satul de baștină. În perioada 1969 – 1973 urmează Facultatea de Litere, Secția biblioteconomie a USM.

Absolvind facultatea în 1973, este angajată în calitate de șef de filială în cadrul Sistemului Centralizat al Bibliotecilor din Chișinău, funcție ce o deține până în 1978. În perioada 1978-1980 este șef Serviciu completare, prelucrare, Biblioteca raională Cahul. Din 1980 până în 1982 este director al Bibliotecii raionale Cahul. Între anii 1982 și 1984 este bibliotecar principal, Serviciul consultanță de specialitate la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. Din 1984 până în 1990 este șef Serviciu achiziții de carte, Biblioteca „B. P. Hasdeu”. În perioada 1990 – 2013 este director general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”.

Între 1999 și 2003 urmează studiile de doctorat la USM. În 2003 a susținut teza de doctor în pedagogie cu tema „Evoluția serviciilor de bi-

bliotecă pentru persoanele dezavantajate în contextul democratizării societății”.

Din 2001 este și formator la Școala de Biblioteconomie (ȘBM) și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM). Din 2012 până în prezent este formator la Centrul de Formare Continuă, iar din 2013 este specialist Inovare Bibliotecă – IREX/Novateca Global Library Programm.

Este coordonator național al programului PLDP (Public Library Development Project) PHARE (1996-1997), al programului PuBLICA (EU) 1998-1999, al pogramului european PULMAN (Public Libraries Mobilising Advanced Networks) 2001-2002.

De asemenea, este autoarea mai multor proiecte: „Servicii de bibliotecă pentru minoritățile naționale” (1990 – 1993), „Ctitorii comune” (1991 – 2007), „Basarabiana” (1992), „Centrul de Informare și Documentare Chișinău” (1995 – 1996), „Serviciul de Informații Comunitare” (1996 – 1997), „Catalogul partajat al bibliotecii municipale “B.P.Hasdeu” (1998), Centrul de informare economică, (1999), „Biblioteca publică de drept” (2000), „Centru de Informare despre Comunitatea europeană” (2009), „Biblioteca contează în viața ta!” (2009); Centrul de instruire BM „Campusul Competențelor” (2012) ș.a.

Stagieri: „Sistemul de bibliotecă poloneze”, Polonia (2006); „Bibliotecă publice și universitare din statele UTA, Texas, New York, Washington”, SUA (2004); „Management la Biblioteca Municipa-

lă Helsinki”, Finlanda (2004); „Biblioteca Municipală Veria”, Grecia (2003); „Sistemul educațional danez”, Danemarca (1999); „Biblioteca Națională, Biblioteca Municipală Ierusalem”, (1997) etc.

A vizitat Biblioteca Congresului din SUA, Biblioteca Națională a Chinei, Centrul Cultural „Georges-Pompidou”, Biblioteca Națională a Danemarcei, bibliotecă municipale din Finlanda, Grecia, Rusia, Israel, România, Ucraina etc.

Colaborează cu numeroase publicații de specialitate, fiind redactor-șef adjunct la revista de specialitate „Magazin bibliologic” (1998 – 1999); membru al colegiului de redacție a revistei „Biblioscintia” a Bibliotecii Științifice „A. Lupan” a AȘM (2010 – prezent); al revistei de biblioteconomie, anuarul „Libraria”, Târgu Mureș, România (2009 – prezent); al Buletinului ABRM (2005 – prezent); al publicației „Symposia Professorum”, seria Biblioteconomie. Informare. Documentare, ULIM (2005 – prezent), director al revistei de biblioteconomie și științe ale informării „BiblioPolis” (2002 – 2013).

Este autorul mai multor cărți: manuale, monografii, cercetări, cum ar fi: „Revista Bibliopolis. Monografie bibliografică” (Ch.: Bons Offices, 2013, 308 p.), „Contribuții biblioteconomice (teoretice și practice). Culegere de articole (2008-2012)” (Ch., 2012, 310 p.), „50 de ani de învățământ biblioteconomic în Republica Moldova: Studiu monografic și bibliografic” (Ch., 2012, 230 p.), „Biblio-

Polis. Monografie bibliografică (2002-2012)” (Ch., 2012, 202 p.), „Biblioteconomie: Studii, cercetări, recenzii, prefete, eseuri” (Ch., 256 p.) ș.a. A scris peste 350 de articole, eseuri, interviuri, la fel, a prefațat multe lucrări (peste 150 de volume), le-a redactat, a fost alcătuitor, consultant științific, a îngrijit și a coordonat numeroase lucrări, a fost chiar și traducătoare.

Deopotrivă cu activitatea managerială și editorială, este și cadru didactic la Universitatea de Stat, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională (conferențiar universitar). Cursurile pe care le predă sunt: Biblioteconomie generală, Servicii informaționale pentru persoane dezavantajate, Sociologia cărții și lecturii, Managementul proiectelor pentru biblioteci. Din 1988 până în 1993 este lector la Catedra biblioteconomie, având cursurile Colecții de bibliotecă și Administrarea activității de bibliotecă. Între 1998 și 2003 este lector la Catedra biblioteconomie și științe ale comunicării, ținând cursurile Servicii informaționale pentru persoane dezavantajate, Managementul proiectelor, Incluziunea socială. Din 2003 este conferențiar universitar. Este președinte al comisiei de susținere a tezelor de licență în biblioteconomie.

Prim-vicepreședinte (1996 - 2000), apoi președinte (2000 - 2004) al Asociației Bibliotecarilor din RM; membru al juriului Salonului de Carte pentru Copii (YBBY) (1997-prezent); membru

al Consiliului Național al cărții pentru copii (IBBY) (1997-prezent); membru al Consiliului Biblioteconomic Național (1998- prezent); membru al Asociației Bibliotecarilor Americani (1998-1999); membru al Asociației Bibliotecilor Metropolitane (1998- prezent).

Mențiuni și distincții: Lucrător emerit al culturii (1987), Premiul „BIBLOS” (1993), Premiul „Petre Andrei” pentru cercetare (Universitatea „Petre Andrei” din Iași), Medalia „Meritul Civic” (1997), Premiul european „Managerul secolului XXI” (2001), Ordinul „Gloria Muncii” (2009), Premiul Mare pentru cercetare (Salonul Internațional de carte, 2010) etc. Este laureată a publicației independente „Timpul” (2008), consacrand-o ca Omul săptămânii (2009, 2011); laureată a săptămânalului Uniunii Scriitorilor din Moldova „Literatura și arta”, compartimentul eseu (2010).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 55-56; „Calendar Național 2011”. – P. 71-74; „Calendar Național 2016”. – P. 83-84.

Bibliografie selectivă:

Casa Cărții din șoseaua Hâncești : 20 de ani de activitate (1994-2014) / alcăt. : Ion Borș ; ed. îngrij. de Lidia Kulikovski. – Chișinău, 2014. – 60 p.

Cu drag de Basarabia : Iurie Colesnic : Biobibliografie / alcăt. : Lidia Kulikovski ; ed. : Mariana Harjevschi. – Chișinău, 2016. – 296 p.

Iulian Filip : între cărțile și părțile sale: Cântar prealabil / alcăt. : Lidia Kulikovski. – Chișinău, 2016. – 87 p.

Kulikovski, Lidia. Biblioteca modernă : Glosar de termeni uzuali / Lidia Kulikovski, Oleg Bursuc, Denis Ganea. – Chișinău, 2018. – 138 p.

Kulikovski, Lidia. Mihai Cimpoi : Monografie bibliografică / Lidia Kulikovski, Vera Sârbu, Taisia Foiu. – Chișinău, 2017. – 430 p.

Kulikovski, Lidia. Activitatea științifică la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” / Lidia Kulikovski // BiblioPolis. – 2017. – Nr 4. – P. 75-88.

Kulikovski, Lidia. Cercetarea continuă, cercetarea salvează! / Lidia Kulikovski // BiblioPolis. – 2013. – Nr 4. – P. 80-83.

Kulikovski, Lidia. Expoziția vie : (metodologie de organizare și desfășurare) / Lidia Kulikovski // BiblioPolis. – 2017. – Nr 1. – P. 31-34.

Kulikovski, Lidia. Rolul bibliotecilor în procesul educării civice / Lidia Kulikovski // BiblioPolis. – 2017. – Nr 3. – P. 8-32.

Lidia Kulikovski : Biobibliografie / Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”. – Chișinău : Elan Poligraf, 2006. – 88 p.

Viața printre cărți : Lidia Kulikovski : Biobibliografie / alcăt. : Taisia Foiu, Claudia Tricolici. – Chișinău: Magna-Princeps, 2011. – 230 p.

Bobeică, Constantin. Omuliant, Lidia Kulikovski / Constantin Bobeică // BiblioPolis. – 2011. – Nr 2. – P. 89-90.

Brad, Romulus. Scrisoare de suflet doamnei dr. Lidia Kulikovski / Romulus Brad // BiblioPolis. – 2011. – Nr 4. – P. 112-113.

Codreanca, Lidia. Cetatea Cărții : [Lidia Kulikovski] / Lidia Codreanca // Literatura și arta. – 2011. – 27 oct. – P. 3.

Lidia Kulikovski // Timpul. – 2016. – 4 mar. – P. 4.

Lidia Kulikovski : Curriculum vitae [Resursă electronică] // http://media-azi.md/sites/default/files/experte_cv/CURRICULUM%20VITAE%20Lidia%20%20Kulikovski%20.pdf(accesat: 10.04.2020).

Roibu, Nicolae. Lidia Kulikovski : „Ne-am asumat angajamentul să facem din bibliotecă o instituție de cercetare” / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/lidia-kulikovski-ne-am-asumat-angajamentul-sa-facem-din-biblioteca-o-institutie-de-cercetare--31603.html> (accesat : 10.04.2020).

T. L.

Ala COTELNIC
1961

Doctor habilitat în economie, profesor universitar, prim-prorector cu activitate didactică al ASEM.

S-a născut la 8 martie 1961, satul Gandrabura, raionul Ananiev, regiunea Odesa, Ucraina. A absolvit cu medalie de aur Școala Medie Nr.1 din Chișinău (1978), apoi, cu mențiune, Facultatea Tehnologie, Specialitatea economia și organizarea produselor industriei alimentare a Institutului Politehnic din Chișinău (1978-1983).

În perioada 1983-1987 activează la Institutul de Cercetări Științifice în domeniul planificării pe lângă Comitetul de Stat pentru Planificare, în calitate de in-

giner-economist. Din 1986 este colaborator științific. Au urmat studiile de doctorat în cadrul Universității de Stat din Moldova (1987-1991), teza de doctor în economie fiind susținută cu succes în anul absolvirii. Peste 10 ani, în 2001, susține teza de doctor habilitat.

Își începe activitatea la Academia de Studii Economice a Moldovei în 1991, în calitate de lector la Catedra management, fiind promovată mai apoi în funcția de lector superior, conferențiar universitar, profesor universitar. În perioada anilor 2001-2007 este șef al Catedrei management, iar din 2007 până în prezent este prim-prorector cu activitate didactică al ASEM.

A participat la diferite simpozioane științifice atât în țară, cât și peste hotarele ei. A realizat stagii de perfecționare în SUA, Franța, Marea Britanie, Elveția, Belgia, Germania, Finlanda, Lituania. Dintre care: cursuri de formare continuă în „Managementul strategic în achiziții, logistică și aprovizionare”, Universitatea din Geneva, Elveția (2007-2008); proiectul 144544-TEMPUS-1-2008-1-FR-TEMPUS-JPHES, Développement de partenariats avec les entreprises en Moldavie, Rennes, Franța, Gantt, Belgia (2008-2009); Programul „International Visitors”, SUA (2009); Création réseau universités thématiques en sciences appliquées et économiques en Moldavie (2012); Proiectele Erasmus+ Consolidarea Autonomiei Universitare în Moldova – EUNIAM (2012-2015); Introducerea învățării bazate pe probleme în Moldova: Pentru sporirea competitivității studenților și

a posibilităților de angajare a acestora (PBLMD) (2015-2019); Leadership și management în învățământul superior din Republica Moldova (începând cu 2019) ș. a.

A efectuat mai multe vizite de studiu în cadrul proiectelor: „Consolidarea autonomiei universitare în Republica Moldova” la Mykolas Romeris University, Vilnius, Lituania (2014); „Consolidarea autonomiei universitare în Republica Moldova” la University of Strathclyde, Glasgow, Scoția, Marea Britanie (2014); „Consolidarea autonomiei universitare în Republica Moldova” la KTH Royal Institute of Technology, Suedia (2014); „Consolidarea autonomiei universitare în Republica Moldova” la Aalborg University, Danemarca (2014); training Seminar on Financial Management, Helsinki, Finlanda (2014); training „Seminar on university autonomy and institutional governance”, University of Coimbra, Portugalia (2014); vizită de studiu la AQAS (Agenția de asigurare a calității în învățământul superior) Koln, Germania (2014); vizite de studiu la Universitatea Siegen, Germania (2016), Institutul de Formare Continuă, Barcelona, Spania (2019), Universitatea Transilvania din Brașov, România (2020) ș.a. Pe parcursul ultimilor ani a fost în mobilitate academică la Universitatea Gloucestershire din Marea Britanie (2016, 2019), Royal Institute of Technology, KTH, Suedia (2019).

Autor a peste 150 de lucrări științifice și metodice. A pregătit 10 doctori în științe economice și 5 doctori habilitați.

Este membru al Senatu-

lui ASEM, din anul 2007 este Președintele Consiliului metodico-științific al ASEM. A fost membru al Asamblei AȘM și expert național în reformarea învățământului superior (HEREs). În perioada 2010-2016 a fost președinte al Seminarului științific de profil „Managementul și marketingul în economia contemporană”. În cadrul Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare este membru al Comisiei de experți (2003-2009), apoi președinte al acestei Comisii (2009-2011), membru al Comisiei de acreditare (2013-2017). Președinte al Comisiei de experți pe domeniul științelor economice a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (începând cu anul 2018).

Decorată cu Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 85-86.

Bibliografie selectivă:

Cotelnic, Ala. Culegere de probleme și teste la disciplina Sisteme de planificare în afaceri / Ala Cotelnic, Serghei Portarescu, Ion Negru ; Academia de Studii Economice din Moldova, Catedra management. – Chișinău : ASEM, 2009. – 67 p.

Cotelnic, Ala. Sisteme de planificare în afaceri : Manual / Ala Cotelnic ; Academia de Studii Economice a Moldovei, Departamentul management. – Chișinău : ASEM, 2018. – 280 p.

Țurcan, Romeo V. Analiza comparativă a autonomiei universitare instituționale în Danemarca, Lituania, România, Scoția și Suedia / Romeo V. Țurcan, Larisa Bugaian, Ala Cotelnic ; expert extern : John Reilly ; experți interni: Olav Lull Sorensen

[et al.]. – Chișinău : Cuvîntul-ABC, 2015. – 613 p.

Cotelnic, Ala. Auditul resurselor umane - parte componentă a managementului resurselor umane ale organizației = Human resources audit - part of human resources management within an organization / Ala Cotelnic, Ludmila Negruță // *Economica*. – 2017. – Nr 1 (99). – P. 7-18.

Cotelnic, Ala. Emotional intelligence and their role in managerial process / A. Cotelnic, N. Țimbaliuc // *Review of General Management*. – 2018. – Vol. 27, Issue 1. – P. 74-89.

Cotelnic, Ala. Învățarea centrată pe probleme la Universitatea Gloucestershire / Ala Cotelnic, Natalia Țimbaliuc // *Curierul economic*. – 2016. – 5 sept. – P. 6.

Cotelnic, Ala. Piața bunurilor de consum ca mediu de desfășurare a comerțului intern = Consumer market as internal trade environment / Ala Cotelnic, Rodica Haritonov // *Economica*. – 2018. – Nr 2(104). – P. 7-13.

Cotelnic, Ala. Reflections on the universities financial autonomy and competitiveness / Ala Cotelnic // *Review of General Management*. – 2014. – Vol. 19, Issue 1. – P. 18-28.

Cotelnic, Ala. Seeking solutions to enhancing competitiveness of Moldovan Universities : implementation of problem-based learning / Ala Cotelnic// *When students take the lead: enhancing quality and relevance of higher education through Innovation in student-centred problem based active learning: PBLMD Intern. Conf.*, 27-28 Oct., 2016. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 15-23.

Leahu, T. The Information Interconnections, as a Contributing Factor to the Automatic Achievement of Informative

Issues within the Framework of the Integrated Economic Management System / T. Leahu, A. Cotelnic, V. Perju // *The 43rd Congress of the American Romanian Academy of Arts and Sciences (ARA) [Resursă electronică]*, June 10-13, 2019. – Thessaloniki: Aristotle University of Thessaloniki, 2019. – P. 39-40. – URL : www.AmericanRomanianAcademy.org (accesat : 15.08.2020)

Leahu, Tudor. Situația actuală și problemele conceptuale ale constituirii și funcționării sistemelor informaționale integrate de management economic = Current situation and conceptual problems of development and operation of the integrated information systems of economic management / Tudor Leahu, Ala Cotelnic, Veaceslav Perju // *Economica*. – 2018. – Nr 1 (103). – P. 123-135.

Котельник, Алла. Проблемы развития и уровень эффективности рынка труда стран трансграничного сотрудничества: пример Молдовы и Украины / А. Котельник, И. Мовилэ // *Причорноморські Економічні Студії : Науковий журнал*. – 2018. – Випуск 27, Ч. 1. – С. 68-74.

Mesaje de recunoștință și toate florile primăverii pentru doamna Ala Cotelnic // *Curierul economic*. – 2016. – 3 mar. – P. 5.

Silvia Ghinculov

Vitalie TULNIC
1931 – 1973

Poet, eseist, publicist, traducător.

S-a născut la 9 martie 1931 în Enichioi (azi Satul Mare), regiunea Ismail (Chilia-No-ua), din preajma Dunării. S-a stins din viață în somn, la 3 decembrie 1973 la Chișinău, la doar 42 de ani, fiind înmormântat la Cimitirul Central de pe strada Armenească. Adevăratul nume este Vitalie Manolescu.

În anul 1944, la vârsta de 13 ani se refugiază, împreună cu familia, în România, unde își continuă studiile liceale. A absolvit Școala normală din Câmpulung-Muscel, apoi, în 1951, Școala de Literatură „M. Eminescu” din București. Un prim debut în poezie îl are la 12-13 ani, publicând versurile în revistele bucureștene „Flacăra” și „Urzica”. Colaborează o perioadă cu Radio București și cu revista de satiră „Urzica”. În 1953, împreună cu Emil Loteanu, revine la Chișinău. După satisfacerea serviciului militar, începe o colaborare fructuoasă cu ziarul „Tinerimea Moldovei”, pe ale cărui pagini încep să-i apară primele poezii și a cărui redactor a fost (până în 1961). Activează în cadrul cenaclului literar organizat

pe lângă redacție, condus de Liviu Deleanu. Colaborează și cu săptămânalul „Cultura”, apoi revista „Moldova” (până în 1973).

Debutează editorial cu volumul de versuri „Caiet liric” (1958), poezii de o ținută artistică ireproșabilă. Alte volume semnate de autor sunt: „Trezirea viorilor” (1963), „Drum deschis” (1966), „Dor de cuvinte” (1971), „Culori și anotimpuri” (1974, ediție postumă), cărți prin care creează o atmosferă poetică specifică, apreciate de colegi și critica literară.

Pe lângă poezie, este autor de culegeri de eseuri publicistico-literare, „Bucuria întâlnirilor” (1967), „Flăcări pe comori” (1973), caracterizate de o finețe aparte a observațiilor asupra individualității omului creator.

Motivul principal al creației sale a fost dorul de viață, dragostea de oameni și plaiul natal.

Post-mortem apar volumele „Ultima frunză” (1976), „Versuri. Eseuri” (1988), „Risipă” (1992).

Așa cum i-a rămas în amintirea lui Andrei Burac, cu care a fost prieten, Vitalie Tulnic a fost „un mare cărturar al zilelor noastre. Un prieten al ideilor adevărate. O persoană chinuită de sensibilitate. Un Om cu o inimă bună. A scris texte și poezii care vor rezista la eroziunea anilor.”

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 57-58; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 74-75.

Bibliografie:

*Cucostîrcul galbăn și culmea soarelui : Povești narodnice chi-

taiene / trad. din l. rusă de V. Tulnic. – Chișinău : Școala Sovietică, 1953. – 12 p.

Tulnic, Vitalie. 101 poeme / Vitalie Tulnic. – București : Biodova, 2011. – 100 p.

***Tulnic, Vitalie.** Bucuria întâlnirilor : Creionări / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1967. – 105 p.

***Tulnic, Vitalie.** Caiet liric / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Editura de Stat a Moldovei, 1958. – 105 p.

***Tulnic, Vitalie.** Culori și anotimpuri : Versuri / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. – 88 p.

Tulnic, Vitalie. Dincolo de cuvinte / Vitalie Tulnic. – București : Universal Dalsi, 2004. – 224 p.

***Tulnic, Vitalie.** Dor de cuvinte / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1971. – 80 p.

***Tulnic, Vitalie.** Drum deschis: Versuri / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1966. – 99 p.

***Tulnic, Vitalie.** Flăcări pe comori : File de carnet : Schițe / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1973. – 147 p.

Tulnic, Vitalie. Risipă : Versuri / Vitalie Tulnic ; alcăt. : Ion Ciocanu. – Chișinău : Hyperion, 1992. – 134 p.

Tulnic, Vitalie. Trezirea viorilor / Vitalie Tulnic. – Chișinău : Lumina, 2003. – 124 p.

***Tulnic, Vitalie.** Ultima frunză / Vitalie Tulnic ; alcăt. : Anatol Ciocanu. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1976. – 336 p.

***Tulnic, Vitalie.** Versuri. Eseuri / Vitalie Tulnic ; introd. : Anatol Ciocanu. – Chișinău : Literatura Artistică, 1988. – 307 p.

85 ani de la nașterea lui Vitalie Tulnic [Resursă electronică] // <http://bibliotecaovidius.blogspot.com/2016/03/85-ani-de-la-nasterea-lui-vitalie-tulnic.html> (accesat : 21.03.2020)

Bilețchi, Nicolae. Vitalie Tulnic și frica debutului : [85 de ani de la nașterea lui Vitalie Tulnic, poet și eseist] / Nicolae Bilețchi

// Literatura și arta. – 2016. – 10 mar. – P. 4.

Burac, Andrei. Mergi până se termină drumul - 2 (Fragment din Caiete) : [V. Tulnic] [Resursă electronică] // http://www.azi.md/ru/blog_post/96 (accesat : 21.03.2020)

Ciocanu, Anatol. Când se desfac silabe-n licăr pur... : [scriitorul Vitalie Tulnic] / Anatol Ciocanu // Literatura și arta. – 2001. – 15 mart. – P. 5.

Roibu, Nicolae. Vitalie Tulnic și Alexandru Boldur, comemorați la Chișinău [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/vitalie-tulnic-si-alexandru-boldur-comemorati-la-chisinau-21301.html> (accesat : 21.03.2020)

Tulnic Vitalie – scriitor [Resursă electronică] // <http://www.andreilupan.com/loaditem.do?id=10000906> (accesat : 21.03.2020)

Tulnic, Nina. Întotdeauna ve-nea acasă cu flori : [Vitalie Tulnic] / Nina Tulnic // Flux continuu. – 1998. – 14 aug. – P. 7.

Vitalie Tulnic [Resursă electronică] // https://openlibrary.org/authors/OL554459A/Vitalie_Tulnic (accesat : 21.03.2020)

T. L.

Valeriu DULGHERU
1956

Inginer-mecanic, doctor habilitat, profesor universitar, specialist în domeniul proiectării mașinilor, rezistenței și tehnologiei materialelor.

S-a născut la 9 martie 1956 în satul Cârpești, fostul județ Cahul (azi raionul Căntemir). În 1981, după termina-

rea Facultății de Mecanică a Institutului Politehnic (azi Universitatea Tehnică a Moldovei), este angajat de către rectorul Ion Bostan într-un grup de cercetare în cadrul Direcției științifice nou fondate la catedră „Transmisii planetare procesionale: andrenaje, tehnologii de fabricare, calcul ingineresc”. Acesta a fost începutul unei lungi perioade, de 40 de ani, de activitate didactico-științifică.

Din 1995 până în 2012 ocupă funcția de șef Catedră teoria mecanismelor și organe de mașini, 2012-2014 – șef Catedră bazele proiectării mașinilor, care din 2014 s-a transformat în Departament, creat în urma comasării Catedrelor bazele proiectării mașinilor, rezistența materialelor și studiul și tehnologia materialelor. Acest Departament se ocupă cu activitatea didactico-metodică și activitatea de cercetare științifică a UTM, cu multiple direcții și programe de studii.

Departamentul în fruntea căruia se află V. Dulgheru a colaborat și continuă să colaboreze sub aspect științifico-didactic cu: Universitatea de Științe Aplicate din Konstanz, Germania; Universitatea ISEN, Brest, Franța; Universitatea Tehnologică din Poznan, Polonia; Universitatea din Bologna, Italia; Universitatea Tehnică „Gh. Asachi”, Iași; Universitatea Politehnică (București); Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați; Universitatea Transilvania, Brașov; Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca cu extensiunea din Baia Mare; Universitatea „Ștefan cel Mare”, Suceava; Institutul de Cercetări Științifice ICPE, București; Institutul de Cercetări Științifice ICTCM, București; Institutul de Cercetări Metalurgice, București;

Institutul de Metale Rare și Neferoase, București; Institutul de Matematică și Mecanică al Academiei de Științe a României, București; Institutul de Mecanică al Academiei de Științe a Ucrainei, Kiev; Universitatea Tehnică de Stat din Moscova (MVTU); Institutul Politehnic din Minsk, Belarus; Institutul Politehnic din Kiev, Ucraina etc.

Membru al Comisiei de Experți a CNAA (secția tehnică, 2012-prezent); membru al Comitetului de Evaluatori al revistei „Robotics and Computer Integrated Manufacturing”, Cambridge University Press Elsevier Editorial System (2012); membru al Colegiului de Redacție al revistei „Journal of Control Science and Engineering”, USA (2015).

Este doctor honoris causa al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași (2015), membru de onoare al Academiei de Științe Tehnice a României.

Autor a peste 700 de articole publicate în ziarele și revistele din republică și de peste hotarele ei; autor a peste 20 de cărți despre istoria zbuciumată a neamului. Monografii, manuale, îndrumătoare, cărți-52; publicații științifice-580; brevete de invenție-175; participări la expoziții internaționale-70.

Laureat aproape anual al Premiului săptămânalului „Literatura și arta”, laureat al Festivalului Național al Cărții și Lecturii (2015), Topul celor mai citite 10 cărți: „Basarabia răstignită”, vol. 10 (2014). Laureat al Ordinului „Gogu Constantinescu”, Cluj-Napoca (2012); Laureat al Ordinului de Stat „Gloria Muncii” (2014) etc. Deținător a peste 200 de aprecieri internaționale, medalii de aur, argint și premii.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 78-80; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 75-76.

Bibliografie selectivă:

Dulgheru, Valeriu. Bazele proiectării mașinilor : 50 de ani de activitate (1964-2014) / Valeriu Dulgheru; UTM. – Chișinău : Bons Offices, 2014. – 260 p.

Dulgheru, Valeriu. Istoria integrală a Basarabiei / Valeriu Dulgheru ; coord. : Vasile Șoimaru ; red. : Ana Rapcea. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 388 p. : il., h., fot.

Dulgheru, Valeriu. Istoria Republicii Moldova / Valeriu Dulgheru ; red. șt. : Anatol Petrencu. – Chișinău : Tehnica-Info, 2018. – 550 p. : fot.

Inventatorii Universității Tehnice a Moldovei : bibliografia invențiilor : 1964-2019 / Valeriu Dulgheru, Elena Plăcintă, Vasile Plăcintă [et al.] ; UTM. – Chișinău : [Serebia], 2019. – 464 p. : fig. color., tab.

Rezistența materialelor : îndrumar metodic pentru efectuarea lucrărilor de calcul. Partea 1 / V. Bălan, N. Sveatenco [et al.] ; red. resp. : V. Dulgheru – Chișinău, 2014. – 126 p.

Simpozionul Cucuteni-5000 Redivivus : Științe exacte și mai puțin exacte (ediția a 13-a) : Culegere de lucrări / com. de progr. : Ion Bostan [et al.] ; consiliul ed. : Valeriu Dulgheru. – Chișinău : Tehnica-Info, 2019. – 268 p. : fot.

Un visător basarabeian : in memoriam – Valerian Dorogan / Valeriu Dulgheru, Zinaida Stratan, Sergiu Zaporojan [et al.]. – Chișinău : Tehnica-Info, 2018. – 234 p. : il., fot., portr.

Bostan, Ion. Sisteme pentru valorificarea energiilor regenerabile / Ion Bostan, Valeriu Dulgheru, Viorel Bostan // Akademos. – 2014. – Nr 1. – P. 17-20.

Dulgheru, Valeriu. 1812 -

2012 : 200 de ani de la răstignirea Basarabiei / Valeriu Dulgheru // Literatura și arta. – 2012. – 1 mar. – P. 3 ; 3 mai. – P. 3 ; 10 mai. – P. 3 ; 31 mai. – P. 3.

Dulgheru, Valeriu. 1812 – eliberare sau cotropire? / Valeriu Dulgheru // Literatura și arta. – 2012. – 12 apr. – P. 6.

Dulgheru, Valeriu. Asteroidul și omul Grebenicov / Valeriu Dulgheru, Ion Bostan // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – Chișinău : Pontos, 2015. – P. 111-117.

Dulgheru, Valeriu. Din Testamentul Marelui Ion Ungureanu / Valeriu Dulgheru // Literatura și arta. – 2017. – 2 febr. – P. 3.

Dulgheru, Valeriu. Falsuri istorice care ne marchează destinul : [raptul Basarabiei de la 1812] / Valeriu Dulgheru // Literatura și arta. – 2012. – 17 mai. – P. 3.

Dulgheru, Valeriu. Gheorghe Ghidirim – un om cu inimă și cu mâini de aur / Valeriu Dulgheru // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). – Chișinău : Pontos, 2015. – P. 121-126.

Dulgheru, Valeriu. Ion Bostan – omul care a schimbat sensul științei / Valeriu Dulgheru // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – Chișinău : Pontos, 2015. – P. 104-110.

Dulgheru, Valeriu. Istoria multimilenară care ne-a fost furată : Unde au dispărut strămoșii noștri pe durata a peste o mie de ani? / Valeriu Dulgheru // Literatura și arta. – 2012. – 18 oct. – P. 3.

Dulgheru, Valeriu. Profesorul Vladimir Caragangiu / Valeriu Dulgheru // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). – Chișinău : Pontos, 2015. – P. 119-120.

Dulgheru, Valeriu. Sfințirea unei biserici umbrată de autoritățile ucrainene : [la Hagi-Curda, Ismail] / Valeriu Dulgheru

// Literatura și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 3.

Mândăcanu, Virgil. Profesorul Valeriu Dulgheru / Virgil Mândăcanu // Pedagogi români notorii (din Basarabia). Vol 3. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 126-132.

Țărălună, Ecaterina. Dulgheru, Valeriu // Țărălună, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități/ Ecaterina Țărălună – București : Litera Internațional, 2011. – P. 283.

Valeriu Dulgheru, dr. hab., prof. univ., șef catedră din 1995 // Universitatea Tehnică a Moldovei : 50 de ani de învățământ superior ingineresc, 1964-2014. – Chișinău, 2014. – P. 209.

Valeriu Dulgheru – un inginer pus pe scris [Resursă electronică] // <http://prodiaspora.de/V5/index.php/proza/3977-valeriu-dulgheru-un-inginer-pus-pe-scris>. (accesat : 3.07.2020).

Larisa Bulat

Gheorghe BANARIUC
1951

Dirijor, compozitor, aranjor de muzică populară.

S-a născut la 10 martie 1951 în satul Corjeuți, raionul Briceni.

Studiază la Colegiul de Muzică „E. Sârbu” din orașul Soroca, clasa vioară, profesor Tudor Revenco. Își continuă studiile la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) din Chișinău,

Facultatea Dirijor Orchestră de Muzică Populară, profesor Iacob Voldman.

Este un apreciat instrumentist și un bun cunoscător al melosului popular, ceea ce l-a determinat să compună peste 300 de piese muzicale în stil popular. Este unul dintre cei mai buni la capitolul compoziție și aranjamente muzicale pentru orchestrele de muzică populară. Are muzică semnată în toate orchestrele din Republica Moldova.

Lucrează cu Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii” (în cadrul acesteia colaborând cu Mircea Oțel și Nicolae Sulac în perioada 1970-1971), apoi și cu Formațiile „Miorița”, „Mărțișor”, „Folclor”. A fost al doilea dirijor al Orchestrei de muzică populară „Fluieraș” a Filarmonicii Naționale. Apoi a fost angajat în calitate de dirijor al Orchestrei Ansamblului „Joc”. Timp de zece ani, din 1991 până în 2001, a condus Orchestra de muzică populară „Muguraș” a Liceului Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu”.

De-a lungul timpului a scris cântece pentru Z. Julea, I. Căpraru, M. Sarabaș, V. Gheorghelaș, O. Ciolacu, V. Cojocaru, N. Cibotaru, M. Ciobanu, A. Puică, Ionuț Dolănescu, Fuego ș.a., devenite mai apoi, în mare parte, șlagăre.

A avut turnee artistice în Germania, Portugalia, Spania, Canada, Madagascar, India, Finlanda etc.

În 1991 i s-a conferit titlul onorific de artist emerit al Republicii Moldova.

În anul 2015, în cadrul concertului anului „Potcoava de aur”, ediția a X-a, i s-a

decernat trofeul „Potcoava de Aur”, pentru cariera de-o viață pusă în slujba cântecului popular și pentru meritul de a fi autorul atâtor melodii care au devenit reprezentative pentru patrimoniul național, la categoria compoziție.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 58; „Calendar Național 2011”. – P. 76-77.

Bibliografie selectivă:

Banariuc, Gheorghe. Gheorghe Banariuc : Spectacolul jubiliar 50 ani. Vol. 1. – Chișinău : Music Master, 2002. – 1 casetă audio STEREO HX-PRO.

Banariuc, Gheorghe. Gheorghe Banariuc : Spectacolul jubiliar 50 ani. Vol. 2. – Chișinău : Music Master, 2002. – 1 casetă audio STEREO HX-PRO.

Banariuc, Gheorghe. Tinerețea adunată grămăjoară : [interviu cu compozitorul și dirijorul Gheorghe Banariuc] / Gheorghe Banariuc ; consemnare : Nicolae Roibu // Flux continuu. – 2001. – 9 mart. – P. 7.

Joacă-mă, bade Ioane : „Azi în sat e sărbătoare...” : Pentru voce fără acompaniament / muz. : Gheorghe Banariuc // Mai am un singur dor... : [romanțe și cântece populare pentru voce fără acomp.] / alcăt. : Larisa Arseni. – Chișinău : Iulian, 1999. – P. 176-177.

Mi-amintesc de-a mea copilărie : Pentru voce fără acompaniament / muz. : Gheorghe Banariuc // Casa părintească nu se vinde : 100 de cântece din repertoriul lui Mihai Ciobanu / resp. de ediție : Vasile Romanciuc. – Chișinău : Prut Internațional, 2008. – P. 73-74.

Banariuc Gheorghe [Resursă electronică] // <http://m.moldovenii.md/md/people/96> (accesat : 7.04.2020).

Caciuc, Anatol. „Văzui tinerețea mea...” : [serata de creație a compozitorului și aranjorului

de melodii populare Gheorghe Banariuc] / Anatol Caciuc // Capitala. – 2001. – 12 mai. – P. 8.

Gorincioi, Daniela. Gheorghe Banariuc – 65 de ani de la naștere / Daniela Gorincioi [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/03/09/gheorghe-banariuc-65-ani-de-la-nastere/> (accesat : 7.04.2020).

Odoleanu, Vasile. Natura știe ce face : [Gheorghe Banariuc] / Vasile Odoleanu // Moldova suverană. – 1999. – 9 noiem. – P. 6.

Roibu, Nicolae. Gheorghe Banariuc : „A mai rămas să se confere titlul de artist al popoarelor din Republica Moldova” / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/gheorghe-banariuc-a-mai-ramas-sa-se-confere-titulul-de-artist-al-popoarelor-din-republica-moldova-32159.html> (accesat : 7.04.2020).

T. L.

Ghenadi ZĂKOV
1931-2013

Pictor, grafician.

S-a născut la 11 martie 1931 la Leningrad (azi Sankt Petersburg). S-a stins din viață la 27 mai 2013. Este înmormântat la Tiraspol.

Între anii 1949-1958 și-a făcut studiile la Colegiul Republican de Artă din Chișinău, apoi la Institutul Poligrafic din Moscova. Între 1954 și 1958 a fost pictor la ziarul „Moldova socialistă”. În 1954 a început a-și expune lucrările. Este participant la

expozițiile republicane, unionale și internaționale.

Din 1958 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici a URSS. Tot din 1958 și-a început munca îndelungată în muzeele istorice și etnografice din republică (panouri și tablouri istorice, diorame, machete, mulaje).

În 1959 a luat parte activă la fondarea Galeriei de tablouri de la Tiraspol, a Muzeului Etnografic, a Școlii de Artă, a atelierelor fondului de artă, în restaurarea teatrului, a organizării Societății Pictorilor din oraș.

Din 1994 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Transnistria.

A lucrat în domeniul graficii, picturii, restaurării, machetării, recuzitei (decorului).

Din 1996 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici a Republicii Moldova.

Din 1998 a lucrat în laboratorul științific „Arheologia” al Universității de Stat din Transnistria „T. Șevcenco”, în calitate de pictor și specialist în restaurare de categorie superioară – aduna pe bucățele cea mai mare parte a exponatelor care astăzi se păstrează în Muzeul de arheologie al Universității de Stat din Transnistria.

A colaborat cu saloanele și galeriile de artă private.

Are lucrări de pictură, linogravură, grafică. Lucrări: „Amiaza”, „Codrii” (1966), „Drumuri” (1966), „Anul 1991”, (1991), „Coțofenele de primăvară” (2012), „În captivitate” (1991), „Povara civilizației” (1972), „Amintire despre zbor” (1991), „Copil în timp” (1988), „Valori false” (1986), „Întorcerea”

(1980), „La nord” (1962), „Calea spre lumină” (1999) ș.a.; o serie de lucrări în linogravură color, ce reprezintă fortărețele Hotin, Tighina, Soroca, Cetatea Albă, mănăstirile Țipova, Japca. A ilustrat mai multe cărți artistice. A decorat blocurile de locuit din Tiraspol.

Artist emerit al artelor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 77-78.

Bibliografie:

David, Aurel. „Horele”. Panouri pe fațadele blocurilor locative din Tiraspol. 1966 / Aurel David, Ghenadie Zâcov // Aurel David / Gheorghe Vrabie. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2004. – 116 p.

***Russu, Vladimir.** Ghiocel voinicel / Vladimir Russu ; des. : G. Zâcov. – Chișinău : Școala Sovietică, 1958. – 45 p.

*Snoave și ghicitori : Pentru școala medie / alcăt. : Grigore Botezatu ; il. : G. Zâcov. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1963. – 67 p.

Musteață, Elena. Aspecte de organizare compozițională în gravura moldovenească din anii '60 – '80 ai sec. XX: [menționată și creația lui G. Zâkov] / Elena Musteață [Resursă electronică] // http://repository.utm.md/bitstream/handle/5014/2091/Conf_UTM_2012_III_pg259-262.pdf?sequence=1 (accesat : 3.04.2020)

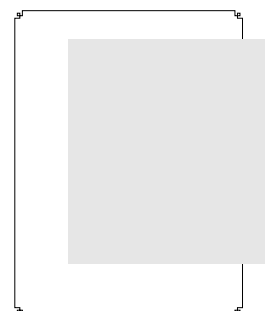
*Zâcov, Ghenadie M. // Din viața și creația renumiților pictori și sculptori : Materiale informative pentru învățători / alcăt. : N. F. Tatocico. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1964. – P. 98-99.

Баркаръ, Анна. Картина известного художника Геннадия Зыкова передана в дар городу [Resursă electronică] // <http://www.tirasadmin.org/new/2015-11-12/10272> (accesat : 3.04.2020)

www.tirasadmin.org/new/2015-11-12/10272 (accesat : 3.04.2020)

Геннадий Михайлович Зыков [Resursă electronică] // https://artchive.ru/artists/20178~Gennadij_Mikhajlovich_Zykov (accesat : 3.04.2020).

T. L.

Dumitru CIOBANU
1936-2013

Prozator, publicist.

S-a născut la 11 martie 1936 la Vadul-lui-Vodă, raionul Criuleni. A încetat din viață la 5 septembrie 2013, fiind înmormântat în localitatea de baștină. A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (azi Colegiul de Arte Plastice „A. Plămădeală”). A urmat Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere, Secția jurnalistică. A absolvit și Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova (1973-1976).

A fost angajat în calitate de redactor la revista „Cultura Moldovei”, apoi la Comitetul de Radio și Televiziune. A fost șef de sector la revista „Nistru”.

Publică nuvele și articole în periodicele „Moldova”, „Orientul”, „Chipăruș”, „Femeia Moldovei”, „Făclia” ș. a. A scris numeroase eseuri despre artă, publicate în anii '60-'90, în revistele „Cultura”, „Nistru”, în ziarul „Transnistria” sau citite în emisiuni la RadioTele-

viziunea din Chișinău. A scris despre cei mai importanți pictori și sculptori din țară. Unii dintre protagoniști i-au fost colegi, alții – profesori la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”. Dar a scris și despre arta plastică de peste hotarele Republicii Moldova, referindu-se la reprezentanții săi care au făcut istorie: Dürer, Rafael, Michelangelo, Claude Monet, Van Gogh, Degas, Renoir, Pissaro, Gauguin, Picasso ș. a.

Ca prozator, a debutat cu nuvele și povestiri în presa periodică de la Chișinău la finele anilor '60 ai sec. XX. Debutul editorial are loc în 1974, cu volumul de proză scurtă „Linii de contur”. Au urmat alte cărți de schițe, povestiri, nuvele: „Din toată inima” (1979), „Ziua de azi, ziua de mâine” (1982), „Am mai trăit cândva” (1989) etc. Abia în 2009 a putut edita, cu mijloacele proprii, o carte de proză scurtă cu text transcris în alfabet latin, „Zburătorul”, selecția făcută de autor conferind volumului aspect de antologie a celor mai izbutite narațiuni. A urmat lucrarea „Vârtejul” (într-o variantă de lucru avea ca titlu „Tornado”).

A fondat ziarul „Transnistria”, la care a fost și reporter. În timpul războiului de pe Nistru pe paginile ziarului susținea rubrica *Reportaje de pe linia de foc*. A luptat cu înverșunare pentru supraviețuirea publicației, convins că este foarte necesară conaționalilor noștri domiciliați în stânga Nistrului sau refugiați de acolo.

Reprezentant de seamă al generației de prozatori „șai-zeciști-șaptezeciști”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 58-59; „Calendar Național 2011”. – P. 77.

Bibliografie:

***Ciobanu, Dumitru.** Am mai trăit cândva : Schițe, nuvele, povestiri / Dumitru Ciobanu. – Chișinău : Literatura Artistică, 1989. – 336 p.

***Ciobanu, Dumitru.** Din toată inima : Nuvele / Dumitru Ciobanu. – Chișinău : Literatura Artistică, 1979. – 232 p.

***Ciobanu, Dumitru.** Linii de contur : Nuvele / Dumitru Ciobanu. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. – 104 p.

Ciobanu, Dumitru. Vârtejul / Dumitru Ciobanu. – Chișinău : Lumina, 2013. – 438 p.

Ciobanu, Dumitru. Zburătorul: Nuvele / Dumitru Ciobanu. – Chișinău : Labirint, 2009. – 302 p.

***Sat-Ok.** Țara stâncilor sărate: Povestire ; Urme misterioase : Povestire / Sat-Ok ; trad. : Gheorghe Gheorghiu, Dumitru Ciobanu. – Chișinău: Literatura Artistică, 1984. – 192 p.

Ciobanu, Dumitru. Zenon Reaboșapca (90 de ani de la naștere) / Dumitru Ciobanu // Făclia. – 2004. – 18 sept. – P. 2.

A plecat la cele veșnice prozatorul Dumitru Ciobanu (11.03.1936 – 2013) // Literatura și arta. – 2013 – 12 sept. – P. 8.

Bujor, Liuba-Drăgostița. Remodelând „Comedia umană”... : [creația scriitorului Dumitru Ciobanu] / Liuba-Drăgostița Bujor // BiblioPolis. – 2011. – Nr 1. – P. 148-152.

Pohilă, Vlad. Ultima împlinire a prozatorului Dumitru Ciobanu / Vlad Pohilă // BiblioPolis. – 2013. – Nr 3 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://bibliopolis.hasdeu.md/?bpa=2286> (accesat : 1.04.2020).

Rusu, Tudor. Recunoștință : [scriitorul Dumitru Ciobanu] / Tudor Rusu // Făclia. – 2004. – 18 sept. – P. 2.

T. L.

Ion MORĂRESCU
1956

Artist plastic.

S-a născut la 12 martie, 1956 în satul Butuceni, raionul Orhei. Din 1967 până în 1971 studiază la Școala de Arte Plastice pentru Copii din Orhei, clasa profesorului Constantin Matei. În perioada următoare, 1971-1976, își continuă studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” din Chișinău (azi Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Între anii 1980-1985 urmează Facultatea Grafică și Pictură a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, clasa profesorului Alexandru Kuzmin (1939-2001).

Din 1989 este lector superior la Catedra de pictură a Facultății de Arte Plastice și Design a UPS „Ion Creangă” din Chișinău.

Din 1989 până în prezent este participant la majoritatea expozițiilor organizate de UAP în țară și peste hotare. Lucrările sale sunt executate în cele mai diverse tehnici. Plastician în artele tradiționale – pictură, grafică, sculptură și netradiționale – obiect. Practică pictura în ulei, pictura în acuarelă, pictura în acril, pictura în creion. Lucrările de sculptură sunt executate din materiale reciclabile, din metal uzat. Are și lucrări de decupaj din hârtie colorată.

Este pictor-decorator la Uzi-

na de Tractoare din Chișinău.

Călătoriile la Veneția l-au adus pe artist pe arena europeană, având aici câteva expoziții.

Plasticianul a avut expoziții personale la Chișinău: în 2009 la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” al UAP, în 2013 la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, numită „Expresie în 3D”, unde au fost prezentate lucrări de pictură, sculptură, grafică.

Expoziții cu participarea lui Ion Morărescu:

1991, 1995, 1998, 2004-2012 – Saloanele Moldovei,

1992-2003, 2006 – Saloanele Moldovei în România,

2005 – Salonul de Toamnă,

2009 – Bienala Internațională de Pictură, Chișinău,

2010-2011 – expoziție reprezentativă „Feeria iernii”, Centrul Cultural și de Informare al Ambasadei Ucrainei în Republica Moldova,

2011 – Prebiennale Venezia (13 - 20 mai),

2011 – Venezia Project (18 – 21 iunie),

2011 – Art Time Venezia (23 – 30 septembrie),

2013 – Bienala Internațională de Pictură, Centrul Expozițional „C. Brâncuși”,

2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 – Expoziția „Reviem jertfelor deportărilor comuniste din anii 1940-1949”, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău, un omagiu adus celor repressați de regimul stalinist-comunist,

2014 – concursul de monumente, consacrat limbii române (machete), unde au fost prezentate 21 de machete, aparținând la 14 artiști plastici din Republica Moldova, România și Canada.

2015 – expoziția Salonul Profesorilor de Arte Vizuale, desfășurat la Centrul Expozițional „C. Brâncuși”.

Evenimentul reunește peste 80 de profesori artiști plastici, din care majoritatea sunt membri ai Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova și România.

Din 1991 este membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Lucrările sale sunt achiziționate în colecții de stat (precum Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Muzeul Național de Artă al Moldovei) și în cele particulare. În colecția Ministerului Culturii găsim lucrări semnate de pictor, precum: „Butuceni”, „Parada planetelor”, „Natură statică cu pești”, „Biserica Albă”, „Porumbelul răscrucei”, „Improvizație”, „Melodia unei seri de vară”.

Lucrările sale se află și în colecții particulare de peste hotare: Finlanda, Italia, Canada, Federația Rusă, Franța, Germania, Marea Britanie, România, SUA.

Premii, distincții : în 2004 i se acordă Premiul Mare la Expoziția-concurs de artă plastică contemporană „Saloanele Moldovei”, pentru lucrarea „Ultimul lanț”, de către Ministerul Culturii și Cultelor, România. În anul 2005 a fost menționat la Expoziția-concurs de artă plastică contemporană „Saloanele Moldovei” pentru lucrarea „Lupii”. În anul 2006 a primit Premiul Mare din partea României la „Saloanele Moldovei”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 307-310; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 91.

Bibliografie:

Morărescu, Ion. „Ultimul lanț”: Pictură // Saloanele Moldovei 2004. – Bacău : Europrint, 2004. – P. 3.

Morărescu, Ion. Maluri albastre, 2019 = Blue shores, 2019 //

Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2019 = International Painting Biennial. – Chișinău : Bon Offices, 2019. – P. 72.

Morărescu, Ion. Nud : Pictură // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом] : Пictură, sculptură, grafică, artă decorativă : [album] / red. : A. A. Rub. – Москва : Галарт, 2013. – P. 93.

Morărescu, Ion. Parada planetelor // Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection / Constantin I. Ciobanu, Tudor Zbârnea. – Chișinău, S. a. – P. 119.

Morărescu, Ion. Portret în timp : [pictură] // Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2015 = International Painting Biennial, Chisinau 2015 / coord. : Tudor Zbârnea. – Chișinău : Bon Offices, 2015. – P. 120.

Dohotaru, Vasile. Drumul plasticianului Ion Morărescu din Orhei / Vasile Dohotaru [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/drumul-plasticianului-ion-morarescu-din-orhei-42274.html> (accesat : 17.03.2020)

Ion Morărescu – 60 de ani de la nașterea pictorului și graficianului [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/03/11/ion-morarescu-60-de-ani-de-la-nasterea-pictorului-si-graficianului/> (accesat : 17.03.2020).

Ion Morărescu [Resursă electronică] // <https://arte.upsc.md/profesorii/ion-morarescu/> (accesat : 17.03.2020).

T. L.

**Tony (Anton)
BULANDRA**
1881 - 1943

Actor de teatru și film, regizor, organizator, director de trupă, animator, distins protagonist al scenei românești.

S-a născut la 13 martie 1881, la Târgoviște, județul Dâmbovița, România.

A decedat la 5 aprilie 1943, la București. A fost căsătorit cu Lucia Sturdza-Bulandra (1873 - 1961).

Copilăria și-a petrecut-o la moșia părinților. A absolvit liceul la București. La toate serbările școlare recita în scenă. În clasa VI-a de liceu a fost admis la Conservatorul de Artă Dramatică din București (absolvit în 1902). Părinții s-au opus, dar cu condiția că va susține bacalaureatul, au acceptat. La Conservator a fost înscris în clasa maestrului Nottara. La anul doi a plecat în turneu cu trupa Nottara și a jucat în rolul lui Laert din „Hamlet”. După susținerea bacalaureatului, părinții au dorit să facă școală de avocat. A susținut examenul la drept. După scurt timp a renunțat și a plecat la Paris.

După revenirea în țară, în 1902, a debutat cu adevărat într-un rol principal, pe scena Teatrului Național din București, în piesa „Pygma-

lion” de Bengescu-Dabija, în rolul Phadael.

Primul succes la rampă l-a avut odată cu venirea lui Davila la direcția Teatrului Național. A interpretat un rol de amarez, în „Stingerea”. Unul din primele roluri a fost și prințul Karl Heinz, din „Heidelberg de altădată”.

Între anii 1908-1914 a jucat pe scena Teatrului Național rolurile principale din spectacolele: „Joacă”, „Vijelia”, „Refugiul”, „Măgarul lui Buridan”, „Stane de piatră”, „Maman Colibri”, „Cidul”, „Fecioara rătăcită”.

Din 1914 a înființat un teatru particular, Teatrul Modern, împreună cu soția sa, Lucia Sturdza-Bulandra și cu Mărioara Voiculescu (Compania Dramatică „Mărioara Voiculescu-Bulandra”).

În 1915 a fondat Teatrul „Comedia”, care s-a numit mai târziu Teatrul „Regina Maria”. Teatrul a ființat în anii 1915 - 1916, numărând printre actorii principali ale trupei pe Manolescu, d-nele Mărioara Voiculescu și Maria Ventura.

În 1924 a format compania „Bulandra-Maximilian-Storin”, împreună cu d-nii Maximilian, Storin și Manolescu.

A jucat un repertoriu de piese române („Prometeu”, „Cocoșul negru”, „Aripi frânte”, „Mărgeluș”, „Vlaicu Vodă”, „Fântâna Blanduziei” ș.a.) și străine („Hamlet”, „Othello”, „Romeo și Julieta”, „Kean l’ Aiglon”, „Cyrano de Bergerac”, „Don Carlos”, „Pygmalion”, „Marchizul de Priola” ș. a.).

S-a manifestat și ca director de scenă, își crea singur propriul decor scenic, dese-

na decorurile, fixa dimensiunile cu atâta precizie, încât niciodată un decor ieșit din atelierul de tâmplărie și adus pe scenă, nu a necesitat vreo modificare.

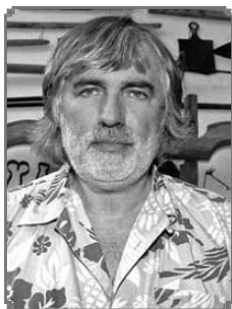
Pe durata a 40 de ani de activitate a fost considerat un interpret al eroilor romantici și a jucat în peste 300 de piese (1902-1942). S-a remarcat și în filmografie: două dintre primele filme românești: „Amor fatal” (1911) și „Dragoste la mănăstire” (1912). Apoi și „Trenul fantomă” (1933).

Activitatea sa artistică a fost înalt apreciată de Statul Român cu acordarea distincției „Steaua României” în grad de Comandor; „Meritul Cultural”; cât și de Franța: „Legiunea de onoare franceză”.

Berlogea, Ileana. Bulandra, Tony // Berlogea, Ileana. Teatrul românesc în secolul XX / Ileana Berlogea. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2000. – P. 30.

Bulandra, Tony // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 1. – Chișinău : [S. n.], 1999. – P. 208.

M. C.

Gheorghe OPREA
1946

Artist plastic.

S-a născut la 13 martie 1946, în satul Târnova, raionul Edineț.

A studiat la Universitatea de Artă Populară din Moscova, secția fără frecvență (1965-1968), la Colegiul de Arte Plastice „A. Plămădeală” (1970-1974) și la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Grafică și Pictură (1984-1989).

Din 1974 a activat în calitate de colaborator științific la Sala Centrală de Expoziții a Muzeului Național de Artă al Moldovei. Ulterior a fost șef al Sectorului expoziții în cadrul aceleiași instituții (1984-2015). În această calitate, a organizat mai multe expoziții ale pictorilor autohtoni în țară și peste hotare.

A debutat în 1975 cu lucrarea „Natură statică” și compoziția „La fermă”, în cadrul Expoziției naționale „Tineretea țării” din Chișinău. Pe parcursul anilor a organizat și a participat la numeroase expoziții de grup, precum: 1996-2012, „Salioanele Moldovei”, Bacău, România; „Limba noastră”; „Autumnala”, Iași, România ș. a. A organizat și expoziții personale în incinta diferitor instituții de

stat, precum Muzeul de Istorie din Târgoviște, România, Casa Limbii Române, Uniunea Scriitorilor din Chișinău, Alianța Franceză din Republica Moldova, „Infinituri” (2017, 2019); Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” ș. a.

De-a lungul anilor și-a expus lucrările în mai multe țări: Belgia, Bulgaria, Federația Rusă, Germania, Olanda, România, Ungaria și în alte țări. În prezent Gheorghe Oprea are o galerie permanentă la Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Cele 36 de lucrări, dintre care 20 sunt portrete ale scriitorilor români și 16 compoziții, au ajuns în colecția instituției cu titlu de donație.

Lucrările se regăsesc în colecții publice și private din Republica Moldova, Austria, Bulgaria, Grecia, Israel, România, Spania, SUA, Ucraina ș. a.

Membriu al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1989); membru al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici (UNESCO) (2000). Deține titlul onorific maestru în artă (1991).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 83-84; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 80; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 92-93.

Bibliografie:

Gheorghe Oprea : [album] / fotogr. : Iurie Foca. – Chișinău : Litera, 2016. – 96 p.

Oprea, Gheorghe. Autumnal / Gheorghe Oprea // Art exhibition „Eternal Colours” = Expoziția de artă „Culori Eterne” / ed. : Iana Stantieru. –

Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 24.

Oprea, Gheorghe. Iulian Filip, 2001 : [galeria de portrete din Biblioteca Națională] / Gheorghe Oprea // Gheorghe Oprea [album] ; fotogr. : Iurie Foca. – Chișinău : Litera, 2016. – P. 90.

Oprea, Gheorghe. Leo Butnaru, 1993 : [galeria de portrete din Biblioteca Națională] / Gheorghe Oprea // Gheorghe Oprea : [album] ; fot. : Iurie Foca. – Chișinău : Litera, 2016. – P. 93.

Oprea, Gheorghe. Leonida Lari, 2012 : [galeria de portrete din Biblioteca Națională] / Gheorghe Oprea // Gheorghe Oprea : [album] ; fot. : Iurie Foca. – Chișinău : Litera, 2016. – P. 93.

Oprea, Gheorghe. Nicolae Dabija, 2001 : [galeria de portrete din Biblioteca Națională] / Gheorghe Oprea // Gheorghe Oprea : [album] ; fot. : Iurie Foca. – Chișinău : Litera, 2016. – P. 91.

Galeria scriitorilor români : Catalog Gheorghe Oprea / alcăt. : Raisa Mahu ; prefață : Alexe Rău. – Chișinău : BNRM, 2017. – 84 p.

Gheorghe Oprea : Biobibliografie / alcăt. : Svetlana Miron ; fotograf : Iurie Foca ; red. : Raisa Plăieșu. – Chișinău : Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2017. – 176 p.

Colesnic, Iurie. Oprea Gheorghe // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid enciclopedic / Iurie Colesnic ; concep. graf. : Andrei Gamarț. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 174.

Rocaciuc, Victoria. Infinituri picturale ale artistului plastic Gheorghe Oprea / Victoria Rocaciuc // Panoramic ART 2016 ; aut. proiect, concepție grafică : Simion Zamșa ; aut. concepție și select. imaginilor : Mihai Potârniche ; red. coord. : Tudor Stavilă ; Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 103-110.

Rocaciuc, Victoria. Interi-

orul în pictura lui Gheorghe Oprea / Victoria Rocaciuc // Probleme actuale ale urbanismului și amenajării teritoriului : Conferință tehnico-științifică internațională, 15 decembrie 2006. – Chișinău : CEP USM, 2006. – P. 124-129.

Vîlcu, Rodica. Gheorghe Oprea transpune frumosul din suflet pe pânze / Rodica Vîlcu // Vocea poporului. – 2013. – 24 mai. – P. 9.

M. C.

Arcadie ANTOSEAC
1946

Grafician, pictor, ilustrator.

S-a născut la 14 martie, 1946 la Chișinău, în familie de intelectuali.

Din 1960 este elev la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” (azi Colegiul de Arte Plastice „A. Plămădeală”) din Chișinău, clasa profesorilor A. Vasiliev și V. Pușcaș. Între anii 1963-1965 își continuă studiile la Colegiul de Arte Plastice din Moscova, clasa profesoarei T. Serebriakova. În 1972 devine student al Universității Poligrafice „Ivan Fiodorov” din Lvov, Ucraina.

Este apreciat în primul rând ca grafician, dar s-a afirmat cu succes și în domeniul picturii de șevalet. A ilustrat mai multe cărți.

Din 1970 activează în calitate de pictor la Editura „Lu-

mina”, din 1977 este redactor artistic la Editura „Literatura Artistică”.

În arta plastică debutează în anul 1972 cu lucrări de grafică de cărți.

A fost inițiatorul grupului de graficieni „Steaua Alonza”. Grupul a fost format la inițiativa lui A. Antoseac, susținut de alți doi tineri pictori pe atunci, Leonid Nichitin și Oleg Zemțov. Acestui nucleu i s-au alăturat alți doritori din domeniu. Colaborarea a durat trei ani (1979-1982), din cauza plecării neșteptate în străinătate a unora dintre membri. Scopul acestui grup era impunerea unei noi viziuni, aducerea unor noi tendințe în pictură și constituia un bun model de reformare pentru tineri.

Din 1994 până în prezent este designer de interior, artă aplicată, grafică.

În perioada 1999-2001 a fost art-director al Salonului de fitodesign „Poezia florilor”. Între anii 1994-1996 a lucrat la Studioul „Modul S” – a elaborat logotipuri și stiluri ale companiilor, designer de interior. Iar între 1984-1994 a fost Pictor la Centrul de Modă, în departamentul de publicitate și expoziție. Între 1984-1994 a elaborat designul expozițiilor Republicii Moldova la târgurile și prezentările internaționale.

În 1995 devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Are câteva expoziții personale:

2008 – „Albastru moldovenesc”, Biblioteca „M. Lomonosov”, Chișinău, (pictură);

2009 – „Azuriu moldovenesc”, Centrul Expozițional

al UAP „Constantin Brâncuși”, Chișinău (pictură, patchwork);

2017 – „Vorbind – amintindu-ne, desenând acum...”, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși” (pictură, grafică). A inclus cele mai reprezentative lucrări ale graficianului;

2019 – „Chișinău - orașul meu”, Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”.

A avut expoziții personale și peste hotarele țării: Arad, Brăila, Bacău, Moscova.

A luat parte și la expoziții de grup: „AxART” – Mold-EXPO, Chișinău (artă plastică, ecodesign) (1999, 2000); „Oxentea-2006”, galeria „AoRTa”, Chișinău (pictură); Expoziția de binefacere „Noaptea de artă”, Mold-Expo, Chișinău, (pictură); Expoziția culturii slavone, Biroul Relații Interetnice, Chișinău, (pictură); Expoziția a III-a Republicană „Ramura rusă a arborelui artei plastice din Moldova”, consacrată Zilei Rusiei, Centrul Expozițional UAP „Constantin Brâncuși”, Chișinău, (pictură); Expoziția a IX-a a Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, Parlamentul Republicii Moldova, Chișinău, (pictură); Expoziția de toamnă a Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, Biblioteca „M. Lomonosov”, Chișinău, (pictură); Expoziția „Cuminența pământului” (peisajul orheian), Gimnaziul „Alexandru Donici”, com. Donici, jud. Orhei, (pictură); Expoziția a X-a Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, Parlamentul Re-

publicii Moldova, Chișinău, (pictură); expoziția consacrată aniversării a 600 de ani a orașului Bender, Galeria Republicană „Losev”, Bender, (pictură); „Consacrat Oxentei”, primăria satului Oxentea, (pictură); Expoziția a IV-a Republicană „Ramura rusă a arborelui artei plastice din Moldova”, Centrul Expozițional UAP „Constantin Brâncuși”, Chișinău, (pictură); Expoziția Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, consacrată aniversării a 15-a a Comunității Ruse din Moldova, Palatul Național, Chișinău, (pictură); expoziția Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, consacrată aniversării a 350 de ani a dinastiei lui Dimitrie Cantemir, Biroul Relații Interetnice, Chișinău, (pictură); Expoziția „Subiecte inanimate” (natură statică), Gimnaziul „Alexandru Donici”, com. Donici, r-nul Orhei, (pictură); expoziția consacrată memoriei lui G. Vieru, Centrul Expozițional UAP „Constantin Brâncuși”, Chișinău, (pictură); expoziția picturilor slavi, consacrată aniversării a 650 de ani de la formarea Moldovei, Biroul Relații Interetnice, Chișinău (pictură); expoziția Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova „M-ART”, consacrată inaugurării Centrului Rus de Știință și Cultură în cadrul Ambasadei Rusiei în Moldova, CRȘC, Chișinău, (pictură); Expoziția de natură statică „Subiecte inanimate”, Pinacoteca municipală „Antioh Cantemir”, mun. Bălți, (pictură); expoziția culturii slavone, Biroul

Relații Interetnice, Chișinău, (pictură); „Zilele literaturii și culturii slave în Republica Moldova”, galeria „M-ART”, Biblioteca „M. Lomonosov”, Chișinău, (pictură); Expoziția a IV-a dedicată Zilei Rusiei, „Amicii mei, preafrumoasă-i comuniunea noastră!”, Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău, (pictură, patchwork).

A dedicat mult timp Chișinăului ca subiect al lucrărilor sale. Astfel, găsim în arta sa peisaje și clădiri: „Clădirea Primăriei” (2004), „În parc” (2005), „Pe strada orașului vechi” (2005), „Chișinău – orașul vechi” (2006), „Chișinăul vechi” (2006), „Leul din piatră (Sala cu Orgă)” (2006), „Muzeul Național de Artă al Moldovei” (2006), „O casă veche pe strada București” (2006), „Amintiri despre strada Teatrală” (2007), „Galeria din str. Pușkin” (2007), „O stradă veche din Chișinău (str. Podoliei)” (2007), „Peisaj cu o căruță” (2007); biserici: „Biserica Sf. Gheorghe” (2002), „Biserica Sf. Gheorghe” (2004), „Biserica Sf. Gheorghe” (2005), „Lângă biserica Ciuflea” (2005), „Biserica Ciuflea” (2006), „Biserica Haralampie” (2006), „Biserica Mazarache” (2007), „Biserica Sf. Constantin și Elena” (2007), „Biserica Sf. Gheorghe. Peisaj” (2007); monumente de arhitectură: „Arcul de Triumf” (2005), „Monumentul lui Ștefan cel Mare și Leii de piatră din parc” (2007), „Ștefan cel Mare: [monument]” (2007).

Lucrările sale se regăsesc în colecții publice și private din Moldova și de peste hotare: România, Argentina, Ger-

mania, Danemarca, Ucraina, Franța, Rusia, Olanda, Marea Britanie, Canada, SUA.

Este maestru în artă.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 81-82.

Bibliografie:

Antoseac, Arcadie. Amândoi: Pictură // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом] : Pictură, sculptură, grafică, artă decorativă : [album] / red. : A. Rub. – Moscova : Galart, 2013. – P. 158.

Antoseac, Arcadie. Clădirea Primăriei. 2004 // Chișinăul în pictură : (Peisaje, portrete) : Catalog-bibliografie / ed. îngrij. de L. Kulikovski; alcăt.: Taisia Foiu. – Chișinău, 2012. – P. 154.

Antoseac, Arcadie. Ex-libris // Creatori de ex-libris basarabeni : Mic dicționar / alcăt. : L. Kulikovski. – Chișinău : Magina-Princept, 2011. – P. 13-15.

Antoseac, Arcadie. Muzică : [grafică] // Moldova : Artă contemporană = Moldova : Contemporary Art : pictură, grafică, sculptură, artă decorativă, obiect; Painting, Graphic, Sculpture, Decorative Art, Object / resp. de ed. : Tudor Zbârnea. – Chișinău : Atelier, 2006. – P. 53.

Antoseac Arcadie [Resursă electronică] // <http://antoseac.moldovart.com/ro/cv> (accesat : 28.02.2020).

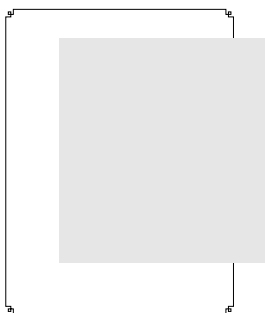
Mîrza, Tatiana. Arcadie Antoseac – o legendă a picturii moldovenești / Tatiana Mîrza [Resursă electronică] // <https://tatianamirza.wordpress.com/2017/07/21/arcadie-antoseac-o-legend-a-picturii-moldovenesti/> (accesat : 28.02.2020).

Pictorul și graficianul Arcadie Antoseac la 70 de ani de la naștere [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinoua.ro>

wordpress.com/2016/03/12/pictorul-si-graficianul-arcadie-antoseac-la-70-de-ani-de-la-nastere/ (accesat : 28.02.2020).

Rocaciuc, Victoria. Grafica și pictura lui Arcadie Antoseac / Victoria Rocaciuc // Arta. – 2011. – Nr 1. – P 107-110.

T. L.

Eugen C. BOTEZAT
1871 - 1964

Zoolog român, ecologist, doctor în științe zoologice, doctor în filosofie, cercetător științific, profesor universitar, membru fondator al Academiei de Științe din România.

S-a născut la 3/15 martie 1871, în satul Tereblecea, Bucovina de Nord, Austro-Ungaria (azi Ucraina). A decedat la 23 decembrie 1964, București.

Provine dintr-o familie de învățători. A urmat trei clase de școală primară în satul natal (1877-1879), cea de-a patra finisând-o la Siret, unde a învățat limba germană. Și-a continuat studiile la liceul din Cernăuți, apoi la cel din Suceava (1888-1892). Și-a continuat studiile la Facultatea de Științe, secția științele naturii la Universitatea germană din Praga. În timpul vacanțelor (1894-1897) a urmat cursurile de biologie marină de la stațiunea zoologică de la Triest, aflată sub conducerea Universității din Viena.

În 1897 a elaborat teza de doctor în cadrul Facultății de Științe din Cernăuți, privind histologia fină a terminațiilor nervoase pe care le descoperă în corpusculii tactili ai mamiferelor. Susține teza în 1898 la Universitatea din Praga, devenind, ca urmare, doctor în științe ale naturii.

Între anii 1894-1897 a fost asistent la Universitatea din Viena și Praga (1897-1898). Între anii 1899-1919 a predat științele naturii la Școala normală din Cernăuți. În 1907 a devenit profesor asistent de histologie la Universitatea din Cernăuți și a efectuat cercetări de laborator privind anatomia comparativă și histologia organelor senzoriale la vertebrate.

În timpul Primului Război Mondial, când școlile locale au fost închise din cauza ocupației rusești, a predat la o școală gimnazială din Rădăuți. În 1918 a făcut parte din Consiliul Național Român, care a aprobat Unirea Bucovinei cu România.

În 1919, la scurt timp după ce Bucovina a intrat sub administrația română, a devenit profesor de zoologie la Universitatea din Cernăuți, unde a activat până la pensionarea sa (1938). În această perioadă a fost decan al Facultății de Filosofie și apoi al Facultății de Științe Naturale. Între anii 1922-1923 a exercitat funcția de rector al Universității din Cernăuți.

În iunie 1940, în timpul ocupației sovietice a Bucovinei de Nord, s-a refugiat în România, stabilindu-se la București.

S-a dedicat cercetărilor de zoologie, histologie, anat-

mie comparată, ecologie, etologie, publicând 34 de lucrări de specialitate din domeniile morfologiei, anatomiei fiziologice, fiziologiei animale și cinegetică, creând o adevărată Școală de biologie la Cernăuți. Meritele lui au fost recunoscute și de regimul postbelic comunist din România, prin acordarea titlului de profesor emerit al Republicii Socialiste România.

Și-a adus contribuția în domeniul structurii organelor de simț la unele vertebrate. A descoperit organele gustative la păsări. A făcut progrese importante în histologia organelor senzoriale la mamifere și păsări. Descoperirile sale s-au referit la terminațiile nervoase din corpusculii tactili ai mamiferelor, papilele gustative la păsări, structura neurofibrilară a terminațiilor nervoase, dubla inervare a țesutului muscular striat și epidermă și activitatea glandulară în celulele senzoriale. Studiile ecologice ale savantului, întreprinse în timpul numeroaselor sale plimbări prin pădurea Bucovinei, s-au concentrat pe animale sălbatice din habitatul lor natural: mistreți, căprioare, cerbi, urși, lupi, râși ș.a., care trăiesc în secțiunea din zona Carpaților. A făcut primele descrieri precise asupra boeurului (*Bos primigenius*) și a zimbrului (*Bison bonasus*). Consideră bourul ca reprezentant al taurinelor cu precizarea că ultimul exemplar a fost vânat pe teritoriul României în 1627. A fost unul din promotorii mișcării pentru protecția naturii.

A publicat și lucrări științifice și de popularizare,

multe dintre care au apărut și în limba germană. Rezultatele cercetărilor lui Botezat sunt menționate în tratate de zoologie, precum și în tratatul de histologie a sistemului nervos, publicat de Ramon Y. Cajal.

Membru fondator al Academiei de Științe din România; membru al Societății Științifice de Anatomie din Berlin; membru corespondent al Academiei Române (1913), exclus în 1948, repus în drepturi în 1990.

Bibliografie:

****Bejinariu, Petru.** Eugen Botezat și școala de biologi de la Cernăuți / Petru Bejinariu. – Rădăuți : Editura „Septantrion”, 2005. – 146 p.

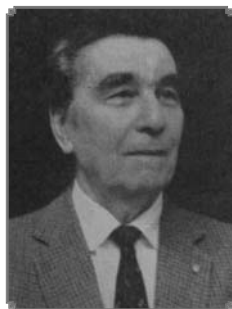
Bejenariu, Petru. Cercetări ecologice în Bucovina : despre biologul Eugen C. Botezat / Petru Bejinariu // ECOS. – 2006. – Nr 18. – P. 146-150.

Ichim, Radu. Prof. dr. Eugen Botezat, un mare vânător din Bucovina / Radu Ichim // Bucovina forestieră. – 1994. – Nr 1. – P. 103-104.

Predescu, Lucian. Botezat, Eugen C. // Predescu, Lucian. Enciclopedia României. Cuggetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri / Lucian Predescu. – București : SAECU-LUM I. O., 1999. – P. 120.

Țărălungă, Ecaterina. Botezat, Eugen C. // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 109.

M. C.

Nicolae LUPAN
1921 – 2017

Scriitor, publicist, editor, realizator emisiuni radio, jurnalist, cunoscut luptător anti-comunist și anti-sovietic.

Vede lumina zilei la 16 martie 1921, în satul Cepeleuți, județul Hotin, România Mare, în familia unor țărani mijlocași, el fiind ultimul din cei zece copii. S-a stins din viață la 25 ianuarie 2017, la Paris.

Urmează școala elementară din sat, apoi Școala de Agricultură din Grinăuți, Soroca, urmându-și studiile la Liceul Nr. 10 din Cernăuți și Școala de Subofițeri în rezervă din Botoșani. În al Doilea Război Mondial este repartizat, cu gradul de sergent major pe front, unde a luptat în cadrul Regimentului 30 Dorobanți din Câmpulung-Muscel pe frontul de la Iași contra rușilor și pe cel din Transilvania și Ungaria contra nemților.

Obține licența în litere la Universitatea din Cernăuți (1956-1961). Lucrează ca învățător de matematică la Școala de 7 ani din satul natal, la Școala Nr. 11 din Țețina-Cernăuți, redactor-șef la Televiziunea Chișinău și la postul de Radio Luceafărul, de unde în 1970, a fost concediat.

Colaborează cu articole, reportaje, schițe, povestiri la radio, la televiziune și în mai toate ziarurile și revistele din Chișinău (1958-1970).

Împreună cu soția și cei trei copii este expulzat din Chișinău, în martie 1974, „pentru naționalism românesc și propagare a culturii occidentale la radio și televiziune”, stabilindu-se la Bruxelles, apoi la Paris.

În 1978 obține echivalarea studiilor la Universitatea Liberă din Bruxelles.

Timp de 12 ani difuzează emisiuni săptămânale la Radio Europa Liberă, aproape 20 de ani colaborează la ziarul „Cuvântul românesc” din Hamilton, Canada cu pagina „Între Prut și Nistru”.

Asociația Mondială „Pro Basarabia și Bucovina” înființată la Paris în noiembrie 1950 de Nicolae Dianu, a fost revitalizată în 1975 de Nicolae Lupan, devenind de atunci sufletul ei; tot el a fondat și filiala din România în 1990. Acum această asociație numără circa 100.000 de membri în 24 de țări.

Prin jurnalismul de opinie pe care l-a profesat la Europa Liberă (editoriale – „Figuri istorice ale neamului nostru”, „Comorile spirituale ale neamului nostru” etc., comentarii polemice, articole de analiză etc.), Nicolae Lupan a contribuit la schimbarea părerii multor conaționali de-ai săi față de realitățile ce persistau în acest spațiu la mijlocul anilor '80 – '90 ai secolului al XX-lea.

Participă la numeroase conferințe pe teme legate de soarta Basarabiei la Bruxelles, Paris, Köln, München, Londra, Frankfurt, Los Angeles, Washington, Nürnberg, New York, San Francisco, Miami, Montreal, Toronto, Praga, Roma, Rădăuți, București, Făgăraș, Alba Iulia, Iași, Galați, Roman, Rm. Vâlcea, Tg. Neamț și Chișinău.

În martie 2013 este prezent la Muzeul de Istorie al municipiului București, unde a avut loc lansarea cărții „Cotul Donului 1942” de Vasile Șoi-maru și vernisajul expoziției de fotografii.

A semnat cărțile: „Plânsul Basarabiei”, 1981; „Basarabia și Bucovina sunt pământuri românești”, 1984; „Instantanee fără retuș”, 1995; „Străin la mine acasă”, 1996; „Gânduri de proscris”, 2006; „Din coapsa Daciei și-a Romei”, 2007; „Mareșalul Ion Antonescu – victimă a trădării de la Palat din August 1944”, 2014.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 60-61; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 82.

Bibliografie:

Lupan, Nicolae. Mareșalul Ion Antonescu victimă a trădării de la Palat din August 1944 / Nicolae Lupan. – [București] : Pro Basarabia și Bucovina, 2014. – 72 p. : portr.

Lupan, Nicolae. 76 de ani de la ultimatumul rusesc : [28 iunie 1940] / Nicolae Lupan // Literatura și arta. – 2016. – 30 iun. – P. 2.

Lupan, Nicolae. Manipulării reîntregirii teritoriale a României : [la 97 de ani ai Actului Unirii la Chișinău] / Nicolae Lupan // Literatura și arta. – 2015. – 7 mai. – P. 2.

Musteață, Sergiu. Anul 1918 în emisiunile Europei Libere : (1955-1991) : [Conține date despre Nicolae Lupan] / Sergiu Musteață ; red. : Lilia Toma. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – 435 p.

Musteață, Sergiu. Nicolae Lupan, disidentul și jurnalistul. Vol. 1 : La microfonul Europei Libere (1978-1988) / Sergiu

Musteață, Elena Varta. – Chișinău : Ed. Arc, 2019. – 512 p.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Lupan (16.III.1921-23.I. 2017) / Gheorghe Baciu // Personalități notorii ale neamului. – Chișinău, 2018. – P. 158-160.

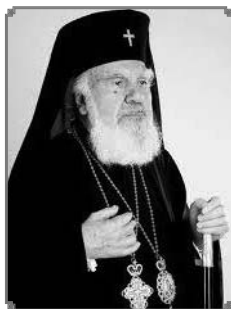
Cimpoi, Mihai. Un proscris legendar : [Nicolae Lupan la 90 de ani] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2011. – 10 mar. – P. 3.

Patrichi, Viorel. Am pierdut doi mari patrioți – Nicolae Lupan și Ion Ungureanu [Resursă electronică] // <https://radiochisinau.md/am-pierdut-doi-mari-patrioti-nicolae-lupan-si-ion-ungureanu---44974.html> (accesat : 29.01.2017).

Roșca, Denis. Lupan Nicolae // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 370.

Țărălungă, Ecaterina. Lupan, Nicolae // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități / Ecaterina, Țărălungă – București : Litera Internațional, 2011. – P. 452-453.

Larisa Bulat

**Bartolomeu Valeriu
ANANIA
1921-2011**

Arhiepiscop, mitropolit, renumit teolog, scriitor și mare cărturar.

Numele de mirean – Valeriu Anania.

S-a născut la 18 martie 1921, în comuna Glăvile-Piteșteana, județul Vâlcea. A decedat la 31 ianuarie 2011 la Cluj-Napoca. A urmat școala primară în satul natal, apoi cursul secundar la București, luându-și bacalaureatul la Liceul „Mihai Viteazul” în 1943. Fiind licean, a făcut parte din organizația legionară „Frăția de Cruce”, care nu făcea politică și nici antisemitism, ci doar educație și învățarea de lucruri bune: iubire de Dumnezeu, de neam și de patrie, corectitudine, disciplină în muncă, cultivarea adevărului, respect pentru avutul public, spirit de sacrificiu.

În 1942 s-a călugărit la Mănăstirea Antim din București, dându-i-se numele de Bartolomeu. În același an a fost hirotonit ierodiacon, slujind în această calitate la Mănăstirile Polovragi și Baia de Arieș.

Ulterior și-a continuat studiile la Facultatea de Teologie din București și la Academia Andreiană din Sibiu, obținând titlul de licențiat în teologie (1948).

A lucrat intendent la Palatul Patriarhal, apoi inspector patriarhal pentru învățământul bisericesc. Între anii 1950-1951 a fost asistent la Catedra de istorie bisericească universală la Institutul Teologic Universitar din București, iar între 1951-1952, decan al Centrului de îndrumare misionară și socială a clerului, la Curtea de Argeș. În perioada 1952-1958 a deținut funcția de director al bibliotecii patriarhale din București.

A fost arestat în mai multe rânduri pentru „uneltire contra ordinii sociale”, ispășindu-și pedeapsa în Închisoarea Aiud, dar în 1964

a fost eliberat, împreună cu alți deținuți politici, în urma unui decret dat de autorități pentru grațierea detenției politice.

În anul 1966 a fost trimis de Biserica Ortodoxă Română în Statele Unite ale Americii, unde a îndeplinit mai multe funcții în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a celor Două Americi.

A fost secretar eparhial, consilier cultural și director al Serviciului publicații din cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române afiliate Patriarhiei de la București, iar în 1967 a fost hirotonit ieromonah, acordându-i-se din partea Sfântului Sinod rangul de arhimandrit.

A participat la diverse conferințe în Detroit, Chicago, Windsor și Honolulu, fiind ales ca membru în delegația Bisericii Ortodoxe Române, care a vizitat Bisericile vechi orientale din Egipt, Etiopia și India în 1969.

După reîntoarcerea în țară, a fost director al Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, între anii 1976-1982. În anul 1982 s-a retras la Mănăstirea Văratec, pentru a se dedica scrisului. Operei sale scriitoricești a adăugat traducerea și adnotarea Sfintei Scripturi. Această traducere a fost tipărită cu binecuvântarea și prefața patriarhului Teoctist Arăpașu în anul 2001.

În primăvara anului 1990 a făcut parte din Grupul de Reflecție pentru Înnoirea Bisericii, alături de alți clerici, iar în 1993 a fost ales arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului. În toamna anului 2005, după decesul mitropo-

litului Antonie Plămădeală, a fost ales în funcția de mitropolit al Ardealului. În 2006 devine mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

S-a afirmat în literatură încă de pe băncile școlii, făcându-și debutul în anul 1936 în revistele „Vremea” și „Dacia rediviva”, mai târziu a colaborat la revistele: „Gazeta literară”, „Luceafărul”, „Magazin istoric”, „Ateneu” etc.

I-au apărut volumele de poezii: „Geneze” (1971); „Istoria agrippine” (1976); „File de acatist” (1981); „Anamneze” (1984); „Imn Eminescului în nouăsprezece cânturi” (1992); „Poezie religioasă românească modernă” (1992). La acestea se adaugă și volumele de proză și de eseuri: „Greul pământului” (1982), „Rotonda plopilor aprinși” (1983), albumul „Cerurile Oltului” (1990), „Amintirile peregrinului Apter” (1991), romanul exotic „Străinii din Kipukua” (1979) și multe altele.

A publicat în revistele centrale bisericești: „Glasul Bisericii”, „Mitropolia Olteniei”, buletinul și calendarul „Credința” din Detroit, „Renașterea” din Cluj. Din multiplele lucrări duhovnicești amintim: „Filele de acatist” (1976), „Acțiunea catolicismului în România interbelică” (1992), „Cartea deschisă a Împărăției”, o tâlcuire competentă a Sfintei Liturghii izvorâtă din experiența sa. În anul 2008 a publicat un volum de memorii.

Activează și în calitate de dramaturg, scriind dramele: „Miorița” (1966); „Meșterul Manole” (1968); „Du-te, vreme, vino, vreme!” (1969); „Păhărelul cu nectar” (fan-

tezie pentru copii – 1969); „Steaua Zimbrului” (1971); „Poeme cu măști!” (1972). Acestea au fost puse în scenă de o serie de teatre ale țării: „Barbu Ștefănescu Delavrancea” din București, „Alexandru Davila” din Pitești, „Dramatic” din Baia Mare ș. a.

În anul 1978 devine membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Este președinte de onoare al Fundației „Nicolae Steinhart” (1993); membru de onoare al Senatului Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj (1993); senator de onoare și membru al Marelui Senat al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1996). I-a fost decernat titlul doctor honoris causa al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (2001), al Universității de Medicină și Farmacie „Iuliu Hațieganu” din Cluj (2001); cetățean de onoare al municipiului Cluj-Napoca (1996), al municipiului Bistrița (2001), al municipiului Dej, al comunei Vad (2005). La 22 noiembrie 2010 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

A obținut Premiul pentru Dramaturgie al Uniunii Scriitorilor din România (1982); Premiul special pentru volumul „Din spumele mării”, la Salonul de carte din Oradea (1995); Premiul „Cartea anului”, pentru volumul „Din spumele mării”, la Salonul național de carte din Cluj-Napoca (1996); Marele Premiu pentru poezie al Festivalului Internațional de Poezie „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca (1999); Diploma și medalia Academiei de Artă, Cultură

și Istorie din Brazilia (mai 2000); Medalia comemorativă „150 de ani de la nașterea lui „Mihai Eminescu” și Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Mare Cruce (2000); Premiul pentru Opera Omnia, al Uniunii Scriitorilor, filiala Cluj (2001) etc.

Pentru activitatea sa ecleziastică a fost distins cu Crucea Patriarhală – București, Ordinul Sfântului Mormânt al Patriarhiei Ierusalimului, Ordinul Sfinților Apostoli Petru și Pavel al Patriarhiei Antiohiei.

Bibliografie selectivă:

Anania, Bartolomeu Valeriu. Cântarea Cântărilor : vers. reviz. după Septuaginta / red. și coment. de Bartolomeu Valeriu Anania. – București : Editura Anastasia, 1998. – 92 p. – (Biblia comentată). – Anexe : P. 55-90.

Anania, Valeriu. Cartea deschisă a Împărăției. De la Betleemul Nașterii la Ierusalimul Învierii / Valeriu Anania. – Iași : Polirom, 2011. – 472 p.

Anania, Valeriu. Cerurile Oltului : Școlile Arhim. Bartolomeu / Valeriu Anania ; foto : F. Dumitru ; cu binecuv. și predos. P. S. Gherasim, episc. Râmnicului și Argeșului. – Râmnicul Vâlcea : Episcopia Râmnicului și Argeșului, 1990. – 332 p. : il.

Anania, Valeriu. Din spumele mării : Pagini despre religie și cultură / Valeriu Anania ; ed. îngrijită și pref. de Sandu Frunză. – Cluj-Napoca : Ed. Dacia, 1995. – 248 p.

Anania, Valeriu. Fântâna lacrimilor : teatru inedit / Valeriu Anania ; ed. crit. și pref. de Aurel Sasu. – Cluj-Napoca : Ed. Școala Ardeleană, 2016. – 404 p.

Anania, Valeriu. Hoțul de mărgăritare : Întoarcerea fiului risipitor : (parabolă în patru acte) / Valeriu Anania. – Cluj-Napoca : Ed. Dokia, 1993. – 118 p. : il. – (Teatrala DOKIA).

Anania, Valeriu. Imn Emines-

cului : în nouăsprezece cânturi / Valeriu Anania. – București : Cartea Românească, 1992. – 24 p.

Anania, Valeriu. Memorii / Valeriu Anania. – Iași : Polirom, 2008. – 636 p.

Anania, Valeriu. Patriarhul meu / Bartolomeu Valeriu Anania. – Cluj-Napoca : Renașterea, 2017. – 298 p.

Anania, Valeriu. Poeme / Valeriu Anania. – Iași : Polirom, 2010. – 304 p.

Anania, Valeriu. Rotonda plopilor aprinși / Valeriu Anania. – București : Cartea Românească, 1983. – 258 p.

Noul Testament / pref. de Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române ; vers. reviz., red. și coment. de Bartolomeu Valeriu Anania. – București : Institutul Biblic și de Misiune, 1993. – 472 p. – (Biblia comentată).

Anania, Bartolomeu. Amintiri despre Patriarhul Justinian / Bartolomeu Anania // Graiul Bisericii noastre. – 1998. – Nr 2. – P. 3-4.

Anania, Bartolomeu. Constantin Brâncoveanu, martir al Bisericii și neamului / Bartolomeu Anania // Renașterea. – 2008. – Nr 9. – P. 1-2.

Anania, Bartolomeu. Cultura și sfințenia Ivireanului / Bartolomeu Anania // Lumina lumii. – 1992. – Nr 1. – P. 4.

Anania, Bartolomeu. Dialog interior. La Icoana Adormirii Maicii Domnului / Bartolomeu Anania // Renașterea. – 2007. – Nr 7-8. – P. 1.

Anania, Bartolomeu. Iubirea de vrăjmași / Bartolomeu Anania // Renașterea. – 2009. – Nr 10. – P. 1-2.

Anania, Bartolomeu. Nașterea Maicii Domnului / Bartolomeu Anania // Renașterea. – 2010. – Nr 9. – P. 2.

Anania, Bartolomeu. Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil / Bartolomeu Anania // Renașterea. – 2010. – Nr 11. – P. 1-2.

Anania, Bartolomeu. Spre un suflu nou în biserica noastră : interviu / Bartolomeu Anania // Ordinea. – 1993. – Nr 6. – P. 6-7.

Anania, Bartolomeu. Varlaam, contemporanul nostru / Bartolomeu Anania // Luminătorul. – 2013. – Nr 4. – P. 12-17.

Andrei Coroian, arhim. Șapte Binecuvântări lăsate de Mitropolitul Bartolomeu Anania / Andrei Coroian, arhim. – București : Ed. Lumea Credinței, 2018. – 176 p.

Știr, Beatrice. Valeriu Anania : Publicistul / Beatrice Știr. – Cluj-Napoca : Eikon, 2011. – 283 p. – Bibliogr.: P. 124-281.

Colceriu, Cristian. Spre un ecumenism interpersonal [Bartolomeu Valeriu Anania] / Cristian Colceriu // Personalități clujene contemporane. – Cluj-Napoca : Ed. Limes, 2005. – P. 11-22.

Dascălu, Silviu. Mitropolitul Bartolomeu Anania, păstorul și ziditorul de suflete / Silviu Dascălu // Lumina – 2012. – 29 ian.

Enache, George. Valeriu Anania – „metafora vie” / George Enache // Lumina. – 2011. – 13 febr.

Înalt Preasfințitul Bartolomeu a îmbinat credința și cultura într-o armonie roditoare // Lumina. – 2011. – 1 febr.

Nistor, Oana. 11 ani în oaza spirituală de la Văratice [Bartolomeu Valeriu Anania] / Oana Nistor // Lumina. – 2011. – 3 febr.

Pecican, Ovidiu. Un testament cu probleme [a lui Bartolomeu Valeriu Anania] / Ovidiu Pecican // România liberă. – 2011. – 7 febr.

Stanca, Dan. Memoriile lui Bartolomeu Anania / Dan Stanca // România liberă. – 2009. – 13 febr.

Țărălungă, Ecaterina. Anania, Valeriu // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 20.

Larisa Bulat

Theodor AMAN
1831-1891

Pictor, grafician, pedagog.

Este unul dintre întemeietorii școlii moderne de pictură din România. A revoluționat cultura românească prin îndepărtarea rămășițelor medievale și micșorarea influenței orientale.

S-a născut la 20 martie 1831 la Câmpulung-Muscel, județul Argeș, România, în familia unui negustor înstărit, devenit apoi boier, părinții săi fiind Dimitrie Mihali Dimo și Despina. S-a stins din viață la 19 august 1891 la București.

Și-a trăit copilăria în casa părintească din Craiova. A avut pian în casă și profesori de limbi străine, ceea ce vedește educația deosebită de care a avut parte. Primele studii și le face la Școala Centrală din Craiova, profesor de desen fiindu-i Constantin Lecca. Acestea fiind terminate, a urmat Colegiul „Sf. Sava” din București, unde l-a avut ca profesor pe pictorul Carol Walenstein. După finalizarea liceului, și-a continuat studiile de pictură la Paris, unde pleacă în 1850. Acolo a pictat în atelierul lui Martin Drolling și François Picot. A fost influențat mai ales de Delacroix și Thomas Couture.

La Paris a descoperit o lume cu o evoluție complet

diferită față de mediul din care provenea el, însă, cu educația aleasă de care a beneficiat, tânărul Aman a privit, a învățat și a revenit în România cu idei proaspete, moderne, care să-i asigure țării progresul în direcția Occidentului.

În anul 1853 a debutat la Salonul Oficial de la Paris, cu tabloul „Autoportret” (aflat în colecția Muzeului Național de Artă al României), salon la care a expus aproape în permanență până prin 1880. În anul 1855 a participat cu o pictură istorică la Expoziția Universală de la Paris.

A fost boierit în timp ce se afla la Paris, în 1856, de domnitorul Barbu Știrbei.

S-a întors în țară în 1857. Era deja un artist cunoscut, atât în România, cât și în mediul artistic din Vest. Aici a contribuit la promovarea și reorganizarea învățământului artistic românesc.

În 1859 a trimis către Eforia Școalelor o propunere de înființare a unei școli de arte. Directorul Eforiei a acceptat inițiativa și i-a cerut un proiect. În urma decretului dat de domnitorul Alexandru Ioan Cuza și a inițiativei pictorilor Theodor Aman și Gheorghe Tattarescu, în 1864 au fost fondate școlile de Belle-Arte de la București și Iași. Theodor Aman a fost și primul director și prim-profesor de pictură, Gh. Tattarescu primind titlul de al doilea profesor de pictură al Școlii de Belle-Arte, Școlii de Arte Frumoase, de la București (azi Universitatea Națională de Arte București).

A preluat de la Paris și a organizat la București progra-

mul Expozițiunile Artiștilor în Viață (Expoziția artiștilor în viață), un eveniment la care putea participa orice pictor din principatele române, pentru a-și expune lucrările.

Între 1868 și 1869 a construit casa unde a locuit și a lucrat până la sfârșitul vieții. Întregul proiect al casei, dar și elementele decorative de la exterior și interior, mobilierul și sculpturile din lemn, au fost realizate de el. Aceasta a fost inspirată de arhitectura vilelor romane și și-a păstrat până azi aspectul inițial.

Revoluția de la 1848, la care a participat, l-a marcat profund și l-a inspirat totodată, însuflându-i idei mărețe, revoluționiste. În 1857, aflat la Craiova, o întâlnire publică i-a inspirat tabloul „Hora Unirii de la Craiova”, pe care l-a finalizat în același an. Pentru documentare, a fost pe front în timpul războiului din Crimeea, unde a pictat o lucrare de mari dimensiuni, „Bătălia de la Alma” ce a fost expusă la Paris în 1855.

Cu tematică istorică sunt picturile: „Unirea principatelor”, 1859; „Bătălia românilor cu turcii în insula Sf. Gheorghe” 1859; „Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul”, 1852; „Bătălia de la Oltenița”, 1854; „Izgonirea turcilor la Călugăreni”, 1872; „Tudor Vladimirescu”, 1874-1876; „Vlad Țepeș și solii turci”, 1861-1864; „Boieri surprinși la ospăț de trimișii lui Vlad Țepeș”, 1885-1887; „Bătălia de la Călugăreni” ș. a.

După subiectele inspirate din teme istorice, a realizat și numeroase portrete și autoportrete: „Portretul prințului Carol de Hohenzollern-Sig-

maringen”, 1874; „Principesa Zoe Brâncoveanu”, 1859; „Portret de femeie”, 1878; „Autoportret”, „Portret de femeie cu câine”, 1862. În portretele sale figura umană este redată prin prisma unei analize psihologice profunde.

În a doua parte a carierei, a realizat mai multe tablouri cu peisaje și natură statică. Călătoriile la Marea Neagră, la Sinaia, în diferite locuri de la țară, din Câmpulungul natal și împrejurimile sale îi furnizează zeci de scene redade în tablouri cu peisaje. Multe dintre acestea sunt autobiografice și par a fi un jurnal în imagini al vieții sale, împreună cu familia. A realizat peisaje precum: „Petrecere cu lăutari” 1851; „Portul Constanța” 1882; „Pe terasă la Sinaia” 1888; „Hora de la Aninoasa” 1890; „Stradă în Câmpulung” 1890, „Peisaj cu barca pe lac”, „Peisaj cu râu și copaci” ș. a.

Din categoria natură statică a pictat lucrări precum: „Flori”, „Liliacul”, „Natură statică cu cireșe, caise și tutun”, „Natură statică cu căpșuni”, „După petrecere”, „Struguri”, „Natură statică cu struguri, cărți și pahar de coniac”, 1880; „Natură statică cu liliac și cutie cu bijuterii” 1885 ș. a.

A lucrat și în gravură (tehnica aqua-forte), fiind unul dintre primii gravori români. Gravura în acvaforte ocupă un loc important în cadrul creației maestrului, performanțele de excepție în această tehnică aducându-i titlul de membru al Societății Aquafortiștilor de la Paris în 1875. Gravuri: „Jocul de cărți”, „Scamatorul”, „Pepi-

ca Aman”, „Carol I domnitorul românilor”, „Fazan”, „Cerșetorul” ș. a.

Ca pictor, a realizat peste 3000 de lucrări. Întreaga viață, a explorat noi teme și tehnici.

Expoziții personale ale artistului au fost deschise în: 1883 (Sala Stavropoleos, București), 1890 (Băile Eforie, Constanța), 1892 (Ateneul Român, București).

Expoziții de grup la care a participat au avut loc în 1865, 1868, 1870, 1872, 1874, 1881 (Expoziția artiștilor în viață, București), 1873 (Expoziția Societății Amicii Bellelor Arte, București), 1888 (Expoziția de Belle Arte, Ateneul Român, București).

O mare parte din opera sa se regăsește astăzi în Muzeul Theodor Aman din București, găzduit de fosta casă a pictorului.

În 1881, alături de Bogdan Petriceicu-Hașdeu, Alexandru Odobescu, Grigore Tocilescu, a făcut parte din comisia formată de Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, ce a avut rolul de a stabili forma pentru confecționarea coroanei și sceptrului cu ocazia încoronării lui Carol I ca rege al României. Aman și-a asumat responsabilitatea de a realiza desenul.

După moartea lui Theodor Aman, la 19 august 1891, soția lui, Ana, a dorit ca vila în care cei doi au locuit, să devină muzeu în amintirea artistului. În 1908 acolo s-a deschis Muzeul Theodor Aman, primul muzeu dedicat unui artist.

Expoziții de comemorare a pictorului au avut loc în 1991 – *Centenar Theodor Aman* – Muzeul de Istorie și Artă al

Municipiului București; 1993 – *Theodor Aman – gravor* – Muzeul Național de Artă, București; 2011 – *Theodor Aman – Pictor și gravor* – Muzeul Național Cotroceni, București.

Este academician post-mortem al Academiei Române din 10 septembrie 1991.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 61-62.

Bibliografie:

Aman Theodor: Album / coord. : Simona Cori, Corina Furuță. – București : Alcor Edimpex, 1995. – 48 p.

Theodor Aman – gravor / catalog de M. Vida. – București, 1993. – 108 p.

Theodor Aman : [album] / pref. și antol. de D. Călin. – București : Meridiane, 1984. – 26 p.

Aman, Theodor. Iancu Văcărescu : Portret // Mișcarea artistică oficială în România secolului al XIX-lea / Adrian-Silvan Ionescu. – București : Noi Media Print, 2008. – P. 85.

Aman, Theodor. Țigancă (gravură pe aramă) // Sculptura, pictura și gravura românească : Prelegeri ținute la ateneul român în zilele de 7, 14 și 28 martie 1936 / Constantin Prodan. – București : Imprimeriile „Independență”, 1937. – P. 61.

Florea, Vasile. Theodor Aman / Vasile Florea. – București : Meridiane, 1965. – 88 p.

Negoșanu, Petronela. Destinul unui artist : Theodor Aman / Petronela Negoșanu. – Craiova : Scrisul Românesc, 1973. – 188 p.

Theodor Aman : (1831-1891). – București, 1954. – 14 p.

127 de ani de la moartea pictorului Theodor Aman [Resursă electronică] // <https://radioromanianacultural.ro/documentar-127-de-ani-de-la-moartea-pictorului-theodor-aman/> (accesat: 13.04.2020)

Bărăscu, Ancuța. Theodor Aman, Portretul lui Alexandru Aman / Ancuța Bărăscu [Resursă electronică] // <https://izi.travel/ru/d736-theodor-aman-portretul-lui-alexandru-aman/> (accesat : 13.04.2020)

Brădățeanu, V. Portret : Theodor Aman – creator al școlii românești de pictură, un senior al artelor / V. Brădățeanu [Resursă electronică] // <http://www.rador.ro/2019/08/19/portret-theodor-aman-creator-al-scolii-romanesti-de-pictura-un-senior-al-artelor/> (accesat : 13.04.2020)

Dicusar, Maria. Theodor Aman – pictor și gravor / Maria Dicusar [Resursă electronică] // <https://www.edusoft.ro/theodor-aman/> (accesat : 13.04.2020)

Ionescu, Adrian-Silvan. Mărturiile noi privitoare la Theodor Aman : [note și documente] / Adrian-Silvan Ionescu // Studii și cercetări de istoria artei. Seria : Arta plastică. – 1993. – Nr 40. – P. 85-92.

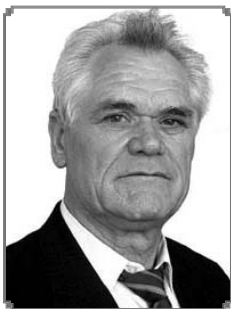
Kaliani, Mira. Theodor Aman : „Arta îl scoate pe om din viața sălbatică și îl îndreaptă pe calea civilizației” / Mira Kaliani [Resursă electronică] // <https://editiadedimineata.ro/theodor-aman-arta-il-scoate-pe-om-din-viata-salbatice-si-il-indreapta-pe-calea-civilizatiei/> (accesat : 13.04.2020)

Theodor Aman - întemeietorul picturii românești moderne [Resursă electronică] // <https://identitatea.ro/theodor-aman-intemeietorul-picturii-romanesti/> (accesat : 13.04.2020)

Theodor Aman [Resursă electronică] // http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Theodor_Aman (accesat : 13.04.2020)

Theodor Aman, unul dintre creatorii școlii românești de pictură [Resursă electronică] // <http://www.dozadebine.ro/theodor-aman-unul-dintre-creatorii-scolii-romanesti-de-pictura/> (accesat : 13.04.2020)

T. L.

Ion MELNICIUC
1941 - 2017

Lingvist, profesor, publicist, doctor în filologie, conferențiar universitar.

S-a născut la 24 martie 1941 în satul Coteala, raionul Briceni. S-a stins din viață la 16 august 2017 la Chișinău, la vârsta de 76 de ani. A absolvit Școala Medie din satul Larga în 1958. Între 1960 și 1965 a fost student la Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Moldova. După absolvirea acesteia, în 1965, a fost angajat la Catedra de limbă română, lingvistică generală și romanică a USM ca lector asistent, lector, lector superior, conferențiar universitar, apoi șef catedră. În 1975 a susținut teza de doctor, cu tema „Mijloace lexico-gramaticale de exprimare a superlativului în limba română”, conducător științific fiindu-i reputatul Anatol Ciobanu.

La Facultatea de Litere a predat câteva decenii cursul de lexicologie. Un alt curs pe care l-a predat a fost Metodica predării limbii române în grupele naționale și alolingve, denumit ulterior Didactica limbii române.

Preocuparea de bază a lui Ion Melniciuc de-a lungul vieții, în calitate de lingvist și savant, a fost cultivarea lim-

bii române. Primele articole au apărut încă în anii '67-'68, acestea, în mod firesc, dedicate cultivării limbii române. O altă preocupare lingvistică a fost lexicul limbii române.

Este considerat unul dintre lingviștii de referință din Basarabia postbelică. A publicat mai multe cărți (monografii, manuale, materiale didactice, dicționare) și peste 300 de articole științifice și publicistice în periodice, precum „Limba română”, „Literatura și arta”, „Făclia”, „Țara”.

A contribuit crucial, fiind unul dintre militanții activi ai Mișcării de Eliberare și Renaștere Națională din 1988-1991, la oficializarea limbii române în Republica Moldova, în special la revenirea la alfabetul latin (31 august 1989), publicând în acest sens numeroase studii în apărarea ființei noastre naționale și de cultivare a limbii române. Pe lângă acestea, a prezentat, timp îndelungat, emisiuni la posturile publice de radio și televiziune, de vorbire și scriere corectă a limbii române.

A participat la întrunirile Asociației Traducătorilor Profesioniști, cu lecții publice referitor la exprimarea corectă în limba română.

Lucrări de referință: „Omonime, omofone, omograme : Material didactic la lexicologie” (1977), „Mic dicționar de paronime” (1979), „Superlativul în limba moldovenească” (1981), „Lumina cuvântului” (1983), „Practicum la metodică limbii moldovenești” (1983), „Limba moldovenească : Manual pentru cl. 9 a școlii ruse” (1985, 1987), „Practicum la

lexicologie” (1991), „Limba română în școlile alolingve” (1994), „Limba română – îndrumar metodic” (1996) ș. a. Pentru unele din lucrări a fost coautor: „Lexicologia” (1992), „Limba casei noastre : Programa și minimum de învățământ la limba română pentru adulți” (1992) ș. a.

A scris articole despre oamenii de știință și cultură: „Între lacrimă și limba română” : [în memoria Grigore Vieru] (2009), „Pedagog în-născut” : [Anatol Ciobanu] (2004), „Un filolog total” : [schiță de portret: Anatol Ciobanu la 80 de ani] (2014), „Regele cântecului popular” : [Nicolae Sulac, 1936-2003] (2007), „Vasile Iovu - un interpret și pedagog de excepție” (2006), „Pasiune de-o viață”: [Nicolae Corlăteanu] (1995), „Cosnicenii” [Maria Cosniceanu] (2010), „Un pedagog de excepție”: [Eliza Botezatu] (1998) ș. a.

A redactat cărți: „Fârlădenii din podgoriile Gălbeniței” de N. Schițco și T. Țopa (2016).

A realizat mai multe interviuri: „Frumoasă logodire” - interviu cu Gheorghe Colțun (2011), „Errare humanum est, dar nu și în cazul limbii” : [confesiuni de suflet cu profesorul universitar Ion Melniciuc] – dialog cu Vitalie Răileanu (2011); „Omul incomod : Nina Soroceanu, publicistă, scriitoare, într-un dialog cu Ion Melniciuc, dr. în filologie, conferențiar universitar” (2016) ș. a.

A scris recenzii: „O carte nouă. Dar și o nouă carte” (în colaborare cu N. Corlăteanu) (2005) – recenzie la cartea M. Cosniceanu „Nume de familie : (din perspectivă istori-

că)” (Chișinău: Pontos, 2004, 216 p.); „O carte-monument” (2010) – recenzie la cartea lui N. Corlăteanu „Testament. Cred în izbânda limbii române : Studii. Comunicări. Memorii” (Chișinău, 2010, 256 p.)

Membru al Uniunii Scriitorilor.

În 1996 a fost decorat cu Medalia „Meritul Civic”. În 2010 a fost distins cu Ordinul Republicii.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 64-66; „Calendar Național 2011”. – P. 84; „Calendar Național 2016”. – P. 101.

Bibliografie selectivă:

Melniciuc, Ion. Cântecul tinereții noastre : [Maria Cosniceanu] / Ion Melniciuc, Cecilia Melniciuc // Literatura și arta. – 2015. – 5 febr. – P. 7.

Melniciuc, Ion. Educația lingvistică în școală : efecte și defecte / Ion Melniciuc // Probleme actuale de lingvistică română : În onoare profesorului octogenar Anatol Ciobanu : Materialele simpozionului cu participare internațională 16-17 mai 2014 / com. de red. : Claudia Cemârtan [et al.]. – Chișinău : CEP USM, 2014. – P. 324-329.

Melniciuc, Ion. „Poetul orelor de curs” : [interviu] / Ion Melniciuc; a dialogat : Nicolae Bilețchi // Limba română. – 2011. – Nr 1-2 [Resursă electronică]. – URL: <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1128> (accesat : 15.04.2020)

Melniciuc, Ion. „Să muncim în miezul limbii, nu la marginea ei” / Ion Melniciuc // Literatura și arta. – 2016. – 18 febr. – P. 4.

Melniciuc, Ion. Sinceritatea nu e un cusur. Dar uneori provoacă necazuri / Ion Melniciuc // Literatura și arta. – 2016. – 24 mar. – P. 6.

Melniciuc, Ion. Și despărțirea ne unește : [în memoria

lingvistul Anatol Ciobanu (14 mai 1934 – 8 aprilie 2016)] / Ion Melniciuc // Literatura și arta. – 2016. – 14 apr. – P. 6.

Omul incomod : Nina Soroceanu, publicistă, scriitoare, într-un dialog cu Ion Melniciuc, dr. în filologie, conferențiar universitar / Nina Soroceanu, Ion Melniciuc // Făclia. – 2016. – 25 mar. – P. 3.

Melniciuc, Ion. Omnia mea... : Biobibliografie / Ion Melniciuc. – Chișinău : CEP USM, 2011. – 224 p.

Omăgiu profesorului universitar, conferențiar doctor Ion Melniciuc – LXX / com. red. : Irina Condrea, Mihail Purice, Anatol Ciobanu [et al.]. – Chișinău : CEP USM, 2012. – 343 p.

Ciobanu, Anatol. Doctor în filologie, conferențiar universitar Ion Melniciuc - un remarcabil pedagog și savant / Anatol Ciobanu // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – Chișinău, 2015. – P. 189-197.

Dabija, Nicolae. Păstor de cuvinte : [lingvistul Ion Melniciuc, dr. în filologie, prof. univ. - 75 de ani de la naștere] / Nicolae Dabija // Literatura și arta. – 2016. – 24 mar. – P. 6.

Doctorul în filologie Ion Melniciuc s-a stins din viață la 76 de ani [Resursă electronică] // <https://stiri.md/article/social/doctorul-in-filologie-ion-melniciuc-s-a-stins-din-viata-la-76-de-ani> (accesat : 8.04.2020)

Junghietu, Elena. A plecat dintre noi un prețios străjer al limbii române – profesorul Ion Melniciuc / Elena Junghietu [Resursă electronică] // <http://litere.md/a-plecat-dintre-noi-un-pretios-strajer-al-limbii-romane-profesorul-ion-melniciuc/> (accesat : 8.04.2020)

Profesorul, lingvistul și publicistul Ion Melniciuc s-a stins din viață [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/>

profesorul-lingvistul-si-publiscistul-ion-melniciuc-s-a-stinsdin-viata-115206.html (accesat : 8.04.2020)

Schițco, Nicolae. Un trudnic al cuvintelor : [lingvistul Ion Melniciuc, 75 de ani de la naștere] / Nicolae Schițco // Literatura și arta. – 2016. – 24 mar. – P. 6.

Scutelnic, Ion. Străjer al Limbii Române : [lingvistul Ion Melniciuc, 75 de ani de la naștere] / Ion Scutelnic // Literatura și arta. – 2016. – 24 mar. – P. 6.

T. L.

Ion ȘIȘCANU
1951

Istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar.

S-a născut la 27 martie 1951 în satul Măcărești, raionul Ungheni.

După absolvirea școlii medii din satul natal, și-a continuat studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie (1968-1974).

În anii 1978-1981 și-a continuat studiile de doctorat la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova. În 1982 a susținut teza de doctor în științe istorice cu tema „Muncitorii din sectorul agro-industrial al RSS Moldovenești și activitatea socială a acestora”.

În anii 1992-1995 a elaborat teza de doctor habilitat în istorie cu tema „Basarabia în contextul relațiilor sovieto-române, 1940”, avân-

du-l consultant științific pe profesorul, doctor habilitat Alexandru Moșanu. În 1996 a susținut cu succes teza de doctor habilitat în istorie la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

Stagiu la Departamentul de Stat al SUA, în cadrul programului: „Administrarea Învățământului Superior în SUA”, 2003.

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de asistent responsabil de seminare de istorie a Moldovei, la Institutul Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică a Moldovei) (1976-1978). Ulterior a desfășurat o vastă activitate pedagogică și de cercetare în domeniul istoriei Moldovei, precum: conferențiar, lector superior la UTM (1982-1988), cercetător științific superior la Institutul de Cercetări Social-Politice al AȘM (1988-1990), conferențiar universitar la Institutul Pedagogic din Chișinău „Ion Creangă” (1990-1991), Cercetător științific principal, șef de direcție, director adjunct la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Republicii Moldova (1991-1999), profesor universitar la Universitatea „B. P. Hașdeu” din Cahul (1999-2006), rector al aceleiași instituții (2006-2013), director adjunct al Institutului de Istorie al AȘM (2013-2015), viceministru al educației din Republica Moldova (2015-2016), șef Secție istorie contemporană a Institutului de Istorie al AȘM (2016-prezent). Concomitent a desfășurat activitate didactică în calitate de profesor

la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România (din 2004).

S-a dedicat cercetării istoriei românilor: Basarabia în cadrul relațiilor româno-sovietice (1918-1947), formarea RASSM și RSSM; foamea și colectivizarea în RSS Moldovenească; istoria universală: relații ruso-române în secolul XIX; Primul Război Mondial; țările baltice în cadrul politicii externe a URSS (1918-1940); încheierea și aplicarea Pactului Molotov-Ribbentrop; al Doilea Război Mondial, sovietizarea teritoriilor ocupate de URSS în anii 1939-1940; formarea și evoluția Blocului Comunist ș. a.

A semnat monografii, studii și articole în culegeri și publicații periodice de specialitate printre care: „Raportul Basarabiei. 1940” (1993), „Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele lui pentru Basarabia” (1991), „Uniunea Sovietică - România: Tratatative în cadrul comisiei mixte, 1940” (1995), „Istoria Basarabiei din cele mai vechi timpuri până în 2003” (în colaborare, 2003), „O istorie a Basarabiei” (2015) ș. a.

A colaborat și a publicat articole în periodicele de istorie, precum și a exercitat funcția de redactor-șef la unele reviste „Arena politicii” (1996-1998), membru al Colegiilor de redacție ale revistelor istorice: „Destin românesc”, „Cugetul”, „Revista de istorie a Moldovei”, „Analele Universității „B. P. Hașdeu” din Cahul”; membru al Colegiului științific al revistei „Cohorta” al Centrului de istorie și cultură mili-

tară al Ministerului Apărării al RM; membru al Colegiului științific al revistei „Danubius”, revista Muzeului de Istorie Galați.

Membru al Comisiei pentru evaluarea și aprecierea regimului totalitar comunist în RSS Moldovenească.

Decorat cu Ordinul de Onoare (2010).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 201. – P. 106-108.

Bibliografie:

Negrei, Ion. Basarabia : Mărturii documentare (1812-2012) : Selecție de documente și studii / Ion Negrei, Ion Șișcanu. – Galați : Editura Muzeului de Istorie Galați, 2012. – 159 p.

Provocări și oportunități în educație, conf. șt.-practică naț. (2018; Cahul) // Provocări și oportunități în educație : Materialele Conferinței Științifico-Practice Naționale, Cahul, 26-27 martie 2018 / col. de red. : Ion Șișcanu [et al.]. – Cahul : Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul, 2019. – 171 p.

Șișcanu, Ion. Basarabia în contextul relațiilor sovieto-române 1940 / Ion Șișcanu. – Chișinău : Civitas, 2007. – 336 p.

Șișcanu, Ion. Istoria Basarabiei din cele mai vechi timpuri până în 2003. – ediție revăzută și adăugită / Ion Șișcanu [et al.]. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2003. – 606 p.

Șișcanu, Ion. O istorie a Basarabiei / Ion Șișcanu [et al.]. – Chișinău : Editura Serebia, 2015. – 424 p.

Șișcanu, Ion. Recuperarea adevărului istoric - o sarcină mereu actuală: Studii de istorie contemporană / Ion Șișcanu. – Chișinău : Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu”, 2014. – 320 p.

Șișcanu, Ion. Relațiile sovieto-finlandeze (1918-1940) / Ion Șișcanu. – Cahul : Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul, 2018. – 234 p.

Șișcanu, Ion. Consecințe ale coteropirii Basarabiei în iunie 1940 / Ion Șișcanu // Analele științifice ale Universității „Al. I. Cuza”, Iași. Istorie. – Tomul XXXVII-XXXVIII. – 1991-1992. – P. 73-79.

Șișcanu, Ion. Dărâmarea sistemului de la Versailles și începutul celui de-al Doilea Război Mondial / Ion Șișcanu // Buletinul științific al Universității de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul. – 2009. – Nr 1. – P. 4-34.

Șișcanu, Ion. Documente privind negocierile româno-sovietice de la Odesa din vara anului 1940 / Ion Șișcanu, Mihai Gribincea // Cugetul. – 1993. – Nr 1. – P. 32-43.

Șișcanu, Ion. Foametea din U.R.S.S. în anii 1946-1947 : între starea de fapt și coordonatele istoriografiei post-sovietice / Ion Șișcanu [et al.] // Fenomenul totalitar : realități istorice și abordări istoriografice. – București : INST, 2015. – P. 177-186.

Șișcanu, Ion. Interviu cu doctor habilitat, profesor universitar Ion Șișcanu, rector al Universității de Stat din Cahul // Caiete de istorie. – 2003. – Nr 3. – P. 28-30.

Șișcanu, Ion. L' annee 1940 dans le destin de la Bessarabie / Ion Șișcanu // Transylvanian Review. – 2012, Vol. XXI. – Nr 2. – P. 56-65.

Șișcanu, Ion. Latinizarea în U.R.S.S. : context, obiective și acțiune, 1918-1940 / Ion Șișcanu // Revista de istorie a Moldovei. – 2011. – Nr 1-2. – P. 14-23.

Șișcanu, Ion. Istoria românilor de la Est de Prut între demistificare și remistificare / Ion Șișcanu // In onorem Alexandru Moșanu: studii de istorie medie, modernă și contemporană a românilor. – Cluj-Napoca : Editura Academiei Române ; Centrul de Studii Transilvane ; Presa Universitară Clujeană, 2012. – P. 679-688.

Șișcanu, Ion. Negocierile româno-sovietice în comisia mixtă româno-sovietică de la Odesa (28 iun.-24 noiem.1940) / Ion

Șișcanu, Mihai Gribincea // Revista de istorie a Moldovei. – 1993. – Nr 1. – P. 15-28.

Șișcanu, Ion. Pierderile României în urma ocupării Basarabiei și nordului Bucovinei de către Uniunea Sovietică în anii 1940-1941 : (documente) / Ion Șișcanu // Cugetul. – 1993. – Nr 1. – P. 44-47.

Șișcanu, Ion. Premise false, efecte dezastruoase : Pactul Molotov-Ribbentrop și protocolul adițional secret / Ion Șișcanu, Daniela Șișcanu // Pactul Molotov-Ribbentrop și Protocolul adițional secret. Raptul Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța din 28 iunie 1940 : Materialele Conferinței Științifice Internaționale „75 de ani de la anexarea de către URSS a Basarabiei, nordului Bucovinei și ținutului Herța”. – Chișinău : Editura Serebia, 2015. – P. 23-35.

Enciu, Nicolae. In onorem Ion Șișcanu : Studii de istorie a românilor / coord. : Nicolae Enciu; Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istorie, Stat și Drept ; Universitatea de Stat „B. P. Hașdeu” din Cahul. – Cahul : [S. n.], 2011. – 540 p.

Enciu, Nicolae. In onorem Ion Șișcanu / Nicolae Enciu // Akademos. – 2011. – Nr 2 (21). – P. 143-145.

Manoil, Alexandru. Șișcanu, Ion // Manoil, Alexandru. 88 & 333 copământeni / Alexandru Manoil. – Cahul : Labirint, 2016. – P. 615.

M. C.

Gavriil BĂNULESCU- BODONI 1746-1821

Om de cultură, scriitor ecleziastic, primul mitropolit al Bisericii din Basarabia. Canonizat ca sfânt al Bisericii Ortodoxe din Moldova (2016).

S-a născut în 1746 la Bistrița (există și controverse asupra acestui fapt), cu numele Grigorie. S-a stins din viață la 30 martie 1821, la Chișinău, fiind înmormântat la Mănăstirea Căpriană.

Urmează școala elementară și cea normală la Bistrița și în Ardeal. Își continuă studiile la Budapesta, apoi la Academia Teologică din Kiev (1771-1773), după care pleacă în Grecia: la școlile din Chios, Patmos și la mănăstirea Vatopedu de la Muntele Atos (1773-1776). La întoarcere ocupă funcția de învățător la Năsăud (1776), iar după un an pleacă la Iași. Este numit profesor de limba latină la Școala Domnească de aici (1778). În 1779, la Constantinopol, se călugărește cu numele Gavriil și, cu susținerea mitropolitului Gavriil Calimachi, pleacă spre insula Patmos, pentru a-și continua studiile. În perioada 1781-1782, este hirotonisit ieromonah, numit profesor de limba greacă și predicator la Catedrala Mitropolitană din Iași. Fiind suspectat de către turci de răspândire a ideilor francmasonice, se refugiază

la Poltava, unde a fost profesor la Seminarul de aici (1782-1784). Revenit la Iași, este hirotonisit arhimandrit (1784). În 1786 a fost propus episcop la Roman, dar, nefiind acceptat de domnul fanariot de atunci, se întoarce în același an în Rusia, unde ajunge rector al Seminarului din Poltava (1787). Prin ucazul împărătesei Ecaterina de la 22 decembrie 1789, este hirotonit episcop al Belgradului (Cetatea Albă) și Bendurului (Tighina). (Hirotonirea sa a avut loc la 26 decembrie 1791, la Iași). La 10 februarie 1792 Sinodul Bisericii Ortodoxe Ruse îl numește Mitropolit al Moldovei și Munteniei. Dar, în luna aprilie a aceluiași an, Alexandru Moruzi, devenit noul domn al Moldovei, îl trimite în stare de arest, la Istanbul. Eliberat prin intervenția reprezentantului Rusiei la Poartă, se întoarce în Rusia, fiind numit Mitropolit al Poltavei (1793-1799), apoi al Kievului și Haliciului (1799-1803). În 1801 țarul Alexandru I îl numește membru al Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Ruse.

În 1803 se pensionează și se stabilește mai întâi la Odesa (unde, în 1794, în calitate de mitropolit, a participat la ceremonia de întemeiere a Odesei și a pus prima piatră la temelia primelor catedrale ale orașului, ulterior a susținut înființarea cursurilor de medicină și muzică de la Academia Teologică de aici), apoi se mută la Dubăsari (1805-1808). La 27 martie 1808, printr-un ucaz al țarului, a fost numit în funcția de exarh al Bisericii din Moldova și Muntenia (1808-1812), ambele țări fiind sub ocupație militară rusă. După încheierea războiului ruso-turc cu Pacea de la București (16 mai 1812)

și anexarea rusească a Basarabiei, este numit în fruntea noii Arhiepiscopii de aici, cu reședința la Chișinău, creată la cererea sa și unde a păstorit până la moarte.

Meritele sale, cu preponderență în plan cultural și administrativ, datorate în parte și vremurilor de restriște, au fost remarcate și de mitropolitul Antonie Plămădeală, în memoriile sale, care spunea: „Ca mitropolit, Gavriil Bănulescu-Bodoni, a fost o personalitate controversată, uneori sub aspre acuzații de trădare de neam, însă ca român și ca om de cultură a fost în mod cert un om la înălțimea vremii sale [...] Biografiile lui rețin și câteva fapte care îi arată și partea de lumină: a tipărit toate cărțile de slujbă în românește, unele traduse de el („Liturghierul”, 1815), a organizat bine eparhia, a dotat-o cu tipografie și, îndeosebi, a înființat Seminarul Teologic din Chișinău (1813), pe care l-a dorit românesc, în a nu-și fi uitat neamul și datoria față de el, și care va juca de-a lungul unei lungi perioade, până în 1918 și după aceea, până în 1944, rolul de pepinieră de preoți și laici de mare calitate. În amintirea seminariștilor din Chișinău, mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni a rămas ca întemeietorul școlii lor, unică în felul ei, iar păcatele lui politice au fost atribuite vremurilor, conjuncturilor”. Pe lângă Seminarul Teologic, înființat cu ajutorul lui Petru Kunițchi ș.a., a deschis și clase pentru copiii nobililor din ținut, iar tipografia eparhială inaugurată, asigură cu cărți nu numai Basarabia, acestea ajungând și în Țările Române. Între 1813 și 1821 aici au fost tipărite cca 20.000 de exemplare de cărți în limba română, printre care Cate-

hismul, Molitvelnicul, Psaltirea, Mineul, toate traduse din limba rusă. Sub îngrijirea sa directă au fost tipărite primele manuale didactice din Basarabia: Bucoavna moldovenească cu traducere în rusă (1814, 1815) și Gramatica rusească tradusă în moldovenește „pentru ucenicii Seminăriei Chișinăului și alte școale din Basarabia” (1819).

Datorită intervențiilor sale, la Sankt Petersburg se tipărește „Biblia” în limba română (1819), aceasta fiind a treia ediție a Sfintei Scripturi în limba română (prima apare la București, în 1688, a doua la Blaj, în 1795) și care va deveni foarte populară în întregul spațiu cultural românesc. „Faptul că a dat Biblia în românește, cântărește cât multe din păcatele lui de pe celălalt talger al cântarului”, menționa în memoriile sale Antonie Plămădeală („Basarabia”, Sibiu, 2002).

A fost distins cu Ordinul „Sfântul Andrei” clasa I, acordat de țarul Alexandru I (1801) (precum și cu „decorațiile cu ordinele cele mai înalte și clobucul sau came-lafca albă cu cruce de briliant, cu care fusese distins de însași împărăteasa Ecaterina”, datorită simpatiei pe care o avea din partea curții rusești, după cum menționa istoricul Ion Nistor în lucrarea „Istoria Basarabiei”, 1923).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 317-318; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 412-413.

Bibliografie selectivă:

Stadnițchi, A. Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni / A. Stadnițchi; trad.: Angela Muntean. – Chișinău, 2002. – 224 p.

Candu, Teodor. Gavriil Bănulescu-Bodoni – unele aspecte ale

politicii monahale în perioada 1806-1812 [Resursă electronică] / Teodor Candu // https://www.academia.edu/18935757/GAVRIIL_B%20NULESCU_BODONI_UNELE_ASPECTE_ALE_POLITICII_MONAHALE_%20ENPERIOADA_1806_1812 (accesat: 13.07.2020).

Chiaburu, Elena. Despre originea și numele Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni / Elena Chiaburu // Acta bacovien-sia. – 2013. – P. 59-82.

Chiaburu, Elena. Interpretări noi cu privire la originea și numele lui Gavriil Bănulescu (Bodoni) / Elena Chiaburu // Tyragetia. – 2014. – Vol.8, Nr 2. – P. 31-40; [Resursă electronică]. – URL: <http://oaji.net/articles/2017/4586-1488354364.pdf> (accesat: 13.07.2020).

Colesnic, Iurie. Gavriil Bănulescu-Bodoni / Iurie Colesnic // Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 4 (40). – P. 67-73.

Colesnic, Iurie. Gavriil Bănulescu-Bodoni... primul mitropolit al Basarabiei // Colesnic, Iurie. Biserica Basarabeană. Chipuri de neuitat... / Iurie Colesnic. – Chișinău: [S. n.], 2015. – P. 49-55: il.

Colesnic, Iurie. Un mitropolit canonizat: Gavriil Bănulescu-Bodoni / Iurie Colesnic // Florile dalbe. – 2016. – 15 dec. – P. 15.

Costin, Grigore. Un reprezentant de frunte al clerului românesc basarabean: mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni (1746-1821) / diacon drd. Grigore Costin [Resursă electronică] // https://www.dacoromania-alba.ro/nr49/un_reprezentant.htm (accesat: 13.07.2020).

Fuștei, Nicolae. Activitatea pastoral-filantropică a Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni / Nicolae Fuștei // Conferința „Istorie și cultură”: In onorem academician Andrei Eșanu, Chișinău, 20 noiembrie 2018 / Institutul de Istorie. –

Chișinău, 2018. – P. 554-582; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/74981 (accesat: 13.07.2020).

Fuștei, Nicolae. Activitatea social-pastorală a Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni / Nicolae Fuștei // Tyragetia. – 2011. – Vol. V [XX], Nr 2. – P. 223-233; [Resursă electronică]. – URL: <http://oaji.net/articles/2017/4586-1489523800.pdf>; https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/554_582.pdf (accesat: 21.07.2020).

Fuștei, Nicolae. Contribuția Mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni la dezvoltarea tiparului / Nicolae Fuștei // Revista de istorie a Moldovei. – 2010. – Nr 2/3. – P. 169-178.

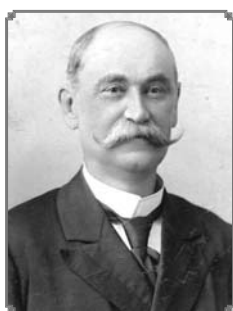
Manea, Lăcrămioara. Din activitatea tipografică a mitropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni (1808-1812, 1813-1821) și prezența unor ediții vechi românești în colecții nord-dobrogene / Lăcrămioara Manea // Tyragetia. – 2015. – Vol. IX [XXIV], Nr 2. – P. 91-104; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/47456 (accesat: 21.07.2020).

Morariu, Iuliu-Marius. Bistrițeanul Gavriil Bănulescu-Bodoni în viziunea basarabeanului Antonie Plămădeală / Iuliu-Marius Morariu // Revista română. – 2012. – Nr 4 (70). – P. 23-24; [Resursă electronică]. – URL: <http://astra.iasi.roedu.net/pdf/nr70p23-24.pdf> (accesat: 21.07.2020).

Muntean, Vasile V. Câteva date despre Gavriil Bănulescu-Bodoni // Muntean, Vasile V. Istoria Bisericii românești: curs sintetic (din 1716 până azi) / Vasile V. Muntean, preot. – Timișoara: Ed. Marineasa, 2010. – P. 72-73; [Resursă electronică]. – URL: <https://litere.uvt.ro/litere-old/pdf/Istoria%20Bisericii%20Romanesti%20II.2403201401.pdf> (accesat: 21.07.2020).

Țurcanu, Elena. Aportul Miropolitului Gavriil Bănulescu-Bodoni în predarea limbii române (moldovenești) la Seminarul Teologic din Chișinău / Elena Țurcanu // Sesiune națională de comunicări științifice studențești : Științe umanistice. Științe sociale: 21-22 aprilie 2016, Chișinău. – Chișinău : CEP USM, 2016. – P. 49-51 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/49-51_6.pdf (accesat : 21.07.2020).

V. M.

Iosif VULCAN
1841-1907

Publicist, dramaturg, prozator, poet, traducător și animator cultural român.

A semnat și cu pseudonimele: Spinu Ghimpescu, Urzică Spinescu, Iosif Holodanu. Supranumit „pionier al culturii românești în Transilvania”.

S-a născut la 31 martie 1841 în comuna Holod, județul Bihor. A decedat la 8 septembrie 1907 la Oradea. Fiu al parohului unit Nicolae Vulcan și al Victoriei Irinyi, familie greco-catolică cu tradiții cărturărești, al cărei reprezentant de frunte fusese episcopul Oradei Samuil Vulcan, întemeietor al școlii din Beiuș, care în prezent îi poartă numele. Studiile primare le urmează în comuna Leta-Mare, unde familia sa se stabilește cu traiul în anul 1844. În perioada anilor 1851-1859 urmează liceul Praemonstratens (azi Liceul „Mihai Eminescu”) din Oradea,

fiind și membru al „Societății de leptură”. După absolvirea liceului se înscrie la Facultatea de Drept și Științe de Stat din Budapesta (1859-1863), luându-și licența în drept.

În anul 1859 scrie primul său articol publicat în revista din Sibiu „Telegraful român”, cu titlul „Despre necesitatea unei foi beletristice române”. În același an, la 14 octombrie, publică în „Gazeta Transilvaniei” un articol despre poetul Dimitrie Sfura și poeziile „Câte stele sunt pe cer” și „Trist, mai trist, tot mai trist”. Acesta a fost debutul său ca poet.

Tot mai puțin pasionat de cariera de avocat, se dedică gazetăriei. Publică versuri, proză, articole și traduceri în „Telegraful român”, „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, „Amicul șopârlei”, „Concordia”, „Aurora română” și „Gazeta Transilvaniei”. În anul 1862 devine secretar al Societății „Petru Maior”, a studenților din Pesta.

În 1863 colaborează cu George Ardeleanu la prima ediție a revistei „Umoristul”, revistă de satiră și umor a românilor din Transilvania. Din ianuarie 1865 este proprietarul, editorul și redactorul acestei publicații, redenumită în 1867 „Gura satului”. În perioada anilor 1863-1865 a colaborat la „Aurora română”.

Înființează, și după un număr de probă din 6 mai, la 1 iunie 1865, scoate revista „Familia”, unde reproduce sau publică scrierile autorilor renumiți, precum B. P. Hasdeu, V. Alecsandri, D. Bolintineanu, Al. Odobescu, V. Urechia, I. Creangă, B. Delavrancea, Al. Vlahuță ș. a. În anul 1866 oferă spațiu pe paginile revistei „Familia” debutantului Mihai Eminovici, publicându-i poezia „De-aș avea”. E cel care schimbă numele poetului în Eminescu.

Locuind în Budapesta, își publică lucrările în periodicele de limbă maghiară, scriind și articole despre literatura populară română. Editează în 1866 primul său volum de „Poezii”, care include și traduceri din H. Heine, V. Hugo, P. Béranger. În 1868 a fost ales membru de onoare al Societății literare „România” din Viena.

În anul 1869 a publicat la Budapesta primul volum din „Panteonul român”, cu portretul și biografia regelui Carol I al României, dar și biografii și portrete ale personalităților culturale și politice românești: A. Mureșan, T. Cipariu, M. Kogălniceanu, V. Alecsandri ș. a.

În anul 1877 în culegerea „Roman nepdalok”, prefăcută de Iosif Vulcan, au fost incluse 30 de poezii populare semnate de el și traduse în limba maghiară. Traduce nu doar poezii, ci și romane din creația lui Al. Dumas, Jules Verne, Ponson du Terrail ș. a.

În revista „Familia” publică proză, ca mai apoi să tipărească cele trei volume de „Nuvele” (1872-1873), „De la sate” (1883), „Sclavul amorului” (1873-1875), „Ranele națiunii” (1876), „Barbu Strâmbu în Europa” (1879-1880), comedia „Mireasa pentru mireasă” și volumul „Orfana Crisului” (1877). A tipărit, în colaborare cu Societatea Kisfaludy, o lucrare de 164 pagini, cu romane, balade și colinde românești traduse în limba maghiară (1877), volumul „Lira mea” (1882), volumul de nuvele și schițe „De la sate” (1883), romanul „Fata popii” (1885), piesa „Măta cu clopot” (1898), comedia „Gărgăunii dragostei” (1899), monologul „Însurăței” (1903).

S-a remarcat și ca dramaturg, fiind unul din promotorii teatrului românesc în Transilvania în a doua jumătate a

secolului al XIX-lea. Cele peste 30 de piese de teatru, reproduse după comediile și vodevilurile lui Vasile Alecsandri, au fost jucate cel mai des de trupele de amatori din Transilvania. A publicat articolul „Să fondăm teatru național”, trezind interes la o mulțime de transilvăneni dornici de manifestări artistice teatrale.

A fost cel care a pus bazele Societății pentru crearea unui fond de teatru român. În structura organizațională a Societății, fiind ales secretar, mai apoi vicepreședinte, devine, până la urmă, figura centrală a acesteia. Animat de ideea că teatrul românesc este o „școală de cultură națională”, care are rolul de a educa, s-a străduit nu doar să îl promoveze, ci și să producă piese originale, românești, care să poată fi jucate pe scenă. A fost primul ardelean, a cărui piesă a fost montată pe scena Teatrului cel Mare din București condus de M. Pascaly. Premiera a avut loc în 1872, comedia „Alb și roșu”. În 1892 la Teatrul Național din București se joacă drama istorică „Ștefan Vodă cel Tânăr”, ce va apărea în volum anul următor. La 4 martie 1903, la Oradea, această piesă va fi montată în limba maghiară.

Până în 1907 a participat la toate adunările generale ale Societății care aveau ca scop strângerea de capital pentru înființarea unui teatru românesc în Transilvania. Tot la inițiativa lui, revista „Familia” a devenit organul de presă reprezentativ pentru această Societate. La 30 decembrie 1906 apare ultimul număr al revistei „Familia”.

A fost inițiatorul și conducătorul Societății literare „Petru Maior” din Budapesta, membru activ al ASTREI (1879), membru al Societății culturale „Kisfaludy” din Budapesta

(1871), membru al Societății Szigligeti, al Societății Istoricilor și Arheologilor din Oradea. Membru al altor societăți culturale: „România” din Viena (1868), „Ovidiu” din Constanța (1898), membru corespondent (1879), apoi membru activ al Academiei Române (1891), președinte al „Societății pentru Fond de Teatru Român” (1895), vicepreședinte și președinte al Secției literare a Academiei Române (1904).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 72-73.

Bibliografie:

Vulcan, Iosif. Însemnări de călătorie. Vol. 1 / Iosif Vulcan. – București : Minerva, 1994. – 369 p.

Vulcan, Iosif. Lira mea / Iosif Vulcan. – Oradea Mare, 1882. – 235 p.

Vulcan, Iosif. Mărturii muzicale : Eseuri, cronici, portrete / Iosif Vulcan. – București : Ed. Muzicală, 1979. – 204 p.

Vulcan, Iosif. Poezii. Proză. Teatru. Vol. 1 / Iosif Vulcan. – București : Minerva, 1987. – 309 p.

Vulcan, Iosif. Publicistică. Vol. 2 / Iosif Vulcan. – București : Ed. Minerva, 1989. – 724 p.

Vulcan, Iosif. Publicistică / Iosif Vulcan. – Timișoara : Ed. „Facla”, 1983. – 319 p.

Vulcan, Iosif. Schițe de călătorie / Iosif Vulcan. – București : Ed. Sport-Turism, 1982. – 238 p.

Vulcan, Iosif. Ștefan-Vodă cel tânăr : Tragedie istorică în 5 acte și 3 tablouri / Iosif Vulcan. – Oradea-Mare : Tiparul lui Iosif Lang & Comp., 1893. – 111 p.

Biografie Iosif Vulcan [Resursă electronică] // https://www.titudorancea.com/z/biografie_iosif_vulcan.htm (accesat : 12.08.2020).

Iosif Vulcan [Resursă electronică] // http://enciclopediaromaneiei.ro/wiki/Iosif_Vulcan (accesat : 12.08.2020).

O personalitate pe zi : Zia-

ristul și scriitorul Iosif Vulcan [Resursă electronică] // <https://www.agerpres.ro/documentare/2020/01/15/o-personalitate-pe-zi-ziaristul-si-scriitorul-iosif-vulcan--432434> (accesat : 12.08.2020).

Țarălungă, Ecaterina. Vulcan Iosif // Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 72-73.

Vulcan, Iosif // Dicționar antologic de istorici, critici literari, esești, oameni de cultură, publicații literare / Constanța Bărboi, Silvestru Boatcă, Dorina Mărgineanțu [et al.] ; coord. : Constanța Bărboi, Rodica Chiriacescu. – București : Niculescu, 1998. – P. 301-305.

Vulcan, Iosif // Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900. – București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1979. – P. 943.

Tatiana Caprianu

Maria PELIVAN
1886-?

Pedagog de limba germană, publicistă, traducătoare. Numele la naștere – Gogu.

S-a născut în luna martie 1886, la Craiova. Anul decesului nu se cunoaște.

Și-a făcut studiile la München, Germania. A fost soția lui Ioan Pelivan (1876-1954), martir al Basarabiei.

Stabilindu-se la Chișinău, a activat și în domeniul asistenței sociale și se dedica

operelor de caritate. A fost președintele Societății pentru asistență publică și al Societății „Crucea Roșie” din Basarabia.

A desfășurat și o activitate didactică în calitate de profesoară de limba germană. A tradus din limba germană lucrarea memorialistică a dr. J. H. Zucker „Bessarabien, Bemerkungen und Gedanken bei Gelegenheit eines mehrjährigen Ausenthals in diesem Lande” (Frankfurt am Main, 1834), pe care o

editează în 1932, la Chișinău. A făcut traduceri și din autorii clasici.

S-a manifestat și în publicistică, colaborând la „Revista istorică și arheologică bisericească” din Chișinău. Una dintre pasiunile ei era colecționarea de tablouri și icoane vechi românești.

În 1944, împreună cu soțul, se refugiază în România, stabilindu-se la București.

A fost distinsă cu „Meritul Sanitar” cl. I, „Răsplata Muncii”, „Coroana României” în

grad de Cavaler etc.

Bibliografie:

****Zucker, J. H.** Basarabia / von dr. J.H. Zucker ; traducere din limba germană de Maria Pelivan. – Chișinău : Tipografia Eparhială „Cartea Românească”, 1932.

[Pelivan, Maria] [Resursă electronică] // <http://www.aosr.ro/wp-content/uploads/2018/02/Ion-Pelivan-1.pdf> (accesat : 04.05.2020).

Pelivan, Maria // Figuri contemporane din Basarabia. – Chișinău : ARPID, 1939. – P. 105.

V. M.

Aprilie

CALENDAR NAȚIONAL

APRILIE

2021

Joi	1
Vineri	2
Sâmbătă	3
Duminică	4
<hr/>	
Luni	5
Marți	6
Miercuri	7
Joi	8
Vineri	9
Sâmbătă	10
Duminică	11
<hr/>	
Luni	12
Marți	13
Miercuri	14
Joi	15
Vineri	16
Sâmbătă	17
Duminică	18
<hr/>	
Luni	19
Marți	20
Miercuri	21
Joi	22
Vineri	23
Sâmbătă	24
Duminică	25
<hr/>	
Luni	26
Marți	27
Miercuri	28
Joi	29
Vineri	30

85 de ani de la nașterea **Mariei Bălan**, actriță de teatru și film, cântăreață de muzică populară, fondatoarea Teatrului Studio „Muno” (Teatrul unui actor) (1 apr. 1936 – 21 febr. 2014). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 104-105; CN 2016, p. 116.*

155 de ani de la fondarea **Academiei Române**, cel mai înalt for științific și cultural din România (1 apr. 1886). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 90; CN 2016, p. 116-118.*

145 de ani de la nașterea lui **Ion Pelivan**, om politic, publicist, inițiator al mișcării de eliberare națională din Basarabia (1 apr. 1876 – 25 ian. 1954). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 78-79; CN 2004, p. 37; CN 2014, p. 53-54; CN 2016, p. 118-119.*

140 de ani de la nașterea lui **Octavian Goga**, dramaturg, poet, publicist, om politic român, prim-ministrul României, membru titular al Academiei Române (1 apr. 1881 – mai 1938). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 62-63; CN 2006, p. 103-104; CN 2013, p. 140.*

590 de ani de la nașterea lui **François Villon**, mare poet francez din Evul Mediu, diacon (1/19 apr. 1431 – 5 ian. 1463). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 79.*

75 de ani de la nașterea lui **Băno Axionov**, actor, regizor, scenarist, scenograf, pedagog (2 apr. 1946).

170 de ani de la nașterea **Mătildei Cugler-Poni**, scriitoare română (2 apr. 1851 – 9 sept. 1931).

90 de ani de la nașterea lui **Alexandru Balaban**, inginer chimist, doctor în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific român, membru titular al Academiei Române (2 apr. 1931).

80 de ani de la nașterea lui **Grigore Grigoriu**, actor de teatru și cinema (4 apr. 1941 – 20 dec. 2003). *A se vedea și art. din CN*

2001, p. 81; CN 2006, p. 106; CN 2016, p. 119-120.

80 de ani de la nașterea lui **Toma Pavel**, teoretician literar, eseist, prozator, doctor în filologie, cercetător științific, profesor universitar român (4 apr. 1941).

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Simion Stoilow**, matematician, doctor în științe matematice, profesor universitar român, membru titular al Academiei Române (14 sept. 1887 – 4 apr. 1961). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 283-284.*

80 de ani de la nașterea lui **Pantelimon Botnarenco**, biolog, doctor în științe biologice, cercetător științific, pedagog și inventator (5 apr. 1941).

65 de ani de la nașterea lui **Dumitru Sofroni**, medic obstetrician-ginecolog, oncolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific, inventator (5 apr. 1956).

170 de ani de la stingerea din viață a lui **Ion Negulici**, pictor, traducător, jurnalist, litograf și om politic român, participant la Revoluția din 1848 din Țara Românească, considerat cel mai bun plastician român al primei jumătăți a secolului al XIX-lea (1812 – 5 apr. 1851).

140 de ani de la nașterea lui **Florian Ștefănescu-Goangă**, psiholog, doctor în științe psihologice, profesor universitar român și un ilustru reprezentant al învățământului românesc, fondatorul Institutului de Psihologie Experimentală, comparată și aplicată, membru corespondent al Academiei Române (5 apr. 1881 – 26 mar. 1958).

150 de ani de la nașterea lui **Soren Absalon Larsen**, fizician, electrician, profesor și cercetător științific danez (5 apr. 1871 – 2 ian. 1957).

125 de ani de la nașterea lui **Fernando Garcia Mercada**, arhitect, urbanist și teoretician

spaniol, unul din principalii animatori ai grupului Gatepac (5 apr. 1896 – 3 febr. 1985).

140 de ani de la nașterea lui **Vasile Secară (Sacară)**, pedagog, jurnalist, om politic, luptător pentru Unirea Basarabiei cu România (6 apr. 1881 – 7 oct. 1938). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 108-109.*

80 de ani de la nașterea lui **Iustin Scarlat**, regizor, pedagog, coordonator al teatrelor de amatori din republică, Maestru în Artă (6 apr. 1941).

75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Reabțov**, profesor, poet și traducător (6 apr. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 121-122.*

70 de ani de la nașterea **Gălinei Lupașcu**, biolog, doctor habilitat în științe biologice, cercetător științific, profesor universitar, inventator (6 apr. 1951).

80 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Zamfir**, compozitor, muzician și instrumentist, cunoscut drept „Regele naiului” (6 apr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 81-83; CN 2016, p. 122.*

185 de ani de la nașterea lui **Nicolai Sclifosovschi (Nicolai Sklifosovski)**, medic chirurg, doctor în medicină, profesor universitar, academician rus, savant cu renume mondial (6 apr. 1836 – 13 dec. 1904). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 107-108.*

85 de ani de la nașterea lui **Nicolae Costin**, istoric, profesor universitar, personalitate distinctă a vieții politice din Basarabia, primul pimar general al municipiului Chișinău după 1990 (7 apr. 1936 – 16 febr. 1995). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 109-110; CN 2011, p. 91; CN 2016, p. 122-123.*

70 de ani de la nașterea **Anei Bantș**, critic și istoric literar, cercetător, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar (7 apr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 110-112; CN 2016, p. 123-125.*

65 de ani de la nașterea **Mariiei Danilov**, muzeograf, cercetător științific, doctor în științe istorice (7 apr. 1956 – 16 noiembrie 2018).

A se vedea și art. din CN 2011, p. 91-92; CN 2016, p. 125-126.

90 de ani de la nașterea lui **Amza Pelea**, actor român de teatru și film, reprezentant al promoției de aur a teatrului românesc (7 apr. 1931 – 12 dec. 1983). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 93.*

110 ani de la nașterea lui **Emil Cioran**, filosof și scriitor român, stabilit în Franța (8 apr. 1911 – 20 iunie 1995). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 83-84; CN 2011, p. 93-94.*

85 de ani de la nașterea lui **Grigore Rusu**, actor, regizor, profesor universitar, cercetător științific și istoric teatral, unul dintre fondatorii Teatrului „Luceafărul” din Chișinău (9 apr. 1936 – 26 aprilie 2020).

90 de ani de la nașterea **Myriam Marbe**, compozitoare și pianistă română, considerată una dintre cele mai valoroase autoare de muzică contemporană (9 apr. 1931 – 25 dec. 1997). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 94.*

200 de ani de la nașterea lui **Charles Pierre Baudelaire**, poet, critic de artă și literatură, traducător și publicist francez (9 apr. 1821 – 31 aug. 1867). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 85-86; CN 2016, p. 128.*

75 de ani de la nașterea lui **Vitalie Baltag**, traducător (10 apr. 1946 – 20 noiembrie 1992). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 114-115; CN 2016, p. 128-129.*

60 de ani de la nașterea lui **Iurie Russev**, specialist în domeniul radiotehnicii, cercetător și inventator (10 apr. 1961).

140 de ani de la apariția la Piatra Neamț a revistei științifice și literare „Asachi” (10 apr. 1881 – 10 febr. 1885).

70 de ani de la nașterea lui **Mircea Scarlat**, critic și istoric literar, cercetător și profesor român (10 apr. 1951 – 17 dec. 1987).

150 de ani de la nașterea lui **Theodor Pallady**, pictor român (11 apr. 1871 – 16 aug. 1956). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 256-257.*

90 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Dodiță**, lingvist, specialist în istoria literaturii române, conferențiar (12 apr. 1931 –

9 aug. 2012). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 86-87; CN 2016, p. 129.*

190 de ani de la nașterea lui **Constantin Meunier**, sculptor și pictor belgian, membru al Societății Internaționale de Sculptori, Pictori și Gravuri (12 apr. 1831 – 4 apr. 1905).

170 de ani de la nașterea lui **Edward Walter Maunder**, astronom și cercetător științific, cunoscut pentru studiul său asupra petelor solare și al ciclului magnetic solar (12 apr. 1851 – 21 mar. 1928).

150 de ani de la nașterea lui **August Endell**, arhitect, decorator, bijutier, ceramist, profesor, scriitor, teoretician al artei și designer german (12 apr. 1871 – 10 aug. 1925).

90 de ani de la nașterea lui **Alexandru Negru-Vodă**, savant, om de stat, academician, doctor în agronomie, cercetător științific, figură emblematică a intelectualității naționale din Basarabia anexată Uniunii Sovietice (13 apr. 1931 – 2 noiembrie 1978). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 115-116; CN 2011, p. 95-96.*

85 de ani de la nașterea lui **Vasile Condrea**, dirijor de cor, profesor și regizor (13 apr. 1936 – ian. 2013).

80 de ani de la nașterea lui **Virgil Cheptea**, specialist în domeniul fizicii și matematicii, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific, conferențiar universitar, inventator (13 apr. 1941).

80 de ani de la nașterea **Clăudiei Balaban**, specialist în domeniul biblioteconomiei și bibliografiei, manager (13 apr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 87-88; CN 2011, p. 96-98; CN 2016, p. 130-131.*

65 de ani de la nașterea lui **Leonid Balaclav**, pictor și pedagog (13 apr. 1956).

135 de ani de la nașterea lui **Nicolae Tonitza**, pictor și gravor român (13 apr. 1886 – 26 febr. 1940). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 81.*

95 de ani de la nașterea lui **Marius Sabin Peculea**, fizician, inginer, profesor universitar, inventator și cercetător științific

român, membru titular al Academiei Române, cunoscut pe plan mondial drept „părintele apei grele”, director al primei uzine nucleare din România (13 apr. 1926).

80 de ani de la nașterea lui **Modest Cichirdan**, dirijor și muzician (13 apr. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 131-132.*

160 de ani de la nașterea lui **Alexandru Baltaga**, teolog, pedagog, activist al vieții publice din Basarabia, membru al Sfatului Țării (14 apr. 1861 – 7 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 98-99.*

90 de ani de la nașterea lui **Alei Cupcea**, scriitoare, ziaristă (15 apr. 1931 – 6 dec. 1989). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 117.*

70 de ani de la nașterea lui **Pavel Cornogolub**, pictor și pedagog (15 apr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 133.*

110 ani de la nașterea **Tatianeii Bezviconi**, avocată (15 apr. 1911 – 4 mai 1985). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 99-100.*

60 de ani de la nașterea lui **Oleg Cobăleanski**, medic psihiatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar (16 apr. 1961).

125 de ani de la nașterea lui **Tristan Tzara**, poet și eseuist român evreu, cofondator al mișcării culturale dadaiste în arta plastică și literatură (16 apr. 1896 – 25 dec. 1963). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 133.*

170 de ani de la nașterea lui **Ernst Josephson**, pictor și poet suedez (16 apr. 1851 – 22 noiem. 1906).

175 de ani de la nașterea lui **Nicolae Densușianu**, istoric, folclorist, membru corespondent al Academiei Române (18 apr. 1846 – 25 mar. 1911). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 118-119; CN 2011, p. 85.*

85 de ani de la stingerea din viață a lui **George Sterian**, arhitect, urbanist, decorator, restaurator și publicist român, militant pentru păstrarea patrimoniului artistic și pentru o artă cu specific național (19 apr. 1860 – 19 apr. 1936).

160 de ani de la nașterea lui **Hermann Muthesius**, arhi-

tect, autor și diplomat german (20 apr. 1861 – 29 oct. 1927).

60 de ani de la nașterea lui **Virgil Tecuci**, pictor, artist-decorator (21 apr. 1961).

65 de ani de la nașterea lui **Vladimir Ciolac**, compozitor, conferențiar universitar și dirijor de cor (22 apr. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 137.*

60 de ani de la nașterea lui **Serghei Pojar**, compozitor, muzician, ziarist și pedagog (22 apr. 1961 – 24 ian. 2010). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 100.*

150 de ani de la nașterea lui **Nicolae Mantu**, pictor și grafician român (24 apr. 1871 – 8 sept. 1957).

65 de ani de la stingerea din viață a lui **Vadim Șumski**, compozitor, dirijor, profesor de muzică, originar din Basarabia (26 febr. 1900 – 24 apr. 1956).

65 de ani de la nașterea lui **Valeriu Curtu**, pictor, scenograf, regizor (24 apr. 1956).

290 de ani de la stingerea din viață a lui **Daniel Defoe**, pamfletist, eseist și romancier englez, considerat fondatorul romanului englez (13 sept. 1660 – 24/26 apr. 1731). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 122-124.*

95 ani de la nașterea **Eleonorei Romanescu**, artist plastic, Artist al Poporului (26 apr. 1926 – 5 noiem. 2019). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 92-93; CN 2016, p. 140-141.*

70 de ani de la nașterea **Tamarei Cristei**, critic și istoric literar, poetă, doctor în pedagogie, profesoară (26 apr. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 100-101.*

160 de ani de la nașterea lui **Mihail Ciachir**, teolog, cleric, educator, istoric și scriitor găgăuz (27 apr. 1861 – 8 sept. 1938). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 141-142.*

140 de ani de la nașterea lui **Ștefan Usinevici**, medic veterinar, memorialist, unul dintre luptătorii pentru cauza națională din Basarabia (27 apr. 1881 – 23 febr. 1934). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 124; CN 2014, p. 93-94.*

90 de ani de la nașterea lui **Chiril Draganiuc**, medic, organizator al instituțiilor medica-

le, savant (27 apr. 1931 – 4 iun. 2004).

85 de ani de la nașterea lui **Eugen Gladun**, medic, profesor universitar, doctor habilitat în medicină, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (27 apr. 1936 – 31 mai 2014). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 124-125; CN 2016, p. 142.*

135 de ani de la nașterea lui **Radu I. Vlădescu**, medic, biochimist, profesor universitar, doctor în medicină veterinară, cercetător științific, membru titular al Academiei Române și al academiilor de medicină și medicină veterinară din Paris (27 apr. 1886 – 15 febr. 1963). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 101.*

500 de ani de la stingerea din viață a lui **Fernando Magellan**, navigator și explorator hispano-portughez, a întreprins prima călătorie în jurul globului pământesc (1480 – 27 apr. 1521). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 388-389; CN 2011, p. 101-102.*

160 de ani de la nașterea lui **Sava Athanasiu**, geolog, paleontolog, doctor în științe geologice, profesor universitar român, membru de onoare al Academiei Române (28 apr. 1861 – 8 apr. 1946).

55 de ani de la nașterea lui **Alexei Botez**, doctor în științe tehnice, profesor, cercetător științific, inventator (29 apr. 1966).

85 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Tomozei**, poet, prozator și gazetar român (29 apr. 1936 – 28 mar. 1997). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 143.*

80 de ani de la nașterea lui **Mircea Veroiu**, regizor român (29 apr. 1941 – 1 dec. 1997).

90 de ani de la nașterea lui **Călin Rosetti**, inginer electronist, pilot internațional, cercetător științific român, membru titular al Academiei Internaționale de Astronautică (30 apr. 1931 – 17 ian. 2011).

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Petre P. Negulescu**, filosof, istoric al filosofiei și culturii, membru titular al Academiei Române (14 oct. 1872 – apr. 1951).

Maria (Marica) BĂLAN
1936 – 2014

Actriță de teatru și film, cântăreață de muzică populară, fondatoarea Teatrului-Studio „Muno” (Teatrul Unui Actor).

S-a născut la 1 aprilie 1936, la Caliacra, Dobrogea, România. A decedat la 21 februarie 2014, la Chișinău.

A absolvit Școala Teatrală „Boris Șciukin” de la Moscova (1960).

A studiat în clasa profesorei Anna Orociko și Thus Mansurova, actorie.

În perioada anilor 1960 - 1976 este angajată Teatrelor „Romen” și „Sovremennik” din Moscova, unde a realizat câteva roluri expresive: Klavdia Puhleakova în „Țigani” de A. Kalinin; Carmen în spectacolul „Carmen din Triana” după povestirea „Carmen” de Prosper Mérimée, Maria Hristoforovna și Mabella în „Eu sunt țigancă” de V. Hrustaliiov etc.

Tânăra actriță se impune și prin concerte folclorice, care i-au adus popularitatea, inclusiv pentru faptul că avea în repertoriu cântece interpretate de Maria Tănase, Maria Lătărețu, alte mari cântărețe române. Cântecele și experiența jocului scenic au adus-o și în cinematografie.

În 1966 debutează în filmul „Gustul pâinii” realizat de regizorii Valeriu Găgiu și V. Lă-

senco. A jucat în monospectacolele: „Meșterul Manole” (1977) și „Numai poetul”. Mai apoi au urmat 150 de reprezentări pe diferite scene ale republicii.

În anii 1977-1981 face parte din trupa Teatrului Actorului de Cinema din Chișinău, timp în care s-a produs în mai multe filme artistice: „Trânta”, „Aveți o telegramă...”, „Bucurii pământești” (TV din Moscova).

Pe parcurs i se propun diferite roluri de factură dramatică în filmele „Nunta la palat”, regia Vlad Ioviță; „Ultimul haiduc”, regia Valeriu Găgiu; „Podurile” și „Bărbății încărunțesc devreme”, regia Vasile Pascaru; „Durata zilei”, „Istoria unui galben”, regia Valeriu Găgiu etc.

În 1981-1986 este actriță la Teatrul „Lucefărul” din Chișinău, la Teatrul „Ion Creangă” (1988), la Studioul din Provincie (1988-1990).

A realizat înregistrarea discului „Cântă Marica Bălan” la Casa de Discuri „Melodia” din Moscova, care include melodiile: „Lume, lume”, „Hai maică, la iarmaroc”, „Marie și Mărioară”, „Perinița”, „Balada șarpelui”, „Aseară vântul bătea”, „Dorul meu nu-i călător”, „Țiganca”, „Doina”, „Vioara” etc.

Din 1990 este regizor la Teatrul-Studio Mono (Teatrul Unui Actor), unde montează spectacolul „Tu omule, tu frate...”. Realizează cu Aleksei Petrenko (TV din Moscova) o emisiune despre Republica Moldova.

În 2011 a fost filmat documentarul „Marica Bălan” despre viața și activitatea actriței, în regia lui Mircea Surdu.

Pe parcursul activității sale a colaborat cu: R. Meleşko, N. Morozov, E. Rusanov, Va-

sile Goia etc.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 104-105; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 116.

Bibliografie selectivă:

Buzilă, Serafim. Bălan, Maria (Marica) / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Museum, 1999. – P. 46.

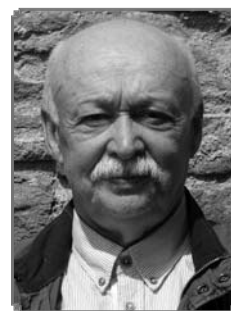
Movilă, Boris. Bălan Maria (Marica) / Boris Movilă // Femei din Moldova: encicl. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 38.

Știrbu, Alina. Povestea tragică a frumoasei actrițe Marica Bălan, cea care a gustat din succes, deziluzii, neînțelegeri și trădări / Alina Știrbu Moldoveanca. – 2014. – Nr 4/5. – P. 14-15.

Țarălungă, Ecaterina. Bălan Maria / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 74.

Zevin, Ada. Portretul actriței Marica Bălan / Ada Zevin // Chișinăul în pictură : Peisaje, portrete. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 147.

N.-M. Ș.

Băno AXIONOV
1946

Actor, regizor, scenarist, scenograf, pedagog.

S-a născut la 2 aprilie 1946 în Minsk, Belarus. Părinții săi, compozitorul, pianis-

tul, pedagogul Max Fișman și dirijorul, profesorul Lidia Axionova, care au contribuit la dezvoltarea artei muzicale din Moldova, i-au transmis și fiului gustul pentru artă. Frațele său mai mic, Artur Axionov, este, la fel, din lumea muzicii, un pianist de forță și pedagog rus și american. Studiile inițiale au avut loc în câteva școli din Chișinău: Nr 3, Nr 4, Nr 5, Nr 41.

În 1965 a și-a început studiile la Facultatea de Actorie a Institutului de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), clasa profesoarei Nadejda Aronețki. Încă în anii studenției începe să participe activ la spectacolele Teatrului „A. Cehov”, în diverse programe literar-concertistice, la radio și televiziune, joacă în filme.

Absolvind Institutul de Arte, din 1969 până în 1973, este actor și regizor asistent al profesoarei sale N. Aronețki la Teatrul de la Tiraspol. În acest teatru tânărul actor a jucat zeci de roluri diferite, între care: diaconul Gâkin, „Ведьма” („Vrăjitoarea”); Milkin, „Жених и папенька” („Mirele și tatăl”) după A. Cehov; Fadinar, „Соломенная шляпка” („Pălărioara de paie”) de E. Labiș; Făt-Frumos, „Făt-Frumos și soarele” după basmul românesc, Rispolojenski, „Свои люди – сочтёмся” („Suntem de-ai noștri – ne vom clarifica); de A. Ostrovski; Zeablik, „Город на заре” („Orașul în zori”) de A. Arbuzov; Obroșenov, „Шутники” („Glumeții”) de A. Ostrovski; Mendosa, „Дуэнья” („Dueña”) de

R. Șeridan; împăratul Dormidont, „Горя бояться – счастья не видать” („Ti-i frică de durere, fericire nu mai vezi”) de S. Marșak ș. a.

În 1973 a studiat la Moscova în laboratorul de regie sub conducerea M. Knebel.

Între 1971 și 1985 (cu întreruperi) a predat arta actorului la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău. În perioada 1973-2006 este actor și regizor la teatrul Național Dramatic Rus „A. Cehov” din Chișinău de care și-a legat strâns soarta. Pe scena acestui teatru a jucat nenumărate roluri memorabile. Unele dintre acestea sunt: Lomov, „Девять мгновений” („Nouă clipe”) după A. Cehov; Ereemeev, „Прошлым летом в Чулимске” („Vara trecută la Ciulimsk”) de A. Vampilov; Păcală, „Фэт Фрумос – золотые кудри” („Făt-Frumos cu păr de aur”) de V. Goltfeld; Baba Cloanța, „Два клёна” („Doi arțari”) de E. Șvart; Iașka, „Бумбараш” („Bumbaraș”) de A. Gaidar; Moliere și Alain, „Школа жён” („Școala nevestelor”) de Moliere; Iepurașul arrogant, după povestea cu același titlu de S. Mihalkov; Balaban, „Badea Cosma” de G. Malarciuc; Prohor, „Тихий Дон” („Donul liniștit”) de M. Șolohov; Motanul încălțat din povestea cu același titlu de Ch. Perrault; Mihailenko, „Счастливый день” („Ziua fericită”) de A. Ostrovski ș. a.

În anul 1975 a debutat cu un rol episodic în film.

În anul 2001 absolvește Academia de Recalificare a Oamenilor de Artă de la Moscova, Specialitatea regizor (clasa profesorului P.

O. Homschi). În același an și-a făcut stagierea la Teatrul Mossovet de la Moscova.

Pe lângă lucrul în teatru, a evoluat și pe scene de estradă, a făcut emisiuni televizate pentru copii, a fost reporter și moderator al emisiunilor satirice de la televiziunea națională, participant activ al teatrului televizat de miniaturi.

În filme a jucat roluri, precum: Bill („Robin Hud”, regizor: L. Peciorina), Reporterul („И придёт день”, [„Și va veni ziua”), 1979, regizor: M. Izrailev), Muncitorul („Здравствуйте, я приехал” [„Bună ziua, am venit”), 1979, regizor: M. Badicov), John („Марк Твен против...”, [„Mark Twain este împotriva...”), 1975, regizor: M. Grigoriev), Grijenaru („Поезд в Калифорнию” [„Trenul spre California”), regizor: I. Talpă), Tătarul („На дне” [„Pe fundul apei”), regizor: V. Țapeș), Pavlic („Возвращение Титаника” [„Întoarcerea Titanicului”), 1999, regizor: I. Talpă), Electricianul („Антология анекдотов” [„Antologie de bancuri”), regizor: Iu. Muzăca) ș. a.

A regizat spectacole jucate la Filarmonică, Televiziunea Națională, la Casa Actorului, Institutul de Arte din Chișinău, USM, Sala cu Orgă, Teatrul „Lucafărul”, Teatrul „A. Cehov”. Câteva din aceste spectacole: „Жизнь и песни” („Viață și cântece”) după R. Rilke, „Время невиновных” („Timpul nevinovaților”) de Z. Lenț, „Чудо жить необъяснимо” („Miracolul vieții e inexplicabil”) după A. Voznesenski, „Сцены из Фауста” („Scene din Faust”) după Goethe,

„Просто сердце” („Doar inima”) după M. Țvetaeva, „Luisa Miller” după F. Schiller, „Так у нас, а как у вас?” („Așa-i la noi, cum e la voi?”) după operele lui G. Gorin, M. Jvanețki, L. Izmailov, „Книга песен” („Cartea cântecelor”) după Heine, „Дамы и господа” („Doamnele și domnii”) după A. Cehov, „Остановите самолёт – я слезу!” („Opriți avionul, mă cobor”) după E. Sevele, „Приключение лисы Алисы и кота Базилио в королевстве Музыки” („Aventura vulpii Alisa și a motanului Bazilio în împărăția Muzicii”) de I. Martâniuk, „Любовь и ненависть” („Dragoste și ură”) după V. Hugo, „Сказка о царе Салтане” („Poveste despre împăratul Saltan”) după A. Pușkin, „Сердцу не прикажешь” („Inimii nu-i poruncești”) după Goethe, „Я очень люблю тебя, мама!” („Te iubesc foarte mult, mamă!”) de N. Ptușkina și multe altele.

Între timp se iscă conflicte cu conducerea teatrului, apar rău-voitori. În 2002, spectacolul aproape gata „Madame Bauvarie” după G. Flaubert, este interzis pe o perioadă nedeterminată. Îi sunt interzise reprezentațiile atât în teatrul său, cât și în celelalte. Directorul teatrului „Lucaefărul”, Boris Focșa, a fost unicul care l-a invitat să pună în scenă povestea „Motanul încălțat” după Ch. Perrault în 2005. Acesta este jucat până acum la Teatrul „Lucaefărul”. După acest spectacol are însă din nou o perioadă de inactivitate.

În 2006 apare cartea a cărei alcătuitoare este criticul

de teatru Valentina Skleorova, „Театр Бэно Аксенова” („Teatrul lui Băno Axionov”) despre spectacolele, subiectele, rolurile jucate, psihologia acestora și dimensiunea filosofică și măiestria pe care le-o adaugă cel ce a interpretat aceste roluri atât de diferite.

În anul 2007 pleacă în Germania, la Karlsruhe, Baden-Württemberg, unde locuiește până azi și continuă să se ocupe de activitatea regizorală. Este conducător artistic al Teatrului Național German din Baden.

Aflat peste hotare, a predat cursanților germani sute de lecții despre corifeii teatrului românesc și rusesc, le-a făcut cunoștință cu scriitorii de vază, le-a prezentat lucrările pictorilor cei mai buni, muzica compozitorilor străluciți, a avut master-classuri privind arta actoriei și a regizării.

A regizat spectacole jucate pe scenele Teatrului Național din Karlsruhe („Записки сумасшедшего” [„Însemnările unui nebun”] după N. Gogol), ale Școlii de Teatru din Mannheim („Я умираю от...” [„Mor de...”] după proza lui A. Cehov), ale UniTheater din Karlsruhe („Тысяча и одна страсть или руководство для желающих выйти замуж” [„O mie și una de patimi / pasiuni sau instrucție pentru doritoarele de a se mărita”] după proza lui A. Cehov), ale Teatrului-subsol din orașul Gernersheim (2 spectacole: „Исповедь или Оля, Женя, Зоя, Варя...” [„Spovedanie sau Olea, Jenea, Zoia, Varea...”] după proza lui A. Cehov și „Беда от нежного сердца”

[„Buclucașa inimă gingașă”] după vodevilul lui V. Sollogub), a Uniunii Teatrale „СА-ВАН” (după povestea-poem „Floare de cais sau mielul netăiat” de A. Strâmbeanu și a povestirii „Moldovenește” de I. Druță); a scris patru scenarii pentru duetul de clouni „Iriska și Boriska”, toate fiind primite cu încântare de publicul și critica germană.

În 2013 pe scena Teatrului „A. Cehov” a fost jucat spectacolul semnat de B. Axionov „Чужая жена и муж под кроватью” („Nevasta străină și soțul sub pat”) după F. Dos-toievski.

În anul 2019 a avut loc premiera noului film „Кто следующий?” („Cine e următorul?”) al regizorului și scenaristului B. Axionov, în orașul Gernersheim. Este un film artistic de scurt metraj, în stilul filmului mut. Punctul de plecare pentru acest film a fost povestirea lui A. Cehov „Chirurgia”.

A jucat pe scenă peste 200 de roluri, circa 20 de roluri în filme, a regizat circa 50 de spectacole.

Laureat al festivalurilor de teatru internaționale, unionale și naționale.

În anul 1991 este distins cu titlul artist emerit al Republicii Moldova.

Bibliografie:

Axionov Bano [Resursă electronică] // <http://www.moldovenii.md/md/people/505> (accesat : 18.04.2020).

Театр Бэно Аксёнова / сост. : Валентина Склярова. – Chișinău : Типография Centrală, 2006. – 160 p.

Аксенов, Бэно Максович [Resursă electronică] // <https://>

doc4web.ru/istoriya/aksyonov-beno-maksovich.html (accesat : 18.04.2020).

Аксёнов, Бэно Максович [Resursă electronică] // <http://moldova-inform.ru/?p=1388> (accesat : 18.04.2020).

Беженару, Ольга. Против течения к источнику. (70 лет Бэно Аксёнову) / Ольга Беженару [Resursă electronică] // <https://ava.md/2016/03/03/protiv-techeniya-k-istochniku-70-let-beno/> (accesat : 17.04.2020).

Станкевич, Мария. «Кто следующий?» : состоялась премьера нового фильма Бэно Аксёнова / Мария Станкевич [Resursă electronică] // <https://news.myseldon.com/ru/news/index/212869846> (accesat : 18.04.2020).

T. L.

Grigore GRIGORIU
1941-2003

Actor de teatru și cinema.

S-a născut la 4 aprilie 1941, în orașul Căușeni. A decedat la 20 decembrie 2003, lângă satul Palanca, raionul Ștefan Vodă, într-un accident rutier.

A fost orfan de tată, de aceea a fost nevoit să lucreze de mic, pentru a-și ajuta familia. A absolvit școala medie din localitatea natală.

A devenit actor amator pe scena Teatrului popular din Căușeni. În anul 1959 a fost angajat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți. Între anii 1965-1970 lucrează la teatrul de televiziune „Di-

alog”, unde interpretează o serie de roluri. În anul 1970 devine actor al Teatrului „Luceafărul”.

A avut multe roluri pe scenele teatrelor, dar popularitatea i-a adus-o cinematografia. În anul 1966 începe colaborarea cu Studioul cinematografic „Moldova-Film”. Ca actor de cinema, debutează în filmul „Poienile roșii”, regizat Emil Loteanu. Lui E. Loteanu i se datorează descoperirea și afirmarea lui G. Grigoriu ca actor de talie mondială, unul dintre cei mai talentați și celebri actori de cinema de la noi. Rolul lui Sava Micliu din filmul „Poienile roșii” (1966) i-a adus actorului primul trofeu în cinematografie. Au urmat alte filme, cu alte roluri, oferite mai cu seamă de Emil Loteanu: Andrei Voinovan („Gustul pâinii”, 1966), Radu Negostin („Lăutarii”, 1971, 16 premii internaționale), Ștefan Barbu („Ofițer în rezervă”, 1971), Loico Zobar („Șatra”, 1975, difuzat în 114 țări din lume), Victor („Vreau să cânt”, 1979), Kalidis („Tandra și dulcea mea fiară”, 1978).

S-a produs în peste 50 de pelicule turnate la „Moldova-Film” și alte studiouri din fosta URSS și în trei filme produse la Studioul DEFA, Germania.

Dintre acestea: „Poienile roșii” (1966), Sava Micliu; „Gustul pâinii” (1966), Andrei Voinovanu; „Serghei Lazo” (1967), episod; „Mariana” (1967); „Se caută un paznic” (1967); „Анечка” (1968), Andrei; „Zece ierni pentru o vară” (1969), Ștefan; „Povârnișul” (1970), Marcu; „Lăutarii” (1971), Radu

Negostin; „Ofițer în rezervă” (1971), Ștefan Barbu; „Ultimul haiduc” (1972), episod; „Mânia” (1974), episod; „Șatra” (1975), Loico Zobar; „Portul” (Odessafilm, 1976), Petrescu; „Noapte în Chile” (1977), Salvador; „Anton, der Zauberer” („Anton, magicianul”) (1978), sergentul; „Emelian Pugaciov” (1978), Chika Zarubin; „Мой ласковый и нежный зверь” („Gingașa și tandra mea fiară”) (Mosfilm, 1978); Agent al serviciului secret (1978); Vreau să cânt (1979), Victor; „La porțile Satanei” (1980), haiducul Gruia; „Unde ești, iubire?” (1980), Victor; „На Гранатовых островах” (1981); „Найди на счастье подкову” (1983); Cum să devii celebru (1984); „Тайный посол” (1986); Luceafărul (1987), Chibici; „Durerea” (1989), Mișa; „Maria și Mirabela în Tranzistoria” (1989); „Вдвоем на грани времени” (1989).

La Festivalul de film din Karlovy Vary (1977) a primit Premiul pentru cel mai bun rol masculin, al lui Loico Zobar din „Șatra”.

În anul 1976 actorului i-a fost conferit titlul onorific de artist emerit, în 1992 i s-a decernat Medalia „Meritul Civic”, în anul 2002 a fost decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”.

Din 2012 instituția de învățământ din satul Cărnățeni, Căușeni poartă numele ilustrului cineast, numindu-se Liceul Teoretic „Grigore Grigoriu”.

În 2018 la Căușeni a fost inaugurat un cinematograful ce-i poartă numele. Clădirea a fost reconstruită din temelie și transformată într-o instituție polivalentă și mo-

dernă de cultură. Acțiunea a fost posibilă datorită fiului Octavian Grigoriu, regizor TV, cineast.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 81; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 106; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 119-120.

Bibliografie selectivă:

Ciumeică, Ion. In memoriam : Omagiu adus actorului Grigore Grigoriu / Ion Ciumeică [Resursă electronică] // <http://gazetadesud.md/2018/04/13/in-memori-am-omagi-u-adus-actorului-grigore-grigoriu/> (accesat : 17.04.2020).

Ciurcă, Aliona. Actorul Grigore Grigoriu ar fi împlinit azi 77 de ani / Aliona Ciurcă [Resursă electronică] // <https://www.zdg.md/stiri/stiri-diverse/actorul-grigore-grigoriu-ar-fi-implinit-azi-77-de-ani/> (accesat : 17.04.2020).

Grigore Grigoriu [Resursă electronică] // <https://www.cinemagia.ro/actori/grigore-grigoriu-2858/> (accesat : 17.04.2020).

Grigore Grigoriu : [actor, artist emerit (1941-2003) : date biogr.] // Realități culturale. – 2014. – Nr 4. – P. 5.

Grigoriu Grigore [Resursă electronică] // <http://www.moldova.ms/?l=ro&a=88&i=185> (accesat : 17.04.2020).

Grigoriu Grigore [Resursă electronică] // <https://moldovenii.md/md/people/98> (accesat : 17.04.2020).

Ripeanu, Bujor T. Grigoriu Grigore : [actor de teatru și film din Republica Moldova] // Cinematografiștii / Bujor T. Ripeanu. – București : Meronia, 2013. – P. 251.

Teodorcic, Roxana. Zece ani fără Zobar : [Grigore Grigoriu (1941-2003)] / Roxana Teodorcic // Ziarul de gardă. – 2013. – 5 dec. – P. 15.

Urschi, Gheorghe. Grigo-

re Grigoriu să mai fi trăit... / Gheorghe Urschi [Resursă electronică] // <http://arhiva.vipmagazin.md/profil/Grigore-Grigoriu-să-mai-fi-trăit.../> (accesat : 17.04.2020).

T. L.

**Pantelimon
BOTNARENCO
1941**

Biolog, doctor în științe biologice, cercetător științific, pedagog, inventator.

S-a născut la 5 aprilie 1941 în satul Saharna, Rezina, într-o familie de țărani. Și-a făcut studiile la Școala Medie din Rezina.

A urmat Facultatea de Biologie și Geografie a Institutului Pedagogic din Tiraspol (azi Universitatea de Stat din Tiraspol).

Și-a început activitatea profesională pe post de pedagog în satele Budăi, Cioești și Vărzărești. A urmat apoi aspirantura la Academia de Științe a Moldovei. Conducător științific i-a fost academicianul Alexandru Ciubotaru. Activează ca cercetător științific la Grădina Botanică din Chișinău. Urmează Institutul de Cercetări Științifice pentru Porumb și Sorg. Deține postul de șef al laboratorului pentru ameliorarea plantelor aromatice.

Domeniile științifice de cercetare s-au axat pe selecția

și cultivarea soiurilor noi de plante aromatice și de porumb.

Este autor a 2 monografii și 17 articole științifice. A creat 4 soiuri de plante aromatice și 9 soiuri de porumb, cultivate în Moldova, Ucraina, Rusia și Belarus.

Bibliografie:

Botnarenco, Pantelimon. Aprecierea statistică a variabilelor mediate din experimentul polifactorial [Resursă electronică] / Pantelimon Botnarenco // https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/98421 (accesat : 13.07.2020).

Botnarenco, Pantelimon. Evaluarea caracterelor productive la soiuri de trandafir aromatic (Rosa damascena x Rosa gallica) [Resursă electronică] / Pantelimon Botnarenco // https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/94547 (accesat : 13.07.2020).

Botnarenco, Pantelimon. Germinarea semințelor la speciile de plante medicinale cultivate [Resursă electronică] / Pantelimon Botnarenco // https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/100776 (accesat : 13.07.2020).

Botnarenco, Pantelimon. Model de apreciere corectă a segregării caracterelor pe clase fenotipice la hibrizi din generația a doua [Resursă electronică] / Pantelimon Botnarenco https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/85350 (accesat : 13.07.2020).

Botnarenco, Pantelimon // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 12. – Chișinău, 2014. – P. 677.

Tatiana Căprianu

Dumitru SOFRONI
1956

Medic obstetrician-ginecolog, oncolog, doctor habilitat în medicină, conferențiar universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 5 aprilie 1956 în comuna Costești, raionul Râșcani. Și-a început studiile la școala din satul natal. Absolvind-o, a plecat la Bălți, la Școala de Felceri și Moașe. În anul 1983 absolvește Institutul de Medicină din Chișinău (în prezent Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”). Se specializează în oncologie și urmează internatura și secundariatul la Catedra oncologie. A avut stagii în Federația Rusă, Germania, România etc.

Studiile de doctorat le face la Institutul Oncologic „N. N. Petrov” din Sankt Petersburg. În 1989 susține teza de doctor în medicină cu tema: „Determinarea dinamică a receptorilor citoplastici, nucleari estrogenici și progesteronici la pacientele cu cancer endometrial”.

În 1996 susține la Chișinău teza de doctor habilitat în medicină: „Argumentarea clinico-morfologică a individualizării tratamentului cancerului endometrial”.

Activitatea didactică începe în anii 1994-1995 la Catedra de oncologie a USMF „Nicolae Testemițanu”, în calitate de conferențiar universitar. Se transferă apoi la Catedra obstetrică și ginecologie. Avansează în funcție, fiind numit vicedirector pentru activitatea științifică și organizatorico-metodică. Din 1996 până în 2009 este director al Institutului Oncologic din Moldova. În prezent activează ca șef catedră la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Activitatea de cercetare s-a materializat în peste 200 de lucrări științifice, 7 din ele fiind monografii.

Cele 10 brevete de invenție au fost menționate cu 13 medalii la saloanele internaționale din Elveția, Belgia, Coreea de Sud, China și România.

Sub îndrumarea sa au fost susținute 2 teze de doctor habilitat și 8 teze de doctor în medicină.

Este membru titular al Academiei Internaționale de Ecologie și Protecție a Vieții.

Mențiuni și distincții: laureat al Premiului de Stat pe anul 2008, pentru ciclul de lucrări „Noi tehnologii în combaterea cancerului” (colectiv de autori). Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii”.

Bibliografie:

Actualități în diagnosticul și tratamentul contemporan al tumorilor organelor reproductive la femei : Simpozion național dedicat memoriei profesorului I. V. Bohman, 25-26 septembrie 2008 / col. de red. : Dumitru Sofroni [et al.]. – Chișinău : Știința, 2008. – 272 p.

Cernat, Victor. Managementul diagnosticului tumorilor pulmonare în condiții de ambulator / Victor Cernat, Dumitru Sofroni, Valeriu Bilba ; Institutul Oncologic. – Chișinău : Institutul Oncologic, 2007 – 124 p.

Casian, Neonila. Importanța managementului pacientelor oncoginecologice în Republica Moldova / Neonila Casian, Dumitru Sofroni, Svetlana Cojocar / Teoria și practica administrării publice : conferință internațională, Chișinău, 2011. – Chișinău, 2011. – P. 143-145.

Baciu, Gheorghe. Dumitru Sofroni / Gheorghe Baciu // Baciu Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău, 2012. – P. 258.

Tatiana Căprianu

Nicolai SCLIFOSOVSKI
1836 – 1904

Medic, chirurg, doctor în medicină.

S-a născut la 6 aprilie (25 martie stil vechi) 1836, în suburbia orașului Dubăsari, uezdul Tiraspol, gubernia Herson. A decedat în 1904 în Rusia. Numele de familie a bunicului pe linia tatălui era Склифос (Sclifos), un nume de origine română, foarte răspândit în arealul românesc, pe care tatăl viitorului savant l-a modificat în stil rusesc.

A fost al nouălea copil la

părinții Vasile și Xenia, din cei 12. Tatăl nu a avut posibilitatea sa-i trimită pe copii la școală, în schimb i-a învățat singur să citească și să scrie, le-a insuflat dragostea față de lectură.

După moartea soției sale, în timpul epidemiei de holeră în Dubăsari, Vasile Sclifosovschi a luat decizia ca cei mai mici copii ai familiei să plece la orfelinat. Astfel, în 1844 Nicolai s-a văzut la casa de orfani din Odesa. Anul academic 1847-1848 a fost ultimul în care a învățat la Gimnaziul Nr. 1 de pe lângă Liceul „Richelieu”. În 1848 la Odesa a fost inaugurat Gimnaziul Nr. 2 de Băieți, unde au fost transferați 472 de elevi ai Gimnaziului Nr. 1, printre care se număra și Nicolai Sclifosovschi.

În anul 1854 a absolvit Gimnaziul Nr. 2 din Odesa cu medalie de argint, ceea ce i-a permis accesul în continuare la studii gratuite la Facultatea de Medicină de la Universitatea Imperială din Moscova. În acea perioadă acolo predau iluștrii profesori Basov V. A. (unul din chirurgii de frunte ai Imperiului Rus din anii 1840-1870), Inozemțev F. I. (chirurg excepțional, savant și pedagog talentat), care l-a determinat pe N. Sclifosovschi în alegerea finală a profesiei de medic-chirurg.

În 1859 Sclifosovschi a absolvit Facultatea de Medicină a Universității Imperiale din Moscova. Proaspătul absolvent refuză dreptul extraordinar de a susține examenul pentru obținerea gradului de doctor în medicină, motivând că nu este destul de pregătit. A fost repartizat la muncă în Odesa.

În călătoria de la Moscova spre Odesa a trecut prin

orașul de baștină pentru a-și vizita rudele. Aici s-a reținut pentru o lună la rugămintea șefului guberniei Herson de a-l înlocui pe medicul-șef de la Spitalul Orășenesc Dubăsari, acesta fiind la acel moment bolnav. În cele din urmă, sosind la Odesa, a preluat funcția de intern în serviciul de chirurgie al Spitalului Orășenesc Odesa. Foarte curând, grație pregătirii sale, a fost promovat în postul de șef al acestui departament.

În 1863, la 27 de ani, a susținut la Harkov teza de doctor în medicină cu tema „Despre tumoarea parauterină sangvină”. Apărea tot mai des cu raporturi de cazuri clinice la conferințe și congrese medicale ale societăților științifice. Cu el au început a colabora medici și savanți cu renume, precum Inozemțev și Pirogov.

În 1866 a avut o deplasare de lungă durată în străinătate. Pe parcursul a doi ani a reușit să lucreze în Anglia, Franța și Germania. În acest timp tânărul savant a studiat particularitățile școlilor chirurgicale și a organizării asistenței medicale vest-europene.

De mai multe ori a participat ca medic în campanii militare. În perioada 1866-1868 a fost medic în războiul austro-prusac. După încheierea păcii, cu un plus de abilități, a revenit la Odesa, reluându-și activitatea.

În anul 1866 a fost ales asesor de colegiu, în 1868 devine consilier de instanță. În 1869 este numit medic superior al spitalului orășenesc.

În 1870 chirurgul Sclifosovschi a devenit profesor universitar extraordinar la Catedra chirurgie, Facultatea de Medicină a Universității „Sf. Vladimir” din Kiev, unde

preda cursurile de Chirurgie teoretică și Chirurgie clinică spitalicească.

Din 25 septembrie 1870 profesorul extraordinar N. Sclifosovschi a condus clinica chirurgicală spitalicească, înlocuindu-l pe profesorul titular Hubbenette H. Y., plecat pe frontul franco-prusac. În curând Sclifosovschi a trebuit să plece și el la război, unde a fost din nou medic de regiment.

În 1871 a fost ales profesor ordinar al Catedrei de patologie chirurgicală a Academiei Medico-Chirurgicale din Sankt Petersburg, singura instituție de învățământ din Rusia, în care erau pregătiți medici militari. Ulterior ține cursuri și la Facultatea de Medicină a Universității din Moscova. A deținut postul de director și profesor al Institutului Clinic al Înaltei Duceze Elena din Sankt Petersburg. A fost președinte al multor congrese pan-rusești, al primului Congres Internațional al Medicilor din Moscova și al primului Congres pan-rusesc al chirurgilor, membru consultant al Comitetului științific medical militar, membru al Consiliului director al Ministerului Educației.

A activat timp de 5 ani la Sankt Petersburg, după care a plecat la războiul balcanic, apoi la cel ruso-turc, unde a conlucrat cu remarcabilul chirurg rus Pirogov. În războiul ruso-turc a fost chirurg-șef al armatei ruse (1877-1878).

Participarea la războaiele secolului al XIX-lea l-au făcut să devină unul din pionierii chirurgiei de campanie. Datorită cercetărilor sale științifice și acțiunilor de popularizare, în Rusia au început să fie folosite anti-

septicele, să fie dezinfectate instrumentele chirurgicale, ceea ce a permis evitarea complicațiilor postoperatorii pentru milioane de pacienți.

La încheierea războiului s-a întors în Rusia. În 1878 a fost promovată ca profesor la Universitatea din Moscova.

În 1878 i-a fost încredințată conducerea clinicii chirurgicale a baronetului Yakov Villie. La momentul preluării conducerii, clinica se afla într-o stare deplorabilă. În curând însă instituția a devenit una din cele mai bune spitale din Europa.

În această perioadă a publicat o serie de lucrări: „Rezecția ambelor maxilare” („Военно-Медицинский Журнал”, 1873), „Tratamentul chirurgical al anchilozei articulației genunchiului” („Протоколы Общества Русских Врачей”, 1873-1874), „Rezecția gușei”, „Neoplasm papilar (Papilom) al ovarului și excizia lui” (1876) ș. a.

Între timp Scelifosovschi a fost numit director al Institutului Clinic Elepinski de Reciclare a Medicilor din Sankt Petersburg și șef al uneia din secțiile chirurgicale ale institutului.

În 1880 s-a transferat la catedra clinicii chirurgicale a Facultății de Medicină a Universității Imperiale din Moscova, unde a fost ales profesor universitar și promovată în funcția de șef. A fost ales de două ori decan al Facultății de Medicină. Clinica Universitară sub conducerea sa a devenit cea mai bună din Imperiul Rus. Anume în practica cotidiană a clinicii conduse de Scelifosovschi au fost aplicate în premieră aparatele pentru fierberea instrumentelor, pansamentelor, halatelor, mănușilor. Toa-

te aceste măsuri au permis reducerea aproape la zero a complicațiilor și a infecțiilor postoperatorii.

A fost autor a numeroase tehnici chirurgicale noi, acestea fiind și astăzi prezente în practica medicală uzuală.

Principiul conceput de el și înscris în istoria medicinei mondiale drept „Lacătul Scelifosovschi” (sau „Lacătul rusului”) a permis unirea fragmentelor osoase fracturate, în special în caz de neoartroze (articulații false). Astăzi tehnica respectivă este descrisă în manualele din întreaga lume.

Pentru prima dată în Rusia a aplicat laparotomia, gastrostomia (fistulă gastrică), îndepărtarea gutei linguale și a herniei cerebrale. A fost un pionier al chirurgiei abdominale, operând prin metode originale boli ginecologice, ale stomacului, ficatului și tractului biliar, ale vezicii urinare.

Cu participarea și sub supravegherea directă a lui N. Scelifosovschi a fost construit un campus medical în Девичье поле.

Datorită lui Scelifosovschi, în Rusia au început să fie organizate cu regularitate congrese chirurgicale, convocând medici celebri din întreaga lume.

În 1893, la o vârstă trecută deja de 60 de ani, a fost numit director al Institutului Clinic Imperial de Reciclare a Medicilor de sub patronatul Mărei Ducese Elena Pavlovna din Sankt Petersburg, unde a activat până în 1900. În cei șapte ani de sub conducerea sa Institutul a devenit o instituție, de care putea fi mândră orice țară europeană.

A depus multe eforturi la crearea revistelor medicale,

devenind unul din fondatorii literaturii științifice de profil chirurgical din Imperiul Rus: „Хирургическая летопись” (împreună cu profesorul Diaconov P., 1891-1895) și „Летопись русской хирургии” (împreună cu profesorul Veliaminov N., 1896-1902), apreciate între timp și în străinătate.

A creat Societatea Medicilor Ruși.

Este unul din pionierii elaborării și implementării tehnicii practice de dezinfecție chirurgicală.

A contribuit la constituirea și consolidarea chirurgiei în stomatologia generală. A implementat intervențiile chirurgicale în cazul unor defecte faciale masive. El a fost primul din lume care a aplicat anestezia locală cu soluție de cocaină la soluționarea chirurgicală a gurii de lup (despicăturii palatului). A inventat dispozitivul care permitea menținerea anesteziei generale pe parcursul intervențiilor chirurgicale la maxilare și a celor din cavitatea bucală. Datorită acestui aparat a reușit să realizeze cu succes diverse operații, printre care și una rară - rezecția ambelor maxilare cu aplicarea tamponului Trendelenburg.

La sfârșitul secolului XIX a fost ales membru de onoare al unui număr important de universități din Imperiul Rus, inclusiv al Universității din Moscova, al Royal Society of Surgeons din Londra, al Societății Medicilor Cehi din Praga, a Medicilor Chirurgi din Paris și a celei din Budapesta, a 20 de societăți științifice rusești.

Guvernele mai multor țări și oficialitățile Imperiului Rus l-au decorat cu Ordinul

„Sf. Vladimir” de gradul trei și cu unul de gradul doi; Cavalier al Ordinului „Sf. Ana” de gradul 3 (1870); Guvernul Prusiei - cu Ordinele „Crucea de Fier” (1870) și „Vulturul Roșu”, Guvernul Muntenegrului - cu Ordinul „Sf. Daniil” de gradul trei.

În 1904 N. Sclifosovschi a murit subit în urma unui accident vascular cerebral. Remarcabilul medic și om de știință a fost înmormântat nu departe de celebrul câmp de luptă de la Poltava.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 107-108.

Bibliografie:

Năstase, Corneliu. Nicolai Sclifosovschi – personalitate notorie în știința medicală mondială : (Omagiu la aniversarea a 180 ani de la naștere) / Corneliu Năstase, Pavel Gnatiuc // *Medicina stomatologică*. – 2016. – Nr 4. – P. 64-73.

Nirca, Eugen. Nicolae Sclifos : [Sclifosovschi, chirurg rus, originar din Basarabia (1836-1904)] / Eugen Nirca // *Moldova*. – 2006. – Nr 12. – P. 20-22.

Киселева, Г. Склифосовский Николай Васильевич / Г. Киселева [Resursă electronică] // <http://www.dubossary.ru/page.php?75> (accesat : 3.05.2020).

Николай Склифосовский [Resursă electronică] // <https://24smi.org/celebrity/109444-nikolai-sklifosovskii.html> (accesat : 3.05.2020).

Николай Склифосовский [Resursă electronică] // <https://polit.ru/news/2020/04/06/sklifosovsky/> (accesat : 3.05.2020).

Склифосовский Николай Васильевич: (1836-1904) [Resursă electronică] // http://www.historymed.ru/encyclopedia/doctors/index.php?ELEMENT_ID=4967 (accesat : 3.05.2020).

T. L.

Vasile SECARĂ
1881-1938

Om politic, jurnalist, și profesor. Militant pentru renașterea națională a basarabenilor.

S-a născut la 6 aprilie 1881, în satul Rughî (Rudi), județul Soroca. A decedat la 7 octombrie 1938.

Studiile le urmează pentru început la Școala primară din Arionești, apoi la Școala Medie din Soroca, pe care o absolvește în 1896.

Se întoarce în satul natal complet rusificat. Timp de doi ani este discipol al marelui Vasile Florea, susținător al renașterii naționale și deținător al unei biblioteci cu cărți tipărite în grafie latină.

Cu conștiința renăscută, Vasile Sacară pleacă în județul Cetatea Albă, la Școala normală din Bairamea (1898). Peste un an se transferă la Institutul Pedagogic din Tiflis, Georgia. La 24 octombrie 1902 obține diploma de învățător.

Activitatea didactică a învățătorului Vasile Secară începe în Georgia (1902-1904). Revenit în Basarabia, a fost învățător la Țarigrad, Soroca, Arionești, Băxani (1908-1921, cu mici întreruperi în activitate). A îndeplinit diferite funcții în zemstva Soroca (1921-1924).

Din anul 1904 devine activist politic național. Colaborează cu basarabenii din Iași: Pan Halippa, Dimitrie Bogos, Axentie Frunze și Constantin Stere. A fost membru al Ligii Culturale și participant la Congresul Învățătorilor din Basarabia (aprilie-mai). Fondator al fracțiunii Blocul Moldovenesc.

A reprezentat învățătoria din Basarabia la diferite congrese, militând pentru organizarea cursurilor pentru învățători la Chișinău, Soroca, Bălți și într-un centru din sudul Basarabiei (1917). A pledat pentru naționalizarea învățământului primar din Basarabia.

În acest context la 10 mai 1917 este tipărit primul număr cu litere chirilice al revistei de specialitate „Școala moldovenească”. Cofondator și redactor temporar al acestei ediții. În total au fost editate 8 numere, iar începând cu al doilea grafia chirilică a fost înlocuită cu cea latină. Redactor principal al revistei a fost numit Onisifor Ghibu. „Școala moldovenească” a fost prima revistă a Societății Culturale a Românilor din Basarabia.

Contribuția sa pentru implementarea năzuințelor românești în județul Soroca a fost de o mare însemnătate. A fost animatorul și conducătorul comisiei școlare sorocene, care, în ziua de 24 octombrie 1917, a reușit să introducă limba română la liceu, iar la 25 octombrie – la Școala Normală. Un eveniment cultural important a fost și deschiderea bibliotecii la Soroca (15 octombrie 1917).

A inițiat înlocuirea gazetei săptămânale „Вестник Сорокского Земства” (Curierul Zemstvei Soroca) cu ziarul românesc „Deșteptarea”. Susținut de Societatea culturală județeană, la 10 mai 1918 a scos de sub tipar primul număr al acestui ziar.

A ocupat funcția de membru al Camerei Deputaților din România (1918 - 1923) și prim-prefect al județului Soroca (1923 - septembrie 1924), după care s-a retras din politică.

Distincții: Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler (1 martie, 1930), Medalia „Ferdinand I” cu spade și panglică (30 mai, 1932).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 108-109.

Bibliografie:

Colesnic, Iurie. Vasile Secară (Săcară) / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2004. – P. 292-293.

Colesnic, Iurie. Vasile Secară / Iurie Colesnic // Basarabia necunoscută. Vol. 1. – Chișinău, 1993. – P. 236-237.

Vasile Săcară : politician român [Resursă electronică] // <https://peoplepill.com/people/vasile-sacara/> (accesat : 2.09.2020).

Vataman, Paul. Vasile Secară / Paul Vataman // Vataman Paul. Figuri sorocene. – Chișinău : Știința, 1993. – P. 130-163.

Tatiana Căprianu

Galina LUPAȘCU
1951

Biolog, cercetător, inventator, doctor habilitat în biologie.

S-a născut la 6 aprilie 1951 în satul Scoreni, raionul Strășeni, într-o familie de pedagogi. Își începe studiile medii în satul de baștină, finalizându-le în satul Cojușna, raionul Strășeni, unde familia sa se mută cu traiul în anul 1961. A absolvit școala medie cu medalie de aur (1968). Își continuă studiile la Facultatea de Biologie și Pedologie a Universității de Stat din Chișinău (1969-1974). Este licențiată cu diplomă de mențiune.

Cariera profesională începe la Institutul de Fiziologie și Biochimie a Plantelor al Academiei de Științe a Moldovei, unde se angajează în calitate de laborant superior după absolvirea universității.

Din 1980 până în 1984 este doctorandă în Secția de genetică a plantelor a AȘM și, concomitent, cercetător științific. În 1987 susține teza de doctor în biologie cu tema: „Elucidarea speciilor de soia rezistente la fuzarioză și factori abiotici nefavorabili”. Speciile de soia create în cadrul realizării tezei au fost incluse în Colecția Institutului Unional de Fito-tehnie „N. Vavilov” din Sankt

Petersburg și în Programul internațional „IntSoy”, coordonat de SUA. Din 1989 este cercetător științific superior la Institutul de Genetică Ecologică al AȘM.

În 1999 la Moscova, la Academia agricolă „K.A. Timireazev”, prezintă teza de doctor habilitat în biologie, prima lucrare de proporții și de valoare în domeniul fuzariozei păioaselor din întreg spațiul post-sovietic – „Bazele imunogenetice ale rezistenței culturii triticale la fuzarioză”.

În perioada anilor 1991-2008 îndeplinește funcția de șef laborator imunogenetică vegetală, din 2008 este șef laborator genetică aplicată.

În perioada anilor 2002-2006 desfășoară activitate didactică, predând cursurile biologie moleculară și genetică umană la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Este membru al Comisiei de experți a Comisiei Naționale de Acreditare și Atestare a R.M., membru al Secției științe ale naturii și vieții a AȘM, președinte al Seminarului științific de profil din cadrul Institutului de Genetică și Fiziologie a Plantelor al AȘM, conducător științific a 5 teze de doctor și a unei teze de doctor habilitat.

Domeniul de cercetare este stabilirea mecanismelor genetice de interacțiune plantă-patogen la diverse niveluri de organizare biologică și studiul corelativ al rezistenței genetice la factori biotici și abiotici, elaborarea bazei genetice a selecției epistatice și a sistemului tehnologico-informațional de procesare

și interpretare a datelor experimentale. Acordă o atenție deosebită elaborării noilor metode și procedee de determinare și sporire a rezistenței plantelor la diferite boli, în special, la cele fungice. Elaborează invenții perspicace din punctul de vedere al modernizării proceselor de ameliorare, dintre care se remarcă: metodă in vitro de testare a reacției embrionilor imaturi, metodă de identificare a izolatelor fitopatogene de funghi, metodă de identificare a genotipurilor de grâu rezistente la agenții patogeni ai putregaiului de rădăcină ș.a.

Este autor și coautor a circa 320 de publicații științifice editate în Republica Moldova și peste hotare, cele mai valoroase fiind 5 monografii, 1 catalog, 2 recomandări metodice, 40 brevete de invenții și adevăruri de soi de plantă.

A participat la diverse saloane naționale și internaționale de inventică: Geneva (1999), București (1999, 2006), Chișinău (1999-2005), Iași (2003, 2004, 2007), Suzhou, China (2008), Cluj-Napoca (2008) la care a obținut mai multe medalii de aur, argint, bronz.

Mențiuni și diplome: Premiul Prezidiului AȘM (1998), Medalia de Aur a Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală „Inventator Remarcabil” (2001), Diploma „Cea mai bună inventatoare” în cadrul EIS „INFO-INVENT-2003”, Diploma de Merit a Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică a R. Moldova (2006). În anul 2019 este nominalizată la Premiul Național al Republicii Moldova.

Bibliografie:

Controlul genetic al caracterelor de rezistență și productivitate la grâul comun / coord. : Galina Lupașcu. – Chișinău, 2015. – 176 p.

Lupașcu, Galina. Genetica rezistenței culturii triticale la fuzarioză. Cercetări in vitro / Galina Lupașcu, Elvira Fandeev. – Chișinău : AȘM, 2004. – 136 p.

Lupașcu, Galina. Determinismul genetic al rezistenței grâului (*Triticum aestivum* L.) la fungul *Drechslera sorokiniana* (Sacc.) Subram / Galina Lupașcu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2018. – Nr 3. – P. 109-115.

Lupașcu, Galina. Influența factorilor de mediu asupra interacțiunii genelor unor caractere cantitative la grâu / Galina Lupașcu, Elena Sașco, Svetlana Gavzer // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 1. – P. 74-80.

Lupașcu, Galina. Particularități de interacțiune fond agrotehnic X grâu de toamnă X funghi – agenți ai putregaiului de rădăcină / Galina Lupașcu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2007. – Nr 2. – P. 141-146.

Lupașcu, Galina. Rolul factorului parental și interacțiunilor genice la elaborarea tehnologiilor de creare a genotipurilor de plante cu însușiri valoroase = The Role of the Parental Factor and Gene Interactions in Developing Technologies to Create Plant Genotypes with Valuable Traits / Galina Lupașcu // Intellectus. – 2016. – Nr 1. – P. 89-93.

Lupașcu, Galina. Rolul genotipului de grâu de toamnă în manifestarea patogenității ciupercilor care provoacă putregaiul de rădăcină / G. Lupașcu, E. Sașco, S. Gavzer // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2006. – Nr 1. – P. 56-62.

Lupașcu, Galina. The role of interactions in the formation quantitative trait phenotypes in farm plants of valuable / Galina Lupașcu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2010. – Nr 2 – P. 122-125.

Galina Lupașcu : Doctorul habilitat în biologie, conferențiar cercetător, la 60 de ani : volum omagial / pref. : Teodor Furdui ; AȘM, Institutul de Genetică și Fiziologie a Plantelor al AȘM. – Chișinău, 2011. – 68 p.

Doctorul plantelor dr. hab. în biologie, conf. cercetător Galina Lupașcu la 60 de ani [Resursă electronică] // https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Galina%20Lupascu%20la%2060%20de%20ani.pdf (accesat: 21.07.2020).

Lupașcu, Galina // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (prezentare succintă). P. 1. – Chișinău, 2002. – P. 100.

Lupașcu, Galina // Laureați ai Medaliei de Aur a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale / actualizare : Rodica Crijanovschi, Margareta Petrache ; Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova. – Chișinău : AGEPI, 2017. – P. 45-46.

Tatiana Căprianu

Iustin SCARLAT
1941

Regizor, pedagog, coordonator al teatrelor de amatori din republică.

S-a născut la 6 aprilie 1941, în satul Cetireni, raionul Ungheni, în familia țăranilor Mihail și Ecaterina Scarlat.

Și-a făcut studiile medii în școala din satul natal (1948-1959). După absolvirea școlii, a fost numit director al Casei de Cultură din localitate. A

învățat la Școala Pedagogică din Călărași. Și-a satisfăcut serviciul militar, apoi a fost timp de un an învățător în satul Untești. La șapte ani după absolvirea școlii medii, decide să-și continue studiile la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) din Chișinău, Specialitatea conducător al colectivului artistic. În anul 1968 este angajat în funcția de regizor, șef al Sectorului teatral al Casei Republicane de Creație Populară a Ministerului Culturii din Republica Moldova. Concomitent, deține și funcția de regizor al Teatrului „Contemporanul”. În 1975 este numit inspector superior la Direcția artelor a Ministerului Culturii din Republica Moldova. În 1977 a fost transferat la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu”, în funcția de decan al Facultății Teatrale. Ulterior ocupă câteva funcții, de decan, prorector, șef al Secției studii cu frecvență redusă și formare continuă la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. În perioada anilor 1999-2010 a coordonat activitatea teatrelor de amatori din republică în cadrul Centrului Național de Creație Populară. Profesor universitar la Catedra de regie, teatru, show și manifestări publice (2015).

În anul 2001 i s-a conferit titlul de maestru în artă. Om emerit, laureat al Festivalului Unional al Artelor de Amatori, Eminent al Învățământului Public.

Bibliografie:

Scarlat, Iustin. Către cel ce a fost făclier : [în memoriam Liviu Damian, 75 de ani de la naștere] / Iustin Scarlat // Literatura și arta. – 2010. – 25 mart. – P. 8.

Iustin Scarlat // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 4. – Chișinău : Draghiștea, 2002. – P. 653.

Visurile frânte istorisite de Iustin Scarlat [Resursă electronică] // <https://www.zdg.md/reporter-special/oameni/visurile-frante-istorisite-de-regizorul-iustin-scarlat/> (accesat : 21.07.2020).

Tatiana Căprianu

Gheorghe REABȚOV 1946

Profesor universitar, scriitor și traducător.

S-a născut la 6 aprilie 1946, la Cahul, în familia pedagogilor Constantin și Daria Reabțov.

A urmat școala de 7 ani din Andrușul de Jos, Cahul (1959) și Școala Medie Nr. 2 din Cahul (1959-1963), după care studiază la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Limbi Străine (1963-1968). A efectuat stagii metodico-didactice la Institutul Pedagogic de Stat din Kiev (1974), Universitatea de Stat „M. Lomonosov” din Moscova (1985), ASE București (1992, 2003), Universitatea de Vară din Haute-Bretagne (Saint-Malo, Franța) (1996).

Experiență profesională: bibliograf la Camera Cărții (1970-1971), profesor de

limbă franceză la Institutul Politehnic (azi Universitatea Tehnică) din Chișinău (1971-1977), profesor de limbă franceză la Universitatea de Stat din Chișinău (1977-1991). Din 1991 a activat în calitate de profesor de limbă franceză și de istorie a civilizației Franței la ASEM. Conferențiar universitar (2007). A elaborat și a editat peste 30 de publicații cu caracter științific și metodico-didactic, inclusiv cursul de Istorie a civilizației franceze, pentru Facultatea Relații Internaționale de la ASEM.

Debutează editorial cu „Țara Cahul” (1995). A semnat volumele: „Lacrima luminii” (2000); „Setea de cuvânt” (2006); „Am muiat penița-n rouă...” (2008); „101 poeme” (2011); „Gânduri... printre rânduri” (2013); „O istorie olimpică” (2018).

Colaborator la publicațiile „Cultura”, „Timpul”, „Jurnal de Chișinău”, „Făclia”, „Orizont”, „Adevărul literar și artistic” (București), „Univers pedagogic pro”, „Cahulul literar și artistic”, „Courier de Moldavie”, „Le francophil”, „REI francophone”, „Horizons francophone” (Paris, 2010), „Curierul economic” ș. a.

A tradus în limba franceză din creația poezilor Grigore Vieru, Nicolae Dabija ș.a.

A fost translator de limba franceză la două Olimpiade: Grenoble, Franța (1968) și Moscova (1980), la Festivalul Internațional de folclor (Haguenau, Franța, 1997), participant la Primul Congres al Federației Europene UNESCO (Bușteni, România, 2001), participant la Festivalul Ouest-Est (orașul Die, Franța, 1995).

Membru al Uniunii Internaționale a Jurnaliștilor și al Presei de Limbă franceză (2000). Membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova (2005). Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2007). Membru al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România (2014).

Distincții: Medaliile jubiliare „10 ani de la fondarea ASEM”, „15 ani de la fondarea ASEM” și „20 de ani de la fondarea ASEM” (2001, 2006, 2011), Medalia „Mihai Eminescu” (2010).

Menționat cu Diploma de Excelență a Asociației culturale române „Ideal” (2014), Diploma de Excelență – Îvingător al Concursului „Profesorul Anului 2011 al ASEM”, nominalizarea „Cel mai bun lector și lector superior universitar”, Diploma de grațitudine din partea Companiei de Stat „Teleradio Moldova”, la 85 de ani de la fondare, Diploma „Le Coing d’ Or” („Gutuia de Aur”), ed. 2007, 2016, acordată de Uniunea Internațională a Presei Francofone, secția moldovenească.

Laureat al ziarului „Literatura și arta”, pentru anii 2013-2016, 2019.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 121-122.

Bibliografie selectivă:

Reabțov, Constantin. În lumea gândurilor înțelepte : Dicționar de aforisme / Constantin Reabțov, Gheorghe Reabțov. – Chișinău, 1996. – 195 p.

Reabțov, Gheorghe. 101 poeme / Gheorghe Reabțov. – București : Biodova 2011. – 99 p. – (Ideal; 43).

Rec. : Josu, Nina. Un nou volum în colecția Ideal – 101 poeme de Gheorghe Reabțov / Nina Josu

// Literatura și arta. – 2011. – 22 sept. – P. 5.

Reabțov, Gheorghe. Am muțiat penița-n rouă... / Gheorghe Reabțov. – Chișinău : Ed. ASEM 2008. – 30 p.

Reabțov, Gheorghe. Dificultățile de traducere literară : Ghid de ortografiere pentru studenți : (culegere de articole) / Gheorghe Reabțov ; Academia de Studii Economice a Moldovei. Catedra limbi moderne de afaceri. – Chișinău : ASEM, 2015. – 24 p.

Reabțov, Gheorghe. Gânduri... printre rânduri : maxime / Gheorghe Reabțov. – Chișinău : Pontos, 2013. – 64 p.

Reabțov, Gheorghe. Lacrima luminii : poeme / Gheorghe Reabțov. – București : Biodova, 2000. – 64 p.

Reabțov, Gheorghe. O istorie olimpică / Gheorghe Reabțov. – Chișinău : Pontos, 2018. – 44 p., fotogr.

Reabțov, Gheorghe. Setea de cuvânt : aforisme, cugetări / Gheorghe Reabțov. – Chișinău : Pontos, 2006. – 95 p. (Pegasus).

Reabțov, Gheorghe. Țara Cahul / Gheorghe Reabțov. – Chișinău : ASEM, 1995. – 50 p.

Reabțov, Gheorghe. 40 de zile fără Paul Bran / Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2006. – 7 sept. – P. 7.

Reabțov, Gheorghe. Bonjour, Monsieur de Molière / Gheorghe Reabțov // *Timpul.* – 2017. – 17 mar. – P. 23.

Reabțov, Gheorghe. Capcane și dificultăți în traduceri literare / Gheorghe Reabțov // *Intertext.* – 2014. – Nr 1-2 (30). – P. 46-48; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Capcane%20si%20dificultati%20in%20traduceri%20literare.pdf (accesat : 01.09.2020).

Reabțov, Gheorghe. Cartea mi-a marcat întreaga viață / Gheorghe Reabțov // *Timpul.* – 2016. – 14 apr. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/timpulmd/articol/cartea-mi-a-marcant-intreaga->

[viaa-90858.html](https://www.timpul.md/timpulmd/articol/cartea-mi-a-marcant-intreaga-viaa-90858.html) (accesat : 01.09.2020).

Reabțov, Gheorghe. Cărturar de primă strălucire : [Anatol Ciobanu, 80 de ani de la naștere] / Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2014. – 8 mai. – P. 7.

Reabțov, Gheorghe. Constantin Reabțov. Evocări despre tata / Gheorghe Reabțov // *Pedagogi români notorii : (din Basarabia).* Vol. 3. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 235-238.

Reabțov, Gheorghe. Evocări despre tata [Constantin Reabțov] / Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2015. – 23 iul. – P. 2.

Reabțov, Gheorghe. Orașul Cahul – 500 de ani / Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2002. – 4 iul. – P. 3.

Reabțov, Gheorghe. Poet - martir al gulagului românesc : [Andrei Ciurunga] / Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2015. – 29 oct. – P. 6.

Reabțov, Gheorghe. Poet cahulean, condamnat la nemurire : [Robert Cahuleanu] / Gheorghe Reabțov // *Timpul.* – 2015. – 6 noiem. – P. 24.

Reabțov, Valentin. Amintirile arcuiesc tainele trecutului [Constantin Reabțov] / Valentin Reabțov, Gheorghe Reabțov // *Literatura și arta.* – 2020. – 9 iul. – P. 6.

Profesorul și poetul Gheorghe Reabțov : la 60 de ani / Academia de Studii Economice din Moldova ; red. : Galina Cotelea. – Chișinău : ASEM, 2006. – 44 p. : fotogr.

Spovedanie : Gheorghe Reabțov la cea de-a 70-a aniversare : Biobibliografie / Academia de Studii Economice a Moldovei; resp. și coord. al ediției : Silvia Ghinculov ; redactori : Constantin Crăciun, Stela Pascal. – Chișinău : ASEM, 2016. – 175 p.

Ciocanu, Anatol. Reabțov, Gheorghe / Anatol Ciocanu // *Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010.* – Ed. a 2-a, revăzută și completată. – Chișinău : Prut Internațional, 2018. – P. 447.

****Crăciun, Boris.** Reabțov, Gheorghe // Crăciun, Boris. Dictionarul scriitorilor români de azi / Boris Crăciun, Daniela Crăciun-Costin. – Iași : Ed. Porțile Orientului, 2011.

Cuzuioc, Ion. Scriitor poliglot cu inimă de dac : [Gheorghe Reabțov] / Ion Cuzuioc // Literatura și arta. – 2016. – 7 apr. – P. 4.

Gheorghe Reabțov : Profesorul cu suflet de poet la 70 de ani [Resursă electronică] // <https://lib.ase.md/wp-content/uploads/2016/04/reabtov.pdf> (accesat: 01.09.2020).

V. M.

Nicolae COSTIN
1936-1995

Istoric, profesor universitar, personalitate distinsă a vieții politice din Republica Moldova, primul primar general democrat al municipiului Chișinău.

S-a născut la 7 aprilie 1936, la Peciște, județul Orhei. A decedat la 16 februarie 1995, la Chișinău.

După absolvirea școlii primare din satul natal, a urmat cursurile Școlii Pedagogice din orașul Orhei (1952-1956), ulterior Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1960-1965).

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de pedagog la școala din comuna Peciște (1958-1960). A fost conferențiar universitar la Catedra de politologie a In-

stitutului Pedagogic „Alec Russo” din Bălți (1965-1974). În paralel, urmează cursuri de doctorat la Specialitatea de politologie, Universitatea „Mihail V. Lomonosov” din Moscova (1970-1973). A activat în calitate de profesor doctor docent la Universitatea de Stat din Moldova (1974-1990). Deputat în primul Parlament ales democratic (1990-1994) al Republicii Moldova.

În anul 1990 este ales președinte al Consiliului orășenesc Chișinău, apoi primar general al municipiului Chișinău (1990-1994), răstimp în care s-a manifestat drept lider al Mișcării de Eliberare Națională.

A fost coautor al Declarației de Independență a Republicii Moldova (27 august 1991). De numele său este legată schimbarea la față a Chișinăului sovietic.

A susținut revenirea la limba română și alfabetul latin, la tradițiile naționale în învățământ și cultură. A contribuit, împreună cu ministerele din Republica Moldova, la deschiderea Liceelor Româno-Englez „Mircea Eliade”, Româno-Francez „Gheorghe Asachi”, Româno-Italian „Dante Alighieri” și Român-German „Mihail Kogălniceanu”, precum și a bibliotecilor, inclusiv de carte românească „Onisifor Ghibu” și „Transilvania”.

A participat la elaborarea legii cu privire la limba de stat. Lui i se datorează, reînvierea datinilor legate de sărbătorile creștine: Crăciunul, Paștele, Duminica Mare, Hramul, redeschiderea bisericilor din Chișinău, inclusiv a Catedralei „Nașterea Domnului”. Au fost instalate

și dezvelite noi busturi ale clasicilor literaturii române pe Aleea Clasicilor din Grădina Publică „Ștefan cel Mare și Sfânt”.

A contribuit la readucerea limbii române în administrația locală.

A reușit să ducă statuia lui Lenin din centrul capitalei și să readucă la locul inițial de amplasare monumentul restaurat al lui Ștefan cel Mare.

Este considerat primul primar al municipiului Chișinău care a promovat mai multe reforme în dezvoltarea capitalei.

La propunerea sa, străzile municipiului Chișinău au primit nume cu caracter național: Traian, Ștefan cel Mare, Milescu-Spătaru, Eminescu, Creangă, Mitropolitul Bănulescu-Bodoni, Străzile București, Calea Ieșilor etc.

A stabilit legături de colaborare cu principalele orașe din România, Grecia, Turcia, Ucraina, SUA.

A reînființat funcțiile de prefect și primar, precum și a reintrodus denumirile de comună, județ, municipiu, sector.

Primarului Costin i-a aparținut ideea de a include, pentru echilibru demografic, satele din împrejurimile Chișinăului în componența municipiului.

A fost copreședinte al Fundației „Mihai Viteazul” și președinte al Societății Politologilor din Republica Moldova; membru fondator și președinte al Executivului Frontului Popular din Moldova.

Autor a 35 de publicații științifice în domeniul sociologiei satului, de exemplu: „Ridicarea rolului factorului uman și problemele dezvoltării sociale ale satului mol-

dovenesc” etc.

Cetățean de onoare al orașului Botoșani; câte o stradă din Iași și Chișinău îi poartă numele.

Pe casa unde a locuit Nicolae Costin a fost instalată o placă comemorativă.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 109-110; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 91; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 122-123.

Bibliografie selectivă:

Nicolae Costin, promotor al renașterii naționale / alcăt. : Iuliana Gorea Costin și Corneliu Costin. – Chișinău : Litera, 2010. – 128 p. : fotogr.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Costin / Gheorghe Baciu // Personalități de viță moldavă : 125 destine. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2017. – P. 245-250.

Bucătaru, Victor. Un promotor al românismului : [manifestări de comemorare a fostului primar de Chișinău Nicolae Costin] / Victor Bucătaru // Literatura și arta. – 2010. – 25 febr. – P. 8.

Buga, Ion. Nicolae Costin – parlamentar și primar / Ion Buga // Literatura și arta. – 2016. – 7 apr. – P. 1.

Cernei, Oleg. Nicolae Costin a fost asasinat prin iradiere cu Cesium radioactiv : [primul primar democrat al Chișinăului] / Oleg Cernei // Flux. – 2010. – 19 febr. – P. 2.

Enache, Marian. Și-a urmat menirea: [primarul Chișinăului Nicolae Costin] / Marian Enache // Capitala. – 2010. – 17 febr. – P. 3.

În amintirea contemporanilor : [Nicolae Costin] // Capitala. – 2010. – 17 febr. – P. 3.

Lupașcu, Tatiana. Exemplul primarului Nicolae Costin / Tatiana Lupașcu // Capitala. – 2010. – 17 febr. – P. 1, 3.

Nicolae Costin – coautor al

Independenței // Săpămîna. – 2010. – 9 apr. – P. 5.

Nicolae Costin, pilon de rezistență în mișcarea de renaștere națională : [manifestări de comemorare a fostului primar de Chișinău] // Timpul. – 2010. – 17 febr. – P. 8.

Răcilă, Vitalie. În incinta Primăriei a fost dezvelită placa comemorativă „Nicolae Costin” / Vitalie Răcilă // Capitala. – 2005. – 19 febr. – P. 3.

Roibu, Nicolae. A fost dezvelită placa comemorativă „Nicolae Costin” : [pe 7 aprilie 2010] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2010. – 9 apr. – P. 4.

N.-M. Ș.

Ana BANTOȘ
1951

Critic și istoric literar, doctor habilitat în filologie, conferențiar universitar.

S-a născut la 7 aprilie 1951 la Chirianca, Strășeni. Între 1958 și 1965 a studiat la școala de opt ani din satul natal. Din 1965 până în 1968 învață la Școala medie din Zubrești, Strășeni, absolvind-o cu medalie de aur. În perioada 1968-1973 este studentă la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere.

O perioadă îndelungată, între 1973 și 2010 a activat la Institutul de Filologie al AȘM, angajată de la cercetător științific inferior până la cercetător științific coordonator, apoi director adjunct

și în cele din urmă director al IF al AȘM.

Între anii 1992-1995 își face doctoratul la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași. În 1993 predă la Universitatea Liberă Internațională din Moldova cursul de istoria literaturii române. În perioada 1997-2001 este redactor-șef adjunct al revistei „Limba română”. În 1998 susține teza de doctor în filologie cu tema „Dinamica sacrului în poezia basarabeană contemporană”, coordonator fiindu-i academicianul Constantin Ciopraga. În 2001 obține titlul științifico-didactic de conferențiar universitar. Din 2001 până în 2011 este conferențiar la Catedra de literatură universală a Universității de Stat din Chișinău. Aici predă cursurile de literatura universală a secolului al XX-lea și teoria literaturii (2001-2004). În cadrul Masteratului ține cursul de literatură universală și comparată. La Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării predă cursul de Literatura Europei de Vest (sec. al XX-lea). Între anii 2003-2005 ține cursurile de istoria literaturii române și teoria literaturii la Școala Tănărului Filolog din cadrul Casei Limbii Române din Chișinău. În 2006-2007 este director adjunct al Institutului de Filologie al AȘM. Tot în această perioadă, 2006-2007, este conferențiar la Universitatea din Tiraspol cu sediul la Chișinău, ținând cursul special sacrul în literatura română. Între 2007 și 2009 este director al Institutului de Filologie al AȘM. În 2008-2009 este redactor-șef al „Revistei de lingvistică și știință literară”.

În 2010 susține teza de doctor habilitat în filologie la

Institutul de Filologie al AȘM cu teza „Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică”. În 2011-2013 are un stagiul postdoctoral la Academia Română. În anul 2012 (octombrie-decembrie) efectuează un stagiul de cercetare la Universitatea din Montpellier, Franța. În 2013-2014 este conferențiar la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți, Catedra de literatura română și comparată, titulară a cursului de estetică.

A participat la întruniri literare, colocvii și congrese internaționale desfășurate la Iași, Cluj Napoca (1998), Aix-en-Provence, Franța (1999, 2001), Moscova, Rusia (1982), Reno, SUA (1995), New York (2013).

A fost organizator, membru sau președinte al evenimentelor literare din cadrul instituțiilor unde a activat sau în afara lor:

2007-2008 – președinte al Comitetului organizatoric al Colocviului Internațional „Filologia modernă: realizări și perspective în context european”, edițiile I și II, organizat la Institutul de Filologie al AȘM;

2007-2010 – președinte al Seminarului științific de profil la Specialitatea 10.01.01 literatura română, IF al AȘM;

2008 – participant la Universitatea Europeană și Internațională de Vară în Antropologie „Religions, religieux et religiosité aujourd’hui”, organizată de Universitatea Bordeaux 2, Irissary, Franța;

2008-2009 – conducătorul Proiectului „Biblioteca virtuală „Dimitrie Cantemir” din programul de stat „Dinastia

Cantemir: polifonismul preocupărilor științifico-artistice”, în cadrul căruia a avut un stagiul de documentare la Sankt Petersburg, la Biblioteca Academiei Ruse, „Casa Pușkin”, Biblioteca Națională a Rusiei;

2009 – membru al Comitetului organizator al Școlii de toamnă „Nouveaux objets en sciences sociales” inițiată de Școala Doctorală Francofonă în Științe Sociale a Universității din București (SDSS), AȘM;

2009-2010 – președinte al Comisiei pentru examenele de licență la Facultatea de Litere a Universității de Stat;

2010 – președinte de onoare al Olimpiadei Internaționale „Limbă, comunicare și literatură”, Constanța, România; a susținut un ciclu de 12 emisiuni „Poezie și destin”, la Televiziunea Moldova 1; președinte al Juriului Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret;

2011 – conferențiar la Școala internațională de vară „Migrație, Minorități, Drepturile Omului – Probleme Socio-politice în Statele Vecine ale UE: Republica Moldova și Ucraina”, organizată de Moldova Institut Leipzig și Casa Limbii Române „Nichita Stănescu”. Cursul ținut este Literatură, cultură și civilizație română în Republica Moldova; președinte al Juriului pentru decernarea premiilor literare ale Uniunii Scriitorilor din Moldova; coordonator al Mesei rotunde „Limbaj, discurs, societate. Adversitățile itinerarului democratic”, organizată cu prilejul împlinirii a 20 de ani de la fondarea revistei de știință

și cultură „Limba română”;

2012 – coordonator al Mesei rotunde „Tendințe inovatoare în poezia basarabească”, organizată la Casa Limbii Române „Nichita Stănescu” (Chișinău);

2012-2013 – președinte al Comitetului organizatoric al Colocviilor revistei „Limba Română”, edițiile I și II;

2012 - 2014 – președinte al Seminarului științific de profil la Specialitatea 10.01.01 literatura română la Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți;

2012 – participant la Școala de Vară de la Sighețul Marmației, organizată de Fundația Academia Civică, în colaborare cu Fundația Konrad Adenauer și a Ministerului Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România;

2013 – președinte al Comitetului științific al Conferinței Științifico-Practice Internaționale „Româna ca limbă străină/nematernă în contextul didacticii moderne”, la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”;

2013-2014 – realizator al emisiunii de critică și istorie literară „Un pământ și două ceruri” la Radio Chișinău.

Are peste 200 de lucrări publicate. Debutul editorial are loc în 1985 cu volumul „Creație și atitudine”. Cărți publicate: „Dinamica sacrului în poezia basarabească contemporană” (București, 2000), „Recuperarea autenticului” (Chișinău, 2006), „Deschidere spre universalism. Literatura română din Basarabia postbelică” (Chișinău, 2010), lansată în 2011 la Uniunea

Scriitorilor, o carte fundamentală despre procesul literar de la noi, „Literatura basarabească și modelele literare europene” (București, 2013).

Unele studii și eseuri au fost traduse în franceză, italiană, rusă, lituaniană.

Este membru-fondator al Asociației culturale ieșene „A. Phillipide” (Iași), membru al Colegiului de redacție al revistei „Limba română”, membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, membru al Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Deține câteva diplome și premii: Diploma de Onoare a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei, 2001; Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, 2001; 2007; Premiul pentru critică literară al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Chișinău (2010); Premiul de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2011); Premiul „Cezar Ivănescu” al Salonului Internațional de Carte Românească, Iași (2011); Diploma Ministerului Educației (2011); Premiul pentru critică literară al Salonului Internațional de Carte, Chișinău (2013).

A fost distinsă cu Medalia „Universitatea de Stat din Moldova”, 2005; Ordinul de Onoare al Republicii Moldova (2010); Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Ofițer Categoria A „Literatură” (2019), acordat de Statul Român, ca realizatoare de emisiuni la Radio Chișinău, în semn de apreciere pentru contribuția importantă pusă în slujba promovării cultu-

rii, limbii și spiritualității românești în R. Moldova.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 110-112; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 123-125.

Bibliografie:

Bantoș, Ana. Confluente literare româno-franceze : individualitate, alteritate, modernitate / Ana Bantoș // Limba română. – 2013. – Nr 1-4. – P. 172-179.

Bantoș, Ana. Dimensiunea culturală a limbii române în școală și societate / Ana Bantoș // Limba română. – 2015. – Nr 5-6. – P. 46-51.

Bantoș, Ana. Discursul post-modern : Nichita Danilov / Ana Bantoș // Limba română. – 2017. – Nr 1 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3341> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. Ioan Alexandru. Particularități ale redefinirii lirismului românesc postbelic / Ana Bantoș // Limba română. – 2017. – Nr 3. – P. 76-80.

Bantoș, Ana. Literatura română în postcomunism. Emergența scriiturii feminine / Ana Bantoș // Limba română. – 2019. – Nr 1; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3665> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. „Narcisismul cosmic” în literatura de azi. Arcadie Suceveanu / Ana Bantoș // Limba română. – 2018. – Nr 1-2; [Resursă electronică]. – URL: <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3535> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. Nicolae Popa. Interogația sinelui / Ana Bantoș // Limba română. – 2019. – Nr 1; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3675> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. Perspective narrative postmoderne. Dreptul scriitorului de a se inventa : (Reflecții pe marginea prozei anului 2017)

/ Ana Bantoș // Limba română. – 2018. – Nr 5-6. – P. 51-62.

Bantoș, Ana. Redefinirea peisajului literar basarabean / Ana Bantoș // Limba română. – 2015. – Nr 1-2. – P. 157-162.

Bantoș, Ana. Regăsirea de sine în literatura basarabească: flux și reflux (I) / Ana Bantoș // Limba română. – 2020. – Nr 1; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3829> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. Scriitorul și dreptatea sa. Tatiana Țibuleac, Grădina de sticlă / Ana Bantoș // Limba română. – 2019. – Nr 2; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=3692> (accesat : 28.04.2020).

Bantoș, Ana. Solomon Marcus. Provincialism - modernitate - postmodernitate din perspectiva expansiunii cunoașterii / Ana Bantoș // Limba română. – 2015. – Nr 3-4. – P. 29-35.

Ana Bantoș [Resursă electronică] // http://usarb.md/wp-content/uploads/2018/08/A_Bantos_CV.pdf (accesat : 28.04.2020)

Criticul literar Ana Bantoș, realizatoare de emisiuni la Radio Chișinău, decorată de președintele României Klaus Johannis [Resursă electronică] // <https://radiochisinau.md/criticul-literar-ana-bantos-realizatoare-de-emisiuni-la-radio-chisinau-decorata-de-președintele-romaniei-klaus-johannis---81152.html> (accesat : 28.04.2020).

Roibu, Nicolae. Discipolă a școlii literare pe linia Coroban – Cimpoi Ana Bantoș, cu „Deschidere spre universalism” / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/ana-bantos-cu-deschidere-spre-universalism-22450.html> (accesat : 28.04.2020).

T. L.

Maria DANILOV
1956-2018

Muzeograf, cercetător științific, doctor habilitat în științe istorice.

S-a născut la 7 aprilie 1956 în satul Măcărești, raionul Ungheni. S-a stins din viață la 16 noiembrie 2018, la Chișinău. A absolvit școala medie din satul natal. Și-a continuat studiile la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1977-1983).

Și-a început activitatea profesională în anul 1984 la Muzeul de Istorie a partidului comunist al Moldovei. Își continuă cariera la Muzeul de Stat de Istorie a Moldovei (actualmente Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei) (1989-2014). Îndeplinește funcția de cercetător științific superior (1989-2004), apoi deține postul de șef al Secției ediții științifice (2005-2006), șef Secție istorie modernă (2006-2013), șef Secție istorie modernă și contemporană (2013-2014). Din 2014 devine cercetător științific coordonator la Institutul de Istorie al AȘM.

Pasionată fiind de istoria culturii române (epoca modernă), istoria Basarabiei sub ocupația țaristă (1812-1918), istoria cărții, circulația vechii

cărți în spațiul dintre Prut și Nistru, urmează stagieri și formare complementară la Arhiva Istorică de Stat din Sankt Petersburg, Rusia (1991), (2007); Arhiva de Stat a Regiunii Odesa, Ucraina (2001, 2002, 2004), Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, România (2005). Susține teza de doctor în științe istorice cu tema: „Cartea religioasă în Basarabia. 1812-1918 (Între tradiție și politică țaristă)” (2004). În anul 2018 devine doctor habilitat în istorie cu teza: „Carte și cenzură în Basarabia (1812-1917)”.

A publicat circa 145 de studii și lucrări științifice editate în Republica Moldova, România, Rusia, Ucraina, Bulgaria. Printre ele se regăsesc: „Presa din Basarabia: Analize, contexte, valori (1854-2004) (2005), „Presă și cenzură în Basarabia. Documentar: secolul al XIX-lea – începutul secolului XX (Din dosarele secrete ale arhivelor guberniale din Chișinău)” (2012), „Carte și cenzură în Basarabia (1812-1917) (2018), „Carte, cenzură și biblioteci în Basarabia. Inventarierea surselor (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea)”, (2016). A îngrijit și prefațat manuscrisul lui Ange Bally, „o lucrare de acum un secol despre Basarabia ca ținut moldovenesc”, publicată de Nicolae Iorga în limba franceză (2016).

A participat activ la proiecte științifice naționale: Proiectul instituțional „Cercetarea, colectarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural istoric al țării” (2006-2008), Proiectul instituțional „Valorificarea științifică și

publică a tezaurului muzeal în context național/internațional” (2009-2010), Proiectul instituțional „Identificarea, documentarea, cercetarea și punerea în valoare a colecțiilor de patrimoniu muzeal” (2011-2012), Proiectul „Mănăstiri și schituri din Republica Moldova” (2011-2012), Proiectul Instituțional „Basarabia sub dominația absolutismului țarist și tendința de emancipare națională (1812-1917)”, 2015-2018).

A luat parte și la un proiect internațional: „Istoria presei din România în date” coordonat de conf. dr. Marian Petcu.

A fost membru al colegiilor de redacție al câtorva reviste: „Tyragetia”, „Revista română de istorie a presei”, „Destin românesc”, „Revista română”. În 2005 a fost membru-fondator al Asociației Române de Istorie a Presei.

Mențiuni și distincții: Diploma Mitropoliei Basarabiei pentru perseverență în promovarea valorilor cultural-creștine ale spiritualității române (2002), Diploma Asociației Române de Istorie a Presei pentru contribuția adusă la studierea presei scrise în limba română (2006), Diploma Consiliului redacțional al Revistei române de istorie a presei, pentru cercetări în domeniul istoriei culturii române, Diploma Academiei de Științe a Moldovei pentru promovarea rezultatelor cercetării pe arena internațională și în legătură cu sărbătorirea Zilei Mondiale a Științei (2010), Premiul Național Galex în cadrul Salonului Internațional de carte, ediția a XIX-a, pentru lucrarea „Acte basarabene

tipărite în limba română. 1811-1861” (23-26 aprilie, 2015), premiul Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova la categoria „Cea mai originală publicație în domeniul bibliologiei pentru lucrarea „Acte basarabene tipărite în limba română. 1811-1861”.

Medalia „Asociația Culturală Pro Basarabia și Bucovina”, Medalia „Cursurile de vară ale Universității Populare Nicolae Iorga. Vălenii de Munte”, Medalia „Meritul Civic”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 91-92; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 125-126.

Bibliografie:

Acte basarabene tipărite în limba română, 1811-1861 : catalog / catalog realiz. : Tatiana Plăcintă, ...[et al.]; coord. : Maria Danilov ; red. : Vlad Pohilă ; trad. : Mariana Balan, Iulia Postică. – Chișinău : [s. n.] , 2014. – 128 p.

Danilov, Maria. Carte și cenzură în Basarabia (1812-1917) : teza de doctor habilitat în istorie (611.02) / Maria Danilov. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 383 p; [Resursă electronică]. – URL : // http://www.cnaa.md/files/theses/2018/53247/maria_danilov_thesis.pdf (accesat : 1. 07. 2020).

Danilov, Maria. Carte și cenzură în Basarabia (1812-1917) = Books and Censorship in Bessarabia (1812-1917) / Maria Danilov. – Chișinău : Epigraf, 2018. – 400 p. ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/160-166_5.pdf (accesat: 1.07.2020).

Nobilimea basarabeană în epoca reformelor din Imperiul Rus = Bessarabian Nobility in the age of reform in the Russian Empire : (volume

dedicated to the memory of Alexandru Matei Cotruță)= Бессарабское дворянство в Российской Империи в эпоху реформ : (Памяти Александра Матеевича Котруцэ) : (volum dedicat memoriei lui Alexandru Matei Cotruță) / coord. : Maria Danilov ; ref. șt. : I.V. Sakharov [et al.]; trad. în lb. rusă și engl. : Mariana Balan. – Chișinău : Reclama, 2013. – 276 p.

Presa din Basarabia : Analize, contexte, valori (1854-2004) / resp. de ed. : Maria Danilov. – Chișinău : Cartdidact, 2005. – 144 p.

Danilov, Maria. Alexandru Hâjdău și publicistica basarabeană din prima jumătate a sec. XIX / Maria Danilov // Destin românesc. – 2016. – Nr 4. – P. 40-58.

Danilov, Maria. Basarabia în notele de călătorie ale lui V.L. Dedlov (sfârșitul sec. al XIX-lea) / Maria Danilov // Revista de istorie. – 2014. – Nr 2. – P. 40-47.

Danilov, Maria. Boierul Dimitrie Carastati de la Unțești, jud. Iași, și binefacerile lui culturale (prima jumătate a secolului al XIX-lea) / Maria Danilov // Patrimoniul istoric. – 2015. – Nr 3. – P. 67-80.

Danilov, Maria. Cartea basarabeană în colecțiile Bibliotecii Academiei Duhovnicești din Sankt Petersburg / Maria Danilov // Magazin bibliologic. – 2015. – Nr 1-4. – P. 9-16.

Danilov, Maria. Constantin Stere și drama intelectualilor basarabeni de stânga / Maria Danilov // Revista de istorie a Moldovei. – 2015. – Nr 2. – P. 37-47.

Danilov, Maria. Difuzarea cărților sfinte de către filiala basarabeană a societății biblice ruse (1817) : (La 200 de ani de la crearea filialei basarabene) / Maria Danilov // Evenimente și personalități marcante ale vieții spirituale din spațiul pruto-nistrean și vecinătățile lui din sec. XIX-XX. – Chișinău, 2017. – P. 18-30.

Danilov, Maria. Liturghierul

lui Macarie (1508) în colecții basarabene / Maria Danilov // Orizonturi medievale și moderne în istoria românilor. – Chișinău, 2016. – P. 532-541.

Danilov, Maria. Manuscrisul basarabean al Predicilor Antiemiene (1824) / Maria Danilov // Tiragetia : Istorie. Muzeologie : Serie Nouă. – 2018. – Nr 2. – P. 101-109.

Danilov, Maria. Mărturiile ieșene în Chișinăul de altădată : carte, eterie și cenzură / Maria Danilov // Identitățile Chișinăului / coord. vol. : Sergiu Musteață, Alexandru Corduneanu. – Chișinău, 2015. – P. 36-47.

Danilov Maria. Pagini din viața spirituală la Mănăstirea Noul Neamț. Surse documentare și noi interpretări (1881-1883) / Maria Danilov // Educație și viață spirituală în Basarabia : tradiții și perspective : conf. șt. intern. – Chișinău, 2015. – P. 118-136.

Danilov Maria. Pagini inedite din viața satului Măcărești (jud. Iași) al 1821 : Eteria și destinul Mărioarei Sturdza, mama lui Mihail-Vodă / Maria Danilov // Patrimoniul istoric. – 2018. – Nr 8. – P. 53-61.

Danilov, Maria. Pe urmele bibliotecii lui Paul Gore / Maria Danilov // Dacia literară. – 2016. – Nr 6. – P. 135-137.

Danilov, Maria. Pensionul-orfelinat pentru copii de nobili din Chișinău și străduințele lui Mihail Krupenski / Maria Danilov // Studii de arhondologie și genealogie. – Chișinău, 2014. – P. 19-25.

Danilov, Maria. Preliminarii diplomatice în problema Basarabiei din anii 1914-1916 / Maria Danilov // Tyrageția : Istorie. Muzeologie : Serie Nouă. – 2015. – Nr 2. – P. 191-201.

Danilov, Maria. Școala de Pomicultură și Viticultură de la Akkerman (Cetatea Albă). 1832-1833 / Maria Danilov // Revista de istorie a Moldovei. – 2016. – Nr 3. – P. 36-47.

Dicționarul membrilor ARIP : [Resursă electronică] // <https://>

asociatiaromanadeistoriapresi.ro/dictionarul-membriilor/#1475743247493_75abc257-3b46 (accesat : 1. 07.2020).

Ploșniță, Elena. Danilov Maria // Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova / Elena Ploșniță, Mihai Ursu. – București, 2011. – P. 91-92.

Tatiana Căprianu

Grigore RUSU
1936-2020

Actor, regizor, profesor universitar, cercetător științific și istoric teatral, unul dintre fondatorii Teatrului „Lucaefărul” din Chișinău.

S-a născut la 9 aprilie 1936, în satul Mândac, raionul Drochia (pe atunci în județul Soroca). Se stinge din viață la 26 aprilie 2020, la Chișinău.

În 1960 a absolvit Școala Superioară de Teatru „B. Șciukin” din Moscova, alături de Ion Ungureanu, Ion Șcurea, Ilie Todorov, Dumitru Caraciobanu, Ecaterina Malcoci, Valentina Izbeșciuc, Eugenia Todorașcu, Vasile Constantinov, Anatol Pogolșa, Vera Mereuță, Dumitru Fusu, Pavel Iațovschi, I. Gore, Nina Doni, Nina Vodă-Mocreac, cei care vor pune bazele Teatrului pentru Tineret „Lucaefărul”. Timp de 26 de ani a activat pe scena Teatrului „Lucaefărul”, interpretând peste 80 de roluri, printre care: Von Calb din

„Intrigă și iubire”, Daniel din „Nota zero la purtare”, Andrew Agucchek din „A 12-a noapte”, Andrei din „Voiaj de nuntă”, Osipbai din „Înălțare pe muntele Fujiyama”, Scârțu și Spiruc din spectacolul „Pământ” („Pe-un picior de plai” de Ion Podoleanu în regia lui Sandri-Ion Șcurea, distins cu Premiul de Stat), Geon din „Lizi Mak-Key” etc.

A activat și a contribuit la apariția Teatrului Televizat „Dialog” (1967), condus de Gheorghe Siminel.

S-a produs în mai multe pelicule ale Studioului „Moldova-Film” (1961-1984), fiind invitat și pentru sonorizarea filmelor. A interpretat rolul lui Ivan Bodiul (politician sovietic), în pelicula „Ani și filme” de Mihail Calic, produsă de Studioul Cinematografic „M. Gorki” (1991).

S-a încadrat pe tărâmul pedagogiei, inițial la filiala Școlii Superioare de Teatru „B. Șciukin”, care activa pe lângă Teatrul „Lucaefărul”, apoi, din anul 1967, a activat în cadrul Institutului de Arte „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice). A participat la crearea Facultății de Artă Dramatică. Ulterior a activat în calitate de șef al catorva catedre: Regie estradă și manifestări publice (1989), Arta vorbirii scenice și canto (1990), Arta actorului și vorbirea scenică (1992). A predat cursurile artei vorbirii scenice și canto, arta actorului și vorbirea scenică, având numeroși discipoli. A editat „Expresia artistică a cuvântului” (1990), manualul „Arta vorbirii” (1998, ed. a 2-a în 2015), alte lucrări metodico-

științifice.

Este autorul monografiilor despre actorii Eugeniu Ureche, Valeriu Cupcea, Constanța Târțau, Veniamin Apostol, Petru Baracci, susținând că „i-am prezentat așa cum i-am văzut, cum jucau repertoriul, rolurile, ce aduceau ei nou în arta teatrală”. A editat și volumul autobiografic „Evocări” (2006, reeditat în 2010).

Distins cu titlul onorific de maestru în artă.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 127-128.

Bibliografie selectivă:

Rusu, Grigore. Arta vorbirii / Grigore Rusu. – Ed. a 2-a revăzută și adăugită. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 192 p. – Bibliogr. : p. 186-187.

Rusu, Grigore. Din coturnii timpului – Veniamin Apostol / Grigore Rusu. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2000. – 144 p. : portr.

Rusu, Grigore. Evocări / Grigore Rusu. – Chișinău : [S. n.], 2010. – 236 p. : fotogr.

Rec. : Tamazlăcaru, Elena. Grigore Rusu și ale sale „Evocări” / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2010. – 4 noiem.

Rusu, Grigore. Expresia artistică a cuvântului / Grigore Rusu. – Chișinău : Ed. USM, 1990. – 60 p.

Rusu, Grigore. Petru Baracci : Teatrul – dragostea mea / Grigore Rusu. – Chișinău : F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2004. – 192 p. : fotogr.

Vrabie, Emil. Arta de a vorbi frumos și convingător. Vol. 1 / Emil Vrabie, Grigore Rusu. – Chișinău : TipCim, 1998. – 193 p.

Rusu, Grigore. Enigma Constanței Târțau / Grigore Rusu // Teatră. – 2006. – Nr 1. – P. 98-103.

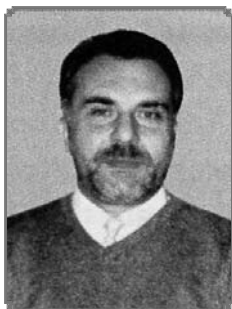
Hăbășescu-Mățevschi, Elena. Un crez, o credință și-un

destin : [Grigore Rusu, actor, regizor, pedagog, cercetător științific, istoric teatral, autor de monografii] / Elena Hăbășescu-Mațievski // Teatru. – 2011. – Nr 5. – P. 21-22 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://blogosfera.md/view-post-v-197257-0-romana.html> (accesat : 28.08. 2020).

Mațievski, Elena. Șansa lui a fost și rămâne el : [Grigore Rusu] / Elena Mațievski // Teatru. – Nr 9. – P. 84-86.

Roibu, Nicolae. Mareșalul care l-a jucat pe Bodi : [Grigore Rusu] // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani / Nicolae Roibu. – Chișinău : [S. n.], 2010. – P. 140-141.

V. M.

Iurie RUSSEV
1961

Specialist în domeniul radiotehnicii, cercetător și inventator.

S-a născut la 10 aprilie 1961, la Deleni, regiunea Odesa.

În perioada 1978-1983 își face studiile la Institutul Politenic din Odesa, Facultatea de Radiotehnică.

Activitatea profesională o începe în anul 1985, la Uzina de Televizoare „Alfa” din Chișinău, în calitate de inginer constructor.

A participat la certificarea și testarea noilor modele de televizoare color. În decursul anilor 1991-1998 a exercitat funcția de director tehnic al

Întreprinderii de Producție „Tract” din Chișinău și a participat la proiectarea și lansarea în producție a aparatului electronic nou, subansamblurilor pentru televizoare și a tehnicii de calcul. Din anul 1998 activează în calitate de inginer coordonator în Laboratorul Internațional de Supraconductibilitate și Electronica Solidului al Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei. Direcțiile prioritare ale activității științifice desfășurate sunt axate pe studiul electronicii de putere mică și medie. Este coautorul mai multor invenții în domeniul respectiv, inclusiv al celor intitulate „Utilaj de protecție a sistemelor de încălzire autonomă”, „Stabilizator de tensiune alternativă de putere medie”, „Sistem de emisie a semnalului televizat în banda VHF de putere mică fără lacune între canale” etc.

A participat, în colaborare, la elaborarea mostrelor de mașini, echipamente și dispozitive funcționale: „Modulul de alimentare și dirijare de tip DVG-002”, „Generator de unde milimetrice la frecvența de lucru 53,3GHz (5,3mm) în baza tehnologiei cu benzi paralele”, „Sistem energetic pentru bordul satelitului”, „Aparat de unde milimetrice” „DVG-002”, „Sistem de alimentare a satelitului de la bateria solară”, „Mostra mașinii „Stirling” de tip „Alfa”, „Aparat terapeutic DVG003”, „Sistem energetic în baza mașinii Stirling” etc.

Este deținător al mai multor brevete și invenții implementate în țară: „Dispozitiv de emisie a undelor elec-

tromagnetice de frecvență foarte înaltă” (2010), „Dispozitiv cu microunde” (2012), „Dispozitiv de comutare și protecție a acumulatorului” (2012), „Răcitor pentru mașina termică cu ciclul Stirling” (2013), „Nod pentru mașina termică în baza ciclului Stirling” (2013), „Dispozitiv de sincronizare și alimentare în regim continuu” (2015), „Sistem de alimentare și sincronizare a controlerului analogic” (2015), „Sistem și metodă de măsurare a puterii de lucru a mașinii Stirling” (2015).

A participat la expoziții naționale și internaționale cu lucrări ca: „Aparat de unde milimetrice cu alimentare universală și dirijare de la microprocesor”; „Dispozitiv de detectare a câmpului electromagnetic de frecvență foarte înaltă (FFI) cu compensarea influenței temperaturilor mediului înconjurător”; „Generator de microunde” etc.

A fost menționat cu diploma de gr.1; decorat cu Medalia de Bronz și Medalia de Aur la edițiile EIS „Infinvent” Chișinău.

Bibliografie selectivă:

A DVG003 Medical device for millimeter wave therapy / Iurie Sainsus, Iurie Russev, Ion Bejan [et al.] // International Conference on Nanotechnologies and Biomedical Engineering, Chisinau, September, 23-26 September 2015. – Chișinău : IEFS, 2015. – P. 97.

A highly efficient bridge inverter with doubled output voltage / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Anatolie Sidorenco [et al.] // Moldavian Journal of the Physical Sciences. – 2019. – Nr 1-4 (18). – P. 94-96.

An uninterruptible power

system containing a bridge inverter combined with a battery charging unit / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Anatolie Sidorenco // *Moldavian Journal of the Physical Sciences*. – 2019. – Nr 1-4 (18). – P. 88-93.

Dispozitiv terapeutic cu unde milimetrice atermice în baza tehnologiei cu benzi paralele / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Serghei Railean, [et al.] // Conferința Națională „Cercetarea și inovarea în parteneriat cu mediul de afaceri”, Chișinău, 10 noiembrie 2011. – Chișinău : IEFS, 2011. – P. 118-123.

Millimeter wave nonthermal therapeutic device based on parallel-strip technology / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Anatolie Sidorenco, [et al.] // International Conference NANO-2011, Cooperation and Networking of Universities and Research&Institutes – study by doing research, Chișinău, 6–10 October 2011. – Chișinău : IEFS, 2011. – P. 42.

Millimeter wave nonthermal therapeutic device based on parallel-strip technology / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Alexei Conev, [et al.] // International Conference on Nanotechnologies and Biomedical Engineering. German-Moldovan Workshop on Novel Nanomaterials for Electronic, Photonic and Biomedical Applications, Chisinau, 7-8 July 2011. – Chișinău : IEFS, 2011. – P. 313-316.

Sistemul energetic de la bordul satelitului / Valeriu Canțer, Iurie Russev, Iurie Sainsus, [et al.] // Proceedings of the 4th International Conference „Telecommunications, Electronics and Informatics”, Chisinau, 17-20 May 2012. – Chișinău : UTM, 2012. – P. 268-269.

Ultrahigh frequency generator on the base of the microstrip technology / Iurie Russev, Iurie Sainsus, Anatol Sidorenco [et al.] // International Conference NANO-2011, Cooperation and Networking of Universities and

Research & Institutes – study by doing research, Chișinău, 6–10 October 2011. – Chișinău : IEFS, 2011. – P. 43.

Russev, Iurie // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (Prezentare succintă) : Partea 3. – Chișinău : AGEPI, 2004. – P. 129.

N.-M. Ș.

Gheorghe DODIȚĂ 1931-2012

Filolog, profesor, conferențiar.

S-a născut la 12 aprilie 1931 în satul Mihăileni, județul Bălți (azi raionul Râșcani). S-a stins din viață la 9 august 2012. A absolvit școala din satul de baștină. Studiile medii le-a finisat în anul 1948. În perioada 1948-1952 a fost studentul Institutului Pedagogic „Ion Creangă” (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”), Facultatea Istorie și Filologie.

Între anii 1952-1959 a fost lector la Catedra limbă și literatură română a instituției pe care a absolvit-o. Din 1959 a fost prodecan al Facultății de Istorie și Filologie a UPS „Ion Creangă”. În anul 1960 se transferă la Catedra literatură română a Facultății de Litere a USM. Aici activează ca lector superior (1960-1978), apoi conferențiar universi-

tar (1978-2001). Din 1974 până în 1985 este decan al Facultății de Filologie și Biblioteconomie.

A predat literatura română veche și premodernă și literatura română clasică.

A ținut aproape șase decenii cursul de literatura română veche în fața studenților de la Facultățile de Litere, Istorie și Jurnalism. A fost conducătorul tezelor de licență al multor generații de filologi. A semnat nenumărate articole în reviste de specialitate și în presa periodică.

A fost cunoscut și ca traducător.

Munca migăloasă de o viață s-a fructificat în manualul-crestomație „Literatura română veche”, adresat cercetătorilor literaturii, studenților și liceenilor, tuturor celor interesați de literatura și cultura română medievală. Concepută în trei volume (primul volum a apărut la finele anului 2000, cel de-al doilea în 2002, volumul trei – în 2013), lucrarea oferă unui public foarte larg tabloul complet al literaturii vechi românești, ilustrând evoluția ei, de la primele monumente ale culturii românești în alte limbi decât cea română (slavonă, latină, elenă) până la lucrările marilor cronicari și cărturari din secolul al XVIII-lea, cum ar fi Dimitrie Cantemir, Ion Neculce ș. a.

A fost distins cu Insigna „Eminent al Învățământului Public” (1965) și cu Ordinul „Drapelul Roșu” (1978).

În 2011 la Universitatea de Stat din Moldova s-a desfășurat o Conferință Științifică cu titlul „Gheorghe Dodiță – un pasionat al lite-

raturii române medievale”, dedicată omagiului la 80 de ani de la naștere.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 86-87; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 129.

Bibliografie:

Dodiță, Gheorghe. Istoria limbii și a literaturii vechi moldovenești : Crestomație pentru facultățile de filologie / Gheorghe Dodiță, Vitalie Marin. – Chișinău: Lumina, [S. a.]. – 416 p.

Dodiță, Gheorghe. Literatura română veche : Manual-crestomație. Vol. I / Gheorghe Dodiță. – Chișinău : USM, 2000. – 296 p.

Vol. II. – 2002. – 311 p.

Vol. III. – 2013. – 345 p.

***Neznakomov, Petr.** Ah, băieții aceștia!... / Petr Neznakomov; trad.: Gh. Dodiță. – Chișinău: Literatura Artistică, 1977. – 102 p.

***Neznakomov, Petr.** Margarina mea : Povestiri pentru copii / Petr Neznakomov; trad.: Gh. Dodiță. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1962. – 124 p.

***Rjiga, Bogumil.** Călătoria lui Gonzik la țară / Bogumil Rjiga; trad.: G. Dodiță; des. de I. Kabakov. – Chișinău: Cartea Moldovenească, 1961. – 66 p.

Cazacu, Adriana. Manualul-crestomație „Literatura română veche” de Gh. Dodiță – o bibliotecă substanțială a literaturii medievale / Adriana Cazacu // Limba română. – 2011. – Nr 3-6; [Resursă electronică]. – URL : <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&printversion=1&n=1211> (accesat : 23.04.2020)

Dabija, Nicolae. Profesorul de omenie : [Gheorghe Dodiță] / Nicolae Dabija // Literatura și arta. – 2012. – 23 aug. – P. 1.

Profesorul Gheorghe Dodiță – cu dăruire până în ultima clipă // Literatura și arta. – 2012. – 23 aug. – P. 7.

Roibu, Nicolae. Gheorghe Dodiță – un pasionat al litera-

turii basarabene / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/gheorghe-dodita---un-pasionat-al-literaturii-basarabene-22670.html> (accesat : 23.04.2020).

T. L.

**Alexandru
NEGRU-VODĂ
1931-1978**

Savant, academician, om de stat, ministru al Agriculturii în RSSM.

S-a născut la 13 aprilie 1931 în satul Cot, raionul Șoldănești în familia țăranilor Ștefan și Eufrosinia Negru-Vodă. A decedat la 2 noiembrie 1978 într-un spital din Moscova.

După absolvirea școlii medii incomplete din localitate, și-a continuat studiile la Colegiul Agricol din Saharna, Rezina (1949). Urmează Facultatea de Pomicultură și Viticultură a Institutului Agricol „Mihail Frunze” (1950-1955), actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Studiile de doctorat în agromonomie le continuă în aceeași instituție (1955-1957).

În perioada 1955-1957 activează ca președinte al gospodăriei agricole din s. Râspopeni, raionul Rezina. De aici a fost înaintat prim-secretar al Comitetului raional Cotovschi (Hâncești) al PCM (1959-1962). Avansează

în funcție de viceministru (1962-1965) și ministru al agriculturii și achizițiilor al RSSM (1965-1971). Concomitent activează ca deputat în Sovietul Suprem al RSSM de legislaturile VI-VIII.

La 21 decembrie 1969 devine doctor habilitat în științe economice, specialitatea: economie în agricultură.

Din 1971 dezvoltă o amplă activitate de cercetare ca membru-corespondent al Academiei Unionale de Științe Agricole din URSS or. Moscova. A fost șef al Secției de economie din cadrul acestei Academii (1971-1973). În 1972 este numit președinte al Congresului Mondial pentru problemele economiei în agricultură cu sediul la Rio de Janeiro, Brazilia. Îndeplinește funcția de responsabil la Comitetul Central al PCUS (1973-1976). Din 1976, urmând misiunea de partid, devine viceministru al agriculturii al URSS, responsabil de problemele științei. În 1978 este promovată ca membru titular al Academiei de Științe Agricole din URSS (VAHSNIL).

Domeniul cercetărilor științifice ține de pomicultură, raionarea și microraiionarea pomiculturii, zonarea producției agricole. A studiat zonele de dezvoltare ale agriculturii în Moldova, a elaborat proiecte ale complexelor agro-industriale, a propus introducerea în Moldova a livezilor de tip palmetă și a susținut ideea cooperării întreprinderilor de stat. A considerat necesară aplicarea agriculturii intensive în gospodăriile colective.

A publicat circa 100 de

articole, studii și câteva monografii, tipărite la Chișinău, Moscova, Berlin: „Livezile din Ungaria” (1965), „Livezile intensive de tip nou. Starea actuală și perspectivele pomiculturii în RSS Moldovenească” (1967), „Concentrarea și specializarea producției în agricultura Moldovei” (1969), „Pomicultura intensivă a Italiei” (1971), „Cooperarea intergospodărească: experiență și probleme” (1975, în limba rusă), „Știința și creșterea eficacității producției agricole” (1975, în rusă), „Integrarea științei și a producției” (1978) ș. a.

A fost distins de două ori cu „Drapelul Roșu de Muncă”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 115; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 95-96.

Bibliografie:

Negru-Vodă, Alexandru. Agrar Industrie-Kooperation : Erfahrungen und Probleme in der UdSSR / Alexandru Negru-Vodă. – Berlin : VEB Deutscher Landwirtschafts-Verlag, 1977. – 192 p. – (în limba germ.).

***Negru-Vodă, Alexandru.** Sistemul de agricultură al RSS Moldovenești / Alexandru Negru-Vodă ; col. de red. : A. S. Negru-Vodă (preș.) – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1968. – 579 p.

Негру-Водэ, Александру. Межхозяйственная кооперация : Опыт и проблемы / Александру Негру-Водэ. – Москва, 1975. – 224 с.

Негру-Водэ, Александру. Размещение и специализация сельскохозяйственного производства / Александру Негру-Водэ. – Москва, 1968. – 240 с.

Cot – sat din județul Soroca : [referiri la viața și personalitatea lui Al. Negru-Vodă][Resursă electronică] // <http://moldovenii.md/city/details/id/1342> (accesat : 11.07.2020).

Nirca, Eugen. Negru-Vodă, Alexandru / Eugen Nirca // Nirca Eugen. Compatrioți înfrățiți cu știința. – Chișinău, 2001. – P. 155-157.

Tcaci, Natalia. Alexandru Negru-Vodă, un academician notoriu : In memoriam / Natalia Tcaci // Timpul. – 2011. – 6 mai. – P. 26.

Tatiana Căprianu

**Vasile CONDREA
1936-2013**

Dirijor de cor, profesor și regizor.

S-a născut la 13 aprilie 1936, la Gordineșt. A decedat în ianuarie 2013, la Chișinău.

După absolvirea Școlii Pedagogice din Orhei (1951-1955), urmează Școala medie de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău (1961-1965) cu Tamara Mițu (dirijat coral), apoi Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” (actualmente Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice din Chișinău) (1965-1970) cu Lidia Axionova (dirijat coral) și Leonid Hudolei (dirijat orchestra, 1968-1971).

A activat în calitate de dirijor al Capelei corale „Doina” a Filarmonicii din Chișinău

(1968-1972), profesor de dirijat coral la Școala medie de Muzică „Ștefan Neaga” (1972-1975, 1981-1987), și la Conservatorul „Gavriil Musicescu” (1987-1990) din Chișinău; maestru de cor la Teatrul de operă și balet (1975-1981) și dirijor secund al Coralei „Doina” (din 1990).

A pregătit spectacolele: „Norma” de Vincenzo Bellini, „Turandot” de Giacomo Puccini, „Vrăjitoarea” și „Iolanta” de Piotr I. Ceaikovski, „Cavalleria rusticana” de Pietro Mascagni, „Dragonul” de Eduard Lazarev, „Capra cu trei iezi” de Zlata Tcaci, „În furtună” de Tihon Hrennikov, „Tragedia optimistă” de Aleksandr Holminov, „Eroica baladă” de Alexei Stârcea, „Serghei Lazo” de David Gerșfeld, „Carmen” de Georges Bizet, „Aida” de Giuseppe Verdi, „Cneazul Igor” de Alexandru P. Borodin etc.

Membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova.

Maestru emerit al artei din Republica Moldova.

Condrea, Vasile. Album de muzică corală / Vasile Condrea. – Chișinău : [S. n.], 2006. – 40 p.

Buzilă, Serafim. Condrea, Vasile / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpretilor din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 134.

N.-M. Ș.

Claudia BALABAN
1941

Specialist în domeniul biblioteconomiei și bibliografiei, manager.

S-a născut la 13 aprilie 1941 la Burlănești, Edineț. În perioada 1947-1955 își face studiile la Școala de șapte ani din localitatea de baștină. În 1968 a absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, Specialitatea biblioteconomie și bibliografie.

În perioada 1959-1964 a lucrat la bibliotecile din Burlănești, Burdujeni și Edineț. Între anii 1964-1978 a fost inspector și șef de sector la Secția cultură din raionul Comrat. Din 1978 și până în 2019 s-a aflat în postul de director al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” din Chișinău. În prezent este director de onoare al acesteia.

În 1994 a publicat monografia „Biblioteca pentru Copii *Ion Creangă* a Republicii Moldova la 50 de ani”, precum și o serie de articole în presa periodică și de specialitate.

În 1997 lansează Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, cel mai răsunător proiect al său. Colaborarea a început-o cu doar 27 de edituri, pe par-

curs ajungând la peste 155 de edituri.

A contribuit la organizarea concursurilor naționale „La izvoarele înțelepciunii”, „Lecturile copilăriei”, „Copiii și cartea”, precum și a unor simpozioane științifice: „Cartea pentru copii: cultură, tradiție, unitate națională”, „Biblioteca pentru copii și cititorii ei” ș. a. A fost unul dintre organizatorii Zilelor Creangă, Chișinău-Iași-Târgu-Neamț.

Redactor-șef interimar al revistei „A mic”.

A participat la conferințe de specialitate: cea de-a 61-a Conferință Generală IFLA (1995, Istanbul, Turcia), conferințele IFLA de la Copenhaga (1997), Amsterdam (1998), Ierusalim (2000), Glasgow (2002), Berlin (2003), Buenos Aires (2004), Milano (2009), Gothenburg (2010).

Președinte al Comisiei de Stat pentru Examinare la Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie a USM (1988), primul președinte al ABRM (1991-1995), apoi vicepreședinte (1996-2000), ulterior membru al Biroului ABRM (2000 - prezent), vicepreședinte al Consiliului Biblioteconomic Național (1997 - 2001). Din 1996 până în 2019 a fost președinte al Secției naționale a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY). Președinte al Fundației Cărții din Republica Moldova.

Premiul „Meritul cultural” (1994), Premiul pentru activitate bibliologică (1999), Premiul „Relații culturale” (2004), premiul Ministe-

rului Educației, Culturii și Cercetării.

A fost distinsă cu Insigna „Lucrător Eminent al Culturii din RSSM” (1968), Ordinul „Insigna de Onoare” (1976), Medalia de bronz a EREN (Expoziția Realizărilor Economiei Naționale) de la Moscova (1987), Medalia „Mihai Eminescu” (1994), lucrător emerit al culturii din R. Moldova (1996), Ordinul „Gloria Muncii” (2004), „Ordinul de Onoare” (2010), „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 87-88; „Calendar Național 2011”. – P. 96-98; Calendar Național 2016. – P. 130-131.

Bibliografie:

Regalul cărților : Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (1997-2016) / alcăt. : Lilia Tcaci ; conducăt. grupului șt. : Claudia Balaban. – Chișinău : Prut Internațional, 2016. – 144 p.

Balaban, Claudia. Felicitare la o aniversare / Claudia Balaban // Magazin bibliologic. – 2018. – Nr 1-2. – P. 114.

Balaban, Claudia. Scriitorul din Coliba Albastră a Copilăriei : [Spiridon Vangheli, 85 de ani de la naștere] / Claudia Balaban // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – P. 5.

Baciu, Gheorghe. Claudia Balaban // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului : 140 de destine / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 216-218.

Corghenci, Ludmila. Forța gândirii pozitive... sau Misterul doamnei Claudia Balaban / Ludmila Corghenci // Literatura și arta. – 2016. – 14 apr. – P. 4.

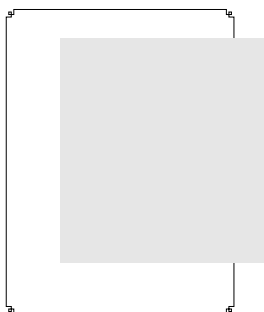
Directorul de onoare al Bibliotecii Naționale pentru

Copii Claudia Balaban își sărbătorește ziua de naștere [Resursă electronică] // <https://www.moldpres.md/news/2020/04/13/20003142> (accesat : 25.10.2020)

Ghicov, Adrian. Claudia Balaban : vârstele cărții și pedagogia umanului / Adrian Ghicov // Psihologie pentru examenul de definitivare în învățământ : Profesori de psihologie. – 2016. – Nr 5. – P. 157-158.

Leonte, Elena. Omul faptelor, mai puțin al vorbelor... : [Claudia Balaban] / Elena Leonte // Literatura și arta. – 2016. – 14 apr. – P. 4.

T. L.

Virgil CHEPTEA
1941

Specialist în domeniul fizicii și matematicii, doctor în științe fizico-matematice, cercetător științific, conferențiar universitar și inventator.

S-a născut la 13 aprilie 1941, la Catranâc, Fălești.

A absolvit școala medie din satul natal. Între anii 1958-1963 și-a făcut studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic de Stat „Alec Russo” din Bălți. Și-a continuat studiile de doctorat la Facultatea de Fizică a Universității de Stat „M. Lomonosov” din Moscova (1969-1973).

A susținut teza de doctor în științe fizico-matematice cu tema „O metodă nouă de creare de deformații elastice

anizotropice puternice a monocristalelor și aplicarea ei la studierea spectrului energetic al Bismutului” (1994).

A făcut stagii de cercetare științifică: Fizica corpului solid la Institutul de Inginerie și Fizică din Moscova și la Facultatea de Fizică a Universității de Stat „M. Lomonosov” din Moscova (1967); Fizica presiunilor înalte la Universitatea din Kiev (1988) și la Institutul Fizicii Presiunilor Înalte din Moscova (1995).

Și-a început activitatea profesională în calitate de asistent la Catedra de fizică și metodică predării fizicii a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (1966-1969), apoi cercetător științific la Catedra de fizică a temperaturilor joase, Facultatea de Fizică a Universității de Stat „M. Lomonosov” din Moscova (1971-1974), lector superior la Catedra de fizică și metodică predării fizicii a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (1973-1977), conferențiar la Catedra de fizică și metodică predării fizicii a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (din 1978). A deținut și funcția de șef al acestei catedre (1996-2008).

Conducător de proiect „Studierea influenței deformațiilor anizotropice și a prelucrării electrice prin scânteie asupra proprietăților fizice ale metalelor și semimetalelor”, în sfera științei și inovării, al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei (2006-2010).

A publicat peste 117 lucrări științifice. Domeniile științifice de activitate au vizat: procese

fizice la temperaturi joase; fizica stării condensate.

A ținut cursurile: Fizica generală; Teoria electronică a substanței; Didactica fizicii; Tehnica experimentului fizic.

Membru al Comisiei Republicane de Evaluare a Manualurilor de Fizică, membru în comisiile de evaluare a specialităților Fizică și informatică, membru al Comisiei Metodice și al Comisiei Științifice, membru al Consiliului științific al Facultății de Fizică, Matematică, Tehnică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, membrul al colectivului de redacție „Analele științifice ale Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți”, seria Matematică, Fizică, Tehnică; „Fizică și tehnică: Procese, modele, experimente”; „Fizica și tehnologiile moderne”.

Bibliografie selectivă:

Cheptea, Virgil. Interacțiunea particulelor elementare cu substanța : Note de curs / Virgil Cheptea. – Bălți : Presa Universitară Bălțeană, 2006. – 144 p. : il.

Caracteristicile unor instalații pentru studierea efectelor galvanomagnetice / Virgil Cheptea, Andrei Nicoară, Alexandru Rusu [et al.] // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2006. – Nr 1. – P. 18-25.

Cheptea, Virgil. Aplicarea metodei reglării lente a procesului de încălzire la studierea proprietăților termofizice ale probelor metalice / Virgil Cheptea, Simion Băncilă // Studia Universitatis. Seria Științe reale și ale naturii. – 2009. – Nr 1(21). – P. 208-214.

Cheptea, Virgil. Caracterul tensiunilor anizotropice în probe cu suport lateral supuse comprimării de volum / Virgil Cheptea // Fizică și tehnică :

procese, modele, experimente. – 2007. – Nr 1. – P. 37-42.

Cheptea, Virgil. Conducibilitatea electrică a probelor din bismut supuse comprimării uniaxiale / Virgil Cheptea // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2009. – Nr 1. – P. 15-23.

Cheptea, Virgil. Măsurarea capacității termice specifice prin metoda calorimetrului adiabatic / Virgil Cheptea, Simion Băncilă // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2008. – Nr 1. – P. 36-40.

Cheptea, Virgil. Proprietățile termice ale probelor metalice supuse acoperirii prin metoda scânteii electrice în intervalul de temperaturi 78...700 K / Virgil Cheptea, Simion Băncilă // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2012. – Nr 1. – P. 43-48.

Cheptea, Virgil. Studiarea influenței deformațiilor anizotropice și a prelucrării electrice prin scânteie asupra proprietăților fizice ale metalelor și semimetalelor / Virgil Cheptea // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2008. – Nr 2. – P. 72-74.

Cheptea, Virgil. Utilizarea calculatorului la rezolvarea unor probleme din fizica corpului solid / Virgil Cheptea, Alexandr Marusenco // Fizică și tehnică : procese, modele, experimente. – 2006. – Nr 2. – P. 19-29.

Cheptea, Virgil. Utilizarea materialelor ilustrative pentru activizarea procesului de studiere a fizicii / Virgil Cheptea, Tamara Ciubota // Fizica și tehnologiile moderne. – 2010. – Nr 3-4 (31-32). – P. 41-50.

Popa, Iulius. Cheptea, Virgil / Iulius Popa // Popa, Iulius. Universitatea de stat „Alec Russo” din Bălți : (1945-2005). – Chișinău : Litera, 2005. – P. 209.

N.-M. Ș.

Ala CUPCEA 1931-1989

Scritoare, ziaristă, traducătoare. Soția actorului și regizorului de teatru Valeriu Cupcea.

S-a născut la 15 aprilie 1931, la Bălți. A decedat la 6 decembrie 1989, la Chișinău.

Își face studiile la Liceul de Fete „Domnița Ileana” din Bălți (1941-1944). Urmează instruirea la Universitatea de Stat din Chișinău (1953).

Între anii 1959 și 1982 a desfășurat o rodnică activitate ziaristică la Radioul Moldovenesc. A activat în calitate de redactor, iar din 1966 – în funcția de șef al Secției emisiuni literar-dramatice.

A tradus piese radiofonice, piese de teatru, nuvele de Lev Tolstoi, Konstantin G. Paustovski, Leonid N. Andreev, Mark Twain, Anton P. Cehov.

A semnat versiunea românească a romanelor: „Frații Erșov” de Vsevolod A. Kocev, „În pofida morții” de Vladislav Titov, „O viață” de Guy de Maupassant, „Istoria unei urbe” de Mihail Saltâkov-Șcedrin, „Halta vântoaielor” de Cinghiz Aitmatov.

Este posesoarea unor distincții guvernamentale acordate pentru merite deosebite în domeniul culturii.

Lucrător emerit al culturii din RSSM.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 117.

Bibliografie selectivă:

Aitmatov, Cinghiz. Legenda mancurtului / Cinghiz Aitmatov ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea. – Chișinău : Bons Offices, 2010. – 16 p. : il.

***Iakovenko, Vladimir.** Partizanele / Vladimir Iakovenko ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1984. – 352 p.

***Nesin, Aziz.** De-aș fi fost femeie / Aziz Nesin ; trad. din lb. rusă de Igor Crețu, Aureliu Busuioc, Ala Cupcea ; prez. graf. de L. Domnin. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 301 p. : il.

***Popovici, Constantin F.** Zori în frământ : roman / Constantin F. Popovici ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea ; prez. graf. de A. Hmelnițchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1987. – 624 p.

***Radișcev, Leonid.** Pe toată viața / Leonid Radișcev ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea. – Chișinău : Lumina, 1972. – 160 p.

***Tendreakov, Vladimir.** Icoana făcătoare de minuni : Povestire / Vladimir Tendreakov ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea. – Chișinău : Lumina, 1977. – 100 p. : il.

***Twain, Marc.** Povestiri și pamflete / Mark Twain ; trad. din lb. rusă de Ala Cupcea ; col. de red. : Aureliu Busuioc [et al.] ; prez. graf. de A. Hudcenco ; prefață de Aureliu Busuioc. – Chișinău : Literatura Artistică, 1984. – 280 p.

Cupcea, Ion. Au fost un cuplu extraordinar și niște intelectuali adevărați : Interviu cu Ion Cupcea, fiul regizorului Valeriu Cupcea despre Ala și Valeriu Cupcea // Flux. – 1998. – 6 noiembrie. – P. 8.

Cupcea - Josu, Argentina. Cupcea Ala / Argentina Cupcea-Josu // Chișinău : Fncicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 177.

Cupcea-Josu, Argentina. I-a

apropiat sufletește și educația primită în familii de intelectuali autentici : Interviu cu criticul literar Argentina Cupcea-Josu despre familia fratelui său, Valeriu și Ala Cupcea // Flux. – 1998. – 6 noiem. – P. 8.

Cupcea-Josu, Argentina. O viață dăruită teatrului și un cântec de lebedă : [cuplul Ala și Valeriu Cupcea] / Argentina Cupcea-Josu // Opinia. – 2010. – 7 iul. – P. 12 ; Moldova suverană. – 2017. – 23 iun. – P. 2.

Gherman, Victor. Cupcea, Ala / Victor Gherman // Femei din Moldova: Encicl. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 87.

Meaun, Dana. O viață dăruită scenei : [Ala și Valeriu Cupcea] / Dana Meaun // Capitala. – 2004. – 17 mar. – P. 8.

N.-M. Ș.

Valeriu CURTU
1956

Pictor, scenograf, regizor.

S-a născut la 24 aprilie, 1956, în orașul Ungheni.

A absolvit Școala de Arte Plastice „A. Plămădeală” din Chișinău, Institutul de Cinematografie din Moscova, Secția animație (1982) și Cursurile Superioare de Cinematografie (Goskino) din Moscova (1987).

A colaborat cu Studiourile „Soiuzmultfilm” (Moscova) și „Moldova-film” (Chișinău).

Ca scenarist și regizor, a produs șapte filme cu desene animate, iar în calitate de pictor-scenograf a asigurat apariția a două filme la Studioul „Buciumul”. În același timp a con-

tinuat să-și publice caricaturile în reviste și ziare, precum: „Крокодил” (Moscova); „Eulenspiegel” (Germania); „Urzică”, „România liberă”, „Flacăra”, și „Rebus” (România); „Chipăruș” și „Vocea poporului” (Chișinău).

În 1994 se stabilește cu traiul în Germania, la Berlin, unde colaborează cu diverse ziare și reviste din Germania: „Bild am Sonntag”, „Partner”, „Gartenfreund”, „Stifting Warentest”, „Europa-Express” (aici fiind și pictor-șef).

La Berlin a înființat propria galerie „KurtuKunst” (2003). Din anul 2010 organizează și desfășoară Concursul Internațional de Caricatură de la Berlin.

Pe parcursul întregii sale activități de creație, a participat la numeroase concursuri și festivaluri naționale și internaționale de caricatură, fiind distins cu peste o sută de premii, medalii și diplome, 20 dintre ele fiind pentru primul loc.

Devenit unul dintre cei mai reprezentativi caricaturiști, cunoscut în mai multe țări ale lumii, cu expoziții personale înalt apreciate (inclusiv în SUA, Germania, Rusia, România), este invitat în permanență, în calitate de expert, în juriul expozițiilor internaționale de caricatură: la Trento (Italia), Ankona (Italia), Marostica (Italia), Teheran (Iran), Istanbul (Turcia), Baku (Azerbaidjan), Vasilevka (Ucraina), Bursa (Turcia). A organizat expoziții personale la Chișinău și la Ungheni (2016, 2018).

Lucrările sale au fost achiziționate de Galeria „Tretiakov” din Moscova (Rusia), Muzeul de Caricatură din Basel (Elveția), Muzeul de Caricatură din Vianden (Luxemburg), Muzeul Național de Artă al Moldovei, Muzeul

Universității din Kioto (Japonia).

În 1986 a devenit membru al FECO (Federation of Cartoonists Organisations). Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova și din ex-URSS (1990), membru al Uniunii Jurnaliștilor din Moldova (1994).

Bibliografie selectivă:

Curtu, Valeriu. La primul onorariu credeam că sunt cel mai fericit om de pe pământ: De vorbă cu Valeriu Curtu, caricaturist / Curtu, Valeriu ; consemnare : Gheorghe Budeanu // Noi. – 2016. – Nr 12. – P. 14-16.

40 de caricaturi semnate de Valeriu Curtu, expuse la Muzeul Național de Artă [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/40-de-caricaturi-semnate-de-valeriu-curtu-expuse-la-muzeul-national-de-arta--97083.html> (accesat : 30.04.2020).

Bacalu, Lucia. La Ambasadă, în Berlin [Resursă electronică] // <https://www.expresul.md/2017/02/06/la-ambasada-berlin-luni-zi-grea-nu-totdeauna-si-nu-pentru-toti/> (accesat : 30.04.2020).

Caricaturistul Valeriu Curtu a vernisat o expoziție la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” [Resursă electronică] // <http://eucitesc.md/2018/03/23/caricaturistul-valeriu-curtu-a-vernisat-o-expozitie-la-biblioteca-municipala-b-p-hasdeu/> (accesat : 30.04.2020).

Mar'in, Vlad. Valeriu Kurtu : Portrait / Vlad Mar'in [Resursă electronică] // <https://de.toonpool.com/toonagent/profile?userid=684> (accesat: 30.04.2020).

O selecție a expoziției internaționale de caricatură din Germania a fost prezentată la Chișinău [Resursă electronică] // <https://www.moldpres.md/news/2017/08/24/17006434> (accesat : 30.04.2020).

Spănu, Constantin. Valeriu Curtu. Expoziție de caricatură / Constantin Spănu // Panoramic ART 2016. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 63-70 : il.

Un caricaturist unghenean a vernisat o expoziție personală la Chișinău [Resursă electronică] // <http://provincial.md/proasp-at/un-caricaturist-unghenean-a-vernizat-o-expozitie-personala-la-chisinau> (accesat : 30.04.2020).

Valeriu Kurtu – Germania [Resursă electronică] // <https://anthologycartoons.eu/blog/valeriu-kurtu-germania/> (accesat : 30.04.2020).

Valeriu Curtu, caricaturist, pictor scenograf [Resursă electronică] // <https://ungheni.md/personalitati-marcante/> (accesat : 30.04.2020).

Valeriu Curtu, caricaturist unghenean stabilit cu traiul de mai bine de 20 de ani în Berlin, a vernisat o expoziție personală la Chișinău [Resursă electronică] // <https://unghiul.com/valeriu-curtu-caricaturistul-unghenean-stabilit-cu-traiul-de-mai-bine-de-20-de-ani-in-berlin-a-vernizat-o-expozitie-personala-la-chisinau/> (accesat : 30.04.2020).

Valeriu Curtu invită la o expoziție de caricaturi [Resursă electronică] // <http://www.cultartlife.com/2016/08/valeriu-curtu-invita-la-o-expozitie-de.html> (accesat : 30.04.2020).

Vernisajul expoziției Valeriu Curtu [la Muzeul Național de Artă al Moldovei] [Resursă electronică] // <https://locals.md/2016/vernisaajul-expozitiei-valeriu-curtu/> (accesat : 30.04.2020).

V. M.

Oleg COBĂLEANSCHI 1961

Medic psihiatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 16 aprilie 1961, la Moșeni, Râșcani.

În anul 1978 a absolvit Școala Medie Nr. 1 din orașul Chișinău. A urmat studiile la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1978-1984), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. În anul 1997, la Moscova, susține teza de doctor în medicină, iar în 2005, pe cea de doctor habilitat în medicină cu tema „Reabilitarea medico-socială a pacienților cu epilepsie în regim de ambulator”.

Activează în calitate de medic practician (1985-1992) la Dispensarul Psihoneurologic Republican. În 1992 își începe activitatea pedagogică în calitate de asistent la Catedra psihiatrie. Profesor universitar (2010) la Catedra psihiatrie, narcologie și psihologie medicală.

A publicat circa 130 de lucrări științifice, inclusiv o monografie.

Bibliografie selectivă:

Cobăleanski, Oleg. Reabilitarea medico-socială a paci-

enților cu epilepsie în regim de ambulator / Cobăleanski Oleg. – Chișinău : [S. n.], 2005. – 236 p.

Cobăleanski, Oleg. Recuperarea în epilepsie / Oleg Cobăleanski. – Chișinău : Paragon, 2004. – 156 p.

Fenomenul drogurilor în Republica Moldova: aspecte medico-sociale / Oleg Cobăleanski, Petru Oprea, Mihail Oprea [et al.] // Curierul medical. – 2012. – Nr 3(327). – P. 265-269.

Țurcanu, Oleg. Prevenirea suicidului : repere conceptuale și principii practice / Oleg Țurcanu, Oleg Cobăleanski // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 1. – P. 41-45.

Baciu, Gheorghe. Cobăleanski, Oleg / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 227-228.

N.-M. Ș.

Virgil TECUCI 1961

Artist plastic, decorator.

S-a născut pe 21 aprilie 1961, în orașul Cahul. A studiat la Școala de Pictură din orașul natal (1971-1976), după care urmează Școala de Pictură „I. E. Repin” (1976-1980) (azi Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Între anii 1983-1988 a fost student la Academia de Arte din Tallinn, Estonia.

Debutul artistic și l-a făcut

în 1985, la Chișinău, pe când era student în anul trei în Estonia. Lucrarea de debut este „2x2”.

A avut expoziții personale la Chișinău (1985) și la București (1997).

Expoziții colective în republică: 1985 – Chișinău; 1988-2001 – Chișinău „Salonul de toamnă”, „Salonul de primăvară”, „Saloanele Moldovei”; 2015, 2016 – Chișinău (Centrul expozițional al UAP „C. Brâncuși”), Expoziția-concurs de artă plastică contemporană „Autumnala-2015”, „Autumnala-2016”; 2018 – Chișinău (Centrul expozițional „C. Brâncuși”), Expoziția-concurs „Autumnala-2018”; Expoziția-Concurs de artă plastică „Hristos a înviat!” (Centrul expozițional „C. Brâncuși”, Chișinău); 2019 – Chișinău (Muzeul Național de Artă al Moldovei), „Conexiuni convergente: expoziție de artă contemporană: pictură, grafică, sculptură, artă decorativă”, la care a participat cu două lucrări: „Atemporală I”, „Atemporală II”.

A participat și la expoziții de grup peste hotare: la Moscova (1988); la Iași (1990), „Cultura fără frontiere”; Constanța (1991), „Basarabia arts” și Galeria „Amfora”. În 1998, 2000 și 2002 este prezent la Bienala Internațională de caricatură din Zagreb, Croația. În 2001-2002 participă la Aydin International cartoon Exhibition din Istanbul, Turcia. În 2014 a participat la Bienala Internațională de Artă Decorativă.

În 1990 fusese la o tabără de creație din Dorohoi (România), de unde s-a întors cu vreo 15 lucrări, a câte

patru-cinci piese. Cu aceste lucrări de ceramică a fost primit în UAP. Trei dintre acestea – „Aveți cinci trandafiri”, „Ce zici, domnule Ingres?”, „Pădurea albastră” – au fost achiziționate de Muzeul Național de Arte.

Din 1990 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Este șef al Secției artă decorativă a UAP.

În prezent este profesor de artă decorativă la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Moldova (AMP-TAP). Mai pictează cu colegii săi biserici în diferite zone ale republicii.

Lucrează întâi de toate cu sticla, dar o combină uneori cu alte materiale: sticlă cu lemn, sticlă cu metal.

Lucrări: „Imn creionului”, 1988, sticlă; „Negru-alb”, 1992, sticlă; „Jocul cu spirala”, 1999, sticlă; „Padure albastră”, 1995, sticlă; „E primăvară, iarași primăvară”, 1995, sticlă; „Germinație”, 1999, sticlă; „Farmecul nopților egiptene”, 1995, sticlă; „Ce zici, domnule Ingres...”, 1993, sticlă; „OZN în ascensiune”, sticlă; „Vara”, „Negură”, realizate în cristal; „Jocul cu spirala” (1999); „Ancestrală (În afara timpului)” (2012); „Atemporală” (2014) ș. a.

Lucrările sale se găsesc în colecții particulare din Canada, Belgia, Muntenegru, România, Italia ș. a.

Premii: 2015 – premiul pentru artă decorativă, Expoziția-Concurs „Autumnala-2015”; 2016 – premiul pentru grafică, Expoziția-Concurs „Autumnala-2016”; 2018 – premiul pentru artă decorativă, Expoziția-Concurs de artă contemporană

„Autumnala-2018”; diploma de merit acordată de Mitropolia Chișinăului și a Întregii Moldove, Expoziția-Concurs de artă plastică „Hristos a înviat!”

Bibliografie:

Tecuci, Virgil. Atemporală I = Timeless I / Virgil Tecuci // Ajder, E. Conexiuni convergente = Connections converged : Contemporary Art Exhibition / E. Ajder. – Chișinău : Muzeul Național de Artă al Moldovei, 2019. – P. 45.

Tecuci, Virgil. Primăvară : Sticlă / Virgil Tecuci // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом] : Pictură, sculptură, grafică, artă decorativă : [album] / red. : A. A. Rub. – Москва : Галарт, 2013. – P. 206.

O expoziție de artă plastică contemporană a fost vernisată la Chișinău [Resursă electronică] // <http://www.allmoldova.com/ru/news/o-expozitie-de-arta-plastica-contemporana-a-fost-vernisata-la-chisinau> (accesat : 8.05.2020).

Roibu, Nicolae. Virgil Tecuci : „Cei din comisie ziceau că cei din Țările Baltice sunt altfel de oameni...” / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/virgil-tecuci-cei-din-comisie-ziceau-ca-cei-din-arile-baltice-sunt-altfel-de-oameni%E2%80%A6-45104.html> (accesat : 8.05.2020).

Spînu, Constantin. Sticla artistică din Republica Moldova : [referire și la V. Tecuci] / Constantin Spînu // Arta. – 2014. – Nr 1. – P. 103-119.

Virgil Tecuci [Resursă electronică] // <http://www.arta.neonet.md/artadecorativa/vtecuci/> (accesat : 8.05.2020).

T. L.

Vladimir CIOLAC
1956

Compozitor, conferențiar universitar și dirijor de cor.

S-a născut la 22 aprilie 1956, la Ismail, Ucraina.

A absolvit Școala de Muzică din orașul natal și Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău, clasa dirijat coral și compoziție a profesorului Arcadie Luxemburg (1981). Urmează cursurile Academiei de Muzică Teatru și Arte Plastice „Gavriil Musicescu” din Chișinău, clasa de compoziție a profesorului Pavel Rivilis și clasa de dirijat coral a profesorului Teodor Zgureanu (1986).

Din 1986 până în 1991 a fost profesor la Școala Muzicală pentru copii Nr. 3 din Chișinău. Din 1992 activează în calitate de conferențiar universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice „Gavriil Musicescu” din Chișinău; profesor asociat (din 2007); profesor interimar (din 2016).

A ținut cursuri de compoziție, orchestrare, citire de partituri simfonice, aranjament, dirijare corală. Fondator și conducător al Corului studentesc „Gavriil Musicescu” al Catedrei de pedagogie muzicală a Academiei (1995-2003), care a devenit laureat

al competițiilor internaționale. Participant la Festivalul anual internațional de muzică „Zilele muzicii noi” din Chișinău.

A compus creații simfonice și instrumentale de cameră, însă locul cel mai important în creația sa îl ocupă muzica corală: „Poezie simfonică”; „Simfonia corală”; „Festivalul poemelor”; „Psalmodia”, dedicată aniversării a 2000 de ani a creștinismului (2014); „Legenda buciului” pentru orchestră cu coarde și două coarne (2014); „Liturgia lui Ioan Gură de Aur”; ciclul de coruri la versuri de M. Eminescu „Se bate miezul nopții” (2015); Cvartetul de coarde (2016); „Se bate miezul nopții” pentru cor și cvintet mixt (2016); „Iluzii” pentru pian (2016); „Ave verum corpus” pentru soprană, mezzo și orchestră de coarde (2017); „Revelație” pentru orchestră cu coarde (2017); „Lux a eterna” pentru cor mixt cu 8 voci (2018); „Din poezia japoneză” pentru orchestră cu coarde și percuție (2018); „Lumină lină” pentru cor mixt (2018); „Suită bucovineană” pentru orchestră cu coarde, taragot, clarinet și percuție (2018); „Doamne, Iisuse Hristoase” pentru cor mixt (2019); Ciclul vocal „Timp și eternitate” pe versuri de Michelangelo Buonarroti pentru bariton și pian (2019); „Ofertă” pentru orchestră cu coarde (2020) etc.

Membru al Uniunii Compozitorilor și al Uniunii Muzicienilor din Moldova.

Laureat al concursurilor de compoziție ale Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova. Deținător al Premiului Concursului de

compoziție dedicat aniversării a 50 de ani ai UNESCO și ONU (Chișinău). I s-a conferit titlul onorific maestru în artă. A primit distincții bisericești: Medalia „Ștefan cel Mare și Sfânt” (2008), Ordinul „Meritul bisericesc” de gradul III (2016). Diploma de onoare a Comisiei Naționale pentru UNESCO din Moldova (2016).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 137.

Bibliografie selectivă:

Ciolac, Vladimir. Iluzii : Pentru pian / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2017. – 24 p.

Ciolac, Vladimir. Laudate Dominum: Coruri duhovnicești în limba latină / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2017. – 72 p.

Ciolac, Vladimir. Legenda buciului : Simfonie camerală pentru orchestra de corzi și două cornuri / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2016. – 83 p.

Ciolac, Vladimir. Liturgia: Pentru cor fără acompaniament / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2004. – 52 p.

Ciolac, Vladimir. Liturgia „Sf. Ioan Gură de Aur” : Pentru cor bărbătesc / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos. – 2016. – 52 p.

Ciolac, Vladimir. Magnificat : Pentru cor mixt, soprano, mezzo-soprano și orchestră simfonică / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2015. – 58 p.

Ciolac, Vladimir. Messe : Pentru cor mixt, soliști, orgă, timpani și orchestră de corzi / Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2014. – 114 p.

Ciolac, Vladimir. Se bate miezul nopții : Ciclu de coruri pe versuri de Mihai Eminescu : Pentru cor mixt a capella / Vladimir Ciolac ; versuri de Mihai Eminescu ; notograf : Vladimir Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2016. – 24 p.

Gârbu, Ecaterina. Compozitorul Vladimir Ciolac : Orientări stilistice în creația cu tematică religioasă : Monografie / Ecaterina Gârbu ; red. șt. : Irina Ciobanu-Suhomlin, Victoria Melnic. – Chișinău : Pontos, 2018. – 360 p. : fot., portr.

Gârbu, Ecaterina. Orientări stilistice în creația lui Vladimir Ciolac inspirată din genurile muzicii catolice : Teză de doctor în studiul artelor și culturologie / Gârbu Ecaterina. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 354 p. : note.

Gârbu, Ecaterina. Abordarea contemporană a Colindei în piesa pentru orchestra de coarde „Noaptea de Crăciun” de Vladimir Ciolac / Ecaterina Gârbu // Studiul artelor și culturologie. – 2017. – Nr 1 (30). – P. 39-43.

Gârbu, Ecaterina. Metodele de abordare a secvenței medievale DIES IRAE – o mostră de imnografie creștină, în „Requiem” de Vladimir Ciolac / Ecaterina Gârbu // Studiul artelor și culturologie. – 2016. – Nr 2 (29). – P. 43-48.

Gârbu, Ecaterina. Reactualizarea muzicii catolice în creația componistică autohtonă : „Laudate Domini” de Vladimir Ciolac / Ecaterina Gârbu // Studiul artelor și culturologie. – 2016. – Nr 1 (28). – P. 32-36.

Gârbu, Ecaterina. „Salve Regina” de Vladimir Ciolac – un exemplu contemporan de antifon marianic / Ecaterina Gârbu // Studiul artelor și culturologie. – 2015. – Nr 2 (25). – P. 114-122.

Nagacevschi, Elena. „Missa” de Vladimir Ciolac : Aspecte conceptuale / Elena Nagacevschi // Arta. – 2014. – Nr 2, Vol. XXIII. – P. 40-44.

Taran, Vladimir. „Sonatina” pentru fagot și pian de Vladimir Ciolac / Vladimir Taran // Studiul artelor și culturologie. – 2018 – Nr 1 (32). – P. 61-69.

N.-M. Ș.

Serghei POJAR
1961-2010

Compozitor, muzician, ziarist și pedagog. Unul dintre cei mai reprezentativi critici de artă muzicală ai ultimelor decenii ale secolul trecut.

S-a născut la 22 aprilie 1961, la Chișinău. A decedat la 24 ianuarie 2010, la Chișinău.

A absolvit Școala de Muzică „Ștefan Neaga”, apoi Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (1986). Și-a susținut teza de doctor cu tema „Creația lui Mihai Eminescu în muzica compozitorilor din Republica Moldova” (2006). A predat disciplinele istorice și teoretice în unele instituții de învățământ din capitală. A activat la Școala de Arte „Valeriu Poleakov”.

A editat câteva studii monografice: „Istoria Chișinăului muzical”, „Roadele aceluiași arbore”, „Spre tainele pianismului”, „Mihai Eminescu și muzica”; „Baletul lui Eugeniu Doga *Luceafărul*”.

A mai publicat culegeri de romane și cântece: „Cui să-i împrumut fericirea”, „Ce culoare are copilăria?”, „Sunt minuni pe lume” etc. A fost un publicist și cronicar activ. Deși a scris preponderent în limba rusă, publicațiile sale apar în toată mass-media din Moldova.

Membru al Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova (1992), al Uniunii Jurnaliștilor și al Uniunii Muzicienilor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 100.

Bibliografie selectivă:

Pojar, Serghei. Ah, cerut-am de la zodii : Romane pe versurile lui Mihai Eminescu / Serghei Pojar. – Chișinău : Editura Princept, 2013. – 268 p.

Pojar, Serghei. Florilegiu folcloric : Prelucrări folclorice pentru pian / Serghei Pojar ; prez. graf. : O. Podlujnaia. – Chișinău : Hyperion, 1992. – 40 p.

Пожар, Сергей. Кому мне счастья одолжить?: Романы и песни / Сергей Пожар ; Валентина Костишар. – Chișinău : Editura Inessa, 2004. – 229 p.

Pojar, Serghei. Aceleași puternice stări emotive : [creația lui Mihai Eminescu] / Serghei Pojar // Moldova suverană. – 2000. – 15 ian. – P. 3.

Pojar, Serghei. Compozitorul devine istoric : [Serafim Buzilă] / Serghei Pojar // Capitala. – 2007. – 21 sept. – P. 12.

Pojar, Serghei. Sonorizarea imaginilor : [arsenalul muzical-folcloric al operei lui Mihai Eminescu] / Serghei Pojar // Literatura și arta. – 2000. – 27 iul. – P. 6.

Pojar, Serghei. Un Donici necunoscut : [scriitorul, regizorul, actorul, cântărețul, pianistul Leon Donici] / Serghei Pojar // Moldova. – 2005. – Nr 9. – P. 24-25.

Serghei Pojar : cronicarul vieții muzicale a Moldovei = Сергей Пожар : летописец музыкальной жизни Молдовы : Персонография : Personografie / alcăt. : Margarita Șcelcicova, Larisa Balaban; ed. îngrij. de Mariana Harjevschi ; red. șt. : Elena Mironenco ; Biblioteca

Municipală B. P. Hasdeu, Filiala „Mihail Lomonosov”. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 260 p. : fotogr. - (Calea ta spre cunoaștere).

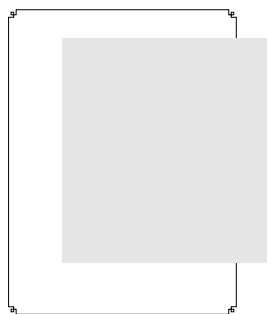
Рес. : Щелчкова, Маргарита. „Персонография Летописец музыкальной жизни Молдовы”: содержание и структура / Маргарита Щелчкова, Лариса Балабан // *Studiul artei și culturologie*. – 2016. – Nr 1 (28). – P. 151-155.

Tornea, Nelli. Un Pojar care ne bucură și ne avuțește : [Sergei Pojar, muzician, ziarist, pedagog, compozitor] / Nelli Tornea // *Moldova*. – 2006. – Nr 6-7. – P. 34-35.

Розамирина, Наталья. Пожар, который не надо тушить : [о Сергее Пожар] / Наталья Розамирина // *Аргументы и факты*. – 2005. – Nr 7. – P. 11.

Юнко, Александра. Мой костёр в тумане светит : [о музыковед и композиторе Сергее Пожар] / Александра Юнко // *Вечерний Кишинев*. – 2005. – 9 февр. – С. 3.

N.-M. Ș.

Vadim ȘUMSKI
1900-1956

Compozitor, dirijor, profesor de muzică, originar din Basarabia.

S-a născut la 26 februarie 1900, la Chișinău. A decedat la 24 aprilie 1956, la Timișoara.

A urmat studiile muzicale la Conservatorul din Harkov (1916-1918), de unde, din

motive de insecuritate provocate de revoluția rusă din octombrie 1917, a revenit în orașul natal. Obține postul de dirijor al Fanfarei Regimentului 10 Roșiori din Chișinău, care, în 1922, este dislocat la Timișoara, unde Vadim Șumski va continua studiile de compoziție cu Sabin Drăgoi. Va rămâne tot restul vieții la Timișoara, integrându-se până la identificare, cu spiritul și tradițiile culturale ale Banatului. A fost dirijorul mai multor fanfare de amatori. Profesor la Școala de Muzică pentru copii din Banat (din 1934). A fost profesor și la Liceul Militar (1944-1947). Dirijor de cor și fanfară la Întreprinderile Electromecanice din Timișoara. A condus ansamblurile artistice ale întreprinderii: corul bărbătesc al tramvaiștilor, corul mixt al angajaților și orchestra simfonică, cu care a obținut performanțe remarcabile (Simfonia a V-a de Beethoven) (1946-1949). Conferențiar la Institutul de Artă din Timișoara, unde a predat contrapunctul (1948-1950). A fost profesor la Liceul de Muzică din Timișoara (1950-1956).

A compus creații scenice, simfonice, camerale, corale, de teatru.

Activitate componistică: opera „Meșterul Manole”, două „Rapsodii române”, „Fantezie bănățeană”, „Rapsodie sârbă”, „Dansuri simfonice, potpouriul „Vraja Banatului”, „Tablou muzical pentru fanfară”, un „Cvartet de coarde”, „Trio pentru suflători și pian”, 4 „Cântece de Crăciun”, aranjate pentru micuții pianiști și numeroase piese corale a cappella de muzică bisericească: „Pre Tine Te lăudăm”, „Liturgia pentru cor bărbătesc”, „Liturgia pen-

tru cor mixt”, „Mare Minune”, „Astăzi Domnul s-a născut”, „Pogorând Hristos în lume”, dar și coruri laice „Subțirica din Vecini”, „Veseli”, „Spune-i bade”, „Calul dracului”, „Stau la Bălgrad trei fărtați”, „Bețivul”, „Primăvara”, „Cine-aude-a mea guriță”, „Coruri bănățene” etc.

Ca folclorist, a făcut cercetări de folclor în Banat, Dâmbovița, Ialomița, Moldova.

A realizat culegeri și armonizări de folclor: „Datini străbune: la Crăciun și Anul Nou”; „Colinde”; „Cântece de stea”; „Irozii”; „Plugușorul”; „Capra”; „Cântece (colinde) de Crăciun și Anul Nou din Dâmbovița și Ialomița”; „255 de cântece populare din Basarabia”.

Membru și inspector în Asociația Corurilor și Fanfarelor Române din Banat.

Membru al Uniunii Compozitorilor din România (1950).

Bibliografie selectivă:

Buzilă, Serafim. Șumski, Vadim / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. *Enciclopedia interpretilor din Moldova*. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 427.

****Cosma, Viorel.** Șumski, Vadim / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. *Muzicieni din România : Lexicon*. Vol. 6. – București : Editura Muzicală, 2006.

Cosma, Viorel. Șumski, Vadim / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. *Muzicieni români : Compozitori și muzicologi : Lexicon*. – București : Editura Muzicală, 1970. – P. 145.

Cosma, Viorel. Șumski, Vadim / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. 40 de ani în fotoliul de orchestră: Eseuri, studii, cronici muzicale : (1946-1976). – București : Editura Muzicală, 1986. – P. 125.

****Ioan, Tomi.** Șumski, Vadim / Tomi Ioan // Ioan, Tomi.

Dicționar - 123 compozitori, dirijori, muzicologi personalități ale culturii muzicale din Banatul istoric. - Timișoara : Filarmonica „Banatul”, 2009.

Popescu Mariana. Șumski, Vadim / Mariana Popescu // Popescu, Mariana. Muzica populară, factor determinant în elaborarea muzicii corale românești. - București : [S. n.], 2001. - P. 18.

Popescu, Mariana. Șumski, Vadim / Mariana Popescu // Popescu, Mariana. Muzicieni basarabeni afirmați în România. - București : Editura Muzicală, 2014. - P. 36.

Sava, Iosif. Șumski, Vadim / Iosif Sava, Luminița Vartolomei // Sava, Iosif. Dicționar de muzică; coord. red. : Gheorghe Firca. - București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1992. - P. 198.

Sava, Iosif. Șumski, Vadim / Iosif Sava, Luminița Vartolomei // Sava, Iosif. Mică enciclopedie muzicală. - Craiova : Aius, 1997. - P. 300.

Sava, Iosif. Șumski, Vadim / Iosif Sava, Luminița Vartolomei // Sava, Iosif. Muzică și muzicieni. - Craiova : Dicționarele Romfel, [S. a.]. - P. 182.

N.-M. Ș.

Eleonora ROMANESCU
1926-2019

Artist plastic.

S-a născut la 26 aprilie 1926, la Leușeni, județul Orhei, în familia lui Dumitru Romanescu și Maria Cră-

ciun. A decedat la 5 noiembrie 2019, la Chișinău. Primele lucrări de artă plastică vizionate de pictoriță au fost niște peisaje rurale ale unui pictor profesionist din Chișinău, Remer.

După școala primară din satul natal, își continuă studiile la Gimnaziul de Fete din Chișinău (1937-1940), apoi la Liceul „Reuniunea femeilor române” (1941-1944). În anul 1944 școala în care a învățat se refugiază în Craiova. Revenind în Chișinău, în anii 1945-1949 își face studiile la Școala de Pictură „Ilia Repin”, actualmente Școala Republicană de Arte Plastice „Igor Vieru”. În perioada 1955-1957 își face stagiul la cursurile de restaurare-pictură, de pe lângă Atelierele Centrale de Stat „Jurie Grabari” din Moscova.

În 1949-1955 activează în calitate de profesoară de desen la Școala Pedagogică din Orhei. Timp de 15 ani, între 1957-1972, a activat ca pictor-restaurator la Muzeul Național de Artă. Între 1969-1982 activează în calitate de profesor la Școala Republicană medie-specială de Arte Plastice din Chișinău.

A restaurat la Mănăstirea Răciula mai multe icoane, care au fost salvate din foc în anii 60, când se ducea lupta împotriva religiei. În anii 1991-1992 restaurează iconostasul Capelei Seminarului Teologic din cadrul Universității de Stat din Republica Moldova. A pictat și iconostasul de la Biserica „Sfinții Împărați Constantin și Elena” din Chișinău.

Primele sale tablouri (naturi statice) au fost prezentate la expoziția tinerilor artiști plastici din 1954. Debutază ca pictor în anul 1960 cu ta-

bloul „Șezătoare”, după care urmează un șir de tablouri cu naturi statice și portrete. Crearea E. Romanescu oferă un exemplu de îmbinare armonioasă a mai multor genuri de artă plastică. Este una dintre peisagistele de seamă în pictura națională. Din lucrările reprezentative putem menționa: „Peisaj nistrean”, „Chișinăul contemporan”, „Peisaj autumnal”, suita de lucrări cu motivul anotimpurilor „Vară”, „Toamnă”, „Toamna la Dolna”, „Prima ninsoare” etc. Pictează portrete: „Fată în costum național”; „Portretul mamei”; „Portretul unei țărance”; „Aurica” etc. Din lucrările grafice: „Scrisoare”; „Sălcâmi bătrâni”; „O stradă din Sevilla”; „Poarta Toledo - Madrid”; „Arhitectură medievală” etc. Creează o seamă de tapiserii: „Ștefan-Voievod”; „Concertul în luncă”; „Prima zăpadă” etc. Participă la tabere de creație în republicile baltice, Ucraina, Mongolia, România.

Lucrările pictoriței pot fi găsite în muzee și colecții particulare din România, Ucraina, Rusia, Tadjikistan, Germania, Franța, SUA, Canada. Cetățean de onoare a raionului Telenești. Școala din Leușeni, Telenești poartă numele pictoriței. În incinta școlii s-a deschis o galerie de artă plastică cu peisaje și portrete, în total circa 50 de lucrări donate de artistă.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (din 1958). Membru al Consiliului Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (din 1965).

I-au fost înmânate mai multe premii, printre care: Premiul „Eminescu” (1997); Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (2000);

Premiul „Iurie Matei” (2005) etc. Premiului Național pentru realizări în cultură și artă (2013).

I-a fost decernat Ordinul „Insigna de Onoare” (1972); maestru emerit al artei, pentru ciclul „Meleag natal” (1976); artist al poporului (1986); Ordinul Republicii (1996). Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Comandor, Categoria C „Artele plastice” (2018).

A se vedea și articolele din „Calendarul bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 55-56; „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 92-93; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 140-141.

Bibliografie selectivă:

Romanescu, Eleonora. Meleag basarabean : Pictură / Eleonora Romanescu // Bienala Internațională de Pictură = International Painting Biennial. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 35.

Romanescu, Eleonora. Primăvara: Pictură / Eleonora Romanescu // Bienala Internațională de Pictură = International Painting Biennial. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 31.

Romanescu, Eleonora. Vara în parc: Pictură / Eleonora Romanescu // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом]. – Moscova : [S. n.], 2013. – P. 110.

Romanescu, Eleonora. View from heviz / Eleonora Romanescu // Art exhibition „Eternal Colours” = Expoziția de artă „Culori Eterne”. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 8.

Eleonora Romanescu : Biobibliografie / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; alcăt :

Svetlana Miron ; dir. de proiect : Elena Turuta ; Proiectul Editorial „Moldavica”. – Chișinău : BNRM, 2015. – 126 p. – (Seria „Plasticienii Moldovei”).

Baciu, Gheorghe. Eleonora Romanescu / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului : 140 de destine / consultant istoric : Ion Xenofontov ; red. : Ana Manole. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 164-167.

Brigalda, Eleonora. Peisajele basarabene ale Eleonorei Romanescu / Eleonora Brigalda // Akademos. – 2009. – Nr 3 (14). – P. 111-112.

Colesnic, Iurie. Romanescu, Eleonora / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” : Ghid enciclopedic. – Chișinău: Museum, 2008. – P. 192-193.

Florescu, Eugenia. Eleonora Romanescu / Eugenia Florescu // Florescu, Eugenia. Colecția de artă a Camerei Deputaților. Vol. 1. – București : [S. n.], 2001. – P. 133-134.

Fusu, Dumitru. Pictorița Eleonora Romanescu / Dumitru Fusu // Dumitru Fusu ; alcăt. : Mihai Fusu, Maria Mardare-Fusu. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 8.

Ladaniuc, Victor. Romanescu, Eleonora / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic Ilustrat. Vol. 7 : H-Le. – Chișinău : Fundația „Draghiștea”, 2007. – P. 700.

Loteanu, Emil. Natura moartă : pictoriței Eleonora Romanescu / Emil Loteanu // Loteanu, Emil. 101 poeme. – Chișinău ; București, 2011. – P. 86-87.

Rusu-Haraba, Anastasia. O misionară a Măriei Sale Natura: [pictorița Eleonora Romanescu] / Anastasia Rusu-Haraba // Moldova. – 2016. – Nr 7-8. – P. 138-145.

Spânu, Constantin. Expoziția Eleonora Romanescu : Pictură / Constantin Spânu // Panoramic ART 2018. – 2018. – P. 127-134.

Spânu, Constantin. Monumental și decorativ în creația Eleonorei Romanescu / Constantin Spânu // Akademos. – 2016. – Nr 2. – P. 160-165.

Stăvilă, Tudor. Romanescu, Eleonora // Femei din Moldova : Enciclopedie / editor: Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 239.

Tamazlăcaru, Elena. La pânzele Eleonorei Romanescu... / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2011. – 2 iun. – P. 5.

Tamazlăcaru, Elena. A plecat în toamne: [Eleonora Romanescu] / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2019. – 14 noiem. – P. 6.

Turea, Larisa. Eleonora Romanescu : peisaje în miere și ceară-fecioară / Larisa Turea // „a” mic. – 2016. – Nr 4. – P. 3.

Țărălungă, Ecaterina. Romanescu, Eleonora / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 679-680.

Țăranu, Ion. Puterea frumuseții. Retrospectiva Eleonora Romanescu / Ion Țăranu // Literatura și arta. – 2011. – 2 iun. – P. 5.

N.-M. Ș.

Tamara CRISTEI
1951

Critic și istoric literar, poeză, doctor în pedagogie, profesor.

S-a născut la 26 aprilie 1951, la Mihăileni, Râșcani.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, Specializarea limba și literatura română (1974). A urmat studiile de doctorat la Catedra de literatură română.

A activat în calitate de bibliograf la Biblioteca centrală a Universității de Stat din Moldova, metodistă la Facultatea de Filologie a USM (1975-1978). Activează în calitate de lector superior la Catedra de literatură română a Universității de Stat din Moldova (din 1978); profesoară, șefă a Catedrei de limbă și literatură română la Liceul Academiei de Științe a Moldovei.

A scris poezie de la vârsta de 14 ani, participând la diferite concursuri de creație.

Colaborează cu versuri și articole în publicațiile periodice „Literatură și artă”, „Limba română” etc.

A realizat studii de revalorificare a operei scriitorilor clasici și de investigare a fenomenului literar, din perspectiva continuității și a intertextualității, care au al-

cătuit diverse culegeri colective.

Este autoare și coautoare a unor manuale și materiale didactice pentru școala preuniversitară și cea universitară: „Text-Context-Metatekst : Fragmentarium didactic la cursul de Literatură română, secolul al XIX-lea” (2005), „Valorificarea resurselor pedagogice ale textului la nivel microstructural” (2007), „Configurații ale discursului uman în societatea sistemului totalitar abordate în romanul basarabean de la începutul mileniului III” (2012), „Limba și literatura română : Manual pentru clasa a 10-a din școlile cu instruire în limba rusă” (2012), „Modernitatea conceptului eminescian al actului de creație” (2013), „Un posibil model de realizare a procesului educațional universitar de calitate”, „Formarea la studenți a competenței textuale, un imperativ al instruirii universitare” (2014), „Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 11-a” (2014), „Spiritul creației lui Dumitru Matcovschi, un vector în formarea tinerei generații” (2014), „Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 12-a” (2015), „Modernul și antimodernul, însemne ale contextualizării europene a literaturii române din secolul al XIX-lea” (2016) etc.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 100-101.

Bibliografie selectivă:

Cristei, Tamara. Text-Context-Metatekst : Fragmentarium didactic la cursul de Literatură română, secolul al XIX-lea. Vol. 1 : Epoca Luminilor – o pledoa-

rie a emancipării omului prin cultură, știință și literatură. – Chișinău : CEP USM, 2005. – 398 p.

Cristei, Tamara. Valorificarea resurselor pedagogice ale textului la nivel microstructural : Teză / Cristei Tamara. – Chișinău : [S. n.], 2007. – 152 p.

Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 11-a / Tamara Cristei, Tatiana Cartaleanu, Olga Cosovan [et al.]. – Chișinău : Cartdidact, 2014. – 264 p. : il.

Limba și literatura română : Manual pentru clasa a 10-a din școlile cu instruire în limba rusă / Tamara Cristei, Liuba Objelean, Galina Stahi [et al.]. – Chișinău : Editura Lumina, 2012. – 256 p.

Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 12-a / Tamara Cristei, Adrian Ghicov, Olga Cosovan [et al.]. – Chișinău : Cartdidact, 2015. – 308 p. : il.

Cristei, Tamara. Configurații ale discursului uman în societatea sistemului totalitar abordate în romanul basarabean de la începutul mileniului III / Tamara Cristei // Sociologia : interferențe naționale și internaționale. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 51-55.

Cristei, Tamara. Fenomenul migrației și generația mea / Tamara Cristei // Migrația și consolidarea dialogului intercultural : materialul este consacrat persoanelor care depun efort deosebit pentru consolidarea societății civile și a imaginii Republicii Moldova peste hotare. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 42-51.

Cristei, Tamara. Formarea la studenți a competenței textuale, un imperativ al instruirii universitare / Tamara Cristei // Științe sociale. – 2014. – P. 99-102.

Cristei, Tamara. Imperativul implementării unor modele postmoderne ale educației literar artistice în paradigma instructivă din Republica Mol-

dova / Tamara Cristei // Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice. Didactica științelor filologice. Vol. 3. – Chișinău : Universitatea de Stat din Tiraspol, 2019. – P. 48-56.

Cristei, Tamara. Manifestări antimodern în literatura romantismului românesc / Tamara Cristei // Filologia modernă: Realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2015. – P. 76-82.

Cristei, Tamara. Modernitatea conceptului eminescian al actului de creație / Tamara Cristei // Conferința științifică „Integrare prin cercetare și inovare”. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 174-177.

Cristei, Tamara. Modernul și antimodernul, însemne ale contextualizării europene a literaturii române din secolul al XIX-lea / Tamara Cristei // Conferința științifică internațională „Perspectivele și problemele integrării în Spațiul European al cercetării și educației”. – 2016. – Vol. 2. – P. 428-433.

Cristei, Tamara. O formulă constructivistă a studierii textului literar la orele de literatură în liceu / Tamara Cristei // Eficientizarea învățământului – vector al politicilor educaționale moderne : Conferință științifică internațională. – Chișinău : Tipografia „Cavaioli”, 2014. – P. 53-59.

Cristei, Tamara. Spirit antimodern în literatura română din epoca romantică / Tamara Cristei // Integrare prin cercetare și inovare. Științe umanistice. – Chișinău : Universitatea de Stat din Moldova, 2014. – P. 124-127.

Cristei, Tamara. Spiritul creației lui Dumitru Matcovschi, un vector în formarea tinerii generații / Tamara Cristei, Maria Popovici // Philologia. – 2014. – Nr 5-6. – P. 7-13.

Cristei, Tamara. Un posibil model de realizare a procesului educațional universitar de calitate / Tamara Cristei // Conferința științifică „Inte-

grare prin cercetare și inovare”. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 177-179.

Tamara Cristei [doctor, conferențiar universitar la Catedra de literatură română și teorie literară de la Universitatea de Stat din Moldova] / Adriana Cazacu, Nicanor Țurcanu, Dorina Balmuș [et. al.] // Literatura și arta. – 2011. – 12 mai. – P. 5.

Tamara Cristei // Iubire de metaforă : În 2 vol. Vol. 2 : De la Petru Zadnîpru la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova / întocmirea, prefața, nota asupra ediției și notele bibliografice de Mihail Dolgan. – Chișinău : USM, 2001. – P. 343-351.

Ladaniuc, Victor. Tamara Cristei / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li - M. – Chișinău : Draghiștea, 2008. – P. 420.

N.-M. Ș.

Chiril DRAGANIUC 1931-2004

Medic, organizator al instituțiilor medicale, doctor habilitat în științe medicale, ex-ministru al sănătății, savant. Este unul dintre specialiștii notorii în special în ftiziologie.

S-a născut la 27 aprilie 1931, la Podoima, Camenca. A decedat la 4 iunie 2004 la Chișinău.

După absolvirea școlii me-

dii, urmează studiile la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, pe care îl absolveste în anul 1956. Susține teza de doctor habilitat în medicină în 1979.

Carierea de medic o începe în spitalul de circumscripție din satul Sculeni, raionul Fălești, în funcția de ftziolog, ulterior medic-șef al acestui spital.

În anul 1958 a fost numit în funcția de medic-șef al Sanatoriului Republican de Tuberculoză din satul Vorniceni, raionul Călărași, ulterior raionul Strășeni. Posedând calități organizatorice deosebite, a reușit să consolideze colectivul de medici de la Sanatoriu, mobilizând și direcționând forțele acestuia spre ameliorarea situației ftziologice a populației. Pe parcursul a doar câțiva ani a reușit să reorganizeze radical structura Sanatoriului de la Vorniceni, creând laboratoare clinice moderne: biochimic, bacteriologic, de diagnostic funcțional și radi-onuclid, de preparare a mediilor nutritive.

Au fost implementate în practică noi metode de tratament ale tuberculozei, au fost inițiate și realizate cercetări științifice în domeniul ftziopneumologiei.

Au fost consolidate relațiile colectivului cu savanții din cadrul instituțiilor de cercetări științifice de profil din orașele Moscova, Sankt Petersburg, Kiev, Minsk. Sanatoriul Republican de Tuberculoză din Vorniceni s-a transformat într-o insti-

tuție clinică solidă, sarcinile sale extinzându-se esențial, obiectivul principal fiind tratamentul și vindecarea completă a bolnavilor, asigurarea recuperării lor din perspectivă medicală și socială.

Clinica din Vorniceni a devenit o școală a experienței înaintate, recunoscută nu numai în Moldova, dar și peste hotarele ei. Au fost organizate conferințe și seminare științifice cu participarea specialiștilor cu renume din fosta Uniune Sovietică. Erau efectuate verificările clinice ale multor preparate antituberculoase noi (rifamicina, etambutolul).

Erau elaborate metode de tratament ale tuberculozei cu formă complicată din cauza asocierii concomitente cu diverse maladii.

Au fost elaborate medii nutritive noi (Finn 1 și Finn 2) pentru cultivarea microbacteriilor de tuberculoză, unul dintre care a fost recunoscut în multe laboratoare bacteriologice de profil din fosta Uniune Sovietică.

Erau întreprinse măsuri în scopul extinderii și consolidării bazei materiale a clinicii. Au fost construite un impunător bloc curativ, edificiile noi pentru serviciile adiacente, blocuri moderne cu cinci nivele de locuit pentru colaboratori.

Deși era preocupat de activitatea administrativă și științifică, C. Draganiuc, în această perioadă și după, a rămas un medic remarcabil, un ftiziochirurg excelent.

În anul 1972 a fost desemnat în funcția de director al Institutului de Cercetări Științifice în Tuberculoză.

Datorită eforturilor sale, în anii 1972-1974 în republică au fost organizate: aprovizionarea centralizată a instituțiilor antituberculoase cu medii nutritive pentru cultivarea microbacteriilor de tuberculoză și aprecierea sensibilității lor la medicamente; controlul centralizat al calității tratamentului formelor distructive de tuberculoză pulmonară; implementarea metodei contemporane de efectuare a probelor tuberculice; perfecționarea organizării, evidenței și păstrării rezultatelor controlului prin radiofotografie a populației republicii.

Între anii 1974 și 1990 a deținut funcția de ministru al Sănătății din RSS Moldovenească.

În această perioadă a fost finisată construcția Spitalului Clinic Republican; au fost construite la Chișinău Spitalul Municipal Nr. 3 și Spitalul de Urgență, clădirile Institutului Oncologic, blocul Institutului de Cercetări Științifice în Tuberculoză, spitalul Cancelariei Consiliului de Miniștri, Centrul Republican de Diagnosticare Medicală etc. Grație contribuției sale, au fost construite spitale în orașele Tiraspol, Bălți și în alte orașe ale Moldovei, zeci de ambulatorii medicale sătești, policlinici raionale în diferite regiuni ale republicii. A fost continuată construcția blocului de laboratoare în Clinica din Vorniceni.

Din anul 1977, sub conducerea savantului, a început să se dezvolte sistemul de asistență medicală specializată. În Spitalul Clinic Municipal Nr. 3 din Chișinău au fost or-

ganizate secții terapeutice de profil: cardiologică, gastrologică, endocrinologică etc. În policlinicile recent construite din orașele Chișinău, Tiraspol, Bălți, Bender au fost deschise cabinete cu aceeași destinație.

În republică au apărut primele Cabinete de Diagnostic Ultrasonografic, au fost create laboratoare de medicină nucleară în orașele Bălți, Bender, Tiraspol, Edineț, Cahul.

Sistematic erau întreprinse activități de perfecționare a calificării profesionale a medicilor. Mulți dintre ei, perfecționându-și cunoștințele prin ordinatură și aspirantură, au devenit specialiști în noile domenii ale științei medicale. Se organizau congrese și conferințe la nivel republican, cu participarea savanților renumiți, seminare pentru implementarea noilor metode de diagnostic și tratament cu antrenarea în procesul didactic a specialiștilor de la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău și a celor mai calificați medici.

În această perioadă în Republica Moldova a avut loc desfășurarea prelegerilor speciale ale Cursurilor Internaționale ale Agenției Internaționale pentru Energia Atomică, în colaborare cu Organizația Mondială a Sănătății (1981, 1985), a lucrărilor Congreselor Uniunilor ale Ftiziologilor (1979) și Cardiologilor (1989) etc.

În anul 1990 este numit în funcția de director al Centrului Republican de Diagnosticare Medicală,

unde a activat până în ultima zi a vieții sale.

Grație activității sale, Centrul a fost echipat cu cel mai performant echipament și instrumentar diagnostic pentru acele timpuri, care permitea efectuarea diverselor examinări biochimice, endoscopice, histologice, imunologice, radionuclide și a unei game largi de investigații imagistice. Pe parcursul întregii activități profesionale a impulsionat activ lucrările de cercetare științifică în domeniul ftiziopneumologiei, el însuși fiind un generator de idei în acest domeniu, a dezvoltat serviciul ftiziopneumologic, a organizat noi ramuri și servicii medicale.

Rezultatele activității sale științifice și-au găsit reflecție în tezele de doctor și doctor habilitat în medicină și într-o monografie, la fel și în 69 de articole științifice.

Ca dovadă a aprecierii

activității sale, Institutul de Ftiziopneumologie îi poartă numele.

Deține titlul de medic emerit al Republicii Moldova.

A fost distins cu Ordinul „V. I. Lenin”, Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”, Medalia „Pentru vitejie în muncă”, Medalia „Nicolae Testemițanu”.

Bibliografie selectivă:

Драганюк, Кирил. Эффективность лечения деструктивных форм туберкулеза легких на современном этапе / Кирил Драганюк // Лечение больных с поражением органов дыхания в стационарных и амбулаторных условиях. – Chișinău : [S. n.], 1987. – P. 12-17.

Драганюк, Кирил. Задачи органов учреждений здравоохранения республики по перестройке службы охраны здоровья и повышению качества медицинской помощи населению / Кирил Драганюк // Здравоохранение. – 1989. – Nr 5. – P. 3-8.

Chiril Draganiuc, doctor habilitat în științe medicale, ministru al Sănătății al Republicii Moldova (1974-1990) : Biobibliografie / red. : Lidia Căsa, Sofia Fleștor. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic „Medicina”, 2006. – 80 p. – (Savanți-medici iluștri).

Stici, Ion. Chiril Draganiuc : Evocări / Ion Stici. – Chișinău : Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, 2006. – 608 p. : fotogr. – (Personalități ilustrate ale medicinei autohtone).

Baciu, Gheorghe. Draganiuc, Chiril / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 116.

Draganiuc, Chiril // Aleea savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.]; responsabil de ed. : Ion Ababii, trad. : Eugenia Loghin. – Chișinău : USMF „Nicolae Testemițanu”, 2016. – P. 61-64.

N.-M. Ș.

Mai

CALENDAR NAȚIONAL

MAI

2021

Sâmbătă	1
Duminică	2
Luni	3
Marți	4
Miercuri	5
Joi	6
Vineri	7
Sâmbătă	8
Duminică	9
Luni	10
Marți	11
Miercuri	12
Joi	13
Vineri	14
Sâmbătă	15
Duminică	16
Luni	17
Marți	18
Miercuri	19
Joi	20
Vineri	21
Sâmbătă	22
Duminică	23
Luni	24
Marți	25
Miercuri	26
Joi	27
Vineri	28
Sâmbătă	29
Duminică	30
Luni	31

140 de ani de la nașterea lui **Auguste Baillayre**, pictor, scenograf, grafician, profesor la Școala de Belle Arte din Chișinău și primul director al Muzeului Național de Artă al Moldovei (1 mai 1881 – 16 dec. 1961).

85 de ani de la nașterea lui **Anatol Codru**, poet, regizor de film documentar (1 mai 1936 – 17 aug. 2010). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 133-134; CN 2016, p. 148.*

80 de ani de la nașterea **Serafimei Senkevici (Sinchevici)**, pictoriță (1 mai 1941).

75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Mardare**, plastician, critic și cercetător de arte, pedagog și publicist (1 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 134-136.*

70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Mustea**, compozitor și dirijor, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (1 mai 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 98-99; CN 2006, p. 136-137; CN 2016, p. 148-149.*

140 de ani de la nașterea lui **Gavril Rotică**, poet și pedagog român bucovinean, a votat Unirea Bucovinei cu România (1 mai 1881 – 1 iun. 1952).

125 de ani de la nașterea lui **Mihai Ralea**, sociolog, psiholog, eseist, filosof și om politic (1 mai 1896 – 17 mar. 1964). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 121-122.*

100 de ani de la apariția la Botoșani a publicației „**Revista Moldovei**” (1 mai 1921 – iun.-iul. 1927).

100 de ani de la nașterea lui **Vladimir Colin**, prozator român (1 mai 1921 – 6 dec. 1991). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 102-103.*

100 de ani de la apariția la Cluj, apoi la București a **revistei**

„**Gândirea**”, publicație literar-artistică și socială (1 mai 1921 – iul. 1944). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 101-102; CN 2006, p. 132-133.*

90 de ani de la nașterea lui **Miloș Cristea**, arhitect român, a proiectat cele mai impunătoare clădiri din Arad (1 mai 1931 – 11 aug. 2003)

90 de ani de la nașterea lui **Leonid Boicu**, istoric modernist, cercetător științific, doctor în științe istorice, originar din Basarabia (1 mai 1931 – 2 mai 1997). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 99-100.*

70 de ani de la nașterea **Dorinei N. Rusu**, istoric, doctor în științe istorice, cercetător științific, membru corespondent al Academiei Române (1 mai 1951).

85 de ani de la nașterea lui **Vladimir Zamfirescu**, pictor și pedagog român, personalitate marcantă a picturii românești și europene (3 mai 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 106-107.*

80 de ani de la nașterea lui **Valentin Gudumac**, medic, doctor habilitat în medicină, cercetător științific, profesor universitar, Om Emerit (4 mai 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 107; CN 2016, p. 150.*

165 de ani de la nașterea lui **Theodor Dimitrie Speranția**, scriitor, pedagog și folclorist român, membru corespondent al Academiei Române (4 mai 1856 – 9 mar. 1929). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 137-138.*

150 de ani de la nașterea lui **Gheorghe (George) Grigorevici**, om politic român, militant pentru unitatea național-politică a românilor, deputat în Parlamentul de la Viena și București (4 mai 1871 – 18 iul. 1950).

100 de ani de la nașterea lui

Mircea Basarab, dirijor, compozitor și profesor universitar român (4 mai 1921 – 29 mai 1995). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 107-108.*

85 de ani de la nașterea lui **Ion Dumeniuc**, lingvist, publicist, a fost primul redactor-șef și fondator al revistei „Limba română” (5 mai 1936 – 3 noiembrie. 1992). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 138-139; CN 2016, p. 150.*

75 de ani de la nașterea lui **Mihail Caftan**, solist de balet, profesor de coregrafie, primmaestru de balet, Artist al Poporului (5 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 104-105; CN 2006, p. 139-140; CN 2016, p. 151.*

90 de ani de la nașterea lui **George Constantin**, actor român de teatru și film (5 mai 1931 – 27 aprilie. 1994).

200 de ani de la stingerea din viață a lui **Napoleon I (Bonaparte)**, lider politic și militar al Franței, ale cărui acțiuni au influențat politica europeană de la începutul sec. al XIX-lea (15 august. 1769 – 5 mai 1821).

80 de ani de la nașterea **Evei Gudumac**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (6 mai 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 142-143; CN 2016, p. 153-154.*

75 de ani de la nașterea lui **Vasile Căpățână**, profesor, regizor, actor, scriitor, artist plastic, parapsiholog de clasă internațională (6 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 151-153.*

65 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Croitoru**, medic traumatolog-ortoped, doctor habilitat în medicină, profesor, cercetător științific, inventator (6 mai 1956).

165 de ani de la nașterea lui **Sigmund Freud**, neurolog, psihiatru, doctor în medicină, cercetător științific și profesor austriac, fondator al psihanalizei, unul dintre cei mai buni anatomopatologi ai creierului (6 mai 1856 – 23 septembrie. 1939). *A se vedea*

și art. din CN 2006, p. 144-146.

160 de ani de la nașterea lui **Rabindranath Tagore**, scriitor și filosof indian de limbă bengali și engleză, supranumit „Profetul Indiei moderne”, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (6 mai 1861 – 7 august. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 103-104; CN 2011, p. 108-109.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Lucian Blaga**, poet, dramaturg, filosof, eseist, memorialist, membru titular al Academiei Române (9 mai 1895 – 6 mai 1961). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 125-127; CN 2015, p. 186-187.*

190 de ani de la nașterea lui **Richard Norman Shaw**, arhitect britanic, unul din precursorii principali ai arhitecturii moderne din Anglia (7 mai 1831 – 17 noiembrie. 1912).

145 de ani de la nașterea lui **Paul Rivet**, antropolog, entolog, profesor și cercetător francez (7 mai 1876 – 21 martie. 1958).

80 de ani de la nașterea lui **Nicolae Eșanu**, medic morfopatolog, doctor în biologie, profesor universitar, cercetător științific, om de cultură (9 mai 1941 – 22 octombrie. 2009).

70 de ani de la nașterea lui **Valeriu Soltan**, matematician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor, cercetător științific (9 mai 1951).

60 de ani de la nașterea lui **Anatol Calistru**, medic chirurg, doctor în medicină, conferențiar universitar, microchirurg plastician (9 mai 1961).

55 de ani de la nașterea lui **Igor Casian**, specialist în domeniul farmaceutic, doctor în științe farmaceutice, cercetător științific, inventator (10 mai 1966).

325 de ani de la stingerea din viață a lui **Jean de la Bruyère**, moralist francez, unul dintre cei mai valoroși moralisti ai literaturii universale (16 august. 1645 – 11 mai 1696).

100 de ani de la nașterea **Baca Deleanu**, scriitoare, traducătoare și eseistă (12 mai 1921 – 2005).

90 de ani de la nașterea lui

Dan Grigorescu, critic de artă, istoric literar, eseist, traducător, profesor și anglist român, membru titular al Academiei Române (13 mai 1931 – 15 aprilie. 2008). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 105-106; CN 2006, p. 153-154; CN 2016, p. 156-157.*

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae N. Ursea**, medic nefrolog, profesor universitar, doctor în medicină, cercetător științific român (13 mai 1931 – 7 august. 2017).

140 de ani de la nașterea lui **Marius Bunescu**, pictor român, organizator al Muzeului Național de Artă (14 mai 1881 – 31 martie. 1971).

75 de ani de la stingerea din viață a lui **Dimitrie Bogos**, publicist, om politic și jurist român, originar din Basarabia (14 iunie. 1889 – 14 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 154; CN 2011, p. 109.*

130 de ani de la nașterea lui **Mihail A. Bulgakov**, prozator, publicist și dramaturg rus, de origine ucraineană (14 mai 1891 – 10 martie. 1940). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 106-107; CN 2015, p. 125-126.*

80 de ani de la nașterea lui **Petru Jireghea**, pictor și profesor (15 mai 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 108; CN 2011, p. 109-110.*

65 de ani de la nașterea lui **Stanislav Groppa**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific și inventator, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (15 mai 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 157-158.*

200 de ani de la nașterea lui **Henri de Lacaze-Duthiers**, naturalist și profesor francez, membru al Academiei Franceze de Științe, cunoscut datorită studiilor asupra anatomiei moluștelor (15 mai 1821 – 21 iulie. 1901).

120 de ani de la nașterea lui **Romul Zadea**, sculptor și pedagog român (17 mai 1901 – 27 august. 1970). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 110.*

70 de ani de la nașterea lui **Francis Gurry**, doctor în științe filosofice, profesor universitar, cercetător științific australian, director general al Organizației Mondiale a Proprietății Intellectuale (17 mai 1951).

150 de ani de la nașterea lui **Ipolit Strâmbu**, pictor și pedagog român, autorul mai multor manuale de pedagogia picturii, manuale de desen și tehnica desenului, unul dintre primii organizatori ai Muzeului Național de Artă Populară (18 mai 1871 – 31 oct. 1934).

60 de ani de la nașterea lui **Vadim Cojocaru**, economist, profesor universitar, doctor în economie, politician, deputat în Parlamentul Republicii Moldova (19 mai 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 160-161.*

65 de ani de la nașterea lui **Liviu Volconovici**, specialist în domeniul electrificării și automatizării agriculturii, doctor în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific (21 mai 1956).

185 de ani de la stingerea din viață a lui **Barbu Paris Muleanu**, poet român (1794 – 21 mai 1836).

550 de ani de la nașterea lui **Albrecht Dürer**, pictor, desenator, gravor și teoretician german al artei (21 mai 1471 – 6 apr. 1528). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 110-111.*

200 de ani de la nașterea lui **Franz Leydig**, histolog, zoolog, specialist în anatomie comparată, profesor universitar și cercetător științific german (21 mai 1821 – 13 apr. 1908).

100 de ani de la nașterea lui **Andrei Saharov**, fizician, disident și militant pentru drepturile omului, laureat al Premiului Nobel pentru pace (21 mai 1921 – 14 dec. 1989). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 161-162.*

75 de ani de la nașterea lui **Nicolae Ciolac**, dirijor de cor, compozitor și profesor universitar (22 mai 1946). *A se vedea*

și art. din CN 2016, p. 161-162.

140 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Druță**, publicist și învățător, membru în Sfatul Țării și în Comitetul de conducere al „Astrei” basarabene (22 mai 1881 – ?). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 163.*

125 de ani de la nașterea lui **Emil Crăciun**, medic anatomo-și histopatolog, profesor universitar, cercetător, membru corespondent al Academiei Române (22 mai 1896 – 3 apr. 1976).

180 de ani de la nașterea lui **Eduard Caudella**, compozitor, violonist, critic muzical, dirijor și profesor român (22 mai 1841 – 15 apr. 1924). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 112; CN 2006, p. 162-163.*

150 de ani de la nașterea lui **Garabet Ibrăileanu**, critic, istoric și teoretician literar, romanțier și traducător român (23 mai 1871 – 10 mar. 1936). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 113.*

340 de ani de la stingerea din viață a lui **Pedro Calderón de la Barca**, poet și dramaturg spaniol (17 ian. 1600 – 25 mai 1681).

125 de ani de la nașterea lui **Aurel Băeșu**, pictor bucovinean (26 mai 1896 – 24 aug. 1928).

150 de ani de la nașterea lui **Georges Rouault**, pictor expresionist, redactor, gravor și tipograf francez (27 mai 1871 – 13 febr. 1958).

75 de ani de la nașterea lui **Aurelian Gulea**, chimist, specialist în domeniul chimiei anorganice și fizice, doctor habilitat în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, inventator de elită, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (28 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 166-168; CN 2016, p. 165.*

200 de ani de la stingerea din viață a lui **Tudor Vladimirescu**, om politic român, organizatorul și conducătorul mișcării revoluționare din Țara Românească (1821) (1780 – 26/27 mai 1821). *A se vedea și art. din CN 2005,*

p. 397-398.

125 de ani de la stingerea din viață a lui **George Baronzi**, poet, prozator, gazetar și traducător român (20 oct. 1828 – 28 mai 1896).

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Ștefan Neaga**, compozitor, pianist și dirijor (7 dec. 1900 – 29/30 mai 1951). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 346-348; CN 2011, p. 110-111; CN 2020, p. 361-362.*

65 de ani de la nașterea lui **Teo Chiriac**, poet, publicist și traducător (29 mai 1956). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 168; CN 2016, p. 165-166.*

85 de ani de la nașterea lui **Teodor Coșuleanu**, specialist în domeniul hidroameliorației, profesor universitar, doctor în științe tehnice (30 mai 1936). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 166-167.*

65 de ani de la nașterea **Lucreției Bârlădeanu**, scriitoare și profesoară (30 mai 1956). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 169-170; CN 2016, p. 167.*

180 de ani de la nașterea lui **Karel Klič**, pictor, fotograf, caricaturist, litograf, ilustrator și gravor austriac, unul dintre inventatorii fotografurii (30 mai 1841 – 16 noiem. 1926).

75 de ani de la nașterea lui **Matvei Levenzon**, sculptor, grafician, actor de film și artist de circ (31 mai 1946). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 112.*

60 de ani de la nașterea lui **Constantin I. Ciobanu**, istoric și critic de artă, cercetător științific al colecțiilor de artă din muzeele Moldovei, promotor al muzeelor și al patrimoniului cultural național (31 mai 1961).

100 de ani de la nașterea lui **Nicolae Florea**, inginer chimist, pedagog, doctor în geologie și geografie, cercetător științific și profesor universitar român, membru de onoare al Academiei Române (31 mai 1921 – ?).

Auguste BAILLAYRE
1881-1961

Pictor, scenograf, grafician, profesor la Școala de Belle Arte din Chișinău și primul director al Muzeului Național de Artă al Moldovei.

S-a născut la 1 mai 1881/1879, la Vernetles-Bains, Franța. A decedat la 16 decembrie 1961, la București.

Copilăria și-a petrecut-o în Franța, adolescența în Georgia (1885–1898), unde a absolvit Liceul Real din Tiflis.

Urmează studiile la Academia Regală de Arte Frumoase din Amsterdam (1899-1902), Academia de Arte din Sankt Petersburg, în atelierul lui I. Șubinovski și L. Dmitriev-Kavkazki (1903-1907) și la Universitatea din Grenoble (1910-1913).

Întorcându-se în Rusia (1914), se angajează în calitate de profesor la Colegiul Militar de Cadeți „A. Suvorov” din Moscova. Aflându-se în permanență în Rusia, vizitează deseori Basarabia. Astfel, cu excepția anului 1913, vine în fiecare an la Chișinău.

După revoluția rusă se stabilește în Basarabia (1918). Aici, între anii 1919 și 1940, a activat și în calitate de profesor la Școala de Arte Frumoase din Chișinău, devenind unul dintre fondatorii și vicepreședinte al Societății de

Arte Frumoase din Chișinău (1921), participând la toate manifestările organizate de societate. Membrul juriului pentru Saloanele Oficiale de la București (1924). Concomitent a deținut funcția de scenograf-șef la Teatrul Național de Artă din Chișinău (1924-1930). În 1939 a fost numit custode-șef, apoi a activat în calitate de director al Pinacotecii Municipale din Chișinău (1940-1942), al cărei fond număra 179 de lucrări. După 1943 a locuit și a activat la București.

Auguste Baillayre s-a format ca pictor în ambianța unor mari personalități ale avangardei artistice europene: P. Picasso, A. Renoir, H. Matisse, M. Chagall, V. Maiakovski, frații Burliuk, M. Larionov, N. Goncarova etc.

Cea mai fructuoasă perioadă a maestrului coincide cu anii aflării sale în Basarabia. Anume aici se cristalizează și se definește esența creației sale. Captivat în tinerețe de constructivism, după 1920 este atras de unele aspecte ale curentului „Art Nouveau” și de structura picturală a postimpresionismului.

Pictează o serie de portrete și naturi statice, printre care: „Portretul doamnei Lidia Arionescu”, devenind opera conceptuală a maestrului. O altă lucrare de proporții, achiziționată pentru colecțiile statului, este tabloul „Țăran basarabean”, care are pe reversul pânzei numele modelului - Ioan Nistoreanu. A continuat să picteze portrete și naturi statice: „Portretul fiicei cu păpușa”, „Marina. Fetita mea”, „Orfani. Familia artistului” (creat după dece-

sul soției sale, 1923), „Natură statică cu pești”, „Natură statică cu agavă”, „Natură statică cu ulcioare”, „Natură statică cu floarea-soarelui”, „Olanda”, „Vedere spre Dordrecht”, „La mormântul din Tatarbunar”, „Le deser-teur”, „Primăvara”, „Natură statică cu struguri” etc. Multe opere din creația sa nu s-au păstrat, deși pictorul participă la expoziții.

Din moștenirea grafică, la fel, nu s-a păstrat aproape nimic. Doar desenul „Portret de bărbat” permite să-i fie apreciată măiestria.

Perioada basarabeană a confirmat din plin potențialul său de creație, de organizator și de pedagog. Circa 20 de studenți din atelierul său și-au continuat studiile în străinătate, mulți dintre ei devenind vestiți: Theodor Kiriakoff, Claudia Cobizev, Mihail Saharov etc.

A contribuit și la constituirea Școlii de Scenografie basarabeană, realizând scenografia unui șir de spectacole pentru Teatrul Național. Atrage în această sferă a artei pe Theodor Kiriakoff și Boris Nesvedov.

La expoziții a participat în anii 1905, 1906, 1907, 1909 (Sankt Petersburg), 1908 (Chișinău), 1910 (Vilino), 1916 (Moscova), iar după 1919 participă la toate saloanele de artă de la Chișinău și București.

A fost și un colecționar pasionat. Pe parcursul vieții a achiziționat porțelan și faianță olandeză, gravură niponă și icoane rusești. A fost posesorul unei bogate colecții de măști orientale. A rămas unicul îngrijitor al fondurilor

muzeale și ale școlii, inclusiv al colecției lui Pan Halippa, după retragerea trupelor române din Chișinău. Încredințează averea sa Cludiei Cobizev, plecând și el la fiice în România (1943). S-a expus în 1945, la „Sala Dalles” din București, împreună cu fiica sa Tania.

A donat colecția sa de artă basarabeană Muzeului Național de Artă din Chișinău (1961), circa 300 de opere: „Autoportret”, „Portretul unui bătrân”, „Peisaj de iarnă”, „Nud”, „Autoportret cu măști”, „Peisaj cu nuduri”, „Copii la țară” etc., naturi moarte și peisaje din Chișinău și România.

A fost critic de artă și cunoștea foarte bine arta europeană, a scris versuri, dar nu le-a publicat niciodată. Mai multe dintre operele sale sunt păstrate la Muzeul Național de Artă al Moldovei.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P.131-132.

Bibliografie selectivă:

Baillayre, Auguste. Crini și micșunile în pridvor / Auguste Baillayre // Artmark. Investments of passion. – București : [S. n.], 2012. – P. 151.

Baillayre, Auguste. Portretul doamnei Lidia Arionescu / Auguste Baillayre // Chișinăul în pictură : Peisaje, portrete. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 131.

Arta maeștrilor basarabeni din secolul XX: Eugenia Maleșevschi, Auguste Baillayre, Pavel Șillingovski [et al.] : [album] / editor : Iurie Bârsa ; imagini foto : Iurie Foca [et al.]. – Chișinău : Arc, 2016. – 288 p. : foto., il.

Auguste Baillayre și contemporanii / aut. concepție și coord. : Tudor Zbârnea ; fot. : Iurie Foca. – Chișinău : Muzeul Național de Artă al Moldovei, 2019. –

36 p. : il., fot.

Colesnic, Iurie. Un pictor care va rămâne mereu necunoscut: [August Baillayre] / Iurie Colesnic // Chișinăul din inima noastră. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 14.

Fiurer, Grigore. Pictorul Auguste Baillayre / Grigore Fiurer // Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection. – Chișinău : [S. n., s. a.]. – P. 71.

Stăvilă, Tudor. Auguste Baillayre - 130 ani de la naștere / Tudor Stăvilă // Arta. – Chișinău : [S. n.], 2009. – P. 122.

Stăvilă, Tudor. Auguste Baillayre - director și fondator al colecțiilor de artă basarabeană / Tudor Stăvilă // Akademos. – 2019. – Nr 2 (53). – P. 161-166.

Stăvilă, Tudor. Auguste Baillayre et ses élèves européens / Tudor Stăvilă // Arta. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 27.

Stăvilă, Tudor. Auguste Baillayre, francezul care a modelat artele frumoase în Basarabia / Tudor Stăvilă // Moldova. – 2019. – Mai/Iun. – P. 90-99.

Stăvilă, Tudor. Baillayre, Auguste / Tudor Stăvilă // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 57.

Stăvilă, Tudor. Baillayre, Auguste / Tudor Stăvilă // Arta plastică modernă din Basarabia: 1887-1940 / Tudor Stăvilă. – Chișinău : Știința, 2000. – P. 137.

Țurcanu, Lucia. Auguste Baillayre, acasă: [pictorul de origine franceză Auguste Baillayre] / Lucia Țurcanu // Sud-Est cultural. – 2016. – Nr 4. – P. 97-100.

N.-M. Ș.

Revista „Gândirea” 1921-1944

Publicație literar-artistică și socială.

Fondată în 1921, la Cluj, de Cezar Petrescu și D. I. Cucu.

Apare bilunar la 1 mai 1921-5 decembrie 1922, la București, bilunar la 20 decembrie 1922 - 1-15 aprilie 1925, apoi lunar din iunie 1925, februarie 1926-mai 1933, octombrie 1934 - iunie-iulie 1944.

Redactori: Cezar Petrescu, D. I. Cucu, Tudor Vianu, Nichifor Crainic.

Începând cu 1926 Nichifor Crainic se implică în conducerea revistei, iar din 1928 devine directorul și ideologul publicației. Cunoscând doar două întreruperi (1925 și 1933-1934), publicația devine una dintre cele mai importante reviste culturale ale interbelicului românesc.

Exponentă a ideilor tradiționalismului autohton, revista „Gândirea” se regăsește pe poziții antitetice moderniştilor de la „Zburătorul” lui Eugen Lovinescu.

În jurul publicației și sub îndrumarea gânditorului Nichifor Crainic s-a format curentul ideologic al gândirismului, care i-a împrumutat numele, o adevărată echipă ce reunea o mare parte din intelectualitatea vremii: Ion Barbu, Vasile Băncilă, Dan

Botta, Alexandru Busuiocanu, Mateiu I. Caragiale, Oscar Walter Cisek, Radu Gyr, N. I. Herescu, Gib Mihăescu, Ovidiu Papadima, Victor Papilian, Ioan Petrovici, Ion Pillat, V. I. Popa, Dragoș Protopopescu, Ion Marin, Mihail Sadoveanu, Dumitru Stăniloae, Paul Sterian, Francisc Șirato, Al. O. Teodoreanu, Ionel Teodoreanu, Sandu Tudor, Tudor Vianu, Pan M. Vizirescu, Vasile Voiculescu, Sandu Tudor, G. M. Zamfirescu.

Revista avea un program de promovare a valorilor literar-artistice naționale și întrunește colaborări de prestigiu cu versuri: Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Demostene Botez, Adrian Maniu; cu proză: Camil Petrescu, Mihail Sadoveanu, Gala Galaction, Cezar Petrescu, Ioan Slavici.

Accentul pe literatura de inspirație națională nu exclude, la început, contactul cu celelalte culturi și nici nu împiedică frecventarea unor formule artistice dintre cele mai diverse (expresionism, romantism, simbolism, modernism etc.).

Moștenirea de preț a revistei „Gândirea” rămâne literatura apărută în paginile ei, semnată de cele mai autorizate condeie ale scrisului românesc din perioada interbelică. Literatura apărută pe paginile revistei este, în cea mai mare parte, de valoare universală.

Tipărită în condiții grafice deosebite, cu ilustrații de A. Damian și O. Han, revista a cuprins fenomenul literar în toată complexitatea lui. Publicația a consacrat numere speciale, în 1931: lui Nicolae Ior-

ga, la împlinirea vârstei de 60 de ani, și lui Octavian Goga, la 50 de ani. În paginile revistei au fost publicate și traduceri din literatura universală, între care: Dante Alighieri, Aleksandr Pușkin, François Villon etc.

Materialele publicate erau inserate la rubricile: „Idei. Oameni. Fapte”, „Cronica literară”, „Cronica dramatică”, „Cronica artistică (plastică)”, „Cronica muzicală”, „Cărți și reviste”, „Cronica mărunță” etc. Revista și-a încheiat activitatea în 1944.

În perioada 1991-2004 a apărut la Sibiu și mai apoi la Sinaia, seria nouă a revistei „Gândirea”, la inițiativa profesorului sibian Mihai Marinică, sub conducerea directorului onorific: Pan M. Vizirescu, colaborator al revistei și singurul supraviețuitor din lotul ziariștilor condamnați în 1946 de către Tribunalul Poporului. Colaboratori: Andin Corbu, Ion Bădeanu etc.

Seria nouă îl avea ca redactor principal pe un nepot al preotului Ioan Sămărghițan în casa căruia se refugiase Nichifor Crainic și împreună cu care fusese apoi arestat. Dintre colaboratorii vechi ai revistei „Gândirea”, semnatari și în seria nouă, alături de Pan M. Vizirescu, mai trăia doar Ovidiu Papadima.

Colecția revistei în formă digitală a fost pusă la dispoziția publicului de Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 101-102; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 132-133.

Bibliografie selectivă:

Diaconu, Mircea A. Poezia de la „Gândirea” / Mircea A. Diaconu. – București : Editura Didactică și Pedagogică, 1997. – 137 p.

Călinescu, George. Revista „Gândirea” / George Călinescu // Călinescu, George. Istoria literaturii române : Compendiu : Cap. XXVII : „Ortodoxiștii”. – București : Editura Minerva, 1983. – P. 356-363.

Hangiu Ion. Revista „Gândirea” / Ion Hangiu // Hangiu Ion. Dicționarul presei literare românești : 1790-2000. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2004. – P. 217-218.

****Ornea, Zigu.** Anii treizeci. Extrema dreaptă românească : [referire la revista „Gândirea”] / Zigu Ornea. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2015.

****Pintea, Emil.** [Revista] „Gândirea” : antologie / Emil Pintea. – Cluj-Napoca : Editura Dacia, 1992.

****Pintea, Emil.** [Revista] „Gândirea” : 1921-1944 : Indice bibliografic adnotat / Emil Pintea. – Cluj-Napoca : Editura Echinox, 1998.

Vasilache, Simona. Publicistica lui Nichifor Crainic și a lui Nae Ionescu la o nouă lectură a lui Viorel Marineasa : [conține informație despre revista „Gândirea”] / Simona Vasilache // Observator cultural. – 2005. – 25 ian. – P. 4.

N.-M. Ș.

**„Revista Moldovei”
1921-1927**

Publicație tradițională.

Apare la Botoșani, lunar, între 1 mai 1921 și iunie-iulie 1927, sub îngrijirea unui comitet. Solicitând colaborarea scriitorilor din toate colțurile țării, inițiatorii revistei intenționau să trezească la viață, acea mulțime de energii sufletești, tinere și sănătoase, care germinau sub brazda necunoscutului și să-i ofere o posibilitate de exprimare și sentimentul că nu zadarnic le-a fost cuvântul.

În paginile revistei colaborează cu versuri: Vasile Voiculescu „Răsărit pe câmpie”, „Poeme cu îngeri” (Nr 6/1921), George Voevidca, Dumitru Nanu „La mielul alb”; cu proză și articole: Nicolae Iorga „Trecut botoșănean” (Nr 9/1922), Tiberiu Crudu, Vasile Gherasim „Iarăși originea lui Mihai Eminescu” (Nr 5/1923), Ionel Gr. Oprișan „Dumitru Nanu, cu prilejul împlinirii vârstei de 50 de ani” (Nr 6-7/1923); cu studii de folclor: Artur Gorovei „Partea sufletului”, Mihail Grigore Poslușnicu „Despre trecutul nostru muzical”, „Ce misiuni mai pot îndeplini artiștii români în străinătate?”.

În Nr 8-9/ 1923 a fost prezentată „Noua lege asupra proprietății literare și artisti-

ce”, cu referiri la legea din 23 martie 1904 și la studiul lui C. Hamangiu „Proprietatea literară și artistică”, publicată în „Literatura și arta română”. În anii 1924-1927, apar câteva studii de istorie literară: P. I. Papadopol „Dimitrie Cantemir și începuturile fabulei românești” (Nr 3-5/1924).

Revista conține traduceri din Maksim Gorki „Legendă valahă” (Nr 2-4/1923), Aleksandr S. Pușkin „O scrisoare trimisă din Chișinău” (Nr 8-9/1923). Mai multe numere ale revistei publică „Fragmente”, cugetări de Charles Wagner, traduse de Traian Vasilescu; un lung fragment intitulat „Floarea fericirii”, de scriitoarea poloneză Leonora Sienicka. Poetul roman Horațiu este prezent în paginile revistei prin epistola „Lui Postumus” în traducerea lui V. Petrescu.

Hangiu, Ion. „Revista Moldovei” / Ion Hangiu // Hangiu, Ion. Dicționarul presei literare românești : 1790-2000. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2004. – P. 383.

N.-M. Ș.

**Vladimir COLIN
1921-1991**

Scriitor român de literatură științifico-fantastică, fantastică și pentru copii, traducător. Numele real Jean Colin.

S-a născut la 1 mai 1921, la București. A decedat la 6 decembrie 1991, la București.

După ce a absolvit Liceul „Cantemir Vodă” din București, a urmat cursurile Facultății de Litere a Universității din București (1944-1945), pe care le-a abandonat pentru cariera politică.

Ulterior a fost redactor la Editura UTC (1945-1946), la radio (1946-1947) și la „Revista literară” (1947-1948). Secretar general de redacție la „Flacăra” (148-1950); redactor (din 1958) și secretar general de redacție (din 1970 până la pensionare) la „Viața românească”.

Debutează în ziarul „Victoria”, cu poemul „Manifest” (1944). Publică 27 de poeme (1947). Se afirmă ca autor de povești, apoi ca autor de literatură fantastică. Debut editorial cu un volum de „Basmе” (1953).

Au urmat volumele de literatură fantastică „Legendele țării lui Vam”. Aceasta a devenit cartea sa cea mai cunoscută, fiind editată și tipărită în Spania și Franța. A continuat cu volumele de literatură științifico-

fantastică „A zecea lume”, „Viitorul al doilea”, „Capcanele timpului”, „Pentagrama”, „Un pește invizibil” și douăzeci de povestiri fantastice: „Imposibila oază”, „O mitologie a omului”, „Divertisment pentru vrăjitoare”, „Grifonul lui Ulise”, „Dincolo de zidul de neon”, „Ultimul avatar al lui Tristan”, „Timp cu călăreț și corb” etc.

A excelat în genul science fantasy. Printre operele din acest gen se numără și volumele de povestiri „Dinții lui Cronos”, mini-romanul „Babel”.

A scris foarte multe basme moderne sau literatură de popularizare pentru copii. Este autorul unei antologii de „science fiction” francez contemporan „Un pic de neant”.

A tradus din Jules Verne, André Gide, Gérard Klein etc. A fost, la rândul său, tradus în numeroase limbi, dar mai ales în limba franceză.

În 1992, la București, scriitorul Leonard Oprea creează Fundația Culturală Română „Vladimir Colin”, onorând cu Premiul Internațional „Vladimir Colin VIP” americani-români și români, cum sunt: Vladimir Tismăneanu, Andrei Codrescu, Nicolae Manolescu, Șerban Foartă, Bogdan Ficeac, Radu Pavel Gheo.

Este considerat a fi cel mai important scriitor român de literatură științifico-fantastică și fantezie.

A fost recompensat, de-a lungul timpului, cu numeroase premii și distincții, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din București; Trei premii Eurocon, conferite la reuniunile societăților europene de science fiction (Strezza, Italia); Premiul Provincia di Trento, conferit de Uni-

versitatea din Padova (Italia), pentru creația în domeniul basmului; Premiul „Europa” pentru cel mai bun roman. Marele Premiu la San Marino pentru întreaga operă; Medalia de aur la Poznan (Polonia).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 102-103.

Bibliografie selectivă:

Colin, Vladimir. Babel : Maestrul Sf-ului românesc / Vladimir Colin. – București : Nemira, 2014. – 184 p.

Colin, Vladimir. Basmele omului / Vladimir Colin. – București : Editura Cartex, 2018. – 206 p.

Colin, Vladimir. Capcanele timpului / Vladimir Colin. – București : Albatros, 1972. – 211 p.

Colin, Vladimir. Imposibila oază : Proze fantastice / Vladimir Colin. – București : Cartea Românească, 1984. – 198 p.

Colin, Vladimir. Legende țării lui Vam / Vladimir Colin. – București : Editura Cartex, 2019. – 176 p.

Colin, Vladimir. Povestea ursului cafeniu. Povestea crocodilului care plângea / Vladimir Colin. – București : Editura Roxel Cart, 2018. – 36 p.

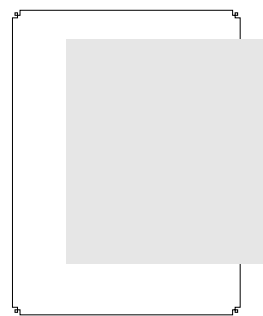
Colin, Vladimir. Zece povesti pitice : Basme / Vladimir Colin. – București : Editura Cartex, 2018. – 248 p.

Colin, Vladimir // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 2 : C-D. – București : Univers Enciclopedic, 2004. – P. 125.

Colin, Vladimir // Dicționarul scriitorilor români : A-C / coord. : Mircea Zăciu, Marian Papahagi, Aurel Sasu. – București : Editura Fundației Culturale Române, 1995. – P. 626-629.

Țărălungă, Ecaterina. Colin, Vladimir / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 204.

N.-M. Ș.

Leonid BOICU 1931-1997

Istoric modernist, cercetător științific, doctor în științe istorice, originar din Basarabia. Personalitate notorie, om de știință și cultură. A lăsat valoroase opere științifice încă insuficient de bine cunoscute în Republica Moldova.

S-a născut la 1 mai 1931, la Dondușeni, Edineț. A decedat la 2 mai 1997, la Iași.

A urmat studiile secundare la Iași și la Râmnicu-Sărat. A absolvit Facultatea de Istorie a Universității din Iași (1955). Doctor în istorie.

Și-a început activitatea profesională în calitate de cercetător științific principal la Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași.

Contribuția distinsului istoric Leonid Boicu în cercetare a fost și rămâne una esențială, lucru văzut prin principalele coordonate tematice ale operei sale, concretizată în cca 70 de titluri, ce nu și-au pierdut valoarea științifică pe parcursul anilor, reprezentând istoria social-economică și politică a României în epoca modernă și istoria raporturilor internaționale ale Principatelor Moldovei și Țării Românești în veacurile al XVIII-lea și al XIX-lea. Specialist reputat în domeniul relațiilor interna-

ționale, membru în comisii internaționale de experți.

Autor de volume, de colaborări, coordonări și numeroase studii: „Geneza chestiunii române ca problemă internațională”, „Din istoria diplomației europene: Anul 1859 la români”, „Principatele române în raporturile politice internaționale: (sec. al XVIII-lea)”, „România în relațiile internaționale: (1699-1939)”, „Austria și Principatele Române în vremea războiului Crimeii: (1853-1856)”, „Nicolae Iorga, istoric al relațiilor internaționale ale României în epoca modernă”, „A. D. Xenopol. Studii privitoare la viața și opera sa” (în colab.), „Adevărul despre un destin politic. Domnitorul Gr. Al. Ghica (1849-1856)”, „Independența lupta milenară a poporului român”, „Diplomația europeană și triumful cauzei române: (1856-1859)”, „Unirea Principatelor și Puterile europene” etc.

Numeroase articole, note și studii publicate în reviste de istorie din țară și de peste hotare.

Colaborează cu studii, articole, recenzii la Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, la revistele „Studii”, „Revue Roumaine d’Histoire”, „Nouvelles Études d’Histoire”.

I-a fost conferit titlul de cetățean de onoare (post-mortem) al orașului Dondușeni. O stradă din localitate poartă numele său.

Premiul Academiei Române (1964).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 99-100.

Bibliografie selectivă:

Boicu, Leonid. Austria și principatele române în vremea războiului Crimeii: (1853-1856) / Leonid Boicu. – București: Editura Academiei Române, 1972. – 480 p.

Boicu, Leonid. Din istoria diplomației europene: Anul 1859 la români / Leonid Boicu. – Iași: Institutul European, 1996. – 308 p.

Boicu, Leonid. Diplomația europeană și triumful cauzei române: (1856-1859) / Leonid Boicu. – Iași: Junimea, 1978. – 261 p.

Boicu, Leonid. Geneza chestiunii române ca problemă internațională. – Iași: Junimea, 1975. – 149 p.

Boicu, Leonid. Principatele române în raporturile politice internaționale: (sec. al XVIII-lea) / Leonid Boicu. – Iași: Junimea, 1986. – 296 p.

Boicu, Leonid. România în relațiile internaționale: (1699-1939) / Leonid Boicu, V. Cristian, Gheorghe Platon. – Iași: Junimea, 1980. – 567 p.

Bădărău, Gabriel. [Leonid Boicu] / Gabriel Bădărău // Bădărău, Gabriel. Itinerarii istoriografice: Profesorului Leonid Boicu la împlinirea vârstei de 65 de ani. – Iași: Fundația Academică „A. D. Xenopol”, 1996. – P. 535-552.

Berindei, Dan. Boicu, Leonid / Dan Berindei // Enciclopedia istoriografiei românești / coord. științific: Ștefan Ștefănescu; aut.: Adolf Armbruster, Dan Berindei, Nicolae Bocșan [et al.]. – București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978. – P. 66.

Boicu, Leonid // Dicționar de istorie / Alexei Agachi [et al.]. – Chișinău: Civitas, 2007. – P. 57.

Bolovan, Ioan. In memoriam Leonid Boicu: [istoric, originar din Dondușeni, Republica Moldova] / Ioan Bolovan // Anuarul Institutului de Istorie, Cluj-Napoca: Vol. 36. – Cluj-Napoca, 1997. – P. 419.

Vitcu, Dumitru. Bucuriile și tristețile unui autentic model: Leonid Boicu / Dumitru Vitcu //

Revista de istorie a Moldovei. – 2016. – Nr 2. – P. 11-21.

Vitcu, Dumitru. In memoriam - Leonid Boicu / Dumitru Vitcu // Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”: Tom. XLVIII. – Iași, 2011. – P. 481-490.

N.-M. Ș.

Anatol CODRU
1936-2010

Poet, regizor de film documentar.

S-a născut la 1 mai 1936, la Molovata Nouă. A decedat la 17 august 2010, la Chișinău.

Absolvește cursurile primare în satul natal și cele medii în orașul Dubăsari. Urmează Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1958-1963) și Cursurile Superioare de regie și scenaristică la Institutul de Cinematografie din Moscova (1969-1971).

A debutat ca poet pe când era student, cu volumul de versuri „Nopti albastre” (1962). După prima apariție editorială, urmează „Îndărătnicia pietrei”, „Feciori”, „Portret în piatră”, „Piatra de citire”, „Mitul personal”, „Bolta cuvântului”.

A fost redactor la Editura „Cartea Moldovenească” și săptămânalul „Cultura”. Începând din anul 1971 a activat în calitate de regizor la Studioul Cinematografic „Moldova-film”.

În cinematografie s-a remarcat ca regizor de filme documentare, peste 30 la număr.

A debutat în calitate de regizor și scenarist al filmului „Trânta”. Unele din ele relatează viața marilor personalități, precum documentarele „Mihai Eminescu”, „Vasile Alecsandri”, „Ion Creangă”, „Dimitrie Cantemir”, „Sculptorul Alexandru Plămădeală”, „Arhitectul Alexei Șciusev”, „Eu, Nicolai Costenco!”, „Tălăncuța”, „Dinastii de muziceni”, „Cronica familiei Boloacan”, „Sunt acuzați martorii”, „Balada prietenului meu”, „Letopisețul destinului nostru” etc.

Este cetățean de onoare al municipiului Brăila.

Președinte al Uniunii Cineaștilor din Republica Moldova, membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei, membru al Uniunii Scriitorilor din România, membru de onoare al Academiei Internaționale de Film „Nika” din Federația Rusă, doctor honoris causa al Academiei Internaționale de Drept Economic și Artă a Filmului. A fost distins cu titlul onorific maestru în artă.

Pentru promovarea culturii cinematografice Uniunea Cineaștilor din România îi acordă distincția academică „Clacheta de aur” și Medalia „Magna cum laude”; Premiul și Medalia „Mihai Eminescu” (România); Premiul de Stat al Republicii Moldova. A fost decorat cu cea mai înaltă distincție de stat, „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 133-134; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 148.

Bibliografie selectivă:

Anatol Codru : Mitul personal / coordonatori : Alexandru Burlacu, Dumitru Olărescu ; au colaborat : Violeta Tipa, Ruxanda Curcă ; Academia de Științe a Moldovei. Institutul de Filologie. Institutul Patrimoniului Cultural. – Chișinău : Pro Libra, 2016. – 356 p. : il.

Anton, Ion. Pietrarul: Pentru Anatol Codru / Ion Anton // Viața Basarabiei – 2016. – Nr 1 (37). – P. 44-45.

Baciu, Gheorghe. Codru, Anatol / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă : 125 destine. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2017. – P. 250.

Bantoș, Ana. Anatol Codru : Recuperarea autenticului / Ana Bantoș // Limba română. – 2006. – Nr 4-6. – P. 204-211.

Ciocanu, Anatol. Codru, Anatol / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 158.

Codru, Anatol // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 4 : Contemporanii : A-I. – București : [S. n.], 2003. – P. 233.

Codru, Anatol // Iubire de metaforă: De la Petru Zadnîpru la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova / întocm., pref., nota asupra ed. și notele biobibliogr. de Mihail Dolgan. – Chișinău : Pontos, 2001. – P. 70-71.

Codru, Anatol // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 305.

Jioară, Mariana. Piatra, diamantul lui Anatol Codru / Mariana Jioară // Literatura și arta. – 2017. – 5 ian. – P. 4.

Mihail, Viorel. Anatol Codru. In memoriam / Viorel Mihail // Săptămîna. – 2010. – 20 aug. – P. 13.

Olărescu, Dumitru. Anatol Codru. Realitatea la modul po-

etic // Akademos. – 2016. – Nr 3. – P. 160-164.

Rachieru, Adrian Dinu. Codru, Anatol / Adrian Dinu Rachieru // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Un veac de poezie românească. – București : Editura Academiei Române, 2010. – P. 233.

Rîpeanu, Bujor T. Codru, Anatol / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt origine de pe aceste meleaguri. – București : Meronia, 2013. – P. 132.

Țărălungă, Ecaterina. Codru, Anatol / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 200.

Țurcanu, Lucia. Anatol Codru, peisagistul / Lucia Țurcanu // Moldova. – 2017. – Ian./Febr. – P. 52-55.

Ungureanu, Larisa. Codru, Anatol / Larisa Ungureanu // Ungureanu, Larisa. Portrete în timp: Oameni de teatru și film. – Chișinău : Lumina, 2012. – P. 99.

N.-M. Ș.

**Serafima SENKEVICI
(SINCHEVICI)**

1941

Pictoriță.

S-a născut la 1 mai 1941, în s. Olișcani, r-nul Șoldănești, într-o familie numeroasă cu 11 copii, unde se practica arta țesutului covoarelor moldovenești. Moștenind măiestria artistică a părinților, se formează o dinastie de pictori precum fiul Iaroslav, sculptor emerit, fiica Victoria, pictoriță, nepoata Svetlana Vizitiu, pictoriță ș.a.

Între anii 1948-1955 a studiat la școala medie incompletă (7 clase) din satul natal. Ulterior își continuă studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” din Chișinău (azi Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”) (1957-1961), clasa profesorilor Rostislav Okușko și Mihail Riasniansky. Concomitent continuă tradiția familială, însușind arta aplicată. După absolvire se căsătorește cu profesorul său Mihail Riasniansky, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din URSS, artist al poporului din Ucraina. Urmează cursuri de calificare organizate în cadrul Casei de creație „Hosta” (Caucaz, 1963), Casei de creație „Senej” (Solnecinogorsc, 1964) etc.

A debutat în anul 1960, în

cadrul unei expoziții republicane de artă desfășurată la Chișinău. Organizează prima expoziție personală la Chișinău, în cadrul căreia au fost prezentate 60 de lucrări (1963).

Din anul 1965 s-a stabilit cu traiul la Kiev, din 1970 la Nikolaev, Ucraina.

A absolvit Universitatea Națională de Cultură și Arte din Kiev (2003).

Activează în calitate de conducător al Secției de educație estetică a copiilor (1972-1985), organizând expoziții de artă pentru copii, concursuri de desene pe asfalt etc. Din inițiativa sa, în Nikolaev au apărut câteva săli expoziționale, în cadrul cărora au fost expuse peste 400 de expoziții. A fost președinte al Clubului femeilor-pictorițe din Nicolaev (1995), organizatorul Galeriei de artă a Universității de Stat din Marea Neagră „Petru Movilă”.

Semnează peste 500 de lucrări, dintre care: peisaje: „Parcul școlar” (1972), „Primăvara devreme” (1972), „Copacii preferați” (1974), „Vilnius” (1976), „Seara târzie la Sednev” (1982), „Castelul polonez în Nikolaev” (1990), „Carpații” (1991), „Toamna” (1992), „Cireș în floare” (1992), „Pădure înșorită” (1998), „Zi înșorită” (1999), „Căsuța din pădure” (2003), „Flori” (2005), „Pânze albe” (2006), „Flori de primăvară” (2006), „Copaci în contur” (2006), „Pădurea carpatică în primăvară” (2006), „Primăvara devreme” (2006), „Peisaj de toamnă” (2010) etc.; natură statică: „Raci” (1972), „Natură statică de vânătoare” (1975), „Pâine” (1985), „Natură statică cu scoici” (1989), „Toamna” (1990), „Natură statică de primăva-

ră” (1991), „Natură statică în stil turcesc” (1992), „Natură statică. Floral cu pierșici” (1996), „Flori de câmp” (1998), „Natură statică cu spice” (2000), „Flori, mere, pere, struguri” (2001), „Sfințele Paști” (2006), „Natură statică cu struguri” (2006), „Flori de primăvară” (2006), „Icoana mamei” (2015) etc.; portrete: „Mama” (1960), „La Mausoleu” (1960), „Veaceslav Caciurin” (1972), „Autoportret” (1979), „Agnesa Vinogradova” (1980), „Sveta” (1990), „Tamila” (1990), „Dialog” (1996), „Tanea Roskina” (1999), „Petru Movilă” (2000), „Vica” (2000), „Fata cu coroană” (2003), „Raisa Vadaturskaia” (2003), „Andrei Vadatursky cu câinele” (2003), „Iulia” (2004), „Iulia Timoșenko” (2004), „Fiul Slavic” (2006), „Victor Bandura” (2010) etc.; schițe a panourilor mozaice; desene.

A executat numeroase lucrări consacrate meleagului natal: „Prima ninsoare” (1963), „Satul natal Olișcani” (1980), „Olișcani în toamnă” (1980), „Dealurile țărănești” (1980), „Moldova mea” (1982), „Vara în Moldova” (1985), „Sat moldovenesc în depărtare” (1986), „Fructe pe covor moldovenesc” (2000), „Câmpiile Moldovei” (2006), „Flori de câmp pe covor moldovenesc” (2006), „Motiv moldovenesc cu lacuri și nurași albi” (2006), „Peisaj moldovenesc. Lacul de lângă Ignăței” (2006) etc. De asemenea, a executat „Macheta” și „Schița panoului mozaic” a stației s. Olișcani (1980).

Pe perioada activității profesionale a participat la numeroase expoziții republicane și unionale. De asemenea, la expoziții de grup în străinătate: India, Turcia, Egipt,

Grecia, Ungaria, Slovenia, Polonia, Cehia ș. a. Organizează expoziții personale: „Culori în spații: țări și orașe” (2006), „Femeile pictorițe – apărătoarele Patriei” (2011), „Expoziție jubiliară” (2012), „O lume întreagă pe pânză” (2015), „Expoziție în cadrul Universității de Stat din Marea Neagră „Petru Movilă” (2016), „Către Ziua orașului Nikolaev” (2019) ș. a.

Lucrările sale întregesc atât colecțiile muzeale, cât și private din Moldova, Ucraina, Rusia, Ungaria, Slovacia, Franța, Germania, SUA, Japonia ș.a. A participat la multe licitații internaționale de artă la Paris, Londra, Amsterdam, Berlin.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1961), membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Ucraina (1970).

Mențiuni și distincții: artist emerit al Ucrainei (1993), Diploma de onoare a Ministerului Culturii din Ucraina (2000), Ordinul de Merit pentru regiunea Nikolaev (2019).

Bibliografie selectivă:

****Сенкевич, Серафима.** Серафима Сенкевич : Живопись / Серафима Сенкевич. – Николаев : Илион, 2017. – 167 с.

****Каталог произведений Серафимы Сенкевич.** – Симферополь : Таврида, 1992.

Pictorița Serafima Sinchevici // Vizitiu, Vasile. Cu satul în suflet prin mări și oceane / Vasile Vizitiu. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 71-72.

Vizitiu, Svetlana. Serafima Senkevici : „O lume de culori pe pânză” [Resursă electronică] // [I X g M f u d M F 9 L U b - 4 9 4 p m Y c V S D q l C R - c o e 5 G x e t r C 6 M t y f F 5 I I j 8 A \(accesat : 19.08.2020\).](https://impresiidinviaticart.wordpress.com/2020/08/19/serafimasenkevicio-lume-de-culori-pe-panza/?fbclid=IwAR03TIW7h-</p>
</div>
<div data-bbox=)

****Агеев Ю.** Краски разных стран и городов : [персональная выставка Серафимы Сенкевич] / Ю. Агеев // Южная правда. – 2006. – 2 сент. – С. 1.

****Бутенко С.** Она вошла в искусство, как весна / С. Бутенко // Горожанин. – 2001. – Nr 8. – С. 32 – 33.

****В николаевском театре** открылась выставка Серафимы Сенкевич // Николаевские новости. – 2019. – 18 сент. – С. 3.

****Влащенко А.** Они разные, но у каждого свой мир : В Николаеве открылась выставка художников-юбиляров : [Николая Главчева, Виктора Семернева, Юрия Корнюкова и Серафимы Сенкевич] / А. Влащенко // Наш город. – 2012. – Nr 38. – С. 16.

****Даниленко Т.** Неукротимая Серафима : [Серафима Сенкевич, художник] / Т. Даниленко // Автограф Век XXI. – 2009. – Nr 1. – С. 52 – 55.

****Дробышева О.** Живопись Серафимы Сенкевич / О. Дробышева // Горожанин. – 2006. – Nr 9. – С. 48 – 49.

****Зимнее солнце Серафимы Сенкевич** // Наш город. – 2009. – Nr 3. – С. 16.

****Коновальчук Т.** Вічне і прекрасне / Т. Коновальчук // Рідне Прибужжя. – 2006. – 5 верес. – С. 4.

****Наточа Е.** Неисчерпаемый колодец Серафимы Сенкевич / Е. Наточа // Вечерний Николаев. – 2006. – 7 сент. – С. 4.

Николаевский художник Серафима Федоровна [Resursă electronică] // <http://socrealizm.com.ua> (accesat : 30.07.2020).

Персональная выставка живописи Серафимы Сенкевич [Resursă electronică] // <http://www.familyface.net/nikolaev/street.php?3407> (accesat : 30.07.2020).

****Сенкевич Серафима Федоровна** : [біогр. довідка, репрод. карт.] // Художники Миколаївщини : 40 років на творчій ниві / Миколаївська обласна організація національної спілки художників України. – Миколаїв : Видавець Шамрай П. М., 2013. – С. 20-21.

****Сенкевич Серафима Федоровна** // Николаевцы. 1789-1999 : энцикл. словарь. – Николаев, 1999. – С. 42-43.

****Серафима Сенкевич.** Serafima Senkevich // Сучасні миколаївські митці. – Миколаїв, 2000. – С. 104 – 105.

Сенкевич Серафима Федоровна [Resursă electronică] // <http://www.laginlib.org.ua/moya-mykolayivshhyna/suzirya-myttiv-mykolayivshhyny/senkevych-s-f/> (accesat : 30.07.2020).

Сенкевич Серафима Федоровна [Resursă electronică] // <http://l-art.kiev.ua/ru/senkevich-serafima-fedorivna-r> (accesat : 30.07.2020).

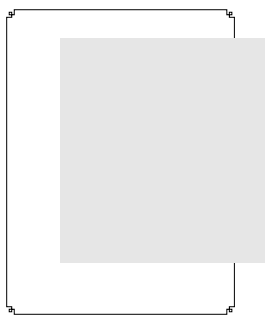
****Христова Н.** Все, что окружает нас, красиво : [в художественной галерее ЧГУ им. Петра Могилы открылась выставка картин Серафимы Федоровны Сенкевич] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2016. – 17 марта. – С. 5.

****Христова Н.** Холсты, озаренные солнцем : [персональная выставка „Цілий світ на полотні” Серафимы Сенкевич] / Н. Христова // Вечерний Николаев. – 2015. – 14 нояб. – С. 3.

Целый мир на полотне : в краеведческом музее открылась персональная выставка Серафимы Сенкевич [Resursă electronică] // <https://inshe.tv/video/2015-11-12/67702/> (accesat : 30.07.2020).

****Юрась Ю.** Серафима Сенкевич : пейзажи, натюрморты, портреты / Ю. Юрась // Южная правда. – 2009. – 20 янв. – С. 3.

E. B.

Gheorghe MARDARE 1946

Plastician, critic și cercetător de arte, pedagog și publicist.

S-a născut la 1 mai 1946, la Miclești, Orhei. Stabilizat în Germania din 1996, unde își continuă activitatea ca artist plastic liber și pedagog.

Și-a făcut studiile la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”, Secția pictură și pedagogie, avându-i profesori de atelier pe Stanislav Babiuc, Vasile Toma, Valeriu Pușcașu (1968-1972). A urmat Facultatea de Istorie și Teoria Artelor Plastice a Academiei de Arte din Sankt Petersburg (1974-1980). Tema de licență: „Operele monumentale ale sculptorului contemporan italian Giacomo Manzù”. În perioada anilor 1984 și 1991 este doctorand al Școlii Superioare de Arte Plastice „Stroganov” din Moscova.

A susținut teza de doctor în studiul artelor plastice cu tema „Arta covoarelor vechi românești basarabene (sec. XVIII - începutul sec. XX)” (1991). Pentru teza sa de doctor, pentru prima oară în știința de cercetare a artelor plastice și etnografie de la noi, culege pe teren și sistematizează mostre de covoare din spațiul istoric basarabean,

începând cu satele din regiunea Cernăuți la nord și terminând cu satele românești din județele Chilia, Ismail și Cetatea Albă la sudul Basarabiei.

Colaborator științific inferior la Muzeul Național de Arte Plastice (1972-1975). Angajat în domeniul pedagogiei din 1975, mai întâi ca profesor școlar de arte plastice. A activat ca profesor liceal de istoria artei la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău (1977-1983). În anii 1980-1993 a fost profesor de artă plastică și de istoria artelor plastice la Institutul de Arte din Moldova (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), Universitatea Pedagogică „Ion Creangă” și Universitatea Politehnică (prin cumul) din Chișinău. Colaborator științific, șeful Secției arhitectură, artă aplicată și design a Institutului de Istoria și Teoria Artei al Academiei de Științe a Moldovei (1994-1996).

A semnat mai multe lucrări de peisaje, natură statică, portrete și grafică: „Maternitate”, „Ochii lui Homer”, „Cetatea Albă”, „Vilă veche în suburbia Chișinăului”, „Păsări în alertă nocturnă”, „Domnișoara cu privirea albastră”, „Lucian Blaga (Edificarea zeilor)”, „Orașel arctic”, „Șota Rustaveli”, „Întâlnirea evlavioasă a suratorilor”, „Compoziție bicromă (Cântecul lebedei)”. A mai pictat o serie de desene, șarje, stampe, copii. A realizat cicluri de lucrări precum „Poduri în timp”, „Pictura muzicii”, „Sonete în culori”.

Prima expoziție de picturi și desene, ca autodidact (inclusiv copii după Ivan K.

Aivazovski, Isaak I. Levitan, N. Grigorescu, Ilia E. Repin), circa 100 de picturi, are loc într-un orașel militar din districtul Anadîr, Ciukotka (1967).

Debutază la expoziții de artă (1977), cu lucrări ale profesorilor liceali de artă plastică, pictură, el însuși fiind profesor. A inaugurat mai multe expoziții personale și de grup în diferite galerii și localuri publice din Chișinău, România, Standthagen, Bildungsverein, Hannover, Leipzig.

Lucrări în colecții particulare și publice din: România, Republica Moldova, Germania, Israel, Olanda, Rusia; în colecția Bibliotecii Naționale a Congresului din SUA.

În critica de artă își face debutul cu o cronică semnată de G. Micleușanu (1974). Publică peste 150 de articole privind arta națională și universală în presa republicană și internațională, în reviste de profil: „Hayka и жизнь” (Moscova), „Arta”, „Akademos”, „Sud-Est cultural” (Chișinău), „Știința” (Chișinău), „Studii române și aromâne” (Paris) etc.

A colaborat cu articole la enciclopedia „Literatura și arta Moldovei”, vol. 1-2; autorul articolului de fond: „Mănăstiri și biserici din Moldova medievală” și al textelor introductive la cataloagele pictorilor români basarabeni Elena Bontea, Mihai Țăruș, Ilie Cojocarul etc.

Este autorul primei programe a unui curs de „Istoria artelor plastice din RSSM”, în care ține să integreze, în măsura posibilităților de atunci, arta întregului spațiu istoric

românesc. Mulți dintre discipolii săi au devenit, de fapt, primele cadre naționale cu titlu științific în domeniul studiului artelor din Republica Moldova.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova.

Laureat al Premiului Internațional pentru pictură „Palm Art Award”, promovată de către Editura enciclopedică germană de artă contemporană „Who's Who in Visual Art” din Leipzig.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 134-135.

Bibliografie selectivă:

Mardare, Gheorghe. Arta covoarelor vechi românești basarabene: Magia mesajului simbolic / Gheorghe Mardare; editor: Gheorghe Erizanu. – Chișinău: Cartier, 2016. – 336 p.: il.

Mardare, Gheorghe. „Senzații în mișcare”: Pictură, grafică / George Mardare; pref. de Mihai Țăruș. – Hannover: IIK Verlag, 2006. – 39 p.

Mardare, Gheorghe. Andrei Sârbu și labirintul postmodernismului / Gheorghe Mardare // Akademos. – 2008. – Nr 3 (10). – P. 96-99.

Mardare, Gheorghe. Henri Matisse: [in memoriam] / Gheorghe Mardare // Arta '94. – Chișinău, 1994. – P. 130-131.

Mardare, Gheorghe. Lucian Blaga / George Mardare // Mardare, George „Gefühlsbewegungen”: Malerei, Grafiken = „Senzații în mișcare” / pictură, grafică: Mihai Țăruș. – Hannover: [S. n.], 2006. – P.10.

Mardare, Gheorghe. Manifestări ierarhice ale imaginativului în decorul covoarelor vechi românești din Basarabia / Gheorghe Mardare // Arta '94. – Chișinău, 1994. – P. 43-52. – (Rezumat în lb. franceză, lb. rusă).

Mardare, Gheorghe. Paul Cezanne: [in memoriam] / Gheorghe Mardare // Arta '94. –

Chișinău, 1994. – P. 128-129.

Mardare, Gheorghe. Senzații vizualizate ale timpului: [ciclul „Asamblaj pictural” al pictorului Mihai Țăruș] / Gheorghe Mardare // Sud-Est cultural. – 2008. – Nr 4. – P. 120-124.

Ciobanu, Constantin Ion. Gheorghe Mardare și asumarea polivalenței: [creația pictorului Gheorghe Mardare] / Constantin Ion Ciobanu // Limba română. – 2012. – Nr 11-12. – P. 142-144.

Colesnic, Iurie. Mardare, Gheorghe / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”: Ghid enciclopedic. – Chișinău: Museum, 2008. – P. 149.

Gheorghe Mardare: [artist plastic] // Timpul. – 2016. – 4 noiembrie. – P. 4.

Rusu-Haraba, Anastasia. Gheorghe Mardare, între muzică și culoare // Moldova. – 2013. – Iul.-aug. – P. 38-39.

N.-M. Ș.

Gheorghe MUSTEA
1951

Compozitor, dirijor, profesor universitar, titular al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 1 mai 1951, la Mândrești, Telenești.

Și-a făcut studiile la Școala medie de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău (1966-1970) cu Alexei Bivol (flaut); Institutul de Arte „Gavril Musicescu”, actualmente Academia de Muzică, Teatru

și Arte Plastice din Chișinău (1970-1975, 1975-1980) cu Vladimir Rotaru (flaut), Vasile Zagorschi (compoziție), Isai Alterman (dirijat simfonic), Mihail Caftanat (citire partituri), Galina Kocearova (teorie-solfegiu). A urmat stagierea în Orchestra Simfonică Academică a Filarmonicii „D. Șostakovici” din Sankt Petersburg, clasa profesorului A. S. Dmitriev, (dirijat simfonic) (1984-1986).

Flautist și naist (1969-1970), director muzical și dirijor al Orchestrei Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” (1975-1978); profesor la Școala medie de Muzică „Ștefan Neaga” (1973-1975, 1978-1980); dirijor al Orchestrei Simfonice a Filarmonicii Naționale din Moldova (1983-1989).

Este fondatorul, prim-dirijorul și directorul artistic (din 1989) al Orchestrei Simfonice Naționale a Companiei de Stat „Teleradio-Moldova”. Pe parcursul anilor 1999-2002 a deținut funcția de rector și profesor universitar al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău.

A compus muzică simfonică, muzică de operă, muzică pentru soliști, cor și orchestră, muzică instrumentală de cameră, muzică corală, muzică în stil popular (pentru orchestră de muzică populară; voce și orchestră de instrumente populare; instrumente populare solo și orchestră), muzică de estradă, muzică pentru copii (instrumentală, vocală și corală), muzică pentru film, muzică pentru teatru.

Lucrări editate: „Concertul pentru orchestră nr. 1”; ope-

ra „Alexandru Lăpușneanu” și „Ștefan cel Mare”; „Balada Moldovei”; „În miez de noapte când tresar”; „Ciocârlia”; „Păstorul și mioara”; „Trei mari iubiri”; „Dorul”; „Moldovă, baștină dragă”; „Basa-rabenilor”; „Dorul”; „Lumineze stelele”; „Ce liniște din ceruri se coboară” etc.

Are în palmaresul său peste 1400 de concerte în țară și în străinătate cu diverse colective muzical-artistice din țară și din exterior. Turnee anuale cu Orchestra Simfonică Națională a Companiei de Stat „Teleradio-Moldova” și cu alte orchestre simfonice în: Italia, Franța, Elveția, Germania, Rusia, Slovenia, Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Coreea de Sud etc.

A înregistrat la Radio Chișinău creații de: G. F. Handel, G. Verdi, C. M. Weber, P. I. Ceaikovski, W. A. Mozart, J. Strauss, G. Enescu, C. Porumbescu, G. Rossini, G. Donizetti, V. Zagorschi, S. Buzilă, P. Constantinescu, T. Chiriac, V. Rotaru, P. Rivilis, Gh. Ciobanu, D. Kițenko etc.

Președinte al Societății Muzicale din Chișinău. Membru al Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova.

Maestru emerit al artei din Republica Moldova; laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova; artist al poporului din Republica Moldova; Ordinul „Gloria muncii”; „Ordinul Republicii”; doctor honoris causa al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 98-99; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 136-137;

„Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 148-149.

Bibliografie selectivă:

Mustea, Gheorghe. Opera „Ștefan cel Mare” : Partitura / Gheorghe Mustea ; libretul de Constantin Cheianu. – Chișinău: [S. n.], 2019. – 403 p.

Mustea, Gheorghe. Compozitorul Ghenadie Ciobanu la 60 de ani / Gheorghe Mustea // Literatura și arta. – 2017. – 30 mart. – P. 5.

Mustea, Gheorghe. Eugen Doga solistul / Gheorghe Mustea // Literatura și arta. – 2017. – 2 mart. – P. 7.

Mustea, Gheorghe. Ion Gagim, profesorul, muzicologul, cercetătorul și omul de cultură / Gheorghe Mustea // Literatura și arta. – 2019. – 30 mai. – P. 6.

Mustea, Gheorghe. Nicolae Botgros - doctor honoris causa al Academiei de Științe a Moldovei / Gheorghe Mustea // Akademos. – 2018. – Nr 4. – P. 17-18.

Mustea, Gheorghe. Prin muzica sa, Dimitrie Cantemir revine în actualitate / Gheorghe Mustea // Literatura și arta. – 2016. – 14 apr. – P. 7.

Gheorghe Mustea : Compozitor. Academician : Biobibliografie / alcăt. : Lilia Balan ; dir. gen. : Elena Pintilei ; red. : Raisa Plăieșu. – Chișinău : BNRM, 2017. – 216 p.

Baciu, Gheorghe. Gheorghe Mustea / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 309-310.

Barbas, Valeria. Portretul compozitorului Gheorghe Mustea : 2013 / Valeria Barbas // Portretul în pictura de șevalet. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 46.

Buzilă, Serafim. Mustea, Gheorghe / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 311-312.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Mustea, Gheorghe / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova : (ultimele două decenii ale secolului XX). – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – P. 193-203.

Guțanu Stoian, Luminița. Influențe folclorice în opera „Alexandru Lăpușneanu” de Gheorghe Mustea / Luminița Guțanu Stoian // Studiul artelor și culturologie. – 2016. – Nr 1 (28). – P. 67-70.

Tofan, Eugenia. Atingerea perfecțiunii interioare : Academicianul Gheorghe Mustea, doctor honoris causa al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți / Eugenia Tofan // Literatura și arta. – 2017. – 20 apr. – P. 3.

Țărălungă, Ecaterina. Mustea, Gheorghe / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 533.

N.-M. Ș.

Dorina N. RUSU
1951

Istoric român, doctor, cercetător științific, membru corespondent al Academiei Române.

S-a născut la 1 mai 1951, la Brașov. După absolvirea Liceului „Garabet Ibrăileanu” (1971), a urmat cursurile Facultății de Istorie și Filosofie (1971-1974), Secția istorie a Universității „Al. Ioan Cuza” din Iași, unde, în 1979, și-a

susținut teza de doctor în științe istorice.

Între 1974 și 1988 a fost cercetătoare la Centrul de Istorie și Teorie Militară din București, ulterior – redactor la Editura Academiei Române (1988-1991). Între 1991 și 2014 a fost secretar științific al Secției de științe istorice și arheologice a Academiei Române. În activitatea de cercetare a evidențiat unele momente de seamă din istoria modernă a României: „Efortul maselor populare din toate provinciile românești pentru susținerea Războiului de Independență” (1977); „Oastea primei revoluții din epoca modernă a României” (1980); „Planuri și proiecte privind înființarea oștirii române moderne” (1980); „Țările române și forțele lor militare în ajunul și în timpul Războiului Crimeii” (1980); „Pe aici nu se trece. Amintiri. Antologie” (1982, în colab.); „Documente ale Unirii 1600-1918” (1984, în colab.); „Informații inedite privind începuturile învățământului militar din Moldova” (1985); „Documente privind istoria militară a poporului român: 1848, 1856” (1986, în colab.); „Epoca modernă și revoluția democratică de la 1848” (1988); „1918, anul afirmării obiective a dreptului inalienabil al națiunilor la dezvoltare liberă de sine stătătoare” (1988); „Acțiuni diplomatice ale României în vremea domniei lui Alexandru Ioan Cuza” (2002) etc.

O latură însemnată a cercetărilor sale privește istoria Academiei Române: „Istoria Academiei Române: Repere cronologice” (1992); „Dicțio-

narul membrilor Academiei Române” (1996; ed. II, 1999; ed. III, 2003; ed. IV, 2010; ed. V, 2016); „Academia Română. Considerații pe marginea unor mărturii” (1996); „Basarabia în Academia Română” (1998); „Câteva date referitoare la studiile membrilor Academiei Române până la 1918” (1999); „Academia Română și Franța” (2003); „Bucovina în Academia Română” (2004); „Discursuri de recepție la Academia Română” (10 vol. 2005-2009); „Transilvania în Academia Română” (2006); „Pagini din istoria Academiei Române: 1866-1948: Acte, donații, discursuri, portrete și evocări academice” (2007); „N. Iorga, scrieri istorice alese. Cuvântări și comunicări rostite la Academia Română” (2 vol. 2008); „Patrimoniul Academiei Române. Donatori și donații: 1860-1948” (2008); „1940: un an din istoria Academiei Române” (2010); „Tezaurul Academiei Române. I. Donatori și donații 1860-1948; II. Monumente de arhitectură” (2012); „Bucureșteni donatori ai Academiei Române: 1866-1948” (2012); „Academia Română și Casa Regală a României. Două destine paralele 1866-1947-1848” (2013, în colab.); „Locul și rolul Transilvaniei în Academia Română” (2014).

În egală măsură, a fost atrasă și de unele figuri de seamă ale istoriei: Gheorghe Adrian, George Barițiu, Henri-Mathias Berthelot, Nicolae Iorga, Spiru Haret, Nicolae Kretzulescu, Alexandru Lapadatu, Constantin Năsturel-Herescu, Andrei Oțetea, Dionisie Romano, Evanghelie

Zappas etc.

S-a numărat printre colaboratorii unor lucrări: „Istoria militară a poporului român” (vol. IV-V, 1987-1988), monografia „Românii în anii primului Război Mondial” (2 vol. 1987), cartea „Cunoaște România” (2004; ed. II, 2007; ed. III, 2015) etc.

A fost distinsă cu Premiul „Dimitrie Onciul” al Academiei Române (1994); Diploma „Distincția Culturală” (Academia Română, 2002); Diploma de Onoare (Societatea Română de Statistică, 2004); Diploma „Meritul Academic” (Academia Română, 2006); Premiul „Eudoxiu Hurmuzachi” (Fundăția Culturală Magazin Istoric, 2007); Diploma de Excelență (Societatea Română de Statistică, 2007); Diploma de Onoare (Editura Academiei Române, 2008); Premiul Național „Nicolae Iorga” (Primăria municipiului Botoșani, 2008); Diploma de Excelență (Asociația Culturală „Nicolae Iorga”, 2008); Diploma de Merit (Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2013). În 2003 a fost decorată cu Ordinul Național „Pentru Merit” în grad de Cavaler.

Bibliografie selectivă:

Rusu, Dorina N. Academia Română și Casa Regală a României : Două destine paralele : 1866-1947/1948 / Dorina N. Rusu ; pref. : Dan Berindei ; studiu introductiv : Păun Ion Oțiman ; note biografice și selecția textelor : Dorina N. Rusu. – București : Editura Academiei Române, 2013. – 232 p. : fot.

Rusu, Dorina N. Cercetări istorice 1925-1947 : Bibliografie / Dorina N. Rusu. – București : Editura științifică și enciclopedică

dică, 1982. – 141 p.

Rusu, Dorina N. Istoria Academiei Române în date : 1866-1996 / Dorina N. Rusu. – București : Editura Academiei Române, 1997. – 630 p.

Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : Dicționar : 1866/2003 / Dorina N. Rusu ; cu un cuvânt înainte de acad. Eugen Simion. – București : Editura Academiei Române, 2003. – 1159 p. : foto.

Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române din Transilvania : Dicționar : 1866-2016 / Dorina N. Rusu, Marius Porumb, Stelian Mândruț. – București : Editura Academiei Române, 2016. – 367 p.

Rusu, Dorina N. Pagini din istoria Academiei Române: 1866-1948 : Acte, donații, discursuri, portrete și evocări academice / Dorina N. Rusu ; cuvânt înainte de acad. Dan Berindei. – București : Editura Academiei Române, 2007. – 725 p.

Rusu, Dorina N. Basarabia și Academia Română / Dorina N. Rusu // *Academica*. – 2000. – Nr 5 (Mar.). – P. 20.

Rusu, Dorina N. 1904 – Nicolae Iorga. Istoria lui Ștefan cel Mare / Dorina N. Rusu // *Academica*. – 2004. – Nr 24 (Mar.). – P. 11-13.

Rusu, Dorina N. Rusu, Dorina N. / Dorina N. Rusu, Marius Porumb, Stelian Mândruț // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române din Transilvania : Dicționar : 1866-2016. – București : Editura Academiei Române, 2016. – P. 496.

N.-M. Ș.

**Gheorghe (George)
GRIGOROVICI
1871-1950**

Om politic român, bucovinean, militant pentru unitatea național-politică a românilor, deputat în Parlamentul de la Viena și București.

S-a născut la 4 mai 1871, Storojineț, Bucovina, pe atunci provincie a Imperiului Austro-Ungar. A decedat la 18 iulie 1950, în închisoarea Văcărești, adesea cunoscut ca George Grigrovici. Era al doisprezecelea din cei treisprezece copii ai învățătorului Vasile Grigrovici și ai soției sale Alexandra, născută Timcu, și fratele mai mic al filologului, germanistului și scriitorului Emanoil Grigorovitză.

După absolvirea școlii primare a urmat cursurile Liceului de Băieți din Rădăuți (1885-1892). Din 1892 până în 1901, urmează studiile la Facultatea de Medicină a Universității din Viena.

În anii studenției aderă la Mișcarea social-democrată din Austria. Deși este licențiat în medicină, el abandonează profesia de medic și se consacră plener activității politice. În 1905 a fost ales secretar al Partidului Social-Democrat Român din Bucovina și al Uniunii Generale a sindicatelor din Bucovina.

Devenit redactor la „Volks-presse”, ziarul în limba germană al social-democraților bucovineni, va fonda apoi în 1906 „Lupta”, prima gazetă social-democrată în limba română din Bucovina.

În 1907 Gheorghe Grigrovici este ales din partea Partidului Social-Democrat Român din Bucovina în Camera Deputaților a Parlamentului din Viena, fiind reales în 1911. A devenit primul deputat român social-democrat în Parlamentul de la Viena. În calitate de deputat el folosește tribuna parlamentară pentru a critica aspru administrația de stat austro-ungară și a dezvălui starea de mizerie în care se aflau muncitorii și țăranii din Bucovina și pentru susținerea drepturilor istorice ale românilor bucovineni, cerând obținerea votului universal și pentru alegerile în Dieta Bucovinei, reducerea duratei serviciului militar, impunerea limbii române în școli și administrație. A fost primul care a folosit limba română în Parlamentul austriac.

În cuvântarea sa rostită la 22 octombrie 1918 în Parlamentul vienez, Grigrovici susținea că „Bucovina a fost parte din Moldova într-un timp când aceasta avea dreptul de stat deplin asupra acestei părți”. El mai releva că „Unirea românilor este un ideal și o țintă, pe care românii au urmat-o întotdeauna, în orice împrejurare”. S-a pronunțat categoric pentru revenirea Bucovinei la România, numărându-se astfel printre ctitorii României Mari.

Participă la Congresul General al Bucovinei și votează

Unirea provinciei natale cu România. În 1919 a fost ales membru de onoare al Ligii Tinerimii din Cluj.

Membru fondator (1927) și președinte (1936-1938) al Partidului Social-Democrat Român. A fost arestat la 13 iunie 1949.

Bibliografie:

Brătuleanu, Vlad. Gheorghe (George) Grigorovici - 140 de ani de la naștere / Vlad Brătuleanu // Glasul Bucovinei. - 2012. - Nr 1 (73). - P. 51-58.

Colesnic, Iurie. Grigorovici Gheorghe / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. - Chișinău : [S. n.], 2016. - P. 351.

Grigorovici, Radu. Bucovina între milenii : Studii și documente / Radu Grigorovici ; cuv. înainte de D. Vatamaniuc ; îngr. de Rodica Marchidan și Rodica Iațencu [conține informație despre Gheorghe (George) Grigorovici]. - București : Editura Academiei Române, 2006. - P. 20.

Jurcă, Nicolae. Istoria social-democrației din România [conține informație despre Gheorghe (George) Grigorovici] / Nicolae Jurcă. - București : Editura Științifică, 1994. - P. 115-116.

****Rusșindilar, Petru.** George [Gheorghe] Grigorovici și social-democrația în Bucovina / Petru Rusșindilar. - București : Editura Fundației „Constantin-Titel Petrescu”, 1998.

N.-M. Ș.

Mircea BASARAB
1921-1995

Dirijor, compozitor și profesor universitar român.

S-a născut la 4 mai 1921, la București. A decedat la 29 mai 1995, la București.

A urmat studiile muzicale la Conservatorul din București (1940-1947), cu Mihail Jora (armonie, contrapunct, forme muzicale, compoziție), Ioan D. Chirescu și George Breazul (teorie-solfegiu), Constantin Brăiloiu (istoria muzicii și folclor), Ion Ghica (dirijat orchestră), Vasile Popovici (istoria muzicii). Concomitent a studiat și la Academia Comercială din București (1945).

Și-a început cariera pedagogică în 1951 la Conservatorul din București, unde a predat până în 1964.

A ținut cursuri de orchestrație; citire de partituri și dirijat orchestral în calitate de lector, asistent și apoi profesor asociat. Dirijor și director al Ansamblului Sfatului Popular din București (1953-1954).

A fost numit dirijor permanent (1954-1986) și director (1964-1969) al Filarmonicii de Stat „George Enescu” din București, funcție pe care a deținut-o până în 1986, la pensionare.

A prezentat emisiuni ra-

diofonice și de televiziune. A participat alături de orchestre românești și din străinătate la peste 75 de turnee, desfășurate în țări, precum, Argentina, Austria, Belgia, Franța, Germania, Italia, Irlanda, Japonia, Luxemburg, Regatul Unit etc.

A fost membru în juriile unor festivaluri muzicale naționale și internaționale de concurs din România (George Enescu-București) și de peste hotare (Marguerite Long-Jacques Thibaud - Paris, Cari Fleseh-Londra). A publicat articole, studii, cronici muzicale în periodicele de specialitate.

A debutat în compoziție la sfârșitul anilor 1940. A scris lucrări pentru orchestră, printre care se numără două concerte, pentru vioară (1952) și pentru oboi (1960), muzică de cameră, piese vocale și muzică de film: „Triptic simfonic”; „Simfonieta”; „Concert pentru vioară și orchestră”; „Rapsodie pentru orchestră”; „Variațiuni simfonice”; „Divertisment pentru orchestră de coarde”; „Concert pentru oboi și orchestră”; „Muzică de cameră”; „Nocturnă și scherzo pentru pian”; „Divertisment pentru baterie, clarinet și pian”; „Cinci miniaturi pentru orchestră”; „Marș simfonic”; „Preludiu simfonic”; „Noaptea în sat”; „Poem liric”; „Intermezzo pentru orchestră”; „Toamna”; „Elegie”.

A fost decorat cu „Ordinul Muncii” cl. a III-a și cl. a II-a; artist emerit al României; Laureat al Premiului de Stat; maestru emerit al artei; Ordinul „Meritul Cultural” cl. a II-a și cl. I.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 107-108.

Bibliografie:

Basarab, Mircea // Chișinău: Encicl. / editor : Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 61-62.

Cosma, Viorel. Basarab, Mircea / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. Compozitori și muzicologi români : Mic lexicon. – București : Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din România, [S. a.]. – P. 22.

Cosma, Viorel. Basarab, Mircea / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. Muzicieni români : Lexicon. – București : Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, [S. a.]. – P. 54.

Cosma, Viorel. Basarab, Mircea / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. Muzicieni din România : Lexicon biobibliografic : Compozitori, muzicologi, folcloriști, bizantinologi, critici muzicali, profesori, editori. Vol. 1, (A-C). – București : [S. n.], 1989. – P. 84-85.

Dirijori români : Leonida Brezeanu, Vladimir Cosma, Mircea Basarab, Gheorghe Sârghie, Grigoroae Dinicu, Nicolae Brânzeu, Liviu Dănceanu, Ioan D. Chirescu. – București : [S. n.], 2011. – P. 68.

Vancea, Zeno. Mircea Basarab / Zeno Vancea // Vancea, Zeno. Creația muzicală românească sec. XIX-XX. – București : Editura Muzicală, [S. a.]. – P. 327-335.

N.-M. Ș.

Ion DUMENIUC
1936-1992

Lingvist, publicist, a fost primul redactor-șef și fondator al revistei „Limba română”.

S-a născut la 5 mai 1936, la Socii Noi, județul Bălți. A decedat la 3 noiembrie 1992, la Chișinău.

A absolvit Școala Pedagogică din Soroca (1957). Urmează studiile la Facultatea de Istorie și Filologie, Secția de limbă și literatură română a Universității de Stat din Moldova (1957-1963); studiile de doctorat (1966-1970), susținând teza de doctor în filologie cu tema „Dezvoltarea terminologiei agricole moldovenești în perioada sovietică”.

A activat în calitate de asistent, lector și profesor la Catedra de limbă română și Catedra de lingvistică generală și romanică a Universității de Stat din Moldova.

A colaborat la elaborarea manualelor și materialelor didactice pentru învățământul superior: „Scurt istoric al scrișului”, „Fonetica și fonologia”, „Introducere în lingvistică”, „Lingvistică generală”, ghidul „Limba română pentru auto-didacți”, „Îndrumar de ortografie”, „Norme ortografice, ortoepice și de punctuație ale limbii române” etc.

A fost un apărător consecvent al ideii unității limbii române și a combătut teoriile false despre existența limbii „moldovenești”. A optat pentru acordarea statutului de limbă de stat și revenirea la alfabetul latin. A fost secretar în cadrul grupului de deputați și savanți, care au participat la elaborarea proiectului de legi privind limba de stat și revenirea la grafia latină.

A prezentat ciclul de emisiuni televizate cu genericul „Învățăm a citi și a scrie cu caractere latine” și seria de prelegeri „Учим молдавский язык”, publicate în ziarele de limbă rusă.

Concomitent a desfășurat o amplă activitate de cercetare. A studiat problemele sociolingvisticii și analizei contrastive a limbilor, problemele lexicului, ale culturii comunicării orale.

A ținut o serie de cursuri generale și în special de primă importanță pentru pregătirea filologilor: „Introducere în știința limbii”, „Introducere în studiul contrastiv al limbilor”, „Teoria și practica traducerii”, „Redactarea literară”, „Lexicologia”, „Istoria concepțiilor lingvistice”, „Introducere în lingvistica romanică”, „Istoria limbii” etc.

Este autor a circa 150 de articole, studii de specialitate și manuale.

Participant cu referate și comunicări la congrese, simpozioane, conferințe științifice universitare, interuniversitare, regionale, unionale și internaționale.

A fost director al Departamentului de Stat al Limbilor (1991).

Numele lui Ion Dumeniuc

îl poartă o stradă din sectorul Ciocana al oraşului Chişinău.

A fost distins cu titlul onorific eminent al învăţământului public; Ordinul Republicii şi Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea şi articolele din „Calendar Naţional 2006”. – Chişinău, 2005. – P. 138-139; „Calendar Naţional 2016”. – Chişinău, 2015. – P. 150.

Bibliografie selectivă:

Dumeniuc, Ion. „Va veni ziua când şi în Basarabia limba română se va afla la ea acasă” / Ion Dumeniuc // Limba română. – 2006. – Nr 4-6. – P. 262-263.

Bantoş, Alexandru. Ion Dumeniuc şi limba română / Alexandru Bantoş // Limba română. – 2017. – Nr 2. – P. 134-143.

Bejan, Eugenia. Dumeniuc, Ion / Eugenia Bejan // Chişinău: Encicl. / Editor : Iurie Colesnic. – Chişinău : Museum, 1997. – P. 198.

Cemortan, Claudia. Ion Dumeniuc, patriot al limbii române / Claudia Cemortan // Cercetări actuale de lingvistică română in memoriam Ion Dumeniuc - 80 de ani de la naştere: Materialele conferinţei cu participare internaţională : 12 mai 2016. – Chişinău : CEP USM, 2016. – P. 7-11.

Ciocanu, Ion. Ion Dumeniuc – cultivator al limbii române / Ion Ciocanu // Destin românesc = Romanian Destiny. – 2011. – Nr 3. – P. 95-98.

Ciubucciu, Vlad. Ion Dumeniuc – ostaş al propăşirii / Vlad Ciubucciu // Pedagogi români de excepţie : (din Basarabia interbelică şi postbelică). Vol. 1. – Chişinău : [S. n.], 2013. – P. 260-264.

Mătcaş, Nicolae. Ion Dumeniuc. Note biobibliografice / Nicolae Mătcaş // Limba română. – 2011. – Nr 3-6. – P. 33-34.

N.-M. Ş.

Eva GUDUMAC
1941

Chirurg-pediatru, doctor habilitat în medicină, academician, profesor universitar.

Specialist de talie internaţională în chirurgia pediatrică, unica femeie academician are peste 50 de ani de experienţă, 800 de operaţii anual, 40000 mii de vieţi salvate.

S-a născut la 6 mai 1941 la Tătărăuca Veche, Soroca, într-o familie de ţărani. A absolvit şcoala medie în satul natal, apoi le-a continuat la Visoca. În 1958 a fost înmatriculată la şcoala de medicină din Soroca, pe care a terminat-o cu diplomă cu menţiune. Ulterior a devenit studentă la Facultatea de Pediatrie a Institutului de Stat de Medicină din Chişinău (azi Universitatea de Stat de Medicină şi Farmacie „N. Testemiţanu”), absolvind-o în 1966. Între 1968 şi 1969 a efectuat secundariatul. În perioada 1969-1973 a făcut doctoratul la Institutul de Medicină, susţinând teza sub îndrumarea reputatei Natalia Gheorghiu. Efectuează stagii şi cursuri speciale conduse de renumiţi chirurghi pediatri din Moscova şi Sankt Petersburg: I. Isakov, V. Derjavin, G. Bairov, S. Doleţki ş. a. Activează în calitate de

chirurg pediatru în Clinica de Chirurgie Pediatrică a Spitalului Republican pentru Copii, devenind discipol al prof. Natalia Gheorghiu. Din 1972 începe şi o activitate didactică în funcţia de asistent, conferenţiar şi profesor universitar. A fost şefa Catedrei chirurgie, ortopedie şi anesteziologie pediatrică, apoi decan (din 1986) al Facultăţii de Pediatrie a Universităţii de Stat de Medicină şi Farmacie „N. Testemiţanu”. În prezent activează în cadrul Institutului de Cercetări Ştiinţifice în domeniul Ocrotirii Sănătăţii Mamei şi Copilului. Este chirurg pediatru principal al Ministerului Sănătăţii. Din 2002 detine funcţia de director coordonator al Centrului Naţional Ştiinţifico-Practic „Academician Natalia Gheorghiu”.

În 1986 susţine teza de doctor habilitat – „Argumentarea patogenetică a tratamentului chirurgical diferenţiat în supuraţiile bronho-pulmonare la copil”. Autoarea a elaborat o schemă de lucru a etiopatogeniei, algoritme noi de diagnostic, tratament medico-chirurgical şi profilaxie, care au intrat în tratatele de chirurgie pediatrică.

În anul următor, 1987, obţine titlul de profesor universitar. Din 2000 este membru corespondent, iar din 2007 – membru titular al Academiei de Ştiinţe a Moldovei.

S-a implicat şi în viaţa politică, în perioada 2001-2009 fiind deputat în Parlamentul Republicii Moldova.

Un merit deosebit îl au studiile dedicate diagnosticului, profilaxiei şi tratamentului bolii aderenţiale la copii. A

publicat circa 400 de lucrări, inclusiv 2 monografii: „Afecțiunile bronho-pulmonare cronice nespecifice la copil” (1999), „Pneumoniile bacteriene distructive acute la copii” (2001) și un manual – „Boli chirurgicale ale copilului” (2004).

A participat la numeroase reuniuni științifice și congrese din țară și din străinătate (Moscova, Sankt Petersburg, Samarkand, Iași, București, Londra, Istanbul etc.).

A pregătit 28 de doctori și opt doctori habilitați în medicină.

Este membru al Asociației Chirurgilor Pediatri din România, membru al Uniunii Europene a Asociațiilor Chirurgilor Pediatri (EUPSA), președinte al Asociației Chirurgilor Pediatri din Republica Moldova, redactor-șef al revistei „Anale științifice ale Asociației Chirurgilor Pediatri Universitari”. A fost membru al Comisiei de acreditare a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare (CNAA). În prezent este membru al Comisiei de Atestare a CNAA, implicându-se activ în procesul de conferire a gradelor științifice de doctor și de doctor habilitat în științe sau a titlurilor științifico-didactice persoanelor care activează în cercetare sau în mediul universitar, membru de onoare al Societății Române de Chirurgie.

A fost distinsă cu titlul de om emerit și cu „Ordinul Republicii”, cu Medalia „60 ani ai AȘM”, Medalia „Nicolae Testemițanu”, Ordinul „Bogdan Întemeietorul” (2017).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. –

Chișinău, 2005. – P. 142-143; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 153-154.

Bibliografie:

Diagnosticul antenatal al malformațiilor congenitale renourinare la copil : (Compendiu) / Eva Gudumac, Jana Bernic, Boris Curajos [et al.]. – Chișinău : CEP Medicina, 2018. – 35 p.

Ghid de urgențe în chirurgia pediatrică / Eva Gudumac, Gavrila Boian, Petru Moroz [et al.]. – Chișinău : CEP Medicina, 2018. – 282 p.

Gudumac, Eva. Opinii și controverse privind metabolismul calciu-fosfor în boala renală cronică la copii : Compendiu / Eva Gudumac, Jana Bernic, Angela Ciuntu. – Chișinău : CEP Medicina, 2018. – 21 p.

Gudumac, Eva. Traumatismele aparatului locomotor la copii : diagnostic, tratament și reabilitare : (Compendiu) / Eva Gudumac, Lev Stati. – Chișinău : CEP Medicina, 2019. – 22 p.

Diagnosticul și tratamentul chirurgical al chisturilor parovariene la copii și adolescente / Eva Gudumac, Ana Mișina, Patricia Harea [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 2 (71). – P. 17-22.

Duplicația chistică gastrică : o entitate rară în chirurgia copilului / Eva Gudumac, Stanislav Babuci, Virgil Petrovici [et al.] // Arta medica. – 2018. – Nr 3 (68). – P. 68-71.

Ghidirim, Gheorghe. Rolul cauzal al mediatorilor inflamatorii, a citokinelor și celulelor endoteliale în patofiziologia ocluziilor intestinale la copii / Gheorghe Ghidirim, Eva Gudumac, Vladimir Bernic // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 40-41.

Gudumac, Eva. Considerațiuni istorice și aspecte contemporane în tratamentul chistului hidatic pulmonar / Eva Gudumac, Stanislav Babuci, Nicolae Dogotari // Arta medica. – 2016. – Nr 1 (58). – P. 15-19.

Gudumac, Eva. Corpi străini traheobronșici la copii : probleme analgezice în extragerea lor / Eva Gudumac, Jana Bernic, Valeriu Neamțu // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 133.

Gudumac, Eva. Dificultăți de diagnostic în tumorile mediastinale la copil / Eva Gudumac, Irina Livșiț // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2015. – Nr 1 (46). – P. 320-324.

Gudumac, Eva. Formațiunile ovariene epiteliale la copii și adolescente / Eva Gudumac, Ana Mișina, Diana Madan // Buletin de perinatologie. – 2016. – Nr 1 (69). – P. 49-53.

Gudumac, Eva. Hemoragiile posttraumatice abdominale la copil / Eva Gudumac, Gheorghe Gîncu, O. Samciuc // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 40-45.

Gudumac, Eva. În căutarea managementului optim al complicațiilor tumorilor abdominale la copil / Eva Gudumac, Irina Livșiț, Jana Bernic // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2015. – Nr 3 (48). – P. 65-68.

Gudumac, Eva. Patologii bronhopulmonare / Eva Gudumac // Simpozionul științific online dedicat pandemiei COVID-19 (AȘM). – 2020. – 28 apr.

Gudumac, Eva. Rolul medicilor de familie în evaluarea copiilor cu anomalii congenitale vasculare. Clasificare, diagnostic, diagnostic diferențial, tratament / Eva Gudumac, Aliona Pisarenco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 1-2 (75-76). – P. 34-37.

Gudumac, Eva. Tactica medico-chirurgicală în sindromul Budd-Chiari la copil / Eva Gudumac, Gheorghe Gîncu // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 45.

Gudumac, Eva. Tricobezoarul – problemă frecventă în patologia pediatrică / Eva Gudumac, Irina Livșiț, Jana Bernic // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 133-134.

Interrelațiile dintre granulo-

matoza cu poliangeită, portajul stafilococului auriu și infecțiile acute – caz clinic / Ninel Revenco, Rodica Eremciuc, Olga Gaidarji [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2019. – Nr 2 (83). – P. 112-116.

Modificări imagistice pulmonare în fibroza chistică / Svetlana Șciuca, Eva Gudumac, Rodica Selevestru [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2016. – Nr 4 (72). – P. 22-25.

Tratamentul ambulatoriu al copiilor cu arsuri chimice / Eva Gudumac, Olesea Prisăcaru, Jana Bernic [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 1-2 (75-76). – P. 29-32.

Traumatismul renal la copil / Eva Gudumac, Boris Curajos, Virgil Petrovici [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2016. – Nr 1 (69). – P. 128-134.

Darie, Nadia. Eva Gudumac – o viață dăruită chirurgiei pediatrie [Resursă electronică] / Nadia Darie // <http://ea.md/eva-gudumac-o-viata-daruita-chirurgiei-pediatrie-video/> (accesat : 30.05.2020).

Eva Gudumac : oamenii trăiesc până când este vie memoria despre ei : [interviu] // Sănătate : Revistă pentru toată familia. – 2018 – 20 apr. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://sanatate.md/ro/eva-gudumac-oamenii-traiesc-pana-cand-este-vie-memoria-despre-ei/> (accesat : 30.05.2020).

Rotaru, Tatiana. La o aniversare: Academicianul Eva Gudumac a realizat visele unor fete de la țară [Resursă electronică] / Tatiana Rotaru // <http://www.cnaa.md/news/2011/06052011/> (accesat : 30.05.2020).

T. L.

Gheorghe CROITORU 1956

Medic traumatolog-ortoped, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 6 mai 1956, la Alexăndreni, Edineț.

A absolvit Facultatea Curativă a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău, actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Își face internatura în Secția chirurgie a Spitalului din Bălți. Urmează studiile prin doctorat (1987-1990), la Institutul Central de Traumatologie și Ortopedie „Nikolai Pirogov” din Moscova. În 1991 a susținut teza de doctor în medicină cu tema „Folosirea fixatoarelor din material polimeric la osteosinteza oaselor tubulare lungi”, iar în 2008 a susținut teza de doctor habilitat cu tema „Tratamentul chirurgical în complexul de recuperare a bolnavilor cu coxatroze”.

Ulterior (1980-1987) activează ca traumatolog la Spitalul raional Florești. Din 2009 activează în calitate de profesor la Catedra ortopedie și traumatologie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

A publicat peste 150 de lucrări științifice. Este autor a 5 brevete de invenție.

Președinte al Asociației Traumatologilor din Moldova.

Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”.

Bibliografie:

Croitoru, Gheorghe. Artroplastia în tratamentul afecțiunilor severe ale șoldului / Gheorghe Croitoru, Vitalie Bețișor // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2005. – Nr 2 (2). – P. 69-73.

Croitoru, Gheorghe. Artroplastia șoldului în tratamentul fracturilor de cotil și consecințele lor / Gheorghe Croitoru, Filip Gornea, Ion Marin // Curierul medical. – 2011. – Nr 2 (320). – P. 41-47.

Croitoru, Gheorghe. Zona-rea factorilor meteo-climatici de risc (valuri de căldură, valuri de frig) în vederea ajustării actelor normative în construcții / Gheorghe Croitoru, Valentin Răileanu, Maria Nedea // Biodiversitatea în contextul schimbărilor climatice. – Chișinău [S. n.], 2018. – P. 205-209.

Endoprotezarea de reluare a șoldului în destabilizarea cotiloidiene / Gheorghe Croitoru, Alexandru Bețișor, Mihail Darcic [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2007. – Nr 5 (14). – P. 164-168.

Tratamentul halicelui valg / Gheorghe Croitoru, Alexandru Bețișor, L. Volentir [et al.] // Curierul medical. – 2007. – Nr 2. – P. 33-35.

Baciu, Gheorghe. Gheorghe Croitoru / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 229-230.

N.-M.Ș.

Nicolae EȘANU
1941-2009

Medic morfopatolog, doctor în biologie, profesor universitar, cercetător științific, om de cultură.

S-a născut la 9 mai 1941, Corjeuți, Briceni, într-o familie de agricultori. A decedat la 22 octombrie 2009, la Chișinău.

După absolvirea Școlii Medii de cultură generală din satul natal (1959), și-a continuat studiile la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău, actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (1959-1965). Își continuă studiile prin doctorat la Catedra histologie, citologie și embriologie, apoi activează la această catedră în calitate de asistent și lector superior (1966-1988). În anul 1987 susține teza de doctor în medicină cu tema „Функциональное состояние коры надпочечников при воздействии на организм хронического биологического раздражителя”. În 1990 i s-a conferit titlul științifico-didactic de conferențiar, iar în anul 2003, cel de profesor universitar.

În perioada 1990-2003 a fost conferențiar la Catedra histologie, citologie și embriologie a Universității de Stat

de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, pe care o conduce din 1992 până în 2009.

Pe parcursul întregii cariere profesionale trece mai multe trepte științifico-didactice: asistent, lector superior, conferențiar universitar, șef catedră, prodecan, decan, prorector pentru activitate didactică, rector interimar. A deținut funcția de vicedecan (1986-1995) și decan (1995-2004) al Facultății de Medicină Generală. Din 2004 până în 2009 a fost prorector pentru activitate didactică, iar în anii 2006-2008 a ocupat funcția de rector interimar al Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Concomitent cu lucrul pedagogic și administrativ, a desfășurat o vastă și rodnică activitate pe tărâmul științific.

A publicat peste 160 de lucrări științifico-didactice, inclusiv manuale, monografii, articole, elaborări metodice pentru studenți.

Este deținător a 3 brevete de invenție.

A avut un aport inestimabil în elaborarea Strategiei de dezvoltare a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” pentru anii 2011-2020.

Rezultatele investigațiilor științifice au fost prezentate la numeroase congrese și simpozioane naționale și internaționale. A fost conducător al tezelor de doctor și al celor postdoctorale în biologie și în medicină. A fost un adept înflăcărat al aplicării sistemului de modul interdisciplinar în procesul didactic, al adaptării sistemului

educațional la necesitățile studenților.

A fost inițiatorul mai multor activități, care au contribuit la dezvoltarea și afirmarea Universității de Medicină atât pe plan național, cât și pe plan internațional.

Din inițiativa sa și cu asistența tehnică a profesorului Marius Raica, prorector didactic de la Universitatea de Medicină și Farmacie „Victor Babeș” din Timișoara, România, a fost pusă temelia imunohistochemiei în Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău, o direcție științifică nouă.

A consolidat în Secția studii o echipă din decani, prodecani, inspectori care, în colaborare cu conducătorii subdiviziunilor și ai catedrelor, cu întregul cadru profesoral-didactic, a contribuit esențial la reacreditarea națională a universității, la evaluarea internațională a Facultății Medicină de către Consiliul de Evaluare a Conferinței Internaționale a Decanilor Facultăților de Medicină de Expresie Franceză, membrul căruia a fost pe parcursul a mai mulți ani.

Pe parcursul întregii activități s-a afirmat ca pedagog de vocație, manager iscusit, om de înaltă noblete sufletească. Sub conducerea sa, în calitate de prorector pentru activitate didactică, au fost elaborate și implementate noi standarde educaționale, în conformitate cu rigorile impuse de către Organizația Mondială a Sănătății și cu cerințele procesului de la Bologna.

Sub conducerea sa s-a optimizat procesul didactic, au

fost implementate tehnologii moderne de instruire și de evaluare. S-au întreprins pași concreți în vederea implementării noilor forme de organizare a învățământului universitar, inclusiv prin implementarea sistemului de credite academice transferabile.

A fost decorat cu Medalia „Meritul Civic” și „Nicolae Testemițanu”.

Bibliografie selectivă:

Șaptefrați, Lilian. Curs de citologie / Lilian Șaptefrați, Veaceslav Fulga ; sub red. : Nicolae Eșanu. – Chișinău : CEP Medicina, 2005. – 91 p. : il.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” la 60 de ani : 1945-2005 / col. de aut. : Constantin Andriuță, Zinaida Anestiadi, Vasile Andrieș [et al.] ; col. de red. : Ion Ababii, Nicolae Eșanu. – Chișinău : CEP Medicina, 2005. – 448 p. : fotogr.

Activitatea Secției reanimare și terapie intensivă nou-născuți / Nicolae Eșanu, Ludmila Pânzari, Dorina Rotaru [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2008. – Nr 2 (38). – P. 123-128.

Aminele biogene și particularitățile clinice, paraclinice ale cancerului endometrial / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2018. – Nr 2-3 (59-60). – P. 165-173.

Argumentarea principiilor de tratament a distrofiei vulvare sub aspect de crauroză și leucoplazie / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2010. – Nr 4 (27). – P. 79-82.

Aspecte clinico-morfologice de diagnostic și tratament ale precursorilor cancerului vulvar / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 3 (48). – P. 304-312.

Hiperplaziile endometrului

și aspectele tratamentului hormonal local / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2018. – Nr 2-3 (59-60). – P. 45-50.

Hiperplaziile endometrului și două tipuri patogenice ale cancerului endometrial și aspectele tratamentului / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Veronica Ciobanu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 3 (48). – P. 298-304.

Participarea catepsinei I la biodegradarea colagenului în procesul de regresie a cirozei hepatice experimentale / Nicolae Eșanu, Valentin Gudumac, Victor Râvneac [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2008. – Nr 2 (16). – P. 41-48.

Particularitățile clinice și paraclinice ale pacienților cu cancer endometrial stadiile I-III - cu risc intermediar și crescut / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Veronica Ciobanu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 4 (56). – P. 50-55.

Particularitățile clinico-morfologice ale cancerului endometrial la pacientele în stadiile I-III cu risc intermediar și crescut / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2018. – Nr 2-34 (59-60). – P. 39-44.

Perioadele vulnerabile în dezvoltarea intrauterină a embrionului și fătului și factorii ce pot provoca malformații congenitale / Nicolae Eșanu, Teodor Furdii, Diana Coșcodan // Analele științifice (Asociația Chirurgilor Pediatri Universitari din RM). – 2006. – Nr 7. – P. 7-18.

Principiile organizării screeningului în familiile cu risc oncologic sporit / Nicolae Eșanu, Dumitru Sofroni, Lilian Guțu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 3 (48). – P. 88-92.

Ababii, Ion. Nicolae Eșanu : In memoriam / Ion Ababii // Curierul medical. – 2009. –

Nr 6. – P. 75.

Baciu, Gheorghe. Eșanu, Nicolae / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 117-118.

Eșanu, Nicolae // Aleea savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.]; responsabil de ed. : Ion Ababii, trad. : Eugenia Loghin. – Chișinău : USMF „Nicolae Testemițanu”, 2016. – P. 65-68.

N.-M. Ș.

Valeriu SOLTAN
1951

Matematician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, cercetător științific, stabilit în Statele Unite ale Americii.

S-a născut la 9 mai 1951, la Puhoi, Ialoveni.

A absolvit Școala Nr. 37 din Chișinău (1968); Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Moldova (1973). Susține la Moscova teza de doctor în științe fizico-matematice (1975). În anul 1985 a susținut la Kiev teza de doctor habilitat în științe fizico-matematice cu un subiect de analiză convexă.

Activează în calitate de colaborator științific superior la Catedra de analiză matematică a Universității de Stat din

Moldova (1973-1993). Din anul 1994 este profesor la Catedra de analiză matematică, iar din 1995 șeful Catedrei de geometrie; colaborator științific principal (1983-1992); profesor (1992-1995).

A predat la Universitatea de Stat cursurile de analiză convexă și geometrie a corpurilor convexe. Colaborator științific principal la Institutul de Matematică al Academiei de Științe a Moldovei.

Actualmente locuiește și lucrează în SUA. Este profesor la Universitatea „George Mason” din Virginia, Departamentul de științe matematice.

A publicat peste 100 de lucrări științifice, inclusiv 2 monografii, 4 cărți de matematică elementară: „Introducere în teoria convexității axiomatice” (1984), „Pe uniuni și intersecții ale familiilor cu conuri” (2016), „Suprafețe convexe cu seturi polare plane și limite de umbră cu sursă punctuală” (2017), „Polaritatea și separarea conurilor” (2018), „Metode geometrice și probleme de optimizare” (1999), „Caracterizări tip Moreau ale conurilor polare” (2019), „Prelegeri despre seturi convexe” (2020), „Pe mulțimile M-descompuse” (2020) etc.

Premiul Național în domeniul științei și tehnicii (2004).

Bibliografie selectivă:

Soltan, Valeriu. Introducere în teoria convexității axiomatice / Valeriu Soltan. – Chișinău : Știința, 1984. – 224 p.

Soltan, Valeriu. Metode geometrice și probleme de optimizare / Valeriu Soltan, V. Boltyanski, H. Martini. – Dordrecht : Editura Kluwer Academic Publishers, 1999. – 429 p.

Soltan, Valeriu. Prelegeri despre seturi convexe : Ediția

a 2-a / Valeriu Soltan. – [S. l. : s. n.], 2020. – 612 p.

Soltan, Valeriu. A characteristic intersection property of generalized simplices / Valeriu Soltan // Journal of Convex Analysis. – 2011. – Nr 2. – P. 529-543.

Soltan, Valeriu. Avioane asimptotice și condiții de închidere pentru imagini liniare și sume vectoriale ale seturilor / Valeriu Soltan // Journal of Convex Analysis. – 2018. – Nr 25 (4). – P. 1183-1196.

Soltan, Valeriu. Caracterizări tip Moreau ale conurilor polare / Valeriu Soltan // Algebra liniară și aplicațiile sale. – 2019. – P. 45-62.

Soltan, Valeriu. Carathéodory-type results for the sums and unions of convex sets / Valeriu Soltan // Rocky Mountain Journal Mathematics. – 2013. – Nr 5. – P. 1675-1688.

Soltan, Valeriu. Convex quadrics / Valeriu Soltan // Buletinul AȘM. Matematica. – 2010. – Nr 3. – P. 94-106.

Soltan, Valeriu. Convex solids with hyperplanar midsurfaces for restricted families of chords / Valeriu Soltan // Buletinul AȘM. Matematica. – 2011. – Nr 1. – P. 23-40.

Soltan, Valeriu. Convex solids with hyperplanar shadow-boundaries / Valeriu Soltan // Journal of Convex Analysis. – 2012. – Nr 3. – P. 591-607.

Soltan, Valeriu. Hypersurfacții convexe cu intersecții hiperplanare ale copiilor lor homotetice / Valeriu Soltan // Journal of Convex Analysis. – 2015. – Nr 1. – P. 145-159.

Soltan, Valeriu. Pe mulțimile M-descompuse / Valeriu Soltan // Journal of Mathematical Analysis and Applications. – 2020. – Nr 2. – P. 485.

Soltan, Valeriu. Pe uniuni și intersecții ale familiilor cu conuri / Valeriu Soltan // Beitrage zur Algebra und Geometrie. – 2016. – Nr 3. – P. 655-665.

Soltan, Valeriu. Polaritatea și separarea conurilor / Valeriu Sol-

tan // Algebra liniară și aplicațiile sale. – 2018. – P. 212-224.

Soltan, Valeriu. Proprietățile caracteristice ale elipsoidelor și a cvadrelor convexe / Valeriu Soltan // Aequationes Mathematicae. – 2019. – Nr 2. – P. 371-413.

Soltan, Valeriu. Rezultate tip Helly pe linii de asistență pentru familiile disjuncte de discuri unitare / Valeriu Soltan // Beitrage zur Algebra und Geometrie. – 2020. – Nr 1. – P. 139-150.

Soltan, Valeriu. Solidele convexe ale căror limite de umbră ale sursei punctuale se află în hiperplane / Valeriu Soltan // Journal of Geometry. – 2012. – Nr 1. – P. 149-160.

Soltan, Valeriu. Suprafețe convexe cu seturi polare plane și limite de umbră cu sursă punctuală / Valeriu Soltan // Journal of Convex Analysis. – 2017. – Nr 24 (2). – P. 645-660.

Soltan, Valeriu // Institutul de Matematică și Informatică : File din istorie [40 de ani]. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2004. – P. 294.

N.-M. Ș.

Anatol CALISTRU
1961

Medic microchirurg, doctor în medicină, conferențiar universitar.

S-a născut la 9 mai 1961, la Șuri, Drochia.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Medicină Generală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (1982-1988). A

urmat doctoratul în chirurgia plastică și reconstructivă la Centrul Științific în Chirurgie din Moscova (1991-1993).

Și-a început activitatea profesională la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. A deținut funcția de asistent universitar la Catedra chirurgie operatorie și anatomie topografică (1988-1990).

Activitatea de microchirurg și-a început-o la Moscova, unde a făcut prima operație. Între anii 1993-2003 activează în calitate de medic chirurg de gardă la Centrul Republican de Microchirurgie, Spitalul Clinic Municipal de Urgență; asistent universitar (1994-1998), curs chirurgie operatorie și anatomie topografică la Universitatea Liberă Internațională din Moldova; lector superior la Catedra chirurgie operatorie și anatomie topografică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (1997-2004); conferențiar universitar la Catedra chirurgie operatorie și anatomie topografică USMF „N. Testemițanu” (2005-2008); șef al Centrului Republican de Microchirurgie (din 2003); conferențiar universitar Catedra urgențe medicale USMF „N. Testemițanu” (2009, cumul).

Domeniile de activitate științifică ale lui Anatol Calistru țin de microchirurgie, chirurgia plastică și reconstructivă, traumatismele aparatului locomotor.

A publicat peste 40 de lucrări științifice, inclusiv articole, teze, lucrări metodice: „Anatomia topografică a gambei”, „Contribuții în tratamentul ulcerului atonic plantar”, „Intervenții chi-

rurgicale pe vasele și nervii membrelor”, „Leziunile vaselor magistrale ale membrelor”, „Tratamentul leziunilor pachetelor vasculonervoase ale centurii scapulare”, „Tratamentul leziunilor vaselor magistrale ale membrelor” „Tratamentul chirurgical al maladiei Dupuytren”, „Sindromul canalului Guyon”, „Condiția de tratament urgent a fracturilor deschise, complicate cu leziuni de nervi periferici” etc.

Participă cu prelegeri la mai multe foruri internaționale: Congrese de Microchirurgie (România, Cluj-Napoca, Brașov, Timișoara, Iași, București); Tratamentul chirurgical al maladiei Dupuytren etc.

Este membru al Colegiului de redacție al revistei „Curierul medical”; membru al Asociației chirurgilor „Nicolae Anestiadi” și al Asociației Ortopezilor și Traumatologilor din Republica Moldova.

Bibliografie selectivă:

Borovic, Eduard. Sindrom de tunel cubital cu bloc de conducere pe fond de fractură marginală neconsolidată a trohlei humerusului. Caz clinic / Eduard Borovic, Andrei Uuncuță, Anatol Calistru // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2016. – Nr 3 (52). – P. 139-142.

Calistru, Anatol. Anatomia topografică a gambei / Anatol Calistru, V. Nacu // Îndrumări metodice către lecțiile practice la chirurgia operatorie și anatomia topografică. – Chișinău : [S. n.], 1994. – P. 24-26.

Calistru, Anatol. Complicație gravă tardivă a alungirii extremității cu aparatul Ilizarov / Anatol Calistru, Veniamin Golub // Analele științifice (Asociația Chirurgilor Pediatri Universitari din RM). – 2012. –

Nr XVI. – P. 70-71.

Calistru, Anatol. Contribuții în tratamentul ulcerului atonic plantar. Caz clinic / Anatol Calistru, Vasile Cojocaru // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2013. – Nr 3 (39). – P. 138-139.

Calistru, Anatol. Intervenții chirurgicale pe vasele și nervii membrelor / Anatol Calistru, I. Podubnâi // Îndrumări metodice către lecțiile practice la chirurgia operatorie și anatomia topografică. – Chișinău : [S. n.], 1994. – P. 29-32.

Calistru, Anatol. Întrebări stringente în chirurgia nervilor periferici în diferite traumatisme / Anatol Calistru, M. Corlăteanu, F. Gornea // Materialele Congresului VI al Ortopezilor și Traumatologilor din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2006. – P. 267-268.

Calistru, Anatol. Lambourile libere în plastia defectelor capului după înlăturarea bazaliomului / Anatol Calistru, V. Gânga // I Congres de Microchirurgie. – Cluj-Napoca : [S. n.], 1994. – P. 19.

Calistru, Anatol. Lambourile vascularizate antebrațiale în plastia defectelor tegumentare / Anatol Calistru, M. Corlăteanu, I. Șapovalov // Conferința a VII-a Națională a Ortopezilor-Traumatologi din Republica Moldova. – Bălți : [S. n.], 2004. – P.13-14.

Calistru, Anatol. Leziunile arterei poplitee în luxațiile de gambă / Anatol Calistru, M. Corlăteanu, Igor Șapovalov // Conferința a VIII-a Națională a Ortopezilor Traumatologi din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2005. – P. 39-41.

Calistru, Anatol. Leziunile vaselor magistrale ale membrelor / Anatol Calistru, M. Corlăteanu, I. Șapovalov // Materialele Congresului VI al Ortopezilor și Traumatologilor din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2006. – P. 269-270.

Calistru, Anatol. Tratatul chirurgical al defectelor tegumentare la nivelul degetelor membrului superior / Anatol Calistru, Igor Șapovalov [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2012. – Nr 3 (35). – P. 159-162.

Calistru, Anatol. Tratatul leziunilor pachetelor vasculo-nervoase ale centurii scapulare / Anatol Calistru, M. Corlăteanu, Igor Șapovalov // Archives of the Balkan Medical Union The XXX-th Balkan Medical Week. The First Congress of Emergency Medicine of the Republic of Moldova „Modern approaches in medicosurgical emergencies” : Vol. 1. – Chișinău : [S. n.], 2008. – P. 64-66.

Plastia defectului capului cu epiploon: revista literaturii și raportare de caz clinic / Anatol Calistru, Gheorghe Ghidirim, Igor Șapovalov [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2009. – Nr 2 (21). – P. 83-85.

Tratatul leziunilor vaselor magistrale ale membrilor / Anatol Calistru, Igor Șapovalov, Mihai Ciobanu [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2008. – Nr 1 (15). – P. 37-41.

Grosu, Dumitru. Anatol Calistru // Localitățile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 13 : Ș-Ti. – Chișinău : Draghiștea, 2015. – P. 218.

N.-M. Ș.

Baca DELEANU 1921-2005

Scriitoare, traducătoare și eseistă.

S-a născut la 12 mai 1921, Vadul-Rașcov, Șoldănești. A decedat la 5 octombrie 2005, la Chișinău. Soția poetului Liviu Deleanu.

A urmat studiile la Liceul de Fete din Soroca. A absolvit Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Moldova (1951).

Redactor literar la Televiziunea Națională a Republicii Moldova și la Editura „Lumina”.

Publică schițe, recenzii, articole în publicațiile: „Femeia Moldovei”, „Cultura”, „Nistrul”, „Tinerimea Moldovei”, „Literatura și arta” etc.

A fost autoare a numeroase cărți pentru copii și tineret, amintiri, critici literare.

Traducătoare din italiană, franceză și rusă. A tradus „Aventurile lui Cipollino” de Gianni Rodari, „Povești rușești” după Lev Tolstoi, „Povești din Roma” de Alberto Moravia, „Dragoste târzie” de Aleksandr Ostrovski, „Judecata” de Vladimir Tendreakov etc.

În amintirea poetului Liviu Deleanu, editează volumele de proză memorialistică „Carte pentru și despre tine” (1983), „Drumeția noastră”

(1992). Îngrijește mai multe volume antologice de poezie.

A fost membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Cartea „Aventurile lui Cipollino” a fost inclusă în Lista de onoare IBBY (2002). Diploma de onoare „Hans Christian Andersen” (2002).

Bibliografie selectivă:

Deleanu, Baca. Carte pentru tine și despre tine / Baca Deleanu ; prez. graf. : Genadi Horoleț. – Chișinău : Literatura Artistică, 1983. – 112 p. : il.

Deleanu, Baca. Drumeția noastră : Evocări / Baca Deleanu. – Chișinău : Hyperion, 1992. – 174 p.

Hoffmann, Ernst Theodor Amadeus. Spărgătorul de nuci și regele șoarecilor : Basm / Ernst Theodor Amadeus Hoffmann ; trad. din germ. de Baca Deleanu ; il. de V. Bulba. – Chișinău : Literatura Artistică, 1989. – 96 p. : il.

Rodari, Gianni. Aventurile lui Cipollino / Gianni Rodari ; trad. : Baca Deleanu ; il. : Iurie Simac. – Chișinău : Prut Internațional, 2000. – 160 p. : il. – (Cheița de aur).

Deleanu, Baca. În atelierul sculptorului Iurie Kanașin / Baca Deleanu // Moldova suverană. – 1998. – 3 oct. – P. 5.

Movilă, Boris. Deleanu, Baca / Boris Movilă // Femei din Moldova : Encicl. – Chișinău : Muzeum, 2000. – P. 95.

Țopa, Efimia. Deleanu, Baca / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 206-207.

N.-M. Ș.

Dimitrie BOGOS
1889-1946

Publicist, autor de studii cu caracter istoric, om politic și jurist român, originar din Basarabia. Personalitate prominentă a Basarabiei interbelice.

S-a născut la 14 iunie 1889, la Grozești, Lăpușna, în familia lui Dumitru, preot, și a Verei. A decedat la 14 mai 1946, la București.

Școala primară a făcut-o la Boldurești, județul Lăpușna. A absolvit Seminarul Teologic din Chișinău; Facultatea de Drept a Universității din Varșovia (1914) și Școala Militară din Petrograd.

Ca istoric s-a afirmat încă din studenție cu teza de licență „Statele Unite ale Europei”, susținută la Varșovia, pentru care numele lui a fost înscris pe lista celor mai merituoși absolvenți ai Universității și premiată de Senatul Universității.

Era de profesie avocat. Poședa limbile rusă și franceză.

A participat la înființarea Cercului studenților moldoveni „Trezirea” la Kiev și Odessa, fondat în 1908 de Daniel Ciugureanu, Ștefan Ciobanu, Alexei Mateevici, Simion Murafa, Ștefan Berechet etc., al cărui președinte a fost ales Daniel Ciugureanu.

Absolvind Școala de Ofițeri, a fost mobilizat în armata țaristă și a participat la Primul Război Mondial pe

frontul din Polonia și Țările Baltice. A luat parte activă la mișcarea națională din Basarabia (1917-1918).

A participat la lucrările Congresului Militarilor Moldoveni (1917). A fost desemnat de Sfatul Țării în funcția de șef de Stat Major al Armatei Moldovenești. După Unire, a fost prefect de Lăpușna (1918-1920), director la Interne pentru Basarabia și ministru al Basarabiei în guvernul Take Ionescu (1922).

A fost primar al Chișinăului (1931-1933), deputat în trei legislaturi în Parlamentul României, din partea Partidului Național Țărănesc. A fost președinte al Societății Ofițerilor din fosta armată a Republicii Democratice Moldovenești, președinte al Ligii Cetățenești, președinte al Societății Ziariștilor Profesioniști, membru de onoare în breasla ziariștilor.

A colaborat cu articole la diverse reviste și ziare: „Viața Basarabiei”, „România nouă”, „Cuvânt moldovenesc”.

În 1936 biografia lui a fost inclusă în ediția „International Reference Library and Political Parties in România” (Londra).

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a participat la eliberarea Basarabiei și a Transilvaniei de Nord (1941-1945).

Autor al unor studii cu caracter istoric: „La răspântie: Moldova de la Nistru în anii 1917-1918” (Chișinău, 1924, reproducere tot la Chișinău în 1998 și la Iași în 2017), „Să pașim pe calea înaintașilor”, „Basarabia și negocierile de la Riga” (1932).

Familia preotului Dumitru Bogos din Grozești a delegat trei membri care au colaborat cu Sfatul Țării și au contribu-

it direct la Unirea Basarabiei cu România: Dimitrie, Sergiu – membru al Societății „Deșteptarea” din Kiev, a îndeplinit funcția de curier între Sfatul Țării și Guvernul României aflat la Iași și Vladimir – liderul studențimii basarabene, la Kiev a reactivat Societatea basarabeană „Deșteptarea”. A fost membru al Sfatului Țării și a reprezentat aripa tânără a acestui prim parlament al Basarabiei.

A fost om cu merite deosebite, care și-a trăit viața numai pentru cauză, iar cauza lui a fost Basarabia.

Distins cu ordinele: „Sf. Ana”, „Sf. Stanislav” (pentru vitejie pe timpul când era ofițer în armata țaristă); „Regele Ferdinand”, clasa I; „Steaua României” în grad de Comandor; „Coroana României” în grad de Comandor; „Vulturul României” în grad de Ofițer; Medalia „Peleş”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 154; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 109.

Bibliografie selectivă:

Bogos, Dimitrie. La răspântie: Moldova de la Nistru în anii 1917-1918 / Dimitrie Bogos ; red. : Aurel Ștefanachi. – Iași : Tipo Moldova, 2017. – 143 p. – (România - Marea Unire, 1918-2018). Reproduce ediția din 1924 apărută la tipografia „Glasul Țării”, Chișinău.

Bogos, Dimitrie. Basarabia și negocierile de la Riga / Dimitrie Bogos // Viața Basarabiei. – 1932. – Nr 1. – P. 51-53.

Bogos, Dimitrie. Să pașim pe calea înaintașilor / Dimitrie Bogos // Viața Basarabiei. – 1932. – Nr 3. – P. 51-53.

Bogos, Dimitrie // Prezențe

basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea - prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. - Chișinău : Civitas, 2007. - P. 60-61.

Bogos-Manuilă, Nina. Date despre tatăl meu Dimitrie Bogos / Nina Bogos - Manuilă (manuscris).

Chiriac, Alexandru. Bogos, Dimitrie / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Țării : (1917-1918). - București : Editura Fundației Culturale Române, 2001. - P. 53-54.

Colesnic, Iurie. Bogos, Dimitrie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii / red.: Natalia Solonaru, Pavel Rotaru. - Chișinău : [S. n.], 2016. - P. 122-123.

Moraru, Pavel. Bogos, Dimitrie / Pavel Moraru // Revista de istorie a Moldovei. - 2007. - Nr 1. - P. 79-94.

Moraru, Pavel. Dimitrie Bogos / Pavel Moraru // Axa. - 2010. - Nr 18 (martie). - P. 13.
N.-M. Ș.

Petru JIREGHEA
1941

Pictor și profesor.

S-a născut la 15 mai 1941, la Hâjdieni, Orhei. Își face studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” (1959-1967), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău, licențiat cu lucrarea „Meșteri populari”, fiind achiziționată

de Muzeul Național de Arte Plastice din Chișinău.

A activat în calitate de pictor la Direcția comerț Chișinău (1965-1966), la Fondul plastic al Uniunii Artiștilor Plastici din orașul Bălți (1967-1968). Își continuă activitatea în calitate de pedagog la Școala de Pictură pentru copii „Alexei Șciusev” din Chișinău (din 1968).

Se lansează în pictură cu lucrarea „Flori”, care a însemnat debutul lui de artist (1968). A creat zeci de pânze care fac dovada unui viu interes față de lumea ce-l înconjoară. Tablourile: „Fusa”, „Clopotniță”, „Bătrân”, „Primăvară pe Aleea Clasicilor”, „Casă părintească” etc. tratează subiecte în spiritul tradițiilor populare. Lucrările: „Belșug”, „Cartofi”, „August”, „Viță de vie”, „Trandafiri pe fereastră”, „La culesul poamei”, „Sfințirea clopotniței”, „Curte țărănească” etc. sunt inspirate de realitățile satului natal. A mai pictat lucrările: „La Putna”, „Biserica din Tescani”, „Autoportret”, „Orașul vechi”, „Butuceni”, „Peisaj de iarnă”, „Piața Marii Adunări Naționale”, „Natură moartă”, „Mitropolie”, „Castani înfloriți”. A mai redat pe pânzele sale „Portretul lui Grigore Vieru” etc.

A participat la mai multe concursuri de pictură. Participă la edițiile Expoziției-Concurs „Saloanele Moldovei” (România - Republica Moldova). Este participant la mai multe tabere de creație internaționale: „Senej” (Moscova), „Dzintari” (Riga), „Tescani” (România) etc.

A organizat expoziții personale în țară și peste hotare.

Lucrările sale sunt achiziționate în colecțiile Muzeului Național de Arte Plastice din Chișinău, Muzeul de Artă din Bacău, Muzeul de Artă din Magnitogorsk, Moscova; în colecții particulare din Rusia, Germania, Israel, India, Austria etc.

Memburu al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Maestru în artă. Premiul Complexului Muzeal „Iulian Antonescu” din Bacău, pentru lucrarea „Paștele Blajinilor”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. - Chișinău, 2000. - P. 108; „Calendar Național 2011”. - Chișinău, 2010. - P. 109-110.

Bibliografie selectivă:

Jireghea, Petru. Bătrân : Colecție privată / Petru Jireghea // Akademos. - 2014. - Nr 2. - P. 69.

Jireghea, Petru. Biserica albă / Petru Jireghea // Akademos. - 2014. - Nr 2. - P. 88.

Jireghea, Petru. Butuc de poamă: Colecție privată / Petru Jireghea // Akademos. - 2014. - Nr 2. - P. 73.

Jireghea, Petru. Clopotnița / Petru Jireghea // Akademos. - 2014. - Nr 2. - P. 101.

Jireghea, Petru. Curte țărănească / Petru Jireghea // Saloanele Moldovei. - Bacău, 2002. - P. 18.

Jireghea, Petru. Dialog / Petru Jireghea // Bienala Internațională de pictură. - Chișinău, 2009. - P. 17.

Jireghea, Petru. Floarea-soarelui / Petru Jireghea // Akademos. - 2014. - Nr 2. - P. 32.

Jireghea, Petru. O dimineață de vară: Pictură / Petru Jireghea // Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2013 = Internațional Painting Biennial, Chisinau 2013 / coord. : Tudor Zbârnea ; fotogr. : Iurie Foca ; Muzeul Național de Artă al Moldovei ; Uniunea Artiștilor Plastici din

Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 122.

Jireghea, Petru. Paștele Blajinilor / Petru Jireghea // Saloanele Moldovei. – Chișinău, 2009. – P. 19.

Jireghea, Petru. Peisaj de iarnă / Petru Jireghea // Saloanele de toamnă 2005. – Chișinău, 2005. – P. 6.

Jireghea, Petru. Peisaj Zebra = „Zebra” Landscape / Petru Jireghea // Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2017 = International Painting Biennial, Chisinau 2017 ; autor concepție și coordonator : Tudor Zbârnea. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 146.

Jireghea, Petru. Portret : Pictură / Petru Jireghea // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом]. – Moscova : [S. n.], 2013. – P. 53.

Jireghea, Petru. Școala Șciusev, 2013 / Petru Jireghea // Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2015 = International Painting Biennial, Chisinau 2015. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 132.

Braga, Tudor. Petru Jireghea, umanism și „Explozii” în serii create / Tudor Braga // Akademos. – 2014. – Nr 2. – P. 142-145.

Colesnic, Iurie. Jireghea, Petru / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”: Ghid enciclopedic. – Chișinău: Museum, 2008. – P. 129.

Frunză, Valentina. Jireghea, Petru / Valentina Frunză // Personalități orheiene în domeniul culturii, artei și literaturii : Dicț. biobibliografic / alcăt. : Aliona Gudima ; red. : Valentina Frunză. – Chișinău : Pontos, 2008. – P. 197.

N.-M. Ș.

Stanislav GROPPA
1956

Medic neurolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, academician.

S-a născut la 15 mai 1956, în satul Verejeni, raionul Ocnița, într-o familie de cărturari. Tatăl a fondat școala medie din localitate, fiind director până la pensionare; mama a fost învățătoare.

A absolvit Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”, având parte de profesori-enciclopediști, precum: acad. Vasile Anestiade, Nicolae Testemițanu, Andrei Zorkin, Efim Muhin, Natalia Gheorghiu, Constantin Țăbârnă, Gheorghe Ghidirim, Andrei Banaru, Eugen Popușoi și reprezentanții școlii de neurologie autohtone: acad. Diomid Gherman, conferențiarul Mihai Casian, Boris Ianachevici, Vasile Rață ș. a.

A făcut doctoratul la Institutul de Medicină al Rusiei din Moscova, cu o clinică de mare performanță. Conducător i-a fost eruditul organizator al sistemului de sănătate, care a consolidat în jurul său o școală adevărată a științelor neurologice, academicianul Levon Badalean. La vârsta de 29 de ani (1985) devine doctor în științe medicale și prorector, la 35 – doctor habilitat (1991), iar la 39 de ani (1995) i se conferă titlul de profesor universitar.

În 1995 a fondat Catedra

neurologie și neurochirurgie la USMF, al cărei șef este. Puțin mai târziu, a creat Laboratorul de neurobiologie și genetică medicală pe care îl conduce și astăzi. În anii 1999-2008 a fost decanul Facultății de Perfecționare Continuă a Medicilor a USMF. În 2007 devine membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, în 2008 este ales academician-coordonator al Secției de științe medicale a Academiei de Științe a Moldovei, în 2012 – membru titular al AȘM. Din 2014 este vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei.

Este prorector pentru activitate de cercetare (USMF). Neurochirurg la Spitalul Clinic Municipal de Urgență din Chișinău. Director al Clinicii Neurologie, Neurochirurgie a Institutului de Medicină Urgentă.

În 2009 a fost înaintat de Partidul Comuniștilor la alegerile prezidențiale.

Sub îndrumarea sa au fost susținute 14 teze de doctor în științe medicale și trei – de doctor habilitat. Este deținător a 11 brevete de invenție.

A efectuat stagii peste hotare, colaborează cu savanți și instituții științifice din mai multe țări.

În cercetare este preocupat de trei direcții principale: accidentul vascular cerebral, epilepsia și durerea.

Referitor la prima direcție de cercetare, accidentul vascular cerebral, a făcut un studiu internațional destinat elucidării factorilor de risc în bolile cerebrovasculare (BCV), intitulat „VITATOPS study”. Lucrarea a fost coordonată de profesorul Graeme Hanky de la University of Western Australia. Fiind un studiu transcontinental care a durat mai bine de cinci ani,

după observațiile asupra bolnavilor de AVC, a elaborat o schemă de tratament.

Prin această lucrare în republică au fost aprofundate cunoștințele despre spectrul factorilor de risc și s-a pus baza inițierii programului național de prevenire și combatere a acestei maladii.

În ceea ce privește epilepsia, aceasta a fost calificată ca o problemă care poartă un caracter medico-biologic, social, cultural și legal. A cercetat diverse forme de dereglare a cunoștinței și mecanismele cerebrale care contribuie la apariția unor asemenea dereglări. Cercetarea a fost efectuată în baza unui acord de colaborare cu câteva clinici universitare de elită din Europa: clinica universitară din Geneva, Elveția, Institutul regal de neurologie din Marea Britanie, Centrul de epileptologie din Bielfeld, Germania ș.a.

Durerea, ca direcție de cercetare, este nouă în tratarea savantului, în contextul durerii acute, problemă devenită stringentă odată cu dezvoltarea civilizației umane, tehnologizarea societății și apariția diverselor calamități naturale. Aspectele neurobiologice ale acestui proces constituie un câmp de preocupare constantă a sa și a colectivului pe care îl conduce, rezultate în mai multe lucrări.

A publicat peste 450 de lucrări, inclusiv 9 monografii; 5 manuale. Este autorul programelor de perfecționare a medicilor, a programelor de pregătire prin rezidențiat.

A participat la Congresul Mondial de Neurologie care a avut loc în Maroco, unde Societatea națională de neurologie a fost acceptată ca parte componentă a Societății mondiale de neurologie.

Totodată, a inițiat câteva proiecte de colaborare cu universitățile din Geneva (Elveția) și Chiel (Germania).

Cercetările efectuate în comun cu discipolii săi i-au permis să fondeze Școala Științifică Neurologia Stărilor Acute și Neurogenetică, recunoscută pe arena internațională. A lucrat la Programul național de organizare și evaluare a serviciului de epileptologie din republică.

Este membru al mai multor societăți internaționale, inclusiv al Consiliului național de boli cerebrovasculare din SUA; profesor al Academiei Europene de Epileptologie; cofondator și membru al Academiei Internaționale de Neurologie; membru al Academiei Europene de Neurologie și al Academiei Americane de Neurologie. Este membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România. Este fondator și președinte al Ligii de Combatere a Epilepsiei din Moldova, președintele Societății de Luptă contra Bolilor Vasculare Cerebrale, vicepreședinte al Societății de Neurologie din Moldova. Este membru al colegiului de redacție al mai multor reviste naționale și internaționale. Profesor invitat la mai multe universități din lume. Este membru a numeroase Comitete științifice naționale și a celor internaționale.

În 2010 a obținut trei medalii: una de bronz – Concursul internațional de la Seul, una de argint – Salonul Internațional de Inventică de la Geneva și una de aur – Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului din România.

În 2009 i s-a conferit Ordinul „Gloria Muncii”

Mai deține și titlul de om emerit, Medalia „Nicolae Testemițanu”, Ordinul „Cuviosul Paisie Velickovski”, Medalia „Nicolae Milescu Spătarul” a AȘM.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 157-158.

Bibliografie selectivă:

Abordarea accidentului vascular cerebral la copil / Mariana Sprincean, Svetlana Hadjiu, Cornelia Călcii [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 4 (80). – P. 64-69.

Chelban, Viorica. Genetic and phenotypic characterization of NKX6-2-related spastic ataxia and hypomyelination / Viorica Chelban, M. Alsagob, Stanislav Groppa // European journal of neurology. – 2020. – Nr 2 (27). – P. 334-342.

Ciobanu, Natalia. Metabolic syndrome as a risk factor for ischemic stroke / Natalia Ciobanu, Stanislav Groppa // Moldovan medical journal. – 2017. – Nr 1 (60). – P. 20-21.

Ciobanu, Natalia. Rolul metabolitelor oxidului de azot în AVC ischemice la pacienții cu sindrom metabolic / N. Ciobanu, S. Groppa, V. Pantea // Akademos. – 2018. – Nr 2. – P. 48-54.

Ciobanu, Natalia. Study of carotid artery changes in patients with ischemic stroke and metabolic syndrome / Natalia Ciobanu, Stanislav Groppa // Curierul medical. – 2016. – Nr 5 (59). – P. 14-19.

Evaluarea particularităților de răspândire a accidentelor vasculare cerebrale în Republica Moldova / Vladimir Bernic, Stanislav Groppa, Grigore Friptuleac [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 1 (53). – P. 29-32.

Gasnaș, Alexandru. Neuroplasticitatea cerebrală în accidental vascular cerebral / Alexandru Gasnaș, Stanislav

Groppa // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 2 (47). – P. 100-107.

Gasnaș, Alexandru. Stimularea magnetică transcraniană în tulburări de conștiință / Alexandru Gasnaș, Stanislav Groppa, Diana Pirvu // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 2 (47). – P. 94-100.

Groppa, Stanislav. Direcțiile științifice în patologiile virale / Stanislav Groppa // Simpoziul științific online dedicat pandemiei COVID-19 (AȘM). – 2020. – 28 apr.

Particularitățile clinico-evolutive ale epilepsiei în sarcină și naștere / Stanislav Groppa, Diana Hovanscaia, Anatol Serbenco, Natalia Stoianov [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2018. – Nr 3 (79). – P. 62-66.

Pîrțac, Ion. Aspecte ale neuroplasticității cerebrale induse de kinetoterapie combinată cu stimulare magnetică transcraniană la pacienții cu AVC ischemic acut / Ion Pîrțac, Serghei Danail, Stanislav Groppa // Știința culturii fizice. – 2019. – Nr 33 (1). – P. 150-156.

Spontaneous intracerebral supratentorial hemorrhage : general aspects and updates in surgical treatment / Eugeniu Condrea, Valeriu Timirgaz, Natalia Rotaru [et al.] // Curierul medical. – 2016. – Nr 1 (59). – P. 41-53.

Stanislav Groppa : „Pentru tata, medicul era pe lângă sfinți” [interviu] / Stanislav Groppa ; a intervievat : N. Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/stanislav-groppa-pentru-tata-medicul-era-pe-langa-sfinti-23273.html> (accesat : 8.06.2020).

Ababii, Ion. Medicina – vocație și destin : Academicianul Stanislav Groppa la 60 de ani / acad. Ion Ababii, acad. Gheorghe Duca // Akademos. – 2016. – Nr 2. – P. 176-177.

Grosu, Aneta. De ziua sa, Stanislav Groppa refuză să comenteze decizia sa de a candida la funcția de președinte al R. Moldova, din partea unui grup de deputați PCRM / Aneta Grosu [Resursă electronică] // <https://www.zdg.md/editia-print/stiri-vechi/de-ziua-sa-stanislav-groppa-refuza-sa-comenteze-decizia-sa-de-a-candida-la-functia-de-presedinte-al-r-moldova-din-partea-unui-grup-de-deputati-pcrm/> (accesat : 8.06.2020).

Roibu, Nicolae. Stanislav Groppa : „Studiez problema durerii ca simptom al maladiilor de urgență” / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/stanislav-groppa-studiez-problema-durerii-ca-simptom-al-maladiilor-de-urgenta-32423.html> (accesat : 8.06.2020).

T. L.

Ipolit STRÂMBU
1871 – 1934

Pictor. Reprezentant al impresionismului românesc.

Cu variantele de nume Hipolit, Strâmbescu, Strâmbulescu, renumitul pictor s-a născut la 18 mai 1871, în satul Bratilovu, lângă Baia de Aramă, județul Mehedinți. S-a stins din viață la 31 octombrie 1934, la București.

Fiu de mocani fără multă stare. Școala a făcut-o în satul Mărășești, centru de comună, cu preotul Lungu-

lescu. Pictându-și dascălul la școală, acesta, văzându-i desenul, l-a încurajat să deseneze.

Urmează Gimnaziul Real la Turnu-Severin. Din 1889 până în 1895 a urmat gimnaziul Real și Școala de Arte Frumoase de la București cu Theodor Aman și cu G.D. Mirea. E medaliat chiar de la prima apariție în public, în 1895, la Expoziția artiștilor în viață. În 1896 obține, prin concurs, o bursă la Munchen. Așadar, în perioada următoare, din 1896 până în 1900, urmează cursurile Academiei Regale Bavareze de Arte Plastice din München, cu Karl Marr.

În 1900 a participat, cu trei lucrări, la Expoziția Universală de la Paris, unde stă mai multe luni.

Întors în țară în 1901, devine pentru mulți ani profesor de pictură și desen la Școala de Arte Frumoase de la București, pe care a și condus-o pe vremea ocupației germane, timp de doi ani, 1917 și 1918. A fost unul dintre profesorii de la Școala de Pictură de la Baia Mare. A fost profesor un timp la Gimnaziul Real din Craiova.

Autor al unor cărți de pedagogie și tehnica picturii și a desenului. Membru fondator al Societății Tinerimea Artistică (împreună cu Ștefan Luchian, Constantin Artachino, Nicolae Vermont). Timp de 30 de ani a luat parte regulat la expozițiile societății pe care a inițiat-o. A fost un timp secretar al Tinerimii Artistice. A luat parte la organizarea Muzeului Național de Artă Populară. A contribuit la revitalizarea

coloniilor artistice de la Baia Mare. A organizat cursuri se-rale de pictură și a pus bazele unei școli de artă decorativă.

În anii 1919, 1920 și 1921 a fost conducătorul și profesorul grupurilor studențești din București și Iași care au colonizat pe timpul verii (iunie-septembrie) Centrul Artistic Baia Mare. Aici pictorul a realizat un număr mare de lucrări (mai mult uleiuri pe carton), remarcându-se prin modul original de redare a peisajului natural și a celui citadin băimărean al timpului.

Pictura din tinerețe a fost influențată de Nicolae Grigorescu. Până în 1907 a adoptat o tematica semănătoristă marcată de culori vii, sub influența lui Grigorescu. După 1907 a preferat peisajul.

În 1913, alături de câțiva pictori, se numără printre „descoperitorii” Balcicului. Pe Coasta de Argint a fost printre inițiatorii peisajului de influență impresionistă.

A participat la expoziții în străinătate: Venetia – 1924, Paris – 1925.

A fost prezent cu un număr impresionant de expoziții în viața artistică bucureșteană.

Creația sa este bogată și variată ca genuri: portrete, peisaje, scene de gen, compoziții alegorice.

Din lucrări: „Două prietene”, „Femei cosând”, „Visare” (1919), „Femeie cu umbrela”, „Umbrela roșie”, „După-amiază de vară”, „La lucru în grădină”, „Doi copii”, „În grădină”, „Lectură în grădină” (1928), „Fetiță cusând”, „Pe gânduri”, „Țărancă cosând”, „Țărancuță”, „În curte la țară”, „În familie”, „La terasă” etc.

În ultimii ani de viață a

fost marginalizat, stilul său de pictură fiind considerat învechit. A plecat din viață aproape uitat de contemporanii lui.

Bibliografie:

Strâmbu, Ipolit. Cochetărie // Artmark. Investments of passion : Licităția Internațională România - Republica Moldova . Nr 6 / Vladimir Bulat. – București : Galerile Artmark, 2012. – P. 144.

Strâmbu, Ipolit. La terasă // Artmark. Investments of passion : Licităția Internațională România - Republica Moldova . Nr 6 / Vladimir Bulat. – București : Galerile Artmark, 2012. – P. 126.

Strâmbu, Ipolit. Pe gânduri // Artmark. Investments of passion : Licităția Internațională România - Republica Moldova . Nr 6 / Vladimir Bulat. – București : Galerile Artmark, 2012. – P. 66.

Ipolit Strâmbu (1871-1934) [Resursă electronică] // <https://tablouriromanesti.ro/ipolit-strambu/> (accesat : 27.05.2020).

Ipolit Strâmbu (Strambulescu) (1871-1934) [Resursă electronică] // <https://www.zf.ro/ziarul-de-duminica/ipolit-strambu-strambulescu-1871-1934-2991260> (accesat : 27.05.2020).

Ipolit Strâmbu – artistul lunii aprilie 2019 [Resursă electronică] // <https://www.nicolhellen.com/l/ipolit-strambu-artistul-lunii-aprilie-2019/> (accesat : 27.05.2020).

Ipolit Strâmbu (18 mai 1871 – 31 octombrie 1934), pictor român [Resursă electronică] // <https://g1b2i3.wordpress.com/alexandru-ciucurencu-pictor-roman/ipolit-strambu18-mai-1871-31-octombrie-1934-pictor-roman/> (accesat : 27.05.2020).

Negrean, Ioan Angel. Ipolit Strâmbu, Visare (1919) / Ioan Anghel Negrean [Resursă electronică] // <http://www.mu-zartbm.ro/ipolit-strambu-visare-1919/> (accesat : 27.05.2020).

Octavian, Tudor. Strambules-

cu (Strambu) Ipolit / Tudor Octavian [Resursă electronică] // <http://artindex.ro/2012/05/16/strambulescu-strambu-ipolit-2/> (accesat : 27.05.2020).

T. L.

Vadim COJOCARU
1961

Economist, profesor universitar, doctor în economie, politician, deputat în Parlamentul Republicii Moldova (2009-2014).

S-a născut la 19 mai 1961, la Bărboieni, Nisporeni. După absolvirea școlii medii de cultură generală, este admis la Universitatea de Stat din Moldova, la Facultatea Economia Comerțului și Merceologie, a cărei licențiat devine în 1982. Își începe cariera profesională în calitate de asistent la Catedra economia, organizarea și gestiunea comerțului, Universitatea de Stat din Moldova, apoi își face studiile post-universitare la Universitatea de Stat din Kiev (Ucraina), cu tema „Problemele economice ale restructurării” (1989-1990). În perioada 1988-1991 face studii de doctorat la Universitatea de Stat din Moldova, Catedra economia, organizarea și gestiunea comerțului. În 1992 susține cu succes teza de doctor în științe economice cu titlul „Stimularea activității angajaților în unitățile de comerț a întreprinderilor

industriale”. Obține titluri științifice și științifico-didactice: conferențiar universitar, Catedra management general (1995); profesor universitar, Catedra management (2003); cercetător asociat, gradul I, Institutul Național de Cercetări Economice, Academia Română (2004).

A activat în calitate de asistent la Catedra economia, organizarea și gestiunea comerțului, Universitatea de Stat din Moldova (1982-1991); prodecan al Facultății Management, ASEM (1992-1993); șef Catedră economie și management, decan al Facultății Management și Marketing, Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova (1993-1994); decan al Facultății Management, ASEM (1994-2001); prorector cu activitate științifică și relații externe ASEM (2001-2009); redactor-șef la revista „Economică”, fondator ASEM (2001-2009). Din 2015 și-a preluat activitatea de prorector cu activitate științifică și relații externe a ASEM, deținând această funcție până în 2017. În prezent activează în calitate de profesor universitar la Departamentul management al ASEM.

A realizat mai multe stagii peste hotarele țării: „Mecanisme de funcționare a economiei de piață” la Academia de Management din Rusia (Moscova) (1991); „Managementul și marketingul în economia de piață”, ELKE-PA Atena, Grecia (1992); „Marketing internațional” la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, România (1993); „Business Administration”, University of Nebraska at

Omaha, SUA (1994); „Management și marketing universitar”, Universitatea Pierre Mendes, Grenoble, Franța (2002, 2005).

Participant la peste 50 de conferințe științifice naționale și internaționale desfășurate în orașele București, Sibiu, Galați, Iași, Târgoviște, Brașov, Moscova, Kiev, Cracovia, Sviștov, Barcelona.

Participant la diverse teme de cercetare: „Perfecționarea structurilor organizatorice la întreprinderile de comerț din Republica Moldova”, contractul Ministerului de Comerț (1982-1985); „Elaborarea modelului managerial pentru întreprinderile din Republica Moldova la etapa de tranziție la economia de piață”, contractul Ministerului de Economie (1995-1996); Elaborarea „Contractului Managerului”, Contract cu Ministerul de Economie (1997); Proiectul „Acreditarea și Asigurarea Calității Învățământului Superior în Republica Moldova”, Tempus / Tacis Project UM_JEP 22211-2001 (2002); Elaborarea strategiilor de dezvoltare a instituțiilor de învățământ superior, ASEM (2002-2003); Contract de servicii de cercetare – dezvoltare AȘM „Participarea la elaborarea setului de scenarii privind Sistemul de Cercetare – Inovare din Republica Moldova și identificarea viziunii strategice, pe care se vor întemeia viitoarele politici publice și programe” (2013).

Rezultatele cercetărilor au fost sintetizate în circa 80 de publicații: manuale, lucrări metodico-științifice și un certificat de inovator: „Mereuță

Ion, Șargu Lilia, Cojocaru Vadim, Mereuță Roman, Tcacenco Ecaterina. Metoda și tehnologiile de dezvoltare a negocierilor în parteneriatul public privat și de comerț: certificat de inovator nr. 4867 din 14.06.2010”. A pregătit 13 doctori în științe economice.

În perioada 2007-2014 este președinte al Comisiei economice din Consiliul Municipal Chișinău (2007-2009), deputat în Parlamentul Republicii Moldova, vicepreședinte (2009-2014), vicepreședinte al Comisiei economice, buget și finanțe (2010-2014).

Cavaler al „Ordinului de Onoare” (2015).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 160-161.

Bibliografie selectivă:

Cojocaru, Vadim. Educația în abordare economică / Vadim Cojocaru, Călin Făuraș. – Chișinău : ASEM, 2006. – 266 p.

Organizarea și desfășurarea activității de cercetare în cadrul ASEM : Anul 2016 / Academia de Științe a Moldovei ; Academia de Studii Economice a Moldovei ; coord. : Vadim Cojocaru. – Chișinău : ASEM, 2016. – 137 p. ; tab., fig.

Raport privind activitatea științifică și inovațională în anul 2015 / Academia de Științe a Moldovei ; Academia de Studii Economice a Moldovei ; coord. : Vadim Cojocaru. – Chișinău : ASEM, 2016. – 142 p.

Cojocaru, Vadim. Managerul și căile de perfecționare ale comportamentului managerial / Vadim Cojocaru // Economie și sociologie. – 2018. – Nr 3. – P. 37-44.

Cojocaru, Vadim. The Manager and Ways of Perfecting Managerial Behavior / Vadim Cojocaru, Florin-Ioan Bretan // Univers strategic : Revista de

studii strategice interdisciplinare și de securitate. – București, 2018. – Anul IX, Nr 2 (34). – P. 68-81.

Cojocaru, Vadim. Tipologia stilurilor de conducere și influența lor asupra eficienței organizației / Vadim Cojocaru, Florin-Ioan Bretan // Studia Universitatis. Seria științe exacte și economice: Matematică. Informatică. Economie. – 2018. – Nr 2 (112). – P. 125-131.

Silvia Ghinculov

Andrei SAHAROV
1921 – 1989

Fizician, doctor în fizică, academician, disident și militant pentru drepturile omului.

A rămas în istorie ca un simbol al curajului, pentru că a înfruntat unul dintre cele mai dure sisteme opresive. Unul dintre cei mai importanți savanți sovietici în domeniul fizicii nucleare.

S-a născut la 21 mai 1921, la Moscova. S-a stins din viață la 14 decembrie 1989. Tatăl său, Dmitrii Ivanovici Saharov, era un cunoscut profesor de fizică și autor de manuale, cărți de exercițiu și lucrări de știință populară. Mama, Ecaterina Alexeevna Saharova, născută Sofiano, era de origine grecească. Primele lecții le-a avut acasă. A absolvit școala cu distincție în 1938. În același an a fost

înmatriculat la Universitatea de Stat din Moscova, Facultatea de Fizică. A finalizat studiile cu distincție în 1942, când, din cauza războiului, fusese evacuat la Ashkhabad. În vara și toamna anului 1942 a locuit câteva săptămâni la Kovrov, unde fusese trimis la muncă după absolvire. În septembrie 1942 a fost trimis la o fabrică mare de muniții de pe Volga, unde a lucrat ca inginer și inventator până în 1945. La fabrică a făcut o serie de invenții în domeniul controlului producției. În 1944, în timp ce încă lucra la fabrică, a scris câteva articole științifice despre fizica teoretică, pe care le-a trimis la Moscova pentru apreciere și comentarii. Acestea n-au fost niciodată publicate, dar i-au oferit încredere în sine.

În 1945 s-a întors la Moscova, unde a început studiile de doctorat, la Institutul de Fizică „P.N. Lebedev”, Secția fizică, al Academiei de Științe a URSS, conducător științific – marele fizician teoretic, Igor Evghenievici Tamm. Doi ani mai târziu, în 1947, a finalizat teza de doctor în care examina măsurarea optică a temperaturii descărcărilor electrice și a susținut-o. În paralel, a început să predea fizica la Institutul Energetic din Moscova. În 1948, Igor Tamm l-a inclus pe A. Saharov în grupul creat pentru construirea bombei cu hidrogen. Din aceeași perioadă (1945-1948) datează elaborarea câtorva idei fundamentale în domeniul reacțiilor nucleare: reactorul magnetic (1950), cataliza muonică a reacțiilor de sinteză (1948), folosirea radiațiilor laser pentru încălzirea

deuteriului. În 1948, Saharov a inițiat ideea creării câmpurilor magnetice supraintense cu folosirea energiei exploziilor. În 1950, împreună cu Tamm, au elaborat o lucrare privind reacția termoneucleară controlată (reacția termoneucleară a izotopilor de hidrogen pentru producerea de energie electrică sau pentru producerea de combustibil pentru reactoarele nucleare). Un an mai târziu, la inițiativa sa, au început experimentele asupra construcției generatoarelor magnetice implozive (dispozitive prin care reacțiile chimice sau nucleare sunt transformate în energie de câmp magnetic).

A fost inventator al bombei cu hidrogen, testate la 12 august 1953. Ca urmare, a fost ales membru al Academiei de Științe a Uniunii Sovietice. În 1961 s-a opus planului lui Hrușciiov de a face un test atmosferic cu o bombă termoneucleară, invocând frica răspândirii de material radioactiv. Bomba a fost, în final, testată în octombrie 1961.

Preocupat de efectele descoperirii sale asupra viitorului omenirii, el a încercat să sensibilizeze opinia publică în legătură cu pericolele cursei pentru înarmare nucleară. Eforturile sale s-au bucurat parțial de succes, odată cu semnarea, în 1963, a Tratatului de interzicere a testelor nucleare. În 1965 a publicat prima lucrare în domeniul cosmologiei, în care a explicat formarea stelelor și galaxiilor prin fluctuațiile cuantice ale câmpului gravitațional. În 1967 a emis o idee despre elasticitatea Universului și a explicat asimetria materiei

antimaterie în Univers.

În anul 1968 a publicat o lucrare intitulată „Considerații asupra progresului, coexistenței pașnice și libertății intelectuale”, despre responsabilitatea oamenilor de știință în menținerea păcii mondiale. În urma publicării acestei lucrări, Andrei Saharov a fost înlăturat din proiectele secrete de cercetare ale Uniunii Sovietice. În același an el a protestat împotriva intervenției militare sovietice din Cehoslovacia, care a pus capăt Primăverii de la Praga. A continuat să ia poziție împotriva încălcării drepturilor omului din Uniunea Sovietică. Din vara anului 1969 a început a lucra din nou la Institutul de Fizică „P. N. Lebedev”, unde și-a făcut doctoratul și și-a început activitatea științifică.

În 1970 a fost cofondator al Comitetului pentru apărarea drepturilor omului și a victimelor proceselor politice. A încercat să elibereze disidenții din țara sa, devenind unul dintre cei mai curajoși critici ai regimului și un simbol al luptei împotriva negării drepturilor fundamentale. În 1975 eforturile i-au fost răsplătite prin decernarea Premiului Nobel pentru pace.

În 1980 a protestat împotriva intervenției sovietice din Afganistan, iar acest lucru l-a infuriat pe dictatorul sovietic Leonid Brejnev. Astfel, a fost exilat de acesta în Gorki, azi Nijni Novgorod, ca pedeapsă, dar și cu scopul de a-i limita contactele cu străinii. Acolo a aflat că Parlamentul European avea intenția de a crea un premiu pentru li-

bertatea de gândire care să îi poarte numele. Exilul său a durat șase ani. În 1986 Mihail Gobaciov a decis să îi ridice pedeapsa. S-a întors în Moscova, unde și-a reluat activitatea științifică și politică. În 1989 a fost ales membru al parlamentului, unde a propus abrogarea articolului 6 din Constituția Sovietică, ce consacra rolul conducător al Partidului Comunist.

Este de 3 ori Erou al Muncii Socialiste (1953, 1955, 1962), Laureat al Premiilor Lenin (1956) și Stalin (1953) (anulate în 1980), Prix mondial Cino Del Duca (1974), Medalia „Elliot Cresson” (1985).

A se vedea și articolul din Calendar Național 2006. – Chișinău, 2005. – P. 161-162.

Bibliografie:

Saharov, Andrei. Memorii. Vol. 1 / Andrei Saharov ; trad. : Paul Tumanian și Nicolae Vrublevschi ; ed. îngrij. de Gabriela Russo și Răzvan Petrescu ; pref. : Mihai Botez. – București : Litera, 1996. – 472 p.

Saharov, Andrei. Memorii. Vol. 2. Gorki, Moscova, Mai departe, Pretutindeni... / Andrei Saharov ; trad. : Nicolae Vrublevschi ; ed. îngrij. de Răzvan Petrescu. – București : Litera, 1996. – 410 p.

Andrei Sakharov and human rights. – Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2010. – 193 p.

Андрей Дмитриевич : Воспоминания о Сахарове / ред.-сост. : Т. И. Иванова. – Москва : Изд. центр „Терра” : Газ. „Кн. Обозрение”, 1990. – 367 p.

Боннэр, Елена. Постскриптум : Книга о горьковской ссылке / Елена Боннэр. – Москва : СП „Интербук”, 1990. – 334 p.

Andrei Saharov : neliniște și speranță : [expoziție dedicată

lui A. Saharov] [Resursă electronică] // https://www.nationalmuseum.md/ro/exhibitions/andrei_saharov_neliniste_si_speranta/ (accesat : 3.06.2020).

Andrei Dmitrievici Saharov (1921-1989) // 100 laureați ai Premiului Nobel / Serghei Musskii ; trad. : Mariana Streșna. – București : Euro Press, 2008. – P. 158-161.

Andrei Saharov – personalitatea care a inspirat premiul [Resursă electronică] // <https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/ro/home/andrei-sakharov.html> (accesat : 3.06.2020).

Andrei Sakharov [Resursă electronică] // <https://www.nobelprize.org/prizes/peace/1975/sakharov/biographical/> (accesat : 3.06.2020).

Gavril, Ionela. O personalitate pe zi : fizicianul Andrei Saharov / Ionela Gavril [Resursă electronică] // <https://www.agerpres.ro/documentare/2019/12/14/o-personalitate-pe-zi-fizicianul-andrei-dmitrievici-saharov--420016> (accesat : 3.06.2020).

Pădurean, Bianca. Pagina de istorie: Saharov, savantul sovietic care s-a opus sistemului / Bianca Pădurean [Resursă electronică] // <https://www.rfi.ro/politica-116930-pagina-de-istorie-saharov-savant-sovietic-opus-sistem> (accesat : 3.06.2020).

Popușoi, Liliana. Andrei Saharov între „Neliniște și Speranțe” : [expoziție dedicată moștenirii lui Andrei Saharov la Muzeul Național de Istorie și Arheologie] / Liliana Popușoi // Flux continuu. – 2011. – 18 febr. – P. 8.

Stan, Marius. Andrei Saharov, ancoră morală a mișcării disidente sovietice / Marius Stan [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/blog-marius-stan/30391017.html> (accesat : 3.06.2020).

T. L.

Liviu VOLCONOVICI
1956

Specialist în domeniul electricității și automatizării agriculturii, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 21 mai 1956, la Plopi, Dondușeni.

În perioada 1963-1971 a studiat la Școala medie din satul Corbu, Dondușeni. Urmează studiile la Școala medie Feroviară Nr. 4 din Bălți (1971-1973). Din 1973 până în 1978 și-a continuat studiile la Institutul Politehnic „Serghei Lazo” din Chișinău, Facultatea de Energetică (actualmente Universitatea Tehnică a Moldovei), după care a urmat studiile, la Institutul de cercetări științifice în domeniul electricității agriculturii din orașul Moscova (Rusia) (1983-1987). Urmează studiile de doctorat, susținerea tezei de doctor în științe tehnice, la Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Electricității Agriculturii din orașul Moscova (Rusia), specialitățile: mecanizarea agriculturii, electricizarea agriculturii (1984-1987), apoi susținerea tezei de doctor habilitat în științe tehnice, la Universitatea Agrară de Stat din Republica Moldova, specialitățile: mecanizarea agriculturii, electricizarea

agriculturii (1997).

A activat la Institutul de Proiectare „Chișinev Gor Proiect” (1978-1983). Activitatea profesională și-a început-o în 1987, la Institutul Politehnic „Serghei Lazo” din Chișinău. Din anul 1990 și până în 1997 a ocupat funcția de prodecan la Universitatea Agrară de Stat din Moldova; șef Direcție generală în cadrul Ministerului Agriculturii și Industriei Prelucrătoare (1998-2003); profesor universitar la Catedra electricizarea și automatizarea mediului rural, a Universității Agrare de Stat din Moldova și conducătorul laboratorului de cercetări științifice Ecologia prima (2003-2016). A fost rector interimar, apoi rector al Universității Agrare de Stat din Republica Moldova (2017). Din ianuarie până în septembrie 2018 este ministru al Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova.

Este autor a peste 100 de lucrări științifice publicate, inclusiv: 10 monografii, un manual, 17 brevete de invenție, peste 100 de articole științifice: „Răcirea laptelui cu aplicarea frigului natural și artificial”, „Starea actuală, programe și tehnologii în domeniile industriei prelucrătoare și energetic a Republicii Moldova”, „Analiza complexă a proceselor tehnologice automatizate de răcire a laptelui, eficiente din punct de vedere energetic”, „Имитационные методы определения эффективности биотехнических систем”, „Методика определения оптимальных сроков хранения фруктов и овощей с применением

ем естественного и искусственного холода”, „Определение эффективности при модернизации биотехнических систем с учётом ситуации экономического риска” etc.

Bibliografie selectivă:

Volconovici, Liviu. Răcirea laptelui cu aplicarea frigului natural și artificial / Liviu Volconovici, Victor Crețu. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2009. – 245 p.

Volconovici, Liviu. Starea actuală, programe și tehnologii în domeniile industriei prelucrătoare și energetice ale Republicii Moldova / Liviu Volconovici, Mihai Cernei, O. Baban. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2004. – 234 p. : fig., tab.

Analiza complexă a proceselor tehnologice automatizate de răcire a laptelui, eficiente din punct de vedere energetic / Liviu Volconovici, Mihail Cușnir, Augustin Volconovici [et al.] // Inginerie agrară și transport auto : Materialele Simpozionului Științific Internațional „Realizări și perspective în ingineria agrară și transport auto”, dedicat aniversării a 85 de ani de la fondarea Universității Agrare de Stat din Moldova : Vol. 51. – Chișinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2018. – P. 374-381.

Trends and Risks in the Natural Gas Supply of the Republic of Moldova / Liviu Volconovici, Mihai Cernei [et al.] // Problemele energeticii regionale. – 2019. – Nr 1-3 (42). – P. 94-114.

Volconovici, Liviu. Un aport deosebit în dezvoltarea științei zootehnice : Vladimir Radionov - la 70 de ani de la naștere / Liviu Volconovici, Ion Buzu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2019. – Nr 3 (339). – P. 170-172.

Волконович, Ливиу. Исследования измерительного преобразователя тока как

источника сигнала аварийной перегрузки асинхронного электродвигателя / Ливиу Волконович, Вячеслав Шаповалов // *Energetica Moldovei. Aspecte regionale de dezvoltare.* – Chişinău : Institutul de Energetică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, 2016. – P. 406-408.

Имитационные методы определения эффективности биотехнических систем / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Energetica Moldovei. Aspecte regionale de dezvoltare.* – Chişinău : Institutul de Energetică al Academiei de Ştiinţe a Moldovei, 2016. – P. 409-412.

Исследование временных режимов работы системы электрооборудования звеньев технологической линии обработки молока с энергосберегающей технологией / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Cadastru şi drept* : Vol. 46. – Chişinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2016. – P. 251-255.

Исследование материальных потоков технологической линии обработки молока с энергосберегающей технологией / Ливиу Волконович, Леонид Малай, Александр Попа [et al.] // *Cadastru şi drept* : Vol. 46. – Chişinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2016. – P. 247-250.

Исследование ущербов при отказах системы электрооборудования технологических линий обработки молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Cadastru şi drept* : Vol. 46. – Chişinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2016. – P. 262-265.

Комплексный анализ автоматизированных энергосберегающих технологических процессов для охлаждения молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Ştiinţa agricolă.* – 2017. – Nr 2. – P. 92-99.

Математическая модель и производственные испытания установок сезонного действия для охлаждения молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Ştiinţa agricolă.* – 2016. – Nr 1. – P. 126-133.

Методика определения оптимальных сроков хранения фруктов и овощей с применением естественного и искусственного холода / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Inginerie agrară şi transport auto : Materialele Simpozionului Ştiinţific Internaţional „Realizări şi perspective în ingineria agrară şi transport auto”, dedicat aniversării a 85 de ani de la fondarea Universităţii Agrare de Stat din Moldova* : Vol. 51. – Chişinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2018. – P. 382-386.

Методика разработки унифицированной системы электрооборудования энергосберегающих технологических линий обработки молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Ştiinţa agricolă.* – 2015. – Nr 1. – P. 87-95.

Модель и принципы биотехнологического мониторинга производства молока на учебно-экспериментальном комплексе ГАУМ / Ливиу Волконович, Анатолий Дайку [et al.] // *Inginerie agrară şi transport auto : Materialele Simpozionului Ştiinţific Internaţional „Realizări şi perspective în ingineria agrară şi transport auto”, dedicat aniversării a 85 de ani de la fondarea Universităţii Agrare de Stat din Moldova* : Vol. 51. – Chişinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2018. – P. 133-139.

Определение эффективности при модернизации биотехнических систем с учётом ситуации экономического риска / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир // *Ştiinţa agricolă.* – 2016. – Nr 2. – P. 104-110.

Применение естественного и искусственного холода для охлаждения молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Ştiinţa agricolă.* – 2017. – Nr 2. – P. 84-91.

Разработка и систематизация алгоритмов управления электрооборудованием энергосберегающих технологических линий обработки молока / Ливиу Волконович, Аугустин Волконович, Михаил Кушнир [et al.] // *Ştiinţa agricolă.* – 2015. – Nr 2. – P. 61-68.

Turiţă, Sava. Volconovici, Liviu / Sava Turiţă // *Turiţă, Sava. Profesorii universitari ai Universităţii Agrare de Stat din Moldova : 1933-2008 : Dicţ. ist.-biogr.* – Chişinău : Centrul Editorial al UASM, 2008. – P. 181.

N.-M. Ş.

**Gheoghe DRUȚĂ
1881-?**

Publicist şi pedagog, director al Casei Învăţătorului din Chişinău, membru în Sfatul Ţării.

S-a născut la 22 mai 1881, la Tătărauşii Vechi, Soroca.

Dispărut fără urmă în GULAG, în lagărele sovietice din regiunea Arhanghelsk.

A urmat cursurile pedagogice ale Şcolii Normale din Cetatea Albă; două cursuri la Universitatea Boguslavski din Chişinău. A studiat timp de 2 ani la Facultatea de Teologie din Chişinău. Tot în

timpul țarismului a făcut și studii militare la o școală din Vilnius, Lituania.

În anii 1902 -1918 a fost învățător și director de școală, afirmându-se ca un luptător ardent pentru școala națională română sub ruși. Corespondent la prima gazetă românească „Basarabia” (1906-1907), artist și conducător de cor românesc și de teatru, la Băcioi și Ialoveni, județul Lăpușna.

În Primul Război Mondial a fost sublocotenent, satisfăcându-și serviciul militar în cadrul armatei ruse, din 1915-1918 (frontul românesc, în Dobrogea și pe Siret, în cadrul Armatei 47 ruse).

A fost delegat la Congresul Militarilor Moldoveni ce și-a ținut lucrările la Chișinău, în octombrie 1917, și ales membru în Sfatul Țării, unde s-a ocupat de problemele naționalizării școlilor basarabene.

A votat Unirea Basarabiei cu România (1918). După Unire a fost revizor școlar în județul Orhei, apoi în județul Lăpușna; director la Școala Primară de Stat Nr. 1 din Chișinău.

Membru în Comitetul de conducere al „Astrei” basarabene, vicepreședinte al Societății Foștilor Ofițeri din armata moldovenească; director al Casei Învățătorului din Chișinău; membru în consiliile parohiale.

Publicist format în perioada editării ziarului „Basarabia” (1906-1907), a colaborat și la revistele „Școala basarabeană” și „Viața Basarabiei” cu materiale și articole ce vizează dezvoltarea învăță-

mântului și a culturii în Basarabia. A tipărit o hartă a județului Lăpușna.

A scris lucrarea „Mon plaisir” (1910), nuvelă publicată în limba rusă în revista „Исторический вестник”, reluată de revista germană „Berliner Kreuz-Zeitung”. Publică „Apele mici” (1914), care a fost interzisă în Rusia. În 1916 i se confiscă un alt roman „Cneazul secolului”, reușind să-l tipărească la Paris. Urmează satirele politice „Zgură și funingine”, de asemenea interzise în Rusia (1917), din care va rezulta volumul memorialistic „Revoluția rusă”. La Sankt Petersburg, a lansat în manuscris romanul „Azbuca” și mai multe povestiri.

Revenit la Chișinău, se integrează în viața culturală de aici. Publică în ziarul „Бессарабия” memoriile „O călătorie din Petrograd în Basarabia” (1920). A fost regizor în Trupa de Operă „Bojena Belousova”, profesor de estetică, istoria operei, machiaj, costume în Studioul de Operă „N. Nagacevski” (1920).

Operele care l-au făcut cunoscut cititorului român sunt „Revoluția rusă” (1923), carte dedicată istoricului român Nicolae Iorga; „Noul seminar”, apărut mai întâi în revista „Заветы” (1912), a cunoscut, în anii următori, 8 ediții în rusă, fiind tradus imediat în limbile germană, franceză și engleză, în română (1929) și volumul de nuvele „Floare amară” (1930). A scris încă vreo câteva proze rămase în manuscris.

În 1940 anchetatorii de la NKVD-ul din Moldova i-au

deschis dosar, motivul fiind calitatea de membru în Sfatul Țării, activitatea în Uniunea Ofițerilor în Rezervă și că ar fi avut atitudini antisovietice. Din acest moment nimerește în infernul pușcăriei de la Chișinău. A fost transferat la penitenciarul din Tiraspol (noiembrie 1940). I s-a prezentat verdictul (1941), fiind calificat drept element social periculos și a fost condamnat la opt ani de lagăr siberian. Date concrete din viața de mai departe nu se cunosc.

A fost distins cu Medalia „Răsplata Muncii”, acordată de conducerea României întregite.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 163.

Bibliografie:

Colesnic, Iurie. Druță, Gheorghe / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 1. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 162-165.

Colesnic, Iurie. Druță, Gheorghe / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2006. – P. 196.

Colesnic, Iurie. Un membru al Sfatului Țării dispărut fără urmă în gulag [Gheorghe Druță] / Iurie Colesnic // Natura. – 2008. – P. 10.

Druță, Gheorghe // Figuri contemporane din Basarabia. – Chișinău : ARPID, 1939. – P. 52.

N.-M. Ș.

Emil C. CRĂCIUN
1896-1976

Medic și anatomopatolog, profesor universitar, cercetător.

S-a născut la 22 mai 1896, la Iași. A decedat la 3 aprilie 1976 la București.

A absolvit Facultatea de Medicină din București (1918). A făcut specializare la Berlin și Paris. Doctor în medicină și chirurgie (1922). Doctor habilitat în medicină (1929).

Între anii 1931 și 1932 a pus, la Cluj, bazele primului Institut Oncologic din România, al cărui prim director a fost; a organizat laboratoarele de anatomie patologică de la spitalele asigurărilor sociale, iar la București o secție pentru studiul și combaterea științifică și socială a cancerului. A fost șef al Catedrei anatomie patologică și profesor titular de anatomie patologică la Institutul de Medicină și Farmacie, actualmente Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București (1936–1966). A deținut funcția de director al Prosectorilor Civile din București (donațiile Cantacuzino și Ghica, 1936) și director al Institutului „Dr. Victor Babeș” (1937-1971), pe care l-a organizat pe baze noi, ca un institut modern de patologie. A activat în calitate

de director interimar al Institutului de Medicină Judiciară și președinte al Comisiei medico-judiciare superioare.

În 1937 a înființat Societatea Anatomică, iar în 1938 – „Analele Institutului „Victor Babeș” (1938–1969).

Pentru învățământul superior a publicat cursurile: „Introducere în morfologia patologică”; „Anatomopatologie-oncologie”. În activitatea de cercetare principală preocupare a constituit-o studiul cancerului: a obținut variate modele experimentale studiate prin metode complexe asociate, precum tehnici histopatologice, microscopia în contrast pe fază și în lumină fluorescentă, histochimia, histoenzimologia și histofotometria. Studiile sale asupra tumorilor sistemului reticoendotelial au permis identificarea de noi varietăți de sarcoame ale țesutului limfoid, considerate prioritate mondială.

Tot lui îi revine meritul de a fi formulat noțiunile de cancer acut, cancer acutizat, cancer latent. A fost primul medic care a semnalat prezența în România a unor boli precum: tularemia, reticulosarcomul, lipogranulomul subcutanat.

A realizat prima biopsie prin puncție renală semnalată în literatura de specialitate.

Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în numeroase lucrări științifice: „Glycocénie et régénération des muscles volontaires” (1929); „La culture des tissus en biologie expérimentale” (1931); „Bio-puncture rénale-biopsie par aspiration” (1948, în colab.); „Probleme de mor-

fopatologie” (1953); „Probleme de oncologie” (1953); „Morfofopatologia sistemului nervos” (1957); „Introduce-re în morfologia patologică” (1958); „Morfofopatologia aparatului cardio-vascular” (1959); „Anatomie patologică” (1964); „Informatica în munca de spital” (1971); „Patobiomorfologia în cercetarea chimică modernă” (1972) etc.

Este autorul a peste 400 de lucrări medicale, dedicate cu preponderență studierii cancerului, o carte devenită clasică pentru literatura de specialitate: „La culture des tetissus en biologie experimentale”. Conducător științific al tezelor de doctor.

Membru a numeroase societăți științifice românești și internaționale: membru al societăților internaționale de citologie experimentală, patologie clinică, patologie geografică, anatomie; membru de onoare al Societății Anatomică din Paris și al Societății de Patologie din Germania; membru afiliat al Societății Regale de Medicină din Londra; membru corespondent al Academiei Române (1963); membru afiliat al Societății Regale de Medicină din Londra. Ordinul „Crucea României cu Spade” (1918). Medic emerit (1964).

Bibliografie selectivă:

Crăciun, Emil C. Arme noi contra bolilor : Viața și opera lui Victor Babeș / Emil C. Crăciun. – București : Editura Științifică, 1963. – [46] p. : il. – (Mari descoperiri).

****Crăciun, Emil C.** Celulele reactive în comparație cu echinococoză și distomatoza animalelor = Porównanie komórek

reaktywnych w echinokozie i distomatozie zwierząt / Emil C. Crăciun, Viorel Ciurea, Magdalena Brinzoiu. – Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1968.

Crăciun, Emil C. Introducere în morfologia patologică / Emil C. Crăciun. – București : Editura Medicală, 1958. – 322 p.

Crăciun, Emil C. Morfopatologia aparatului cardio-vascular / Emil C. Crăciun. – București : Editura Academiei Române, 1959. – 669 p.

Crăciun, Emil C. Morfopatologia sistemului nervos / Emil C. Crăciun, Constantin Arseni, C. Csiky ; sub redacția lui Ion T. Niculescu. – București : Editura Medicală, 1957. – 788 p. : fig., tab., [56] f. pl. color.

Crăciun, Emil C. În cazul nefropatiei familiale endemice danubiene (nefropatie balcanică) : unele probleme / Emil C. Crăciun, Ion Rosculescu // The American Journal of Medicine. – 1970. – Nr 6, Vol. 49. – P. 774-779.

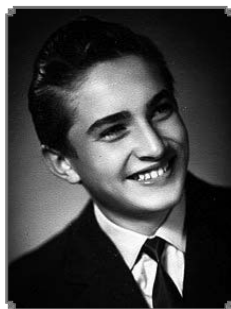
Crăciun, Emil C. O varietate de cancer exogen bine dovedit: Cancerul chimic : în legătură cu instituturile de cercetări cito-biologice / Emil C. Crăciun // Mișcarea medicală română : Acta medica romana. – 1942. – Nr 9-10. – P. 519-526.

Crăciun, Emil C. Un aspect de la méthode en biologie : Les „abréviations-symboles” / Emil C. Crăciun // Acta medica romana. – 1948. – Nr 1-2. – P. 36-40.

Maftai, Ionel. Crăciun, Emil C. // Personalități ieșene / Ionel Maftai ; alcăt. : Gheoghe Palade : Vol. 1. – Chișinău : [S. n.], 1992. – P. 384.

Rusu, Dorina N. Crăciun, Emil C. / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : Dicționar : 1866/2003 / Dorina N. Rusu ; cu un cuvânt înainte de academiciantul Eugen Simion. – București : Editura Academiei Române, 2003. – P. 226-227.

N.-M. Ș.

Nicolae CIOLAC
1946

Dirijor de cor, compozitor și profesor universitar.

S-a născut la 22 mai 1946, la Ismail.

A studiat muzica încă de la o vârstă fragedă la Școala de Muzică din orașul natal (1953-1960). Și-a continuat studiile la Colegiul de Muzică (1960-1964), la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1965-1971), cu Lidia Axionova (dirijat coral), Alexandra Bleherman (armonie, solfegiu), Boris Kotlearov, Nikolai Sebov (istoria muzicii), Boris Miliutin și Isai Alterman (dirijat orchestră), Gheorghe Strezev (ansamblu coral), după care s-a perfecționat la Conservatorul „N. A. Rimski-Korsakov” din Sankt Petersburg (1972-1975), cu Elizaveta P. Rudrevțeva (dirijat coral).

A activat în calitate de maestru de cor la Teatrul de Operă și Balet (1969-1971) și în Capela Corală „Doina” a Filarmonicii din Chișinău (1973-1977); lector de dirijat coral (din 1971), conferențiar 1977, șef de catedră (1974-1987), Intitulul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău; dirijor al corurilor Societății Muzicale (1979-1982) și al Institutului de Arte (1974-

1987) din Chișinău.

I-a avut în calitate de discipoli pe: A. Jianu, L. Siniova, M. Bakova, M. Mârzakov, Gh. Scripcaru, D. Radu, I. Buga, L. Popovschi, I. Mihalachi, T. Pânzari, A. Godăș, T. Sobetki, M. Golovco etc.

A colaborat cu: D. Boichis, E. Ignatenko, M. Tălîs, F. Ivanov, V. Mihnevici, N. Cosel, M. Dumitrașcu, V. Polonschi, N. Kulik.

Este compozitorul mai multor lucrări corale bisericești, cum ar fi: „Pentru tine, Doamne”; „Cât de mărit”; „Pe drum, cu spini încununat”; „Eu sunt învierea”; „O, dulce maică sfântă”; „La ce-mi folosește”; „Rugăciune” etc.

A compus și piese corale pentru copii cu acompaniament la pian, pe care le-a publicat în următoarele volume: ciclul „Времени крyг”; „Soare, soare, domn bălai”; „Izvoare, izvoare” etc.

Lucrări didactice: „Вопросы совершенствования подготовки руководителей самодеятельных хоровых коллективов”.

În iunie 2010 lucrarea „O, dulce maică sfântă” a fost inclusă în programul de concurs al corului Universității „Alec Russo” din Bălți, dirijor S. Cazac, pentru participarea la concursul internațional din orașul Hainovka, Polonia unde, datorită acestei lucrări, colectivul coral a obținut locul II.

A publicat cartea bisericească „Liturgia”, despre care compozitorul spune „Această carte am pregătit-o pentru aniversarea a 2000 de ani de la nașterea Domnului. Am vrut să-l slăvesc pe Hris-tos în stilul meu”.

Este membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 161-162.

Bibliografie selectivă:

Ciolac, Nicolae. Catrene din poemul „Ioan Damaschin” = Строфы из поэмы „Иоанн Дамаскин” : Cantata pentru solist bariton, cor și pian / muzica : Nicolae Ciolac ; versuri : A. C. Tolstoi. – Chișinău : Pontos, 2010. – 32 p.

Ciolac, Nicolae. Cercul anotimpurilor : Cântece pentru copii cu acompaniament la pian / Nicolae Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2013. – 30 p.

Ciolac, Nicolae. Coruri = Хоры : [pentru cor mixt fără acompaniament] / Nicolae Ciolac. – Chișinău : Pontos, 2016. – 68 p.

Ciolac, Nicolae. Pre Tatăl, pre Fiul și pre Sfântul Duh... : [pentru bariton și cor mixt] / Nicolae Ciolac // Imnuri bisericesti. – Chișinău : [S. n.], 2008. – 55 p.

Ciolac, Nicolae. Priveghere / Nicolae Ciolac. – Chișinău : [S. n.], 2005. – 70 p.

Buzilă, Serafim. Ciolac, Nicolae / Serafim Buzilă // Buzilă Serafim. Enciclopedia interpretelor din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 120.

Filip, Oxana. Nobila artă făurită și îndrăgită de om : [profesorul universitar, dirijorul și compozitorul Nicolae Ciolac] / Oxana Filip // Literatura și arta. – 2002. – 3 ian. – P. 6.

N.-M. Ș.

Garabet IBRĂILEANU
1871-1936

Critic, istoric și teoretician literar, eseist, pedagog, redactor literar, romancier și traducător român. Este una dintre cele mai influente personalități din literatura română a primelor decenii din secolul al XX-lea.

S-a născut la 23 mai 1871, la Târgu Frumos, județul Iași. A decedat la 10 martie 1936, la București. Tatăl, Teodor Ibrăileanu, și mama, Maria Marcovici, au fost, de origine, armeni, descendenți ai unor vechi familii din Moldova.

Și-a făcut studiile primare la Școala din Bacău și Roman (1879-1883). A urmat studiile gimnaziale la Roman (1883-1887), iar pe cele liceale la Bârlad (1887-1890); Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași, bursier al Școlii normale Superioare, Secția istorico-filosofică din aceeași localitate (1890-1895), obține licența în științe istorico-filosofice. Doctor în litere cu teza „Opera literară a dlui Vlahuță” (1912).

A fost profesor de limba română la Gimnaziul de Băieți din Bacău și la Liceul „Constantin Negruzzi” din Iași (1900). Profesor suplinitor de istoria literaturii române și estetică literară la Facultatea

de Litere și Filosofie a Universității din Iași (din 1908).

Împreună cu Panait Mușoiu și Eugen Vaian a scos la Roman revista „Școala nouă” (1889-1890), unde debutează în paginile acestei reviste cu articole, după care publică versuri, poeme în proză, cugetări, traduceri, sub pseudonimul Cezar Vraja. A colaborat cu articole la ziarele „Munca” și „Lumea nouă” (1891-1895), cu articole de critică în revista „Critica socială” (1892) și în „Evenimentul literar” din Iași (1893-1894), sporadic, la „Noua revistă română” din București, „Curentul nou” din Galați. A ocupat funcția de redactor la ziarul „Lumea nouă” din București (1894).

Împreună cu Constantin Stere a scos la Iași faimoasa revistă „Viața românească” (1906), activând și în calitate de redactor principal (1906-1930). A reunit în jurul revistei pe cei mai însemnați scriitori ai epocii și prin orientarea mișcării literare a vremii în direcția creației de caracter specific, legată de realitățile naționale contemporane. Spiritul democratic al lui Garabet Ibrăileanu a permis scriitorilor importanți ai epocii: Mihail Sadoveanu, Ion Agârbiceanu, Gala Galaction, Octavian Goga, Tudor Arghezi etc. să-și dezvolte liber activitatea. A fost un promotor al criticii literare științifice.

Publică volumele de cronici, articole și note: „Spiritul critic în cultura românească” (1909), „Scriitori și curente” (1912), „Note și impresii” (1920), „Cultură și literatură”, „După război” (1921),

„Scriitori români și străini” (1926), „Studii literare”; volumul de cugetări „Privind viața” (1930), romanul „Adela” (1933), „Amintiri din copilărie și adolescență” (postum).

Membru post-mortem al Academiei Române (1948).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 113.

Bibliografie selectivă:

Eminescu, Mihai. Poezii / Mihai Eminescu ; ediție îngrijită de Garabet Ibrăileanu. – București : Adevărul Holding, 2011. – 237 p.

Ibrăileanu, Garabet. Curenții Eminescu / Garabet Ibrăileanu ; ediție îngrijită și cuvânt înainte de Nicolae Iliescu. – București : Viitorul Românesc, 1999. – 215 p.

Ibrăileanu, Garabet. Homer al nostru / Garabet Ibrăileanu, Nicolae Iorga, Eugen Lovinescu ; pref. : Mihai Cimpoi. – Iași : Princeps Edit, 2011. – 164 p.

Ibrăileanu, Garabet. Privind viața ; Adela ; Amintiri din copilărie și adolescență / Garabet Ibrăileanu ; pref. de Nicolae Manolescu. – București : Jurnalul Național, 2009. – 239 p.

Ibrăileanu, Garabet. Spiritul critic în cultura românească / Garabet Ibrăileanu ; ediție îngrijită de Pavel Balmuș. – Chișinău : Cartier, 2000. – 198 p.

Ibrăileanu, Garabet. Studii literare : Antologie, studiu introductiv și note finale de Ion Bălu / Garabet Ibrăileanu. – București : Editura Tineretului, [S. a.]. – 295 p.

Maupassant, Guy de. Bel Ami / Guy de Maupassant ; traducere de Garabet Ibrăileanu. – București : Adevărul Holding, 2010. – 331 p.

Amintiri despre Garabet Ibrăileanu / antologie și bibliografie de Ion Popescu-Sireșteanu ; pref. de Demostene Botez. – Iași : Junimea, 1974. – 339 p.

Dobrescu, Alexandru. Ibră-

ileanu – nostalgia certitudinii / Alexandru Dobrescu. – București : Cartea Românească, 1989. – 160 p.

Drăgan, Lenuța. Garabet Ibrăileanu : 1871-1936 : Bibliografie / Lenuța Drăgan, D. Marches. – Iași : Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, 1982. – 1011 p.

Dună, Ion. Opera lui Garabet Ibrăileanu / Ion Dună. – București : Minerva, 1989. – 250 p.

Gavrilov, Anatol. Conceptul de roman la Garabet Ibrăileanu și structura stratiformă a operei literare / Anatol Gavrilov ; Academia de Științe a Moldovei. Institutul de Filologie. – Chișinău : CEP USM, 2006. – 276 p.

Zăpârțan, Maria. Problema specificului național la revista „Viața românească” (Garabet Ibrăileanu și Mihai Ralea) : Teză / Zăpârțan Maria. – Chișinău : [S. n.], 2006. – 166 p.

****Anghel, Costin.** Vraja lui Garabet Ibrăileanu / Costin Anghel // Jurnalul național. – 2009. – 16 iul.

Cimpoi, Mihai. O prietenie arhetipală : Stere și Ibrăileanu / Mihai Cimpoi // Viața românească. – 2006. – Nr 4-5. – P. 27-29.

****Cionoff, Șerban.** Dar dacă a ținut și Adela un jurnal? / Șerban Cionoff // Jurnalul național. – 2009. – 7 sept.

****Crețu, Bogdan.** Garabet Ibrăileanu – 75 de ani de la moarte / Bogdan Crețu // Ziarul de duminică. – 2011. – 5 apr.

Durnea, Victor. Pseudonimele lui Garabet Ibrăileanu // România literară. – 2008. – Nr 11. – P. 20-21.

****Mărgineanu, Clara.** Iubirea desfigurează și trece / Clara Mărgineanu // Jurnalul național. – 2009. – 9 sept.

Rusu, Dorina N. Ibrăileanu, Garabet / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : 1866-2003. – București : Editura Enciclopedică, 2003. – P. 396.

Troianowski, Lidia. Garabet Ibrăileanu: pledoarii pentru o

literatură adevărată / Lidia Troianowski // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2016. – Nr 3. – P. 160-170.

Zamfir, Mihai. Un celebru critic provincial : Garabet Ibrăileanu / Mihai Zamfir // România literară. – 2016. – 9 dec. – P. 14-16.

N.-M. Ș

Tudor VLADIMIRESCU
1780-1821

Om politic român, organizatorul și conducătorul mișcării revoluționare din Țara Românească (1821).

S-a născut în anul 1780 în satul Vladimir, județul Gorj, regiunea Olteniei, într-o familie de moșneni. A decedat la 26/27 mai 1821, la Târgoviște.

La vârsta de 12 ani a fost trimis la Craiova, în slujba boierului Ioan Glogoveanu. În casa acestuia avea să învețe ulterior retorică, gramatică, limba greacă și germană.

A însușit unele slujbe, care îl propulsau printre cei direct interesați de transformarea lumii în care trăia. Și-a constituit o avere prin cumpărare de pământ, făcând comerț pe cont propriu. S-a emancipat din slujba lui Glogoveanu. La vârsta de 18 ani, după datinile județului natal, a intrat în rândurile pandurilor (soldați ai unor unități neregulate). Se îndeletnicea cu negoțul, arendășia, morăritul și ocu-

pa unele funcții mărunte. În 1806 a fost numit vătaf de plai la Cloșani, adică administrator al unui district de munte, funcție pe care o va deține până în 1820, și sulger în 1808.

A făcut parte din rândurile burgheziei în formare, interesată de abolirea relațiilor feudale în Țara Românească. Participă voluntar la războiul ruso-turc din 1806-1812. A fost comandant de panduri în armata rusă, obținând gradul de ofițer și Ordinul „Vladimir”, clasa a III-a.

A ocupat în mai multe rânduri funcția de comandant al unor trupe de pază, a cunoscut duritatea luptei cu hoții și trecătorii clandestini ai frontierei de stat. Intrând în lumea afacerilor, a făcut negoț cu orașele din Transilvania, reușind astfel să-și întemeieze o situație materială favorabilă.

Dorința de a ușura viața poporului împilat de turci l-a îndemnat la acțiuni de organizare și conducere a unei răscoale. La începutul activității sale politice, socotind că poporul va cuceri mai ușor libertatea și independența națională dacă se va alia la mișcarea „Eteriei” (o societate grecească, creată în 1814 la Odesa, cu scopul propagării în rândurile popoarelor oprimate de Semilună a necesității unor acțiuni comune împotriva otomanilor și în spatele căreia stătea Rusia), a încheiat cu conducerea acesteia o înțelegere, cunoscută sub numele de „Legământul lui Tudor”. A pregătit mișcarea revoluționară, care, sub raport politic, se încadrează în lupta generală antifeudală

și antiotomană a popoarelor din Peninsula Balcanică.

Pe parcursul desfășurării acțiunilor, înțelegând scopul Rusiei (care avea nevoie de acțiuni ale popoarelor balcanice împotriva turcilor pentru pretexte de a interveni în conflict ca să înlocuiască Turcia în această zonă), a elaborat un program prin care revolta și-a justificat dreptul de a fi considerată o adevărată revoluție, cu impact atât intern, cât și extern. Programul ticluit în februarie și publicat în aprilie 1821, intitulat „Cererile norodului românesc”, a fost un document cu caracter constituțional.

În cele peste 30 de puncte ale acestui act, se evidențiază scopul revoluției de la 1821, ca fiind acela de a se pune capăt amestecului puterilor străine în treburile interne ale țării, ca și realizarea unor reforme. Cuprindea principiile de bază ale unei noi ordini sociale: desființarea privilegiilor boierești, obligația domnului numit de Poartă de a respecta voința poporului, lichidarea instituțiilor fanariote și numirea domnilor pământeni, lichidarea vămilor interne, reformarea structurilor judecătorești, administrative, a învățământului etc.

În cursul desfășurării răscoalei, au apărut divergențe între Tudor Vladimirescu și Alexandru Ipsilanti (conducătorul eteriștilor), izvorâte din natura diferită a programelor lor politice. Alexandru Ipsilanti avea ca țel numai eliberarea Greciei de sub turci și se sprijinea pe boerii din țările române, în timp ce Vladimirescu, având susținerea maselor țărănești și oră-

șenești și al elementelor burgheze în formare, dezlănțuia lupta atât împotriva turcilor, cât și împotriva boierimii. În noile împrejurări armata eteristă, în loc să-și continue înaintarea spre Grecia, a rămas în Țara Românească jefuind și prădând, fapt care a adus la înăsprirea conflictului dintre Tudor și Ipsilanti.

Alarmați de proporțiile răscoalei, boierii au chemat în ajutor trupele turcești pentru a înăbuși răscoala. În vederea organizării rezistenței antiotomane, Tudor și-a retras oastea din București în Oltenia (15 mai 1821). Dar la Golești, în urma uneltirilor unor ofițeri eteriști și ale boierilor, a fost ridicat din mijlocul oștirii sale și trimis prin Câmpulung la Târgoviște. După o judecată simulată, a fost condamnat la moarte și ucis mișelește în noaptea de 26-27 mai 1821. Oastea pandurilor și-a urmat drumul potrivit planului, a forțat trecerea Oltului și a înfrânt un corp de oaste turcesc. Dar, lipsită de conducătorul ei, armata s-a dezmembrat.

Tudor Vladimirescu a avut un frate Papa și o soră Constandina, ai căror descendenți trăiesc și azi în Oltenia.

Revoluția de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, a fost unul dintre evenimentele care au marcat începutul procesului de renaștere națională a României. A fost o figură emblematică pentru istoria Țării Românești, de la începutul secolului al XIX-lea. Patriot înflăcărat, conducător cu viziuni largi și înaintate, Tudor Vladimirescu se înscrie printre personalitățile marcante ale istoriei Româ-

niei. A fost numit de popor „Domnul Tudor”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 397-398.

Bibliografie selectivă:

Vladimirescu, Tudor. Scrieri / Tudor Vladimirescu ; ediție îngrijită de Tudor Nedelcea ; prefață de Marin Sorescu. – Craiova : Scrisul Românesc, 1993. – 128 p.

Bălescu, Sevastian. Tudor Vladimirescu - omagiat și comemorat în Banat / Sevastian Bălescu, Luiza Timeea Bălășoiu. – Timișoara : Eurostampa, 2011. – 178 p. : il.

Oțetea, Andrei. Tudor Vladimirescu și mișcarea eteristă în Țările Române : 1821-1822 / Andrei Oțetea. – București : [S. n.], 1945. – 411 p.

Constantiniu, Florin. În numele acelorași idealuri. De la Simion Bolivar la Tudor Vladimirescu / Florin Constantiniu // Magazin istoric. – 1981. – Nr 4. – P. 16-16.

David, Aurel V. Fapt istoric și memorie socială / Aurel V. David // Analele Universității „Spiru Haret”. Seria istorie. – 2011. – Nr 14. – P. 161-170.

Drachenberd, Constantin. Pagini din istoria poporului român : „Domnul Tudor” [Vladimirescu] / Constantin Drachenberd // Literatura și arta. – 2011. – 20 ian. – P. 3.

Ionescu, Ștefan. Tudor Vladimirescu / Ștefan Ionescu // Ionescu, Ștefan. Bucureștii în vremea fanarioților. – Cluj : Editura Dacia, 1974. – P. 284.

Misterele și enigmaticele din jurul lui Tudor Vladimirescu. Motivul pentru care a fost ucis // Adevărul. – 2013. – 25 sept.

Nedelcea, Tudor. Eminescu despre Tudor Vladimirescu / Tudor Nedelcea // Literatura și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 6.

Ploscaru, Cristian. Tradiție și inovație în demersul politic al lui Tudor Vladimirescu / Cristian Ploscaru // Analele

Universității din Craiova. Istorie = Annals of the University of Craiova. History. – 2011. – Nr 2 (20). – P. 61-73.

Tudor Vladimirescu a fost omorât de aliați // Jurnalul național. – 2004. – 8 mar.

Zănescu, Ionel. Ultimul drum al lui Tudor [Vladimirescu] / Ionel Zănescu // Jurnalul național. – 2006. – 14 aug.

N.-M. Ș.

Aurelian GULEA
1946

Chimist, specialist în domeniul chimiei anorganice și fizice, doctor habilitat în științe chimice, profesor universitar, cercetător, inventator de elită.

S-a născut la 28 mai 1946, la Baraboi, Edineț. A absolvit cu medalie de aur Școala medie din Baraboi (1964). A urmat studiile la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova (1964-1967), după care și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Institutului „Vitaly G. Khlopin” din Sankt Petersburg (1969-1972). A susținut teza de doctor în științe chimice, Specialitatea chimie organică (1974), la Institutul de Chimie Generală și Anorganică „Nikolai S. Kurnakov” al Academiei de Științe din Moscova, cu tema „Studiul proceselor de salvare și complexare în soluțiile de Cobalt (II) prin metoda rezonanță magnetică nucleară 1H, 13C, 14N, 19 F,

35Cl”, apoi pe cea de doctor habilitat cu tema „Spectroscopia complexilor de cobalt cu liganzi chelați ce conțin setul de atomi donri de azot, oxigen și sulf” (1991) în cadrul aceluiași institut.

Între 1972 și 1975 este lider al unui grup de cercetători, pe lângă Institutul de Chimie al Academiei de Științe a Moldovei. A activat în calitate de lector superior la Catedra chimie anorganică a Universității de Stat din Moldova (1975-1986). A fost profesor invitat de chimie generală și spectroscopie atomică la Institutul Național de Chimie și Petrol din Algeria; Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; Universitatea din București; Universitatea din Lille; Universitatea din Paris (Franța); Universitatea din Cluj-Napoca „Babeș-Bolyai”; Universitatea din Lausanne (Elveția); Universitatea din Laval (Canada).

A fost colaborator științific asociat la Institutul de Chimie Generală și Anorganică al Academiei de Științe a Federației Ruse (Rusia, laboratorul academicianului Iuri Buslaev). Din 1986 este conferențiar, apoi profesor universitar, șef al Catedrei chimie anorganică și fizică (1991) a Universității de Stat din Moldova. Director al Departamentului de chimie la USM. Academician coordonator al Secției de științe naturale și exacte a Academiei de Științe a Moldovei.

Este fondator al Laboratorului științific chimie coordonativă (1994), redenumit Laboratorul materiale avansate în biofarmaceutică și tehnică la Universitatea de Stat din Moldova.

Domeniile de cercetare țin de stereochemie, structura electronică și stereodinami-

ca reacțiilor de asamblare a combinațiilor coordinative ale cobaltului și altor metale; aplicarea spectroscopiei de rezonanță magnetică multinucleare în chimia coordinativă. A realizat cercetări comune cu alte instituții științifice din republică privind elaborarea noilor tehnologii și ale unor preparate, implementate în microbiologie, medicină și agricultură.

Pentru prima dată a fost argumentat principiul fundamental și experimental de aplicare a spectroscopiei RMN la cobalt-59 și a fost depistat ca pionierat fenomenul de izomerie poliedrică; au fost studiate cu metoda RMN peste 400 de combinații coordinative, la care s-a identificat compoziția și structura electronică; s-au elaborat metode dinamice originale de RMN; s-a aprofundat nivelul științific de investigație și estimare a densităților electronice de spin în moleculele paramagnetice; pentru prima dată au fost obținute noi date despre stereochemia combinațiilor coordinative ale cobaltului; au fost studiate peste 500 de substanțe în calitate de inhibitori ai proliferării celulelor de cancer; au fost selectate clase noi de substanțe biologice active cu o capacitate de inhibiție sporită la nivel de concentrații nanomolare etc. Aceste cicluri de invenții și produse noi au fost înalt apreciate la Saloanele mondiale de invenție.

Palmaresul științific al academicianului Aurelian Gulea include peste 1000 de publicații științifice, editate în limbile română, engleză, rusă, inclusiv autor și coautor a 16 monografii și manuale, dintre care 5 în limba engleză. Savant cu renume la scară internațională, este autorul și

coautorul a cca 130 de brevete de invenție, înregistrate în Republica Moldova, România, Rusia și în alte state. În calitate de coordonator național și membru al juriului internațional al Salonului Mondial „Eureka” de inovații, cercetări și noi tehnologii de la Bruxelles și Geneva asigură promovarea și aprecierea pe arena mondială a elaborărilor savanților și inventatorilor naționali. Participant cu referate științifice la conferințe internaționale. Sub conducerea științifică a Domniei Sale au fost susținute 22 teze de doctor și doctor habilitat în domeniul chimiei anorganice, peste 100 de teze de licență și de masterat.

Este membru al mai multor structuri științifice: membru al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei; membru titular al Academiei de Științe a Moldovei; membru titular al Academiei de Științe din New York; membru de onoare al Consiliului Institutului de Relații Internaționale UNESCO, Paris; doctor honoris causa al Universității „George Bacovia” din Bacău, al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, al Universității din București.

Om emerit al Republicii Moldova. Laureat al mai multor premii naționale și internaționale. Laureat al Premiului Național în domeniul științei și tehnicii. Deținător de medalii de aur, argint și bronz la saloanele mondiale de inovații, cercetări și transfer tehnologic de la Bruxelles, Geneva, Seul, Moscova, Zagreb, Sofia, București, Iași, Budapesta, Polonia, Chișinău etc., dintre care 3 medalii de aur a Organizației Mondiale de Proprietate Intelectuală;

deținător a 7 ordine, printre care: Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” (Republica Moldova); Cavaler al Ordinului „Meritul Inventiv” al Regatului Belgiei în grad de Comandor și Mare Ofițer; Cavaler al Ordinului „Sf. Ioan de Ierusalim”, în grad de Comandor; Cavaler al Ordinului European de Merit în grad de Mare Ofițer etc.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 166-168; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 165.

Bibliografie selectivă:

Bârcă, Maria. Experimentul chimic și aplicațiile lui la lecțiile de chimie : Suport de curs pentru studenții anului III, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică / Maria Bârcă, Aurelian Gulea. – Chișinău : CEP USM, 2015. – 116 p.

Probleme și exerciții de chimie anorganică / Aurelian Gulea, Maria Bârcă, Mihail Popov [et al.] ; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Chimie și Tehnologie Chimică, Catedra chimie anorganică și fizică ; sub redacția științifică a lui Aurelian Gulea. – Chișinău : CEP USM, 2008. – 326 p.

Gulea, Aurelian. Sinteza și studiul unor N⁷-(N-dimetilfenil)-N, Ndimetiltiourei și N(4)-N-dimetilfeniltiosemicarbazide / Aurelian Gulea, Olga Garbuz, T. Erhan // Studia Universitatis Moldaviae. – 2017. – Nr 1 (101). – P. 89-95.

In vitro antiproliferative activity and antioxidant capacity of new organometallic coordination compounds, results correlation analysis / Aurelian Gulea, Teodor Furdui, Valentin Gudumac [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vietii. – 2017. – Nr 1 (331). – P. 170-175.

Influența remediilor organi-

ce bioactive de generație nouă asupra activității vitale a familiilor de albine *Apis Mellifera* / Aurelian Gulea, Vasile Graur, Olga Garbuz [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2015. – Nr 3 (327). – P. 135-142.

Influența substanțelor coordinative metaloorganice asupra viabilității populației de *Paramecium caudatum* / Aurelian Gulea, Ion Toderaș, Olga Garbuz [et al.] Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2016. – Nr 3 (330). – P. 65-72.

New nutritive supplements for feeding mellifera bees in the deficit periods of collection in nature / Aurelian Gulea, Vasile Graur, Olga Garbuz [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2018. – Nr 2 (335). – P. 103-112.

Procedeu inovativ de sporire a conținutului de polizaharide acide la cianobacteria *spirulina platensis* / Aurelian Gulea, Valeriu Rudic, Liliana Zosim [et al.] // Intellectus. – 2019. – Nr 1-2. – P. 139-142.

Sinteza și cercetarea proprietăților biologice ale unor derivați ai 4-amino-5-metil-4H-1,2,4-triazolului-3-tiol / Aurelian Gulea, Nicanor Barbă, Olga Garbuz [et al.] // Studia Universitatis Moldaviae. – 2016. – Nr 6 (96). – P. 195-203.

Synthesis and biological activity of copper(II), nickel(II) and cobalt(III) coordination compounds with 2-benzoylpyridine N(4)-allyl-S-methylisothiosemicarbazone / Aurelian Gulea, Olga Garbuz, Valeria Pantea [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2019. – Nr 3 (339). – P. 64-68.

Academicianul Aurelian Gulea : Viața în chimie / red. : Antonina Dembițchi ; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 456 p.

Madan, Ion. Un savant cu reputație mondială. Profesorul Aurelian Gulea la 60 de ani :

Biobibliografie / Ion Madan. – Chișinău : CEP USM, 2006. – 214 p.

Batâr, Dumitru. Gulea Aurelian / Dumitru Batâr // Batâr, Dumitru. Neliniștea memoriei: Evoluția chimiei în Moldova și avatarurile vieții : Sinteze. Portrete. Medalioane. Reflecții. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Republicii Moldova, 2007. – P. 51-53.

Chimist cu renume mondial : academicianul Aurelian Gulea la 70 de ani de la naștere / Gheorghe Duca, Valeriu Rudic [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2016. – Nr 1 (328). – P. 201-205.

Gulea, Aurelian // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (Prezentare succintă) : P. 1. – Chișinău : Editura AGEPI, 2002. – P. 85-87.

Ladaniuc, Victor. Gulea Aurelian / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat : Vol. 1 : A-Bez. – Chișinău : Draghiștea, 1999. – P. 226-227.

Rusnac, Gheorghe. Gulea Aurelian / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universității de Stat din Moldova : (1946-2001) : Dicționar istorico-biografic. – Chișinău : USM, 2001. – P. 103-104.

Sârbu, Ana. Aurelian Gulea. Misterul reflectat în atomi / Ana Sârbu // Pedagogi români notorii : (din Basarabia) : Vol. 3. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 51-55.

Țarălungă, Ecaterina. Gulea Aurelian / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 359.

N.-M. Ș.

Teo CHIRIAC
1956

Poet, publicist, traducător.

S-a născut la 29 mai 1956, satul Coșernița, raionul Florești. Părinții Gherasim Chiriac și Valentina (Cabătuț) au educat fii care și-au adus aportul la îmbogățirea culturii noastre spirituale: compozitorul Anatol Chiriac și poetul Teo Chiriac.

A făcut școala de opt ani din satul natal. Apoi a absolvit Școala Medie Nr. 1 din Cotuijenii Mari. Și-a continuat studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția jurnalism, pe care a absolvit-o în 1979.

În perioada anilor 1979-1985 a fost redactor de programe la Radioul Național. Din 1985 până în anul 1993 – redactor și redactor-șef la Editura „Literatura Artistică” (ulterior „Hyperion”) din Chișinău. A participat la Programul Internațional de Instruire „Marshall plan for Moldova” (1998-2004). A făcut stagii în Cehia și Italia. Este redactor-șef al publicației „Revista literară”, la a cărei fondare a contribuit și unde publică periodic materiale.

Debutul editorial are loc în 1987 cu volumul „Lucrare de control”. Urmează „Salonul 33” (1989, prima carte de poezie apărută cu grafie latină în fosta RSSM), „Critica irațiunii pure” (1996, București), „Monstrul Sacru (Scările lui Teo)” (2009), „Cer lângă cer” (2011,

lași), „Sufletul meu de până la Big Bang” (2016), „Fricțiunea dintre totul și nimic. Teofanii în format A4” (2019).

Figurează printre cei 20 de autori ai antologiei „Portret de grup (O altă imagine a poeziei basarabene)”, selecție și prefață de Eugen Lungu.

Versurile sale pot fi citite în reviste literare și antologii de poezie editate în România, Germania, Franța, Italia, Belgia, Macedonia, Bulgaria, Rusia.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și membru al Uniunii Scriitorilor din România. Din 2010 este vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Membru al PEN-Clubului din RM.

Premiul pentru poezie contemporană, acordat de Societatea Culturală „Lucian Blaga”, cu ocazia celei de a patra ediții a Zilelor „Mihai Eminescu” (Cluj-Napoca, 14-15 ianuarie 1994); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul „Critica irațiunii pure” (1996); Premiul pentru literatură Familia Esinencu (1996); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru „Monstrul Sacru (Scările lui Teo)” (2009); Premiul Lira al Salonului Internațional de Carte, Chișinău (2010); Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru „Sufletul meu de până la Big Bang”, (2016); Premiul Național pentru literatură (2017); Premiul „Constantin Stere” în domeniul literaturii pentru volumul „Fricțiunea dintre totul și nimic. Teofanii în format A4”, acordat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (2020).

A fost distins cu titlul onorific maestru al literaturii (2010). A fost decorat cu Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Ofițer, categoria „A” - Literatură, al României (2014); Ordinul de Onoare (2015).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 168; „Calendar Național 2016” – Chișinău, 2015. – P. 165-166.

Bibliografie:

Chiriac, Teo. Fricțiunea dintre totul și nimic : Teofanii în format A4 / Teo Chiriac ; red. : Liliana Armașu ; il. : Mihai Băcinschi. – Chișinău : Arc, 2019. – 176 p.

Chiriac, Teo. Sufletul meu de până la Big Bang : Poeme / Teo Chiriac; introd.: Răzvan Voncu. – Chișinău : Arc, 2016. – 96 p.

Dossier : Poésie de la République de Moldavie ; Arcadie Suceveanu, Teo Chiriac, Eugenia Bulat, Vasile Gârnet, Nicolae Popa, Grigore Chipere, Nicolae Spătaru, Irina Nechit, Emilian Galaicu-Păun, Diana Iepure, Maria Pilchin, Anatol Grosu, Ana Donțu, Victor Țvetov, Aura Maru, Ion Buzu / alcăt. : Doina Ioanid, Jan H. Mysjkin ; introd. : Lucia Țurcanu // Poésie/Première : Revue poétique et littéraire. – 2016 – Nr 66. – P. 4-58.

Chiriac, Teo : „Să fi încetat metafora să mai fie „sângele albastru” al poeziei?” : [interviu] / Teo Chiriac ; consemnare : Lucia Țurcanu // Sud-Est cultural. – 2016. – Nr 3. – P. 25-33.

Chiriac, Teo : „Cea mai bună modalitate de promovare a cărții sunt lecturile publice” [interviu] / Teo Chiriac ; consemnare : N. Roibu [Resursă electronică] // <https://www.moldpres.md/news/2017/11/10/17008847> (accesat : 18.06.2020).

Ciobanu, Mircea V. „Particule de murire și nemurire...” : [pe marginea volumului „Sufletul meu de până la Big Bang” (Chișinău: Arc, 2016, 96 p.) de T. Chiriac] / Mircea V. Ciobanu // Contrafort. – 2016. – Nr 11/12. – P. 10.

Danilov, Nichita. Jocul de funii al lui Teo Chiriac / Nichita Danilov // România literară. –

2016. – 8 apr. – P. 4, 12.

Felicitare pentru laureatul Premiului Național (2017), scriitorul Teo Chiriac, de la consăteni [Resursă electronică] // <http://cuvintul.md/article/felicitare-pentru-laureatul-premiului-national-2017-scriitorul-teo-chiriac-de-la-consateni/> (accesat : 18.06.2020).

Omul săptămânii : Teo Chiriac [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/omul-saptamanii-teo-chiriac-23679.html> (accesat : 16.06.2020).

Șleahtițchi, Maria. Sufletul lui Teo : [pe marginea volumului „Sufletul meu de până la Big Bang” (Chișinău: Arc, 2016, 96 p.) de T. Chiriac] / Maria Șleahtițchi // Moldova. – 2016. – Nr 9/10. – P. 74-75.

Teo Chiriac [Resursă electronică] // <https://uniuneascriitorilor.md/membru/chiriac-teo> (accesat : 16.06.2020).

T. L.

Lucreția BĂRLĂDEANU
1956

Scriitor, pedagog, doctor în filologie.

S-a născut la 30 mai 1956, în satul Tătărăuca Veche, raionul Soroca. Este unicul copil al unei familii de intelectuali de țară, ce descindea dintr-o viță de răzeși. A absolvit Școala medie din satul de baștină.

În 1979 a absolvit cu eminență Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion

Creangă” (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”).

În 1996 susține teza de doctor în filologie cu tema „Sentimentul naturii în poezia lui Eminescu”, pe care o publică ulterior. A fost profesoară de limba română la școala din satul natal, apoi lector-asistent la Catedra de limba și literatura română a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (1982-1988), lector superior și conferențiar universitar la Catedra de teatrologie și literatură universală a Universității de Arte (1988-1998) din Chișinău.

A experimentat toate genurile literare. Este prozatoare, eseistă, poetă.

Debutează, în 1988, cu volumul de versuri „Rouă de cuvinte”, urmat de alte cărți de poezie: „Clipe de păsări” (1996) și „Capitalul din Para Sângelui” (1998, Iași).

Beneficiază de mai multe burse de studii în Franța, unde se stabilește în 1998, având drept obiect de studiu exilul românesc. Publică, la această temă, volumul „Dialoguri pariziene” (2005) și „Secolul nomazilor” (2006). Dorul îi inspiră o carte de amintiri din copilărie – „Dealul Drăguței” (2010). Apoi adună cele două culturi în volumul „Scrisori din Paris” (2011), tradus în franceză în 2015; Lectures de métro (2012); Nouvelles de Moldavie (2013, antologie de proză scurtă din creația scriitorilor basarabeni). În 2016 publică romanul „Tunica portocalie”, iar în 2018 – volumul de poezii „Sezon de catifea”.

Este membru al Uniunii

Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Scriitorilor din România. Președintele Asociației Culturale Synergie Franco-Moldave, cu sediul în Franța. Cetățean de onoare al satului Tătărauca Veche, 2011; Cetățean de onoare al raionului Soroca, 2013.

Premiul „Danaster” pentru proză pentru copii al Fundației Culturale „Eco Art” din Iași pentru volumul „Dealul Drăguței” (Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, Ch., 2011); Premiul Diaspora, Salonul Internațional de Carte, Ch. 2011; Premiul Epistolaris pentru cartea „Scrisori din Paris”, Salonul Internațional de Carte, Ch., 2012; Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova Relații Culturale pe anul 2011; Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru cartea „Tunica portocalie”, 2016.

În 2010 a fost distinsă cu Medalia „Mihai Eminescu”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău : 2005. – P. 169-170; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 167.

Bibliografie:

Bârlădeanu, Lucreția. Sezon de catifea / Lucreția Bârlădeanu. – Chișinău : Prut Internațional, 2018. – 148 p.

Bârlădeanu, Lucreția. Tunica portocalie / Lucreția Bârlădeanu. – Chișinău : Prut Internațional, 2016. – 152 p.

Bârlădeanu, Lucreția. Maria: [proză] / Lucreția Bârlădeanu // Limba română. – 2018. – Nr 5-6. – P. 215-224.

Bârlădeanu, Lucreția. Moldova văzută din Franța / Lucreția Bârlădeanu // Franco-polyphonie. – 2006. – Nr 1. –

P. 291-299.

Bârlădeanu, Lucreția. : „Un spirit ales în care divinitatea vine să-și investească grațiile poate înnobila și cel mai umil neam : [interviu] / Lucreția Bârlădeanu; consemnare : Călina Trifan // Contrafort. – 2016. – Nr 3-4 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.contrafort.md/categorii/lucre-ia-b-rl-deanu-un-spirit-ales-n-care-divinitatea-vine-s-i-investeasc-gra-ii-le-poate-n> (accesat : 14.06.2020).

Lucreția Bârlădeanu [Resursă electronică] // <https://uniuneascrititorilor.md/membru/barladeanu-lucretia> (accesat : 14.06.2020).

Lucreția Bârlădeanu // Timpul. – 2017. – 26 mai. – P. 4.

Prus, Elena. Universul bipolar al prozei Lucreției Bârlădeanu / Elena Prus // Contrafort. – 2016. – Nr 9/10. – P. 11.

Roibu, Nicolae. Lucreția Bârlădeanu : Mă aflu pe podul de aur : cercul mereu între Paris și Chișinău / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/lucretia-barladeanu-ma-aflu-pe-podul-de-aur-cercul-mereu-intre-paris-si-chisinau-29213.html> (accesat : 14.06.2020).

Tamazlăcaru, Elena. Aripile poeziei și prozei Lucreției Bârlădeanu / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2017. – 13 apr. – P. 5.

T. L.

Constantin I. CIOBANU
1961

Istoric și critic de artă, cercetător științific al colecțiilor de artă din muzeele Moldovei, promotor al muzeelor și al patrimoniului cultural național.

S-a născut la 31 mai 1961, la Chișinău.

Absolvent al Universității de Stat „Mihail V. Lomonosov” din Moscova, Facultatea de Istorie, Catedra de istoria artei universale. Tema lucrării de licență „Tradițiile artei populare în creația plasticianului Mihai Grecu” (1984). Urmează studiile de doctorat la Secția de arheologie, etnografie și studiul artelor al Academiei de Științe a Republicii Moldova (1988- 1991). Susține teza de doctor în istoria artelor cu tema „Atribuirea și datarea picturilor murale din biserica Adormirea Maicii Domnului de la Căușeni”. Susținerea are loc la Universitatea de Stat „Mihail V. Lomonosov” din Moscova (1993). Este doctor habilitat în arte vizuale, cu teza: „Sursele literare ale programelor iconografice din pictura murală medievală moldavă”, susținută la Academia de Științe a Republicii Moldova (2005).

Colaborator științific al Muzeului Național de Arte Plastice a Republicii Moldo-

va, Secția de artă medievală și populară (1984-1985); inspector principal al Direcției de arte plastice și muzee a Ministerului de Cultură al Republicii Moldova (1985-1987); șef al Direcției arte plastice și muzee a Ministerului Culturii (1987-1988); colaborator al Secției de studiu al artelor al Academiei de Științe a Moldovei (1992-1993); viceministru al Culturii al Republicii Moldova, director al Departamentului activități editoriale, poligrafie și comerț de carte (1998-1999); șef al Secției arte plastice a Institutului Studiul Artelor al Academiei de Științe a Moldovei (2000-2001). Conferențiar universitar și cercetător științific superior la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice a Republicii Moldova (2005-2008).

Este membru al Sectorului arte vizuale și arhitectură, perioada medievală și premodernă (din 2008). Din 2014 conduce acest sector, iar din 2018 este secretar științific al Institutului Studiul Artelor al Academiei de Științe a Moldovei, funcție al cărei interimat îl asigurase timp de peste un an.

A ținut cursuri: Fresca medievală în sud-estul Europei, la masteratul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Chișinău (2003-2007); Curente și tendințe în arta modernă și contemporană, la masteratul Facultății Arte Plastice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (2006-2008); Istoria artelor plastice din diverse perioade la Facultatea Arte Plastice a Academiei de

Muzică, Teatru și Arte Plastice a Republicii Moldova (2005-2008).

A publicat cărți și albume: „Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni” (1997), „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova” (1999), „Valentina Rusu-Ciobanu” (2003), „Andrei Sârbu” (2005), „Mihail Petric” (2007), „Stihia profeticului. Sursele literare ale imaginii „Asediul Constantinopolului” și ale profețiilor, înțelepților antichității din pictura murală medievală moldavă” (2007), „Icoane vechi din colecții basarabene” (2012) etc.

Membru corespondent al Academiei Europene de Științe, Arte și Litere (Paris); membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Membru în colegii de redacție: revista „Arta. Arte vizuale”; revista „Sud-Est cultural”, Chișinău.

Premiul pentru cea mai bună carte românească apărută în afara granițelor României, acordat de Asociația editorilor din România în cadrul Târgului Internațional de Carte Bookarest și Premiul „Cartea Anului” acordat la Ediția a X-a a Salonului Internațional de Carte Românească din Iași pentru cartea „Icoane vechi din colecții basarabene” (2001); Premiul Național al Republicii Moldova pentru cartea „Icoane vechi din colecții basarabene” (2002); Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova în domeniul criticii de artă (2006).

Bibliografie selectivă:

Ciobanu, Constantin I. Andrei Sârbu : monografie-album

/ Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Editura ARC, 2005. – 96 p.: il.

Ciobanu, Constantin I. Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Editura „Știința”, 1997. – 162 p.: il.

Ciobanu, Constantin I. Icoane vechi din colecții basarabene / Constantin I. Ciobanu, Tudor Stăvilă. – Chișinău : Editura ARC, 2000. – 212 p.: il.

Ciobanu, Constantin I. Isai Cârmu. Magia cărții / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Arc, 2019. – 96 p. : il., fot., portr.

Ciobanu, Constantin I. Mihail Petric : monografie-album / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Editura ARC, 2007. – 146 p. + il.

Ciobanu, Constantin I. Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection : album / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Muzeul Național de Artă al Moldovei, 2014. – 200 p. + 165 il.

Ciobanu, Constantin I. Patrimoniul cultural al Republicii Moldova / Constantin I. Ciobanu, Tudor Stăvilă, T. Diaconescu. – Chișinău : Editura ARC ; Editura Museum, 1999. – 274 p.: il.

Ciobanu, Constantin I. Stihia profeticului. Sursele literare ale imaginii „Asediul Constantinopolului” și ale profețiilor înțelepților antichității din pictura murală medievală moldavă / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Editura Business-Elita, 2007. – 416 p. + 147 il.

Ciobanu, Constantin I. Valentina Rusu-Ciobanu : monografie-album / Constantin I. Ciobanu. – Chișinău : Editura ARC, 2003. – 136 p.: il. – (Maestri basarabeni din secolul XX).

Ciobanu, Constantin I. Ala Rusu : frenezia creației / Constantin I. Ciobanu // Sud-Est. – 2004. – Nr 2. – P. 118-120.

Ciobanu, Constantin I. Aportul Muzeului Național de

Etnografie și Istorie Naturală la selectarea subiectelor pentru mărcile poștale moldovenești = The contribution of the National Museum of Ethnography and Natural History to the selection of subjects for Moldovan postage stamps / Constantin I. Ciobanu // Buletin științific. Revista de etnografie, științe ale naturii și muzeologie = Бюллетень : Этнография, естественные науки и музология. – 2017. – Nr 26 (39). – P. 46-52.

Ciobanu, Constantin I. Arta și religia : forme de relaționare / Constantin I. Ciobanu, Aliona Grati // Dialogica: revista de studii culturale și literatură. – 2020. – Nr 1. – P. 6-14.

Ciobanu, Constantin I. Biserica din Lujeni : istoria cercetării monumentului și specificul programului iconografic / Constantin I. Ciobanu // Ars Transsilvaniae. – 2011. – Vol. 21. – P. 5-14.

Ciobanu, Constantin I. Câteva observații referitoare la începuturile picturii murale din Țara Românească / Constantin I. Ciobanu // Conferința științifică anuală [de Artă a Moldovei]. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 100-112.

Ciobanu, Constantin I. Cercetătorul din fața icoanelor / Constantin I. Ciobanu // Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). – P. 212-213.

Ciobanu, Constantin I. Gheorghe Mardare și asumarea polivalenței: [creația pictorului Gheorghe Mardare] / Constantin I. Ciobanu // Limba română. – 2012. – Nr 11/12. – P. 142-144.

Ciobanu, Constantin I. Istoria cercetării profețiilor înțelepților antichității din pictura murală medievală în sud-estul Europei = L'histoire de la recherche des prophéties des sages de l'Antiquité de la peinture murale médiévale au sud-est de l'Europe / Constantin I. Ciobanu // Arta. Arte vizuale. – 2005. – P. 16-25.

Ciobanu, Constantin I. Istoricul cartofiliei basarabene / Constantin I. Ciobanu // Buletin științific : Revista de

etnografie, științe ale naturii și muzeologie = Бюллетень : Этнография, естественные науки и музология. – 2013. – Vol. 19 (32). – P. 135-144.

Ciobanu, Constantin I. Iurie Matei : gravitație între lumea visului și realitatea obiectivă / Constantin I. Ciobanu // Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). – P. 175-177.

Ciobanu, Constantin I. Libertatea și magia culorii / Constantin I. Ciobanu, Andrei Vartic, Anatol Danilișin // Limba română. – 2015. – Nr 1-2 (229). – P. 312-314.

Ciobanu, Constantin I. Maximafilia, fenomen nou în procesul de colecționare din Moldova / Constantin I. Ciobanu // Buletin științific. Revista de etnografie, științe ale naturii și muzeologie = Бюллетень : Этнография, естественные науки и музология. – 2016. – Nr 25 (38). – P. 187-200.

Ciobanu, Constantin I. O sursă a picturii românești din secolul al XVIII-lea: caietele de modele / Constantin I. Ciobanu // Patrimoniul cultural de ieri, implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine dedicată zilelor europene ale patrimoniului. – Chișinău : BNRM, 2019. – P. 30.

Ciobanu, Constantin I. Patrimoniul național din perioada interbelică și legăturile lui cu arta occidentală / Constantin I. Ciobanu // Akademos. – 2019. – Nr 4 (55). – P. 166-167.

Ciobanu, Constantin I. Pictura exterioară din Moldova secolului al XVI-lea și cea din Oltenia și Muntenia de la sfârșitul secolului al XVIII-lea și din prima jumătate a secolului al XIX-lea : sursele literare ale profețiilor înțelepților antichității și ale Sibilelor / Constantin I. Ciobanu // Arta. – 2011. – Nr 1. – P. 13-24.

Ciobanu, Constantin I. Problema textului și a imaginii în pictura medievală ortodoxă / Constantin I. Ciobanu // Arta. – 2014. – Nr 1. – P. 5-24.

Ciobanu, Constantin I. Pro-

blema textului și a imaginii în pictura murală ortodoxă: o abordare structural-semiotică : partea a 3-a / Constantin I. Ciobanu // *Arta*. – 2016. – Nr 1. – P. 5-15.

Ciobanu, Constantin I. Profețiile înțelepților antichității de la Biserica „Sfântul Gheorghe” a Mănăstirii Voroneț / Constantin I. Ciobanu // *Studii și cercetări*

de istoria artei. Seria arta plastică. – 2011. – Vol. 1. – P. 11-32.

Ciobanu, Constantin I. Stiluri și tendințe în arhitectura basarabeană / Constantin I. Ciobanu // *Sud-Est*. – 2003. – Nr 1. – P. 136-142; Nr 2. – P. 112-119.

Ciobanu, Constantin I. Un mare peisagist al timpurilor noastre / Constantin I. Cioba-

nu // *Akademios*. – 2014. – Nr 4 (35). – P. 160-166.

Ciobanu, Constantin I. Vitae Ciobanu / Constantin I. Ciobanu // *Buletin științific. Revista de etnografie, științe ale naturii și muzeologie* = *Бюллетень : Этнография, естественные науки и музееология*. – 2012. – Nr 17(30). – P. 197-198.

N.-M. Ș.

Iunie

CALENDAR NAȚIONAL

IUNIE

2021

Marți	1
Miercuri	2
Joi	3
Vineri	4
Sâmbătă	5
Duminică	6
<hr/>	
Luni	7
Marți	8
Miercuri	9
Joi	10
Vineri	11
Sâmbătă	12
Duminică	13
<hr/>	
Luni	14
Marți	15
Miercuri	16
Joi	17
Vineri	18
Sâmbătă	19
Duminică	20
<hr/>	
Luni	21
Marți	22
Miercuri	23
Joi	24
Vineri	25
Sâmbătă	26
Duminică	27
<hr/>	
Luni	28
Marți	29
Miercuri	30

140 de ani de la nașterea lui **Nicolae Bivol**, jurnalist și om politic, director general de industrie și comerț, primar de Chișinău (1 iun. 1881 – 3 iul. 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 417-418; CN 2011, p. 116.*

385 de ani de la nașterea lui **Nicolae Milescu Spătaru**, cărturar, diplomat, teolog, istoric, geograf, etnograf, filolog, scriitor, memorialist, una din personalitățile de seamă ale secolului al XVII-lea (1 iun. 1636 – 1708). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 175-176; CN 2008, p. 447-449*

90 de ani de la nașterea **Ilenei Bardă**, pictoriță, artist plastic și pedagog (1 iun. 1931 – 2004).

90 de ani de la nașterea lui **Petru T. Mocanu**, matematician, doctor în științe matematice, profesor universitar, cercetător științific român, redactor al revistei „Matematica”, membru titular al Academiei Române (1 iun. 1931 – 28 mar. 2016).

75 de ani de la stingerea din viață a lui **Ion Antonescu**, militar și om de stat român, mareșal, șef al Marelui Stat Major, prim-ministru al României și conducător al statului român (2 iun. 1882 – 1 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 172-174.*

100 de ani de la nașterea lui **Vasile Siminel**, specialist în domeniul ameliorării plantelor, genetica plantelor și producerea semințelor, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (2 iun. 1921 – 25 apr. 2014). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 119-121.*

70 de ani de la nașterea **Valentinei Melnic**, medic microbiolog, cercetător științific, profesor universitar, doctor în științe biologice și inventator (2 iun. 1951).

200 de ani de la nașterea lui **Ion C. Brătianu**, om politic român, personalitate marcantă a vieții politice din România sec. al XIX-lea, membru de onoare al Academiei Române (2 iun. 1821 – 4 mai 1891). *A se vedea și art. din CN*

2011, p. 116-117.

100 de ani de la nașterea lui **Paolo Soleri**, arhitect și urbanist american de origine italiană (2 iun. 1821/1919 – 9 apr. 2013).

65 de ani de la nașterea lui **Ion Puiu**, medic pediatru, doctor în științe medicale, nutriționist, conferențiar universitar, cercetător științific, cordonatorul programului „Dezvoltarea sistemului de ITC la nivel național” (4 iun. 1956).

145 de ani de la nașterea lui **Sigurd Frosterus**, arhitect finlandez, important promotor al arhitecturii moderne, atât pe plan teoretic, cât și pe cel practic (4 iun. 1876 – 1 mar. 1956).

125 de ani de la nașterea **Olgăi Crușevan-Florescu**, poetă, publicistă și traducătoare (5 iun. 1896 – 1975). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 171-173; CN 2016, p. 175-176.*

80 de ani de la nașterea **Elenei Belinschi**, doctor în științe filologice, cercetător științific, profesor universitar (5 iun. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Ion Cațaveică**, ziarist, poet, doctor în științe filologice (5 iun. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 176.*

70 de ani de la nașterea lui **Victor Lăcustă**, medic, fiziolog, specialist în fiziologia clinică, medicina alternativă, neurologia cognitivă, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (5 iun. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 176.*

150 de ani de la nașterea lui **Nicolae Iorga**, istoric, critic literar și de artă, filosof, memorialist, scriitor, animator al vieții științifice și culturale, om politic, una din figurile cele mai importante ale științei și culturii românești dintotdeauna (5 iun. 1871 – 27 noiembrie 1940). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 317-320; CN 2001, p. 129-131; CN 2006, p. 192-193.*

130 de ani de la nașterea lui **Victor Slăvescu**, economist, pro-

lector universitar, om politic român (5 iun. 1891 – 24 sept. 1977).

85 de ani de la nașterea lui **Pavel Vlad**, specialist în domeniul chimiei organice și bioorganice, doctor habilitat în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, inventator (6 iun. 1936 – 26 mar. 2017). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 179-180.*

75 de ani de la nașterea lui **Tudor Palladi**, poet, critic literar, traducător, editor (6 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 180; CN 2016, p. 177.*

80 de ani de la nașterea lui **Ilie Pârvu**, filosof, profesor universitar, doctor în filosofie și cercetător științific român, membru corespondent al Academiei Române (6 iun. 1941).

140 de ani de la nașterea lui **Amza Jianu**, medic chirurg, profesor universitar, cercetător științific român (7 iun. 1881 – 22 noiembrie. 1962).

135 de ani de la nașterea lui **Henri Coandă**, inginer, pionier al aviației, fizician, inventator al motorului cu reacție și descoperitor al efectului care îi poartă numele (7 iun. 1886 – 25 noiembrie. 1972). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 181-182.*

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae D. Popescu**, prozator român (9 aug. 1843 – 8 iun. 1921).

90 de ani de la nașterea lui **Ion Furnică**, dansator, solist în Ansamblul de Dansuri Populare „Joc”, Artist al Poporului (9 iun. 1931 – 28 iul. 2015). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 122-123; CN 2016, p. 178.*

240 de ani de la nașterea lui **George Stephenson**, inginer și inventator englez, părintele locomotivei și al căilor ferate (9 iun. 1781 – 12 aug. 1848). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 183.*

160 de ani de la nașterea lui **Pierre Duhem**, fizician, chimist, istoric și filosof al științei franceze (9 iun. 1861 – 14 sept. 1916).

80 de ani de la nașterea lui **Petru Dudnic**, poet, publicist și scenarist (10 iun. 1941 – 6 noiembrie. 1984). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 123-124; CN 2016, p. 178-179.*

70 de ani de la nașterea lui **Tudor Sajin**, specialist în domeniul mecanicii, cercetător științific, inventator, profesor universitar,

doctor în științe tehnice (10 iun. 1951).

90 de ani de la nașterea lui **Dan Constantinescu**, compozitor și profesor universitar român (10 iun. 1931 – 6 febr. 1993).

145 de ani de la nașterea lui **Eugen Adamovici**, om politic, notar public, profesor de aviație, publicist, unul din primii aviatori basarabeni (11 iun. 1876 – ?). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 181.*

65 de ani de la nașterea lui **Vladimir Valica** farmacist, doctor habilitat în științe farmaceutice, cercetător științific, inventator și profesor universitar (11 iun. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 181-182.*

145 de ani de la nașterea lui **Alfred Louis Kroeber**, antropolog, doctor în antropologie, profesor universitar și cercetător științific american (11 iun. 1876 – 5 oct. 1960).

190 de ani de la nașterea lui **James Clerk Maxwell**, fizician, profesor și cercetător englez de origine scoțiană (13 iun. 1831 – 5 noiembrie. 1879). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 188.*

75 de ani de la nașterea lui **Valeriu Rudenco**, electrofizician, doctor în științe tehnice, cercetător științific, inventator (14 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 183.*

80 de ani de la nașterea lui **Viorel P. Barbu**, matematician, profesor universitar, academician român (14 iun. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 118-119.*

155 de ani de la nașterea lui **Alexandru N. Donici**, antropolog, etnograf, scriitor și publicist (15 iun. 1886 – 13 mai 1936).

50 de ani de la stingerea din viață a lui **Aron Cocerghinchi**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, savant, fondator al școlii de obstetrică și ginecologie din Moldova (24 aug. 1898 – 15 iun. 1971). *A se vedea și art. din CN 2018, p. 166.*

180 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Grecescu**, medic, botanist, doctor în medicină, profesor universitar român, director al Grădinii Botanice din Cotroceni, membru titular al Academiei Române (15 iun. 1841 – 2 oct. 1910).

90 de ani de la nașterea lui **Alexandru Vulpe**, istoric și arheolog, doctor în istorie, membru titular al Academiei Române (16 iun.

1931 – 9 febr. 2016). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 185.*

100 de ani de la nașterea **Reghinei Esina**, solistă de operă și pedagog (17 iun. 1921 – 2002). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 186.*

95 de ani de la nașterea lui **Sergiu Rădăuțanu**, om de cultură și știință, specialist în domeniul fizicii și tehnologiei materialelor semiconductoare (17 iun. 1926 – 6 mar. 1998). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 131-133; CN 2006, p. 191-192; CN 2011, p. 120; CN 2016, p. 186-187.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Șcerbațchi**, matematician, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar (17 iun. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 187.*

120 de ani de la nașterea **Nadejdei Russo-Bosie**, aviatore rusoaică, refugiată de revoluția bolșevică, căsătorită cu un moșier basarabean. Pilot sportiv, membră a „Escadrilei Albe” (17 iun. 1901 – 22 ian. 1988).

150 de ani de la nașterea lui **Petru Sciușev**, medic, etnograf, călător, antropolog, publicist (19 iun. 1871 – 18 iun. 1934). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 196.*

95 de ani de la nașterea lui **Constantin Moraru**, biolog, specialist în domeniul fiziologiei, biochimiei, geneticii și ameliorării plantelor, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (19 iun. 1926 – 8 mar. 2015). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 196-197.*

65 de ani de la nașterea **Mariiei Duca**, biolog, specialist în pedologie și genetica vegetală, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (19 iun. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 188-189.*

80 de ani de la nașterea **Irinei Petrescu**, actriță română de teatru și cinema (19 iun. 1941).

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Mihail Kogălniceanu**, istoric, scriitor, publicist, profesor și om politic român (6 sept. 1817 – 20 iun. 1891). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 274-276; CN 2017, p. 328-330.*

80 de ani de la nașterea lui **Anatol Jacotă**, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, academician, specialist în domeniul

geneticii, fiziologiei și biotehnologiei vegetale (21 iun. 1941 – 11 ian. 2010). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 133-134; CN 2011, p. 121.*

75 de ani de la nașterea Galinei Furdui, poetă, publicistă, eseistă, traducătoare, jurnalistă, autoare de texte pentru cântece (21 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 197-198; CN 2016, p. 189-190.*

75 de ani de la nașterea lui Petru Tomov, pictor și pedagog (21 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 190.*

240 de ani de la nașterea lui Simeon Denis Poisson, matematician, fizician, mecanician, profesor universitar, cercetător științific francez (21 iun. 1781 – 25 apr. 1840). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 122.*

130 de ani de la nașterea lui Pier Luigi Nervi, arhitect, inginer constructor și profesor italian (21 iun. 1891 – 9 ian. 1979).

85 de ani de la nașterea lui Vladimir Rusnac, poet și traducător (22 iun. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 200-201; CN 2016, p. 191.*

80 de ani de la nașterea Lidiiei Istrati, prozatoare, doctor în științe biologice și om politic (22 iun. 1941 – 25 apr. 1997). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 135-136; CN 2011, p. 122; CN 2016, p. 192.*

140 de ani de la nașterea lui Robert Hertz, sociolog, filosof, profesor și cercetător francez (22 iun. 1881 – 13 apr. 1915).

90 de ani de la nașterea lui Erich Schneider-Wessling, arhitect și profesor german (22 iun. 1931 – 28 sept. 2017).

100 de ani de la nașterea lui Iurie Petrov, specialist în domeniul prelucrării electronice a metalelor și tehnologiei acoperirilor galvanice rezistente la uzură (24 iun. 1921 – 3 iul. 1990). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 201-202.*

175 de ani de la nașterea lui Carol Schmidt (Karl-Ferdinand Šmidt), jurist, anchetator penal, fost primar de Chișinău (25 iun. 1846 – 9 apr. 1928). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 202-203; CN 2013, p. 96; CN 2018, p. 84.*

85 de ani de la nașterea lui Vitalie Zagaevski, poet, publicist, ziarist și pedagog (25 iun. 1936). *A se vedea și art. din CN 2016,*

p. 193-194.

70 de ani de la nașterea lui Mihai Patraș, economist, doctor în științe economice, profesor universitar, fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (25 iun. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 195-196.*

135 de ani de la nașterea lui Nicolae Petrescu, sociolog, antropolog, filosof, scriitor și biograf român, membru corespondent al Academiei Române (25 iun. 1886 – 13 oct. 1954).

90 de ani de la nașterea Iuliei Buciceanu, cântăreață de operă, lied și oratoriu, mezzosoprană, originară din Basarabia (25 iun. 1931).

80 de ani de la nașterea lui Mihail Vronschih, biolog, doctor habilitat în biologie profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (25 iun. 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 203; CN 2016, p. 194-195.*

140 de ani de la nașterea lui Paul Smărăndescu, arhitect român, de orientare neoromânească (26 iun. 1881 – 12 ian. 1945).

100 de ani de la nașterea lui Temistocle Popa, compozitor, instrumentist și actor român de film (26 iun. 1921 – 26 noiembrie 2013). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 137-138.*

85 de ani de la stingerea din viață a lui Constantin Stere, jurist, profesor, ideolog, publicist, scriitor, om politic, unul dintre cei mai remarcabili oameni de cultură (13 iun. 1865 – 26 iun. 1936). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 161-163; CN 2006, p. 203-204; CN 2011, p. 122-123; CN 2015, p. 210-213.*

80 de ani de la nașterea lui Ștefan Vetrilă, medic traumatolog, doctor habilitat în medicină, cercetător științific și inventator (27 iun. 1941 – 29 mar. 2018).

100 de ani de la nașterea lui Paul Petrescu, etnolog, doctor în istoria artei, cercetător științific, membru de onoare al Academiei Române (27 iun. 1921 – ?).

100 de ani de la nașterea lui Vadim Pirogan, scriitor, deținut politic (28 iun. 1921 – 16 ian. 2007). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 169-170.*

80 de ani de la nașterea Vioricăi Chircă, actriță de teatru și cinema. Artistă a Poporului din Re-

publica Moldova (28 iun. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 138; CN 2016, p. 196.*

150 de ani de la nașterea lui Ion D. Berindei, arhitect și profesor român (28 iun. 1871 – 29 sept. 1928).

170 de ani de la nașterea lui Calistrat Hâncu (Hânculov), medic (29 iun. 1851 – 1927).

100 de ani de la nașterea lui Tihon Cealac, specialist în domeniul geneticii și ameliorării porumbului, doctor habilitat în științe agricole, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (29 iun. 1921 – 10 mar. 2006). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 123-124.*

90 de ani de la nașterea lui Petru Soltan, matematician, specialist în geometrie, topologie, academician, profesor universitar, doctor habilitat în științe fizico-matematice, membru de onoare al Academiei Române (29 iun. 1931 – 15 iul. 2016). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 139-141; CN 2006, p. 207-214; CN 2011, p. 124-127; CN 2016, p. 197-198.*

75 de ani de la fondarea la Chișinău a Academiei de Științe a Moldovei, cel mai înalt for de știință și cultură din Republica Moldova (29 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 183-186; CN 2011, p. 127-128; CN 2016, p. 198-199.*

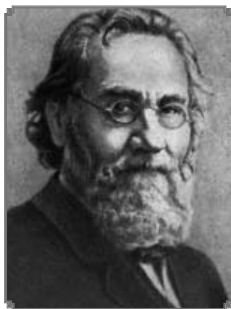
70 de ani de la nașterea Larisei Cuznețov, pedagog, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar (29 iun. 1951).

60 de ani de la nașterea Elenei Vizir, poetă (29 iun. 1961).

130 de ani de la nașterea lui Andrei Petre, sociolog, filosof, doctor în filosofie, profesor universitar, om politic român, membru titular post-mortem al Academiei Române (29 iun. 1891 – 4 oct. 1940). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 310-311.*

55 de ani de la stingerea din viață a lui Gheorghe Bezviconi, istoric, genealogist, heraldist și publicist român (14 apr. 1910 – 30 iun. 1966). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 111-112; CN 2010, p. 103-104; CN 2016, p. 199-200.*

230 de ani de la nașterea lui Felix Savart, fizician, matematician, cercetător și inventator francez, cunoscut pentru legea electromagnetismului, profesor (30 iun. 1791 – 16 mar. 1841).

Nicolae MILESCU
SPĂTARUL
1636 – 1708

Diplomat, scriitor, istoric, geograf, etnograf, teolog.

Poliglot ce cunoștea limbile elină, slavonă, latină, negreacă, franceză, germană, turcă, arabă, italiană, care l-au ajutat mult în activitatea de cărturar și diplomat al Moldovei, Munteniei, Rusiei. Unul dintre profesorii lui Petru I.

S-a născut la 1 iunie 1636, în județul Vaslui, într-o familie de boieri. Tatăl său avea origini aromâne sau grecești. Se stinge din viață la Moscova în 1708.

Își începe studiile la Academia Domnească (slavo-greco-latină) din Iași, apoi a continuat la Academia de pe lângă Patriarhia de la Constantinopol (1645-1653). Aici a studiat câteva limbi străine și cele mai importante discipline ale timpului: civilizație clasică, istorie, teologie, filosofie etc. Întorcându-se în patrie, devine o persoană influentă la curtea domnitorilor moldoveni: grămatic în domnia lui Gheorghe Ștefan, mare spătar în timpul lui Gheorghe Ghica (titlu pe care îl va purta ca al doilea nume), consilier intim al lui Ștefăniță Lupu, reprezentant al lui Grigore Ghica la Poarta Otomană.

Între 1664-1668 a vizitat câteva țări europene. Cu o misiune diplomatică din partea lui Gheorghe Ștefan pleacă la Stockholm, apoi la Paris, cerând ajutor împotriva turcilor. După unele izvoare, în 1669 a participat la un complot împotriva domnului Ștefăniță Lupu. La descoperirea acestuia, cărturarul a fost nevoit să părăsească țara. De atunci i se trage și porecla „Cârnul”, deoarece i s-a aplicat pedeapsa creșterii nasului. Între 1669 (decembrie) - 1671 (ianuarie) s-a aflat la Constantinopol, la patriarhul Dositei al Ierusalimului. În 1671 pleacă în Rusia, îndemnat de patriarhul Dositei, care i-a dat scrisoare de recomandare, adresată țarului Alexei Mihailovici, unde îl caracterizează în cei mai favorabili termeni. Ajuns în Rusia, a fost numit în funcția de traducător din limbile elină, greacă, latină și românească la Departamentul soliilor (Посольский приказ) al Rusiei. Peste puțin timp ajunge șef al corpului de traducători de pe lângă Departamentul diplomatic.

Este pus în fruntea soliei rusești care a plecat în China (1675-1678), misiune diplomatică ce a contribuit la cunoașterea reciprocă dintre ruși și chinezi, la rezolvarea diferendelor de la granița ruso-chineză și la stabilirea relațiilor diplomatice și comerciale între cele două țări.

Revenind în Rusia, în calitate de traducător din limbile turcă și tătară, participă la expedițiile lui Petru I împotriva cetății Azovului (1695-1696). A fost consilier al țarului, luând parte la tratati-

vele Guvernului rus cu delegația armenescă, referitoare la eliberarea Armeniei de sub administrarea persană și turcească (1701-1707).

În Rusia s-a aflat până la sfârșitul vieții, contribuind și la transformările din timpul lui Petru cel Mare.

Prin activitatea sa cărturărească, a avut un mare aport la dezvoltarea gândirii social-politice, filosofice, geografice, a științelor naturale din Moldova și Rusia. În perioada de până la stabilirea sa în Rusia, a manifestat interes față de probleme legate de teologie și istoria bisericii, scriind și traducând câteva lucrări. Începând cu anul 1661, timp de șapte ani, s-a ocupat de tălmăcirea completă în limba română a Vechiului Testament. A studiat în multe biblioteci europene: Austria, Suedia, Germania, Franța, Imperiul Otoman. Încă până în 1671 a început a scrie o serie de lucrări cu caracter istoric și filosofic pe care le-a finisat în Rusia. În timpul aflării sale în Rusia, după calculele cercetătorilor, a scris peste 30 de lucrări cu conținut divers. A efectuat, de asemenea, traducerea din limbile greacă și latină a unui șir de lucrări din cultura antică și medievală europeană, ce țin de religie, filosofie ș.a. Toate aceste lucrări s-au bucurat de mare popularitate, fiind copiate în zeci de exemplare, atât în Rusia, cât și în Moldova, în Orientul Apropiat etc. În 1672 alcătuiește un dicționar ruso-greco-latin. În anii următori scrie un șir de opere mai puțin cunoscute azi, ca „Aritmologhion”, „Povestirea despre sa-

bile”, „Cartea aleasă pe scurt despre nouă muze și despre șapte arte liberale”, „Hrismo-loghion”, „Povestirea despre zidirea bisericii Sfânta Sofia de la Constantinopol”. Printre scrierile lui Miclescu se găsesc și lucrări cu caracter pur istoric care se referă la trecutul Rusiei, precum „Genealogia țărilor ruși”, „Alegerea ca țară a lui Mihail Fiodorovici”.

În urma călătoriei în China, N. Miclescu a scris o lucrare importantă, „Descrierea călătoriei în China” împărțită în trei părți: Călătoria de-a lungul Siberiei de la Tobolsk până la fortul Nercinsk până la granița Chinei; Izvorul misiunii diplomatice în China a lui Nicolae Spătaru; Descrierea celei dintâi părți a pământului, numită Asia, în care se află și împărăția Chinei cu orașele și provinciile sale. Acestea au fost alcătuite după izvoarele scrise și după impresiile personale de călătorie ale autorului. La acea vreme lucrarea era cea mai cuprinzătoare schiță geografică, istorică și etnografică asupra acestei țări.

Opera lui N. Miclescu Spătaru a căpătat o largă răspândire în manuscrise în timpul secolelor XVII-XIX în Rusia, țările românești, Orientul Apropiat, Europa Occidentală. De la sfârșitul secolului XX lucrările sale, în special cele dedicate Siberiei și Chinei, au început să fie valorificate și tipărite, mai întâi în Rusia, apoi în alte țări, inclusiv Republica Moldova. Dar mai sunt și cele netipărite, ce continuă să zacă în manuscrise în multe biblioteci și arhive europene.

A se vedea și articolele din

„Calendarul Bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1997. – P. 79-83; „Calendar Național 1998”. – P. 204; *Calendar Național 2006*. – Chișinău, 2005 – P. 175-176; „Calendar Național 2008”. – Chișinău, – P. 447-449.

Bibliografie:

Miclescu Spătaru, Nicolae. Dicționarul greco-slavo-romano-latin = Греческо-славянско-румынско-латинский словарь: (XVII век) = Greek-slavonic-romanian-latin dictionary: (17th century) : (secolul al XVII-lea) / Nicolae Miclescu Spătaru; alcăt.: Alexandru Nichitici. – Chișinău: Arc, 2015. – 1547 p.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Miclescu Spătaru și strănepotul - Iliia Mecinikov / Gheorghe Baciu; red.: Ion Varta. – Chișinău, 2016. – 67 p.

Ivanov, Leonte. Prezențe culturale românești în spațiul rus: Antioh Cantemir și Nicolae Miclescu Spătaru: Corespondența particulară și diplomatică / Leonte Ivanov; cond. gr. științ.: Gheorghe Chivu. – București: Editura Muzeului Național al Literaturii Române, 2013. – 132 p.

Dascălu, Cristina. Pe urmele lui Miclescu Spătaru: Strategii inovatoare de internaționalizare academică / Cristina Dascălu // *Literatura și arta*. – 2016 – 8 dec. – P. 5.

Eșanu, Andrei. Nicolae Miclescu Spătaru (1636 - 1707) // *Cultură și civilizație medievală românească*. – Chișinău: Arc, 1996; [Resursă electronică]. – URL: http://www.istoria.md/articol/73/Nicolae_Miclescu_Sp%C4%83taru (accesat: 4.07.2020).

Eșanu, Andrei. Un mare talmaci și diplomat: 375 ani de la nașterea lui Nicolae Miclescu Spătaru / Andrei Eșanu, Valentina Eșanu // *Akademios*. – 2011. – Nr 4 (23). – P. 108-109.

Juc, Victor. Idei politice în

opera lui Nicolae Miclescu-Spătaru // *Istoria gândirii politice din Moldova: Manual / Victor Juc*. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2017. – P. 24-28.

Nicolae Miclescu Spătaru (1636 – 1707) [Resursă electronică] // <http://nmuseum.blogspot.com/2011/11/nicolae-miclescu-spataru-1636-1707.html> (accesat: 4.07.2020).

Reniță, Alecu. Pulberea stelară de pe urmele Spătarului: [Nicolae Miclescu Spătaru] / Alecu Reniță // *Natura*. – 2013 – Nr 11. – P. 8-9.

Tohăneanu, Tomi. Nicolae Miclescu Spătaru (1636-1708) a fost primul român, din istoria cunoscută, care a ajuns în China. Anterior, Miclescu l-a întâlnit pe „Regele Soare” și a tradus Vechiul Testament în română! / Tomi Tohăneanu [Resursă electronică] // <http://www.cunoastelumea.ro/nicolae-miclescu-spataru-1636-1708-a-fost-primul-roman-din-istoria-cunoscuta-care-a-ajuns-in-china-anterior-miclescu-l-a-intalnit-pe-regele-soare-si-a-tradus-vechiul-testament-in-ro/> (accesat: 4.07.2020).

Xenofontov, Ion. Zece curiozități despre enciclopedia Nicolae Miclescu Spătaru / Ion Xenofontov [Resursă electronică] // http://moldova-suverana.md/article/zece-curiozitati-despre-enciclopedia-nicolae-miclescu-spataru_14297 (accesat: 4.07.2020).

Xenofontov, Ion Valer. Enciclopedia Nicolae Miclescu Spătaru // *Enciclopedia curiozităților*. Vol. 2. Trecut și prezent / Ion Valer Xenofontov. – Chișinău, 2019. – P. 75-79.

Исаченко, Татьяна. О рукописи Милеску Спатару в собрании Национального Музея Истории Молдовы (к 380-летию со дня рождения ученого) / Татьяна Исаченко // *Tyragetia*. Serie nouă. – 2016. – Nr 2 (25). – P. 289-300.

T. L.

Nicolae BIVOL
1881 – 1941

Politician, comerciant, industriaș, membru al Sfatului Țării, primar de Chișinău.

S-a născut pe 1 iunie 1882 la Ialoveni în familia părintelui Petru Bivol, confidentul lui Constantin Stere, fiind șapte copii la părinți.

În 1902 Nicolae Bivol a absolvit Seminarul Teologic din Chișinău. Și-a urmat apoi studiile la Universitatea din Dorpat (azi Tartu, Estonia), susținând examenul de stat la Specialitatea fizică și matematică.

Devine profesor la gimnaziul lui Simakov din Chișinău, unde s-a împrietenit cu Alexandru Oatul, cunoscându-se încă de la seminar. În scurt timp însă a abandonat această meserie. Lăsând pedagogia, s-a ocupat de exploatarea carierelor de piatră din Mileștii Mici și Ghidighici, furnizând acest material de construcție Chișinăului. Datorită acestei activități, a ajuns, în scurt timp, cel mai puternic industriaș din oraș. Această activitate a fost oprită însă de Primului Război Mondial: el a fost mobilizat și trimis pe front în calitate de soldat. Dar cade în prizonierat la nemți. Închis într-un lagăr, a încercat de două ori să fugă, dar era prins. A treia oară i-a

reușit. La finele anului 1918 se reîntoarce în Rusia, în orașul Smolensk, de unde a fost eliberat și a revenit la Chișinău.

Obține mandatul de deputat în Sfatul Țării la 25 noiembrie 1918, fiind printre deputații care a votat Declarația din 27 noiembrie 1918 prin care s-a renunțat la condițiile de Unire a Basarabiei cu România instituite la 27 martie 1918. A fost ales din partea proletariatului organizat din Basarabia. După alte surse, a votat unirea Basarabiei cu România fără condițiuni. Între 1922 și 1925 este membru al Partidului Național Liberal, a ocupat postul de director al industriei și comerțului și a dus lupta cu foametea în orașul Chișinău. Concomitent, din 1923 până în 1924, timp de nouă luni, este primar de Chișinău. În 1923 a participat la Congresul Partidului Național-Liberal și a luat cuvântul, vorbind despre doleanțele țăranilor – limitarea activității poliției în sate, oprirea batjocurii din partea perceptoilor – câștigând prin aceasta simpatia țăranilor. Este primar și pentru a doua oară – din 1925 până în 1926. În 1938, când se pregăteau alegerile pentru primăria orașului Chișinău, a aderat la Partidul Național-Țărănist. A fost format un bloc din funcționari, muncitori, meseriași și intelectuali unde, alături de alții, a deținut funcții de conducere.

Desfășoară activitate de antreprenor. Până în 1921 este vinificator, având 14 deșetine de vie proprie. În 1921 lasă vinificația și se ocupă de comerț. În 1922 cumpără o fabrică de tăbăcărie, unde lucrează 60 de oameni. A lucrat

la ea 4 ani, lărgind-o și reconstruind-o. O deține până în 1926, când aceasta a fost distrusă de flăcări, într-un incendiu. În 1930 s-a ocupat de construirea, la Chișinău, a unui bazin acvatic (de înot). Aici a avut 20 de angajați.

În anul 1925 editează la Chișinău cotidianul „Наша жизнь”.

În 1935 a editat ziarul „Viața noastră”. A reușit să scoată opt numere, ziarul fiind închis la dispoziția ministrului de Interne.

La 3 august 1940 este arestat de NKVD, incriminându-i-se art. 54/13 al Codului Penal al RSS Ucrainene – lupta activă împotriva clasei muncitoare și a activității revoluționare. Însă, în cadrul cercetărilor, pe neașteptate, câțiva dintre muncitorii de la bazin și subalternii lui de la primărie depun mărturii favorabile pentru N. Bivol.

La 9 noiembrie 1940 ancheta preliminară este terminată, dosarul înaintat la Moscova pentru examinare în cadrul consfătuirii speciale și aplicarea pedepsei. Procurorul URSS returnează la 11 februarie 1941 dosarul la Chișinău, dispunând verificarea unor date. La 5 aprilie a aceluiași an anchetatorul, având deja indicațiile celor de la Moscova, dispune clasarea dosarului. Nicolae Bivol este eliberat din închisoare, i se restituie bunurile ridicate la arest. După închisoare este exilat la Tașkent. În 1941 era agronom-șef într-un colhoz de lângă Tașkent. Există versiunea că în acel an s-a îmbolnăvit de malarie și a murit, deși condițiile și anul decesului rămân neelucidate.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 417-418; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 116.

Bibliografie:

10+3 primari ai Chișinăului [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2014/11/12/103-primari-ai-chisinaului/> (accesat : 28.06.2020).

Colesnic, Iurie. Nicolae Bivol – primar al Chișinăului (1923-1924, 1925-1926) // Basarabia necunoscută. Vol. 4 / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2002. – P. 104-121.

Colesnic, Iurie. Primarii orașului Chișinău / Iurie Colesnic [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2011/11/02/primarii-orasului-chisinau-2/> (accesat : 28.06.2020).

Colesnic, Iurie. Un destin cum mai rar se întâlnește // Chișinăul din amintire / Iurie Colesnic. – Chișinău : Grafema Libris, 2011. – P. 255.

T. L.

Vasile SIMINEL
1921 – 2014

Agronom, doctor habilitat în științe agricole, academician.

S-a născut la 2 iunie 1921 în satul Gordinești, raionul Rezina, într-o familie de țărani nevoiași, Dumitru și Vasilisa Siminel, fiind mezinul și unicul băiat din cei nouă copii. S-a stins din viață la 25

aprilie 2014, la Chișinău. A studiat la școala primară din satul natal, pășindu-i prima oară pragul la vârsta de 10 ani. Își continuă studiile la școala inferioară de agricultură de gradul întâi din Cucuruzeni, județul Orhei, apoi la școala medie de agricultură de gradul doi din Roman (România), absolvindu-le pe ambele cu mențiune. Urmează Institutul Agricol (azi Universitatea Agrară de Stat din Moldova) din Chișinău pe care, la fel, îl absolvește cu mențiune. În continuare își începe activitatea de cercetare: mai întâi ca cercetător științific la Stațiunea Experimentală de Ameliorare a Plantelor din Bălți, apoi ca doctorand la Institutul Agricol din Chișinău.

Între 1948-1949 a fost agronom practicant, apoi între 1951 și 1959 – agronom principal în Gospodăria Colectivă „Lenin” din Tvardița, raionul Ciadâr-Lunga.

La Tvardița, concomitent cu funcția de bază de agronom principal, a activat și în calitate de director al Stațiunii Experimentale pentru Încercarea și Aprecierea Metodelor de Prelucrare a Solului (1954-1956). În perioada următoare, 1956-1959, a fost șef al Centrului Științific din Tvardița al Institutului de Cercetări pentru Culturile de Câmp din Bălți.

Din 1959 își începe îndelungata activitate didactică la Institutul Agricol din Chișinău: asistent, lector superior, conferențiar universitar, profesor universitar (1973), șef al Catedrei de ameliorare și producere a semințelor (actualmente Catedra de ameliorare,

genetică și biotehnologie a culturilor agricole), director al Stațiunii de Ameliorare și Genetică a plantelor de câmp, conducător științific al Secției de producere a semințelor.

În 1964 susține teza de doctor în științe agricole, iar în 1972 – pe cea de doctor habilitat. În 1978 este ales membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

A fost președinte al Consiliului specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat în biologie și agricultură. A instruit peste 5250 de agronomi de profil larg la secția de zi și fără frecvență, 675 agronomi în domeniul ameliorării și producerii semințelor, circa 3000 agronomi-aprobatori ai culturilor de soi, 24 doctoranzi și competitori, 171 licențiați.

A publicat peste 750 lucrări științifice și didactice în domeniul ameliorării și producerii semințelor, 4 manuale, 4 monografii, un îndrumar de specialitate, a scris recenzii pentru circa 30 de lucrări științifice.

Este autor și coautor a 18 soiuri și hibrizi de plante agricole, testate și omologate de către Comisia de Stat a Republicii Moldova pentru Încercarea Soiurilor de Plante. A elaborat 11 metode noi în domeniul ameliorării plantelor agricole, pentru care are brevet de invenție. A participat cu rapoarte științifice la un șir de foruri științifice: circa 50 conferințe și simpozioane naționale și internaționale, 5 Congrese ale Societății Geneticienilor și Amelioratorilor din fosta URSS, 7 Congrese ale Societății Științifice a Geneticie-

nilor și Amelioratorilor din Republica Moldova.

A avut funcția de secretar științific și vicepreședinte al Societății Științifice a Geneticienilor și Amelioratorilor din Republica Moldova (1968-1974), membru a Prezidiului Societății Științifice a Geneticienilor și Amelioratorilor din fosta URSS (1974-1992), președinte al Societății Științifice a Geneticienilor și Amelioratorilor din Republica Moldova (din 1974), deputat al poporului din Tvardița (1953-1961), deputat al poporului din Chișinău (1976-1980). A fost ales președinte de onoare al Societății Științifice a Geneticienilor și Amelioratorilor din Moldova.

În 2012 i s-a acordat un premiu din partea Guvernului, pentru realizări deosebite în dezvoltarea științei.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 119-121.

Bibliografie:

Siminel, Vasile. Ameliorarea grâului : Manual / Vasile Siminel. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2007. – 392 p.

Siminel, Vasile. Pagini din viață / Vasile D. Siminel. – Chișinău : UASM, 2004. – 227 p.

Siminel, Vasile. Soiul de plante și sămânța de soi : Manual metodic pentru studenții instituțiilor de profil agricol și specialiști-aprobatori ai culturilor agricole de soi / Vasile Siminel. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2006. – 320 p.

Untilă, I. Ameliorarea specială a plantelor agricole / I. Untilă, Vasile Siminel, Lidia Găină. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2004. – 802 p.

Siminel, Vasile. Istoria fondării și activității societății științifice

a geneticienilor și amelioratorilor din Republica Moldova / Vasile Siminel, Eugenia Cotenco // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2010. – Nr 2. – P. 4-7.

Siminel, Vasile. Postmaturizarea semințelor / Vasile Siminel // Agricultura Moldovei. – 2003. – Nr 6. – P. 28-29.

Vasile Siminel la 90 de ani // Akademos. – 2011. – Nr 2. – P. 149.

T. L.

Ion PUIU
1956

Medic pediatru, nutriționist, doctor în medicină, conferențiar universitar.

S-a născut la 4 iunie 1956 în satul Sinăuții de Sus, raionul Adâncata (Hliboca), regiunea Cernăuți. Părinți i-au fost Lazăr și Eugenia Puiu. Bunelul, al cărui nume îl poartă, Ion, a fost deportat. Învăță la școala primară din satul de baștină până în 1966. Continuă să-și facă studiile la școala medie de opt ani din satul Sinăuții de Jos, absolvind-o în 1970. Urmează Școala Medicală din Bălți, pe care o finisează cu mențiune în 1975, obținând specialitatea felcer. Își continuă studiile la Institutul de Stat de Medicină (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”), Facultatea de Pediatrie, unde își încheie

studiile în 1981.

În 1975, pe când era student încă, s-a încadrat în câmpul muncii, ca felcer la Stația de Asistență Medicală de Urgență din Chișinău. La absolvirea Institutului de Medicină, în 1981, lucrează la Tiraspol, ca medic pediatru, până în 1988. Din 1988 până în 1990 face studii post-universitare în pediatrie, boli tropicale și limbi străine la Institutul de Perfecționare a Medicilor din Kiev. Din 1990 este angajat la Catedra semio- logie pediatrică a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”. În 1996 se transferă la Catedra medicină de familie de la aceeași instituție.

În 2008 a susținut teza de doctor în medicină, cu tema „Elaborarea modelului de servicii de intervenție timpurie pentru copilul cu dizabilități în Republica Moldova”. În 2009 obține titlul de conferențiar universitar.

În prezent este conferențiar universitar la Catedra medicină de familie (USMF). Mai este și directorul Centrului de Intervenție Timpurie „Voinicel” (din 2003).

A efectuat mai multe cursuri de perfecționare: Thailanda, Universitatea din Khon Kaen – curs de perfecționare în sănătatea mamei și copilului (1995); Universitatea din Helsinki (1998); Franța (2000); Norvegia – congres (2003); Monaco – congres (2005) ș. a.

Face parte din mai multe foruri de specialitate: secretar al Asociației Medicilor de Familie din Moldova (1996-2006); membru al Academiei Europene a Copilului cu

Dizabilități (din 2004); membru al EURACT (European Academy of Teachers) (din 2008) ș. a.

I s-a decernat Medalia comemorativă „Nicolae Testemițanu” și Diploma de onoare a USMF „N. Testemițanu” (2006).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 307-308; „Calendar Național 2015”. – Chișinău, 2014. – P. 346.

Bibliografie selectivă:

Actualități în evaluarea și conduita copilului cu tulburări de dezvoltare / Ivan Puiu, Ala Cojocaru, Marina Calac [et al.]. – Chișinău, 2009. – 254 p.

Copilul cu dizabilități : Aspecte de dezvoltare și comportament : Ghid practic / Ivan Puiu [et al.] ; sub red. lui Ivan Puiu. – Chișinău : Medicina, 2004. – 280 p.

Intervenția timpurie în copilărie : Curriculum pentru formare profesională / Ninel Revenco, Ivan Puiu, Ala Holban [et al.]. – Chișinău, 2018. – 160 p.

Puiu, Ivan. Copilul cu dizabilități și risc sporit. Intervenții timpurii: Partea 1 / Ivan Puiu. – Chișinău: Medicina, 2005. – 288 p.

Puiu, Ivan. Copilul cu dizabilități și risc sporit. Intervenții timpurii: Partea 2 / Ivan Puiu. – Chișinău: Medicina, 2006. – 304 p.

Puiu, Ivan. Elaborarea modelului de acordare a serviciilor de intervenție timpurie pentru copii cu dizabilități în Republica Moldova : Autoreferat (14.00.33) / Ivan Puiu. – Chișinău, 2008. – 26 p.

Puiu, Ivan. Ghidul beneficiarului de servicii de intervenție timpurie în copilărie / Ivan Puiu. – Chișinău, 2014. – 80 p.

Puiu, Ivan. Intervenția timpurie în copilărie : actualități, întrebări frecvente și răspunsuri bazate pe dovezi / Ivan Puiu. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2017. – 272 p. – Ed. a 2-a.

Puiu, Ivan. Intervenția timpurie în copilărie : Suport de curs

/ Ivan Puiu, Ala Cojocaru, Marina Calac. – Chișinău, 2012. – 256 p.

Puiu, Ivan. Intervenția timpurie în copilărie. Actualități / Ivan Puiu. – Chișinău, 2017. – 192 p.

Puiu, Ivan. Intervenție timpurie pentru copilul cu dizabilități și risc sporit. Partea 1 / Ivan Puiu, Ala Cojocaru. – Chișinău, 2007. – 192 p.

Puiu, Ivan. Tulburarea de spectru autist / Ivan Puiu. – Chișinău, 2014. – 64 p.

Servicii de intervenție timpurie pentru copilul cu dizabilități și risc sporit : Ghid practic / ed. : Ivan Puiu. – Chișinău : PRAG-3, 2006. – 192 p.

Cele mai răspândite mituri despre alimentația copilului, demontate de specialistul în dezvoltare timpurie Ivan Puiu [Resursă electronică] // <https://suntparinte.md/cele-mai-raspandite-mituri-despre-alimentatia-copilului-demontate-de-specialistul-in-dezvoltare-timpurie-ivan-puiu/> (accesat : 2.07.2020).

Cojocaru, Ala. Impactul serviciilor de intervenție timpurie asupra calității vieții familiei copilului cu dizabilități / Ala Cojocaru, Ivan Puiu // Culegere de articole științifice consacrată aniversării a 90-a de la nașterea ilustrului medic și savant Nicolae Testemițanu / Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” ; red. : Ion Ababii ; cons. șt. : Alexei Levițchi. – Chișinău : Medicina, 2017. – P. 37-42.

Cojocaru, Ala. Screeningul disfuncționalităților glandei tiroide la copiii cu sindromul Down. Supravegherea pacienților în condițiile asistenței medicale primare / Ala Cojocaru, Ivan Puiu, Marina Calac // Curierul medical. – 2012. – Nr 3 (327). – P. 129-133.

Ețco, Constantin. Educația incluzivă : factori determinanți, experiențe internaționale / Constantin Ețco, Ivan Puiu, Emilia Cucuruzac // Sănătate publică, economie și management în

medicină. – 2013. – Nr 4 (49). – P. 12-16.

Noi abordări în determinarea dizabilității cu utilizarea instrumentarului Clasificării Internaționale a Funcționării, Dizabilității și Sănătății / Constantin Ețco, Ivan Puiu, Grigore Bivol, [et. al.] // Curierul medical. – 2012. – Nr 3 (327). – P. 166-173.

Puiu, Ion. Mii de copii din R. Moldova pot fi SALVAȚI! : [interview despre imunizarea copiilor] / Ion Puiu ; consemnare : Raisa Lozinschi // Ziarul național. – 2015. – 3 mai; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.ziarulnational.md/interview-mii-de-copii-din-r-moldova-pot-fi-salvati-ce-pericol-ne-paste/> (accesat : 2.07.2020).

Puiu, Ivan. Diagnosticul timpuriu al tulburărilor din spectrul autist : noi posibilități de abilitare în cadrul intervenției timpurii în copilărie / Ivan Puiu, Marina Calac // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2013. – Nr 3 (48). – P. 69-73.

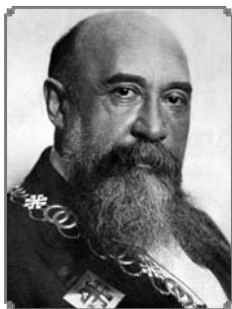
Puiu, Ivan. Experiențe internaționale în domeniul intervenției timpurii în copilărie // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2011. – Nr 3 (38). – P. 32-35.

Puiu, Ivan. Viziuni actuale asupra cauzelor autismului ; rolul factorilor de mediu / Ivan Puiu, Marina Calac // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2020. – Nr 2 (84). – P. 52-57.

Toma, Sergiu. Enriching the quality and quantity of stimulation and support available to a child in the home environment through the use of standardized tools in early intervention / Sergiu Toma, Ivan Puiu // Studia Universitatis (Seria : Științe ale educației). – 2016. – Nr 9 (99). – P. 202-206.

Puiu Ion // De la Cernăuți la vale... : Fișiere biobibliografice / alcăt. : Sergiu Cataranciu, Mihai Patraș, Olga Patraș. – Chișinău : CEP USM, 2014. – P. 219-221.

T. L.

Nicolae IORGA
1871 – 1940

Istoric, istoric și critic literar și de artă, filosof, documentarist, scriitor, dramaturg, poet, enciclopedist, memorialist, profesor universitar român, academician, animator al vieții științifice și culturale, om politic, patriot înflăcărat.

Cel mai prolific istoric al românilor, autor a numeroase sinteze, culminate cu „Istoria Românilor” în 10 volume, pentru care a fost numit cel mai mare istoric și savant al României din toate timpurile. Personalitate care a creat școală și a dat direcție culturii naționale, s-a implicat activ în viața social-politică a țării sale. S-a ambiționat nu doar să scrie istorie, ci să și facă istorie, într-o epocă de renaștere națională. „Iorga a jucat în cultura românească, în primele decenii ale secolului XX, „rolul lui Voltaire” (George Călinescu).

S-a născut la 5 iunie (după unele surse la 17 ianuarie) 1871 la Botoșani. A decedat la 27 noiembrie 1940, fiind ucis mișelește. Studiile primare și gimnaziale le-a făcut în Botoșani. A absolvit Liceul Național din Iași în 1888. A urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității din Iași într-un singur

an și a absolvit cu diploma „magna cum laude”(1889). Studiile superioare le-a desăvârșit în străinătate, la Înalta Școală de Științe Politice din Paris (1892), ulterior la Berlin și Leipzig, unde și-a susținut doctoratul în filosofie (1893).

După revenirea în țară, a devenit profesor suplinitor la doar 23 de ani și membru corespondent al Academiei Române. În 1894, prin concurs, a obținut Catedra de istorie universală, medievală și modernă la Universitatea din București, pe care a deținut-o până în 1940. Din 1908 a ținut cursuri la Vălenii de Munte, jud. Prahova, a predat și la Sorbona din Paris, având prelegeri la mai multe universități din mari orașe europene și din SUA.

Din 1910 devine membru activ al Academiei Române, iar în perioada 1924 - 1927 a fost președinte al Secțiunii de Istorie a Academiei. A inițiat și a contribuit la fondarea Institutului de Studii Sud-Est Europene (1914), a Institutului de Studii Bizantine, a Institutului de Istorie Universală. Din 1919 devine președinte al Comisiei Monumentelor Istorice. În 1928 a fost ales decan al Facultății de Litere și Filosofie, în anul următor este ales rector al Universității București.

A editat și a condus numeroase ziare și reviste („Semănătorul”, „Neamul românesc”, „Revista istorică”, „Revue Historique du Sud-Est-Européen”, „Floarea darurilor” ș. a.), a condus un ziar timp de 33 de ani, și-a asumat sarcina de a proteja monumentele istorice ale țării sale și a între-

prins o reformă a educației fiind în funcția de prim-ministru (1931-1932).

A întemeiat și animat societăți și fundații culturale, precum Universitatea Populară din Vălenii de Munte, a înființat instituții românești în străinătate, precum Școala Română de la Paris (1926), Casa Română de la „Fontenay-aux-Rosses”, Paris, 1920; Casa Română din Veneția și altele.

Împreună cu un grup de profesori, fizicieni și alți oameni de știință a ajutat la pornirea mișcării de cercetași din România și la dezvoltarea organizației „Cercetașii României”.

Fiind savant de renume mondial, a desfășurat o activitate științifică prodigioasă și a lăsat drept moștenire peste 1250 de cărți, 25 mii de articole și studii, peste 4.963 de recenzii, a semnat numeroase sinteze despre istoria românilor. Opera sa istorică cuprinde numeroase domenii: monografii de orașe, de domnii, de familii, istoria bisericii, a armatei, a comerțului, literaturii, tipăriturilor, a călătoriilor în străinătate etc. Printre cele mai importante sunt: „Studii și documente cu privire la istoria românilor”, în 25 volume (1901 - 1913), „Istoria Imperiului Otoman” în 5 volume (apărută în limba germană - „Geschichte des osmanischen Reiches”, 1908-1913); „Histoire des Etats balkaniques” (Paris, 1925); „Essai de synthèse de l’histoire de l’humanité”, în 4 vol. (Paris, 1926-1929); „Generalități cu privire la studiile istorice” (București, 1933); „Idei asupra problemelor ac-

tuale” (București, 1934) ș. a.

A scris poezii, drame istorice („Învierea lui Ștefan cel Mare”, „Tudor Vladimirescu”, „Doamna lui Eremia”, „Sfântul Francisc din Assisi” ș. a.), volume memorialistice („Oameni cari au fost”, „O viață de om, așa cum a fost”, „Supt trei regi. Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național”).

În viața publică s-a remarcat ca fondator al Partidului Național Democrat (1910), a fost deputat, apoi președinte al Primei Adunări a Deputaților din România întregită (1918); președinte al Consiliului de Miniștri, apoi și ministru secretar de stat (1938). A militat pentru democratizarea societății, pentru îmbunătățirea vieții și culturalizarea maselor largi ale populației.

A fost ales membru a zeci de academii și instituții de peste hotare, i-a fost acordat de zeci de ori titlul onorific de doctor honoris causa (Paris, Roma, Oxford, Lisabona, Stockholm, Praga, Santiago de Chile ș. a.).

A se vedea și articolele din „Calendarul Bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 84-94; „Calendar Național 2000”. – Chișinău, 1999. – P. 317-320; „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 129-131; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 192-193.

Bibliografie selectivă:

Iorga, Nicolae. Cinci conferințe despre Veneția : Ținute din însărcinarea Casei Școalelor / Nicolae Iorga. – Ed. a 2-a. – Vălenii-de-Munte : „Datina Românească”, 1926. – 223 p.

Iorga, Nicolae. Cugetări / Ni-

colae Iorga. – Chișinău : Prome-teu, 2005. – 322 p.

Iorga, Nicolae. Istoria lui Ștefan cel Mare: Povestea neamului românesc / Nicolae Iorga. – București : Editura Minerva, 1904. – 336 p.

Iorga, Nicolae. Istoria presei românești / Nicolae Iorga. – București : Ed. Muzeului Literaturii Române, 1999. – 209 p.

Iorga, Nicolae. Istoria relațiilor române / Nicolae Iorga. – București : Semne, 1995. – 294 p.

Iorga, Nicolae. Neamul românesc în Basarabia : În 2 vol. / Nicolae Iorga. – București : Ed. Fundației Culturale Române, 1997. – 317 p.

Iorga, Nicolae. O viață de om așa cum a fost. În 3 vol. / Nicolae Iorga. – București : Editura N. Stroilă, 1934 : Vol. 1 : Copilărie și tinerețe – 320 p. ; Vol. 2 : Luptă – 320 p. ; Vol. 3 : Spre în-seninare – 250 p.

Iorga, Nicolae. Regii României : O istorie adevărată : Carol I, Ferdinand, Carol II, Mihai I / Nicolae Iorga. – București : Tess-Expres, 1998. – 201 p.

Iorga, Nicolae. Biserica basarabeană / Nicolae Iorga // Neamul românesc în Basarabia. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 350-352.

Iorga, Nicolae. Bugeacul / Nicolae Iorga // Neamul românesc în Basarabia. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 84-93.

Iorga, Nicolae. Memoriile unui vechi basarabean / Nicolae Iorga // Neamul românesc în Basarabia. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 367-369.

Iorga, Nicolae. Pavel Gore / Nicolae Iorga // Neamul românesc în Basarabia. Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 326-327.

Iorga, Nicolae. Ținutul Sorocci / Nicolae Iorga // Neamul românesc în Basarabia. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 48-61.

Brătianu, Gheorghe I. Nicolae Iorga : (Trei cuvântări) / Gheorghe I. Brătianu. – București : Monitorul Oficial și Imprimeria Statului „Imprimeria

Națională”, 1944. – 80 p.

Crișan, Radu Mihai. Totul pentru Hristos! : Testamentul politic al lui Nicolae Iorga / Radu Mihai Crișan. – București : Cartea Universală, 2006. – 80 p.

Georgescu, Titu. Nicolae Iorga împotriva hitlerismului / Titu Georgescu. – București : Editura Științifică, 1966. – 150 p.

Netea, Vasile. Nicolae Iorga, 1871-1940 / Vasile Netea. – București : Meridiane, 1971. – 140 p.

Nicolae Iorga : Omul și opera: Centenar / îngrijit : N. Grigoraș, Gh. Buzatu. – Iași : Junimea, 1971. – 221 p.

Profesorul Nicolae Iorga : Omagiu / coord. : Nicolae Filip. – Bălți : Presa Universitară Bălțeană, 2006. – 104 p.

Țurlea, Petre. Nicolae Iorga între dictatura regală și dictatura legionară / Petre Țurlea. – București : Editura Enciclopedică, 2001. – 309 p.

Balmuș, Pavel. Întâlniri de neuitat : Nicolae Iorga – Alexei Mateevici / Pavel Balmuș // Cugetul. – 2001. – Nr 2. – P. 35-38.

Berindei, Dan. Nicolae Iorga – astăzi / Dan Berindei // Academica. – 2010. – Nr 5-6. – P. 13-16.

Filitti, Georgeta. Locul Basarabiei în opera lui Nicolae Iorga / Georgeta Filitti // Biblioteca Bucureștilor. – 2006. – Nr 6. – P. 24-28.

Rusu, Dorina N. 1904 - Nicolae Iorga. Istoria lui Ștefan cel Mare / Dorina N. Rusu // Academica. – 2004. – Mar. (Nr 24). – P. 11-13.

M. C.

**Olga CRUȘEVAN-
FLORESCU
1896 -1975**

Poetă, publicistă, traducătoare.

S-a născut la 5 iunie (după unele surse la 6 iunie) 1896 (deși până azi unele surse indică anul 1900), în cătunul Plosca, de lângă satul Pistruieni, județul Orhei (azi raionul Telenești). A plecat din viață în 1975 (unii autori fixează 1974), la București. Este fiica Ecaterinei și a lui Ivan Epaminonda Crușevan, nobil basarabean și proprietar al moșiei Pistruieni. Mama a decedat în timpul nașterii, așa deci, de educarea fetiței s-a ocupat tatăl. Verișoară de al doilea cu Serghei Lazo. A fost rudă și cu Pavel Crușevan, publicist; cu Eugenia Crușevan, prima femeie avocat din Basarabia; cu Pavel Epaminonda Crușevan, ofițer.

Din 1911 până în 1914 își face studiile la Gimnaziul pentru fete Mariinsk din Odesa. Urmează Universitatea din Odesa, Facultatea de Litere (1914-1918). Face doctoratul în litere și filosofie la Lausanne (Elveția) și București. În 1940 susține teza de doctor cu tema „Istoria claselor sociale în Rusia”. Era poliglotă, cunoscând 11 limbi.

A scris versuri, proză, dar un aport mare l-a adus pe tărâmul traducerii. A tradus proză, versuri, dramaturgie, eseu, împreună formând un număr imens de titluri.

Primele preocupări literare țin de perioada aflării sale la Odesa, aici scriind primele versuri.

A publicat versuri și schițe pe paginile periodicelor „Viața Basarabiei”, „Pagini basarabene”, „Poetul”, „Glasul Moldovei”, „Gândirea”, „Universul literar”, „România literară”, „Cele trei Crișuri”, „Revista Fundațiilor Regale” ș. a. A colaborat și la publicații pariziene, unde a publicat versuri în franceză: „Le moment”, „Le journal”, „Le petit journal”, „Les nouvelles littéraires”, „La criffe” ș. a. Dar a și tradus în franceză poezii de Vasile Alecsandri, Mihai Eminescu, Octavian Goga, Alexandru Macedonski, Ion Minulescu, Șt. O. Iosif ș. a. A semnat Olga Crușevan-Florescu, Olga Crușevan, Olga Cantacuzino.

În ceea ce privește versificația, i-a dat preferință pastelului. Motivele literare principale sunt: pământul, sămânța, conacul, vara, primăvara.

A scris romanul „Năluca gliei” care a rămas în manuscris.

În 1940 se refugiază în România, la București. Perioada de după 1944 este marcată de o muncă asiduă de traducătoare. În acest răstimp se împrietenește cu familia Bezviconi, pentru care traduce în limba franceză și engleză diverse materiale. Tatiana Bezviconi a fost cea care a trecut în lucrarea soțului ei „Necropola capitalei” ulti-

mele cifre care fixau sfârșitul unui destin: „Cantacuzino, Olga, m. 1974, poetă, n. Crușevan (Crematoriu)”.

La București au văzut lumina zilei volumele „Crugul anului. Suită bucolică” (1970), consacrat Basarabiei și „Roata anului” (1973), consacrat României.

Se presupune că ar fi tradus poeziile lui Shelley în limba franceză, fiind premiată de Academia franceză. Ar mai fi tradus din opera lui Ch. Baudelaire în engleză, fapt pentru care a fost premiată de Academia engleză.

A participat la lucrările cenaclurilor literare „La Guiterne” și „Sburătorul”.

Membru al Institutului Francez de Înalte Studii, membru al Asociației Slaviștilor din România. Membru fondator al Societății Scriitorilor Basarabeni și membru al Comitetului de conducere al acestei societăți.

Premiul „La Guiterne” (pentru poezii originale în limba franceză), Premiul Academiei de Științe a URSS, pentru lucrarea originală în limba rusă „Valori literare în documentele societăților secrete din secolul XIX în Rusia”, mențiunea Academiei Române pentru versiunea română în versuri a romanului Pan Tadeuș de A. Mickiewicz, mențiunea Institutului Francez de Înalte Studii pentru opera poetică și de traducător ș. a.

Conform propriei dorințe, a fost incinerată.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2000”. – Chișinău, 1999. – P. 171-173; „Calendar Național 2016.” – Chișinău, 2015. – P. 175-176.

Bibliografie:

Olga Crușevan-Florescu. Biobibliografie. – 2006. – 34 p. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://biblтеленести.wordpress.com/world-class-chef/bibliografie/> (accesat : 15.06.2020).

Baciu, Gheorghe. Olga Crușevan-Florescu (5.VI.1896-1975) // Personalități notorii ale neamului : 140 de destine / Gheorghe Baciu ; cons. șt. : Ion Valer Xenofontov ; red. : Ana Manole. – Chișinău, 2018. – P. 116-117.

Cistelean, Al. Basarabeanca electrică (Olga Cantacuzino) / Al. Cistelean [Resursă electronică] // <http://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A6498/pdf> (accesat : 15.06.2020).

Colesnic, Iurie. Primii traducători basarabeni din Eminescu / Iurie Colesnic [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/ro/articol/-primii-traducatori-basarabeni-din-eminescu-40265.html> (accesat : 15.06.2020).

Umbra de neuitat a iubirii [Olga Crușevan] [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/umbra-de-neuitat-a-iubirii-57519.html?action=print> (accesat : 15.06.2020).

Березин, Сергей. Одесский период биографии Ольги Крушеван (1896-1975) / Сергей Березин // Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe umanistice”. – 2017. – Nr 4 (104). – P. 99-109.

T. L.

Elena BELINSCHI
1941

Filolog, doctor în filologie, conferențiar universitar.

S-a născut la 5 iunie 1941 în satul Climăuți, raionul Dondușeni. În anul 1947 își începe studiile medii la școala din localitate, absolvind-o în 1957 cu medalie de argint. În 1957 este înmatriculată la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filologie, unde își face studiile până în 1962. În perioada 1968-1971 este doctorand la Institutul de Limbă și Literatură (azi Institutul de Filologie) al Academiei de Științe a Moldovei. În anii de doctorat a publicat o serie de articole științifice în revistele „Limba și literatura moldovenească” a Institutului de Limbă și Literatură al ASM, în „Analele științifice ale Universității de Stat din Chișinău”, în „Ученые записки” ale Institutului Pedagogic din Bălți etc. Fiind doctorandă, a participat, în calitate de coautor, la elaborarea prestigioasei lucrări a Sectorului de limbă contemporană de la Institutul de Limbă și Literatură al AȘM „Capitole din istoria limbii literare moldovenești” (red.: N. Corlăteanu, I. Ețcu, T. Cotelnic, Chișinău: Lumina, 1971). În 1972 susține teza de doctor cu titlul „Frazele formate prin subordonare. Propoziția sub-

ordonată completivă în limba literară contemporană”, conducător științific Nicolae Corlăteanu, devenind, ca urmare, doctor în filologie.

Își începe activitatea profesională în 1962, la Universitatea „Alec Russo” din Bălți, fiind angajată ca lector la Catedra limba și literatura moldovenească. În 1966 este deja lector superior. În anul 1969 a avut un stagiu la Universitatea de Stat din Tartu (10 ianuarie – 10 februarie). În perioada 1974 - 1981 s-a aflat în funcția de prodecan al Facultății de Filologie. În anul 1980 i s-a conferit titlul didactic de conferențiar la Catedra limba și literatura română. În 1983 a avut un stagiu la Universitatea de Stat din Moldova (4 septembrie – 30 noiembrie). Între anii 1986 - 1992 este decan al Facultății Pedagogice și Metodica Învățământului Primar. Din anul 1992 până în 1995 este șef interimar al Catedrei limbii materne și literatură pentru copii. În 1993 a avut un stagiu la Universitatea București (Sinaia, iulie-august). La etapa actuală, pe lângă cadru didactic la Universitatea din Bălți, este șef Serviciu patrimoniu în cadrul Bibliotecii Municipale „Eugen Coșeriu”, Bălți.

A fost preocupată în primul rând de sintaxă. În acest domeniu i-a fost și teza de doctor, și cursul pe care îl predă la Universitatea din Bălți, și studiile pe care le publică. Dar abordează și teme din alte sectoare ale lingvisticii: gramatică, stilistică, cultivarea limbii.

A participat la întocmirea manualelor, fiind coautor la edițiile: „Limba moldo-

venească. Fonetica. Lexicologia. Morfologia. Sintaxa. Manual pentru studenții de la Facultățile de Pedagogie și Psihologie Preșcolară ale institutelor pedagogice” (Chișinău: Lumina, 1986); „Limba română. Probe de evaluare pentru cl. 1-4”. Ediție revăzută (Chișinău: Prut Internațional, 2000); „Limba română: teste de evaluare pentru cl. 1-4” (Chișinău: Prut Internațional, 2000) și alte elaborări metodice.

Este o militantă activă pentru propagarea adevărului științific, ceea ce a făcut-o ca în 1991, împreună cu membrul corespondent al AȘM, prof. Anatol Ciobanu, să prezinte o comunicare despre situația lingvistică din Moldova la Masa rotundă din cadrul Conferinței Metodico-Științifice, organizată de Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov” din Moscova.

A participat la multe alte foruri științifice republicane și internaționale: Filologia secolului XXI: Colocviul Internațional dedicat aniversării a 185-a din ziua nașterii lui Alecu Russo. Ediția a 2-a (Bălți, 16-18 mart. 2004); Probleme de Limbă Română, Lingvistică Generală și Romanică: Conf. Șt. Int. Organizată cu prilejul Aniversării a 70-ea a nașterii și a celor 45 de ani de activitate didactică-șt. la USM a prof. univ. Anatol Ciobanu, (Chișinău, 14 mai 2004). - Secția XV. Stilistică literară / moderator: E. Belinschi; Colocviu Internațional Filologia secolului XXI (organizat cu prilejul a 80 de ani din ziua nașterii prof. Eugen Coșeriu), (Bălți, 18-19 mai 2001) (Comuni-

care: „Unele împrumuturi lexicale în limbajul publicistic actual”); Conferința științifică Interuniversitară „Mihai Eminescu și unele probleme de limbă, stil și literatură”, consacrată Anului Eminescu (Chișinău, 25 ianuarie 2000). (Comunicare: „Corelația *expansiune-contragere* în poezia eminesciană”); Dimitrie E. Mihalci 100: Pomenirea creștinească a centenarului nașterii cunoscutului romanist, profesor universitar, doctor habilitat în filologie (Chișinău, 17 septembrie 2000); Conferința Științifică Interuniversitară consacrată Aniversării a 80-ea de la nașterea lui Nicolae Corlăteanu, academician al AȘM, doctor habilitat în filologie, profesor universitar, membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (Chișinău, 12 mai 1995), (Comunicare : „Corectitudinea lingvistică în mass-media”) ș. a.

În 2020 a fost membru al juriului în cadrul Concurșului municipal de creație „Spre Eminescu...”, când au fost marcate concomitent Ziua Națională a Culturii și Ziua Poetului Național.

În 1965 și 1978 a fost menționată cu Diploma de onoare de la Ministerul Învățământului și Comitetului Sindical al Republicii Moldova. În 1985 a fost decorată cu Insigna „Eminent al Învățământului Public al RSS Moldovenești”.

Bibliografie selectivă:

Grițunic, Boris. Versuri / Boris Grițunic ; red. : Elena Belinschi. – Chișinău, 2018. – 56 p.

Limba română : Probe de evaluare pentru clasele 1-4 – Ed. a 2-a / Elena Belinschi, Zinaida

Galben-Panciu, Angela Salagor [et al.]. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – 158 p.

Limba română : Probe de evaluare pentru clasele 1-4 / Elena Belinschi, Liuba Oliva, Zinaida Galben-Panciu [et al.] – Chișinău : Prut Internațional, 2000. – 152 p.

Limba română : Teste de evaluare pentru clasele 1-4 / Elena Belinschi, Zinaida Galben-Panciu, Angela Salagor [et al.]. – Chișinău : Prut Internațional, 2005. – 180 p.

Limba română : Teste de evaluare pentru clasele 1-4 / Elena Belinschi, Zinaida Galben-Panciu, Angela Salagor [et al.]. – Chișinău: Prut Internațional, 2000. – 140 p.

Rotaru, Lilia. Telenești – un târg de Codru și de glorie! : Odă istorică = Песнь о славных Теленештах : Историческая ода / Lilia Rotaru ; red. : Elena Belinschi. – Bălți, 2019. – 140 p.

Rotaru, Noie. Literele bălțene: ieri și azi... / Noie Rotaru; red. : Elena Belinschi. – Bălți, 2014. – 448 p.

Belinschi, Elena. Anatol Ciobanu : Laudatio cu prilejul conferirii titlului de doctor honoris causa al Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți / Elena Belinschi // Deținători ai titlului de doctor honoris causa. Membri de onoare ai Senatului – Ed. a 2 rev. și compl. / Univ. de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Bibl. șt. ; alcăt. : Elena Scurtu, Maria Foteșcu. – Bălți : US „Alecu Russo”, 2017. – P. 50-53.

Belinschi, Elena. Neologisme – asalt inovator de ordin lexical / Elena Belinschi // Tradiție și modernitate în abordarea limbajului : Materialele colocviului comemorativ internațional consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiembrie 2006, Bălți. – Bălți : Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2006. – P. 136-141.

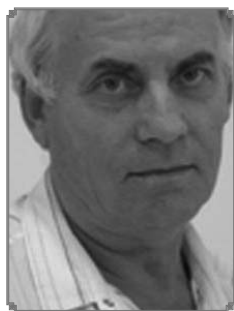
Belinschi, Elena. Om de știință în umbra anilor ce au trecut / Elena Belinschi // Tradiție și

modernitate în abordarea limbajului : Materialele colocviului comemorativ internațional consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiembrie 2006, Bălți. – Bălți : Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, 2006. – P. 25-26.

Elena Belinschi : Biobibliografie / Univ. de Stat „A. Russo” ; alcăt. : M. Fotescu ; ed. îngr. de E. Harconița ; trad. în lb. engl. de M. Țaulean, în lb. fr. de L. Cabac. – Bălți, 2004. – 203 p. – (Personalități universitare bălțene).

Belinschi, Elena // Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2018. – P. 28-29.

T. L.

Ion CAȚAVEICĂ
1951

Poet, ziarist, scriitor, traducător.

S-a născut la 5 iunie 1951, în satul Bocani, raionul Fălești, în familia Elisavetei și a lui Carp Cațaveică. Studiile medii de opt clase și le-a făcut în satul de baștină. A continuat să învețe în satul vecin, Pietrosu, absolvind clasa a zecea în 1968. În 1968-1969 a fost director al Casei de Cultură din satul Pietrosu.

În 1969 este înmatriculat la Institutul Pedagogic „Al. Russo” din Bălți (azi Universitatea Pedagogică de Stat

„Alec Russo”), Facultatea de Filologie, Specialitatea limba și literatura română. Dascăli i-au fost reputații: Ion Evtuşenco, Petru Botezatu, Lev Eșanu, Eliza Botezatu, Valeriu Senic, Ilarion Matcovschi ș. a. Primele încercări literare și publicistice datează din anii studenției. Astfel, publică în ziarul „Pedagogul” al institutului. Frecventează ședințele Cenaclului literar „Luminița” din cadrul institutului. Devine chiar șeful acestui cenaclu. În anul 1972, în revista „Moldova”, apare primul ciclu de versuri, însoțit de o prezentare a poetului Anatol Ciocanu. Participă regulat la ședințele Cenaclului literar „Lucașfărul” din Chișinău. Aici, în capitală, este remarcat de Grigore Vieru și Liviu Damian, care l-au susținut. Versurile i-au fost incluse în toate edițiile lucrării „Dintre sute de catarge”. În anul 1973 absolveste Institutul de la Bălți cu mențiune.

În 1974 devine lector-asistent la Catedra de literatură română, Facultatea de Filologie a instituției pe care a absolvit-o, Institutul Pedagogic „Alec Russo”. Între 1977 și 1979 face doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al AȘM. Din 1979 până în 1984 este redactor la Editura „Literatura Artistică”. În perioada 1984-1987 este șef de secție literatură și cultură la ziarul „Tinerimea Moldovei”. Între anii 1987 și 2000 este corespondent special, apoi redactor-șef adjunct la săptămânalul „Literatura și arta”.

A debutat editorial în 1983 cu volumul „Măsura de laudă”, cu o prefață de A. Bu-

sioc. A publicat numeroase articole în presa periodică, în special în săptămânalul „Literatura și arta”. Pe lângă munca de publicist însă, a redactat multe volume, printre care: „Miorița” de V. Alecsandri, „Metodă de nai” de V. Iovu ș. a. și a tradus mai multe cărți, de exemplu: „Timpul bunelor speranțe” de I. Smoktunovski, „Puiul de elan: Povestiri” de V. Ciaplina, „Puiul de vulpe” de I. Koval ș. a. În 2019 îi apare o reprezentativă lucrare, cu titlul „Exerciții de memorie”.

În perioada deșteptării naționale se remarcă printr-o serie de articole de rezonanță în ceea ce privește democratizarea și promovarea idealurilor naționale. A făcut și reportaje de actualitate pentru posturile de radio din străinătate: Europa Liberă, Svoboda, BBC (Londra), Vocea Americii, RFI (Radio France Internationale).

În 1989 participă la o conferință internațională privind drepturile omului. Cu această ocazie acordă interviuri ample pe paginile ziarelor „Le Figaro”, „Liberation”, „Le Monde”, precum și la posturi de radio.

În anul 2012 a fost decorat cu Medalia „Mihai Eminescu”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 176.

Bibliografie:

Alecsandri, Vasile. Miorița / Vasile Alecsandri ; red. : Ion Cațaveică. – Chișinău : Literatura Artistică, 1983. – 54 p.

Cațaveică, Ion. Exerciții de memorie / Ion Cațaveică. – Chișinău : [S. n.], 2019 (F.E.-P. „Tipografia Centrală”). – 304 p.

Ciaplina, Vera. Puiul de elan : Povestiri / Vera Ciaplina; trad. : I. Cațaveică ; pict. : N. Romanov. – Chișinău, 1985. – 144 p.

Iovu, Vasile. Metodă de nai / Vasile Iovu ; red. : I. Cațaveică. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 156 p.

Koval, Iurii. Puiul de vulpe / Iurii Koval; trad. : I. Cațaveică. – Chișinău : Literatura Artistică, 1984. – 136 p.

Smoktunovskii, Inokentii. Timpul bunelor speranțe / Inokentii Smoktunovskii ; trad. : E. Lungu, Ion Cațaveică. – Chișinău : Literatura Artistică, 1981. – 318 p.

Cațaveică, Ion. Centrul istoric al Chișinăului, patrimoniu cultural al RM, se află în pericol // Literatura și arta. – 2010. – 10 iun. – P. 2.

Cațaveică, Ion. La o parte ! : [dușmanilor lui Grigore Vieru] // Literatura și arta. – 2009. – 22 ian. – P. 6.

Cațaveică Ion // Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 79-80.

Ion Cațaveică [Resursă electronică] // <https://crispedia.ro/tag/ion-cataveica-opera-literara/> (accesat : 19.06.2020).

Ion Cațaveică [Resursă electronică] // <https://uniuneascrititorilor.md/membru/cataveica-ion> (accesat : 19.06.2020).

T. L.

Victor LĂCUSTĂ
1951

Doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, academician.

S-a născut la 5 iunie 1951 în suburbia Pământeni a orașului Bălți, într-o familie de muncitori. Absolveste cu eminentă Școala Medie Nr. 13 din Bălți. Urmează Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, pe care o finisează în 1974, cu diploma de medic pediatru.

Din 1974 până în 1976 a activat la Spitalul Clinic Republican de Copii, ca medic pediatru-reanimatolog. Între 1976-1991 a fost asistent universitar la Catedra de psihiatrie, psihologie și narcologie a USMF. În 1982 susține teza de doctor în științe medicale, cu tema „Indicii clinici și hormonalni în dinamica sindromului abstinent alcoolic”, susținută în 1982 la Institutul de Psihoneurologie „V.M. Behterev”. În 1991 – pe cea de doctor habilitat în medicină, „Manifestările fiziologice și psihice ale alcoolizării cronice și biocorecția dereglărilor în perioada postintoxicativă”. Tot în 1991 i se acordă titlul științifico-didactic de profesor universitar. În perioada 1995-2008 a fost șef al Grupului științific acupunctură și sanocreatologie al Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie al AȘM. Între 1995 și 2001 este direc-

tor al European Postgraduate Centre of Acupuncture and Homoeopathy. În anul 2000 devine membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei. În 2007 este membru titular (academician) al AȘM.

Din 1991 până în prezent este șef catedră și profesor universitar al Catedrei de medicină alternativă și complementară a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Totodată, lucrează la clinica Neuronova, specializată pe diagnosticul și tratamentul nonfarmacologic (acupunctura, stimularea magnetică și electrică a sistemului nervos) a pacienților cu dereglări neurologice și psihoendocrine, cu metode moderne de diagnostic a riscului epilepsiei la copii și bolii Parkinson la adulți.

La USMF predă cursurile: psihiatrie, narcologie și psihologie la Facultatea de Medicină Generală (1982-1991); cursul postuniversitar în acupunctură la Facultatea de Perfecționare a Medicilor (din 1991); cursul universitar în acupunctură la Facultatea de Medicină Generală (din 1994). Mai predă și cursul Acupunctura tradițională chineză la European Postgraduate Centre of Acupuncture and Homoeopathy (din 1995).

Tratamentul cu succes al diverselor maladii și activitatea editorială rodnică i-au permis ministrului Ocrotirii Sănătății, academicianului Gheorghe Ghidirim să introducă, printr-un ordin special, în anul 1994, în sistemul de pregătire a cadrelor medicale predarea acupuncturii ca disciplină de sine stătătoare obligatorie și să instituie serviciul de reflexoterapie,

iar Comisia Superioară de Atestare a recunoscut oficial dreptul de a se pregăti cadre de înaltă calificare în acest domeniu, atribuind disciplinei de acupunctură cifrul 14.00.34.

Autor și coautor a peste 423 publicații științifice în reviste și culegeri de specialitate din țară și străinătate, 19 monografii, 2 manuale pentru medici, un tratat de acupunctură (editat sub egida OMS). Autor a 7 recomandări metodice pentru medici, fiziologi și farmacologi. Deținător a 22 brevete de invenții în domeniul fiziologiei clinice și medicinei alternative.

Fondator al școlii științifice Medicina alternativă și fiziologia clinică (Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” / AȘM).

Conducător al tezelor de doctor (13) și doctor habilitat (3) în științe medicale.

În paralel cu elaborarea programelor și planurilor pentru pregătirea studenților și doctorilor practicieni în domeniul medicinei alternative, editează o serie de lucrări fundamentale, printre care: „Acupunctura și peptidele neurohipofizare în terapia alcoolismului” (1983), „Zhen-jui terapia astmului bronșic” (în colaborare cu Ling Zhi Sheng și I.V. Șincarenco) (1995), „Zhen-jui terapia sindromului algic și a stărilor de urgență” (în colaborare cu Ling Zhi Sheng) (1995), „Bazele tradiționale ale acupuncturii” (în colaborare cu C. Ionescu-Târgoviște) (1995), „Tratat de acupunctură” (1998), „Acupunctura tradițională chineză” (2000), „Podopunctura” (în colaborare cu Agafia Moraru) (2000), „Acupunctura clinică tradițională” în 3

volum (2001), „Cronoacupunctura tradițională chineză” (în colaborare cu Agafia Moraru) (2002), „Zhen-jui terapia sindromului algic” (în colaborare cu A.T. Moraru și D.N. Covalciuc, 2002).

A făcut numeroase cursuri de specializare și perfecționare: Curs de acupunctură cu bazele neurologice, Institutul de Stat de Perfecționare a Medicilor, Kiev, Ucraina (1978); Curs de psihiatrie, Institutul de Medicină „I.M. Secenov”, Moscova, Rusia (1984); Curs de psihiatrie, Institutul de Stat de Medicină, Novosibirsk, Rusia (1988); Curs de reflexoterapie manuală a patologiei vertebrale, Facultatea de Perfecționare a medicilor, Institutul de Medicină, Stavropol, Rusia (1990); Curs de gimnastică curativă și medicină sportivă, Universitatea de Stat de Medicină, Chișinău, Republica Moldova (1992); Curs de acupunctură tradițională chineză, Centrul Organizației Mondiale a Sănătății de Medicină Tradițională Chineză, Beijing, China (1997); Curs de acupunctură tradițională chineză, Universitatea de Medicină Tradițională Chineză din Nanjing, China (1998); Curs de neurologie, Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Chișinău (2012).

Face parte din comisii de specialitate: responsabil de Programul științific internațional (România, Republica Moldova) „Utilizarea undelor milimetrice în tratamentul afecțiunilor neurovegetative, degenerative și inflamatorii” (2000-2004); autorul și responsabilul programului „Bazele științifice ale învățământului postuniversitar în domeniul acupuncturii”

al Asociației Europene de Acupunctură (Franța, Belgia, Grecia, Turcia, Germania; România, Republica Moldova); președinte (2007-2012) și vicepreședinte al Comisiei de experți în biologie CNAA din Republica Moldova; membru al Comisiei CNAA de expertiză unificată (științele biologice și medicale); președinte / vicepreședinte al Consiliului Științific Specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat al Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie al Academiei de Științe a Republicii Moldova; membru al Senatului, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”; președinte al Comisiei Republicane de Atestare pentru medici în medicină alternativă; membru al Seminarului științific de profil la mai multe specialități medicale; președinte al Comisiei specializate pentru nostrificarea și echivalarea actelor de studii postuniversitare obținute în străinătate la profilul „Medicină alternativă, reabilitare medicală și medicină fizică”; membru al Comisiei metodice de profil neuroștiințe; membru al Comisiei activitate clinică a Senatului universitar.

Intră în componența câtorva asociații: membru al Asociației de Medicină Alternativă din Republica Moldova; membru al Asociației Europene de Acupunctură; președinte al Asociației Medicină Alternativă și Complementară din Republica Moldova; președinte al European Acupuncture Association – E.A.A. (1997-2005); vicepreședinte al European Acupuncture Association – E.A.A (2005-prezent); membru al Liga Medicorum Homoeopathica Internationalis.

Are funcții în colegiile de redacție ale revistelor științifice: redactor-șef al revistei internaționale „The Bulletin of the European Postgraduate Centre of Acupuncture and Homoeopathy” (1996-2001); redactor-șef al revistei „Medicina alternativă. Fiziologie clinică și metode de tratament” (2001-2016); membru al Colegiului de redacție al „Revistei romane de acupunctură” (din 2003); membru al colegiului de redacție al revistei științifice internaționale „Traditional Medicine. East and West” (din 2006); membru al colegiului de redacție al „Buletinului Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții” (din 2001); membru al colegiului de redacție al „Analelor științifice ale Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (până în 2016).

I-au fost acordate mai multe distincții: Premiul I acordat tinerilor cercetători în domeniul chirurgiei pediatrice la concursul catedrelor de chirurgie al URSS (aprilie, 1974); Premiul I al Consiliului Științific al Ministerului Sănătății (1982) în domeniul științei, pentru monografia «Краткие основы рефлексотерапии»; Diplomă de recunoștință a Asociației Europene de Acupunctură (1994); Diplomă pentru merite deosebite în activitatea Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (2001); Diplomă de recunoștință a Prezidiului Academiei de Științe a Republicii Moldova (2001); Diplomă de Merit a Academiei de Științe a Republicii Moldova pentru cea mai valoroasă lucrare științifică (2004). În anul 2000 a primit titlul onorific de om emerit. În 2006 a fost distins cu Medalia jubiliară „60 de

ani de la fondarea primelor instituții academice din Republica Moldova”; Medalia „Dimitrie Cantemir” (2011); Ordinul „Gloria Muncii” (2011); Medalia „55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei” (2016); Medalia de argint, Salon International des Inventions Geneve (2016); Innovation Award, Diploma of Chevalier, Merites de l’Innovation, Belgium Inovation Awards (2016); Medalia de aur, Eureka! World Exhibition on Inventions, Research and new Technologies, Barcelona (2017); Medalia de aur, Salon International des Inventions Geneve (2017); Innovation Award, Diploma of Officer, Merites de l’Innovation, Brussels Eureka Inovation Awards (2017).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 176.

Bibliografie selectivă:

Lăcustă, Victor. Cerebelul și funcțiile cognitive / Victor Lăcustă. – Chișinău : Elena-V.I., 2010. – 220 p.

Lăcustă, Victor. Stimularea transcraniană directă cu curent continuu : Tratament alternativ în psihoneurologie = Transcranial Direct Current Stimulation : Alternative Treatment in Psychoneurology : Guide for doctors : Ghid pentru medici / Victor Lăcustă. – Chișinău, 2011. – 204 p.

Lăcustă, Victor. Tratat de acupunctură clinică / Victor Lăcustă. – București : MedicArt, 2004. – 777 p.

Bruxismul diurn și factorii cotidiani (studiu preliminar) / Valeriu Fala, Victor Lăcustă, Gheorghe Bordeniuc [et al.] // Medicina stomatologică. – 2016. – Nr 3 (40). – P. 9-14.

Coffee consumption influence upon the clinico-neurophysiological manifestations of primary sleep bruxism / Victor Lăcustă, Valeriu Fala, Dumitru Romaniuc [et al.] // Moldovan Medical Journal. – 2017. – Nr 3 (60). – P. 17-22.

Fala, Valeriu. Conceptul parodontită-organ (cord)-țintă — o paradigmă a medicinei integrative în parodontologia modernă / Valeriu Fala, Victor Lăcustă, Gheorghe Bordeniuc // Medicina stomatologică. – 2020. – Nr 1 (54). – P. 7-17.

Lăcustă, Victor. Medicina alternativă – integrarea cu medicina științifică / Victor Lăcustă // Akademos. – 2009. – Nr 2. – P. 66-70.

Lăcustă, Victor. Paradigma medicinei integrative în parodontologia modernă / Victor Lăcustă, Ion Lupan, Valeriu Fala // Akademos. – 2015. – Nr 2 (37). – P. 94-98.

Lăcustă, Victor. Temporomandibular disorders: perspective clinical usage of acupuncture / Victor Lăcustă, Valeriu Fala, Gheorghe Bordeniuc // Moldovan Medical Journal. – 2019. – Nr 2 (62). – P. 56-63.

Metoda reflexo-bruxism-reglatoare: eficiența în funcție de nivelul stresului emoțional / Victor Lăcustă, Victoria Cereș, Angela Gîlea [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2017. – Nr 2 (54). – P. 281-286.

Optimizarea diagnosticului dereglărilor vegetative în sistemul stomatognat la pacienții cu bruxism nocturn sub influența substanțelor psihoactive / Dumitru Romaniuc, Gheorghe Bordeniuc, Victor Lăcustă [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2017. – Nr 2 (54). – P. 276-281.

Optimization of orthodontic treatment for children with

Angle class III malocclusion by determining the influence of blink-reflex indices / Valentina Trifan, Victor Lăcustă, Ion Lupan [et al.] // *Curierul medical*. – 2015. – Nr 5 (58). – P. 10-15.

Particularitățile activității electroencefalografice Delta interictale în cadrul migrenei cronice asociate cu asimetrie ventriculară / Lilia Rotaru, Ion Moldovanu, Victor Lăcustă [et al.] // *Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale*. – 2015. – Nr 2 (47). – P. 136-140.

Particularitățile ultrasonografiei și termografiei infraroșii mușchilor masticatori în normă și patologie / Dumitru Romanuic, Gheorghe Bordeniuc, Victor Lăcustă [et al.] // *Medicina stomatologică*. – 2018. – Nr 1 (46). – P. 7-18.

Rolul plicii transversale a lobului auricular în screening-ul patologiei cardiovasculare la pacienții cu bruxism nocturn / Victor Lăcustă, Valeriu Fala, Aurel Grosu [et al.] // *Akadememos*. – 2017. – Nr 1 (44). – P. 62-67.

Canțer, Valeriu. Victor Lăcustă: 60 de ani / Valeriu Canțer // *Curierul medical*. – 2011. – Nr 3. – P. 72.

Furdui, Teodor. Fără alternativă în medicina alternativă : Academicianul Victor Lacusta la 60 de ani / Teodor Furdui, Valentina Ciochină, Lorina Vudu // *Akadememos*. – 2011. – Nr 2. – P. 150-153.

Lacusta, Victor // *Personalități bălțene : Enciclopedie* / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 207-208.

Lăcustă, Victor // *Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicționar : 1961 – 2006* / cond. gr. șt. : Haralambie Corbu. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 221-223.

T. L.

Pavel VLAD
1936 – 2017

Chimist, doctor habilitat în chimie, profesor universitar, academician.

S-a născut la 6 iunie 1936, în comuna Lipnic, plasa Ocnița, județul Edineț (azi raionul Ocnița), într-o familie de muncitori. În 1953 a absolvit școala medie din satul natal. În același an susține examenele și este înmatriculat la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Moldova. În 1958 absolvește facultatea cu eminență. La propunerea catedrei, a fost încadrat la doctorat, pe lângă Sectorul de chimie organică al Filialei Moldovenești a AȘ a URSS, astfel începându-și activitatea științifică. În anii de doctorat realizează un stagiu de 6 luni la Institutul de Chimie Organică și Biochimie din Praga, unde, în colaborare cu M. Soucek, sub conducerea remarcabilului savant V. Herout, definește studiul „Stabilirea configurației absolute a linaloolului și nerolidolului”, lucrare publicată în revistele europene. La Praga tânărul cercetător însușește o serie de metode noi de cercetare, în primul rând cromatografia pe coloane, metodă care a contribuit substanțial la dezvoltarea cercetărilor chimice

în Moldova.

La finalizarea doctoratului, în 1961, este angajat la Institutul de Chimie al AȘM ca cercetător științific inferior. În 1964 susține teza de doctor în chimie cu tema „Stereochimia unor diterpenoide din grupa labdanului”. Începând cu 1971 și până în 2010 a condus Laboratorul de chimie a terpenoidelor din cadrul Institutului de Chimie al AȘM. În 1974 a fost numit director adjunct pentru știință, iar în 1975 – director al Institutului de Chimie al AȘM, funcție pe care a exercitat-o până în 1995. În 1984 susține teza de doctor habilitat, intitulată „Cercetări asupra diterpenoidelor labdanice”, susținută în cadrul Consiliului Științific Specializat al prestigiosului Institut de Chimie Organică al Academiei de Științe a URSS. În 1989 este ales membru corespondent al AȘM. În 1990 i se conferă titlul didactic de profesor universitar. În 1992 devine membru titular al Academiei de Științe a Moldovei. În 1995 Adunarea generală a AȘM l-a desemnat în funcția de vicepreședinte al Academiei de Științe. În acest post s-a aflat timp de 9 ani, până în 2004, când revine la Institutul de Chimie, unde își continuă activitatea științifică, ca șef de Laborator de chimie a terpenoidelor. A continuat până la sfârșit să activeze în cadrul acestui laborator.

A fondat Școala științifică de chimie bioorganică, chimie a compușilor naturali și biologic activi. Această Școala științifică ocupă poziția de lider în studiul reacției de ciclizare superacidică a terpenoidelor.

Împreună cu colaboratorii săi, a propus o teorie nouă de evaluare a dependenței mirosului de structură la compușii cu miros de ambră și mosc, care și-a găsit o înaltă apreciere din partea mai multor savanți din străinătate. Această teorie dă posibilitatea sintetizării compușilor cu miros fin de ambră și mosc. Ca rezultat al cercetărilor asidue, a fost descoperită reacția de ciclizare a terpenoidelor alifatică cu superacizi. În literatura de specialitate acest fenomen chimic se numește reacția Vlad-Ungur, cel de al doilea nume fiind al unui discipol al său.

De o mare atenție din partea savantului s-au bucurat elaborările practice. A elaborat metode generale de determinare a configurației absolute a diterpenoidelor labdanice, cu ajutorul cărora a fost stabilită stereochemia a peste 200 de diverși compuși. Sub îndrumarea sa au fost elaborate și implementate în industria parfumurilor metode originale și eficiente de preparare a compușilor cunoscuți (norambreinolidă, sclareol, drimenonă, ambroxid), precum și a celor noi (chetoxid, ambrol, inoxid). Utilizând procedeul de ozonizare, a fost obținut un șir de compuși cu miros puternic de ambră, care și-au găsit o largă utilizare în calitate de aromatizanți. A fost stabilită compoziția chimică a multor uleiuri eterice extrase în republică. Au fost obținute din materie primă locală 14 compoziții odorante pentru tutun, din acestea 9 au fost implementate la Combinatul de Tutun din Chișinău pentru producerea țigărilor de-

numite „Zimbru” și „MT”, cu un impact economic imens.

Rezultatele cercetărilor au fost reflectate în peste 400 de publicații științifice, dintre acestea trei monografii, patru manuale, 16 articole de sinteză. Deținător a 52 brevete de invenție. A participat la 45 conferințe și simpozioane internaționale. Sub îndrumarea sa au fost pregătite și susținute trei teze de doctor habilitat și 16 teze de doctor în științe chimice.

După declararea independenței de către Republica Moldova, a participat activ la crearea Sistemului Național de pregătire a cadrelor științifice și științificodidactice. A fost o perioadă de timp membru al Prezidiului Comisiei Superioare de Atestare, predecesoarea Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare. În perioada 2009-2013 a fost membru al Comisiei de Atestare a CNAA. Președinte al Consiliului științific specializat pentru decernarea gradelor științifice de doctor și doctor habilitat. Președinte al Societății de Chimie din Republica Moldova până în 2010. Membru al Colegiilor de redacție ale revistelor „Химия природных соединений” (Tașkent), „Revista de Chimie” și „Chimia” (București), „Acta Universității Lucian Blaga” (Sibiu), „Chemistry Journal of Moldova”.

Invențiile sale au fost menționate cu diplome și medalii ale EREN a RSSM (1978, 1984), cu 2 medalii de bronz (1981) și una de argint (1984) ale EREN a URSS, cu diplome de mențiune ale AGEPI (1996-2001). La saloanele

internaționale de invenție de la Geneva, Elveția (1999, 2001), Bruxelles, Belgia („Eureka”, 1995, 1996, 2001) ciclul de invenții „Compuși odoriferi pentru parfumerie, cosmetică și industria tutunului pe baza materiei prime renovabile locale – deșeuri de producție” a obținut 4 medalii de aur și o medalie de argint. Medalia de Aur a OMPI „Inventator Remarcabil” i-a fost decernată în 2001.

Este de două ori laureat al Premiului de Stat în domeniul științei, tehnicii și producerii, laureat al Premiului Organizației Mondiale pentru Proprietatea Intelectuală. A fost decorat cu Ordinul Republicii (1996), cu Ordinul „Insigna de Onoare”, cu Medalia „Pentru Vitejie în Muncă” și Medalia AȘM „Dimitrie Cantemir”, Medalia de Argint a Fundației Internaționale „Zolotaia Fortuna”. În 2011 i-a fost decernat titlul onorific om emerit al Republicii Moldova.

În anul 2009 la Biblioteca Științifică a AȘM apare o bibliografie dedicată savantului. În 2018 s-a luat decizia de către consiliul municipal Chișinău de a fi instalată o placă comemorativă pe fațada Institutului de Chimie din strada Academiei.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 179-180.

Bibliografie:

The II-nd International Conference of the Chemical Society of the Republic of Moldova „Achievements and Perspectives of Modern Chemistry” : Abstracts of Communications (Oct. 1-3, 2007, Chișinău) / org. com.: Pavel Vlad [et al.] [Che-

mical Soc. of the R. of Moldova]. – Chişinău, 2007. – 154 p.

The International Conference dedicated to the 50th anniversary from the foundation of the Institute of Chemistry of the Academy of Sciences of Moldova, May 26-28, 2009 : [Book of Abstracts...] / Institute of Chemistry of the Academy of Sciences of Moldova ; red. : Pavel Vlad. – Chişinău, 2009. – 242 p.

A retro-biomimetic one-step synthesis of natural atisanic and beyeranic diterpenoids / Olga Morărescu, Marina Grinco Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2010. – Nr 1 (5). – P. 121-123.

Achievements of the Institute of Chemistry of the Academy of Sciences of Moldova at 50 years anniversary / Tudor Lupaşcu, Aculina Arîcu, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2009. – Nr 1 (4). – P. 8-16.

Bratco, Dumitru. Pagini de spirit ecologic și cuget oenologic / Dumitru Bratco, Pavel Vlad // Akademos. – 2016. – Nr 1 (40). – P. 179.

C15 functionalized derivatives of ent-kaur-16-en-19-oic acid: isolation from the sunflower *Helianthus annuus* L. and synthesis / Marina Grinco, Olga Morărescu, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2010. – Nr 1 (5). – P. 106-108.

Electrophilic cyclization of diterpenoids / Veaceslav Kulciţchi, Marina Grinco, Pavel Vlad // Chemistry Journal of Moldova. – 2006. – Nr 1 (1). – P. 22-35.

Investigation of grape seed proanthocyanidins. Achievements and perspectives / Veaceslav Kulciţchi, Pavel Vlad, Gheorghe Duca [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2007. – Nr 1 (2). – P. 36-50.

Isolation of ent-kaur-16-en-19-oic and ent-trachiloban-19-oic acids from the sunflower *helianthus annuus* L. dry waste / Nikon Ungur, Marina Grinco, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2008. –

Nr 2 (3). – P. 105-108.

Molecular rearrangements of highly functionalized terpenes. an unique reactivity of bicyclic framework and polienic chain inhibition under superacidic treatment / Marina Grinco, Veaceslav Kulciţchi, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2013. – Nr 2 (8). – P. 94-100.

Synthesis of C6 and C7 functionalized drimanes from Lari-xol AND Sclareol / Alexandru Ciocărlan, Pavel Vlad, Mihai Colţa [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2011. – Nr 2 (6). – P. 13-15.

Synthesis of n-(iso-drime-noylamino) carbazole from norambreinolide / Aculina Arîcu, Kaleria Kuchkova, Pavel Vlad [et al.] // Ecological and environmental chemistry 2017 The 6th International Conference. 2-3 martie 2017, Chişinău. – Chişinău : AŞM, 2017. – P. 182-183.

Synthesis of some dihomodrimane and 14,15-dinorlabdane terpenoids with the amino-group / Kaleria Kuchkova, Aculina Arîcu, Pavel Vlad [et al.] // The International Conference dedicated to the 55th anniversary from the foundation of the Institute of Chemistry of the Academy of Sciences of Moldova. 28-30 mai 2014, Chişinău. – Chişinău : Institutul de Chimie al AŞM, 2014. – P. 213.

Synthesis of Δ 8,9- bicyclo-homofarnezenic acid hydrazide from norambreinolide / Aculina Arîcu, Kaleria Kuchkova, Pavel Vlad [et al.] // Physical Methods in Coordination and Supramolecular Chemistry. XVIII, 8-9 octombrie 2015, Chişinău. – Chisinau : 2015. – P. 35.

Vacarciuc, Liviu. Paleta culorilor făurită de natură și admirată de om / Liviu Vacarciuc, Pavel Vlad // Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). – P. 201-202.

Vlad, Pavel. Ambra cenuşie în parfumerie / Pavel Vlad // Akademos. – 2011. – Nr 1 (20). – P. 25-28.

Vlad, Pavel. Noi frontiere în

chimia organică, bioorganică, chimia compușilor naturali și biologic activi / Pavel Vlad // Akademos. – 2016. – Nr 4 (43). – P. 16-21.

Academicianul Pavel Vlad – savant ilustru și promotor tenace al științei : [biobibliografie] / Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Chimie ; alcăt.: Raisa Vasilache, Elena Pojoga ; red. șt. : Aculina Arîcu; red. șt. și bibliogr. : Claudia Slutu-Grama. – Chişinău : [S. n.], 2009. – 344 p. (Tipogr. AŞM).

Academicianul chimist Pavel Vlad a plecat la ceruri (6.06.1936-24.03.2017) : In memoriam [Resursă electronică] // http://www.cnaa.md/news/2017/vlad_pavel/ (accesat : 9.07.2020).

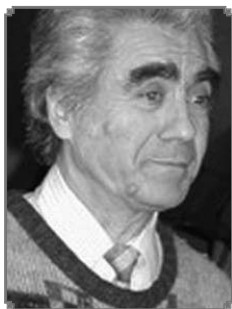
Academicianul Pavel Vlad s-a stins din viață [Resursă electronică] // <https://unimedia.info/stiri/academicianul-pavel-vlad-s-a-stins-din-viata-130294.html> (accesat : 9.07.2020).

Academicianul Pavel Vlad – un savant veritabil al țării (06.06.1936 – 24.03.2017) [Resursă electronică] // <http://ichem.md/node/353> (accesat : 9.07.2020).

La cărma chimiei bioorganice : Academicianul Pavel Vlad la 75 de ani / Gheorghe Duca, Teodor Furdui, Tudor Lupaşcu [et al.] // Akademos. – 2011. – Nr 2 (21). – P. 153-154.

Reacția Vlad – o revelație în chimia compușilor naturali : [academicianul Pavel Vlad] / Akademos. – 2016. – Nr 2 (41). – P. 24.

T. L.

Tudor PALLADI
1946

Poet, traducător, publicist, critic literar, editor.

S-a născut la 6 iunie 1946, în satul Bălănești, raionul Nisporeni.

A făcut studii la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, pe care a absolvit-o în 1969.

Din 1974 este redactor la Editura „Cartea Moldovenească” (Literatura Artistică, Hyperion), azi „Cartea Moldovei”. Versurile sale au fost incluse în edițiile din anii 1975 și 1977 ale seriei „Dintre sute de catarge”. Din 1996, împreună cu Ion Ciocanu, critic și istoric literar, coordonează colecția Biblioteca școlarului, la Editura „Litera”.

Debutul editorial a avut loc în 1990, cu volumul „Plăpând ca un colte”. Urmează alte cărți: „Mugurașii mugurei” (poezii pentru copii, 1991), „Odișea lacrimii: poeme” (1994), „Momentul monumentelor perene” (eseuri critice, 2005); „Nemărginirea clipei” (poeme, 2011); „Între aspirație și inspirație, modele și forme moderne” (2011); „Semință și altar” (poeme, 2012); „Talismanul ursitei” (poeme, 2012); „Metafora între cuvânt și dramă” (eseuri, 2012); „Apoteoză” (versuri, 2014); „Cenușa din suspine. Poeme” (Pălăduiri) (2014); „Împlinirea în suferință sau Epifanizarea ideii și sentimentului de Om... Poetica versului” (București, 2016).

Pe lângă creații literare, semnează multe studii critice, eseuri literare, recenzii, precum: „Cununa întâiului chemat” : [creația lui Ion Vicol], „Decantarea poezicării sau „Înstrăinarea din cuvinte a nimicului” : [recenzie la vol. „Sângele cuvântului : 101 poeme”, semnat de Crina Popescu (Chișinău, Editura pentru Literatură și Artă, 2015, 132 p.)], „În căutarea „Umbrei timpului invizibil” al adevărului” : [creația scriitorului Valentin Erhan], „Infinitul neptunic al Eului” : [creația poetică a Victoriei Fonari], „Taina din cuvinte sau „străvezimea” dorului de noi...” : [creația Ninei Slutu-Soroceanu] etc.

A prefațat mai multe volume ale scriitorilor contemporani: „Viața ca o întâmplare : Roman” de Anatol Caraman, „Omul visurilor” de Ion Cuzuioc, „Al Raiului tărâm, Iubirea : Versuri” de Irina Ganea, „Romanța fără de sfârșit” de Teador Octavirgianu etc.

A redactat cărți, precum: „Limba română în Basarabia (1812-1918): Studii și materiale de arhivă” de Lidia Codreanca, „Opere alese. [În 2 vol.]. Vol. 2. Poeme. Eseuri. Epistole” de Anatol Codru, „Maestru și salahor: modele și forme moderne : omagiu distinsului om de cultură și de știință Ion Ciocanu, o legendă vie, la 80 de ani de la naștere”, „Cursă cu obstacole : Povestiri inedite” de Emil Nicula etc.

Este laureat al periodiceilor „Literatura și arta”, „Glasul națiunii”, „Patria tânără”, „Moldova suverană”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 180; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 177.

Bibliografie selectivă:
Caraman, Anatol. Viața ca

o întâmplare : Roman / Anatol Caraman ; introd. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2019. – 232 p.

Codreanca, Lidia. Limba română în Basarabia (1812-1918): Studii și materiale de arhivă / Lidia Codreanca ; red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Lumina, 2018. – 240 p.

Codru, Anatol. Opere alese. [În 2 vol.]. Vol. 2. Poeme. Eseuri. Epistole / ed. îngr. : Ecaterina Barbu (Codru), Tudor Palladi ; red. : Tudor Palladi, Lucia Țurcanu. – Chișinău : Lumina, 2017. – 272 p.

Cuzuioc, Ion. Omul visurilor : [Versuri] / Ion Cuzuioc; introd. : Tudor Palladi. – Iași : Tipo Moldova, 2014. – 650 p.

Galina Furdui și Armonia astrelor : (Argumente pe portativ) / text : Galina Furdui ; red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2017. – 692 p.

Ganea, Irina. Al Raiului tărâm, Iubirea : Versuri / Irina Ganea ; introd. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2019. – 104 p.

Maestru și salahor : modele și forme moderne : omagiu distinsului om de cultură și de știință Ion Ciocanu, o legendă vie, la 80 de ani de la naștere / red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2019. – 467 p.

Nicula, Emil. Cursă cu obstacole : Povestiri inedite / Emil Nicula ; red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Lumina, 2019. – 159 p.

Octavirgianu, Teador. Romanța fără de sfârșit / Teador Octavirgianu ; introd. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2017. – 248 p.

Palladi, Tudor. Aisbergul inimii : Poeme (Pălăduiri) / Tudor Palladi. – Iași : Tipo Moldova, 2018. – 896 p.

Palladi, Tudor. Apoteoză / Tudor Palladi. – Iași : Tipo Moldova, 2014. – 1035 p.

Palladi, Tudor. Arheu / Tudor Palladi. – Chișinău : Professional Service, 2013. – 388 p.

Palladi, Tudor. Creatorul de risipă / Tudor Palladi. – Iași :

Tipo Moldova, 2013. – 766 p.

Palladi, Tudor. Metafora între cuvânt și dramă : Condiția Poeziei : Eseuri / Tudor Palladi. – Chișinău : Lumina, 2012. – 312 p.

Palladi, Tudor. Nemărginirea clipei : Poeme / Tudor Palladi. – Chișinău : Profesional Service, 2011. – 368 p.

Palladi, Tudor. Semintă și altar : Poeme / Tudor Palladi. – Chișinău : Profesional Service, 2012. – 332 p.

Palladi, Tudor. Talismanul ursitei : Poeme / Tudor Palladi. – Chișinău : Profesional Service, 2012. – 298 p.

Palladi, Tudor. Unul în patru : poeme (Pălăduiri) / Tudor Palladi. – Chișinău : Iatastan SRL, 2017. – 340 p.

Palladi, Tudor. Unul în trei / Tudor Palladi. – Iași : Tipo Moldova, 2014. – 785 p.

Russo, Marieta. Diamantul dorului : Versuri / Marieta Russo ; introd. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2014. – 132 p.

Soroceanu, Nina. Iminent : Roman / Nina Soroceanu ; red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Lumina, 2018. – 216 p.

Palladi, Tudor. Cununa întâiului chemat : [creația lui Ion Viicol] / Tudor Palladi // Literatura și arta. – 2017. – 30 mart. – P. 4.

Palladi, Tudor. Decantarea poezicării sau „Înstrăinarea din cuvinte a nimicului” / Tudor Palladi // Literatura și arta. – 2017. – 2 mart. – P. 4. – Rec. la cartea : Sângele cuvântului : 101 poeme / Crina Popescu. – Chișinău : Editura pentru Literatură și Artă, 2015, – 132 p.

Palladi, Tudor. Demnitatea timpului poetic sau înălțimea adâncimii : Vladimir Rusnac la 80 de ani / Tudor Palladi // Făclia. – 2016. – 17 iun. – P. 6.

Palladi, Tudor. În căutarea „Umbrei timpului invizibil” al adevărului : [creația scriitorului Valentin Erhan] / Tudor Palladi // Viața Basarabiei. – 2019. – Nr 2. – P. 77-81.

Palladi, Tudor. Infinitul nep-

tunic al Eului : [creația poetică a Victoriei Fonari] / Tudor Palladi // Viața Basarabiei. – 2018. – Nr 2. – P. 115-123.

Palladi, Tudor. Partea de măreție cujbiană dinspre necesitate și întreg / Tudor Palladi // BiblioPolis. – 2015. – Nr 2 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=2395> (accesat : 11.07.2020).

Palladi, Tudor. Prezentare la Basarabia decapitată : [pe marginea cărții „Basarabia decapitată: monografie” (2017) de Valentina Sturza] / Tudor Palladi [Resursă electronică] // <https://atelier.liternet.ro/articol/18066/Tudor-Palladi-Valentina-Sturza-Prezentare-la-Basarabia-decapitata.html> (accesat : 11.07.2020)

Palladi, Tudor. Taina din cuvinte sau „străvezimea” dorului de noi... : [creația Ninei Slutu-Soroceanu] / Tudor Palladi // Literatura și arta. – 2017. – 16 mar. – P. 4.

Palladi, Tudor. Tineretea Pedagogului din Om [Aurel Sâmboteanu, doctor, conferențiar universitar, prorectorul Academiei de Administrare Publică, la 70 de ani] / Tudor Palladi // Funcționarul public. – 2019. – Nr 2 (543). – P. 1, 6.

Palladi, Tudor. Viața ca o legendă sau enigma luminii steliene : [Steliana Grama] / Tudor Palladi // Intertext. – 2015. – Nr 1-2. – P. 239-242.

Cimpoi, Mihai. Noblețea modestiei : [Tudor Palladi, poet, traducător, critic literar] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2016. – 2 iun. – P. 6.

Ciocanu, Ion. Prezență activă, demnă de toată prețuirea : [creația lui Tudor Palladi] / Ion Ciocanu // Viața Basarabiei. – 2015. – Nr 3 (35). – P. 110-118.

Ciocanu, Ion. Univers poetic insolit : [Tudor Palladi, poet, traducător și critic literar] / Ion Ciocanu // Literatura și arta. – 2016. – 2 iun. – P. 6.

Manea-Cernei, Eugenia. Columna de vise și stele sau Ancorarea în lumina cuvântului : [Tudor Palladi, poet, traducător și critic literar] / Eugenia Manea-Cernei // Literatura și arta. – 2016. – 9 iun. – P. 6.

Tudor Palladi [Resursă electronică] // <https://uniuneascrititorilor.md/membru/palladi-tudor> (accesat : 11.07.2020)

Tudor Palladi, un bun prieten al Academiei, la 70 de ani // Funcționarul public. – 2016. – Nr 11 (480). – P. 11.

Țau, Elena. Emblematica arheilor lui Tudor Palladi / Elena Țau // Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 4 (40). – P. 98-102.

Zbârciog, Vlad. Palladi, Tudor // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010 / Anatol Ciocanu, Valeriu Nazar, Sergiu Nucă [et al.] ; coord. : Valeriu Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 397.

T. L.

Ion FURNICĂ
1931 - 2015

Dansator, coregraf, solist al Ansamblului de Dansuri Populare „Joc”.

S-a născut la 9 iunie 1931, în satul Manta, județul Cahul. A decedat la 28 iulie 2015, la Chișinău.

Între anii 1949-1972 a fost solist al Ansamblului de Dansuri Populare „Joc”, unde a activat timp de 24 de ani. În creația sa dansatorul a redat cu multă măiestrie specificul

național moldovenesc. S-a remarcat prin dansurile și scenetele coregrafice „M-am pornit la Chișinău” (Tatăl), „La vie” (Flăcăul), „Păcală” (Tânărul îndrăgostit), „Vioara” (Lăutarul) ș. a. Maestrul a adus în scenă simțul, trăirile dansului popular, tradiția, cultura neamului. Pe parcursul întregii activități a înregistrat un variat repertoriu, în care s-au impus, în mod special, dansuri și scenete coregrafice, precum și a montat un șir de dansuri printre care: „Ciocârlia”, „Baba mea”, scena coregrafică „Balada Miorița”, „Hora de la manta” ș. a.

După 1972 și-a continuat activitatea de coregraf maestru al unor colective de tineri dansatori precum: Ansamblul „Ciocârlia” de la Palatul Sindicatelor; „Tinerețea” de la Universitatea Tehnică din Moldova; „Spicușor” de la Universitatea Agrară de Stat; „Miorița” de la Centrul de Creație al Copiilor din Chișinău. La Liceul „Gheorghe Asache” a activat 10 ani ca profesor de coregrafie.

S-a produs pe scenele din R. Moldova, România, Belgia, Brazilia, Mexic, Germania, Ungaria, Chile, Cuba ș. a.

Pentru înaltă măiestrie artistică a fost apreciat la multiple concursuri și festivaluri artistice, precum: laureat al Festivalului Mondial al Tineretului și Studenților din București (1953); Premiul întâi și Medalia de Aur la Festivalul Unional al Tineretului de la Moscova, pentru sceneta coregrafică „M-am pornit la Chișinău” (1957); laureat al Premiului de Stat al URSS (1972).

În 1960 a fost distins cu titlul onorific artist al poporu-

lui; Premiul de Stat al URSS (1972); Cavaler al Ordinului „Drapelul Roșu de Muncă”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 122-123; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 178.

Bibliografie:

Furnică, Ion. Îmi place să joc toate nevestele...: [interviu cu dansatorul Ion Furnică, 70 de ani de la naștere] / Ion Furnică; consemnare : Nicolae Roibu // Timpul. – 2001. - 14 dec. – P. 15.

Ion Furnică – promotor al valorilor naționale : Materialele Conferinței științifice cu participare internațională, Chișinău, 24 aprilie 2012 / aut. de proiect : Antip Țărâlungă ; red. : Natalia Grădinaru, Natalia Dușacova. – Chișinău : Notograf Prim, 2012. – 80 p.

Țărâlungă, Antip. Ion Furnică – celebru dansator moldav / Antip Țărâlungă ; ed. : Ion Șarban. – Chișinău : Grafema Libris, 2006. – 188 p.

Bazatin, Ion. Pâine cu miros de soare: [dinastia de dansatori Furnică - Ion, Vasile, Ștefan - făuritori ai dansului popular] / Ion Bazatin // Moldova suverană. – 1997. – 15 apr. – P. 3.

Bazatin, Ion. Veșnic tânăr, ca o horă... : [celebru dansator Ion Furnică, 70 de ani de la naștere] / Ion Bazatin // Moldova suverană. – 2001. – 12 iun. – P. 4.

Țărâlungă, Antip. Ion Furnică. Ieri și azi / Antip Țărâlungă // Arta 2004 : Arte plastice. Arhitectură. Muzică. Teatru. Cinema. – 2004. – P. 119-123.

M. C.

Petru DUDNIC
1941 – 1984

Poet și publicist, scenarist.

S-a născut la 10 iun. 1941 în satul Iacobstal (azi Lazo, raionul Ștefan Vodă), județul Tighina. A decedat la 6 noiembrie 1984, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1957-1958) (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”), instituție pe care n-a absolvit-o. Ulterior a absolvit Cursurile Superioare de Literatură „Maxim Gorki” de la Moscova în anul 1981. A activat în calitate de redactor la Radio Moldova, redacția pentru tineret „Luceafărul”. S-a consacrat scrisului și poeziei. A publicat în presa republicană și cea moscovită.

A debutat cu placheta de versuri „Infinitul e aproape” în 1968. A semnat și alte volume de versuri, printre care: „Răvașe din zbucium”, „Infinitul aproape”, „Revărsarea culorilor”, „Se-ntorcea la vatră tata”, „Văzduh din suflet”, precum și cărțile de publicistică „Lumina palmelor tale”, „Cu numele tău pe buze”, „Planeta frăției” ș. a.

În calitate de scenarist, a colaborat cu Studioul „Telefilm-Chișinău”. A semnat scenariul la filmul artistic de scurt metraj „Poemul des-

pre Soltăs" (1982).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2001. – P. 123-124; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 178-179.

Bibliografie selectivă:

***Dudnic, Petru.** Grăbește-te a trăi / Petru Dudnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1984. – 206 p.

***Dudnic, Petru.** Hatân : Poezii și poeme / Petru Dudnic. – Chișinău : Literatura Artistică, 1985. – 104 p.

***Dudnic, Petru.** Infinitul aproape : Versuri / Petru Dudnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1968. – 102 p.

***Dudnic, Petru.** Nerv / Petru Dudnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1973. – 143 p.

***Dudnic, Petru.** Planeta frăției / Petru Dudnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1985. – 152 p.

Dudnic, Petru. Poeme și epistole în zbcium : carte postumă / Petru Dudnic ; Selecție, antologie și pref. : Vitalie Răileanu ; Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. – Chișinău : Notograf Prim, 2012. – 212 p.

***Dudnic, Petru.** Tu și pământul meu / Petru Dudnic. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1977. – 128 p.

***Dudnic, Petru.** Tărână de acasă : Versuri / Petru Dudnic. – Chișinău : Lumina, 1976. – 80 p.

Roșca, Nicolae. Destinul unui poet-meteorit : [poetul Petru Dudnic (1941-1984) / Nicolae Roșca // Moldova. – 2012. – Nr 1. – P. 42-43.

M. C.

Tudor SAJIN
1951

Specialist în domeniul mecanicii, doctor în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 10 iunie 1951, în satul Mihăileni, raionul Râșcani.

A absolvit Școala medie din satul natal (1968). Și-a continuat studiile la Institutul Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică a Moldovei), Facultatea Mecanică, licențiat în tehnologii, mașini și echipamente frigorifice și termice (1968-1973). Ulterior a studiat la Institutul Public de Inventică și Proprietate Industrială din Chișinău, Facultatea de Brevetologie, licența de inginer-brevetolog la Specialitatea examinarea invențiilor (1975-1977). Între anii 1978-1982 face studii de doctorat la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei, Specializarea termofizică și fizică moleculară. În 1988 a susținut teza de doctor în științe tehnice la Institutul de Energetică din Moscova, la tema „Generarea și antrenarea în mișcare electroconvectivă a picăturilor încărcate de aerosol la barbotarea lichidelor în câmp electric”. În 1999 susține titlul didactic de conferențiar universitar la

Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Facultatea de Inginerie, Departamentul energetică, mecatronică și știința calculatoarelor. În 2003 a obținut titlul didactic de profesor universitar, confirmat de către Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare și Ordinul Ministrului Educației, Cercetării și Tineretului din România.

Și-a început activitatea în domeniul științifico-didactic în diferite funcții de cercetare. Cadru didactic în mai multe instituții: din 1978 a activat la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei, în calitate de inginer (1978-1979), inginer superior (1979-1983), cercetător științific (1983-1990), cercetător științific superior (1990-1995), cercetător științific coordonator (1995-1999); între anii 1979 - 1981, 1990 - 1991, inginer în inventică, Evidențierea invențiilor în domeniul medicinei și brevetarea acestora la Universitatea de Medicină și Farmaceutică „Nicolae Testițeanu”, Secția de inventică. Din 1990-1991 a activat în calitate de lector superior asociat la Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Catedra de fizică. Între anii 1997-1998 a fost angajat la Catedra procese și aparate pentru industria alimentară a Universității Tehnice a Moldovei, Facultatea de Tehnologie. A desfășurat activitate didactică și la Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Facultatea de Inginerie, Catedra de energetică, unde a activat în calitate

de conferențiar universitar, șef catedră (1978-1999). În prezent cumulează funcțiile de cercetător științific coordonator la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei și de profesor la Universitatea din Bacău, România.

În procesul de activitate didactică a ținut cursuri la disciplinele: Instalații de ardere și generatoare de abur; Mașini mecanoenergetice; Transfer de căldură și masă; Transportul și distribuția agenților termici; Combustibili și lubrifianți; Termoeconomie; Utilizarea energiei termice; Termotehnologii industriale; Tehnologii neconvenționale în energetică; Utilizarea energiei termice ș. a.

Este autorul și coautorul a peste 250 de lucrări științifice, inclusiv 16 monografii, cărți, manuale și peste 60 de invenții.

Activitățile de cercetare fundamentală s-au axat pe domeniile: uscarea materialelor umede în vid și câmp de microunde; transfer de căldură și masă în sisteme gaz-lichid sub acțiunea câmpurilor electrice și electromagnetice; electrohidrodinamică; tehnologii electrofizice și electrono-ionice, fenomene electroconvective; pompe electrohidrodinamice; tehnologii și dispozitive electrohidromecanice de realizare și dirijare a proceselor de schimb de căldură și masă ș. a. A efectuat cercetări științifice în vederea identificării unor procedee și materiale noi aplicabile în energetică. În domeniul respectiv a elaborat împreună cu un colectiv de autori mai multe ci-

cluri de invenții, pentru care deține brevete și certificate de autor.

A participat la cursuri de perfecționare în protecția proprietății industriale, inventică Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci (OSIM) din România, Iași, 1992; termodinamică avansată și optimizarea sistemelor energetice complexe NATO Advanced Study Institute (ASI), Neptun, România, 1998.

Este membru al Consiliului specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat la IFA, director al filialei Societății Române a Termotehnicienilor, membru al Colegiului de redacție al revistei „Termotehnica”.

Titluri onorifice: eminent în inventică și raționalizare (1983); inventator emerit (1986).

Bibliografie selectivă:

Poluarea și protecția atmosferei / Gheorghe Duca, Tudor Sajin, Alexandru Crăciun [et al.] – Chișinău : C.E. U.S.M., 2003. – 212 p.

Sajin, Tudor. Alimentarea cu energie și căldură a consumatorilor industriali / Tudor Sajin. – Bacău : Alma Mater, 2003. – 424 p.

Sajin, Tudor. Combustibili și lubrifianți / Tudor Sajin. – Bacău : Alma Mater, 2002. – Vol. 1, Manual pentru uzul studenților. – 2002. – 126 p. ; Vol. 2, Îndrumar pentru seminare. – 2002. – 126 p. ; Vol. 3, Îndrumar de laborator. – 2002. – 96 p.

Sajin, Tudor. Energie și mediu / Tudor Sajin. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2009. – 212 p.

Sajin, Tudor. Instalații de ardere și generatoare de abur / Tudor Sajin. – Bacău : Alma Mater, 2002. – 279 p.

Sajin, Tudor. Mașini mecanoenergetice / Tudor Sajin. – Bacău : Alma Mater, 2002. – 207 p.

Sajin, Tudor. Materialele zeo-

litice în tehnologiile noi / Tudor Sajin, Abdelkrim Azzouz. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2002. – 259 p.

Sajin, Tudor. Memorator tehnic / Tudor Sajin, Alexandru Crăciun. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2004. – 432 p.

Sajin, Tudor. Termoeconomie : (metode de analiză și optimizare a sistemelor termoenergetice) / Tudor Sajin. – Bacău : Alma Mater, 2002. – 125 p.

Sajin, Tudor. Termotehnologii industriale / Tudor Sajin, Roxana Ștefania Silav. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2005. – 151 p.

Sajin, Tudor. Transfer de căldură și masă / Tudor Sajin. – Chișinău : Tehnica-INFO, 2009. – 254 p.

Sajin, Tudor. Transportul și distribuția agenților termici / Tudor Sajin, Roxana Grigore. – Bacău : Alma Mater, 2003. – 161 p.

Tehnologii moderne de ardere și de reducere a emisiilor poluante în atmosferă / Gheorghe Duca, Alexandru Crăciun, Tudor Sajin [et al.]. – Chișinău : USM, 2002. – 223 p.

Effect of electrophysical processing, high temperature and PH variations on four whey proteins / Tudor Sajin, Mircea Bologa, Tatiana Stepurina [et al.] // Materials Science and Condensed Matter Physics. Ed. a 8-a, 12-16 septembrie 2016, Chișinău. – Chișinău : Institutul de Fizică Aplicată, 2016. – P. 323.

Elaborarea și obținerea lubrifianților speciali și testarea proprietăților de exploatare a acestora / Tudor Sajin, Alexandru Crăciun, Svetlana Crăciun [et al.] // Studia Universitatis. Ser. : Științe reale și ale naturii. – 2010. – Nr 1 (31). – P. 174-180.

Electrophysical processing of whey: some experimental details / Tudor Sajin, Mircea Bologa, Tatiana Stepurina [et al.] // Materials Science and Condensed Matter Physics. Ed. a 8-a, 12-16 septembrie 2016, Chișinău. – Chișinău : Institutul de Fizică Aplicată, 2016. – P. 322.

Sajin, Tudor. La interfețele termo- și hidrodinamicii cu electromagnetismul fenomenologic. Academicianul Mircea Bologa la 85 de ani / Tudor Sajin // *Akademios*. – 2020. – Nr 2 (57). – P.178-180.

Sajin, Tudor. Tehnologii moderne de reducere a emisiilor de oxizi de azot și sulf din gazele de ardere / Tudor Sajin, Alexandru Crăciun, Gheorghe Duca // *Studia Universitatis*. Ser. : Științe reale și ale naturii. – 2008. – Nr 2 (12). – P. 193-199.

Sajin, Tudor // *Cercetători și inventatori din Republica Moldova*. P. III. – Chișinău : AGEPI, 2004. – P.132-133.

M. C.

Vladimir VALICA
1956

Farmacist, doctor habilitat în farmaceutică, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 11 iunie 1956, la Soroca. După absolvirea școlii medii, și-a continuat studiile la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”). A continuat studiile postuniversitare, care s-au finisat cu susținerea tezei de doctor în științe farmaceutice, cu tema „Studiu privind elaborarea unor produse farmaceutice antiinfecțioase. Tehnologie, analiză și standardizare”. Ulterior a

susținut teza de doctor habilitat în farmaceutică cu tema „Standardizarea și aprecierea calității produselor farmaceutice din grupa tetraciclinelor prin metoda HPLC”.

Activitatea profesională a început-o în calitate de asistent la Catedra de chimie farmaceutică și toxicologică a ISMC. Ulterior a deținut diferite funcții, printre care director științific al Centrului Farmaceutic Științific și de Producție, vicedirector al Institutului Național de Farmacie, șef Laborator de cercetări farmaceutice al Institutului Național de Farmacie, șef Catedră chimia farmaceutică și toxicologică a USMF „N. Testemițanu” din Chișinău. A desfășurat o amplă activitate de cercetare științifică concomitent cu activitatea didactică universitară. Este autor a peste 80 de lucrări științifice, publicate atât în țară, cât și peste hotare: „Studii farmaceutice a medicamentelor generice autohtone”, „Studiul stabilității comprimatelor cu norfloxacină, famotidină, nimesulid și biseptocid”, „Curs de chimie toxicologică”, „Management și legislație farmaceutică”, „Determinarea toxicității cronice a unui nou compus medicamentos combinat”, „Evaluarea toxicității acute a suspensiilor Doctor Merion”, „Dezvoltarea și validarea unei metode de determinare a hidrocloridei de ciprofloxacina în combinația uzurilor” ș. a.

A semnat numeroase brevete de invenții, precum sunt: „Principiu activ al remediilor cu acțiune antimicotică”, „Procedeu de obținere a preparatului antiseptic”, „Remediu medicamentos antibac-

terian și antimicotic” ș. a. A fost premiat cu medalii și diplome la saloane naționale și internaționale de inventică.

Membru al Asociației Farmaciștilor din Republica Moldova.

Decorat cu Medalia „Nicolae Testemițanu” (2015).

A se vedea și articolul din „*Calendar Național 2016*”. – Chișinău, 2016. – P. 181-182.

Bibliografie:

Analiza chimico-toxicologică a pesticidelor : Indicații metodice pentru studenții anului IV / Lidia Simonova, Tatiana Brodicico, Vladimir Valica [et al.]. – Chișinău : CEP Medicina, 2014. – 32 p.

Cotelea, Tamara. Analiza chimico-toxicologică a mercurului în materialul biologic : Elaborări metodice pentru studenții anului IV, Facultatea Farmacie / Tamara Cotelea; red. șt. : Vladimir Valica. – Chișinău : CEP Medicina, 2006. – 26 p.

Valica, Vladimir. Studiu privind elaborarea unor produse farmaceutice antiinfecțioase. Tehnologie, analiză și standardizare: Autoreferat / Vladimir Valica. – Chișinău : [S. n.], 2003. – 40 p.

Valica, Vladimir. Studiu privind elaborarea unor produse farmaceutice antiinfecțioase. Tehnologie, analiză și standardizare : Teză / Vladimir Valica. – Chișinău : [S. n.], 2003. – 293 p.

Aplicarea spectrofotometriei uv-vis pentru dozarea propiltionotiazolului / Andrei Uncu, Vladimir Valica [et al.] // *Farmacia secolului XXI – Între specializarea inteligentă și responsabilitatea socială : Congresul Național de Farmacie*. Ediția a XVII-a, 26-29 septembrie 2018, București. – București : Societatea de Științe Farmaceutice din România, 2018. – P. 34.

Automatic amperometric titration method for quantitative determination of zinc oxide in ointments / Vasile Oprea, Vladi-

mir Valica, Constantin Cheptănanu [et al.] // *Moldavian Medical Journal*. – 2020. – Nr 1 (63). – P. 13-18.

Development and validation of an assay method for ciprofloxacin hydrochloride determination in combination ear drops / Livia Uncu, Elena Donici, Vladimir Valica [et al.] // *Chemistry Journal of Moldova*. – 2019. – Nr 2 (14). – P. 56-61.

Dezvoltarea și validarea unei metode de determinare a hidrocloridei de ciprofloxacina în combinarea uzurilor / Livia Uncu, Elena Donici, Vladimir Valica [et al.] // *Chimie analitică*. – 2019. – Vol. 14, Nr 2. – P. 56-61.

Elaborarea metodelor fizice și chimice noi de analiză a Dioxindolinonei – un potențial produs antidepressiv autohton / Tatiana Ștefăneț, Eugenia Stîngaci, Vladimir Valica [et al.] // *Akademios*. – 2019. – Nr 4 (55). – P. 52-56.

Evaluarea toxicității acute a suspensiei „Doctor Merion” 100 ml / Sergiu Parii, Ion Mereuță, Vladimir Valica [et al.] // *Info-Med*. – 2016. – P. 240-244.

Isolation of benzophenanthridine alkaloids from *Macleania* leaves without using toxic solvents / Igor Casian, Ana Casian, Vladimir Valica [et al.] // *Химия растительного сырья*. – 2019. – Nr 3. – P. 79-84.

New inhibitors of enoyl-acyl carrier protein reductase: structure, activity against *Mycobacterium tuberculosis*, modeling of enzyme binding / Serghei Pogrebnoi, Veaceslav Boldescu, Vladimir Valica [et al.] // *Chemistry, Structure and Function of Biomolecules*. Ediția a VI-a, 22-25 mai 2018, Minsk. – Minsk: Institute of Bioorganic Chemistry, 2018. – P. 135-137.

Synthesis of vinyl triazole fungicides / Evghenia Styngach, Serghei Pogrebnoi, Vladimir Valica [et al.] // *Современные достижения фармацевтической науки и практики : Материалы Международной конференции, посвященной 60-летию*

фармацевтического факультета учреждения образования «Витебский Государственный Орден Дружбы Народов Медицинский Университет», 31 octombrie 2019. – Витебск : УО «Витебский Государственный Медицинский Университет», 2019. – P. 43.

Valica, Vladimir // *Cercetători și inventatori din Republica Moldova*. P. I. – Chișinău : AGEPI, 2002. – P. 152-153.

M. C.

Alexandru N. DONICI
1886 - 1936

Antropolog, etnograf, scriitor și publicist.

S-a născut la 15 iunie 1886, la Chișinău. A decedat la 13 mai 1936, la Geneva.

Se trage din familia moșierului Nicolae N. Donici, nepot de fiu al lui Nicolae Donici, mareșal al nobilimii din Chișinău și Orhei. Și-a petrecut copilăria în comuna Noua Suliță (plasa Briceni, jud. Hotin) și la Năvârneț (jud. Bălți). A studiat la liceul din Chișinău, ulterior la liceul din Kiev (1905). Studiile universitare le-a făcut la Paris și la Universitatea din Geneva, unde a devenit profesor și renumit antropolog. Din 1919 a condus Laboratorul de antropologie de la aceeași instituție și a colaborat cu profesorul Eugene Pittard, în vederea publicării lucrării „Les Premiers Grattoirs paléo-

lithiques” în 1928. A activat în Elveția, dar cercetările sale au cuprins și ținutul natal, Basarabia, unde a făcut săpături arheologice. Trecutul preistoric al Basarabiei era puțin cercetat, dar prezenta un interes enorm. Din cauza situației sale geografice, Basarabia a fost în toate timpurile un „coridor al popoarelor” ce au trecut din Asia în Europa și vice-versa. Aceste popoare disparute, deseori enigmatice, au lăsat urme, aproape șterse de veacuri, în chip de movile, grădiști și vechi morminte. Ultimele trei lucrări ale lui Donici sunt consacrate obiectelor și craniilor din epoca scitică, găsite în județul Bălți și Vadul-lui-Vodă, în județul Chișinăului (Lapusnei). Aceste trei lucrări au un caracter pur antropologic, fiind axate pe cercetarea și măsurarea craniilor găsite.

În 1935 a vizitat Chișinăul, staționând la Hotelul „Suisse” (azi Biblioteca Municipală „B. P. Hașdeu”). În 1935 a participat la concursul anunțat de Universitatea din Geneva, cu lucrarea „Crania Schytica Contribution a l'etude anthropologique des Scythes”, premiată cu Premiul „Eduard Claparede”. A fost primul caz când acest premiu a fost acordat unui străin.

De-a lungul întregii sale activități a scris și a publicat peste 40 de lucrări dedicate antropologiei și etnologiei României, preistoria și paleontologiei Europei, protoistoria României ș. a. Concomitent a scris sute de articole cuprinzând rezultatele preliminare ale cercetărilor. În România a trimis lucrarea sa de proporții „Crania Scythica” (peste 200 pag.). În 1935 la

Chișinău a fost editată lucrarea sa „În negura vremurilor”. Printre lucrările științifice principale sunt: „Repartition géographique dans le royaume de Roumanie de quelques caracteres anthropologiques” (1926), „Les Premiers grattoirs paleolithiques” (1928-1929), „Quelques cranes anciens de Roumanie presentant la deformation macrocephalique” (1931), „În negura vremurilor. Omul diluvial în Europa” (1935), „Note sur un crane ancien, artificiellement deforme, trouve en Roumanie” (1935) ș. a.

Colesnic, Iurie. Alexandru N. Donici // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 3 / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 54-59.

Colesnic, Iurie. Un cronicar al vieții preistorice – Alexandru N. Donici / Iurie Colesnic // Flux continuu. – 1998. – 18 dec. – P. 6.

M. C.

Nadejda RUSSO – BOSIE 1901 – 1988

Aviatoare.

Nadia (Nadejda) Russo-Bosie (născută Nadejda Evghenievna Brjovskaya) s-a născut la 17 iunie 1901, în orașul Tver, Rusia. A decedat la 22 ianuarie 1988, la București.

Este una din pionierele aviației românești. Rusoaică re-

fugiată din cauza revoluției bolșevice, măritată cu un moșier basarabean, își ia brevetul de pilot la vârsta de 35 de ani și începe o carieră remarcabilă de pilot sportiv. În timpul celui de-al Doilea Război Mondial a activat ca pilot în „Escadrila Albă”.

S-a născut în familia generalului de cavalerie Evgheni Vasilevici Brjovovski (1857-1915). Mama provenea dintr-o veche familie aristocrată, al cărei arbore genealogic coboară în istoria Rusiei imperiale. Printre strămoșii săi figura chiar țarul Boris Godunov (1598 - 1605).

A rămas orfană de mamă la 11 ani. A urmat studiile la Liceul din Harkov până în 1915, când moare și tatăl pe front. În 1918 s-a refugiat în Basarabia, însoțită de sora sa și ajutată de fosta ordonanță a tatălui. În 1925 s-a căsătorit cu un moșier basarabean, Alexandru Russo, nobil de viță veche. Din 1932 până în 1934 a frecventat cursurile pentru surori medicale organizate de Crucea Roșie, la Chișinău. Concomitent a urmat și cursurile la Școala de Belle Arte. După divorț s-a mutat la București și învață zborul la Școala de Pilotaj „Ing. Mircea Cantacuzino”. După absolvire a obținut brevetul de pilot gr. I și II (1935-1936) și brevetul de zbor fără vizibilitate. A fost titulară a brevetului feminin cu numărul 9 din aviația română. În 1937 și-a cumpărat un avion personal, un Bucker 131 „Jungmann”, pe care l înmatriculează YR-NAD. Din 1938 și până la începutul celui de al Doilea Război Mondial, a participat cu avi-

onul său la mai multe concursuri aeriene, printre care și Concursul Aerian al Miciei Înțelegeri cu participanți din Cehoslovacia, Jugoslavia și România, pe itinerarul: Praga - Ujgorod - Cluj - București - Belgrad - Zagreb - Arad - Cluj - Ujgorod - Praga ș. a. Concursul (patru categorii) a avut ca câștigător absolut pe ing. Eduard Lindner, Nadia Russo clasificându-se onorabil. Pentru aceasta performanță, Regele Carol al II-lea le-a conferit ambilor piloți Ordinul „Virtutea Aeronautică” de pace, clasa Crucea de Aur. În 1939 au urmat alte câteva performanțe aviatice, care au făcut-o cunoscută în epocă: pe 2 iulie, Cupa „Aurel Vlaicu”, unde ocupă locul 10; pe 9 iulie, Cupa Aeroclubului Brașov, unde se clasează pe locul 9; pe 16 iulie mitingul aerian de la Râmnicu Vâlcea - Malul Alb; pe 27 august 1939 Cupa și Marele Premiu al FARR (Federația Aeronautică Regală Română), care consta într-un raid aviatic pe traseul București - Galați - Ismail - Tecuci - Chișinău - Dărmănești - Buzău - București, plasându-se pe locul 14; pe 3 septembrie 1939 mitingul aviatic de la Galați, organizat de Asociația aviației CFR, evoluând în zbor individual. La miting au participat nume mari ale aviației sportive de la acea dată: Pufi Popescu, Băzu Cantacuzino, Max Manolescu.

La începutul celui de-al Doilea Război Mondial a participat în cadrul „Escadrilei Albe” la luptele de pe frontul de est, care avea drept misiune evacuarea răniților din spitalele de campanie de

lângă Odesa și Stalingrad. În iunie 1941 a participat la campania Basarabiei, în război contra Uniunii Sovietice, de partea României. Activitatea aviatică a fost înalt apreciată din partea opiniei publice și recunoaștere din partea statului. Astfel, a fost decorată cu Ordinul „Virtutea Aeronautică” cu spade, clasa Crucea de Aur prin Decret regal, la propunerea Mareșalului Ion Antonescu (sept. 1941). A participat în continuare la campania Odesei, zburând de pe aerodromul Tighina, la punctele de aproape de linia frontului pentru a prelua răniții și a-i transporta la spitalele din Tighina și București. În 1942 a luat parte în cadrul „Escadrilei Sanitare” la campania Stalingradului, care a fost și ultima campanie la care a participat. În 1943 s-a retras din motive de sănătate. După război, în a. 1951, a fost arestată și condamnată la șapte ani de detenție și cinci ani de domiciliu obligatoriu în Lătești (Bărăgan), pentru implicarea în procesul ofițerilor aviatori care au avut contacte cu militarii englezi din Comisia Aliată de Control.

După eliberare, în 1962, s-a angajat la o fabrică de ambalaj. Ultimii ani de viață i-a dus în sărăcie.

Pentru activitatea sportivă a fost decorată de Regele Carol al II-lea cu Ordinul „Virtutea Aeronautică de Pace”, clasa Crucea de aur (1939). Pentru activitatea pe frontul de Est a fost decorată în mai multe rânduri: Ordinul „Virtutea Aeronautică” de război cu spade, clasa Crucea de Aur (27 sept. 1941);

Ordinul „Vulturul German”, clasa a III-a (1942); Ordinul „Crucea Regina Maria”, clasa a III-a (1943); Crucea de Aur a Ordinului Virtutei Aeronautice cu săbii (12 sept. 1941).

Silvia Condrățchi. O pionieră a aviației românești // *Tim-pul.* – 2006. – 10 febr.

M. C.

Reghina ESINA
1921 – 2002

Interpretă de operă, pedagog.

S-a născut la 17 iunie 1921, în Chișinău, Regatul României. A decedat în 2002.

Pe parcursul anilor 1940-1941 a studiat muzica la Școala de Muzică din Odesa. Între anii 1942-1945 și-a făcut studiile la Școala de Muzică din Omsk. Ulterior și-a continuat studiile la Școala de Muzică din Chișinău, apoi a studiat la Conservatorul din Chișinău (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), Facultatea Canto (1945-1950). A făcut canto cu profesoara Lidia Babici.

Carierea muzicală și-a început-o în anul 1945, în calitate de solistă la Studioul de Operă, unde activează până în anul 1948, după care s-a transferat la Filarmonica de Stat din Chișinău. Din 1950 a

jucat pe scena Teatrului Muzical-Dramatic „A. Pușkin” (azi Teatrul Național „M. Eminescu”). Din 1956 a revenit la Teatrul de Operă și Balet din Chișinău.

Pe perioada activității artistice a avut un repertoriu foarte divers, jucând în roluri, precum: Irina în „Nuntă în Malinovka”; Mărioara în „Fericirea Mărioarei”; Florica în „Grozovan”; Tatiana în „Evgheni Oneghin” ș. a.

La Radioul Național de la Chișinău a înregistrat, în interpretarea sa, creații de L. Gurov, Șt. Neaga, V. Poleacov, S. Șapiro, dar și cântece populare.

A fost președinta Clubului Veteranilor de pe lângă Societatea Teatrală din Moldova în anii 1972-1990.

Distinsă cu titlul onorific lucrător eminent al culturii din RSS Moldovenească; maestru în artă al Republicii Moldova; Ordinul „Insigna de Onoare” (1960).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 186.

Bibliografie:

Buzilă, Serafim. Esina (Sandler), Reghina // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova / Serafim Buzilă. – Chișinău : [S. n.], 1996. – P. 180-181.

Movilă, Boris. Esina Reghina // Colesnic, Iurie. Femei din Moldova : enciclopedie / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 110-111.

Esina Reghina // Colesnic, Iurie. Chișinău : Enciclopedie / Iurie Colesnic. – Chișinău : „Museum”, 1997. – P. 212.

M. C.

Sergiu RĂDĂUȚANU
1926 – 1998

Fizician, om de cultură și știință, specialist în domeniul fizicii și tehnologiei materialelor semiconductoare, academician, profesor universitar, organizator și prim-rector al Universității Tehnice din Moldova.

S-a născut la 17 iunie 1926, la Chișinău. A decedat la 6 martie 1998, la Sankt Petersburg. Este descendent dintr-o familie de intelectuali, printre care un bunic cu studii la Sorbona, tatăl, profesor de limbă franceză, cunoștea 9 limbi străine, mama a fost absolventă a Conservatorului.

A absolvit Liceul „B. P. Hașdeu” din Chișinău, apoi Facultatea de Fizică a Universității de Stat din Moldova (1950-1955), finisată cu eminentă. Din 1959 a fost șeful Laboratorului de materiale semiconductoare al Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei.

În 1959 a susținut teza de doctor în științe fizico-matematice la Institutul de Fizică și Tehnică „A. F. Ioffe” din Sankt Petersburg. În 1966 susține teza de doctor habilitat în științe fizico-matematice la Institutul Politehnic din Sankt Petersburg. În 1964 a organizat prima instituție de învățământ superior teh-

nic din Republica Moldova, exercitând funcția de rector al Institutului Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică a Moldovei (UTM) (1964-1973).

Din 1966 devine conferențiar universitar, ulterior profesor universitar (1967). A fost ales deputat al Sovietului Suprem al RSSM (1967-1975); președinte al Sovietului Suprem al RSSM (1967-1971); membru corespondent al AȘM (1970). Din 1972 a fost ales academician al AȘM. În 1974 a fost ales vicepreședinte al AȘM, șeful Laboratorului Institutului de Fizică Aplicată și președintele Uniunii Științifico-Tehnice din Moldova. Membru al Comitetului pentru Premiile de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei, tehnicii și producției (1995). Membrul Consiliului pentru problemele științei și dezvoltării umane durabile (1996).

A desfășurat o fructuoasă activitate didactică și de cercetare științifică. A pregătit 64 de doctori și doctori habilitați.

A ținut prelegeri la universități din Franța, Germania, SUA, Anglia, Coreea de Sud, Ungaria, India, Japonia, etc. A participat la numeroase conferințe internaționale. A organizat în Republica Moldova 7 Conferințe Unionale în domeniul semiconducătorilor.

A publicat circa 1000 de lucrări științifice, în mare parte găzduite în ediția internațională de prestigiu, inclusiv 30 de monografii, culegeri de articole și volume colective ale multiplelor conferințe științifice în domeniu, precum și a elaborat

singur sau în colaborare peste 100 de brevete de invenții.

A fost membru al Colegiului de redacție la numeroase publicații enciclopedice, printre care: „Enciclopedia sovietică moldovenească” - în 6 volume (Chișinău, 1976); „Dicționar enciclopedic moldovenesc” (Chișinău, 1989); „Literatura și arta Moldovei: Enciclopedie în 2 volume” (Chișinău, 1985); „Dicționar politehnic rus-moldovenesc” (român) (Chișinău, 1983); membru al Colegiilor de redacție al câtorva reviste: Buletinul Academiei de Științe a Moldovei (seria Fizică și tehnică), revista internațională „Solar Energy Materials and Solar Cells”.

A desfășurat o fructuoasă activitate publică, fiind președinte al Societății „D. Cantemir”, președinte al Fundației „D. Gusti”. Un eveniment de importanță majoră în viața Republicii a constituit prima Conferință Științifică NATO la Chișinău, organizată de savant cu concursul Primăriei municipiului Chișinău (1996).

Pentru întreaga sa activitate a fost înalt apreciat cu premii și distincții de stat, printre care și „Ordinul Republicii” (1996).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 191-192; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 120; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 186-187.

Bibliografie:

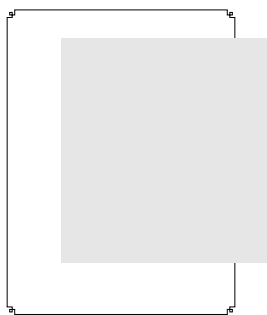
Colesnic, Iurie. „Un ctitor al Politehnicii din Moldova”: [Sergiu Rădăuțanu] / Iurie Colesnic // Fizica și tehnologiile moderne. – 2007. – Vol. 5. – P. 53-54.

Rădăuțan, Sergiu // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P.124-126.

Rusu, Dorina N. Rădăuțan, Sergiu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : 1866-2003 : Dicț. / Dorina N. Rusu. – București : Ed. Enciclopedică; Ed. Academiei Române, 2003. – P.708.

Țarălungă, Ecaterina. Rădăuțan, Sergiu // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 665.

M. C.

Ion ȘCERBAȚCHI 1941

Matematician, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar.

S-a născut la 17 iunie 1941 în satul Jora de Mijloc, raionul Orhei. După absolvirea școlii medii din satul natal și-a continuat studiile la Institutul Pedagogic de Stat din Tiraspol, Facultatea de Fizică și Matematică (1958-1963).

După absolvire a fost angajat în calitate de cercetător științific la Institutul de Matematică al Academiei de Științe a Moldovei, la Sectorul de algebră și logică matematică (1963-1971). Concomitent a făcut studii postuniversitare la același Institut, cu îndrumarea academicianului V. Andrunachevici și a profesorului I. Reabuhin. În

1970 a susținut cu succes teza de doctor în științe fizico-matematice. Din 1971 a început activitatea didactică la Catedra de matematică a Institutului Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică a Moldovei), în calitate de conferențiar universitar. A continuat cercetările științifice axate pe teoria aditivă în diverse structuri algebrice. A efectuat cercetare științifică și pe tărâm pedagogic pe problema „Predarea matematicii în instituțiile de învățământ mediu și superior”, care s-a încununat cu publicarea rezultatelor în manualele: „Analiza matematică” în 2 volume (UTM, 1998) și „Curs de analiză matematică” în 2 volume (UTM, 2000 și 2002). Editarea acestor două volume a fost înalt apreciată de către Senatul UTM, fiind distinse cu Diplome de gradul 2 și, respectiv, gradul 1.

Între anii 1985-1988 a desfășurat activitate pedagogică și în străinătate: la Institutul Național de Industrie Ușoară din Bumerdes (1974-1978); la Universitatea din Sidi Abbas, Algeria (1985-1988).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 187.

Bibliografie:

Șcerbațchi, Ion C. Analiză matematică : (Probleme) : manual / Ion C. Șcerbațchi ; Universitatea Tehnică din Moldova. – Chișinău : Tehnica, 1998. – Partea 1-a. – 1998. – 308 p. ; Partea 2-a. – 1998. – 363 p.

Șcerbațchi, Ion C. Culegere de probleme de analiză matematică / Ion C. Șcerbațchi. – Chișinău : Editura Uniunii Scriitorilor, 1996. – 334 p.

Șcerbațchi, Ion C. Curs de analiză matematică : manual / Ion C. Șcerbațchi ; Universitatea Tehnică a Moldovei. – Chișinău : Tehnica-Info : – Vol. 1. – 2000. – 430 p. ; Vol. 2. – 2002. – 636 p. ; Vol. 3. – 2004. – 440 p.

Șcerbațchi, Ion C. // Institutul de Matematică și Informatică : File din istorie. – Chișinău, 2004. – P. 303.

M. C.

Anatol JACOTĂ 1941-2010

Doctor habilitat în biologie, profesor universitar, academician, specialist în domeniul geneticii, fiziologiei și biotehnologiei vegetale.

S-a născut la 21 iunie 1941, la Bădragii Noi, Edineț. A decedat la 11 ianuarie 2010, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Agronomie a Institutului Agricol din Chișinău (1963), actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova și doctoratul în cadrul Institutului de Fiziologie și Biochimie a Plantelor al Academiei de Științe a Moldovei (1967-1970).

Și-a început activitatea profesională în calitate de cercetător științific inferior (1970-1973), cercetător științific superior (1973-1979).

A ținut cursuri specializate la Universitatea Agrară de Stat din Moldova (1974-1994) și la Universitatea de

Stat din Moldova (din 1994). În perioada 1976-1984 a fost șef de grup și de laborator la Institutul de Fiziologie și Biologie a Plantelor al Academiei de Științe a Moldovei. Din 1985 a activat la Institutul de Genetică Ecologică al Academiei de Științe a Moldovei, în funcția de director adjunct pentru probleme de știință (1985-1990), apoi director (1990-2010) al Institutului de Genetică și Fiziologie a Plantelor al AȘM.

A fost fondatorul Școlii științifice de genetică și genetică moleculară a rezistenței plantelor la factori abiotici. A elaborat metodologia și bazele experimentale ale analizei reacțiilor adaptive în dinamică la nivel de organism integru cu folosirea sistemelor informaționale de măsurare și prelucrare automatizată a datelor.

A propus metode originale de evaluare și identificare ale genotipurilor rezistente la factori stresogeni. A determinat legități noi ale evoluției în procesul de domesticire și ameliorare a plantelor, a caracterelor aparatului fotosintetic, a productivității și rezistenței ecologice. Au fost create numeroase genotipuri noi de plante de cultură.

A contribuit la crearea a 18 soiuri de plante omologate în țară. A publicat în țară și peste hotare cca 400 de lucrări științifice, inclusiv 5 monografii. Autor și coautor a 26 de brevete de invenție, menționate cu 17 distincții. A pregătit 17 doctori și doctori habilitați în științe biologice.

A participat la lucrările a 95 de congrese, conferințe și simpozioane științifice.

A fost membru titular al Academiei Naționale de Științe Ecologice din Moldova, al Academiei Internaționale de Ecologie și Securitate a Vieții, membru al Societății Internaționale de Culturi de Țesuturi și Celule. Președinte al Societății Științifice a Geneticienilor și Amelioratorilor din Republica Moldova.

I s-a conferit titlul de om emerit al Republicii Moldova. Laureat al Premiului Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei. A fost decorat cu Medalia „D. Cantemir”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 133-134; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 121.

Bibliografie selectivă:

Jacotă, Anatol. Dicționar explicativ de genetică / Anatol Jacotă, Ion Băra. – Chișinău : Firma Editorial Poligrafică „Tipografia Centrală”, 2006. – 432 p.

Metode de diagnosticare a rezistenței ecologice a plantelor / Anatol Jacotă, A. Ștefărtă, L. Brânză. – Chișinău : Centrul Editorial al UASM, 2005. – 78 p.

Jacotă, Anatol. Analiza molecular-genetică a polimorfismului VNTR alelelor la bolnavii cu fenilcetonurie din Republica Moldova / Anatol Jacotă, Angela Gavrilu, Stanislav Groppa // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2007. – Nr 2 (11). – P. 126-130.

Jacotă, Anatol. Analiza molecular-genetică a polimorfismului Xmn I al alelelor genei fenilalaninhidroxilaza în populația Republicii Moldova / Anatol Jacotă, Angela Gavrilu, Stanislav Groppa // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2008. – Nr 5 (19). – P. 70-73.

Jacotă, Anatol. Dublarea numărului de cromozomi la plantele haploide de porumb / Anatol Jacotă, Viorica Popescu,

Dorin Cliciuc // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2010. – Nr 1 (310). – P. 39-44.

Jacotă, Anatol. Efectele genice implicate în formarea și transmiterea unor caractere cantitative la tomate / Anatol Jacotă, Ludmila Rotaru, Galina Lupașcu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2008. – Nr 1 (304). – P. 75-80.

Jacotă, Anatol. Evidența schimburilor între cromatidele surori la orz (*Hordeum Vulgare* L.) în cazul infecției virale / Anatol Jacotă, Larisa Andronic // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 2 (308). – P. 57-64.

Jacotă, Anatol. Particularitățile procesului de regenerare a plantelor in vitro la hibridii fl de porumb / Anatol Jacotă, Oxana Climenco // Intellectus. – 2006. – Nr 3. – P. 70-73.

Jacotă, Anatol. Potențialul genetic de rezistență la arșiță al soiurilor și liniilor valoroase de tomate / Anatol Jacotă, Nadejda Mihnea, Maria Grati // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 2 (308). – P. 64-69.

Jacotă, Anatol. Principii și procedee de determinare a rezistenței ecologice a plantelor / Anatol Jacotă, Simion Toma, Vasile Pojoga // Genetica și fiziologia rezistenței plantelor. – Chișinău : Firma Editorial-Poligrafică „Tipografia Centrală”, 2011. – P. 39.

Jacotă, Anatol. Studiul comparativ al conținutului fenolic și a activității antimicrobiene a extractelor fructelor in vivo și biomaselor frutiere pigmentate in vitro de aronia melanocarpa / Anatol Jacotă, Tatiana Calalb, Viorel Prisacari // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 1 (307). – P. 49-55.

Jacotă, Anatol. Studiul dividerilor mitotice în meristemele radiculare la orz în diverse condiții de infecții virale / Anatol Jacotă, Larisa Andronic, Valeriu Bujoreanu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 3 (309). – P. 74-81.

Jacotă, Anatol. Utilizarea plantelor haploide în ameliorarea populațiilor sintetice la

porumb / Anatol Jacotă, Georgeta Dicu, Valeriu Rotarencu // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2009. – Nr 1 (307). – P. 67-73.

Academicianul Jacotă Anatol : (1941-2010) : Bibliografie / alcăt. : Tatiana Doibani. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală „A. Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei, 2011. – 73 p.

A parcurge calea spre genetica contemporană e posibil numai grație unei munci perseverente și erudiției vaste : (Anatol Jacotă la 65 de ani) / Teodor Furdui, Vasile Anestiadi [et al.] // Buletinul AȘM. Științe biologice, chimice și agricole. – 2002. – Nr 4. – P. 45-46.

Jacotă, Anatol // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicționar : 1961-2006 / colegiul de red. : Haralambie Corbu (coord.), Vasile Cocieru, Svetlana Albu. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 217-219.

Ladaniuc, Victor. Anatol Jacotă / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2 / alcăt. : Victor Ladaniuc, Tudor Țopa. – Chișinău : Draghiștea, 2000. – P. 584.

Matienco, Boris. Școala lui Anatol Jacotă în domeniul geneticii și geneticii moleculare a rezistenței plantelor / Boris Matienco // Buletinul AȘM. Științe biologice și chimice. – 2001. – Nr 1. – P. 78.

Țărălungă, Ecaterina. Jacotă, Anatol / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 412.

N.-M. Ș.

Galina FURDUI
1946

Poetă, publicistă, eseistă, traducătoare, jurnalistă, autoare de texte pentru cântece.

S-a născut la 21 iunie 1946, la Vărăncău, Soroca. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, Specializarea limba și literatura română (1969).

Și-a început activitatea în calitate de redactor literar la Compania de Stat „Teleradio-Moldova” (1968). Este profesoară de literatura română la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău (1997). A dirijat activitatea a două cenacluri literare: „Ars poetica” (Liceul Teoretic „Nicolae Iorga”) și „Ispita cuvântului” (Școala Nr. 57 din Chișinău). Este redactor-șef al revistei „Univers-Om” și realizatoarea Emisiunii Muzical-Literare „Ars longa” la Radio Moldova.

Debutează literar în 1963, în săptămânalul „Cultura Moldovei”, continuând să publice în „Cultura”, „Nistru”, „Femeia Moldovei”. Publică grupaje de versuri în culegerea colectivă „Dintre sute de catarge” (1977, 1984). Editorial debutează cu volumul de versuri „Omul către om” (1987). A publicat volumele: „Chemați sunt toți” (2015); „Galina Furduliu și aripa vederii”; „Răbdarea văzduhului = La patiență de l’air” (2015); „Monolog pentru Maica Maria” (2016); „Candela iubirii”

(2016); „Anneau en flammes = Inel de flăcări” (2017); „Cămașa cauzală”; „Galina Furduliu și armonia astrelor” (2017); „Pe cărarea inimii” (2017); „Omule, viața ta”; „Șoapta vântului albastru” (2018).

Semnează și versuri pentru copii: „Ieri plus mâine”; „Plus o floare”; „Mărgelușe calde”; „Vorbește semnul”; „Contactul cu lumina”. Este autoarea versurilor pentru numeroase cântece. Prefățează și semnează recenzii la mai multe apariții editoriale, susține rubrici permanente în presă.

Traduce versuri din creația scriitorilor mai multor popoare. Versurile poetei sunt traduse și cunoscute dincolo de hotarele Republicii Moldova.

Este membră a Uniunii Scriitorilor din Moldova; membră a Uniunii Scriitorilor din România; membră a Uniunii Jurnaliștilor din Moldova; membră a Uniunii Oamenilor de Teatru din Moldova.

Este deținătoare a mai multor premii republicane și internaționale, în cadrul diverselor concursuri de poezie, festivaluri internaționale, inclusiv Concursurile de Romane, „Crizantema de Argint” și „Crizantema de Aur”.

Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Diploma de mențiune la ediția a III-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii. Premiul „Opera Omnia” (Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație), pentru întreaga creație pe tărâm literar și cel muzical (2018).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 197-198; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 189-190.

Bibliografie selectivă:

Furduliu, Galina. Anneau en flammes = Inel de flăcări / Gali-

na Furdui ; trad. : Sergiu Guțu. – Chișinău : Pontos, 2017. – 128 p.

Furdui, Galina. Cămașa ca uzală / Galina Furdui ; desene : Ruxanda Romanciuc. – Chișinău : Pontos, 2017. – 108 p. : il.

Furdui, Galina. Chemați sunt toți / Galina Furdui. – Iași : Tipo Moldova, 2015. – 679 p.

Furdui, Galina. Galina Furdui și aripa vederii : În viziunea contemporanilor / Galina Furdui. – Chișinău : Pontos, 2015. – 536 p. : il.

Furdui, Galina. Galina Furdui și armonia astrelor : Argumente pe portativ / text: Galina Furdui ; redactor : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2017. – 692 p. : il., fotogr., note.

Furdui, Galina. Omule, viața ta : Cântece în stil popular / Galina Furdui. – Chișinău : Pontos, 2018. – 514, [8] p. : fot., tab.

Furdui, Galina. Pe cărarea inimii / Galina Furdui. – Chișinău : Pontos, 2017. – 156 p. : il.

Furdui, Galina. Răbdarea văzduhului = La patience de l'air / Galina Furdui ; trad. : Sergiu Guțu. – Chișinău : Labirint, 2015. – 97 p.

Furdui, Galina. Șoapta vântului albastru: Cântece pentru copii și adolescenți / Galina Furdui ; pict. cop. : Ludmila Furdui. – Chișinău : Pontos, 2018. – 236 p. : il., tab.

Manea-Cernei, Eugenia. Candelă iubirii / muzică : Eugenia Manea-Cernei ; versuri : Galina Furdui ; notogr. : Ludmila Paciulea, Pavel Anton ; redactor muzical : Andrei Tamazlăcaru. – Chișinău : Pontos, 2016. – 120 p. : il.

Zgureanu, Teodor. Elogiu universului ; Contraste ; Mărturisiri / Teodor Zgureanu ; versuri de Galina Furdui. – Chișinău : Pontos, 2018. – 42 p.

Zgureanu, Teodor. Monolog pentru Maica Maria / muzică : Teodor Zgureanu ; text: Galina Furdui. – Chișinău : Pontos, 2016. – 76 p.

Galina Furdui și spațiul atem-

poral al cuvântului : Retrosinteze eseistice / red. : Tudor Palladi. – Chișinău : Pontos, 2016. – 392 p. : il.

Pârlea-Conovali, Veronica. Galina Furdui în lumina baștinei / Veronica Pârlea-Conovali ; lector-consultant : Vladimir Furdui. – Chișinău : Pontos, 2017. – 216 p. : il.

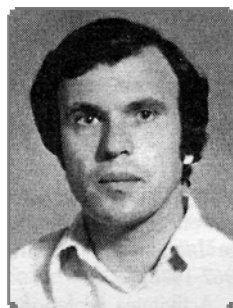
Chiselită, Raisa. Galina Furdui la vârsta împlinirilor / Raisa Chiselită // Realități culturale. – 2016. – Nr 3. – P. 12 ; Nr 4. – P. 24.

Cimpoi, Mihai. Poezia „relațiilor cu totul” : [creația poetei Galina Furdui] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2016. – 16 iun. – P. 5.

Furdui, Galina // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 248.

Galina Furdui: [poetă și publicistă] // Alunelul. – 2016. – Nr 5/6. – P. 18.

N.-M. Ș.

Petru TOMOV
1946

Pictor și pedagog.

S-a născut la 21 iunie 1946, la Vasilevca, Bolgrad, regiunea Odesa.

A urmat studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău, actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” (1963-1971).

Și-a început activitatea profesională în calitate de

profesor de desen la Colegiul Industrial Economic din Chișinău (1971-1974), actualmente Centrul de Excelență în Informatică și Tehnologii Informaționale. A fost metodist la Centrul Republican Științifico-Metodic de Creație Populară al Ministerului Culturii (1974), actualmente Centrul Republican de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial.

A pictat lucrările: „Satul meu”, „Primăvară în livadă”, „Pe strada orașului Energeticieni”, „Cântec de seară”, „Natură statică”, „Toamnă în sat”, „Primăvară în sat” etc.

Pe parcursul activității sale participă la expoziții republicane (1974-1984) și la expozițiile unionale de la Moscova (1985).

Din 1985 este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 190.

Colesnic, Iurie. Tomov, Petru / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 221.

N.-M. Ș.

Vladimir RUSNAC
1936

Poet și traducător.

S-a născut la 22 iunie 1936, la Ciorna, lângă Rezina, județul Orhei (azi raionul Rezina).

Și-a făcut studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic din Tiraspol (1951-1954), azi Universitatea de Stat din Tiraspol.

A activat în calitate de ziarist la mai multe publicații periodice raionale din Telenești, Râșcani, Orhei. A fost redactor la editurile „Cartea Moldovenească” și „Lumina”. Din 1971 până în 1979 a deținut funcția șef de secție la Comitetul de Stat pentru televiziune și radiodifuziune. După 1979 s-a consacrat activității literare.

În 1969 debutează editorial cu volumul de versuri satirice și umoristice „Poamă acră”, urmat de alte volume de poezie: „Cioara celebră”, „Lumânările”, „Ultima modă”, „Adă-mi în suflet lumină”, „Patimile vieții”, „Viața e un scrânciob” etc. A publicat și literatură pentru copii: „Telegrama”, „M-a chemat la el izvorul”, „Cine stinge stelele”, „Țărnuț de aur al zilei” etc.

A susținut rubrica „Fabula” în săptămânalul pentru copii și adolescenți „Florile dalbe” (1996). A tradus din opera lui M. Gorki, Marțial, din poezia georgiană, azeră, rusă, americană.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A fost decorat cu Medalia „Meritul Civic”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 200-201; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 191.

Bibliografie selectivă:

Bârcă, Tache. Cu pana la pălărie / Tache Bârcă ; redactor : Vladimir Rusnac. – Chișinău : Notograf Prim, 2016. – 108 p. : il.

Rusnac, Vladimir. Adă-mi în suflet lumină : Poezii / Vladimir Rusnac. – Chișinău : CEP USM, 2014. – 244 p.

Rusnac, Vladimir. Viața e un scrânciob : Poezii / Vladimir Rusnac. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 268 p.

Palladi, Tudor. Demnitatea timpului poetic sau înălțimea adâncimii : Vladimir Rusnac la 80 de ani / Tudor Palladi // Făclia. – 2016. – 17 iun. – P. 6.

Rusnac, Vladimir // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 458-460.

Țopa, Tudor. Inscripții în nemurirea clipelor : Agnesa Roșca și Vladimir Rusnac / Tudor Țopa // Țopa, Tudor. Voievozii inspirației : Eseuri, portrete literare, povestiri documentare. – Chișinău : Draghiștea, 2007. – P. 326-329.

Țopa, Tudor. Vladimir Rusnac / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 4. – Chișinău : Draghiștea, 2002. – P. 125.

Vladimir Rusnac : [poet și traducător] // Alunelul. – 2016. – Nr 5/6. – P. 14.

Vladimir Rusnac în scrânciobul vieții : [80 de ani de la nașterea scriitorului] // Florile dalbe. – 2016. – 16 iun. – P. 13.

Vladimir Rusnac : un octogenar cu sufletul atât de tânăr : [poet și traducător] // Gazeta satelor. – 2016. – 24 iun. – P. 4.

N.-M. Ș.

Lidia ISTRATI
1941-1997

Prozatoare, doctor în științe biologice, om politic.

S-a născut la 22 iunie 1941, la Sofia, Drochia. A decedat la 25 aprilie 1997, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Institutul Agricol din Chișinău (actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova), pe care l-a absolvit în anul 1962. Și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Academiei de Științe a Republicii Moldova. În 1971 a obținut titlul de doctor în biologie.

După absolvirea institutului, a activat în calitate de profesoară în satul Bujor, raionul Hâncești, apoi a fost redactor și șef de redacție la Editura „Știința”, director al Muzeului Republican de Literatură „Dimitrie Cantemir” (1988-1990). Deputat în două legislaturi ale Parlamentului Republicii Moldova (1990-1997).

În literatură a debutat cu volumul de nuvele „Nica” (1978). Nuvela „Îngăduie, omule”, inclusă în această culegere, provocase încă la tipărirea sa în revista „Nistru”, în 1968, opinii contradictorii: de la aprecieri elogioase ale psihologismului narațiunii până la acuzații de prezentare deformată a „luminoasei rea-

lități sovietice”, motiv pentru care nuvela a fost publicată cu o întârziere de zece ani.

Proza Lidiei Istrati stă sub semnul eticului, al adevărului dur.

Posedând rarul dar de povestitoare, prozatoarea a recuperat prin document, figura legendară a lui Ștefan cel Mare, care a devenit simbolul renașterii naționale.

S-a remarcat prin volumele de proză: „Tot mai departe”, „Scara”, „Goana după vânt”, „Nevinovata inimă”, „Fașă dalbă de mătase” (Timișoara, 2002, postum). Operele sunt bazate pe teme din viața cotidiană și probleme etice.

La sfârșitul anilor '90 și până la dramaticul său deces a fost o aprigă luptătoare pentru trezirea și consolidarea conștiinței naționale. Prezență activă în viața publică. A luptat împotriva corupției și a mafiei.

A fost președintă a Ligii Creștin-Democrate a Femeilor din Moldova. Din 1994 a reprezentat Blocul Țăranilor și Intelectualilor.

A semnat Declarația de Independență a Republicii Moldova în 1991.

A fost distinsă cu Ordinul „Gloria Muncii” (1996), iar în 2010 i s-a acordat post-mortem „Ordinul Republicii”. În 2017, pe fațada casei în care a locuit, a fost instalată o placă comemorativă.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 135-136; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 122; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 192.

Bibliografie selectivă:

Baciu, Gheorghe. Istrati, Lidia / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități de viață moldavă. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2017. – P. 275-277.

Banțoș, Ana. Literatura de la est de Prut și reflexele brutalității istoriei : [prozatoarea Lidia Istrati] / Ana Banțoș // Limba română. – 2012. – Nr 11/12. – P. 76-87.

Beșleagă, Vladimir. Orele astrale ale Lidiei Istrati / Vladimir Beșleagă // Ziarul național. – 2016. – 10 iun. – P. 11.

Cimpoi, Mihai. Lidia Istrati : po(i)etic a faptelor și legilor / acad. Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2016. – 23 iun. – P. 4. ; Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 3 (39). – P. 71-75.

Ciobanu, Raisa. Au dat în floare amintirile... : [Gr. Vieru, Leonida Lari, Lidia Istrati, Victor Teleucă...] / Raisa Ciobanu // Literatura și arta. – 2016. – 5 mai. – P. 8.

Ciocanu, Grigore. În căutarea eternă a adevărului și dreptății: [Lidia Istrati] / Grigore Ciocanu // Literatura și arta. – 2016. – 23 iun. – P. 4.

Ciocanu, Ion. Zece nuvele rezistente ale anilor '60-'70 : [cu referire la nuvelele lui Ion Druță, Vasile Vasilache, Mihail Gh. Cibotaru, Nicolae Esinencu, George Meniuc, Ariadna Șalari, Lidia Istrati] / Ion Ciocanu // Metaliteratură. – 2016. – Nr 2 (43). – P. 5-21.

Ciortan, Ecaterina. Creația Lidiei Istrati – un destin revoltat / Ecaterina Ciortan // Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. – 2016. – Vol. 1. – P. 58-60.

Colesnic, Iurie. Istrati, Lidia / Iurie Colesnic, Victor Gherman // Femei din Moldova : encicl. Chișinău : Museum, 2000. – P. 149.

Ețco, Tatiana. Femeia care ar fi putut fi președintele [Republicii Moldova] : [Lidia Istrati, scriitoare, deputată] / Tatiana Ețco // Ziarul de gardă. – 2011. – 25 aug. – P. 20.

Hadârcă, Ion. Strategii nara-

tive de regăsire a sinelui în creația Lidiei Istrati: la 75 de ani de la nașterea Lidiei Istrati / acad. Ion Hadârcă // Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 3 (39). – P. 66-70.

Josu, Nina. Paradigma școlii ei de demnitate: [Lidia Istrati] / Nina Josu // Literatura și arta. – 2016. – 23 iun. – P. 4.

Istrati, Lidia // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecția de texte și fotogr. : Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârțiochi ; graf. : Vladimir Zmeev. – București : Litera Internațional, 2005. – P. 411-421.

Istrati, Lidia // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicț. bibliogr. / alcăt. : Maria Harea, Elena Cugut. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 215-216.

Mândăcanu, Ala. Lidia a ars ca o flacără: [Lidia Istrati, 75 de ani de la naștere] / Ala Mândăcanu // Ziarul național. – 2016. – 10 iun. – P. 11.

Trifan, Călina. Istrati, Lidia / Călina Trifan // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 306-308.

Ulici, Laurențiu. Istrati, Lidia / Laurențiu Ulici // Ulici, Laurențiu. Scriitori români din afara granițelor țării. – București : Uniunea Scriitorilor prin Fundația Luceafărul, 1996. – P. 50.

N.-M. Ș.

Carol SCHMIDT
(Karl-Ferdinand ŞMIDT)
1846-1928

Jurist, anchetator penal, fost primar de Chişinău (1877-1903), activist pe tărâm social. Primul reformator al Chişinăului.

S-a născut la 25 iunie 1846, la Bălţi, în familia lui Alexander Schmidt, medic de profesie, german originar din Țările Baltice. Mama era poloneză. A decedat la 9 aprilie 1928, la Chişinău.

A primit acasă o educație aleasă, fiindu-i cultivate de mic cele mai frumoase calități omenești: cinstea, omenia, onestitatea, demnitatea, onoare, compasiunea etc.

În perioada 1857-1863 și-a făcut studiile la Gimnaziul Regional din Chişinău. Între 1863-1864 a studiat la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității „Sf. Vladimir” din Kiev. În 1865 a fost admis la Facultatea de Drept a Universității din Odesa, pe care a absolvit-o cu gradul de doctor în științe juridice.

Devine candidat, apoi ajutor al anchetatorului din ținutul Bender, apoi șef al Sectorului de anchetă al județului Chişinău. Anchetator penal al Judecătoriei de district din Chişinău (1870). Judecător de pace onorific al districtului Chişinău (1872-

1908).

În 1877 a fost ales primar al Chişinăului, reales până în 1901. Activitatea de primar și-o începe prin a-și constitui o echipă puternică, una dintre figurile-cheie ale căreia devine arhitectul Chişinăului Alexandru Bernardazzi, rechemat de la Odesa, la invitația insistentă a primarului Carol Schmidt. A fost elaborat un plan urbanistic, arhitectura orășenească impunându-se prin o cu totul nouă estetică, orașul fiind dezvoltat pe mai multe planuri: începând cu amenajarea, continuând cu extinderea, înălțându-se practic toate edificiile necesare pentru o adevărată capitală. Fiind un om extrem de erudit, diplomat, în activitatea sa s-a condus de câteva principii favorabile locuitorilor orașului.

Strategia lui de bază a fost europeanizarea Chişinăului, lucru care i-a reușit, oferindu-i Chişinăului fața modernă, păstrată, fragmentar, și astăzi.

A contribuit la construirea capelei din cartierul Râșcani și a câtorva case pentru invalizi (1877-1881). Au fost trase primele linii de tramvai (1881-1895). A fost construit primul apeduct și rețeaua de canalizare a orașului, s-a introdus iluminatul stradal, s-au construit numeroase edificii: Școala Reală (1886), Muzeul de Istorie a Ținutului (1889).

A fost inițiatorul deschiderii unui muzeu al școlilor, a Societății Muzicale „Armonia” și a Școlii orășenești de Arte Plastice, actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămă-

deală” (1887). Cu concursul său au fost pavate străzi, a fost deschis un azil pentru pribege (1899), s-a construit Amfiteatrul Popular cu o sală de spectacole (1900), Gimnaziul de Fete al Principesei Natalia Dadiani (1900), sediul actual al Primăriei (1901) etc.

A fost inițiator și fondator a mai multor organizații.

Membru al Comitetului basarabean de tutelare a orfelinatelor, președinte al Direcției Chişinău a Societății de ajutorare a tinerilor studioși, epitrop al Liceului de Comerț și al Școlii Reale, membru al Consiliului Bibliotecii cu săli de lectură gratuite, președinte (1900-1904) al Direcției, apoi unul dintre directorii Societății de Credite din Chişinău (1904-1912).

A fost unicul primar în cinstea căruia una dintre străzi îi purta numele, pe când se afla încă în viață. Se întâmpla în 1902, când se împlineau 25 de ani cu Schmidt în fruntea orașului. Strada Gostinnaia, pe care locuia, a fost denumită Carol Schmidt. Denumirea străzii s-a păstrat până în 1944.

În 1903 și-a dat demisia din funcția de primar, în semn de protest pentru calomniere.

Casa în care a locuit Carol Schmidt a rezistat până astăzi. O placă memorială instalată pe imobilul respectiv din sectorul Centru amintește, în limbile română și germană, de fostul locatar. În 2014 a fost inaugurat busul lui Carol Schmidt în fața Filarmonicii Naționale din Chişinău.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chişinău, 2005. – P. 202-203;

„Calendar Național 2013”. – Chișinău, 2012. – P. 96; „Calendar Național 2018”. – Chișinău, 2017. – P. 84.

Bibliografie selectivă:

Varta, Ion. Primarul Carol Schmidt : opera de modernizare a orașului Chișinău / Ion Varta, Tatiana Varta. – Chișinău : Cartier Istoric, 2014. – 304 p.

Bezviconi, Gheorghe. Originea lui Carol Schmidt / Gheorghe Bezviconi // Bezviconi, Gheorghe. Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru. – București : [S. n.], 1943. – P. 20.

Carol Schmidt – un primar care a remodelat Chișinăul // Timpul. – 2019. – 4 iun. – P. 6.

Colesnic, Iurie. Schmidt, Carol / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 6. – Chișinău : Museum, 2005. – P. 38-53.

Kovarski, Brighita. Schmidt, Carol / Brighita Kovarski // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 410.

Primarii Chișinăului : Carol Schmidt // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 387.

Sava, Lucia. Strada Carol Schmidt : spațializarea sinelui individual sau loc al memoriei colective / Lucia Sava // Identitățile Chișinăului. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 144-150.

Țarălungă, Ecaterina. Schmidt, Carol / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 702-703.

N.-M. Ș.

Iulia BUCIUCEANU
1931

Cântăreață de operă, lied, și oratoriu, mezzo-soprană, originară din Basarabia, una dintre cele mai mari cântărețe de operă din România.

S-a născut la 25 iunie 1931, la Tighina, Basarabia, într-o familie de muzicieni. Atât mama (Iulia) cât și tata (Ioan) au studiat canto, dirijat și compoziție la Conservator. Este sora mai mică a actriței Tamara Buciuceanu. Pasiunea pentru muzică s-a manifestat încă din copilărie.

Primii pași în lumea muzicii i-a făcut la vârsta de 10 ani, când a început să cânte în corul Catedralei din Chișinău. Studiile de canto le-a început cu mama sa, cântăreața Iulia Popovici-Buciuceanu. Între anii 1937-1940 a urmat cursurile Conservatorului din Iași, cu profesorii Mansi Barberis și Grigore Magiari (canto), Achim Stoia (armonie), Emanuel Elenescu (teorie și solfegiu). În perioada 1950 și 1953, Iulia Buciuceanu și-a continuat studiile la Conservatorul din București, cu Viorica Costescu Duca și Petre Ștefănescu Goangă (canto), cu Ioan Șerfezi (teorie și solfegiu), cu Zeno Vancea, Gheorghe Dumitrescu și Adriana Sachelarie (armonie), cu Jean Rânzescu și Jean Bobescu la

clasa de operă.

A debutat în 1960 pe scena Operei Române din București, în rolul Kneaghina din „Rusalka” de Aleksandr Dargomijski. Continuă să activeze ca solistă la Opera Română până în anul 1982.

În numeroase premiere ale teatrului a făcut parte din distribuțiile principale. După debut au urmat: „Dama de pică” (Milovzor, 1953), „Lakme” (Malika, 1955), „Nunta lui Figaro” (1956), „Evgheni Oneghin” (Olga, 1958), „Falstaff” (Meg, Quicky, 1959), „Cavalleria rusticana” (Lola 1960), „Maestrul cântăreți din Nurenberg” (Magdalena, 1960), „Bal mascat” (Ulrica, 1963), „Gianni Schicchi” (Zita, 1966), „Liliacul” (Orlofski, 1967), „Apus de soare” (Doamna Maria, 1968), „Povestirile lui Hoffmann” (Niklasuse, Muza, 1968), „Decebal” (Drigisa, 1969), „Tannhauser” (Venus, 1970), „Flautul fermecat” (Doamna III, 1971), „Olandezul zburător” (Mary, 1972), „Bălcescu” (Zinca, 1974), „Dreptul la dragoste” (Mița, 1975), „Hamlet” (Gertrude, 1975), „Andreea Chaniere” (Constea, 1975), „Walkiria” (Fricka, 1976), „Dragoste și jertfă” (1977), „Conu Leonida față cu reacțiunea” (Horia, 1978), „Conacul cu stafii” (Păhârnică, 1979), „Căsătoria secretă” (Fidalma, 1980), „Orfeu” (Medeea, 1981).

A abordat roluri de mezzo-soprană și contralto, în operele: „Carmen” de Bizet; „Don Carlos”, „Trubadurul”, „Bal mascat”, „Aida”, „Falstaf” de G. Verdi; „Cneazul Igor” de Borodin; „Madame Butterfly” de G. Puccini; „Maestrul cântăreți din Nürnberg”, „Nunta lui Figaro” de Mo-

zart; „Orfeu” de Gluck; „Oedip” de Barberis; „Hamlet” de Pascal Bentoiu; „Decebal”, „Vlad Țepeș”, „Răscoala”, „Ion Vodă cel Cumplit” de Gheorghe Dumitrescu etc.

A interpretat lieduri și muzică vocal-simfonică: „Matthäus Pasion” de J. Bach, „Messias” de G. Nandel, „Recviem” de W. Mozart, „Recviem” G. Verdi, „Simfonia a IX-a” de L. van Beethoven etc.

Pe parcursul carierei sale, a colaborat cu muzicienii: Dinu Bădescu, Kiril Kondrașin, Mstislav Rostropovici, Egiizio Massini, Jean Bobescu, Constantin Silvestri, George Georgescu, Mihai Brediceanu, Ionel Tudoran, Ion Stoian, Magda Ianculescu, Nicolae Herlea, Valentin Teodorian, Zinaida Pally, Elena Cernei, Constantin Gabor, Florin Diaconescu, Dan Zancu, Petre Ștefănescu, Nicolae Florei, Mihai Brediceanu etc.

A efectuat turnee: Rusia, Polonia, Franța, Iugoslavia, Cehia, Mongolia, Bulgaria, China, Grecia, Turcia, Ungaria, Germania.

Numeroși critici și-au exprimat admirația față de cariera sa lirică.

Este laureată a Concursului Internațional de Canto de la Viena (1959), a Festivalului „Primăvara” de la Praga (1960), a Concursului Internațional de la Sofia și a Festivalului de Operă de la Helsinki (1962). Marele Premiu la Concursul Internațional de Canto de la Toulouse (1962). În 1968 a fost decorată cu Ordinul „Meritul Cultural” de clasa a II-a.

Bibliografie selectivă:

**Iulia Buciuceanu, portrete

în dialog cu Grigore Constantinescu. – București : [S. n.], 2011.

**Astăzi e ziua ta: Iulia Buciuceanu // Jurnalul național. – 2016. – 9 sept.

Buzilă, Serafim. Buciuceanu, Iulia / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova : Lexicon enciclopedic : 1460-1960 / Serafim Buzilă. – Chișinău : Arc, 1996. – P. 80-81.

Buzilă, Serafim. Buciuceanu, Iulia / Serafim Buzilă, Iurie Colesnic // Femei din Moldova : encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 57-58.

****Constantinescu, Grigore.** Iulia Buciuceanu octogenară / Grigore Constantinescu // Muzica. – 2011. – Mai.

Popescu, Mariana. Buciuceanu, Iulia / Mariana Popescu // Popescu, Mariana. Muzicieni basarabeni afirmați în România. – București : Editura Muzicală, 2014. – P. 249-250.

N.-M. Ș.

Mihai PATRAȘ
1951

Economist, doctor în științe economice, profesor universitar, a fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova.

S-a născut la 25 iunie 1951, la Bahrinești, raionul Adâncata (Hliboca), regiunea Cernăuți.

Absolvent al Facultății de Ingineri-Economiști, Specialitatea finanțe și credit al Institutului Politehnic din

Chișinău (1972), actualmente Universitatea Tehnică a Moldovei. A urmat studiile de doctorat la Institutul de Economie și Organizare a Producției Industriale a AȘFR (Novosibirsk, Rusia), unde, în 1983, a susținut teza de doctor în economie cu tema: „Cercetarea relațiilor comerciale și financiare interrepublicane”. Specializare în cadrul Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (Viena, 1993); FMI (Washington, 1994); AUPELF (Bordeaux, 2000).

A activat în cadrul Institutului de Cercetări Științifice în Domeniul Planificării al Comitetului de Stat pentru Planificare al Republicii Moldova (1972-1989); șef de secție la Comitetul de Stat pentru Planificare al Republicii Moldova (1989-1990); președinte al Comisiei parlamentare pentru economie și buget, ulterior al Comisiei pentru politica financiară și bancară (1990-1994). A deținut funcția de profesor universitar la ULIM (1994). În perioada 1998-2000 a fost șef al Catedrei bănci și finanțe; al Catedrei bănci și burse de valori (2000-2004); lector prin cumul la USM (1984-1990); profesor prin cumul la ASEM și la Academia de Administrare Publică pe lângă președintele Republicii Moldova (1994-1998). Profesor universitar la Catedra finanțe și bănci; la Catedra monedă, credit, bănci ale Universității de Stat din Moldova (2004-2015); profesor universitar la Departamentul finanțe și bănci (2015- prezent).

A ținut cursurile universitare „Statistica teoretică și

economică”, „Statistica financiar-bancară”, „Relații valutare-financiare și de credit internaționale”.

Preocupările sale de cercetare s-au axat pe domeniul economiei, inclusiv activitatea bancară și financiară, relații economice externe.

A publicat numeroase lucrări științifice: monografii, broșuri, lucrări științifico-didactice, articole în culegeri și publicații periodice, cărți de autor fundamentale: „Probleme actuale ale economiei Republicii Moldova : esență și căi de soluționare”, „Dezvoltarea „secretelor bancare” ale Băncii Naționale a Moldovei”, „Consecințele estimate ale aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană”, „Evoluția economiei României după un deceniu de la aderarea ei la UE”, „Probleme financiar-bancare actuale : esență și căi posibile de soluționare”, „Reunificarea țării - cea mai rapidă și mai bună cale de integrare europeană a Republicii Moldova” etc.

Participant, cu referate, la foruri științifice naționale și internaționale.

A contribuit la elaborarea unui set de legi și acte normative economico-financiare și juridice, adoptate de către primul Parlament al Republicii Moldova.

Membru titular al Academiei Internaționale de Management, acreditată pe lângă ONU, președinte al filialei din Republica Moldova.

Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei, tehnicii și producției, laureat al Premiilor Academiei de Științe

a Moldovei și al Academiei Române.

Distins cu Medalia „Meritul Civic” și „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 195-196.

Bibliografie selectivă:

De la Cernăuți la vale : Fișiere biobibliografice / alcăt. : Sergiu Cataranciu, Mihai Patraș, Olga Patraș [et al.]. – Chișinău : CEP USM, 2014. – 273 p.

Patraș, Mihai. Dicționar economic și financiar-bancar englez-român = Economic and Financial-Banking English-Romanian Dictionary : [Peste 130 000 de cuvinte și expresii] / Mihai Patraș, Corina Patraș ; resp. de ed. : Lucia Ciocan, Eugen Lungu. – Chișinău : Gunivas, 2008. – XI, 778 p.

Patraș, Mihai. Probleme actuale ale economiei Republicii Moldova : esență și căi de soluționare: Culegere de materiale : 1991-2015 / Mihai Patraș. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 409 p.

Patraș, Mihai. Analiza calității informațiilor statistice economice, financiar-bancare, comerciale etc.: cazul Republicii Moldova cu date comparative privind și alte state / Mihai Patraș // Priorități strategice de modernizare inovațională a economiei Republicii Moldova și politici de dezvoltare durabilă la nivel mondial. – Chișinău : CEP USM, 2015. – P. 30-41.

Patraș, Mihai. Aviz la lucrarea „Moneda în Republica Moldova” / Mihai Patraș // Akademos. – 2015. – Nr 4. – P. 168-169.

Patraș, Mihai. Consecințele estimate ale aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană / Mihai Patraș // Studia Universitatis. Seria: Științe exacte și economice. – 2008. – Nr 3 (13). – P. 192-196.

Patraș, Mihai. Despre terminologia economică și teori-

ile economice / Mihai Patraș // Creșterea economică în condițiile globalizării. – Chișinău : Complexul Editorial INCE, 2016. – P. 36-45.

Patraș, Mihai. Dezvoltarea „secretelor bancare” ale Băncii Naționale a Moldovei / Mihai Patraș // Fin consultant. – 2012. – Nr 7. – P. 47-64.

Patraș, Mihai. Evoluția economiei României după un deceniu de la aderarea ei la UE / Mihai Patraș // Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale : Cu ocazia aniversării a 65 de ani de la fondarea Facultății de Științe Economice. – Chișinău : CEP USM, 2018. – P. 74-81 ; Tehnocopie. – 2018. – Nr 2 (19). – P. 13-29.

Patraș, Mihai. Evoluția socio-economică susținută a României : în perioada de preaderare și de postaderare la Uniunea Europeană / Mihai Patraș // Studia Universitatis. Seria: Științe exacte și economice. – 2007. – Nr 2. – P. 50-59.

Patraș, Mihai. Încă o dată despre știință și atestarea cadrelor științifice : în baza informațiilor privind domeniul economic / Mihai Patraș // Akademos. – 2013. – Nr 2 (29). – P. 24-29.

Patraș, Mihai. Învățământul de toate nivelurile – prioritate națională a Republicii Moldova pentru câteva decenii / Mihai Patraș // Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale. – Chișinău: CEP USM, 2019. – P. 25.

Patraș, Mihai. Legislația privind alegerile parlamentare – mai importantă, decât constituția țării : despre necesitatea înființării și funcționării consiliului național de management / Mihai Patraș // Revista moldovenească de drept internațional și relații internaționale. – 2015. – Nr 2 (36). – P. 165-174.

Patraș, Mihai. Probleme financiar-bancare actuale : esență și căi posibile de soluționare / Mihai Patraș // Paradigme moderne ale economiei și antreprenoriatului inovativ. – Chișinău :

CEP USM, 2017. – P. 121-131.

Patraș, Mihai. Reforma monetară și emiterea leului moldovenesc / Mihai Patraș // Studia Universitatis. Seria: Științe umanistice. – 2009. – Nr 4 (24). – P. 23-32.

Patraș, Mihai. Reunificarea țării - cea mai rapidă și mai bună cale de integrare europeană a Republicii Moldova / Mihai Patraș // Literatura și arta. – 2016. – 31 mar. – P. 3.

Patraș, Mihai. Un studiu consistent asupra evoluției leului moldovenesc / Mihai Patraș // Akademos. – 2015. – Nr 4 (39). – P. 168-169.

Patraș, Mihai. Social and economic evolution of the Russian Federation under demographic and economic crises / Mihai Patraș // Dezvoltarea economico-socială durabilă a euroregiunilor și a zonelor transfrontaliere. – Iași : Performantica, 2019. – P. 323-329.

Mihai Patraș: Biobibliografie / red. : Boris Parii. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 146 p. : portr.

Baciu, Gheorghe. Mihai Patraș / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 253-255.

Maximilian, Silvestru. Mihai Patraș – un sacrificiu cu 100 mii de argumente / Silvestru Maximilian // Literatura și arta. – 2016. – 23 iun. – P. 6.

Moldovanu, Dumitru. Mihai Patraș – un economist universal „cu durerile neamului pe umeri” / Dumitru Moldovanu // Moldovanu, Dumitru. Doctrinile economice. – Chișinău : Arc, 2003. – P. 238-239.

Morăraș, Mihai. Mihai Patraș // Rădăcinile rămân acasă : Eseuri / Mihai Morăraș. – Cernăuți : Biblioteca Bucovinei „I. S. Sbiera”, 2002. – P. 112-117.

Nichita, Felicia. Esența vieții noastre – rădăcina trainică a dorului din care venim și în care ne identificăm [Mihai Patraș] / Felicia Nichita // Zorile Bucovi-

nei. – 2011. – 14 oct. – P. 3.

Patraș, Mihai // De la Cernăuți la vale : Fișiere biobibliografice / alcăt. : Sergiu Cataranciu, Mihai Patraș, Olga Patraș [et al.]. – Chișinău : CEP USM, 2014. – P. 171-182.

N.-M. Ș.

Mihail VRONSCHIH
1941

Biolog, doctor habilitat în biologie profesor universitar.

S-a născut la 25 iunie 1941, la Palanca, județul Tighina, azi raionul Ștefan Vodă. Și-a făcut studiile la Facultatea de Agricultură a Institutului Agricol (azi Universitatea Agrară de Stat din Moldova) (1959-1964). A urmat doctoratul la Institutul de Protecție a Plantelor din Federația Rusă, după finisare susținând teza de doctor în biologie (1971). Susține, în 1991, la Sankt Petersburg, teza de doctor habilitat în științe biologice.

Își desfășoară activitatea didactică la Catedra de protecție a plantelor a Universității Agrare de Stat din Moldova (1965-1968); profesor la Institutul Nistean de Economie și Drept din Bălți (1996-2007); profesor la Facultatea de Științe ale Naturii și Agroecologie, USARB, Bălți (2008-2009).

A activat în calitate de șef al Secției ocrotirea plantelor a Institutului de Cercetări

pentru culturile de câmp din orașul Bălți (din 1976); director adjunct; director al acestui institut și director general al Asociației Științifice de Producție „Selectia” (1993-1999). A fost prefect în județul Bălți (1999-2000). A deținut funcția de director coordonator al Programului pentru dezvoltare CAI al Consiliului județean Bălți (2000-2003). Este manager în cadrul Asociației producătorilor Agricoli din Bălți.

Domeniul științific de cercetare este protecția plantelor. A înregistrat rezultate remarcabile la: Elaborarea în baza analizei sistemelor biologice a unor metode de pronosticare a stării fitosanitare din diferite tipuri de agrocezoze, îndeosebi a celor de culturi de câmp, sub influența tehnologiilor intensive, a schimbărilor climatice și a diferitor situații economice; Organizarea sistemului de semenologie și de implementare a soiurilor și hibridelor înalt productivi ai florii-soarelui, pe suprafețe extinse, care depășeau 0,6-0,8 mil. ha anual; Elaborarea variantelor de sisteme de protecție integrată a plantelor și implementarea lor pe suprafețe imense cu un randament considerabil; Optimizarea metodelor, procedeele și sistemelor de protecție integrată a plantelor bazate pe aplicarea măsurilor agrotehnice, biologice, chimice de protecție a culturilor agricole.

În colaborare cu colegii din Serviciul de protecție a plantelor, a obținut rezultate științifice valoroase orientate la stabilirea mecanismelor naturale de interacțiune

dintre organismele dăunătoare și plantele de cultură, elaborând bazele protecției și funcționalității agroecosistemelor culturilor de câmp. În paralel cu activitățile științifice, a exercitat diferite funcții legate de organizarea științei și inovării.

Rezultatele cercetărilor științifice sunt reflectate în cele peste 338 de lucrări publicate în țară și peste hotare, inclusiv 14 monografii și culegeri: „Măsuri de adaptare la secetă”, „Sistemul integrat de măsuri pentru protecția culturilor de câmp”, „Istoria și evoluția cercetărilor aplicative la cultura florii-soarelui efectuate în ICCC „Selecția” : în perioada 1945-2014”, „Protecția plantelor: Culturile de câmp” etc.

Este deținător a 21 de patente și brevete de autor, este autor a 12 soiuri și hibrizi de culturi agricole.

A participat la diverse saioane naționale și internaționale de inventică, fiind câștigătorul mai multor medalii de aur, argint și bronz.

Este membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, membru titular al Academiei Naționale de Științe Ecologice, membru al Consiliilor republicane de coordonare a programelor tehnico-științifice complexe „Floarea-soarelui” și „Protecția plantelor”; membru al Colegiului de redacție al revistei „Масличные культуры” (Moscova); membru al Comisiei de Stat pentru testarea soiurilor de plante; membru al Consiliului interdepartamental pentru testarea și omologarea mijloacelor de protecție a plantelor

și a fertilizanților, precum și membru al unui șir de academii internaționale. Președinte al Asociației Republicane a producătorilor de produse agricole din Republica Moldova și vicepreședinte al Asociației „Uniagroprotect”.

Laureat al Premiului de Stat pentru știință și tehnică; lucrător emerit al agriculturii. A fost distins cu Ordinul „Insigna de Onoare” și cu „Ordinul Republicii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 203; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 194-195.

Bibliografie selectivă:

Măsuri de adaptare la secetă : Proiectul : „Servicii de consultanță cu privire la adaptarea la secetă” / Mihail Vronschi, Gheorghe Cainarean, Dumitru Galupa [et al.]. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2009. – 176 p. : il.

Sistemul integrat de măsuri pentru protecția culturilor de câmp / Mihail Vronschi, Andrei Mihai, Galina Soloviova [et al.]. – Chișinău : Foxtrot, 2016. – 88 p. : tab.

Vronschi, Mihail. Istoria și evoluția cercetărilor aplicative la cultura florii-soarelui efectuate în ICCC „Selecția” : în perioada 1945-2014 = История и эволюция прикладных исследований по культуре подсолнечника, проведенных в Институте полевых культур „Селекция” : в период 1945-2014 г.г. / Mihail Vronschi. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 280 p. : il., tab.

Vronschi, Mihail. Protecția plantelor : Culturile de câmp / Mihail Vronschi. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 200 p.

Вронских, Михаил. Реакция сельскохозяйственных культур на изменения факторов внешней среды: параметры

климата / Михаил Вронских. – Кишинев : Notograf Prim, 2016. – 554 p. : fig., tab.

Вронских, Михаил. Засухи в Молдове. Частота проявления и классификация / Михаил Вронских // Cercetări la culturile plantelor de câmp în Republica Moldova. – Bălți : Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2018. – P. 216-222.

Вронских, Михаил. Засухи и их влияние на формирование урожая основных сельскохозяйственных культур / Михаил Вронских // Cercetări la culturile plantelor de câmp în Republica Moldova. – Bălți : Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2018. – P. 222-227.

Вронских, Михаил. Изменения климата и проблемы обеспечения продовольственной безопасности населения Молдовы / Михаил Вронских // Buletinul științific al Universității de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul. Seria : Științe economice. – 2015. – Nr 2 (14). – P. 92-101.

Вронских, Михаил. Изменения климата и реакция возбудителей болезней подсолнечника / Михаил Вронских // International congress on oil and protein crops. – Chișinău : Tipografia „Artpoligraf”, 2018. – P. 146.

Вронских, Михаил. Изменение климата и эволюция структуры вредных видов насекомых в агроценозах с/х культур в Молдове / Михаил Вронских // Horticultură, viticultură și vinificație, silvicultură și grădini publice, protecția plantelor. – Chișinău : Universitatea Agrară de Stat din Moldova, 2013. – P. 170-174.

Вронских, Михаил. Коррелятивная связь между некоторыми параметрами климата и уровнем развития болезней озимой пшеницы / Михаил Вронских // Protecția Plantelor în Agricultura Convențională și Ecologică. – Chișinău : Tipo-

grafia „Biotehdesign”, 2018. – P. 141-149.

Вронских, Михаил. Опыт организации зоны внедрения гибридов подсолнечника и их семеноводства в Молдове / Михаил Вронских, Владимир Лисник // *Akademios*. – 2013. – Nr 1 (28). – P. 136-143.

Вронских, Михаил. Подсолнечник. Реакция культуры на факторы внешней среды / Михаил Вронских // *International congress on oil and protein crops*. – Chişinău : Tipografia „Artpoligraf”, 2018. – P. 147.

Вронских, Михаил. Реакция зерновых культур на изменения климатических факторов в Молдове / Михаил Вронских // *Agronomie și ecologie*. Vol. 39. – Chişinău : CEP UASM, 2013. – P. 279-283.

Вронских, Михаил. Эволюция структуры доминирующих видов вредителей и болезней в агроценозах полевых культур и факторы, ее регулирующие / Михаил Вронских // *Защита растений, результаты и перспективы*. – 2015. – Nr 47. – P. 28-33.

Baciu, Gheorghe. Vronschih, Mihail / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Oraşul Bălţi și oamenii lui. – Chişinău : [S. n.], 2011. – P. 265.

Ladaniuc, Victor. Vronschih, Mihail / Victor Ladaniuc. Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat : Vol. 10. – Chişinău : Draghiştea, [S. a.]. – P. 84.

Țarălungă, Ecaterina. Vronschih, Mihail / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – Bucureşti : Litera Internațional, 2011. – P. 829.

Vronschih, Mihail // *Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006*. – Chişinău : Știința, 2006. – P. 281.

N.-M. Ș.

Temistocle POPA
1921-2013

Compozitor, instrumentist și actor de film român.

S-a născut la 26 iunie 1921, la Galați. A decedat la 26 noiembrie 2013, la București.

A urmat studiile la Conservatorul din București (1935-1939), cu Ioan Chirescu și Faust Nicolescu (teorie-solfegiu), Petre Elinescu și Vasile Jianu (flaut), Sabina Niculescu (harpă), în paralel continuându-și educația muzicală la Școala Militară de Muzică din București (1938-1942), unde a început să practice și saxofonul. A participat la cursurile de perfecționare de la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din București (1958-1960), cu Marțian Negrea (forme muzicale), Alexandru Pașcanu (armonie), M. Basarab și C. Bugeanu (orchestrație).

A activat în calitate de instrumentist în orchestrele Teatrelor „Atlantic”, „Alhambra” și „Estrada” din București (1047-1957), în Orchestra de Jazz București (1957-1962).

Debutază în componistică cu melodia „Lalele” (1961), care devine imediat șlagăr și care i-a deschis calea spre muzica ușoară, de film și de revistă. Printre melodiile compuse de T. Popa se numără: „Astă seară m-am îndrăgostit” (interpretată de Adrian Romcescu), „Cu cine

semeni dumneata” (Dan Spătaru), „Margarete” (Margareta Pâslaru), „Și m-am trezit că iubesc” (Margareta Pâslaru), „Veronica” (Margareta Pâslaru), „În rândul patru”, cunoscut și ca „În rândul patru banca de la geam” (Dan Spătaru și Anda Călugăreanu), „Trecea fanfara militară” (Dan Spătaru), „Lalele” (cunoscut mai ales prin interpretarea de Luigi Ionescu); „Zorile”; „Omăgiu”; „Frumoasă-i visarea”; „Măicuța mea”; „Mi-a spus inima aseară”; „Spune-mi ce mai face marea” etc.

A creat muzică de teatru, muzică simfonică, muzică de film, muzică corală, muzică pentru copii, muzică ușoară.

Numeroase din melodiile sale sunt prezente pe discuri „Electrecord”, de autor sau colective. Nelipsit de pe afișele Festivalului de la Mamaia, cucerind aproape toate premiile posibile, a devenit în scurtă vreme un compozitor de largă audiență națională, înscriindu-și numele printre acelea ale creatorilor de certă popularitate ai anilor 1970-1985.

A colaborat în cinematografie cu mari regizori: Sergiu Nicolaescu, Elisabeta Bostan, Francisc Munteanu, Geo Saizescu, Radu Mihăileanu etc.

Printre filmele a căror muzică a creat-o s-au numărat: „Tinerete fără bătrânețe”, „Veronica”; „Veronica se întoarce”; „Mama”; „Saltimbancii” (regia Elisabeta Bostan); „Cântecele mării” (regia Francisc Munteanu); „Astă seară dansăm în familie”; „Eu, tu și Ovidiu”; „Grăbește-te încet”; „Secretul lui Bacchus”; „Sosesc păsările călătoare”; „Călătorie de ne-

uitat” (regia Geo Saizescu); „Pirații din Pacific” (regia Sergiu Nicolaescu); „Rătăcire” (regia Alexandru Tatoc); „Căsătorie cu repetiție” (regia Virgil Calotescu); „Trahir” (regia Radu Mihăileanu).

A întreprins turnee artistice în țară și peste hotare: URSS, Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria etc.

A făcut parte din jurii naționale și internaționale de concursuri de muzică ușoară: Moscova, Dresda, Soci, Bratislava, Sankt Petersburg.

Membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România.

A fost distins cu Premiul Uniunii Compozitorilor, Premiul de excelență al UCMR, cu Premiul de creație, cu Marele Premiu și cu Premiul de popularitate la Festivalul și Concursul de muzică ușoară de la Mamaia, cu Premiul internațional „Lira de Aur” de la Bratislava, cu Ordinul „Meritul Cultural” cl. IV și cl. II.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 137-138.

Bibliografie selectivă:

Popa, Temistocle. Trecea fanfara militară / Temistocle Popa ; prefață de Titus Popovici ; postfață de George Sbârcea. – București : Litera, 1989. – 131 p. : il.

Popa, Temistocle. Măicuța mea : „Să știi măicuța mea...”: Pentru voce fără acompaniament / muzica : Temistocle Popa ; versuri : Eugen Mirea // Să cântăm, copii. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 33.

Cosma, Viorel. Popa, Temistocle / Viorel Cosma // Cosma, Viorel. Muzicieni români : Compozitori și muzicologi : Lexicon. – București : Editura Mu-

zicală, 1970. – P. 360-361.

Deda, Edmond. Popa, Temistocle / Edmond Deda // Deda, Edmond. Parada muzicii ușoare românești. – București : Editura Muzicală, 1968. – P. 75-77.

Fotea, Daniela Caraman. Popa, Temistocle / Daniela Caraman Fotea // Fotea, Daniela Caraman. Meridianele cântecului. – București : Editura Muzicală, 1989. – P. 213-216.

Popa, Temistocle // Compozitori și muzicologi români : mic lexicon. – București : Uniunea compozitorilor din România, 1965. – P. 293-294.

Rîpeanu, Bujor T. Popa, Temistocle / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri. – București: Meronia, 2013. – P. 451-452.

N.-M. Ș.

Paul PETRESCU
1921-2009

Etnolog român din SUA, doctor în istoria artei, originar din Basarabia, membru de onoare din străinătate al Academiei Române.

S-a născut la 27 iunie 1921, la Cetatea Albă, din regiunea istorică Bugeac, în Ucraina de astăzi. A decedat la 18 iulie 2009, în SUA.

Și-a făcut studiile liceale la

Iași. A urmat Facultatea de Drept; Facultatea de Litere și Filosofie la București. În 1969 și-a susținut teza de doctor cu tema „Arhitectura populară românească”. A fost cercetător științific la Institutul Central de Statistică (1948–1955); asistent la Muzeul Satului (1950–1955); cercetător științific la Institutul de Istoria Artei (1953–1975); la Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice (1975–1987) din București; colaborator științific la Institutul de Studii Sud-Est Europene din München (1988–1989); din 1990, cercetător în SUA.

În activitatea de cercetare s-a dedicat studierii, sub toate aspectele, a vastului domeniu al artei populare românești. A participat la numeroase cercetări de sociologie și de sistematizare rurală în Dobrogea, Argeș, Muntenia subcarpatică, Muscel etc.

A aplicat pentru prima dată în România metoda statistică în cercetarea arhitecturii populare, deschizând calea studierii, cu mijloace matematice, a domeniilor artei populare.

Este autorul unui mare număr de cărți, studii și articole, între care: „Elemente de înfrumusețare a locuințelor țărănești de pe Valea Bistriței”; „Ornamentația în arhitectura populară din bazinul superior al Argeșului”; „Arta populară românească. Despre așezări și arhitectură”; „Arhitectura din Muzeul Satului” (în colabor.); „Arhitectura populară în regiunea Hunedoara”; „Ceramica de Hurez”; „Arhitectura de lemn a Maramureșului”; „Manual de ceramică populară”; „Folk Arts in Ro-

mania”; „Costumul popular românesc din Transilvania și Banat” (în colab.); „Arta populară românească”; „România. Ghid. Arta populară”; „Les constructions circulaires des paysans roumains”; „Elemente geometrice și stilizate în scoarțele românești”; „Ceramica de Horezu”; „Arta populară. Îndreptar metodologic” (în colab.); „Construcții țărănești în Hațeg” (în colab.); „Scoarțe românești”; „Romanian Textiles”; „Arta populară din zonele Argeș și Muscel” (în colab.); „Meșteșugurile artistice în România”; „Broderiile pe piele în arta populară românească”; „Imagina omului în arta populară românească” (în colab.); „Imagina soarelui în arta populară românească”; „Arta populară de pe Valea Bistriței”; „Motive decorative celebre”; „Tezaur de arhitectură populară din Gorj”; „Cusături românești. Îndrumări metodice”; „Arhitectura țărănească de lemn din România”; „Creația plastică țărănească”; „Arta populară a aromânilor din Dobrogea”; „Dicționar de artă populară” (în colab.); „Le costume populaire roumain”; „L'architecture populaire du Sud de la Transylvanie” etc.

A fost reprezentant al României în Comitetul de elaborare și coordonare al Atlasului etnologic al Europei, în grupul de lucru al Centrului european de coordonare a cercetării și documentării în științe sociale (organism specializat al UNESCO cu sediul la Viena).

Membru în Colegiul de redacție al revistei „Arta”, redactor-șef adjunct la „Studii și cercetări de istoria artei” și la „Revue Roumaine d'Histoire

de l'Art”, membru în Colegiul de redacție al „Revistei de etnografie și folclor”, membru al organizației științifice internaționale „Current Anthropology” cu sediul la Chicago, al Asociației Internaționale a Criticilor de artă cu sediul la Paris. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România (din 1963).

Bibliografie selectivă:

Petrescu, Paul. Arhitectura țărănească de lemn din România / Paul Petrescu. – București : Editura Meridiane, 1974. – 81 p., [44] tab.

Petrescu, Paul. Arta populară românească / Paul Petrescu, Georgeta Stoica. – București : Editura Academiei Române, 1981. – 146 p.

Petrescu, Paul. Broderii pe piele în arta populară românească / Paul Petrescu. – București : Editura Meridiane, 1968. – 40 p. : il.

****Petrescu, Paul.** Creația plastică țărănească / Paul Petrescu. – București : Editura Meridiane, 1976. – 66 p.

Petrescu, Paul. Dicționar de artă populară / Paul Petrescu, Georgeta Stoica. – București : Editura Enciclopedică, 1997. – 520 p.

Petrescu, Paul. Elemente de analiza valorii / Paul Petrescu, Teodor Gherasim. – București : Editura Academiei Române, 1981. – 230 p.

Petrescu, Paul. Le costume populaire roumain / Paul Petrescu, Elena Secoșan. – București : Meridiane, 1985. – 186 p. : il.

Petrescu, Paul. Motive decorative celebre / Paul Petrescu. – București : Editura Meridiane, 1971. – 147 p.

Petrescu, Paul. Muzele capitalei : Arte plastice și etnografice / Paul Petrescu, M. Popescu. – București : Editura Științifică, 1966. – 461 p.

Petrescu, Paul. Scoarțe românești / Paul Petrescu, Paul H. Stahl. – București : Editura Meridiane, 1966. – 87 p. : il.

Petrescu, Paul. Tezaur de arhitectură populară din Gorj / Paul Petrescu, Adrian Gheorghiu. – Craiova : Scrisul Românesc, 1973. – 96 p.

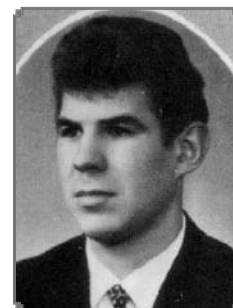
Bobână, Gheorghe. Paul Petrescu / Gheorghe Bobână // Basarabeni în lume. Vol. 5 / alcăt. și îngrij. : Raisa Melnic. – Chișinău : BNRM, 2010. – P. 195-201.

Petrescu, Paul // Nemuritorii academicieni români : Personalitățile României contemporane. – București : Romprint, 1994. – P. 414-415.

Rusu, Dorina N. Petrescu, Paul / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : Dicț. : 1866/2003. – București : Editura Enciclopedică, 2003. – P. 643.

Țarălungă, Ecaterina. Petrescu, Paul / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 610.

N.-M. Ș.

Ștefan VETRILĂ
1941-2018

Medic traumatolog, doctor habilitat în medicină, cercetător științific și inventator.

S-a născut la 27 iunie 1941, la Sărătenii Vechi, Orhei. A decedat la 29 martie 2018, la Moscova.

A absolvit Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1964), actualmente

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Își continuă studiile prin doctorat (1970), la Institutului Central de Traumatologie și Ortopedie „N. N. Priorov” din Moscova. Susține teza de doctor în medicină (1974) cu tema „Лечение больных с поясничным остеохондрозом внутривдискковым введением папаина”. În anul 1984 susține teza de doctor habilitat cu tema „Изучение действия папаина и его применение в травматологии и ортопедии”.

După absolvirea facultății, a fost repartizat (1964) în calitate de șef al Sectorului organizatoric al Dispensarului Republican de Traumatologie și Ortopedie din Chișinău. După susținerea tezei, a rămas ca cercetător științific în Secția de vertebrologie a Institutului de Traumatologie și Ortopedie din Moscova.

Continuă cercetările asupra deformațiilor scoliotice și patologiilor degenerative ale coloanei vertebrale. În 1988 a fost numit conducător al Secției patologie vertebrală. Aici implementează metodele de tratament al scoliozei, cifozei și consecințelor leziunilor traumatiche și posttraumatiche.

Pentru prima dată a cercetat patologiile coloanei vertebrale, în funcție de aspectul genetic.

A elaborat metodele tratamentului conservator și operator, fondând o școală științifică modernă.

Îndrumător a circa 20 de teze de doctor și doctor habilitat. Autor a peste 350 de lucrări științifice și 10 brevete de invenție.

Membru al multor societăți științifice naționale și internaționale în traumatologie. Timp de mulți ani a fost membru al Consiliului științific al Institutului Central de Traumatologie și Ortopedie „N. N. Priorov”, membru al Consiliului științific al Academiei Medicale din Moscova, „I. M. Secenov”, membru al Comisiei medicale de stat pentru selectarea astronautilor, membru al Colegiului redacțional al revistei „Вестник травматологии и ортопедии им. Н. Н. Приорова”, vicepreședinte al Asociației ruse a chirurgilor-vertebrologi, copreședinte al Comisiei de probleme pentru ortopedie.

Deține titlurile onorifice: medic emerit și savant emerit din Federația Rusă. A fost decorat cu: Medalia de argint la Expoziția Realizărilor Economiei Naționale; Medalia „În memoria a 850 de ani de la fondarea Moscovei”; Premiul Național pentru cel mai bun medic din Rusia.

Baciu, Gheorghe. Vetri-lă, Ștefan / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 150-151.

N.-M. Ș.

Vadim PIROGAN
1921-2007

Scriitor, deținut politic.

S-a născut la 28 iunie 1921 (în unele surse – 1924), la Bălți, în familia lui Ștefan Pirogan, participant la evenimentele Unirii din 1918, fost primar de Bălți (1924-1934). Se stinge din viață la 16 ianuarie 2007, la Chișinău.

A urmat cinci clase la Liceul „Ion Creangă” din Bălți. În iunie 1941 se înscrie pe lista celor care doreau să se refugieze peste Prut. Este arestat în stradă, fiind învinuit de spionaj în favoarea României și trimis în Siberia, în lagărul cu regim aspru Iarset-Bratsk din Irkutsk (unde din 1200 de români basarabeni au rămas numai 150. Acolo a cunoscut pe scriitorul Nicolai Costenco). După cinci ani de lagăr, se întoarce la Bălți (1946). Se înscrie la Liceul Pedagogic de aici. Urmărit din nou de NKVD, părăsește Basarabia și se stabilește la Lvov. În 1947, fiind student la Institutul de Ingineri Silvici din Lvov, după trei luni, este alungat din oraș, ca fost deținut politic. Prin intermediul lui Alexandru Medvețchi, român basarabean, stabilit la Lvov, doctor în medicină, a obținut o nouă viză de reședință. Timp de 20 de ani a lucrat ca șofer. În 1958 este reabilitat. Frecventează și obține atestatul de absolvire a unei școli medii, iar în 1968 absoluește Politehnica din

Lvov, secția serală. A lucrat în calitate de inginer la diferite întreprinderi din Lvov.

După anul 1989 revine în Basarabia, la Chișinău, și ia parte la Mișcarea de Renaștere Națională.

A semnat 5 volume de memorialistică: trilogia „Cu gândul la tine, Basarabia mea” („Cu gândul la tine, Basarabia mea”, 1995; „Pe drumurile pribegiei”, 1999; „Timpuri și oameni”, 2001), editată cu susținerea lui Sergiu Grossu de la Paris; „Destine românești” (2003, în colaborare cu Boris Movilă, fost coleg de liceu și cu susținerea financiară a lui Gavrilă Bujă, român din Canada), „Calvarul: (Pe valurile vieții)” (2007, în colaborare cu Valentin Șerbacov).

A fost fondatorul, apoi și președintele (din 1998) Asociației Foștilor Deținuți Politici și a Veteranilor Armatei Române din Republica Moldova; vicepreședinte al asociației „Pro Basarabia și Bucovina”. A înființat Muzeul Memoriei Neamului (2002), care documentează mărturiile ale tragediei românilor din Basarabia și ale crimelor comise de sovietici.

A contribuit la înființarea unui centru cultural, „Memoria Neamului”, pentru studenți și elevi (2003).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2009”. – Chișinău, 2008. – P. 169-170.

Bibliografie selectivă:

Pirogan, Vadim Ștefan. Pe drumurile pribegiei / Vadim Ștefan Pirogan. – Chișinău : Tipografia Centrală, 1999. – 307 p.

Pirogan, Vadim Ștefan. Timpuri și oameni / Vadim Ștefan Pirogan. – Chișinău : [S. n.], 2001. – 464 p.

Pirogan, Vadim Ștefan. Cu gândul la tine, Basarabia mea:

Din mărturiile unui vinovat fără vină... / Vadim Ștefan Pirogan ; editor : Ilie Popa. – București : Memoria, 2010. – 250 p. : fotogr.

Pirogan, Vadim Ștefan. Cu gândul la tine, Basarabia mea : Din mărturiile unui vinovat fără vină... / Vadim Ștefan Pirogan. – Chișinău : Editura Enciclopedică „Gheorghe Asachi”, 1995. – 262 p.

Pirogan, Vadim Ștefan. Calvarul : (Pe valurile vieții) / Vadim Pirogan, Valentin Șerbacov. – București : Semne, 2007. – 183 p.

Pirogan, Vadim Ștefan. Destine românești / Vadim Ștefan Pirogan, Boris Movilă. – Chișinău : [S. n.], 2003. – 572 p.

Pirogan, Vadim. Basarabia a murit la 28 iunie: Interviu cu V. Pirogan despre ocuparea Basarabiei în 1940 / Vadim Pirogan // Glasul națiunii. – 2004. – 24 iun. – P. 12.

Pirogan, Vadim. Jumătate de secol am vorbit în gând sau în șoaptă : [dialog cu un fost deținut politic în Siberia] / consemnare: Diana Codrițchi // Flux: cotidian național. – 1998. – 16 apr. – P. 2.

Pirogan, Vadim. Liceul „Ion Creangă” din Bălți. 1920-1940 / V. Pirogan // Țara. – 1998. – 2 iul.

Pirogan, Vadim. Lumânarea: Inaugurarea monumentului dedicat soldaților români căzuți la datorie în războiul de eliberare a Basarabiei în satul Mingir / Vadim Pirogan // Glasul națiunii. – 2001. – 7 mar. – P. 8.

Pirogan, Vadim. O carte-document despre Basarabia : [„Pe drumurile pribegiei” de Vadim Ștefan Pirogan] // Adevărul. – 2000. – 5 ian. – P. 2.

Pirogan, Vadim. Părintele Vasile Țepordei / Vadim Pirogan // Literatura și arta. – 1999. – 6 mai. – P. 7.

Pirogan, Vadim. Pavel Ciobanu-Răzeșu: a fost arestat în 1941 pentru că era român și dus în lagărul din Magadan / Vadim Pirogan // Literatura și arta. –

2004. – 5 aug. – P. 6.

Covrig, Andrei. Un cuvânt despre Vadim Pirogan – un adevărat patriot, scriitor și deținut politic / Andrei Covrig, col. (r) [Resursă electronică] // http://www.istoria.md/articol/954/Vadim_Pirogan,_biografie (accesat : 03.09. 2020)

Nanea, Vasile. Dor de Vadim : [Vadim Pirogan] / Vasile Nanea // Literatura și arta. – 2011. – 9 iun. – P. 4.

Olaru, Anton. Pirogan Vadim, sufletul care luminează : [85 de ani de la nașterea regretatului Vadim Pirogan] / Anton Olaru // Timpul. – 2009. – 30 iun. – P. 5 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/timpulmd/articol/vadim-pirogan-marele-patriot-care-ne-lumineaza-2921.html> (accesat: 03.09. 2020).

Tomescu, Alexandru. Vadim Pirogan : In memoriam [Resursă electronică] / Alexandru Tomescu // <http://www.alternativaonline.ca/Inmemoriam0701.html> (accesat : 03.09. 2020).

V. M.

Viorica CHIRCĂ
1941

Actriță de teatru și cinema.

S-a născut pe 28 iunie 1941 în orașul Chișinău. Absolventă a Facultății de Teatru, Specialitatea actor de teatru și cinema a Institutului de Arte „G. Musicescu” (1963), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plas-

tice din Chișinău, clasa lui Arcadie Plațanta și E. Platon.

Din anul 1961 este angajată la Teatrul Muzical-Dramatic „A. S. Pușkin”, actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău.

Este actrița care a avut norocul să interpreteze roluri mari chiar la începutul carierei sale.

Cele mai memorabile apariții ale ei sunt rolurile: Liliiana din „Două vieți și a treia” de F. Vidrașcu; Veronica Micle din „Eminescu”; Julieta din „Romeo și Julieta” de W. Shakespeare; Vasiluța din „Casa Mare” de Ion Druță; Logodnica din „Nunta însângerată” de F. Garcia Lorca; Inga din „Noaptea privighetorilor” de V. Ejov; Ana din „Tache, Ianche și Cadâr” de V. I. Popa; Varea din „Doctorul Ustimenko” de Iurie Gherman; Ilona din „Tigrul și hiena” de S. Petöfi; Casandra din „Zodia inorogului” de Ion Gheorghită; Asia din „Cerbii albaștri” de A. Kolomiet; Marta din „Un interviu la Buenos-Aires” de G. Borovik; Eliza Doolittle din „Pigmalion” de B. Shaw; Amanda din „Menajeria de sticlă” de Tennessee Williams; Aida din „Unde ești, Campanela?” de Alexei Marinat; Herra din „Mult zgomot pentru nimic” de William Sheakespeare; Ghina din „O barcă în pădure” de Nicolai Haitov; Natașa din „Azilul de noapte” de Maxim Gorki; Jana Barbie din „Intervenție” de Lev Slavin ș. a.

S-a impus prin arta de a pătrunde în esența rolului, participarea emotivă la destinul eroinei.

A creat mai multe chipuri

de femei în piesele dramaturgilor moldoveni, dând dovadă de fantezie și competență profesională: Paulina din „Păsările tinereții noastre”, Maria din „Doina” de Ion Druță etc.

A jucat în toate spectacolele după piesele lui Dumitru Matcovschi, montate pe scena Teatrului Național de Veniamin Apostol: Ioana din „Tata”; Magda din „Cântec de leagăn pentru bunici”; Elena din „Pomul vieții”; Elena Leontievna din „Abecedarul”; Solomia din „Președintele”.

Participantă activă la diverse emisiuni radiofonice, în special la cele literare, ale postului național de radio.

Este deținătoarea titlului onorific artist al poporului din Republica Moldova pentru merite deosebite în domeniul artistic și pentru talentul ei, care a adus în scenă roluri deosebite.

A fost decorată cu „Insigna de Onoare” și Medalia „Mihai Eminescu”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 138; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 196.

Bibliografie selectivă:

Chircă, Viorica. „Când intru în scenă, parcă aud vocea lui Valeriu Cupcea, văd mizanscene cu marii actori ai Naționalului”: [interviu cu Viorica Chircă, actriță la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău] / interviu de Irina Nechit // Sud-Est cultural. – 2015. – Nr 3. – P. 86-89.

Chircă, Viorica // Femei din Moldova: Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 70.

Ladaniuc, Victor. Chircă, Viorica / Victor Ladaniuc // Lo-

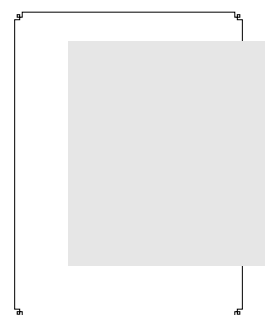
calitățile Republicii Moldova: Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 3. – Chișinău : Draghiștea, 2001. – P. 612.

Roșca, Denis. Chircă, Viorica / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 127.

Ungureanu, Larisa. Chircă, Viorica / Larisa Ungureanu // Ungureanu, Larisa. Portrete în timp: Oameni de teatru și film. – Chișinău : Lumina, 2012. – P. 26-29.

Viorica Chircă: [actriță de teatru și cinema] // Timpul. – 2017. – 31 mar. – P. 4.

N.-M. Ș.

Calistrat HÂNCU (HÂNCULOV) 1851–1927

Medic.

S-a născut la 29 iunie 1851, la Chișinău (Durlești). Se stinge din viață în 1927, la Bălți.

După absolvirea Liceului Nr. 1 de Băieți din Chișinău, urmează studiile la Academia Medico-Chirurgicală din Sankt Petersburg (1871-1879). În timpul studiilor, activează ca lucrător medical într-un detașament medical din componența „Crucii Roșii” (mai-noiembrie 1877). După absolvirea Academiei, în Rusia, a fost medic inferior pe o navă civilă, apoi s-a angajat pe nava militară „Petru cel Mare” (1881-1882).

După retragerea în rezervă, se stabilește la Bălți. A fost medic al familiei nobilului Nicolae Casso, Mareșalul nobilimii din regiune și, în același timp, exercita funcția de medic în diferite spitale din județul Bălți (1883–1904). Din anul 1890 a fost medic-șef al Spitalului central din Bălți.

În perioada 1904-1913 a locuit la Chișinău, deținând postul de medic-șef al Spitalului Gubernial de zemstvă (1904-1913). În această funcție a contribuit la extinderea Spitalului Gubernial, inclusiv la deschiderea noilor secții de chirurgie, terapie, diagnostic etc.

Revenit cu traiul în orașul Bălți, a deținut funcția de președinte al Consiliului Administrativ al Zemstvei din județul Bălți (1914-1916).

La 3 martie 1918, în ajunul Unirii proclamate de Sfatul Țării din Chișinău, a fost președintele Comitetului județean Bălți, care și-a manifestat dorința de a se încorpora în Regatul României.

A fost membru al Societății Medicilor din Basarabia.

Bibliografie selectiva:

****Hâncu, C.** Din amintirile mele despre viața lui N. S. Casso / dr. C. Hâncu. – Bălți, 1920.

Baciu, Gheorghe. Calistrat Hânculov // Baciu, Gheorghe. Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean / Gheorghe Baciu ; red. : Raisa Ciobanu. – Chișinău, 2016. – P. 100-101 ; [Resursă electronică]. – URL: <https://library.usmf.md/sites/default/files/201810/11.%20File%20din%20trecut.pdf> (accesat : 10.08.2020).

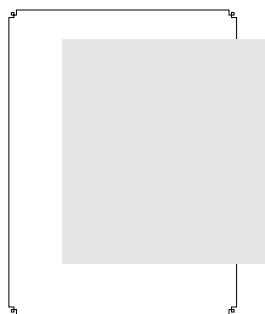
Baciu, Gheorghe. Calistrat Hânculov // Baciu, Gheorghe.

File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu. – Chișinău: [S. n.], 2015. – P. 100 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://library.usmf.md/sites/default/files/201810/11.%20File%20din%20trecut.pdf> (accesat : 10.08.2020).

Bezviconi, Gheorghe. Boierii Hâncu : [referire și la Calistrat Hâncul, al doilea fiu al lui Petru Hâncul de la Durlăști] / Gheorghe Bezviconi // Din trecutul nostru (Chișinău). – 1933. – Nr 1. – P. 8-12.

Nicolae Ștefan Casso [referințele dr. C. Hâncu] // Ioan Pelivan, istoric al mișcării de eliberare națională din Basarabia / ediție îngrijită și studiu introductiv de Ion Constantin, Ion Negrei și Gheorghe Negru. – București : Biblioteca Bucureștilor, 2012. – P. 632 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://arhiva.bibmet.ro/Uploads/Ioan%20Pelivan-istoric.pdf> (accesat : 10.08.2020).

V. M.

Tihon CEALÂC
1921-2006

Specialist în domeniul geneticii și ameliorării porumbului, doctor habilitat în științe agricole, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 29 iunie 1921, la Crocmaz, Ștefan Vodă. A decedat la 10 martie 2006, la Chișinău.

Absolvent al Facultății de Agronomie a Institutului Agricol din Chișinău (1951),

actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova.

A fost cercetător științific inferior la Stațiunea Experimentală, apoi asistent la Catedra de ameliorare și producere a semințelor (1951-1957). Devine cercetător științific superior, șef al Laboratorului de genetică și ameliorare a plantelor al Academiei de Științe a Moldovei (1957-1974). A deținut funcția de șef al Secției de ameliorare și producere a semințelor de porumb (1974-1990); cercetător științific principal al Laboratorului de ameliorare a porumbului al Institutului de Cercetări pentru porumb și sorg al AȘP „Porumbeni” (1991-1996).

A efectuat cercetări științifice în domeniul creării hibrizilor de porumb înalt productivi.

A creat și a prezentat la Comisia de Stat pentru încercarea soiurilor de hibrizi de porumb.

A publicat peste 160 de lucrări științifice. Este deținător a 34 de brevete de invenție.

Distins cu titlul de om emerit, laureat al Premiului de Stat, decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu al Muncii”, „Prietenia Popoarelor” și „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 123-124.

Bibliografie:

Чалык, Тихон. КМС в селекции и семеноводстве кукурузы / Тихон Чалык. – Кишинев : Штиинца, 1974. – 231 p.

Чалык, Тихон. О селекции кукурузы и сорга в Молдавии / Тихон Чалык ; МолдНИИ кукурузы и сорга „Гибрид”. – Кишинев : [S. n.], 1985. – 175 с.

Селекционно-генетические

исследования кукурузы и сорго в Молдавии: Сб. ст. / ред.: Тихон С. Чалык. – Кишинев: Штиинца, 1989. – 170 p.

Cealac, Tihon // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 172.

N.-M. Ș.

Petru SOLTAN
1931-2016

Matematician, specialist în geometrie, topologie, profesor universitar (1973), doctor habilitat în științe fizico-matematice (1971), membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (1992) membru de onoare al Academiei Române (2003).

S-a născut la 29 iunie 1931 în satul Coșnița, raionul Dubăsari. Se stinge din viață la 15 iulie 2016, la Chișinău.

A absolvit Școala Medie din orașul Tiraspol (1948) și Institutul Pedagogic din Chișinău (1952), după care este lector la acest institut (1953-1954). Între anii 1954 și 1958 urmează doctoratul la Universitatea de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova. Este apoi asistent, lector superior, conferențiar (1958-1966), profesor și șef al Catedrei de matematică aplicată (1966-1973) la Universitatea de Stat din Moldova. Între 1973 și 1986 a activat în calitate de director al Institu-

tului de Cercetări Științifice în domeniul Planificării. În anii 1974-1978 a fost membru al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei. În 1987 revine la catedra USM, unde este profesor până în 1990. În calitate de deputat, președinte al Comisiei pentru Știință și Învățământ și membru al Prezidiului Parlamentului Republicii Moldova (1990-1994), inițiază formarea Comisiei Naționale UNESCO și a Academiei de Studii Economice; apariția liceelor; trimiterea tinerilor la studii în străinătate etc. Din 1994 a activat ca cercetător științific principal la USM.

Este fondator al Școlii științifice „Teoria mulțimilor d-convexe și aplicațiile matematice”. Interesele științifice au ținut de domeniile geometriei, topologiei, ciberneticii matematice, matematicii aplicate. Este autor al teoriei d-convexității și al teoriei topologiei complexelor de relații multipare etc. A ținut prelegeri la instituții de specialitate ale Academiei de Științe din Armenia, Georgia, Belarusi, Ungaria, la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova, universitățile din Ilmenau, Chemnitz, Dresda, Halle, București, Iași, Cluj-Napoca etc. și a pregătit 24 de doctori și doctori habilitați în științe fizico-matematice, inclusiv câte 2 din Germania, Polonia și Siria.

A semnat circa 150 de lucrări științifice în domeniul matematicilor teoretice și celor aplicate, inclusiv 6 monografii, între care: „Excursions into Combinatorial Geometry” (1997, în colaborare cu H. Martini și V. Boltyanski,

apărută la prestigioasa editură transnațională „SPRINGER”); „Агропромышленный комплекс республики” (1981, în colaborare), manualul „Prelegeri selectate din teoria grafurilor” (2000) etc.

În paralel cu activitatea științifică desfășurată, a publicat peste 100 de articole publicistice și a editat volume de proză și de publicistică documentară („La porțile Babilonului”, 2001; „Ieretele”, 2003; „Transnistria, lacrima mea” și „Între Scylla și Charybda”, 2006).

S-a manifestat și în calitate de deputat în primul Parlament al Republicii Moldova, care a adoptat legi și hotărâri istorice pentru destinul românilor din stânga Prutului; a fost membru al Prezidiului, președinte al Comisiei pentru știință și învățământ (1990-1994).

A fost membru al Fundației „Universitatea Marea Neagră” (Constanța), al Fundației „Petre Andrei” (Iași), președinte al Colegiului de redacție al „Calendarului Național”, editat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova, președinte al Consiliului Științific specializat pentru conferirea gradelor științifice de doctor și doctor habilitat la specialitatea Cibernetică matematică și cercetări operaționale, președinte al Asociației de Cultură și Drept „Transnistria”. Doctor honoris causa al Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1992), doctor honoris causa al Universității de Stat din Tiraspol, retrasă la Chișinău (2000), al Academiei de Studii Economice din Moldova (1998), doctor magna

cum laudae al Universității Libere Internaționale din Moldova (1993), profesor onorific al Universității „Petre Andrei” din Iași. A fost membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova.

A fost distins cu titlul de om emerit al Republicii Moldova (1994), decorat cu Medalia „Meritul Civic” (1996), „S.I. Vavilov” (Moscova, 1991), „M. Eminescu” (2000), „D. Cantemir” a Academiei de Științe din Republica Moldova (2001) și cu Ordinul Republicii (2010). În 2004 i s-a acordat Premiul Național în domeniul științei și tehnicii.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 139-141; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 207-214; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 124-127; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 197-198.

Bibliografie selectivă:

Soltan, Petru. Ieretele: [povestiri] / Petru Soltan; cop. : Dragoș Popa Miu ; Soc. Bibliofililor din Moldova „Paul Mihail”. – Chișinău : Imprimeria Bibl. Naț., 2003. – 64 p.

Soltan, Petru. Între Scylla și Charybda : [eseuri și articole de atitudine] / Petru Soltan. – Chișinău : Știința, 2006. – 147 p.

Soltan, Petru. La porțile Babilonului / Petru Soltan. – Chișinău : ARC, 2001. – 278 p.

Soltan, Petru. Transnistria, lacrima mea / Petru Soltan. – Chișinău : Dep. Ed.-Poligr. al ASEM, 2006. – 219 p.

Petru Soltan la 80 de ani / red., ed. : Mitrofan Ciobanu, Sergiu Cataranciu ; Acad. de Științe a Moldovei ; Univ. de Stat din Moldova [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2011. – 344 p. : fotogr.

Ciobanu, Mitrofan. O moștenire valoroasă lăsată de academicianul Petru Soltan / acad. Mitrofan Ciobanu, dr. hab. Sergiu Cataranciu // Akademos. – 2016. – Nr 3 (42). – P. 150-151 ; [Resursă electronică]. – URL : http://www.akademos.asm.md/files/150_151_O%20moștenire%20valoroasa%20lasata%20de%20academicianul%20Petru%20Soltan.pdf (accesat : 08.07.2020).

Dabija, Nicolae. Testamentul lui Petru Soltan / Nicolae Dabija // Literatura și arta. – 2016. – 21 iul. – P. 1.

Lica, Dionis. Un mare matematician și patriot : [academicianul Petru Soltan] / Dionis Lica // Curtea de la Argeș. – 2011. – Iun. (Nr 6). – P. 14.

Petru Soltan // Doctori honoris causa ai Academiei de Studii Economice a Moldovei / Grigore Belostecnic (coord.), Nicolae Brânzică, Andrei Prodan, Silvia Ghinculov ; Academia de Studii Economice a Moldovei. – (Ed. a 2-a). – Chișinău : ASEM, 2016. – P. 27-30, fotogr.

Talentat în toate. Academicianul Petru Soltan la 80 de ani // Akademos. – 2011. – Nr 2 (21). – P. 157.

Țaralungă, Ecaterina. Soltan Petru // Țaralungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țaralungă. – București: Litera Internațional, 2011. – P. 719.

V. M.

Academia de Științe a Moldovei 1946

Cel mai înalt for științific și cultural al Republicii Moldova.

A fost fondată la 29 iunie 1946. Academia de Științe a Moldovei (AȘM) este principala organizație științifică din Republica Moldova, care coordonează cercetarea în toate segmentele științei și tehnologiei.

Arhitectura clădirii Academiei, inspirată din palazzo al Renașterii italiene, o clasează ca pe un monument arhitectural important al Chișinăului. Inaugurată cu 75 de ani în urmă, instituția a devenit un veritabil for științific de consacrare, o instituție de cercetare și de creație autentică. Constituția sectorului academic al științei din Republica Moldova a fost inițiată imediat după cel de-al Doilea Război Mondial (1939-1945), însă actul inaugural de deschidere a Academiei de Științe a avut loc la 2 august 1961.

Odată cu proclamarea independenței Republicii Moldova, la 27 august 1991, Academia devine un veritabil for științific republican, o instituție națională de cercetare, cu o autonomie adecvată pentru soluționarea problemelor sale interne.

Din 2006 a obținut dreptul de a crea propriile instituții de învățământ pentru pregătirea cadrelor științifice de înaltă calificare, ceea ce până în prezent rămâne o preocupare de bază. În cadrul AȘM au fost

create Universitatea și Liceul Academiei de Științe a Moldovei (2007). Consiliul Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al Academiei de Științe a Moldovei a creat Parcul Științifico-Tehnologic „Inagro”; „Academica”; Parcul Științifico-Tehnologic în domeniul nanotehnologiilor și microelectronicii „Micro-nanoteh”.

Actualmente corpul academic al AȘM își desfășoară activitatea în 6 secții de științe: Economice și matematice, Biologice, Chimice și ecologice, Fizice și ingineresti, Medicale, Agricole, Umanistice și arte, reunind în componența lor membrii titulari, membrii corespondenți, membrii de onoare, cercetătorii științifici, membri de profil și membri afiliați, care activează în domeniile respective ale sferei științei și inovării, precum și instituții de cercetare-dezvoltare cu statutul de membru instituțional, membru de profil și membru afiliat, care activează în același domeniu al sferei științei și inovării.

Primul președinte al AȘM a fost ales Iachim Grosul, doctor habilitat în științe istorice, membru titular al AȘM (1961-1976), fiind urmat de Alexandru Jucenco, doctor habilitat în științe biologice, membru corespondent al AȘ a URSS, membru titular al AȘM (1977-1989); Andrei Andrieș, doctor habilitat în științe fizice și matematice, membru titular al AȘM (1989-2004); Gheorghe Duca, doctor habilitat în științe chimice, membru titular al AȘM (2004-2019); Ion Tighineanu, doctor habilitat în științe fizico-matematice, membru titular al AȘM (2019-prezent).

O atenție deosebită se acordă extinderii și aprofundării relațiilor de colaborare și co-

operare cu universitățile din țară, cu ministerele și departamentele de profil.

Una din prioritățile strategice ale AȘM reprezintă dezvoltarea și consolidarea relațiilor științifice internaționale, întreținerea raporturilor bilaterale cu academiile de științe și organizațiile științifice din multe țări, fiind încheiate acorduri de colaborare științifică și promovate acțiuni de integrare în spațiul științific european, cu comunitatea științifică mondială.

Instituțiile AȘM delegă anual în alte țări zeci și sute de cercetători și primesc oameni de știință din străinătate.

AȘM este membră a Asociației Internaționale a Academiei de Științe (IAAS) și a Consiliului Internațional al Asociațiilor Științifice (ICSU).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 183-186; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 127-128; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 198-199.

Bibliografie selectivă:

Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău : Știința, 2001. – 112 p. : fotogr.

Liceul Academiei de Științe a Moldovei : 5 ani de activitate: Almanah / red. : Tamara Cristei ; Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău : [S. n.], 2013. – 47 p. : il., fotogr.

Martea, Galina. Sistemul de învățământ – promotor al identității naționale: monografie / Galina Martea ; Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău : Pontos, 2015. – 204 p.

Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicț. : 1961-2006 / col. red. : Haralambie Corbu. – Chișinău : Știința, 2006. – 432 p.

Tighineanu, Ion. Academia de Științe a Moldovei, locomotiva proceselor de

internaționalizare a cercetării / Ion Tighineanu // Akademos. – 2019. – Nr 1 (52). – P. 7-8.

Tofan, Eugenia. Centenarul Unirii Basarabiei cu România, celebrat de Academia de Științe a Moldovei și Academia Română / Eugenia Tofan // Akademos. – 2018. – Nr 1(48). – P. 7-11.

N.-M. Ș.

Larisa CUZNEȚOV
1951

Pedagog, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar și cercetător științific.

S-a născut la 29 iunie 1951, la Bălți. Descendență dintr-o familie de pedagogi cu tradiții de cultivare a demnității, onestității, gustului pentru carte, cunoașterea și pentru credință. Bunicii și părinții au activat câte jumătate de secol în învățământ.

A urmat studiile la Școala de Medicină din orașul Soroca (1966-1970); Facultatea de Pedagogie și Psihologie a Institutului Pedagogic de Stat „Alecă Russo” (1973-1978), actualmente Universitatea de Stat din Bălți. Și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Institutului de Științe Pedagogice și Psihologice din Chișinău (1995-1998) (actualmente Institutul de Științe ale Educației), susținând teza de doctor în pedagogie (1998), cu tema „Fundamente psihopedagogice de profilaxie și soluționare a

conflictelor adolescenți-părinți”. A făcut postdoctoratul la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (2002-2004). Susține teza de doctor habilitat în științe pedagogice (2005) cu tema „Fundamente teoretice și metodologice ale educației pentru familie”.

A realizat stagii în domeniul pedagogiei și psihologiei peste hotare: în România, Marea Britanie, Danemarca, Germania, Rusia, Ucraina.

A activat în domeniul medicinei (1970-1973), în raionul Orhei.

Activitatea didactică și-a început-o în calitate de educator la grădinița de copii. A ocupat funcția de șef de grădiniță, metodist, inspector metodist în domeniul educației preșcolare, în cadrul Secției raionale a învățământului public din orașul Orhei (1973-1978); metodist în cadrul Secției orașenești a învățământului public din Chișinău (1978-1980).

A fost profesor de pedagogie și psihologie, director adjunct responsabil de munca instructiv-educativă la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău (1980-1998); psiholog prin cumul la Liceul de muzică „Ciprian Porumbescu” și Liceul Teoretic „Iulia Hașdeu” (1993-2011); șef al Laboratorului pedagogie și psihologie comparată la Institutul de Științe Pedagogice și Psihologice din Chișinău (1998-2000); profesor universitar la Catedra de științe ale educației (1995-2011) a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Domeniile științifice de cercetare au vizat: problema educației familiale, etica relației părinți-copii, rolul și funcția părinților în transmiterea valorilor etern-umane,

consilierea psihopedagogică, filosofia educației. Continuă investigațiile cu caracter teoretico-aplicativ în domeniul educației pentru familie.

Participantă activă, cu referate, la variate conferințe naționale și internaționale, proiecte educaționale și întruniri științifico-metodice cu cadrele didactice.

A inițiat și dirijat mulți ani Asociația nonguvernamentală „Universul familiei”. A organizat școli pentru părinți, cluburi pentru adolescenți și tineri, privind cultura relațiilor familiale.

A îmbinat reușit și organic activitatea didactică cu cea de cercetare științifică, promovarea valorilor moral-spirituale, informarea și consilierea familiei, realizarea acțiunilor de caritate, cu scopul susținerii familiilor în dificultate și a copiilor din orfelinate.

Este autor a peste 110 lucrări științifico-didactice: „Fundamente teoretice și metodologice ale educației pentru familie” (2005), „Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei” (2008), „Filosofia practică a familiei” (2013), „Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei” (2015), „Educația integrală” (în colab., 2015), „Consilierea și educația pentru sănătate a familiei : Repere teoretice și sugestii practice” (în colab., 2016), „Afirmarea umanului în cadrul familiei” (2016), „Filosofia și axiologia educației” (2017), „Consilierea ontologică complexă a familiei” (2018), „Familia ca proiect existențial” (2018), „Parteneriatul și colaborarea școală, familie, comunitate” (2018), „Dezvoltarea personală, perspectivele vieții și familia în contextul autoeducației

și gândirii pozitive” (2019), „Valorificarea proprietății intelectuale în domeniul educației și științelor educației: importanța explicației științifice” (2019), „Formarea culturii practicilor parentale pozitive – componentă esențială a educației pentru familie în contextul pedagogiei postmoderne”(2020) etc.

A identificat educația pentru familie, ca mâna dreaptă a educației generale a omului, afirmând că aceasta este cea mai prețioasă perlă din sistemul educațional.

Bibliografie selectivă:

Cuznețov, Larisa. Consilierea ontologică complexă a familiei / Larisa Cuznețov. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 434 p.

Cuznețov, Larisa. Consilierea parentală: Ghid metodologic / Larisa Cuznețov. – Chișinău : Primex-Com, 2013. – 110 p.

Cuznețov, Larisa. Consilierea și educația familiei. Introducere în consilierea ontologică complexă a familiei / Larisa Cuznețov. – Chișinău : Primex-Com, 2015. – 489 p. : fig., tab.

Cuznețov, Larisa. Consilierea și educația pentru sănătate a familiei. Repere teoretice și sugestii practice / Larisa Cuznețov, Carolina Calaraș, Constantin Ețco. – Chișinău : Primex-Com, 2016. – 517 p. : tab.

Cuznețov, Larisa. Curriculum „Educația pentru familie” din perspectiva educației permanente. Cadru conceptual și metodologic / Larisa Cuznețov. – Chișinău : Primex-Com, 2013. – 140 p. : tab.

Cuznețov, Larisa. Dimensiuni psihopedagogice și etice ale parteneriatului educațional: Ghid metodologic / Larisa Cuznețov. – Chișinău : CEP UPS „Ion Creangă”, 2002. – 108 p.

Cuznețov, Larisa. Educație prin optim axiologic: Teorie și practică / Larisa Cuznețov. – Chișinău : [S. n.], 2010. – 159 p.

Cuznețov, Larisa. Etica educației familiale / Larisa Cuznețov. – Chișinău : ASEM, 2000. – 297 p.

Cuznețov, Larisa. Familia ca proiect existențial : Management Familial = Family as Existential Project. Family Management / Larisa Cuznețov. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 323 p. : tab.

Cuznețov Larisa. Filosofia educației: ghid metodologic / Larisa Cuznețov, Nicolae Bănuț. – Chișinău : CEP UPS „Ion Creangă”, 2004. – 231 p.

Cuznețov, Larisa. Filosofia practică a familiei / Larisa Cuznețov. – Chișinău : [S. n.], 2013. – 328 p.

Cuznețov, Larisa. Filosofia și axiologia educației: Suport de curs / Larisa Cuznețov. – Chișinău : CEP UPS „Ion Creangă”, 2017. – 121 p.

Cuznețov, Larisa. Fundamente teoretice și metodologice ale educației pentru familie / Cuznețov Larisa. – Chișinău : [S. n.], 2005. – 363 p.

Cuznețov, Larisa. Jocul copilului și cultura educației familiale: Ghid pentru părinți, psihologi și educatori / Larisa Cuznețov. – Chișinău : CEP USM, 2007. – 184 p.

Cuznețov, Larisa. Parteneriatul educativ : familie - cultură postfigurativă. Repere teoretice și aplicative: Monografie / Cuznețov Larisa, Irina Simcenco. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 140 p.

Cuznețov, Larisa. Parteneriatul și colaborarea școală, familie, comunitate : Educația de calitate a copiilor și părinților / Larisa Cuznețov. – Chișinău : Primex-Com, 2018. – 186 p. : tab., scheme.

Cuznețov, Larisa. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei / Larisa Cuznețov. – Chișinău : CEP USM, 2008. – 624 p.

Educația integrală : Fundamentări teoretico-paradigmatice

și aplicative : Monografie / Tatiana Callo, Larisa Cuznețov, Maria Hadârcă [et al.]. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației, 2015. – 248 p. : tab.

Formarea personalității elevului în perspectiva educației integrale / Tatiana Callo, Larisa Cuznețov, Maria Hadârcă [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 140 p.

Cuznețov, Larisa. Educația părinților în contextul analizei impactului miturilor familiale și al fenomenelor psihodinamice asupra relației părinte-copil / Larisa Cuznețov // Didactica pro. – 2019. – Nr 3 (115). – P. 2-7.

Cuznețov, Larisa. Formarea culturii practicilor parentale pozitive – componentă esențială a educației pentru familie în contextul pedagogiei postmoderne / Larisa Cuznețov // Acta et commentationes = Științe ale educației. – 2020. – Nr 1 (19). – P. 7-12.

Cuznețov, Larisa. Strategii de consiliere a familiei: depășirea dificultăților și a conflictelor interioare prin valorificarea muzicii / Larisa Cuznețov, Mariana Vacarciuc // Revistă de științe socioumane. – 2018. – Nr 3 (40). – P. 41-46.

Cuznețov, Larisa. Unele aspecte teoretico-metodologice de sporire a eficienței personale în contextul consilierii ontologice complexe, autoconsilierii și al autoperfecționării / Larisa Cuznețov // Studia Universitatis. Seria: Științe ale educației. – 2017. – Nr 5 (105). – P. 9-14.

Cuznețov, Larisa. Valorificarea proprietății intelectuale în domeniul educației și științelor educației: importanța explicației științifice / Larisa Cuznețov // Intellectus. – 2019. – Nr 1-2. – P. 100-105.

Modus cogitandi modus vivendi : Larisa Cuznețov-Secrieru: Doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar :

Biobibliografie / ed. îngr. de : Ecaterina Scherlet; elab. : Svetlana Burlacu [et al.]; red. șt. : Tatiana Callo; red. bibliogr. : Valentina Chitoroagă. – Chișinău : CEP UPS „Ion Creangă”, 2011. – 101 p. : fot.

Cojocaru, Maia. Omagii : [Larisa Cuznețov] / Maia Cojocaru // Modus cogitandi modus vivendi : Larisa Cuznețov-Secrieru: Doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar : Biobibliografie. – Chișinău : CEP UPS „Ion Creangă”, 2011. – P. 6.

Mândăcanu, Virgil. Profesor universitar, doctor habilitat de excepție : Larisa Cuznețov / Virgil Mândăcanu // Pedagogi români notorii : (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 247-249.

N.-M. Ș.

Gheorghe BEZVICONI
1910-1966

Istoric literar, genealogist, heraldist, și publicist român.

S-a născut la 14 aprilie 1910, la Jitomir, Ucraina. A decedat la 30 iunie 1966, la București. A făcut cursul primar și studiile liceale la Chișinău. După 1937 a plecat din Basarabia, stabilindu-se la București, unde audiază cursurile de istorie ale lui Nicolae Iorga. În 1938 este angajat la Institutul pentru Studiul Istoriei Universale. În anii postbelici (1953-1954) a fost persecu-

tat. Pentru a supraviețui, s-a angajat portar, apoi paznic la Cimitirul Bellu.

Debutază în presa de limbă franceză la vârsta de 14 ani. În 1927 publică primul articol în presa de limbă rusă. În 1933, prin contribuția familiei sale, editează revista „Din trecutul nostru”, la care au colaborat mai multe personalități marcante ale culturii românești: Arthur Gorovei, Sergiu Matei Nica, Aurel-George Stino etc., și care a fost foarte apreciat de Nicolae Iorga.

A semnat sub diverse pseudonime: Gh. Bohus, Alexis Gurja, Nicolae Pânzaru, Nicolae Strajă, Gh. Moldovan etc.

Colaborează la publicațiile de limbă rusă din Chișinău: „День”, „Наше время”, „Наша речь”, precum și la periodicele românești: „Iz-bânda”, „Viața Basarabiei”, „Însemnări ieșene”, „Adevărul literar și artistic”, „Cuget clar”, „Convorbiri literare”, „Revista istorică”, „Vremea”, „Revista Fundațiilor Regale”.

Debut editorial – în 1932, cu lucrarea „Educație și cercetăsie”.

A publicat peste 200 de lucrări: „Cimitirul Bellu din București”, „Necropola Capitalei”, „Cărturari basarabeni”, „Profiluri de ieri și de azi”, „Călători ruși în Moldova și Muntenia”, „Pușkin în exil” (în colaborare cu S. Callimachi), „Armenii în Basarabia, Manuc-Bei”, „Din alte vremi”, „Costache Stamati. Familia și contemporanii săi”, „Boierimea Moldovei dintre Prut și Nistru (vol. I-II)”, „Romancierul D. Moruzi”, „Mănăstirea Japca” etc.

A fost preocupat și a tratat

în lucrările sale teme de genealogie, heraldică, medie-vistică, literatură și artă.

A fost membru fondator al Societății Scriitorilor și Publiciștilor din Basarabia și reprezentantul ei la București; membru al Comitetului de Conducere al Cercului genealogic român; membru al Asociației Slaviștilor din România; colaborator extern al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”; al Institutului de Studii Româno-Sovietice al Academiei.

Membru corespondent al instituțiilor științifice europene: Institutul de Istorie din Franța, Institutul de Istorie din Belgia; membru onorific al Societății Publiciștilor și Scriitorilor Străini din Bulgaria; este ales academician post-mortem al Academiei Internaționale „Di Pontzen” din Napoli. Membru corespondent al Academiei Române.

A fost distins cu titluri și medalii: Marea Medalie de Aur a Institutului de Istorie și Heraldică din Franța; Crucea Ligii Republicane Franceze a Binelui Public, clasa a III-a; Medalia de onoare „Nermeil” a Societății Academice „Arts-Sciences-Lettres”, Franța; Premiul „La Hanul Ancuței”; Premiul „Udriște Năsturel” al Academiei Române.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2000”. – Chișinău, 1999. – P. 111-112; „Calendar Național 2010”. – Chișinău, 2009. – P. 103-104; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 199-200.

Bibliografie selectivă:

Bezviconi, Gheorghe. Profiluri basarabene / Gheorghe

Bezviconi ; text selectat și îngrij. de Mihai Papuc ; pref. de Florin Faifer. – Chișinău : Știința, 2017.

Vol. – 1. – 324 p.

Vol. – 2. – 326 p.

Bezviconi, Gheorghe. Scrieri despre Chișinău : [guvernatorul baron Ivan Iosifovici Velho] / Gheorghe Bezviconi // Capitala. – 2011. – 11 noiem. – P. 5.

Bezviconi, Gheorghe. Scrieri despre Chișinău (XII): guvernatorul Fanton de Verrayon / Gheorghe Bezviconi // Capitala. – 2011. – 14 oct. – P. 6.

Bobână, Gheorghe. Bezviconi, Gheorghe / Gheorghe Bobână // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 55-56.

Bostan, Constantin. Basarabeanul Gheorghe Bezviconi și fascinația culturală a Iașilor / Constantin Bostan // Convorbiri literare. – 2018. – Nr 8. – P. 48-50; Nr 9. – P. 45-47; Nr 10. – P. 48-50 : L'homme remodèle la planète = Человек исправляет планету. – 2018. – Nr 8. – P. 48-50; Nr 9. – P. 45-47; Nr 10. – P. 48-50.

Colesnic, Iurie. Schiță pentru un posibil portret: [Gheorghe Bezviconi, istoric, genealogist și heraldist român] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2015. – 31 iul. – P. 19.

Lisnic, A. Gheorghe Bezviconi – „un român printre străini sau un străin printre români” / A. Lisnic, A. Citac // Analele Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova. – 2010. – Nr 9. – P. 218-243.

Nucă, Sergiu. Bezviconi, Gheorghe / Sergiu Nucă // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 52-53.

N.-M. Ș.

Iulie

CALENDAR NAȚIONAL

IULIE

2021

Joi	1
Vineri	2
Sâmbătă	3
Duminică	4
<hr/>	
Luni	5
Marți	6
Miercuri	7
Joi	8
Vineri	9
Sâmbătă	10
Duminică	11
<hr/>	
Luni	12
Marți	13
Miercuri	14
Joi	15
Vineri	16
Sâmbătă	17
Duminică	18
<hr/>	
Luni	19
Marți	20
Miercuri	21
Joi	22
Vineri	23
Sâmbătă	24
Duminică	25
<hr/>	
Luni	26
Marți	27
Miercuri	28
Joi	29
Vineri	30
Sâmbătă	31

70 de ani de la nașterea lui **Viorel Mihail**, prozator, publicist și eseist (1 iul. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 147-148; CN 2016, p. 205.*

140 de ani de la apariția la Iași a revistei științifice „**Contemporanul**” (1 iul. 1881 – mai 1891). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 146.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Pop**, poet, critic și istoric literar, profesor universitar, editor și traducător român (1 iul. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 146-147.*

70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Colțun**, lingvist, poet, ziarist, doctor habilitat în filologie, profesor universitar (2 iul. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 206-207.*

120 de ani de la stingerea din viață a lui **Theodor Șerbănescu**, militar, poet liric și traducător român, ex-prefect al județului Cahul, membru corespondent al Academiei Române (29 dec. 1839 – 2 iul. 1901). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 361.*

95 de ani de la nașterea lui **Octavian Paler**, scriitor, jurnalist, editorialist, om politic, comentator al fenomenelor politice și culturale românești (2 iul. 1926 – 7 mai 2007). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 150-151; CN 2016, p. 207-208.*

70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Visu**, actor român de teatru și cinema (2 iul. 1951).

190 de ani de la nașterea lui **Alexandru Bernardazzi**, arhitect basarabean de origine italiană (2 iul. 1831 – 26 aug. 1907). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 149-150; CN 2007, p. 257.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Ernest Hemingway**, romancier, nuvelist, prozator, reporter de război, laureat al Premiului Pulitzer, laureat al Premiului Nobel pentru literatură, unul dintre cei mai cunoscuți scriitori americani din lume (21 iul. 1899 – 2 iul. 1961). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 131.*

90 de ani de la nașterea lui **Anatol Eremia**, lingvist, specialist în onomastică, doctor habilitat în filologie, cercetător științific (3 iul.

1931). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 151-154; CN 2006, p. 219 - 221; CN 2016, p. 478.*

80 de ani de la nașterea lui **Iacob Burghiu**, poet, prozator, regizor și scenarist (3 iul. 1941 – 29 iun. 2003). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 154 - 155; CN 2011, p. 131; CN 2016, p. 209 - 210.*

140 de ani de la stingerea din viață a lui **Pavel Vasici-Ungureanu**, medic, scriitor, doctor în științe medicale, cercetător științific român, membru titular al Academiei Române, întemeietorul primei reviste de medicină din Banat și Transilvania (18 apr. 1806 – 3 iul. 1881).

95 de ani de la nașterea lui **Vasile Vasilache**, prozator, eseist și traducător (4 iul. 1926 – 7 iul. 2008). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 155-157; CN 2011, p. 132.*

100 de ani de la nașterea lui **Gerard Debreu**, matematician și economist francez, laureat al Premiului Nobel în economie (4 iul. 1921 – 31 dec. 2004).

130 de ani de la nașterea lui **Serghe Cernăuțeanu**, notar public, președinte al Comisiunii Interimare al orașului Tighina, primar al orașului Tighina și în două rânduri prefectul județului Tighina (5 iul. 1891 – ?).

60 de ani de la nașterea **Elenei Garștea**, grafician, pictor și pedagog (5 iul. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 210.*

85 de ani de la nașterea lui **James Mirrless**, economist britanic, laureat al Premiului Nobel în economie (5 iul. 1936 – 29 aug. 2018).

90 de ani de la nașterea lui **Amos Ceban**, fizician, energetician, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar (6 iul. 1931 – 1989). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 132.*

70 de ani de la nașterea lui **Adrian Iorgulescu**, compozitor român (6 iul. 1951).

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Dimitrie Voinov**, biolog, zoolog, histolog, citolog român, membru al Academiei Române (6 febr. 1867 – 7 iul. 1951). *A se vedea și art. din CN 2017, p. 76 - 77.*

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Dimitrie D. Racoviță**, critic dramatic și prozator român (1862 – 8 iul. 1891).

130 de ani de la nașterea lui **Constantin Motăș**, biolog, doctor în științe biologice, profesor universitar, sistematician și taxonomist de prestigiu internațional, membru al Academiei Române, fondatorul freatobiologiei (8 iul. 1891 – 15 ian. 1980). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 211 - 212.*

95 de ani de la nașterea lui **Constantin Romașcanu**, compozitor, dirijor de cor și profesor român, originar din Basarabia (8 iul. 1926). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 159; CN 2016, p. 213.*

80 de ani de la nașterea **Angelei Marinescu**, poetă, prozatoare și eseistă română (8 iul. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 158 - 159.*

400 de ani de la nașterea lui **Jean de la Fontaine**, poet, fabulist și nuvelist francez, unul dintre cei mai mari fabuliști ai lumii (8 iul. 1621 – 13 apr. 1695). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 159 - 160.*

165 de ani de la nașterea lui **Nicolae Tesla** (Nicola Tesla), inginer electrician, savant și inventator american de origine isto-română, unul dintre cei mai mari inventatori ai secolelor XX-XXI (10 iul. 1856 – 7 ian. 1943). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 33 - 34.*

80 de ani de la nașterea lui **Pavel Movileanu**, economist, doctor habilitat în științe economice, cercetător științific, profesor universitar (11 iul. 1941).

80 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Kohanovski**, specialist în domeniul mecanizării proceselor tehnologice din zootehnie, inventator și cercetător științific (11 iul. 1941).

150 de ani de la nașterea lui **Marcel Proust**, romancier francez, eseist și critic literar, traducător (10 iul. 1871 – 18 noiembrie. 1922). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 160 - 161.*

75 de ani de la nașterea **Elenei Țau**, critic și istoric literar, pedagog, doctor în filologie, conferențiar universitar (12 iul. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 217 - 218.*

70 de ani de la nașterea lui **Petru Bogatu**, publicist, jurnalist, eseist, reporter, analist politic, profesor și scriitor, de orientare unionistă și prooccidentală. (12 iul. 1951 – 22 mar. 2020). *A se*

vedea și art. din CN 2001, p. 162 - 163; CN 2016, p. 218.

180 de ani de la nașterea lui **Otto Wagner**, arhitect austriac, unul din pionierii arhitecturii moderne (13 iul. 1841 – 11 apr. 1918).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Gabriel Jonas Lippmann**, fizician, profesor universitar, cercetător științific și inventator francez, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, membru de onoare străin al Academiei Române (16 aug. 1845 – 13 iul. 1921). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 225-226; CN 2010, p. 172 - 173.*

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Vasile Cijevschi**, publicist, om politic, membru în Sfatul Țării (1880 – 14 iul. 1931). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 401.*

80 de ani de la nașterea lui **Teodor Popovici**, medic chirurg, doctor în medicină, conferențiar, umorist, epigramist (15 iul. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 219 - 220.*

60 de ani de la nașterea lui **Eugen Guțu**, medic chirurg, doctor habilitat în medicină, profesor universitar (15 iul. 1961).

140 de ani de la nașterea lui **Ilie Minea**, istoric și profesor român (15 iul. 1881 - 20 febr. 1943). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 226 - 227.*

90 de ani de la nașterea lui **Octavian Vișan**, pictor bucovinean (15 iul. 1931 – 2003).

75 de ani de la stingerea din viață a lui **Dumitru Bagdasar**, neurolog, neurochirurg și neuropatolog, fondatorul neurologiei românești, profesor universitar, membru titular al Academiei Române (17 dec. 1893 – 15 iul. 1946). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 308.*

75 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Bobână**, cercetător științific, specialist în istoria filozofiei, doctor habilitat în filozofie, profesor universitar (16 iul. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 229; CN 2016, p. 220 - 221.*

585 de ani de la prima atestare documentară a orașului **Chișinău**, în prezent capitala Republicii Moldova (17 iul. 1436). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 229 - 232; CN 2011, p. 133; CN 2016, p. 221 - 222.*

70 de ani de la nașterea **Victoriei Cojocaru**, pedagog, doctor habilitat în științe pedagogice, profesor universitar, cercetător

științific (18 iul. 1951).

60 de ani de la nașterea **Lidiei Ghimpu**, specialist în domeniul semiconductorilor, cercetător științific, doctor în științe fizico-matematice (18 iul. 1961).

150 de ani de la nașterea lui **Giacomo Balla**, pictor, profesor de artă și poet italian (18 iul. 1871 – 1 mar. 1958).

70 de ani de la nașterea lui **Galaction Verebceanu**, filolog, doctor în filologie, conferențiar universitar, cercetător științific (19 iul. 1951).

50 de ani de la nașterea lui **Nicolae Ciobanu**, medic cardiolog imagist, doctor în medicină, cercetător științific, inventator (19 iul. 1971).

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae C. Paulescu**, medic, fiziolog publicist, cercetător științific și profesor universitar român, descoperitorul insulinei (8 noiembrie. 1869 – 19 iul. 1931). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 248.*

95 de ani de la nașterea lui **Ernest Simakov**, pictor și pedagog (20 iul. 1926 – 17 noiembrie. 2007). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 224.*

70 de ani de la nașterea lui **Valentin Dânga**, compozitor, dirijor, pianist și orchestrator, autorul aranjamentului muzical al imnului Republicii Moldova din 1995 (20 iul. 1951 – 28 febr. 2014). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 224 - 225.*

200 de ani de la nașterea lui **Vasile Alecsandri**, poet, dramaturg, folclorist, filolog, om politic, ministru, membru titular al Academiei Române (21 iul. 1821/14 ian. 1818 – 22 aug. 1890). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 127-128; CN 2008, p. 196 - 197; CN 2018, p. 134 - 135.*

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Leon C. Cosmovici**, zoolog, fiziolog, doctor în științe zoologice, profesor universitar, cercetător științific român, membru corespondent al Academiei Române (29 ian. 1857 – 21 iul. 1921). *A se vedea și art. din CN 2017, p. 63.*

100 ani de la nașterea lui **Paul Mihnea**, poet și traducător (22 iul. 1921 – 31 aug. 1994). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 165 - 166.*

95 de ani de la nașterea lui **Ion Ganea**, biolog, doctor habilitat în științe biologice, profesor universitar, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (22 iul.

1926 – 4 apr. 1993). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 166 - 168; CN 2016, p. 226.*

80 de ani de la nașterea lui **Constantin Ețco**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru al Academiei Internaționale „Neosfera” și al Academiei Internaționale de Informatică, membru corespondent al Academiei Internaționale de Management (22 iul. 1941 – 19 dec. 2017).

80 de ani de la nașterea lui **Alexandru Ungureanu**, geograf român, doctor în geografie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române (22 iul. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Daniel** (Ciobotea), Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (22 iul. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 133-134.*

75 de ani de la nașterea **Ludmlei Țoncev**, pictoriță și pedagog (23 iul. 1946 – 24 ian. 2017). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 226 - 227.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Cuceu**, etnolog, specialist în antropologie culturală și etnologie comparată, doctor în științe filologice, profesor universitar, cercetător științific român (23 iul. 1941).

140 de ani de la nașterea lui **Nicolae Petrescu-Comnen**, diplomat, om politic, profesor, publicist, sociolog, poet, istoric și economist român (24 iul. 1881 – 8 dec. 1958).

110 ani de la nașterea lui **George Ivașcu**, critic și istoric literar, publicist român, profesor (24 iul. 1922 – 21 iun. 1988). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 168-169.*

80 de ani de la nașterea lui **Nicolae Munteanu**, arhitect, regizor, scenograf și profesor român, unele proiecte arhitecturale au fost executate și în Basarabia (24 iul. 1941).

165 de ani de la nașterea lui **Charles Emile Picard**, matematician, profesor universitar francez, membru al Academiei Franceze de Științe și membru a peste 20 de academii străine (24 iul. 1856 – 11 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 232.*

90 de ani de la nașterea lui **Vladimir Beșleagă**, romancier, eseist, traducător și om politic (25 iul. 1931). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 169 - 171; CN 2006,*

p. 233 - 234; CN 2011, p. 134 - 135; CN 2016, p. 229-231.

70 de ani de la nașterea lui **Vladimir Guțu**, doctor în filosofie, doctor habilitat în sociologie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe Politice din Ucraina (25 iul. 1951).

80 de ani de la nașterea lui **Mircea Druc**, economist, politolog, publicist, ex-prim-ministru al Republicii Moldova (25 iul. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 174 - 176; CN 2016, p. 231-232.*

70 de ani de la nașterea lui **Ianoș Țurcanu**, poet, eseist, prozator, textier și autor de aforisme (26 iul. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 136-137; CN 2016, p. 233-234.*

165 de ani de la nașterea lui **George Bernard Shaw**, dramaturg și eseist englez, de origine irlandeză, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (26 iul. 1856 – 2 noiem. 1950). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 234-235.*

280 de ani de la întemeierea **Bisericii „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”** (27 iul. 1741).

85 de ani de la nașterea lui **Demir Dragnev**, istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (27 iul. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 236-238; CN 2016, p. 234 - 235.*

100 de ani de la nașterea lui **Eugen Coșeriu**, lingvist român din exil de notorietate universală, originar din Basarabia, scriitor, critic de artă, profesor universitar, academician, fondatorul Școlii Lingvistice din America de Sud și al Școlii Lingvistice de la Tübingen (27 iul. 1921 – 7 sept. 2002). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 171 -173; CN 2006, p. 235-236; CN 2016, p. 236 - 237.*

100 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Diaconu**, arheolog, istoric, doctor în istorie, specialist în istoria epocii medievale în Moldova, cercetător științific român (27 iul. 1921 – 13 oct. 2001).

75 de ani de la nașterea lui **Alexandru Tocilescu**, regizor român de teatru și film, om de cultură, primul regizor român care a primit o stea pe Aleea Celebrităților din București (27 iul. 1946 – 29 noiem. 2011).

180 de ani de la stingerea din viață a lui **Mihail Lermontov**,

poet, prozator și dramaturg rus, reprezentant de seamă al roman-tismului (15 oct. 1814 – 27 iul. 1841). *A se vedea și art. din CN 2004, p. 283-284; CN 2014, p. 315.*

90 de ani de la nașterea lui **Ion Hâncu**, arheolog, istoric medievist din Republica Moldova, doctor în istorie, profesor universitar, cercetător științific, disident în știința istorică sovietică (28 iul. 1931 – 24 mai 2003). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 135-136.*

85 de ani de la nașterea lui **Petru Corduneanu**, specialist în științe biologice, doctor habilitat în biologie, profesor universitar (29 iul. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 136.*

75 de ani de la nașterea lui **Mircea Oțel**, violonist, dirijor, aranșor și compozitor (29 iul. 1946 – 19 noiem. 2001).

75 de ani de la nașterea lui **Vitali Verhola**, compozitor, pedagog (30 iul. 1946 – 14 aug. 1984).

70 de ani de la nașterea lui **Vasile Nedelescu**, poet, publicist, traducător (29 iul. 1951 – 19 decem. 2016).

170 de ani de la nașterea lui **Calistrat Hâncu**, medic militar, publicist basarabean, luptător pentru Unirea Basarabiei cu România (29 iul. 1851 – 22 iul. 1927). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 237.*

85 de ani de la stingerea din viață a lui **Ioan Borcea**, entomolog, zoolog, cercetător științific, profesor universitar român, fondatorul oceanografiei românești și a Stațiunii de Cercetări Maritime de la Agigea (13 ian. 1879 – 30 iul. 1936).

75 de ani de la nașterea lui **Alexei Palii**, lingvist, doctor în filologie, conferențiar universitar (31 iul. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 238.*

125 de ani de la nașterea lui **George Fotino**, istoric, jurist, doctor în drept, cercetător științific și profesor universitar român, membru corespondent al Academiei Române (31 iul. 1896 – 28 iun. 1969).

190 de ani de la nașterea lui **Reinhold Begas**, sculptor și pedagog german, unul dintre reprezentanții de frunte ai sculpturii patetice de factură neobarocă, cultivată de era wilhelmiană (31 iul. 1831 – 3 aug. 1911).

**Alexandru
BERNARDAZZI**
1831-1907

Arhitect basarabean de origine italiană.

S-a născut la 2 iulie 1831, la Peatigorsk. A decedat la 26 august 1907, la Fastov, regiunea Kiev. A fost înhumat la Chișinău, conform dorinței sale testamentare. Descendent al unei dinastii de arhitecți, fiul lui Giuseppe Bernardazzi. Tatăl său și bunicul Giovanni, ambii au fost arhitecți, dobândindu-și faima în perioada înălțării Catedralei „Sf. Isaak” din Sankt Petersburg și a edificării orașului Piatigorsk. Anume ei i-au insuflat interesul pentru arhitectură și construcții.

A urmat studiile la Școala de Arhitectură din Sankt Petersburg (1843-1850).

După absolvirea școlii, se stabilește la Chișinău, unde a activat în cadrul Comisiei de arhitectură și drumuri din Basarabia, în calitate de ajutor de arhitect (1850-1856).

La numai 25 de ani devine arhitect principal al Chișinăului, unde a muncit timp de 28 de ani (1856-1878), rezolvând cele mai variate probleme de arhitectură și inginerie.

A construit și reconstruit două apeducte (s-a păstrat numai unul), a inițiat reconstrucția Grădinii Publice, a

turnat și a montat grilajul pentru Grădina Publică din mijloace proprii, a participat la construcția căii ferate de la Tighina până la Galați (România), a proiectat poduri peste Nistru etc. A proiectat și construit Conacul și Biserica lui Manuc Bei din Hânțești, Paraclisul din Ungheni etc.

La ședința Dumei Orășenești din 1 decembrie 1875, Alexandru Bernardazzi a fost ales cetățean de onoare al orașului Chișinău cu ocazia împlinirii a 25 de ani de activitate arhitecturală.

Din 1878 și până la sfârșitul vieții locuiește și activează în Odesa. A fost numit în postul de arhitect la Universitatea din Odesa (1878).

În perioada 1881-1893 este membru al secției din Odesa a Societății imperiale ruse, vicepreședinte al Sectorului de arhitectură al acestei secții (1890), inițiatorul și organizatorul școlilor de șefi de echipă în construcții din Chișinău și Odesa (1890), președinte adjunct al comisiei permanente pentru învățământ tehnic și profesional (1891), arhitect pe lângă Guvernământul Orășenesc din Odesa (1893).

A lăsat moștenire orașului Odesa circa 40 de edificii, printre care se evidențiază: clădirea Bursei Noi, actualmente Filarmonica; Hotelul „Bristol” etc.

Este autorul a peste cincizeci de clădiri și edificii pe teritoriul Basarabiei, printre care se numără conacuri elegante, catedrale, parcuri, case de locuit: clădirea Liceului de Fete „Principesa Natalia Dadiani”, actuala clădire a

Muzeului Național de Arte Plastice; elaborează proiectul clădirii Dumei, actualmente Primăria orașului Chișinău; fosta judecătorie districtuală, actualmente direcția Căii Ferate etc.

La Chișinău a construit trei biserici: Armeană-Nouă în stil armean; Greacă în stil bizantin, actualmente Biserica „Sfântul Pantelimon”; Capela Liceului de Fete, actualmente Biserica Sf. Teodora de la Sihla. Ultima construcție realizată în Basarabia în timpul vieții sale a fost complexul Spitalului din Costiujeni.

Amprenta talentului său a fost înveșnicită în monumente de arhitectură din Ucraina, Moldova și Caucazul de Nord.

Mențiuni: Ordinul „Sfântului Stanislav” (1868 și 1872), Ordinul „Sfânta Ana” (1870). La Chișinău, în legătură cu inaugurarea apeductului, este emisă o Medalie comemorativă „Alexandru Bernardazzi” (1892); din 1981 una din străzile Chișinăului (fosta Kuznecinaia) poartă numele lui Alexandru Bernardazzi. Pe fațada casei unde a locuit (str. Sfatul Țării colț cu București, cu numărul 23) și pe cea a Capelei Liceului de Fete (azi Biserica „Sf. Teodora de la Sihla”) au fost instalate plăci comemorative. La Odesa, în clădirea Bursei Noi, a fost instalat un bust de bronz (1900); Societatea Inginerilor Civili din Sankt Petersburg a emis o Medalie de aur „Al. Bernardazzi” (1900).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 149-150; „Calendar Național 2007”. – Chișinău, 2006. – P. 257.

Bibliografie selectivă:

Bernardazzi, Alexandru. Biserica „Sf. Pantelimon”: Chișinău 1891 = Saint Pantelimon Church : Chișinău 1891 / Alexandru Bernardazzi // Patrimoniul cultural al Republicii Moldova = The Cultural Heritage of the Republic of Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 179.

Bernardazzi, Alexandru. Biserica „Sfântul Pantelimon”. Cătorie a fraților Sinadino / arhitect : Alexandru Bernardazzi // Rugă pentru neam : Artă moldovenească din secolele XIV-XX = A Prayer for my people : Moldavian Art 14th-20th centuries. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 146-147.

Bernardazzi, Alexandru. Capela Gimnaziului de Fete : Chișinău 1895 / Arhitect Alexandru Bernardazzi // Rugă pentru neam : Artă moldovenească din secolele XIV-XX = A Prayer for my people : Moldavian Art 14th-20th centuries. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 156.

Bâzgu, Eugen. Alexandru Bernardazzi, noi și apa cea de toate zilele Eugen Bâzgu // Arhitectura tradițională - memorie identitară. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 454-460 : il.

Bernardazzi, Alexandru // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 70-71.

Bernardazzi, Alexandru // Dicționar enciclopedic ilustrat junior: Nume proprii. – Chișinău : Cartier, 2004. – P. 168.

Ceastina, Alla. Alexandru Bernardazzi / Alla Ceastina // Arta. – 2007. – P. 122-123.

Codreanca, Lidia. O biserică, după proiectul lui Bernardazzi, a renăscut din negura uitării...: [biserica „Sf. Muceniță Parascheva – Sf. Vinere”, reconstruită recent] / Lidia Codreanca // Moldova. – 2014. – Nr 9/10. – P. 74-76.

Colesnic, Iurie. Alexandru Bernardazzi: [arhitect rus de origine armeano-italiană, arhitect principal al Chișinăului] / Iurie Colesnic // Moldova. – 2007. – Nr 7/8. – P. 36-39.

Colesnic, Iurie. Arhitectul care a testamentat înmormântarea la Chișinău [Alexandru

Bernardazzi] / Iurie Colesnic // Chișinăul din amintire. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 34-39.

Florea, Vasile. Bernardazzi, Alexandru / Vasile Florea, Gheorghe Székely // Florea, Vasile. Mică enciclopedie de artă universală / Vasile Florea, Gheorghe Székely. – Chișinău : Litera, 2005. – P. 55.

Grebincea, Elena. Castel de apă răcoritoare: [turnul înălțat în anii 1862-1892, după proiectul arhitectului Alexandru Bernardazzi] / Elena Grebincea // Tineretul Moldovei. – 2002. – 19 dec. – P. 6.

Mihailo, Larisa. Splendoarea clădirilor vechi - patrimoniul nostru național: despre clădirile edificate după proiectele arhitectului Alexandru Bernardazzi / Larisa Mihailo // Capitala. – 2006. – 22 mar. – P. 1, 6.

Strada Alessandro Bernardazzi // Centrul istoric al Chișinăului la începutul secolului al XXI-lea. – Chișinău : [S. n.], 2009. – P. 121-130.

Șevcenco, Ruslan. Creațiile chișinăuene ale arhitectului Alexandru Bernardazzi / Ruslan Șevcenco // Moldova turistică. – 2007. – Nr 3. – P. 32-43.

N.-M. Ș.

Gheorghe COLȚUN
1951

Lingvist, poet, ziarist, doctor habilitat în filologie, profesor universitar.

S-a născut la 2 iulie 1951, la Vălcineț, Ungheni.

A absolvit Școala Medie din Vălcineț (1968); Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova,

Specializarea limba și literatura română (1975). Între anii 1979-1983 și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Universității de Stat din Moldova la Catedra de limba română.

În 1985 a susținut teza de doctor în științe filologice cu tema: „Expresii frazeologice verbale cu funcția sintactică de predicat”.

Studii postdoctorale (1992-1993) – la Universitatea de Stat din Moldova, Catedra de limba română, lingvistică generală și romanică. În 2002 a susținut teza de doctor habilitat în filologie cu tema „Particularități lexico-gramaticale și semantico-stilistice ale frazeologismelor în limba română”.

A făcut cursuri de specializare la mai multe universități din țară și din România: Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Litere; Universitatea de Vest din Timișoara, Facultatea de Filologie; Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Facultatea de Filologie; documentare științifică la Biblioteca Științifică a Academiei de Științe a României.

Și-a început activitatea profesională în calitate de lector, apoi lector superior la Universitatea de Stat din Moldova (1976-1986); Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Pedagogiei, șef de laborator (1986-1988); Universitatea de Stat din Moldova, conferențiar universitar (1989 - 2016), șef Catedră limba română aplicată (1998-2001). Din 2016 activează în calitate de profesor la Departamentul lingvistică română și știință literară, Universita-

tea de Stat din Moldova.

Cursuri elaborate și ținute: Sintaxa limbii române: curs teoretic și practic; Lexicologia limbii române: curs teoretic și practic.

Curs opțional: Frazologia limbii române. Cursuri speciale: Frazologisme de origine biblică; Motive biblice în poezia românească; Probleme dificile de analiză gramaticală.

Autor a peste 200 de lucrări, ce se referă la domeniul filologiei românești: monografii, materiale didactice, dicționare: „Sintaxa limbii române”, „Frazologia limbii române”, „Particularități lexicogramaticale și semantico-stilistice ale frazeologismelor în limba română”, „Expresii frazeologice verbale cu funcția sintactică de predicat”, „Părțile secundare ale propoziției”, „Enigme ale frazeologiei”, „Părțile de propoziție și extensiunile lor în limba română”, „Conceptul de raport/relație sintactic(ă) și tipologia raporturilor sintactice în limba română”, „Atributul circumstanțial: o varietate a subordonării duble la nivelul propoziției”, „Studiu comparativ al sinonimelor frazeologice adverbiale”, „Frazologisme cuprinzând termeni ai portului românesc” etc.

A debutat în poezie cu volumul de versuri „Dansuri de adio”, urmat de „Anotimpul înmuguririi cuvintelor”. „La fereastra timpului”, „La mănăstirea dragostei”, „Chirieci cântând jocul miresei”, „Lacrimi de agheasmă”, „Șezătoare de țesut vise”, „Vultur pe culme”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 206-207.

Bibliografie selectivă:

Colțun, Gheorghe. Anotimpul înmuguririi cuvintelor : Opera poetică / Gheorghe Colțun. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 476 p.

Colțun, Gheorghe. Chirieci cântând jocul miresei / Gheorghe Colțun. – Chișinău : CEP USM, 2019. – 45 p.

Colțun, Gheorghe. Insistența chemării : [111 haiku-uri] / Gheorghe Colțun. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 40 p.

Colțun, Gheorghe. Lacrimi de agheasmă / Gheorghe Colțun. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 58 p.

Colțun, Gheorghe. La fereastra timpului / Gheorghe Colțun. – Chișinău : Moldpres, 2008. – 114 p.

Colțun, Gheorghe. La mănăstirea dragostei / Gheorghe Colțun. – Chișinău : Moldpres, 2008. – 164 p.

Colțun, Gheorghe. O stea în rugăciuni: 111 haiku-uri pentru draga nepoțică Ananda / Gheorghe Colțun. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 39 p.

Colțun, Gheorghe. Pe ascuțiș de suflut / Gheorghe Colțun. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 66 p.

Colțun, Gheorghe. Sintaxa limbii române : Suport de curs / Gheorghe Colțun. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 353 p.

Colțun, Gheorghe. Șezătoare de țesut vise : 153 de haiku-uri pentru soția Tatiana / Gheorghe Colțun. – Chișinău : CEP USM, 2019. – 53 p.

Colțun, Gheorghe. Vultur pe culme : 111 haiku-uri pentru iubitul nepot Tudor Constantin (Tucu) / Gheorghe Colțun. – Chișinău : CEP USM, 2019. – 39 p.

Colțun, Gheorghe. Atributul circumstanțial : o varietate a subordonării duble la nivelul propoziției / Gheorghe Colțun, Marcela Burnete // Educația lingvistică și literară în contextul dezvoltării valorilor general-umane. – Chișinău : Universitatea de Stat din Tiraspol, 2017. – P. 61-75.

Colțun, Gheorghe. Concep-

tu de raport/relație sintactic(ă) și tipologia raporturilor sintactice în limba română / Gheorghe Colțun, Marcela Burnete // Studia Universitatis. Seria: Științe umaniste. – 2016. – Nr 10 (100). – P. 8-11.

Colțun, Gheorghe. Elemente de natură biblică în „Infinitul de aur” de Leonida Lari / Gheorghe Colțun // Filologia modernă : realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie, 2015. – P. 172-179.

Colțun, Gheorghe. Frazologisme biblice în lirica poezilor Grigore Vieru și Arcadie Suceveanu / Gheorghe Colțun, Monica Spirescu // Buletin de lingvistică. – 2010. – Nr 11. – P. 43-46.

Colțun, Gheorghe. Frazologisme cuprinzând termeni ai portului românesc (II) / Gheorghe Colțun // Florile dalbe. – 2016. – 3 noiembrie. – P. 3.

Colțun, Gheorghe. Motivul biblic „corabia lui Noe” în poeziile unor scriitori români / Gheorghe Colțun // Limba română actuală : Normă și diversitate stilistică. – Chișinău : CEP USM, 2018. – P. 136-143.

Colțun, Gheorghe. Opinii privind clasificarea complementelor circumstanțiale de mod și a propozițiilor subordonate circumstanțiale de mod / Gheorghe Colțun // Cercetări actuale de lingvistică română în memoria Ion Dumeniuc – 80 de ani de la naștere : Materialele conferinței cu participare internațională : 12 mai 2016. – Chișinău : CEP USM, 2016. – P. 38-42.

Colțun, Gheorghe. Studiu comparativ al sinonimelor frazeologice adverbiale / Gheorghe Colțun, Ana-Maria Birtalan // Akademos. – 2014. – Nr 2 (33). – P. 125-128.

Excurs sintetic asupra cercetărilor științifice în proiectul „Fundamentele teoretice și metodologice ale educației lingvistice și literare a elevilor” : 2006-2010 / Gheorghe Colțun, Nelu Vicol, Tatiana Callo [et al.]

// Univers pedagogic. – 2011. – Nr 1. – P. 51-57.

Gheorghe Colțun // Iubire de metaforă : De la Petru Zadnipro la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova : În 2 vol. Vol. 2. – Chișinău : USM, 2001. – P. 310-314.

Țopa, Efimia. Colțun, Gheorghe / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 163-164.

Țurcanu, Nicanor. Vocație și rigoare academică : [creația lui Gheorghe Colțun] / Nicanor Țurcanu // Literatura și arta. – 2011. – 30 iun. – P. 5.

N.-M. Ș.

Anatol EREMIA
1931

Lingvist, specialist în onomastică, doctor habilitat în filologie, cercetător științific.

S-a născut la 3 iulie 1931, la Cahul.

În 1952 a absolvit Școala Medie Nr. 2 din orașul natal, Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1957). Între anii 1957-1961 și-a făcut studiile de doctorat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, unde susține teza cu tema „Cercetări în domeniul toponimiei contemporane românești” (1967), fiind în Basarabia un pionier în acest domeniu de

cercetare.

Susține teza de doctor habilitat în filologie în cadrul Institutului de Lingvistică al Academiei de Științe a Moldovei, cu tema „Toponimia Republicii Moldova: studiu etimologic, lexical-semantic și derivațional. Principii de reglementare” (2004).

Din 1968 este angajat al Institutului de Limbă și Literatură (actualmente Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei), deținând funcțiile: laborant, cercetător științific inferior, cercetător științific superior (1970-1980), director adjunct al Institutului (1980-1991), coordonator de Direcție științifică toponimie (1991-2011).

A debutat cu articole științifice încă din anii de studenție. A desfășurat o vastă activitate de cercetare științifică și de aplicare în practică a rezultatelor obținute.

A publicat studii și articole vizând toponimia Republicii Moldova în mai multe reviste și culegeri de specialitate din România, Rusia, Ucraina, Bulgaria, Germania, Elveția, Franța, SUA, Australia.

A demonstrat cu argumente din domeniul onomasticii, unitatea de limbă, unitatea etnică a basarabenilor cu românii de pretutindeni. A pledat insistent contra falsurilor etnolingvistice.

„Toponimistul Anatol Eremia a pus bazele și continuă să dezvolte o știință mai puțin cunoscută, dar atât de necesară pentru istoria și cultura noastră națională...” (N. Corlăteanu).

Este autor a peste 450 de lucrări științifice: monografii, dicționare, îndreptare,

broșuri, ghiduri informativ-documentare și normative: „Fișierul toponimic general”; „Cartoteca terminologiei etopice”; „Cazierul numelor de familie”; „Tezaurul toponimic românesc: Moldova”; „Tainele numelor geografice”; „Nume de persoane. Dicționar antroponimic” (în colab.); „Dicționar geografic”; „Dicționar de nume geografice”; „Dicționar explicativ și etimologic de termeni geografici”; „Cahulul în timp și spațiu”; „Atlas hidronimic: Republica Moldova”; „Dicționar geografic universal”; „Localitățile Republicii Moldova. Ghid informativ-documentar” (în colab.); „Destinul cuvintelor: Breviar onomasiologic”; „Județul Cahul: Dicționar enciclopedic”; „Leova: Localități. Oameni. Tradiții”; „Studii de sociolingvistică și onomastică” etc.

În studiile sale a abordat diverse domenii ale lingvisticii: lexicologia, istoria limbii, dialectologia, etimologia, cultivarea limbii etc., predilecție având totuși pentru onomastică, în special pentru toponimie (știința numelor de locuri și localități), cercetând multiplele și diversele ei aspecte. Coordonator de proiecte științifice.

Pe parcursul anilor, a susținut în presa periodică: „Țara”, „Natura”, „Flux”, „Viața satului” etc. rubrici permanente: „Restabilirea onomasticii naționale”; „Onomastica și normele limbii”; „Toponimie și istorie”. A avut și cicluri de emisiuni radiofonice și televizate: „Grai matern”; „În lumea cuvintelor”; „Orașele și satele noastre”; „Străzile Chișinăului” etc.

Participant cu rapoarte și comunicări la lucrările mai multor congrese și simpozioane naționale și internaționale.

Activează în diferite consilii, comisii, societăți. Este membru al Grupului de experți ONU pentru standardizarea numelor geografice, membru al Comisiei guvernamentale pentru reglementarea și ocrotirea onomasticii naționale, copreședinte al Societății Române de Onomastică.

Om emerit în știință din Republica Moldova. Este decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 151-154; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 219-221; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 208-209.

Bibliografie selectivă:

Eremia, Anatol. Atlas hidronimic : Republica Moldova / Anatol Eremia, Lilia Stegărescu. – Chișinău-Iași : Tehnica-Info, 2018. – 186 p. : h., tab., fotogr.

Eremia, Anatol. Destinul cuvintelor : Breviar onomasiologic / Anatol Eremia. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 315 p. : il., fotogr.

Eremia, Anatol. Județul Cahul: Dicționar enciclopedic / Anatol Eremia ; editor : Vidrașcu și fiii. – Chișinău : Litera, 2016. – 432 p. : il.

Eremia, Anatol. Leova: Localități. Oameni. Tradiții / Anatol Eremia. – Chișinău : Tehnica-Info, 2018. – 313 p. : fot., h.

Eremia, Anatol. Studii de sociolingvistică și onomastică: Ediție jubiliară / Anatol Eremia. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 284 p. : fotogr.

Eremia, Anatol. Arealul toponimic Cantemir. Microto-

ponimia localităților rurale / Anatol Eremia // Buletin de lingvistică. – 2015. – Nr 15/16. – P. 72-84.

Eremia, Anatol. Considerații privind toponimia istorică a Basarabiei / Anatol Eremia // Buletin de lingvistică. – 2017. – Nr 18. – P. 84-93.

Eremia, Anatol. Considerații teoretice privind motivația lingvistică / Anatol Eremia // Akademos. – 2015. – Nr 4. – P. 137-142.

Eremia, Anatol. Ctitor al filologiei românești. Academicianul Nicolae Corlăteanu la 100 de ani de la naștere / Anatol Eremia // Akademos. – 2015. – Nr 2 (37). – P. 161-163.

Eremia, Anatol. Cuvinte împrumutate / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2016. – Nr 12. – P. 6-7.

Eremia, Anatol. Cuvinte moștenite / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2016. – Nr 10. – P. 7.

Eremia, Anatol. Fauna carpatină în onomastica și tradițiile populare românești / Anatol Eremia // Limba română. – 2015. – Nr 1/2. – P. 268-276.

Eremia, Anatol. Motivația termenilor calendaristici / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2016. – Nr 3. – P. 13-16 ; Nr 4. – P. 1-2.

Eremia, Anatol. Noi și numele noastre / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2019. – Nr 5. – P. 8-9.

Eremia, Anatol. Originea și semnificația termenilor calendaristici / Anatol Eremia // Buletin de lingvistică. – 2016. – Nr 17. – P. 15-23.

Eremia, Anatol. Regionalisme / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2019. – Nr 10. – P. 11-12.

Eremia, Anatol. Sate cu vechime de veacuri / Anatol Eremia // Natura. – 2015. – Nr 9. – P. 7.

Eremia, Anatol. Savantul care a marcat o epocă în filologia românească : [Nicolae Corlăteanu, 100 de ani de la naștere] / Anatol Eremia // Limba română. – 2015. – Nr 3/4. – P. 251-161.

Eremia, Anatol. Sărbătorile calendaristice de iarnă / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2019. – Nr 2. – P. 5-7.

Eremia, Anatol. Termeni sportivi / Anatol Eremia // Realități culturale. – 2019. – Nr 9. – P. 22-23.

Eremia, Anatol. Toponime sociale / Anatol Eremia // Natura. – 2016. – Nr 8. – P. 6.

Ladaniuc, Victor. Anatol Eremia / Victor Ladaniuc, Alexandru Manoil // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2 : Bi-Buz. – Chișinău : Draghiștea, 2000. – P. 478.

Manoil, Alexandru. Eremia, Anatol / Alexandru Manoil // Manoil, Alexandru. 88 & 333 copământeni. – Cahul : Labirint, 2016. – P. 554.

Răileanu, Viorica. Protectorul toponimiei naționale. Doctorul habilitat în filologie Anatol Eremia la 85 de ani / Viorica Răileanu // Akademos. – 2016. – Nr 2. – P. 182-184.

Țărălungă, Ecaterina. Eremia, Anatol / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 296.

Țopa, Tudor. Nașul plaiului toponimic : Anatol Eremia / Tudor Țopa // Țopa, Tudor. Voievozii inspirației : (Eseuri, portrete literare, povestiri documentare). – Chișinău : Draghiștea, 2007. – P. 199-206.

N.-M. Ș.

Iacob BURGHIU
1941-2003

Poet, prozator, regizor și scenarist.

S-a născut la 3 iulie 1941, la Zăicani, Râșcani. A decedat la 28 iunie 2003, la Chișinău.

Face un an de studii la Facultatea de Fizică și Matematică a Institutului „Aleco Russo” din Bălți (1957). Abandonează facultatea de dragul actoriei. Și-a continuat studiile la Facultatea de Regie a Institutului Unional de Cinematografie din Moscova (ВГИК) (1964-1968), studioul lui Igor Talankin.

Renunță la cariera de profesor și se dedică scenei. Astfel, devine actor la Teatrul Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți (1958-1960) și la Teatrul „Luceafărul” din Chișinău (1960-1964).

După absolvirea Institutului de Cinematografie, a activat în calitate de regizor la Studioul „Moldova-film” (1968-1987). A fost regizor al Comitetului de Radio și Televiziune de pe lângă Sovietul Miniștrilor din RSSM.

În cinematografie a debutat cu scurtmetrajul „Colinda”, realizat în 1968. Din păcate, filmul nu a fost pe placul autorităților comuniste, fiind interzis. Abia în anii restrucurării, după 1985, a fost posibil ca spectatorii să vizioneze

acest film. Au urmat filmele artistice: „Povârnișul”; „Casă pentru Serafim”; „Nu crede țipătului păsării de noapte”, rolul principal fiind jucat de actorul și regizorul Vasile Brescanu; „Fii fericită, Iulia!” etc. Este autorul mai multor documentare, printre care amintim: „Balada lemnului”; „Paralela 47”; „Patria nu-i va uita”; „Mama”; „Surorile”, consacrat interpretelor surori Tamara Ciobanu și Valentina Savițcaia. Un documentar din 4 acte i-a fost consacrat prozatorului, scenaristului și regizorului Vlad Ioviță, scenariul Mihai Poiată, Iacob Burghiu.

În paralel cu activitatea cinematografică, se remarcă și ca un talentat prozator. Debutază în 1966 cu volumul „Soarele în cărți”, după care urmează un șir de cărți de proză și poezie: „Soră lume”, „Spre o mioară”, „Rup spice duminică”, „Soare în cărjă”, „Vânturi solare (de luni până duminică)”, „Cifre romane (pe lespezi de calvar)” etc. Este autor a două piese de teatru: „Alexandru Lăpușneanu” și „Cutremurul”.

Consultant al Secției dramaturgie și vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor. A ocupat diverse funcții la Ministerul Culturii, inclusiv și viceministru, consilier la Președinția Republicii Moldova în problemele culturii și cultelor.

Membriu al Uniunii Scriitorilor din 1967 și al Uniunii Cineaștilor din 1975.

A fost distins cu Medalia „Mihai Eminescu” și titlul de maestru în artă.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 154-155;

„Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 131; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 209-210.

Bibliografie selectivă:

Colesnic, Iurie. Un om cucerit de două pasiuni : [Iacob Burghiu, prozator și regizor de film] / Iurie Colesnic // Magazin bibliologic. – 2013. – Nr 1/4. – P. 197-198.

Iacob Burghiu : [scenarist, regizor de film și prozator] // Realități culturale. – 2014. – Nr 7. – P. 3.

Proca, Pavel. Colinda soarelui în cărjă : [regizorul de film Iacob Burghiu] / Pavel Proca // Moldova. – 2011. – Iul.-Aug. – P. 76-79.

Rîpeanu, Bujor T. Burghiu, Iacob / Bujor T. Rîpeanu // Rîpeanu, Bujor T. Cinematografiștii: 2345 cineaști, actori, critici și istorici de film și alte persoane și personalități care au avut de-a face cu cinematograful din România sau care sunt originare de pe aceste meleaguri. – București : Meronia, 2013. – P. 89.

Țarălungă, Ecaterina. Burghiu, Iacob / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 133.

Țopa, Efmia. Burghiu, Iacob / Efmia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 82-83.

N.-M. Ș.

Elena GARȘTEA
1961

Grafician, pictor și pedagog.

S-a născut la 5 iulie 1961, la Chișinău.

A urmat studiile la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” din Chișinău (1977-1981) (actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”), Institutul de Pictură, Sculptură și Arhitectură „Ilia Repin” (1981-1987) din Sankt Petersburg.

Și-a început activitatea profesională în calitate de lector la Institutul de Arte „Gavril Musicescu” (1987-1990), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. A deținut funcția de șef al atelierului de litografie al Fondului Plastic. A activat în calitate de pictor-designer la firma IUNAS, CTSPAB (1992-1995), lector superior la Institutul de Arte (din 1995).

A executat lucrările: cicluri de monoprint „Arhaic”, „Dacia”; litografii „Doina”, „Africa”, „Europa”, „Animal”, după nuvela „Carmen” și „Apolinaire”, „Reflectare”, „Vis matinal”, „Visuri de vară”, „Frații noștri mai mici”, „Plecare”, „Untitled”, „Oglindire”, „Arta și timpul”, „Apostolul Matei”; autolitografie „Ex libris Eu-

ropa”, „Ex libris Zamșa” etc.

A expus lucrări la expoziții personale republicane (1987-1996). Participantă la expozițiile internaționale și concursuri de arte din Polonia (din 1987), Bacău (1992-1996), Kalinigrad (1990, 1992), Krakovia (1995), Cehia, Ucraina, Franța (1996), Belgia, Argentina, Germania (1997) etc.

A participat la Expoziția Internațională a Femeilor artiste plastice. Expoziție de proiect în New York City, Manhattan și în alte orașe mari din SUA (2000-2006).

Unele lucrări ale pictoriței au fost achiziționate în colecții particulare și de stat.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (din 1993); membru al Uniunii Internaționale a Artiștilor Plastici și al Asociației Internaționale „Artiști europeni”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 210.

Bibliografie selectivă:

Catalogul Organizațiilor Neguvernamentale din Republica Moldova, 2002 = The Catalogue of non-governmental Organizations in the Republic of Moldova, 2002 / coperta : Elena Garștea. – Chișinău : Arc, 2003. – 536 p.

Filip, Iulian. Au vrut melcii să se bată / Iulian Filip ; il. de Elena Garștea. – Chișinău : Prut Internațional, 2002. – 16 p. : il. – (Poezii de seama voastră).

Garștea, Elena. Ex-libris / Elena Garștea // Creatori de ex-libris basarabeni. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 47-55.

Garștea, Elena. Look the back : Pictură / Elena Garștea // Saloanele Moldovei 2007: Bacău - Chișinău. – Bacău : [S. n.], 2007. – P. 7.

Colesnic, Iurie. Garștea, Elena / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de arte plastice „Al. Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 104-105.

Malanețchi, Vasile. Demitizarea lui Zeus : Motive arhaice și simboluri moderne în Ex librisurile Elenei Garștea / Vasile Malanețchi // Atelier : Arte plastice. Arhitectură. Design. – 2000. – Nr 1-2. – P. 48-49.

N.-M. Ș.

Amos CEBAN
1931-1989

Fizician, energetician, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar.

S-a născut la 6 iulie 1931, la Racoveț, Soroca. A decedat în 1989, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Chișinău (1951-1956). A făcut doctorantura la Catedra de fizică teoretică a Universității de Stat din Chișinău (1959).

Între anii 1959 și 1960 a fost asistent, apoi lector superior (1961-1964) al Catedrei de fizică teoretică a Universității de Stat din Moldova.

În 1963 a susținut teza de doctor în științe fizico-matematice.

A deținut funcția de șef al Sectorului de fizică a corpului solid, ulterior a fost numit șef de Laborator al Filialei Moldovenești a Institutului Unional de Cercetări în do-

meniuul protecției și construcției surselor de energie. Concomitent a predat cursul special Metode de transformare directă a energiei la Facultatea de Electrofizică a Institutului Politehnic din Chișinău, actualmente Universitatea Tehnică a Moldovei. A fost șef al Catedrei de fizică a Institutului Agricol „M. V. Frunze” (1983-1989), actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova.

A efectuat numeroase cercetări științifice în domeniul problemelor fizico-tehnice ale generării autonome și transformării diferitor tipuri de energie. Sub conducerea și cu participarea sa au fost efectuate cercetări aplicative în domeniul metodelor foto și termoelectrice de transformare a energiei.

În baza rezultatelor cercetărilor au fost elaborate diverse aparate, traductoare fotomagnetice, elemente fotovoltaiice, dispozitive termoelectrice cu diverse destinații, inclusiv și agricolă.

Autor și coautor a peste 200 de lucrări științifice și 12 brevete de invenție.

A fost președinte al Consiliului științific al Filialei Moldovenești a Institutului Unional de Cercetări în domeniul protecției și construcției surselor de energie.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 132.

Turiță, Sava. Ceban, Amos / Sava Turiță // Turiță, Sava. Profesorii universitari ai Universității Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008 : Dicț. ist.-biogr. – Chișinău : Centrul Editorial al UASM, 2008. – P. 30.

N.-M. Ș.

Pavel MOVILEANU
1941

Economist, doctor habilitat în științe economice, cercetător științific, profesor universitar.

S-a născut la 11 iulie 1941, Bahmut, Călărași.

După absolvirea școlii de șapte ani din satul natal urmează studiile la școala de meserii pe lângă Combinatul de producere a materialelor de construcție a Trustului „Кишиневстрой”. Între anii 1967 și 1973 și-a făcut studiile la Facultatea de Energetică a Institutului Politehnic din Chișinău, actualmente Universitatea Tehnică a Moldovei. A absolvit Institutul de Patente, obținând calificarea de economist. În 1989 susține teza de doctor în științe economice, iar în 2000 pe cea de doctor habilitat în economie. În anul 2002 i se conferă titlul didactico-științific de profesor universitar.

Până în anul 1960 a activat la Combinatul de producere a materialelor de construcție a Trustului „Кишиневстрой”. Continuă activitatea la Uzina „Signal” din Chișinău, parcurge calea de la muncitor până la inginer-șef. În 1978 a fost transferat la Comitetul de Stat pentru muncă și problemele sociale, în funcția de economist-șef, unde

activează până în anul 1991. Paralel cu activitatea de bază, desfășoară activitate didactică la Institutul Național pentru perfecționarea cadrelor al Republicii Moldova.

Organizează Centrul de instruire și experiență a CAI al Republicii Moldova (1991), fiind numit director general al acestui centru.

Între anii 1980 și 1989 efectuează cercetări și în Laboratorul central de cercetări științifice în domeniul economiei muncii al Institutului Economiei Muncii din Rusia. Activitatea didactico-științifică în cadrul Universității Agrare de Stat din Moldova o începe în 1992, la Catedra de organizare și planificare a producției agricole a Facultății de Economie; prodecan al Facultății de Economie (1994; 1996-2000); șef al Catedrei de organizare și planificare (1995-1996); șef al Catedrei de economie politică (1997-2006). Începând cu anul 2006, deține funcția de șef al Catedrei de științe socio-umane.

A participat la elaborarea standardelor profesionale și curriculumurilor la disciplinele specialităților economice.

A fost conducătorul a cinci teze de doctor în științe economice.

Rezultatele cercetărilor sale au fost publicate în 116 lucrări științifice, inclusiv un manual și patru monografii: „Estimarea economică a utilizării resurselor umane în sectorul agroalimentar”, „Principalele curente de politici agricole europene”, „Perfecționarea politicii sociale - imperativul timpului”, „Eficiența economică a utilizării

potențialului uman în sectorul agroalimentar al Republicii Moldova”, „Teoria economică și doctrine economice”, „Factorul uman în contextul noilor relații economice și sociale în Republica Moldova”, „Paradigmele științelor economice” etc.

Academician al Academiei Internaționale a Școlii Superioare (din 2004).

A fost menționat cu Diploma pentru merite deosebite în activitatea Universității Agrare de Stat din Moldova și Diploma prezidiului Academiei de Științe a Moldovei, pentru monografia „Perfecționarea politicii sociale – imperativul timpului”.

Bibliografie selectivă:

Epistemologia economică: Teoria științei economice / coord.: Pavel Movileanu; Universitatea Agrară de Stat din Moldova. – Chișinău: Print-Caro, 2012. – 371 p.

Movileanu, Pavel. Eficiența economică a utilizării potențialului uman în sectorul agroalimentar al Republicii Moldova: Teză de doctor / Pavel Movileanu. – Chișinău: [S. n.], 2000. – 285 p.

Movileanu, Pavel. Estimarea economică a utilizării resurselor umane în sectorul agroalimentar / Pavel Movileanu. – Chișinău: Reclama, 1999. – 328 p.: fig.

Movileanu, Pavel. Etica profesională și deontologia agriculturii: Manual pentru instituțiile de învățământ superior / Pavel Movileanu, Valeriu Capcelea, Igor Cojocaru. – Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2012. – 314 p.: portr.

Movileanu, Pavel. Factorul uman în contextul noilor relații economice și sociale în Republica Moldova / Pavel Movileanu, Sergiu Vlas; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău: Print-Caro, 2011. – 200 p.

Movileanu, Pavel. Filosofie socială: Manual pentru instituțiile de învățământ superior cu profil economic, tehnic și tehnologic / Pavel Movileanu, Valeriu Capcelea, Mihai Braga. – Chișinău: [S. n.], 2019. – 266 p.: fig., tab.

Movileanu, Pavel. Paradigmele științelor economice / Pavel Movileanu. – Chișinău: INCE, 2018. – 276 p.: fig., tab.

Movileanu, Pavel. Perfecționarea politicii sociale – imperativul timpului / Pavel Movileanu, Andrei Timuș. – Chișinău: [S. n.], 2001. – 386 p.

Movileanu, Pavel. Principalele curente de politici agricole europene / Pavel Movileanu, Gabriel Popescu, Dragoș Cimpoeș. – Chișinău: ULIM, 2000. – 433 p.

Movileanu, Pavel. Tehnici: Paradigme de comunicare științifică: Manual pentru ciclul 2: Masterat / Pavel Movileanu, Petru Remleanski. – Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2009. – 193 p.

Movileanu, Pavel. Teoria economică și doctrine economice / Pavel Movileanu; coord.: Petru Tomița, Elena Timofti [et al.]; Universitatea Agrară de Stat din Moldova. – Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2011. – 401 p.

Psihologia comunicării / Pavel Movileanu, Arina Antoci, Angela Beșliu [et al.]; coord.: Pavel Movileanu. – Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2009. – 184 p.

Movileanu, Pavel. Aspecte economice de prevenire a traficului de ființe umane / Pavel Movileanu // Probleme de prevenire și combatere a delicvenței juvenile, traficului de ființe umane și migrațiunii ilegale. – Chișinău: [S. n.], 2004. – P. 389-390.

Movileanu, Pavel. Esența eticii ecologice și însemnătatea ei pentru dezvoltarea comunităților rurale / Pavel Movileanu // Lucrări științifice: Vol. 31: Economie. – Chișinău: [S. n.], 2012. – P. 522-529.

Movileanu, Pavel. Influența progresului tehnico-științific asupra formării economiei de piață / Pavel Movileanu, Vitalie Bâtcă // Științele socio-umanistice și progresul tehnico-științific. – 2011. – P. 32-37.

Movileanu, Pavel. Metodologia cercetării științifice și rolul ei în dezvoltarea și perfecționarea cadrelor din comunitățile rurale / Pavel Movileanu, Liliana Condrățchi // Lucrări științifice: Vol. 31: Economie. – Chișinău: [S. n.], 2012. – P. 735-748.

Turiță, Sava. Movileanu, Pavel / Sava Turiță // Turiță, Sava. Profesorii universitari ai Universității Agrare de Stat din Moldova: 1933-2008: Dicț. Ist.-biogr. – Chișinău: Centrul Editorial al UASM, 2008. – P. 114-115.

N.-M. Ș.

Elena ȚAU
1946

Critic și istoric literar, pedagog, doctor în filologie, conferențiar universitar.

S-a născut la 12 iulie 1946, la Cuhureștii de Sus, Florești.

Urmează studiile la Universitatea de Stat din Moldova (1964-1969); doctorantura la aceeași instituție (1969-1972). Din 1972 până în prezent activează la Catedra de literatură română și teorie literară a Universității de Stat din Moldova. Conferențiar universitar (din 1985).

A susținut teza de doctor

(1974) cu tema „Aspecte ale convenționalului artistic în proza scurtă moldovenească contemporană”, pe care o publică în 1980.

Primele publicații îi apar în anii 1969-1972, la început în culegeri colective, apoi în revistele „Limba și literatura moldovenească”, „Nistru”, „Revista de lingvistică și știință literară” etc.

Este autoare a peste 90 de studii și articole, în care analizează operele unui șir de scriitori contemporani: Grigore Vieru, Ion Druță, Anatol Codru, Ion Vatamanu, Pavel Boțu, George Meniuc, Ion Constantin Ciobanu etc.

Demonstrează interdependența categoriilor estetice ca simbolul, alegoria, metafora etc. Un loc important în creația criticului revine analizei literare a operelor prevăzute de programele școlare: Mihai Eminescu, Vasile Alecsandri, Andrei Lupan, Grigore Vieru etc.

Se ocupă de analiza textului literar, editând culegerea „Analize literar-stilistice”.

Preocupări și de poetică, versificație și naratologie. Publică și alte lucrări: „Modelări compoziționale în lirica actuală: valențe și expresie”, „Compoziția operei literare”, „Slove de foc și slove făurite: Antologie de poezie românească interbelică” (în colab.), „Genul epic. Naratorul și narațiunea”, „Limbajul operei literare”, „Exerciții de identitate: Culegere de studii și articole”, „Literatura română interbelică”, „Perspectiva narativă și medierea: considerări și reconsiderări teoretice”, „Programe analitice: Ciclu literar-teoretic” (în colab.), „Compoziția și limbajul literar”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 217-218.

Bibliografie selectivă:

Țau, Elena. Exerciții de identitate: Culegere de studii și articole / Elena Țau. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 222 p.

Rec.: Răileanu, Vitalie. Profunzimea exercițiilor de identitate literară / Vitalie Răileanu // Literatura și arta. – 2016. – 7 apr. – P. 5.

Țau, Elena. Literatura română interbelică : curs : Bibliografie selectivă / Elena Țau ; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 111 p.

Țau, Elena. Autenticitatea și resursele ei în romanul „Patul lui Procust” de Camil Petrescu / Elena Țau // Limba română. – 2018. – Nr 7/8. – P. 241-248.

Țau, Elena. Creator de ritmuri originale: [creația lui Grigore Vieru] / Elena Țau // Universitatea de Stat din Moldova. – 2015. – 24 febr. – P. 4.

Țau, Elena. Discurs și substanță lirică în baladă / Elena Țau // Cercetări actuale de lingvistică română: în memoriam Ion Dumeniuc – 80 de ani de la naștere: Materialele conferinței cu participare internațională : 12 mai 2016. – Chișinău : CEP USM, 2016. – P. 201-207.

Țau, Elena. Emblematica arheilor lui Tudor Palladi / Elena Țau // Viața Basarabiei. – 2016. – Nr 4 (40). – P. 98-102.

Țau, Elena. George Meniuc, epistolierul: în labirintul obsesiilor / Elena Țau // Studia Universitatis : Seria: Științe umanistice. – 2011. – Nr 4. – P. 133-141.

Țau, Elena. Perspectiva narativă și medierea : considerări și reconsiderări teoretice / Elena Țau // Studii de știință și cultură. – 2014. – Nr 3. – P. 215-223.

Țau, Elena. Strategia monopolizării perspectivei narative în romanul „Povara bunătații noastre” de Ion Druță / Elena Țau // Philologia. – 2016. – Nr 1-2. – P. 17-24.

Țau, Elena. Strategii ale perspectivei narative în poezia lui Vlad Ioviță / Elena Țau // Literatura și arta. – 2006. – 13 iul. – P. 5.

Cimpoi, Mihai. Elena Țau / Mihai Cimpoi // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia. – Chișinău: Ed. ARC, 1997. – P. 276.

Răileanu, Vitalie. Elena Țau – profesorul universitar complet / Vitalie Răileanu // Literatura și arta. – 2011. – 7 iul. – P. 5.

Șpac, Ion. Țau, Elena / Ion Șpac // Femei din Moldova: Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 286.

Trifan, Călina. Țau, Elena // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 539.

**Țau, Elena // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 7. – București : Univers Enciclopedic, 2009.

N.-M. Ș.

Petru BOGATU
1951-2020

Publicist, jurnalist, eseist, reporter, analist politic, profesor și scriitor, de orientare unionistă și prooccidentală.

S-a născut la 12 iulie 1951, la Slobozia. A decedat la 22 martie 2020, la Chișinău.

După absolvirea Școlii medii de cultură generală din satul natal, și-a urmat studiile la Facultatea de Pedagogie și Psihologie a actualei Universități Pedagogice „Alecă Rus-

so” din Bălți (1968-1972) și la Școala de Înalte Studii Politice din Rostov-pe-Don, Rusia (1983-1985). Și-a făcut stagiul la un seminar pentru presă (1996), la Cartierul General al NATO (Bruxelles, Belgia).

A fost angajat la Redacția ziarului „Satul nou” din Slobozia, mai întâi ca simplu redactor, apoi ca redactor-șef (1975-1987). A activat la Televiziunea Națională din Chișinău (1987-1994), unde a fost redactor, apoi comentator, redactor-șef adjunct al redacției informații. Și-a adus, de la micul ecran, contribuția la reflectarea mișcării de eliberare națională din Republica Moldova. În timpul puciului de la Moscova (august 1991), împreună cu alți colegi de la Redacția informații a TV Chișinău, a hotărât să transmită știri și imagini veridice despre această tentativă de restabilire a diktaturii comuniste, înainte ca autoritățile de la Chișinău să ia atitudine față de puciști. Atunci chișinăuienii au fost îndemnați de la micul ecran să iasă în stradă pentru apărarea idealurilor naționale și a valorilor democrației.

Participant la conflictul armat din Transnistria. A fost coordonator al grupelor de filmare și al transmițerii știrilor de pe linia frontului. A făcut mai multe reportaje televizate despre lupta moldovenilor pentru integritatea și independența Republicii Moldova. Este unul dintre autorii scenariului și realizatorul filmului „Per aspera...”, un documentar despre războiul din Transnistria, premiat la Festivalul de Filme de la Costinești, România.

A fost vicepreședinte al Frontului Popular din Moldova (1990-1992). Din 1994 până în 2002 a condus publicația „Țara”, calitate în care s-a impus ca un redevabil editorialist și analist politic. Ulterior, a fost editorialist la cotidianul „Ziua” (București), editorialist și redactor-șef al cotidianului național „Flux” (2004-2006). Din 2000 a fost profesor la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării de la Universitatea de Stat din Moldova, unde a ținut cursul Jurnalismul de agenție și de investigație.

Din 2006 până în 2013 a fost editorialist la „Jurnal de Chișinău”, iar din 2009 și la postul de radio „Vocea Basarabiei”, editorialist la portalul Deschide.md. Din anul 2016, a fost autor și realizator al emisiunii „Cronica lui Bogatu” de la canalul TV Prime.

Articole sale publicistice și studiile politologice au apărut în mass-media din Republica Moldova, România, Cehia, Rusia etc.

A semnat analize politice pentru site-ul agenției americane „Stratfor”.

S-a menținut constant în vârful topurilor jurnalistice. Din 1995 până în 2000 a fost desemnat cel mai popular jurnalist din Republica Moldova. Editorialele lui Petru Bogatu sunt considerate un model de referință în peisajul mediatic al Republicii Moldova.

Este autorul lucrărilor: „Jurnalism de investigație” (manual), „Revoluția Twitter, episodul întâi: Republica Moldova”, „Funia împletită în trei” (roman), „Viața secretă pe care nu pot s-o uit”.

Membriu al Uniunii Jurna-

liștilor din Republica Moldova, membru-fondator al Asociației pentru Cooperare Euroatlantică și membru al Comitetului director al acestei organizații. În semn de înaltă prețuire pentru îndelungata și prestigioasa activitate pusă în slujba promovării culturii, limbii și spiritualității românești în Republica Moldova, contribuind, pe această cale, la întărirea relațiilor bilaterale speciale, președintele României Traian Băsescu i-a oferit Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Comandor, categoria F – „Promovarea culturii” (2014).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2001. – P. 162-163; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 218.

Bibliografie selectivă:

Bogatu, Petru. Funia împletită în trei / Petru Bogatu. – Chișinău: [S. n.], 2012. – 350 p.

Rec. : Morăraș, Mihai. Unde-i unul, nu-i putere... / Mihai Morăraș // Literatura și arta. – 2013. – 3 oct. – P. 4.

Bogatu, Petru. Jurnalism de investigație: Manual / Petru Bogatu, Arcadie Gherasim [et al.] ; Transparency International Moldova ; red.-coord. : Constantin Marin. – Chișinău : Bons Offices, 2008. – 236 p.

Bogatu, Petru. Viața secretă pe care nu pot s-o uit / Petru Bogatu. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 318 p.

Brădescu, Pavel. O viață plină de sens : [Petru Bogatu] / Pavel Brădescu // Gazeta de Chișinău. – 2020. – 26 apr. – P. 3.

Decalogul lui Petru Bogatu // VIP magazin. – 2013. – Nr 108. – P. 37-41.

Jurnalismul Petru Bogatu a decedat // Timpul de dimineață. – 2020. – 22 mar. – P. 3.

Negru, Nicolae. La plecarea lui Petru Bogatu / Nicolae Negru // Ziarul național. – 2020. – 6 apr. – P. 4.

N.-M. Ș.

Vasile CIJEVSCHI
1880-1931

Publicist, om politic, membru în Sfatul Țării.

S-a născut la 17 octombrie 1880, la Zaim, județul Tighina. A decedat la 14 iulie 1931, la Chișinău.

Studii superioare; specializarea în domeniul orientalisticii.

Participant la Primul Război Mondial. Ultimul grad militar – colonel.

Președinte al Congresului Ostașilor Moldoveni, care și-a ținut lucrările între 20 și 27 octombrie 1917 la Chișinău. Rezoluțiile congresului au schimbat esențial situația în Basarabia, au limpezit problema autonomiei ținutului, au dus la crearea Sfatului Țării, la naționalizarea trupelor militare, a școlii. S-a pus problema moldovenilor de peste Nistru.

În intervalul de după congres și până la deschiderea Sfatului Țării a deținut funcția de comisar al Basarabiei, împreună cu V. Țanțu. A fost șef al Statului Major al Comisariatului Militar.

A fost ales deputat în Sfatul Țării, activând în Comisia

de drept și în Comisia a II-a de redactare. La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România, la această dată având două intervenții principale. În prima, vorbind în numele Blocului Moldovenesc, a lansat propunerea ca fruntașul basarabean Constantin Stere să devină deputat al Sfatului Țării. Autoritatea lui Vasile Cijevschi în rândurile membrilor Sfatului Țării era ireproșabilă și propunerea a fost acceptată unanim. Cea de a doua intervenție de principiu ține de modul de votare a Unirii. În numele Blocului Moldovenesc, el a cerut ca votarea să se facă deschis și nominal, propunere acceptată în cele din urmă de asistență și care a influențat decisiv votul de Unire.

La 26 noiembrie a semnat Actul alcătuit de deputații Sfatului Țării referitor la alipirea ilegală a Basarabiei la România. După Unire a fost funcționar al Primăriei Chișinău, șeful Secției școli.

În Basarabia interbelică s-a bucurat de o mare autoritate. Ziariștii îl considerau omul lor, deoarece colabora la aproape toate publicațiile principale din ținut, la unele fusese și în postură de redactor.

În 1920 redactase ziarul „Наше слово”, în 1923 era director al cotidianului „Газета лей” și tot în același an îl găsim director la „Бецарабская мысль”. În 1926 este prim-redactor la „România nouă”, care îl avea ca director pe Onisifor Ghibu.

Veteranii de război îl considerau drept una din cele mai importante figuri în Societa-

tea Ofițerilor din Armata Republicii Moldovenești. Bancherii îl considerau omul lor, deoarece a activat în cadrul Băncii Publice Orășenești. Iar cei de la Asociația „Astra” îl știau devotat ideilor promovate de această instituție de cultură. Pentru Școala de Arte Frumoase din Chișinău a obținut subsidii care-i permiteau acesteia să supraviețuiască, dar și un local potrivit și ateliere pentru elevi și profesori.

A fost nu numai un bun publicist, ci și un subtil prozator, un cugetător emotiv. Însă abia peste trei ani după deces, în septembrie 1934, revista „Viața Basarabiei” a publicat nuvela „Unei prietene” în tălmăcirea lui Nicolai Costenco.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 400-401.

Bibliografie:

Benu, Aureliu. Vasile Cijevschi, ofițer, deputat, funcționar, publicist, prozator și mare patriot / Aureliu Benu // Oastea Moldovei. – 2012. – 27 oct. – P. 7.

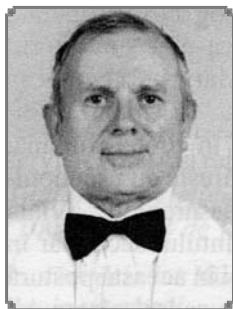
Cijevschi, Vasile // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 143.

Colesnic, Iurie. Cijevschi, Vasile / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 2. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 154-159.

Colesnic, Iurie. Cijevschi, Vasile / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2004. – P. 162-164.

Danu, Eugenia. Aspecte din activitatea Societății de iluminare culturală „Făclia” : [conține date despre Vasile Cijevschi] / Eugenia Danu // Revista de istorie a Moldovei. – 2013. – Nr 1. – P. 9-25.

N.-M. Ș.

Teodor POPOVICI
1941

Medic chirurg, doctor în medicină, conferențiar universitar, umorist, epigramist.

S-a născut la 15 iulie 1941, la Mihăileni, Bălți.

A absolvit Facultatea de Stomatologie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău (1966).

În 1974 a susținut teza de doctor în științe medicale. A efectuat stagieri și formare complementară peste hotare: la Moscova, Iași, Constanța, București.

A activat în calitate de medic chirurg în Secția de copii a Policlinicii Republicane Stomatologice (1968-1978). A fost asistent la Catedra de chirurgie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (1978); șef de catedră (1988-1999). Conferențiar universitar la Catedra de chirurgie (1988). Pe parcursul activității profesionale a participat cu referate științifice la diferite conferințe și congrese naționale și internaționale: Chișinău, Riga (1964), Sankt Petersburg (1975), Moscova (1975, 1988), Iași (2002), București (1998) etc.

Fondator și director-editor al publicațiilor: „Stomatologia în Moldova” (1994) „Chi-

păruș-plus” (2005), „Viața studentescă” (2006), „Academia umorului” (2009).

Autor a peste 205 lucrări științifice, două monografii, patru manuale, șapte invenții și 129 de inovații. De asemenea, este autor de cărți de bancuri, aforisme, epigrame și proză scurtă.

A publicat lucrările: „Teste la chirurgia orală și maxilo-facială” „Terapie prin ironie”, „El și ea: 1000 de aforisme”, „500 de bancuri cu și despre Justiție”, „Evoluția Basarabiei sub regimul de ocupație al Rusiei Țariste, 1812-1917” (în colab.), „Lupta mihăilenarilor pentru credință”, „Marele Coșeriu: Reper fundamental al lingvisticii moderne”, „Viața de câine a unui copil”, „Implantologia orală modernă”, „Inventica împotriva durerilor de dinți”, „Inventica și dezvoltarea stomatologiei”, „Particularități teoretice de implementare a marketingului în structurile medicale stomatologice cu diferite forme de activitate” etc.

Memburu al conducerii Asociației Medicilor Stomatologi din Moldova; secretar științific (1972-1988); membru al Asociației Mondiale a Stomatologilor (1993); membru de onoare al Academiei Europene de Implantologie (1998); membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Uniunii Epigramiștilor din Moldova și România.

Eminent în inventică și inovații.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 219-220.

Bibliografie selectivă:

Popovici, Teodor. Evoluția Basarabiei sub regimul de ocu-

pație al Rusiei Țariste, 1812-1917 / Teodor Popovici, Anton Moraru. – Chișinău: Labirint, 2013. – 162 p.

Popovici, Teodor. Lupta mihăilenarilor pentru credință / Teodor Popovici. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 96 p. : fot.

Popovici, Teodor. Marele Coșeriu : Reper fundamental al lingvisticii moderne / Teodor Popovici ; red. șt. : Anatol Ciobanu, Eugen Munteanu. – Chișinău : Universul, 2016. – 452 p. : il., tab., hărți.

Rec.: Constantinovici, Elena. O carte despre „regele lingvisticii” / Elena Constantinovici // Akademos. – 2016. – Nr 3 (42). – P. 169-171.

Popovici, Teodor. Viața de câine a unui copil / Teodor Popovici. – Chișinău : [S. n.], 2018. – 272 p. : fot.

Ramuri de gând și poezie din seva mihăilenarilor: Selecție de texte semnate de autori de origine din satul Mihăileni, raionul Râșcani / editor : Teodor Popovici. – Chișinău : Universul, 2018. – 160 p. : fotogr.

Popovici, Teodor. Gura / Teodor Popovici // Intellectus. – 2001. – Nr 1. – P. 66-67.

Popovici, Teodor. Implantologia orală modernă / Teodor Popovici, Marian Popovici // Intellectus. – 2001. – Nr 2. – P. 69-71.

Popovici, Teodor. Inventica împotriva durerilor de dinți / Teodor Popovici, Stela Gâscă / Intellectus. – 2006. – Nr 3. – P. 92-93.

Popovici, Teodor. Inventica și dezvoltarea stomatologiei / Teodor Popovici // Intellectus. – 2005. – Nr 2. – P. 100-102.

Popovici, Teodor. Ultima întâlnire cu academicianul...: [Anatol Ciobanu, lingvist] / Teodor Popovici // Făclia. – 2016. – 15 apr. – P. 8.

Popovici, Teodor. Particularități teoretice de implementare a marketingului în structurile medicale stomatologice cu diferite forme de activitate / Teodor Popovici, Anatolie Pancenco,

Valeriu Calmațui // Medicina stomatologică. – 2008. – Nr 4 (9). – P. 50-53.

Baciu, Gheorghe. Popovici, Teodor / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 19.

Ciocanu, Anatol. Popovici, Teodor / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 427.

Ghidirim, Gheorghe. Teodor Popovici – medic-pedagog de vocație / Gheorghe Ghidirim // Pedagogi români notorii : (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 3. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 176-183.

Ladaniuc, Victor. Teodor Popovici / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li - M. – Chișinău : Draghiștea, 2008. – P. 419.

N.-M. Ș.

Eugen GUȚU
1961

Medic chirurg, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 15 iulie 1961, la Chișinău.

Absolvent al Facultății de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1984), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nico-

lae Testemițanu”. Își continuă studiile prin doctorat (1987-1990) la Institutul de Chirurgie „Aleksandr V. Vișnevski” din Moscova al Academiei de Științe a Federației Ruse.

A susținut teza de doctor în medicină cu tema: „Influența tratamentului chirurgical activ asupra statusului imun general și local în caz de infecție purulentă chirurgicală” (1990), iar pe cea de doctor habilitat în științe medicale – în 2005, cu tema „Prognozarea și prevenirea recidivei hemoragiei ulceroase gastro-duodenale”, sub conducerea academicianului Gheorghe Ghidirim.

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de medic chirurg la Spitalul Clinic Republican (1984-1987), iar pe cea pedagogică în calitate de asistent (1990-1997), apoi de conferențiar (1997-2005) la Catedra chirurgie nr 1 „Nicolae Anestiadi”. În același an devine șef al Catedrei chirurgie generală și semiologie la Spitalul Clinic Municipal Nr. 1 din Chișinău, iar în 2009 obține titlul științifico-didactic de profesor universitar.

Participant cu referate și comunicări la numeroase foruri științifice naționale și internaționale din SUA, Norvegia, Spania, Italia, România, Turcia, Polonia, Rusia și alte țări.

Sub conducerea continuă a academicianului Gheorghe Ghidirim, însușește cele mai laborioase intervenții chirurgicale pe ficat și pancreas, chirurgia laparoscopică; elaborează și implementează metodele contemporane de hemostază endoscopică. Re-

zultatele activității practice și ale lucrului științific sunt oglindite în multiple publicații, inclusiv în reviste internaționale de prestigiu.

Este autorul a peste 270 de lucrări științifice, 9 elaborări metodice și 4 invenții: „Tratamentul chirurgical al maladii varicoase”, „Chirurgie particulară”, „Chirurgia repetată la pacienții cu boala de reflux gastro-esofagian”, „Infecția plaselor sintetice în chirurgia herniilor abdominale”, „Recurența tardivă extinsă a tumorii ovariene cu celule granuloase”, „Prezervarea venelor safene în tratamentul maladii varicoase”, „Prognozarea și prevenirea recidivei hemoragiei ulceroase gastro-duodenale” etc.

Sub conducerea sa au fost susținute 6 teze de doctor în medicină.

Este președintele comisiei de experți în chirurgie în cadrul Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare; președintele comisiei de calificare a cadrelor didactice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. Membru al Asamblei Academiei de Științe a Moldovei; membru al Societății Chirurgilor „Nicolae Anestiadi”; membru al Societății Române de Chirurgie; membru al Asociației Internaționale de Chirurgie Hepato-pancreato-biliară și al Societății Internaționale de Chirurgie.

Bibliografie selectivă:

Chirurgie particulară: Suport de curs pentru studenții anului IV, Facultatea Sănătate Publică / Gheorghe Ghidirim, Eugen Guțu, Vladimir Iacub [et al.] ; Ministerul Sănătății al Republicii Moldova ; Universitatea de

Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : CEP Medicina, 2012. – 69 p.

Guțu, Eugen. Prognozarea și prevenirea recidivei hemoragiei ulceroase gastroduodenale / Eugen Guțu. – Chișinău : [S. n.], 2005. – 266 p.

Guțu, Eugen. Tratatamentul chirurgical al maladiei varicoase: Aspecte controversate / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc. – Chișinău : Ericon, 2013. – 251 p. : il.

Avantajele abordului laparoscopic în diagnosticul și tratamentul apendicitei acute destructive / Eugen Guțu, Vasile Racoviță, Alin Bour [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 90-91.

Casian, Dumitru. Compararea diverselor tehnici de preparare a spumei sclerozante pentru tratamentul bolii varicoase a membrilor inferioare: studiu experimental / Dumitru Casian, Eugen Guțu, Vasile Culiuc // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2016. – Nr 4 (10). – P. 7-16.

Colpipoieza intestinală / Eugen Guțu, Ana Mișina, Igor Mișin [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2017. – Nr 2 (74). – P. 77-83.

Culiuc, Vasile. Varicele membrilor inferioare cauzate de reflux venos non-safenian / Vasile Culiuc, Eugen Guțu, Dumitru Casian // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2015. – Nr 1 (46). – P. 309-313.

Evaluarea calității vieții pacienților cu vene varicoase ale extremităților inferioare în perioada postoperatorie la distanță / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc [et al.] // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2017. – Nr 4 (14). – P. 44-53.

Guțu, Eugen. Boala de reflux gastroesofagian manifestată prin simptome de patologie ale căilor respiratorii superioare / Eugen Guțu, Eduard Cernetchi, Iurii Gafenco // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2016. – Nr 2

(51). – P. 248-253.

Guțu, Eugen. Prezentarea clinică și caracteristica duplex-ultrasonografică a anevrismelor venei safene mari la pacienții cu boala varicoasă / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2014. – Nr 3 (44). – P. 69-72.

Modalități de abordare chirurgicală a anevrismelor venoase safeniene la pacienții cu boală varicoasă / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc [et al.] // Analele științifice ale USMF „N. Testemițanu”. – 2013. – Nr 4 (14). – P. 58-65.

Selectarea opțiunii chirurgicale optime în tratamentul ischemiei acute a extremităților / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc [et al.] // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 4 (14). – P. 51-58.

Stripping-ul venei safene mari fără incizie distală : studiu retrospectiv observațional caz-control / Dumitru Casian, Vasile Culiuc, Eugen Guțu [et al.] // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2014. – Nr 2. – P. 7-17.

Tratatamentul chirurgical în forma flotantă a trombozei venelor profunde ale membrilor inferioare : abord justificat în profilaxia tromboembolismului pulmonar masiv? / Eugen Guțu, Dumitru Casian, Vasile Culiuc [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2014. – Nr 3 (44). – P. 58-61.

Ababii, Ion. Eugen Guțu la 50 de ani / Ion Ababii // Curierul medical. – 2011. – Nr 3 (321). – P. 73.

Baciu, Gheorghe. Guțu, Eugen / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 240.

N.-M. Ș.

Gheorghe BOBÂNĂ
1946

Specialist în istoria filosofiei, doctor habilitat în filosofie, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 16 iulie 1946, la Ciocâlteni, Orhei.

După absolvirea Școlii Medii din Ciocâlteni (1965), urmează studiile la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1965-1970).

În perioada 1974-1977 urmează doctorantura la Institutul de Filosofie al Academiei de Științe a Uniunii Sovietice (Moscova), la Specialitatea istoria filosofiei. Susține teza de doctor în filosofie la Institutul de Filosofie al Academiei de Științe a URSS cu tema „Conceptiile filosofice ale lui Antioh Cantemir” (1978), iar pe cea de doctor habilitat în filosofie – în 2005 cu tema „Umanismul în gândirea filosofică românească din secolul al XVII-lea - începutul secolului al XVIII-lea”.

Din 1977 își desfășoară activitatea la Secția de filosofie și drept a AȘM (actualmente Institutul Integrare Europeană și Științe Politice), unde a parcurs toate treptele științifice și administrative, începând cu cercetător științific stagiar până la director (2001-2005).

A efectuat stagieri și formare complementară în Varșovia (1999).

În 1981 i se conferă titlul de cercetător științific conferențiar, iar în 2004 titlul de conferențiar universitar, în 2009 obține titlul de profesor universitar.

Din 1997 a activat în calitate de profesor la Universitatea Liberă Internațională din Moldova, unde a susținut cursul Istoria filosofiei și medicina. Cercetător științific superior (2006), redactor șef adjunct (2009) la Institutul de Filosofie, Sociologie și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei. Profesor universitar la Catedra de filosofie, istorie și metodologia cercetării, a Facultății Științe Socioumanistice a Universității Academiei de Științe a Moldovei. Concomitent activează și în cadrul Sectorului de filosofie al Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei.

Preocupările sale de cercetare s-au axat pe istoria filosofiei.

Cercetările realizate sunt ancorate pe probleme de ontologie și epistemologie, etică, filosofie a culturii și filosofie socială, un loc aparte revenind problemelor de filosofie și metodologie a științei.

A colaborat cu institute similare din România, Ucraina, Polonia și a participat la numeroase proiecte de specialitate naționale și internaționale.

Opera științifică cuprinde spectrul întreg al istoriei filosofiei românești, începând cu secolul al XV-lea și finalizând cu prima jumătate a secolului

al XX-lea, însă cea mai mare parte a elaborărilor științifice este consacrată gândirii filosofice din secolele XVII-XVIII.

A publicat lucrări științifice și metodicodidactice, monografii, culegeri de texte și un dicționar: „Umanismul în cultura românească din secolul al 17-lea – începutul secolului al 18-lea”, „Conceptiile filosofice ale lui Antioh Cantemir”, „Redimensionarea valorilor în contextul noii vecinătăți cu Uniunea Europeană”, „Prezențe basarabene în spiritualitatea românească: (secolul al XIX-lea - prima jumătate a secolului al XX-lea)”, „Conceptul de „spiritualitate” în filosofia românească interbelică”, „Conceptul „stat țărănesc” în gândirea politică românească din perioada interbelică”, „Filosofia „noii spiritualități” în gândirea românească interbelică”, „Orientări etico-valorice în știința contemporană”, „Valențe ale științei filosofice în Republica Moldova: (a doua jumătate a sec. al XX-lea)” etc.

Astfel, cercetătorul a adus o contribuție esențială în studierea ideilor umaniste din filosofia românească, dar și universală.

Sub conducerea sa și-au susținut tezele șase doctori în filosofie, elaborările lor fiind consacrate valorificării gândirii filosofice a unor gânditori europeni și români de prestigiu, precum Friedrich Nietzsche, Dumitru Stăniloae, Constantin Noica, Constantin Stere.

Membru al Asambleei Academiei de Științe a Moldovei; membru al Colegiului con-

sultativ al Analelor Universității „Spiru Haret”; membru în Consiliul specializat de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat de pe lângă Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al AȘM; membru în Asociația filosofilor din Moldova; membru în Colegiile redacționale ale revistelor: „Cugetul”, „Revista de filosofie și drept”, „File de filosofie”.

Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru știință și tehnică; Premiul Academiei de Științe a Moldovei; Premiul „Gh. Asachi” la Salonul Internațional de Carte (Iași); Premiul „Clio” la Salonul Internațional de Carte. Medalia „Dimitrie Cantemir”. Diploma Guvernului Republicii Moldova.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 229; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 220-221.

Bibliografie selectivă:

Prezențe basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. / alcăt. : Gheorghe Bobână [et al.] ; cons. ed. : Demir Dragnev red. : Tamara Osmochescu. – Chișinău : Civitas, 2007. – 312 p. : portr.

Redimensionarea valorilor în contextul noii vecinătăți cu Uniunea Europeană : Monografie / coord. șt. : Gheorghe Bobână ; Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău : Tipogr.-Sirius, 2011. – 142 p.

Bobână, Gheorghe. Conceptul de „spiritualitate” în filosofia românească interbelică / Gheorghe Bobână // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2019. – Nr 3 (181). – P. 270-273.

Bobână, Gheorghe. Concep-
tul „stat țărănesc” în gândirea
politică românească din perioa-
da interbelică / Gheorghe Bobâ-
nă // Revista de filosofie, socio-
logie și științe politice. – 2018. –
Nr 3 (178). – P. 167-173.

Bobână, Gheorghe. Constan-
tin Stere despre cauzele și per-
spectivele revoluției ruse / Ghe-
orghe Bobână // Centenar Sfatul
Țării: 1917–2017 : Materialele
conferinței științifice internațio-
nale. – Chișinău : Editura Lexon
PRIM, 2017. – P. 284-287.

Bobână, Gheorghe. Docto-
rul habilitat Svetlana Coandă la
65 de ani / Gheorghe Bobână //
Revista de filosofie, sociologie
și științe politice. – 2017. – Nr 3
(175). – P. 226-227.

Bobână, Gheorghe. Filoso-
fia „noii spiritualități” în gân-
direa românească interbelică /
Gheorghe Bobână // Revista de
filosofie, sociologie și științe po-
litice. – 2019. – Nr 3 (181). – P.
176-185.

Bobână, Gheorghe. Gândi-
rea social-filosofică a lui Mihail
Kogălniceanu între iluminism și
romantism / Gheorghe Bobână
// Revista de filosofie, sociologie
și științe politice. – 2017. – Nr 2
(174). – P. 161-172.

Bobână, Gheorghe. Generația
„Criterion” în viziunea contem-
poranilor / Gheorghe Bobână //
Revista de filosofie, sociologie
și științe politice. – 2018. – Nr 2
(177). – P. 181-182.

Bobână, Gheorghe. Imma-
nel Kant și începuturile filo-
sofiei românești moderne /
Gheorghe Bobână // Revista
de filosofie, sociologie și științe
politice. – 2014. – Nr 3 (166). –
P. 152-163.

Bobână, Gheorghe. Mircea
Vulcănescu : o analiză fenomenolo-
gică a dimensiunii românești a
existenței / Gheorghe Bobână //
Revista de filosofie, sociologie
și științe politice. – 2015. – Nr 2
(168). – P. 249-260.

Bobână, Gheorghe. Mitul lui
Sisif și filosofia absurdului / Ghe-
orghe Bobână // Revista de filo-
sofie, sociologie și științe politice.
– 2013. – Nr 3 (163). – P. 7-12.

Bobână, Gheorghe. Orien-
tări etico-valorice în știința con-
temporană / Gheorghe Bobână
// Akademos. – 2011. – Nr 4
(23). – P. 26-31.

Bobână, Gheorghe. Percepe-
rea operei lui Dimitrie și Antioh
Cantemir în Germania secolului
al XIII-lea / Gheorghe Bobână //
Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). –
P. 135-139.

Bobână, Gheorghe. Preo-
cupări de filosofie în opera lui
Alexandru Hâjdău / Gheorghe
Bobână // Revista de filosofie,
sociologie și științe politice. –
2012. – Nr 1 (158). – P. 228-237.

Bobână, Gheorghe. Valențe
ale științei filosofice în Republi-
ca Moldova : (a doua jumătate a
sec. al XX-lea) / Gheorghe Bobâ-
nă // Revista de filosofie, socio-
logie și științe politice. – 2012. –
Nr 3 (160). – P. 213-221.

Bobână, Gheorghe. Valori
etice în opera lui Antioh Can-
temir / Gheorghe Bobână //
Revista de istorie a Moldovei. –
2013. – Nr 3 (95). – P. 44-50.

Bobână, Gheorghe // Perso-
nalități orheiene în domeniul
culturii, artei și literaturii : Dicț.
biobibliogr. / alcăt. : Aliona Gu-
dima ; red. : Valentina Frunză. –
Chișinău : Pontos, 2008. – P. 44-
45.

Dron, Ion. Bobână, Gheor-
ghe / Ion Dron // Dron, Ion.
Profesorii Universității Libere
Internaționale din Moldova. –
Chișinău : ULIM, 2001. –
P. 436-437.

Omul săptămânii : Gheor-
ghe Bobână, doctor habilitat în
filosofie // Timpul. – 2016. –
16 iul. – P. 6.

N.-M. Ș.

**Orașul Chișinău
1436**

Capitala Republicii Moldo-
va, centru urban cu important
potențial economic, social,
cultural. Nod de comunicații.
Aeroport internațional. In-
dustrie constructoare de ma-
șini, electrotehnică și elec-
tronică, ușoară, alimentară,
chimică, a pielăriei, tutunului,
covoarelor, mobilei, încălță-
minteii, textilă. Academie de
Științe, Academie de Muzică,
Teatru și Arte Plastice, Aca-
demie de Studii Economice,
Academie de Poliție, uni-
versități, teatre, sală cu orgă,
catedrale, biserici, edituri, bi-
blioteci, muzee, monumente
istorice și arhitecturale, rezerva-
ții naturale.

Atestat ca așezare rurală la
17 iulie 1436 (Chișinăul lui
Acbaș).

A doua mențiune docu-
mentară, în ordine crono-
logică, datează din 1466, în
documentul de proprietate,
eliberat de Ștefan cel Mare,
prin care confirmă unchiu-
lui său Vlaicu Pârcălab de
Cetatea Albă, o seliște, cu în-
treaga moșie și cu moară. La
25 aprilie 1576 moșia Chiși-
năului, devine proprietate a
lui Dragoș, apoi a lui Hodor,
Crețu și Roșca (1608-1616),
Chirița Dumitrachi (1640).
A fost posesiune a mănăstiri-
lor din Iași „Sf. Vineri”, „Ga-

lata” (1640-1641) ș. a.

Pe timpul domniei lui Vasile Lupu a fost cunoscută ca principal centru economic pe noul drum comercial moldovenesc Suceava-Iași-Tighina-Cetatea Albă (1650).

Localitatea a fost menționată documentar ca târg în ținutul Lăpușna, iar locuitorii ei ca târgoveți (2 martie 1666).

În 1677 „Cronica polonă” de Miron Costin inserează Chișinăul printre orașele din Țara de Jos a Moldovei. În „Poema polonă” cronicarul precizează că în ținutul Lăpușna se aflau orașul Lăpușna și orașelul Chișinău.

Prima atestare ca oraș datează din 1677; menționat și de Dimitrie Cantemir în „Descriptio Moldaviae” (1714-1716).

Chișinăul a fost devastat de turci și tătari în mai multe rânduri. În urma Războiului Ruso-Turc din 1812, când spațiul dintre Prut și Nistru este anexat la Imperiul Rus, centrul regiunii Basarabiei a stabilit la Chișinău.

Treptat Chișinăul se extinde teritorial spre actualul bd. Ștefan cel Mare. În 1830-1836 este înălțată Catedrala „Nașterea Domnului” cu monumentală Clopotniță în preajmă și pusă baza unei grădini publice.

În 1856 Alexandru Bernardazzi a fost confirmat arhitect principal al orașului, datorită căruia Chișinăul se transformă într-un centru urban de tip european.

Devine centru al mișcării naționale din Basarabia (1917). Aici se constituie „Sfatul Țării”, care la 27 martie 1918 proclamă Unirea Ba-

sarabiei cu România. Orașul își recapătă aspectul românesc după proclamarea Unirii cu România.

Aici sunt deschise mai multe școli, tipografii, biblioteci, teatre. Încep să funcționeze un șir de întreprinderi ale industriei alimentare: prima moară mecanizată, fabrica de pâine, fabrica de mezeluri, fabrica de cvas și limonadă, fabrica de bomboane, fabrici de încălțăminte, tricotaje, fabrica de blănuri, sunt organizate expoziții de mărfuri industriale și mașini agricole.

De asemenea, după 1918, Chișinăul a devenit un centru notabil de cultură românească. Instituțiile culturale ce activau la acea vreme: Casa Școalelor și a Culturii Poporului, care întreținea în județ 179 de cămine culturale dintre care 130 aveau personalitate juridică.

Chișinăul se integrează în rețeaua de drumuri a României. Se dezvoltă învățământul. Sunt editate un șir de reviste și ziare. În 1934 Pantelimon Halippa a fondat prima instituție de științe academice din Basarabia „Institutul Social din Basarabia”. Aici activau și școli de muzică: „Conservatorul Unirea”, „Conservatorul Național”. Se deschid „Muzeul Național de Istorie a Naturii” și „Muzeul Istorico-Arheologic Bisericesc”. Existau mai multe cinematografe: „Odeon”, „Orfeu”, „Express” etc.

În 1940 are loc inaugurarea Filarmonicii de Stat și a Muzeului de Arte Plastice, crearea Uniunii Compozitorilor, a Uniunii Pictorilor, deschiderea Institutului Agricol, a Institutului Pedagogic etc.

Amplasat în partea centrală a țării, orașul este traversat de râul Bâc cu afluenții Durlești și Bulbocica. Din punct de vedere administrativ, este divizat în cinci sectoare: Botanica, Buiucani, Centru, Ciocana, Râșcani; șase orașe: Codru, Cricova, Durlești, Sângera, Vadul lui Voda, Vatra și 28 de localități rurale.

În anii de regim sovietic a crescut mult populația, mai ales pe contul migrației din Rusia și Ucraina.

Teritoriul ocupat actualmente de orașul Chișinău a fost locuit din cele mai vechi timpuri. În rezultatul investigațiilor arheologice au fost descoperite urme ale unor stațiuni din epoca paleolitică, așezări din epoca timpurie a fierului, tezaure cu monede romane din secolul al IV-lea, care arată legătura populației băstinașe cu provinciile romane de la Dunărea de Jos și nordul Mării Negre; așezări din secolele VIII-IX, monumente ale perioadei tătar-mongole de la mijlocul secolului al XIV-lea.

La 1 ianuarie 2018 Chișinăul găzduia peste 678 000 de locuitori, cu tot cu periferii. Chișinăul este legat prin căi ferate și drumuri cu toate municipiile, orașele și centrele raionale și multe sate din republică; de asemenea, cu centre urbane din România, Ucraina, Bulgaria, Turcia, Belarus, Rusia și alte state.

După independență, capitala republicii a fost centrul vieții economice și politice. Au fost redenumite sectoarele capitalei, apoi schimbate denumirile străzilor, într-un specific mai local.

Pe parcursul ultimilor ani capitala Moldovei și-a schimbat considerabil imaginea. Au fost inaugurate noi linii de troleibuz spre Porțile orașului, Gara de Sud, Posta Veche, Buiucanii Vechi, Durlești. Și-au deschis ușile „Casa limbii române”, „Centrul Academic Eminescu”, Casa Cărții „Petru Movilă”. Aleea Clasicilor din inima Chișinăului este un loc unic de acest fel în întreaga lume. Pe parcursul ultimului deceniu Aleea a fost completată cu busturile marilor scriitori: Nichita Stănescu, Octavian Goga, George Coșbuc, George Bacovia, Mihail Sadoveanu.

Este capitala statului independent de la proclamarea acestuia (1991).

Chișinăul găzduiește ambasadele multor state, reprezentanțe ale unor instituții și organisme internaționale. Aici au loc reuniuni, conferințe științifice mondiale, se deschid expoziții și târguri.

Organul local al puterii de stat este Primăria municipiului (Consiliul Municipal).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 229-232; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 133; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 221-222.

Bibliografie selectivă:

Ciocanu, Sergius. Orașul Chișinău : Începuturi, dezvoltare urbană, biserici : (secolele XV-XIX) = City of Chisinau : The beginnings, urban, development, churches (15th-19th centuries) / Sergius Ciocanu. – Chișinău : Cartdidact, 2017. – 280 p. : il., fot., hărți.

Nemerenco, Valeriu. Buiucanii – retrospectivă și perspectivă: (50 de ani de la înființare) / Valeriu Nemerenco. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2014. – 372 p. : fotogr.

Bâzgu, Eugen. Chișinăul în alb/negru / Eugen Bâzgu // Bâzgu, Eugen. Arhitectura tradițională – memorie identitară. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 461.

Bâzgu, Eugen. Conservarea și reconsiderarea patrimoniului cultural imobil al capitalei Republicii Moldova: [harta digitală a Chișinăului] / Eugen Bâzgu // Bâzgu, Eugen. Arhitectura tradițională – memorie identitară. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 470-481 : il.

Chișinău // Dicționar de istorie. – Chișinău : Editura Civitas, 2007. – P. 87-88.

Leu, Ilie. Orașul vechi – Chișinău / Ilie Leu // Grupul „Vibrație” : 10 ani. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 10.

Marian, Ana. Monumentele de for public din orașul Chișinău. Valoare artistică și mesaj ideologic = Public monuments in the city of Chisinau. Artistic value and ideological message / Ana Marian // Chișinău – artă, cercetare în sfera publică. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 115-125.

Mosenț, T. Dezvoltarea transportului public în orașul Chișinău / T. Mosenț, N. Ciobanu // Conferință tehnico-științifică internațională „Probleme actuale ale urbanismului și amenajării teritoriului”. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 63-68.

Odainic, Ioan Gh. Orașul Chișinău / Ioan Gh. Odainic // Odainic, Ioan Gh. Almanah enciclopedic. Vol. 1. – Chișinău : [S. n.], 2009. – P. 641-642.

Ozmidov, Mihail. Planul orașului Chișinău elaborat între 1813-1817 / Mihail Ozmidov // Ciocanu, Sergius. Orașul Chișinău : Începuturi, dezvoltare urbană, biserici : (secolele XV-XIX) = City of Chisinau : The beginnings, urban, deve-

lopment, churches (15th-19th centuries) / Sergius Ciocanu. – Chișinău : Cartdidact, 2017. – P. 161.

Palanciuc, Adriana. Orașul vechi / Adriana Palanciuc // Bienala Internațională de Gravură = International Engraving Biennial. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 51.

Tofan, Elena. Proprietățile fizice ale solurilor din orașul Chișinău / Elena Tofan // Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin cercetare și inovare”. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 129-133.

N.-M. Ș.

**Galaction
VEREBCEANU
1951**

Filolog, doctor în filologie, conferențiar universitar, cercetător științific.

S-a născut la 19 iulie 1951, la Slobozia, Ștefan Vodă.

A urmat studiile Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (1973-1978). Și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei (1982-1984). A susținut teza de doctor în filologie cu tema „Romanul popular Bertoldo : studiu filologic, studiu lingvistic și text” (1999).

În 1978 a fost angajat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Mol-

dovei. Activează în calitate de laborant superior (1978-1982), cercetător științific inferior (1984-1991), cercetător științific (1991-1999), cercetător științific superior (1999-2000), cercetător științific coordonator (2006), secretar științific al Institutului de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei (din 2000).

Activitatea didactică și-a început-o la Universitatea de Stat din Moldova (1979-1991).

Domeniile științifice de cercetare au vizat studiul istoriei limbii, textologie și editarea textelor vechi, sociolingvistică.

A participat la două proiecte științifice internaționale: Limba română vorbită în Moldova istorică, proiect la care au colaborat cercetători și cadre didactice de la Universitatea din Leipzig, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Institutul de Lingvistică al AȘM (1996-1999), iar în perioada 2003-2006 – la proiectul Limbă și identitate în spațiile multilingve, în colaborare cu Universitatea din Leipzig, Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Lingvistică al AȘM, Universitatea din Cernăuți, Universitatea din Kiev, care s-a soldat cu editarea lucrării „Sprachliche Individuation in mehrsprachigen Regionen Osteuropas. I. Republik Moldova, Leipziger Universitätsverlag” (2007).

A participat, în colaborare cu Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti” din București, la scrierea lucrării „Pronumele românesc”. În colaborare cu Valentina Pelin și Angela Savin, a

participat la întocmirea volumului „Catalogul manuscriselor românești din Moldova, Belarus, Rusia și Ucraina”.

Este coautor al monografiilor colective internaționale, publicate în cadrul proiectului: „Limba română vorbită în Moldova istorică”, vol. I, Leipzig, 2000; „Limba română vorbită în Moldova istorică”, vol. II, Leipzig, 2002, Bochmann Klaus, Dumbrava Vasile (Hrsg.).

A depistat, cercetat, descifrat și descris manuscrise românești, păstrate în arhivele din fosta URSS.

Este autor și coautor de lucrări științifice naționale și internaționale: „Limba română vorbită în Moldova istorică” (2001), „Viața lui Bertoldo. Un vechi manuscris românesc” (2002), „Romänish hape ish sehr spät in meinem Leben Gelenrt. Identität unt sprache in der Nationalarmee”, „Sprachliche Individuation in mehrsprachigen Regionen Osteuropas” (2007), „Ghid de exprimare corectă” (2014), „O variantă moldovenească a cărții populare „Alexandria” (2015), „Alexandria chișinăuiană de la 1790: Un vechi manuscris românesc” (2016), „Vorbește corect românește!: Ghid de exprimare corectă” (2017) etc.

Membru al Colegiului de redacție al revistei „Buletin de lingvistică” și „Philologia”.

I-a fost conferită Diploma Guvernului Republicii Moldova (2011).

Om emerit al Republicii Moldova (2010).

Bibliografie selectivă:

Alexandria chișinăuiană de la 1790 : Un vechi manuscris ro-

mânesc / stud. lingv. fascismile și ed. de text de Galaction Verebceanu. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 248 p. : il.

Ghid de exprimare corectă / Vasile Bahnaru, Inga Druță, Galaction Verebceanu [et al.]. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2014. – 131 p.

Omagiu Nicolae Raevschi: 80 de ani de la naștere / col. de red. : Angela Savin-Zgardan, Vasile Pavel, Galaction Verebceanu ; Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Filologie. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2010. – 244 p.

Verebceanu, Galaction. Romanul popular Bertoldo : Studiu filologic, studiu lingvistic și text : Teză de doctor în filologie / Galaction Verebceanu. – Chișinău : [S. n.], 1999. – 154 p.

Viața lui Bertoldo : Un vechi manuscris românesc / stud. filologic, stud. lingvistic, ed. de text și indice de cuv. de Galaction Verebceanu. – Chișinău : Museum, 2002. – 256 p.

Vorbește corect românește!: Ghid de exprimare corectă / Vasile Bahnaru, Inga Druță, Galaction Verebceanu [et al.]. – Chișinău : Arc, 2017. – 108 p.

Verebceanu, Galaction. Considerații filologice asupra manuscrisului Sandipa / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2019. – Nr 3-4 (303-304). – P. 49-63.

Verebceanu, Galaction. Exuberanța științei despre limbaj / Galaction Verebceanu // Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). – P. 222-223.

Verebceanu, Galaction. Manuscrisul Sandipa în raport cu alte copii ale romanului popular / Galaction Verebceanu // Lecturi in memoriam acad. Silviu Berejan : Colocviul științific național. – Chișinău : Tipografia „Pro Libra”, 2020. – P. 101-110.

Verebceanu, Galaction. Omagiu lui Gheorghe Chivu la aniversare / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2017. – Nr 5-6 (293-294). – P. 143-148.

Verebceanu, Galaction. O

primă ediție a Alexandriei lui Năstase Negrule / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2019. – Nr 1-2 (301-302). – P. 44-49.

Verebceanu, Galaction. O variantă moldovenească a cărții populare Alexandria. Fonetică (2) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2014. – Nr 3-4 (273). – P. 76-86.

Verebceanu, Galaction. O variantă moldovenească a cărții populare „Alexandria” : Morfologia (3) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2015. – Nr 1-2. – P. 80-103.

Verebceanu, Galaction. O variantă moldovenească a cărții populare „Alexandria” : Sintaxa (4) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2015. – Nr 3-4. – P. 82-93.

Verebceanu, Galaction. O variantă moldovenească a cărții populare Alexandria : Text (1) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2014. – Nr 1-2 (271). – P. 72-136.

Verebceanu, Galaction. Trăsături fonetice în Alexandria (ms. rom. copiat la Chișinău în 1790) / Galaction Verebceanu // Filologia modernă : Realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2015. – P. 279-288.

Verebceanu, Galaction. Trăsături morfologice în Alexandria (Ms. rom. copiat la Chișinău în 1790) / Galaction Verebceanu // Filologia modernă: Realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2017. – P. 323-329.

Verebceanu, Galaction. Un dicționar multilingv din secolul al XVII-lea? / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2018. – Nr 3-4 (297-298). – P. 9-27.

Verebceanu, Galaction. Unele considerații asupra localizării manuscrisului „Sandipa” / Galaction Verebceanu // Filologia modernă : realizări și perspective în context european : Spiritus loci : interferențe, confluență, rezistență. – Chișinău : „Tipocart Print” SRL, 2019. – P. 203-208.

Verebceanu, Galaction. Un manuscris al Sandipei de la sfârșitul secolului al XVIII-lea : Text (I-1) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2017. – Nr 1-2(289-290). – P. 35-55.

Verebceanu, Galaction. Un manuscris al Sandipei de la sfârșitul secolului al XVIII-lea : Text (I-2) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2017. – Nr 3-4 (291-292). – P. 67-89.

Verebceanu, Galaction. Un manuscris al Sandipei de la sfârșitul secolului al XIII-lea : Text (I-3) / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2017. – Nr 5-6 (293-294). – P. 113-130.

Verebceanu, Galaction. Un text puțin cunoscut al „Sandipei” / Galaction Verebceanu // Filologia modernă : Realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2017. – P. 176-184.

Verebceanu, Galaction. Vechi manuscrise românești ale cărților populare depozitate în fosta Uniune Sovietică / Galaction Verebceanu // Filologia modernă : realizări și perspective în context european. – Chișinău : Institutul de Filologie al AȘM, 2015. – P. 352-357.

Verebceanu, Galaction. Vechi texte românești : contribuții filologice și lingvistice / Galaction Verebceanu // Philologia. – 2016. – Nr 3-4 (285-286). – P. 118-123.

Savin-Zgardan, Angela. Filolog polivalent : Dr. Galaction Verebceanu la 60 de ani / Angela Savin-Zgardan // Akademos. – 2011. – Nr 3 (22). – P. 144.

Țărălungă, Ecaterina. Verebceanu, Galaction / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 812.

N.-M. Ș.

Valentin DÂNGA
1951-2014

Compozitor, dirijor, pianist și orchestrator, autorul aranjamentului muzical al imnului Republicii Moldova din 1995.

S-a născut la 20 iulie 1951, la Mândrești, Telenești. A decedat la 28 februarie 2014, la Chișinău.

A absolvit Școala de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău. A urmat studiile la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1982-1987), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

A început să compună de la vârsta de 16 ani „Blues la mare”, text Ștefan Petrache.

Din anii de studenție a fost captivat de muzica rock și jazz, două domenii ce au devenit ulterior prioritare pentru întreaga carieră artistică a compozitorului. Primul succes l-a avut la sfârșitul anilor 1960, odată cu lansarea cântecului „Un castel pe nisip” împreună cu Ștefan Petrache.

S-a remarcat ca autor de muzică pentru filme, spectacole de teatru, cântece devenite șlagăre. A debutat în cinematografie în anul 1974 la Studioul „Telefilm-Chișinău”, compunând muzica pentru documentarul „Orașul meu, Chișinău”.

A compus muzică pentru

un număr mare de filme documentare: „Moldova, casă părintească”, „Fântânarii”, „Crama republicii”, „Monolog despre viață”; filme de ficțiune: „Pregătirea de examene” („Moldova-Film”), „Casă pentru Dionis” („Telefilm-Chișinău”), „Un bătrân ducea un cal” („Moldova-Film”), „Adolescența”, „Un autobuz în ploaie”, „Cine va intra în ultimul vagon”, „Cursa”, „Văleu, văleu, nu turna”; filme de animație: „Haiducul”, „Ladys și gentlemen”, „Ruxanda”, „Fumul”, „Sub semnul întrebării”, „Toate culorile”, „Ploaia”. A semnat muzica la spectacolele „Făt-Frumos din lacrimă”, „Planeta de rouă”, „Luceafărul” etc., montate de regretatul Titus Jucov la Teatrul de Păpuși „Licurici”, precum și muzica pentru spectacolul „Oltea” de Andrei Strâmbeanu, montat la Teatrul Național „Mihai Eminescu”.

În activitatea sa a colaborat mult cu regretatul poet național Dumitru Matcovschi. A fost nu numai un compozitor profesionist, ci și un bun pianist și orchestrator.

Autorul cântecelor ce fac parte din repertoriul mai multor interpreți din Republica Moldova, România, Ucraina, Federația Rusă.

Printre cântăreții naționali îi putem nominaliza pe Ștefan Petrache, Anastasia Lazariuc, Iurie Sadovnic, Natalia Barbu etc.

Mai mulți ani a fost membru al juriului la Eurovision, preselecția națională.

Slăgărele semnate de el au fost premiate la diverse concursuri și festivaluri naționale și internaționale, cum ar fi:

„Orfeul de aur” (Bulgaria), „Lira” din Bratislava (fosta Cehoslovacie), Concursul internațional al tinerilor interpreți de muzică ușoară din Jūrmala (Letonia), Festivalul național de muzică ușoară de la Mamaia (România), Festivalul-concurs internațional al cântecului de estradă la Soci (Federația Rusă).

Pe plan național, creațiile compozitorului sunt interpretate în cadrul Festivalurilor „Maluri de Prut”, „Două inimi gemene”, „Steaua Chișinăului” etc. Turneele de creație ale compozitorului au avut loc în Rusia, România, Statele Unite etc.

Membru al Uniunii Compozitorilor, al Uniunii Cineaștilor și al Uniunii Musicologilor din Republica Moldova.

În anul 1984 a primit două Diplome: pentru muzică originală de film documentar la Festivalul Republican de Filme „Cocostârcul de argint” pentru filmele „Fântânarii” și „Moldova, casă părintească”. În anul 1991 a obținut titlul de maestru emerit al artei; în 2010 cel de artist al poporului. A fost decorat cu Medalia „Meritul Civic”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 224-225.

Bibliografie selectivă:

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Dânga, Valentin / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova : (ultimele două decenii ale secolului XX). – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – P. 103-106.

Proca, Pavel. Marca clavecinului Dânga : [muzica teatrală a compozitorului Valentin Dânga]

ga] / Pavel Proca // Teatru. – 2011. – Nr 6. – P. 60-61.

Roșca, Denis. Dânga, Valentin / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 194.

Tcacenco, Victoria. Omul ca și cântecul... : În memoria lui Valentin Dânga / Victoria Tcacenco // Arta. – 2014. – Nr 2. – P. 157-159.

Țărălungă, Ecaterina. Dânga, Valentin / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 248.

Țopa, Tudor. Valentin Dânga / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li - M. – Chișinău : „Draghiștea”, 2008. – P. 521.

N.-M. Ș.

Paul MIHNEA
1921 – 1994

Poet, traducător.

Numele adevărat – Pinhas Șilman. Părinții poetului și-au pierdut viața în GETO-ul Transnistriei.

S-a născut la 22 iulie 1921 în orașelul Briceni. A decedat la 31 august 1994. Și-a făcut studiile la Liceul român din Cernăuți. Urmează Universitatea din Cernăuți.

Scrie versuri încă din anii de școală.

A scris o poezie intelectualizată, de o sensibilitate deosebită. A fost un sonetist

extraordinar, dar sonetul său a fost unul reformulat. Un „poet pur”, așa cum l-a definit V. Beșleagă. Acad. M. Cimpoi l-a caracterizat drept un „adevărat monah al poeziei”, „a fost un scriitor care s-a hrănit numai din scris, poezia fiind pentru el o sărbătoare a intelectului”.

Pe lângă română, a cunoscut și limba franceză (tatăl său a locuit la Paris), în care a și scris, rusa (mama sa a studiat într-un orașel de lângă Odesa), germana (il cunoștea pe Rilke pe dinafară).

În 1940 a editat prima sa carte la Cernăuți, „Preludiu”. În timpul războiului s-a refugiat la Tver. În 1945 se întoarce la Chișinău. În 1951 apare al doilea volum de poezii „Bat miezul veacului curanții”. După apariția celui de-al treilea volum, „Lumina ochilor mei”, în 1957, este exclus din Uniunea Scriitorilor (1958). A fost restabilit peste doi ani. Aceste două volume, „Bat miezul veacului curanții” și „Lumina ochilor mei”, tematic sunt ancorate în realitățile postbelice, fiind marcate de umanism și pledoarii pentru pace. În anii '60-'70 poetul este într-o perioadă de criză, astfel este nevoit să recurgă la poezia despre mamă, vecini, negustori, cerșetori cumpărători, scrie o serie de poezii biografice. Urmează alte volume de poezii: „Orga codrului” (1966) în care reflecția filosofică devine dominantă, „Galerie cu autoportret” (1968), „Hingher și Demiurg” (1973), „Grădinar” (1980), „Coroana de coroane” (1992), volume în care se meditează asupra sensului existenței umane,

asupra capacității eului liric de a pătrunde esența lumii înconjurătoare, de a o recrea. Câteva cărți au fost traduse și în rusă: „Прелюдия” (1966), „Встреча с собой” (1975), „Садовник, или возмездие зеркал” (1988).

În ultimii ani de viață a scris versuri în limba franceză. În franceză are și o carte care n-a mai văzut lumina tiparului. Începând cu anul 1988 a scris 174 de poeme în franceză. În cea mai mare parte acestea au formă de catren sau octave. Volumul i se intitulează „Răspunsul absenței” (Le Réponse d'absence).

A fost un traducător iscusit. I-a tradus din franceză pe P. Valery („Vrăji, Poezii”, 1979) și P. Verlaine (1985); din germană pe R. M. Rilke („Elegiile din Duino”, 1977); din latină pe Vergiliu („Bucolice”, 1970) și Ovidiu („Elegii din exil”, 1972); din rusă pe M. Lermontov, N. Nekrasov, A. Blok, A. Pușkin, care au apărut în ediții aparte fiecare.

În 1992 a primit premiul literar al anului pentru volumul de sonete „Coroana de coroane”. Este maestru al literaturii (1993).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 117-119; „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 165-166.

Bibliografie:

Mihnea, Paul. Bat miezul veacului curanții / Paul Mihnea. – Chișinău : Editura de Stat a Moldovei, 1951. – 128 p.

Mihnea, Paul. Coroană de coroane : versuri / Paul Mihnea. – Chișinău : Hyperion, 1992. – 236 p.

Mihnea, Paul. Galerie cu autoportret / Paul Mihnea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1968. – 318 p.

că, 1968. – 318 p.

Mihnea, Paul. Grădinar / Paul Mihnea. – Chișinău : Literatură Artistică, 1980. – 368 p.

Mihnea, Paul. Hingher și demiurg / Paul Mihnea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1973. – 276 p.

Mihnea, Paul. Lumina ochilor mei : Versuri / Paul Mihnea. – Chișinău : Școala Sovietică, 1957. – 163 p.

Mihnea, Paul. Orga codrului / Paul Mihnea. – Chișinău : Arc, 2016. – 64 p.

Mihnea, Paul. Orga codrului / Paul Mihnea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1966. – 396 p.

Ovidiu. Elegii din exil / Ovidiu; trad. : Paul Mihnea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1972. – 59 p.

Rilke, Rainer Maria. Elegiile din Duino, sonete, poezii / Rainer Maria Rilke; trad. : Paul Mihnea. – Chișinău : Literatură Artistică, 1977. – 116 p.

Valery, Paul. Versuri. Văraji : Deducere Carmen / Paul Valery; trad. : Paul Mihnea. – Chișinău : Literatură Artistică, 1979. – 74 p.

Vergiliu. Bucolice / Vergiliu; trad.: Paul Mihnea. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1970. – 66 p.

Verlaine, Paul. Poezii / Paul Verlaine; trad. : Paul Mihnea. – Chișinău : Literatură Artistică, 1985. – 80 p.

Butnaru, Leo. Între hingheri și demiurg : Pagini de jurnal cu Paul Mihnea / Leo Butnaru [Resursă electronică] // <https://blogosfera.md/view-post-v-252518-0-romana.html> (accesat : 13.08.2020).

Cimpoi, Mihai. Paul Mihnea // O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Galați : Porto-Franco, 1997. – P. 183-184.

Ciocanu, Anatol. Mihnea, Paul // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812 – 2010 / Anatol Ciocanu, Valeriu Nazar, Sergiu Nucă [et al.]; coord. : V. Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 368-369.

Palladi, Tudor. Remarcabil

sonetist paneuropean: Paul Mihnea / Tudor Palladi // Moldova. – 2012. – Mai/Aug. – P. 53-57.

Paul Mihnea – poet de esență modernistă [Resursă electronică] // <https://transilvanialachisinau.wordpress.com/2010/05/07/paul-mihnea-poet-de-esenta-modernista-2/> (accesat : 13.08.2020).

Roibu, Nicolae. Paul Mihnea - un mare scriitor necunoscut / Nicolae Roibu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/paul-mihnea---un-mare-scriitor-necunoscut-10160.html> (accesat : 13.08.2020).

T. L.

Constantin EȚCO
1941-2017

Doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

Personalitate marcantă în domeniul medicinei, de talie internațională. Primul discipol al lui Nicolae Testemițanu.

S-a născut la 22 iulie 1941 în satul Horodiște, raionul Călărași, într-o familie de țărani mijlocași. A plecat din viață la 19 decembrie 2017. La vârsta de trei ani a rămas doar cu mama, tatăl său fiind deportat în Siberia. A absolvit școala de 7 ani din satul natal, apoi Școala medie din satul Pârjolteni. După 2 ani de muncă grea, își începe studiile la Școala Medicală din Tiraspol, pe care o absolvă cu succes în anul 1961. În anii serviciului militar activează în calitate de felcer în unitățile dislocate la

Batumi (1962-1964). În 1965 este înmatriculat la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu”). În 1971 absolvă cu mențiune Institutul de Medicină.

Absolvind instituția medicală, în același an, 1971, este angajat în calitate de asistent la Catedra de igienă socială și organizarea ocrotirii sănătății, al cărei șef era legendarul Nicolae Testemițanu. Ulterior a devenit primul lui doctorand. Anume N. Testemițanu l-a convins să meargă pe calea medicinei pediatrice, observându-i predispoziția către medicina practică. Alături de N. Testemițanu a lucrat timp de 15 ani. La Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” a muncit toată viața. A contribuit la formarea și dezvoltarea acestei instituții publice. În 1976 este deja lector superior. Tot atunci a fondat cursul Dreptul în medicină. În 1979 susține la Moscova teza de doctor în medicină, cu titlul „Aspecte medico-sociale ale mortalității infantile prin pneumonie la copiii din localitățile rurale”. Prin această lucrare a fost îmbunătățit indicele sănătății copiilor din țară. Vorba e că pe atunci mulți copii mureau de această boală, iar prin recomandările expuse în lucrare în câțiva ani a scăzut nu doar mortalitatea, dar s-a ameliorat și sănătatea copiilor. În anii următori obține titluri didactico-științifice superioare: conferențiar universitar (1987), profesor universitar (1993) al Catedrei de igienă socială și organizarea ocrotirii sănătății (azi Catedra de medicină socială și management sanitar „Nicolae Testemițanu”). În perioada 1990 – 1993 este prodecan

al Facultății de Medicină Generală. În 1992 susține la Moscova teza de doctor habilitat în medicină cu tema „Condițiile, modul de viață și sănătatea copiilor din localitățile rurale dens populate”, care a fost o noutate pentru știința medicală și medicina socială la acea perioadă. Și la această teză l-a avut drept consultant științific pe N. Testemițanu. În 1993 a fondat studiile postuniversitare (internatură, secundariat clinic, rezidențiat, masterat, doctorat și postdoctorat), al căror decan a fost până în 1995. Între anii 1995 – 2000 a fost decan de masterat, doctorantură și postdoctorantură. Fondează și este șef al Școlii de Management în Sănătate Publică; fondator (1997) și șef al Catedrei de economie, management și psihopedagogie în medicină (1997-2017).

De două ori a candidat la funcția de ministru al sănătății.

A pregătit 40 de doctori și doctori habilitați în medicină.

A publicat circa 750 de lucrări științifice, a editat 34 de monografii, 80 de manuale, compendii, ghiduri, suporturi de curs pentru medici și studenți. Iar manualul „Management în sistemul de sănătate” (2006) a devenit „cartea vieții” autorului. Ultima publicație-capodoperă a profesorului Ețco a fost dedicată mentorului său, N. Testemițanu, „Nicolae Testemițanu – nume devenit simbol” (2017). Autorul a adunat într-o culegere articole despre viața și activitatea lui Nicolae Testemițanu, publicate de colegii lui de facultate și de serviciu, de prieteni, precum și de personalități din politică, știință, cultură și artă, aceasta în anul declarat de Guvernul Republicii Mol-

dova Anul Nicolae Testemițanu.

În 2016 a apărut o biobibliografie, dedicată lui C. Ețco.

A prezentat peste 100 de comunicări științifice la foruri naționale și internaționale. A luat parte la multe ateliere de lucru din domeniu, în republică și peste hotarele ei: Ucraina, SUA, Rusia, Kazahstan.

A fost membru al multor foruri științifice și de specialitate: președinte al colaboratorilor USMF „Nicolae Testemițanu” (1986 - 1990); membru al Consiliului științific (1986-2012) și al Senatului (1995-2013) USMF „Nicolae Testemițanu”; membru al Asociației din SUA a profesorilor universitari de pregătire a administratorilor în ocrotirea sănătății (1994-2017); vicepreședinte al Ligii Medicilor din Republica Moldova (1998-2017); fondator și președinte al Asociației Republicane Economie, Management și Psihologie în Medicină, vicepreședinte al Asociației Sănătate Publică și Management Sanitar (2000-2017); șef Secție medicină și farmacie (consultant) a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare al Republicii Moldova (CNAA, 2000-2017); membru al Consiliului de Experti al Ministerului Sănătății (2001-2012); membru al Comisiei de Atestare în Sănătate Publică și Management (2001-2017); specialist principal în management al Ministerului Sănătății (2006-2009); membru și consultant al Consiliului de administrare al Companiei Naționale de Asigurări Obligatorii în Medicină (2007-2017); președinte și membru al Seminarului științific de profil Medicină Socială și Management (2007-2017);

membru al Asociației Latine de Analiză a Sistemului de Sănătate (ALASS, 2007-2017); academician al Academiei Internaționale Noosfera – Dezvoltare durabilă (1999), academician al Academiei Internaționale de Management și Informatizare pe lângă ONU (2004), membru al Academiei de Studii Înalte, Iași (2008), membru al Consiliului de administrare la Școala de Management în Sănătate Publică (2005-2015).

Membru al Colegiilor de redacție ale revistelor științifico-practice „Curierul medical”, „Buletinul Academiei de Științe a Moldovei”, „Sănătate publică” (edițiile din România și Ucraina) (2000-2017); fondator și redactor-șef al revistei „Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină”, categoria B (2003-2017).

Este om de onoare al raionului Călărași (1995) și al satului Horodiște (2016).

Laureat al Premiului „Savantul Anului al Academiei de Științe a Moldovei” (2008, 2011); laureat al Galei Premiilor în sănătate pentru întreaga carieră medicală (2012), deținător al Diplomelor Guvernului, gr. I (2011, 2016); laureat al Premiului Național al Republicii Moldova (2016), pentru contribuția în dezvoltarea managementului sistemului de sănătate și implementarea asigurărilor medicale obligatorii în Republica Moldova.

Deține Insigna „Veteran al Muncii” (1998), Medalia „Dimitrie Cantemir”, Medalia „Nicolae Testemițanu” (2011); Ordinul „Gloria Muncii” (2012).

Bibliografie:

Aspecte economice și financiare în reformarea sistemului de sănătate : Materialele 1 conf. șt.

cu particip. internaț. a specialișt. din economie, finanțe și org. a activității instit. medicale din Rep. Moldova / red. resp. : Constantin Ețco. – Chișinău, 2002. – 288 p.

Buga, Mircea. Evaluarea calității asistenței medicale prestate persoanelor asigurate : Recomandări metodice / Mircea Buga, Constantin Ețco. – Chișinău, 2017. – 45 p.

Cerțișanu, Mariana. Dezvoltarea motivației de autoactualizare a personalității / Mariana Cerțișanu, Constantin Ețco. – Chișinău, 2009. – 220 p.

Economia ocrotirii sănătății / coord. șt. : Constantin Ețco. – Chișinău : Epigraf, 2000. – 380 p.

Ețco, Constantin. Asigurările medicale / Constantin Ețco, Iurie Malanciuc. – Chișinău, 2007. – 454 p.

Ețco, Constantin. Catedra economie, management și psihopedagogie la 10 ani : 1997-2007. – Chișinău: Epigraf SRL, 2007. – 280 p.

Ețco, Constantin. Conținut și factori ai dezvoltării gândirii profesionale la studenții-medici : (monografie) / Constantin Ețco, Elena Davidescu. – Chișinău, 2014. – 208 p.

Ețco, Constantin. Imagiinea personalității profesorului instituției de învățământ superior medical / Constantin Ețco, Iuliana Fornea, Jana Racu. – Chișinău, 2012. – 309 p.

Ețco, Constantin. Management în sistemul de sănătate. – Chișinău : Epigraf, 2006. – 864 p.

Ețco, Constantin. Management și marketing : Teorie și aplicații / Constantin Ețco, Ludmila Goma, Nina Globa. – Chișinău : CEP Medicina, 2013. – 247 p.

Ețco, Constantin. Nicolae Testemițanu – nume devenit simbol: (90 de ani de la naștere). – Chișinău, 2017. – 544 p.

Ețco, Constantin. Particularitățile organizării asistenței medicale primare în condițiile asigurărilor medicale obligatorii în

municipiul Chișinău : (Monografie) / Constantin Ețco, Galina Buta. – Chișinău : Primex Com, 2014. – 282 p.

Ețco, Constantin. Practicum la psihologia generală / Constantin Ețco, Iuliana Fornea. – Chișinău: CEP Medicina, 2003. – 392 p.

Ețco, Constantin. Promovarea sănătății și educația pentru sănătate / Constantin Ețco, Varfolomei Calmic, Ion Bahnarel. – Chișinău: Epigraf, 2013. – 600 p.

Ețco, Constantin. Psihologia studentului contemporan : Ghid pentru studenți și profesorii universitari / Constantin Ețco, Elena Davidescu ; red. Larisa Eršov ; Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Catedra economie, management și psihopedagogie. – Ch. : [S. n.], 2010. – 198 p.

Ețco, Constantin. Psihologie managerială / Constantin Ețco, Margareta Cărașuș, Elena Davidescu-Creangă. – Chișinău : Bons Offices, 2006. – 279 p.

Fornea, Iuliana. Ghid de elaborare a îndrumărilor metodologice pentru instruirea universitară / Iuliana Fornea, Constantin Ețco, Nina Globa. – Chișinău : CEP Medicina, 2014. – 84 p.

Ghid de terminologie științifică / Constantin Ețco, Natalia Popușoi, Galina Buta [et al.]. – Chișinău, 2015. – 113 p.

Managementul serviciilor în sectorul asistenței medicale primare : cheltuieli, eficiență, calitate (metodologia și metodică) : Îndrumar metodic / Constantin Ețco, Elizaveta Reabov [et al.]. – Chișinău, 2000. – 68 p.

Psihologia medicală : suport de curs / Constantin Ețco, Mariana Cernițanu, Iuliana Fornea [et al.]. – Chișinău : CEP Medicina, 2012. – 273 p.

Dezvoltarea medicinei de familie în Republica Moldova : punctul de vedere din exterior / Natalia Zarbailov, Constantin

Ețco [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 1-2 (75-76). – P. 9-13.

Dinamica indicatorilor de sănătate a mamei și copilului în cadrul etapelor de reorganizare a serviciului perinatologic în Republica Moldova / Ștefan Gațcan, Constantin Ețco, Boris Gilcă [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 3 (77). – P. 19-24.

Ețco, Constantin. Academicianul Gheorghe Ghidirim / Constantin Ețco, Romeo Șcerbina // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2009. – Nr 2 (29). – P. 54-55.

Ețco, Constantin. Aprecieră serviciului asistenței medicale primare din municipiul Chișinău prin prisma calității serviciilor acordate / Constantin Ețco, Galina Buta // Curierul medical. – 2012. – Nr 3 (327). – P. 173-178.

Ețco, Constantin. Asociația de economie, management și psihologie în medicină din Moldova – membru instituțional al ALASS / Constantin Ețco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2009. – Nr 1 (28). – P. 53.

Ețco, Constantin. Discours introductif du Professeur Constantin Ețco / Constantin Ețco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2013. – Nr 1 (46). – P. 5.

Ețco, Constantin. In memoriam Ion Motânga : ambasador al medicinei moldave la Moscova / Constantin Ețco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2017. – Nr 1 (71). – P. 59-60.

Ețco, Constantin. Managementul în sănătate este Cenușăreasa care nu și-a dobândit locul de disciplină nobilă : [interviu la împlinirea vârstei de 75 de ani] / Constantin Ețco [resursă electronică] // <http://mednews.md/constantin-etco-managemen->

[tul-in-sanatate-este-cenusarea-sa-care-nu-si-a-dobandit-locul-de-disciplina-nobila/](http://mednews.md/constantin-etco-managemen-tul-in-sanatate-este-cenusarea-sa-care-nu-si-a-dobandit-locul-de-disciplina-nobila/) (accesat : 11.08.2020).

Ețco, Constantin. Managementul, o știință contemporană / Constantin Ețco // Akademos. – 2016. – Nr 3 (42). – P. 98-102.

Ețco, Constantin. Nicolae Testemițanu – organizator, savant, patriot desăvârșit al neamului / Constantin Ețco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2017. – Nr 2 (72). – P. 4-6.

Ețco, Constantin. Nicolae Testemițanu – patriot devotat, ilustru savant și talentat organizator al ocrotirii sănătății / Constantin Ețco // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2017. – Nr 1 (53). – P. 11-15.

Ețco, Constantin. Un om al cetății, cu dragoste de neam și de țară (Nicolae Testemițanu : 90 de ani de la naștere) / Constantin Ețco // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2017. – Nr 3 (13). – P. 5-9.

Modelul de interacțiune al domeniilor de sănătate și educație în ocrotirea sănătății reproductive a tinerilor în procesul de pregătire a specialiștilor / Natalia Zarbailov, Oxana Ceban, Constantin Ețco [et al.] // Revista de științe ale sănătății din Moldova. – 2017. – Nr 3 (13). – P. 86-97.

Rolul sistemului de screening în diagnosticul precoce al deformităților coloanei vertebrale / Nicolae Caproș, Constantin Ețco [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științe medicale. – 2015. – Nr 1 (46). – P. 350-355.

Tereanu, Carmen. Malpraxis medical : Actualități și perspective / Carmen Tereanu, Constantin Ețco // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2013. – Nr 1 (46). – P. 6-7.

Constantin Ețco : 75 de ani : Biobibliografie / alcăt. : Ana Rusu. – Chișinău : Epigraf, 2016. – 136 p.

Ababii, Ion. Constantin Ețco : 70 de ani / Ion Ababii // Curiurul medical. – 2011. – Nr 4 (322). – P. 71-72.

Constantin Ețco – un destin împlinit [Resursă electronică] // https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/14-18_2.pdf (accesat : 11.08.2020).

Constantin Ețco [Resursă electronică] // <https://sanatatea.com/pub/medici/1047-constantin-etco.html> (accesat : 11.08.2020).

Cuvânt de rămas bun. Profesorul Constantin Ețco – om al muncii și al corectitudinii profesionale (22.07.1941 – 19.12.2017) [Resursă electronică] // <http://www.cnaa.md/news/2017/in-memoriu/> (accesat : 11.08.2020).

In memoriam Constantin Ețco [Resursă electronică] // http://www.cheminfo.asm.md/?go=noutati_detalii&n=8283&new_language=0 (accesat : 11.08.2020)

În grabă de a face bine. În memoria profesorului universitar, doctor habilitat în medicină Constantin Ețco, 22.07.1941-19.12.2017 // Buletin de perinatologie. – 2017. – Nr 4 (76). – P. 77-80.

Moroșanu, Mihai. Constantin Ețco – personalitate notorie în medicină : Omagiu la 70 de ani / Mihai Moroșanu [Resursă electronică] // <https://docplayer.ru/61892208-Constantin-etco-personalitate-notorie-in-medicina-omagiul-la-70-de-ani.html> (accesat : 11.08.2020).

Tabac, Viorica. Constantin Ețco, singurul câștigător din acest an al Premiului Național în domeniul sănătății. „M-am bucurat mult de acest premiu” / Viorica Tabac [Resursă electronică] // <http://e-sanatate.md/News/6103/constantin-etco-singurul-castigator-din-acest->

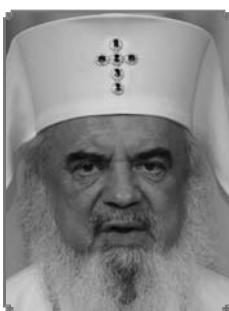
an-al-premiului-national-in-domeniul-sanatatii-m-am-bucurat-mult-de-acest-premiu (accesat : 11.08.2020).

Țopa, Tudor. Comoara enciclopedică (Constantin Ețco) / Tudor Țopa // Voievozii inspirației : (Eseuri, portrete literare, povestiri documentare) / Tudor Țopa. – Chișinău : Draghiștea, 2007. – P. 143-152.

USMF „Nicolae Testemițanu” îndoliată : In memoriam Constantin Ețco [Resursă electronică] // <https://relatiipublice.usmf.md/ru/node/12118> (accesat : 11.08.2020).

Рябова, Елизавета. Профессор Константин Ецко – лидер по природе, жизни и судьбе / Елизавета Рябова [Resursă electronică] // <https://docplayer.ru/61892208-Constantin-etco-personalitate-notorie-in-medicina-omagiul-la-70-de-ani.html> (accesat : 11.08.2020)

T. L.

**PF Daniel
(CIOBOTEA)
1951**

Patriarh al României, doctor în teologie.

Numele în lume – Dan-Ilie Ciobotea. S-a născut la 22 iulie 1951, în satul Dobrești, comuna Bara, județul Timiș. A fost cel de-al treilea copil într-o familie de învățători, Alexie și Stela Ciobotea. Între 1958 și 1962 urmează școala primară în satul natal Dobrești. În anii urmă-

tori, 1962-1966, studiază la gimnaziul din localitatea Lăpușnic, același județ. Clasele liceale le începe în 1966 în orașul Buziaș, le continuă apoi în Lugoj, Liceul „Coriolan Brediceanu” (1967-1970). A urmat Institutul Teologic Universitar Ortodox din Sibiu (1970-1974). În perioada 1974-1976 își face doctoratul la Institutul Teologic Universitar Ortodox din București, sub îndrumarea pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae. Între 1976-1978 studiază la Facultatea de Teologie Protestantă a Universității de Științe Umane din Strasbourg (Franța). Între anii 1978-1980 își face studiile la Facultatea de Teologie Catolică a Universității Albert Ludwig din Freiburg im Breisgau (Germania). În 1979 susține teza de doctor la Universitatea din Strasbourg, cu titlul „Réflexion et vie chrétiennes aujourd’hui. Essai sur le rapport entre la théologie et la spiritualité”. În 1980 susține versiunea extinsă a acestei teze la Institutul Teologic Universitar Ortodox din București, cu titlul „Teologie și spiritualitate creștină. Raportul dintre ele și situația actuală”.

Din 1980 până în 1988 este lector la Institutul Ecumenic de la Bossey (Elveția).

În 1987 îmbracă haina monahală la Mănăstirea Sihăstria, județul Neamț. Primește numele de călugărie Daniel. Naș de călugărie i-a fost părintele Ilie Cleopa. În același an este hirotonit ierodiacon, apoi ieromonah. În 1988 este hirotesit protosinghel și numit consilier patriarhal, director al Sectorului teologie

contemporană și dialog ecumenic. În același an devine conferențiar la Catedra de misiune creștină a Institutului Teologic Universitar Ortodox din București.

În 1990 ieromonahul Daniel este ales de Sinodul BOR episcop vicar al Arhiepiscopiei Timișoarei, cu titlul Lugojanul. În scurt timp este hirotonit arhieru în Catedrala mitropolitană. Câteva luni mai târziu este ales Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, păstorind în această funcție timp de 17 ani, până la desemnarea ca Patriarh al României (2007). Din 1992 până în 2007 este profesor de teologie dogmatică și pastorală la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași. În 2007 (12 septembrie) este ales Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Munteniei și Dobrogei și Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. În același an (30 septembrie) este întronizat Patriarh în Catedrala patriarhală din București. Din 2007 este profesor de teologie pastorală la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București.

S-a implicat în multe programe și lucrări sociale. Fiind mitropolit încă, a inițiat programul „Niciun sat fără biserică”, ceea ce prevedea construirea în fiecare sat și cartier unde nu există biserică, a unui lăcaș de cult.

La scurt timp după numirea în funcția de Patriarh, a pus piatra de temelie a unui nou sfânt lăcaș, Catedrala Națională. 11 ani mai târziu aceasta a fost sfințită, fiind un simbol al învierii bisericilor

demolate și al libertății religioase a poporului român.

În 2012 a înființat Centrul Național de Formare Continuă „Dumitru Stăniloae” al Patriarhiei Române. A inițiat Proiectul „Cateheze pentru viață” (2012), adresate copiilor și adulților. A fondat mai multe muzee: Muzeul Patriarhilor din Reședința Patriarhală (2014); Muzeul de artă bisericească de la Mănăstirea Antim (2016); Muzeul de artă bisericească de la Palatul Patriarhiei (2016); Muzeul „Rugul Aprins”, Mănăstirea Antim (2017). Inițiator al lucrărilor de cercetare: „Ctitoriile Sfântului Voievod Neagoe Basarab” (2012); „Sfântul Voievod Neagoe Basarab – ctitor de biserici și cultură românească” (2012); „Istoricul Facultății de Teologie Ortodoxă *Justinian Patriarhul* a Universității din București 1881-2012” (2013); „Dicționar de muzică bisericească românească” (2013); „Părinții și scriitorii bisericești, învățătorii noștri” (vol. I, vol. II, 2014); „Istoria monahismului ortodox românesc de la începuturi până în prezent” (2014); „Contribuții ale monahismului ortodox românesc la nivel național și internațional” (2016); „Istoria parohiilor din Biserica Ortodoxă Română” (12 volume). Vol. I. (2018); „Dicționar de teologie ortodoxă” (2019). A extins Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București la Roma, pentru nivelul de licență, specializarea teologie pastorală (2017).

A întărit legăturile între Patriarhia Română și celelalte biserici creștine. Astfel, în

2017, Patriarhul Moscovei și a Întregii Rusii Kiril a efectuat o vizită istorică în România, participând la sărbătoarea Sfântului Dimitrie. Totodată, a avut întâlniri în țară cu Patriarhul Teofil al III-lea al Ierusalimului, Patriarhul Ioan al X-lea al Antiohiei și Întregului Orient, Preafericitul Anastasie, Arhiepiscopul Tiranei, Durrusului și al Întregii Albanii, Preafericitul Teodor al II-lea, Papă și Patriarh al Alexandriei și al Întregii Africi ș. a. Un loc aparte în cadrul vizitelor și al întâlnirilor cu înalții prelați îl are vizita Papei Francisc în România în anul 2019.

A participat la peste 200 de congrese, colocvii, simpozioane. Câteva din cele din ultimii ani sunt: „Congresul Internațional de Teologie Sfinții Împărați Constantin și Elena – promotori ai libertății religioase și susținători ai Bisericii” (Palatul Patriarhiei, 2013); Congresul Internațional „Receptarea operei părintelui Dumitru Stăniloae astăzi” (Palatul Patriarhiei, 2013); Congresul Internațional de Teologie „Sensurile și importanța Sfintei Taine a Spovedaniei și ale Sfintei Taine a Împărtășaniei în teologia, spiritualitatea și misiunea ortodoxă contemporană” (Palatul Patriarhiei, 2014); Simpozionul Național de Pedagogie Creștină „Repere ale educației creștine în teologia Sfântului Ioan Gură de Aur actualizate în relația Biserică – Familie – Școală din contextul contemporan” (Centrul „Dumitru Stăniloae”, 2015); Congresul Internațional de Teologie „Educația religioasă a tinerilor în con-

textul secularizării actuale” (Palatul Patriarhiei, 2016); Congresul Internațional de Teologie „Viața Bisericilor Ortodoxe în timpul comunismului – persecuție, rezistență și mărturisire” (Palatul Patriarhiei, 2017); Congresul Național de Teologie „Unitate eclesială și unitate națională. Aspecte istorice și teologice” (Palatul Patriarhiei, 2018); Conferința Națională „Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească”, ediția a 6-a, cu tema „Patrimoniul Național Bisericesc, mărturie vie a unității de credință și neam” (Palatul Patriarhiei, 2018); Conferința Internațională privind relațiile dintre Stat și denominațiunile religioase în Uniunea Europeană, Palatul Patriarhiei (7 iunie 2019); Conferința Națională „Unitate dogmatică și specific național în pictura bisericească, ediția a 7-a (Palatul Patriarhiei, 2019); Conferința „Credință și sănătate în satul românesc” (Palatul Patriarhiei, 2019); Simpozionul Național de Teologie „Satul românesc: vatră a plămădirii, păstrării și promovării ființei naționale și a credinței ortodoxe” (Palatul Patriarhiei, 2019).

În 2017 a înființat Parohia Ortodoxă Română cu hramurile „Sfântul Ioan Botezătorul” și „Sfinții Împărați Constantin și Elena” în Zagreb, Croația.

Pe lângă numeroase volume în ediții aparte, a publicat peste 60 de broșuri; peste 1000 de articole, studii, cercetări, prefețe în limba română și circa 100 de articole în limbile franceză, germană, engleză.

A hirotonit peste 600 de preoți.

Face parte din mai multe foruri de specialitate: reprezentant al Comisiei Sinodale Naționale pentru Educația Religioasă (București); președinte al Comisiei teologice și liturgice a Sfântului Sinod al BOR; membru al Comitetului executiv și central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Geneva (1991-1998); membru al Prezidiului și Comitetului Central al Conferinței Bisericilor Europene (1997 – 2009); vicepreședinte al celei de-a II-a Adunări Generale a Conferinței Bisericilor Europene, Graz (1997); membru titular al Academiei Internaționale de Științe Religioase, Bruxelles (2000).

Deține mai multe titluri onorifice: membru de onoare al Comisiei Naționale a Monumentelor Istorice (București), membru de onoare al Academiei Române (2007); membru de onoare al Academiei Ortodoxe din Creta (2016), senator de onoare al Universității „Dunărea de Jos”, Galați (2003); membru de onoare al Colegiului „Coriolan Brediceanu”, Lugoj (2005); membru de onoare al Academiei Române (2007). Doctor honoris causa al multor universități: al Universității Catolice Sacred Heart, Fairfield, Connecticut, SUA, (2003); al Universității de Arte „George Enescu” din Iași (2006); Universității „Lucian Blaga”, Sibiu (2008); al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (2008); al Universității „Aurel Vlaicu” din Arad (2008); al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din

Arad (2008); al Institutului de Teologie Ortodoxă Saint Serge din Paris (2009); al Universității „Eftimie Murgu” din Reșița (2010); al Universității din Oradea (2010); al Universității „Al. I. Cuza” din Iași (2010); al Universității „Dunărea de Jos”, Galați (2011); al Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj (2011); al Universității „Titu Maiorescu” din București (2015); al Universității Creștine „Dimitrie Cantemir” din București (2016); al Universității Politehnice din București (2016).

Diplome, distincții bisericești: Diploma de onoare a Societății Cultural-Bisericești „Mitropolitul Silvestru”, Cernăuți (1992); Diploma de Protector al Fundației Pro Oriente, Viena, Biblioteca Națională a Austriei (2009); Diploma de excelență și Medalia de onoare a Universității Româno-Americane, București (2014); Ordinul „Sfinții Chiril și Metodiu”, Most, Cehia (2011); Ordinul „Crucea Sfântului Apostol Marcu” în grad de Mare Cruce, București (2011); Ordinul „Sfântul Dimitrie Basarabov” al Mitropoliei Ruse, Biserica Ortodoxă a Bulgariei (2016); Ordinul Eparhial „Episcopul Elie Miron Cristea” al Episcopiei Caransebeșului (2018); Distincția „Sfântul Sava Brancovici” a Arhiepiscopiei Aradului (27 octombrie 2018); Ordinul „Sfinții Ierarhi Bălgrădeni” al Arhiepiscopiei Alba-Iuliei (2018); Colecția de medalii dedicate evenimentelor marcate de Biserica Ortodoxă Rusă în timpul primilor zece ani de păstorie a PF Kiril, Patriarhul Moscovei și al Întregii Rusii

(2019); Medalia omagială pentru vizita Papei Francisc în România (2019), oferită de Papa Francisc; Medalia emisă cu ocazia împlinirii a 25 de ani ai Congresului Internațional Pavlia, Biserica Ortodoxă a Greciei (2019).

Ordine și distincții naționale: Ordinul „Serviciul Credincios” în rang de Mare Cruce, acordat de către președintele României, București (2000); Ordinul Național „Steaua României” în grad de Mare Cruce, acordat de președintele României, București (2007); Emblema de Onoare a Forțelor Navale (2018); Medalia aniversării a 25 de ani de existență a Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului (2018).

Bibliografie selectivă:

Daniel, Patriarh. Bucuria comuniunii și dinamica misiunii creștine : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2016 / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2017. – 752 p.

Daniel, Patriarh. Comuniune și înnoire misionară : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2013 / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2014. – 718 p.

Daniel, Patriarh. Credința și educația : Principalele lumini ale vieții / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2019. – 542 p.

Daniel, Patriarh. Cuvinte ale credinței, luminii pentru viață : florilegiu tematic / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2018. – 79 p.

Daniel, Patriarh. Daruri de Crăciun – înțelesuri ale sărbătorii Nașterii Domnului / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2013. – 239 p. – Ed. a 2-a, rev.

Daniel, Patriarh. Evanghelia slavei lui Hristos : Predici la Duminicile de peste an / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2016. – 512 p.

Daniel, Patriarh. Făclii de În-

viere : Înțelesuri ale Sfințelor Paști / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2014. – 304 p.

Daniel, Patriarh. Învățătura Ortodoxă despre Sfințele Icoane / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2017. – 75 p.

Daniel, Patriarh. Iubirea jertfelnică - lumină a Învierii : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2014 / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2015. – 800 p.

Daniel, Patriarh. Lumina sfințelor icoane și jertfa apărătorilor Ortodoxiei : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2017 / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2018. – 832 p.

Daniel, Patriarh. Misiunea parohiei și a mănăstirii azi : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2015 / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2016. – 672 p.

Daniel, Patriarh. Satul românesc : Izvor de spiritualitate și cultură populară / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2019. – 144 p.

Daniel, Patriarh. Satul românesc, creator și păstrător de artă creștină populară / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2019. – 32 p.

Daniel, Patriarh. Slujirea Bisericii – jertfelnicie și bucurie : Interviu acordat TVR (24 decembrie 2017) / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2018. – 54 p.

Daniel, Patriarh. Symposiuntone me ton Theo : To noema kai to ophelos tou proskynematos / Patriarhul Daniel ; trad. : Aurelian-Nicolae Iftimiu. – București : Basilica, 2015. – 24 p.

Daniel, Patriarh. Știința mântuirii : Vocația mistică și misionară a teologiei / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2014. – 334 p.

Daniel, Patriarh. Unire și demnitate : Rolul Bisericii în realizarea și păstrarea idealului unității naționale / Patriarhul Daniel. – București : Basilica, 2019. – 191 p.

Daniel, Patriarh. Unitate națională și dinamica pastorală : Lucrarea Bisericii în societate în anul 2018 / Patriarhul Daniel. –

București : Basilica, 2019. – 768 p.

Daniel, Patriarh. Mesajul Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu prilejul sfințirii ansamblului Crucea Mântuirii Neamului Românesc, Republica Moldova, 28 august 2011 : „Iată, prin Cruce a venit bucurie la toată lumea” / Patriarhul Daniel // Literatura și arta. – 2011. – 1 sept. – P. 1.

Daniel, Patriarh. Preafericitul Patriarh Teoctist. Un păstor harnic și răbdător : Repere biografice / Patriarhul Daniel // Limba română. – 2015. – Nr 3-4. – P. 187-195.

Biografia Preafericitului Părinte Daniel (Ciobotea), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române [Resursă electronică] // <http://patriarhia.ro/biografia-142.html> (accesat : 15.08.2020).

Patriarhul României la ceas aniversar : Câți ani a împlinit Preafericitul Daniel [Resursă electronică] // <https://ro.sputnik.md/religion/20190722/26958172/patriarhul-daniel-aniversare.html> (accesat : 15.08.2020).

Tănase, Cristian. Amănunte necunoscute din viața Patriarhului Daniel. 12 ani de păstorit Ortodoxia Românească / Cristian Tănase [Resursă electronică] // <https://evz.ro/patriarhul-daniel-12-ani-de-pastorit-ortodoxia-romaneasca.html> (accesat : 15.08.2020).

T. L.

Ludmila ȚONCEV
1946 – 2017

Artist plastic, pedagog.

S-a născut la 22 iulie (după unele surse la 23 iulie) 1946 la Chișinău. S-a stins din viață la 24 ianuarie 2017. Între anii 1959-1961 și-a făcut studiile la Școala de Arte Plastice pentru Copii „A. Șciusev” din Chișinău. În 1961 devine studentă la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (azi Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”), pe care o absolvă în 1966. Între anii 1973-1979 își face studiile la Institutul Academic de Stat de Arte Plastice, Sculptură și Arhitectură „I. Repin” din Leningrad (azi Sankt Petersburg) de pe lângă Academia de Arte a Rusiei, Facultatea Teoria și Istoria Artelor.

Începe a participa la expoziții din 1966, anul absolvirii Colegiului din Chișinău. La parte la expozițiile de artă din capitală, dar și din alte localități ale țării. Din 1966 până în 1987 a predat discipline speciale la Școala de Arte pentru Copii „A. Șciusev”. În 1972 devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din URSS.

Între anii 1976-2001 participă la expozițiile de peste hotare, precum cele din: Federația Rusă, România, Ucraina, Bulgaria, Lituania, Germania, Japonia, Maroc, Filipine.

Tehnica preferată de pictură este cea în ulei, căreia i-a

fost fidelă toată viața, considerând că anume așa se obțin cel mai bine culorile. Inspirația a luat-o cu precădere din vechile cartiere ale Chișinăului, satele Moldovei și Crimeea, unde pleca ades pentru a se inspira. Chișinăul a constituit un subiect aparte pentru pictoriță. Tablourile reflectă străzi, monumente, case vechi, biserici, curți etc. din capitală, abordate, mai ales, din perspectivă istorică. Ciclul cu peisaje chișinăuene adună numeroase picturi, ce înfățișează orașul în cele mai diferite ipostaze. A fost influențată de postimpresionism, imbinând pictura franceză de la hotarele secolelor XIX-XX cu arta populară. Drept model l-a avut, în special, pe maestrul M. Grecu, pe care l-a cunoscut în 1963, cu care pleca în plain-air-uri prin satele Moldovei. Dar a influențat-o și A. Zevin, pe care a cunoscut-o în 1962 și care i-a fost profesoară, pictori cu care a avut o comunicare artistică începută încă în anii de studii la Școala de Arte „I. Repin”.

Recunoașterea și aprecierea adevărate au venit spre sfârșitul anilor optzeci. Tablourile sale au fost achiziționate de muzeele de artă din țară (Muzeul Național de Artă al Moldovei și nu numai) și de peste hotare: Rusia, Ucraina, Kazahstan. Se găsesc, la fel, și în colecții private atât în țară, cât și în afara ei: Austria, România, Bulgaria, Rusia, Olanda, Germania, Marea Britanie, Israel, Franța, Canada, Spania, SUA, Turcia, Ucraina, Ungaria.

A avut peste 20 de expoziții personale, organizate la Chișinău și peste hotarele țării. A participat practic la toate expozițiile de grup, organizate la galeriile de artă din capitală.

În perioada 20 decembrie 2019 – 12 ianuarie 2020 la Muzeul Național de Artă al Moldovei s-a desfășurat Expoziția comemorativă „Ludmila Țonceva”. În prima zi a avut loc vernisajul expoziției și lansarea monografiei „Ludmila Țonceva” de Ludmila Toma, apărută în anul 2019. În anul 2018 la Centru Expozițional „C. Brâncuși” a fost deschisă o expoziție comemorativă a picturilor L. Țoncev la un an de la plecarea din viață. Aceasta a întrunit 74 de tablouri din diferiți ani, necunoscute publicului larg: portrete, peisaje, natură statică, compoziții.

A fost membru al Asociației Plasticienilor Ruși din Republica Moldova.

A fost decorată cu Medalia Asociației Internaționale a Plasticienilor Japonezi (1987); laureat al Premiului „M. Gamburd” al Ministerului Culturii Republicii Moldova (2001).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 226-227.

Bibliografie:

Țoncev, Ludmila. Femeie în costum național / Ludmila Țoncev // Biroul Relații Interetnice : 25 ani, 1990-2015 = Бюро Межэтнических отношений : [25 лет, 1990-2015] / Lilia Bolocan, Ludmila Burlaca, Cristina Răileanu [et. al.]. – Chișinău: Biroul Relații Interetnice, 2015. – P. 10, 11.

Țoncev, Ludmila. Gurzuf. Luntre : Pictură / Ludmila Țoncev // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы: живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [альбом] : Pictură, sculptură, grafică, artă decorativă : [album] / red. : A. A. Rub. – Москва : Галарт, 2013. – P. 138.

Țoncev, Ludmila. Peisaj în Suruceni : Pictură / Ludmila Țoncev // Moldova. Artă contemporană = Moldova. Contemporary art : Painting, graphics, sculpture, decorative art = Moldova. Современное искусство : Живопись, графика, скульптура, декоративное искусство : Pictură, grafică, sculptură, artă decorativă / aut. concepție și coord. : Tudor Zbârnea. – Chișinău, 2012. – P. 9.

Toma, Ludmila. Ludmila Țoncheva = Людмила Цончева / Ludmila Toma ; trad. : Ala Rusnac, Victoria Fedorenco. – Chișinău, 2019. – 160 p.

Ludmila Țoncev : 70 de ani de la nașterea pictoriței îndrăgostite de Chișinău [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/07/20/ludmila-toncev-70-de-ani-de-la-nasterea-pictoriței-indragostite-de-chisinau/> (accesat : 2.08.2020).

Ludmila Țoncheva – maestrul peisajului [Resursă electronică] // <https://noi.md/md/societate/ludmila-toncheva-maestrul-peisajului> (accesat : 2.08.2020).

Ludmila Țoncheva [Resursă electronică] // <http://www.mnam.md/ludmila-toncheva?lang=ro> (accesat : 2.08.2020).

Malcoci, Vitalie. In memoriam Ludmila Țoncheva / Vitalie Malcoci // Panoramic ART 2017-2018 // aut. concept. : Mihai Potârniche ; ed. : Simion Zamșa. – Chișinău : Bons Offices, 2019. – P. 182-183.

Țoncev Ludmila [Resursă electronică] // <http://tsoncheva.moldovart.com/ro/cv> (accesat : 2.08.2020).

Васильев, Ярослав. Людмила Константиновна Цончева (1946 - 2017) / Ярослав Васильев [Resursă electronică] // https://www.na-vasilieva.ru/ljudmila_concheva_i_natalja_alekseevna_vasileva/ (accesat : 2.08.2020).

Людмила Цончева : Бег кисти [Resursă electronică] // <https://point.md/ru/novosti/ekonomika/lyudmila-concheva-beg-kisti> (accesat : 2.08.2020).

Мигулина, Татьяна. Симфония красок Людмилы Цончевой / Татьяна Мигулина // http://logos.press.md/1219_page22-2/ (accesat : 2.08.2020).

Сулин, Сергей. Людмила Константиновна Цончева / Сергей Сулин // Русская ветвь изобразительного древа Молдовы = Creanga rusă a arborelui creativității din Moldova : Каталог-справочник. Творческие биографии художников, принимавших участие в выставках Товарищества „М-Арт” / авт. сост. : Сергей Сулин. – Санкт-Петербург, 2013. – P. 44-45.

Тома, Людмила. Цончева Людмила Константиновна / Людмила Тома [Resursă electronică] // <http://tsoncheva.moldovart.com/> (accesat : 2.08.2020).

T. L.

Vladimir BEȘLEAGĂ
1931

Scriitor, publicist, traducător, om politic.

S-a născut la 25 iulie 1931, în satul Mălăiești, raionul Grigoriopol (Transnistria), în familia lui Vasile și a Fevroniei Beșleagă, fiind unicul lor copil. În 1938 își începe studiile la școala din localitatea natală. Prima scriere a fost o poezie dedicată Anului Nou, scrisă în clasa a

opta pentru gazeta de perete, preluată apoi de ziarul raional. În ultimul an de școală compune poezii, proză, dramaturgie. Scrie la publicația raională, trimite versuri la ziarele și revistele din Chișinău, la Uniunea Scriitorilor. În 1950 termină școala medie cu medalie de aur și se înscrie la Facultatea de Istorie și Filologie, Secția limba și literatura română a Universității de Stat din Chișinău. În 1955 a absolvit Universitatea. Și-a început doctoratul la Catedra de limbă și literatură, având ca temă de studiu: „Liviu Rebreanu, romancier”. Din cauza cenzurii însă abandonează aceste studii.

În 1958 este angajat colaborator literar la revista de satiră și umor „Chipăruș”. A mai colaborat la „Cultura Moldovei”, „Tinerimea Moldovei”. În 1965 devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Între anii 1971 și 1976 a fost secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Din 1977 până în 1982 a fost redactor-șef adjunct al revistei „Nistru”. În 1988 a ocupat funcția de director al Muzeului Republican de Literatură „D. Cantemir”. A fost deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (1990-1994), ca reprezentant al Frontului Popular. Între 1994 și 2011 este redactor la revista de istorie și cultură „Destin românesc”, care apare la Chișinău sub egida Fundației Culturale Române (azi Institutul Cultural Român). Pe paginile acesteia publică o serie de eseuri de investigație și dialoguri cu oameni puternic marcați de vitregiile isto-

riei. În perioada 2001-2009 ține rubrici la ziarele „Flux”, „Jurnal de Chișinău”, „Tim-pul”, „Contrafort”. Colabo-rează cu posturile de radio „Vocea Basarabiei”, „Antena C”, cu posturile de televizi-une „Jurnal TV”, „Publika TV”.

A debutat cu volumul „Zbânțuila” (1956), dedicat copiilor. A urmat apoi „Va-canța mea : Pentru școala de șapte ani” (1959), „Buftea” (povestiri pentru grădinița de copii, 1962). Alte volume de proză: „La fântâna Lea-hului” (1963), „Vrei să zbori la Lună? : Pentru școala primară” (1964). Romanul „Zbor frânt” (1966), reeditat de numeroase ori, este unul semnificativ pentru perioada postbelică și unul de cotitură pentru proza basarabeană. Pe lângă acestea: „Acasă” (1976), „Ignat și Ana” (1979), „Durere” (1979), „Sânge pe zăpadă” (1985), „Cumpli-te vremi” (1990), „Viața și moartea nefericitului Fili-mon” (1988) ș. a. Este autorul mai multor cărți de jurnal și lucrări dramatice: „Dialoguri literare”, „Hoții din aparta-mente”, „Țipătul lăstunului”, „Centenar Vasile Coroban: 1910-2010: Omul de spi-rit”, „Destine transnistrene”, „Misterioase sfere”, „Morții cei vii și viii cei morți”, „Nun-ta de aur” (jucată în premieră în 2013 la Teatrul Național „Mihai Eminescu”), „Voci sau dublul suicid din zona la-curilor” ș. a.

Opera lui V. Beșleagă a fost tradusă în mai multe limbi.

Este deținător al mai mul-tor distincții. În 1978 obține Premiul de Stat (Național) al RSSM pentru cartea „Acasă”.

În 1981 i se conferă titlul lu-crător emerit al culturii. În 1991 a fost distins cu titlul onorific scriitor al poporului. Premiul „George Bacovia”, acordat de revista „Ateneu”, Bacău, îl obține în 1993. În 1996 i se acordă Ordinul Re-publicii (returnat în 2003, în semn de protest pentru deco-rarea cu acest ordin a fostului lider comunist Ivan Bodiul). Deține premiile Uniunii Scriitorilor pentru anii 2002, 2014. În 2004 i se acordă Pre-miul de Excelență al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru întreaga operă lite-rară și publicistică. În 2012 devine doctor honoris causa al Universității de Stat „Ale-cu Russo” din Bălți. În 2014 este distins cu titlul onorific cetățean de onoare al muni-cipalității Chișinău. Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Comandor, categoria A - Lite-ratura îi este acordat de către Președintele României, Kla-us Iohannis, în 2016. A luat Premiul pentru Excelență la Gala Jurnaliștilor (2019), or-ganizată de Centrul pentru Journalism Independent.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 169-171; „Calendar Național 2006”. – P. 233-234; „Calendar Național 2011”. – P. 134-135; „Calendar Național 2016”. – P. 229-231.

Bibliografie:

Alexeev-Martin, Loghin. Schițe bio- și autobiografice / Lo-ghin Alexeev-Martin ; introd. : Vladimir Beșleagă. – Chișinău : Pontos, 2017. – 508 p.

Beecher-Stowe, Harriet. Coliba unchiului Tom / H. Bee-cher-Stowe ; trad. : Vladimir Beșleagă. – Chișinău : Cadran, 2018. – 288 p.

Beșleagă, Vladimir. Mama. Casa. Pământul : lacrimi, litanie, incantații / Vladimir Beșleagă. – Chișinău : ARC, 2019. – 181 p.

Ferraris, Maria Grazia. Luna bufă : Gianni Rodari și Italo Calvino - Lejeritate și Exactitate / Maria Grazia Ferraris ; trad. : Ecaterina Deleu ; introd. : Vladi-mir Beșleagă. – Chișinău, 2017. – 127 p.

Beșleagă, Vladimir. „Elită avem, dar ea nu are im-pact asupra publicului larg” : [Vladimir Beșleagă în dialog cu Maria Șlehtițchi] / Vladimir Beșleagă V. ; consemnare : Maria Șlehtițchi // Moldova. – 2016. – Nr 7/8. – P. 30-40.

Beșleagă, Vladimir. „Mama mea a fost atât de modestă, încât niciodată nu a vrut să facă o fo-tografie” : Interviu cu scriitorul Vladimir Beșleagă / Vladimir Beșleagă ; a intervievat : Svetlana Corobceanu [Resursă electro-nică] // <https://www.jurnal.md/ro/news/63321e48e91948a4/mama-mea-a-fost-atat-de-mo-desta-incat-niciodata-nu-a-vrut-sa-faca-o-fotografie-interviu-cu-scriitorul-vladimir-beșleaga.html> (accesat : 17.08.2020).

Beșleagă, Vladimir. „Limba de hârtie” de Tamara Cărăuș sau Romanul unei idei / Vladimir Beșleagă // ud-Est cultural. – 2019. – Nr 1. – P. 50-60. Rec. la cartea : Limba de hârtie / Tama-ra Cărăuș. – Chișinău : Cartier, 2019. – 207 p.

Beșleagă, Vladimir. Orele as-trale ale Lidiei Istrati / Vladimir Beșleagă // Ziarul național. – 2016. – 10 iun. – P. 11.

Beșleagă, Vladimir. Parme-nide, Martin Heidegger, via... Mihai Cimpoi : [Mihai Cimpoi, 75 de ani de la naștere] / Vla-dimir Beșleagă // Literatura și arta. – 2017. – 31 aug. – P. 5.

Scriitorul Vladimir Beșleagă: „Dumnezeu i-a oferit omului o pauză ca să-și caute de suflet”: [interviu cu scriitorul] / Vladi-mir Beșleagă [Resursă electro-nică] // <https://www.moldpres.md/news/2020/04/20/20003341> (accesat : 17.08.2020).

Beșleagă, Vladimir. Scriitorul despre ele, femeile lui triste / Vladimir Beșleagă ; text : Rodica Ciorănică [Resursă electronică] // <http://redbyrc.md/2018/11/30/vladimir-besleaga-scriitorul-despre-ele-femeile-lui-triste/> (accesat : 17.08.2020).

Cocieru, Mariana. Remodelarea folclorului în creația prozatorului Vladimir Beșleagă / Mariana Cocieru // Realități culturale. – 2017. – Nr 8. – P. 8-12.

Decalog. Vladimir Beșleagă / concept: Ana Popenco; imagini: Natalia Mîterevea // VIP magazin. – 2016. – Nr 146. – P. 28-33.

Gherman, Oxana. Personajul ca ființă dialogală în romanul „Zbor frânt” de Vladimir Beșleagă / Oxana Gherman // Revistă de științe socioumane. – 2015. – Nr 1 (29). – P. 70-78.

Gherman, Oxana. Stratouri ale limbajului artistic în romanul „Viața și moartea nefericitului Filimon...” de Vladimir Beșleagă / Oxana Gherman // Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. – 2016. – Vol. 3. – P. 61-65.

Gherman, Oxana. Structuri cronotopice în romanul „Viața și moartea nefericitului Filimon...” de Vladimir Beșleagă / Oxana Gherman // Intertext. – 2015. – Nr 3-4 (35-36). – P. 263-271.

Grati, Aliona. Cartea unui destin neînfrânt – Vladimir Beșleagă / Aliona Grati // Akademos. – 2011. – Nr 2 (21). – P. 138-140.

Grati, Aliona. Vladimir Beșleagă și adevărul din „pământul” cărților sale (I) / Aliona Grati // Destin românesc. – 2016. – Nr 3. – P. 10-23.

Grati, Aliona. Vladimir Beșleagă și adevărul din „pământul” cărților sale (II) / Aliona Grati // Destin românesc. – 2016. – Nr 4. – P. 18-27.

Grati, Aliona. Vladimir Beșleagă. Destinul sub „Sub cumplite vremi” sau drama celor doi părinți iluștri / Aliona Grati // Destin românesc. – 2017. – Nr 1-2. – P. 184-192.

Grosul, Diana. Document și ficțiune în romanul „Cumplite vremi” de Vladimir Beșleagă / Diana Grosul // Sesiune națională de comunicări științifice studențești. Științe umanistice. 11-13 aprilie 2019, Chișinău. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2019. – P. 117-119.

Grosul, Diana. Lumea ca teatru în romanul „Cumplite vremi” de Vladimir Beșleagă / Diana Grosul // Sesiune națională cu participare internațională de comunicări științifice studențești. Științe ale naturii și exacte. Volumul II, 15 februarie 2020, Chișinău. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2020. – P. 113-115.

Iavorschi, Corina. Monologic și dialogic în romanul „Zbor frânt” de Vladimir Beșleagă / Corina Iavorschi // Orientări actuale în cercetarea doctorală : Materialele Colocviilor științifice ale doctoranzilor din 4 decembrie 2015 și 2 decembrie 2016, Edițiile 5-6. – Bălți, 2017. – P. 160-165.

Ivanov, Nadejda. Devenirea ființială a personajului Isai din romanul „Zbor frânt” de Vladimir Beșleagă / Nadejda Ivanov // Filologia modernă : realizări și perspective în context european. Ediția a 11-a, 10 octombrie 2017, Chișinău. – Chișinău : Tipocart Print SRL, 2017. – P. 84-89 ; Philologia. – 2018. – Nr 1-2. – P. 80-91.

Ivanov, Nadejda. Personajul literar Filimon între reconstituirea sinelui și chemarea feminității / Nadejda Ivanov // Philologia. – 2018. – Nr 5-6. – P. 41-50.

Ivanov, Nadejda. Reprezentări și experiențe arhetipale ale apei în romanele lui Vladimir Beșleagă / Nadejda Ivanov // Akademos. – 2019. – Nr 4 (55). – P. 123-128.

Niță-Cocieru, Mariana. Respirația vie a segmentului folcloric în viziunea prozatorului Vladimir Beșleagă / Mariana Niță-Cocieru // Filologia modernă : Realizări și perspective

în context european. Ediția a 9-a, 14 mai 2015, Chișinău. – Chișinău : Institutul de Filologie, 2017. – P. 98-109.

Țurcanu, Lucia. Dedublații lui Vladimir Beșleagă sau „Închipuitul schimb de vorbe” în proza cunoașterii de sine / Lucia Țurcanu // Moldova. – 2019. – Mar./Apr. – P. 20-25.

Vladimir Beșleagă împlinește 88 de ani [Resursă electronică] // <https://radiochisinau.md/vladimir-besleaga-implineste-88-de-ani---91988.html> (accesat : 17.08.2020).

Vladimir Beșleagă : câteva exerciții de definire [Resursă electronică] // <https://www.zdg.md/reporter-special/oameni/vladimir-besleaga-cateva-exercitii-de-definire/> (accesat : 17.08.2020).

Vladimir Beșleagă : Romancier, eseist, traducător / realizat : Ala Lîsîi, Veronica Barbaroș [Resursă electronică] // http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/expo_tem3/besleaga.pdf (accesat : 17.08.2020).

T. L.

Ianoș ȚURCANU
1951

Poet, eseist, textier.

S-a născut la 26 iulie 1951 în satul Pelinia, raionul Râșcani. A absolvit școala medie din satul de baștină. Între anii 1966-1970 a studiat la Colegiul de Medicină din orașul Bălți. Satisfăcând serviciul militar între anii 1970-1972 în Rusia, rămâne în perioada 1972-1976

în Krasnodar, pentru studiile la Institutul de Medicină din localitate. În anul 1980 finisează studiile la frecvență redusă la Institutul de Literatură Universală „Maxim Gorki” din Moscova.

În 1976, înfruntând un concurs dur, a fost angajat la Centrul Special de Pregătire și Antrenamente ale Piloților și Cosmonauților din orașul Soci, unde lucrează până în 1980. Cunoaște oameni de artă, ceea ce l-a influențat.

Încă în timpul studiilor, în anul 1973, a publicat pentru prima dată în revista „Moldova”. Începe să scrie povești și poezii pentru copii.

În anul 1992 revine la Chișinău, unde începe să lucreze la Direcția cultură a Primăriei. A fost șeful Asociației „Literă” din Chișinău. Debutul editorial are loc în 1993 cu volumul de versuri pentru copii „În palat la Verde Împărat”. În 1994 apare volumul de versuri „Oglinda stranie”. Acestea au fost urmate de multe altele, atât pentru adulți, cât și pentru copii. Câteva dintre ele sunt: „Ora de anatomie” (1995), „Insomnii” (1996), „Ploaie la plus infinit” (1996), „Contur” (1997), „Cioburi de cristal” (2000), „Sonduri de buzunar” (2000), „Priviri în oglindă” (2001), „Și atât” (2001), „Liniște nu va mai fi” (2002), „Tatuaje pe nisip” (2003), „Eu + tu... sau încă odată despre dragoste” (2003), „Gînduri printre rînduri” (2005), „Carte de dragoste” (2005), „Cugetări de astăzi și de ieri” (2006), „Omul mării” (2007), „Izgonirea din Eden” (2008), „Cea mai frumoasă vară a iubirii” (2010), „Nu poți da anii

înapoi” (2011), „Casă pentru femeia iubită” (Iași, 2012), „Lo scrigno dell’amore” (Italia, 2013), „Caută femeia / Schez la femme” (2015), „Omul mării revine” (2015), „Clopote de sticlă” (2016), „Tangou cu fagure și ace” (2018) ș. a.

Cărți pentru copii: „Doi lei” (1996), „Fulgul fermecat” (1997), „Cântec de-nceput” (1998), „Motanul – navigator” (1997), „Alfabetul vesel” (1998), „Zece frați neastâmpărați” (2000), „Insula Madagascar” (2001), „Animale sentimentale” (2001), „Pițigoiul în ciubote” (2002), „Cucul cu cucui” (2003), „Bravo, Mieunache !..” (2005), „Șoricelul educat” (2006), „O girafă supărată” (2008), „Un elefant în vagonul-restaurant” (2009), „Melcii nu citesc ziare” (2010), „Fapte bune să aduni” (2011), „Geografia cu minuni” (Iași, 2011), „Coca-Cola pentru Nola” (2014), „Dansul florilor” (2016) ș. a.

A semnat peste 500 de texte pentru cântece de muzică ușoară, populară și pentru copii. Redactor la revistele „Moment poetic”, „2 ore+3 iezi”, „Aduceri aminte”. Colaborează la revista „Literă” (Târgoviște).

Este tradus în italiană, engleză, rusă, franceză, germană.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova, al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Mondiale a Literaților (Washington), membru fondator (2005) și membru de onoare al Societății Scriitorilor Târgovișteni.

Deține mai multe premii: Premiul Bibliotecii Naționale

(1995) pentru placheta „Oglinda stranie”; Premiul Uniunii Scriitorilor (2001) pentru cartea „Insula Madagascar”; Premiul Bibliotecii „Gh. Asachi” (Iași) pentru cartea „Bravo, Mieunache!” (2005); Premiul Salonului Internațional de Carte „SIC 2007” pentru placheta de versuri „Omul mării” (2007); Premiul „Simpatia copiilor” al Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2008); Premiul „Eros” al Bibliotecii Naționale (2008), pentru cartea „O girafă supărată”; Premiul „Mihai Eminescu”, pentru cartea „Izgonirea din Eden”; Premiul „Cartea Anului” la Salonul Internațional de Carte pentru Copii, Chișinău (2009) pentru cartea „Un elefant în vagonul-restaurant”; Premiul „Grigore Alexandrescu” pentru poezie al Societății Scriitorilor Târgovișteni pentru „Cea mai frumoasă vară a iubirii” (2011), Premiul pentru poezie al revistei „Convorbiri literare” (2016), Premiul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” pentru cartea Dansul Florilor (2017), Premiul I și Medalia „Ion Creangă” la Festivalul „Ion Creangă” (Iași, 2017), Premiul Institutului Cultural Român pentru Poezie (2017).

Mai deține Medalia „M. Eminescu” (2011), Medalia AȘM (2016).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 233-234.

Bibliografie:

Țurcanu, Ianoș. Clopote pe sticlă / Ianoș Țurcanu. – Chișinău, 2016. – 124 p.

Țurcanu, Ianoș. Omul mării revine / Ianoș Țurcanu. –

Chișinău : Grafema Libris, 2015. – 176 p.

Țurcanu, Ianoș. Poeme pe trepte încinse / Ianoș Țurcanu. – Chișinău : Prut Internațional, 2018. – 228 p.

Cimpoi, Mihai. Cuvinte simple, ca zborul de frunze : [creația poetului Ianoș Țurcanu] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 2016 – 21 iul. – P. 5.

Cimpoi, Mihai. Ianoș Țurcanu // O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Galați : Porto-Franco, 1997. – P. 236.

Filip, Iulian. Pledoarie pentru vederea formulei complexe de creație : [creația lui Ianoș Țurcanu] / Iulian Filip // Literatura și arta. – 2018. – 26 iul. – P. 7.

Filip, Iulian. Teste duminicale pe distanță lungă : [viața și activitatea scriitorului Ianoș Țurcanu] / Iulian Filip // Literatura și arta. – 2016. – 21 iul. – P. 5.

Ianoș Țurcanu [Resursă electronică] // <http://www.sst.bibliotheca.ro/membri/Turcanu.htm> (accesat : 17.08.2020).

Ianoș Țurcanu [Resursă electronică] // <https://uniuneascritorilor.md/membru/turcanu-ianos> (accesat : 17.08.2020)

Poetul și eseistul Ianoș Țurcanu – 65 de ani de la naștere [Resursă electronică] // <https://bibliotecahasdeu.wordpress.com/tag/ianos-turcanu/> (accesat : 17.08.2020).

Răileanu, Vitalie. Ianoș Țurcanu și universul versurilor despre mare / Vitalie Răileanu // Literatura și arta. – 2016 – 21 iul. – P. 5.

Surlaru, Mariana. Ianoș Țurcanu la „Florile dalbe” / Mariana Surlaru // Glia drochiană. – 2016. – 11 noiem. – P. 4.

Zbârciog, Vlad. Țurcanu, Ianoș / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812 – 2010 / coord. : Valeriu Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 545-546.

T. L.

Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” 1741-1955

27 iulie 1741 este data oficială a întemeierii bisericii.

Pe locul înălțării acesteia, exista, în secolul XVII, o altă biserică numită „domnească”. La 1739 această biserică „domnească” cu hramul „Sf. Nicolae” fusese risipită de tătari, în războiul cu rușii.

În 1741 voievodul Grigorie Matei Ghica i-a dat acordul lui Lupul Năstase biv agă, care fusese serdar în vremea risipirii bisericii „domnești”, să rezidească biserica din temelie cu toată cheltuiala sa. Atunci Lupul Năstase cumpără de la mănăstire cu 2142 lei locul de biserică în preajma Pieței Vechi și o zidește „din temelie cu toată cheltuiala dumisale...”. În octombrie a aceluiași an, domnitorul arată printr-un alt document că biserica „Sf. Nicolae” rezidită de Lupul Năstase, este unica biserică numită „domnească” în Chișinău, pentru care s-a așezat să slujească doi preoți și un diacon. Pe acești slujitori domnul îi scutește de birurile domnești, de ploconul vlădicesc și de toate sarcinile care vor mai veni. Pentru întreținerea bisericii, același domn dăruiește de la vama dom-

nească a Chișinăului, câte 2 ocale de untdelemn și câte 1 litra tămâie. La 1 decembrie 1755 voievodul enumeră toate drepturile și scutițiile ce le are Biserica „Sf. Nicolae”.

Biserica lui Lupul Năstase a dăinuit până în ultimul război ruso-turc (1789-1792), când Chișinăul a fost ars de turci în retragerea lor. Moșia Vovințeni, pe care era așezată biserica „Sf. Nicolae”, era a Mănăstirii Galați și dintr-o mărturie hotarnică din 1767 reiese că hramul „Sf. Nicolae” a fost schimbat cu ziua „Sfinții Arhangheli” de către egumenul Mănăstirii Galați. Astfel că sub cenușă se găsea și biserica care purta hramul „Sf. Arhangheli”, patroni răspândiți în Moldova, deoarece apărau poporul de războaie și de holeră.

În 1806 a fost zidită din temelie și împodobită de frații maiorul Ioan și serdarul Theodor, fiii protoiereului Constantin Măcărescu. Feciorii protopopului Măcărescu au ridicat Biserica „Sf. Arhangheli” după modelul Bisericii „Duminica tuturor sfinților” din Iași, în stil baroc, doar de mărime mai mică.

În 1812, după pacea de la București, Gavriil Bănulescu-Bodoni a fost numit mitropolit al Basarabiei. Mitropolitul va sluji prima liturghie și cele ce au urmat în cea mai frumoasă biserică în stil baroc a orașului din noua capitală. Biserica se va numi de acum Sobor, adică cea dintâi biserică unde slujește chiriarhul cu mulțime de preoți. Mitropolitul va sluji aici până la moartea sa din 1821, la fel și succesorul său. După 1836, când a fost ridicată Catedra-

la nouă, biserica va fi numită Soborul Vechi.

În 1813 mitropolitul a creat în jurul bisericii tipografia exarhicească, dicasteria mitropolitană, reședința mitropolitană. Biserica „Sf. Arhangheli” fiind așezată pe moșia mănăstirii Galata, împreună cu târgul, mitropolitul va obține în 1813 locul în partea de sus a târgului, pe care va așeza Mitropolia, școlile, tipografia și blocul gospodăriei. De sub teacurile tipografiei exarhicești apăreau cărți de slujbă în limba română, abecedare, pastorale. Mitropolitul Gavriil slujea în limba română și limba slavă.

După Unirea Basarabiei la 27 martie 1918, preoții care se numeau acolo, erau cu salariul și cu serviciul la Administrația centrală eparhială. La biserică preoții veneau să slujească doar duminicile și de sărbători.

În 1936, la 1 iunie, Paul Mihail a fost numit preot al doilea la Catedrala veche. În 1938 a devenit paroh și s-a mutat în casa bisericii. Se știa că cei 40 de credincioși din cuprinsul parohiei Catedralei vechi au fost trecuți în statistica Protopopiei, numai pentru ca parohia să figureze cu state de salariu. La primele sale slujbe au venit câteva persoane. A pus în slujire toată sârguința, așa ca slujbele să treacă după toată rânduiala. Slujbele întocmai îndeplinite, rostirea predicii românești și dăruirea prinoaselor ce se adunau, au făcut ca inexistența enoriașilor, să se transforme în afluență.

La 28 iunie 1940, în Vinearea Patimilor, slujind, orașul a fost invadat de ocupații.

Au început tulburările. A fugit pe jos la Iași. Aici au rămas soția, fiica de 3 ani, casa, documente, manuscrise aduse de peste hotare, lucrările preotului-scriitor. S-a întors în 1941, găsind aici câteva femei bătrâne și copii orfani. A deschis biserica, a chemat ostași care au făcut inofensiv materialul explozibil pentru aruncarea în aer a clădirii. A slujit Dumnezeiasca liturgie în plânsetul credincioșilor rămași nedeportați și al copiilor în viață, în orașul care a fost ars clădire cu clădire și bombardat. Aducând corul Școlii de Cântăreți la slujbele bisericii Sf. Arhangheli, împreună cu rostirea predicii românești, a înmulțit participarea credincioșilor la Dumnezeiasca liturgie. Astfel biserica, care altă dată era propusă spre închidere, acum ajunsese din urmă multe biserici cu parohii întinse din oraș.

În 1942, în timpul curățeniei generale pentru sărbătorirea Paștelui, într-o nișă din zidărie a fost ascuns tot ce a fost în inventarul bisericii de la întemeiere până la jumătatea a doua a secolului al XIX-lea, când s-a început înstrăinarea: veșminte vechi de brocart și stofă orientală, icoane zugrăvite pe lemn cu inscripții grecești și chirilice, Sf. Aer cu inscripție în chirilică, stihare, mânecute, cununii, candelă bătute cu ciocanul, condici în limba română cu caractere chirilice de cei botezați, cunună și împărtașiți, acte și zapise și steaguri de bresle, un Manifest al țarului Alexandru al II-lea în limba română, prin care se aduceau mulțumiri moldovenilor pentru contri-

buția la războiul Crimeii. S-a presupus că toate acestea au fost ascunse de ultimul dintre preoți, care a vrut să păstreze trecutul.

Palatul zidit la 1792, alături de biserică, care a fost prima reședință a celui dintâi mitropolit basarabean, Gavriil Bănulescu-Bodoni, scos la licitație în 1939, a devenit depozit de sare. P. Mihail a stăruit pe lângă administrație să dispună ca acest palat, pe atunci degradat, să fie transformat într-un Muzeu de Artă Religioasă. A urmat decizia Guvernământului pentru înființarea Muzeului de Artă Religioasă, cu numirea lui P. Mihail ca director și apartenența lui de Direcția învățământului.

În 1955 Biserica „Sf. Arhangheli” a fost dărâmată, iar palatul demolat, aceste monumente de arhitectură veche românească dispărând cu desăvârșire.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 318-319.

Bibliografie selectivă:

Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Chișinău – 275 de ani de la înălțare [Resursă electronică] // <https://bibliotecahasdeu.wordpress.com/2016/07/27/biserica-sf-arhangheli-mihail-si-gavriil-din-chisinau-275-de-ani-de-la-inaltare/> (accesat : 6.08.2020)

Biserici din Chișinău : [Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”] // Locașuri sfinte din Basarabia. – Ch. : Alfa și Omega, 2001. – P. 109-110.

Constantinescu-Iași, P. Buiucanii Chișinăului. Istoricul. Biserica. Cimitirul / P. Constantinescu-Iași. – Chișinău : Tiparul Moldovesc, 1935. – P. 19-24.

Mihail, Paul. Catedrala Veche din Chișinău. Noi mărturii

românești / Paul Mihail // Buletinul oficial al provinciei Basarabia. – 1942. – Nr 6. – P. 61-62.

Mihail, Paul. Jurnal și corespondență / Paul Mihail. – București : Paideia, 1998. – P. 219-229.

Mihail, Paul. Biserica „Sf. Arhangheli” din Chișinău : [Soborul vechi] / Paul Mihail // Flux : Magazin săptămânal. – 1997. – 4 iul. – P. 10; 18 iul. – P. 10.

Nemerenco, V. Buiucani. File din istoria satului și a sectorului : [Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil”] / V. Nemerenco. – Ch., 2002. – P. 169-170.

Nesterov, Tamara. Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” / Tamara Nesterov // Chișinău : Enciclopedie / ed. : I. Colesnic. – Chișinău : Museum, 1997 – P. 88-89.

Poștarencu, Dinu. O biserică dispărută din Chișinău : Sf. Arhangheli Mihail și Gavril / Dinu Poștarencu // Identitățile Chișinăului : Materialele conferințelor internaționale : Identitățile Chișinăului, ediția a doua, 1-2 octombrie 2013, Chișinău; Patrimoniul cultural al Chișinăului vs. Dezvoltarea Urbanistică, 25 iunie 2014, Chișinău / coord. vol. : Sergiu Musteață, Alexandru Corduneanu. – Chișinău : Arc, 2015. – P. 188-206.

Sainciuc, Lică. Soborul Vechi / Lică Sainciuc // Chișinăul ascuns. – Chișinău : Lumina, 2014. – P. 30-37.

T. L.

Eugen COȘERIU
1921 - 2002

Lingvist de talie mondială, poet, prozator, doctor în litere și filosofie, profesor.

Supranumit „Lingvistul secolului XX”, „Colosul din Germania”, „Lingvistul nr. 1”, „Gigantul de la Tübingen”, „Regele lingvisticii”.

S-a născut la 27 iulie 1921 la Mihăileni, județul Bălți (azi raionul Râșcani) într-o familie de învățători. A decedat la 7 septembrie 2002, la Tübingen, Germania. A făcut școala primară în satul natal. Între anii 1931-1939 urmează Liceul de băieți „Ion Creangă” din Bălți. În 1939 este înmatriculat la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Obține bursă specială pentru a-și continua studiile la Universitatea din Roma (1940-1944). Face studii la Universitatea din Padova (1944-1945), apoi la Milano (1945-1949). În 1944 și-a luat doctoratul în litere la Roma. În 1949 își ia doctoratul în filosofie la Milano.

Lector de română la Universitatea din Milano. Din 1951 a fost profesor de lingvistică generală și indo-europeană la Universitatea din Montevideo din Uruguay, director al Institutului de Lingvistică din Uruguay. Germania a fost țara ce l-a găzduit

în a doua jumătate a vieții, oferindu-i condiții adecvate pentru munca științifică și pedagogică. Aici a locuit din 1963 până la sfârșit. Din 1963 devine titular al Seminarului de filologie romanică și lingvistică generală la Universitatea din Tübingen, Germania. Mai mult de jumătate din cei mai cunoscuți romaniști nemți sunt discipolii săi. A fost mentorul mai multor generații de cercetători, care formează astăzi vestita „Școală Lingvistică de la Tübingen”. Este considerat de către discipoli un simbol pentru Universitatea din Tübingen. A predat romanistica la universități din Madrid, Barcelona, Rio de Janeiro, Santiago, Napoli, Bologna, Grenoble, Moscova, Tokyo ș. a.

Fondator al lingvisticii integrale. A tratat aproape toate problemele referitoare la istoria limbilor, lingvistică generală, teoria și filosofia limbii, fonetică generală și fonologie, sociolingvistică, lexicologie și semantică structurală, etnolingvistică, dialectologie, teoria și practica traducerii, interferența limbilor etc.

Publică primele poezii în revista „Crenguța” a Liceului de băieți „Ion Creangă” din Bălți. Debutează în 1937 cu proză. Scrie articole și versuri în publicațiile „Jurnal literar”, „Revista critică”, „Viața Basarabiei”, „Arhiva” ș. a. Povestirile sale, publicate între anii 1946 și 1950 în „Corriere Lombarde” și „L’Europe”, traduse în spaniolă la Montevideo (1950-1951), au fost adunate în volum la Tübingen (1988), apoi editate în versiune ro-

mânească cu titlul „Anotimpul ploilor”, la Cluj (1992). Opera de referință însă este din domeniul lingvisticii: „Sistem, normă și vorbire” (1952), „Sincronie, diacronie și istorie” (1958), „Einführung in die strukturelle Betrachtung des Wortschatzes” (1973), „Formen und Funktionen” (1987), „Einführung in die Allgemeine Sprachwissenschaft” (1988), „Competencia lingüística: elementos de la teoría del hablar” (1992), „Limba română în raport cu limbile romani-ce” (1994), „Lingvistica din perspectiva spațială și antropologică : trei studii” (1994), „Introducere în lingvistică” (1999), „Istoria filosofiei limbajului” (2011) ș. a.

Cunoștea circa 30 de limbi, vorbea și scria în 11 limbi, printre acestea: italiana, spaniola, germana, engleza, franceza, portugheza, latina, rusa.

A publicat peste 50 de volume, sute de articole în limbile italiană, spaniolă, franceză, germană, engleză. A fost tradus în limbile japoneză (9 volume), chineză, arabă, greacă, finlandeză, rusă, georgiană, coreeană, cehă, bulgară, etc.

În română câteva din articole sunt: Latinitatea orientală (Revista de lingvistică și știință literară, 1994, Nr 6, p. 18-33), Credință, sacrificiu și destin: Alocuțiune rostită la ședința festivă de împlinire a unui deceniu a revistei „Limba română”, Chișinău, 21 mai 2001 (Literatura și arta, 2001, 31 mai, p. 7) ș. a.

Vizitează Republica Moldova în 1992, 1998, 2001. Se implică în elucidarea proble-

melor legate de ineficiența practică a legislației lingvistice, combate politica lingvistică, ține discursuri la diferite instituții.

Biblioteca Municipală din Bălți îi poartă numele, la fel și Liceul Teoretic din Mihăileni.

Membru de onoare al Academiei Române (1991), membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (1991). Este doctor honoris causa al multor universități din România, Argentina, Chile, Germania, Italia, Spania, Peru, Bulgaria, Brazilia, Republica Moldova. Este primul doctor honoris causa al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. În total, i-au fost atribuite circa 50 de titluri de doctor honoris causa. Membru de onoare al Societății Lingvistice din America, al Cercului Lingvistic de la Praga, al multor academii și școli de lingvistică din întreaga lume, inclusiv din Japonia. Cetățean de onoare al Municipiului Chișinău, cetățean de onoare al Iașului (1992).

Membru al Societății de Lingvistică din Paris, al Cercului Lingvistic din New York.

Cavaler al „Ordinului Republicii” (1997).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 171-173; „Calendar Național 2006”. – P. 235-236; „Calendar Național 2016”. – P. 236-237.

Bibliografie selectivă:

Coșeriu, Eugen. „Limba moldovenească” – o fantomă lingvistică / Eugen Coșeriu // Limba română. – 2017. – Nr 4. – P. 13-16.

Coșeriu, Eugeniu. Pagini despre construcția textelor prin arta literară / Eugeniu Coșeriu // Dacia literară. – 2013. – Nr 7-8. – P. 21-31.

Popovici, Teodor. Marele Coșeriu : Reper fundamental al lingvisticii moderne / Teodor Popovici ; red. : Anatol Ciobanu, Eugen Munteanu. – Chișinău : Universul, 2015. – 452 p.

Agache, Catinca. Fenomenul Eugen Coșeriu, savantul român din Tübingen / Catinca Agache // Viața Basarabiei. – 2017. – Nr 4. – P. 27-31.

Baciu, Gheorghe. Eugeniu Coșeriu (27.VII.1921-7. IX.2002) // Personalități de viață moldavă : 125 destine / Gheorghe Baciu. – Chișinău : Combinatul Poligrafic, 2017. – P. 191-193.

Balova, Valentina. Eugeniu Coșeriu – ambasador al spiritualității românești în lingvistica mondială / Valentina Balova, Natalia Cuțitaru // Международная студенческая научно-практическая конференция „Știință, Educație, Cultură” = Международная студенческая научно-практическая конференция „Наука, Образование, Культура” : Посвящается 26-летию Комратского государственного университета, (10 февраля 2017 года). – Comrat : Universitatea de Stat din Comrat, 2017. – P. 154-155.

Bantoș, Alexandru. Recitindu-l pe Coșeriu / Alexandru Bantoș // Limba română. – 2017. – Nr 3. – P. 6-8.

Bojoga, Eugenia. Eugeniu Coșeriu despre așa-zisa limbă moldovenească / Eugenia Bojoga // Colocviul național cu participare internațională „Filologia modernă : Realizări și perspective în context european” : In memoriam acad. Nicolae Corlăteanu (100 de ani de la naștere), (ediția a 9-a), 14 mai 2015. – Chișinău : Pro Libra, 2017. – P. 29-40.

Cimpoi, Mihai. Eugeniu Coșeriu, precursor al absurdului

// O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / Mihai Cimpoi. – Galați : Porto-Franco, 1997. – P. 135-137.

Coșeriu, Eugen // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812 – 2010 / A. Ciocanu, V. Nazar, S. Nucă [et al.] ; coord. : V. Nazar. – Chișinău: Prut Internațional, 2010. – P. 174-176.

Cujbă, Iurie. Eugen Coșeriu – un lingvist pentru mileniul III / Iurie Cujbă [Resursă electronică] // <https://unghiul.com/eugen-coseriu-un-lingvist-pentru-mileniul-iii/> (accesat : 14.08.2020).

Eugen Coșeriu // Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru ; au colab. : Gh. Calamanciuc, I. Răducea, I. Cațaveică [et al.] – Chișinău, 2018. – P. 112-113.

Eugen Coșeriu, geniu al lingvisticii // Curierul de Iași. – 2011. – 14 noiemb. ; [Resursă electronică]. – URL : <http://curierul-iasi.ro/eugen-coseriu-geniu-al-lingvisticii-4693> (accesat : 14.08.2020).

Manolescu, Nicolae. Viața și opera lui Eugen Coșeriu / Nicolae Manolescu // România literară. – 2018. – 16 febr. – P. 9.

Moscal, Dinu. Numele propriu la Eugenio Coșeriu / Dinu Moscal // Anuar de lingvistică și istorie literară : T. 56, 2016. – 2016. – P. 117-131.

Nagy, Marius. Eugeniu Coșeriu. Actualitatea teoriei cadrelor / Marius Nagy // Limba română. – 2013. – Nr 5-6. – P. 88-98.

Pavel, Vasile. Fondator al lingvisticii integrale : [Eugen Coșeriu] / Vasile Pavel // Literatură și arta. – 2016. – 28 iul. – P. 3.

Varga, Cristina. Eugeniu Coșeriu. Teoria traducerii / Cristina Varga // Limba română. – 2013. – Nr 5-6. – P. 108-115.

Velesco, Viorica. Lazăr Șăineanu și Eugeniu Coșeriu despre metafora vegetală / Viorica Velesco // Limba română. – 2017. – Nr 1. – P. 91-95.

T. L.

Demir DRAGNEV
1936

Istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, membru corespondent al AȘM.

S-a născut la 27 iulie 1936 în satul Cureșnița, comuna Holoșnița, județul Soroca (azi raionul Soroca), într-o familie de țărani. Și-a făcut studiile la Școala Medie Nr. 1 din Soroca. Din 1952 până în 1957 a urmat Facultatea de Istorie și Filologie a Universității de Stat din Chișinău. A început cercetarea încă în anii de studenție, împreună cu dr. hab. Mihail Muntean (1922-1983), scriind despre o problemă confuză pe atunci, a sistemului metric medieval (sec. XIV-începutul sec XIX).

A activat la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei. Acolo a început cu funcția de colaborator științific inferior, apoi a devenit aspirant al Aspiranturii Academiei de Științe a RSSM (1962-1965). În 1965 a redevenit colaborator științific inferior (stagiar) al Institutului de Istorie, fiind în această funcție până în 1975. În acest an a susținut teza de doctor în istorie. Din 1975 a avansat la funcția de cercetător științific superior, până în 1978. Din 1978 a fost director adjunct al Institutului de Istorie, până în 1991. În perioada următoare, 1991 – 1994, a fost șef al Secției istorie medie. În 1992 a devenit doctor

habilitat în istorie. Între anii 1994 și 2006 a fost director al Institutului de Istorie. În 1995 i s-a acordat titlul didactic de profesor universitar. În același an, 1995, a fost numit membru corespondent al AȘM. Între anii 2006 – 2010 a fost cercetător științific principal în Secția istorie medie și consultant științific în aceeași secție. A dezvoltat și o carieră didactică, fiind timp de mulți ani profesor universitar la Catedra istoria românilor a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Începând cu anul 1962 a predat cursuri la Universitatea de Stat din Moldova („Istoria Moldovei” la facultățile de Filologie, de Drept și de Istorie, până în 1978); cursurile de masterat la Catedra UNESCO (cursul „Europa de Sud-Est între medieval și modern”; 1998–2007, 2010), la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (cursurile speciale și de masterat „Moldova în Epoca Modernă timpurie” și „Paleografia slavo-română și româno-chirilică”, 1991–2013).

Studiază cu preponderență problemele din domeniul istoriei medievale și cele moderne a principatelor române și a Europei de Sud-Est, paleografia slavo-română. A scris circa 350 de lucrări științifice, unele în colaborare. Din acestea vreo 87 de monografii, circa 66 de manuale și materiale didactice.

Lucrând cu documente medievale inedite în arhivele din câteva țări, acestea au fost reflectate în colecția impresionantă în 12 volume „Moldova în epoca feudalismului” (Chișinău, 1962–2012), documente utilizate în continuare de specialiștii și cercetătorii din domeniu.

În anii 1990–2006 a colaborat la editarea culegerii de documente sub egida Academiei Române, „Documenta Romaniae Historica, A. Moldova”, prezentând documente din arhivele fostei URSS.

Printre cele mai reprezentative lucrări sunt: „Сельское хозяйство феодальной Молдавии” (1975); „История народного хозяйства МССР (до 1812 г.)” (1976, în colab.); „Очерки внешнеполитической истории Молдавского княжества (XIV – нач. XIX в.)” (1987, în colab.); „Istoria Moldovei din cele mai vechi timpuri până la începutul Epocii Moderne” (1992, coautor, coordonator); „Țara Moldovei în Epoca Luminilor” (1999); „Domnii Țării Moldovei” (2005, coautor, coordonator); „O istorie a regiunii transnistrene. Compendiu” (2007, coautor, coordonator); „Ștefan cel Mare și Sfânt în contextul epocii sale și a posterității” (2004, coautor, coordonator); „Academia de Științe a Moldovei. Istorie și contemporaneitate” (2006, coautor, coordonator); „Dinastia Cantemireștilor” (2008) (coautor); „Istorie și civilizație medievală și modernă timpurie în țările române” (2012); „Documente privitoare la istoria Țării Moldovei în perioada Războiului Ruso-Turc 1806-1812 : (1 iulie 1809 - 14 aprilie 1810)” (2019, alcăt., în colab.) etc.

S-a implicat și în elaborarea manualelor pentru gimnaziu și liceu.

Sub îndrumarea sa au fost susținute mai multe teze de doctor și doctor habilitat în istorie.

În anii 1998–2004 a participat la fondarea Muzeului Armatei Naționale și a revistei „Cohorta” (în calitate de

redactor științific responsabil).

Membru al mai multor foruri de specialitate: membru al Prezidiului Comisiei Superioare de Atestare (1998–2004); membru al Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova (1998–2004); membru al Comitetului pentru decernarea Premiilor Naționale din Republica Moldova (1998–2005); membru al Consiliului Național pentru Atestare și Acreditare, precum și președinte al Comisiei Unite de Atestare în domeniul științelor socioumane (din 2014). În 2010 a fost membru al Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova, constituită prin decret prezidențial.

Membru al Colegiilor de redacție al revistelor: „Destin românesc”, „Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” (Iași), „Revista de istorie a Moldovei”, „Cohorta” ș. a.

Activitatea sa științifică a fost apreciată cu premii și distincții: Premiul de Stat (1983), premii ale AȘM (1994, 1997, 2012), Ordinul „Gloria Muncii” (1996), Medalia „Dimitrie Cantemir” (2001), Medalia jubiliară a AȘM (2006), „Diploma de onoare” (2006), Medalia Ministerului Apărării „În slujba Patriei” (2006), Diploma „Meritul academic” (2009), „Diploma de merit” a Institutului de Istorie al AȘM (2012), Medalia jubiliară a AȘM (2016), „Diploma de onoare a Primăriei Municipiului Chișinău” (2016), pentru activități de studiere a istoriei Chișinăului, Ordinul „Cuviosul Paisie Velicovskii” de gr. II (2016) al Mitropoliei Moldovei, pentru contribuții importante la stu-

dierea istoriei Bisericii Ortodoxe din Moldova etc.

În 2010 i s-au acordat titlurile onorifice de cetățean de onoare al orașului Soroca și cel de om emerit.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 236-238; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 234-235.

Bibliografie selectivă:

Documente privitoare la istoria Țării Moldovei în perioada Războiului Ruso-Turc 1806-1812 : (1 iulie 1809 - 14 aprilie 1810) / alcăt. : Demir Dragnev, Larisa Svetlicinai, Tudor Ciobanu. – București : Editura Academiei Române, 2019. – 911 p.

Dragnev, Demir. Republica Moldova – 25 ani : Repere istorice : Istoria științei / Demir Dragnev, Constantin Manolache, Ion Valer Xenofontov. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală, 2016. – 158 p.

Dragnev, Emil. Atlas de istorie a românilor și universală : (Hărți, imagini, eseuri, cronologie) / Emil Dragnev, Demir Dragnev. – Chișinău : Civitas, 2016. – 112 p. – Ed. a 5-a rev. și compl.

Mischevca, Vlad. Geneza problemei basarabene – 1812 / Vlad Mischevca ; introd. : Demir Dragnev. – București : Editura Academiei Române, 2016. – 368 p.

Dragnev, Demir. 130 de ani de la nașterea lui Alexandru V. Boldur – cercetător al istoriei Basarabiei în context românesc și european / Demir Dragnev // Akademos. – 2016. – Nr 2 (41). – P. 126-130.

Dragnev, Demir. Alexandru I. Gonța – un deschizător de drumuri în medievistica românească postbelică (către 100 ani de la naștere) / Demir Dragnev // Conferința „Istorie și cultură : In onorem academician Andrei Eșanu”, 20 noiembrie 2018, Chișinău. – Chișinău : Institutul

de Istorie, 2018. – P. 742-750.

Dragnev, Demir. Constatări cu privire la rolul statului românesc în mișcarea națională din Basarabia sub stăpânirea Imperiului Rus (1812-1917) / Demir Dragnev // Centenar Sfatul Țării: 1917–2017: Materialele conferinței științifice internaționale. 21 noiembrie 2017, Chișinău. – Chișinău: Lexon Prim, 2017. – P. 329-339.

Dragnev, Demir. Cu privire la relațiile administrației militare ruse cu populația Românească din Moldova în timpul războaielor ruso-turce din sec. XVIII / Demir Dragnev // Destin românesc. – 2017. – Nr 4 (102). – P. 25 – 33.

Dragnev, Demir. Discursul legitimant în structurile instituționale de cercetare istorică academică din Moldova sovietică / Demir Dragnev, Ion Valer Xenofontov // Sesiunea Științifică a Departamentului Istoria românilor, universală și arheologie. Ediția VI. 17 mai 2019, Chișinău. – Chișinău: Academia de Administrare Publică, 2019. – P. 99.

Dragnev, Demir. Incluziunea instituțiilor științifice din RSS Moldovenească în campaniile ideologice staliniste din Uniunea Sovietică (1946-1953) / Demir Dragnev, Ion Valer Xenofontov // Reconstituiri istorice : Civilizație, valori, paradigme, personalități : În onoare academician Valeriu Pasat. 6 noiembrie 2018, Chișinău. – Chișinău, 2018. – P. 338-365.

Dragnev, Demir. Mișcarea haiducească din țările române : surse documentare și creație populară orală / Demir Dragnev // Destin românesc. – 2016. – Nr 3. – P. 24-30.

Dragnev, Demir. Organizarea instituțională a cercetărilor istorice academice în RSS Moldovenească : premise, etape și elaborarea discursului legitimant / Demir Dragnev, Ion Valer Xenofontov // Anuarul

Institutului de Istorie : Materialele sesiunii științifice anuale, 20 decembrie 2018, Chișinău. – Chișinău : Lexon Prim, 2019. – P. 268-294.

Dragnev, Demir. Profesor. Cercetător. Personalitate. Doctorul habilitat Ion Eremia la 65 de ani / Demir Dragnev, Ion Valer Xenofontov // Revista militară. Studii de securitate și apărare. – 2019. – Nr 2 (22). – P. 194-198.

Dragnev, Demir. Școala teologică din Basarabia țaristă într-o lucrare fundamentală : [pe marginea lucrării D. Ețco „Școala teologică din Basarabia (1812–1917)”, Chișinău: Tehnica-Info, 2018, 447 p.] / Demir Dragnev, Ion Valer Xenofontov // Akademos. – 2018. – Nr 4 (51). – P. 167-169.

Dragnev, Demir. Științele socioumanistice : evoluție și personalități / Demir Dragnev // Akademos. – 2016. – Nr 3 (42). – P. 57-61.

Frumosu, Elena. Izvoare genealogice moldovenești, surse pentru cercetarea procesului de recunoaștere și încadrare a nobilimii basarabene în sistemul de stări al Rusiei țariste / Elena Frumosu, Demir Dragnev, Ștefan Purici // Conferința „Orientări actuale în cercetarea doctorală”. Ediția a VIII-a, 15 septembrie 2018, Bălți. – Bălți : Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, 2019. – P. 162-172.

Membrii corespondenți Demir Dragnev : Biobibliografie / alcăt. : Aurelia Hanganu. – Chișinău : Institutul de Studii Enciclopedice, 2017. – 327 p.

Abramciuc, Maria. Omagiul savantului : [Demir Dragnev] / Maria Abramciuc, Teo-Teodor Marșalcovschi // Akademos. – 2017. – Nr 3 (46). – P. 168-170.

Baciu, Gheorghe. Demir Dragnev / Gheorghe Baciu //

Personalități notorii ale neamului : 140 de destine / Gheorghe Baciu. – Chișinău, 2018. – P. 211-213.

Bulat, Nicolae. Istoricul Demir Dragnev la 80 de ani / Nicolae Bulat // Observatorul de Nord. – 2016. – 22 iul. – P. 7.

Cojocaru, Gheorghe. Un istoric de talie europeană : Membrul corespondent al AȘM Demir Dragnev la 80 de ani / Gheorghe Cojocaru // Akademos. – 2016. – Nr 3. – P. 180-183.

Demir Dragnev : Curriculum vitae [Resursă electronică] // [http://acad.moldnet.md/galerie/cv_mc_dragnev_demir\(1\).pdf](http://acad.moldnet.md/galerie/cv_mc_dragnev_demir(1).pdf) (accesat : 14.08.2020).

Manolache, Constantin. Savantul Demir Dragnev, consultantul științific al Armatei Naționale / Constantin Manolache, Vitalie Ciobanu, Ion Valer Xenofontov // Revista militară. Studii de securitate și apărare. – 2016. – Nr 2 (16). – P. 216-220.

Mischevca, Vlad. Vocația cercetării în opera științifică a profesorului Demir Dragnev (Istoricul Demir Dragnev la venerabila vârstă de 80 de ani) / Vlad Mischevca, Valentin Constantinov // Orizonturi medievale și moderne în istoria românilor : Economie, societate, politică, cultură, istoria științei : În onoarea profesorului Demir Dragnev / ed. : Constantin Manolache. – Chișinău : Biblioteca Științifică Centrală, 2016. – P. 12-23.

Tomuleț, Valentin. Istoricul Demir Dragnev la venerabila vârstă de 80 de ani / Valentin Tomuleț // Revista de istorie a Moldovei. – 2016. – Nr 3 (107). – P. 5-16.

T. L.

Ion HÂNCU
1931 – 2003

Istoric, arheolog, doctor în științe istorice, disident.

S-a născut la 28 iulie 1931 în satul Mateuți, județul Orhei (azi raionul Rezina), din părinții Gheorghe și Olga Hâncu. A absolvit școala în satul natal. În 1951 își începe studiile la Facultatea de Istorie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, pe care le finisează în 1955. Și-a continuat studiile de doctorat între anii 1955-1958 la Institutul de Arheologie al Academiei de Științe a URSS din Moscova. Acolo i-a avut ca profesori pe reputații arheologi medievști dr. Gh. B. Fiodorov, acad. B. Râbakov, dr. N. Voronin, dr. Al. Mongait, dr. M. Rabinovici. În 1960 a susținut teza de doctor cu titlul „Producția ceramicii rurale din Moldova în secolele VI-XVII”, conducător științific fiindu-i G. B. Fiodorov. Este primul arheolog din Republica Moldova care a obținut titlul de doctor în științe.

Timp de 45 de ani a fost încadrat în activitatea de cercetare științifică. Din aceștia 32 la Academia de Științe a RSS Moldovenești, în cadrul Institutului de Istorie, Sectorul de arheologie – 13 ani (1958-1968 și 1975-1977) și Secția de etnografie și studii artelor, Sectorul etnografie și Sectorul ocrotirea monu-

mentelor – 19 ani (1968-1975 și 1978-1990). În ultimii 13 ani (1990-2003) a activat în cadrul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Moldova, unde a condus Laboratorul Antichitate și Evul Mediu. Profesional, a parcurs toate treptele, de la cercetător științific inferior până la cercetător științific superior, șef de subdiviziuni științifice în cadrul AȘM și a USM.

S-a manifestat pe timpul regimului totalitar sovietic și a istoriografiei sovietice românofobe. Pe atunci se accepta o singură concepție în problemele arheologiei și ale istoriei medievale a spațiului pruto-nistean, cea panslavistă (toate culturile arheologice din perioada medievală timpurie din spațiul est-carpatic erau a priori de origine slavă). I. Hâncu însă a deviat de la această cale; de la începutul carierei sale și-a format o viziune proprie asupra proceselor istorice din perioada medievală timpurie din spațiul pruto-nistean și a promovat-o metodic, pe cât se putea în condițiile regimului totalitar. Activitatea sa științifică nu era conformă cu regulile istoriografiei sovietice. De aceea cercetătorul a fost plasat pentru o perioadă în rândurile disidenților științei academice.

De la mijlocul anilor '60 începe să fie marginalizat în cadrul Academiei de Științe a RSSM. Pe parcursul anilor 60-70, era singurul promotor al teoriei continuității populației romanice în spațiul pruto-nistean în perioada evului mediu timpuriu. În 1975, când director al Institutului de Istorie devenise Boris Vizer, istoric contemporanist, care împărtășea viziunea privind perpetuarea popula-

ției romanice dintre Nistru și Prut în perioada marilor migrații, I. Hâncu este numit șef al Secției de arheologie a Institutului de Istorie. Abia acum a apărut ocazia de a fi realizate unele proiecte privind cercetarea arheologică din spațiul pruto-nistean și a istoriei populației din perioada antică și medievală timpurie. Pe parcursul anilor 1976-1977 a pus accent deosebit pe cercetarea problemelor legate de evoluția civilizației autohtone în perioada antică și medievală timpurie, a fost cercetată civilizația traco-getică din ținut, problema romanizării geto-dacilor din spațiul pruto-nistean, formarea culturii daco-romane, a civilizației vechi românești și impactul triburilor migratoare, în special al slavilor, asupra procesului de formare a poporului român.

Realizarea acestor planuri a fost stopată însă foarte curând. În urma unor denunțuri la securitate și la instanțele de stat, a fost învinuit de naționalism, antislavism, antiștiință. Ca urmare, a fost eliberat din funcție, i s-a interzis efectuarea investigațiilor arheologice și studierea originii civilizației medievale timpurii. Totodată, a fost interzisă publicarea monografiei sale „Populația și cultura Moldovei în secolele X-XIV”, ce urma să apară la începutul anului 1978.

Din cauza interdicțiilor și a persecuțiilor permanente în anii '80 a fost constrâns să abandoneze cercetările fundamentale în probleme de istorie și arheologie medievală. Astfel, se concentrează asupra problemelor de ocrotire a monumentelor istorice.

A elaborat circa 400 de lucrări științifice: monografii,

broșuri de popularizare, rapoarte, articole, recenzii.

A contribuit substanțial la elaborarea inventarului monumentelor arheologice din Republica Moldova, la propagarea patrimoniului arheologic, la ocrotirea și salvarea monumentelor de istorie și cultură; a patronat unul din cele mai importante monumente din Republica Moldova, „Orheiul Vechi”. A participat activ la săpăturile arheologice din Alcedar, Echimăuți, Orheiul Vechi, Cetatea Albă, Bocani, Krinicinoie, Mălăiești, Lopatna, Valea Adâncă (Ucraina) etc. A condus personal săpăturile arheologice din așezările Lucașeuca (1959-1960), Pohârniceni-Petruha (1961-1962), Brănești (1963), Hansca (1964-1977), Costești-Stâncă (1973), Giurgiulești (1997), Orheiul Vechi (1993-1995).

Opera cea mai importantă a savantului a fost cercetarea arheologică a așezării Hansca, unul dintre cele mai reprezentative situri medievale timpurii din spațiul românesc.

În 2017, cu prilejul Zilei Internaționale a Monumentelor și Siturilor, Muzeul Național de Istorie a Moldovei a inaugurat o expoziție dedicată savantului. Aceasta a reprezentat o cronologie a vieții și activității științifice a savantului Ion Hâncu: tânăr cercetător de succes, investigator atent al siturilor medievale, arheolog medievist de mare prestanță, un foarte bun cunoscător al culturii materiale românești din perioada Evului Mediu timpuriu. Tot atunci a fost lansată cartea „Scara vieții” (2016) de Ion Hâncu, îngrijită de Gheorghe Postică.

A se vedea și articolul din

„Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 135-136.

Bibliografie:

Hîncu, Ion. Băstinașii plaiului moldav în lumina surselor arheologice : Schițe / Ion Hîncu. – Chișinău, 1993. – 98 p.

Hîncu, Ion. Cetăți antice și medievale timpurii din Republica Moldova / Ion Hîncu. – Chișinău : Universitas, 1993. – 144 p.

Hîncu, Ion. Cine sînt strămoșii moldovenilor? / Ion Hîncu. – Chișinău : Știința, 1990. – 42 p.

Hîncu, Ion. Scara vieții / Ion Hîncu; ed. îngr. de Gh. Postică. – Chișinău : Cartdidact, 2016. – 300 p.

Hîncu, Ion. Străvechi monumente din Republica Moldova / Ion Hîncu. – Chișinău : Arc, 1996. – 144 p.

Hîncu, Ion. Vestigii strămoșești / Ion Hîncu. – Chișinău : Știința, 1990. – 146 p.

Hîncu, Ion. Vetre strămoșești din Republica Moldova : Materiale arheologice informativ-didactice / Ion Hîncu. – Chișinău : Știința, 2003. – 508 p.

Monumente de istorie și cultura din Republica Moldova / T. Nesterov, N. Demcenco, I. Hîncu [et al.]. – Chișinău : Știința, 1994. – 190 p.

Hîncu, Ion. Câteva cuvinte despre un coleg : Arheologul Vsevolod Marchevici / Ion Hîncu // Moldova suverană. – 1992. – 5 noiembrie.

Hîncu, Ion. Fântâna dincetate: [descoperiri arheologice lângă satul Alcedar, r-nul Șoldănești] / Ion Hîncu // Făclia. – 2001. – 13 iunie. – P. 5.

Hîncu, Ion. Măsluitorii [falsificarea istoriei vechi a Moldovei în istoriografia sovietică] / Ion Hîncu // Moldova suverană. – 1991. – 19 februarie.

Bacumenco-Pîrnău, Ludmi-

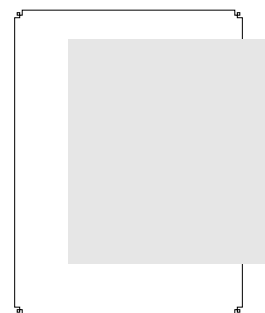
la. Masa rotundă „Arheologia Moldovei : trecut, prezent și viitor. 95 de ani de la nașterea arheologului Anna Meliukova și 85 de ani de la nașterea arheologilor Ion Hîncu și Nicolae Chetraru” / Ludmila Bacumenco-Pîrnău // Revista arheologică. – 2016. – Nr 1-2 (12). – P. 335-336.

Postică, Gheorghe. Arheologul Ion Hîncu – 85 de ani de la naștere / Gheorghe Postică // Revista arheologică. – 2016. – Nr 1-2 (12). – P. 352-354.

Postică, Gheorghe. Ion Hîncu : 28.07.1931-24.05.2003 / Gheorghe Postică // Arheologia Moldovei. – 2003. – XXVI. – P. 363-370.

Tabuncic, Sergiu. Contribuții la genealogia familiei profesorului Ion Hîncu / Sergiu Tabuncic // Revista arheologică. – 2011. – Nr 1-2 (7). – P. 313-314.

T. L.

Mircea OȚEL 1946-2001

Violonist, dirijor, aranjor și compozitor.

S-a născut la 29 iulie 1946, la Bălți. Se stinge din viață la 19 noiembrie 2001, la Chișinău.

A urmat Școala Medie Nr. 6 „N.V. Gogol”, concomitent – Școala de Muzică din Bălți; Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău, clasa vioară (1961-1973); Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” (actualmente Academia

de Muzică, Teatru și Arte Plastice) din Chișinău, clasa vioară; Conservatorul de Stat al Moldovei, Facultatea de Instrumentală, Compoziție (1984-1987).

În paralel cu studiile, activează în mai multe orchestre și ansambluri („Fluieraș”, „Folclor”, „Mugurel”, „Taraș”, „Bucuria”, Ansamblul Țiganilor Moldoveni ș. a.), concertând împreună aproape în toate republicile fostei Uniuni Sovietice, precum și în unele țări din străinătate. A compus cântece și melodii în diverse genuri muzicale („Abece-dar”, „Albatrosul”, „Anii nu se mai întorc”, „Revenire”, „Bădișor cu pălărie”, „Chipul tău”, „Poem”, „Mihăiță”, „Trăiască soarele”, „Vacanța” etc.). A scris peste o sută de cântece pe versurile lui D. Matcovschi. De asemenea, a compus cantate și ode pentru pian, nai, trompetă, vioară și saxofon, interpretate de Orchestra simfonică, condusă de Al. Vasecikin. Între anii 1969 și 1971, împreună cu Nicolae Sulac, a înființat și a condus Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii”, ulterior preluată de Nicolae Botgros.

Distincții: titlul onorific maestru în artă (2000), laureat al mai multor festivaluri și concursuri naționale și internaționale.

Bibliografie:

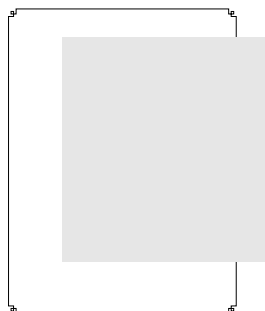
Baciu, Gheorghe. Mircea Oțel (29.VII.1946-19.XI.2001) // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă / Gheorghe Baciu. – Chișinău, 2017. – P. 288-289.

Caciuc, Anatol. Talentul înseamnă sensibilitate : [Mircea Oțel, compozitor, interpret și instrumentist] / Anatol Caciuc // Dialog : Publicație de ati-

tudine și informare. – 2000. – 30 aug. – P. 4.

Jitaru, Valentin. Oțel, Mircea // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 258.

V. M.

Vasile NEDELESCU
1951 - 2016

Poet, publicist, traducător.

Numele adevărat – Vasile Nedelea. S-a născut la 29 iulie 1951 în satul Elizaveta, Bălți. A decedat la 19 decembrie 2016, la Chișinău. Și-a făcut studiile medii la școala din satul natal, absolvind-o cu medalie de argint. În 1973 a absolvit Facultatea de Electrofizică a Institutului Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică). La Institutul Politehnic activa Cenaclul literar „Ritmuri”, frecventat de studenții de la diferite facultăți. De acolo au luat dragostea pentru literatură atât Vasile Nedelescu, cât și Nicolae Rusu, Renata Verejanu și alții.

Absolvind Universitatea Tehnică, a fost angajat la Centrul de calcul al Institutului de Cercetări Științifice în domeniul planificării. În paralel, din 1978, a studiat, la frecvență redusă, la Institutul de Literatură „M. Gorki” din Moscova, Secția poezie,

terminându-și studiile în 1983. A fost secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990-1993); secretar, apoi vicepreședinte al sectorului Ciocana (1993-1995), șef al Sectorului traducere, redactare, editare a documentelor normative la Institutul Național de Standardizare și Metrologie (1997-2013).

A scris câteva cărți de versuri pentru copii, dar și pentru maturi: „Scărița ploii” (1983), „Steaua de noroc” (1986), „Lumina salvatoare” (1987). În 1986, la Editura „Molodaia Gvardia” din Moscova, apare volumul de versuri „Zemnaia doina” (Doina pământului). Mai apar: „Treptat-treptat” (2007), „101 poeme” (2011), „Imagini a priori” (2013).

Publică versuri în periodicele din Republica Moldova și România.

A tradus patru poeți importanți contemporani din Rusia: Vladimir Boiari-nov, Nikolai Pereiaslov, Igor Tiulenev și Igor Vorotnin, publicând poeziile traduse pe paginile revistei „Poesis” din Satu Mare (România), în perioada 2013-2014.

Membre al Uniunii Scriitorilor din Moldova, membru al Uniunii Scriitorilor din România.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 238.

Bibliografie:

Nedelescu, Vasile. 101 poeme / Vasile Nedelescu. – București : Biodova, 2011. – 100 p.

Nedelescu, Vasile. Cine-aprinde stelele? : Versuri. Pentru preșcolari și clasele primare / Vasile Nedelescu. – Iași : Tipo Moldova, 2014. – 190 p.

Nedelescu, Vasile. Imagini a priori / Vasile Nedelescu. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 280 p.

Nedelescu, Vasile. Spre alt anotimp / Vasile Nedelescu. – Iași : Tipo Moldova, 2013. – 131 p.

Nedelescu, Vasile. Treptat-treptat ... : (Versuri) / Vasile Nedelescu. – Chișinău : Phoenix, 2007. – 96 p.

Adio, Vasile Nedelescu : [poet, publicist, traducător (29 iul. 1951 – 19 dec. 2016)] // Literatura și arta. – 2016. – 22 dec. – P. 8.

Bulat, Ludmila. „Ehei, sunt încă tânăr!”... : [poetul Vasile Nedelescu] / Ludmila Bulat // Literatura și arta. – 2011. – 28 iul. – P. 5.

Doroșencu, Ludmila. Am crescut în preajma cuvântului... : [pe marginea volumului de poezii „Treptat, treptat...” de V. Nedelescu (2007)] / Ludmila Doroșencu // BiblioPolis. – 2007. – Nr 3 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://bibliopolis.hasdeu.md/index.php?bpa=1307> (accesat : 17.08.2020).

Luncă, Lilia. Maestru al cuvântului : [creația poetului Vasile Nedelescu] / Lilia Luncă // Literatura și arta. – 2016. – 28 iul. – P. 5.

Nedelescu Vasile – 60 // Florile dalbe. – 2011. – 8 sept. – P. 8.

Nedelescu, Vasile // Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru ; red. : Ion Cațaveică. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2018. – P. 249.

Rusu, Nicolae. Creator de lumină : [poetul Vasile Nedelescu] / Nicolae Rusu // Timpul. – 2011. – 5 aug. – P. 23.

Rusu, Nicolae. Excelența sa Exigența : [scriitorul Vasile Nedelescu, 50 de ani de la naștere] / Nicolae Rusu // Literatura și arta. – 2001. – 26 iul. – P. 4.

Rusu, Nicolae. Știam că voi ști... : [poetul Vasile Nedelescu] / Nicolae Rusu // Literatura și arta. – 2016. – 22 dec. – P. 8.

Rusu, Nicolae. „Viața mă trăiește” : [creația poetului Vasile Nedelescu] / Nicolae Rusu

// Literatura și arta. – 2016. – 28 iul. – P. 5.

Țopa, Efmia. Nedelescu, Vasile // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010 / coord. : Valeriu Nazar. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 382-383.

Vasile Nedelescu : [60 de ani de la naștere] // Alunelul. – 2011. – Nr 7/8. – P. 4.

T. L.

Vitali VERHOLA
1946 - 1984

Compozitor, pedagog.

S-a născut la 30 iulie 1946 în satul Grebenca, regiunea Poltava, Ucraina, din părinții Ivan și Olga Verhola. A decedat la 14 august 1984, la Chișinău. În anul 1966 a absolvit cu mențiune Școala Muzicală din Poltava, clasa acordeon. A urmat Institutul de Stat de Arte „G. Musicescu” din Chișinău, pe care l-a absolvit în 1971, clasa compoziție, prof. V. Zagorschi.

În anul 1971 este angajat în calitate de profesor la Școala Muzicală (de zece ani) din Chișinău. În anul 1972 este metodist superior, apoi șef de secție al Societății de Muzică Instrumentală și Corală a RSSM. Din anul 1974 este consultant superior al Uniunii Compozitorilor din RSSM. Între anii 1977-1984 este secretar executiv al Uniunii Compozitorilor din Moldova.

Primele încercări de compoziție le face fiind student la Școlala Muzicală, din localitatea de baștină, fiind încurajat de profesorul său V. Pikulik. Drept compozitor s-a afirmat din anul 1971, compunând muzica pentru opera comică „Aventurile lui Păcală” după libretul scenaristului Alexandru Conunov. A fost și compozitor de cinema, aparținându-i muzica câtorva filme, produse la Studioul „Moldova-Film”.

În creația sa compozitorul are ca punct de plecare folclorul românesc, evidențiind particularitățile coloritului național și utilizând diverse mijloace pentru dezvoltarea melosului popular.

A compus muzica pentru: variațiuni pentru pian (1967); Orchestra Simfonică, scene dramatice după romanul lui C. Negruzzi „Alexandru Lăpușeanu”, 1969; ansamblu de coarde, „Șapte piese”, 1969; pian și cvintet, 1970; vioară și pian, „Sonată-rapsodie”, 1970; pentru voce și pian, ciclurile: „Închinare” (text G. Vieru, 1969) și „Dangăt” (texte ale poetilor contemporani, 1970); opera „Aventurile lui Păcală” (1 act), 1971; trio de coarde, 1971; pian, „Sonatina”, 1971. A prelucrat melodiile populare „Jalea miresei”, „Azi e luni”, „Frunză verde grâu mărunț”.

Nu s-a limitat la muzica simfonică. A acordat atenție și genurilor populare: cântecului, muzicii ușoare de orchestră. Foarte cunoscute au devenit cântecele sale pe textele poetului R. Olșevschi „Patria”, „Salut, băieți din Cuba”, „Cântec festiv” ș. a. A

scris și cântece pentru copii: „Ultimul sunet”, „Anul Nou”, cântece dedicate patriei: „Patria”, „Revenire”, de dragoste: „Dacă aş putea să cânt”. În total, a scris peste 50 de cântece cu tematică diferită. Interpreți ai cântecelor sale au fost Tamara Alioșina, artist al poporului, Vladimir Zaclicovschi, artist emerit, Ivan Cvasniuc, Ion Bas, Nadejda Cepraga, Iosif Cobzon, Ludmila Romașco ș. a.

O parte considerabilă a creației compozitorului o constituie muzica de estradă. Și-a încercat măiestria în diferite combinații instrumentale ale orchestrei de estradă. În acest sens a compus „Uvertură pentru tineri”, „Muzică de vară”, Rondo, pentru orchestra de estradă; „Preludiu”, pentru orchestra de jazz; uverturile „Primăvara” și „Prietenie” pentru jazz simfonic; Piesă pentru dans pentru clarinet și orchestra de estradă ș. a. Aceste lucrări au fost scrise la sfârșitul anilor '60 – începutul anilor '70.

Ultimii ani de creație, din 1977 până în 1982, s-au remarcat prin scăderea

activității. Totuși și în această perioadă apar „Uvertura festivă”, pentru orchestra simfonică (1977), Simfonie pentru orchestra cu strune (1982), două cvartete cu strune. Unul din acestea, „Suită în stil popular” (1978), a fost remarcat ca o creație originală în muzica de cameră a compozitorilor URSS.

A compus muzică pentru filmele: „Bărbații încărunchesc devreme”, 1974 (artistic), „Cerule în diamante”, 1976 (documentar), „Reperle timpului”, 1976 (documentar), „Devenirea”, 1976 (documentar), „Suspectul”, 1978 (artistic), „Guguță – frizer”, 1980 (animație), „Cizmulițe pentru barză”, 1984 (animație).

Membru al Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova (1972).

În anul 1980 a fost distins cu diploma Uniunii Compozitorilor RSSM pentru muzica la desenul animat „Guguță – frizer”, prezentat la Primul Festival de Film Republican (1980).

Boris Dubosarschi i-a adus un omagiu muzical colegului

și bunului său prieten, creând în 1985 „Cvartetul de Coarde Nr. 4” în două mișcări, Andante și Allegro risoluto.

Bibliografie:

Ureche, Alexandru. Boris Dubosarschi. Cvartetul de coarde nr. 4: probleme de interpretare [în memoria compozitorului Vitalii Verhola] / Alexandru Ureche // Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică. – 2016. – Nr 2 (29). – P. 61-66.

Verhola Vitalii [Resursă electronică] // <http://moldovenii.md/md/people/1292> (accesat : 20.08.2020).

Болотова, Евгения. Биография композитора (много отца) : В. И. Верхола : (1946 – 1984) / Евгения Болотова [Resursă electronică] // <http://bolotova.md/index.php/verkhola-v-i/stati/item/v-i-verkhola.html> (accesat : 20.08.2020).

Виталий Верхола [Resursă electronică] // <https://www.kino-teatr.ru/kino/composer/sov/262794/bio/> (accesat : 20.08.2020).

Столяр, Зиновий. „Сейчас ему исполнилось бы 50...” / Зиновий Столяр // Независимая Молдова. – 1996. – 23 июля.

T. L.

August

CALENDAR NAȚIONAL

AUGUST

2021

Duminică	1
Luni	2
Marți	3
Miercuri	4
Joi	5
Vineri	6
Sâmbătă	7
Duminică	8
Luni	9
Marți	10
Miercuri	11
Joi	12
Vineri	13
Sâmbătă	14
Duminică	15
Luni	16
Marți	17
Miercuri	18
Joi	19
Vineri	20
Sâmbătă	21
Duminică	22
Luni	23
Marți	24
Miercuri	25
Joi	26
Vineri	27
Sâmbătă	28
Duminică	29
Luni	30
Marți	31

130 de ani de la nașterea lui **Grigore Brezeanu**, regizor scenarist și actor român de film (1 aug. 1891 – 23 mai 1919).

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae Zăgănescu**, inginer aeronautic, doctor în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific român, general de flotă aeriană (1 aug. 1931).

130 de ani de la nașterea lui **Mihail Jora**, compozitor român, dirijor, pianist, profesor, membru titular al Academiei Române (2 aug. 1891 – 10 mai 1971). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 180 - 181.*

70 de ani de la nașterea lui **Marcel Iureș**, actor român de teatru și film, regizor care joacă la Hollywood (2 aug. 1951).

145 de ani de la nașterea lui **Trifan Baltă**, povestitor și cântăreț popular (3 aug. 1876 – 19 ian. 1960). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 182.*

80 de ani de la nașterea lui **Mircea Ioniță**, filolog de limba franceză, doctor în științe filologice, conferențiar universitar (3 aug. 1941 – 28 dec. 2002).

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae Gărbălău**, doctor habilitat în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, inventator, membru al Academiei de Științe a Moldovei (4 aug. 1931 – 20 febr. 2006). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 182 - 184; CN 2011, p. 140 - 141.*

75 de ani de la nașterea lui **Iuri Udalov**, artist, vocalist, pedagog rus, originar din Republica Moldova (4 aug. 1946).

65 de ani de la nașterea lui **Tudor Cataraga**, sculptor (4 aug. 1956 – 27 dec. 2010). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 247 - 248.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Zaharia**, flautist, compozitor și profesor universitar (5 aug. 1941 – 24 noiem. 2020). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 185 - 186;*

CN 2011, p. 142; CN 2016, p. 243 - 244.

140 de ani de la nașterea lui **Dominte Timonu**, prozator, dramaturg și eseist român, originar din Basarabia (6 aug. 1911 – 18 ian. 1972).

80 de ani de la nașterea lui **Cezar Ivănescu**, poet român, dramaturg, prozator, traducător și director de editură (6 aug. 1941- 24 apr. 2008). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 186 - 187; CN 2016, p. 247 - 248.*

140 de ani de la nașterea lui **Alexander Fleming**, bacteriolog scoțian, farmacolog, medic chirurg, inventator, fondatorul științei moderne a antibioticelor, laureat al Premiului Nobel pentru fiziologie (6 aug. 1881 – 11 mar. 1955). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 251 - 252.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Mamina**, istoric, cercetător științific, doctor în științe economice, șef al Serviciului colecții speciale al Bibliotecii Naționale a României (7 aug. 1941).

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Tudor A. Tănăsescu**, inginer, electrotehnician, energetician, profesor universitar, unul dintre fondatorii școlii românești de electronică și radiotehnică, membru corespondent al Academiei Române (2 mar. 1901 – 7 aug. 1961).

100 ani de la stingerea din viață a lui **Aleksandr Al. Blok**, poet rus, dramaturg, critic literar, publicist, eseist (28 noiem. 1880 – 7 aug. 1921). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 319 - 331.*

90 de ani de la nașterea lui **Paul Anghel**, prozator, eseist, publicist și dramaturg român (8/18 aug. 1931 – 19 mai/4oct. 1995). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 193 - 194.*

80 de ani de la nașterea lui **Dan Popescu**, economist, doctor în științe economice, profesor

universitar, cercetător științific, prim-prorector al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, doctor honoris causa al ASEM (8 aug. 1941).

160 de ani de la nașterea lui **William Bateson**, biolog, profesor universitar, cercetător științific englez, unul dintre fondatorii geneticii clasice (8 aug. 1861 – 8 febr. 1926).

420 de ani de la stingerea din viață a lui **Mihai Vodă** (Viteazul), domitor al Țării Românești unite (15 ian 1558/1548 – 9 aug. 1601). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 390 - 392.*

80 de ani de la nașterea lui **Mihail Dumitrașcu**, agronom, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar, cercetător științific, prorector al Universității Agrare din Moldova, rector al Institutului de Perfecționare și Recalificare a Cadrelor din sectorul agroindustrial (10 aug. 1941).

80 de ani de la nașterea lui **Ion Lăcustă**, doctor în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific, inventator (10 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 143 - 144.*

100 ani de la nașterea lui **Ion Negoiteșcu**, critic și istoric literar, poet, prozator și traducător român (10 aug. 1921 – 6 febr. 1993). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 187 - 188; CN 2016, p. 248 - 249.*

125 de ani de la nașterea lui **Vasile Știrbeț**, pedagog, deputat în Sfatul Țării (11 aug. 1896 - ?).

85 de ani de la nașterea lui **Vitali Makarov**, matematician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, cercetător științific (11 aug. 1936).

130 de ani de la nașterea lui **Constantin Marinescu**, istoric medievalist, doctor în litere și profesor universitar român, membru corespondent al Academiei Române (11 aug. 1891 – 1 apr. 1982).

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Ion Barbu** (Dan Barbilian), matematician și poet român (19 mar. 1895 – 11 aug.

1961). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 85 - 86.*

80 de ani de la nașterea lui **Vitalie Rusu**, actor de teatru și cinema, regizor, Artist al Poporului din Republica Moldova (12 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 188 - 189; CN 2016, p. 250 - 251.*

75 de ani de la nașterea lui **Mihai Colța**, chimist, doctor habilitat în științe chimice, cercetător științific, inventator, Om Emerit al Republicii Moldova (12 aug. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 255.*

85 de ani de la nașterea lui **Marius Iosifescu**, matematician, doctor în științe matematice, cercetător științific român, membru al Academiei Române (12 aug. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 144.*

70 de ani de la nașterea lui **Nicolae Chicuș**, istoric modernist și contemporanist, doctor în istorie, cercetător științific, profesor universitar (12 aug. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 252.*

240 de ani de la nașterea lui **Robert Mills**, arhitect american, de stil neoclasic (12 aug. 1781 – 3 mar. 1855).

130 de ani de la nașterea lui **State Drăgănescu**, medic neurolog, cercetător și renumit diagnostician, doctor în științe medicale, profesor universitar, inventator român (14 aug. 1891 – 3 oct. 1964).

140 de ani de la nașterea lui **Teodosie Bujniță**, agricultor-industriaș, primul președinte al Comitetului Executiv Țărănesc din Basarabia (15 aug. 1881 - ?). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 145.*

50 de ani de la nașterea lui **Vitalie Drucec**, actor și regizor de teatru din Republica Moldova (15 aug. 1971).

250 de ani de la nașterea lui **Walter Scott**, romancier și poet romantic scoțian de limbă engleză (15 aug. 1771 – 21 sept. 1832). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 189 - 190.*

85 de ani de la nașterea lui **Ion Daghi**, pictor, doctor în pedagogie, monumentalist și artist-

decorator (16 aug. 1936). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 254 - 255.*

75 de ani de la nașterea lui **Ion-Gheorghe Șvitchi**, actor, critic de teatru și publicist (16 aug. 1946). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 145; CN 2016, p. 257.*

65 de ani de la nașterea lui **Andrei Negură**, pictor, artist – decorator și pedagog (16 aug. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 256 - 257.*

180 de ani de la nașterea lui **Alexandru Lahovari**, jurist, publicist, poet și om politic român (16 aug. 1841 – 4 mar. 1897).

145 de ani de la nașterea lui **Ion Nistor**, istoric, savant, publicist, profesor, editor, om politic și animator cultural român (16 aug. 1876 – 11 noiem. 1962). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 191 - 193; CN 2016, p. 255 - 256.*

100 de ani de la nașterea lui **Ovid S. Crohmălniceanu**, critic și istoric literar român, prozator și publicist (16 aug. 1921 – 28 apr. 2000). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 190 - 191.*

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Sabba Ștefănescu**, paleontolog, geolog, doctor în geologie și paleontologie, profesor universitar și cercetător științific român, membru corespondent al Academiei Române (12 ian. 1857 – 16 aug. 1931).

90 de ani de la nașterea **Ilenei Berlogea**, istoric, critic de teatru și profesor universitar român, membru al colectivului enciclopedic (16 aug. 1931 – 16 oct. 2002).

75 de ani de la nașterea lui **Victor Petrescu**, istoric, critic literar, istoric al culturii, bibliolog și ziarist (16 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 258 - 259.*

85 de ani de la nașterea lui **Alexei Grabco**, pictor și grafician (18 aug. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 145 - 146; CN 2016, p. 259 - 260.*

80 de ani de la nașterea lui **Ilie Motrescu**, poet, prozator, profesor, publicist, ziarist, folclorist și muzician român, luptător pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub ocupația sovietică (18 aug. 1941 – 26 iul. 1969).

85 de ani de la stingerea din viață a lui **Federico Garcia Lorca**, poet, prozator și dramaturg spaniol, cel mai popular și influent scriitor spaniol din sec. XX (5 iun. 1898 – 18/19 aug. 1936). *A se vedea și art. din CN 2008, p. 189 - 190.*

80 de ani de la nașterea **Ludmillei Mișov**, interpretă de muzică ușoară și romanțe (19 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 146.*

140 de ani de la nașterea lui **George Enescu**, compozitor român, dirijor, pianist, violonist și pedagog, considerat cel mai important muzician român (19 aug. 1881 – 4 mai 1955). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 194 - 196; CN 2005, p. 120; CN 2006, p. 257 - 258.*

135 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Nicolau**, om de știință, inginer și profesor român, membru titular al Academiei Române (19 aug. 1886 – 5 dec. 1950).

75 de ani de la nașterea lui **Victor Dumbrăveanu**, scriitor, prozator, publicist, redactor și ziarist (20 aug. 1946 – 4 dec. 2011). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 260 - 261.*

190 de ani de la nașterea lui **Eduard Suess**, geolog, profesor universitar austriac, expert în geografia Alpilor (20 aug. 1831 – 26 apr. 1914).

80 de ani de la nașterea **Ilincăi Tomoroveanu**, actriță română de teatru și cinema (21 aug. 1941 – 2 mai 2019).

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Ștefan Botnariuc**, notar, deputat în Sfatul Țării, a votat Unirea Basarabiei cu România, senator în Parlamentul României, de origine ucraineană (26 oct. 1875 – 22 aug. 1941). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 331.*

110 ani de la nașterea lui **Vladimir Conduraru**, matematician, astronom, doctor în fizică și matematică, originar din Basarabia (22 aug. 1911 – mai 1990).

95 de ani de la nașterea lui **Mihai Constantinescu**, violonist, profesor și poet român, originar din Basarabia (22 aug. 1926 – 25

febr. 1987).

100 de ani de la nașterea lui **Kenneth Arrow**, economist american, laureat al Premiului Nobel pentru economie (23 aug. 1921 – 21 febr. 2017).

60 de ani de la nașterea lui **Vitalie Minciună**, medic cardiolog, doctor habilitat în medicină (25 aug. 1961).

85 de ani de la nașterea lui **Sebastian Papaiani**, actor român de teatru și cinema (25 aug. 1936).

330 de ani de la nașterea lui **Alessandro Galilei**, arhitect și matematician italian (25 aug. 1691 – 21 dec. 1737).

85 de ani de la nașterea lui **Eugen Popușoi**, medic pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (26 aug. 1936 – 27 febr. 2001). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 147 - 148.*

65 de ani de la nașterea **Mariei Smișnoi**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific (26 aug. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 228 - 229.*

145 de ani de la nașterea lui **Marius Sturza**, medic, doctor în medicină, cercetător științific, profesor universitar român, membru de onoare al Academiei Române. A inițiat în România învățământul și studiul complex al balneologiei, hidroterapiei, fizioterapiei și climatologiei medicale (26/27 aug. 1876 – 26 iul. 1954).

125 de ani de la nașterea lui **Pimen Cupcea**, inginer agronom, profesor, eminent oenolog al sec. al XX-lea (27 aug. 1896 – 14 mar. 1964). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 148.*

135 de ani de la nașterea lui **Ștefan Holban**, avocat, licențiat în drept, deputat în Sfatul Țării și în Parlamentul României (1 aug. 1886 – 27 aug. 1961). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 247; CN 2016, p. 242.*

30 de ani de la declararea Independenței Republicii Moldova (27 august 1991).

150 de ani de la nașterea lui

Theodor Dreiser, scriitor naturalist american, jurnalist, eseist, romancier, scenarist (27 aug. 1871 – 28 dec. 1945). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 197 - 198.*

110 de ani de la nașterea lui **David Gherșfeld**, compozitor, dirijor, muzician, pedagog și organizator (28 aug. 1911 – ian. 2005). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 199.*

60 de ani de la nașterea lui **Iurie Bojoncă**, poet (28 aug. 1961).

70 de ani de la nașterea lui **Mihai Ursu**, istoric, muzeograf, etnograf, lector superior, cercetător științific, director general al Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău (29 aug. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 263.*

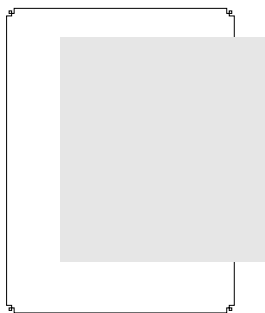
140 de ani de la nașterea lui **Nicolae Dunăreanu** (Ionescu), prozator și traducător român (29 aug. 1881 – 17 oct. 1973). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 200 - 201.*

85 de ani de la nașterea lui **Simion Toma**, biolog, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, cercetător științific, inventator, membru al Academiei de Științe a Moldovei (30 aug. 1936 – 11 noiem. 2016). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 261 - 262; CN 2016, p. 264 - 265.*

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Emanoil Bacaloglu**, fizician, chimist, matematician român, de origine bulgară, membru titular al Academiei Române (11 apr. 1830 – 30 aug. 1891). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 265 - 266.*

150 de ani de la nașterea lui **Ernest Rutherford**, fizician și chimist englez, laureat al Premiului Nobel pentru chimie, considerat părintele fizicii nucleare (30 aug. 1871 – 19 oct. 1937).

200 de ani de la nașterea lui **Hamann von Helmholtz**, medic, fizician, fiziolog german, inventator al oftalmoscopului și oftalmometrului, considerat unul din cei mai de seamă intelectuali ai sec. al XIX-lea (31 aug. 1821 – 8 sept. 1894).

Mircea IONIȚĂ
1941-2002

Filolog de limba franceză, cercetător, doctor în științe filologice, profesor universitar, creator de școală lingvistică, traducător francofon.

S-a născut la 3 august 1941, în localitatea Sturzeni, Râșcani. Se stinge din viață la 28 decembrie 2002, la Bălți.

În 1957, la 16 ani, devine student al Facultății de Limbi Străine, Specialitatea limba franceză de la Universitatea din Bălți. După absolvirea cu brio a facultății, în același an (1962), își începe cariera didactică la Universitatea din Bălți, inițial în calitate de lector, conferențiar, apoi profesor universitar. Și-a luat doctoratul la Universitatea Pedagogică „A.I. Herțen” din Sankt Petersburg.

În 1964-1965 este numit șef interimar al Catedrei de limba franceză. Mai târziu, fiind în postura de șef al Catedrei de filologie franceză, timp de treisprezece ani, „a reușit cu mult succes, printr-un sistem de norme gramaticale franceze și române să pună începutul, să orienteze și să ghideze destinul unei întregi catedre, dând dovadă de calitate deosebite în domeniul științific și contribuind astfel la formarea multor generații de profesori de limba france-

ză atât din Republica Moldova, cât și de peste hotarele ei” (Oxana Chira).

„Întreaga sa viață, regretatul profesor Mircea Ioniță a pledat pentru cauza limbii franceze, atât în aulele studențești, cât și în fața colegilor – profesori de facultate, de licee și colegii, în plenul multor colocvii științifice. Mulți ani el a explicat specialiștilor dimensiunile de cuprindere conceptuală de către limba franceză a realității extralingvistice, a arătat forța expresivă a unităților și structurilor limbii franceze, a dat consistență și suficientă sevă întremătoare multor teorii ale lingviștilor francezi” (Anatol Lența).

Spre sfârșitul vieții a activat la Institutul Nistrean de Economie și Drept din orașul Bălți, în calitate de șef al Catedrei disciplin socio-umane (2000-2002).

Munca de cercetare științifică și experiența didactică s-a concentrat în mai multe lucrări, unele semnate în colaborare: 3 monografii, 7 manuale, 5 traduceri și peste 50 de articole științifice publicate în diverse reviste și culegeri.

Bibliografie selectivă:

Banaru, Victor. Syntaxe française : Analyse fonctionnelle de la proposition / Victor Banaru, Mircea Ioniță. – Chișinău : Știința, 1983. – 199 p.

Ioniță, Mircea. Grammaire française à l'usage de l'école secondaire = Gramatica limbii franceze : Îndrumar pentru elevi / Mircea Ioniță. – Chișinău : Lumina, 1991. – 176 p.

Ioniță, Mircea. L'article français : Signification et valeurs / M. Ionitsa, V. Banarou. – Chișinău : Știința, 1985. – 95 p.

Ioniță, Mircea. Les mots polyfonctionnels en français contemporain / Mircea Ioniță. – Chișinău : Știința, 1987. – 126 p.

***Ioniță, Mircea.** Prevenirea greșelilor tipice în întrebuințarea prepozițiilor franceze : Pentru învățători / M. P. Ioniță, I. E. Smirnov. – Chișinău : Lumina, 1986. – 70 p. – (Biblioteca metodică a școlii. Limbi străine).

Ioniță, Mircea. Une grammaire des mots outils : L'article. Les connecteurs discursifs / Mircea Ioniță, Anatol Lența. – Chișinău : CE USM, 2003. – 160 p.

Григорьев, В.П. Старопроевансальский язык и литература / В. П. Григорьев, В. И. Банару, М. П. Ионицэ. – Chișinău : Știința, 1990. – 162 p.

Ионицэ М. П. Глоссарий контекстуальных связей / М. П. Ионицэ. – Chișinău : Știința, 1981. – 96 p.

Ioniță, Mircea. Funcția derivativă a prepoziției în unitățile lexicale complexe / Mircea Ioniță // Probleme de lingvistică generală și romanică. Vol. 2. – Chișinău, 2003. – P. 133-134.

Ioniță, Mircea. Mobilitatea elementului substantival în locuțiunile verbale franceze / Mircea Ioniță // „Conexiuni și perspective în filologia contemporană” (in memoriam) : conf. șt. int. consacrată aniversării a 60-a de la nașterea lui Victor Banaru, 24-25 sept. 2001 : teze și comunicări. – Chișinău, 2002. – P. 22.

***Ioniță, Mircea.** Obsedat de patima științei : [interviu cu prof. M. Ioniță despre munca de cercetare științifică] / Mircea Ioniță ; realizat de A. Macovei // Pedagogul. – 1986. – 16 apr.

Limba și context : Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară Universitatea „Alecu Russo” din Bălți. – 2011. – Nr 2 (Anul III). – 292 p. – [Volumul este consacrat memoriei și aniversării a 70-a de la nașterea lui Mircea Ioniță] ; [Resursă electronică]. – URL :

https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Limbaj_si_Context_2_2011.pdf (accesat : 23.07.2020).

Limbaj și context : Revistă internațională de lingvistică, semiotică și știință literară Universitatea „Alec Russo” din Bălți. – 2012. – Nr 1 (Anul IV). – 300 p. – [Volumul este consacrat memoriei și aniversării a 70-a de la nașterea lui Mircea Ioniță] ; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Limbaj_si_Context_1_2012.pdf (accesat : 23.07.2020).

„Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” : Materialele Colocviului Comemorativ Internațional, consacrat aniversării a 65-a de la nașterea prof. Mircea Ioniță : Bălți, 25 noiem. 2006 / red. resp. : Angela Coșciug. – Bălți : Presa Universitară Bălțeană, 2006. – 312 p. ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/conferinta_ionita_2006%20%281%29_3.pdf (accesat : 23.07.2020).

Axenti, Ion. Profesorul Mircea Ioniță / Ion Axenti // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului”, consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 28-30.

Belinschi, Elena. Om de știință în umbra anilor ce au trecut... : [Mircea Ioniță] / Elena Belinschi // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 26-27.

Bondarenco, Ana. De la proposition, la phrase et l'énoncé dans la vision des linguistes M. Ioniță et M. Potapova aux types de prédication et à l'ambiguïté dans la phrase simple tautologique et dans la phrase complexe comparative / Ana Bon-

darenco // Limbaj și context = Speech and Context. – 2012. – Anul IV, Nr 1. – P. 23-44.

Chira, Oxana. O ofrandă la chipul înveșnicit al marelui profesor M. Ioniță / Oxana Chira // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 25-26.

Chira, Oxana. Profesorul Mircea Ioniță – o carte rămasă deschisă pentru posteritate / Oxana Chira // Limbaj și context = Speech and Context. – 2011. – Anul III, Nr 2. – P. 19-21.

Dragan, Elena. Mircea Ioniță – un profesor și un lingvist remarcabil / Elena Dragan // Limbaj și context = Speech and Context / red.-șef : Angela Coșciug. – 2011. – Vol. 2. – P. 22-24.

Lența, Anatol. Profesorul Mircea Ioniță – adevărat pilon al intelectualității noastre / Anatol Lența // Limbaj și context = Speech and Context. – 2012. – Anul IV, Nr 1. – P. 19- 22.

Lența, Anatol. Un exemplu de gramatică funcțional-semantică a limbii franceze / Anatol Lența, Nicolae Chiricencu // Intertext. – 2016. – Nr 3-4 (39-40). – P. 23-27.

Lența, Anatol. Un gramatician de o rară impetuozitate intelectuală / Anatol Lența // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 13-15.

Lența, Anatol. Un intelectual deosebit / Anatol Lența // Făclia. – 2006. – 9 dec. – P. 15.

Manoli, Ion. „Cartea vieții mele” de Mircea Ioniță // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 18-20.

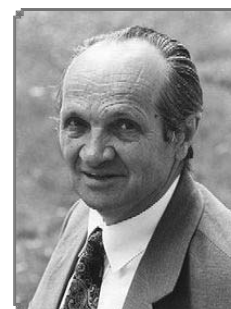
Pascaru, Tamara. Mircea Io-

niță : [in memoriam] / Tamara Pascaru // Literatura și arta. – 2003. – 30 ian. – P. 7.

Țurcanu-Ciobanu, Vioreca. Considerații asupra limbii franceze în creația științifică a profesorului Mircea Ioniță din perspectiva culturală / Vioreca Țurcanu-Ciobanu // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 105-107.

Скиба, Виктор П. Увлеченный филолог, бескомпромиссный педагог : [М. Ионицэ] / Виктор П. Скиба // Materialele Colocviului Comemorativ Internațional „Tradiție și modernitate în abordarea limbajului” consacrat aniversării a 65-a de la nașterea profesorului Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți. – Bălți, 2006. – P. 20-25.

V. M.

Nicolae GĂRBĂLĂU
1931-200

Specialist în domeniul chimiei, doctor habilitat, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei, fondator al Școlii științifice chimia compușilor coordinativi, macrociclici și supramoleculari. S-a născut la 4 august 1931 în orașul Bălți. Se stinge din viață la 20 februarie 2006, la Chișinău.

A absolvit Școala Medie Nr. 1 (azi Liceul Teoretic „Mihai

Eminescu”) din Bălți (1949), iar în 1955 – Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Chimie. Între 1955 și 1958 a lucrat la o uzină de motoare avia din Zaporojie. În perioada 1958-1964 este doctorand în cadrul Laboratorului de chimie anorganică al Academiei de Științe din Moldova (discipol al acad. Anton Ablov), cercetător științific inferior, cercetător științific superior (1965-1972) la Institutul de Chimie al AȘM.

În 1964, la USM, susține teza de doctor în științe chimice, iar în 1973, la Universitatea de Stat „M.V. Lomonosov” din Moscova – teza de doctor habilitat în științe chimice. Profesor universitar (1978).

Exercită funcțiile de șef al Catedrei chimia anorganică de la Universitatea de Stat din Moldova (1972-1978), apoi șef al Laboratorului de chimie a compușilor coordinați al Institutului de Chimie al AȘM (1978-2006), director adjunct în probleme de știință (1978-1988) și director (1995-2003) al Institutului de Chimie al AȘM.

A fost autor și coautor a patru monografii („Реакции на матрицах”, 1980; „Масс-спектрометрия координационных соединений”, 1984, în colab.; „Темплатный синтез макроциклических соединений”, 1990, în colab.; „Template Synthesis of Macrocyclic Compounds”, 1999, în colab., publicată în Germania), cca 360 de articole publicate în cele mai prestigioase reviste de specialitate din lume, 260 de teze ale comunicărilor la forurile de specialitate, 32 de brevete

de invenție și a pregătit peste 30 de doctori și doctori habilitați în chimie.

A creat o școală de talie mondială în domeniul chimiei compușilor coordinați, macrociclici și supramoleculari. Descoperirile sale (o serie întreagă de legități în chimia coordinativă) sunt cunoscute departe de hotarele țării și au fost implementate pe larg în economia națională, iar discipolii săi activează atât la catedrele de profil de la universitățile din Republica Moldova, cât și din diferite țări ale lumii: SUA, Canada, Franța, Anglia, Elveția.

A fost membru corespondent (1993), apoi membru titular (1995) al Academiei de Științe a Moldovei. De asemenea, a fost membru al Consiliului European pentru spectrometria de masă, membru al Asociației Europene „Euroscience”, membru al Directoratului Uniunii Internaționale a Cristalografilor.

Numele său a fost eternizat prin inaugurarea unor plăci comemorative amplasate pe fațada blocului Institutului de Chimie al AȘM (2009), pe fațada casei unde a locuit (2010) și prin instituirea unei burse pentru cel mai bun doctorand chimist – „Bursa academicianului Nicolae Gărbălău” (2010).

Distincții: Ordinul „Gloria Muncii”, Medalia „Dimitrie Cantemir”, Medalia „N. S. Kurnakov” (Rusia). Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii (1985 și 1993), deținător al Premiului Prezidiului AȘM, laureat al Premiului Academiei de

Științe din Ucraina și Belarus ș. a.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 182-184; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 140-141.

Bibliografie selectivă:

Гэрбэлэу, Николай. Темплатный синтез макроциклических соединений / Н. В. Гэрбэлэу, В. Б. Арион ; отв. ред. : М. Б. Ревенко. – Chișinău : Știința, 1990. – 373 p.

Термический анализ неорганических и органических материалов: [Сборник] / [редкол. Н. В. Гэрбэлэу (отв. ред.) et al.]. – Chișinău : Știința, 1990. – 158 p. : fig.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Gărbălău // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 224-226.

Baciu, Gheorghe. Nicolae Gărbălău // Baciu, Gheorghe. Orașul Bălți și oamenii lui / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 420-422 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/941> (accesat : 23.07.2020).

Gărbălău, Nicolae // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicționar : 1961-2006. – Chișinău, 2006. – P. 69-70.

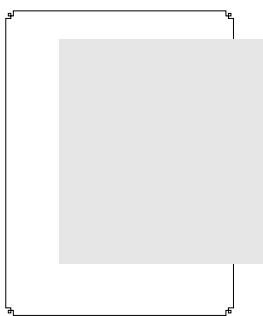
Jitaru, Valentin. Gărbălău, Nicolae // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2018. – P. 164.

Lupașcu, Tudor. Academicianul Nicolae Gărbălău – patriarh al chimiei coordinative din Moldova / Tudor Lupașcu // Intellectus. – 2006. – Nr 3. – P. 67-68 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Academicianul%20Nicolae%20Garbalau%20%E2%80%93.pdf (accesat : 23.07.2020).

Revenco, Mihail. Academici-

an Nicolae V. Gerbeleu – manager of the metalpromoted reactions / Mihail Revenco, Vladimir Arion, Grigore Timco // Chemistry Journal of Moldova. General, Industrial and Ecological Chemistry. – 2006. – Vol. 1, Nr 1. – P. 20-21 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.cjm.asm.md/> (accesat : 23.07.2020).

V. M.

Iuri UDALOV
1946

Artist vocalist, pedagog rus, originar din Republica Moldova.

S-a născut la 4 august 1946, la Bălți. A urmat cursurile Școlii de Medicină din Bălți, Specialitatea stomatologie (1962-1965). După doi ani de activitate în calitate de medic stomatolog în localități rurale din raioanele Sângerei și Glodeni (perioadă în care se ocupă și de muzică, fiind membru al Formației „Orion” de pe lângă Casa de Cultură din Bălți), este primit la Școala Muzicală din Chișinău. A urmat apoi cursurile Facultății de Canto (clasa prof. Polina Botezat) de la Institutul de Stat al Artelor „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) din Chișinău (1978).

A fost solist al Teatrului de Operă și Balet „Mahtumkuli” din Așgabat, Turkmenistan

(1978-1985), unde a interpretat rolurile principale din repertoriul tenorial, inclusiv: Ducele („Rigoletto” de G. Verdi), Alfred („Traviata” de G. Verdi), Conte Almaviv („Bărbierul din Sevilla” de G. Rossini), Richard („Bal mascat” de G. Verdi), Lenski („Evgheni Oneghin” de P. I. Ceaikovski), Vodemon („Iolanta” de P.I. Ceaikovski), José („Carmen” de G. Bizet) etc.

În anii 1985-1988 a activat la Teatrul de Operă și Balet din Chișinău, unde a interpretat roluri în câteva spectacole, inclusiv rolul principal din opera „Trubadurul” de G. Verdi (dirijor Vladimir Moecealov). În paralel, a predat la Conservatorul de Stat „G. Musicescu”.

Din 1988 se stabilește la Moscova. Devine artist al corului Teatrului Mare de aici (1988-2017), ocupând ulterior și funcția de conducător al acestui cor (2002), apoi și cea de șef (2011-2014), șef adjunct (din 2014) al colectivelor de creație ale trupei de operă. Concomitent cu activitatea corală, este profesor de canto la Academia de Muzică „Gnesin”. A predat arta interpretativă vocală și la GITIS (Institutul de Artă Teatrală) din Moscova (1998).

În prezent activează în calitate de profesor asociat la Catedra de vocal de la Academia de Muzică „Gnesin” și la Academia de Artă Corală „V.S. Popov” din Moscova. De asemenea, este consultantul muzical al corului veteranilor de pe lângă Teatrul Mare.

Este autor al unui manual de canto solo pentru instituțiile teatrale și muzicale de învățământ superior

(2003) și a semnat mai multe articole de specialitate.

Lucrător emerit al culturii din Federația Rusă (2007).

Bibliografie selectivă:

Jitaru, Valentin. Udalov Iuri // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 349.

„Большой театр сегодня” – Ирина и Юрий Удаловы [Resursă electronică] // <https://kornevgen.livejournal.com/325456.html> (accesat: 28.07.2020).

Как бельчанин стал артистом Большого театра [Resursă electronică] // <https://esp.md/podrobnosti/2020/01/28/kak-belchanin-stal-artistom-bolshogo-teatra> (accesat : 28.07.2020).

Удалов Юрий С. [Resursă electronică] // http://theatreinform.ru/bd/Actor/Details.php?A_Code=4197 (accesat : 28.07.2020).

Удалов Юрий С. [Resursă electronică] // <https://gnesin-academy.ru/udalov-yurij-semenovich/> (accesat : 28.07.2020).

V. M.

Tudor CATARAGA
1956-2010

Artist plastic.

S-a născut la 4 august 1956, în satul Seliște, raionul Nisporeni. Se stinge din viață, în urma unui accident rutier, la 27 decembrie 2010. Înmormântat la Chișinău.

A urmat cursurile de pregătire în atelierele de sculptură la

Academia de Arte Frumoase din Leningrad (azi Sankt Petersburg), Rusia (1981-1984). În 1990 a absolvit Academia de Arte Frumoase, Secția sculptură, clasa profesorului Serghei Kubasov.

A debutat cu lucrări de sculptură într-o expoziție de grup organizată la Palatul Tineretului din Sankt Petersburg (1986). În perioada de creație, a realizat lucrări din diverse materiale (lemn, piatră, teracotă, marmură, bronz, aluminiu) și a participat la mai multe expoziții din Sankt Petersburg (1987, 1988, 1989), Tbilisi (1990), Dusseldorf (1990, 1995), Budapesta (1991, 1996), Strasbourg (1996), precum și la cele din Chișinău, București și Bacău.

Este autorul lucrărilor monumentale instalate în for public: sculptura lui Mihai Eminescu, în bronz, din scuarul Teatrului Național „Mihai Eminescu” (1992); monumentul lui Ștefan cel Mare și al lui Mihai Eminescu din Nisporeni; monumentul în piatră a lui Ion Dumeniuc „Îngerul de veghe” (1994); „Tron medieval”, gresie (2000), Ungheni; „Început și sfârșit”, granit (2001), Chiangciun, provincia Jilin, China. De asemenea, a realizat macheta Monumentului Libertății, dedicat victimelor din 7 aprilie 2011, care urma să fie instalat în fața Parlamentului Republicii Moldova, rămas până astăzi doar în proiect.

A realizat o serie de lucrări de mici dimensiuni: „Arheologie” (bronz, piatră, 1990); „Cuget” (bronz, 1991); „Sihastriu enigmatic” (metal, 1991);

„Idol” (bronz, 1992); „Femeiarbaletă” (bronz, lemn, 1994); „Om-pasăre” (bronz, granit, 1994); „Levitație” (bronz, lemn, 1995); „Maternitate” (bronz, granit, 1998), „Geneză” (lemn, metal, 2000); „Capodoperă” (lemn, metal, 2000) etc.

Lucrările sale sunt prezente în mai multe colecții publice: Muzeul de Arte Plastice (Chișinău), Muzeul de Literatură „M. Eminescu” (Iași), Centrul „George Apostu” (Bacău), Uniunea Artiștilor Plastici din România, Sala Parlamentului din România etc., precum și în colecții particulare (Republica Moldova, România, China, Germania, Italia, Rusia, SUA).

A profesat și pictura, realizând în ulei lucrările „Madona basarabeană” (1994), „Trei figuri” (omagiul celor deportați) (1994), „Coridă” (omagiul poetului F. G. Lorca) (1995), „Flori” (1998), „Peisaj rustic” (diptic) (1998), „Crini” (1998), „Compoziție” (1998).

Membru titular al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (din 1993) și membru al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici (AIAP - UNESCO, 1997).

Premii și distincții: Premiul Uniunii Plasticienilor din România (1998), Medalia „M. Eminescu”, acordată de Președinția României (2000), Ordinul „Steaua României”, în grad de Comandor (2001).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 247-248.

Bibliografie selectivă:

Cataraga, Tudor. Sculptură / red. : Gheorghie Chiriță, Eugen

Lungu ; trad. în engl. : Zinaida Plămădeală. – Chișinău : Arc, 2003. – 56 p., il.

Cataraga, Tudor. Revelație : Sculptură / Tudor Cataraga // Moldova. Artă contemporană = Moldova. Contemporary art : Painting, graphics, sculpture, decorative art / aut. concepție și coord. : Tudor Zbârnea ; fotogr. : Iurie Foca ; trad. : Veronica Galcenco ; Muzeul Național de Artă al Moldovei. – Chișinău: [S. n.], 2012, 44 p. – Chișinău, 2012. – P. 34. – (Moldova. Artă contemporană).

Cataraga Tudor [Resursă electronică] // <http://arhiva.art.md/cataraga/> (accesat : 28.07.2020).

Ciucă, Valentin. Un sculptor eminescian – Tudor Cataraga / Valentin Ciucă. – Basarabia. – 1999. – Nr 7-12. – P. 182-184.

Ciucă, Valentin. Tudor Cataraga / Valentin Ciucă, Constantin Ciopraga // Atelier : Arte plastice. Arhitectură. Design / Uniunea Artiștilor Plastici ; Uniunea Arhitecților ; Uniunea Designerilor ; redactor-șef : Vasile Malanețchi. – 2000. – P. 26.

Dabija, Nicolae. Metafore ale văzului : [creația lui Tudor Cataraga] / Nicolae Dabija // Literatura și arta. – 2004. – 25 mar. – P. 6.

Florescu, Eugenia. Tudor Cataraga // Florescu, Eugenia. Colecția de artă a Camerei Deputaților. Vol. 2 / Eugenia Florescu. – București: [S. n.], 2002. – P. 68-69 : portr.

Gafton, Marcela. Expoziția Tudor Cataraga la „Brâncuși” / Marcela Gafton // Jurnal de Chișinău. – 2003. – 17 mar. – P. 6.

Iucal, Vasile. Cataraga Tudor // Iucal, Vasile. Ungheni – oraș al sculpturilor / Vasile Iucal. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 16.

Marian, Ana. Tudor Cataraga, sculptorul ce ne-a părăsit / Ana Marian // Panoramic ART 2017-2018 ; aut. proiect, concepție grafică : Simion Zamșa ; aut. concepție și select. imaginilor : Mihai Potârniche ; red. coord. : Tudor Stavilă

; Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 166-167 : il.

Marian, Ana. Întâlniri în spațiul operelor lui Tudor Cataraga (În memoria sculptorului) / Ana Marian // *Arta* 2011. Arte vizuale / col. de red. : Tudor Staviță, Liliana Condricova, Constantin Ciobanu [et al.] ; Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău: [S. n.], 2011. – P. 170-172 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Intilniri%20in%20spatiul%20operelor%20lui%20Tudor%20Cataraga.pdf (accesat : 28.07. 2020).

Olaru, Angelina. Și la 50 de ani, Tudor Cataraga caută să armonizeze forma și golul / Angelina Olaru // *Timpul*. – 2006. – 18 sept. – P. 4.

Tudor Cataraga, un sculptor eminescian // *Basarabia literară*. – 2014. – 16 apr. – P. 8.

Vartic, Andrei. Tudor Cataraga, o diagonală a maturității artistice: [sculptorul Tudor Cataraga, 50 de ani de la naștere] / Andrei Vartic // *Literatura și arta*. – 2006. – 28 sept. – P. 6.

V. M.

Ion ZAHARIA
1941

Flautist, compozitor, profesor universitar.

S-a născut la 5 august 1941 în satul Nicolaevca, Cahul. (În unele surse este indicată localitatea Vâlcele, azi în raionul Cantemir). Se stinge din viață la 24 noiembrie 2020.

A studiat la Școala de Mu-

zică „E. Coca” (1953-1959, fiind discipol al lui Efim Tkaci), apoi a urmat și cursurile Institutului de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău, cu profesorii Filip Evtodienco (flaut), Gheorghe Borș (solfegiu, armonie), Oscar Dayn (muzică de cameră) (1959-1964). A activat ca flautist în cadrul Orchestrei Simfonice a Radioteleviziunii moldovenești, prim-flautist în Orchestra Teatrului de Operă și Balet (1964-1965, 1966-1980, 1983-1986).

A lucrat și în Germania, pe bază de contract, în Orchestra de cameră a grupului de trupe sovietice (1980-1984). Din 1986 a activat în calitate de profesor de flaut (conferențiar universitar, din 1990) la Conservator (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) și la Liceele de Muzică „S. Rahmaninov” și „Ciprian Porumbescu” din Chișinău.

Este fondatorul Formației (ansamblu cameral) „Sirinx”, realizând un șir de turnee (Ungaria, Cehoslovacia, Bulgaria, Rusia, România, Polonia, SUA, Germania, Italia, Franța, Spania, Japonia etc).

A înregistrat la Radio Moldova peste 60 de lucrări din creațiile compozitorilor B. Marcello, G. Verdi, Gh. Neaga, S. Buzilă, S. Lungu ș.a. A scris peste 30 de compoziții pentru flaut, chitară, violoncel, orgă, inclusiv „Flamura cea rece”, „Autoportret” etc.

Membru al Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova.

Mențiuni și distincții: laureat al Concursului Tinerilor Interpreți din Chișinău (1963); artist emerit (1976); artist al poporului din Repu-

blica Moldova (1992); Ordinul „Gloria Muncii” (1999); Trofeul de Aur la Festivalul de muzică din Phenian, Coreea de Nord (2001).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 185-186; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 142; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 243-244.

Bibliografie selectivă:

Zaharia, Ion. Cea mai mare bucurie a sufletului meu e muzica, iar flautul rămâne dragostea vieții mele... : [interviu] / Ion Zaharia; consemnare : Valentina Moldoveanu // *Mesagerul*. – 2000. – 9 noiem. – P. 3.

Zaharia, Ion. Cum s-a întâlnit Ion Zaharia cu muzica : [interviu] / Ion Zaharia ; consemnare : Liliana Popușoi // *Flux* : cotid. naț. – 2004. – 14 sept. – P. 4.

Zaharia, Ion. „Muzica este filozofia vieții mele și nu îmi imaginez viața altfel” : [interviu] [Resursă electronică] // <http://www.evzmd.md/special/cultura/273-cultura/65411-ion-zaharia-%E2%80%9Emuzica-este-filozofia-vietii-mele-si-nu-imi-imaginez-viata-altfel%E2%80%9D.html> (accesat : 29.07.2020).

Zaharia, Ion. O națiune fără cultură este o națiune moartă : [interviu] / Ion Zaharia ; consemnare : Lilia Curchi // *Capitala*. – 2003. – 1 febr. – P. 16.

Zaharia, Ion. Taina care ne dă viață : [interviu] / Ion Zaharia ; consemnare : Iurie Balan // *Nistrul*. – 2004. – 26 mar. – P. 12.

Zaharia, Ion. Viața este ca o scară fără balustradă : interviu / Ion Zaharia ; a intervievat : Veniamin Dașevski // *Capitala*. – 2007. – 30 aug. – P. 6.

Proca, Ion. Flautistul binecuvântat de Dumnezeu : [Ion Zaharia] / Ion Proca. – Chișinău : Grafema Libris, 2010. – 92 p.

Mircos, Vlad. „Primăvara din

aprilie” ne-a adus trofeul de aur : [flautistul Ion Zaharia] / Vlad Mircos // Capitala. – 2001. – 5 mai. – P. 9.

Mircos, Vlad. Primăvara internațională în Coreea : [flautistul Ion Zaharia, deținător al Trofeului de Aur și al Diplomei Festivalului Internațional „Primăvara din Aprilie”] / Vlad Mircos // Literatura și arta. – 2001. – 10 mai. – P. 8.

Muzică, poezie și suflet : [spectacolul muzical-dramatic „Clopotul întregirii”, prezentat în premieră absolută la Sala cu Orgă. Scenariul, regia și scenografia de Silviu Silvian Fusu, coloana sonoră de compozitorul Ion Zaharia] // Glasul națiunii : Revista reîntregirii neamului. – 2005. – 19 mai (Nr 17). – P. 8.

Roibu, Nicolae. Flautistul Ion Zaharia a marcat cea de-a 75-a aniversare [Resursă electronică] / Nicolae Roibu // <https://www.moldpres.md/news/2016/08/05/16006316> (accesat : 29.07.2020).

Ștefărtă, Sorina. Cu Nicolae Labiș, Ion Zaharia vine la Sala cu Orgă : [flautistul Ion Zaharia la 60 de ani de la naștere] / Sorina Ștefărtă // Timpul. – 2001. – 30 noiem. – P. 19.

Țurcan, Elena. Valoroși instrumentiști români. Ion Zaharia / Elena Țurcan // Confluente bibliologice : Rev. de biblioteconomie și șt. informării. – 2016. – Nr 3-4 (45-46). – P. 109-110. – (Sărbători pentru suflet) ; [Resursă electronică]. – URL : http://dSPACE.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3228/1/Turcan_instrumentisti.pdf (accesat : 29.07.2020).

Торня, Нелли. Золотой кубок – золотой флейте : [о флейтисте Ионе Захария] / Нелли Торня // Кишинёвские новости. – 2001. – 4 мая. – P. 1.

V. M.

Dominte TIMONU 1911-1972

Prozator, dramaturg și eselist român, originar din Basarabia.

S-a născut la 6 august 1911 în localitatea Mahala (Dubăsarii Noi), de pe malul stâng al Nistrului. Se stinge din viață la 18 ianuarie 1972, la București.

În anul 1922, împreună cu mama, se stabilește la Chișinău.

După absolvirea liceului (1922-1928), a urmat cursurile Conservatorului „Unirea” din Chișinău (1929-1933). În 1930 este stagiar, apoi devine actor la Teatrul Național din Chișinău (1933-1937).

Din 1926 a colaborat cu poezii și povestiri din Transnistria la ziarele „România nouă” (fondat și condus de Onisifor Ghibu), „Cuvânt moldovenesc”, „Dreptatea”. Ulterior a publicat în toate ziarele și revistele literare din Basarabia: „Tribuna tinerețului”, „Tribuna românilor transnistreni”, „Poetul”, „Pagini basarabene”, „Itinerar”, „Curentul literar”, „Raza” „Viața Basarabiei”, „Vremea” etc. În 1941 este redactor la ziarul „Gând basarabean”.

În 1937 a debutat editorial cu romanul „Al nimănu”, prefațat de profesorul Leon T. Boga, după care a urmat

volumul de nuvele „Ulița păcatelor” (1940), ambele apreciate pozitiv de critica timpului. Postum a fost editată cartea „Scara din umbre și lumini” (Chișinău, 2008).

În perioada 1937-1940 a fost cooptat în redacția pentru Basarabia a ziarelor „Curentul” și „Evenimentul” ce apăreau la București și a deținut și biroul presei de pe lângă Primăria Municipiului Chișinău.

A fost membru fondator al Societății Scriitorilor din Basarabia și secretar al Comitetului Național al Moldovenilor Transnistreni.

A fost și director al Teatrului Național Românesc din Tiraspol (1941-1943), perioadă în care aici au fost montate zece piese, inclusiv „Poemul Unirii” de Zaharia Bârsan, „Doctor fără voie” de J.B. Moliere, „Ariciul și sobolul” de Victor Eftimiu, „Încurcă-lume” de A. de Herz, „Conu Leonida față cu reacțiunea” de I.L. Caragiale, „Hanța-Răzășul” și „Rămășagul” de V. Alexandri ș.a. În fața publicului au fost jucate circa o sută de spectacole.

În 1943, prin ordinul guvernatorului Transnistriei Gh. Alexianu, a fost numit ajutor de primar al municipiului Tiraspol.

În perioada postbelică este angajat în diferite trupe teatrale din București: „Tudor Mușatescu”, „Sachelarescu”, „Atheneu”, „Teatrul Modern” (1945-1949), după care, timp de mai mulți ani, a ocupat diverse funcții (șef de depozit la ferme de stat sau achizitor și distribuitor de legume și fructe (1952-1958). Abia în

1959 revine în teatru, în calitate de contabil și regizor de culise la Teatrul „Constantin Nottara” și la Teatrul de Copii și Tineret. Ulterior, până la pensionare, a fost și regizor la Teatrul de Copii și Tineret (1964-1966).

Distins cu Ordinul „Coroana României” în grad de Cavaler, acordat de regele Mihai (9 mai 1942), pentru merite deosebite.

Bibliografie selectivă:

Timonu, Dominte. Scară din umbră și lumină / Dominte Timonu. – Chișinău: [S.n.], 2008. – 294 p.

Timonu, Dominte. [autobiografie] / Dominte Timonu // Limba română. – 2006. – Nr 4-6. – P. 270-271; [Resursă electronică]. – URL: <http://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=1597> (accesat: 31.07.2020).

Chiriac, Vlad. Dominte Timonu și odiseea sa literară [Resursă electronică] / Vlad Chiriac // Metaliteratură. – 2002. – Nr 5. – P. 37-44; [Resursă electronică]. – URL: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Dominte%20Timonu%20si%20odiseea%20sa%20literara.pdf (accesat: 31.07.2020).

Cimpoi, Mihai. Cercul destinului (referire și la Dominte Timonu) / Mihai Cimpoi // Literatorul. – 1995. – 13-20 sept. – P. 14.

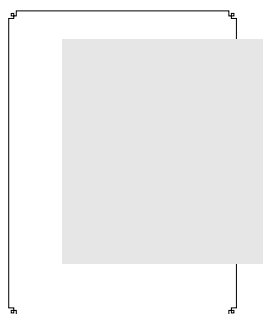
Colesnic, Iurie. Dominte Timonu // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 10 / Iurie Colesnic. – [Chișinău]: Epigraf SRL, 2015. – P. 301-306.

Colesnic, Iurie. Un model literar aproape perfect: [Dominte Timonu (1911-1972), prozator și publicist, actor și regizor de teatru român, originar din Basarabia] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2014. – 4 iul. – P. 19. – (În culisele istoriei); [Resursă electronică]. – URL: <https://www.timpul.md/articol/un-model-literar-aproape-perfect-60962.html> (accesat: 31.07.2020).

Șpac, Ion. Autori de la „Viața Basarabiei”: [Dominte Timonu] / Ion Șpac // Literatură și artă. – 2003. – 27 mar. – P. 4.

Șpac, Ion. O carte surpriză cu mai multe enigme // Șpac, Ion. Cartea în vâltoarea vieții: (Articole, studii, recenzii, schițe bibliografice, prezentări de carte) / Ion Șpac. – Chișinău: Foxtrot, 2012. – P. 419-421.

V. M.

**Ion MAMINA
1941-2006**

Istoric și cercetător științific român, doctor în științe istorice.

S-a născut la 7 august 1941, la Brașov. Se stinge din viață în luna februarie 2006, la București.

A absolvit Facultatea de Istorie de la Universitatea București. Din anul 1964 și până în 1990, a activat la Institutul de Studii Istorice și Social-Politice, actualmente Institutul de Istorie „N. Iorga”. În anul 1969 devine cercetător științific. Obține titlul de doctor în istorie (1980), cu teza „Partidul clasei muncitoare în viața politică a României: 1900-1914”, lucrare coordonată de Titu Georgescu.

Redactor principal la re-

vista „Anale de istorie” (din 1976).

Din anul 1990 devine angajat al Bibliotecii Naționale a României. În 1992 este numit șef al Serviciului Colecții Speciale, pe care-l va conduce până la pensionare (iulie, 2005).

După o perioadă de activitate științifică (1964-1990), având ca temă predilectă mișcarea socialistă de la sfârșitul secolului XIX și până la începutul secolului XX, după anul 1990, s-a dedicat muncii de cercetare a instituțiilor majore ale statului român din timpul monarhiei constituționale: „Guverne și guvernanți: 1866-1916” (1994, în colaborare); „Guverne și guvernanți: 1916-1938” (1996); „Consiliul de Coroană” (1997); „Monarhia constituțională în România: enciclopedie politică: 1866-1938” (2000); „Regalitatea în România: 1866-1947” (2004) ș. a.

Mențiuni: Premiul „Nicolae Bălcescu” (1998) și Premiul „Radu R. Rosetti” (2001) al Fundației Culturale „Magazin istoric”.

Bibliografie selectivă:

Enciclopedia de istorie a României. Vol. 2 / Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina [et al.]. – București: Meronia, 2000. – 507 p.

Mamina, Ion. Consilii de Coroană / Ion Mamina. – București: Editura Enciclopedică, 1997. – 304 p. – (Biblioteca de istorie contemporană a României).

Mamina, Ion. Guverne și guvernanți (1916-1938) / Ion Mamina, Ioan Scurtu. – București: Casa de Editură, Presă și Impresariat, 1996. – 272 p.

Mamina, Ion. Guverne și guvernanți (1866-1916) / Ion Mamina, Ion Bulei. – București: Silex, 1994. – 256 p.

Mamina, Ion. Monarhia constituțională în România: Enci-

clopedie politică. 1866-1938 / Ion Mamina. – București : Editura Enciclopedică, 2000. – 424 p.

Mamina, Ion. Regalitatea în România : 1866-1947 : instituția monarhică, Familia regală, domniile, contribuții la dezvoltarea instituțiilor culturale, monumentele de for public, cronologie / Ion Mamina. – București : Compania, 2004. – 249 p.

Partidele politice din România (1861-1994) : Enciclopedie / Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina [et al.]. – București : Ed. Mediaprint, 1995. – 416 p.

Mamina, Ion. Diplomația românească modernă și reprezentanții ei – portretele unor ghiculești / Ion Mamina // Studii și materiale de istorie modernă / Academia Română. Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”. – 2008. – Vol. XXI. – P. 99-106.

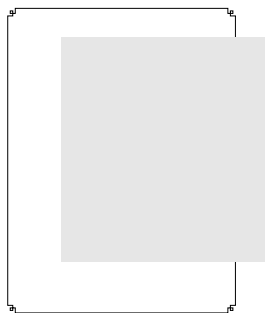
Mamina, Ion. Documente ale istoriei. Mărturie inedită – cum a ajuns regele Ferdinand I „bun român” / Ion Mamina // Magazin istoric. – 1998. – Nr 4. – P. 59-61.

Articole publicate de istoricul Ion Mamina în „Revista Bibliotecii Naționale a României” // Revista Bibliotecii Naționale a României. – 2006. – Nr 2. – P. 68; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/REVBNR-2-2006.pdf> (accesat : 2.08.2020).

Dobre, Claudiu. Ion Mamina (1941-2006) / Claudiu Dobre // Revista Bibliotecii Naționale a României. – 2006. – Nr 2. – P. 67; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/REVBNR-2-2006.pdf> (accesat : 2.08.2020).

Ion Mamina – un istoric al regalității // Revista Bibliotecii Naționale a României. – 2006. – Nr 2. – P. 68; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.bibnat.ro/dyn-doc/REVBNR-2-2006.pdf> (accesat : 2.08.2020).

V. M.

Dan POPESCU 1941

Economist, cercetător științific, profesor universitar român, doctor în științe economice.

S-a născut la 8 august 1941, la București. Este absolvent al Facultății de Economie Generală din cadrul ASE București. În anul 1978 devine doctor în economie, titlu conferit de ASE București.

Activitatea didactică începută în cadrul ASE București (profesor asociat, 1971-1985), este continuată în cadrul Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (din 1991), unde devine, prin concurs, profesor universitar titular (1992), șef de catedră și prodecan al Facultății de Științe Economice (1995), decan al Facultății de Științe Economice (1996-2000), prorector al Universității (2000-2008). Membru al Senatului Universității din Sibiu (1995-2012).

A activat în calitate de profesor universitar asociat la Universitatea Ecologică din București (1997-2002). Din anul 1995 este profesor titular de curs la Universitatea din Rennes- 1 (Franța). De asemenea, a fost profesor invitat la Universitatea Economică din Praga (1995), Universitatea din Pescara, Italia

(din 2002), Tralée Regional Technical College, Republica Irlanda (1997), Academia de Studii Economice a Moldovei, Chișinău (din 1997).

Este profesor emerit, titlu acordat de Asociația Facultăților de Economie din România și doctor honoris causa al ASEM (2004).

Din anul 1997 conduce doctorate în economie la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (din 2001 și la ASEM, Chișinău), având în prezent peste 50 de doctori în economie cărora le-a fost conducător științific.

Autor a circa 30 de volume (unele semnate în colaborare) și cca 330 de studii și articole publicate în reviste și ziare cu profil economic din România, Cehia, Germania, Italia, Statele Unite, Spania, Rusia, Bulgaria, Belgia, Franța, Argentina. Este membru al colegiilor de redacție și redactor-șef al mai multor publicații specializate, inclusiv „Economie și finanțe”, „Revista economică”, coeditor și redactor șef coordonator la revista „Euroeconomia 21” etc.

Mențiuni și distincții: Premiul „P.S. Aurelian” al Academiei Române (1999), Ordinul „Meritul pentru învățământ”, în grad de Comandor (2004), Medalia de Aur a Universității „Lucian Blaga”, Sibiu (2005), Medalia „L’Academie de la Rochelle”, Franța (2010), Medalia și diploma de onoare a Asociației Generale a Economiștilor din România ș. a. Din anul 2014 deține titlul de cetățean de onoare al județului Sibiu (2014).

Bibliografie selectivă:

Popescu, Dan. Amenințări pentru secolul XXI / Dan Popescu. – Sibiu : Continent, 2014. – 359 p.

Popescu, Dan. Amurgul lumilor paralele / Dan Popescu. – Sibiu ; București : Continent, 2011. – 266 p.

Popescu, Dan. Cataclismele economice care zguduie lumea / Dan Popescu. – Sibiu; București : Continent, 2010. – 540 p.

Popescu, Dan. Criza indecentă / Dan Popescu. – Sibiu ; București : Continent, 2012. – 340 p.

Popescu, Dan. Istoria gândirii economice : de la Simonde de Sismondi la postkeynesism / Dan Popescu. – București : Continent, 1997. – 327 p.

Popescu, Dan. Istoria gândirii economice: din antichitate până la începutul secolului al XIX-lea / Dan Popescu. – Sibiu ; București : Continent, 1999. – 304 p.

Dan Popescu (născut la 8 august 1941) // Doctori honoris causa ai Academiei de Studii Economice a Moldovei / Grigore Belostecin (coord.), Nicolae Brânzilă, Andrei Prodan, Silvia Ghinculov ; Academia de Studii Economice a Moldovei. – (Ed. a 2-a). – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 49-52.

Nicolae-Valeanu, Ivanciu. Popescu Dan // Nicolae-Valeanu, Ivanciu. Protagonisti ai vieții economice. Vol. 1 / Ivanciu Nicolae-Văleanu. – București : Editura Economica, 2002. – P. 348-350.

Popescu Dan // Dicționarul specialiștilor : Who's Who în știința și tehnica românească. Vol. 2. – București : Editura Tehnică, 1998. – P. 236-237.

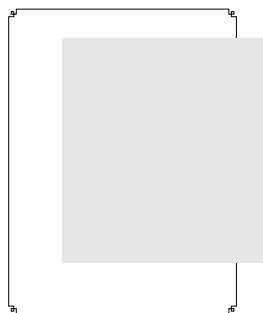
Popescu Dan // „Who's Who” în România. – București : Editura Pegasus Press, 2002. – P. 537-538.

Prof. univ. dr. Dan Popescu [Resursă electronică] // <http://www.cjsibiu.ro/wp-content/uploads/2015/01/Dan-Popescu-prezentare-modificari.pdf>

(accesat : 2.08.2020).

Prof. univ. dr. Dan Popescu : Curriculum vitae [Resursă electronică] // <http://doctrate.ulbsibiu.ro/wp-content/uploads/cv-popescu.pdf> (accesat : 2.08.2020).

V. M.

Vitali S. MAKAROV
1936-2020

Matematician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 11 august 1936. Se stinge din viață la 5 iunie 2020, la Moscova.

A absolvit Universitatea de Stat din Chișinău (1959).

La Universitatea din Chișinău și-a susținut teza de doctor („К теории разбиений пространства Лобачевского”, 1966), apoi pe cea de doctor habilitat în științe fizico-matematice („Геометрические методы построения дискретных групп пространства Лобачевского”, 1980). A fost discipolul școlii de geometrie discretă și teoria cristalografiei, fondată de membrul corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, profesorul Aleksandr M. Zamorzhev, în cadrul Universității de Stat din Moldova. Cercetările efectuate țin de teoria simetriilor, teoria descompunerii spațiilor euclidiene și hiper-

bolice, clasificarea topologică a varietăților etc.

Din anul 1985 a activat ca profesor universitar la Catedra de geometrie superioară și topologie de la Universitatea de Stat din Chișinău. În 1993 s-a stabilit la Moscova. A activat în calitate de profesor la Universitatea „Prietenia popoarelor”, apoi, din 2008, la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova, Facultatea de Matematică Discretă, Mecanică și Matematică.

A semnat cca 170 de studii și cercetări, inclusiv 2 cărți (în colaborare). Sub supravegherea sa au fost susținute mai multe teze de doctor; a creat o școală de geometrie la Chișinău.

A fost membru al Asociației Matematicienilor din Moscova (din 1993). Vicepreședinte al Colegiului de redacție al „Analelor Academiei de Studii Economice din Moldova”.

Mențiuni: laureat al Premiului de Stat al RSSM (1974), Premiul Departamentului de matematică al Academiei de Științe a URSS.

Bibliografie selectivă:

*Probleme și exerciții de matematică pentru abiturienți / V.S. Makarov, L.G. Bivol, D.K. Zambitki [et al.]. – Chișinău : Lumina, 1980. – 187 p.

Balcan, Vladimir. Despre unele proprietăți ale descompunerii K. Boroczky pentru spațiul hiperbolic (Lobatchevski) n – dimensional / conf. univ. dr. Vladimir Balcan, ASEM, prof. univ. dr. hab. Vitalie Makarov, Institutul de Matematică „Steklov” // Analele Academiei de Studii Economice din Moldova. – Ed. a 6-a / ASEM. – 2008. – P. 380-385.

Damian, F. Hyperbolic manifold given by equidistant polyhe-

dron over compact basis / F. Damian, V. Makarov, P. Makarov // 7th European Congress of Mathematics July 18-22. – Berlin, 2016. – P. 374.

Damian, F. Regular maps and hyperbolic 3-manifolds / F. Damian, V. Macarov // The Seventh Congress of Romanian Mathematicians, 29 June-5 July 2011 : abstr. – Brasov, 2011. – P. 33.

Makarov, V.S. On the Enumeration of Archimedean Polyhedra in the Lobachevsky Space / V. S. Makarov, P. V. Makarov // Proceedings of the Steklov Institute of Mathematics. Том 275. – Berlin : Springer Verlag, 2011. – P. 90-117.

Damian, F. Некомпактные линзовые гиперболические 3-многообразия над платоновой поверхностью {5,5} рода 4 / F. Damian, V. Makarov, P. Makarov // Conferința Științifică „Probleme actuale ale științelor exacte și ale naturii”, dedicată 85 ani ai învățământului superior din Republica Moldova. – Chișinău, 2015. – P. 24-25.

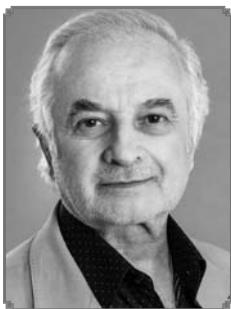
Макаров В.С. Две памятные даты (к истории открытия геометрии Лобачевского) / В.С. Макаров, П.В. Макаров // История и педагогика естествознания. – 2012. – Nr 4. – P. 10-17.

[Vitali S. Makarov. Lista publicațiilor] [Resursă electronică] // <http://www.mathnet.ru/rus/person21851> (accesat : 08.08.2020).

Макаров Виталий Сергеевич (1936-2020) [Resursă electronică] // <http://www.mathnet.ru/rus/person21851> (accesat : 08.08.2020).

Макаров Виталий Сергеевич [Resursă electronică] // <https://istina.msu.ru/profile/vmak/> (accesat : 08.08.2020).

V. M.

Vitalie RUSU
1941

Actor de teatru și cinema, regizor.

S-a născut la 12 august 1941, la Plopi, Dondușeni, în familie de învățători. Își face studiile la Școala Medie din satul natal. În 1964 absolvește Conservatorul „G. Musicescu” din Chișinău, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Specialitatea actor de teatru și cinema. Urmează studiile superioare de regie (1977-1979), în laboratorul de creație al regizorului A. Goncearov, prim-regizor al Teatrului Academic de Dramă „V. Maiakovski” din Moscova.

Încă în timpul studiilor a fost angajat la Teatrul Muzical-Dramatic de Stat „A. Pușkin” din Chișinău (actualul Teatru Național „Mihai Eminescu”), fiind invitat de profesorul și directorul de atunci al teatrului Vsevolod Anghel (1962). A activat în calitate de actor și regizor, iar din 1985 a fost regizor-șef al acestui teatru. Din 1999 până în 2005 a făcut o întrerupere în activitatea de actor, fiind atașat cultural la Ambasada Republicii Moldova în București.

Calitățile de comediant ale lui Vitalie Rusu s-au afirmat în multe lucrări scenice, printre care: Hlestakov în „Revizorul” de Nikolai Go-

gol; Simion în „Nu mai vreau să-mi faceți bine!” de Gheorghe Malarciuc; Zurico în „Eu, Iliko, bunica și Ilarion” de Nodar Dumbadze; Duca în „Pomul vieții” de Dumitru Matcovschi; Rică Venturiano în „O noapte furtunoasă” și Ion Nebunul în „Năpasta” de Ion Luca Caragiale; Gheorghe în „Soacra cu trei nurori” de Ion Creangă; Tache în „Tache, Ianche și Cadâr” de Victor Ion Popa; Alecu în „Iașii în carnaval” de Vasile Alecsandri etc.

A jucat și roluri de accentuată forță dramatică, în care a urmărit mai cu seamă reliefarea scenică a intensității lor psihologice: Mercutio în „Romeo și Julieta” de William Shakespeare; Pușkin în „Pașii comandorului” de Vadim Korostiliov; Cicikov în „Suflete moarte” de Nikolai Gogol; Pedro în „Un interviu la Buenos-Aires” de Genrikg Borovik; profesorul Andronic în „Ultima oră” de Mihail Sebastian; Kaiafa în „Iuda Iscarioteanul” de Sandri Ion Șcurea; Cezar în „Lupoaicele” de Victor Valgard; Ștefan cel Mare în „Oltea” de Andrei Strâmbeanu etc. În „Cântec de leagăn pentru bunici” de Dumitru Matcovschi joacă rolul bătrânului pedagog Teofil Augustinoviici, unul deosebit de drag, pe care l-a consacrat memoriei tatălui său.

Acumulând o mare experiență scenică, Vitalie Rusu n-a putut rezista ispitei de a încerca regia și înscenează: „Piciul și Karlson” de Astrid Lindgren; „O întâmplare cu haz” de Carlo Goldoni; „Amintiri din copilărie” după Ion Creangă, direcția scenică de Valeriu Cupcea; „Odochia” de Ion Puiu; „Actori din provincie” de Constantin Stamati-Ciu-

rea; „Bastarzii” de Dumitru Matcovschi; „Flori de măr” de Valeriu Țurcanu etc.

S-a realizat în filme și în spectacole televizate: Filip Guțu în „Nimeni afară de tine”; soțul Anei în „Țipăt”; soldat de pe front în „Trece lebăda pe apă”; Găitan în „Prietenia bărbătească”; Cronnicarul timid, Levon Abramian, în „Hronicul găinariilor” de Aureliu Busuioc etc.

De-a lungul carierei sale artistice a fost menționat cu mai multe premii și distincții: Premiul pentru cel mai bun actor la Festivalul Uni-onal de Teatru pentru o excelență evoluare în rolul lui Hlestakov din „Revizorul” de Nikolai Gogol; Premiul pentru rolul lui Ion din „Năpasta” de Ion Luca Caragiale; Premiul I pentru regie la Festivalul Național „Vasile Alecsandri”; Premiul pentru rol masculin plan I la Festivalul Național de Teatru; Premiul „Valeriu Cupcea” în domeniul teatrului; Premiul de excelență la Gala Premiilor UNITEM; Premiul Național pentru întreaga activitate. A fost menționat cu Medalia „Constantin Constantinov”. Cavaler al Ordinului Republicii. Artist emerit și artist al poporului din Republica Moldova.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 188-189; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 250-251.

Bibliografie selectivă:

Rusu, Vitalie. Amintiri despre „singuraticul celebru”, Mihai Volontir : [interviu cu Vitalie Rusu] / Vitalie Rusu ; interviu realizat de Victoria Bortă // Ziarul național. – 2015. – 25 sept. – P. 17.

Rusu, Vitalie. „Tache, Ian-

che și Cadâr” – în memoriam Valeriu Cupcea : [interviu cu Vitalie Rusu, regizor la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău] / interviu de Liliana Popușoi // Flux : ed. de vineri. – 2009. – 16 oct. – P. 10.

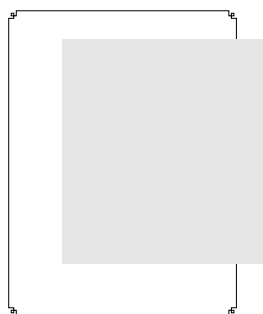
Coroliov, Elfrida. Vitalie Rusu / Elfrida Coroliov // Regizor. Actor. Spectacol : Anii 1930-2010. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 91-92.

Ladaniuc, Victor. Vitalie Rusu / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 10. – Chișinău : Draghiștea, 2012. – P. 520-521.

Pelin, Pavel. Vitalie Rusu / Pavel Pelin // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Chișinău : Cartea Moldovei, 1998. – P. 68-71.

Vitalie Rusu: Actor : Omul săptămânii // Timpul. – 2016. – 12 aug. – P. 4.

N.-M. Ș.

Mihai COLȚA
1946

Chimist, doctor habilitat în științe chimice, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 12 august 1946, la Cimișlia.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Chimie a Universității de Stat din Chișinău (1965-1970). În 1981 susține teza de doctor în științe chimice cu tema „Studiul

produselor neutre formate la obținerea ambroxidului din sclareol” la Consiliul științific specializat din orașul Odesa. Din 1995 până în 1997 urmează post-doctorantura la Institutul de Chimie al Academiei de Științe a Moldovei. În 1998 susține teza de doctor habilitat în științe chimice cu tema „Contribuții la sinteza, studiul și utilizarea compușilor norlabdanici”.

În 1990 i s-a conferit titlul de cercetător științific superior.

Activează în calitate de laborant superior, inginer chimist, cercetător științific inferior, cercetător științific superior la Institutul de Chimie al Academiei de Științe a Moldovei.

Preocupările sale de cercetare au vizat sinteza unor importanți intermediari pentru obținerea unor compuși naturali cu diverse activități biologice pe baza materiei prime locale.

Rezultatele cercetărilor sale aduc importante contribuții la dezvoltarea direcției noi de cercetări în domeniul chimiei compușilor naturali și fiziologic activi, remarcându-se prin elaborarea metodelor originale și moderne de sinteză a compușilor terpenici cu aplicabilitate practică, deosebit de valoroasă pentru industria produselor de parfumerie, cosmetice, medicale și din industria de prelucrare a tutunului.

În 1974 obține primul său brevet la care este coautor. În 1979 devine coautor a cinci brevete de invenție ce includ elaborarea metodelor de sinteză a unui șir de compuși, posedând calități odorante,

una dintre ele fiind implementată la uzina experimentală a Institutului de Cercetări Științifice în Domeniul Compușilor Odoranți Sintetici și Naturali din Moscova.

Este coautor a peste 100 de publicații științifice și a 26 de brevete de invenție.

O importanță deosebită revine activității sale de implementare a brevetelor de invenție. Efectul economic obținut la Combinatul de Tutun din Chișinău, în urma utilizării compozițiilor de arome brevete în perioada 1992-1997, a fost substanțial.

Participant la Saloanele Internaționale de Invenție „Brussels Eureka-95” și „Brussels Eureka-96”, Belgia, „Geneve-1999, 2001”, „București-1999” etc., unde este menționat cu diplome și medalii de aur și argint.

Laureat al Premiului de Stat în domeniul științei.

Om emerit al Republicii Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 255.

Bibliografie selectivă:

Colța, Mihai. Contribuții la sinteza, studiul și utilizarea compușilor norlabdanici: Teză / Mihai Colța. – Chișinău: [S. n.], 1998. – [F. p.].

Structural aspect of photodegradation of some 14, 15-bisnorlabdene-13-ones, derived from larixol / Mihai Colța, Alexandru Ciocârlan, Pavel Vlad [et al.] // Physical Methods in Coordination and Supramolecular Chemistry. – Chisinau: [S. n.], 2006. – P. 191.

Synthesis of C6 and C7 functionalized drimanes from Larixol AND Sclareol / Mihai Colța, Alexandru Ciocârlan, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Jour-

nal of Moldova. – 2011. – Nr 2 (6). – P. 13-15.

Synthesis of 7 α - and 17-bromonorambreinolides from norambreinolide / Mihai Colța, Alexandru Ciocârlan, Pavel Vlad [et al.] // Chemistry Journal of Moldova. – 2007. – Nr 1 (2). – P. 114-118.

Colța, Mihai // Cercetători și inventatori din Republica Moldova: (Prezentare succintă): Partea 1. – Chișinău: AGEPI, 2002. – P. 46.

N.-M. Ș.

Nicolae CHICUȘ
1951

Istoric modernist și contemporanist, doctor în istorie, cercetător științific, profesor universitar.

S-a născut la 12 august 1951, la Bolohani, Orhei. Absolvent al Școlii Pedagogice din Orhei (1970). A urmat studiile la Facultatea de Istorie și Pedagogie (1973-1978) a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei (1980-1984).

A întreprins stagii de documentare și cercetare la Universitatea „Al. Ioan Cuza” din Iași, Institutul „Georg Eckert”, Braunschweig, Ger-

mania, Universitatea Pedagogică Națională „M. P. Dragomanov” din Kiev etc.

A activat în calitate de profesor școlar (1970-1973). A fost asistent la Catedra de istorie universală (1978-1979) a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Cercetător științific la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei (1989-1992); conferențiar universitar la Catedra de istoria românilor (1992-2010) și decan al Facultății de Istorie și Etnopedagogie.

În 2010 a fost ales prin concurs rector al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”.

Este cunoscut în lumea științifică și didactică drept un profesor de vocație, dar și ca autor de lucrări științifice, de programe și manuale școlare, studii, programe, manuale universitare, ghiduri, materiale didactice. Conducător al tezelor de doctor.

Este autorul primului curriculum la disciplina istorie și coordonator al echipei de lucru al curriculumului modernizat la istorie, coautor al manualelor de istorie pentru cl. VIII-a și a XI-a.

Domeniile științifice de cercetare ale profesorului Nicolae Chicuș țin de istoria românilor, perioada modernă, geografia istorică, istoria localităților, managementul educațional.

Este redactor-șef al „Revistei de științe socioumane” a UPS „Ion Creangă”, membru al colegiului de redacție al „Revistei de istorie a Moldovei” a Institutului de Istorie al AȘM. Expert al Consiliului Național de Acreditare și

Atestare din Republica Moldova.

Autor a peste 70 de lucrări științifice și metodice: „Istoria românilor. Epoca modernă”, „Tradiție și inovație în educație”, „Dinamica mortalității sezoniere în Basarabia în ultimele două decenii de ocupație țaristă”, „Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău: 1940-2000” etc.

A fost decorat cu Medalia „Meritul Civic”, „Ordinul de Onoare”, Medalia „Dimitrie Cantemir”, Diploma de gradul I a Guvernului Republicii Moldova, Diploma de Onoare a Ministerului Educației a Republicii Moldova, Insigna Ministerului Apărării „Recunoștință”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 252.

Bibliografie selectivă:

Istoria românilor. Epoca modernă : Manual pentru clasa a 11-a / Nicolae Chicuș, Nicolae Ciubotaru, Gheorghe Gonța [et al.] ; red. resp. de ed. : Elena Ungureanu ; Ministerul Învățământului al Republicii Moldova. – Chișinău : Știința, 2011. – 199 p. : il.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” / Nicolae Banuh, Stelian Culea, Nicolae Chicuș [et al.] ; trad. : Eugenia Babără, Angela Solcan. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2007. – 48 p. : fotogr.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău : 1940-2000 / Nicolae Chicuș, V. Barbulat, Gh. Bârcă [et al.]. – Chișinău : Tipografia Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, 2000. – 386 p. : fotogr.

Chicuș, Nicolae. Cultura educației și educația culturii : Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” la 70 de ani / Nicolae Chicuș // Vocea popo-

lului. – 2010. – 29 oct. – P. 3.

Chicuș, Nicolae. Dinamica mortalității sezoniere în Basarabia în ultimele două decenii de ocupație țaristă / Nicolae Chicuș // Probleme ale științelor socioumane și modernizării învățământului. – [S. l. : S. n.], 2012. – P. 3-8.

Chicuș, Nicolae. Dinamica populației Sloboziei Bolohanului : (1835-1850) / Nicolae Chicuș // Conferința științifică anuală a profesorilor și cercetătorilor Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” „Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. – Chișinău : Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2016. – P. 266-276.

Chicuș, Nicolae. In onorem profesorul Ioan Caproșu / Nicolae Chicuș, Gheorghe Gonța // Revistă de științe socioumane. – 2014. – Nr 3 (28). – P. 3-5.

Chicuș, Nicolae. Oastea cu puteri nevăzute / Nicolae Chicuș // Limba română. – 2011. – Nr 3-6 (189-192). – P. 27-28.

Chicuș, Nicolae. Omul, istoricul și profesorul Gheorghe Gonța la 60 de ani / Nicolae Chicuș // Făclia. – 2008. – 8 noiembrie. – P. 7.

Chicuș, Nicolae. Serviciul sanitar al armatei române în perioada neutralității : probleme de pregătire teoretică și practică / Nicolae Chicuș // Revistă de științe socioumane. – 2012. – Nr 1. – P. 3-11.

Chicuș, Nicolae. Tradiție și inovație în educație / Nicolae Chicuș, Valentin Cușcă // Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației. – 2019. – Vol. 6. – P. 21-24.

Chicuș, Nicolae. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” la 70 de ani / Nicolae Chicuș // Făclia. – 2010. – 23 oct. – P. 8-9.

Chicuș, Nicolae // Dicționar de istorie. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 86.

Chicuș, Nicolae // Universitatea Pedagogică de Stat „Ion

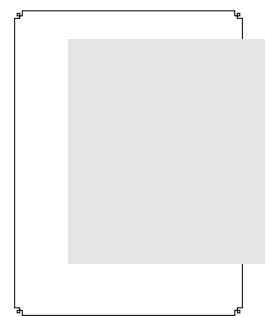
Creangă” din Chișinău : 1940-2000 / Nicolae Chicuș, V. Barbulat, Gh. Bârcă [et al.]. – Chișinău : Tipografia Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, 2000. – P. 85.

Ladaniuc, Victor. Chicuș, Nicolae / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 2 : Bi-Buz / alcăt. : Victor Ladaniuc, Tudor Țopa. – Chișinău : Draghiștea, 2000. – P. 161.

Nicolae Chicuș : Omul săptămânii // Timpul de dimineață. – 2011. – 14 aug. – P. 4.

Ursu, Valentina. Nicolae Chicuș. Profesorul, savantul, managerul și omul / Valentina Ursu // Pedagogi români notorii : (din Basarabia). Vol. 3. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 98-104.

N.-M. Ș.

Teodosie BUJNIȚĂ 1881-?

Agricultor-industriaș, primul președinte al Comitetului Executiv Țărănesc din Basarabia.

S-a născut la 15 august 1881, la Negureni, Orhei. Anul decesului nu se cunoaște.

Delegat în Sfatul Țării, înaintat de către Comitetul Executiv Regional al Consiliului Delegaților Țărani. Deputat în Sfatul Țării de la 27 noiembrie 1917 până la 28 decembrie 1917.

A deținut diverse posturi și funcții: ajutor de comisar la

Orhei, detașat de Sfatul Țării; director de prefectură la Orhei, ajutor de subprefect la Telenești și Criuleni.

A fost membru în Consiliul de administrație al federației Orhei; membru în Comitetul școlar județean Orhei și președinte al Comitetului școlar din Negureni. A întemeiat o Bancă populară și o cooperativă de consum în comuna Negureni.

I s-a conferit Medalia „Regele Ferdinand I”; Medalia „Serviciul credincios” și „Meritul cultural” pentru construcții școlare.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 256; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 145.

Bibliografie selectivă:

Bujniță, Teodosie // Figuri contemporane din Basarabia : Enciclopedie. – Chișinău : Editura ARPID, 1939. – P. 19.

Calcea, Andrei. Bujniță, Teodosie / Andrei Calcea // Calcea, Andrei. Personalități orheiene : Dicționar enciclopedic. – Chișinău : Pontos, 2003. – P. 42.

Chiriac, Alexandru. Bujniță, Teodosie / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Țării : (1917-1918): Dicționar. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2001. – P. 58.

Colesnic, Iurie. Bujniță, Teodosie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii / red. : Natalia Solonaru, Pavel Rotaru. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 133.

Colesnic, Iurie. Bujniță, Teodosie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Sfatul Țării : Enciclopedie. – Iași : Tipo Moldova, 2017. – P. 75.

N.-M. Ș.

Vitalie DRUCEC
1971

Actor și regizor de teatru.

S-a născut la 15 august 1971, la Sângerei.

A studiat la Școala Superioară de Artă Teatrală „Boris Șciukin” din Moscova, Rusia (1989-1993).

Din 1993 până în 2010 a activat în calitate de actor și regizor la Teatrul „Eugene Ionesco” din Chișinău. Din 2010 până în prezent este actor și regizor la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău.

În calitate de actor de teatru s-a produs în rolurile: Grigore Bârzoii în „Chirița în provincie” de Vasile Alecsandri; Don Martio în „Cafeneaua” de Carlo Goldoni; Germont în „Șarlatanii” de Eugene Scribe; Valetul în „Intrigă și iubire” de Friedrich Schiller; Bill Ochi Vânător în „6 ½” spectacol de pantomime; Gerrz Ryan în „Doi pe un balansoar” de William Gibson; Prezentatorul în „Plasatoarele” de Constantin Cheianu; Alergătorul în „Voci în lumina orbitoare” de Matei Vișniec; Ivan Aleksandrovici Hlestakov în „Revizorul” de Nikolai Gogol; Stepan Rozanov în „Istoria comunismului povestită pentru bolnavii mintal” de Matei Vișniec; Hamlet în „Hamlet”

de William Shakespeare; Regele Filip al Spaniei în „Elisabeta I” de Paul Foster; Machavoine în „Mizantropul” de Eugene Labiche; Apollon Viktorovici Murzavețki în „Lupii și oile” de Alexandr Ostrovski și alte spectacole.

A debutat în 2003 în calitate de regizor. Pe parcursul carierei, a pus în scenă și a realizat peste 40 de spectacole: „Ultima noapte la Madrid”, „Lecția” de Eugene Ionesco, „Oameni ai nimănu” de Dumitru Crudu, „Privighetoarea” de Hans Christian Andersen, „Buzduganul fermecat” de Liviu Deleanu, „Ușa” de Matei Vișniec, „Harap Alb” de Ion Creangă, „Arta Comediei” de Eduardo de Filippo, „Mi-e frică de Marea Neagră” de Irina Nechit, „Storcătorul de fructe” de Lia Cilaki, „Actrițele” de Josep Maria Benet, „Un cuplu ciudat” de Neil Simone, „Casa Zoicăi” de Mihail Bulgakov etc.

A montat spectacole pe scenele teatrelor din țară și de peste hotare: Teatrul Național „Mihai Eminescu”, Chișinău; Teatrul „Luceafărul”, Chișinău; Teatrul „Eugene Ionesco”, Chișinău; Teatrul Național Dramatic Rus „Anton P. Cehov”, Chișinău; Teatrul Național „Satiricus Ion Luca Caragiale”, Chișinău; La Teatro di Castaglia, Carrara, Italia; Teatrul de păpuși „Gulliver”, Curgan, Rusia.

Roluri în filme: Tamada în „Nuntă în Basarabia”, regia Napoleon Nelmis; Zdreanță în „Dincolo de noi”, regia Mihai Țărnă etc.

A participat la numeroase festivaluri și turnee internaționale din România, Japonia,

Rusia, Italia, Franța, Ungaria, Marea Britanie, Egipt, Spania, Polonia, Turcia.

Premii și mențiuni: Premiul pentru cel mai bun regizor la Gala premiilor UNITEM (2009); Premiul special al juriului pentru regia spectacolului „Harap Alb” de Ion Creangă, Gala premiilor UNITEM (2010).

Pentru activitatea sa a fost distins cu titlul onorific maestru în artă (2009).

Bibliografie selectivă:

Crodu, Dumitru. Oameni ai nimănu = Потерянные люди = Abandoned people : Un spectacol de Teatrul „Eugene Ionesco” / Dumitru Crodu ; regie : Vitalie Drucec. – Chișinău : Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), 2007. – 1 disc optic electronic (CD-Rom).

Drucec, Vitalie. Ceea ce a scris Ionesco acum 55 de ani e valabil și azi : Interviu cu regizorul Vitalie Drucec despre montarea, la Teatrul „Eugene Ionesco”, a spectacolului „Lecția” / Vitalie Drucec ; interviu realizat de Rodica Mahu // Jurnal de Chișinău. – 2005. – 29 mar. – P. 13.

Drucec, Vitalie. Iubesc o actriță ce nu practică actoria : [interviu cu Vitalie Drucec, actorul Teatrului „Eugene Ionesco”] / Vitalie Drucec ; consemnare : Alina Guțu // Jurnal de Chișinău. – 2003. – 11 iul. – P. 28.

Corobca, Dina. Recenzie la spectacolul „Ultima noapte la Madrid” în regia lui Vitalie Drucec / Dina Corobca // Teatru. – 2012. – P. 19-20.

Coroliov, Elfrida. Vitalie Drucec / Elfrida Coroliov // Regizor. Actor. Spectacol : Anii 1930-2010. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 232-238.

Drucec, Vitalie // Sângerei : Oameni, istorie, spiritualitate / Anatol Eremia, Vitalie Ciobanu, Alexandru Furtună [et al.]. –

Chișinău : Institutul de Studii Enciclopedice, 2012. – P. 85.

Nechit, Irina. Un spectacol ca o apă vie : [Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău a prezentat în premieră spectacolul „Harap Alb” după Ion Creangă, în regia lui Vitalie Drucec] / Irina Nechit // Jurnal de Chișinău. – 2009. – 19 mai. – P. 10.

Nechit, Irina. Vitalie Drucec montează „Harap Alb” [după Ion Creangă] la Teatrul Național „M. Eminescu” / Irina Nechit // Apropos magazin. – 2009. – 30 apr. – P. 8.

Popușoi, Liliana. „Lecția” : [spectacol după piesa lui Eugene Ionesco în regia lui Vitalie Drucec] / Liliana Popușoi // Flux : ed. de vineri. – 2005. – 8 apr. – P. 7.

Popușoi, Liliana. Teatrul Național „Mihai Eminescu” ne invită... undeva în lume : [Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău a prezentat premiera piesei „Harap Alb”, spectacol muzical în regia lui Vitalie Drucec, după o dramatizare de Ion Sapdaru] / Liliana Popușoi // Flux continuu. – 2009. – 22 mai. – P. 8.

Porcesco, Cristina. Oameni ai nimănu : [Teatrul „Eugene Ionesco” a prezentat premiera spectacolului „Oameni ai nimănu”, după piesa dramaturgului Dumitru Crodu, în regia lui Vitalie Drucec] / Cristina Porcesco // Moldova suverană. – 2005. – 25 noiem. – P. 4.

Vitalie Drucec : Omul săptămânii // Timpul. – 2015. – 14 aug. – P. 4.

N.-M. Ș.

Ion DAGHI
1936

Pictor, doctor în pedagogie, monumentalist și artist-decorator.

S-a născut la 16 august 1936, la Olișcani, Orhei. A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (1952-1960), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”. A urmat între 1962-1967 Academia de Arte și Design Industrial din Harkov, Ucraina. Își continuă studiile prin doctorat, în 1990 devenind doctor în pedagogie și conferențiar universitar.

Activează în calitate de profesor la Universitatea Tehnică din Moldova, Departamentul design industrial și de produs și la Universitatea de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. În calitate de pedagog și om de știință, a fost conducător de teze pentru mulți doctoranzi.

Participant la numeroase expoziții de grup, expoziții personale în localuri publice din Chișinău: Uniunea Scriitorilor, Primăria Municipală, Biblioteca „Transilvania”, Casa Naționalităților, Centrul Academic Internațional „Eminescu”, în mai multe orașe din România, precum și la Centrul Expozițional

„Constantin Brâncuși”. Participat la tabere de creație din Rusia și România, la simpozioane și conferințe internaționale din Moldova, Georgia, România, Rusia, Ucraina.

Este autorul unor numeroase lucrări monumentale: mozaicuri, picturi parietale, vitralii, care decorează diverse edificii din Moldova, Rusia, Ucraina, precum și al unor programe și lucrări științifice în domeniul studierii artei plastice.

A realizat o serie de compoziții în pictură parietală pentru Sala biosferei a Muzeului de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău.

Este autorul a 39 de lucrări cu tematică eminesciană, număr egal cu cel al anilor trăiți de Mihai Eminescu. Aceste picturi pe pânză în ulei și în tempera s-au bucurat de o apreciere merituoasă din partea criticilor de artă din întreaga lume. Mesajul ideatic și estetic, exprimat sugestiv, dens și incitant, este redat de însăși denumirile lucrărilor: „Auzi prin stropii ploii”, „Ontogeneză lirică”, „Explozii sentimentale”, „Apeiron”,

„Enigma existenței noastre”, „Între pătrunderea luminilor”, „În abis”, „Printre lumini”, „Lumina cugetelor sacre”, „În iureșul aspirațiilor”, „Cules de stele”, „Regretele amintirilor”, „Calvarul dragostei”, „Filosofie”, „Întâlnire spirituală”, „Nebuloasa Eminescu” etc.

Prin eminesciana plastică a devenit cunoscut în întreaga lume, iar monografia sa „Compoziția decorativă frontală”, este considerată cel mai bun manual în artă plastică contemporană din Republica

Moldova, iar lucrarea „Compoziția decorativă volumetrică”, prin tematica sa, este una inovatoare atât la noi, cât și în întreaga Europă.

Tablourile artistului conțin o gamă redusă la un segment mai restrâns al spectrului cromatic, iar în altele sunt cuprinzătoare, extinzându-se de la cele mai întunecate culori și tonuri de albastru, maroniu, indigo și negru până la cele mai fine nuanțe cromatice și tonale de azuriu, verde, galben, roz și alb. Și într-un caz, și în altul ele exprimă, în simboluri și alegorii, trăiri sufletești cu semnificații divine.

A scris peste 90 de articole, manuale, lucrări didactice, unde a abordat metodele de predare, fiind invitat să colaboreze la alcătuirea programelor de artă plastică: „Arta plastică”, „Compoziția decorativă volumetrică”, „Eminesciana plastică : Ciclul filosofic = L’Eminescienne plastique : Le cycle philosophique”, „Morfologia limbajului plastic”, „Compoziția ornamentală”, „Arta plastică în școală”, „Eminescu este infinit în spirit și forme”, „Artistic”, „Valul vieții”, „Aurul stropilor de ploaie” etc.

Membriu titular al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova (din 1980).

De-a lungul carierei sale a fost menționat cu mai multe premii și distincții: Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova; Premiul Ministerului Culturii al Republicii Moldova; Ordinul „Gloria Muncii”; Medalii: „Excelența în muncă” a URSS; „Veteran al Muncii” a Republicii Moldova; „Me-

ritul civic” și „Mihai Eminescu”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 254-255.

Bibliografie selectivă:

Daghi, Ion. Compoziția decorativă frontală / Ion Daghi. – Chișinău : Editerra-Prim, 2010. – 240 p. : il.

Daghi, Ion. Compoziția decorativă volumetrică / Ion Daghi. – Chișinău : Tehnica-Info, 2013. – 176 p. : il.

Daghi, Ion. Dureri basarabene : [Chișinău 1812-2012 / Alba Iulia 1918-2013 / Iași-București 1859-2014 / Timișoara-București 1989-2014 (16+22)] / Maria Cultuclu, Ion Daghi, Isidor Doctoreanu ; coord. : Isidor Doctoreanu ; Alianța pentru (Re)Unirea Românească. – Chișinău : FEP Tipografia Centrală, 2011. – 112 p. : il., fotogr.

Daghi, Ion. Eminesciana plastică : Ciclul filosofic = L’Eminescienne plastique : Le cycle philosophique / Ion Daghi; fotograf : Iurie Foca ; red. : Mariana Gabura ; trad. : Larisa Tanasieva. – Chișinău : Tehnica-Info, 2018. – 112 p. : il.

Veacuri de calvar / Ion Daghi, Isidor Doctoreanu, Maria Cultuclu [et al.]. – Chișinău : Alianța pentru (Re)unirea românească, 2014. – 223 p.

Daghi, Ion. Aurul stropilor de ploaie / Ion Daghi // Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection. – Chișinău : [S. n. , s. a.]. – P. 62.

Daghi, Ion. Compoziția ornamentală / Ion Daghi // Daghi, Ion. Compoziția decorativă frontală. – Chișinău : Editerra-Prim, 2010. – P. 112.

Daghi, Ion. Eminescu este infinit în spirit și forme / Ion Daghi // Limba română. – 2010. – Nr 1-2. – P. 17-19.

Daghi, Ion. Formarea integră a prezentării creative în arta

decorativă și design prin studierea sistemii metodologice de instruire artistică și educație estetică a tinerilor în instituții de învățământ / Ion Daghi // Reconceptualizarea formării inițiale și continue a cadrelor didactice din perspectiva interconexiunii învățământului modern general și universitar. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 126-131.

Daghi, Ion. Morfologia limbajului plastic / Ion Daghi // Daghi, Ion. Artistic. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 19-21.

Doctoreanu, Isidor. Ion Daghi : Pictor. Pedagog. Monumentalist / Isidor Doctoreanu. – Chișinău : [S. n.], 2012. – 64 p. : fotogr.

Ion Daghi – savantul și pedagogul cu renume : [curriculum vitae] // Pedagogi români notorii : (din Basarabia). Vol. 3. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 212-214.

Sâdnic, Eleonora. Pe urmele eminesciane lui Ion Daghi / Eleonora Sâdnic // Literatura și arta. – 2015. – 29 ian. – P. 4.

N.-M. Ș.

Ion Gheorghe ȘVITCHI
1946

Actor de teatru și cinema, regizor, critic de teatru și publicist.

S-a născut la 16 august 1946, la Crișcăuți Dondușeni. Absolvent al Școlii Medii din satul Sudarca (1964) și al Școlii Teatrale „Anatoli Lunaciarski” din Moscova

(ГИТИС, 1969), obținând Diploma actorului de teatru și cinema.

După absolvire a început activitatea la Teatrul Academic Muzical-Dramatic de Stat „Aleksandr S. Pușkin” (1969-1971), actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, în calitate de actor. Își continuă activitatea la Redacția literar-dramatică, în calitate de regizor și actor la Teatrul „Dialog” din cadrul Televiziunii Naționale (1971-1976). Secretar literar la Teatrele „Guguță”, „Licurici”, „Ginta Latină”. Director artistic al Centrului Național de Cultură și Artă de Circ (Circul din Chișinău). Regizor la „Florile Dalbe”; corespondent special la primul săptămânal independent din București „Baricada” și „Masca”. Redactor la Radio-Moldova. Secretar general de redacție la revista „Teatru”.

A fost, de asemenea, șef al Comitetului de Stat pentru Radio și Televiziune a RSS Moldovenești. Președinte al Uniunii Teatrale din Moldova (UNITEM). Apoi a activat în cadrul Ministerului Culturii din Republica Moldova.

În cinematografie debutează în rolul central, cel al lui Mircea, în duet cu Antonina Leftii în cea de-a patra nuvelă a filmului regizorului Mihail Calic „A iubi” la Studioul „Moldova-Film” (1968).

S-a realizat în filmele: „Marea în flăcări”, Studioul Cinematografic „Maksim Gorki”, Moscova (1969), „Pedepsitorul”, Studioul „Mosfilm” (1969), „Codul Fulger de sud” (1980) etc.

A publicat lucrările: „Actori-poetii”, „Autograf pe

cortina Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Bălți”, „Licurici septuagenar: Incursiune istorico-bibliografică : (1945-2015)”, „Piese într-un act: Pentru teatrele de amatori”, „Plânge negura la geam”, „Ispita”, „Un sfert de veac în luminile rampei”, „Veșnic vii”, „Sentința”; „Impostorul”; „O cină pentru cinci personae”; „Alaiul planetelor”; „Pragul” etc.

Pentru activitatea sa a fost distins cu titlul onorific maestru în artă (1997).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 145; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 257.

Bibliografie selectivă:

Actori-poetii. Vol. 1 / alcăt. : Ion Gheorghe Șvitchi ; Uniunea Teatrală din Moldova. – Chișinău : Princeps, 2005. – 95 p.

Autograf pe cortina Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Bălți : (1957-2007) : Anatol Pânzaru, actor și regizor, la 70 de ani / alcăt. : Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Uniunea Teatrală din Moldova, 2007. – 160 p. : portr., fotogr.

Licurici septuagenar: Incursiune istorico-bibliografică : (1945-2015) / concepția : Titus Bogdan Jucov, Ion Gheorghe Șvitchi ; redactor : Claudia Gurschi. – Chișinău : UNITEM, 2017. – 240 p. : portr.

*Piese într-un act : Pentru teatrele de amatori / alcăt. : Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1986. – 158 p.

*Plânge negura la geam : Piese / selecție de Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1989. – 262 p.

Providența artistului Eugeniu Ureche: actor, regizor, artist liric și plastic / ediție îngrijită de Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – 168 p. : 48 pl. : foto.

*Sentința; Impostorul ; O cină pentru cinci persoane; Alaiul planetelor ; Pragul / alcăt. : Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1986. – 254 p.

***Șvitchi, Ion Gheorghe.** Ispita : Culegere de piese pe teme ateiste / alcăt. : Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1983. – 158 p.

***Șvitchi, Ion Gheorghe.** Un sfert de veac în luminile rampei : Pagini pentru o istorie a „Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți / Ion-Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 98 p. : il.

Ultima partidă de șah cu Andrei Băleanu / ediție îngrijită de Ion Gheorghe Șvitchi ; fotogr. de Andrei Chenciu. – Chișinău : Bons Offices, 2010. – 116 p. : fotogr.

*Veșnic vii : Piese pentru repertoriul teatrelor de amatori / alcăt. și coment. de Ion Gheorghe Șvitchi. – Chișinău : Literatura Artistică, 1984. – 208 p.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Acum avem pentru el doar neuitare : [volumul „Andrei Băleanu : Ultima partidă de șah” / Ion Gheorghe Șvitchi // ARTInfini. – 2011. – Ian./Mar. – P. 18.

***Șvitchi, Ion Gheorghe.** Doinind din frunzele toamnei : [scenariile teatrelor din republică după piesele lui Ion Druță] / Ion Gheorghe Șvitchi // Moldova. – 1982. – Nr 6. – P. 22-23.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Domnica Darienco la 85 de ani / Ion Gheorghe Șvitchi // Moldova suverană. – 2004. – 15 ian. – P. 4.

Șvitchi, Ion Gheorghe. La 12 martie 2004 ar fi împlinit 75 de ani : [actorul și regizorul de teatru Valeriu Cupcea] / Ion Gheorghe Șvitchi // Glasul națiunii. – 2004. – 11 mar. – P. 8.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Mereu în dușmănie cu focul : [scriitorul Ion Podoleanu, 75 de ani de la naștere] / Ion Gheorghe Șvitchi // Moldova suverană. – 2004. – 20 ian. – P. 4.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Munca în scenă : onoare sau sacri-

ficiu : Interviu despre Uniunea Teatrală din Moldova la 60 de ani, cu maestrul în artă Ion Gheorghe Șvitchi, consilier principal la UNITEM / dialog susținut de Nadina Gheorghiuță // Capitala. – 2006. – 22 noiem. – P. 6.

Șvitchi, Ion Gheorghe. O jumătate de veac de teatru în Moldova / Ion Gheorghe Șvitchi // Patria tânără. – 1995. – Nr 10. – P. 17.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Patru decenii pe scândurile scenei : [Gheorghe Pârlea, 40 de ani de activitate scenică] / Ion-Gheorghe Șvitchi // Capitala. – 2001. – 17 oct. – P. 8.

Șvitchi, Ion Gheorghe. Verticalitate : [omul de teatru Victor Gherlac – 90 de ani de la naștere] / Ion-Gheorghe Șvitchi // Capitala. – 2005. – 19 ian. – P. 8.

Ion-Gheorghe Șvitchi : [actor, regizor, critic de teatru, maestru în artă : date biografice] // Realități culturale. – 2014. – Nr 8. – P. 8.

Ladaniuc, Victor. Ion-Gheorghe Șvitchi / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 5 : Cos.-Dră. – Chișinău : Draghiștea, 2005. – P. 267.

Proca, Pavel. Siberia și China îl așteaptă : [Șvitchi, Ion Gheorghe Sebastian] / Pavel Proca // Proca, Pavel. Portrete cu jobe-n jos. – Chișinău : Asociația de Cooperare Internațională Proxima, 2004. – P. 76-78.

N.-M. Ș.

Andrei NEGURĂ
1956

Pictor, artist-decorator și pedagog.

S-a născut la 16 august 1956, la Echimăuți, Rezina.

A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (1971-1975), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală”. Urmează studiile la Academia de Textile „A. N. Kosighin” din Moscova (1978-1980) și Academia de Arte Decorative din Budapesta, Ungaria (1980-1985).

Profesor la Școala de Arte Plastice pentru copii din Rezina (1975- 1977). Etnograf la Asociația de meșteșuguri populare „Artizana” din Chișinău (1977-1978, 1985). Fondatorul și șeful Catedrei de arte textile al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău (1988-1995).

Debutază cu tapiserie, la Salonul de Primăvară, Muzeul Național de Artă al Moldovei, Chișinău (1980).

Inovează în domeniul tapiseriei tehnici ale reliefului și volumelor spațiale independente. Realizează și mari tapiserii plane, în tehnici tradiționale.

Format în exigențele artelor decorative, Andrei Negură explorează în diverse

direcții limitele genului, pentru a atinge valorile expresivității.

Autor al lucrărilor: „Primăvara”, „Mărțișor”, „Geneza”, „Dimineața”, „La morișca cea de jos”, „Lacul codrilor albaștri”, „Moară veche”, „Peisaj rural”, „Ridicarea nopții”, „Ploaie”, „Procesiune”, „Fructe interzise”, „Nocturnă”, „Balada lunii”, „Cetatea Albă”, „Pomul vieții”, „Spații albe”, „Motiv etern”, „Cetăți”, „Omagiu”, „Tradiție”, „Meșterul Manole”, „Legendă”, „Zbor”, „Casă”, „Cântare plaiului”, „Profunzime” etc.

Pe parcursul activității sale a vernisat expoziții personale în Republica Moldova, Germania, Ungaria, Franța, Spania, Anglia, Italia, Belgia și în alte țări.

Lucrările artistului se regăsesc în colecțiile Muzeului Național de Artă al Moldovei, la Muzeul de Arte Plastice din Bacău, Muzeul de Artă din Brașov, la Cartierul General NATO, Bruxelles; în colecții particulare din Republica Moldova, România, Belgia, Anglia, Franța, Grecia, Israel, SUA, Ungaria etc.

Participant anual la „Saloanele Moldovei”. Este prezent la concursuri naționale și internaționale, tabere de creație, documentări, saloanele internaționale de artă contemporană. Invitat oficial al Salonului de Artă Contemporană de la Cannes, Franța.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România, al Asociației Art Collegium International.

A fost distins cu Medalia de argint la Salonul de invenții și

inovații „Eureca” din Bruxelles, cu Medalia de aur la Salon d'Arts Contemporains de la Marsilia, Franța, Marele Premiu „Placheta de Aur” al Salonului de Artă Contemporană, Cannes, Franța. Medalia de aur „Meritul și devotamentul pentru contribuția adusă artelor plastice universale”, Franța.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 256-257.

Bibliografie selectivă:

Negură, Andrei. Cetăți : Pictură / Negură Andrei // Prut, Constantin. Dicționar de artă modernă și contemporană. – Iași : Polirom, 2016. – P. 353.

Negură, Andrei. Meșterul Manole: Tapiserie / Andrei Negură // Bienala Internațională de Artă Decorativă = International Biennial of Decorative Art. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 49.

Negură, Andrei. Motiv de primăvară : Pictură / Andrei Negură // Muzeul Național de Artă al Moldovei. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 48.

Negură, Andrei. Motiv venețian: Tapiserie / Andrei Negură // Bienala Internațională de Artă Decorativă = International Biennial of Decorative Art. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 61.

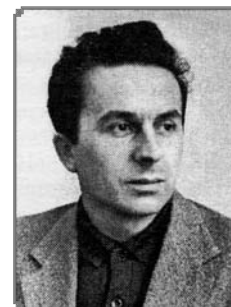
Negură, Andrei. Procesiune = Procession : Pictură / Andrei Negură // Bienala Internațională de Pictură, Chișinău 2019 = International Painting Biennial. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 96.

Colesnic, Iurie. Negură, Andrei / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 164-165.

Ladaniuc, Victor. Andrei Negură / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 6 : Dre-G. – Chișinău : Draghiștea, 2006. – P. 361-362.

Prut, Constantin. Negură, Andrei / Constantin Prut // Prut, Constantin. Dicționar de artă modernă și contemporană. – Iași : Polirom, 2016. – P. 353.

N.-M. Ș.

Alexei GRABCO
1936-2016

Pictor și grafician.

S-a născut la 18 august 1936, la Camenca, din stânga Nistrului. A decedat la 5 iulie 2016, la Chișinău.

A urmat studiile la Șoala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău, actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice (1954-1957). Colegi i-au fost Emil Childescu, Ion Daghi, Gheorghe Munteanu, Aleksandr Hmelnițki, Dumitru Trifan etc., personalități care au lăsat o brazdă individuală în pictură și în grafica de carte. Profesorul îndrăgit, care îl aprecia ca autor de acvarele, a fost Rostislav Ocușco, cu studii la Academia de Arte Frumoase din Iași.

Debutază în anul 1956 pe paginile revistei „Scântea leninistă”, iar ulterior, la îndemnul pictorului Igor Vieru, s-a angajat la revista republicană „Chipăruș” de la Chișinău, unde, pe parcursul a 25 de ani activează în calitate de redactor artistic, impunându-se prin caricaturi

pline de umor și de idei noi, realizate stilistic inconfundabil (1958-1984).

Caricaturile sale pe teme sociale deseori au fost publicate și în paginile altor ziare și reviste din Moldova și din fostele republici sovietice, precum „Krokodil” de la Moscova. Desenele lui Alexei Grabco erau gândite și realizate cu mare stăruință și talent. A creat lucrări simple și totodată impresionante din punct de vedere al rezonanței narative și complexității ideatice. A realizat seriale întregi de desene umoristice: „Vecinii”, „Gard în gard”. Acestea au servit ulterior și ca bază în realizare a filmului cu desene animate „Doi vecini”, la care a fost scenarist, regizor, pictor și chiar cameraman. A fost refilmat de Studioul „Moldova-Film” și pus în circuit pe ecranele cinematografice.

Seria de desene satirice din colecția „Vecinii” a fost tipărită pe parcursul mai multor decenii în ziare și în revista de satiră și umor „Chipăruș”. A fost unul dintre cei mai valoroși caricaturiști din spațiul fostei URSS. Realizările lui de vârf în domeniu rămân, indiscutabil, două seriale: „Vecinii” și „Aventurile lui Trică și Ciupică”.

A publicat două culegeri pentru copii, în anii 1960 și 1965, iar mai târziu două albume de caricaturi pentru adulți.

Autor al lucrărilor: „Dumnezeu pe pământ”, filmul de desene animate „Tată rățacitor”, „Noi aventuri ale lui Trică și Ciupică”, „Caricaturi”, „Tinerel m-am însurat.

Tinerică mi-am luat”, „Vecinii”, „Trică și Ciupică”, „Gard în gard” etc. În anii ’70-’80 și-a creat propriul studiu, „Animafilm”.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Medalia de Aur și Diploma Uniunii Jurnaliștilor din URSS.

Pentru activitatea sa a fost distins cu titlul onorific maestru în artă din Republica Moldova (2006).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 145-145; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 259-260.

Bibliografie selectivă:

Caricaturi pentru timp liber / Alexei Grabco, I. Rumeanțev, N. Macarenco [et al.]. – Chișinău : Timpul, 1990. – 176 p. : il.

Grabco, Alexei. Gard în gard : [album de caricaturi] / Alexei Grabco. – Chișinău : Hyperion, 1990. – 110 p.

Grabco, Alexei. Tinerel m-am însurat. Tinerică mi-am luat / Alexei Grabco. – Chișinău : Bons Offices, 1998. – 32 p.

Adascalita, Lucia. Tema „Vecinii” în grafica satirică a plasticianului Alexei Grabco / Lucia Adascalita // Arta. – 2015. – Nr 1. – P. 134-137.

Colesnic, Iurie. Grabco, Alexei / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 109.

Postolache, Gheorghe. „Vecinii” fără vecini : [caricaturistul Alexei Grabco, septuagenar] / Gheorghe Postolache // Moldova. – 2006. – Nr 8/9. – P. 54-57.

Prohin, Victor. Cel mai iubit dintre vecini : [pictorul-caricaturist Alexei Grabco] / Victor Prohin // Moldova. – 2011. –

Nr 2. – P. 82-87.

Prohin, Victor. Trică și Ciupică au rămas orfani : [pictorul-caricaturist Alexei Grabco] / Victor Prohin // Literatura și arta. – 2016. – 22 sept. – P. 6.

N.-M. Ș.

Ilie MOTRESCU
1941-1969

Poet, prozator, profesor, publicist, ziarist, folclorist și muzician român.

S-a născut la 18 august 1941, la Crasna Putna, județul Storojineț, Bucovina. A decedat la 26 iulie 1969, la Crasna. După absolvirea școlii generale din satul natal și-a urmat studiile la Facultatea de Limba și Literatură Română și de Muzică a Institutului Pedagogic „Alecu Russo” din Bălți (1959-1964).

Activează apoi ca profesor școlar (1965-1967), având ore de limbă și literatură română și muzică, la Școala generală Nr. 4 din Crasna și la școala serală, unde a mai predat și alte obiecte umanistice.

În 1967 s-a transferat la Cernăuți, angajându-se la ziarul nou înființat „Zori-le Bucovinei”, în calitate de lucrător literar la Secția de cultură, unde a lucrat până în momentul asasinării sale de către regimul totalitar comunist.

În scurta-i viață, de numai 27 de ani, a scris, a compus, a selectat și a adunat multe lucruri de valoare pentru spiritualitatea neamului românesc. A scris eseuri, amintiri, proză scurtă. În primul an de studenție (1959) a publicat, cele mai reușite poezii ce le scrisese până atunci, 27 la număr, într-o culegere, dedicată fraților săi mai mici, gemenii Grigore și Nicolae, intitulată „Cântarea Carpaților”, azi o raritate, ca și toate edițiile din scrisul său. Abia după 32 de ani de la tragica-i dispariție a fost publicată, în primăvara anului 2001, când ar fi împlinit 60 de ani de viață, cartea de versuri și proză „Hora vieții”. Este una dintre cele mai reprezentative imagini ale scrisului său.

A fost un harnic culegător de folclor, a posedat o voce bună, îi plăcea dansul, cânta la vioară, practica sportul.

A colaborat prin anii '60 la ziarele „Satul sovietic”, actualmente „Meleag natal” (Storojineț), „Cultura” (Chișinău), „Zorile Bucovinei” (Cernăuți). Versurile sale au mai fost tipărite în culegeri, precum „Glasuri tinere” (1971) și „Dintre sute de catarge” (1973). Este prezent în volumul lui Adrian Dinu Rachieru „Poeți din Bucovina” (1996), în antologia „Eterna iubire : versuri de dragoste ale poezilor din Basarabia și nordul Bucovinei” (1999), în cartea lui Dragoș Tochiță, „Românii de pe Valea Siretului de Sus, jertfe ale ocupației nordului Bucovinei și terorii staliniste” (1999). Este prezent și în almanahul

tuturor românilor „Apă vie 2002”, unde Nicolae Motrescu (fratele poetului) a prezentat doar un crâmpei din șirul de materiale consacrate lui Ilie Motrescu, cu titlul „Moartea unui poet”.

Despre Ilie Motrescu și creația sa s-au tipărit cărțile: „Restituiri – Ilie Motrescu” (București, 2000); „Ilie Motrescu – coborâtor din semeția dacă” (București, 2003); „De-a pururi logodit cu tinerețea” (Hliboca, 2004) și „Nestinsă-i făclia poetului” (Cernăuți, 2006).

2001, an jubiliar pentru poet, a fost declarat „Anul Motrescu” în Bucovina, iar în 2003, la inițiativa revistei „Crasna” și cu sprijinul financiar al Uniunii Scriitorilor din România, s-a instalat o placă comemorativă pe casa părintească în care s-a născut și a creat poetul.

Bibliografie selectivă:

Motrescu, Ilie. Am iubit cu atâta nădejde: Poezii. Meditații. Eseuri / Ilie Motrescu ; alcăt. : Ion Țăbuleac. – Chișinău : Lumina, 2014. – 212 p. : il.

****Motrescu, Ilie.** Cântarea Carpaților : Poezie timpurie din perioada adolescenței / Ilie Motrescu. – Bălți : [S. n.], 1959.

Motrescu, Ilie. Hora vieții : Poezii, publicistică / Ilie Motrescu. – Timișoara: Augusta, 2001. – 262 p. : fot.

****Beldeanu, Ion.** Cernăuțeanul Ilie Motrescu sau tragismul asumat / Ion Beldeanu // Convorbiri literare. – 2001. – Iun. (Nr 6). – P. 13.

****Beldeanu, Ion.** Ilie Motrescu sau demnitatea tragică / Ion Beldeanu // Apă vie 2002 : Almanahul tuturor românilor. – [S. l. : s. n., s. a.].

Bojescu, Ciprian. Cu gândul

la poetul Ilie Motrescu / Ciprian Bojescu // Crai nou. – 2016. – 5 oct. – P. 4.

Cimpoi, Mihai. Ilie Motrescu, poet al adâncurilor labișiene : [58 de ani de la nașterea poetului și publicistului bucovinean Ilie Motrescu] / Mihai Cimpoi // Literatura și arta. – 1999. – 26 aug. – P. 5.

****Dragomir, Laurențiu.** Crasna : Un colț de eternitate românească din Bucovina : Monografie etnografică și istorică [conține informație despre Ilie Motrescu] / Laurențiu Dragomir. – București : Editura Coralia, 2004. – P. 18.

Hostiuc, Ștefan. Ilie Motrescu / Ștefan Hostiuc // Hostiuc, Ștefan. Scriitori români din nordul Bucovinei. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2005. – P. 93-111.

Josu, Nina. „Ilie Motrescu : creație și destin” : [simpozionul cultural, organizat de Uniunea Scriitorilor și Asociația Social-Culturală „Bucovina”] // Literatura și arta. – 2002. – 26 dec. – P. 5.

****Marcu, Emilia.** „Și-mi pare că aud și-nchiderea de pleoape” : Apariția cărții „Hora vieții” de Ilie Motrescu, poet și publicist bucovinean, asasinat de KGB-iști / Emilia Marcu // Apă vie 2002 : Almanahul tuturor românilor. – [S. l. : s. n., s. a.].

****Motrescu, Nicolae.** Moartea unui poet: Ilie Motrescu, poet și ziarist din Cernăuți / Nicolae Motrescu // Apă vie 2002 : Almanahul tuturor românilor. – [S. l. : s. n., s. a.].

Nastasiu, Vasile. Ilie Motrescu, frate cu Labiș : [in memoriam : Ilie Motrescu, poet din Bucovina] / Vasile Nastasiu // Luceafărul. – 2001. – 14 sept. – P. 14.

Pelin, Pavel. Motrescu, Ilie / Pavel Pelin // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Chișinău : Cartea Moldovei, 1998. – P. 100-103.

Schipor, Eleonora. Ilie Motrescu – 50 de ani de nemurire

/ Eleonora Schipor // Libertatea cuvântului. – 2019. – 27 iulie. – P. 4.

Suceveanu, Arcadie. Ilie Motrescu : poezie și destin / Arcadie Suceveanu // Contrafort. – 2005. – Ian.-Febr. (Nr 1/2). – P. 2.

N.-M. Ș.

George ENESCU
1881-1955

Compozitor, dirijor, pianist, violonist și pedagog român, considerat unul dintre cei mai buni interpreți din lume.

S-a născut la 19 august 1881, la Liveni-Vârnav, județul Botoșani. A decedat la 4 mai 1955, la Paris.

Și-a făcut studiile muzicale la Conservatorul din Viena (1889-1893), la absolvirea căruia primește distincția „Gesellschaftsmadaille”. A urmat cursurile Conservatorului din Paris (1895-1899), la finalul cărora obține Marele Premiu și vioara luterului francez Bernardel.

A activat în calitate de violonist-concertist în țară și peste hotare (1892-1950).

A debutat ca violonist la Viena (1892), în calitate de compozitor la Paris, cu „Poema Română” (1897), ca dirijor, la Ateneul Român din București (1898), ca pianist, la București (1901). În peri-

oda 1897-1914 a dat lecții particulare de vioară, pian, istoria muzicii, la Paris.

A desfășurat o intensă activitate pedagogică în țară și peste hotare: Conservatorul din București (1906-1908, 1921-1922); Conservatorul din Iași (1917-1918); „École normale de musique” din Paris (1924-1925, 1928-1930); cursuri de perfecționare violonistică în Polonia, Harvard-University din Boston, SUA (1920-1930); Institutul Instrumental din Paris (1936, 1947-1954); „The Mannes Scholl of Musik” din New York (1949-1951); Universitatea din Illinois, Bryanstone și Brighton, SUA; Academia Chigi, Palatul „Chigi Saracini” din Siena, Italia (1950-1954).

A fost dirijor al Societății „Filarmonica” din București (1898-1906), al Orchestrei Simfonice „George Enescu” din Iași (1918-1920).

A compus muzică vocal-simfonică: „Antigone”, „Imn jubiliar” etc.; muzică simfonică: „Uvertura triumfală”, „Uvertură de concert”, „Suita română în sol minor”, „Suita română în si minor”, „Poema română”, „Rapsodia română”, „Uvertura de concert cu caracter popular românesc”; muzică concertantă: „Baladă pentru vioară, cu acompaniament de pian/orchestra”, „Simfonia concertantă pentru violoncel și orchestră”, „Capriciu românesc pentru vioara principală și orchestră”; muzică de teatru, instrumentală, de cameră, corală, vocală etc.

Opera „Oedip”, considerată una din capodoperele muzicale ale secolului XX, a fost

redescoperită tardiv de exegeții muzicii contemporane, abia în 1997, după premiera lui „Oedip” la Viena.

Cel mai de seamă compozitor român a realizat o sinteză genială între melosul popular și tradițiile muzicale europene.

A fondat la Paris un „Trio” instrumental (1903), Cvartetul de coarde „George Enescu” (1904) și Societatea Simfonică „George Enescu” (1914). A instituit Premiul Național de Compoziție „George Enescu” (1913-1946).

Turnee artistice internaționale în Europa și America. A concertat și la Chișinău, Bălți, Cahul, Cetatea Albă, Hotin, Tighina, Ismail, Cernăuți (1918-1934).

Membru a numeroase societăți internaționale și naționale: Societatea Muzicienilor din Franța, Societatea Autorilor, Compozitorilor și Editorilor de Muzică din Franța, Asociația Muzicală Română (director onorific, 1903), Societatea Simfonică „George Enescu” din Iași (președinte, 1918), Societatea Compozitorilor Români (membru-fondator și președinte, 1920-1948), Societatea „Filarmonica” din București (președinte, 1920), Clubul „International House” din New York (membru de onoare, 1929), Academia „Santa Cecilia” din Roma (1931), Institut de France din Paris (1936), Academia de Arte și Științe din Praga (1937), Asociația „Amicii Franței” (1947), membru corespondent al Academiei de Arte Frumoase din Paris (1929), membru de onoare, membru titular și membru titular

onorific al Academiei Române (1932).

Mențiuni și distincții: „Meritul Cultural”, cl. I (1931); Ordinul „Coroana României”, cl. I (1931); Premiul discului oferit de revista „Candidé” din Paris (1933); Premiul „Legiunea de Onoare a Franței” (1924, 1936); Cordonul „Legiunea de Onoare” în grad de Comandor al Ministerului Artelor din Franța (1936), Medalia de Aur a Societății de Educație și Încurajare a Artelor, Științelor și Literelor (Paris, 1937), Marele Premiu al discului la Expoziția Internațională de la Paris (1937), Marea Cruce a Ordinului „Serviciul credincios” (București, 1947), Marele Premiu al discului acordat de Academia „Charles Cros” (1949). A fost ales doctor honoris causa al Conservatorului de Muzică și Declamațiune din Iași (1942). Anul 2005 a fost declarat drept Anul Muzical Internațional „George Enescu”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 194-196; „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 120; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 257-258.

Bibliografie selectivă:

Enescu, George. Muzică de camera = Musique de chambre = Chamber music . Vol. IV / George Enescu. – București : Editura Institutului Cultural Român, 2005. – 49 p.

Enescu, George. George Enescu et Béla Bartók: [înregistrare audio] / interpreți : violoncel : Laura Buruiana ; chef d'orchestre : Cristian Florea ; Orchestre National de Chambre de la République de Moldavie. – [Paris] : Ollecello classics, 2013. – 1 disc optic electronic (DVD-

Rom).

Enescu, George. Lucrări pentru pian și vioară: Înregistrări din concert / George Enescu ; interpreți : Alina Nauncef (vioară), Liliانا Iacobescu (pian) ; postprocesare : Florentina Herghelegiu. – București : Electre-cord, 2015. – 1 disc optic electronic (CD-Rom).

Coman, Dan. Enescu [George] : Caiete de repetiții / Dan Coman. – Iași : Polirom, 2019. – 208 p.

Doroș, Vasile. George Enescu în constelația muzicii universal / Vasile Doroș. – București : RAO International Publishing Company, 2005. – 303 p. : il.

Enescu – însăși muzica : marea, imensa muzică : Bibliografie selectivă : (Din colecțiile Bibliotecii Publice „Onisifor Ghibu”) : 2005 - Anul Internațional George Enescu (50 de ani de la trecerea în eternitate) / resp. de ed. : Elena Vulpe ; alcăt. : Elena Vulpe, Natalia Madan. – Chișinău : CEP „Chișinău-Prim”, 2005. – 68 p.

Galben, Cornel. Enescu etern / Cornel Galben. – București : Quadrant Press, 1993. – 96 p.

Kogălniceanu, Ilie. Destăiniri despre George Enescu / Ilie Kogălniceanu. – București : Minerva, 1996. – 210 p.

Malcolm, Noel. George Enescu : viața și muzica / Noel Malcolm ; cu o pref. de Sir Yehudi Menuhin ; în rom. de Carmen Pațac. – București : Humanitas, 2011. – 319 p. : fot., note muz.

Manoliu, George. George Enescu = Georges Enesco : poète et penseur de l'art du violon : poet și gânditor al viorii / George Manoliu ; ed. îngr. de Ioana Raluca Voicu-Arnăuțoiu. – București : Ars Docendi, 2011. – 375 p. : foto, note.

Răpeanu, Valeriu. Enescu [George] : Interpretări și reconstituiri : contribuții documentare / Valeriu Răpeanu. – București : Editura Fundației PRO, 2003. – 260 p.

Vitcu, Dumitru. George Enescu în spațiul artistic ame-

rican / Dumitru Vitcu. – Iași : Omnia, 1994. – 415 p.

Acum 100 de ani în Zilele Unirii George Enescu concerta la Chișinău // Historia. – 2018. – Apr. (Nr 195). – P. 8.

Axionov, Vladimir. Rapsodul rapsodiilor române : [manifestările culturale la AMTAP consacrate anului 2005 – Anul George Enescu] / Vladimir Axionov // Glasul națiunii. – 2005. – 19 mai. – P. 3.

Buzilă, Serafim. Enescu, George / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 177-182.

Dănilă, Aurelian. George Enescu în Basarabia : [125 de ani de la nașterea celebrului artist] / Aurelian Dănilă // Literatura și arta. – 2006. – 12 oct. – P. 12.

Enescu, George // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 210.

Enescu, George // Dicționar de mari muzicieni. – București : Univers Enciclopedic Gold, 2010. – P. 166.

Enescu, George // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 15. Top 300 : Personalități enciclopedice din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului : A-I. – București : [S. n.], 2009. – P. 341-342.

Geniile și clipele morții : [ultimele clipe din viața lui Mihai Eminescu, Ion Creangă și George Enescu] // Moldova suverană. – 2015. – 12 mai. – P. 2.

Macovei, Ion. Durut mi-e drag Enescu : [interviu cu compozitorul Ion Macovei] / Ion Macovei ; a intervievat : Claudia Partole // Literatura și arta. – 2005. – 13 ian. – P. 7.

Pomârleanu, Dumitru. George Enescu : [ex-libris] / Dumitru Pomârleanu // Creatori de ex-libris basarabeni. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 111.

Popa, Mircea. George Enescu și Iosif Vulcan / Mircea Popa // România literară. – 2015. – 19 iun. – P. 13.

Proca, Ion. După optzeci și șapte de ani s-a umplut de muzică : [manifestări culturale la AMTAP dedicate Anului Enescu] / Ion Proca // Glasul națiunii. – 2005. – 19 mai. – P. 3.

Șitaru, Monica. Un caz fericit în istoria culturii române : [Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice în colaborare cu Ambasada României în Republica Moldova, au organizat o manifestare de amploare consacrată semicentenarului de la trecerea în nemurire a marelui muzician român George Enescu] / Monica Șitaru // Glasul națiunii. – 2005. – 19 mai. – P. 3.

Tomescu, Vasile. Sacru și laic în opera lui George Enescu / Vasile Tomescu // Academica. – 2010. – Nr 1-4. – P. 62-64.

Țărălungă, Ecaterina. Enescu, George / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 294.

N.-M. Ș.

Ludmila MIȘOV
1941

Interpretă de muzică ușoară și romanețe.

S-a născut la 19 august 1941, la Chișinău. A urmat studiile muzicale la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (1958-1960, 1963-1965), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

A activat în calitate de solistă (1964-1971) în Orches-

tra de studio a Radioteleviziunii din Chișinău, pe atunci în frunte cu David Fedov.

Pe parcursul activității sale a colaborat cu Eugen Doga, Dumitru Gheorghită, Alexandru Ranga, Șico Aranov.

În 1958 a debutat la Radio Chișinău cu piesa „Cântec de leagăn” de David Fedov. Aici înregistrează și numeroase creații de Ludwig van Beethoven, Guilelm Șorban, Zlata Tcaci, Oleg Negruța, Valentin Vilinciuc și alte lucrări scrise de autori români și străini.

A profesat la Liceul „Ciprian Porumbescu” din Chișinău.

A înregistrat la Radio Chișinău piesele: „Fa Ileană”, „Ionel-astronautul”, „Ceasul”, „Izvorășul”, „Albina”, „Trenulețul”, „Cântecul do-re-mi”, „Vreau să plouă”, „Clopoțelul iernii”, „La telefon”, „Ploaia”, „La oglindă”, „Codrii mei frumoși” etc.

Participantă la două ediții ale Festivalului-concurs „Crizantema de argint” cu romanețele: „Nu-i niciodată prea târziu”, „Călugărul din vechiul schit”, „Dacă-ai ști ce este dorul”, „Mai spune-mi că nu m-ai uitat”.

I se decernează Premiul II al Concursului „Crizantema de argint” (1993).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 146.

Bibliografie:

Doga, Eugen. Ritmurile orașului : Chișinău, orașul meu drag / Eugen Doga ; Versuri : Grigore Vieru, Anatol Ciocanu, Ion Podoleanu [et al.] ; interpreți : Ludmila Mișov, Emil Bălțeanu, Ion Suruceanu [et al.]. – Chișinău : Infocus, [S. a.]. – 1

disc optic electronic (CD-Rom).

Buzilă, Serafim. Mișov, Ludmila / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpretelor din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 297.

Buzilă, Serafim. Mișov, Ludmila / Serafim Buzilă // Femei din Moldova : Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 196-197.

Ladaniuc, Victor. Ludmila Mișov / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 5 : Cos.-Dră. – Chișinău : Draghiștea, 2005. – P. 620.

N.-M. Ș.

Victor DUMBRĂVEANU
1946-2011

Scriitor, prozator, publicist, redactor și ziarist.

S-a născut la 20 august 1946, la Corlăteni, județul Bălți. A decedat la 4 decembrie 2011, la Chișinău.

A urmat studiile la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1961-1968). A fost redactor și redactor-șef la mai multe ziare și reviste: „Tinerimea Moldovei”, „Orizontul”, „Columna”, „Curierul de seară”, „Moldova”. A activat la publicația „Capitala” din Chișinău, unde a ocupat mai multe funcții: redactor-șef adjunct, redactor-șef, director al ziarului (2000-2011). În ultimii ani a fost și redactor-șef al suplimentului „Monitorului de Chișinău”.

Debutul literar are loc în

anul 1975, cu placheta de poezii „Insula de coral”.

A publicat un șir de poezii și nuvele: „Fratele”, „Strigătul de pe celălalt țărm al dragostei”, „File de adio”, „Vornicel la nunta badei”, „Leția de amor”, „Plânsul jucăriilor stricate”, „Primăvara fără noi”, „Păunița sau pasărea din noi” și multe altele. Post-mortem i-a fost editat romanul „Iubirea noastră-i ca și ura” (2015).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova și România.

În 2010 a fost distins cu titlul onorific maestru al literaturii.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 260-261.

Bibliografie selectivă:

Dumbrăveanu, Victor. Iubirea noastră-i ca și ura : roman / Victor Dumbrăveanu. – Chișinău : Cartier, 2015. – 700 p.

Dumbrăveanu, Victor. Leția de amor : Unsprezece nuvele de dragoste / Victor Dumbrăveanu. – Chișinău : Bons Offices, 2010. – 164 p.

Dumbrăveanu, Victor. Păunița sau pasărea din noi / Victor Dumbrăveanu. – Chișinău : Bons Offices, 2009. – 292 p.

Dumbrăveanu, Victor. Primăvara fără noi / Victor Dumbrăveanu. – Chișinău : Bons Offices, 2010. – 268 p.

Ciocanu, Ion. Romanele lui Victor Dumbrăveanu / Ion Ciocanu // Destin românesc = Romanian Destiny. – 2015. – Nr 3. – P. 104-118.

Victor Dumbrăveanu // Alunelul. – 2016. – Nr 7/8. – P. 18.

Zbârciog, Vlad. Dumbrăveanu, Victor / Vlad Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 236.

N.-M. Ș.

Vladimir CONDURARU (CONDURARI) 1911-1990

Matematician, astronom ucrainean român, doctor în fizică și matematică, originar din Basarabia. Familie plecată în Rusia după Primul Război Mondial.

S-a născut la 22 august 1911, la Mândreștii Noi, Sângerei. A decedat în mai 1990, la Dnepropetrovsk, Ucraina.

A absolvit Facultatea de Mecanică și Matematică a Universității de Stat din Moscova „Mihail V. Lomonosov” (1934). Doctor în fizică și matematică (1964), profesor (1965). Elevul lui Gheorghii N. Duboșin, Eugeniu Grebencov.

A fost profesor la Facultatea de Matematică, Catedra de teorie a funcțiilor a Universității din Ecaterinoslav, Dnepropetrovsk, Ucraina; la Institutul de Ingineri Feroviari din același oraș; la Institutul Industrial din Novocerkassk și la Institutul Energetic din Ivanovo. Participat la cel de-al Doilea Război Mondial.

În 1965 a fost invitat la Chișinău, spre a consolida noua Academie de Științe, dar a refuzat.

Preocupările sale de cercetare s-au axat pe problemele mișcării corpurilor cerești,

mișcarea a doi elipsoizi sub acțiunea atracției newtoniene, mișcarea de translație-rotatie a sferoizilor și sateliților artificiali sub acțiunea atracției, acțiunea figurii Lunii asupra mișcării acesteia, problema limitată generalizată a celor trei corpuri.

A publicat lucrările: „A particular solution of the 3-body problem with specific symmetries” (1986), „Some aspects of the problem of attraction of material bodies” (postum, 1993).

A fost îndrumat de academicianul Gheorghii N. Duboșin.

A creat o școală de specialiști în mecanica cerească: Gamarnik, Froițkaia, Șinkarik etc.

A publicat peste 60 de lucrări științifice în domeniul astronomiei.

A fost distins de două ori cu Ordinul sovietic „Slava”.

Bibliografie selectivă:

*Conduraru, Vladimir // Enciclopedia sovietică moldovenească : În 8 vol. : Vol. 3 : Zarzăr-Chiag. – Chișinău : Redacția Principală a Enciclopediei Sovietice Moldovenești, 1972. – P. 394.

Roșca, Denis. Conduraru, Vladimir / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 153.

Țărălungă, Ecaterina. Conduraru, Vladimir / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 207.

Țopa, Tudor. Vladimir Conduraru / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li – M. – Chișinău : Draghiștea, 2008. – P. 524.

N.-M. Ș.

Ștefan BOTNARIUC
1875-1941

Notar, deputat în Sfatul Țării senator, de origine ucraineană.

S-a născut la 26 octombrie 1875, la Balanu, județul Bălți. A decedat la 22 august 1941, Penitenciarul Nr. 1 din orașul Penza, Rusia.

A făcut doi ani școală elementară.

A activat în calitate de sanitar la spitalul din Râșcani, județul Bălți, apoi notar comunal, cooperator, cenzor la Uniunea Băncilor Populare din Basarabia și la Federația Cooperativelor din județul Bălți.

Membriu al Comitetului gubernial al Partidului Eserilor și al Comitetului Funciar Gubernial din Basarabia.

A fost ales deputat în Sfatul Țării din partea Sovietului Executiv Gubernial al deputaților țărani.

A activat în cadrul Comisiilor: de mandate, declarații și statute, arbitraj, agrară.

La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România.

Între anii 1922 și 1926 a fost senator în Parlamentul României.

A colaborat la revista „Fur-nica”.

A primit distincții: „Regele Ferdinand I”, „Coroana României” în grad de Cavaler.

A se vedea și articolul din

„Calendar Național 2015”. – Chișinău, 2014. – P. 331.

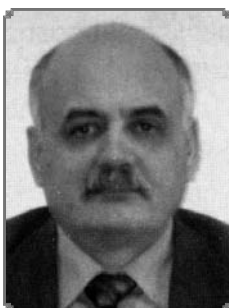
Bibliografie:

Colesnic, Iurie. Botnariuc, Ștefan / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. IV. – Chișinău : Museum, 2002. – P. 25-27.

Colesnic, Iurie. Botnariuc, Ștefan / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2004. – P. 128-129.

Ladaniuc, Victor. Ștefan Botnariuc / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li - M. – Chișinău : Draghiștea, 2008. – P. 188.

N.-M. Ș.

Vitalie MINCIUNĂ
1961

Medic cardiolog, doctor habilitat în medicină.

S-a născut la 25 august 1961, la Cuhureștii de Sus, Florești. După absolvirea școlii medii, urmează studiile la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1978-1984), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Își continuă studiile prin doctorat (1986-1989) la Centrul Științific de Cardiologie din Moscova, unde susține teza de doctor în medicină cu tema „Состояние В2-адренорецепторов у больных гипертонической болезнью, рефрактерных к гипотензивной терапии”.

iar pe cea de doctor habilitat în medicină în 2008 cu tema „Aspectele neuro-biologice și sociale ale senescentei și rolul suprasolicității alostatice în derularea și menținerea proceselor de îmbătrânire”.

În anii 1990-1996 activează în cadrul Ministerului Științei și Învățământului al Republicii Moldova, iar în anii 1996-2000 în Comisia Superioară de Atestare. Din anul 2005 exercită funcția de șef al Direcției de evaluare și acreditare a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare. Autor a circa 80 de lucrări științifice.

Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” (2012).

Bibliografie selectivă:

Minciună, Vitalie. Aplicarea tremurometriei accelerometrice în scopul estimării caracteristicilor funcționale de vârstă în activitatea sistemului nervos / Vitalie Minciună ; red. literar : Lilia Ursachi. – Chișinău : CEP USM, 2008. – 100 p. : tab.

Minciună, Vitalie. Aspecte neuro-biologice și sociale ale senescentei și rolul suprasolicității alostatice în derularea și menținerea proceselor de îmbătrânire : Teză / Vitalie Minciună. – Chișinău : [S. n.], 2008. – 219 p.

Minciună, Vitalie. Aspecte ale asigurării transparenței și excluderii corupției în sfera științei și inovării și cea a pregătirii cadrelor științifice în Republica Moldova = Aspects of Henry James's Style / Vitalie Minciună, Ion Holban, Gheorghe Cuciureanu // Intellectus. – 2017. – Nr 4. – P. 69-82.

Minciună, Vitalie. Clasamentele internaționale ale universităților : este loc și pentru Republica Moldova? / Vitalie Minciună, Gheorghe Cuciureanu // Akademos. – 2014. – Nr 4 (35). – P. 55-65.

Minciună, Vitalie. Creșterea

economică prin prisma instrumentului bibliometric național / Vitalie Minciună, Gheorghe Cuciureanu // Conferința Internațională Științifico-Practică „Creșterea economică în condițiile globalizării : competitivitate, inovativitate, susținabilitate”. – Chișinău [S. n.], 2018. – Vol. 2. – P. 257-263.

Minciună, Vitalie. Evoluția studiilor doctorale în Republica Moldova : Crambe repetita? / Vitalie Minciună, Ion Holban, Gheorghe Cuciureanu // Akademos. – 2017. – Nr 3 (46). – P. 31-37.

Minciună, Vitalie. Finanțarea științei în următoarea perioadă – cale de lichidare a cercetării organizate în Republica Moldova? / Vitalie Minciună, Gheorghe Cuciureanu // Akademos. – 2019. – Nr 3 (54). – P. 27-32.

Minciună, Vitalie. O posibilă strategie de integrare a științei cu învățământul superior / Vitalie Minciună // Studia Universitatis. Științe ale educației. – 2007. – Nr 9. – P. 16-20.

Minciună, Vitalie. Pe ce principii restructurăm managementul științei? = What Shakespeare taught me about fear, loathing and the literary imagination / Vitalie Minciună, Valeriu Canțer, Gheorghe Cuciureanu // Intellectus. – 2016. – Nr 2. – P. 82-88.

Minciună, Vitalie. Politica inovării în Republica Moldova în contextul angajamentelor Uniunii Inovării / Vitalie Minciună, Gheorghe Cuciureanu // Economie și sociologie = Economy and sociology. – 2014. – Nr 4. – P. 104-110.

Baciu, Gheorghe. Minciună, Vitalie / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 245.

N.-M. Ș.

Eugen POPUȘOI
1936-2001

Medic pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, personalitate de rezonanță cu o amplă cultură enciclopedică.

S-a născut la 26 august 1936, la Cosăuți, Soroca. A decedat la 27 februarie 2001, la Chișinău.

După absolvirea Școlii Medii Nr. 1 din orașul Soroca, își urmează studiile la Facultatea de Pediatrie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1954-1960), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Urmează studiile prin doctorat la Catedra de medicină socială și organizarea ocrotirii sănătății a aceleiași instituții (1965-1969). În anul 1971 susține teza de doctor în medicină cu tema „L. A. Tarasevici și valoarea lui la dezvoltarea științei medicale”, iar în 1986 – pe cea de doctor habilitat cu tema „Istoria medicinei și ocrotirii sănătății în Republica Moldova”.

A deținut funcția de medic-șef al Spitalului Clinic de Copii Nr. 1 din Chișinău (1965-1968). A fost șef al Direcției de asistență curativ-profilactică a mamei și copilului din cadrul Ministerului

Sănătății al Republicii Moldova și ordonator al Clinicii Orășenești de Ftiziologie din Chișinău (1968-1972). Concomitent, desfășoară, prin cumul, o activitate didactică și de cercetare la catedră.

Din 1972 începe activitatea pedagogică în calitate de lector superior, conferențiar și profesor universitar. În perioada anilor 1978-1986 deține funcția de șef al cursului de istoria medicinei și curator al Muzeului de Istorie a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău. În 1986 a fondat și a condus Catedra istoria medicinei. Profesor universitar (1987). A fost decan al Facultății de Pediatrie (1987-1999), deputat în Parlamentul Republicii Moldova de legislatura a VII-a (1990-1994). Mai târziu a fost ales șef al Catedrei medicină socială și management sanitar, funcție pe care a deținut-o până la finele vieții. Membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

A fost primul dintre ucenicii marelui Testemițanu care a avut curajul să se integreze într-o colaborare internațională de reformare a sistemului de sănătate.

Tematica cercetărilor științifice s-a axat pe problemele de sănătate a populației, motivele mortalității diverselor categorii ale populației Republicii Moldova. Cercetările Domnie Sale au servit drept temelie pentru elaborarea noii politici de sănătate a statului.

Specialist principal în domeniul ocrotirii sănătății al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova. Preșe-

dinte al Asociației Științifice Republicane a Istoricilor Medicinii; președinte al Asociației Științifice Medicină Socială și Management Sanitar; membru al Colegiului Ministerului Sănătății al Republicii Moldova. A fost redactor-șef adjunct al revistei „Curierul medical” din Chișinău, membru al Colegiului editorial al „Jurnalului de medicină preventivă” din Iași.

A fost un enciclopedist al istoriei medicinei și sistemului de sănătate publică.

Aportul în știința medicală s-a materializat în peste 450 de lucrări științifico-didactice și metodice, inclusiv monografii. Acestea exprimă o sinteză a subiectelor abordate sub aspect socio-medical, istorico-medical, legislativ și etico-deontologic. Este autorul mai multor lucrări științifice: „Valori morale în medicină”, „Handicapul infantil ca problemă medico-socială”, „Organizarea asistenței narcologice”, „Sănătatea publică și managementul în medicină” etc.

Conducător a cinci teze de doctor habilitat și 15 de doctor în științe medicale.

Om emerit al Republicii Moldova; Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii”; Medalia „Meritul Civic”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 147-148.

Bibliografie selectivă:

Popușoi, Eugen. Handicapul infantil ca problemă medico-socială / Eugen Popușoi, Larisa Spinei. – Chișinău : UNICEF, 2000. – 208 p.

Problemele actuale ale sănătății populației și reformei asistenței medicale: Culegere de articole

științifice / red. : Eugen Popușoi, Constantin Ețco, Ion Mereuță [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2000. – 164 p.

Sănătate publică și management / D. Tintiuc, C. Ețco, I. Grossu [et al.]; red. resp. : Eugen Popușoi. – Chișinău : CEP Medicina, 2002. – 720 p.

Baciu, Gheorghe. Popușoi, Eugen / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 136-137.

Eugen Popușoi // Aleea savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.]; responsabil de ed. : Ion Ababii, trad. : Eugenia Loghin. – Chișinău : USMF „Nicolae Testemițanu”, 2016. – P. 109-112.

Ghidirim, Gheorghe. Academicianul Eugen Popușoi - primus inter pares / Gheorghe Ghidirim // Akademos. – 2016. – Nr 3 (42). – P. 155-157.

Ladaniuc, Victor. Eugen Popușoi // Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 5 : Cos.-Dră. – Chișinău : Draghiștea, 2005. – P. 32.

Popușoi, Eugen // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 241.

N.-M. Ș.

Mariana SMIȘNOI
1956

Medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 26 august 1956, la Chișinău.

Absolventă a Facultății de Medicină Generală, Specialitatea boli interne a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (1982), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Își continuă studiile prin secundariat clinic la Moscova (1984).

A susținut teza de doctor în medicină cu tema: „Суточные ритмы сердечно-сосудистой системы во время беременности и после родов у здоровых жерщин и больных, перенесших митральную комиссуротомию” (1990), iar pe cea de doctor habilitat în științe medicale în 1993 cu tema „Суточный ритм гемодинамики малого круга кровообращения во время беременности и после родов у больных с митральным пороком сердца и его влияние на развитие легких у новорожденных детей”.

Activitatea pedagogică și-o începe în 1991, în calitate de asistent la Catedra medicină internă și semiologie.

Profesor universitar (2005).

A publicat peste 45 de lucrări științifice, inclusiv o monografie.

Bibliografie selectivă:

Smișnoi, Mariana. Semiologie du système cardiovasculaire : Guide pratique / Mariana Smișnoi, Maria Smișnoi ; Université de Medicine et Pharmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : CEP Medicina, 2012. – 64 p.

Smișnoi, Mariana. Ritmul cronobiologic al activității cardiace în perioada sarcinei la femei sănătoase / Mariana Smișnoi, Maria Smișnoi // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 5 (14). – P. 187-192.

Smișnoi, Mariana. Ritmul cronobiologic al echilibrului acido-bazic și electrolitelor în sânge la femei sănătoase în perioada sarcinei fiziologice și după naștere / Mariana Smișnoi, Maria Smișnoi // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 5 (14). – P. 192-194.

Smișnoi, Mariana. Ritmul cronobiologic de adaptare al activității cardiace la nou-născuții sănătoși în primele 5 zile de viață / Mariana Smișnoi, Maria Smișnoi // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 5 (14). – P. 422-426.

Smișnoi, Mariana. Ritmul cronobiologic de adaptare al echilibrului acido-bazic și electrolitelor în sânge la nou-născuții sănătoși în primele 5 zile de viață / Mariana Smișnoi, Maria Smișnoi // Analele științifice ale USMF „Nicolae Testemițanu”. – 2013. – Nr 5 (14). – P. 419-422.

Baciu, Gheorghe. Smișnoi, Mariana / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 257-258.

N.-M. Ș.

**Proclamarea
independenței de stat a
Republicii Moldova
1991**

Un eveniment epocal în istoria Republicii Moldova s-a produs la 27 august 1991, când a fost proclamată independența de stat. Prin acest eveniment s-a tins către libertate, democrație și revenire la valorile naționale supreme: conștiința de apartenență la națiunea română, alfabetul latin, limba română și credința strămoșească. Acestea au venit după o îndelungată și complicată traiectorie a destinului acestui pământ, care, sub stăpânire țaristă după 1812, s-a numit Basarabia, iar după reanexarea acestei provincii românești în 1940, prin voința Cremlinului stalinist, deveni RSS Moldovenească, în componența Uniunii Sovietice.

Timp de peste un secol de stăpânire străină, această provincie românească, transformată în regiune, apoi și în gubernie rusească, a fost administrată exclusiv de cinovnici țariști, iar biserica din acest ținut, fiind ruptă de la Mitropolia Moldovei și Sucevei a fost trecută (cu excepția anilor 1813-1821, pe când era mitropolit al Basarabiei și Hotinului, Gavriil Bănulescu-Bodoni), sub ascultarea Sinodului Bisericii Ortodoxe Ruse, care instala de fiecare dată până în 1918, în fruntea eparhiei locale episcopi

ruși. Cercetările istoricilor au arătat cu prisosință că, moldovenii români dintre Prut și Nistru, dar și cei din stânga Nistrului au fost ținuți de țarism în sărăcie, ignoranță și întuneric și împiedica orice tentativă de iluminare culturală prin carte, școală și biserică, impunând un aspru regim de cenzură și izolare de restul lumii și de cultura românească.

Cu toate acestea, deși cu anumită întârziere, depășind mai multe greutăți și piedici impuse de autoritățile țariste, în mediul populației băștinașe, al intelectualității naționale în plin proces de formare, la hotarul sec. XIX-XX, lua avânt procesul de deșteptare națională, de conștientizare a valorilor și tradițiilor culturale proprii, de neam și de apartenență la neamul românesc. Procesul a căpătat proporții impunătoare către finele Primului Război Mondial, prin 1917-1918, când marile imperii ale Europei de atunci, în goană după noi acaparări de teritorii și avuții străine, războindu-se între ele, s-au prăbușit. Drept urmare a luptei pentru libertate și drepturi naționale, popoarele subjurate din fostul Imperiu Rus, Otoman și cel Habsburgic s-au ridicat cu toată puterea lor și, revenind la valorile și tradițiile naționale, au format numeroase state independente (Estonia, Letonia, Lituania, Ucraina, Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia, Bulgaria ș. a.).

În procesul de destrămarea fostului imperiu țarist și-au revendicat drepturile lor și moldovenii români de o parte și de alta a Nistrului, formând în 1917 Republica Democratică Moldovenească în componența Federației Ruse.

Fiind ulterior amenințată de pericolul bolșevizării și a terorii roșii, la data de 24 ianuarie 1918 a fost proclamată independența Republicii Democratice Moldovenești. Sfârșitul Primului Război Mondial aducea schimbări de proporții și pe Frontul Român, pe care luptau alături contra puterilor centrale armatele române și cele rusești. În urma bolșevizării și dezordinilor în rândurile armatei ruse, are loc destrămarea și retragerea de pe front a unităților rusești, care, în drum spre guberniile de dincolo de Nistru, treceau prin Basarabia provocând numeroase jafuri, răfuiești și distrugerii, încât autoritățile de curând formate ale Republicii Moldovenești s-au adresat regelui Ferdinand al României să trimită armată pentru a reinstala în Basarabia pacea și ordinea. Întrucât, pericolul extinderii războiului civil din Rusia amenința și Basarabia, autoritățile de la Chișinău în frunte cu organul lor reprezentativ – Sfatul Țării, au proclamat la 27 martie 1917 unirea necondiționată a Basarabiei cu Patria-Mamă România.

Acest eveniment a avut consecințe dintre cele mai favorabile, revenindu-se la matricea strămoșească, la valorile și tradițiile naționale. Către 1939-1940 Basarabia era în bună parte integrată în piața și sistemul politic al României.

La 1 septembrie 1939 s-a dezlănțuit cel de-al Doilea Război Mondial, care a vizat și România. Prin note ultimative și presiune armată din partea Uniunii Sovietice, la 28 iunie 1940, România, aflându-se într-o încercuire dușmănoasă, a fost nevoită

să cedeze Basarabia. În scurtă vreme, regimul bolșevic de ocupație a dezlănțuit în provincie răfuiești sângeroase, deportări și condamnări la închisoare, fiind lichidate toate structurile executive, administrative și culturale românești, transplantând aici întregul sistem totalitar de teroare și batjocură.

În anii următori, depășind lipsurile și greutatea, în RSS Moldovenească, ca republică unională, continua să domine stilul dictatorial KGB-ist, al unicului partid comunist.

După moartea dictatorului I.V. Stalin, în martie 1953, Republica Moldovenească, ca și întreaga Uniune Sovietică multinațională, a trecut printr-o scurtă perioadă în care partidul comunist a încercat să mai destindă încordarea și frica în care se afla populația, perioadă care a intrat în istorie prin definiția „dezgheț hrușciovist” (de la numele N.S.Hrușciov, conducătorul de atunci al URSS). După lovitura de stat în 1964, când în fruntea partidului comunist și al statului sovietic veni L.I.Brejnev, s-a revenit treptat la același regim de sorginte stalinistă.

Menținând o asemenea atmosferă de frică, structurile de stat și de partid ale URSS pretindeau că au reușit să rezolve problema națională, să mențină pace și înțelegere între popoarele URSS. Imperiul sovietic multinațional începea puțin câte puțin să dea fisuri și nemulțumiri. Or, republicile sovietice, între care și cea moldovenească (nu și structurile de partid și de stat) doreau mai multe libertăți, mai multă autonomie, mai multe drepturi, ba chiar democratizarea vieții culturale și celei politice,

în cele din urmă. Pe acest fundal, în condițiile stagnării economice și dezordinii totale care cuprinsese întregul imperiu sovietic, în RSS Moldovenească cresc nemulțumirile în toate păturile societății și mai cu seamă în rândurile intelectualității formate pe parcurs de câteva decenii în perioada postbelică.

Popoarele URSS cereau reforme și schimbări radicale, drepturi și libertăți naționale. Odată cu propulsarea în postul de secretar general al PCUS a lui M.S Gorbaciov (11 martie 1985), s-a considerat că acesta va reuși să scoată imperiul din criză, să impulsioneze economia și chiar să democratizeze procesele politice din țară. În scurtă vreme, acesta a propus un întreg program de restructurare („perestroika”) în toate sferile de activitate, să diminueze dictatura de partid și să treacă centrul de greutate al puterii administrative și executive în cel a sovietelor.

Contrar așteptărilor, schimbări importante în economie și în alte sfere de activitate nu s-au produs, or, în vânzare lipseau cele mai elementare mărfuri de larg consum, trecându-se chiar la repartizarea dozată a acestora în baza unor cartele. Criza continua să se agraveze, încât sub presiunea mișcărilor naționale centrifuge, imperiul începu să se zguduie din temelii.

Către 1989 procesele ce frământau societatea, au dus la o mișcare națională de proporții, manifestată prin adunări naționale cu participarea a sute de mii de cetățeni. Spre finele perioadei, atât la Chișinău, cât și în alte orașe și chiar sate din re-

publică răbufnesc tot mai puternic dezideratele naționale ale conștiinței de apartenență la neamul românesc cu valorile sale fundamentale: limba română și trecerea la grafia latină. În fruntea acestei ample mișcări s-a situat intelectualitatea. Sub presiunea mișcărilor populare și la insistența mediilor scriitoricești și academice, structurile de partid și de stat din RSSM au fost nevoite să adopte la 31 august 1989 Legea cu privire la statutul limbii de stat a RSSM și Legea cu privire la revenirea ei la grafia latină.

În perioada imediat următoare, mișcarea populară, prin structurile paralele formate, înaintează noi cerințe și, în primul rând, obținerea suveranității de stat, apoi și a ieșirii Moldovei din componența URSS. Astfel, la 27 aprilie 1990 Sovietul Suprem al Moldovei (Parlamentul de atunci – n.n.), ales pentru prima dată conform principiilor democratice, a adoptat Legea cu privire la Drapelul de Stat, oficializând Tricolorul – albastru, galben, roșu (de facto, drapelul național al României), iar la 23 iunie 1990, fiind conștient de responsabilitatea istorică pentru destinul poporului Moldovei, punând la bază valorile perene naționale – istoria, cultura și tradițiile ei seculare, Parlamentul a adoptat Declarația cu privire la suveranitatea RSS Moldova. Acțiunea a fost urmată în aceeași zi de Hotărârea aceluiasi organ legislativ suprem „Cu privire la Avizul Comisiei Sovietului Suprem al RSS Moldova pentru aprecierea politico-juridică a Tratatului sovieto-german de neagresiune și a Protocolului adițional secret din

23 august 1939, precum și a consecințelor lor pentru Basarabia și Bucovina de Nord”, declarându-l „nul și neavenit din momentul semnării lui”. La aceeași sesiune de rezonanță națională, a fost proclamată ziua de 31 august drept sărbătoare națională „Limba noastră” și anulată sărbătorirea zilei de 28 iunie, când Basarabia a fost ocupată de Uniunea Sovietică.

În continuare, evenimentele s-au derulat cu rapiditate, fiind luat cursul spre desprinderea de structurile Uniunii Sovietice și spre obținerea independenței de stat. În condiții de libertate și democratizare, a fost marcat pentru prima dată, după jumătate de secol, Actul Unirii Basarabiei cu România, convocată între 26-28 iunie 1991 Conferința Internațională „Pactul Ribbentrop-Molotov și consecințele sale pentru Basarabia”. În același timp, marea majoritate a populației susținea cursul spre independență, fapt confirmat prin investigațiile sociologice din vara anului 1991. Agonia regimului putred sovietic a ajuns la apogeu în zilele puciului comunist din 19-21 august 1991, când, de la conducerea URSS, a fost înlăturat președintele M.S. Gorbaciov. Fiind susținut masiv de popor, Prezidiul Parlamentului de la Chișinău a adoptat Hotărârea „Cu privire la Partidul Comunist din Moldova”, prin care PCM a fost declarat în afara legii, iar averile acestuia naționalizate și trecute în proprietatea statului.

Fiind înăbușit puciul de la Moscova, republicile sovietice, una după alta, au început să-și declare independența de stat și suveranitatea de-

plină. Mai întâi acest pas a fost întreprins de Țările Baltice (primăvara anului 1990), apoi de Ucraina (24 august 1991). La 27 august 1991, Frontul Popular din Moldova, convocând la Chișinău Marea Adunare Națională, la care au participat sute de mii de oameni, a cerut Parlamentului de a declara Republica Moldova un stat liber și independent. În aceeași zi, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat cu 276 de voturi pro textul Declarației de Independență a Republicii Moldova. Recunoscând documentele finale ale Marilor Adunări Naționale din anii 1989-1991, prevederile Actului Final de la Helsinki din 1975 și ale Cartei de la Paris din 1990 și reafirmând dreptul la autodeterminare conform Cartei Organizațiilor Națiunilor Unite, Parlamentul Republicii Moldova a hotărât ca pe întregul său teritoriu, în hotarele fostei republici unionale să se aplice numai deciziile organelor legal constituite ale Republicii Moldova, garantând totodată drepturile și libertățile tuturor cetățenilor, inclusiv ale persoanelor ce aparțin altor grupuri naționale, etnice, lingvistice și religioase.

După 27 august 1991 a urmat imediat o perioadă de recunoaștere în plan internațional a Republicii Moldova ca stat independent. Chiar în aceeași zi a fost recunoscută de România, apoi de Georgia și marile puteri, numărul lor în prezent ajungând la cca 180 de state ale lumii. La 2 martie 1992 Republica Moldova a devenit membru al ONU, la 14 aprilie 1995 – membru al Consiliului Europei, fiind pe parcurs primită și în alte

organisme internaționale. La 29 iulie 1994 a fost adoptată Constituția țării – lege fundamentală, care și-a păstrat valabilitatea până în zilele noastre. După proclamarea independenței a urmat o perioadă istorică destul de complicată, în care Republica Moldova a rezistat ca stat independent pe harta lumii, încercând să se afirme, conform Constituției, printr-o politică de țară neutră. Procesul de consolidare, democratizare de tranziție ca stat de drept continuă până în prezent.

Bibliografie:

Basarabia – 1812. Problema națională, implicații internaționale / coord. : Gh. Cliveti și Gh. Cojocaru. – București, 2014. – 1116 p.

Centenar Sfatul Țării : 1917-2017 / coord. : Gh. Cliveti, I. Bolovan, Gh. Cojocaru. – Chișinău, 2017. – 784 p.

Cojocaru, Gheorghe. Ieșirea din URSS. Republica Moldova. Dezbateri parlamentare (1990-1991) / Gheorghe Cojocaru. – București, 2012. – 537 p.

Pasat, Valeriu. RSS Moldovenească în epoca stalinistă (1940-1953) / Valeriu Pasat. – Chișinău: Cartier, 2011. – 684 p.

Popovschi, Valeriu. Basarabia în epoca Renașterii Naționale 1917-1918. Fenomene politice. Instituții. Personalități / Valeriu Popovschi. – Chișinău, 2018. – 36 p.

Andrei Eșanu

Pimen CUPCEA
1896-1964

Inginer agronom, profesor, eminent oenolog de la sfârșitul anilor '50 ai secolului XX.

S-a născut la 27 august 1896, la Lalova, Rezina, fostul județ Orhei. A decedat la 14 martie 1964, la Chișinău.

Și-a făcut studiile medii la Seminarul de Pedagogie din Ekaterinodar, Ucraina. A absolvit Facultatea de Agronomie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Licențiat inginer-agronom cu mențiunea foarte bine (1931).

A activat în calitate de director al Școlii de Agricultură din Cupcui, județul Cahul (1928-1934); profesor la Școala de Viticultură de gradul doi din Chișinău (din 1934), ulterior directorul acesteia (1937-1939). Din anul 1939 exercită funcția de inspector principal asupra tuturor școlilor de viticultură din Basarabia. În anii celui de-al Doilea Război Mondial a fost trimis la munci silnice în minele de cărbuni din Donbas, Ucraina.

Revenit la Chișinău, în 1946-1949 este profesor și director de studii al Școlii de Viticultură, apoi se transferă în industria vinurilor. A ocupat funcția de director al Laboratorului central Moldglavvino. A fost vinificator principal al Moldovei.

A creat multiple cupaje, utilizând metode tehnologi-

ce variate, alege și combină struguri de diferite soiuri. A realizat zeci de experimente și aplicații practice.

A restabilit tehnologia vinurilor Negru de Purcari (1960) și Roșu de Purcari (1964).

Vinul Negru de Purcari a obținut medalii de aur și argint la diverse expoziții internaționale, se exportă în străinătate.

Într-un volum memorialistic, președintele Uniunii Exportatorilor de Vinuri din Republica Moldova, Gheorghe Cozub, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, care timp de 2 ani (1963-1964) a activat alături de Pimen Cupcea, aduce o motivare faptului de ce anume Pimen Cupcea a fost ales să cerceteze și să redescopere vinurile de Purcari: „Fiindcă era un om ager, inteligent, nu îi plăceau lucrurile standard și prefera să chibzuiască mult. Ca specialist, era extrem de bun la aprecierea calității vinurilor. Era un degustător de excepție... Nimeni nu putea să-l mintă, când era vorba de vinuri”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 148.

Bibliografie selectivă:

Cupcea, Pimen. Învățământul agricol = Сельскохозяйственное образование : Deziderate prezentate „Congresului Agricol General” ținut în Chișinău, în zilele de 10, 11 și 12 septembrie 1925 / Pimen I. Cupcea, C. Mihailescu, P. Cațir // Buletinul agricol = Сельскохозяйственный бюллетень. – 1925. – Nr 2. – P. 13-14. – Text paralel în limba română și rusă.

Batâr, Dumitru. Cupcea, Pimen / Dumitru Batâr // Neliniștea memoriei : Evoluția chimiei

în Moldova și avaturile vieții. Sinteze. Portrete. Medalioane. Reflecții. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Republicii Moldova, 2007. – P. 182-184.

Batâr, Dumitru. Eminent oenolog al Moldovei : Pimen Cupcea – 110 ani de la naștere / Dumitru Batâr // Intellectus. – 2006. – Nr 4. – P. 67-68.

Cupcea-Josu, Argentina. Cupcea, Pimen / Argentina Cupcea-Josu // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 177.

Cupcea, Pimen // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicționar / alcăt. : Gheorghe Bobână [et al.] ; red. : Tamara Osmochescu. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 105.

Țopa, Tudor. Pimen Cupcea / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 7 : H-Le : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. – Chișinău : Draghiștea, 2007. – P. 613.

N.-M. Ș.

Ștefan HOLBAN
1886-1961

Avocat, licențiat în drept, deputat în Sfatul Țării și în Parlamentul României.

S-a născut la 1 august 1886, la Cărpineni, județul Lăpușna. A decedat la 27 august 1961, la Botoșani.

A absolvit Școala primară în satul natal, apoi Seminarul Pedagogic din Novâi Bug, Herson. Urmează studiile la Politehnica din Odesa, Secția

electrotehnică. A studiat și în Altstrelitz, Germania (1912-1913). În anul 1926 a absolvit Facultatea de Drept a Universității din Iași.

Își începe activitatea pedagogică (1915), fiind numit director de școală la Sipoteni, județul Lăpușna. În martie 1916 este mobilizat în armata rusă și trimis la Simferopol, în Crimeea, pentru pregătire militară. Ajunge pe Frontul Român, în calitate de interpret în Divizia 61 rusă. A fost secretar al Comitetului Revoluționar Ostășesc Moldovenesc din Odesa și al Congresului General Ostășesc Moldovenesc de la 20 octombrie 1917 din Chișinău, care a pus bazele Sfatului Țării.

Delegat în Sfatul Țării de primul Congres al Militarilor Moldoveni din toată Rusia.

După Unire, a fost deputat în Parlamentul României în legislaturile 1919, 1920, 1922, 1932. A activat în cadrul Partidului Național Țărănesc, secția Lăpușna, ca vicepreședinte, secretar general și președinte al acestei secții. A mai exercitat diverse funcții: prefect de Lăpușna între anii 1928-1931, președinte al Asociației Învățătorilor din județul Lăpușna, secretar al Biroului Camerei Deputaților. A profesat avocatura la Baroul din Chișinău.

În 1940 și apoi în 1944 se refugiază la Râmnicu Vâlcea. În 1957 este arestat și condamnat la 15 ani muncă silnică pentru activitate contrarevoluționară. A trecut prin mai multe închisori: Jilava, Gherla, Botoșani, unde a și decedat, familia fiind anunțată abia în 1962.

A fost distins cu ordinele: „Steaua României” în grad de Ofițer și în grad de Cavaler, „Vulturul României” în grad de Ofițer; Medaliile „Regele Ferdinand I” și „Peleş”.

O stradă din Chișinău (fosta Pestel din sectorul Botanică) îi poartă numele.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 247; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 242.

Bibliografie selectivă:

Negrei, Ion. Ștefan Holban : Cronica vieții unui om politic basarabean / Ion Negrei. – Chișinău : [S. n.], 2018]. – 24 p. : fot.

Baciu, Gheorghe. Ștefan Holban / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 97-99.

Chiriac, Alexandru. Holban, Ștefan / Alexandru Chiriac // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Țării : (1917-1918) : dicționar. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2001. – P. 68-70.

Cojocaru, Gheorghe E. Holban, Ștefan / Gheorghe E. Cojocaru // Cojocaru, Gheorghe E. Sfatul Țării : itinerar. – Chișinău : Civitas, 1998. – P. 56.

Colesnic, Iurie. Holban, Ștefan / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Museum, 2004. – P. 230-231.

Colesnic, Iurie. Holban, Ștefan / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Sfatul Țării : Encicl. – Chișinău : Museum, 1998. – P. 186.

Holban, Eugen. Holban, Ștefan / Eugen Holban // Holban, Eugen. Figuri basarabene: Culegere de date biografice. – Paris : Editura Căpriană, 1990. – P. 39-40.

Holban, Eugen. Holban, Ștefan / Eugen Holban // Holban, Eugen. Ostașii Moldovei : Monumente istorice : 1917-1918 : Rolul ostașilor Moldovei în făurirea renașterii naționale și Unirii. – Chișinău : Museum, 1995. – P. 30-38.

Holban, Ștefan // Chișinău :

Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 245.

Holban, Ștefan // Figuri contemporane din Basarabia. – Chișinău : Editura Arpid, 1939. – P. 71.

Holban, Ștefan // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească : (secolul al XIX-lea - prima jumătate a secolului al XX-lea) : Dicț. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 160.

N.-M. Ș.

David GHERȘFELD
1911-2005

Compozitor, dirijor, muzician, pedagog și organizator.

S-a născut la 28 august 1911, la Bobrineț, regiunea Kirovograd, Ucraina. A decedat în ianuarie 2005, la Bradenton, Florida, SUA.

A urmat studiile muzicale la Institutul Muzical-Dramatic „Ludwig van Beethoven” de la Odesa, clasa fagot și goarnă, unde a însușit și pianul. Compoziția și teoria muzicală le-a studiat în clasa profesorului Nicolae Vilinschi (1930-1934). După absolvirea Conservatorului se stabilește cu traiul la Tiraspol, unde a fost numit în funcția de director-scenograf muzical al filialei Teatrului Ucrainean de la Tiraspol. A deținut funcția de președinte al Uniunii Compozitorilor din Republica Moldova (1940-1947; 1956-1964).

A fost primul director al Conservatorului de Stat din Moldova (1940-1941; 1944-

1947); director și conducător artistic al Ansamblului de Stat de Cântece și Dansuri „Doina” (1941-1944); director al Școlii de Muzică din Chișinău (1947-1953); director și conducător artistic al Teatrului Moldovenesc de Operă și Balet (1962-1964); conducător artistic al Filarmonicii de Stat din orașul Soci, Ucraina (1966-1972); director artistic al Filarmonicii de Stat din Moldova (1973-1974).

S-a manifestat în diverse genuri muzicale: balade, doine, opere, operete, cantate, marșuri, cântece de leagăn, cântece lirice, muzică pentru spectacole, orchestre simfonice etc.

A compus peste 200 de cântece.

Autor a trei opere: „Aurelia” (1959), „Grozovan” (1965), „Serghei Lazo” (1980); al baletului „Radda” (1974); al operetei „Poetul și robotul”; al comediei muzicale „În valea viilor” etc.

A scris muzica pentru prima comedie „Când omul nu-i la locul lui”, a Studioului Cinematografic „Moldova-Film” (1958), după scenariul lui Ion Druță.

Autor, alcătuitor și redactor al culegerilor de cântece populare moldovenești.

Artist al poporului din Republica Moldova (1961).

În anul 1992 emigrează în Statele Unite ale Americii, stabilindu-se în orașul Bradenton, Florida.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 199.

Bibliografie selectivă:

Dănilă, Aurelian. David Gherșfeld : „Grozovan”, „Aurelia”, „Serghei Lazo” / Aurelian Dănilă // Scrieri despre operă. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 119-127.

Gherșfeld, David // Compozitori și muzicologi din Moldova = Композиторы и музыковеды Молдовы : Lexicon biobibliografic / Uniunea compozitorilor din Republica Moldova ; alcăt. : Gleb Ceaicovschi-Mereșanu. – Chișinău : Universitas, 1992. – P. 20-22.

*Gherșfeld, David // Literatura și arta Moldovei : Encicl. : În 2 vol. Vol. 1. – Chișinău, 1985. – P. 150.

Stolear, Zinovie. Un talent generos și un suflet mare : [95 de ani de la nașterea compozitorului David Gherșfeld] / Zinovie Stolear // Capitala. – 2006. – 26 aug. – P. 8.

N.-M. Ș.

Mihai URSU
1951

Istoric, muzeograf, etnograf, lector superior, cercetător științific.

S-a născut la 29 august 1951, la Lozova, Strășeni. Absolvent al Facultății de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1973).

A activat în calitate de muzeograf la Muzeul Republican „G. I. Kotovski și Gh. Lazo” (1973-1981); director al Muzeului Republican al Comsomolului din Moldova (1981-1985). Muzeograf, colaborator științific, șef de secție și director general al Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău (din 1985).

Ca director al instituției muzeale, a contribuit la restaurarea clădirii muzeului (1985-1989), la crearea expoziției tematice a muzeului „Natura. Omul. Cultura”, nominalizată la concursul „Muzeul European al Anului” (1998) și expoziția Mondială „Hanovra” (2000).

A participat la elaborarea Programului de Stat de edificare a „Muzeului satului” în Republica Moldova, la conservarea mai multor monumente de istorie și cultură de importanță națională.

În anii 1989-2009 a fost preocupat de restaurarea Grădinii Botanice și crearea în cadrul ei a unui Vivarium cu expoziții de păsări, reptile și pești decorativi, care a devenit un loc atractiv pentru publicul vizitator, un centru important de educație ecologică.

Timp de 25 de ani a promovat ideea reîntregirii complexului arhitectural al muzeului, în formatul pe care l-a avut acesta până la cel de al Doilea Război Mondial, efort care s-a încununat cu succes în anul 2010.

În prezent este preocupat de elaborarea unor proiecte de revitalizare, restaurare și punere în valoare a întregului complex muzeal, de creare a noilor spații expoziționale și a unor condiții adecvate pentru păstrarea valoroaselor colecții patrimoniale.

Participant la manifestări științifice naționale și internaționale.

În calitate de membru al Colegiului Ministerului Culturii, a participat la crearea

cadrelor legislative în domeniu, contribuind la elaborarea „Legii muzeelor”, a „Legii privind protejerea patrimoniului cultural mobil”. A participat la elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Turismului, la evaluarea potențialului turistic muzeal și la implementarea diferitelor proiecte în domeniu.

Din anul 2000 activează ca lector superior la Catedra management artistic și culturologie a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, unde ține un curs de muzeologie. În anul 2009, în cadrul unui program susținut de UNESCO și ICOM, a organizat la Chișinău trainingul național „Managementul național” cu participarea muzeografilor din republică.

A susținut pregătirea cadrelor pentru muzeu, organizând stagii practice la muzeu ale muzeografilor de la muzeele cu profil etnografic din toată republica, a studenților de la Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Academia de Studii Economice din Moldova.

Autor a peste 70 de lucrări.

Este membru ICOM Moldova, membru al Comisiei Naționale UNESCO pentru Republica Moldova, membru al Consiliului Național al Monumentelor Istorice, membru al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, membru al Asociației Cultural-Științifice „Museum”.

I s-a conferit titlul onorific om emerit al Republicii Moldova. Deținător al Medaliei „Meritul Civic” (1994);

Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” (2001).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 146-147; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 263.

Bibliografie selectivă:

Ursu, Mihai. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Evoluția în epoca modernă și contemporană. Vol. 1 / Mihai Ursu, Constantin Gh. Ciobanu. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 360 p.

Ursu, Mihai. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală: Ghid / Mihai Ursu. – Chișinău : Lexon-Prim, 2019. – 96 p.

Ursu, Mihai. Muzeul Satului din Chișinău – vatră a tuturor localităților din Republica Moldova : Ghid / Mihai Ursu ; red. : Constantin Gh. Ciobanu. – Chișinău : Ideea-com, 2017. – 32 p.

Organizarea și dezvoltarea Grădinii Botanice din Chișinău / Mihai Ursu, Tamara Cojuhari, Gheorghe Postolache [et al.] // Noi orientări în dezvoltarea muzeografiei, etnografiei și istoriei naturale în Basarabia interbelică. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 45-52.

Ursu, Mihai. Activitatea științifică a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală în epoca modernă și contemporană / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2014. – Nr 21 (34). – P. 6-25.

Ursu, Mihai. Constantin Gh. Ciobanu – 70 de ani / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2017. – Nr 27 (40). – P. 252-254.

Ursu, Mihai. Constantin Mimi, militant activ pentru dezvoltarea economică a Basarabiei, promotor al unei viticulturi moderne / Mihai Ursu, Constantin Gh. Ciobanu // Buletin

științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2007. – Nr 6 (19). – P. 208-242.

Ursu, Mihai. Contribuția lui Franz Ostermann la dezvoltarea științelor naturii în Basarabia / Mihai Ursu, Constantin Manolache // Enciclopedica : Revista de istorie a științei și studii enciclopedice. – 2013. – Nr 1 (4). – P. 63-70.

Ursu, Mihai. Din istoria protecției naturii în Basarabia / Mihai Ursu, Constantin Manolache // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2013. – Nr 18 (31). – P. 168-178.

Ursu, Mihai. Edificiul Muzeului Zemstvei a împlinit 100 de ani de la inaugurare / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2005. – Nr 3 (16). – P. 261-269.

Ursu, Mihai. Evoluția activității științifice a Muzeului Zemstvei din Basarabia și apariția primei publicații periodice muzeale : (80 de ani de la lansarea primului volum al buletinului muzeal) / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2006. – Nr 5 (18). – P. 260-275.

Ursu, Mihai. Evoluția primului muzeu public din Basarabia și personalitățile marcante, care au promovat instituția pe parcursul a 125 de ani / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2014. – Nr 20 (33). – P. 7-14.

Ursu, Mihai. Expoziția generală din 1925 de la Chișinău / Mihai Ursu, Gheorghe Palade // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2005. – Nr 2 (15). – P. 127-151.

Ursu, Mihai. Fântâni și izvoare. Atlas ecologic / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2007. – Nr 6 (19). – P. 244-245.

Ursu, Mihai. Isaak Krassilchik, fondatorul școlii basarabene de microbiologie și entomologie / Mihai Ursu, Constantin Manolache // Enciclopedica : Revista de istorie a științei și studii enciclopedice. – 2013. – Nr 2 (5). – P. 71-79.

Ursu, Mihai. Noi date despre evoluția corului din s. Lozova : de la fondare până în anul 1954 și reanimarea activității lui în primul deceniu postbelic / Mihai Ursu, Ion Mămăligă // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2016. – Nr 25 (38). – P. 145-154.

Ursu, Mihai. Vitraliile, elemente de unicat ale arhitecturii edificiului Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău / Mihai Ursu // Buletin științific : Revista de etnografie, științele naturii și muzeologie. – 2017. – Nr 27 (40). – P. 225-232.

Ciobanu, Constantin Gh. Perpetua căutare : Reflecții despre activitatea muzeografului Mihai Ursu / Constantin Gh. Ciobanu, Maria Godorogea ; Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. – Chișinău : Promarcos Edit, 2011. – 176 p.

Buzilă, Varvara. Directorul celui mai mare muzeu, Mihai Ursu la 60 de ani // Akademos. – 2011. – Nr 3. – P. 147-148.

Ploșniță, Elena. Ursu Mihai / Elena Ploșniță, Mihai Ursu // Ploșniță, Elena. Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova. – Chișinău : Bons Offices SRL, 2011. – P. 263-264.

N.-M. Ș.

Simion TOMA
1936-2016

Biolog, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, cercetător științific, inventator, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 30 august 1936, la Mărzaci, Orhei. A decedat la 11 noiembrie 2015, la Chișinău.

A absolvit Școala Agricolă din Cucuruzeni (1950 - 1954) și Facultatea de Agronomie a Institutului Agricol din Chișinău (1954 - 1959), actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova. Doctor habilitat în științe agricole (1973), profesor universitar (1985).

După absolvirea facultății a activat în calitate de asistent, lector superior, conferențiar, profesor interimar la Catedra de agrochimie a acestei instituții de învățământ superior (1959 - 1973), apoi ca director și șef de laborator al Filialei Chișinău a Institutului Central de Deservire Agrochimică din URSS (1973 - 1978), director al Institutului de Fiziologie a Plantelor al Academiei de Științe a Moldovei (1978 - 2005). Deține importante funcții în cadrul Academiei de Științe a Moldovei: academician coordonator al Secției de științe biologice (1980 - 1986), vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei (1986 -

1990), academician coordonator al Secției de științe agricole a AȘM (din 2005).

Domeniul științific în care s-a afirmat plenar ține de agrochimie și fiziologia nutriției minerale a plantelor.

Este fondatorul școlii științifice în domeniul microelementelor ca vectori ai proceselor biologice din Republica Moldova.

A efectuat cercetări fundamentale în domeniul microelementelor ca vectori ai proceselor biologice, evidențiind legitățile distribuirii microelementelor: Mn, B, Zn, Cu etc. în sol, plante, ceea ce a permis elaborarea cartogramelor conținutului diferitelor fracții în solurile din republică.

Împreună cu colaboratorii institutului, a precizat rolul microelementelor în formarea rezistenței, productivității plantelor și calității producției agricole, a elaborat strategii, procedee și tehnologii de aplicare a microelementelor aparate și concomitent cu macroîngrășămintele și substanțele biologice active. În ultimii ani a fost preocupat și de stabilirea căilor de atenuare a consecințelor acțiunii factorilor climatici nefavorabili asupra plantelor cultivate.

Activitatea științifică este reflectată în cele peste 780 de lucrări, între care 18 monografii și broșuri. Este autor și coautor a 55 de brevete de invenție.

A pregătit 37 de doctori și doctori habilitați în științe biologice și agricole. Rezultatele cercetărilor științifice au fost prezentate la numeroase congrese, conferințe și simpozioane: SUA, Franța, Rusia, Grecia, Elveția, Italia,

România, Finlanda, Ucraina, Uzbekistan, Estonia și menționate cu peste 50 de medalii la expoziții internaționale și naționale.

Președinte al Consiliului științific de conferire a gradelor științifice la Specialitatea fiziologia plantelor (1983–2004), redactor-șef al revistei „Știința agricolă”.

A fost membru al mai multor societăți științifice internaționale. Membru titular al Academiei Naționale de Științe Ecologice; membru titular al Academiei Internaționale de Științe Ecologice și Securitate a Vieții; membru corespondent (1978) și membru titular (1981) al Academiei de Științe a Moldovei.

A fost distins cu titlul de om emerit al Republicii Moldova; decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă”, cu două ordine „Insigna de onoare”; Medalia „Academicianul N. I. Vavilov”; Medalia de aur „Henri Coandă” (România) și cu Medalia de aur OMPI (Geneva). Este laureat a numeroase premii în domeniul științific.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 261-262; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 264-265.

Bibliografie selectivă:

Microelementele în componentele biosferei și aplicarea lor în agricultură și medicină / coord. : Simion Toma. – Chișinău : Pontos, 2016. – 262 p. : il., tab.

Conținutul carbohidraților în organele viței-de-vie în funcție de aplicarea simultană a microelementelor și diferitor metaboliți bacterieni / Simion Toma, Gheorghe Tudorache, Mihai Gladei [et al.] // Biotehnologii avan-

sate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P.130.

Toma, Simion. Conținutul de Fe, Cu, Mn, Zn, Pb și activitatea nitratoreductazei în plante în dependență de poluarea solului cu Pb și Cu. Aplicarea sulfatilor / Simion Toma // Intellectus. – 2014. – Nr 2. – P. 101-107.

Toma, Simion. Influența îngrășămintelor minerale și a regimului hidric asupra activității biologice a solului rizosferic al plantelor de soia / Simion Toma, Oxana Daraban [et al.] // Știința agricolă. – 2013. – Nr 2. – P. 3-7.

Toma, Simion. Procedee eficiente de aplicare a fertilizantului „MICROM-T” la cultivarea sfeclii de zahar, majorarea recoltei și conținutul de zahar din rizocarpi / Simion Toma, Svetlana Lisnic [et al.] // Biotehnologii avansate – realizări și perspective: Simpozionul Științific Național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2013. – P. 113.

Toma, Simion. Ratingul actualizat al instituțiilor de cercetare acreditate din Republica Moldova : 1 ianuarie 2013 / Simion Toma, Valeriu Canțer, Vitalie Minciună // Akademos. – 2013. – Nr 1 (28). – P. 15-24.

Toma, Simion. Răspunsul specific și nespecific al plantelor la acțiunea stresului hidric și termic: relațiile interactive dintre status-ul apei și protecția antioxidantă / Simion Toma, Anastasia Ștefăruță, Igor Leahu // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2015. – Nr 1 (325). – P. 29-46.

Toma, Simion. Tratarea semințelor de sfeclă de zahăr cu fertilizantul MICROCOM –T și tomatozidă, activitatea nitratoreductazei în sol și frunze și productivitatea de rizocarpi / Simion Toma, Svetlana Lisnic [et al.] // Genetica, fiziologia și ame-

liorarea plantelor. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 384-388.

Toma, Simion // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (Prezentare succintă) : Partea 1. – Chișinău : AGEPI, 2002. – P. 145-146.

Toma, Simion // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura româneas-

ca de-a lungul timpului. Vol. 5 : Contemporanii : K-Z . – București : [S. n.], 2003. – P. 437-438.

Toma, Simion // Laureați ai Medaliei de Aur a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale / actualizare : Rodica Crăjanovschi, Margareta Petrache ; Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală a Republicii Moldova. – Chișinău :

AGEPI, 2017. – P. 55-56.

Toma, Simion // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 143-145.

Țărălungă, Ecaterina. Toma, Simion / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 776.

N.-M. Ș.

Septembrie

CALENDAR NAȚIONAL

SEPTEMBRIE

2021

Miercuri	1
Joi	2
Vineri	3
Sâmbătă	4
Duminică	5
<hr/>	
Luni	6
Marți	7
Miercuri	8
Joi	9
Vineri	10
Sâmbătă	11
Duminică	12
<hr/>	
Luni	13
Marți	14
Miercuri	15
Joi	16
Vineri	17
Sâmbătă	18
Duminică	19
<hr/>	
Luni	20
Marți	21
Miercuri	22
Joi	23
Vineri	24
Sâmbătă	25
Duminică	26
<hr/>	
Luni	27
Marți	28
Miercuri	29
Joi	30

140 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Mare**, profesor, deputat în Sfatul Țării, a votat Unirea Basarabiei cu România (1 sept. 1881 – 30 mar. 1962). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 267; CN 2012, p. 122.*

70 de ani de la nașterea **Nadejdei Cepraga**, interpretă de muzică ușoară (1 sept. 1951). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 210 - 212; CN 2016, p. 270.*

160 de ani de la nașterea lui **Lazăr Edeleanu**, chimist, doctor în științe chimice, cercetător științific, deschizător de drumuri în industria petrolului, autor a numeroase brevete de invenție în România și în străinătate (1 sept. 1861 – 7 apr. 1941).

160 de ani de la nașterea lui **Mircea Demetriade**, poet simbolist și dramaturg român (2 sept. 1861 – 11 sept. 1914). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 288 - 289.*

70 de ani de la nașterea **Galinei Cuzmin** (Kuzmina), compozitoare, muzicolog, profesoară și cercetător științific (3 sept. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 270 - 271.*

140 de ani de la nașterea lui **Ion Vintilescu**, biochimist, medic farmacist, doctor în științe naturale, profesor universitar (4 sept. 1881 – 6 mar. 1954).

140 de ani de la nașterea lui **George Bacovia**, poet și prozator român (4 sept. 1881 – 22 mai 1957). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 213 - 214; CN 2011, p. 152.*

100 de ani de la nașterea lui **Adrian Marino**, critic, teoretician și istoric literar român (5 sept. 1921 – 17 mar. 2005). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 214 - 215.*

90 de ani de la nașterea lui **Constantin Codrescu**, actor

de teatru și televiziune, regizor român, profesor universitar (5 sept. 1931).

240 de ani de la nașterea lui **Anton Diabelli**, compozitor, editor și redactor austriac (5 sept. 1781 – 7 apr. 1858).

95 de ani de la întemeierea **Facultății de Teologie a Universității din Iași cu sediul la Chișinău**, prima instituție de învățământ superior din Basarabia (6 sept. 1926).

80 de ani de la nașterea lui **Valentin Budilevski**, maestru de cor, dirijor de cor, profesor (1 sept. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 210; CN 206, p. 272 - 273.*

50 de ani de la nașterea lui **Igor Chistol**, actor de teatru și cinema, regizor și scenarist (7 sept. 1971).

95 de ani de la nașterea lui **Gabriel Ștrempel**, istoric literar, filolog, doctor în istorie, editor, bibliograf și specialist în istoria culturii medievale românești, membru de onoare al Academiei Române (8 sept. 1926). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 215 - 216; CN 2016, p. 273 - 274.*

180 de ani de la nașterea lui **Antonin Dvorák**, compozitor ceh (8 sept. 1841 – 1 mai 1904).

85 de ani de la nașterea lui **Nicolae Sulac**, interpret de muzică populară (9 sept. 1936 – 8 apr. 2003). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 274 - 275; CN 2011, p. 152.*

125 de ani de la stingerea din viață a lui **Matei Millo**, actor și autor dramatic, regizor, profesor și dramaturg român (26 noiem. 1814 – 9 sept. 1896). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 339 - 340.*

100 de ani de la nașterea lui **Mircea Deac**, critic de artă, publicist, profesor și cercetător român, a scris scenarii de filme (9 sept. 1921 – 6 febr. 2015).

100 de ani de la nașterea lui **Efim Levit**, istoric și cercetător literar (10 sept. 1921 – 30 dec. 2001). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 216 - 217; CN 2011, p. 153.*

85 de ani de la nașterea **Eugeniei Todorașcu**, actriță de teatru și cinema (11 sept. 1936 – 20 iul. 2010). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 276 - 277; CN 2016, p. 274 - 275.*

80 de ani de la nașterea lui **Constantin Gaidric**, matematician, cercetător științific, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar (11 sept. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 153 - 154; CN 2016, p. 275.*

75 de ani de la nașterea **Miroslavei Metleava**, poetă, prozatoare, eseistă, jurnalistă, traducătoare, critic și istoric literar, cercetător științific (11 sept. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 277 - 278.*

95 de ani de la înființarea la Chișinău a Asociației „**Astra Basarabeană**” din inițiativa lui Onisifor Ghibu (12 sept. 1926). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 217 - 218; CN 2011, p. 154.*

85 de ani de la nașterea lui **Victor Covaliov**, chimist, doctor în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, inventator, Om Emerit al Republicii Moldova (12 sept. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 154 - 155.*

80 de ani de la nașterea lui **Mihail Caraman**, fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar (12 sept. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 278.*

70 de ani de la nașterea lui **Anatol Gremalschi**, inginer, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, tehnolog de elită în domeniul aparatului radio, ex-ministru al educației, expert în politici educaționale (12 noiem./sept. 1951).

125 de ani de la nașterea lui **Corneliu Ilchevici**, inginer-agronom, doctor în științe tehnico-agronomice (13 sept. 1896

- ?).

80 de ani de la nașterea **Dariei Grabco**, fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice (14 sept. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Boris Negru**, jurist, doctor în drept, profesor universitar, șef catedră USM, expert în drept constituțional (14 sept. 1951).

165 de ani de la nașterea **Sofiei Nădejde**, romancier, autoare dramatică și traducătoare română (14 sept. 1856 – 11 iun. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 282.*

145 de ani de la nașterea lui **Alexandru I. Lapedatu**, istoric medievist, om de cultură, profesor, diplomat și cercetător științific român (14 sept. 1876 – 30 aug. 1950). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 284 - 285.*

145 de ani de la nașterea lui **Ion I. Lapedatu**, economist, publicist, profesor universitar și om politic român, membru de onoare al Academiei Române (14 sept. 1876 – 24 mar. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 279.*

85 de ani de la nașterea **Ilenei Stana-Ionescu**, actriță română de teatru și cinema (14 sept. 1936).

700 de ani de la stingerea din viață a lui **Dante Alighieri**, poet italian, prevestitorul Renașterii, creatorul limbii italiene, om politic, filosof, cel mai mare scriitor european din Evul Mediu (12 mai 1265 – 14 sept. 1321). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 132 - 133.*

100 de ani de la nașterea lui **Petre M. Bănărescu**, zoolog, biogeograf, doctor în științe zoologice, conferențiar universitar, membru al Academiei Române (15 sept. 1921 – 12 mai 2009).

100 de ani de la nașterea lui **Eugen Chirilă**, istoric, numismat, arheolog și cercetător științific român (15 sept. 1921 - ?).

75 de ani de la nașterea lui **Anatolie Mihalachi**, solist de balet, pedagog (16 sept. 1946).

90 de ani de la nașterea lui **Ștefan Ruha**, violonist și pro-

fesor de vioară român (17 sept. 1931 – 29 sept. 2004).

80 de ani de la nașterea lui **Aurel Scobioală**, prozator, umorist (17 sept. 1941 – 3 iul. 2007). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 220; CN 2011, p. 155 - 156.*

85 de ani de la nașterea lui **Ioan Chiper**, istoric, doctor în istorie, cercetător științific, profesor universitar român, originar din Basarabia (17 sept. 1936).

80 de ani de la nașterea **Alexandrinei Matcovschi**, filolog, doctor în filologie, specialist în domeniul istoriei literare, pedagog (18 sept. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 220 - 222; CN 2016, p. 280 - 281.*

190 de ani de la stingerea din viață a lui **Vasile Cârlova**, poet român (4 febr. 1809 – 18 sept. 1831). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 284 - 285.*

85 de ani de la nașterea lui **Pavel Anton**, muzicolog, compozitor, dirijor, conferențiar universitar, autor de manuale (19 sept. 1936).

65 de ani de la nașterea **Eugeniei Bulat**, poetă, eseistă, publicistă, editor (19 sept. 1956). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 285 - 286; CN 2016, p. 281 - 283.*

60 de ani de la stingerea din viață a **Luciei Sturdza-Bulandra**, actriță română de teatru și cinema (25 aug. 1873 – 19 sept. 1961). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 182 - 183.*

150 de ani de la nașterea lui **Mircea Delépine**, chimist, farmacist, profesor universitar și cercetător științific francez (19 sept. 1871 – 21 oct. 1965).

75 de ani de la nașterea lui **Mihail Iovu**, fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, conferențiar, cercetător științific, membru al Academiei de Științe din New York, expert INTAS (20 sept. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 283 - 284.*

155 de ani de la nașterea lui **George Coșbuc**, poet, prozator și traducător, critic literar român, membru titular al Academiei Române (20 sept. 1866 – 9

mai 1918). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 287 - 288; CN 2016, p. 284.*

85 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Cincilei**, muzeograf, critic de teatru, scriitor, militant al mișcării de eliberare națională (21 sept. 1936 – 1 sept. 1999). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 290 - 291.*

80 de ani de la nașterea **Ecaterinei Merică**, chimistă, doctor în științe chimice, conferențiar universitar, inventator (21 sept. 1941).

90 de ani de la nașterea lui **Dem. Rădulescu**, actor de teatru, cinema și televiziune, profesor (21 sept. 1931 – 17 sept. 2000). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 286.*

190 de ani de la nașterea lui **Grigore Cobălcescu**, geolog și paleontolog român, întemeietorul școlii românești de geologie, membru al Academiei Române (22 sept. 1831 – 21 mai 1892). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 291 - 292.*

80 de ani de la nașterea **Sofiei Vicoveanca**, interpretă de muzică populară, artist liric și actriță de cinema, poetă (23 sept. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 222 - 223; CN 2011, p. 156 - 157; CN 2016, p. 287-288.*

70 de ani de la nașterea lui **Octavian Popescu**, biolog, doctor în biochimie, cercetător științific, profesor universitar și inventator român, membru al Academiei Române (23 sept. 1951).

150 de ani de la nașterea lui **František Kupka**, pictor, grafician și profesor universitar ceh, pionier și cofondator al fazei timpurii a mișcării de artă abstractă și a cubismului artic (23 sept. 1871 – 24 iun. 1957).

80 de ani de la nașterea lui **Victor Banaru**, prozator, traducător, lingvist, specialist în domeniul filologiei romanice, doctor în științe filologice, profesor universitar (24 sept. 1941

– 8 dec. 1997). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 225 - 226; CN 2016, p. 288 - 289.*

70 de ani de la nașterea **Ninei Crulicovschi**, interpretă de muzică ușoară (24 sept. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 224; CN 2011, p. 157; CN 2016, p. 289.*

85 de ani de la nașterea lui **Emil Simon**, compozitor, dirijor și profesor român, originar din Basarabia (24 sept. 1936 – 25 febr. 2014). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 289 - 290.*

125 de ani de la nașterea lui **Francis Scott Fitzgerald**, scriitor american de origine irlandeză (24 sept. 1896 – 21 dec. 1940). *A se vedea și art. din CN 2010, p. 245 - 246.*

140 de ani de la nașterea lui **Panaït Cerna**, poet liric, traducător și istoric literar român (25 sept. 1881 – 8 apr. 1913). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 116 - 117.*

140 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Mihail Teodorescu**, arheolog, cercetător științific și profesor universitar român (25 sept. 1881 – 1947).

140 de ani de la nașterea lui **Vasile Bogrea**, lingvist, etimolog, filolog român, publicist, doctor în literatura clasică, profesor universitar, membru corespondent al Academiei Române (26 sept./8 oct. 1881 – 6 sept. 1926).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Matei Donici**, poet, primul președinte al Partidului Național-Moldovenesc, participant la mișcarea de eliberare națională a românilor basarabeni (1847 – 26 sept. 1921). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 362.*

130 de ani de la nașterea lui **Iacob Prinț**, biolog, entomolog, profesor universitar, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (28 sept. 1891 – 23 mai 1966). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 157 - 158.*

160 de ani de la nașterea lui **Aristide Caradja**, entomo-

log, filosof, cercetător științific, membru de onoare al Academiei Române (28 sept. 1861 – 29 mai 1955).

145 de ani de la stingerea din viață a lui **Costache (Constantin) Negri**, poet, prozator și om politic, personalitate marcantă printre luptătorii generației pașoptiste, participant la evenimentele de la 1848, sfințic apropiat al lui Al. Ioan Cuza (18 mai 1812 – 28 sept. 1876). *A se vedea și art. din CN 2002, p. 153.*

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Petru Grădișteanu**, avocat, publicist, autor dramatic și om politic român, membru de onoare al Academiei Române (24 febr. 1839 – 28 sept. 1921).

90 de ani de la nașterea lui **Valeriu Râpeanu**, istoric și critic literar, profesor universitar, eseist și editor român (28 sept. 1931). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 290.*

340 de ani de la nașterea lui **Johann Mattheson**, compozitor, cântăreț, scriitor, lexicograf, diplomat și teoretician muzical german (28 sept. 1681 – 17 apr. 1764).

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Herman Melville**, poet, romancier, eseist, critic literar și lector universitar american (1 aug. 1819 – 28 sept. 1891).

175 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Comșa**, profesor, agronom, etnograf și om politic român, membru de onoare al Academiei Române (29 sept. 1846 – 15 febr. 1931).

140 de ani de la nașterea lui **Alexander Kanoldt**, pictor, profesor, litograf german, cofondator al Asociațiilor „Noua uniune artistică” și „Noua secesiune” (29 sept. 1881 – 24 ian. 1939).

120 de ani de la nașterea lui **Enrico Fermi**, fizician italian, descoperitorul fuziunii nucleare, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (29 sept. 1901 – 28 noiem. 1954). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 344 - 345.*

Gheorghe MARE
1881-1962

Profesor, deputat în Sfatul Țării.

S-a născut la 1 septembrie 1881 în comuna Slobozia Mare, județul Ismail (actualmente satul Slobozia Mare, raionul Cahul), într-o familie de țărani plugari. S-a stins din viață la 30 martie 1962, la Bărăgan, România.

Studiile primare le face la școala din comuna natală, apoi urmează școala profesională din Reni. Avea 15 ani și era prim-elev. A continuat studiile la Școala Comercială din Ismail. Cu diploma de cinci clase, profil real, este admis la Școala Superioară de Viticultură, Facultatea de Agronomie-Viticultură, pe care o absolvă cu mențiune în 1904. Își face practica timp de un an în Ucraina (guberniile Herson și Taurida), la cneazul Piotr Trubețkoi.

În 1906 devine profesor la Școala de Agricultură din comuna Purcari, județul Cetaea Albă. În 1918 este numit director al acestei instituții de învățământ.

La 1 octombrie 1915 este înrolat în armata rusă în Odesa. La 1 mai 1916 devine cursant la Școala de Ofițeri. În noiembrie absolvă cu calificativul foarte bine și este repartizat pe frontul român la Bacău. Organizează împreună cu alți moldoveni un Comitet moldovenesc, de unde este

delegat la Congresul de la Iași. Comitetul de la Iași îl înaintază delegat la Congresul din Chișinău din 21 octombrie 1917. Gheorghe Mare a fost ales de acest congres deputat în Sfatul Țării. În perioada 17-18 decembrie 1917 la Tiraspol a avut loc Congresul Românilor Transnistreni, la care Gheorghe Mare a luat parte alături de reprezentanții Sfatului Țării: Pan Halippa, Vasile Gafencu și Anton Crihan. La 27 martie 1918 votează, împreună cu alți 85 de deputați, Declarația de Unire a Basarabiei cu România.

După dizolvarea Sfatului Țării, revine la Școala de Viticultură din comuna Purcari. În 1926 este ales primar al acestei localități. În 1936 renunță la funcția de primar, ca urmare a alegerii sale în Parlamentul României.

În anul 1940 este arestat de sovietici. Căpitanul rus Tvardovski, al cărui tată făcuse facultatea cu „inculpatul” Mare, l-a eliberat din închisoarea din Reni și l-a ajutat să treacă Prutul, împreună cu cei doi feciori: Alexei și Valeriu. A părăsit până în iulie 1941, când revine în Basarabia. În 1944 se refugiază a doua oară în Banat, de unde în 1952 este deportat în Bărăganul de răsărit, unde își petrece ultimii ani de viață.

Distincții: „Steaua României” în grad de Ofițer, „Coroana României” în grad de Comandor, „Ferdinand I” în grad de Cavaler ș. a.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 267; „Calendar Național 2012”. – Chișinău, 2011. – P. 122.

Bibliografie:

Giantăc, Ion. Gheorghe Mare, gospodar și deputat / Ion Gian-

tăc. – Slobozia Mare : Armara, 1999. – 36 p. – (Militanți din Sfatul Țării).

Colesnic, Iurie. Mare, Gheorghe // Colesnic, Iurie. Generația Unirii. – Chișinău : Muzeum, 2004. – P. 244.

Pasat, Dumitru. Înflăcărat patriot al plaiului și neamului românesc : [50 de ani de la trecerea în eternitate a lui Gheorghe Mare] / Dumitru Păsat // Literatura și arta. – 2012. – 29 mart. – P. 3.

Personalitățile necunoscute ale Centenarului : Gheorghe Mare (1881-1962) [Resursă electronică] // [https://moldova.europalibera.org/a/personalitate%20C4%83%C8%9Bile-necunoscute-ale-centenarului-gheorghe-mare-\(1881-1962\)/29254563.html](https://moldova.europalibera.org/a/personalitate%20C4%83%C8%9Bile-necunoscute-ale-centenarului-gheorghe-mare-(1881-1962)/29254563.html) (accesat : 30.07.2020)

Slobozia Mare. Toate drumurile duc acasă. [Resursă electronică] // <https://corinacre-ciun.wordpress.com> (accesat : 30.07.2020)

Tatiana Căprianu

Valentin BUDILEVSCHI
1941

Maestru de cor, dirijor.

S-a născut la 1 septembrie 1941 în satul Gherman, comuna Sculeni Târg, județul Iași (în prezent județul Ungheni). Numele la naștere Ioan Budilinschi.

Își face studiile muzicale la Școala de Muzică din Slobozia, după care a urmat Colegiul de Muzică din Ti-

raspol (1959-1962). A studiat la Institutul de Arte „G. Mucicescu” din Chișinău (1962-1970) (în prezent Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice). Urmează cursuri de perfecționare la Institutul Muzical-Pedagogic din orașul Taganrog (Rusia).

Își începe activitatea profesională în funcția de conducător de cor la Școala-Internat din satul Cărpineni, raionul Hâncești (1967-1971). Este metodist în Cabinetul de folclor la Casa Republicană a Creației Populare (1968-1969). Șef de studii al Secției muzicale, profesor de dirijare, canto, armonie, solfegiu, literatură muzicală, dirijorul corului de studii al Secției muzicale și al corului unit al Școlii Pedagogice din Călărași (1969-1973). Deține funcția de inspector pentru instituțiile de învățământ superior și mediu de specialitate la Ministerul Culturii al RSSM (1973-1974). În același timp este conducătorul corului din satul Verejeni, raionul Telenеști (1973-1974). Îndeplinește funcția de profesor al Colegiului Republican de Muzică „Ștefan Neaga”, Catedra dirijat coral (1973-1974). Director artistic și dirijor al renumitului Studio Muzical-Coral „Lia-Ciocârliа” la Palatul Republican al Pionierilor și Elevilor (1974-1988). Profesor la Institutul de Stat al Artelor, Catedrele : dirijat cor academic, dirijat cor popular, instrumente populare (1976-1994). Din 1987 este director artistic și prim-dirijor al Capelei Corale „Moldova” (colectiv emerit) din cadrul Radioteleviziunii Naționale.

Revine la Colegiul Republican de Muzică „Ștefan Neaga” (1992-2010).

Corul „Lia-Ciocârliа” dirijat de maestru întreprinde mai multe turnee artistice internaționale: Odesa (1975), Reni, Ismail, Chilia, Vâlcov (Ucraina), Kalininograd (Rusia) (1976), Leninograd (1977), Minsk (1978), Riga (1979), Tallinn (1980), Cernăuți (Ucraina), Dubna (Rusia) (1981), Moscova (1983), Tallinn, Odesa (1984), Vilnius, Vladivostok (1985), Kiev, Minsk (1986), Moscova, Sevastopol (1987).

Turnee artistice internaționale cu Capela „Moldova” : Bacău, București (1990), Brașov, Concursul Coral Internațional „George Dima”, Premiul Mare (1993), Cernăuți, Moscova (1990), Chișinău, Concursul Coral de Muzică Religioasă „Cânta-voi Domnului meu”, Premiul I și Diploma Uniunii Compozitorilor și Muzicienilor din România (1990), Fano, Riccione, Gorizia (Italia) (1992), Arezzo (Italia) (1993), Ancona, Senigaglia, Offania, Loretto (Italia) (1994), Strasbourg, Ingwiller, Steinbourg (Franța) (1997), Como, Bergamo, Lecco, Seregno, Pontida (Italia) (1998), Polonia, Festivalul Internațional de Muzică Ortodoxă, Premiul I (2008), Polonia, Festivalul Internațional de Muzică Ortodoxă, Premiul II (2011).

Ca dirijor al Corului „Gloria” al Colegiului de Muzică „Ștefan Neaga”, a avut turnee internaționale la Tours, Toulouse (Franța), Aranda de Duero (Spania) (2002), Basel (Elveția).

A colaborat cu personalități renumite în domeniul muzicii: Timofei Gurtovoi, Alexandru Samoilă, Maria Bieșu, Mihail Munteanu, Margareta Ivanuș, Ion Paulencu, Ion Cvasniuc, Alexandru Vasecikin, Gheorghe Mustea, Petrea Neamțu, Anatolii Miroșnic, Veronica Garștea, Dumitru Goia, Pavel Goia, Vasile Goia, Mihail Secikin, Oleg Palymski, Nicolae Botgros, Liviu Buiuc, Monica Anghel, Marcel Pavel, Ionel Tudor, Tudor Gheorghe, Marius Hristescu, Mihai Ciobanu, Vasile Iova, Gheorghe Zamfir, Andrei Vartic, Roberto Luparelli (Italia), Frontalini (Italia) ș. a.

Titluri deținute: eminent al învățământului public din RSSM (1980); eminent al învățământului public din URSS (1982); lucrător emerit al culturii din RSS Moldovenească (1987); maestru în artă (1996).

A se vedea articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 210; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 272-273.

Bibliografie:

Cântă Corul „Moldova” : în 2 vol. / aut., dirijor : Valentin Budilevschi. – Chișinău : [S. n.], 2018. – Vol. 1. – 319 p. ; Vol. 2. – 316 p.

Buzilă, Serafim. Budilevschi, Valentin (Budelinschi, Ioan) / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova : Lexicon enciclopedic (1460-1960). – Chișinău : Arc, 1996. – P. 81-82.

Negură-Pârău, Nina. Am strâns toamnă după toamnă... : [maestrul Valentin Budilevschi, 60 de ani de la naștere] / Nina Negură-Pârău // Moldova suverană. – 2001. – 2 oct. – P. 4.

Valentin Budilevski [Resursă electronică] // <https://corul-moldova.md/ro/choir-conducator> (accesat : 14.08.2020).

Tatiana Căprianu

**Galina CUZMIN
(KUZMINA)
1951**

Compozitor, muzicolog, profesor și cercetător științific.

S-a născut la 3 septembrie 1951, la Kirovograd, Azerbaidjan. A studiat muzicologie și compoziție în clasa profesorului Vasile Zagorschi la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu” din Chișinău (azi Universitatea de Muzică, Teatru și arte Plastice). A absolvit Facultatea de Muzicologie în 1977, apoi pe cea de Compoziție în 1981. Studiile postuniversitare de compoziție le urmează la Conservatorul „P.I. Ceaikovski” din Moscova, clasa profesorului S. Balasanian.

Activează în calitate de profesor la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”, apoi predă la Liceul de Muzică „Serghei Rahmaninov” din Chișinău.

Este cercetător științific în cadrul Departamentului de studiu al artelor la Academia de Științe a Moldovei.

Creațiile muzicale și lucrările științifice în dome-

niul muzicologiei înglobează toate genurile muzicale, în special cele referitoare la voce și orchestră. Autor al compoziției pentru orchestră simfonică „Legendă” (1984); muzică de cameră instrumentală: „Sonată” pentru pian (1981), „Nocturnă” pentru cvartet de coarde (1982), „Monologuri” pentru flaut solo (1986), „Cântecul ciocârliei” pentru pian (1986), „Muzica visurilor copilărești” pentru pian (1991), „Fericiți cei curați cu inima” pentru orgă (1992), „Capriccio” pentru pian (1993), „Clopotele de dimineață” pentru pian (1993), „Trio” (1994) pentru oboi, vioară și pian, „Fiecare răspunde pentru această lume” (1996) pentru vioară și pian, „Trei miniaturi” pentru pian (2000), „Exprimare” pentru vibrafon (2001), „Driptic mic” pentru pian, „Cinci piese” (2002) pentru pian; muzică pentru cor: „Patria” (1982), „Se duc bătrânii” (1982), „Somnoroase păsărele” (1983), „Nepoței” (1983), „Imnul Liceului *Serghei Rahmaninov*” (1995).

Din 1983 este membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova.

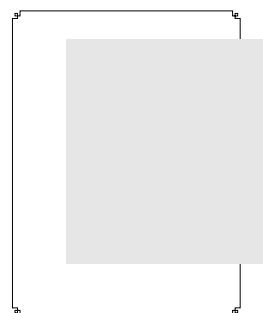
A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 270-271.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Cuzmin (Kuzmina), Galina / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova = The General Repertory of Moldavian Composers: (ultimele două decenii ale sec. XX). – Chișinău : Cartea

Moldovei, 2006. – P. 99.

Galina Cuzmin [Resursă electronică] <https://www.fattore.com/GalinaCuzmin.htm> (accesat : 29.10.2020).

Tatiana Căprianu

**Facultatea de Teologie
a Universității din Iași cu
sediul la Chișinău
1926**

Inițiativa creării Facultății de Teologie, prima instituție de învățământ superior teologic la Chișinău, a venit de la clericii basarabeni. Preliminariile acestui eveniment, discuțiile privitoare la oportunitatea facultății și a locului unde urma să funcționeze, constituie un capitol de istorie bisericească, națională și culturală în Basarabia, cuprinzând numele mai multor personalități marcante ale timpului: preotul și deputatul Pavel Guciuja, arhiepiscopul Gurie Grosu, preotul și scriitorul Gala Galaction.

Legea referitoare la deschiderea Facultății de Teologie din Chișinău a fost promulgată prin Decretul regal nr. 1137 din 21 aprilie 1926, publicat în Monitorul Oficial nr. 91 din 28 aprilie 1926. La 6 septembrie 1926, prin decizia nr. 97118 a Ministerului Instrucțiunii Publice al României, fondarea instituției teologice din Chișinău a fost

aprobată.

A treia facultate de profil teologic din țară, după cele din București și Cernăuți, a fost inaugurată la 8 noiembrie 1926 în clădirea Seminarului Teologic din Chișinău (actualmente blocul II al BNRM). La ceremonie au fost prezenți: ministrul Ion Petrovici, rectorul Universității din Iași profesorul Petre Bogdan, arhiepiscopul Gurie Grosu.

La început facultatea dispunea de 16 catedre. Decan al facultății a fost numit profesorul Ioan Mihălcescu (1926-1928). El a expus în fața Senatului Universității din Iași structura Facultății de Teologie din Chișinău, care trebuia să cuprindă cinci ramuri, iar procesul didactic era structurat în cinci direcții: exegetică, sistematică, practică, literar-filosofică, istorică. Pentru 150 de studenți ai facultății a fost înființat un internat cu plată. Din 4 noiembrie 1938 i s-au retras opt catedre, care o favorizau față de celelalte facultăți de teologie.

Corpul profesoral al facultății era completat cu personalități de prim rang ale științei teologice, istoriografiei bisericești și culturii religioase, precum Arhimandritul Iuliu Scriban, Gala Galaction, frații Cicerone și Valeriu Iordăchescu, Nicolae Popescu-Prahova, Toma Bulat, Constantin Tomescu, Theodor Simensky, Serghie Bejan, Ilie Tocan, Alexandru Boldur, Ștefan Ciobanu, Nichifor Crainic ș. a.

Un mare merit al Facultății de Teologie este și elaborarea publicațiilor, aici fiind tradusă în limba română

„Sfânta Scriptură” și publicate monografiile științifice ale personalităților de seamă din istoria Bisericii Române. A fost editată în limba română vechea „Revistă istorico-archeologică bisericească” și a fost posibilă apariția revistelor „Arhivele Basarabiei” și „Studentilor teologi”.

În perioada 28 iunie 1940 - 22 iunie 1941, odată cu ocuparea Basarabiei de către armata rusă, Facultatea de Teologie a fost evacuată la Iași și a activat în incinta Universității, fiind apoi comasată cu Facultatea de Teologie din Cernăuți. Din 1944 până în anul 1948 Facultatea își are sediul la Suceava.

Conform Legii Statului Român din 1948, învățământul teologic de stat a încetat, organizarea și conducerea lui au fost preluate de Biserica Ortodoxă Română.

La Facultatea de Teologie din Chișinău și-au făcut studiile circa 500 de studenți. Primul absolvent a fost preotul Paul Mihail, iar prima femeie licențiată – Daria Bodescu. Facultatea a acordat titlul de doctor în teologie la zeci de absolvenți: Artiom Nica, Isidor Todoran, devenit profesor de teologie la Cluj și Sibiu, Vasile Vasilache, devenit ulterior vicar al episcopiei misionare din America, Alexandru Severin, Nicolae Ciudin, Haralambie Cojocaru ș. a. Episcopul Dionisie Erhan al Eparhiei de Cetatea Albă-Ismael s-a învrednicit de titlul onorific doctor honoris causa.

Prin decizia Guvernului Republicii Moldova, în 1991 Facultatea de Teologie din Chișinău și-a reluat activitatea sub conducerea decanu-

lui, protoiereul Petru Buburuz. A fost desființată în anul 1993.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 268-269; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 271-272.

Bibliografie selectivă:

Buzilă, Boris. Facultatea de Teologie, o Biserică „cu două altare” // Buzilă, Boris. Din istoria vieții bisericești din Basarabia (1812-1918; 1918-1944) / Boris Buzilă. – Chișinău : Știința, 1996. – P. 167-175.

Ciobanu, Gh. Constantin. Rolul Facultății de Teologie din Chișinău în redresarea vieții spirituale și a educației teologice în Basarabia // Constantin Gh. Ciobanu // Buletin științific : Revista de etnografie, științe ale naturii și muzeologie : Serie nouă. – 2007. – Nr 7 (20) – P. 131-169 ; URL : // https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Rolul%20facultatii%20de%20teologie%20din%20Chisinau.pdf (accesat : 17.07.2020).

Facultatea de Teologie a Universității din Iași cu sediul la Chișinău // Chișinău : Enciclopedie. – Chișinău, 1997. – P. 14.

Mihail, Paul. Facultatea de Teologie a Universității din Iași (1926-1940) / Paul Mihail // Luminătorul. – 1993. – P. 53-55.

Nichita, Alexandru. Facultatea de Teologie și renașterea noastră spirituală / Alexandru Nichita // Luminătorul. – 1992. – P. 52-55.

Păcurariu, Mircea. Biserica din Basarabia din 1918 – până în 1940 // Păcurariu, Mircea. Basarabia: Aspecte din istoria bisericii și a neamului românesc / Mircea Păcurariu. – Iași : Trinitas, 1993. – P. 114-117.

Secrieru, Vasile. Unele momente privind Facultatea de Teologie din Chișinău (1926-1940) / Vasile Secrieru // Misionarul. – 2009. – Nr 1 – P. 4, 6.

Învățământul : Facultatea

de Teologie din Chișinău [Resursă electronică] <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2012/01/19/invatamintul-facultatea-de-teologie-din-chisinau/> (accesat : 29.10.2020).

Universitatea de Teologie Ortodoxă [Resursă electronică] <https://ortodoxism.wordpress.com/universitata-de-teologie-ortodoxa/> (accesat : 29.10.2010).

Tatiana Căprianu

Igor CHISTOL
1971

Actor de teatru și cinema, regizor și scenarist.

S-a născut la 7 septembrie 1971, în orașul Bălți. Talentul său actoricesc a fost descoperit pe scena Colegiului Feroviar din Bălți.

A absolvit Școala Superioară de Teatru „Boris Șciukin” de la Moscova, Facultatea de Actorie. Teatrul moldovenesc l-a apreciat drept unul din cei mai talentați „șchiuchiniști”.

A început activitatea profesională cu spectacolul-comedie „Chirița în provincie” la teatrul „Eugen Ionescu”, în rolul Chiriței. A evoluat în rolul lui Radu Ștefan în piesa de teatru „Radu Ștefan. Întâiul și Ultimul”, Dmitri Karamazov în „Frații Karamazov”, Tata în „Hamlet” și multe alte roluri. A jucat pe scena teatrelor din Chișinău: „Mihai Eminescu”, „Eugen Ionescu”, „A. P. Cehov”, apoi pe scena teatrelor din orașul Moscova.

În materie de film s-a fă-

cut remarcat în producția cinematografică de succes pe ambele maluri ale Prutului „Nunta în Basarabia”. Este cunoscut de telespectatori și din diverse parodii și spoturi publicitare. S-a filmat în unul dintre cele mai cunoscute seriale rusești – „Универ”, apoi în filmul „Моя прекрасная няня”, „Балабол”, „Танцор”. Joacă pe scenele teatrelor de la Moscova, alături de celebri actori ruși, precum Marina Diujeva, Igor Dronov, Alexandr Lobanov ș. a.

Are în palmares zeci de roluri în filme celebre din Rusia, în seriale și showuri de televiziune. În prezent actorul este implicat într-un proiect moldo-ruso-ucrainean de mare amploare. Participă la filmările primului serial detectiv moldovenesc „Anchetatorul Gorceakova”.

A fost nominalizat de șapte ori la Gala cineaștilor pentru filmul „Ultima zi din mai” și a primit Premiul pentru cel mai bun rol masculin.

Bibliografie:

Jitaru, Valentin. Chistol, Igor / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru // Personalități bălțene : Enciclopedie. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2018. – P. 89.

IgorChistol–actorulmoldovean care cucerește inimile publicului din Rusia [Resursă electronică] https://sputnik.md/radio_podcasturi/20190225/24867797/ (accesat : 02.11.2020).

Unde și-a început actorul cariera și în ce proiecte este implicat [Resursă electronică] // <https://prime.md/interviu-in-exclusivitate-cu-igor-chistol-unde-si-a-inceput-actorul-cariera-si-in-ce-proiecte-este-implicat---86191.html> (accesat : 02.11.2020).

Tatiana Căprianu

Nicolae SULAC
1936-2003

Cântăreț de muzică populară, solist al Orchestrei „Lăutarii”.

Considerat „rapsod al neamului”.

S-a născut la 9 septembrie 1936 în satul Sadăc, Cahul. S-a stins din viață la 8 aprilie 2003, la Chișinău.

Autodidact. A debutat în calitate de solist al Capelei Corale „Doina” a Filarmonicii din Chișinău (1959-1960). Solist al Orchestrei Cinematografului „Chișinău” condusă de maestrul Isidor Burdin (1960-1961), solist în orchestrele „Mugurel” (1961-1965), „Fluieraș” (1965-1970), „Lăutarii” (1970-1986) ale Filarmonicii din Chișinău. A cântat în spectacolele: „Crai nou” de C. Porumbescu, „Moș Ciocilan” și „Noaptea Sfântului Gheorghe” de T. Flondor. A fost solist în Orchestra Ansamblului „Joc”, cu care a avut turnee prin Moldova, fostele republici sovietice, Germania, Iugoslavia, Polonia, Franța, Finlanda ș. a.

Pentru a-și completa repertoriul, aduna de prin satele Moldovei cele mai frumoase creații populare. A imprimat peste 100 de cântece folclorice. El însuși a compus cântece, majoritatea fiind incluse în Fonoteca de Aur a

Republicii Moldova. Printre acestea se numără: „Într-o iarnă, lungă, grea”, „Tinerete, tinerete”, „Doina mea în codru-i scrisă”, „Puii cucului”, „Ce frumos mai cântă cucul”, „Balada Miorița”, „Foaie verde cinci chiperi”, „Foaie verde matostat”, „Frumoase-s nunțile-n colhoz”, „Sunt din plaiuri moldovene”, „Mamă, mamă, dor de mamă”, „În Moldova m-am născut”, „Nistrule, ce curgi la vale”, „Foaie verde grâu mărunț” și multe altele. În amintirea lui, mai mulți interpreți au alcătuit cântece legate de numele Sulac, precum: Ion Dolănescu – „Plânge Basarabia, c-a pierdut o mare stea; o floare de liliac, pe Nicolae Sulac”; Arsenie Botnaru – „Visul lui Sulac”, Nicolae Ciubotaru „Frumusețea va trăi, cât Sulac s-ar auzi”, Ion Florea – „Sulac mi-a fost alinare”, Alexandru Lozanciu – „Mi-aduc aminte vorba lui Sulac”.

A colaborat cu renumiți maeștri: Serghei Lunchevici, Dumitru Blajinu, Nicolae Botgros, Ion Dascăl, Lucian Cocea, Petru Zaharia ș. a.

Este deținător a numeroase titluri onorifice și distincții: artist emerit din Republica Moldova (1964), artist al poporului din Republica Moldova (1967), laureat al Premiului de Stat (1982), Ordinul de Onoare al RSSM (1986), artist al poporului din URSS (1989), Ordinul Republicii (1992).

Palatul Național al Republicii Moldova îi poartă numele din 2012.

A se vedea și articolele din „Calendarul bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P.

139-141; „Calendar Național, 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 274-275; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 152.

Bibliografie:

Sulac, Nicolae. Vorba lungă... bogăția omului / Nicolae Sulac. – Chișinău : Știința, 1997 – 50 p.

Clima-Albot, Galina. Floarea lui Sulac : Balade, doine, poezii consacrate Marelui Rapsod Nicolae Sulac / Galina Clima-Albot. – Chișinău : Pontos, 2014. – 76 p.

Nicolae Sulac în amintiri, cronici și imagini / resp. de ed. : Alexandru Rusu ; coord. : Tudor Colac, Alexei Marulea, Andrei Strâmbeanu; red. : Valentina Cosmescu, Gheorghe Postolache, Efim Bivol. – Chișinău : Baștina-Radog, 2006. – 192 p.

Borșevici, Ion. Nicolae Sulac – o personalitate pe vecie / Ion Borșevici // Literatura și arta. – 2006. – 7 sept. – P. 5.

Buzilă, Serafim. Sulac, Nicolae // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău, 1999. – P. 414-416.

Curbet, Vladimir. Nicolae Sulac // Curbet, Vladimir. Valori perene românești : Tradiții; Obiceiuri; Rapsozi populari. – Chișinău, 2003. – P. 167.

Nicolae Sulac // Realități culturale. – 2014. – Nr 9. – P. 4.

Tatiana Căprianu

Efim LEVIT
1921 – 2002

Istoric și cercetător literar, doctor în științe filologice.

S-a născut la 10 septembrie 1921, la Chișinău. S-a stins din viață la 30 decembrie 2002, la Chișinău. Până la mijlocul anilor '70, sec. XX, a semnat cu pseudonimul Froim Levit.

A studiat la Gimnaziul religios „Moghen Dovid”, apoi la Liceul cu predare în limba română „Alexandru Donici”. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Chișinău (1951).

Profesor la Școala Pedagogică „Boris Glavan”. Lector superior (1953-1954) și șef al Catedrei de limba și literatura română la Universitatea Pedagogică „Alec Russo” din Bălți (1956). Din anul 1956 colaborator științific la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei. A susținut teza de doctor despre creația lui Gheorghe Asachi.

Este autorul monografiei „Gheorghe Asachi” (1966) și al culegerilor „Studii de istorie literară” (1971), „File vechi necunoscute...” (1981). A participat la elaborarea lucrărilor colective „Istoria literaturii moldovenești” (vol. 1, 1958), „Schiță asupra istoriei literaturii sovietice moldovenești” (în limba rusă, 1963),

„Istoria RSS Moldovenești” (vol. 1, 1965), „Din trecutul cultural și literar al poporului moldovenesc” (în limba rusă, 1969), „Schite asupra relațiilor literare moldo-ruso-ucrainene” (în limba rusă, 1978) ș. a. Cercetările sale se caracterizează printr-o înaltă ținută științifică, ineditul fenomenelor și operelor analizate. Sub îngrijirea lui a apărut volumul „Poezia moldovenească modernă la începuturile ei (1770-1840)” (1977), edițiile unor opere ale scriitorilor clasici C. Conachi, G. Asachi, A. Russo (în colaborare), V. Crătescu, A. Mateevici (în colaborare). Este unul dintre autorii manualelor de literatură română pentru cl. VIII-X.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1975), maestru al literaturii (1998). Decorat post-mortem cu Ordinul „Gloria Muncii” (2001) și cu premiul Academiei de Științe a Moldovei, pentru monografia „Gheorghe Asachi. Romanul vieții sale”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 216-217; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 153.

Bibliografie:

Levit, Efim. Gheorghe Asachi: Romanul vieții sale / Efim Levit. – Vaslui : Cutia Pandorei, 1999. – 191 p.

Levit, Efim. Destinul unui savant : istoricul literar Eugen Russev / Efim Levit // Basarabia. – 1991. – Nr 3. – P. 161-167.

Levit, Efim. Ioan Cantacuzino / Efim Levit // Noua revistă filologică (Bălți). – 2012. – Nr 1-2. – P. 30-42.

Șpitalnic, Sava. Levit Efim //

Șpitalnic Sava. Evreii în literatură, arta și știința Moldovei. – Chișinău, 1995. – P. 68-69.

Efim Levit [Resursă electronică] // <https://muzeulfoametei.ro/chisinau/chisinau-efim-levit/> (accesat : 02.11.2020)

Tatiana Căprianu

**Eugenia TODORAȘCU
1936-2010**

Actriță de teatru și cinema.

S-a născut la 11 septembrie 1936, în satul Hlinaia, Slobozia. A decedat la 20 iulie 2010, la Chișinău.

A absolvit școala rusă în anul 1954. A fost selectată, împreună cu alți colegi, de profesoara Anna Orociko, pentru studii la una din cele mai prestigioase școli de teatru din URSS – Școala Teatrului Superioară „Boris Șciukin” din Moscova (1955). La absolvirea școlii trupa actoricească formată din studenți moldoveni a susținut spectacolele de licență: „Costumul de nuntă”, „Flori de câmp” și a participat la „Decada artei și literaturii moldovenești de la Moscova”. Revenită la Chișinău, trupa de tineri absolvenți, având deja un nume și un repertoriu de cinci spectacole, a înființat un teatru pentru copii și tineret –, „Luceafărul” (1960).

La Teatrul Republican „Luceafărul” activează alături de marii maeștri: Dumitru

Caraciobanu, Sandri Ion Șcurea, Ion Ungureanu, Dumitru Fusu, Ilie Todorov ș. a. (1960-1987). A jucat roluri irepetabile atât în spectacole dramatice, cât și în cele de comedie. Poseda un diapazon artistic deosebit, fiind imortalizată în spectacolele „Copiii și merelă”, „De ziua nunții”, „A douăsprezecea noapte sau Ce doriți”, „Căsătoria”, „Mai tare ca dragostea”, „Pe-un picior de plai”, „Păsările tinereții noastre”, „O tragedie optimistă” ș. a.

Actriță la câteva teatre din capitală: Teatrul Dramatic Rus „Anton Cehov” (1987-1993), Teatrul Național „Mina Eminescu” (1993-2003), Teatrul Dramatic de Stat „Pe strada Trandafirilor” (2003). Concomitent activa ca profesoară de arta actorului la Liceul Teatral Orășanesc.

A interpretat zeci de roluri în cinematografie și la Radioteleviziune. A debutat cinematografic cu rolul lelei Vera în filmul „Povârnișul” (1970), apoi au urmat „Casa lui Serafim” (1973), „Podurile” (1973), „Totul putea fi altfel” (1982) ș. a., ultimul fiind „Căinele-lup din neamul Dulăilor Suri” (2006).

Mențiuni și distincții: artistă emerită a RSSM (1964), artistă a poporului din RSSM (1975), Premiul de Stat al RSSM (1978), Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 276-277; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 274-275.

Bibliografie:

Todorașcu, Eugenia. „Când intram în scenă, mi se părea că

trăiesc un vis” : In memoriam : ultimul interviu al Eugeniei Todorașcu / Eugenia Todorașcu ; consemnare : Nicolae Popa // Jurnal de Chișinău. – 2010. – 23 iul. – P. 8.

Todorașcu, Eugenia. „Dovește-ți ție, dovedește-le și celor din jur că posezi talent, că ești capabil de a munci” : [dialog cu E. Todorașcu despre artă și tineret, scenă și viață, vis și realitate] / Eugenia Todorașcu ; consemnare : Anastasia Rusu // Rusu, Anastasia. Calea spre tine însuși. – Chișinău, 1987. – P. 64-75.

Todorașcu Eugenia. „... Nu știu încă bine unde se află limita capacității mele de a juca” : Interviu / Eugenia Todorașcu ; consemnare : Valentina Tăz-lăuanu // Literatura și arta. – 1983. – 22 sept. – P. 6.

Stăncuță, Eleonora. Eugenia Todorașcu : [in memoriam] / Eleonora Stăncuță // Teatru. – 2010. – Nr 3. – P. 54.

Семенова, Юлия. Федотова – в дуэте и соло : [о творчестве Евгении Тодорашко] / Юлия Семенова // Teatru. – 2011 – Nr 5. – P. 57-59.

Tatiana Căprianu

Constantin GAINDRIC 1941

Matematician, cercetător științific, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar.

S-a născut la 11 septembrie 1941 în satul Zăicani, raionul Râșcani.

A absolvit Școala Medie

din satul natal în 1957. În anul 1962 a absolvit Facultatea de Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic de Stat „Alec Russo” din Bălți, unde i-a avut profesori pe Valentin Belousov, Israel Gohberg, Vasile Ceban. Timp de 50 de ani a desfășurat o prodigioasă activitate didactică, științifică și managerială.

În 1972 a susținut teza de doctor în științe tehnice în cadrul Institutului Central Economico-Matematic al Academiei de Științe a URSS (1972). În 2000 a susținut teza de doctor habilitat în informatică în cadrul Universității Tehnice a Moldovei. În 1976 i s-a conferit titlul științifico-didactic de cercetător științific superior, în 2002 – titlul de profesor universitar. În 2007 a fost ales membru corespondent al AȘM.

Activitatea profesională a început-o în calitate de laborant, cercetător științific inferior la Institutul de Matematică cu Centrul de Calcul al AȘM (1964-1967), sub îndrumarea savantului cu renume mondial, Vladimir Andrunachievici.

În perioada cuprinsă între anii 1968 și 1977 a activat în cadrul Comitetului de Stat pentru Planificare al Republicii Moldova, îndeplinind diferite funcții: șef Secție modelarea transportului, șef Departament metode economico-matematice în planificare, Institutul de Cercetări Economice și Informație Tehnico-Științifică al Comitetului de Stat pentru Planificare (1967-1977); director al Centrului de Calcul (1968-1972), director adjunct pentru cercetări științifice al Institu-

tului de Planificare (1972-1974); director adjunct pentru cercetări științifice al Institutului de Informație Tehnico-Științifică și Cercetări Economice (1974-1977); director adjunct pentru cercetări științifice al institutelor Comitetului de Stat pentru Planificare (1977-1991); director adjunct, apoi director (1991-2005) al Institutului de Matematică și Informatică al AȘM. Între anii 2002-2009 – președinte al Comisiei Superioare de Atestare a RM, președinte al Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare. Din 2006 până în prezent – cercetător științific principal, Institutul de Matematică și Informatică al AȘM.

În 1977 a început fondarea Laboratorului sisteme informaționale, care a pus baza unei noi direcții de cercetare și a unei școli științifice în domeniu. A contribuit mult la organizarea și dezvoltarea matematicii și informaticii, precum și la pregătirea cadrelor științifice de înaltă calificare. Sub conducerea sa 10 persoane au susținut tezele de doctor și doctor habilitat în științe fizico-matematice și în informatică.

Aria intereselor științifice înglobează cercetări operaționale; luarea deciziilor și aplicarea modelării și metodelor matematice în cercetări; sisteme suport pentru decizii; societatea informațională globală, edificarea societății informaționale în țara noastră. Rezultatele cercetărilor științifice au fost reflectate în peste 200 de lucrări publicate, care fac parte din tezaurul științific matematic,

unele de o importanță primordială și pentru republica noastră. Printre cele mai importante pot fi menționate: monografia „Luarea deciziilor. Metode și tehnologii”, „Considerente asupra edificării societății informaționale în Moldova” ș. a.

A contribuit la elaborarea Strategiei Naționale de Edificare a Societății Informaționale „Moldova electronică” și a planului de acțiuni privind informatizarea societății din țară, aprobate de Guvern, care în prezent sunt implementate. A monitorizat cercetările în domeniul informaticii în 7 proiecte internaționale și în mai multe programe și proiecte naționale.

Între anii 2002-2009 a fost Președinte al Comisiei Superioare de Atestare a RM, președinte al Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare. A pus bazele modernizării sistemului național de atestare, a coordonat formatarea sistemului de evaluare și acreditare a cercetării, promovate prin Codul cu privire la știință și inovare, apropierea lor de sistemele europene.

Este membru al colegiilor de redacție ale mai multor reviste științifice. Membru al câtorva societăți științifice: Societatea de Matematică din Moldova, Societatea Balcanică de sisteme Fuzzy ș. a. Membru al Consiliului Suprem pentru cercetare și dezvoltare (2000-2004), membru al Comitetului de Stat în domeniul științei și tehnicii (1994-1998; 2002-2005) ș. a.

Pentru întreaga sa activitate a fost înalt apreciat atât

la nivel de stat, cât și la nivel de instituții academice: „Meritul Civic” (2006), Premiul Academiei de Științe a Moldovei (2002), Premiul Seminarului „Gr. C. Moisil” (2004), Medalia Academiei de Științe a Moldovei „Dimitrie Cantemir” (2006), Medalia jubiliară „70 de ani de la fondarea primelor instituții academice din Republica Moldova” (2006), „55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei”, Ordinul „Gloria muncii” (2006). Doctor honoris causa al Universității „A. Russo” din Bălți (2006) și al Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 153-154; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 275.

Bibliografie:

Conference on Mathematical Foundations of Informatics, Julie 25-30, 2016. - Chișinău, Moldova: Proceedings MFOI-2016 / Institute of Mathematics and Computer Science ; ed. S. Cojocaru, C. Gaidric. - Chișinău : Institute of Mathematics and Computer science, 2016. - 351 p.

Gaidric, Constantin. Abordări sistematice în luarea deciziilor / Constantin Gaidric. – Chișinău : UAȘM, 2017. – 156 p.

Gaidric, C. Considerente asupra edificării societății informaționale în Moldova / C. Gaidric ; S. Cojocaru. – Chișinău : Institutul de Matematică și Informatică al AȘM., 2003. – 95 p.

Gaidric, Constantin. Luarea deciziilor : Metode și tehnologii / Constantin Gaidric ; Inst. de Matematică al Academiei de Științe a RM. – Chișinău : Știința, 1998. – 161 p.

Gaidric, Constantin. Metode matematice de elaborare

și fundamentare a deciziilor în sisteme social-economice: Autoreferat al tezei de doctor / Gaidric Constantin. – Chișinău : [S. n.], 1999. – 24 p.

International Conference on Intelligent Information Systems: The Conference is dedicated to the 50th anniversary of the Institute of Mathematics and Computer Science: Institute of Mathematics and Computer Science, August 20-23, 2013, Chișinău, Moldova: Proceedings IIS / ed. : C. Gaidric, S. Cojocaru. – Chișinău : Institute of Mathematics and Computer science, 2013. – 274 p.

International Workshop on Intelligent Information Systems: Proceedings IIS: Institute of Mathematics and Computer Science September 13-14, 2011. – Chișinău / editors: C. Gaidric, S. Cojocaru. – Chișinău : Institute of Mathematics and Computer science, 2011. – 268 p.

Leahu, Alexei. 100 de probleme - glumă / Alexei Leahu ; red. : C. Gaidric. – Chișinău : Știința, 1990. – 48 p.

Cojocaru, Svetlana. Tradiție și contemporaneitate. Institutul de Matematică și Informatică la 50 de ani / Svetlana Cojocaru, Constantin Gaidric // Akademos. – 2014. – Nr 2 (33). – P. 18-22.

Membru corespondent Constantin Gaidric : Biobibliografie / ed. și red. șt. : Constantin Manolache ; consultant șt. : Svetlana Cojocaru ; coord. : Ion Valer Xenofontov; bibliogr. : Janna Nikolaeva, Lidia Zasavițchi. – Chișinău : Biblioteca Științifică „Andrei Lupan”, 2018. – 304 p.

Gaidric, Constantin // Institutul de Matematică și Informatică: File din istorie. - Chișinău : Tipogr. AȘM, 2004. – P. 214-216.

Roșca, Denis. Gaidric, Constantin // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Repu-

blicii Moldova / Denis Roșca. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 243.

Țărălungă, Ecaterina. Gaindric, Constantin // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 316.

M. C.

**Miroslava
METLEAEVA
1946**

Poetă, prozatoare, eseistă, jurnalistă, traducătoare, critic și istoric literar, cercetător științific.

Nume adevărat - Riva Rozner, în acte figurează ca Miroslava Lukianikova, după numele soțului.

S-a născut la 11 septembrie 1946, la Chișinău într-o familie de intelectuali. A urmat școala primară în satul Cornești, Ungheni (1953-1956), după care a urmat școala medie de cultură generală din satul Ciudei (Mejdurecie), Storojineț, regiunea Cernăuți, Ucraina (1956-1964). Ulterior și-a făcut studiile la Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1965-1970). Studii postuniversitare la Agenția de Stat Teleradio (cursuri de redactor, 1982) și masterat în psihologie, USM (2001-2002); din 2014 a făcut studii

de doctorat sub îndrumarea academicianului Mihai Cimpoi, având tema de cercetare „Traducerea ca parte componentă a procesului literar: poemul „Lucefărul” de Mihai Eminescu în spațiul literar rusesc”.

După absolvirea universității, a lucrat ca profesoară de limba și literatura rusă în diferite școli din republică (1971-1979); redactor de programe la Teleradio Moldova (1970-1982); specialist principal mass-media la Ministerul Agriculturii și prezentatoare de programe cu tematică agricolă la TVM (1982-1990). Din 1990 se consacră aproape exclusiv jurnalismului, activând în calitate de redactor-șef sau colaborator al mai multor ziare și reviste: „Făclia” (versiunea rusă), „Cetățeanul Moldovei”, „Zerkalo”, „aMIC” (versiunea rusă); „Kitej-Grad” (Iași, 2001-2011); almanahul rus „Golosa Sibiri” (Rusia, 2007-2012) ș.a. Din 2011 este cercetător științific al Institutului de Filologie al AȘM.

A debutat cu poezii în anii de studenție, în publicațiile periodice. În 1992 a debutat editorial cu placheta de versuri „Eu trăiesc printre voi”. În 1994 a publicat culegerea „Pesni noci” („Cântece nocturne”). Au urmat și alte volume, printre care: Antologia „Iubire de metaforă”, Vol. II (2001), „Umbra galionului” (2002), „Salut, Ms Watson” (2008), „Jocul de puzzle”, (2010) ș. a.

A semnat și traduceri din română în rusă: Leonard Turchilatu, „Rapsodie” (2000), Nichita Stănescu, „11 elegii” (2003), Cristian A. Petricu,

„Unghiul de vedere” (2007), Mihai Eminescu, „Lucefărul” (2015) ș.a. A semnat și traduceri din rusă în română: „Tu ești taina”, culegere de poezii (2005), în franceză: „Caietele „Tristan Tzara” (poeme, Moinești, România, 2010), în engleză: „Singular Destinies: Contemporary Poets of Bessarabia” (2003) ș. a.

A scris și a tradus și pentru copii, printre care: „Floarea albastră” (2003, 2007), circa 30 de cărți inspirate sau adaptate după filmele cu desene animate ale lui Walt Disney (2012), traduceri din limba ucraineană: Tatiana Nakonecinaia, „Micuța Margo” și „Aventurile duhului casnic Tioma” (2012) ș. a.

A semnat și cărți de critică literară: „Новейшая зарубежная литература” („Literatura universală contemporană”) (2011), „Литература Молдовы на стыке веков. Литературная критика, эссе, путевые заметки” („Literatura Moldovei la răscrucea secolelor. Critică literară, eseuri, însemnări de călătorie”), monografie și antologie de traduceri din literatura basarabeană (2014) ș. a.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1995) și al Uniunii Scriitorilor din România (2002), membru al Consiliului Uniunii Traducătorilor din țările membre CSI și țările baltice, membru PEN Centru al Filialei din Moldova (2012).

Pentru activitatea sa a fost apreciată cu diplome, premii și alte distincții: Diploma și premiul Festivalului Internațional de poezie „Nichita Stănescu”, Ploiești,

2003; Chișinău, 2006; Medalia „Mihai Eminescu” (Moldova), 2010; Diploma și premiul Salonului Internațional de Carte, pentru traduceri, Chișinău, 2012; Diploma de bronz de laureat al Concurșului literar internațional din Germania „Cea mai bună carte a anului 2015” pentru „Jocul de puzzle” (Berlin-Frankfurt, 2015) ș. a.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. - Chișinău, 2005. - P. 277-278.

Bibliografie:

Arhiva de voci. Interviu cu personalități din domeniul culturii. Vol. 20 : Miroslava Metleaeva: „Nu vreau să știu ce mi-i predestinat...” [materiale de proiecție sau video] / coord. și realizare ed., înregistrare pe DVD : Mariana Cocieru; moderare interviu : Pavel Popa ; Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”. - Chișinău : BNRM, 2019.

Butuceni / alcăt. : M. Luchiancova-Metleaeva; trad. : Marcela Mardare (rom.) ; Elena Vere�ennicova (eng.). - Chișinău : Pontos, 2004. - 31 p.

Eminescu, Mihai. Luceafărul = Лучафэр / Eminescu Mihai ; trad. : Miroslava Metleaeva ; ed. bilingvă româno-rusă. - Chișinău : Prut Internațional, 2015. - 60 p.

Metleaeva, Miroslava. De la stereotip la originalitatea traducerii : Poemul „Luceafărul” de Mihai Eminescu în spațiul rusolingv = От стереотипа к оригинальности перевода: Поэма Михая Эминеску „Лучафэр” в русском пространстве / Miroslava Metleaeva ; editor : Mihai Stan. - Târgoviște : Bibliotheca, 2018. - 230 p.

Metleaeva, Miroslava. Când părinții nu-s acasă / Miroslava Metleaeva. - Chișinău : Prut Internațional, 2015. - 76 p.

Stănescu, Nichita. 11 Elegii : (Cina cea de taină) : (1966) = 11 элегий: (Тайная вечеря): (1966) / Nichita Stănescu ; trad. în lb. rusă : Miroslava Metleaeva. - Chișinău : Mesagerul, 2003. - 80 p.

Târgoviște - Chișinău - Sankt Petersburg : Antologie de poezie = Тырговиште - Кишинэу - Санкт-Петербург : Антология поэзии / antologie de Mihai Stan, Iulian Filip ; trad. : Miroslava Metleaeva. - Târgoviște : Bibliotheca, 2013. - 514 p.

Luchiancova, Miroslava. Aspecte teoretice contemporane privind traducerea literară / Miroslava Luchiancova // Philologia. - 2016. - Nr 1-2. - P. 63-72.

Luchiancova, Miroslava. Dualitatea traducerii sub aspect psiholingvistic / Miroslava Luchiancova // Philologia. - 2018. - Nr 1-2. - P. 119-124.

Luchiancova-Metleaeva, Miroslava. Dualitatea traducerii sub aspect psiholingvistic = Double nature of translation in terms of psycholinguistic / Miroslava Luchiancova-Metleaeva // Colocviul științific cu participare internațională „Filologia modernă : realizări și perspective în context european”, „Bogdan Petriceicu Hasdeu : precursor al cercetărilor filologice”. - Chișinău, 2017. - P. 85-91.

Metleaeva, Miroslava. Fluxurile traductologiei contemporane în spațiul româno-rus / Miroslava Metleaeva // Intertext. - 2017. - Nr 3-4. - P. 133-142.

Metleaeva, Miroslava. Înfruntând stereotipurile : [un punct de vedere asupra literaturii române din Basarabia din ultimele trei decenii ale sec. 20 și începutul sec. 21] / Miroslava Metleaeva // Literatura și arta. - 2010. - 4 febr. - P. 4.

Metleaeva, Miroslava. Luceafărul în traduceri rusești / Miroslava Metleaeva // Akademos. - 2017. - Nr 4. - P. 133-137.

Metleaeva, Miroslava. Percepția eminescianismului în tra-

ducerile ruse ale poemului „Luceafărul” / Miroslava Metleaeva // Metaliteratură. - 2015. - Nr 2 (40). - P. 85-91.

Metleaeva, Miroslava. Poemul „Luceafărul” în versiunile ruse din secolul XX (aspectul socio- și psiholingvistic) / Miroslava Metleaeva // Convorbiri literare (Iași). - 2018. - Nr 1. - P. 123-127.

Metleaeva, Miroslava. Politicile exilului și adevărul literar în traducere / Miroslava Metleaeva // Colocviul științific cu participare internațională „Filologia modernă : realizări și perspective în context european”. - Chișinău : [S. n.], 2017. - P. 98-105.

Metleaeva (Luchiancova), Miroslava. Repere conceptuale ale tendințelor teoretice de traducere, fundamentate pe socio- și psiholingvistică / Miroslava Metleaeva (Luchiancova) // Akademos. - 2016. - Nr 4 (43). - P. 111-118.

Metleaeva (Luchiancova), Miroslava. Tendințe experimentale de traducere, fundamentate pe socio- și psiholingvistică / Miroslava Metleaeva (Luchiancova) // Akademos. - 2016. - Nr 4 (43). - P. 111-118.

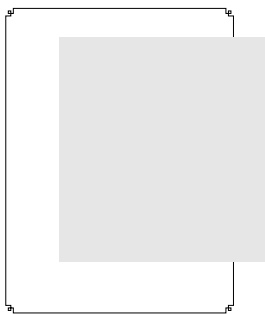
Metleaeva, Miroslava. Traducerea - proces complex de interpretare a textului artistic / Miroslava Metleaeva // Intertext. - 2016. - Nr 1-2. - P. 40-48.

Cocieru, Mariana. Și iar e toamnă-n calendar... : Miroslava Metleaeva / Mariana Cocieru // Realități culturale. - 2016. - Nr 10. - P. 9-11.

Cuzuioc, Ion. Promotoare a scrisului românesc : [Miroslava Metleaeva, poetă, prozatoare, eseistă și traducătoare] / Ion Cuzuioc // Literatura și arta. - 2016. - 29 sept. - P. 6.

Rusu, Nicolae. Lumina împlinirilor : [Miroslava Metleaeva] / Nicolae Rusu // Literatura și arta. - 2016. - 8 sept. - P. 4.

M. C.

Asociația „Astra Basarabeană” 1926 - 1940

Asociație culturală înființată la Chișinău, din inițiativa lui Onisifor Ghibu, prin hotărârea adunării generale a Asociației ardelenilor, ținută la Zalău, în nordul Transilvaniei, în zilele de 12-14 sept. 1926.

Inaugurarea oficială a activității „Astrei” în Basarabia a avut loc la 30 octombrie 1926. La Chișinău a sosit o delegație transilvăneană din patru persoane în frunte cu Vasile Goldiș. Întâlnirea s-a produs într-o casă bisericască, la fel cum a luat ființă și „Astra” în Transilvania. Membrii „Astrei” au ținut câteva conferințe atât în Chișinău, cât și în Orhei. În calitate de membri fondatori ai „Astrei” basarabene Onisifor Ghibu i-a menționat pe: directorul Arhivelor Statului Leon T. Boga; medicul Calistrat Ceapă; Ștefan Ciobanu - membru al Academiei Române; arhiepiscopul Chișinăului Gurie Grosu; senatorul Pantelimon Halippa; consilierul Curții de Apel Chișinău Eugen Ionescu-Darzeu; profesorul Ion Macovei; generalul Scarlat Panaitescu; Ioan Pelivan; generalul I. Râșcanu și secretarul general al Camerei de In-

dustrie și Comerț, Teodosie Al. Știrbu.

Au fost constituite zece secții științifice și literare ale „Astrei” basarabene. La 10 noiembrie 1926 s-a format prima Secție a asociației, cea de științe juridice, prezidată de Ioan Pelivan. Printre sarcinile secției se numărau: organizarea unor conferințe pe diferite teme juridice, precum „notariatul în Basarabia”, publicarea de studii și articole de specialitate, acordarea suportului necesar la editarea bibliotecii „Astrei”, cercetarea istoriei dreptului în Basarabia ș. a.

La 11 noiembrie 1926 au fost puse bazele celei de-a doua substructuri - Secția medicală și biopolitică, care a adunat în componența sa 10 membri activi, personalități de vază din lumea medicală basarabeană, precum: Șt. Ciorbă, D. Ciugureanu, I. Valuță ș.a. Secția și-a pus ca scop principal de activitate identificarea soluțiilor în vederea creării Facultății de Medicină la Chișinău, studierea situației demografice a provinciei, promovarea unui mod sănătos de viață ș. a.

La 12 noiembrie s-a constituit cea de-a treia Secție, social-economică, cu 6 subsecții: agricolă; comercială, administrativă cu Mihail Missir; industrială, cu președintele ing. D. Ștefănescu; financiară cu prof. Constantin I. Lungu; cooperăției, condusă de Vasile Ghenzul; învățământul economic cu prof. Alexandru Ebervain. Această secție era cea mai mare și urmărea constituirea unei facultăți de agronomie în provincie, elaborarea unor cercetări în domeniul economic

și agricol ș. a.

A patra Secție a fost cea artistică. Artiștii din provincie doreau să creeze o Operă Națională, un Conservator de Stat, să îmbunătățească starea materială a Școlii de Belle Arte, să colecționeze și să conserveze elemente ale folclorului și artei țărănești, să întemeieze un cor și să susțină manifestările culturale ale artiștilor locali.

Secția literară și filologică a fost condusă de Pantelimon Halippa. Activitatea s-a axat pe ținerea mai multor conferințe, printre care „Literatura românească în Basarabia sub ruși”, „Literatura basarabeană de la 1918 și până astăzi”, „Scriitorii moldoveni în literatura rusească!”, „Graiul românesc în Basarabia” ș. a.

Ulterior a fost înființată Secția de istorie. La inițiativa lui Ștefan Ciobanu, aceasta își propune să elaboreze o serie de monografii dedicate evenimentelor din anii 1917-1918, să fondeze un muzeu istoric al Basarabiei în incinta viitorului Palat al Culturii, să reorganizeze Arhivele Statului din Chișinău și să pregătească expoziții de documente istorice.

Secția a șaptea, de geografie și etnografie, a fost înființată la 24 noiembrie 1926. Membrii ei aveau sarcina să realizeze „explorări privitoare la înfățișarea pământului românesc și la antropologia națională: la ocupațiile poporului în raport cu mediul geografic, la datine, obiceiuri și credințe”.

Secția tehnică avea următoarele obiective: educația tehnică a populației, studie-

rea chestiunilor de ordin tehnic ale provinciei și informarea cetățenilor cu privire la identificarea și soluționarea problemelor de infrastructură ale ținutului.

În fața Secției științifice, fondată le 26 noiembrie 1926, au fost două sarcini: de a determina țărâtimea basarabeană să accepte reforma calendarului bisericesc și de a căuta soluții în vederea înființării unei Facultăți de Științe în Chișinău. Și-a luat sarcină să țină câteva conferințe cu subiecte: reforma calendarului, bogățiile naturale din Basarabia, studiile cinematografice făcute asupra spectrului solar, flora și fauna Basarabiei.

Ultima secție a „Astrei” basarabene a fost instituită la 10 decembrie 1926, cea școlară. Aceasta avea sarcina de a se ocupa de dezvoltarea învățământului superior din provincie, de a fonda o universitate în Chișinău, racordarea învățământului primar și secundar la rigorile pedagogice moderne.

La 23 oct. 1927 a avut loc la Chișinău o adunare generală a „Astrei” basarabene, unde a fost ales un comitet de conducere din 38 de membri, prezidat de Ion Pelivan. Astfel, a fost desființat Comisariatul general al „Astrei” pentru Basarabia, iar președintele Onisifor Ghibu și-a încheiat oficial misiunea în ținut, primind recunoștința binemeritată. Odată cu preluarea conducerii „Astrei” de către Ion Pelivan, s-a început o a doua etapă în evoluția societății. În această perioadă de activitate s-au înființat patru cămine culturale, alte 13 urmau să

fi înregistrate. S-au ținut 28 de conferințe și s-a deschis un cinematograf la Cetatea Albă. A crescut numărul bibliotecilor populare, s-a editat o broșură și un calendar pentru anul 1929, alte 9 documente erau în pregătire pentru tipar. În oct. 1932, vicepreședintele „Astrei” basarabene, Leon T. Boga, a prezentat o informație la Adunarea generală a Asociațiunii, care-și desfășura lucrările la Deva. Conform datelor puse la dispoziția comitetului central, „Astra” basarabeană administra 129 de cămine muncitorești și 190 de biblioteci. Ea a organizat 2086 de conferințe, 102 festivaluri și 510 spectacole de teatru, iar ziarul „Cuvânt moldovenesc”, de la apariția sa, a fost răspândit în peste 2 mln. de exemplare. În 1933 s-au mai înființat două filiale ale societății, în județele Lăpușna și Orhei.

În anii 1994-1996 „Astra” basarabeană s-a reactivat la Chișinău, creându-se „Asociația Astra O. Ghibu” și secții în alte localități din republică.

Asociația s-a impus în fața opiniei publice drept un organism cultural viabil, dinamic și combatant, drept un centru spiritual național de prestigiu.

Au fost organizate de „Astra” Chișinău și Iași simpozioane: „Simpozionul Internațional „Limba și literatură română”; Regional-național-european (Iași-Chișinău, 23-27 noiem. 2005); „Românii din afara granițelor țării. Coordonate istorice și naționale în cadrul european” (Iași-Cahul-Chișinău, 1-4 noiem.

2007); „Românii din afara granițelor țării. Legături istorice” (Iași, Chișinău, 8-12 apr. 2008); Conferința de lansare a proiectului „Moștenire culturală fără granițe” (Chișinău, 23 oct., 2008) ș. a.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 217-218; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 154.

Bibliografie:

Activitatea Asociației culturale „Astra Basarabiei” în perioada 1931-1933 // Revista română. – 2012. – Nr 3. – P. 28.

„Astra” – unitate prin cultură : [aniversarea a 75-a a Asociației „Astra Basarabiei”, înființată la 26 oct. 1926 la Chișinău] // Literatura și arta. – 2001. – 8 noiem. – P. 5.

Axentii, Ioana. Onisifor Ghibu - organizatorul Asociației „Astra” în Basarabia / Ioana Axentii // Perspectivele și problemele integrării în spațiul european al cercetării și educației. – 2019. – Vol. 6. – P. 83-87.

Dobrescu, Constantin. Aportul Asociațiunii culturale „Astra Basarabiei” la înființarea bibliotecilor populare în Basarabia interbelică / Constantin Dobrescu // Revista română. – 2012. – Nr 3. – P. 30.

Duca, Gh. Astra Basarabeană - instituție culturală regională / Gh. Duca, T. Furdui // Enciclopedia Moldovei. – Chișinău : [S.n.], 2017 – P. 551-552.

Întîlniri de neuitat: [manifestări culturale cu invitați din România organizate de Asociația pentru Literatură și Cultura Română „Astra” - „O. Ghibu”] // Literatura și arta. – 1997. – 7 aug. – P. 2.

M. C.

Victor COVALIOV
1936

Chimist, doctor în științe chimice, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 12 septembrie 1936, la Chișinău.

A absolvit Universitatea de Stat din Moldova (1953-1958). A continuat studiile postuniversitare la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei (1968-1972). Teza de doctor în chimie a susținut-o la Institutul de Chimie Fizică al Academiei de Științe a URSS în 1972.

A desfășurat activitate la întreprinderi industriale din Moscova și Chișinău. A acumulat experiență, activând în diferite funcții, de la tehnolog la tehnolog-șef în tehnologia chimică. Între anii 1978-1994 a activat la Institutul de Cercetări Științifice „Tehnologia” din Chișinău, ulterior ecolog principal în cadrul Ministerului de Construcții a Mașinilor pentru industria ușoară și alimentară, apoi la Ministerul de Construcții a Mașinilor din URSS. A deținut funcția de vicedirector la Centrul de Cercetare a Chimiei Aplicate și colaborator științific coordonator la Catedra de chimie industrială și ecologică a Universității

de Stat din Moldova.

În anii '70 a desfășurat și activitate didactică în calitate de profesor la Institutul Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică a Moldovei); din 1994 la Universitatea de Stat din Moldova, Catedra de chimie industrială și ecologică. A ținut cursuri la disciplinele: Tehnologii curate, Managementul apelor, Managementul deșeurilor, Aparate și procese în chimia industrială, Aco-perire galvanică, Tehnologia substanțelor anorganice ș. a.

În 1996, în colaborare cu academicianul Gh. Duca, a fondat Centrul Științific de Chimie Aplicată și Ecologică în cadrul USM. Domeniile de cercetare: metode intensive de purificare a apelor naturale și reziduale; managementul utilizării deșeurilor lichide și solide industriale; procese electrochimice ale sistemelor de tratare în mediul apos ș. a.

A participat la numeroase întruniri profesionale, conferințe științifice, unde a prezentat peste 150 de comunicări. Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în cele peste 150 de articole publicate în reviste științifice de referință. A editat și manuale pentru instruirea specialiștilor: „Environmental Audit”; „Aspecte teoretice și practice de tratare electrochimică a apei”; „Ecologia pură în industria de vinificație”; „Ecologia industrială și inovații” ș. a.

Este unul dintre cei mai activi și renumiți inventatori din Republica Moldova. Până în prezent a depus la AGEPI cele mai multe cereri de bre-

vetare a invențiilor – 269. Multe dintre acestea țin de domeniul ecologiei, fiind numit în revistele internaționale de specialitate „inventatorul tehnologiilor verzi și gardian al purității”. Deține 170 de patente în Moldova, România, Rusia ș.a. Elaborările și tehnologiile sale au fost menționate cu cele mai înalte premii la Saloanele de invenții desfășurate în țări, precum: Ungaria, Elveția, Bulgaria, Belgia, Germania, Rusia, Ucraina, România, Polonia și Republica Moldova. În 2015 a obținut Premiul Național „Energy Globe Republica Moldova”, pentru proiectul „Producerea biogazului din biomasa deșeurilor agroindustriale”. Premiul i-a fost oferit câștigătorului de către Ambasada Austriei la București. Premiul Guvernului Republicii Moldova pentru cel mai dotat inventator al anului 2017, pentru ciclul de invenții în domeniul ecologiei. În 2018 a fost câștigătorul premiului Guvernului Republicii Moldova „Inventator remarcabil”, pentru ciclul de invenții în domeniul ecologiei. Deține peste 27 de medalii de aur, argint și bronz, decernate la expoziții internaționale ale inventatorilor din: Londra, Bruxelles, Iași, Sofia, Budapesta, Geneva, printre care: Medalia Forumului inventatorilor Români – EUROINVENT, Medalia „Henri Coandă” (România) ș. a.

Inventator emerit al URSS (1976), om emerit al Republicii Moldova (1999).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 154-155.

Bibliografie:

****Covaliov, Victor.** Aspecte teoretice și practice de tratare electrochimică a apei / Victor Covaliov. - Chișinău : CE USM, 2004. - 418 p.

****Covaliov, Victor.** Ecologia industrială și inovațiile / Victor Covaliov. - Chișinău : AGEPI, 2004. - 135 p.

****Covaliov, Victor.** Ecologia pură în industria de vinificație / Victor Covaliov, Gheorghe Duca (et al.) - Chișinău : Știința, 2004. - 430 p.

Covaliov, Victor. Noua strategie de dezvoltare a ecologiei industriale [în Moldova] / Victor Covaliov // Intellectus. - 2000. - Nr 1. - P. 46-50.

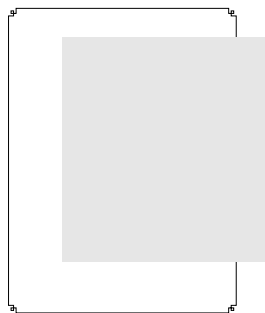
Covaliov, Victor. Efectele seminței de amarantă privind activitatea de dehidrogenază și emisie de gaze în bioreactori de metanogenic / Victor Covaliov // Chimie. - 2015. - Nr 1 (81). - P. 28-32.

Covaliov, Victor. Perfecționarea sistemelor de obținere a biogazului / Victor Covaliov // Akademos. - 2015. - Nr 4 - P. 38-44.

Victor Covaliov la 70 ani : Bibliografie – Chișinău : USM, 2006. – 226 p.

Covaliov, Victor // Cercetători și inventatori din Republica Moldova. P. I. - Chișinău : AGEPI, 2002. - P. 50-51.

M. C.

**Mihail CARAMAN
1941**

Fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar.

S-a născut la 12 septembrie 1941 în satul Izvoare, județul Orhei.

A făcut studii la Institutul Pedagogic de Stat „T. Șevcenco” din Tiraspol, Facultatea de Fizică și Matematică (1958-1963), obținând licența de profesor de matematică și fizică. A susținut teza de doctor în științe fizico-matematice cu tema „Proprietățile optice și fotoelectrice ale cristalelor” (1971). În 1994 a susținut teza de doctor habilitat în științe fizico-matematice în cadrul Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei cu tema „Spectroscopia stărilor electronice în cristale și pelicule semiconductoare”.

Și-a început activitatea în calitate de asistent la Universitatea de Stat din Moldova în 1965. S-a consacrat activității didactice și de cercetare științifică la Catedra fizică aplicată, parcurgând treptele de la asistent la lector superior, profesor universitar, decan al Facultății de Fizică, șef Catedră fizică aplicată (1998-2004).

A ținut cursuri la: fizi-

ca generală: Electricitate și Magnetism; Optica; Fizica Atomului, nucleului atomic și a particulelor elementare; Spectroscopia atomică și moleculară; Optoelectronica și fotoelectronica; Luminiscenta; Fotonica și dispozitive optoelectronice; Fizica laserilor.

Concomitent a desfășurat activitate de cercetare științifică pe domeniile: Fizica și ingineria semiconductorilor; cercetarea fenomenelor optice, electrice și fotoelectrice, magnetice, fotonice și optoelectronice. Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în cele peste 450 de lucrări științifice, dintre care 40 de articole în reviste internaționale, 4 manuale, 3 capitole în monografie internațională. Este autor și coautor a 18 brevete de invenție.

A participat cu comunicări la mai multe întruniri profesionale, simpozioane, conferințe științifice atât în țară, cât și peste hotare (Cehia, Spania, Franța, România ș. a.).

Deține Medalia de argint la Expoziția Unională de Inventică (1985, 1987).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 278-279; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 278-279.

Bibliografie:

Evtodiev, Igor. Atomul de hidrogen și atomii metalelor alcaline: Practicum la fizica atomului / Igor Evtodiev, Elmira Cuculescu, Mihail Caraman. - Chișinău : CEP USM, 2005. - 114 pag.

Caraman, Mihail. Bistable optic modulators made from

monocrystalline layers GaSe (Cu) / Mihail Caraman, Elmira Cuculescu, Igor Evtodiev // Journal of Optoelectronics and Advanced Materials. - 2005. - Vol. 7, Nr 2. - P. 805-810.

Cuculescu, Elmira. Absorption spectra and extrinsic photoconductivity of Cu and Cd doped GaSe single - crystal films / Elmira Cuculescu, Igor Evtodiev, Mihail Caraman // Journal of Optoelectronics and Advanced Materials. - 2006. - Vol. 8, Nr 1. - P. 119-122.

Cuculescu, Elmira. Non-equilibrium charge carriers generation - recombination mechanisms at the interface of the SnO₂/GaSe heterojunction / Elmira Cuculescu, Igor Evtodiev, Mihail Caraman // Thin Solid Films. - 2009. - Vol. 517, Nr 7. - P. 2515-2518.

Cuculescu, Elmira. Optical and photoelectrical properties of GaS and CdTe thin films, components of GaS/CdTe heterojunctions / Elmira Cuculescu, Igor Evtodiev, Mihail Caraman // Journal of Optoelectronics and Advanced Materials. - 2006. - Vol. 8, Nr 3. - P. 1077-1081.

Optical and photoelectrical properties of GaSe, InSe - semiconductor oxide of In, Sn, Ti, Bi, Zn, Cu, Cd heterojunctions / Igor Evtodiev, Iurie Caraman, Mihail Caraman [et al.] // Journal of Optoelectronics and Advanced Materials. - 2009. - Vol. 11, Nr 6. - P. 797-812.

Optical properties of bismuth oxide thin films prepared by reactive d.c. magnetron sputtering onto p-GaSe (Cu) / Liviu Leontie, Mihail Caraman, Igor Evtodiev [et al.] // Phys. stat. sol. (a). - 2008. - Nr 8. - P. 2052-2056.

Photoluminescent properties of lamellar nanocomposites obtained by Cd intercalation of GaSe and GaSe:Eu single crystals / D. Untila, V. Kantser, M. Caraman [et al.] // Phys. Stat. Sol. C. - 2015. - Nr 1-2. - P. 65-69.

Soluții de laborator experimental în domeniul științelor integrate / Igor Evtodiev, Silvia Evtodiev, Mihail Caraman [et

al.] // Integrare prin cercetare și inovare. Științe ale naturii. Științe exacte. 10-11 noiembrie 2014, Chișinău, Republica Moldova : Universitatea de Stat din Moldova, 2014. - P. 115-118.

Study of generation recombination processes of non-equilibrium charge carriers in single crystalline thin GaSe(Cu) films / Elmira Cuculescu, Igor Evtodiev, Mihail Caraman [et al.] // Journal of Optoelectronics and Advanced Materials. - 2006. - Vol. 8, Nr 1. - P. 112-118.

Caraman, Mihail // Localitățile Republicii Moldova . Vol. 7, H-Le : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. - Chișinău : [S.n.], 2007. - P. 555.

Rusnac, Gheorghe. Caraman, Mihail // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universității de Stat din Moldova : Dict. ist.-biografic / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma. - Chișinău : USM, 2001. - P. 36.

M. C.

Anatol GREMALSCHI
1951

Inginer, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, ex-ministru al Educației și Științei.

S-a născut la 12 septembrie 1951, în satul Chiperceni, raionul Orhei.

A absolvit Școala medie din satul natal (1958-1968), după care și-a continuat studiile la Institutul Politehnic din Chișinău (azi Universitatea

Tehnică a Moldovei), Facultatea de Electrofizică, Specialitatea construirea și producerea aparatului electronic (1968-1973). Între anii 1973-1976 făcea studii de doctorat la aceeași instituție. În 1978 a susținut teza de doctor în științe tehnice la Institutul de Electrodinamică (Kiev), cu teza: „Studiul și elaborarea algoritmilor pentru construirea testelor complete dispozitivelor numerice”.

În 1982 i s-a conferit titlul științifico-didactic de conferențiar universitar. În 1992 a susținut teza de doctor habilitat în științe tehnice la Academia de Științe a Ucrainei (Kiev), cu tema: „Teoria și metodele de testare pseudo-aleatorie a echipamentelor digitale”. Din 1994 deține titlul științifico-didactic de profesor universitar, susținut la Universitatea Tehnică a Moldovei.

A urmat cursuri de instruire postuniversitare: Queen Mary College of London University, UK Stagiari (1989); cursuri de instruire, Universitatea Tehnică a Moldovei (1994); Central European University, Budapesta Curs postuniversitar „Elaborarea și implementarea politicilor publice: de la concepție la rezultate” (2000); curs de instruire Teachers College Columbia University, New York Curs postuniversitar de politici publice în domeniul educației (2003).

Activitatea profesională a început-o în calitate de inginer, lector superior, conferențiar, profesor universitar (2000 - 2013), șef de catedră la UTM între anii 1994-1998. În 1992 a fost numit prim-vice-ministru

al Științei și Învățământului din Republica Moldova. Din 1998 până în 2000 a exercitat funcția de ministru al Educației și Științei.

Între anii 2004 - 2019 a avut funcția de director de programe al Institutului de Politici Publice. Concomitent a fost implicat în mai multe programe și proiecte în învățământul public, printre care: consultant național în dezvoltarea curriculară în învățământul general, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării (2018 - 2019); cercetător științific principal în cadrul proiectului „Metodologii de formare continuă asistată de calculator a profesorilor de matematică și informatică”, Universitatea de Stat din Tiraspol (2015 - 2018); consultant în dezvoltarea curriculară în învățământul profesional tehnic, Universitatea de Stat din Tiraspol, German Development Cooperation (GIZ) (2017- 2018); consultant național, membru al echipei de elaborare a strategiei naționale „Edificarea societății informaționale în Republica Moldova” în cadrul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (ONU) (2004-2005); cercetător științific principal în cadrul proiectului „Fundamentarea teoretică și implementarea metodologiei de pregătire a cadrelor didactice pentru lucrul cu elevii dotați și supradotați la matematică și informatică”, Universitatea de Stat din Tiraspol (2011-2014); consultant național în cadrul proiectului „Decentralizarea educației în Republica Moldova” (proiect finanțat de PNUD Moldo-

va (2012-2013); consultant național și șef al echipei proiectului „Modernizarea sub-sistemului de cartografiere al Sistemului Informațional Educațional” (Proiect finanțat de Banca Mondială și Ministerul Educației (2012 -2013), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (ONU); consultant superior în dezvoltarea curriculară în învățământul profesional tehnic, GOPA Gesellschaft für Organisation, Planung und Ausbildung mbH, companie germană ce a implementat proiectul „Support for VET Sector in the Republic of Moldova”, finanțat de UE (2017) ș. a.

Între anii 1995-1998 a exercitat funcția de președinte al Comisiei Naționale de atestare a cadrelor didactice în Informatică; 1995-2000 - președintele juriului Concursului Național la Informatică; 1996-2000 - președinte al Consiliului științific specializat de susținere a tezelor de doctor și doctor habilitat; 1996 - conducătorul Lotului Național Olimpic la Informatică, Ungaria; 1997 - conducătorul Lotului Național Olimpic la Informatică, Africa de Sud.

Este autor a peste 180 de lucrări științifice, inclusiv o monografie, 7 manuale, 24 de brevete de invenție. A editat publicații în limba română și în engleză, printre care: „Evaluarea nivelului de formare a competențelor-cheie în învățământul general”, „Extinderea accesului la o educație de calitate”, „The Quality of Higher Education: National Endeavours in the European Context”, „Mo-

dernizarea și eficientizarea învățământului general” ș. a.

A urmat stagieri în instituții din Sankt Petersburg, Kiev, București, Anglia, Ungaria, Africa de Sud.

Bibliografie:

Creșterea rolului părinților și comunităților în guvernarea educației : Studii de politici educaționale / resp. ed. : Anatol Gremalschi. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 92 p.

Educație pentru o societate a cunoașterii : Cadrul de referință al noului Curriculum național : Studii de politici educaționale / resp. ed. : Anatol Gremalschi ; Institutul de Politici Publice. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 92 p.

Ghid practic de elaborare a curriculumului pentru învățământul profesional tehnic postsecundar și portsecundar nonterțiar / grupul de lucru: A. Gremalschi [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 84 p.

Gremalschi, Anatol. Extinderea accesului la o educație de calitate : Obiective ambițioase, dar greu de atins / Anatol Gremalschi. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 60 p.

Gremalschi, Anatol. Formarea competențelor-cheie în învățământul general : Provocări și constrângeri : Studiu de politici educaționale / Anatol Gremalschi. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 88 p.

Gremalschi, Anatol. Informatică : Manual pentru clasa a 8-a / Anatol Gremalschi, Ludmila Gremalschi. – Chișinău : Știința, 2019. – 116 p.

Gremalschi, Anatol. Informatică : Manual pentru clasa a 11-a / Anatol Gremalschi. – Chișinău : Știința, 2014. – 192 p.

Gremalschi, Anatol. Informatică : Manual pentru clasa a 7-a / Anatol Gremalschi, Grigore Vasilache, Ludmila Gremalschi. – Chișinău : Știința, 2008. – 128 p.

Gremalschi, Anatol. Informatică: Ghidul profesorului : Clasa a 8-a / Anatol Gremalschi,

Irina Ciobanu. – Chișinău : Știința, 2005. – 66 p.

Gremalschi, Anatol. Metodologia rezolvării problemelor de geometrie computațională / Sergiu Corlat, Anatol Gremalschi. – Chișinău : Universitatea de Stat din Tiraspol, 2015. – 99 p.

Gremalschi, Anatol. Structura și funcționarea calculatorului / Anatol Gremalschi, Iurie Mocanu. – Chișinău : Liceum, 1996. – 218 p.

Institutul de Politici Publice. Modernizarea și eficientizarea învățământului general : Studii de politici educaționale / Institutul de Politici Publice ; resp. ed. : Anatol Gremalschi. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 70 p.

The Quality of Higher Education : National Endeavours in the European Context / resp. ed. : Anatol Gremalschi. – Chișinău : Lexon-Prim, 2016. – 40 p.

Gremalschi, Anatol. Determinarea coordonatelor curente ale aparatului de zbor în momentul aterizării / Anatol Gremalschi // Buletinul AȘM. Fizica și tehnica. – 1994. – Nr 3 (15). – P. 123-129.

Gremalschi, Anatol. Evaluarea nivelului de formare a competențelor-cheie în învățământul general / Anatol Gremalschi // Acta et commentationes. – 2016. – Nr 1(8). – P. 4-17.

Gremalschi, Anatol. Formarea și dezvoltarea culturii informaționale și a gândirii algoritmice în învățământul general / Anatol Gremalschi // Didactica pro. – 2018. – Nr 4-5. – P. 90-94.

Gremalschi, Anatol. Sistem pentru crearea câmpurilor electromagnetice cu caracteristici prestabilite / Anatol Gremalschi // Buletinul AȘM. Fizica și tehnica. – 1995. – Nr 2 (17). – P. 72-74.

Gremalschi, Anatol. Testarea microprocesoarelor / Anatol Gremalschi // Intellectus. – 1996. – Nr 4. – P. 47-48.

Calcea, Andrei. Gremalschi,

Anatol // Calcea, Andrei. Personalități orheiene : Dicț. encicl. / Andrei Calcea. – Chișinău : Pontos, 2003. – P. 87.

Gremalschi, Anatol // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 3. – Chișinău : [S. n.], 2001. – P. 492.

M. C

Daria GRABCO
1941

Fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice.

S-a născut la 13 septembrie 1941 în satul Sturzeni (azi Ucraina), raionul Căușeni.

Familia a fost deportată în Siberia în 1949 și a urmat Școala Medie din orașul Tobolsk, regiunea Tiumen (1949-1958). Din 1959 și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Chimie (1959-1965). A urmat cursuri de specializare la Moscova (1970, 1985). În 1993 a susținut teza de doctor habilitat în științe fizico-matematice.

Activitatea profesională a început-o în 1963, în cadrul Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei în calitate de laborant, cercetător științific, din 1991 – cercetător științific principal. În prezent este consultant științific în Laboratorul proprietăți mecanice ale materialelor „Iulia Bo-

iarskaia” a Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei.

A exercitat funcția de secretar științific al Consiliului Specializat de susținere a tezelor de doctor habilitat de pe lângă Institutul de Fizică Aplicată al AȘM. Din 1994 este membră a Societății Internaționale de Cristalografie.

A cercetat și a descoperit mecanismul principal al deplasării materialului sub acțiunea penetratorului. A înaintat și a confirmat un șir de ipoteze noi cu privire la fizica acestui proces. Este autor a 2 brevete de invenție.

A participat la multiple întruniri științifice internaționale de specialitate în diferite țări, precum: Polonia (1985), Olanda (1990), SUA (1991), România (1993) ș. a.

Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în cele peste 100 de lucrări și articole științifice publicate atât în țară, cât și peste hotare.

A fost distinsă cu Medalia de Bronz a EREN a URSS (1980), pentru rezultatele obținute în cercetarea polarității deformației plastice a cristalelor.

Bibliografie :

Life and activity of Professor Yu. S. Boyarskaya / alcăt. : Daria Grabco [et al.]. – Chișinău : Elan Poligraf, 2009. – 74 p.

Грaбкo, Дaрья. Физика процессов микроидентификации / Дарья Грaбкo, Ю. Бoярская, М. Кaц. – Кишинэу : ШТИИИЦ, 1986. – 294 с.

Механические свойства полуметаллов типа висмута / Дарья Грaбкo, Ю. Бoярская, М. Дынту [et al.]. – Кишинэу : ШТИИИЦ, 1982. – 134 с.

Параметры пластической деформации некоторых ионных кристаллов при однородном и неоднородном напряженных состояниях / Дарья Грабко, Ю. Боярская, Д. Пишкова [et al.]. - Кишинэу : [Б. и.], 1983. - 47 с.

Densification contribution as a function of strain rate under indentation of terbium-doped aluminophosphate glass / Olga Shikimaka, Daria Grabco, Bogdan Alexandru Sava [et al.] // Journal of Materials Science. - 2016. - Nr (51) 3. - P. 1409 - 1417.

Grabco, Daria // Femei din Moldova : Enciclopedie. - Chișinău : Museum, 2000. - P.124-125.

M. C.

Boris NEGRU
1951

Jurist, doctor habilitat în drept, profesor universitar, expert în drept constituțional.

S-a născut la 14 septembrie 1951, în satul Gălășeni, raionul Râșcani. După absolvirea Școlii Pedagogice din Lipcani (1970), și-a continuat studiile la Facultatea de Drept a Universității de Stat din Moldova și a obținut licența în drept (1975). Ulterior a absolvit și studiile de doctorat la Universitatea de Stat „M. Lomonosov” din Moscova cu susținerea tezei de doctor în drept cu tema „Problemele

perfecționării aparatului de stat în condițiile socialismului dezvoltat” (1979).

A urmat stagii de pregătire profesională și de documentare: Universitatea de Stat „M. Lomonosov” din Moscova; Universitatea Americană, Connecticut DC, Hartford, SUA, 1995; Institutul de Administrare Publică din Lisboa (Portugalia), 1996; Institutul de Administrare Publică din Paris (Franța), 1997.

A desfășurat activitate didactică la Universitatea de Stat din Moldova, în calitate de lector universitar (1979-1990). Între anii 1997-2011 a exercitat funcția de conferențiar universitar la Catedra teoria și istoria dreptului. Ulterior a activat în calitate de profesor universitar, șeful Catedrei teoria și istoria dreptului (2011-2016). A ținut cursuri în mai multe instituții de învățământ, ocupând mai multe funcții, printre care cele de prorector pentru activitatea științifică și relații internaționale la Academia de Administrare Publică de pe lângă președintele Republicii Moldova (2003-2004), din 2016 și până în prezent este profesor universitar al Departamentului de drept public al USM. A predat disciplinele: Teoria generală a dreptului, Hermeneutica juridică, Metodologia juridică, Tehnica juridică.

S-a consacrat cercetării științifice în domeniul dreptului, inclusiv teoria generală a dreptului, istoria statului și dreptului, istoria doctrinelor politice și de drept ș. a.

A coordonat și îndrumat cercetătorii pentru elaborarea de teze de doctor prin ho-

tărârea Consiliului Național de Atestare și Acreditare cu privire la abilitare cu dreptul de conducător de doctorat. A publicat peste 65 de lucrări științifice, printre care și monografiile, manuale, suporturi pentru curs, peste 50 de articole și rapoarte științifice publicate în reviste naționale și internaționale.

A deținut funcția de șef adjunct al Secției pentru problemele legislației și ordinii de drept a Aparatului Parlamentului Republicii Moldova. În perioada 1990 - 1994, a fost conducător al grupului de lucru pentru elaborarea proiectului Constituției Republicii Moldova. A fost membru în Comisia pentru constituționalitatea și drepturile omului din Consiliul Societății Civile. Membru al Seminarului Științific de profil din cadrul Facultății de Drept a USM; membru al Consiliului Științific Consultativ de pe lângă Curtea Constituțională; reprezentantul RM în Comisia Venețiană pentru Drepturile Omului (1991-1995); membru al Consiliului Superior al Magistraturii (2005-2009, 2009-2013).

Premii, decorații: Cavaler al „Ordinului Republicii”, „Meritul Civic” (2010), „Ordinul de Onoare” (2011), Diploma de merit a Ministerului Justiției al RM, Diploma Consiliului Suprem al Magistraturii al RM, Diploma de merit a Academiei de Administrare Publică de pe lângă președintele RM, Diploma Procuraturii Generale a RM, Diploma Mitropoliei Chișinăului și a Întregii Moldove.

Bibliografie:

Negru, Boris. Legitățile dezvoltării istorice a dreptului / Boris Negru // Integrare prin cercetare și inovare. Științe juridice și economice. 10-11 noiembrie 2015, Chișinău. - Chisinau : Universitatea de Stat din Moldova, 2015. - P. 171-174.

Negru, Boris. Probleme fundamentale ale principiilor dreptului / Boris Negru // Administrarea publică. - 2013. - Nr 4 (80). - P. 43-54.

Negru, Boris. Realizarea dreptului : probleme teoretice și practice / Boris Negru // Administrarea publică. - 2016. - Nr 1 (89). - P. 38-50.

Negru, Boris. Regimul politic / Boris Negru // Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale : Conferință științifico-practică internațională. 13-14 decembrie 2018, Chișinău. - Chișinău : Tipografia „Artpoligraf”, 2019. - P. 396-401.

Negru, Boris. Teritoriul și spațialitatea juridică a statului (I) / Boris Negru, Alina Negru // Administrarea publică. - 2017. - Nr 1 (93). - P. 58-67.

Negru, Boris. Teritoriul și spațialitatea juridică a statului (II) / Boris Negru, Alina Negru // Administrarea publică. - 2017. - Nr 2 (94). - P. 43-51.

Negru, Boris. Tipuri netraditionale de stat și drept / Boris Negru // Administrarea publică. - 2020. - Nr 1 (105). - P. 38-50.

Negru, Boris. Tipuri netraditionale de stat și drept / Boris Negru // Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale : Conferință științifico-practică internațională, 13-14 decembrie 2018, Chișinău. - Chișinău : Tipografia „Artpoligraf”, 2019. - P. 402-415.

Negru, Boris // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 6. - Chișinău : Draghiștea, 2006. - P. 440.

M. C.

Ioan CHIPER
1936

Istoric, doctor în istorie, cercetător științific, profesor universitar român, originar din Basarabia. Unul dintre cei mai buni cunoscători ai spațiului rus și sovietic.

S-a născut la 17 septembrie 1936 la Cahul. A absolvit Facultatea de Istorie a Universității din București (1955-1960). În 1980 a susținut teza de doctor în istorie la aceeași instituție.

După absolvire și-a început activitatea în cercetarea științifică, în calitate de cercetător stagiar, ulterior a parcurs toate scările ierarhice din domeniu: din 1965 cercetător științific, cercetător științific principal (1969-1994), șef al Sectorului de istorie universală și istoria relațiilor internaționale la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” (1990-2000), pensionat din 2000. Reîncadrat prin cumul la Institutul „Nicolae Iorga” din București, directorul programului „România și Europa în secolul XX”, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” (2001-2008), specializat în istoria României, istoria universală și istoria relațiilor internaționale în perioada contemporană, cu centrul de greutate pe politica externă și evoluția situației internaționale ale României, sud-estul Europei, în politica Germaniei și Uniunii So-

vietice/Rusiei, dar și a altor centre de putere (Franța, Marea Britanie, Italia și SUA), a relațiilor internaționale în ajunul și în timpul ultimei conflagrații mondiale, ca și în primii ani postbelici.

În 1990 și-a început activitatea didactică, în calitate de profesor asociat la Facultatea de Istorie, Universitatea din București; profesor asociat la Facultatea de Istorie, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” din București (1999-2000); profesor titular (2000-2014), șef catedră (până în 2007), decan al Facultății de Istorie (2007-2010). Între anii 2003-2010 a fost profesor asociat la Facultatea de Istorie și Științe Politice, la Universitatea „Ovidius”, Constanța. Din 2002 până în prezent este conducător de doctorat la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” din București.

Din 1990 până în prezent a ținut următoarele cursuri generale sau speciale la Facultatea de Istorie a Universității din București, Universitatea „Ovidius” (Constanța), Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”: Relațiile româno-germane 1933-1944; Marile puteri și sud-estul Europei în prima jumătate a sec. XX; Marile puteri și sud-estul Europei, 1938-1947; Sovietizarea Europei central-orientale și de sud-est și geneza evoluției unității europene; Evoluția centrelor de putere în politica internațională în sec. XX; Politica externă americană: de la izolaționism la globalism, 1919-1949; Bipolarizarea și evoluția lumii postbelice; Introducere în cercetarea istoriei contemporane universale; Problema germană în lumea postbelică

din 1945 și până în prezent; Istoria contemporană a României ș.a.

A fost conducătorul științific al unor doctoranzi străini din SUA, Germania, Marea Britanie ș. a. A făcut parte din comisii de admitere, susținere de examene și referate sau de susținere a tezelor de doctor la universitățile din București, Iași, Cluj-Napoca, Constanța, Sibiu.

Pe perioada întregii sale activități a urmat cursurile mai multor specializări, atât în țară, cât și peste hotare, precum: RDG (1967), RFG (1978, 1981), SUA 1988-1989), Paris (1993). A efectuat stagii de informare și documentare în instituții, universități, biblioteci, arhive din Bulgaria, Belgia, Cehoslovacia, Franța, Germania, Marea Britanie, SUA, Rusia.

A participat la programe internaționale de cercetare și activități științifice atât în țară, cât și peste hotare, printre care: Program internațional coordonat de Institutul de Relații Internaționale din Helsinki, privind teritorii contestate (1993-1995); Pregătirea și sprijinirea științifică a unui program privind regimurile autoritare din Europa central-orientală 1919-1944, inițiat de câteva universități din R.F.G. (1993). A participat la peste 150 de activități științifice și a prezentat comunicări la peste 70 de manifestări științifice internaționale, desfășurate peste hotare, printre care: Viena (1991), Bruxelles (1993), Praga (1995), Vilnius (1999), Varșovia (1999), Istanbul (2010) ș. a.

Membru în colective de redacție ale unor reviste științifice din 2011 până în

prezent; membru al Colegiului științific al publicației „Pro-memoria”, revista Institutului de Istorie Socială din Chișinău (2010-2012), membru al Colegiului de coordonare al publicației Analele Universității Creștine „Dimitrie Cantemir”, seria Istorie (din 2009-prezent), membru al Colegiului internațional editorial al publicației „Revista română de studii baltice și nordice” (2006), membru în Colegiul de redacție al publicației „Revista istorică” (Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”), din 2015 – membru în Colegiul de redacție al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, din 1997 până în prezent – membru al Colegiului de redacție al revistei „Arhivele totalitarismului” (Institutul Național pentru Studierea Totalitarismului).

A deținut funcții responsabile în diferite structuri profesionale: vicepreședinte al Comisiei bilaterale a istoricilor din România și Federația Rusă; membru al părții române (Ministerul de Externe) a Comisiei româno-ruse privind tezaurul și alte valori românești trimise la Moscova în anii 1916-1917; membru fondator al Asociației de Drept Internațional și Relații Internaționale (1967); membru al Consiliului științific al Institutului Revoluției Române din decembrie 1989 (2005-prezent); membru al Consiliului științific al Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului (1997-prezent); secretar al părții române a Comisiei bilaterale a istoricilor din România și Federația Rusă (1993-2006); vicepreședinte al Societății de Științe Istorice din România și președinte al Secției

de istorie universală (1990-2000); membru al Consiliului științific al Institutului de Istorie „Nicolae Iorga”, (1970-2009); secretarul părții române a Comisiei mixte a istoricilor din România și R.D.G. (1977-1989); secretarul părții române a Comisiei mixte româno-sovietice de istorie (1986-1989) ș. a.

Doctor honoris causa, Universitatea „Ovidius” din Constanța (2009); Premiul „Nicolae Iorga” al Academiei Române (pentru anul 2000).

Bibliografie:

Chiper, Ioan. Cazul Ștefan Foriș : Lupta pentru putere în P.C.R. de la Gheorghiu-Dej la Ceaușescu : Documente: 1940-1968 / Dan Cătănuș, Ioan Chiper. - București : Vremea, 1999. - 366 p.

Chiper, Ioan. România și Germania nazistă : Relațiile româno-germane între comandanamente politice și interese economice: (ianuarie 1933 - martie 1938) / Ioan Chiper ; red. : Mihaela Skultéty. - București : Eli-on, 2000. - 279 p.

Chiper, Ioan. Rumania '95 : Vision enciclopedica / Ioan Chiper, Ioan Alexandrescu, I. Condor. - București : Minerva, 1994. - 304 p.

Chiper, Ioan. Sovietizarea României = Sovietization of Romania: Percepții anglo-americane (1944-1947) / Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Adrian Pop. - București : ICONICA, 1993. - 224 p.

Petrencu, Anatol. Istoria universală. Epoca contemporană : Manual pentru cl. a 12-a / Anatol Petrencu, Ioan Chiper. - Chișinău : Asociația Istoricilor din Republica Moldova, 2007. - 176 p.

Chiper, Ioan. Al III-lea Reich și Nicolae Iorga : proiecte de presiuni și influențare ale savan-

tului // Revistă istorică. - 1991. - Nr 1-2. - P. 73-84.

Chiper, Ioan // Istorici români de azi : Mică enciclopedie / red. : Stelian Neagoe. - București : Machiavelli, 2003. - P. 146.

Hubner, Ralph O. Chiper, Ioan // Hubner, Ralph O. Enciclopedia personalităților din România : Lucrare principală : O enciclopedie a personalităților cu circa 4550 noi înregistrări parțial cu fotografii ale personalităților din România : [A - Z] / Ralph O. Hübner ; red. : Dragoș Stan. - București : Hübners Who is Who, 2006. - P. 126.

Chiper Ioan // Enciclopedia istoriografiei românești / coord. șt : Ștefan Ștefănescu. - București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1978. - P. 14.

M. C.

Aurel SCOBIOALĂ
1941 – 2007

Prozator, umorist, publicist.

S-a născut la 17 septembrie 1941 în satul Mălăiești, raionul Râșcani. A decedat la 3 iulie 2007, la Chișinău.

A absolvit Institutul Pedagogic „Al. Russo” din Bălți (1958-1963) (azi Universitatea de Stat „Alec Russo”).

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de pedagog și director de școală. Ulterior a activat la Televiziunea Națională, șef

de direcție la Editura „Literatura Artistică” (1976-1986). Între anii 1992-1994 a fost director general al Departamentului Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți. Apoi a fost colaborator la Editura „Prut Internațional”, consilier al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A debutat cu cartea de povestiri pentru cei mici „Cărăruie albă” în 1974. Ulterior a editat și alte cărți pentru copii: „Băiețelul din Lună” (1980), „Viceversa hop” (1981), „Ce te-nvață o povață” (1987), „Ulciorul cu pățării” (1994), „Alt ulciur cu pățării” (2001), „Peripeții cu melodii” (2001), „Carte pentru câini deștepți” (2003), „Învață Minte din vorbă cu Minte” (2004), „Scriitorii când erau copii” (2005) ș. a. Volumele „Îspita” (1980) și „Greu mai cresc bărbații” (1977) sunt destinate cititorului matur. În 2006 a fost coordonatorul publicației „Acasă la Mălăiești” (monografia satului natal). Gimnaziul din satul Mălăiești, raionul Râșcani, unde s-a născut și a copilărit, a fost numit în cinstea sa, „Aurel Scobioală”. A fost inclus în lista de onoare a celor 70 de țări membre ale Consiliului Internațional al cărții pentru copii și tineret și este propus pentru traducere în mai multe limbi de circulație internațională.

Pentru activitatea sa literară a fost distins cu premii și diplome de onoare: Premiul Uniunii Scriitorilor pentru cea mai bună carte pentru copii (1987, 1999, 2000), Premiul Ministerului Educației din Republica Moldova (2005), Premiul Salonului

Internațional de Carte pentru Copii (Iași, Chișinău) (2003), Diploma de onoare a Consiliului internațional al cărții pentru copii și tineret „Andersen” (2006).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. - Chișinău, 2000. - P. 220; „Calendar Național 2011”. - Chișinău, 2010. - P. 155-156.

Bibliografie:

Scobioală, Aurel. Aricioaica-doctoriță / Aurel Scobioală. - Chișinău : Lumina, 2017. - 16 p.

Scobioală, Aurel. Cățelușul / Aurel Scobioală. - București : Prut, 2017. - 8 p.

Scobioală, Aurel. Piscuțul / Aurel Scobioală. - București : Prut, 2017. - 8 p.

Scobioală, Aurel. Scriitorii când erau copii / Aurel Scobioală. - Chișinău : Știința, 2004. - 272 p.

Scobioală, Aurel. Scriitorii când erau copii / Aurel Scobioală. - Chișinău : Prut Internațional, 2015. - 300 p.

Scobioală, Aurel. Ulciorul cu pățării / Aurel Scobioală. - Chișinău : Minerva, 1994. - 160 p.

Scobioală, Aurel. Vorba bună ne adună: Miniaturi pentru copii și maturi / Aurel Scobioală. - Chișinău : Lumina, 2019. - 96 p.

Scobioală, Aurel. „Nu știam că am scris o carte despre sfinți” : [interviu] / Aurel Scobioală ; consemnare : Nicolae Roibu // Roibu Nicolae. Artiști și țărani. - Chișinău, 2010. - P. 129-131.

Aurel Scobioală : Biobibliografie / ed. îngr. : Lidia Kulikovski ; coord. : Genoveva Scobioală ; alcăt. : Liuba Loghin, Lidia Ciornii. - Chișinău : Prut Internațional, 2006. - 132 p.

Ciocanu, Anatol. Scobioală Aurel // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010 / Anatol Ciocanu. - Chișinău : Prut Internațional, 2010. - P. 476-478.

Aurel Scobioală // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicț. bio-bibliogr. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 333-337.

Bantoș, Ana. Aurel Scobioală : Scriitorii când erau copii / Ana Bantoș // Limba română. – 2005. – Nr 1-3. – P. 232-234.

Ciocanu, Ion. Aurel Scobioală între noi : [70 de ani de la nașterea scriitorului Aurel Scobioală (1941-2007)] / Ion Ciocanu // Literatura și arta. – 2011. – 15 sept. – P. 4.

Mănăscurtă, Ioan. Aurel Scobioală : ce noroc că a fost / Ioan Mănăscurtă // Moldova. – 2015. – Noiembrie/Decembrie. – P. 52-57.

Roibu, Nicolae. Aurel Scobioală, un om al ironiei fine : [70 de ani de la naștere] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 19 sept. – P. 4.

Scobioală, Aurel // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8, Li - M. – Chișinău : [S. n.], 2008. – P. 280-281.

M. C.

**Alexandrina
MATCOVSCHI
1941**

Filolog, doctor în filologie, istoric literar, pedagog.

S-a născut la 18 septembrie 1941, în satul Brânzenii Vechi, județul Soroca (azi raionul Telenești).

Și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie (1964).

Și-a început activitatea profesională în calitate de colaborator științific superior în cadrul Institutului de Limbă și Istorie Literară al Academiei de Științe a Moldovei, unde își face și studiile postuniversitare între anii 1966-1969. În 1973 a susținut teza de doctor în filologie la aceeași instituție.

Domeniul de cercetare științifică a fost studierea relațiilor moldo-ruse, ale căror rezultate au fost reflectate în monografia „Prezențe moldovenești în publicațiile ruse din anii 1880-1905”, editată în 1976. Concomitent cu cercetarea, a desfășurat activitate didactică în calitate de lector universitar la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău. Este autor al unor studii și articole privind raporturile culturale și literare româno-ruse. A semnat schițele biografice „P. Sîrcu” (1967), „Al. Iațimirschi” (1979).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 220-221; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 280-281.

Bibliografie:

Matcovschi, Alexandrina. Prezențe moldovenești în publicațiile ruse din anii 1880-1905 / Alexandrina Matcovschi ; red. : C. Popovici. – Chișinău : Știința, 1976. – 216 p.

Matcovschi, Alexandrina. În ultimii ani am văzut în fața mea un nou Matcovschi : [dialog cu Alexandrina Matcovschi] / Alexandrina Matcovschi ; consemnare : Nicolae Roibu // Flux continuu. – 1999. – 10 sept. – P. 12.

Matcovschi, Alexandrina. Calomnii și dezinformări despre relația poezilor Victor Teleucă și Dumitru Matcovschi

/ Alexandrina Matcovschi, Dumitru Gabura // Literatura și arta. – 2013. – 19 sept. – P. 4.

Calcea, Andrei. Matcovschi, Alexandrina // Calcea, Andrei. Personalități orheiene. Dicționar enciclopedic / Andrei Calcea. – Chișinău : Pontos, 2003. – P. 117.

M. C.

**Pavel ANTON
1936**

Muzicolog, compozitor, dirijor, conferențiar universitar, autor de manuale.

S-a născut la 19 septembrie 1936, în satul Horodiște, județul Bălți (azi raionul Râșcani).

Școala medie generală a absolvit-o în satul Zăicani din același județ, după care și-a continuat studiile la Conservatorul de Stat din Chișinău „Gavriil Musicescu” (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice).

După absolvire a activat timp de 25 de ani la Institutul Pedagogic „Alec Russo” (azi Universitatea de Stat „Alec Russo”) din Bălți în calitate de conferențiar universitar, profesor de cor, dirijant cor, folclor, aranjament coral și inițiere în compoziție.

Concomitent a condus corul studențesc, cu care a participat la diferite sărbători ale artei corale studențești, printre care „Gaudeamus 4”, care a avut loc la Vilnius (Lituania)

(1968); jubileul de 100 de ani ai sărbătorilor artei corale din Tallinn, Estonia (1969). Timp de 17 ani a condus corul popular al cadrelor didactice din orașul Bălți, care a fost apreciat cu medalii de aur la concursul creației populare unionale.

Este autor de manuale de muzică pentru școala generală pentru clasele a V-a, culegeri de note pentru orele de educație muzicală, indicații metodice la muzică, articole metodico-științifice, lucrări originale și prelucrări de muzică populară pentru cor.

Din 1989 până în 2002 lucrează la Academia de Muzică „Gavriil Musicescu” în calitate de profesor, conferențiar universitar (șef de catedră), dirijat coral și metodică predării muzicii. Este autorul culegerilor de cântece: „Te caut, iubire” (romanețe) 2002, „Foaie verde lămâite” (cântece pentru preșcolari și școlari) 2003, „Mănat de credință și dor” (cântece despre Ștefan cel Mare și Sfânt) 2005, „Codrule, Măria-Ta” (culegere de coruri pentru școlari și tineret) 2005.

Pentru realizările remarcabile obținute în domeniul muzicii i-a fost decernată Medalia de aur și Insigna „Eminent în învățământ și cultură” a Republicii Moldova.

Bibliografie:

Pavel, Anton. Astă seară pe când luna... : romanețe pe versurile lui Vasile Militaru / Anton, Pavel. – Chișinău : Pontos, 2010. – 27 p.

Pavel, Anton. Când a fost să moară Ștefan : [baladă pentru voce și pian] / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2008. – 4 p.

Pavel, Anton. Cine are dor de plai : [doine, balade, cântece și melodii scrise în stil popular] / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2007. – V. 1. – 198 p.

Pavel, Anton. Ea era frumoasă : poem pentru bariton, tenor și altistă / Anton Pavel ; versuri de Vasile Alecsandri. – Chișinău : Pontos, 2010. – 12 p.

Pavel, Anton. Foaie verde lămâite : cântece pentru preșcolari și școlari / Anton Pavel. – Timișoara : [S. n.], 2003. – 85 p.

Pavel, Anton. Foaie verde lămâite : culegere de cântece pentru cl. 1-11 ale școlii de cultură generală : [pentru voce fără acompaniament] / Anton Pavel. – Bălți : Presa Universitară Bălțeană, 2008. – Vol. 2. – 109 p.

Pavel, Anton. Împărăția visului : cântece pe versurile elevilor din Liceul Teoretic „Iulia Hasdeu” Chișinău / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2009. – 82 p.

Pavel, Anton. Mănat de credință și dor : [compozitorul a înscris prin acest volum o filă de istorie la trecutul neamului, o muzică caldă pe versurile dedicate lui Ștefan cel Mare] / Anton Pavel. – Timișoara : Pardon, 2005. – 70 p.

Pavel, Anton. Mereu de tine-mi este dor... : [culegere de cântece pentru voce fără acompaniament] / Anton Pavel. – Chișinău : Moldpres, 2009. – 104 p.

Pavel, Anton. Miorița : baladă populară moldovenească în prelucrare pentru declamator, solist și cor mixt / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2008. – 12 p.

Pavel, Anton. Piese pentru pian / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2010. – 55 p.

Pavel, Anton. Romanețe pe versurile lui Mihai Eminescu și Veronica Micle / Anton Pavel. – Chișinău : Pontos, 2009. – 70 p.

Pavel, Anton. Sărut lacrima ta : romanețe pentru voce fără

acompaniament / Anton Pavel. – Chișinău : [S. n.], 2006. – Vol. 2. – 96 p.

Pavel, Anton. Te caut iubire : romanețe / Anton, Pavel. – Chișinău : [S. n.], 2002. – 57 p.

Popa, Iulius. Pavel, Anton // Popa, Iulius. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți (1945-2005) / Iulius Popa. – Chișinău : Litera, 2005. – P. 185.

M. C.

Mihail IOVU
1946

Fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, cercetător, conferențiar universitar, membru al Academiei de Științe din New York, expert INTAS.

S-a născut la 20 septembrie 1946, în satul Bardar, raionul Hâncești. A studiat la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității de Stat din Moldova (1963-1968). Și-a făcut studiile postuniversitare la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei. În 1976 a susținut cu succes teza de doctor în științe fizico-matematice. Ulterior a susținut și teza de doctor habilitat.

Activitatea profesională și-a început-o în calitate de inginer la Institutul de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei. Ulteri-

or a activat în calitate de șef secție la Biroul specializat al corpului solid și tehnologie, cercetător științific principal, șef-adjunct de laborator, șef al Laboratorului de optoelectronică „Andrei Andrieș” al Institutului de Fizică Aplicată, Academia de Științe a Moldovei, secretar științific.

Întreaga sa activitate și-a consacrat-o cercetării în domeniul semiconductorilor și dielectricilor. Rezultatele cercetărilor se regăsesc în cele 4 monografii, peste 300 de articole publicate în revistele științifice naționale, cât și internaționale, precum: „Akademos”, „Chalcogenide Letters”, „Optoelectronics and Advanced Materials, Rapid Communications”, „Proceedings of the Romanian Academy Series A - Mathematics Physics Technical Sciences Information Science” ș. a.

Este membru al Consiliului științific pentru susținerea tezelor de doctor în fizică; consultant și recenzent a 8 teze științifice.

Autor a peste 63 de invenții, deține 32 de certificate de autor de brevete.

A fost distins cu medalii de aur și argint la Expozițiile Internaționale de Inventică de la Bruxelles și Geneva; Premiul Expoziției Mondiale Specializate IUNFO-INVENT - 2002, Chișinău; Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei, tehnicii și producției (2001).

A se vedea articolul din „Calendar Național 2016”. - Chișinău, 2016. - P. 283-284.

Bibliografie:

Iovu, Mihail. Absorption and Luminescence Spectra of Ga-based Chalcogenide Glasses / Mihail Iovu, Elena Lupan // Microelectronics and Computer Science. Ediția 9, 19-21 octombrie 2017, Chisinau. - Chișinău : Universitatea Tehnică a Moldovei, 2017. - P. 464.

Iovu, Mihail. Electron-beam recording of the diffraction gratings in the (As₄S₃Se₃)_{1-x}S_{nx} amorphous thin films / Mihail Iovu, Serghei Sergheev, Oxana Iaseniuc // Optoelectronics and Advanced Materials, Rapid Communications. - 2018. - Nr 7-8 (12). - P. 377-380.

Iovu, Mihail. Fondatorul școlii științifice a semiconductorilor necristalini în Moldova / Mihail Iovu, Ion Cojocaru // Akademos. - 2013. - Nr 4 (31). - P. 109-110.

Iovu, Mihail. Influence of corona discharge on photoinduced modification of optical characteristic of Cu-As₂Se₃ thin film structures / Mihail Iovu, Andrei Nastas, Oxana Iaseniuc // Chalcogenide Letters. - 2020. - Nr 1 (17). - P. 15-18.

Iovu, Mihail. Influence of rare-earth impurities on optical properties of As₂S₃ glasses and KCl crystals / Mihail Iovu, Andrew Tiron, Nicolae Syrbu // Telecommunications, Electronics and Informatics. - 2018. - 24-27 mai. - P. 155-160.

Iovu, Mihail. Stationary and transient photocurrents in some amorphous Ge-As-Se thin films / Mihail Iovu, Oxana Iaseniuc // Optoelectronics and Advanced Materials, Rapid Communications. - 2018. - Nr 9-10 (12). - P. 563-567.

Iovu, Mihail. Study of Some Photoelectrical Properties of (As₄S₃Se₃)_{1-x}S_{nx} Amorphous Thin Films / Mihail Iovu, Oxana Iaseniuc // Multidisciplinarity in Modern Science for the Benefit of Society. 21-22 septembrie 2017, Chișinău. - Chișinău : Inst. de Fizică Aplicată, 2017. - P. 39-40.

Iovu, Mihail. Superimposed

equally oriented diffraction gratings formed in as₂s₃ films / Mihail Iovu, Sergei Sergheev, Alexei Meshalkin // Chalcogenide Letters. - 2020. - Nr 1 (17). - P. 25-31.

Micro-Raman spectra of bulk GexAsxSe1-2X chalcogenide glasses / Mihail Iovu, Oxana Iaseniuc, Raluca Mesterca [et al.] // Proceedings of the Romanian Academy Series A - Mathematics Physics Technical Sciences Information Science. - 2018. - Nr 4 (19). - P. 545-550.

Optical activity induced by rare-earth ions in As₂S₃ glasses and KCl crystals / Mihail Iovu, Nicolae Syrbu, Victor Zalamai [et al.] // Optics and Laser Technology. - 2019. - Nr 114. - P. 216-223.

PL properties of the coordination compound Eu(DBM)₃(PH₃PO)H₂O / Mihail Iovu, Victor Verlan, Olga Bordian [et al.] // Materials Science and Condensed Matter Physics. Ediția a 9-a, 25-28 septembrie 2018, Chișinău. - Chișinău : Institutul de Fizică Aplicată, 2018. -P. 314.

Iovu, Mihail // Cercetători și inventatori din Republica Moldova. P. II-a - Chișinău : AGEPI. 2003. - P. 80-81.

Țarălungă, Ecaterina, Iovu, Mihail / Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țarălungă. - București : Litera Internațional, 2011. - P. 405.

M. C.

Gheorghe CINCILEI
1936 – 1999

Muzeograf, critic de teatru, scriitor, manager de bibliotecă, militant al mișcării de eliberare națională.

S-a născut la 21 septembrie 1936, în satul Chetrosu, județul Soroca. A decedat la 1 septembrie 1999, la Chișinău.

A absolvit Universitatea Pedagogică „Alec Russo” din Bălți, Facultatea Filologia Română și Limbile Străine în 1959. În 1971 a susținut doctoratul la Institutul de Artă Teatrală „A. V. Lunacearski” din Moscova.

Activitatea și-a început-o în calitate de actor la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Bălți (1957-1958), ulterior a fost redactor-șef la Direcția de arte a Ministerului Culturii (1961-1963). Între anii 1963-1964 a deținut funcția de director al Bibliotecii Republicane de Stat (azi Biblioteca Națională). În condițiile sistemului totalitar comunist a militat pentru restructurarea acestei instituții și revenirea la valorile naționale. În acea perioadă a fost fondat Clubul Literar „Miorița” pelângă Biblioteca, avându-i susținători pe bibliograful Vlad Chiriac și pe atunci studentul Mihai Cimpoi. Cu ocazia sărbătorii a 40 de ani ai RSSM, Bibli-

oteca, împreună cu directorul Camerei Naționale și un reprezentant de la București, au organizat o expoziție de carte tipărită în România. Toate volumele expuse au rămas în colecția Bibliotecii Republicane. Ulterior a fost învinuit în mod deschis de naționalism românesc și destituit din post.

A fost omul acțiunii pentru crearea patrimoniului național tipărit. Este fondatorul și directorul Muzeului Național de Literatură Română „M. Kogălniceanu” (1965-1970). Și-a dat străduința pentru a crea un muzeu model, pentru valorificarea moștenirii literare prin organizarea unor expoziții în raioanele și orașele republicii, în regiunile Cernăuți și Odesa, prin stabilirea contactelor cu scriitorii și rudele celor dispăruți, inclusiv din România. Însă concursurile de creație, organizarea caselor muzeu „Alexandru Donici” (satul Donici, Orhei, 1966), „Alexei Mateevici” (comuna Căinari, Căușeni, 1968), seratele literar-muzicale ș. a. displăceau organelor comuniste, din care cauză a părăsit postul de director. O bună parte din colecțiile muzeului literar a fost sustrasă și nimicită de cenzură. Pasionat de muzeologie, a înființat Muzeul Teatrului Național, muzee locale la Briceni, Ocnița, Călărași, Edineț, Dondușeni ș. a. A creat, pe lângă Teatrul Academic de Stat „A.S. Pușkin” (actualul Teatru Național „Mihai Eminescu”), un muzeu, în care au fost expuse relicve de neprețuit din istoria acestui teatru.

A scris și a editat o carte,

apărută în 1982 la Chișinău cu titlul „Teatrul Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți”.

În 1977 Consiliul Uniunii Scriitorilor din nou îi propune postul de director al Muzeului Literaturii Române „M. Kogălniceanu”. S-a consacrat vieții teatrale, a publicat numeroase profiluri de artiști, valoroase studii și cercetări consacrate teatrului. Despre acestea ne vorbesc și posturile pe care le-a ocupat: funcționar al Uniunii Teatrale (1974-1989), profesor la Institutul de Arte (1991-1997), președinte al Ligii Criticilor Teatrali și cele peste 200 de publicații.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 290-291.

Bibliografie:

****Cincilei, Gheorghe.** Constantin Constantinov / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : Timpul, 1985. – 64 p.

Cincilei, Gheorghe. O poveste a poveștilor / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : Ed. Uniunii Scriitorilor, 1995. – 86 p.

***Cincilei, Gheorghe.** Teatrul Moldovenesc Muzical-Dramatic „Vasile Alecsandri” din Bălți / Gheorghe Cincilei. – Chișinău : 1982. – 116 p.

***Cincilei, Gheorghe.** Trifon Gruzin, artist al poporului din RSS Moldovenească / Gheorghe Cincilei. – Chișinău, 1982. – 38 p.

Providența artistului Eugeniu Ureche : actor, regizor, artist liric și plastic [07.03.1917 - 27.01.2005] / ed. : Ion-Gheorghe Șvitchi; text : E. Ureche, L. Cemortan, Gh. Cincilei. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – 168 p.

Cincilei, Gheorghe. Fala scenei noastre (Matei Millo, dramaturg / actor) / Gheorghe Cincilei // Viața satului. – 1993. – 9

oct. – P. 4.

Cincilei, Gheorghe. Gheorghe Asache și arta scenică / Gheorghe Cincilei // Basarabia. – 1992. – Nr 2. – 180-188.

Cincilei, Gheorghe. Magul scenei cu păpuși (Titus Jucov) / Gheorghe Cincilei // Flux : Cotid. naț. – 1998. – 9 sept. – P. 6.

Cincilei, Gheorghe. Un nume singular în arta scenică basarabeană (Veniamin Apostol) / Gheorghe Cincilei // Literatura și arta. – 1998. – 20 aug. – P. 6.

Cincilei, Gheorghe. Valeriu Cupcea (1929-1989) / Gheorghe Cincilei // Mesagerul. – 1999. – 12 mar. – P. 5.

Cincilei, Gheorghe // Ciocanu, Anatol. Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010 / Anatol Ciocanu, Valeriu Nazar, Sergiu Nucă [et al.]. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 128.

Pelin, Pavel. Gheorghe Cincilei / Pavel Pelin // Privitor ca la teatru : (carte despre artiști). – Chișinău : [S. n.], 2007. – P. 121-128.

Ploșniță, Elena. Cincilei Gheorghe / Elena Ploșniță, Mihai Ursu // Enciclopedia muzeologiei din Republica Moldova / Elena Ploșniță, Mihai Ursu. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 71-72.

Țărălungă, Ecaterina. Cincilei, Gheorghe / Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității. Personalități / Ecaterina Țărălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 179.

M. C.

Nina CRULICOVSKI 1951

Interpretă de muzică ușoară.

S-a născut la 24 septembrie 1951, în satul Șumiha, regiunea Kurgan, Rusia, din părinți deportați.

La vârsta de șapte ani a revenit cu tatăl său la Chișinău. A început să învețe treptat limba maternă, căci nu cunoștea la acea vârstă decât rusa și tătara. Învăță la Școala Muzicală din Slobozia, cântă în ansamblul local muzică populară și de estradă. Între anii 1968–1972 și-a făcut studiile la Școala medie de Muzică „Ștefan Neaga” din Chișinău, în clasa profesorului Loghin Țurcanu (teorie, armonie).

În anii studenției a început să cânte muzică populară în Ansamblul „Mărțișor”, împreună cu orchestra și alături de mai mulți dansatori profesioniști și a avut un mare succes. A concertat în Finlanda, Bulgaria, Cehoslovacia. A fost o perioadă de succes pentru cântăreață. Tot în acești ani Ion Aldea Teodorovici a invitat-o să cânte o melodie cu Petre Teodorovici, apoi înregistrează și un mic disc cu piesa „Cu numele tău”. Piesa a devenit șlagăr și i-a trasat calea către inima publicului.

Între anii 1973-1989 a fost

solistă în mai multe colective muzicale: Orchestra de Muzică Populară „Fluieraș” (1973-1975); Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii” (1975-1976); în Formațiile de muzică ușoară „Orizont” (1977-1979), „Bucuria” (1979-1982) și „Contemporanul” („Noroc”) (1983-1989) ale Filarmonicii Naționale.

A început cariera solo. În 1981 a participat la Festivalul „Zorii Crimeii” de la Ialta, obținând premiul III. După concurs a fost chemată și i s-a spus că nu mai este solistă în Ansamblul „Bucuria”, oferindu-i-se alternativă – un loc în Capela Corală „Doina” a Filarmonicii.

În iunie 1983 tatăl arteiștii a fost arestat din motive politice și învinuit de propagandă anticomunistă. Timp de 7 ani a fost interzisă oficial ca artistă. Suferea de foame în tot sensul cuvântului.

Începând cu anul 1989 a fost restabilită în funcție la Filarmonica Națională și a urmat o perioadă fructuoasă plină de turnee, fani. Cu Ansamblul „Noroc” a concertat prin mai multe țări printre care Tunisia, SUA.

Timp de 15 ani a fost solistă de muzică ușoară pe scena Teatrului de revistă „Alexandru Davilla” de la Pitești, România.

A înregistrat multe piese la Radioteleviziunea Națională din Chișinău, printre care: „Cu numele tău”, „Nu mă chema”, „Sărută-mă”, „Singur, singur, dorul meu” ș.a. Discografia sa cuprinde: „Steaua iubirii”, „Laudă soarelui”, „Of, leliță Mărioară”, „Nu mă plânge, bade”, „Strigături moldovenești”, „Steaua

polară”, „Te aștept”. Are înregistrate mai multe cântece pe discuri colective, editate la Firma „Melodia”, un CD omolog apărut la Chișinău.

A jucat în filmul „Chipul tău” (Telefilm-Chișinău, 1984).

A colaborat cu poezii Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Anatol Ciocanu, compozitorii Petre și Ion Aldea Teodorovici, Mihai Toderășcu, Ion Enache. A fost colegă de scenă cu maestrul Nicolae Sulac pe parcursul unui an.

A fost protagonista câtorva serate de creație: „Eu sunt femeie”, „Ce taină a vieții o cunoaște” (1995), „E seara unei întâlniri” (1998), „Cu numele tău” (2001). Este laureată a numeroase concursuri naționale, unionale și internaționale. Laureată a Festivalului „Zorii Crimeii” (1981, Premiul III); laureată a Festivalului „Crizantema de Aur”, România (Premiul III). În 1993 a fost distinsă cu titlul onorific maestru în artă din Republica Moldova, artist al poporului (2010).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 224; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 157; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 289.

Bibliografie:

Crulicovschi, Nina : [interviu cu interpreta de muzică ușoară Nina Crulicovschi] / Nina Crulicovschi ; pentru conformitate : Anatol Caciuc // Dimensiunea clipei. – Chișinău : [S. n.], 2006. – P. 95-98.

Crulicovschi, Nina. Am puțini prieteni, dar devotați : [interviu cu interpreta Nina

Crulicovschi, stabilită la Pitești, România] / Nina Crulicovschi ; consemnare : Marcela Gafton // Țara. – 2001. – 19 ian. – P. 4.

Crulicovschi, Nina. Cu numele tău : [Veta Ghimpu Munteanu în dialog cu Nina Crulicovschi] / Nina Crulicovschi ; consemnare : Veta Ghimpu Munteanu // Realități culturale. – 2019. – Nr 9. – P. 4-11.

Crulicovschi, Nina „Dacă trăia Petre Teodorovici așa șomeră cum eram!” / Nina Crulicovschi // Flux : Ed. de vineri. – 2001. – 31 aug. – P. 12.

Crulicovschi, Nina. Din singurătatea sufletelor noastre : [poeta Galina Furdul, 70 de ani de la naștere] / Nina Crulicovschi // Literatura și arta. – 2016. – 16 iun. – P. 5.

Crulicovschi, Nina. Dorul e ca o durere : Interviu cu Nina Crulicovschi, interpretă de muzică ușoară / Nina Crulicovschi ; consemnare : Anatol Caciuc // Moldova. – 2009. – Nr 10/11. – P. 39-41.

Crulicovschi, Nina : „O jumătate de viață am fost șomeră și am tras foame” : [interviu cu interpreta de muzică ușoară Nina Crulicovschi] / Nina Crulicovschi ; pentru conformitate : Nicolae Roibu // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani / Nicolae Roibu. – Chișinău : [S. n.], 2010. – P. 11-19.

Crulicovschi, Nina: „Se răresc rândurile noastre...” : [interpreta Nina Crulicovschi despre reușitele anului 2015] / Nina Crulicovschi ; consemnare : Lena Negru // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 18 dec. – P. 13.

Buzilă, Serafim. Crulicovschi, Nina // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova / Serafim Buzilă. – Chișinău : [S. n.], 1996. – P. 144-145.

Crulicovschi, Nina : [interpretă de muzică de estradă : notă biografică] // Femei din Moldova : Enciclopedie. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 85.

Nina Crulicovschi : [interpretă] // Flux continuu. – 2008. –

3 apr. – P. 7.

Negru, Lena. Nina Crulicovschi : „Anul 2017 l-am început cu stângul...” : [interpreta Nina Crulicovschi] / Lena Negru // Jurnal de Chișinău. – 2017. – 24 mar. – P. 14.

Negru, Lena. Nina Crulicovschi : „Eh!... S-au adunat multe probleme...” : [interpreta Nina Crulicovschi] / Lena Negru // Jurnal de Chișinău. – 2015. – 13 febr. – P. 9.

Roibu, Nicolae. Nina Crulicovschi : [schiță de portret] / Nicolae Roibu // Moldova. – 1989. – Nr 11. – P. 26.

Roibu, Nicolae. Nina Crulicovschi, cântăreață // „Să vă spun ce s-a ntâmplat...” : Cu personalități din Republica Moldova / Nicolae Roibu. – Chișinău, 1999. – P. 92-93.

M. C.

Iakob PRINT
1891 - 1966

Biolog, entomolog, profesor universitar, academician.

S-a născut la 28 septembrie 1891, în satul Ciucea, regiunea Crimeea, Ucraina. A decedat la 23 mai 1966, la Chișinău.

S-a stabilit la Moscova și și-a început studiile la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității Imperiale de la Moscova (azi Universitatea de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova), pe care a absolvit-o în 1917.

A activat în instituții de cercetare științifică din Azerbaid-

djan și Georgia (1917-1930). În 1930 a deținut funcția de șef de secție la Institutul de Cercetări Științifice a viței-de-vie din Georgia. Din 1934 s-a stabilit în Sankt Petersburg, unde a activat în calitate de șef de laborator al Institutului de Protecție a Plantelor (1934-1946). Concomitent a desfășurat activitate didactică la Institutul Subtropical, Catedra protecția plantelor. A fost șef al Catedrei de entomologie și fitopatologie a Institutului Aplicativ - Zoologic din Petersburg.

Din 1946 s-a stabilit la Chișinău. A activat în calitate de șef al Laboratorului pentru imunitate al Stațiunii de protecție a plantelor, ulterior șef catedră la Institutul Agricol din Chișinău (1946-1950) (azi Universitatea Agrară de Stat din Moldova). Între anii 1950-1956 a activat la Filiala din Moldova a Academiei de Științe a URSS, în cadrul Institutului de Pomicultură, Viticultură și Vinificație, șef al Secției de protecție a plantelor. Ulterior conduce Laboratorul de zoologie a nevertebratelor al Institutului de Zoologie al Academiei

de Științe a Moldovei (1957-1966).

Activitatea de cercetare s-a axat în domeniile anatomiei microchimiei, fiziologiei, biochimiei și citologiei filoxerei. A elaborat bazele teoretice ale imunității plantelor față de dăunători. A argumentat raționalitatea plantării viței-de-vie pe rădăcini proprii, în dependență de tipul solului și rezistența soiurilor. A elaborat sistemul integrat de combatere a dăunătorilor și bolilor viței-de-vie, a bumbacului, a pomilor fructiferi. Rezultatele cercetărilor se regăsesc în peste 170 de lucrări științifice, inclusiv 14 monografii și manuale, printre care: „Cultura viței de vie europene pe rădăcini proprii în Moldova” (1960), „Виноградная филлоксера и меры борьбы с ней” (1965) ș. a.

A înregistrat 3 brevete de invenție. A fost conducător a 25 de teze de doctor susținute de discipolii săi, 4 teze de doctor habilitat în biologie.

A fost președinte al Secției Moldovenești a Societății Unionale de Entomologie. Membru titular al Academiei

de Științe a Moldovei (1961).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 157-158.

Bibliografie:

Print, Ia. I. Cultura viței de vie europene pe rădăcini proprii în Moldova / Ia. I. Print, P. V. Ivanov. - Chișinău : Editura de Stat a Moldovei, 1948. - 42 p.

Print, Ia. I. Cultura viței de vie nealtoite în Moldova / Ia. I. Print. - Chișinău : Editura de Stat „Cartea Moldovenească”, 1960. - 99 p.

Принц, Якоб. Виноградная филлоксера и меры борьбы с ней / Якоб Принц. - М.: Наука, 1965. - 296 с.

Nirca, Eugen. Print Iacob // Nirca, Eugen. Compatrioți înfrățiți cu știința / Eugen Nirca. - Chișinău : Tehnica-Info 2001. - P. 165-168.

Print, Iacob // Membrii Academiei de Științe a Moldovei. Dicționar : (1961-2006). - Chișinău : Știința, 2006. - P. 122-123.

Xenofontov, Ion Valer. Academicianul Iacob Print (1891-1966). Aspecte din biografia științifică și privată / Ion Valer Xenofontov, Iulia Malcoci // Acta Terrae Fogarasiensis. - 2018. - Vol. 7. - P. 381-391.

M. C.

Octombrie

CALENDAR NAȚIONAL

OCTOMBRIE

2021

Vineri	1
Sâmbătă	2
Duminică	3
<hr/>	
Luni	4
Marți	5
Miercuri	6
Joi	7
Vineri	8
Sâmbătă	9
Duminică	10
<hr/>	
Luni	11
Marți	12
Miercuri	13
Joi	14
Vineri	15
Sâmbătă	16
Duminică	17
<hr/>	
Luni	18
Marți	19
Miercuri	20
Joi	21
Vineri	22
Sâmbătă	23
Duminică	24
<hr/>	
Luni	25
Marți	26
Miercuri	27
Joi	28
Vineri	29
Sâmbătă	30
Duminică	31

75 de ani de la fondarea la Chișinău a **Universității de Stat din Moldova** (1 oct. 1946). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 162; CN 2016, p. 294 - 295.*

70 de ani de la nașterea lui **Victor Gorban**, inginer-constructor, cercetător științific și inventator (1 oct. 1951).

90 de ani de la nașterea lui **Sylvano Bussotti**, compozitor italian de muzică contemporană (1 oct. 1931).

185 de ani de la nașterea lui **Andrei Parhomovici**, scriitor și profesor, teolog (2 oct. 1836 – 21 apr. 1919). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 163.*

85 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Baciu**, medic, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar, membru al Academiei Balcanice de Medicină Legală (2 oct. 1936).

145 de ani de la nașterea lui **Theodor Solacolu**, medic, doctor în științe medicale și naturale, profesor universitar, cercetător științific, membru titular al Academiei de Medicină (3 oct. 1876 – 7 oct. 1940).

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Edouard Lucas**, matematician, cercetător științific francez, cunoscut pentru studiul său asupra secvenței Fibonacci (14 apr. 1842 – 3 oct. 1891).

90 de ani de la nașterea lui **George Comșa**, fizician, chimist, profesor universitar și cercetător german de origine română, membru de onoare al Academiei Române (3 oct. 1931).

85 de ani de la nașterea lui **Eugen Verbițchi**, clarinetist, conferențiar universitar (4 oct. 1936 – 22 mai 2007). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 306 - 307; CN 2016, p. 296.*

70 de ani de la nașterea lui

Grigore Cantemir, filolog, doctor în filologie, conferențiar universitar (4 oct. 1951).

140 de ani de la nașterea lui **George (Gogu) Constantinescu**, inovator, inventator, om de știință și inginer român, membru de onoare al Academiei Române (4 oct. 1881 – 11 dec. 1965).

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae Leon**, zoolog, biolog, naturalist, profesor universitar, cercetător științific român, fondatorul parazitologiei românești (15 apr. 1862 – 4 oct. 1931).

95 de ani de la nașterea **Verei Malev**, prozatoare (5 oct. 1926 – 28 ian. 1995). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 230 - 231; CN 2016, p. 297.*

80 de ani de la nașterea lui **Nicolae Constantinescu**, etnolog, antropolog, folclorist, doctor în filologie și profesor universitar român (5 oct. 1941).

150 de ani de la nașterea lui **Petre Cazacu**, doctor în medicină, istoric, publicist și om politic român, originar din Basarabia, deputat în Sfatul Țării (6 oct. 1871/1873 – aug. 1956). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 218 - 219; CN 2013, p. 248 - 249.*

190 de ani de la nașterea lui **Richard Dedekind**, matematician, profesor universitar, cercetător științific german, cunoscut pentru contribuțiile sale în domeniul algebrei abstracte (6 oct. 1831 – 12 febr. 1916).

85 de ani de la nașterea lui **Valentin Golub**, istoric, jurnalist, pedagog, muzeograf, scriitor (8 oct. 1936 – 19 iun. 2017). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 298 - 300.*

165 de ani de la nașterea lui **Petru Th. Missir**, critic literar, publicist și jurist român (8 oct. 1856 – 10 ian. 1929). *A se vedea*

și art. din CN 2006, p. 307 - 308.

70 de ani de la nașterea **Mino-dorei Mazur**, medic, doctor în științe medicale, profesor universitar (9 oct. 1951).

150 de ani de la nașterea lui **Georg Alfred Nilsson**, arhitect suedez (9 oct. 1871 - 11 noiem. 1949).

85 de ani de la nașterea **Valentinei Izbeștiuc**, actriță de teatru (10 oct. 1936). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 309 - 310; CN 2016, p. 300 - 301.*

80 de ani de la nașterea **Sofiei Velixar**, biolog, doctor habilitat în științe biologice, cercetător științific și inventator (10 oct. 1941).

80 de ani de la nașterea **Valentinei Stoica**, prozatoare, publicistă, dramaturg și profesoară (10 oct. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 301 - 302.*

70 de ani de la nașterea **Lidiei Ungureanu**, poetă, publicistă și graficiană (10 oct. 1951). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 303 - 304.*

175 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Brândză**, medic, naturalist și botanist român, membru titular al Academiei Române, fondatorul Grădinii Botanice din București, care astăzi îi poartă numele (10 oct. 1846 - 3 aug. 1895).

165 de ani de la nașterea lui **Ioan Bianu**, bibliotecar, bibliolog, bibliograf, filolog român, fondatorul Bibliotecii Academiei Române (10 oct. 1856 - 13 febr. 1935). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 310 - 312.*

100 de ani de la nașterea lui **Dan Cernovodeanu**, istoric, specialist în heraldică, scriitor și publicist român (10 oct. 1921 - 25 noiem. 1999). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 233 - 234.*

90 de ani de la stingerea din viață a lui **Elie Radu**, inginer constructor de poduri și șosele, pedagog și academician român (20 apr. 1853 - 10 oct. 1931). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 126 - 127.*

290 de ani de la nașterea lui **Henry Cavendish**, fizician, chi-

mist, cercetător științific englez, cunoscut pentru descoperirea hidrogenului, unul dintre cei mai mari savanți ai Angliei (10 oct. 1731 - 24 febr. 1810).

160 de ani de la nașterea lui **Fridtjof Mansen**, explorator, om de știință, diplomat, umanitarist norvegian, laureat al Premiului Nobel pentru pace (10 oct. 1861 - 13 mai 1930).

85 de ani de la nașterea lui **Mihail Ion Ciubotaru**, poet, publicist, traducător și redactor (11 oct. 1936 - 29 iun. 2016). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 83-84; CN 2016, p. 304; CN 2017, p. 99-100.*

75 de ani de la nașterea **Marietei Chiperi**, artist-decorator, ceramist (11 oct. 1946).

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Maximilian (Max) Hacman**, jurist român, doctor în drept, profesor universitar, rector al Universității din Cernăuți (25 aug. 1877 - 11 oct. 1961).

85 de ani de la nașterea lui **Vlad Chiriac**, istoric literar, bibliolog și scriitor (12 oct. 1936 - 15 iun. 2005). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 234-236; CN 2006, p. 312-314; CN 2016, p. 304-305.*

70 de ani de la nașterea lui **Mihai Toderașcu**, compozitor, regizor și interpret de muzică ușoară (12 oct. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 163 - 164; CN 2016, p. 305.*

65 de ani de la nașterea lui **Ghenadie Jalbă**, pictor, profesor în învățământul artistic (13 oct. 1956). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 164 - 165; CN 2016, p. 306.*

100 de ani de la nașterea lui **Tadeuș Malinovski**, fizician, doctor habilitat în fizică și matematică, profesor universitar, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei (14 oct. 1921 - 27 febr. 1996). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 236 - 237.*

75 de ani de la nașterea lui **Vasile Crăciun**, țambalagiu, dirijor, solist-instrumentist, profesor universitar (14 oct. 1946 - 16 dec. 2017). *A se vedea și art.*

din CN 2016, p. 306-307.

90 de ani de la nașterea lui **Vladimir Rotaru**, compozitor, dirijor de orchestră, profesor universitar, flautist (15 oct. 1931 - 2007). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 237 - 238.*

60 de ani de la nașterea **Anei Manole** (Murzacu), poetă, publicistă și editor (15 oct. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 307.*

95 de ani de la nașterea lui **Michel Foucault**, filosof, istoric, profesor și cercetător francez (15 oct. 1926 - 25 iun. 1984).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Tudor Pamfile**, etnolog, istoriograf, publicist și folclorist român (11 iun. 1883 - 17 oct. 1921). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 126 - 128.*

100 de ani de la nașterea lui **Andrei Timuș**, specialist în domeniul socio-economiei, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (18 oct. 1921 - 12 febr. 2018). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 316 - 317.*

90 de ani de la nașterea lui **Nelly Camenev**, actriță, Artista a Poporului din Republica Moldova (19 oct. 1931 - 18 febr. 2007).

70 de ani de la nașterea lui **Anatol Țaranu**, istoric, comentator politic și politician, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (19 oct. 1951).

95 de ani de la stingerea din viață a lui **Victor Babeș**, medic, anatomopatolog, biolog, doctor în științe medicale, cercetător științific și profesor universitar român, fondatorul școlii românești de microbiologie, membru titular al Academiei Române (4 iul. 1854 - 19 oct. 1926). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 234 - 235.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Mihail Sadoveanu**, scriitor român, romancier, povestitor, nuvelist (5 noiem. 1880 - 19 oct. 1961). *A se vedea și art. din CN 2000, p. 283 - 289; CN 2005, p. 309 - 311; CN 2011, p. 166 - 167.*

60 de ani de la nașterea lui **Nicolae Gribincea**, coregraf, pedagog, folclorist, interpret de muzică populară, fondatorul Ansamblului Etnofolcloric „Plăeșii” (20 oct. 1961).

200 de ani de la nașterea lui **Varol Miculi**, pianist, dirijor, compozitor și profesor român (20 oct. 1821 – 21 mai 1897). *A se vedea și art. din CN 2017, p. 220 - 221.*

130 de ani de la nașterea lui **James Chadwick**, fizician, profesor universitar, inventator și cercetător științific englez, laureat al Premiului Nobel pentru fizică (20 oct. 1891 – 24 iul. 1974). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 238 - 239.*

60 de ani de la nașterea lui **Andrei Donos**, cântăreț de operă (bariton) (21 oct. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 309 - 310.*

130 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Panaitescu-Perpessicius**, critic literar (eminescolog), poet, folclorist, istoriograf, lingvist, traducător și profesor român (21 oct. 1891 – 29 mar. 1971). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 238 - 239.*

80 de ani de la nașterea lui **Valeriu Umanet**, doctor în economie, conferențiar universitar, doctor habilitat, profesor universitar (22 oct. 1941). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 320 - 321.*

70 de ani de la nașterea lui **Iuliei Tătărescu**, bibliotecar-bibliograf (23 oct. 1951). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 168 - 169.*

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae Chetraru**, arheolog, muzeograf, doctor în istorie, cercetător științific; preocupări de istoriografia arheologiei Moldovei (24 oct. 1931 - 30 mai 2011).

100 de ani de la nașterea lui **Mihai I**, ultimul rege al Româ-

niei, membru de onoare al Academiei Române (25 oct. 1921 – 5 dec. 2017). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 244 - 246; CN 2006, p. 323 - 324.*

440 de ani de la nașterea lui **Domenico Zampieri Domenichino**, pictor italian, reprezentant al academismului Școlii din Bologna (25 oct. 1581 – 6 apr. 1641). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 325.*

140 de ani de la nașterea lui **Pablo Picasso**, pictor, grafician, sculptor și ceramist spaniol (25 oct. 1881 – 8 apr. 1973). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 247 - 248.*

95 de ani de la nașterea lui **Dumitru Scvorțov**, sculptor (26 oct. 1926 – 14 iun. 1991).

80 de ani de la nașterea lui **Paulinei Zavtoni**, actriță de teatru, pedagog (26 oct. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 250; CN 2011, p. 169 - 171; CN 2016, p. 312.*

75 de ani de la nașterea lui **Lidiei Gavriliță**, biolog, doctor în științe biologice, cercetător științific, inventator (26 oct. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p.*

80 de ani de la nașterea lui **Marin Cârciumar**, geograf, doctor în geografie, profesor universitar, cercetător științific român (26 oct. 1941).

50 de ani de la stingerea din viață a lui **Andrei Scobioală**, profesor, licențiat în fizică și matematică, politician, deputat în Sfatul Țării (4 oct. 1884 – 27 oct. 1971). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 308 - 309.*

160 de ani de la stingerea din viață a **Sofiei Cocea**, publicistă, poetă, eseistă, traducătoare, prima femeie-gazetar din România (15 iun. 1839 – 27 oct. 1861). *A se vedea și art. din CN 2019, p. 197-198.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Vladimir Bodescu**, jurist, magistrat, director al Justiției din Basarabia, membru în Sfatul Țării, a votat unirea Basarabiei cu România (4 mar. 1868 – 28 oct. 1941). *A se vedea și art. din CN 2013, p. 94.*

90 de ani de la nașterea lui **Ilarion Ciobanu**, actor și regizor român (29 oct. 1931 – 7 sept. 2008). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 171 - 172.*

200 de ani de la nașterea lui **Fiodor Dostoievski**, prozator, eseist și publicist rus, unul din cei mai importanți scriitori ruși (30 oct./11 noiem. 1821 – 9 febr. 1881). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 252 - 255.*

570 de ani de la nașterea lui **Cristofor Columb** (Cristobal Colon), navigator italo-spaniol. A descoperit continentul Americii (29 oct. 1451 – 20 mai 1506). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 156 - 159.*

150 de ani de la nașterea lui **Paul Valéry**, scriitor francez, autor de poeme și eseuri, reprezentant al simbolismului tardiv (30 oct. 1871 – 20 iul. 1945). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 331 - 332.*

70 de ani de la nașterea lui **Constantin Rotaru**, interpret de muzică populară (31 oct. 1951). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 314.*

50 de ani de la nașterea lui **Luminiței Dumbrăveanu**, poetă, jurnalistă, scriitoare, scenaristă, producătoare de filme (31 oct. 1971).

140 de ani de la nașterea lui **Eugen Lovinescu**, critic și istoric literar, prozator român (31 oct. 1881 – 16 iul. 1943). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 255 - 257.*

**Universitatea de Stat din
Moldova (USM)
1946**

Este prima instituție de învățământ superior cu statut de universitate întemeiată în Republica Moldova.

Fondată la 1 octombrie 1946, cu denumirea inițială Universitatea de Stat din Chișinău. În primul an de studii activitatea pedagogică a fost preluată de 35 de cadre didactice pentru 320 de studenți înmatriculați. Au fost organizate 5 facultăți: Fizică și Matematică, Geologie și Pedologie, Istorie și Filologie, Biologie, Chimie; 17 catedre: marxism-leninism, limbi străine, limba rusă, limba moldovenească, istorie, literatură, analiză matematică, geometrie, fizică generală, chimie anorganică, chimie generală, zoologie, botanică, geologie etc. Actualmente, în cadrul USM activează 11 facultăți: Biologie și Pedologie; Drept; Chimie și Tehnologie Chimică; Fizică și Inginerie; Istorie și Filosofie; Jurnalism și Științe ale Comunicării; Litere; Matematică și Informatică; Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială; Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative; Științe Economice.

Fiind o sursă pentru întemeierea altor instituții de învățământ superior din țară, pe baza specialităților

economice și tehnice, a fost fondat Institutul Politehnic din Chișinău (azi Universitatea Tehnică din Moldova) (1964), iar pe baza facultăților de Economie, Economie a Comerțului și Merceologie a fost formată Academia de Studii Economice din Moldova (1991). Ulterior în organigrama USM a fost înscrisă Facultatea de Teologie (1991), care apoi devine Academia de Teologie Ortodoxă din Moldova.

Începând cu anul 1997 la USM se desfășoară studiile de masterat.

Doctoratul (aspirantura) a fost înființat în anul 1948, initial doar pe lângă catedrele de științe naturale la 5 specialități. Din anul 2015 funcționează școala doctorală la 11 specialități: Matematică și știința informației; Științe fizice și ingineresti; Psihologia și științe ale educației; Științe economice; Științe juridice; Științe sociale; Istorie, Arheologie și filosofie; Studii lingvistice romano-germanice și literatură universală și comparată.

De asemenea, la USM activează Catedra militară (1946), Facultatea de Arte Frumoase (1993), Centrul de Ghidare în Carieră și Relații cu Piața Muncii (2004) etc. O subdiviziune a USM este Institutul de Cercetare și Inovare, care include: 6 centre de excelență în cercetare, 18 laboratoare de cercetări științifice, Incubatorul de Inovare „Inventica USM”, Oficiul de transfer tehnologic, colective de cercetare provizorii care efectuează cercetări în conformitate cu acordurile economice etc.

Printre absolvenții Universi-

tății se numără personalități remarcabile ale științei contemporane, fondatori de școli științifice. Peste 50 de absolvenți dețin titlul de academician și de membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, dar și din alte țări: Andei Andrieș, Mircea Bologa, Grigore Belostecinic, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Mihail Dolgan, Gheorghe Duca, Andrei Eșanu, Valeriu Pasat ș. a.

Din anul 1993 USM conferă titlul onorific doctor honoris causa persoanelor cu merite deosebite în domeniul științei, culturii și învățământului, precum: Ion Druță, scriitor (1993); Oliviu Gherman, președinte al Senatului României, profesor universitar (1994); Jack Chirac, președinte al Franței (1998); Luzius Wildhaber, președinte al Curții Europene pentru Drepturile Omului (2000); Amedeo Carrocci, profesor universitar, avocat Italia (2007); Viorel Barbu, academician al Academiei Române, profesor universitar la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași; Alexandru Țiclea, rector al Universității Ecologice din București (2013); Alexander A. Balandin, profesor universitar la Universitatea Riverside din California (2014) etc.

Aderarea la Procesul de la Bologna face posibilă aplicarea Sistemului European de Credite de Studii Transferabile, ceea ce facilitează mobilitatea studenților. Astfel, studenții la USM au șansa să facă stagiul sau să beneficieze de o bursă semestrială la una din universitățile din UE, aplicând la Programele de

mobilitate academică Erasmus Mundus (2006).

Fiind prima instituție de învățământ superior din Republica Moldova acreditată de Guvern, certifică prestața academică și deschide noi oportunități pentru integrarea în comunitatea universitară internațională, pentru recunoașterea și echivalarea calificărilor și a actelor de studii.

Conform rezultatelor clasamentului mondial Ranking Web of Universities, realizat de Consiliul Superior de Investigații Științifice din cadrul Ministerului Științei și Inovării al Spaniei, se plasează pe locul întâi în topul universităților din țară.

Membru plenipotențiar al Asociației Internaționale a Universităților (1969), membru al Consorțiului Universităților din RM-România-Ucraina (2011), membru al Consorțiului Universitaria (2018) etc.

Deținătoare a distincției de stat „Ordinul Republicii” (2011).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 162; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 294-295.

Bibliografie selectivă:

Facultatea de Științe Economice la 65 de ani / coord. : Galina Ulian ; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : Complexul Editorial al INCE, 2018. – 228 p.

Istoria Universității de Stat din Moldova / Ion Eremia, Anatol Petrencu, Liliana Rotaru [et al.] ; red. șt. : Ion Niculiță. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 740 p.

Universitatea de Stat din Moldova : 70 de ani. – Chișinău : [S. n.], 2016. – 134 p.

Universitatea de Stat din Moldova. Facultatea de Drept / coord. : Gheorghe Erizanu. – Chișinău : Cartier, 2017. – 96 p.

Zgardan, Nina. Catedra de Filologie Franceză „Grigore Cincilei” 50 ani : Un giuvaier lingvistic și didactic / Nina Zgardan ; Universitatea de Stat din Moldova. – Ed. a 2-a, compl. – Chișinău : CEP USM, 2017. – 154 p.

Cojocaru, Violeta. Cooperarea internațională este un aspect important în activitatea Universității de Stat din Moldova / Violeta Cojocaru // Revista Institutului Național al Justiției. – 2019. – Nr 3 (50). – P. 2-5.

Goraș-Postică, Viorica. Pilotarea dimensiunii interculturale în curricula universitară pentru viitorii pedagogi de la Universitatea de Stat din Moldova / Viorica Goraș-Postică // Didactica pro. – 2019. – Nr 4/5 (116-117). – P. 108.

Promotor al practicilor educaționale avansate : [activitatea rectorului USM Gheorghe Ciocanu] // Literatura și arta. – 2018. – 25 ian. – P. 4.

Rotaru, Liliana. Construcția națională și socială a corpului studențesc postbelic al Universității de Stat din Moldova / Liliana Rotaru // Studia Universitatis. – 2018. – Nr 4 (114). – P. 130-140.

Țurcan, Nelly. Măsurarea vizibilității producției științifice a Universității de Stat din Moldova : analiză bibliometrică și altmetrică / Nelly Țurcan, Rodica Cujba // Studia Universitatis. – 2019. – Nr 3 (123) – P. 3-22.

Universitatea de Stat din Moldova [Resursă electronică] // http://usm.md/?page_id=154 (accesat : 29.07.2020).

Universitatea de Stat din Moldova [Resursă electronică] // <https://www.sfm.md/posts/b60cfd12ce6> (accesat : 29.07.2020).

Universitatea de Stat din Moldova la cea de-a 70-a aniversare // Univers pedagogic pro. – 2016. – 6 oct. – P. 1.

E. B.

Andrei PARHOMOVICI 1836-1919

Scriitor, profesor și teolog.

S-a născut la 2 octombrie 1836 în Homuțty, regiunea Poltava, în familia preotului Mihail Parhomovici. A decedat la 21 aprilie 1919 la Chișinău.

A învățat mai întâi în familie, apoi la școlile spirituale din Pereslavl și Liubensk (1846-1851). Își face studiile medii la Seminarul Teologic din Poltava (1851-1857). După absolvire activează în calitate de învățător la Școala Spirituală din Liubensk (1857-1859). În urma unei examinări la 26 de obiecte pe care le studiasse în seminar, este admis la Academia Teologică (1859-1863), obținând titlul suprem de magistru. Ulterior este angajat la Seminarul Teologic din Chișinău, în calitate de profesor (1863-1890). Devine membru al Consiliului Pedagogic (1875-1876). A fost profesor de religie la Liceul de Fete Nr. 1 din Chișinău (1863-1890). Exercită funcția de inspector al Seminarului Teologic (1890-1904). Concomitent, a fost profesor la Școala Eparhială de fete timp de 24 de ani.

Este unul dintre fondatorii și colaboratorii de bază ai revistei „Кишинёвские епархиальные ведомости”

(1867). S-a aflat la temelia fondării Societății Istorico-Bisericești din Basarabia.

Semnează mai multe lucrări cu tematică religioasă: „Ecleziast” (1868), „Explicarea profețiilor despre Mesia, cuprinse în Pentateuhul lui Moise și în Psaltire” (1894) ș. a. Fiind pensionat (1904), continuă să publice scrieri științifice, care și astăzi își păstrează actualitatea: „Список ректоров и инспекторов Кишинёвской Духовной Семинарии за время 100-летнего существования” (1911), „Преосвящение викарий Кишинёвской епархии Дмитрий Сулима, Пётр Троицкий, Аугустин Гудианицкий” (1909), „Архиепископ Кишинёвский Антоний Шокотов” (1911), „Краткие биографические сведения об иерархах Кишинёвской епархии (1882-1913)” (1914), „Киевская Духовная Академия для Кишинёвской епархии с её учебными заведениями (1813-1913)” (1914). Este autor al plachetei de versuri „На досуге” (1911), al povestirii „Orfanul și mama vitregă” (traducerea preotului Ioan Andronic, 1918). A scris numeroase studii istorice pe care le-a publicat în Anuarele Societății Istorico-Bisericești din Basarabia. A publicat nenumărate predici în limbile rusă și română.

Membru al Dumei municipale Chișinău (1893-1897), membru pe viață (din 1899) și membru plenipotențiar pe viață (1905) al Societății Imperiale Creștine Palestina.

Mențiuni și distincții: mulțumire pentru dăruirea sa fără preget pe tărâmul pe-

dagogic din partea arhiepiscopului Basarabiei (1867), mulțumire din partea Sf. Sinod (1869, 1896), Ordinul „Sf. Vladimir” de gradul III (1889), inel cu diamante din partea împăratului Nikolai al II-lea (1901), Medalia „În memoria lui Aleksandru III” (1898), Medalia „XXV de ani ai școlii bisericești” (1909), Medalia „300 de ani de la fundarea Casei Imperiale Romanov”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 163.

Bibliografie:

Andrei Parhomovici – poet (1836-1919) [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2011/02/21/andrei-parhomovici-poet-1836-1919/> (accesat : 25.08.2020).

Colesnic, Iurie. Andrei Parhomovici // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 3. / Iurie Colesnic. – Chișinău, 2000. – P. 60-63.

Colesnic, Iurie. Trei pedagogi de excepție, frații Parhomovici : [Vasile Parhomovici (1828-1909), Andrei Parhomovici (1836-1919), Iosif Parhomovici (1846-1932)] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2013. – 22 mar. – P. 22.

E. B.

Gheorghe BACIU
1936

Medic, doctor habilitat în științe medicale, profesor universitar.

S-a născut la 2 octombrie 1936 în orașul Bălți. A absolvit Școala primară feroviară de 7 clase (1944-1951), după care urmează Școala de Felceri și Moașe (1951-1954) (actualmente Colegiul de Medicină) din orașul natal. În anul 1957 a fost înmatriculat la studii la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Stat de Medicină din Chișinău (actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”). În perioada anilor 1963-1966 își continuă studiile de doctorat la Catedra de medicină legală, unde, în anii 1966-1985, deține funcția de asistent. Susține teza de doctor în medicină cu titlul „Volumul, caracterul și valoarea medico-legală a bolilor preexistente în expertiza morții violente” (1967). În anul 1983 a obținut titlul de doctor habilitat în medicină.

Își începe activitatea profesională în calitate de felcer, apoi șef al punctului medical în satul Răcăria, raionul Râșcani (1954-1955). Pe parcursul serviciului militar (1955-1956) deține funcția de instructor sanitar. Activează ca felcer de gardă la Stația

de Salvare medicală din Bălți (1956-1957). Din anul 1985 a fost șef de catedră la Institutul Național de Educație Fizică și Sport, apoi șef al Catedrei de medicină legală la USMF „Nicolae Testemițanu” (1995-2008). A fost director al Centrului de Medicină Legală (1997-2008).

A contribuit la fondarea Muzeului de Medicină Legală, ale cărui exponate sunt unice în lume, fiind un laborator practic pentru studenți.

În anul 1972, pentru prima dată în lume, a demonstrat posibilitatea formării post-mortem a măștii echimotice la compresiunea toracelui. Acest fenomen a fost considerat anterior drept efect al acțiunii intravitale. Este inițiatorul metodei experimentale de cercetare (pe biomanechine) a leziunilor mecanice prin aplicarea forței compresionale dozate.

Domenii de cercetare științifică: influența bolilor preexistente în tanatogeneza diverselor forme de moarte violentă; probleme de traumatologie medico-legală; valoarea cercetării morții violente în aspect medical, social și juridic; contribuția candidatului la dezvoltarea științei medicale.

Este membru de onoare al Societății Științifice a Medicilor Legiști din Republica Moldova (1986), membru al Academiei Balcanice de Științe Judiciare (2003).

Conducător științific a tezelor de doctor și doctor habilitat. A coordonat studii post-universitare prin masterat, secundariat clinic, doctorat și postdoctorat a peste 40 de specialiști din Republica Moldova, România, SUA, Palesti-

na, Sudan, Yemen.

A organizat Conferința Științifică consacrată aniversării a 75 ani de la nașterea profesorului Petru Areșev sub genericul „Etiopatogenia infracțiunilor comise împotriva omului” (1997); Congresul Medicilor Legiști din Republica Moldova, consacrat semicentenarului fondării Centrului de Medicină Legală (2001); Conferința Medicilor Legiști, consacrată aniversării a 55 de ani de la fondarea Centrului de Medicină Legală (2006) ș.a.

În calitate de medic legist, are propriile viziuni referitoare la viața și moartea poezilor naționali Mihai Eminescu, Alexie Mateevici și Grigore Vieru, pe care le-a expus într-o monografie științifică (2014).

A publicat peste 600 de lucrări științifico-didactice și alte circa 60, cu caracter socio-istoric.

Valoarea lucrărilor științifice a fost înalt apreciată în cadrul forumurilor internaționale de specialitate din Leningrad (1969), Riga (1970, 1985), Moscova (1972, 1975, 1977, 1996), Perm (1972), Kaunas (1973), Orenburg (1973), Tallinn (1975), Kiev (1976, 1987), Minsk (1982, 2007), Karaganda (1990), Varna (2006), Khartoum (2006), Sudan (2006) etc.

Membru al Colegiilor de redacție ale revistelor „Știința” a Academiei de Științe a Moldovei (1994-1997), „Sănătate publică, economie, management în medicină” (2003), „Științe penale” (2006).

Menționi și distincții: Medalia „Veteran al muncii” (1987), Diploma de Onoare

a Academiei de Științe a Moldovei (1996, 2006), Diplomă de gradul întâi a prim-ministrului Republicii Moldova (2006), Ordinul „Gloria Muncii” (2007), Diplomă de Onoare a Ministerului Sănătății din Republica Moldova (2008), Medalia comemorativă „Nicolae Testemițanu”, Medalia academică „Nicolae Milescu Spătaru” (2016), Ordinul „Expert de onoare” al CML (2016), Premiul Național în domeniul științei (2017) etc.

Bibliografie selectivă:

Baciu, Gheorghe. Curs de medicină legală : (pentru facultățile de drept) / Gheorghe Baciu ; Universitatea de Studii Europene. – Chișinău : [S. n.], 2013. – 302 p. – Bibliogr. : p. 294-297.

Baciu, Gheorghe. Elemente de psihologie judiciară : Medicina legală / Svetlana Rîjicova, Valentina Prican, Gheorghe Baciu ; Institutul Național al Justiției. – Chișinău : Elan Poligraf, 2009. – 208 p.

Baciu, Gheorghe. Evoluția medicinei legale pe plaiul basarabean / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2013. – 307 p.

Baciu, Gheorghe. Expertiza medico-legală a cadavrului și persoanei : (Ghid medical) / Gheorghe Baciu ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic Medicina, 2008. – 178 p. – Bibliogr. : p. 175-176.

Baciu, Gheorghe. File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu ; red. : Raisa Ciobanu. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 159 p.

Baciu, Gheorghe. Istoricul medicinei legale în Republica Moldova / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 1997. – 96 p.

Baciu, Gheorghe. Istorii de suferințe și victimizări omenești / Gheorghe Baciu ; red. bibliogr. : Aculina Mihaluța. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 296 p.

Baciu, Gheorghe. Medicina

legală / Gheorghe Baciu. – Chișinău : Ruxanda, 1999. – 230 p.

Baciu, Gheorghe. O viață de zbucium / Gheorghe Baciu ; red. : Sofia Tiron. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2009. – 388 p.

Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USFM „Nicolae Testemițanu” / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2012. – 296 p. – Bibliogr. : p. 286.

Baciu, Gheorghe. Viziuni asupra vieții și morții poezilor martiri : Eminescu, Mateevici, Vieru / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 286 p. : il.

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova : 1945-2015 / coord. : Gheorghe Baciu ; resp. ed. : Ion Ababii, Olga Cernetchi ; red. : Sofia Fleștor ; trad. : Viorica Macovei. – Chișinău : USMF, 2016. – 228 p. : il. – Bibliogr. : p. 228.

Baciu, Gheorghe. Aportul științific, managerial și publicistic în promovarea medicinei legale / Gheorghe Baciu // Akademos. – 2017. – Nr 3 (46). – P. 63-69.

Baciu, Gheorghe. Factorul agresional – provocator al actelor violente / Gheorghe Baciu, Valeriu Savciuc // Info-Med. – 2016. – Nr 1 (27). – P. 192-196.

Baciu, Gheorghe. Formele de instruire a specialiștilor în domeniul medicinei legale / Gheorghe Baciu // Info-Med. – 2016. – Nr 1 (27). – P. 15-17.

Baciu, Gheorghe. Instruirea medicilor legiști în Republica Moldova – incursiune istorică și abordare contemporană / Gheorghe Baciu, Andrei Pădure // Info-Med. – 2017. – Nr 1 (29). – P. 14-18.

Baciu, Gheorghe. Probleme medico-sociale ale agresivității umane / Gheorghe Baciu // Revista Institutului Național al Justiției. – 2018. – Nr 1 (44). – P. 52-55.

Baciu, Gheorghe. Specificul activităților medico-legale în catastrofe cu numeroase victime omenesti / Gheorghe Baciu // Info-Med. – 2016. – Nr 1 (27). –

P. 31-34.

Baciu, Gheorghe. Semne-marker în leziunile balistice ale oaselor craniului / Iaroslav Melnicin, Gheorghe Baciu, Valeriu Savciuc // Info-Med. – 2016. – Nr 1 (27). – P. 101-103.

Copii și persoane de vârstă a treia – victime ale heteroagresiunii feroce / Oleg Iachimov, Anatolii Bondarev, Gheorghe Baciu [et al.] // Info-Med. – 2016. – Nr 1 (27). – P. 108-112.

Gheorghe Baciu : Biobibliografie / alcăt. : Elena Harconița, Valentina Enciu ; red. resp. : Elena Harconița. – Bălți : Universitatea de Stat „Alec Russo”, 2016. – 371 p. – (Personalități bălțene).

Baciu, Gheorghe // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene: Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 15-16.

Considerente despre enciclopedistul Gheorghe Baciu : Sherlock Holmes de Moldova [Resursă electronică] // <http://enciclopedia.asm.md/?p=2337> (accesat : 27.07.2020).

E. B.

**Eugen VERBIȚCHI
(Evgheni VERBETKI)
1936-2007**

Clarinetist, conferențiar universitar.

S-a născut la 4 octombrie 1936, în satul Mocra, raionul Râbnița. A decedat la 22 mai 2007.

După absolvirea școlii ucrainene de șapte ani din

satul natal, în anul 1951 a fost înmatriculat la studii la Colegiul de Muzică din Chișinău, în clasa profesorilor V. Povzun și N. Iordatii. Își continuă studiile la Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (1955-1961) (actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), în clasa primului său profesor V. Povzun, avându-i ca dascăli pe A. Abramovici, B. Kotlearov, L. Axionov (istoria muzicii), G. Borș (armonie și solfegiu), I. Miliutina (forme muzicale). Urmează studiile postuniversitare de pe lângă Conservatorul de Stat „N. A. Rimski-Korsakov” din Sankt Petersburg în clasa profesorilor V. Ghensler și V. Krasavin.

Fiind student al anului III, începe activitatea artistică în calitate de solist în cadrul Orchestrei Simfonice a Filarmonicii de Stat (1957), unde, după doi ani, este numit maestru de concert al grupului de clarinet (1959). Activează ca lector prin cumul, clasa clarinet, Catedra instrumente de suflat și de percuție, la Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (1961-1965); lector superior la Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” (1966). Concomitent continuă să activeze, prin cumul, în Orchestra Simfonică a Filarmonicii de Stat, în calitate de maestru de concert al grupului de clarinete. În anul 1969 este conferențiar universitar interimar al Catedrei instrumente de suflat și de percuție, șef al Catedrei instrumente aerofone și de percuție (1970), conferențiar universitar (1977), profesor universitar interimar la Ca-

tedra instrumente de suflat și de percuție (1982) a Institutului de Stat al Artelor „G. Musicescu”.

Participă la Concursul Republican al tinerilor interpreți la instrumente de suflat, obținând premiul de gradul II, Concursul Unional al Interpretărilor la instrumente de suflat, unde a devenit diplomant (1963).

A înregistrat numeroase creații în fondul de aur al IPNA „Teleradio-Moldova”. În anul 1976, la studioul Telefilm-Chișinău, a fost realizat filmul documentar „Evghenii Verbețchi”. De asemenea, muzicianul a înregistrat două discuri de vinil la Firma „Melodia”, în care au fost incluse creațiile lui K. Stamitz, A. Dimler, V. Rotaru și V. Poleacov.

Susține turnee artistice în Cuba, Moscova, Sankt Petersburg, Erevan, Sofia, România, Tunisia etc.

Pe lângă activitatea interpretativă și pedagogică, a dus o intensă activitate metodico-științifică, didactică, elaborând două culegeri de piese pentru instrumente de suflat. Printre numeroasele transcripții și prelucrări sunt: „Păstorul de pe stâncă pentru două clarinete și pian” de F. Schubert, „Morișca pentru clarinet și pian” de D. Fedov, „Sonata pentru flaut și pian” de J. S. Bach (prelucrare pentru saxofon și pian) ș. a. Este autorul lucrărilor metodice: „Despre învățământul primar la clarinet”, „Rolul respirației în procesul interpretării la instrumente de suflat”, „Din istoria clarinetului”, „Cerințele înaintate abiturienților la instrumente de

sufolat”, prezentate la conferințele republicane, ședințele catedrei Conservatorului din Sankt Petersburg și Moscova, conferințele pedagogilor școlilor muzicale din Cuba și Bulgaria. Coautor a 10 studii de virtuozitate pe teme moldovenești pentru clarinet. La inițiativa sa, au fost organizate concursuri republicane ale tinerilor interpreți (1970, 1979, 1983). A fost președinte și membru al juriului la diverse concursuri republicane și internaționale.

A educat circa 100 de discipoli care astăzi îi duc faima în întreaga lume. Elevii săi sunt numeroși laureați ai diferitor concursuri republicane și internaționale, artiști emerți, doctori în studiul artelor. Printre maeștrii de concert ai clasei sale au fost N. Sunțova, N. Corețcaia, E. Rogozenco, M. Moraru, S. Danilova, A. Criganuța, L. Verbețcaia. „Sextetul de clarinete Everans” este una din importante realizări ale lui Eugen Verbețchi, în cadrul căruia intră „Hora staccato” și „Hora Mărțișor” de Grigoraș Dinicu, „Ragtime și Parafraz pe teme melodice populare” de O. Negruță, „Rapsodie în blue (transcripție pentru sextetul de clarinete)” de J. Gershwin ș. a.

Membru al Uniunii Muzicienilor din Republica Moldova.

Distincții: artist emerit din Republica Moldova (1967), Medalia „Lucrător eminent al culturii” (1972), Medalia „Veteran al Muncii” (1983), artist al poporului din Republica Moldova (1991), Medalia „Meritul Civic” (1996), Ordinul „Gloria Muncii”

(1997).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 306-307; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 296.

Bibliografie selectivă:

Cartea „Evghenii Verbețchi” [Resursă electronică] // <https://tihoneac.com/cartea-evghenii-verbetchi-2/> (accesat : 03.08.2020).

Eugen Verbețchi [Resursă electronică] // <https://tihoneac.com/verbetchi-biografie-2/> (accesat : 03.08.2020).

Tihoneac, Victor. „Concertul pentru clarinet și orchestra de cameră” de S. Buzilă în viziunea interpretativă a lui Eugen Verbețchi / Victor Tihoneac // Anuar științific : muzică, teatru, arte plastice. – 2013. – Nr 3 (20). – P. 59-67.

Tihoneac, Victor. Eugen Verbețchi și discipolii săi / Victor Tihoneac // Anuar științific : muzică, teatru, arte plastice. – 2012. – Nr 2 (15). – P. 35-38.

Tihoneac, Victor. Muzica franceză pe scena națională. Fr. Poulenc în viziunea interpretativă a lui Eugen Verbețchi și Victor Levinzon / Victor Tihoneac // Francopolyphonie. – 2015. – Nr 1 (10). – P. 275-287.

Tihoneac, Victor. Sonata pentru clarinet și pian nr. 2 de S. Lobel în viziunea interpretativă a lui E. Verbețchi / Victor Tihoneac // Anuar științific : muzică, teatru, arte plastice. – 2012. – Nr 4 (17). – P. 134-141.

E. B.

Grigore CANTEMIR
1951

Filolog, doctor în filologie, conferențiar universitar.

S-a născut la 4 octombrie 1951 în satul Dominteni, raionul Drochia. Își face studiile la Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Alec Russo” din Bălți (actualmente Universitatea de Stat „Alec Russo”) (1969-1974), apoi studiile de doctorat (1995-1998), susținând teza de doctor în filologie. Urmează stagiul de formare în domeniul descifrării textelor vechi, studiind disciplinele „Paleografia româno-chirilică” și „Istoria limbii române literare” la Biblioteca „Vasile Urechia” din Galați, România (2000).

Activează la Universitatea de Stat „Alec Russo” ca asistent universitar la Catedra limba și literatura română, lector universitar, prodecan al Facultății de Filologie (1988-2000), lector superior (2000-2002), conferențiar universitar (2002-prezent).

Participă la forumuri științifice: Conferința jubiliară „Realizări și deschideri științifice” (Bălți, 1995), Conferința interuniversitară consacrată Aniversării a LXXX-ea de la nașterea academicianului Nicolae Corlăteanu (Chișinău, 1995), Conferința internațio-

nală consacrată profesorului Ion Ciornii (Chișinău, 1999), Conferința internațională „Актуальные проблемы современной филологии” (Bălți, 2001), Conferința internațională dedicată academicianului Silviu Berejan (Bălți, 2002), Conferința internațională consacrată profesorului Vladimir Zagaevski (Chișinău, 2003) etc.

Domenii de cercetare științifică: câmpul semantic-funcțional al posesivității, mijloace reverențiale în limba română, cultura vorbirii, paleografia româno-chirilică.

Rezultatele activității sale de cercetare au fost materializate în lucrările: „Studiu teoretico-practic la fonetica limbii române” (2012), „Cultura vorbirii” (2014, 2017) etc. Semnează o multitudine de articole științifice și metodic-științifice.

A fost președinte la centrele de BAC din Republica Moldova.

Este coordonator al tezelor de licență și de master și membru al comisiei de susținere. De asemenea, recenzent al tezelor pentru susținerea și confirmarea gradului didactic, formator la cursurile de perfecționare a cadrelor didactice.

Bibliografie selectivă:

Cantemir, Grigore. Cultura vorbirii : O carte care te învață să vorbești și să scrii corect / Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc. – Ed. a 2-a, revăz. și adăug. – Chișinău : Arc, 2017. – 113 p.

Cantemir, Grigore. Cultura vorbirii : O carte care te învață să vorbești și să scrii corect / Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc. – Chișinău : Arc, 2014. – 112 p.

Cantemir, Grigore. Curriculum la disciplina Limba contemporană (A I) / Grigore Cantemir ; Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Bălți : [S. n.], 2015. – 9 p.

Cantemir, Grigore. Limba română contemporană (Fonetică) : Studiu teoretico-practic pentru studenții Facultății de Filologie / Grigore Cantemir. – Bălți : [S. n.], 2012. – 176 p.

Cantemir, Grigore. Structura-cadru a curriculumului la disciplina Limba contemporană (A I) / Grigore Cantemir ; Univ. de Stat „Alec Russo” din Bălți”. – Bălți : [S. n.], 2015. – 9 p.

Cantemir, Grigore. Texte de prelegeri la modulul Istoria limbii române / Grigore Cantemir ; Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți. – Bălți : [S. n.], 2007. – 227 p.

Rotaru, Noie. La izvoarele înțelepciunii : Concurs literar : Etapa municipală Chișinău (2007-2012) : Mari personalități ale neamului / Noie Rotaru ; red. : Grigore Cantemir. – Bălți : Indigou Color, 2013. – 588 p.

Rotaru, Noie. Satul cu multe fântâni și fântâniari iscusii sau cum se sapă la Elizaveta o fântână? / Noie Rotaru ; redactor : Grigore Cantemir, Tatiana Crușevan. – Bălți : [S. n.], 2014. – 102 p.

Rotaru, Noie. Teleneștii – vatra de altădată / Noie Rotaru ; recenzent : Grigore Cantemir. – Bălți : [S. n.], 2013. – 286 p.

Cantemir, Grigore. Aspecte ale valorificării inteligențelor multiple la orele de limba și literatura română / Grigore Cantemir, Mariana Vovc // Glotodidactica. – 2012. – Nr 2. – P. 25-42.

Cantemir, Grigore. Cîteva precizări asupra unor elemente prozodice în limba română / Grigore Cantemir // Materialele Colocviului cu participare internațională „Epoca marilor deschideri : rolul limbilor și al literaturilor în societatea pluralistă”, 27-28 martie 2015. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 19-21.

Cantemir, Grigore. Cîteva reflecții privind tipologia enunțurilor posesive în limba română / Grigore Cantemir // Creativitatea lingvală : de la semn la text : Colocviul Internațional „Filologia secolului al XXI-lea”, Bălți, 29-30 noiembrie 2012. – Iași : PIM, 2014. – P. 69-80.

Cantemir, Grigore. Dezvoltarea și stimularea potențialului creativ al elevilor la lecțiile de limba și literatura română / Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc // Glotodidactica. – 2011. – Nr 2. – P. 33-51.

Cantemir, Grigore. Fenomenul palatalizării în cadrul bilingvismului româno-rus / Grigore Cantemir // Limbaj și context. – 2011. – Nr 2. – P. 155-166.

Cantemir, Grigore. Formarea competenței de cercetare la liceeni / Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc // Glotodidactica. – 2012. – Nr 1. – P. 10-35.

Cantemir, Grigore. Internet à l'usage des enseignants et des apprenants du fle de la République de Moldova / Angela Coșciug, Grigore Cantemir // Glotodidactica. – 2010. – Nr 1. – P. 37-41.

Cantemir, Grigore. Noi strategii activ-participative în formarea la elevi a competențelor de comunicare / Grigore Cantemir, Mariana Vovc // Glotodidactica. – 2010. – Nr 2. – P. 35-47.

Cantemir, Grigore. Norme „nu prea respectate” de fețe respectabile / Grigore Cantemir // Limbaj și context. – 2011. – Nr 1. – P. 130-134.

Cantemir, Grigore. Paralelism între românescul *a avea* și franțuzescul *avoir* / Grigore Cantemir // Limbaj și context. – 2009. – Nr 2. – P. 31-39.

Cantemir, Grigore. Particularitățile discursive ale morfemelor patice în limba română // Probleme de lingvistică generală și romanică. Vol. I. – Chișinău : [S. n.], 2003. – P. 67-70.

Cantemir, Grigore. Să formăm o personalitate educată cultural-lingvistic / Grigore

Cantemir // Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova. – Chișinău : UCCM, 2010. – P. 223-228.

Cantemir, Grigore. Tendințe actuale ale cercetării școlare la limba și literatura română în liceu / Grigore Cantemir, Svetlana Timciuc // Doctor habilitat Ion Ețcu : Bibliografie. – Chișinău : Institutul de Studii Enciclopedice, 2014. – P. 109-128.

Cantemir, Grigore. Tradiție și performanță în procesul de îmbogățire și activizare a lexicului elevilor din clasele de gimnaziu / Svetlana Timciuc, Grigore Cantemir // Glotodidactica. – 2010. – Nr 1. – P. 19-31.

Cantemir Grigore [Resursă electronică] // http://www.old.usarb.md/fileadmin/Catedra_de_limba_romana_si_filologie_romanica/Cantemir_Grigore_CV.pdf (accesat : 6.08.2020).

Grigore Cantemir // Universitari bălțeni : dicționar biobibliografic / alcăt. : Elena Scurtu, Maria Fotescu ; red. resp. : Elena Harconiță. – Bălți : [S. n.], 2005. – P. 45-46.

E. B.

Petre CAZACU
1871/1873-1956

Doctor în medicină, istoric, publicist și om politic român, originar din Basarabia, deputat în Sfatul Țării.

S-a născut la 6 octombrie 1871 la Chișinău. A decedat în 1956 la București.

A studiat la școala primară,

liceul și Seminarul Teologic în orașul natal.

Urmărit de poliția țaristă pentru activitate revoluționară, la vârsta de 22 ani s-a refugiat în România. În anul 1900 a absolvit Facultatea de Medicină din București. Urmează studiile de doctorat la Facultatea de Medicină din Iași. Deși s-a afirmat în medicină, studiază literatura universală.

Activează în calitate de medic de plasă în Moldova regăteană. După Unire se află în postul de director de finanțe și președinte al Sfatului directorilor generali din Basarabia. A exercitat funcții de stat, ca prim-ministru interimar, secretar general în Ministerul Sănătății, inspector general sanitar al regiunii Iași.

A promovat ideea de unire, a participat la deschiderea ședinței Sfatului Țării, a fost membru al Guvernului Republicii Democratice Moldovenești și director al Guvernului local pentru Basarabia.

Deputat în Sfatul Țării (1918), deputat de Bălți în Parlamentul României (1931, 1933). În acea perioadă a susținut material acțiunile Episcopului Visarion, de renovare a lăcașelor sfinte și de înălțare a noilor biserici în orașul și județul Bălți.

Este autorul lucrărilor „Moldova dintre Prut și Nistru. 1912 – 1918”, „Istoria farmaciilor din România”. Scrie numeroase studii de politică, sociologie și de specialitate.

Membru fondator și colaborator la revista „Viața românească”, „Viața Basarabiei”, calendare, almanahuri.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2003”. – Chișinău, 2002. – P. 218-219;

„Calendar Național 2013”. – Chișinău, 2012. – P. 248-249.

Bibliografie selectivă:

Cazacu, Petre. Moldova dintre Prut și Nistru, 1918-1928 : Zece ani de la Unire / Petre V. Cazacu ; ed. îngr. de Anatol Petrencu. – Chișinău : Știința, 2019. – 292 p.

Baciu, Gheorghe. Petre Cazacu // Baciu, Gheorghe. File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 63-64.

Baciu, Gheorghe. Petre Cazacu // Baciu, Gheorghe. Personalități de viță moldavă / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2017. – P. 112-113.

Dăm start Unirii : Al treilea prim-ministru – Petre Cazacu [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/dam-start-unirii--al-treilea-prim-ministru---petre-cazacu-90857.html> (accesat : 04.08.2020).

Țărălungă, Ecaterina. Petre Cazacu / Ecaterina Țărălungă // Enciclopedia identității românești. – București : Litera International, 2011. – P. 160.

E. B.

Valentin GOLUB
1936-2017

Istoric, jurnalist, pedagog, muzeograf, scriitor.

S-a născut la 8 octombrie 1936 în satul Jura, raionul Râbnîța. A decedat la 19 iunie 2017.

După absolvirea Școlii Medii Nr. 2 din Orhei (1945-

1954), este înmatriculat la studii la Institutul Pedagogic Moldovenesc de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”) (1954-1956).

A activat în cadrul redacțiilor ziarelor: „Drapelul biruinței” (Dubăsari), „Birutorul” (Criuleni), „Pentru comunism” (Orhei). Angajat la Muzeul de Istorie și Etnografie din Orhei, exercită funcția de director (1987-2005), iar din anul 2006 este colaborator științific.

Semnează numeroase lucrări cu privire la ținutul Orhei: „Biserica Sf. Dumitru din Orhei” (1996), „Berzlogi” (1996), „Furceni” (1999), „Jorile: Monografia satelor Jora de Jos, Jora de Mijloc, Jora de Sus și Lopatna” (2000), „Mănăstirea Curchi” (2000), „Ivancea” (2001), „Căzânești” (2002), „Susleni” (2008), „Slobozia Doamnei” (2014) etc.

Publică numeroase articole pe paginile ziarului „Plaiul orheian”.

Distincții: Medalia „Pentru deștelenirea pământurilor” (1957), Ordinul „Insigna de Onoare” (1978).

A se vedea și aricolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 298-300.

Bibliografie selectivă:

Golub, Valentin. Slobozia Doamnei : Schiță istorică / Valentin Golub. – Chișinău : Lexon-Plus, 2014. – 158 p.

Golub, Valentin. Comuna Căzânești : Monografia satelor Căzânești și Vadul-Leca / Valentin Golub, Tudor Golub. – Chișinău : Labirint, 2002. – 216 p.

Golub, Valentin. Jorile: Monografia satelor Jora de Jos, Jora de Mijloc, Jora de Sus și Lopatna

/ Valentin Golub, Tudor Golub. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2008. – 207 p.

Golub, Valentin. Susleni: File de istorie / Valentin Golub, Tudor Golub. – Chișinău : FEP „Tipografia Centrală”, 2008. – 174 p.

Golub, Valentin // Personalități orheiene în domeniul culturii, artei și literaturii : Dicționar bibliografic / Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici” din Orhei. – Chișinău : Pontos, 2008. – P. 156-161.

E. B.

Minodora MAZUR
1951

Medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 9 octombrie 1951 în satul Băxani, raionul Soroca. După absolvirea școlii medii, este înmatriculată la studii la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Medicină din Chișinău (actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”) (1968-1974). Susține teza de doctor în științe medicale în cadrul Institutului de Reumatologie din Moscova (1985). Urmează studii postdoctorat (1991-1992), susținând teza de doctor habilitat în medicină cu tema „Aspecte clinico-paraclinice și terapeutice ale lupusului

eritematos sistematic în Republica Moldova” (1996).

Și-a început cariera pedagogică în 1975 la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, în calitate de asistent la Catedra de boli interne a Facultății de Perfecționare a Medicilor. Activează în calitate de medic consultant în Nicaragua (1987-1989). Revenind din străinătate, își continuă activitatea la aceeași catedră. Din anul 1992 exercită funcția de șef al Catedrei boli interne nr. 4 a Facultății Medicină Generală, profesor universitar la Catedra de boli interne nr. 3 (2008). Este medic internist.

O preocupare în domeniul cercetării științifice o constituie tema „Artritele reactive”, în baza unui studiu efectuat pe un lot de pacienți din Republica Moldova.

Director al proiectului „Introducerea în curriculumul universitar a modului de îngrijiri paliative”.

Colaborează la nivel internațional cu instituții de profil, precum: Universitatea Leipzig, Departamentul de Boli Interne Reumatologia Gerontologia din Germania; Academia Barcelona din Spania; Universitatea Spitalului „Sf. Tomas”, dr. Andrew I. Behnke din SUA; Clinical Center din Paris; FarmaMed din Elveția.

Participă cu comunicări sau rapoarte la conferințe și congrese la nivel republican și internațional. Prezintă discursuri și prelegeri în diverse țări ale lumii.

Membru al comisiei specializate în reumatologie a Ministerului Sănătății, membru

al Societății Britanice de reumatologie.

A semnat circa 130 de lucrări științifice, inclusiv 3 monografii și 4 manuale.

Bibliografie selectivă:

Ficatul și medicamentele : Îndrumar didactic / Vlada-Tatiana Dumbrava, Iuliana Lupașco, Minodora Mazur [et al.]. – Chișinău : Medicina, 2004. – 92 p. : il. – Bibliogr. : p. 84-91.

Mazur, Minodora. Endocardita infecțioasă : Elaborare metodică / Alexandra Grejdieru, Liviu Grib, Minodora Mazur. – Chișinău : CEP Medicina, 2014. – 71 p.

Mazur, Minodora. Endocardite infectioase : Syllabus pour étudiants, résidents, doctorants et médecins spécialistes / Alexandra Grejdieru, Liviu Grib, Minodora Mazur. – Chișinău : CEP Medicina, 2014. – 71 p.

Mazur, Minodora. Îngrijiri paliative : Abordarea holistică a pacientului terminal / Minodora Mazur. – Chișinău : USMF „N. Testemițanu”, 2005. – 208 p.

Mazur, Minodora. Lupusul eritematos sistemic : Ghid esențial / Minodora Mazur ; Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : Prut Internațional, 2011. – 248 p.

Măsurile de profilaxie a osteoartrozei : (Recomandare metodică) / Elena Ciobanu, Gheorghe Ostrofeț, Minodora Mazur [et al.]. – Chișinău : CEP Medicina, 2012. – 24 p.

Calitatea vieții la pacienții cu artrită psoriazică – provocare pentru practicieni / Virginia Șalaru, Tatiana Godoroja, Minodora Mazur [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2017. – Nr 3 (73). – P. 166-167.

Comorbiditățile la pacienții cu osteoartroza genunchiului influențează sau nu programul kinetoterapeutic / Anatolie Vizdoagă, Virginia Șalaru, Minodora Mazur [et al.] // Știința

culturii fizice. – 2018. – Nr 30 (1). – P. 136-141.

Compliancea pacienților cu risc cardiovascular în opinia medicilor de familie / Snejana Vetrilă, Lucia Mazur-Nicorici, Minodora Mazur [et al.] // Arta medica. – 2018. – Nr 2 (67). – P. 12-14.

Consecințele în timp ale dermatomiozitei : studiu de caz / Natalia Loghin-Oprea, Minodora Mazur, Viorel Vetrilă [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 2 (54). – P. 159-162.

Conversia testelor-screening pentru tuberculoză în timpul terapiei biologice la pacienții cu maladii articulare inflamatorii / Victoria Sadovici-Bobeica, Virginia Șalaru, Minodora Mazur [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2018. – Nr 1-2 (75-76). – P. 45-49.

Diabetul zaharat la pacienții cu osteoartroza genunchiului influențează sau nu rezultatele programului kinetoterapeutic? / Anatol Vizdoagă, Virginia Șalaru, Minodora Mazur [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2019. – Nr 3. – P. 110-114.

Impactul socio-economic în miopatiile inflamatorii idiopatice / Natalia Loghin-Oprea, Snejana Vetrilă, Minodora Mazur [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2019. – Nr 2 (62). – P. 129-134.

Particularități și perspective de monitorizare a pacienților cu risc cardiovascular în asistența medicală primară / Snejana Vetrilă, Lucia Mazur-Nicorici, Minodora Mazur [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2018. – Nr 1 (58). – P. 18-22.

Rolul exercițiilor fizice în reabilitarea pacienților cu miopatii inflamatorii idiopatice / Natalia Loghin-Oprea, Snejana Vetrilă, Minodora Mazur [et al.] // Știința culturii fizice. – 2018. – Nr 30 (1). – P. 94-97.

Sindromul Evans – manifestare inițială nespecifică a lupusului eritematos sistemic / Maria Ga-

rabajiu, Minodora Mazur, Victoria Sadovici-Bobeica [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 2 (54). – P. 166-169.

Baciu, Gheorghe. Mazur Minodora // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu” / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 190.

Colaborare internațională : [Minodora Mazur] [Resursă electronică] // <https://medinsemiologie.usmf.md/ro/despre-disciplina-de-medicina-interna-semiologie/colaborare-internationala> (accesat : 03.08.2020).

Minodora Mazur – în competiție continuă : Notițe subiective [Resursă electronică] // <http://www.jc.md/minodora-mazur-in-competitie-continua-notite-subiective/> (accesat : 03.08.2020).

Митрофан, Мария. Минодора Мазур из Сорокских Баксань / Мария Митрофан // Observatorul de nord. – Nr 39. – 2011. – P. 6.

E. B.

Ioan BIANU
1856-1935

Bibliotecar, bibliolog, bibliograf, filolog român, fondatorul Bibliotecii Academiei Române.

S-a născut la 10 octombrie 1856, la Făget, comitatul Târnava Mică. A decedat la 13 februarie 1935, la București.

A absolvit Liceul la Blaj (1876); Facultatea de Litere și

Filosofie la Universitatea din București (1881). Și-a continuat studiile la Milano, Madrid și Paris.

A fost profesor de limba și literatura română la Liceul „Sfântul Sava” din București (1881) și șeful primei Catedre de istoria literaturii române, la Facultatea de Litere și Filosofie din București.

A deținut funcția de director al Bibliotecii Academiei Române, instituție pe care a condus-o până la sfârșitul vieții cu un devotament devenit legendar (1884-1935). Datorită planurilor lui Ioan Bianu, Biblioteca Academiei a devenit Biblioteca Națională a României, iar în anul 1901 i-a fost înglobată și Biblioteca Centrală de Stat din București, apoi mai multe biblioteci particulare.

S-a îngrijit de aprobarea unei legi prin care toate tipografiile din țară erau obligate să trimită Bibliotecii Naționale câte două exemplare din toate lucrările pe care le tipăreau (1884), asigurându-se astfel colecționarea publicațiilor tipărite în România.

În 1885 și 1886 a efectuat călătorii de studiu în Galiția și Polonia, pentru a observa modul de organizare a bibliotecilor, călătorii despre care a scris ulterior două cărți. A organizat biblioteca Academiei, înzestrând-o cu un număr mare de manuscrise, cărți și periodice.

Profesor universitar și decan al Facultății de Litere și Filosofie al Universității din București (1902-1935).

Este unul dintre autorii principali ai reformei ortografice din 1904 a Academiei Române, reformă care a reprezentat un pas important în introducerea principiului fonetic în scrierea limbii române.

Ca bibliolog, a umplut multe goluri din istoria literaturii românești vechi și implicit din istoria cărții românești în general. A scris un mare număr de studii și articole. A editat numeroase texte vechi, a promovat cercetarea folclorului, inițiind prima serie românească de publicații folclorice și etnografice.

A scris una dintre cele mai cuprinzătoare bibliografii din România „Bibliografie românească veche”, 4 vol. (1903-1944), în colaborare cu Nerva Hodoș, urmată de alte lucrări valoroase: „Catalogul manuscriselor românești”, 3 vol. (1907-1931), în colaborare cu N. Caracaș și G. Nicolaiasa, „Studii de literatură română veche”, „Publicațiunile periodice românești” etc. Sub conducerea sa a apărut periodicul bibliografic al Academiei Române „Creșterea colecțiilor”, primul număr apărând în anul 1906, iar ultimul în 1929. A inițiat seria „Din viața poporului român”, 40 vol. (1908-1931).

Sub îndrumarea lui Ioan Bianu s-a organizat primul Congres Național al Bibliotecarilor (București, 1924) și prima Asociație a Bibliotecarilor din România (15 septembrie 1924), al cărei președinte a fost.

Membru corespondent (1887) și membru titular al Academiei Române (1902). În perioada 1927-1929 a fost secretar general al Academiei Române, între anii 1929 și 1930 - președinte și între 1932-1935 - vicepreședinte.

A se vedea, articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 310-312.

Bibliografie selectivă:

****Bianu, Ioan.** Manuscriptul românesc de la 1632 a lui Evsta-

tie Logofătul / Ioan Bianu // Columna lui Traian. – 1882. – Vol. 3. – P. 210-217.

Omagiu lui Ioan Bianu : Din partea colegilor și foștilor săi elevi. – București : [S. n.], 1927. – 330 p.

**Bianu, Ioan // Anuarul Institutului de Istorie Națională Cluj. – 1936. – Nr VI.

Bianu, Ioan // Enciclopedia Universală Britannica : În 16 vol. Vol. 2 : Augustin-Bowditch. – București : Editura Litera, 2010. – P. 233-234.

Buluță, Gheorghe. Bianu, Ioan / Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Emil Vasilescu // Buluță, Gheorghe. Bibliologi români : dicț. – Târgoviște : Bibliotheca, 2011. – P. 40-41.

Chindriș, Ioan. Regele cărților [Ioan Bianu] / Ioan Chindriș // Astra blăjeană. – 2006. – Nr 4 (41). – P. 6.

Man, Raluca. Ioan Bianu și școala bibliologică a Academiei Române / Raluca Man // Biblioteca. – 2013. – Nr 6. – P. 247-252.

Mazilu, Dan Horia. Un manuscris al lui Dosoftei pus în valoare de Ioan Bianu / Dan Horia Mazilu // Academica. – 2006. – Iul.-aug. (Nr 52-53). – P. 55-56.

Paladi, Dina. Bibliologi celebri / Dina Paladi // Revista Bibliotecii Naționale a României. – 2008. – Nr 1. – P. 64-67.

Rusu, Dorina N. Bianu, Ioan / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : Dicționar 1866/2003. – București : Editura Academiei Române, 2003. – P. 111-112.

Țarălungă, Ecaterina. Bianu, Ioan / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 93.

N.-M. Ș.

Dan CERNOVODEANU 1921-1999

Istoric, specialist în heraldică și sigilografie, scriitor și publicist român.

S-a născut la 10 octombrie 1921, la Ploiești. A decedat la 25 noiembrie 1999, la București.

A studiat la Liceul „Spiru Haret” din București, apoi – alături de prințul moștenitor Mihai I, în clasa „palatină”, înființată la Palatul Regal „Pelișor” de la Sinaia (1932-1940), fiind șef de promoție. A absolvit Facultatea de Drept (1944), Facultatea de Litere și Filosofie (1945) a Universității din București, Școala Superioară de Arhivistică și Paleografie (1946) și Facultatea de Istorie (1947), specializându-se în heraldică și sigilografie.

Consultant permanent (1971-1972) al Comisiei create pe lângă Consiliul de Stat pentru alcătuirea stemelor județelor și municipiilor din România. Fost deținut politic. În anul 1979 a reușit să părăsească țara și să se stabilească în Franța.

A urmat cursurile pentru doctoratul în litere și științe umane la Paris (1979-1986), concomitent a funcționat în calitate de bibliotecar la Biblioteca Internațională de Documentare Contemporană

de pe lângă Universitatea Paris X-Nanterre. Colaborează la revista trimestrială de cultură „Contrapunct”, alături de alte personalități ale exilului românesc.

În România a fost colaborator științific extern pe lângă diferite instituții de cultură. Membru al Comisiei de heraldică, genealogie și sigilografie de pe lângă Institutul de Istorie „Nicolae Iorga”, al Societății „Prietenii Muzeului Bălcescu”, al Societății de Bibliografie și al Societății Numismatice Române. Membru fondator al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta” din Iași (1999). Face parte din 17 asociații de specialitate din Anglia, Austria, Belgia, Canada, Franța, Germania, Grecia, SUA.

A contribuit substanțial în studiul heraldicii de stat, al celei sigilare domnești, districtuale și municipale, al celei bisericesti și în domeniul vexilogiei heraldice.

Obține doctoratul la Sorbona cu teza „Levolution des armoires des pays roumains depuis leur apparition jusqu'à nos jours”, primind titlul de doctor, cu mențiunea „Magna cum laude”.

Este autorul lucrărilor: „Noile steme ale județelor și municipiilor din RS România” (în colab., 1974), „Bibliografia heraldicii românești”, „Știința și arta heraldică în România” (1977), menționată cu Premiul „Infante Fernando de Baviera” (Madrid, 1978), „Evoluția armeriilor țărilor române de la apariția lor și până în zilele noastre” (reeditare, 2005) etc.

Cavaler al Ordinului „Con-

stantinian al Sf. Gheorghe” (Madrid, 1979), Mare Ofițer al Ordinului „Alfons al X-lea cel înțelept” (Madrid, 1982).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 233-234.

Bibliografie selectivă:

Cernovodeanu, Dan. Bibliografia heraldicii românești / Dan Cernovodeanu. – București : Academia de Științe a României, 1977. – 89 p.

****Cernovodeanu, Dan.** Evoluția armeriilor țărilor române de la apariția lor și până în zilele noastre : (sec. XIII-XX) / Dan Cernovodeanu. – București : [S. n.], 2005. – 531 p. +103 planșe.

Cernovodeanu, Dan. Noile steme ale județelor și municipiilor din Republica Socialistă România: Studii asupra dezvoltării istorice a heraldicii districtuale și municipale românești / Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu. – București : [S. n.], 1974. – 218 p. : il.

****Cernovodeanu, Dan.** Stemele județelor și municipiilor Republicii Socialiste România : studiu heraldic / Dan Cernovodeanu, Ioan N. Mănescu. – București : [S. n.], 1974.

Cernovodeanu, Dan. Știința și arta heraldică în România / Dan Cernovodeanu. – București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1977. – 568 p.

Berindei, Dan. Cernovodeanu, Dan / Dan Berindei // Enciclopedia istoriografiei românești. – București : Editura Științifică și Enciclopedică, 1978. – P. 92-93.

Cernovodeanu, Dan // Dicționar enciclopedic. Vol. 1 : A-C. – București : Editura Enciclopedică, 1993. – P. 173.

Șăineanu, Lazăr. Cernovodeanu, Dan / Lazăr Șăineanu // Șăineanu, Lazăr. Dicționar universal al limbii române : 77000 de articole. – Chișinău : Litera, 1998. – P. 1171.

N.-M. Ș.

**Valentina IZBEȘCIUC
1936**

Actriță de teatru și cinema.

S-a născut la 10 octombrie 1936 în orașul Orhei. A studiat la Școala Teatrală Superioară „Boris Șciukin” de pe lângă Teatrul „E. Vahtangov” din Moscova, clasa profesoarei Anna Orociko (1955-1960).

S-a făcut remarcată în calitate actriță de teatru, debutând în comedia lirică „Hai să-ți ghicesc!” (1960). Este fidelă Teatrului „Lucașfăru”, pe scena căruia a jucat peste 30 de roluri, cele mai relevante fiind: Mama din spectacolul „Pe-un picior de plai” de I. Podoleanu, Luluța din „Chirița în provincie” de V. Alecsandri, Fedra în „Ippolit” de Euripide, Olivia în „A douăsprezecea noapte” de William Shakespeare, Lady Milford în „Intrigă și iubire” de Friedrich von Schiller, Mașa în „Pescărușul” de Anton Cehov, Olga în „Trei surori” de Anton Cehov, Martirio în „Casa Bernardei Alba” de Federico García Lorca, Mama în „Amintiri de copilărie” de Serafim Saka după Ion Creangă, Ruța în „Păsările tinereții noastre” de Ion Druță etc.

Debutează în cinematografie în pelicula artistică „Când omul nu-i la locul lui”, produsă la Studioul cinematografic „Moldova Film”

(1958), urmată de „Călătorie în aprilie” (1962), „Vreau să cânt” (1979), „Fără speranță sper” (1989).

A efectuat numeroase turnee în țară și în străinătate.

Face parte din prima generație de actori, numită generația de aur, alături de Ecaterina Malcoci, Dumitru Caraciobanu, Ion Ungureanu, Dumitru Fusu, Vladimir Zaiuc, Nina Doni, Grigore Rusu, Nina Vodă, Eugenia Todorașcu, Ion Sandri Șcurea, Ilie Todorov, Pavel Iațovschi și alți actori renumiți, care au fondat Teatrul „Lucașfăru”, contribuind la crearea unui teatru modern, prin valorificarea dramaturgiei naționale, clasice și universale.

Mențiuni și distincții: artistă emerită din RSSM (1966), artistă a poporului din RSSM (1975), Premiul de Stat al RSSM (1975), Ordinul de Onoare (2010).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 309-310; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 300-301.

Bibliografie:

Ungureanu, Larisa. Valentina Izbeșciuc – actrița generației de aur a Teatrului „Lucașfăru” [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/10/10/valentina-izbesciuc-actrita-generatiei-de-aur-a-teatrului-luceafarul/> (accesat : 5.08.2020).

Valentina Izbeșciuc // Personalități orheiene în domeniul culturii, artei și literaturii : Dicționar biobibliografic. – Chișinău : Pontos, 2008. – P. 187-189.

Valentina Izbeșciuc : [actriță de teatru] // Realități culturale. – 2014. – Nr 10. – P. 4.

E. B.

Valentina STOICA
1941

Prozatoare, publicistă, dramaturg și profesoară.

S-a născut la 10 octombrie 1941, la Trifești, Cahul.

A absolvit Facultatea de Limbi Străine a Institutului Pedagogic „Alec Russo” din Bălți (1964), actualmente Universitatea de Stat „Alec Russo”.

În perioada 1964-1967 activează în calitate de profesor la Universitatea de Stat din Moldova, apoi la Catedra limbii străine a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1976-1984), actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. A fost redactor al săptămânalului „Făclia” (1984-1996), apoi al ziarului „Luceafărul” (1996-2002) ș. a.

Publică romane, nuvele, piese de teatru: „Pasiune și calvar”, „Romantici și vagabonzi”, „Vocația pedagogică”, „Steaua făuririi”, „Jurnalul unei actrițe”, „Cea mai seducătoare femeie”, „Relevații”, „Imagini pe pânza timpului”, „Forța sentimentelor”, „Pe potecile desăvârșirii” etc.

A fost distinsă cu Premiul Mare al Festivalului Teatrului Școlar de la Târgu Mureș.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 301-302.

Bibliografie selectivă:

Stoica, Valentina. Forța sentimentelor : Piese / Valentina Stoica. – Chișinău : Pontos, 2015. – 184 p.

Stoica, Valentina. Imagini pe pânza timpului : Roman / Valentina Stoica. – Chișinău : Pontos, 2013. – 240 p.

Stoica, Valentina. Pe potecile desăvârșirii / Valentina Stoica. – Chișinău : Pontos, 2018. – 124 p.

Stoica, Valentina. Artă scenică de mare clasă : [Oleg Mereoră, Artist Emerit, actor la Teatrul Republican Muzical-Dramatic „B.P. Hasdeu” din Cahul] / Valentina Stoica // Făclia. – 2014. – 28 febr. – P. 15.

Stoica, Valentina. Colegiul de Medicină din Cahul – 65 de ani de activitate / Valentina Stoica // Făclia. – 2011. – 12 noiem. – P. 5.

Stoica, Valentina. Învățământ modern, deschis și flexibil la Colegiul Industrial-Pedagogic din Cahul / Valentina Stoica // Făclia. – 2014. – 21 mar. – P. 4-5.

Hodinitu, Ana. O scriitoare care merită să fie citită : Valentina Stoica / Ana Hodinitu // Gazeta de sud. – 2014. – 24 ian. – P. 6.

Stoica, Valentina // Femei din Moldova: Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 265.

Șatravca, Claudia. Valentina Stoica, scriitoarea elevilor și a profesorilor / Claudia Șatravca // Literatura și arta. – 2011. – 20 ian. – P. 8.

Țopa, Efimia. Stoica, Valentina / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 501-502.

N.-M. Ș.

Sofia VELIXAR
(VELIKSAR)
1941

Biolog, doctor habilitat în științe biologice, cercetător științific și inventator.

S-a născut la 10 octombrie 1941 în Golița, regiunea Odesa, Ucraina. A absolvit Institutul Agricol „M. Frunze” din Chișinău (actualmente Universitatea Agrară de Stat din Moldova), Specialitatea agronom în viticultură, pomicultură și legumicultură (1963). Susține teza de doctor (1969), apoi pe cea de doctor habilitat în biologie (1987).

Activează la Institutul de Genetică și Fiziologie a Plantelor al AȘM în cadrul Laboratorului nutriția minerală și regimul hidric al plantelor (1973-2019).

A avut stagii și a efectuat cercetări științifice la diverse centre științifice precum Institutul de Fiziologie a Plantelor din Kiev (1966, 1967), Moscova (1968), Sofia (1985, 1990); Universitatea de Stat din or. Ligan, SUA (1995) etc. A participat cu prezențarea comunicărilor la numeroase simpozioane și forumuri științifice în domeniul nutriției minerale a plantelor în Rusia, Spania, Germania, Cehia, Israel etc. De asemenea, participă la saloanele naționale și internaționale

de inventică de la București, Geneva, Bruxelles, Chișinău, fiind menționată cu medalie de aur, argint, bronz și premii.

În baza cercetărilor efectuate în perioada anilor 1967-1990, au fost elaborate 3 procedee de aplicare a micro- și macroelementelor în viticultură. Cercetările date au fost parțial utilizate în 3 brevete care au caracter fundamental și aplicativ.

Este conducătorul proiectelor „Purificarea ecologică a solurilor de surplusul de cupru după defrișarea plantațiilor multianuale” (2003-2005), „Utilizarea compozițiilor de microelemente și microorganisme pentru ameliorarea fertilității solului în plantațiile viticole” (2012-2013) etc.

Semnează peste 180 de lucrări științifice, inclusiv 3 monografii și 4 lucrări de sinteză.

Bibliografie selectivă:

Velixar, Sofia. Rolul niche-lului în sistemul „Sol-plantă-produse alimentare” / Semion Toma, Sofia Velixar, S. Lisnic. – Chișinău : Institutul Național de Economie și Informație, 2002. – 40 p.

Великсар, София. Экологически безопасные методы применения удобрений в садах и на виноградниках / София Великсар. – Кишинэу : [S. n.], 1996. – 44 с.

Великсар, София. Оптимизация минерального питания растений в условиях промышленных технологий / Семион Тома, София Великсар. – Кишинев : [S. n.], 1985. – 55 с.

Великсар, София. Хлороз многолетних насаждений : причины, меры борьбы и профилактики / Семион Тома,

София Великсар. – Кишинэу : [S. n.], 1997. – 55 с.

Conținutul carbohidraților în organele viței de vie în funcție de aplicarea simultană a microelementelor și diferitor metaboliți bacterieni / Sofia Veliksar, Natalia Lemanova, Gheorghe Tudorache [et al.] // Simpozionul științific național cu participare internațională „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”, 3-4 octombrie 2016. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 130.

Efectul microelementelor și biofertilizanților asupra statusului mineral al viței de vie / Tatiana David, Sofia Veliksar, Natalia Lemanova [et al.] // Buletinul Academiei de Științe a Moldovei. Științele vieții. – 2019. – Nr 1 (337). – P. 54-62.

Effect of plant growth promoting bacteria (PGPB) on copper toxicity reduction in grape seedlings / Sofia Veliksar, Natalia Lemanova, Massimo Zacchimi [et al.] // Microbial biotechnology. – Chișinău : Institutul de Microbiologie și Biotehnologie, 2018. – P. 96.

Investigation on metal tolerance and phytoremoval activity in the poplar hybrid clone „Monviso” under Cu-spiked water : Potential use for wastewater treatment / Fabrizio Pietrini, Sofia Veliksar, Natalia Lemanova [et al.] // Science of the total environment. – 2017. – Nr 592. – P. 412-418.

Velixar, Sofia. Aplicarea regulatorului de creștere regalis la plantele de viță de vie / Gheorghe Tudorache, Sofia Veliksar // Horticultura. Agronomie. Vol. 53. – Chișinău : Centrul editorial UASM, 2018. – P. 21-26.

Veliksar, Sofia. Rolul regulator al microelementelor în realizarea potențialului plantelor de viță de vie / Sofia Veliksar, Gheorghe Tudorache // Horticultura. Agronomie. Vol. 53. – Chișinău : Centrul editorial UASM, 2018. – P. 12-20.

Veliksar, Sofia. Rolul microîngrășămintelor în realiza-

rea potențialului de rezistență la iernare a viței-de-vie / Sofia Veliksar, Gheorghe Tudorache // Solul și îngrășămintele în agricultura contemporană. – Chișinău : Centrul Editorial-Poligrafic USM, 2017. – P. 91-97.

Леманова, Наталия. Диапазон действия сапрофитных diazотрофных бактерий в почвенно-растительных взаимоотношениях / Наталия Леманова, София Великсар // International Scientific Conference „Eastern European Chernozems – 140 years after V. Dokuchaev”, 2-3 octombrie 2019. – Chișinău : CEP USM, 2019. – P. 172-176.

Veliksar Sofia // Cercetători și inventatori din Republica Moldova. Partea a 1-a. – Chișinău : AGEPI, 2002. – P. 154.

E. B.

Lidia UNGUREANU
1951

Poetă, publicistă și graficiană.

S-a născut la 10 octombrie 1951, la Chetrosu, Drochia. După absolvirea școlii medii din satul natal (1969), urmează studiile la Facultatea de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1973), actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”.

A activat pentru început la Societatea „Știința”, apoi la Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, la Editura de Stat a Republicii Moldova.

A fost corespondent la ziarele „Tinerimea Moldovei” și „Clopotul”. Redactor literar la Departamentul muzică al Radioului Național, la săptămânalul „Literatura și arta”, apoi la publicația pentru copii și adolescenți „Florile dalbe”, colaborator la „Enciclopedia Moldovei”.

A publicat primele versuri în săptămânalul „Cultura” (1971). Debuta cu un ciclu de versuri în culegerea colectivă „Dintre sute de catarce” (1977).

Semnează versuri pentru adulți și copii, texte pentru cântece, grafică, proză și publicistică în paginile ziarelor și revistelor republicane din România.

A debutat editorial cu volumul de versuri „Peisaje întârziate” (1991). Publică volumele de versuri pentru copii „Pe un delușor de-argint” și „Blues matinal ” (2002), după care urmează și alte volume de versuri și eseuri: „101 poeme”, „Univers și frumusețe cristalin-divină”, „Un suflet de poet – izvor de inspirație” etc. Semnează și dialoguri, interviuri, contururi de portret etc.

Membră a Uniunii Scriitorilor (1995) și a Uniunii Jurnaliștilor din Republica Moldova (1992).

A fost distinsă cu Premiul special la secțiunea Creație literară a Festivalului Internațional „Lucian Blaga” (Sebeș, 2002), Premiul special pentru grafică al Festivalului de satiră și umor „Mărul de aur” (Bistrița, 2002).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 303-304.

Bibliografie selectivă:

Ungureanu, Lidia. Lumea privită cu ochii inimii : [serata de creație a Liubei-Drăgostița Bujor, poetă, prozatoare, eseistă, compozitoare, interpretă] / Lidia Ungureanu // Florile dalbe. – 2015. – 11 iun. – P. 8.

Ungureanu, Lidia. Univers și frumusețe cristalin-divină : [in memoriam Steliana Grama / Lidia Ungureanu // Florile dalbe. – 2019. – 20 iun. – P. 11.

Ungureanu, Lidia. Un suflet de poet – izvor de inspirație: [creația poetei Renata Verejanu] / Lidia Ungureanu // Florile dalbe. – 2017. – 16 febr. – P. 2-3.

Ciocanu, Anatol. Ungureanu, Lidia // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 549.

Palladi, Tudor. Poezia pentru copii – de la „întrebare”, la „mirare” : [creația Lidiei Ungureanu] / Tudor Palladi // Florile dalbe. – 2015. – 15 oct. – P. 8.

Petcu, Larisa. Poeta și publicista Lidia Ungureanu la 60 de ani / Larisa Petcu // Ora locală. – 2011. – 14 oct. – P. 12.

Ungureanu, Lidia // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicț. biobibliogr. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 379-380.

Țopa, Efimia. Ungureanu, Lidia / Efimia Țopa // Femei din Moldova : Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 291.

Zagaevski, Vitalie. Lidia Ungureanu / Vitalie Zagaevski // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 3 : C-Ch. – Chișinău : Draghiștea, 2001. – P. 454-455.

N.-M. Ș.

Mihail Ion CIUBOTARU
1936 /1937-2016

Poet, publicist, traducător și redactor.

S-a născut la 11 octombrie 1936 (după alte surse – 23 februarie 1937), la Nicoreni, Drochia. A decedat la 29 iunie 2016, la Chișinău. Este fiul Anei, născută Eșanu și al lui Ion Ciubotaru, agricultori.

Urmează clasele primare și școala medie în satul natal (1953). Este absolvent al Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (1958), actualmente Universitatea Pedagogică „Ion Creangă”.

A deținut funcția de redactor și de secretar de redacție al „Tinerimii Moldovei” (din 1963), secretar de redacție al revistei „Moldova” (1966-1977), redactor-șef adjunct la săptămânalul „Literatura și arta” (din 1977), consultant și secretar pe probleme organizatorice la Uniunea Scriitorilor (din 1979).

Debuta în 1953 cu un ciclu de versuri în ziarul „Tinerimea Moldovei”. Ulterior publică în același ziar și în „Glasuri tinere”.

A frecventat cenaclul literar al „Tinerimii”, unde îi cunoaște pe Victor Teleucă, Liviu Damian, Spiridon Vangheli, Pavel Boțu, Grigore Vi-

eru, Gheorghe Vodă.

Editorial debutează cu placheta de versuri pentru copii „La bunici” (1972). Se afirmă prin culegerile de poezii pentru maturi „Linia” (1973), după care au urmat: „Întoarcerea către leagăn”, „Punct de sprijin”, „Te ține minte iarba”, „Grădina”, „Temerea de obișnuință”, „Întrebarea”, „Un loc în vreme” (semnat cu pseudonimul Mihail Nicoreanu), „Noi, picătura de sânge”, „Viața fulgerului” etc.

Substanța poeziilor sale se constituie din meditații despre rosturile nobile ale omului, apărarea păcii și vieții pe pământ (mai ales poemul „Nourii verticali”), cinstirea părinților și a baștinei.

Alături de alți poeți, a schimbat fața poeziei din anii '70. „A scris o poezie meditativă, filosofică, dar și socială, care se hrănește din cultură” (A. Suceveanu).

Este cel care reușește să dea o nouă nuanță literaturii traduse și publicate în Basarabia, prin realizarea unor traduceri ce transmit într-un mod mai fidel mesajul operelor originale. În acest sens, prezentarea unei noi versiuni de traducere a operei „Evgheonii Oneghin” de Aleksandr S. Pușkin demonstrează contribuția sa la îmbogățirea patrimoniului cultural al Republicii Moldova, într-o perioadă în care literaturii române din țară îi era dificil să se mențină, iar oamenii de cultură erau supuși presiunilor dacă nu se conformau normelor sovietice.

A tradus din poezia unor poeți străini: Mihail Lukonin, Pavel Antokolski, Olzhas Suleimenov, Andrei Vozne-

senski, din poemele și gazeturile lui Saadi, Makhtumkhuli, Abai, din poezia lui Radovan Zogović și Miroslav Valek etc. Este bine cunoscut și ca publicist. A scris peste 30 de volume și a tradus peste 30 de cărți.

Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru volumul „Temerea de obișnuință” (1992), al cărui tiraj, la prima ediție, din 1977, a fost arestat și nimicit.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2007”. – Chișinău, 2006. – P. 83-84; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 304; „Calendar Național 2017”. – Chișinău, 2016. – P. 99-100.

Bibliografie selectivă:

Ciubotaru, Mihail Ion. Noi, picătura de sânge / Mihail Ion Ciubotaru. – Timișoara : Editura Augusta, 2002. – 164 p.

Ciubotaru, Mihail Ion. 101 poeme / Mihail Ion Ciubotaru. – București : Biodova, 2010. – 100 p.

Ciubotaru, Mihail Ion. Viața fulgerului : (versuri) / Mihail Ion Ciubotaru. – București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2003. – 332 p. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă).

Ciubotaru, Mihail Ion // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. București : Litera Internațional, 2005. – P. 155-162.

Ciubotaru, Mihail Ion // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 95.

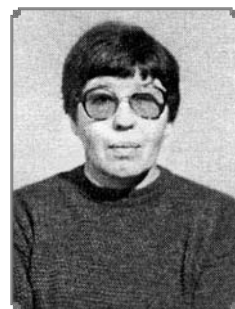
Ciubucciu, Vlad. Ciubotaru, Mihail Ion / Vlad Ciubucciu // Ciubotaru, Mihail Ion. Viața fulgerului. – București : Litera Internațional ; Chișinău : Litera, 2003. – P. 1-8.

Nazar, Valeriu. Ciubotaru, Mihail Ion / Valeriu Nazar //

Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 151-152.

Rachieru, Adrian Dinu. Ciubotaru, Mihail Ion / Adrian Dinu Rachieru // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Un veac de poezie românească. – București : Editura Academiei Române, 2010. – P. 673.

N.-M. Ș.

Marieta CHIPERI
1946

Artist-decorator, ceramist.

S-a născut la 11 octombrie 1946, la Cihoreni, Orhei.

A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „Ilia Repin” din Chișinău (1962-1967), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”.

A activat în calitate de pictor-constructor la Institutul Tehnologic de Proiectări și Construcții „Moldmest-promproiect” (1967-1968), inspector la Casa Republicană de Creație Populară (1968-1969), inspector la Fondul Plastic al Uniunii Artiștilor Plastici, pictor-constructor la BCP al Ministerului Construcției de Tractoare și Mașini Agricole al URSS (1970-1971). Artist decorator la Direcția de difuzare a cărții (din 1971).

A executat lucrări din plăci de lemn și ceramică: „Cucu-

vele”, „Buchet”, „Orchestra”, „Flori și păsări”, „Darurile naturii”, „Floare”, „Fete găgăuze”, „Ornament”, „Cocoș” etc.; panouri: „Instrumente muzicale” la Casa Tineretului din Chișinău, „Flori ornamentale” la Palatul Republicii, „Copac cu daruri” în Policlinica orașului Ialoveni, „Păsări” în sala Băncii Comerciale etc.

Participată la expoziții republicane: Saloanele de toamnă, de primăvară de la Chișinău, Saloanele Moldovei de la Bacău (1994-1996); în străinătate: Germania (1973-1974), Moscova etc.

Lucrări în colecții publice: Muzeul Național de Arte al Moldovei, Muzeul de Arte Plastice din Moscova.

Lucrări în colecții particulare: Moldova, Moscova, Germania etc.

Bibliografie:

Chiperi, [Marieta] Reta. Freamăt de codru : Ceramică / [Marieta] Reta Chiperi // Bienala Internațională de Artă Decorativă = International Biennial of Decorative Art. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 23.

Chiperi, [Marieta] Reta. Pescăruși : Ceramică / [Marieta] Reta Chiper // Bienala Internațională de Artă Decorativă = International Biennial of Decorative Art. – Chișinău : [S. n.], 2010. – P. 16.

Colesnic, Iurie. Chiperi, Marieta / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 61.

N.-M. Ș.

Vlad CHIRIAC
1936-2005

Istoric literar, bibliolog și scriitor.

S-a născut la 12 octombrie 1936, la Mălăiești, Grigoriopol. A decedat la 15 iunie 2005, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la școala medie din localitatea natală (1954), Universitatea de Stat din Moldova (1959). Și-a continuat studiile de doctorat la Institutul Poligrafic din Moscova (1975).

A activat în calitate de bibliograf superior la Biblioteca Națională a Republicii Moldova (1959-1967), șef de Redacție literar-dramatică la Televiziunea Națională (1967-1970), redactor literar superior la Comitetul de Stat pentru edituri, poligrafie și comerțul cu cărți (1970-1972), lector la Catedra de bibliografie a Universității de Stat din Moldova (1975-1981), cercetător științific superior la Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept al Academiei de Științe a Moldovei (1981-1984), șef de Redacție științe sociale la Redacția Principală a Enciclopediei Moldovenești (1984-1987), lector la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1985-1987), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plas-

tice, cercetător științific la Institutul de Etnografie și Arheologie (1987-1991) și cercetător științific superior la Institutul de Literatură și Folclor al Academiei de Științe din Republica Moldova (1991-2005).

Debut editorial cu lucrarea „Dragoste de oameni” (1962). Investigații privind istoria și evoluția scrisului și tiparului medieval românesc, punerea în circulația de valori a unor aspecte inedite ale vieții și activității metropoliților cărturari Varlaam, Petru Movilă, Dosoftei, ale cărturarilor D. Sotirioviici, M. Strilbițchi, ale scriitorilor D. Cantemir, A. Mateevici, V. Harea, N. Smochină, D. Timonu etc.

A îngrijit și a fost alcătuitor de culegeri și antologii. Scrie o serie de articole despre personalități și fenomene literare, pentru enciclopedii și dicționare: „Literatura și arta Moldovei” (în 2 vol., 1985-1986), „Dicționarul general al literaturii române”, în mai multe volume. Autor ale unor bibliografii consacrate lui V. Alecsandri, C. Negruzzi, M. Eminescu, I. Creangă, B. P. Hasdeu etc.

A fost prezent cu medaioane literare, schițe și reportaje în ziarele „Cultura Moldovei”, „Moldova socialistă”, „Tinerimea Moldovei” (1958-1968). A făcut traduceri din creația scriitorilor ruși: Lev Kassil, Anatol Răbakov, Viktor Kazakov etc.

Secretar al Clubului literar „Miorița” (1964-1967), redactor adjunct al ziarului „Советский полиграфист” (Moscova, 1973-1975), redactor adjunct al ziarului „Кишиневский

университет”, redactor-șef interimar al ziarului „Știința”, președinte al Salonului literar-artistic (televizat) „Flamura” (1999-2000), președinte al Salonului literar-artistic „Vatra”.

A fost distins cu Diploma de Onoare a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei (1996); Diploma „Magister Magna” (1996); laureat al săptămânalului „Literatura și arta” (1997, 1998, 2002). Diplomă pentru îngrijirea volumului lui Petru Movilă „Împăcarea Bisericii Ortodoxe” (Iași, 2002).

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 234-236; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 312-314; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 304-305.

Bibliografie selectivă:

Ipostaze ale literaturii române vechi și premoderne (secolele XVI-XVIII) : Studii, cercetări și texte / alcăt. : Vlad Chiriac ; coord. și îngr. textelor : Pavel Balmuș, Svetlana Korolevski. – Chișinău : Institutul de Filologie, 2007. – 347 p.

Chiriac, Vlad. Alexie Mateevici : ultimele luni ale vieții / Vlad Chiriac // Literatura și arta. – 2004. – 26 aug. – P. 5.

Chiriac, Vlad. Caietele lui Victor Teleucă / Vlad Chiriac // Literatura și arta. – 2004. – 19 aug. – P. 4.

Chiriac, Vlad. Itinerar eminescian la Viena / Vlad Chiriac // Literatura și arta. – 2003. – 16 ian. – P. 4.

Chiriac, Vlad. Nicolae Sanaleti - bibliolog marcat de destin / Vlad Chiriac // Literatura și arta. – 2003. – 27 noiem. – P. 7.

Chiriac, Vlad. Odiseea lui Daniil Sihuștru, duhovnicul lui Ștefan-Vodă / Vlad Chiriac //

Literatura și arta. – 2005. – 6 ian. – P. 4.

Buzdugan, Nina. Personalitate marcantă a vieții culturale: [Vlad Chiriac, istoric literar, bibliolog și scriitor] / Nina Buzdugan // Literatura și arta. – 2016. – 27 oct. – P. 7.

Chiriac, Vlad // Dicționarul general al literaturii române : C-D. – București : Univers Enciclopedic, 2004. – P. 209-210.

Nazar, Valeriu. Chiriac, Vlad / Valeriu Nazar // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 117-119.

Madan, Ion. Chiriac, Vlad / Ion Madan // Madan, Ion. Biblioteconomia și bibliografia Moldovei : Profesori și discipoli. – Chișinău : [S. n.], 2000. – P. 11.

Șpac, Ion. Permanenta dragoste de carte : [bibliologul și istoricul literar Vlad Chiriac] / Ion Șpac // Șpac, Ion. Reflecții biblioteconomice și bibliografice. – Chișinău : Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2005. – P. 241-246.

N.-M. Ș.

Mihai TODERAȘCU 1951-2012

Compozitor, regizor și interpret de muzică ușoară.

S-a născut la 12 octombrie 1951, la Bardar, Ialoveni. A decedat la 7 noiembrie 2012, la Chișinău.

Este absolvent al Facultății de Filologie a Institutului Pedagogic de Stat „Ion Crean-

gă” din Chișinău, actualmente Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. În paralel a urmat dirijatul coral, lecții de teorie a muzicii, pian și acordeon. Își continuă studiile la Facultatea Scenaristică și Regie a Institutului de Arte „G. Musicescu” din Chișinău, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

A fost solist în formațiile de muzică populară „Hora”, „Ciocârlia”, „Codru”, meto-dist la Casa de Creație din Chișinău. A deținut funcția de profesor de scenaristică și regie la Institutul de Arte din Chișinău.

A debutat în calitate de compozitor (1978) cu piesele „Balada stropului nestins”, versuri Pavel Boțu, „Trandafirii agitați”, versuri Iulian Filip, urmate de „Florile”, „Doi străini”, interpretate de Anastasia Lazariuc. A efectuat imprimări cu Orchestra de Muzică Populară „Folclor” etc.

A fost realizatorul emisiunii „Radiomagazin” la Antena C. A semnat muzică pentru mai multe piese: „Taci, inimă, taci”, „Artist și spectator”, „Un miracol”, „Iubitul meu”, „Hai cu noi”, „Rar de tot”, „Ești primăvara mea”, „Te-am așteptat”, „Nu mă uita”, „Ciudat mai ești”, „Întoarce-te”, „La Palermo”, „Ce bine-ar fi” etc.

De-a lungul anilor, compozitorul Mihai Toderașcu a scris muzică pentru mai mulți interpreți: Olga Ciolacu, Nina Crulicovschi, Ion Suruceanu, Anișoara Puică, Aurel Margine, Stela Argatu, Adrian Ursu, Romeo Zaharia etc.

A colaborat cu poezii: Ion Vatamanu, Ion Hadârcă, Se-

rafim Belicov, Leonida Lari, Lora Rucan, Arcadie Suceveanu.

A evoluat și în calitate de interpret având în palmaresul său mai multe cântece compuse de el. A inițiat și a organizat mai multe spectacole muzicale: „Dragi mi-s cântecele mele”, care a avut nouă ediții; „Din tată în fiu”, conceput ca o trecere în revistă în formă artistică a istoriei noastre, de la Decebal până în prezent; „Poetul și balada”, gândit împreună cu poetul Ion Vatamanu, dorindu-se a aduce balada în scenă. În 1991 a avut loc prima serată de creație.

A editat la București un disc gigant, intitulat „Anii mei” (1992). Au urmat alte cinci serate de creație, noi cântece, mai multe casete, albume, ce inserează cele mai reușite melodii ale sale.

Pentru activitatea sa a fost distins cu titlurile onorifice maestru în artă și artist al poporului din Republica Moldova (2012).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 163-164; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 305.

Bibliografie selectivă:

Toderașcu, Mihai. Un miracol : Melodii de Mihai Toderașcu / Mihai Toderașcu. – Chișinău : Lyceum, 2002. – 24 p.

Hadârcă, Ion. Mihai Toderașcu sau artistul și jubileele sale / Ion Hadârcă // Literatura și arta. – 2001. – 1 noiembrie. – P. 6.

Rucan, Lora. O întâlnire cu Mihai Toderașcu, compozitor, regizor și interpret de muzică ușoară / Lora Rucan // Rucan, Lora. Voci umane, destine neor-

dinare. – Chișinău : CEP USM, 2006. – P. 256-259.

Țopa, Tudor. Mihai Toderașcu / Localitățile Republicii Moldova. Vol. 1 : A-Bez : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. – Chișinău : Draghiștea, 1999. – P. 236-237.

N.-M. Ș.

Ghenadie JALBĂ
1956

Pictor, profesor în învățământul artistic.

S-a născut la 13 octombrie 1956, la Sărata-Veche, Fălești.

A studiat la Școala de Arte Plastice pentru copii din Fălești, avându-l ca profesor pe Gheorghe Sandu. Și-a continuat studiile la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău, în clasa profesorului Petru Rusu (1971-1975), iar în 1981 a absolvit Facultatea de Pictură a Institutului de Arte Plastice, ulterior Academia de Arte Frumoase „Vasili I. Surikov” din Moscova, clasa profesorului Victor Țiplakov.

A deținut funcția de lector la Facultatea de Arte Plastice a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, director la Școala de Arte Plastice pentru copii din Fălești (1983-1984), profesor la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru” (1984-1995). Profesor la Colegiul

de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” (din 1998), unde predă disciplinele: compoziție, desen, pictură.

A debutat, în calitate de plastician, în 1984, participând, pe parcursul activității sale, la peste 100 de expoziții organizate în țară și în străinătate. Practică pictura de șevalet, regăsindu-se în compoziții, peisaje, portrete, naturi statice etc.

A executat lucrările: „Nostalgie”, „Portretul lui Nicolae Sulac”, „Angelica”, „Compoziție”, „Peisaj argintiu”, „Pe lângă plopii fără soț”, „La stână”, „Crucifix” etc.

Printre cele mai relevante expoziții ale sale în străinătate se numără expozițiile expuse în: Strasbourg, Franța (1987), Moscova, Rusia (1998, 1999), Finlanda și Germania (1999), Hanovra (2000), Utrecht, Olanda (2006), Bruxelles, Belgia (2006), Iași, Bacău etc.

Lucrările artistului se regăsesc în colecții publice la Muzeul Național de Artă al Moldovei, Muzeul de Arte Plastice din Bacău, Muzeul Literaturii Române „V. Pogor”, Muzeul de Istorie a Moldovei, precum și în colecții particulare din Australia, Canada, Rusia, Franța, Germania, Italia, Republica Moldova, România, SUA, Ucraina, Israel. Participant la mai multe tabere de creație: Chișinău, Moscova, Iași, Bacău, Paris, Tescani, Vatra Dornei etc. O expoziție cu o însemnătate aparte este cea din anul 2015 de la Palatul Cotroceni.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1991), membru al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici Profesioniști în ca-

drul UNESCO (din 1997). În anii 1996-2003 a fost președinte al Secției pictură a Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova. Din 2009 până în 2016 a fost președintele Uniunii Artiștilor Plastici, iar în prezent este vicepreședintele acestei asociații.

Om emerit al Republicii Moldova (2005). Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Comandor, Categoria C „Artele plastice” (România, 2018).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 164-165; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 306.

Bibliografie selectivă:

Jalbă, Ghenadie. Subiect în gri, seria Lumi paralele / Ghenadie Jalbă // Panoramic ART 2016. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 79.

Beghiu, Tatiana. Lumile paralele ale pictorului Ghenadie Jalbă / Tatiana Beghiu // Ziarul de gardă. – 2016. – 20 oct. – P. 24.

Bobernață, Sofia. Jalbă, Ghenadie / Sofia Bobernață // Enciclopedia artiștilor români contemporani. Vol. 2. – București : Editura ARC 2000, 1998. – P. 98.

Colesnic, Iurie. Jalbă, Ghenadie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 127-128.

Țopa, Tudor. Ghenadie Jalbă / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 12. – Chișinău : Draghiștea, 2014. – P. 88-89.

Prut, Constantin. Jalbă, Ghenadie / Constantin Prut // Prut, Constantin. Dicționar de artă modernă și contemporană. – Iași : Polirom, 2016. – P. 102.

Stăvilă, Tudor. Ghenadie Jalbă - un pictor al imaginarului / Tudor Stăvilă // Panoramic ART 2016. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 79-86.

N.-M. Ș.

Tadeusz MALINOWSKI
1921-1996

Fizician, doctor habilitat în științe fizico-matematice, profesor universitar, de origine poloneză, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 14 octombrie 1921, la Chișinău. A decedat la 27 februarie 1996, la Chișinău.

A urmat cursurile Facultății de Fizică și Matematică a Institutului Pedagogic „Ion Creangă” (1940-1944), actualmente Universitatea de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

A activat în calitate de învățător de fizică și matematică în satul Olănești (1946-1950), apoi laborant superior, colaborator științific (din 1950), șef al Secției de fizică și matematică a Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (1950-1961).

A ținut cursul de cristalografie și chimie a cristalelor la Universitatea de Stat din Moldova (1953-1974). A fost director adjunct al Institutului de Fizică și Matematică al Academiei de Științe a Mol-

dovei (1961-1964), director adjunct al Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei (1964-1974, 1978-1988). A condus Laboratorul de analiză rentgenostructurală al Institutului de Fizică Aplicată. A fost primul dintre savanții din Moldova care a aplicat metode de analiză structurală roentgenografică și electronografică în domeniul fizicii. Între anii 1974-1978 a îndeplinit funcția de secretar științific principal al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei.

A fost fondatorul Școlii științifice în domeniul cristalografiei și fizicii cristalelor în Republica Moldova, obținând rezultate științifice fundamentale în descrierea structurii și determinarea cristalochimiei compușilor coordinativi.

Autor a peste 650 de lucrări științifice, inclusiv monografii și culegeri monografice. A scris lucrări, privind structura atomo-cristalină a diferitor compuși complecși și semiconductori, lucrări, privind metodele de descifrare a structurilor cristaline: „Determinarea structurii atomice a cristalelor”, „Structura materiei”, „Convorbiri despre natură”, „Lumea stelelor”, „Structura Universului”, „Taina Luceafărului” etc.

Participat cu referate la conferințe internaționale în problemele cristalografiei fizicii și chimiei peste hotare: Franța, Anglia, SUA, Israel, Japonia, Polonia, China, Australia, Olanda, Germania etc.

Preocupările sale de cercetare s-au axat pe domeniul cristalelor de compuși neor-

ganici.

A pregătit 29 de doctori în științe fizico-matematice.

A fost președinte al Societății Fizicienilor din Moldova, al Societății „Intellego”, al Societății Polonezilor din Moldova, al Consiliului de conferire a gradelor științifice. Membru al Uniunii Internaționale a Cristalografilor, al Uniunii Internaționale de Fizică Teoretică. Membru al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei, al Biroului Secției de științe fizico-tehnice și matematice. Lector activ al Societății „Știința”.

Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova.

A fost distins cu Ordinul polonez „Marea Cruce a Cavalerilor”, cea mai înaltă distincție poloneză pentru cetățenii străini.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 236-237.

Bibliografie selectivă:

***Malinowski, Tadeuș.** Convorbiri despre natură : Soarele, Luna, planetele. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1981. – 102 p.

***Malinowski, Tadeuș.** Lumea stelelor / Tadeuș Malinowski. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1984. – 93 p. – (Știința și religia).

***Malinowski, Tadeuș.** Structura Universului / Tadeuș Malinowski. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1987. – 112 p. – (Convorbiri cu credincioșii).

***Malinowski, Tadeuș.** Taina Luceafărului : Povestire fantastică / Tadeuș Malinowski, Alexandru Gromov. – Chișinău : [S. n.], 1957. – 188 p. : il.

Malinowski, Tadeuș // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chi-

șinău : Știința, 2006. – P. 98-99.

Malinowski, Tadeuș // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 300-301.

Stavilă, Vera. Academicianul Tadeuș Malinowski / Vera Stavilă // Tyragetia. – 2002. – P. 349-351.

Țărălungă, Ecaterina. Malinowski, Tadeuș / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 465.

N.-M. Ș.

Vasile CRĂCIUN
1946-2017

Țambalagiu, dirijor, solist-instrumentist, profesor universitar.

S-a născut la 14 octombrie 1946, la Vânător, Nisporeni. A decedat la 16 decembrie 2017, la Chișinău.

A studiat la școala medie de muzică (1959-1965) și la Institutul de Arte „G. Musicescu” (1965-1970), actualmente Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice din Chișinău, cu Valentin Vilinciu și Ion Grosu (țambal), Boris Kotlearov, Iulia Țibulschi, Aleksandr Abramovici (istoria muzicii), Vitali Fuxman (polifonie), Leonid Berov (solfegiu), Bella Berghiner (armonie). S-a perfecționat cu Isai Alterman (dirijat orchestră, 1989).

A activat în calitate de țambalagiu în Orchestra de Muzică Populară „Folclor” a Radio-Televiziunii din Chișinău (1967-1970). A fost lector (din 1970), șef de Catedră dirijat orchestră de instrumente populare (din 1977) la Conservatorul „G. Musicescu”, actualmente Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice din Chișinău; conferențiar (1989).

A fost unul din fondatorii școlii naționale de țambal. A fost un promotor neobosit al folclorului românesc și al instrumentelor populare, întemeietorul artei aranjamentului pentru țambal în spațiul dintre Nistru și Prut. Are în palmaresul său 30 de creații muzicale originale pentru orchestra de muzică populară, ansamblu de violonceliști și violoniști, 80 de aranjamente folclorice, protagonistul primului recital la țambal din Republica Moldova.

Printre cele mai renumite lucrări muzicale și aranjamente ale sale sunt: „Visul mândrei mele”, „Cântec de leagăn”, „Cântec de dragoste”, „Cu gluguța mea cea sură”, „Măi cucule blestemat”, „Vino, bade, până la mine”, „Lume, lume, lume albă”, „Ciobănaș la oi m-aș duce”, „Sunt fată de moldovean”, „Aseară am fost la mândra”, „Satul meu din depărtare”, „Lelișoară moldoveană”, „Cea iubit inima mea”, „Dragă mi-i lelea în joc”, „Rămâi, sature, cu bine”, „Unde-i mama oare”, „Nu vreau fericire multă”, „M-a trimis mama la vie”, „Lăutar cu scripca veche” etc.

Autor al lucrărilor didactice: „Metodă de țambal” (în colab., 1982), „Program pen-

tru clasa specială de țambal” (1985), „15 aranjamente muzicale : Din tezaurul muzicii universale” (2002) etc.

Printre discipolii săi găsim multe nume de referință ale muzicii: Petre Dabija, Gheorghe Șevcișin, Vasile Panainte, Valeriu Luță, Nichita Comendant, Igor Iachimciuc, Ghenadie Platon, Alexandru Șura, Angela Râmbu, Elena Danitova, Tatiana Costin etc.

A colaborat cu: Vasile Iovu, Isidor Burdin, Victor Copacinschi, Ion Bratu, Dumitru Blajinu, Leonid Moșanu, Nicolae Glib, Simion Duja, Valentina Cojocar, Angela Păduraru, Sergiu Cuciuc, Ion Bass, Pavel Goia, Efim Zurbrițchi etc.

A înregistrat la Radio Chișinău muzică populară, Suita „Pe-un picior de plai” de Tudor Chiriac.

Discografie: „Doina la țambal”, „Hora la țambal”, „Dor de marină”, „Scrisoare pentru mama”, „Trece Gheorghe supărat”, „Ionel când s-a sculat”, „Blestem”, „La o nuntă-n sat la noi”, „La căsuța dintre tei” etc.

A efectuat turnee artistice în mai multe țări, precum: Germania, Cipru, Franța, Bulgaria, România, Italia, SUA.

Făcând parte din generația de aur a virtuozilor muzicii populare, a înscris o filă remarcabilă în istoria muzicii naționale, fiind unul dintre pilonii care au apărat-o de rutină și deznaționalizare, aducându-ne acasă vioara și naiul, țambalul și acordeonul, cobza și fluierul.

Membru al Uniunii Muzicienilor din Moldova.

A fost distins cu titlul onorific maestru în artă al Republicii Moldova (1989).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 306-307.

Bibliografie selectivă:

Crăciun, Vasile. 15 aranjamente muzicale : Din tezaurul muzicii universale: Pentru țambal / Vasile Crăciun. – Chișinău : Cartea Moldovei, 2002. – 112 p. : note muzicale.

***Crăciun, Vasile.** Metodă de țambal / Vasile Crăciun, Vladimir Sârbu ; pref. de T. Colac. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 164 p. : note muzicale.

Abramova, E. Interpret, dirijor, pedagog : [Vasile Crăciun] / E. Abramova // Învățământul public. – 1989. – 15 apr. – P. 6.

Bazatin, Ion. Destinul său - muzica și țambalul : [activitatea lui Vasile Crăciun] / Ion Bazatin // Curierul de seară. – 1996. – 11 noiem. – P. 3.

Buzilă, Serafim. Crăciun, Vasile / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 146.

Morăraș, Mihai. Suportul unui destin realizat : [Vasile Crăciun] / Mihai Morăraș // Viața satului. – 1994. – 10 oct. – P. 3.

Roibu, Nicolae. Omul care a schimbat baletul pe țambal / Nicolae Roibu // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani : (dialoguri, medalioane, eseuri). – Chișinău : [S. n.], 2010. – P. 146-147.

Rusnac, Constantin. Tineri interpreți : [Vasile Crăciun] / Constantin Rusnac // Literatura și arta. – 1977. – 15 dec. – P. 4.

N.-M. Ș.

Vladimir ROTARU
1931 – 2007

Compozitor, dirijor de orchestră, profesor universitar, flautist.

S-a născut la 15 octombrie 1931, la Sculeni, Ungheni, în familia lăutarului Alexandru Rotaru. A decedat în 2007, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Școala medie de Muzică din Chișinău (1947-1951) (clasa flaut) și la Conservatorul de Stat „G. Musicescu” din Chișinău (1951-1956), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, cu Filip Evtodienco (flaut), Simion Atanasiu-Zlatov (armonie), Solomon Lobel (forme muzicale). În anii 1956-1960 a studiat compoziția cu Solomon Lobel și Leonid Gurov. Și-a perfecționat măiestria interpretării la flaut la Conservatorul „Piotr I. Ceaikovski” din Moscova (1974).

Și-a început cariera muzicală în calitate de flautist în Orchestra Teatrului de Operă și Balet din Chișinău (1955-1960), asistent de dirijor al Orchestrei simfonice a Filarmonicii din Chișinău (1960-1962); dirijor al Orchestrei Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” (1962-1971). Începând cu anul 1971, activează la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice

din Chișinău, cadru didactic la Catedra muzică de cameră (1971-1975), șef de catedră (din 1976), profesor universitar (din 1989). În anii 1974-1976 activează în calitate de prim-dirijor și conducător artistic al Orchestrei Simfonice și de Estradă a Companiei de Stat Teleradio Moldova.

În 1971 apare primul ciclu din 7 piese pentru pian. Înregistrează la radio circa o sută de compoziții ale unor compozitori din diferite republici (1974-1976). Înregistrările din creația a 16 compozitori moldoveni, interpretate de orchestrele conduse de Vladimir Rotaru, au fost inserate într-un disc, emis de Firma „Melodia” din Moscova.

Activitatea de creație a lui Vladimir Rotaru s-a manifestat în diverse domenii ale artei muzicale: compoziție, interpretare, dirijat, pedagogie. A compus lucrări de diferite genuri: muzică vocală și instrumentală, miniaturi, lucrări ample, cicluri.

A compus piese pentru copii și lucrări originale pentru maturi care astăzi intră în repertoriul concertistic și pedagogic: „Impromptu”, „Improvizația și Tocatina”, „Capriciu”, „Preludiu”, „Ostinato”, „Micul capriciu”, „Două improvizații” etc. A compus piesa concertată pentru flaut și pian, „Improvizația” pentru flaut solo, „Tablouri rustice” pentru flaut și pian, „Peisaje” pentru flaut și pian, „Improvizație și dans”, pentru oboi și pian, „Improvizație” pentru clarinet solo, „Capriciu” pentru fagot și pian, „Scherzino” pentru oboi și pian, „Piesă

concertantă” pentru trombon și pian, „Improvizații în patru dispoziții” pentru corn solo, „Improvizație și dans bărbătesc” pentru trompetă și pian, „Aria și humoresca” pentru saxofon și pian, „Preludiu” și „Joc ciobănesc” pentru trompetă și pian, „Sutiță” pentru cvartetul de instrumente aerofone de lemn. Pe lângă aceste creații, compozitorul a realizat numeroase aranjamente ale melodiilor folclorice pentru flaut și pian. Lui Vladimir Rotaru îi aparține manualul metodic pentru flaut „Exerciții zilnice în baza gamei cromatice”. Conform opiniei Elenei Mironenko, acest material didactic e „unicul în practica interpretativă în republică”

Membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicienilor din Republica Moldova (1975).

În anul 1967 a primit titlul onorific de artist emerit al Republicii Moldova, iar în anul 1993 i s-a acordat titlul de laureat al Premiului Național al Republicii Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 237-238.

Bibliografie selectivă:

Buzilă, Serafim. Rotaru, Vladimir / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpretilor din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 379.

Ciobanu-Suhomlin, Irina. Rotaru, Vladimir / Irina Ciobanu-Suhomlin // Ciobanu-Suhomlin, Irina. Repertoriul general al creației muzicale din Republica Moldova : (ultimele două decenii ale secolului XX). – Chișinău : Cartea Moldovei, 2006. – P. 243-255.

Rotaru, Vladimir // Compozitori și muzicologi din Moldova :

Lexicon bibliogr. – Chișinău : Universitas, 1992. – P. 76-80.

Rotaru, Vladimir // Literatura și arta Moldovei : Encicl. : În 2 vol. Vol. 2. – Chișinău, 1986. – P. 210.

Taran, Vladimir. Omul de creație și compozitorul Vladimir Rotaru / Vladimir Taran // Univers pedagogic. – 2016. – 7 apr. – P. 8.

Vladimir Rotaru: [flautist, dirijor de orchestră] // Realități culturale – 2014. – Nr 10. – P. 4.

N.-M. Ș.

**Ana MANOLE
(MURZACU)
1961**

Poetă, publicistă, redactor de carte și editoare.

S-a născut la 15 octombrie 1961, la Căinari, Căușeni.

A absolvit Facultatea de Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1986).

Și-a început activitatea la Editura „Lumina”, în calitate de redactor de carte (1986-2000). Director-fondator al Editurii „Spicuța” (2000) și a Cenaclului de Cultură și Folclor „Șipote”.

Debut editorial cu volumul „Salcâmi în floare” (1987).

Este autoarea volumelor de publicistică: „Cruciada afgană”, „Cu alte cuvinte” (aforisme pentru copii și versuri pentru maturi), „Deocamdată”, „Țara cu părinți”, „Ochii lui Iisus”, „Pârg: Îngândurări

cu un singur punct”, „Dezlegarea ierbilor”, „Rămurele-nemurele”, „Lui-lui-lui”, „Spicuța: Anotimpurile pâinii”, „Streașină cu rândunici”, „La strunguța bradului...”, „Sandale de iarbă pentru îngeri”, „Mă rog de mă iartă”, „Păstorind Miorița”, „Sarea și roua: Îngândurări” etc.

Membriu al Uniunii Jurnaliștilor (1988), al Uniunii Muzicienilor (1994) și al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova (1995).

Laureată a numeroase mențiuni și premii în cadrul Saloanelor de Carte pentru Copii și Tineret de la Chișinău. Premiul Uniunii Jurnaliștilor pentru schițele „Scrisori din cerul memoriei” (1989).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 307.

Bibliografie selectivă:

Manole, Ana. Dezlegarea ierbilor : Poeme de dincolo și de dincoace / Ana Manole. – Chișinău : Reclama, 2007. – 68 p.

Manole, Ana. La strunguța bradului... : texte pentru copii / Ana Manole. – Chișinău : Tipografia Centrală, 2000. – 80 p.

Manole, Ana. M-a strigat copilăria... : Serbări / Ana Manole, Aurelia Berdiev. – Chișinău : Reclama, 2007. – 80 p. : il.

Manole, Ana. Mă rog de mă iartă... : Meditații, sentințe, mărturii / Ana Manole ; coord. : Maria Danilov. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 144 p.

Manole, Ana. Păstorind Miorița... : Căntece populare pentru voce fără acompaniament / Ana Manole, Valentina Oglindă. – Chișinău : Ruxanda, 1999. – 119 p.

Manole, Ana. Pârg : Îngândurări cu un singur punct / Ana Manole. – Chișinău : Reclama, 2013. – 148 p.

Manole, Ana. Sandale de iar-

bă pentru îngeri : poezii pentru copii, poezii creștine, îngândurări / Ana Manole. – Chișinău : Reclama, 2016. – 84.

Manole, Ana. Sarea și roua : Îngândurări / Ana Manole. – Chișinău : Biblioteca „Meșterul Manole”, 2018. – 96 p.

Manole, Ana. Spicuța. Anotimpurile pâinii : pentru educatori, pedagogi, părinți și copii / Ana Manole, Valentina Osoianu, Iulia Osoianu. – Chișinău : Reclama, 2012. – 159 p.

Manole, Ana. Streașină cu rândunici : carte de pământ, carte de cuvânt : miniaturi, poezii, schițe, scenarii literar-muzicale, crochiuri, căntece folclorice, ziceri din bătrâni / Ana Manole, Valentina Osoianu, Iulia Osoianu. – Chișinău : Lumina, 1999. – 161 p.

Ladaniuc, Victor. Ana Manole / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 3 : C-Ch. – Chișinău : Draghiștea, 2001. – P. 227.

Manole, Ana // Femei din Moldova : Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 185.

Manole, Ana // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicționar biobibliografic. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 254.

Țopa, Efimia. Manole, Ana / Efimia Țopa // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 343.

N.-M. Ș.

Andrei TIMUȘ
1921-2018

Specialist în domeniul socio-economiei, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei.

S-a născut la 18 octombrie 1921, la Molovata Nouă, Dubăsari. A decedat la 12 februarie 2018, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Ziaristică a Școlii Superioare Politice din Moscova (1954), după care și-a continuat studiile de doctorat în cadrul Institutului de Economie al Academiei de Științe a Moldovei (1965).

A susținut teza de doctor în științe economice (1966), iar pe cea de doctor habilitat în științe economice în 1979.

Între anii 1953 și 1958 a fost redactor adjunct al ziarului „Colhoznicul Moldovei”. În perioada 1954-1967 activează în mai multe organe de presă, inclusiv a fost primul director fondator al Televiziunii Moldovenești (1958-1961); director adjunct al Editurii CC al PCM (1961-1964); vicepreședinte al Comitetului republican pentru presă (1964-1967). Din 1967 se dedică muncii științifice, activând în calitate de redactor-șef adjunct (1967-1971) și de redactor-

șef (1983-1987) al Enciclopediei sovietice moldovenești. Din 1971 până în 1991 a fost șef de sector în Secția de filosofie și drept a Academiei de Științe a Moldovei. În 1976 a fondat Asociația Sociologilor și Demografilor din Moldova, al cărei președinte a fost până în 1991. Din 1991 a ocupat funcția de cercetător științific principal al Institutului de Filosofie, Sociologie și Drept, în prezent Institutul de Filosofie, Sociologie și Științe Politice al AȘM.

Întemeietor al Școlii de cercetări sociologice în Republica Moldova.

A efectuat cercetări sociologice privind problemele sociale ale satului și ale complexului agroindustrial, a elaborat concepția privind necesitatea asigurării sincronizării sporirii eficienței economice concomitent cu dezvoltarea socială a satului, integrarea producției agricole cu prelucrarea ei industrială și comercializarea producției alimentare finite.

A cercetat factorii sociali și economici ai creșterii eficienței economice în complexul agroindustrial, ai eficienței mijloacelor de comunicare în masă, ai politicii sociale în perioada de trecere la relațiile de piață. Este autor a peste 400 de lucrări științifice.

Sub îndrumarea sa au fost susținute 50 de teze de doctor în științe, inclusiv 8 teze de doctor habilitat în economie și sociologie.

A fost președinte al Consiliului științific specializat pentru conferirea gradelor de doctor și de doctor habilitat în sociologie.

Membru al Uniunii Jur-

naliștilor din Moldova din 1957, anul fondării ei, membru al Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei (1984-1991), membru al Comisiei de Experți și al Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare al Republicii Moldova.

S-a învrednicit de distincții militare, de titlurile de om emerit și de laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova. A fost decorat cu ordinele „Insigna de Onoare”, „Ordinul Republicii”, cu Medalia „Pentru Vitejie în Muncă”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 316-317.

Bibliografie selectivă:

Timuș, Andrei. Eficiența economiei, dezvoltarea socială, factori importanți ai creșterii activității sociale a populației / Andrei Timuș // Revista de filozofie, sociologie și științe politice. – 2011. – Nr 2 (156). – P. 115-120.

Timuș, Andrei. Evoluția structurii sociale în mediul rural al Moldovei în condițiile economiei de piață / Andrei Timuș // Revista de filozofie, sociologie și științe politice. – 2010. – Nr 1 (152). – P. 21-24.

Timuș, Andrei. Factorii sociali economici privind creșterea producției agricole / Andrei Timuș // Economie și sociologie. – 2009. – Nr 3. – P. 145-155.

Timuș, Andrei. Folosirea metodei content analizei în investigațiile sociologice de studiere cantitativă a conținutului informației sociale / Andrei Timuș // Economie și sociologie. – 2009. – Nr 2. – P. 128-133.

Timuș, Andrei. Necesitățile vitale ale potențialului uman cer realizării reale / Andrei Timuș // Economie și sociologie. – 2011. – Nr 3. – P. 196-199.

Timuș, Andrei. Performanțele investițiilor străine directe în Republica Moldova în perioada post criză / Andrei Timuș, Victoria Clipa // Economie și sociologie. – 2011. – Nr 4. – P. 147-152.

Timuș, Andrei. Politica socială necesită să reflecte realitatea vieții / Andrei Timuș // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2014. – Nr 3 (166). – P. 101-107.

Timuș, Andrei. Prioritățile de bază ale raționalizării vieții social-economice a țării / Andrei Timuș // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2015. – Nr 3 (169). – P. 88-91.

Timuș, Andrei. Probleme privind creșterea eficienței activităților productive și nivelului de trai al coproprietarilor pământului / Andrei Timuș // Akademos. – 2015. – Nr 2 (37). – P. 127-130.

Timuș, Andrei. Probleme sociale ale raționalizării și stabilizării structurii sociale / Andrei Timuș // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2013. – Nr 2 (162). – P. 149-152.

Timuș, Andrei. Probleme sociale privind procesele de dezvoltare a economiei și creșterii solidarității în societatea moldavă / Andrei Timuș // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2012. – Nr 1 (158). – P. 40-46.

Timuș, Andrei. Raționalizarea modelului dezvoltării economice trebuie să asigure creșterea nivelului de trai / Andrei Timuș // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2014. – Nr 2 (165). – P. 119-123.

Timuș, Andrei. Stimularea sporirii eficienței producției și reproducerii potențialului uman, cerința prioritara a societății / Andrei Timuș // Economie și sociologie. – 2010. – Nr 1. – P. 192-196.

Timuș, Andrei. Știința – instrument al asigurării posibilităților egale pentru cetățeni in so-

cietate / Andrei Timuș // Revista de filozofie, sociologie și științe politice. – 2013. – Nr 3 (163). – P. 153-157.

Membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei Andrei Timuș la 85 de ani // Akademos. – 2006. – Nr 3-4. – P. 42-44.

Roșca, Denis. Timuș, Andrei / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău: Pontos, 2016. – P. 567.

Rotaru, Tatiana. O viață trăită din plin [Andrei Timuș] / Tatiana Rotaru // Revista de filozofie, sociologie și științe politice. – 2011. – Nr 2 (156). – P. 64-70.

Timuș, Andrei // Membrii Academiei de Științe a Moldovei: Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 265-266.

Țopa, Tudor. Andrei Timuș / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 8 : Li - M. – Chișinău : Draghiștea, 2008. – P. 593.

N.-M. Ș.

Nelly KAMENEVA
1931-2007

Actriță de teatru de expresie rusă.

S-a născut la 19 octombrie 1931, în orașul Uman din Ucraina, într-o familie de intelectuali evrei. A decedat la 18 februarie 2007, la Chișinău.

În 1953 a absolvit Institutul de Artă Teatrală din Kiev

și în același an debutează la Teatrul Rus „Anton P. Cehov” din Chișinău, realizând aici, de-a lungul anilor, peste 160 de roluri.

La începutul anului 1960 a fost prim-dictor la Televiziunea Națională. A exercitat funcția de director artistic al Teatrului Rus „Anton P. Cehov” (1991-2007).

Pe parcursul activității sale, actrița a creat personaje artistice cu multiple fațete: Lucy în „Morți fără înmormântare” de Jean-Paul Sartre; Arkadina în „Pescărușul” și Ranevskaia în „Livada de vișini” de Anton P. Cehov; regina Elisabeta în „Maria Stuart” de F. Schiller; Filomena în „Filomena Marturano” de E. de Filippo; Tamara în „Cinci seri” de A. Volodin; bătrâna Tankabike în „În noaptea cu eclipsă de lună” de M. Karim; Sofia Ivanovna în „Eu te iubesc, mamă” de N. Ptuşkin; Valia Strogova în „Pagini de viață” de V. Rozov; Nastenka în „Întâia primăvară” de G. Nikolaeva. Un succes actoricesc a înregistrat în rolul adolescentului Marat din „Mama copiilor săi” de A. Afinoghenov; Kolontai în „Bolșevicii” de M. Șatrov; Bunica în „Pisica pe acoperișul fierbinte” de T. Williams. Și-a jucat ultimul rol în spectacolul „Prea multă minte strică” de Aleksandr Griboedov.

A jucat și în filmul „Mirajul dragostei”; reușind să cucerască admirația grupului de creație și a spectatorilor.

A creat spectacole solo vii și memorabile pe poeziile lui Andrei Voznesenski, ale Marinei Țvetaeva, Annei Ahmatova.

Laureată a Concursului de

Declamatori (1959). Diploma Festivalului de Muzică și Cântece Evreiești (Birobidjan, Rusia, 1990).

În 1965 i-a fost conferit titlul de artistă emerită a RSSM. Artistă a poporului a RSSM (1982). A fost decorată cu Ordinul „Insigna de Onoare” și Medalia „Meritul Civic” (1994).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 317-318.

Bibliografie selectivă:

Kameneva, Nelly. Pășesc spre tine, spectatorule! / Nelly Kameneva. – Chișinău : Timpul, 1972. – 30 p.

Kameneva, Nelly // Femei din Moldova: Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 160.

Olaru, Angelina. Nelly Kameneva s-a stins în scenă / Angelina Olaru // Timpul. – 2007. – 20 febr. – P. 5.

Roșca, Denis. Kameneva, Nelly / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 102-103.

Șpitalnic, S. Evreii în literatură, arta și știința Moldovei : Îndreptar / S. Șpitalnic. – Chișinău : [S. n.], 1995. – P. 180-181.

Ревуцкий, Всеволод. Трудно смирится : [in memoriam Нелли Каменева] / Всеволод Ревуцкий // Столица = Capitala. – 2007. – 3 мар. – P. 14.

Шатохина, Елена. „Она не ждала подарков от судьбы...” : [in memoriam Нелли Каменева, актриса и художественный режиссер Русского Государственного Драматического Театра им. А. П. Чехова] / Елена Шатохина // Новое время. – 2009. – 20 февр. – P. 8.

Тиранин, Сергей. Мы не хотим с тобою расставаться : [in memoriam Нелли Камене-

ва, актриса и художественный руководитель Государственного Русского Драматического Театра им. А. П. Чехова] / Сергей Тиранин // Кишинёвские новости. – 2008. – 15 февр. – Р. 6.

N.-M. Ş.

Anatol ȚĂRANU
1951

Istoric, comentator politic și politician, deputat în primul Parlament al Republicii Moldova.

S-a născut la 19 octombrie 1951, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1978). A urmat studiile de doctorat la Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei (1982-1985) și un important stagiu în cadrul Institutului de Istorie al Academiei de Științe din Moscova (1983-1985).

În anul 1986 susține teza de doctor în istorie.

Și-a început cariera ca profesor de istorie într-o școală medie (1978-1981). A parcurs cariera profesională, ocupând consecutiv diverse funcții, inclusiv cea de șef de laborator din cadrul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1988-1990). Constituit din inițiativa Asociației Istoricilor din Moldova, laboratorul condus

de istoricul A. Țăranu a reușit să aducă în premieră la cunoștința opiniei publice o serie de teme, până atunci ignorate sau interzise cercetării în cadrul istoriografiei oficiale, publicând studii și articole privind colectivizările staliniste, foametea din anii 1946-1947, deportările din RSSM etc.

Din 1990 până în 1993 a deținut funcția de director al Institutului de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei, demonstrând remarcabile calități de organizator și manager al cercetării istorice. În această postură a contribuit decisiv la reformarea pe baze moderne a Institutului de Istorie atât din punctul de vedere al structurii sale, cât și, mai ales, al temelor de investigații din cadrul acestuia, afirmând cu tărie istoriografia națională ca imperativ al timpului.

Din 1991, prin efortul directorului Institutului de Istorie, s-a renunțat la direcțiile de cercetare orientate exclusiv spre tratarea istoriei de pe pozițiile evoluției și schimbării formațiunilor social-economice: feudalism, capitalism, socialism, în favoarea unor direcții care să contribuie la reintegrarea cercetării istorice în contextul tradițiilor istoriografiei românești și celei europene.

În a doua jumătate a anilor '80, s-a lansat și în activitatea politică, devenind deputat în primul Parlament al Republicii Moldova (1990-1993) și certificându-și atașamentul irevocabil față de valorile și principiile democrației libere prin semnătura pusă sub textul Declarației de inde-

pendență din 27 august 1991.

A exercitat funcția de președinte al Comisiei parlamentare pentru apărare și securitatea statului, iar în anii 1993-1994 a reprezentat Republica Moldova în înalta funcție de ambasador extraordinar și plenipotențiar în Federația Rusă, precum și în aceea de șef al delegației Republicii Moldova la tratativele cu Federația Rusă privind statutul de ședere și termenii de evacuare a armamentului și trupelor ruse de pe teritoriul Republicii Moldova. A exercitat în continuare funcția de director al Institutului de Politologie și Istorie Politică al Universității de Studii Umanistice din Moldova și de titular al cursului de politologie generală (1999-2005), de director al Institutului de Studii Politice și Militare din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova (2005-2009), redevenind, totodată, deputat în Parlamentul Republicii Moldova în aceiași ani.

Reangajat din 2009 la Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, în calitate de cercetător științific coordonator, continuă să îmbine cercetarea istorică propriu-zisă cu activitatea de analiză și consultanță politică, constituind Centrul de Cercetări Strategice și Consultanță Politică „Politicon”, al cărui director este din 2010. Acest Centru s-a remarcat mai ales prin topurile „50 cei mai influenți politicieni” ai Republicii Moldova, contribuind în mod real și eficient la democratizarea procesului politic din Republica Moldova și la

reducerea distanței dintre clasa politică și societatea civilă.

Este autor a peste 50 de publicații științifice: „Trupele ruse în Republica Moldova” (2004), „Politica de epurare lingvistică în Transnistria = The policy of linguistic cleansing in Transnistria” (2005), „Foamea în Moldova (1946-1947)” (2017) etc.

A fost distins cu Medalia „Meritul Civic” (1996) și Ordinul Republicii (2011).

Bibliografie selectivă:

Foamea în Moldova în anii 1945-1947 / Anatol Țăranu, Mihai Gribincea, Anton Moraru [et al.]. – Chișinău : Știința, 1993. – 766 p.

Foamea în Moldova sovietică (1946-1947) : Culegere de documente / [coord.] : Anatol Țăranu ; trad. din lb. rusă : Mihai Manea, Vsevolod Cernei. – Chișinău : Litera, 2017. – 864 p.

Grecu, Mihai. Politica de epurare lingvistică în Transnistria = The Policy of Linguistic Cleansing in Transnistria : Studiu elaborat în cadrul Institutului de Studii Politice și Militare din Chișinău / Mihai Grecu, Anatol Țăranu. – Cluj-Napoca : Editura Napoca Star, 2005. – 79 p.

Grecu, Mihai. Trupele ruse în Republica Moldova : Culegere de documente și materiale / Mihai Grecu, Anatol Țăranu. – Chișinău : Litera Internațional, 2004. – 870 p.

Țăranu, Anatol. Anii 1946-1947 : Învățămintele foamei în Moldova : (material pentru lectori) / Anatol Țăranu. – Chișinău : Știința, 1989. – 21 p.

Țăranu, Anatol. Evoluția modului de viață în domeniul muncii în Moldova : (anii 60-mijlocul anilor 80) / Anatol Țăranu. – Chișinău : Știința, 1989. – 156 p. (în limba rusă).

Țăranu, Anatol. Aspecte ale istoriei începutului conflictului transnistrean / Anatol Țăranu // Revista de istorie a Moldovei. – 2011. – Nr 3-4 (88). – P. 141-149.

Țăranu, Anatol. Cauzele conflictului armat de la Nistru : începutul anilor '90 / Anatol Țăranu // Caiete de istorie. – 2002. – Nr 2. – P. 1-10.

Țăranu, Anatol. Conflictul din raioanele de est / Anatol Țăranu // Republica Moldova pe calea modernizării. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 299-329.

Țăranu, Anatol. Evoluția politicilor Rusiei în problema conflictului transnistrean / Anatol Țăranu // Reconstituiri istorice : Civilizație, valori, paradigme, personalități : În onoare academician Valeriu Pasat. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 577-589.

Țăranu, Anatol. Istoriografia națională imperativ al timpului / Anatol Țăranu // Revista de istorie a Moldovei. – 1992. – Nr 1. – P. 2-11.

Țăranu, Anatol. Înfometarea Moldovei postbelice sub regimul sovietic (1946-1947) / Anatol Țăranu // Akademos. – 2016. – Nr 2 (41). – P. 117-125.

Țăranu, Anatol. Parlamentul independenței și conflictul transnistrean / Anatol Țăranu // Akademos. – 2011. – Nr 3 (22). – P. 12-17.

Țăranu, Anatol. Unele aspecte ale prezenței militare ruse în Republica Moldova / Anatol Țăranu // Revista de istorie a Moldovei. – 2004. – Apr.-Iun. – P. 48-65.

Țăranu, Anatol. Unele considerente privind istoria conflictului secesionist de la Nistru / Anatol Țăranu // Akademos. – 2012. – Nr 2 (25). – P. 55-62.

În onoare Anatol Țăranu : Studii de istorie contemporană a românilor / Academia de Științe a Moldovei. Institutul de Istorie, Stat și Drept ; coord. : Nicolae Enciu. – Chișinău : CEP USM,

2011. – 294 p. : fotogr.

Enciu, Nicolae. Istoricul Anatol Țăranu - 60 / Nicolae Enciu // Revista de istorie a Moldovei. – 2011. – Nr 3-4. – P. 11-13.

N.-M. Ș.

**Nicolae GRIBINCEA
1961**

Coregraf, pedagog, folclorist, interpret de muzică populară, fondatorul Ansamblului Etnofolcloric „Plăieșii”.

S-a născut la 20 octombrie 1961, la Mingir, Hâncești. Primele 10 clase le-a făcut în satul de baștină. A absolvit Colegiul „Elena Sârbu” din Soroca, Facultatea de Culturologie, Specialitatea coregrafie (1980). Și-a continuat studiile la Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău (1984-1988), masteratul la Academia de Administrare Publică de pe lângă Guvernul Republicii Moldova (2000).

Pe durata serviciului militar, timp de 4 ani, a dansat în ansamblul vocal-instrumental militar, deținând concomitent și funcția de conducător artistic al ansamblului.

A fost artist de balet în Ansamblurile de cântece și dansuri „Lăutarii”, „Floarea Moldovei” și „Fluieraș”

ale Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” (1988-1996).

A făcut parte din prima generație de dansatori ai Ansamblului „Lăutarii”. A activat în calitate de dansator în Ansamblul „Miorița”, al cărui conducător artistic a fost artistul poporului Pavel Andreicenco.

Primul spectacol de deschidere al Teatrului Epic de Etnografie și Folclor „Ion Creangă” a fost spectacolul de diplomă al lui Nicolae Gribincea „Șezătoarea”, apoi „Hora satului”. Aici, la teatru, a activat pentru prima oară în calitate de conducător artistic de ansamblu etnofolcloric, fiind răspunzător de coregrafie, interpretare și organizare. Din 1984 este membru al Ansamblului Etnofolcloric „Tălăncuța”, condus de Andrei Tamazlăcaru.

De-a lungul carierei sale a creat mai multe ansambluri folclorice. Din 1989 este conducătorul Studioului Folcloric „Plăieșii”. În 1996 formează Ansamblul Folcloric Ostășesc „Salvatorii”, de pe lângă Brigada cu destinație specială. Este conducătorul artistic al Ansamblurilor Folclorice „Haiducii” și „Baștina” (Centrul de Excelență în Transporturi din Chișinău). Timp de mai mulți ani activează în calitate de funcționar public, mai întâi în calitate de șef al Secției tineret, cultură și sport a Preturii sectorului Buiucani (1997-1999), apoi al celei de la Botanica (din 1999). În calitate de funcționar public, a organizat mai multe festivaluri și concursuri în municipiul Chișinău. Este inițiatorul și organiza-

torul Festivalului Cântecului Popular Pascal „Pentru Tine, Doamne” și al Festivalului de Folclor Ostășesc „La onor, la datorie”.

A scris mai multe romanețe, care sunt interpretate de colegele sale de la „Tălăncuța”. A înregistrat mai multe CD-uri: „Învrednicește-mă, Doamne!” (cântece religioase), „Tăpănuța cea de aur” (muzică pentru cei mici), „Și-am să plec la cătănie” (folclor ostășesc), „Am venit să colindăm” (colinde vechi), „La omul care mi-i drag” (lirică de dragoste), „ABeghici pentru voinici” etc.

Și-a început activitatea pedagogică în 1989, odată cu proiectul „Plăieșii”. Din anul 1993 activează la Școala primară nr. 9 din sectorul Botanica al orașului Chișinău, unde a condus un ansamblu de copii. Din anul 2004 este profesor la Facultatea de Arte Frumoase a Universității de Stat din Moldova, unde predă măiestria scenică și coregrafia tradițională.

A susținut spectacole în România, Austria, Franța, Bulgaria, Azerbaidjan, Cipru, Finlanda, Georgia, Germania, Grecia, Italia, Lituania, Letonia, Rusia, Spania, Turcia, Ucraina.

Autor al volumelor „Învrednicește-mă, Doamne” (2006); „Tăpănuța cea de aur”, „ABC muzical” (2007), „ABeghici pentru voinici” (2013), „Îngăduie-mi să te cunosc, Iubire: Romanețe” (2015).

Laureat al Premiului „Gheorghe Asachi” al Ministerului Învățământului (1990), al Premiului Special „Ethnos” al Ministerului Culturii din

Republica Moldova (1994). A fost distins cu titlul onorific maestru în artă (2010) și cu Ordinul „Gloria Muncii” (2014).

Bibliografie selectivă:

Gribincea, Nicolae. ABeghici pentru voinici : O probă de agerime și perspicacitate : [cântece pentru voce fără acompaniament] / muzica și versurile de Nicolae Gribincea ; red. : Dumitru Șarcov. – Chișinău : Cu drag, 2013. – 84 p.

Rec. : Tamazlăcaru, Elena. Nicolae Gribincea și al său „ABeghici pentru voinici” : [culegerea de cântece pe motive folclorice „ABeghici pentru voinici” de Nicolae Gribincea] / Elena Tamazlăcaru // *Literatura și arta*. – 2012. – 5 iul. – P. 6.

Gribincea, Nicolae. Îngăduie-mi să te cunosc, Iubire : Romanețe / Nicolae Gribincea (muzică), Galina Furdui (versuri) ; pref. : Victor Ghilaș ; notogr. : Andrei Tamazlăcaru, Victor Botnaru. – Chișinău : Cu drag, 2015. – 56 p.

Gribincea, Nicolae. Învrednicește-mă, Doamne! : Cântece cu subiect religios / Nicolae Gribincea ; Uniunea Muzicienilor din Republica Moldova. – Chișinău : Bons Offices, 2006. – 128 p. : il., fotogr.

Gribincea, Nicolae. Tăpănuța cea de aur : Caiet de familie : [cântece, jocuri etc. pentru copii] / Nicolae Gribincea ; red. muz. : Andrei Tamazlăcaru ; Uniunea Muzicienilor din Republica Moldova. – Chișinău : Bons Offices, 2007. – 296 p. : Il. ***

Gribincea, Nicolae. Am bătat la ușa folclorului : De vorbă cu Nicolae Gribincea, fondator al Ansamblului Etnofolcloric „Plăieșii” / consemnare : Valeria Prodan // *Noi*. – 2019. – Nr 12. – P. 14-15.

Gribincea, Nicolae. „Colindul este un imn al tradițiilor

noastre...” : [interviu cu Nicolae Gribincea, folclorist, maestru în arte, conducătorul Ansamblului Etnofolcloric „Plăieșii”] / consemnare : Gheorghe Budeanu // Natura. – 2019. – Nr 12. – P. 8, 9.

Gribincea, Nicolae. Dansul autentic în actualitate / Nicolae Gribincea // Buletin științific : Serie nouă. – 2005. – Nr 3 (16). – P. 232-242.

Gribincea, Nicolae. Frumusețea tradițiilor și obiceiurilor de iarnă : Interviu cu folcloristul Nicolae Gribincea / consemnare : Gheorghe Doni // Natura. – 2006. – Nr 12. – P. 8.

Gribincea, Nicolae. Promotori ai folclorului : [interviu cu folcloristul Nicolae Gribincea, despre Ansamblul Etnofolcloric „Plăieșii”] / consemnare : Lena Negru // Jurnal de Chișinău. – 2017. – 12 mai. – P. 12.

Gribincea, Nicolae. Războiul : „Poți da bătălia gata...” : Pentru voce fără acompaniament / muzică și versuri de Nicolae Gribincea // ABeGhici pentru voinici. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 36.

Gribincea, Nicolae. Să respectăm tradițiile... : Interviu cu Nicolae Gribincea, șef Secție tineret, cultură și sport a Preturii sectorului Buiucani / consemnare : A. Iurașcu // Curierul de seară. – 1998. – 26 febr. – P. 4.

Gribincea, Nicolae. Trăiesc cu gândul că fac lucruri frumoase : Interviu cu folcloristul Nicolae Gribincea / consemnare : Dinu Rusu // Natura. – 2008. – Nr 12. – P. 9.

Gribincea, Nicolae. Vântul : „Nicușor se fudulește, vâj, vâj...” : Pentru voce fără acompaniament / muzică și versuri de Nicolae Gribincea // ABeGhici pentru voinici. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 47.

Berghie, Parascovia. Să nu ne uităm valorile... : [Maria Iliuț și Nicolae Gribincea] / Parascovia Berghie // Universul muzical. – 2003. – Nr 4. – P. 63-64.

Ghimpu-Munteanu, Veta. Folclorul e lăsat în grija entuziaștilor : [folcloristul Nicolae Gribincea, membru al Ansamblului „Tălăncuța”] / Veta Ghimpu-Munteanu // Țara. – 2001. – 19 iul. – P. 4.

Manole, Ana. Nicolae Gribincea : [interpret de muzică populară, folclorist] / Ana Manole // Literatura și arta. – 2001. – 22 mar. – P. 6.

Morăraș, Mihai. Un oștean al cetății noastre spirituale : [interpretul de folclor Nicolae Gribincea] / Mihai Morăraș // Literatura și arta. – 2011. – 3 noiem. – P. 2.

Nicolae Gribincea : [folclorist, pedagog] // Realități culturale. – 2014. – Nr 10. – P. 5.

Roibu, Nicolae. Dina Vrajmașu : „Grație lui Nicolae Gribincea, am revenit la romanțe” [Dina Vrajmașu, solistă a Ansamblului Etnofolcloric „Tălăncuța”] / Nicolae Roibu // Timpul. – 2012. – 24 mai. – P. 8.

Roșca, Agnesa. O viață cu aripi de cântec : [folcloristul Nicolae Gribincea] / Agnesa Roșca // Moldova suverană. – 2000. – 27 mai. – P. 5.

N.-M. Ș.

**Dimitrie PANAITESCU-
PERPESSICIUS
1891-1971**

Critic literar (eminescolog), poet, folclorist, istoriograf, lingvist, traducător și profesor român.

S-a născut la 21 octombrie 1891, la Brăila. A decedat la

29 martie 1971, la București.

Școala primară, apoi cursurile liceale le-a urmat în orașul natal (1902-1910), urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie a Universității din București, luându-și licența în filologie romanică în 1914.

A fost funcționar la Biblioteca Academiei Române (1915-1919), apoi profesor de limba română la licee din Oradea, Arad, Târgu Mureș, Brăila și București. În București a fost profesor la Liceul „Matei Basarab” (1929-1951). A fost șef de secție la Institutul de Istorie Literară și Folclor (1951-1954), director general al Bibliotecii Academiei Române (1957), director-fondator al revistei „Manuscriptum” (1970) și director al Muzeului Literaturii Române (1957-1971).

Debutază publicistic, sub pseudonimul Victor Pribeagu, cu schița „Omida. Din lumea celor care se târăsc”, în revista brăileană „Flori de câmp”. A desfășurat o bogată activitate gazetărească, colaborând și lucrând în redacțiile multor publicații ale vremii : „Spre ziuă”, „Cronica”, „Flacăra”, „Gândirea”, „Cugețul românesc”, „Idea europeană”, „Revista Fundațiilor Regale”, „Hiena”, „Adevărul literar”, „Salonul literar”, „Sburătorul”, „Universul literar”, pe care l-a condus în perioada 1925-1927, „Cuvântul” (1927-1933), la care a fost cronicar literar permanent cu rubrica „Mențiuni critice”, „România literară” și „Luceafărul”, semnând rubrica „Lecturi intermitente”. A participat la redactarea „Buletinului cărții”, inițiat de

Emanoil Bucuța, și a „Mișcării literare”. A ținut cronică literară la „Radio București” (1934-1938).

Ca poet, debutează în 1913, sub pseudonimul D. Pandara, cu poezia „Miriapodul”, în revista „Versuri și proză”. Mai târziu se va decide pentru pseudonimul Perpessicius, apărut pentru prima oară în revista „Cronica” (1915), la publicarea poemului în stil clasic „Ad provinciales, meum in Gretchen amorem spernentes”. În domeniul poeziei a mai publicat volumele „Scut și targă” (1926) și „Itinerar sentimental” (1932).

Printre volumele sale de critică literară și publicistică, în care sunt adunate și colaborările la revistele vremii, se numără: „Repertoriu critic” (1925), „Mențiuni critice” (I-V, 1928-1946), continuate cu „Mențiuni de istoriografie literară și folclor” (3 vol., 1957-1967), „Dictando divers” (1940), „Jurnal de lector” (1944), culegerea de articole „Memorial de ziaristică” (1970), „Eminesciana” (1971), „Lecturi intermitente” (1971).

În critică Perpessicius a îmbrățișat toate direcțiile și toate formulele artistice, din convingerea că un critic literar nu trebuie să aibă prejudecăți sau preferințe. A editat, în colaborare cu Ion Pillat, „Antologia poezilor de azi” (I-II, 1925, 1928), iar în 1938 a editat antologia „De la Chateaubriand la Mallarmé : Pagini de critică franceză literară”. Perpessicius s-a dedicat, începând din 1933, celor 15.000 de pagini ale manuscriselor lui Mihai Eminescu, rezultând ediția critică a

operei poetului („Opere”, I-VI, 1939-1963). Celor șase volume monumentale le-a anexat un imens material, reprezentând note și variante, adnotări. S-a ocupat și de ediția definitivă a operelor lui Mateiu I. Caragiale („Opere”, 1936).

A tradus din creația lui Baudelaire, Laforgue, Fr. Jammes, Paul Fort etc.

La 29 martie 2016 Muzeul Național al Literaturii Române, în parteneriat cu Fundația Națională pentru Știință și Artă, a organizat o evocare cu tema „Perpessicius (1891-1971)”, dedicată marcării a 125 de ani de la nașterea marelui critic și istoric literar și a 45 de ani de la decesul acestuia.

Membru corespondent (1945) și membru titular al Academiei Române (1955).

Pentru editarea operei poetice eminesciene a primit, în 1954, Premiul de Stat.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 238-239.

Bibliografie selectivă:

Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie. Eminesciana : [în 2 vol.] / Dimitrie Panaiteescu-Perpessicius. – București : Minerva, 1989.

Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie. Mențiuni critice / Dimitrie Panaiteescu-Perpessicius. – Chișinău : Litera, 1997. – 336 p.

Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie. Scriitori români : [în 5 vol.] / Dimitrie Panaiteescu-Perpessicius. – București : Minerva, 1989.

Buluță, Gheorghe. Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie // Bibliologi români : dicț. / Gheorghe Buluță, Victor Petrescu, Emil Vasilescu. – Târgoviște : Bibliotheca, 2011. – P. 182-183.

Panaiteescu-Perpessicius, Di-

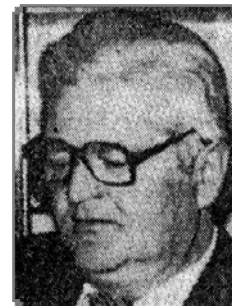
mitrie // Dicționar antologic de istorici, critici literari, esești, oameni de cultură, publicații literare : Pentru gimnaziu, liceu, capacitate, bacalaureat și admitere în facultăți / Constanța Bărboi, Silvestru Boată, Dorina Mărgineanțu [et al.]. – București : Niculescu, 1998. – P. 209-213.

Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie // Enciclopedia marilor personalități din istoria, știința și cultura românească de-a lungul timpului. Vol. 3 : P-Z. – București : [S. n.], 2001. – P. 70-71.

Rusu, Dorina N. Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie / Dorina N. Rusu // Rusu, Dorina N. Membrii Academiei Române : 1866/2003 : Dicț. – București : Editura Encicl. ; Editura Acad. Române, 2003. – P. 619.

Țarălungă, Ecaterina. Panaiteescu-Perpessicius, Dimitrie / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 578.

N.-M. Ș.

Valeriu UMANEȚ
1941-2003

Economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar.

S-a născut la 22 octombrie 1941, la Grigorăuca, Soroca. A decedat în decembrie 2003, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Economie a Universității de Stat din Moldova (1964). Și-a urmat studiile de doctorat la Facultatea de Economie a

Universității de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova, susținând teza de doctor în economie (1968-1972), iar în 1988, la aceeași universitate, susține teza de doctor habilitat în economie. Din 1989 este profesor universitar.

Și-a început activitatea la Institutul de Stat de Medicină (1966-1967), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Chișinău, ulterior a activat la Catedra de economie politică a Universității de Stat din Moldova, iar din 1993 a fost numit în funcția de șef de catedră.

A ținut cicluri de prelegeri la disciplinele blocului teoretic al științei economice: Economia politică, Istoria doctrinelor economice, Macro-microeconomie, Complexul economic al Republicii Moldova, Problemele economiei de piață modernă.

Concomitent cu munca didactică, activează și în cercetare. A publicat peste 100 de lucrări științifico-didactice, inclusiv monografii, studii, broșuri, articole etc. Domeniile științifice de cercetare au vizat: teoria diviziunii muncii și a cooperării în sectorul agro-alimentar, istoria gândirii economice, problemele globalizării economice mondiale. A consultat traducerea din limba română în rusă a manualului în 2 vol. lansat de Catedra de economie politică a Universității „Al. I. Cuza” din Iași „Economia politică” (1992).

Printre lucrările de bază se numără: „Divizarea muncii în agricultură”, „Proprietatea”; manuale: „Istoria gândirii economice”, „Bazele teoriei

economice”; „Complexul economic al Republicii Moldova” etc.

Sub conducerea sa au fost pregătiți 5 doctori în economie și un doctor habilitat.

Participant cu referate științifice la conferințe naționale și internaționale, consacrate problemelor economice stricte cu care se confruntă Republica Moldova. S-a ocupat de elaborarea materialelor didactice necesare pentru practica de activitate în economia națională.

A fost membru al Senatului Universității de Stat din Moldova, membru al Societății Oamenilor de Artă, Știință și Cultură a Republicii Moldova.

A fost distins cu Ordinul „Veteran al Muncii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 320-321.

Bibliografie selectivă:

Cojuhari, Andrei. Bazele teoriei economice / Andrei Cojuhari, Valeriu Umanet. – Chișinău : Universitas, 1993. – 226 p.

Umanet, Valeriu. Economia : manual pentru școala de cultură generală, licee și colegii / Valeriu Umanet, Ala Moraru. – Chișinău : Universitas, 1993. – 90 p.

Umanet, Valeriu. Economie politică / Valeriu Umanet. – Chișinău : CEP USM, 2004. – 416 p.

Cozma, Viorel. Valeriu Umanet / Valeriu Cozma // Cozma, Valeriu. Istoria Universității de Stat din Moldova : 1946-1996. – Chișinău : USM, 1996. – P. 387-388.

Rusnac, Gheorghe. Teoria economică – fondator Valeriu Umanet, doctor habilitat, profesor universitar / Gheorghe Rusnac // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universității de Stat din

Moldova : (1946-2001) : Dicț. ist.-biogr. – Chișinău : USM, 2001. – P. 348-349.

Rusnac, Gheorghe. Umanet, Valeriu / Gheorghe Rusnac, Valeriu Cozma // Rusnac, Gheorghe. Profesorii Universității de Stat din Moldova : (1946-2001) : Dicț. ist.-biogr. – Chișinău : USM, 2001. – P. 209-210.

Țopa, Tudor. Valeriu Umanet / Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic ilustrat. Vol. 6 : Drepcăuți-Gvozdova. – Chișinău : Dragiștea, 2006. – P. 663.

N.-M. Ș.

Andrei DONOS
1956

Cântăreț de operă (bariton).

S-a născut la 21 octombrie 1956, la Țanțăreni, Telenești.

A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” (1977-1978), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” din Chișinău și la Conservatorul „Gavriil Musicescu” (1978-1985), Catedra canto academic, cu Vladimir Dragoș (canto), Nikolai Sebov (istoria muzicii), Elena Vdovina (solfegiu), Boris Miliutin (mișcare scenică).

În 1984 a fost angajat în corul Teatrului Național de Operă și Balet din Chișinău, iar din 1985, solist al Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu” din Chișinău.

Pe parcursul activității sale scenice a realizat un sir de roluri: Rigoletto din opera cu același nume de G. Verdi, contele Di Luna din opera „Trubadur”, Renato din „Bal mascat”, Germont din „Traviata”, Melitone din „Forța destinului”, Figaro din „Bărbierul din Sevilla” de P. Rossini, Ponia din „Paiate” de R. Leoncovalo, Silvio din aceeași operă, Sharples din „Madame Butterfly” de Puccini și multe alte roluri de valoare.

A participat la festivalurile „Invită Maria Bieșu” și „George Enescu” din București.

A colaborat cu: A. Samoilă, S. Frontalini, A. Neve, V. Călestru, I. Iancu, I. Florea, M. Caftanat, N. Dohotaru, M. Bieșu, M. Munteanu, T. Alioșina, L. Aga, I. Paulencu, B. Sadrin, L. Erofeeva etc.

A înregistrat la Radio Chișinău opera „Alexandru Lăpușneanu” de Gh. Mustea (rolul lui Dragoș), arii de G. Verdi etc.

A efectuat turnee artistice internaționale: Ungaria, Italia, Spania, Germania, Franța, Olanda, Belgia, Marea Britanie, Portugalia, România, Bulgaria, Federația Rusă.

A activat alături de mari dirijori, cum ar fi Leonid Hudolei, Isai Alterman, Albert Mocealov, Lev Gavrilov, Mihail Secichin.

A fost distins cu titlurile onorifice maestru în artă (1994) și artist al poporului (2009).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 309-310.

Bibliografie selectivă:

Buzilă, Serafim. Donos Andrei / Serafim Buzilă // Buzilă,

Serafim. Enciclopedia interpretelor din Moldova. – Chișinău : Arc, 1999. – P. 166-167.

Moroșanu, Andrei. Refugiul lui Rigoletto : [solistul Operei Naționale Andrei Donos, artist al poporului] / Andrei Moroșanu // Literatura și arta. – 2015. – 23 apr. – P. 6.

Roibu, Nicolae. Un Rigoletto al nostru, al tuturor românilor : [cântărețul de operă Andrei Donos] / Nicolae Roibu // Literatura și arta. – 2016. – 20 oct. – P. 8.

Roșca, Denis. Donos Andrei / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 201.

N.-M. Ș.

**Nicolae CHETRARU
1931-2011**

Arheolog, muzeograf, doctor în științe istorice și cercetător.

S-a născut la 24 octombrie 1931, la Mărculești, Florești. A decedat la 30 mai 2011, la Chișinău.

A urmat studiile superioare la Universitatea de Stat din Kirghizia (1951-1954) și la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1954-1956). În 1974 obține la Sankt Petersburg gradul științific de doctor în științe istorice.

Din 1954 a activat în calitate de cercetător în domeniul arheologiei în cadrul Academiei de Științe a Moldovei.

Șef Secție ediții științifice a Muzeului Național de Istorie a Moldovei (din 1954). Este patriarhul direcției de cercetare a Paleoliticului în Republica Moldova. Cercetător științific la Institutul de Istorie, apoi la Secția de arheologie a AȘM (1970-1994).

Din 1992 este angajat al Muzeului Național de Istorie a Moldovei. În cadrul muzeului a desfășurat o activitate prodigioasă de cercetare, de scoatere din anonimat a personalităților basarabene care au contribuit la dezvoltarea arheologiei și muzeologiei: I. Suruceanu, A. Stuart, N. Moroșanu, T. Porucic etc.

Este inițiatorul, fondatorul și redactorul publicației științifice a muzeului „Tyragetia” (din 1992, în colab.), fiind și secretar responsabil a 15 volume. A inițiat seria de publicații științifice a muzeului intitulată „Biblioteca Tyragetia”. Muzeograf fiind, a început să publice o serie de articole și studii despre savanții basarabeni, inclusiv despre cei preocupați de muzeografie.

A reușit să reconstituie din dosare de arhivă biografiile unor personalități ca I. Suruceanu, A. Stuart, N. Moroșanu, T. Văscăuțan în seria „Biblioteca Tyragetia / Colecția personalități eminente”.

Cercetări orientate spre studierea paleoliticului, epoca bronzului și arheologia scitică pe teritoriul Republicii Moldova, preocupări de istoriografia arheologiei Moldovei.

Datorită activității sale, au fost descoperite mai multe situri arheologice, multe dintre care au devenit etalon pentru epoca Paleoliticului: Trinca, Butești, Duruitoare Veche,

Gordinești, Buzdujeni etc. În 1981, în expediția condusă de el, a fost descoperit renumitul torques de aur de la Dubăsari.

Activitatea rodnică și îndelungată a lui Nicolae Chetraru în domeniul cercetării arheologice și muzeologice a fost apreciată cu diplome și mențiuni din partea Academiei de Științe și a Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Bibliografie selectivă:

Chetraru, Nicolae. Baronul Alexandru Stuart / Nicolae Chetraru, Nicolae Răileanu. – Chișinău : Tyragetia, 2006. – 112 p. : il.

Chetraru, Nicolae. Comoara pârçălabului Gangur / Nicolae Chetraru, Isac Rafalovici. – Chișinău : Tyragetia, 2002. – 120 p. : il.

Chetraru, Nicolae. Din istoria arheologiei Moldovei : (Basarabia și Transnistria) / Nicolae Chetraru. – Chișinău : Știința, 1994. – 150 p.

Chetraru, Nicolae. Gissements du paleolithique supérieur ancien entre le Dniestr et la Tissa / Nicolae Chetraru, Ilie Borziac, Vasile Chirica. – Iași : Helios, 1996. – 333 p.

Chetraru, Nicolae. Ion Casian Surucean în arheologia și muzeologia basarabeană / Nicolae Chetraru, Nicolae Răileanu. – Chișinău : Tyragetia, 2001. – 256 p.

Chetraru, Nicolae. Necropola aristocrației scitice de la Dubăsari : (sec. 5-4 î.e.n.) / Nicolae Chetraru, Natalia Serova. – Chișinău : Tyragetia, 2001. – 76 p.

Chetraru, Nicolae. Nicolae Moroșan - drama unui savant / Nicolae Chetraru, Anton Moraru, Nicolae Răileanu. – Chișinău : Tyragetia, 2003. – 224 p. : il.

Chetraru, Nicolae. Stațiunea mezolitică în grota Brânzeni /

Nicolae Chetraru. – Chișinău : Tyragetia, 1998. – 456 p.

Chetraru, Nicolae. Ctitor al muzeelor din Moldova : [directorul Muzeului Național de Istorie a Moldovei Nicolae Răileanu, 60 de ani de la naștere] / Nicolae Chetraru // Literatura și arta. – 2004. – 14 oct. – P. 2.

Chetraru, Nicolae. La originile arheologiei moldovenești / Nicolae Chetraru // Cugetul. – 1992. – Nr 1. – P. 43-51.

Chetraru, Nicolae. Piese din os cu urme de activitate reprezentativă din musterianul dintre Prut și Nistru / Nicolae Chetraru, Ilie Borziac // Tyragetia. – 2006. – Vol. 15. – P. 12-23.

Chetraru, Nicolae. Un savant basarabean cu renume mondial – Nicolae Moroșan : Grupaj de materiale cu ocazia aniversării a 90-ea de la naștere // Moldova suverană. – 1992. – 18 iun. – P. 4.

A 70-a aniversare – Nicolae Chetraru // Tyragetia. – 2001 (Anul X). – P. 277-280.

Chetraru, Nicolae // Dicționar de istorie. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 85.

Covalenco, S. Nicolae Chetraru la a 70-a aniversare / S. Covalenco, Al. Levinschi // Tyragetia. – 2001 (Anul X). – P. 385.

Dron, Ion. Nicolae Chetraru, un credincios imuabil al arheologiei / Ion Dron // Capitala. – 2001. – 24 oct. – P. 5.

Mateevici, Natalia. In memoriam Nicolae Chetraru / N. Mateevici // Tyragetia. – 2011. – Vol. 1. – P. 395-396.

Nicolae Chetraru - la originile arheologiei basarabene // Tyragetia. – 2006. – Vol. 15. – P. 554-555.

Ploșniță, Elena. Chetraru, Nicolae / Elena Ploșniță, Mihai Ursu // Ploșniță, Elena. Enciclopedia muzeologiei din Republi-

ca Moldova. – Chișinău : Bons Offices, 2011. – P. 70-71.

Răileanu, Nicolae. O viață consacrată arheologiei : Opera științifică a lui Nicolae Chetraru / Nicolae Răileanu // Tyragetia. – 2002. – Vol. 11. – P. 353-368.

N.-M. Ș.

**Regele MIHAI I
1921-2017**

Principe de Hohenzollern-Sigmaringen, rege al României.

S-a născut la 25 octombrie 1921, la Castelul Foișor de la Sinaia, județul Prahova. A decedat la 5 decembrie 2017, la reședința sa privată din Aubonne, Elveția. Fiul prințului Carol, viitorul rege Carol II (1930-1940) și al prințesei Elena de Grecia. După renunțarea lui Carol la tronul regal (1925), devine prinț moștenitor.

După decesul regelui Ferdinand I (1927), a fost proclamat rege al României, sub un consiliu de regență (1927-1930), compusă din principele Nicolae, Patriarhul Miron Cristea și președintele Inaltei Curți de Casație, Gh. Buzdugan.

A urmat școala primară la Castelul Peleş (1928-1932), unde l-a avut ca mentor pe profesorul Nicolae Saxu, clasa (școala) „Palatina” (1932-1940), organizată de tatăl său

după principii pedagogice sugerate de savanții Dimitrie Gusti și Nicolae Iorga, având în corpul didactic și profesori universitari. Concomitent a fost elev onorific la Colegiul Național „Sf. Sava” din București, la Liceul Militar „Mănăstirea Dealu” din Târgoviște și la Liceul Aeronautic din Mediaș.

Pentru a acumula cunoștințe în mai multe domenii, a avut profesori de la toate facultățile: Gh. Brătianu (Literatură), Constantin C. Giurescu (Istorie), profesori de la Drept, de la Politehnică etc.

Conform tradiției din familia Hohenzollern, după pregătirea militară, în 1937, e numit ofițer și încadrat în Batalionul I de Vânători de Munte de la Sinaia și, paralel, în Garda Regală de la Palat. În 1939 devine ofițer de marină. După abdicarea regelui Carol II, devine din nou rege al României (1940-1947).

Din 1944 regele s-a opus din toate puterile instaurării autorității comuniste. În cele din urmă, a fost obligat să abdice (dec. 1947), părăsește țara (ian. 1948). I se retrage cetățenia română. Se stabilește în Anglia (1950-1955). Urmează la Santa Monica, SUA, cursurile de pilotaj fără vizibilitate, obținând brevetul american (1955). Asociat la Compania americană „Lear”, aflată la Geneva, ocupându-se de întreținerea și reparația avioanelor particulare, având și funcția de pilot de încercare (1955-1957). După falimentarea Asociației „Lear”, înființează o mică întreprindere de electronică, ocupându-se și cu vânzări de avioane (1958-1966). Constrâns să o închidă,

devine, nu pentru mult timp, curier la bursă pentru niște amatori greci.

În 1992 revine în țară, iar în 1997 i-a fost redată cetățenia română. Din biroul său de la Versoix și, începând cu 2001, din cel de la București, regele Mihai a militat pentru intrarea României în NATO și în Uniunea Europeană. A încurajat respectarea drepturilor omului, dezvoltarea economiei de piață, păstrarea culturii naționale, respectarea adevărului istoric, respectarea și garantarea proprietății private, consolidarea statului de drept și a democrației în România.

Membru de onoare al Academiei Române.

A fost decorat cu ordine și medalii românești: Ordinul „Carol I” (Colan și Mare Cruce), Ordinul „Mihai Viteazul” (Clasa I), Ordinul „Serviciu Credincios” (Colan), Ordinul „Coroana României” (Mare Cruce), Ordinul „Steaua României” (Mare Ofițer), Ordinul „Virtutea Aeronautică” (toate gradele), Ordinul „Bene Merenti” al Casei Domnitoare (Clasa I), Medaliiile „Avântul Țării”, „Bărbăție și Credință”, Centenarul Regelui Carol I, Peș (exemplar unicat), „Virtutea Militară”, „Medalia Aeronautică”, „Crucea Regina Maria”. Laureat al Premiului „Speranța” al Societății „Timișoara” (1997). A fost onorat și cu ordine străine: Marea Cruce a Legiunii de Onoare a Franței, Marea Cruce și Colanul Ordinului Regal Victorian, Ordinul „Victoria” al Uniunii Sovietice, „Legiunea de Merit” în gradul de Comandor al Guvernului SUA, Ordinul

„Mântuitorului” din Grecia (Mare Comandor), Supremul Ordin al „Preasfintei Bunei Vestiri” (al Anunziatei) din Italia (Colan), distincția britanică „Grand Cross of Royal Victorian Order”, „Virtutea Militară” a Serbiei etc.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 244-246; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 323-324.

Bibliografie selectivă:

Ciobanu, Mircea. Convorbiri cu Mihai I al României / Mircea Ciobanu. – București : Humanitas, 2008. – 467 p. – (Casa Regală).

Constantinescu, Silvia. „Rămâne de înlăturat urmările mentalității comuniste!” : Interviuurile mele cu Majestatea Sa regele Mihai și alte texte legate de Casa Regală a României / Silvia Constantinescu. – Finnerödja : Silvia & Octavian Förlag, 2014. – 176 p. : il., fot.

Lászlo-Herbert, Mark. Abdicarea regelui Mihai I : Documente diplomatice inedite / Mark László-Herbert. – București : Humanitas, 2010. – 356 p. – (Istorie).

Lumea Regelui = The King's World / volum editat de principele Radu al României. – Iași : Polirom, 2011. – 320 p. : il.

Mandache, Diana. Regele Mihai. Album istoric / Diana Mandache. – București : Litera, 2013. – 352 p. : il.

Muraru, Alexandru. Cum supraviețuiește monarhia într-o republică? : Regele Mihai, românii și regalitatea după 1989 / Alexandru Muraru ; pref. de Emil Hurezeanu. – București : Curtea Veche Publishing, 2015. – 363 p.

Niculescu Bran, Tatiana. Mihai I, ultimul rege al românilor / Tatiana Niculescu Bran ; red. : Adina Săucan. – București : Hu-

manitas, 2016. – 254 p. – (Istorie).

Regele, comuniștii și Coroana : Adevărata istorie a abdicării lui Mihai I / coord. : Alexandru Muraru, Andrei Muraru. – Iași : Polirom, 2017. – 423 p.

Vianu, Ion. Elegie pentru Mihai / Ion Vianu. – Iași : Polirom, 2018. – 97 p. – (Eseuri & confesiuni).

Mihai I de România – un suveran pentru istorie // Timpul. – 2012. – 25 oct. – P. 8.

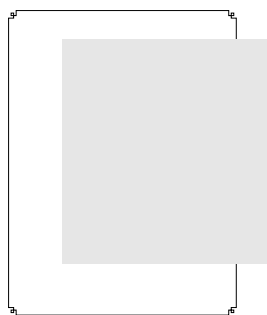
Mihai I, prinț de Hohenzollern // Enciclopedia universală Britannica : În 16 vol. Vol.10. – București : Ed. Litera, 2010. – P. 213.

Mihai I [rege al României] // Dicționar enciclopedic : În 7 vol. Vol. 4. – București : Editura Enciclopedică, 2001. – P. 395.

Nicolescu, Nicolae C. Mihai I / Nicolae C. Nicolescu // Șefii de Stat și de Guvern ai României : 1859-2003 : Mică enciclopedie. – București : [S. n.], 2003. – P. 46-55.

Țărălungă, Ecaterina. Hohenzollern, Mihai I de / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 376.

N.-M. Ș.

Dumitru SCVORȚOV
1926-1991

Sculptor.

S-a născut la 26 octombrie 1926, la Călărași. A decedat la 14 iunie 1991, la Chișinău.

A studiat la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (1951-1956), actualmente Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”. Și-a urmat studiile la Institutul de Pictură, Sculptură și Arhitectură „I. Repin” din Sankt Petersburg (1956-1962).

De-a lungul anilor, a realizat numeroase sculpturi, basoreliefuli și busturi pentru diverse localități, câteva cicluri de sculpturi: „Maternitate”, „Poamă”, „Moldova”, „Coloane” etc. În paralel cu munca de creație, a activat în calitate de profesor de sculptură la Școala de Pictură pentru Copii „A. Șciusev” din Chișinău.

Lucrează în bronz, ghips, ceramică, lemn, granit etc.

A semnat lucrările: „Femeia care taie pâine”, „Ciobănașul”, „Portretul unui student”, „Femeia cu poamă”, „Joc”, „Logodnă”, „Despărțire”, „Tristețe”, „Gimnast”, „Portretul lui Vasile Alecsandri”, „Poamă”, „Infinitate”, „Portretul lui M. Eminescu”, „Dimineață”, „Femeia cu poamă” etc.

Participant la expoziții republicane și internaționale.

Achiziții în colecții de stat și particulare.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova.

Bibliografie:

Scvorțov, Dumitru. Bustul poetului Alexei Mateevici / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 61.

Scvorțov, Dumitru. Monumentul lui Mihai Eminescu din Anenii Noi / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 63.

Scvorțov, Dumitru. Monu-

mentul Moldova / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 26.

Scvorțov, Dumitru. Portretul fiicei Mariana = Portrait of daughter Mariana / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 74.

Scvorțov, Dumitru. Portretul Leonidei Lari, 1985 / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 60.

Scvorțov, Dumitru. Portretul lui Liviu Damian, 1988 / Dumitru Scvorțov // Forme geometrice. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – P. 60.

Bulat, Vladimir. Forme geometrice [creația lui Dumitru Scvorțov]. – Chișinău : Editura ARC, 2018. – 80 p.

Bobernaș, Sofia. Un sculptor care trăiește în lucrările sale : [în memoria sculptorului Dumitru Scvorțov] / Sofia Bobernaș // Moldova suverană. – 1998. – 5 noiem. – P. 4.

Colesnic, Iurie. Scvorțov, Dumitru / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” : Ghid encicl. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 204.

Trifan, Călina. Dumitru Scvorțov : [autorul bustului lui Alexei Mateevici] / Călina Trifan // Aleea clasicilor. – Chișinău : [S. n.], 2009. – P. 83.

N.-M. Ș.

Paulina ZAVTONI
1941

Actriță de teatru și film, conferențiar universitar.

S-a născută la 26 octombrie 1941 în orașul Chișinău. Formează o dinastie de actori: soțul Spiru Haret, actor; feciorul Constantin Haret – actor la Teatrul „A. Cehov”; fiica Lucia Galac – maestru în arte, conferențiar universitar, șef Catedră management artistic și culturologie la Academia de Arte; nepotul Anatol Galac a studiat la Liceul Teoretic cu profil de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”.

Absolveste Facultatea de Actorie a Institutului de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1959-1963) (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice), clasa profesorului Arcadie Plăcintă.

Din anul 1963 este angajată la Teatrul Republican „Lucefărul”, slujind acestei scene peste o jumătate de secol.

Este conferențiar universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (2004-prezent).

Primele roluri le-a jucat în cadrul cercului dramatic de pe lângă „Moldova-film”, în spectacolele „Lanțul slăbiciunilor” și „Soacra cu trei nurori”, fiind remarcată de Nadejda Aronețchi, care apoi a invitat-o în trupa de actori a Teatrului „Lucefărul” încredințându-i rolul principal în piesa „Copilul nimănu”

după Ivan Șkvarkin.

Realizează circa o sută de roluri din dramaturgia clasică: Luluța în „Chirița în provincie” de Vasile Alexandri (1969), Fecla Ivanovna în „Căsătoria” de Nicolai Gogol (1965, 1980), Evlavia Andreevna în „Nevolnicele” de Alexandr Ostrovski (1973), Natalia Ivanovna în „Trei surori” de Anton Cehov (1983), Lizeta în „Jocul dragostei și al întâmplării” de Pierre Marivo (1970), Vera în „O vânătoare de rațe” de Alexandru Vampilov (1976), Șarlota Ivanovna în „Livada cu vișini” de Anton Cehov (2008) etc. Evoluează cu succes în piesele dramaturgilor moldoveni: Paulina în „Păsările tinereții noastre” de Ion Druță (1972), Ioana în „Pe-un picior de plai” de Ion Podoleanu (1970) ș. a.

Execută cuplu celebru pe scenă alături de soțul său, regretatul Spiru Haret.

Colaborează cu redacțiile Radioului și Televiziunii Naționale, prezentând versuri și proză ale scriitorilor naționali, spectacole literar-artistice, literar-muzicale și dramatice. Are o carieră de excepție și în filmografie: rol episodic în „Omul merge după soare” (1961), mama Liubei în „Iată satul meu” (1972, episodul 2), rol episodic în „Misterul armei de vânătoare” (1972, 1977), rol episodic în „Bărbatul de lângă tine” (1977), Claudia în „Aveți o telegramă” (1983), rol episodic în „Hotarul din iunie” (1982), rol episodic „Nesfârșită lună a căușului” (1984), călugărița de la piață în „Bucurii pământeste” (1988), colaboratoare a firmei în „Ricoșet” (1997) ș. a.

Mențiuni și distincții: artist emerit al Republicii Moldova (1982), Medalia „Meritul

Civic” (1995), artist al popoului din Republica Moldova (2008), Ordinul de Onoare (2010), Premiul „Eugenia Todorășcu” (2015), Premiul pentru întreaga activitate (2016).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 250; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 169-171; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 312.

Bibliografie selectivă:

Rapsodie teatrală : Paulina Zavtoni & Spiru Haret : Bibliografie / alcăt. : Aliona Vîrlan ; ed. îngrij. de Lidia Kulikovski – Chișinău : Grafema Libris, 2011. – 128 p.

Actrița Paulina Zavtoni marchează 55 de ani de activitate în lumea teatrului [Resursă electronică] // <http://tvrmdo.md/cultura/acritra-paulina-zavtoni-marcheaza-55-de-ani-de-activitate-in-lumea-teatrului/> (accesat : 11.08.2020).

Ciupitu, Nicolae. Paulina Zavtoni – actriță de excepție / Nicolae Ciupitu // Săptămîna. – 2017. – 12 mai. – P. 7.

Cuzuioc, Ion. Paulina Zavtoni : Frumoasa din poveste! [Resursă electronică] // azp.org.ro/9720/personalitati-notorii-ale-neamului-romanes-2/ (accesat : 11.08.2020).

Ladaniuc, Victor. Paulina Zavtoni sau Nevoia de confesiune / Victor Ladaniuc // Literatura și arta. – 2017. – 16 mar. – P. 6.

Paulina Zavtoni : [actriță] // Timpul. – 2016. – 21 oct. – P. 4.

Premiul pentru întreaga activitate : [Paulina Zavtoni, actriță, Teatrul Republican „Lucefărul”] // Teatru. – 2016. – Nr 16. – P. 35.

Paulina Zavtoni : [actriță de teatru și film, pedagog, Artist al Poporului] // Moldoveanca. –

2019. – Nr 1 (94). – P. 23.

Paulina Zavtoni : [actriță, Teatrul Republican „Luceafărul” : Premiul „Eugenia Todorășcu”] // Teatru. – 2015. – Nr 15. – P. 26.

Ungureanu, Larisa. Paulina Zavtoni : „Întreaga mea viață e legată de Chișinău...” [Resursă electronică] // <https://orasulmeuchisinau.wordpress.com/2016/10/26/paulina-zavtoni-intreaga-mea-viata-e-legata-de-chisinau/> (accesat : 11.08.2020).

Vizitiu, Svetlana. Paulina Zavtoni : Astăzi noi suntem temelia [Resursă electronică] // <https://impresiidinviatasicarti.wordpress.com/2013/10/26/paulina-zavtoni-la-multi-ani/> (accesat : 25.08.2020).

E. B.

Lidia GAVRILIȚĂ
1946

Biolog, doctor în științe biologice, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 26 octombrie 1946 în Cotul Morii, raionul Hâncești.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Biologie a Universității de Stat din Moldova (1966-1971). Urmează studiile post-universitare la Institutul de Protecție a Plantelor din Kiev, susținând în 1994 teza de doctor în biologie.

În anul 1993 își începe activitatea științifică la Institutul de Cercetări pentru Protecția

Plantelor și Agricultură Ecologică al Academiei de Științe a Moldovei, exercitând funcția de șef al Laboratorului tehnologia producerii și aplicării entomofagilor. Este cercetător științific coordonator în cadrul Laboratorului fitofarmacie și ecotoxicologie.

Conducător al proiectului „Utilizarea speciilor de Trichogramma și a altor entomofagi în controlul insectelor defoliatoare în parcurile din Republica Moldova și România” (2012-2014).

Semnează peste 560 de lucrări științifice, ghiduri, recomandări practice, indicații metodice, brevete de invenții.

Membru al Comitetului executiv al Asociației Naționale a Femeilor Inventatoare din Republica Moldova, membru al Grupului Internațional pe *Ostrinia Nubilalis*.

Rezultatele cercetărilor științifice au fost menționate în cadrul expozițiilor naționale și internaționale de invenție cu medalii de aur și argint. În anul 2019 i s-a conferit Medalia „Nicolae Milescu Spătarul”.

A se vedea și aricolul din „Calendar Național” 2016. – Chișinău, 2016. – P. 312-313.

Bibliografie selectivă:

Gavriliță, Lidia. Entomofagul *Trichogramma* în spațiu și în timp : Ghid științific prevăzut pentru specialiștii din protecția plantelor, laboratoarele biologice, agenții economici / Lidia Gavriliță ; Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor. – Chișinău : Print-Caro, 2016. – 86 p.

Gavriliță, Lidia. Tehnologii de reducere a densității complexului de dăunători cu entomofagul *Trichogramma* la culturile

agricole : Ghid științifico-practic / Lidia Gavriliță ; Institutul de Genetică, Fiziologie și Protecție a Plantelor. – Chișinău : Căpățînă-Print, 2019. – 18 p.

Биотехнологические средства защиты растений. Руководство по выбору, производству и применению для контроля основных вредителей и болезней сельскохозяйственных культур / Л. Гаврилица, В. Тодираш, Т. Стратулат [et al.]. – Кишинэу : Căpățînă-Print, 2019. – 140 p.

Gavriliță, Lidia. Procedee de producere a entomofagului *Trichogramma SPP* / Lidia Gavriliță, Victor Gorban, Tudor Nastas // Simpozionul științific național cu participare internațională „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”, 3-4 octombrie 2016. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 30.

Gavriliță, Lidia. Procedeu de înmulțire în masă a entomofagului *Trichogramma evanescens* W. / Victor Gorban, Lidia Gavriliță, Vasile Voineac // Simpozionul științific național cu participare internațională „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”, 3-4 octombrie 2016. – Chișinău : Print-Caro, 2019. – P. 39.

Gavriliță, Lidia. Protecția culturii de soia prin aplicarea entomofagului *Trichogramma* în combaterea complexului de dăunători / Lidia Gavriliță // Simpozionul științific național cu participare internațională „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”, 3-4 octombrie 2016. – Chișinău : Print-Caro, 2019. – P. 83.

Reducerea densității dăunătorilor cu ajutorul entomofagului *Trichogramma* la cultura de porumb / Lidia Gavriliță, Tudor Nastas, Marina Gușan [et al.] // Conferință științifică internațională „Aspecte ameliorative în ameliorarea plantelor”, 6 sep-

tembrie 2018. – Pașcani : [S. n.], 2018. – P. 115-123.

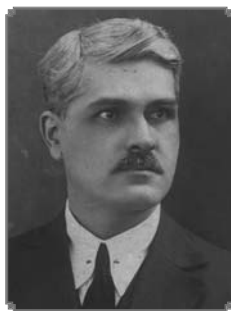
Gavrilița, Lidia. Reducerea densității dăunătorului *Helicoverpa armigera* Hubner cu ajutorul entomofagului trichogramma la cultura de porumb / Lidia Gavrilița // Conferință științifică internațională „Genetica, fiziologia și ameliorarea plantelor”, 23-24 octombrie 2017. – Chișinău : Print-Caro, 2017. – P. 272-275.

Gavrilița, Lidia. Reducerea densității populațiilor de dăunători cu ajutorul entomofagului trichogramma la culturile de soia și porumb zaharat / Lidia Gavrilița, Tudor Nastas // Conferință științifică „Protecția Plantelor în Agricultură Convențională și Ecologică”, 10-12 decembrie 2018. – Chișinău : Biotehdesign, 2018. – P. 187-191.

Гаврилица, Лидия. Капсула для размножения и расселения насекомых / Борис Кику, Виктор Горбан, Лидия Гаврилица // Симпозион științific național cu participare internațională „Biotehnologii avansate – realizări și perspective”, 3-4 octombrie 2016. – Chișinău : Print-Caro, 2019. – P. 75.

Gavrilița, Lidia // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (Prezentare succintă). Partea a 2-a. – Chișinău : AGEPI, 2003. – P. 67-68.

E. B.

Andrei SCOBIOALĂ 1884-1971

Profesor, licențiat în fizică și matematică, politician, deputat în Sfatul Țării.

S-a născut la 4 octombrie 1884 în Moșeni, județul Bălți (azi raionul Râșcani). A decedat la 27 octombrie 1971 la București, înmormântat la cimitirul Căramidari (Piața Sudului).

Studiază la Școala Normală din Bairancea. Absolveste Facultatea de Fizico-Matematici din Odesa (1909). Este mobilizat la armă în timpul Primului Război Mondial (1917), într-o unitate ru-sească de pe frontul român. Fiind îngrijorat de situația învățământului în limba maternă din Basarabia, având în vedere numărul mic de profesori basarabeni, se adresează cu o scrisoare către Zemstva Gubernială la începutul anului școlar 1917-1918 în care propunea să fie aduse cadre didactice transilvănene și bucovinene dintre prizonierii și refugiații de război.

Participă la deschiderea Universității Populare din Chișinău (1918).

Înființează Comitetul oștășesc moldovenesc la Iași, alături de Grigorie Cazacliu, Vasilie Țanțu și Gheorghe Năstase, deținând funcția de președinte (1917).

Deputat în Sfatul Țării din partea Comitetului Executiv Moldovenesc de pe frontul român (1917-1919). Votează pentru unirea cu România (1918). După realizarea Unirii, a fost deputat din partea Partidului Național-Țărănesc (1928-1930).

În afara activității politice desfășurate în unele organisme și instituții basarabene și românești, în perioada interbelică a fost și profesor de matematică la Școala Normală și Liceul Militar din Chișinău, precum și la Liceul „Gheorghe Lazăr” din București (1940). În anul 1941 se întoarce în Chișinău, unde activează până în 1944 în calitate de profesor la Școala Normală, după care se stabilește în București, unde se pensionează.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2014”. – Chișinău, 2013. – P. 308-309.

Bibliografie:

Chiriac, Alexandru. Scobioală Andrei // Chiriac, Alexandru. Membrii Sfatului Țării / Alexandru Chiriac. – București : Editura Fundației Culturale Române, 2001. – P. 141-142.

Colesnic Iurie. Scobioală Andrei // Colesnic Iurie. Generația Unirii / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum ; București : Fundația Culturală, 2004. – P. 290-291.

Scobioală Andrei [Resursă electronică] // https://ro.unionpedia.org/i/Andrei_Scobioal%C4%83 (accesat : 12.08.2020).

E. B.

Vladimir BODESCU
1868-1941

Jurist, magistrat, director al Justiției din Basarabia, membru în Sfatul Țării.

S-a născut la 4 martie 1868 în Durlăști, județul Lăpușna (azi municipiul Chișinău). A decedat la 28 octombrie 1941 în închisoarea din Kazan (Rusia).

Își face studiile la Facultatea de Drept a Universității din Kiev. Activează în calitate de magistrat în mai multe localități din Rusia, precum în orașul Taganrog, Berdeansk ș.a. Până la revoluția din 1917 a practicat avocatura, exercitând funcția de procuror al Curții de Justiție (1918-1933), procuror la Parchetul General din Chișinău.

Deputat al Sfatului Țării, în comisiile constituțională și juridică, fiind ales din partea juriștilor moldoveni (1918). A votat Unirea Basarabiei cu România. După Unire a exercitat funcția de director general al Justiției din Basarabia.

Pensionat în anul 1938, se retrage la Durlăști, îndeletnicindu-se cu horticultura și viticultura. Este arestat și întemnițat în închisoarea din Chișinău pentru că a fost membru activ al Blocului contrarevoluționar moldovenesc și deputat în Sfatul

Țării (1940). În timpul războiului (1941) a fost evacuat împreună cu alți deținuți în închisoarea din Kazan, unde a decedat.

Membru al Partidului Poporului (1917-1918), membru al Frontului Renașterii Naționale (1938), membru al Partidului Muncii al Agricultorilor Moldovei, ca fracțiune în Blocul moldovenesc etc.

Deține trei Ordine „Coroana României”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2013”. – Chișinău, 2012. – P. 94.

Bibliografie:

Colesnic, Iurie. Bodescu Vladimir / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 3. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 216-221.

Țască, Mihai. Vladimir Bodescu – magistrat și susținător al Unirii / Mihai Țască // Revista Institutului Național al Justiției. – 2012. – Nr 3. – P. 61.

Vladimir Bodescu [Resursă electronică] // <https://blogosfera.md/view-post-v-219739-0-romana.html> (accesat : 12.08.2020).

E. B.

Ilarion CIOBANU
1931-2008

Actor și regizor român, originar din Basarabia.

S-a născut la 28/29 octombrie 1931 în satul Ciucur-

Mingir, Tighina (azi raionul Cimișlia). A decedat la 7 septembrie 2008 la București.

La 12 ani este angajat ca băiat la prăvălie, după care a urmat un șir de meserii: hamal, țăran cu sapa, tractorist, minner, săpător, tâmplar, șofer, marinar, pescar. După ce s-a întors de la Bumbești-Livezeni, unde a fost brigadier pe Șantierul Național, a muncit o perioadă în calitate de șofer de basculantă la Canalul Dunăre-Marea Neagră, apoi s-a angajat ca redactor la o gazetă de șantier. Ulterior, fiind electrician la Teatrul Municipal (Teatrul Bulandra), a exercitat funcția de actor corp ansamblu.

S-a consacrat sportului, debutând în 1948 în calitate de rugbist la „Știința” București, sub îndrumarea antrenorului Gustav Fanella. Se transferă apoi la „Dinamo” București, apoi la „Progresul” București (1959-1962). Jucător de linia a II-a, cunoscut sub porecla „Claris”.

În anul 1958 este înmatriculat la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică „I. L. Caragiale” din București.

A apărut pentru prima dată într-un film în anul 1959, în scurtmetrajul lui Manole Marcus „Într-o dimineață după ploaie”. Anul 1960 este cel al debutului său oficial în lungmetraj, în pelicula „Setea”, regizată de Mircea Drăgan și Mihai Iacob, în rolul lui Mitru Moș, alături de Ion Besoiu și Flavia Buref. Urmează roluri principale în peste 50 de filme precum rolul lui Popescu în „Omul de lângă tine” 1961, țăranul Petre în „Răscoala”, Gerula în „Columna” (1968), Ne-

chifor Lipan în „Baltagul” (1969), Stroe Buzescu în filmul istoric „Mihai Viteazul” (1970), comisarul Roman în „Cu mâinile curate” (1972), stegarul Vasile în „Nemuritorii” (1974), Gherasim în „Toate pânzele sus” (serial TV, 1977), Traian Brad în „Profetul, aurul și ardelenii” (1978), Teodosie Lazăr în „Avaria” (1978), Traian Brad în „Artista, dolarii și ardelenii” (1980), Traian Brad în „Pruncul, petrolul și ardelenii” (1981) etc. După 1989 a continuat să joace doar ocazional, în filmele „Misiunea” (serial TV, 1989), „Șobolanii roșii” (1990), „Crucea de piatră” (1993), „Terente – regele bălților” (1995), „Ochii care nu se văd” (1996), „Tâncul” (2003), „Bored” (2004).

Semnează regia a două filme „Omul de lângă tine” și „Mara”.

A fost și un talentat poet, creațiile sale fiind publicate în revista „Cinema”, dar și prozator, fiind autorul volumului „Un far la pensie” (1980).

Mențiuni și distincții: Premiul „Mamaia” (1966) pentru filmele „Vremea zăpezilor” și „Răscoala”; Premiul ACIN (1971) pentru peliculele „Ase-diul” și „Frații”; Premiul ACIN (1973) pentru „Ultimul cartuș”, „Conspirația”, „Departee de Tipperary”; Medalia Centenarului Cinematografiei (1996); Premiul de Excelență pentru contribuție în arta cinematografiei (2004); Ordinul „Meritul Cultural” în grad de Comandor, categoria D - „Arta Spectacolului” (2004).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 171-172.

Bibliografie:

Din culisele cinematografiei : Cum a ajuns Ilarion Ciobanu din cărciumă pe platourile de filmare de la „Setea” [Resursă electronică] // https://adevarul.ro/entertainment/film/din-culisele-cinematografiei-ajuns-ilarion-ciobanu-carciuma-platourile-filmare-setea-1_57dc3f725ab6550cb8b801c1/index.html (accesat : 13.08.2020).

Ilarion Ciobanu : [regizor de film (1931-2008) : date biografice] // Realități culturale. – 2014. – Nr 10. – P. 6.

Moceanu, Răzvan. Ilarion Ciobanu – un actor de substanță în filmul românesc [Resursă electronică] // <http://www.rador.ro/2019/10/28/portret-ilarion-ciobanu-un-actor-de-substanta-in-filmul-romanesc/> (accesat : 12.08.2020).

Rîpeanu, Bujor T. Ciobanu Ilarion : [actor] / Bujor T. Rîpeanu // Cinematografiștii. – București : [S. n.], 2013. – P. 121-122.

E. B.

**Luminița
DUMBRĂVEANU
1971**

Publicistă, scriitoare, scenaristă, producătoare de film.

S-a născut la 31 octombrie 1971 în satul Corlăteni, raionul Râșcani.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal (1978-1988), a fost înmatriculată la Facultatea de Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1988-1993). Și-a

continuat studiile la Facultatea de Drept a Universității Libere Internaționale din Moldova (2007-2009).

A avut un stagiu la Institutul European pentru Mass-Media (Düsseldorf, Germania, 1997), un curs special de diplomație românească (Baia Mare, România, 2000) ș. a.

A activat în calitate de redactor-prezentator și corespondent special la Radio Moldova (1991-2001); prezentator de știri la „Telematinal”, Televiziunea Națională (1992-1993); corespondent la Radio France Internationale (RFI, serviciul român) pentru Republica Moldova (2000-2006); consilier al președintelui Academiei de Științe a Moldovei (2009-2011); realizator și moderator al emisiunii „Istoria în mișcare” la postul privat de radio „Vocea Basarabiei” (2011-2012); director-fondator al Studioului de filme și videoclipuri documentare „Flacăra Film” (2012-prezent).

Este autoarea conceptului web-platfomei FlacăraTV.md, care promovează personalități și valori autentice, arhive istorice, filmul, muzica, știința, cunoștințele enciclopedice în toate domeniile (2014-prezent).

Debutează în domeniul jurnalismului profesionist la Radio Moldova, cu un interviu de răsunet luat poetei Leonida Lari (1990). Se afirmă ca realizator de emisiuni literar-artistice: „Viața literară”, „Dialoguri culturale”, „Univers poetic”, „Farul de luni”, „Radio satelit cultural”, duplexul radiofonic Chișinău-București „Podul de flori” (câteva ediții), „Diapazon” (pe Programul II – „Lu-ceafărul”) (1991-1997).

În anul 1998 lansează la Ra-

dio Moldova emisiunea „Focul din vatră”, primul program dedicat românilor de pretutindeni din Basarabia postbelică, la tribuna căruia sunt invitate personalități din Republica Moldova și de pe toate meridianele lumii.

Este autoare a peste 500 de emisiuni radiofonice și circa 50 de publicații în presa de la Chișinău, Cernăuți, Botoșani, Iași, Baia Mare, Timișoara.

Ca poetă debutează în săptămânalul „Literatură și artă” (1993), publicând ulterior versuri în publicațiile periodice: „Basarabia”, „Concordia” (Cernăuți), „Gazeta tineretului”, „Glasul națiunii”, „Graiul Maramureșului” (Baia Mare), „Moldova literară”, „Moldova suverană”, „Oastea Moldovei”, „Noi”, „Phoenix”, „Viața satului”, „Viitorul prezent”.

Debutează editorial la 25 de ani, cu placheta de versuri „Clarviziunea orbului” (1996), urmată de alte două cărți de poezie: „Moartea ca certitudine” (1999) și „În Grădina Te Iubesc” (2014).

În calitate de biograf al compozitorului Eugen Doga, lansează cartea-document „Eugen Doga: Muzica este prima și ultima mea iubire”, care cuprinde pagini necunoscute, dezvăluiri în premieră despre viața și activitatea artistică, publicistică, literară, politică a compozitorului Eugen Doga, precum și referințe, aprecieri ale elitei intelectuale din spațiul românesc și de peste hotare (2012). Inițiază și participă, împreună cu membrii diasporii și Institutul Cultural Român de la New York, la organizarea unicului turneu al compozitorului Eugen Doga în America de Nord, în cadrul primului Festival al Limbii Române din

Canada și SUA (2015).

Este coautor al monografiei Academiei de Științe a Moldovei „Eugen Doga. Compozitor, academician” (2007); al cărții-album „Eugen Doga. În oglinda clipelor” (2008, 2012). De asemenea, este coautor al proiectului în lucru „Români celebri pe mapamond: Dicționar enciclopedic”, alături de Vlad Pohilă, multregretatul lingvist, scriitor, publicist și bibliograf. Împreună cu scriitorul Ion Proca, a coordonat apariția cărții de poezie „Inorogul” de Leonida Lari (2013).

În domeniul filmului debutează în anul 2012, la lansarea Studioului independent „Flacăra Film”. Este autoarea conceptelor „film enciclopedic” și „videoclip documentar”, a primului serial de documentare enciclopedică „100 de români celebri născuți în Moldova” și a primelor filme realizate: „Dimitrie Cantemir”, „Antioh Cantemir”, „Nicolae Milescu Spătaru” (2012), „Petru Movilă” și „Eugen Doga” (2013). Autoare a videoclipurilor patriotice „Moș Crăciun (vs. Moș Gerilă)” și „Basarabie, nu plânge!” la cântecele scrise de Eugen Doga și Aurica Basarabeanca (2012, 2014).

Prezentă în dicționare, enciclopedii, antologii de poezie și publicistică apărute la Chișinău, București, Alba Iulia. De asemenea, prezentă cu două dialoguri în volumele documentar-istorice „Memoria refugiului” și „Calvarul deportărilor” (2000).

Este în curs de apariție o carte de publicistică documentară, în care sunt incluse cele mai captivante dialoguri ale Luminiței Dumbrăveanu, realizate timp de 30 de ani cu o seamă de ilustre personalități

ale sec. XX.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1996) și a Uniunii Scriitorilor din România (2002).

Premii și mențiuni: Premiul Radio Moldova „Dialogul Anului 1999” pentru dialogul-maraton cu celebrul artist Gheorghe Zamfir; Diploma Societății Române de Radiodifuziune acordată corespondentului Radio France Internationale în Moldova pentru 10 ani de parteneriat în cadrul Seminarului Internațional „Limba română, mijloc de comunicare și informare radiofonică” (2001); Premiul Tineretului pentru Literatură al Uniunii Scriitorilor și al Primăriei municipiului Chișinău (2002); Diploma „2000 Outstanding Intellectuals of the 21st Century” pentru „Journalism and Literature”, acordată de International Biographical Centre Cambridge, England (2003); Diploma de excelență a Bibliotecii municipale „B. P. Hașdeu” pentru contribuții deosebite la elaborarea conținutului publicației „Bibliopolis” (2007); Premiul special al Academiei de Științe a Moldovei pentru inscripția de pe Monumentul Cărții de la Chișinău: „La început era Cuvântul...” (2010); Premiul Consiliului Uniunii Scriitorilor din Moldova „Relații Culturale” pentru cartea biografică „Eugen DOGA: Muzica este prima și ultima mea iubire” (2013); Premiul I al Festivalului Internațional de Film HERCULES.ro și Trofeul „Hercules” pentru filmul documentar enciclopedic „Eugen Doga” (Băile Herculane, România, 2014) ș. a.

Bibliografie:

Dumbrăveanu, Luminița. Clarviziunea orbului / Lumini-

ța Dumbrăveanu. – Chișinău : ARC, 1996. – 32 p. – (Prima verba).

Dumbrăveanu, Luminița. Eugen Doga : „Muzica este prima și ultima mea iubire” / Luminița Dumbrăveanu. – Chișinău : Prut Internațional, 2012. – 296 p. – (Dialoguri la focul din vatră).

Dumbrăveanu, Luminița. În Grădina Te Iubesc : (poem CLI-Puri) / Luminița Dumbrăveanu. – Chișinău : Prut Internațional, 2014. – 134 p.

Dumbrăveanu, Luminița. În oglinda clipelor / Eugen Doga, Luminița Dumbrăveanu, Larisa Turea. – București : Cheiron, 2008. – 148 p. – (Destine).

Dumbrăveanu, Luminița. Moartea ca certitudine / Luminița Dumbrăveanu. – Chișinău : Civitas, 1999. – 48 p. – (Poesis).

Eugen Doga : Compozitor, academician / Colegiul red. : Luminița Dumbrăveanu, Ana-Maria Plămădeală, Vladimir Axionov [et al.]. – Chișinău : Știința, 2007. – 416 p. – (Colecția Academica).

Doga, Eugen. In memoriam Grigore Vieru. Basarabeanul Grigore Vieru și transnistreanul Eugen Doga s-au întâlnit în plin regim sovietic, anul 1979, la București / Eugen Doga ; consemnare : Luminița Dumbrăveanu // Literatura și arta. – 2009. – 26 febr. – P. 6.

Dumbrăveanu, Luminița. Aurelia Peru-Balan : Știința politică are genul feminin / Luminița Dumbrăveanu // Moldoscopie. – 2018. – Nr 4 (83). – P. 7-9.

Dumbrăveanu, Luminița. Coloana infinitului în inima Chișinăului / Luminița Dumbrăveanu // Literatura și arta. – 2010. – 15 iul. – P. 2.

Dumbrăveanu, Luminița. Cum l-am cunoscut pe Eugen Doga / Luminița Dumbrăveanu // Moldova. – 2017. – Nr 1/2. – P. 36-41.

Dumbrăveanu, Luminița. Declarație de milă ; Poemul rățăcirilor ; Răstignire în stil tenisist... [debut poetic] / Luminița Dumbrăveanu // Literatura și arta. – 1993. – 28 oct. – P. 6.

Dumbrăveanu, Luminița. Frica de rostire / Luminița Dumbrăveanu // Phoenix. – 2006. – Nr 2/5. – P. 23.

Dumbrăveanu, Luminița. La Țigancă a fost înălțată o Troiță : [în memoria ostașilor români căzuți pentru eliberarea Basarabiei, 1941] / Luminița Dumbrăveanu // Timpul. – 2004. – 5 noiem. – P. 21.

Dumbrăveanu, Luminița. Muzicianul academician : o biografie neromanțată : [CV-ul complet al compozitorului Eugen Doga] / Luminița Dumbrăveanu // BiblioPolis. – 2007. – Nr 1. – P. 49-53.

Dumbrăveanu, Luminița. Poezii / Luminița Dumbrăveanu // Basarabia. – 1995. – Nr 4/5. – P. 72-74.

Dumbrăveanu, Luminița. Starea de Maramureș : [eseu] / Luminița Dumbrăveanu // Limba română. – 2000. – Nr 3/5. – P. 54-55.

Dumbrăveanu, Luminița. Un model de conștiință și rezistență : [lingvistul și scriitorul Vlad Pohilă la 50 ani] // Limba română. – 2003. – Nr 2/3. – P. 63-64.

Dumbrăveanu, Luminița. Zodia balanței ; Necuvintele ermitului ; Arhaica prăbușire / Luminița Dumbrăveanu // Literatura și arta. – 2009. – 5 mar. – P. 5.

Ghimpu, Gheorghe. Din fonoteca de aur vocea lui răzbate spre năzuințele Neamului : [interviu] / Gheorghe Ghimpu ; consemnare : Luminița Dumbrăveanu // Glasul națiunii. – 2000. – 13 dec. – P. 1.

Pohilă Vlad : Să ne ținem aici cât mai mult, cât mai mulți... [interviu] / Vlad Pohilă ; consemnare : Luminița Dumbrăveanu

// Limba română. – 2003. – Nr 2/3. – P. 64-74.

Teleucă, Victor. Despre Debut : [interviu] / Victor Teleucă ; consemnare : Luminița Dumbrăveanu // Viața Basarabiei. – 2017. – Nr 1. – P. 116-120.

Cimpoi, Mihai. La umbra poetelor în floare : [referință la volumul „Clarviziunea Orbului” de Luminița Dumbrăveanu] / Mihai Cimpoi // Femeia Moldovei. – 1997. – Nr 1/2. – P. 17.

Galaicu-Păun, Emilian. Cap sau pajură : [cronică la volumul „Clarviziunea Orbului” de Luminița Dumbrăveanu] / Emilian Galaicu-Păun // Basarabia. – 1997. – Nr 3/4. – P. 138-139.

Ladaniuc, Victor. Luminița Dumbrăveanu / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar documentar-publicistic. Vol. 4. – Chișinău : Fundația „Draghiștea”, 2012. – P. 582.

Langa, Andrei. Luminița Dumbrăveanu. Tentația creației [Resursă electronică] // <http://barometrubasarabeian.blogspot.com/2010/02/luminita-dumbraveanu-tentatia-creatiei.html> (accesat : 12.08.2020).

Luminița Dumbrăveanu [Resursă electronică] // <https://uniuneascrititorilor.md/membru/dumbraveanu-luminita> (accesat : 12.08.2020).

Luminița Dumbrăveanu – jurnalistă, scriitoare, producătoare film documentar [Resursă electronică] // <http://www.romaninlume.com.ro/luminita-dumbraveanu-jurnalista-scriitoare-producatoare-film-documentar/> (accesat : 12.08.2020).

Rachieru, Adrian Dinu. Luminița Dumbrăveanu și Mitul ființei / Adrian Dinu Rachieru // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Un veac de poezie românească. – București : Editura Academiei Române ; Chi-

șinău : Știința, 2010. – P. 637-640.

Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia : Voci feminine : [Luminița Dumbrăveanu, Nina Josu, Steliana Grama] / Adrian Dinu Rachieru // Convorbiri literare. – 2009. – Nr 6. – P. 82-84.

Șerbu-Cisteianu, Virgil. Luminița Dumbrăveanu / Virgil Șerbu-Cisteianu // Șerbu-Cisteianu, Virgil. Din lirica feminină a Basarabiei. Vol. II. – Alba Iulia : [S. n.], 2014. – P. 165-188.

Trifan, Călina. Luminița Dumbrăveanu / Călina Trifan // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 235-236.

Țigău, Valentin. Focul arde iarăși în vatră / Valentin Țigău // Radio România : Săptămânal al Radiodifuziunii Române. – 2001. – 26 febr. - 4 mar. – P. 24.

Țopa, Efmia. Dumbrăveanu Luminița / Efmia Țopa // Femei

din Moldova. – Chișinău : Muzeum, 2000. – P. 105-106.

„Univers poetic” – versuri de Luminița Dumbrăveanu la Radio Moldova (poezie lirico-patriotică) [Resursă electronică] // <http://flacaratv.md/univers-poetic-versuri-de-luminita-dumbraveanu-la-radio-moldova-poezie-lirico-patriotica.html> (accesat : 12.08.2020).

E. B.

Noiembrie

CALENDAR NAȚIONAL

NOIEMBRIE

2021

Luni	1
Marți	2
Miercuri	3
Joi	4
Vineri	5
Sâmbătă	6
Duminică	7
<hr/>	
Luni	8
Marți	9
Miercuri	10
Joi	11
Vineri	12
Sâmbătă	13
Duminică	14
<hr/>	
Luni	15
Marți	16
Miercuri	17
Joi	18
Vineri	19
Sâmbătă	20
Duminică	21
<hr/>	
Luni	22
Marți	23
Miercuri	24
Joi	25
Vineri	26
Sâmbătă	27
Duminică	28
<hr/>	
Luni	29
Marți	30

190 de ani de la nașterea **Cleopatrei Vnorovschi**, doctor în psihologie, profesor universitar (1 noiem. 1911 – 26 ian. 2005). *A se vedea și ar. din CN 2006, p. 337 - 338.*

185 de ani de la nașterea lui **Ion Sbiera**, pedagog, folclorist și istoric literar român, membru fondator al Societății Academice Române (Academia Română) (1 noiem. 1836 – 22 oct. 1916). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 340 - 341.*

385 de ani de la nașterea lui **Nicolas Boileau** (Boileau-Despreaux), poet, scriitor și critic francez, considerat cel mai mare teoretician al literaturii franceze (1 noiem. 1636 – 13 mart. 1711). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 320.*

75 de ani de la nașterea lui **Dumitru Moldovan**, prozator, istoric economist, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (2 noiem. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 338 - 340; CN 2016, p. 320 - 322.*

100 de ani de la nașterea lui **Andrei Ostap**, sculptor și pictor român basarabean, de origine poloneză (3 noiem. 1921 – 5 ian. 1995). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 342.*

110 ani de la nașterea lui **Mihail Guboglu**, istoric și filolog orientalist român de origine basarabeană (4 noiem. 1911 – 11 mai 1989). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 266; CN 2011, p. 368 - 369.*

80 de ani de la nașterea lui **Virgil Stanciu**, anglist, traducător, eseist și prozator român (4 noiem. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Traian Bănescu**, politician român, fost președinte al României (4 noiem. 1951). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 343; CN*

2011, p. 176.

80 de ani de la nașterea lui **Pavel Godoroja**, medic, doctor habilitat în medicină, cercetător științific, inventator (5 noiem. 1941 – 23 sept. 2009). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 325.*

75 de ani de la nașterea lui **Iurie Negoită**, actor de teatru și cinema (5 noiem. 1946). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 345; CN 2016, p. 326.*

85 de ani de la nașterea lui **Emil Loteanu**, regizor de film, scenarist, actor, poet și pedagog, personalitate artistică de talie mondială (6 noiem. 1936 – 18 apr. 2003). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 346 - 347; CN 2011, p. 176 - 177; CN 2016, p. 326 - 327.*

80 de ani de la nașterea lui **Alexei Agachi**, istoric modernist, doctor habilitat în istorie, cercetător științific (6 noiem. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 327 - 328.*

75 de ani de la nașterea **Galinei Dragalina**, chimistă, doctor în științe chimice, conferențiar universitar, cercetător științific, inventator (6 noiem. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 328 - 329.*

60 de ani de la nașterea **Otiliei Dediu**, poetă, teatrolog, dramaturg și regizor de teatru (6 noiem. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 329 - 330.*

165 de ani de la nașterea lui **Trandafir George Djuvara**, scriitor, doctor în filosofie, diplomat, publicist, poet și traducător (6 noiem. 1856 – 1935). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 330.*

165 de ani de la nașterea lui **Dimitre Onciul**, istoric și profesor universitar, membru titular al Academiei Române (7 noiem. 1856 – 20 mar. 1923). *A se vedea și art. din CN 2006, p.*

348 - 349.

110 ani de la nașterea **Mariei Lătărețu**, interpretă de folclor muzical românesc (7 noiem. 1911 – 23 sept. 1972). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 177 - 178.*

85 de ani de la nașterea lui **Marius Guran**, inginer, specialist în calculatoare, unul din pionierii informaticii românești, membru de onoare al Academiei Române (7 noiem. 1936 – 24 apr. 2019).

140 de ani de la nașterea lui **Peter Neagoe**, scriitor și pictor american, originar din Transilvania (7 noiem. 1881 – 28 oct. 1960).

140 de ani de la nașterea lui **Ion Leu**, institutor, lector la cursurile de învățători din Tighina, revizor școlar al or. Chișinău (8 noiem. 1881 - ?).

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Grati**, biolog, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, cercetător științific, inventator (9 noiem. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 331 - 333; CN 2011, p. 178 - 179.*

90 de ani de la nașterea lui **Gabriel Cristea**, arhitect și publicist român (9 noiem. 1931 - 1998).

140 de ani de la nașterea lui **Hebert Thomas Kalmus**, inginer, inventator și cercetător american (9 noiem. 1881 – 11 iul. 1963).

85 de ani de la nașterea **Elenei Bontea**, pictoriță și critic de artă (10 noiem. 1936/1933). *A se vedea și art. din CN 2008, p. 376 - 378; CN 2013, p. 279; CN 2018, p. 207 - 298.*

75 de ani de la nașterea lui **Pavel Cocârlă**, istoric român din Republica Moldova, doctor habilitat în istorie, profesor universitar (10 noiem. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 333.*

70 de ani de la nașterea lui **Leonard Tuchilatu**, poet și prozator (10 noiem. 1951 – 4 noiem. 1975). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 271 - 272; CN 2011, p. 179 - 180.*

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Jean-Arthur Rimbaud**, poet francez, figură centrală

a literaturii moderne, precursor al simbolismului (20 oct. 1854 – 10 noiem. 1891). *A se vedea și art. din CN 2004, p. 289 - 291.*

110 ani de la nașterea lui **Emil Turdeanu**, filolog, istoric literar francez, de origine română, membru de onoare din străinătate al Academiei Române (10 noiem. 1911 – 14 ian. 2001). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 179.*

70 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Șevcișin**, dirijor de orchestră, țambalagiu (11 noiem. 1951).

60 de ani de la nașterea **Nadiiei Comăneci**, gimnastă română, multiplă campioană olimpică și mondială (12 noiem. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 335 - 336.*

80 de ani de la nașterea **Stelei Cemortan**, pedagog, doctor în pedagogie, autor al „Concepției pentru dezvoltarea sistemului educației preșcolare din țară” (13 noiem. 1941 – 18 apr. 2014).

90 de ani de la nașterea lui **Petre Gâstescu**, geograf cu renume internațional, doctor în geografie, profesor universitar și cercetător științific român, fondatorul școlii românești de limnologie (13 noiem. 1931).

90 de ani de la nașterea lui **Radu Florescu**, arheolog, istoric de artă veche, muzeolog, fondator de școală muzeologică românească (13 noiem. 1931 – 7 sept. 2003).

80 de ani de la nașterea lui **George Chirilă**, poet, dramaturg, istoric literar, eseist, editor și jurnalist român (13 noiem. 1941).

75 de ani de la nașterea lui **Iurie Horovski**, sculptor și profesor (14 noiem. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 336.*

110 ani de la nașterea lui **Victor Rusu-Ciobanu**, pictor și grafician român (14 noiem. 1911 – 12 mai 1981).

70 de ani de la nașterea lui **Horia Nicolai Teodorescu**, inginer electronist, doctor inginer, profesor universitar și cercetător științific român, membru titular al Academiei Române (14

noiem. 1951).

190 de ani de la stingerea din viață a lui **Georg Wilhelm Friedrich Hegel**, filosof german idealist, unul dintre clasicii filosofiei germane și universale (27 aug. 1770 – 14 noiem. 1831). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 352 - 353.*

100 de ani de la nașterea lui **Vasile Levițchi**, poet, publicist, traducător și profesor (15 noiem. 1921 – 21 oct. 1997). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 275 - 276; CN 2011, p. 181.*

70 de ani de la nașterea lui **Dumitru Solomon**, matematician, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific (15 noiem. 1951).

125 de ani de la nașterea lui **Horia Hulubei**, fizician, doctor în fizică experimentală, cercetător științific, profesor universitar, membru titular al Academiei Române (15 noiem. 1896 – 22 noiem. 1972).

110 ani de la nașterea lui **Alexandru Ciorănescu**, istoric literar, poet, prozator și dramaturg (15 noiem. 1911 – 25 noiem. 1999). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 273 - 275.*

95 de ani de la nașterea lui **Antonie Plămădeală**, mitropolit ortodox al Ardealului, Crișanei și Maramureșului (17 noiem. 1926 – 29 aug. 2005). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 276 - 278; CN 2006, p. 413; CN 2016, p. 337.*

80 de ani de la nașterea lui **Filip Gornea**, medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific, inventator (17 noiem. 1941 – 1 noiem. 2015). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 336 - 337.*

145 de ani de la nașterea lui **Ion Popescu-Voitești**, geolog, paleontolog, stratigraf, teoretician, doctor în științe geologice, cercetător științific și profesor universitar român (18 noiem. 1876 – 4 oct. 1944).

230 de ani de la nașterea lui **Alexandru Scarlat Sturdza**, diplomat, scriitor-teolog, filosof, publicist, pedagog și filantrop,

primul guvernator al Basarabiei (18 noiem. 1791 – 13 iun. 1854). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 278 - 280; CN 2011, p. 181 - 182.*

85 de ani de la nașterea lui **Nicolae Ghibu**, regizor scenarist și critic de cinema (19 noiem. 1936). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 182 - 183; CN 2016, p. 338 - 339.*

80 de ani de la nașterea lui **Ion Sfeclă**, pictor grafician (19 noiem. 1941 – 27 mai 2020). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 338.*

70 de ani de la nașterea lui **Anatol Ciubotaru**, medic cardio-chirurg, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, membru fondator al Asociației Mondiale a Cardiocirurgilor Pediatri (20 noiem. 1951).

110 ani de la nașterea lui **Radu Grigorovici**, fizician român, doctor în științe fizice, conferențiar universitar, cercetător, academician (20 noiem. 1911 – 1 aug. 2008).

100 de ani de la nașterea lui **Dinu Pillat**, eseist, critic și istoric literar român (20 noiem. 1921 – 5 dec. 1975). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 280.*

150 de ani de la nașterea lui **Ilarie Chendi**, critic și istoric literar român (21 noiem. 1871 – 25 iun. 1913). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 281.*

90 de ani de la nașterea lui **Ioan Mogos**, medic, doctor în științe medicale, profesor universitar, cercetător științific român, inovator al unor tehnici de termografie clinică și experimentală (21 noiem. 1931 – 2007).

70 de ani de la nașterea **Svetlanei Strezeva**, cântăreață de operă (soprană lirică) și lied (23 noiem. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 283; CN 2016, p. 340 - 341.*

135 de ani de la nașterea lui **Grigore Melnic**, cântăreț de operă (bas cantabil) și profesor, originar din Basarabia (23 noiem. 1886 – 23 mai 1968). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 340.*

80 de ani de la nașterea lui **Andrei Roșca**, medic imagist, radiolog, doctor habilitat în medicină, cercetător științific, profesor universitar (24 noiem. 1941).

80 de ani de la nașterea lui **Emil Hossu**, actor român de teatru și cinema, pedagog (24 noiem. 1941 – 25 ian. 2012).

125 de ani de la apariția la București a revistei de cultură „**Literatură și artă română**” (25 noiem. 1896 – 25 dec. 1910). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 341 - 342.*

125 de ani de la nașterea lui **George Vraca**, actor de teatru și film, unul dintre numele mari ale scenei românești (25 noiem. 1896 – 17 apr. 1964).

90 de ani de la nașterea lui **Valentin Ungureanu**, pedolog, doctor habilitat în biologie, profesor universitar, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei (26 noiem. 1931 – 16 oct. 2015). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 363 - 364; CN 2016, p. 342.*

85 de ani de la nașterea **Marii Pangalos**, balerină (26 noiem. 1936 – 25 noiem. 2010).

195 de ani de la nașterea lui **Alexandru Roman**, publicist, profesor universitar și îndrumător cultural român, membru fondator al Societății Academice Române (Academia Română) (26 noiem. 1826 – 27 sept. 1897). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 343.*

80 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Bossi Dumeneanu**, pedagog și poet (26 noiem. 1941

– 31 iul. 2013). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 342 - 343.*

140 de ani de la nașterea **Eugeniei (Luci) Lucezarski**, cântăreață de operă (mezzosoprană) (27/29 noiem. 1881 – 1955). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 185.*

85 de ani de la nașterea **Liubei Vasilos**, medic pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific (27 noiem. 1936).

140 de ani de la nașterea lui **George Oprescu**, istoric, critic, colecționar de artă și profesor român (27 noiem. 1881 – 13 aug. 1969). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 284 - 285.*

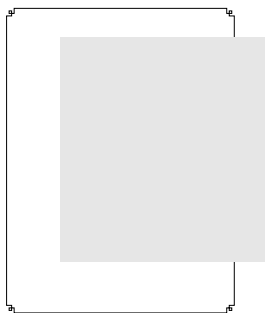
80 de ani de la nașterea lui **Eugen Negrici**, critic și istoric literar, eseist, stilistician și profesor universitar român, a fost declarat profesor emerit de Senatul Universității din București (28 noiem. 1941).

65 de ani de la nașterea lui **Mircea V. Ciobanu**, poet, dramaturg, eseist și istoric literar (29 noiem. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 343 - 350.*

210 ani de la nașterea lui **Alexandru Hăjdău** (Hajdeu), cârturar, profesor, poet, filosof român din Basarabia (30 noiem. 1811 – 9 noiem. 1872). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 285 - 286; CN 2011, p. 186.*

70 de ani de la stingerea din viață a lui **Oskar Laske**, pictor, grafician și arhitect austriac, membru de onoare al Societății Graficienilor din Leipzig (8 ian. 1874 – 30 noiem. 1951). *A se vedea și art. din CN 2014, p. 34 - 35.*

590 de ani de la nașterea lui **Vlad Țepeș**, domn al Țării Românești (noiem./dec. 1431 – dec. 1476). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 194.*

**Cleopatra
VNOROVSKI
1911 – 2005**

Doctor în psihologie, profesor universitar.

A fost un model de rezistență la reprimarea libertății de gândire pentru multe generații de studenți. Ca profesor de filosofie la principalele universități din Moldova și scriitoare, ea a oferit oamenilor sprijinul și curajul necesar pentru a supraviețui în condiții dure de viață și lipsă de libertate de exprimare și de gândire.

S-a născut la 1 noiembrie 1911, în satul Gavrilovka, regiunea Ekaterinoslav, Ucraina. Descendentă dintr-o familie mixtă, tatăl fiind de origine etnică poloneză, mama – germană. Limba vorbită în familie a fost rusa, dar studiile și le-a făcut în română, la Școala primară Nr. 7 din Chișinău. În 1925 a susținut examenul de concurs și a fost înscrisă la Liceul Eparhial de Fete din Chișinău. Un an de zile a fost externă, apoi a fost primită în internat. După liceu și-a continuat studiile la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității Mihăilene (azi Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”) din Iași, Secția filosofie (1932-1936). S-a specializat doar în psihologie la Institutul de Psihologie al Academiei de

Științe a URSS. Și-a început activitatea didactică până la 1940. Lucra asupra tezei de doctor și a fost admisă la Universitatea din Paris, când a izbucnit al Doilea Război Mondial și familia ei a fost evacuată în Uzbekistan. A susținut teza de doctor în psihologie la Institutul de Psihologie al Academiei de Științe a URSS. După război familia s-a întors în Moldova și a început din nou activitatea didactică.

În 1944 s-a angajat în calitate de inspector școlar la Direcția școlilor superioare a Ministerului Învățământului. A fost forțată să predea doar filosofia marxist-leninistă, dar a reușit întotdeauna să ofere informații despre alte filosofii și autori, pentru care a fost demisă de multe ori de la universități. Însă ea nu a încetat niciodată să vorbească și să scrie despre libertatea de gândire.

Și-a adus contribuție la înființarea și redeschiderea școlilor normale din Cahul, Soroca, Bălți, Călărași ș. a. S-a îngrijit de pregătirea cadrelor didactice, a contribuit la deschiderea Universității de Stat din Moldova (1946). Din anul 1946 a predat psihologia la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău (azi Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”). Între anii 1961-1973 a activat în calitate de conferențiar la Universitatea Pedagogică de Stat din Moldova. Și-a desfășurat activitatea în învățământul public timp de peste 40 de ani. Și-a adus contribuția în dezvoltarea învățământului, elaborarea și traducerea manualelor, perfecționarea cadrelor didactice. A tradus

șase manuale în limba română din autorii ruși, pentru a completa fondul de manuale de psihologie. A elaborat un curs de psihologie pentru secțiile cu frecvență redusă ale instituțiilor de învățământ pedagogic. A scris numeroase articole, peste 70 de teme de psihologie, orientare profesională ș. a., care veneau în sprijinul tuturor pedagogilor. A publicat o serie de articole cu teme din psihologie bazate pe genetică. A publicat un studiu amplu în acest domeniu în cartea „Psihicul și ereditatea” (1984). A editat și alte lucrări: „O viață închinată învățământului” (1999), broșura „Școala Eparhială de Fete” din Chișinău (1995) ș. a.

A participat la congrese ale psihologilor din spațiul ex-sovietic, a organizat și a condus Societatea Psihologilor din Republica Moldova.

A fost distinsă cu Diploma de gradul I a Societății „Știința” din Republica Moldova și Diploma Societății „Știința” din Moscova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2006. – P. 337-338.

Bibliografie:

Vnorovschi, Cleopatra M. O viață închinată învățământului / Cleopatra M. Vnorovschi. – Chișinău : Museum, 1999. – 157 p.

Vnorovschi, Cleopatra M. Școala Eparhială de Fete din Chișinău / Cleopatra M. Vnorovschi, Ludmila Vnorovschi. – Chișinău : Museum, 1995. – 32 p. ***

Vnorovschi, Cleopatra. De demult cu dragoste : (Școala Eparhială de Fete din Chișinău, 1864-1944) / Cleopatra Vnorovschi // Basarabia. – 1995. – Nr 1. – P. 100-105.

Vnorovschi, Cleopatra. Edu-

cația religioasă la Școala Eparhială de Fete din Chișinău / Cleopatra Vnorovschi // Glasul națiunii. – 1996. – Nr 22. – P. 8.

Vnorovschi, Cleopatra. Interesul pentru cunoaștere. Cum îl stimulăm? / Cleopatra Vnorovschi // Făclia. – 2002. – 14 sept. – P. 2.

Vnorovschi, Cleopatra. O corespondență deosebită : [din corespondența aut. cu preotul Vasile Țepordei] / Cleopatra Vnorovschi // Literatura și arta. – 2002. – 31 oct. – P. 7.

Lozan, Raisa. Psihologul Cleopatra Vnorovschi la 90 de ani de la naștere / Raisa Lozan // Făclia. – 2001. – 31 oct. – P. 1, 2.

Vnorovschi, Cleopatra // Pedagogi români notorii (din Basarabia interbelică și postbelică). Vol. 2. – [S. l.]: [S. n.], 2015. – P. 62-68.

M. C.

**Dumitru MOLDOVAN
1946-2018**

Economist, specialist în economia politică, doctor habilitat, profesor universitar.

S-a născut la 2 noiembrie 1946, în localitatea Piatra, Orhei. Se stinge din viață la 15 august 2018, la Chișinău.

A absolvit Școala medie de cultură generală Nr. 2 din or. Orhei, după care au urmat studiile la Universitatea de Stat din Chișinău (1964-1968), Specialitatea istorie și științe sociale. Face studii de

doctorat la Catedra economie politică a Universității de Stat „M.V. Lomonosov” din Moscova (1975-1978). În 1979 a susținut teza de doctor în economie având ca subiect de cercetare tema „Particularitățile autofinanțării în asociațiile agro-industriale”. În 1997, în cadrul ASEM, și-a susținut teza de doctor habilitat în științe economice cu tema „Interdependența transformărilor sistemice și a integrării în economia mondială a țărilor în tranziție”.

Pe parcursul vieții a efectuat mai multe stagii de studiu și cercetare, inclusiv la Universitatea „T. Șevcenko” din Kiev (1981-1982), la Universitatea din Montpellier, Franța (1982), la Universitatea „M.V. Lomonosov” din Moscova (1987), la Centrul de economie și politică europeană pe lângă Universitatea din Lille, Franța (1993-1994), la Universitatea din Nebraska, Omaha, SUA (1995), la Universitatea din Grenoble, Franța (1999).

Activitatea profesională și-o începe în 1968, ca asistent la Universitatea de Stat din Chișinău (până în 1975); lector superior, apoi conferențiar universitar (1979-1981). În perioada anilor 1982-1985 lucrează profesor de economie la Universitatea (Școala Națională Superioară de Administrație) din Bamaco, capitala statului Mali, după care revine la USM în calitate de conferențiar (1985-1991).

Din 1991 a activat la Academia de Studii Economice: conferențiar, șef al Catedrei economie politică și doctrine economice (1992-1998),

profesor universitar și decan al Facultății Relații Economice Internaționale (din 1994). Din 2003 a fost profesor invitat la Universitatea „Pierre Mendès France” (Grenoble, Franța), iar din 2004 – cercetător asociat de gradul I, la Institutul Național de Cercetări Științifice al Academiei Române. Specializări și discipline predate: economia politică, doctrine economice, economia relațiilor externe ale R. Moldova, economia mondială.

A participat la mai multe proiecte științifice internaționale și naționale ce vizează în temei integrarea europeană a Republicii Moldova. A participat cu comunicări la conferințe, congrese și simpozioane naționale și internaționale ale economiștilor din învățământul superior.

A fost președinte al consiliului științific specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat în cadrul ASEM (din 2001) și conducătorul unor teze de doctor în domeniul economiei.

A publicat mai multe lucrări științifice și metodice, inclusiv manuale, suporturi didactice, studii, articole, recenzii etc., precum și scrieri publicistico-literare (în română, franceză sau rusă), publicate la Chișinău, București, Iași, Sibiu ori în mari centre universitare din Franța, Rusia și Grecia.

De asemenea, a fost membru al Consiliului Economic Suprem de pe lângă președintele Republicii Moldova (1997-2000), membru al Consiliului Economic de pe lângă prim-ministrul Republicii Moldova (2001-2003),

membru în Colegiile de redacție ale revistelor științifice: „Economica” (din 1997), „Economie și sociologie” (din 1996); „Perekrestki” (Minsk, Belarus, din 2004).

A fost membru corespondent al AȘM (2007) și membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1990).

Mențiuni și distincții: laureat al Premiului „Petre S. Aurelian” al Academiei Române (2006), Ordinul „Gloria Muncii” (2011), laureat al mai multor premii naționale în domeniul științei.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 338-340; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 320-322.

Bibliografie selectivă:

Moldovan, Dumitru. Economia imaginației creative / Dumitru Moldovan. – Chișinău : Știința ; Arc, 2014. – 148 p.

Moldovan, Dumitru. Doctrine și economiști celebri / Dumitru Moldovan. – Chișinău : Arc, 2010. – 372 p.

Arsene, Ion. Evoluția economiei subterane în Republica Moldova din perspectiva integrării europene / Ion Arsene, Dumitru Moldovan // Conferința „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”. Vol. 4, 22-23 sept. 2017, Chișinău. – Chișinău : Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2017. – P. 137-144 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/61293 (accesat : 28.04.2020).

Brecico, Alexandru. Asistența economică externă – oportunitate pentru economie sau instrument de îmbogățire a hoților? / Alexandru Brecico, Dumitru Moldovan // Simpozionul științific al tinerilor

cercetători. Ed. a 15-a, Vol.2, 28-29 aprilie 2017, Chișinău. – Chișinău : Departamentul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2017. – P. 115-117 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/58443 (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. De la economia cunoașterii – la „economia imaginației creative” / Dumitru Moldovan // Akademos. – 2013. – Nr 1 (28). – P. 65-73; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/21645 (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. Economistul Ivan Ustian și noua sa carte despre Mihai Eminescu / Dumitru Moldovan // Economica. – 2011. – Nr 2 (76). – P. 167 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/3559 (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. Integrarea europeană: Oportunități pierdute în loc de beneficii / Dumitru Moldovan // Economica. – 2009. – Nr 2 (66). – P. 7-15 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/3301 (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. Oportunitățile pierdute și costurile integrării Republicii Moldova în Uniunea Europeană / Dumitru Moldovan // Akademos. – 2009. – Nr 1 (12). – P. 67 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/1767 (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. Regândirea unor postulate ale științei economice prin prisma teoriei „Economia imaginației creative” / Dumitru Moldovan // Conferință științifică internațională „Abordări clasice și inovatoare în gândirea economică contemporană”, 8 mai 2015 / com. șt. : Dumitru Moldovan [et al.] ; coord., resp. de ed. : Elina Benea-Po-

pușoi. – Chișinău : ASEM, 2015. – P. 9-13 ; [Resursă electronică]. – URL : http://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/119/Moldovan-D_8-mai-2015.pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y (accesat : 28.04.2020).

Moldovan, Dumitru. „Revoluția cuantelor” – punct de plecare pentru schimbări radicale și în știința economică / Dumitru Moldovan // Analele Științifice ale Academiei de Studii Economice din Moldova. – 2013. – Nr 11. – P. 215-217 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/22704 (accesat : 28.04.2020).

Benea-Popușoi, Elina. Dumitru Moldovan, monografia „Doctrine și economiști celebri” / Elina Benea-Popușoi // Economica. – 2011. – Nr 3 (77). – P. 167-168 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/3608 (accesat : 28.04.2020).

Lupașcu, Zinaida. O viață ca o carte : omagiu aniversar dedicat lui Dumitru Moldovan / Zinaida Lupașcu // Curierul economic. – 2016. – 30 noiem. – P. 6 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ase.md/files/publicatii/curierul/2016/ce_10_20161.pdf (accesat : 28.04.2020).

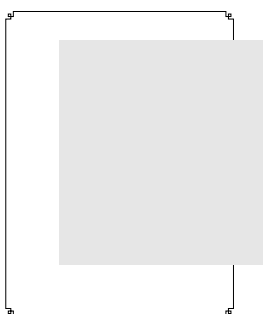
Nicolae-Valeanu, Ivanciu. Moldovanu Dumitru // Nicolae-Valeanu, Ivanciu. Protagoniști ai vieții economice. Vol. 1 / Ivanciu Nicolae-Văleanu. – București : Editura Economica, 2002. – P. 270.

Promotorul unei economii moderne : Membru corespondent al AȘM Dumitru Moldovan // Akademos. – 2011. – Nr 4. – P. 163 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.akademos.asm.md/files/Promotorul%20unei%20economii%20moderne.pdf> (accesat : 28.04.2020).

Roibu, Nicolae. Dumitru Moldovanu: „Vreau să scriu o

monografie despre teoria imaginației creative” / Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 21 noiem. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/modules.php?module=news§ion=articol&uri=dumitru-moldovanu-vreau-sa-scriu-o-monografie-despre-teoria-imaginatiei-creative--28869.html> (accesat : 28.04.2020).

V. M.

Andrei OSTAP
1921 – 1995

Sculptor și pictor român basarabean, de origine poloneză.

Autor a sute de sculpturi cu o însemnătate deosebită pentru patrimoniul cultural al României și Republicii Moldova, expuse în locuri din întreaga lume.

S-a născut la 3 noiembrie 1921 în Chișinău. A decedat la 5 ianuarie 1995, la București. Deoarece tatăl său era de origine poloneză, în perioada anilor 1928-1934 copilul a urmat atât școala primară poloneză, cât și, în paralel, pe cea română. În această perioadă, împreună cu sora sa Janina, a participat la activitățile artistice (spectacole de teatru, corală, dans) și la cele sportive organizate de Clubul Polonez. Între anii 1934-1938 și-a făcut studiile la Școala de Arte și Meserii,

unde a învățat desen ornamental și desen tehnic. A absolvit apoi liceul, în anul 1941, și a obținut diploma de bacalaureat cu note maxime. În anii celui de-al Doilea Război Mondial a fost elev la Școala Militară de la Râmnicu Vâlcea, specialitatea geniu, fiind repartizat apoi ca sergent genist la unitatea 3 CFR, alături de care a participat la luptele de pe frontul de apus, contribuind la eliberarea Cehoslovaciei și Austriei. A fost rănit în lupte și decorat. După revenirea de la război, a dorit să se înscrie la Institutul de Arte Plastice din București, dar cum examenul de admitere se susținuse deja, a fost nevoit să se înscrie la Academia de Arte Plastice „Guguianu”, care era o școală particulară, unde i-a avut ca profesori pe Camil Ressu la desen și pe Corneliu Medrea la modelaj. După primul an de studii, a devenit audient și la Institutul de Stat. A absolvit studiile de la Academia particulară „Guguianu” (1947 – 1950) cu premiul întâi și a susținut examen de admitere la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, fiind admis de o comisie specială direct în anul IV. Deoarece examenele teoretice nu i-au fost echivalate, a trebuit să le susțină din nou într-un singur an. A absolvit în anul 1951 cursurile de la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” cu premiul I și examenul de stat cu nota 10 (ca șef de promoție). În anul V de facultate a expus bustul lui Pușkin la Sala Dalles, obținând și un premiu. În anul 1953, după ce a câștigat concursul organizat la Muze-

ul „Theodor Aman”, cu tema „Bustul lui Theodor Aman”, a obținut bursa „Paciurea”.

În 1955 a fost admis drept membru al Uniunii Artiștilor Plastici din București. Ulterior a desfășurat o activitate fructuoasă în domeniu. Mulți ani a făcut parte din comisia de îndrumare, desfășurând o bogată activitate culturală în cadrul Sindicatului Sanitar județean Brașov, ulterior devenind membru în Comitetul de conducere al Secției de sculptură a Uniunii Artiștilor Plastici din București. A fost șef de colectiv la mai multe lucrări de artă monumentală, participând astfel la formarea de tineri artiști, pe care i-a instruit benevol, ajutându-i financiar pe cei mai săraci dintre ei. A realizat documentări în minele de la Lupeni și Baia Mare, în diferite întreprinderi siderurgice de la Brașov, în gospodăriile agricole de la Hărman ș.a., pentru a înțelege specificul activității desfășurate acolo și a realiza sculpturi cât mai reușite. A donat minerilor o treime din suma ce trebuia să i se achite pentru „Monumentul Ostașului Român”, dezvelit în 1960 în Câmpia Tineretului din Baia Mare, în scopul de a li se îmbunătăți condițiile de muncă.

Și-a expus lucrările la multe expoziții de grup, printre care: „Expoziția de stat”, București, 1952; lucrarea „Cloșca” și „Basm românesc”, Expoziția interregională, București, 1957; „30 de ani de la grevele ceferiștilor”, București, 1963. Prima expoziție personală a fost inaugurată în 1970, la Galeria „Simeza” din București.

Este autorul mai multor portrete monumentale de valoare ale unor personalități notorii, realizate după 1945, precum sunt: Nicolae Bălcescu, Frédéric Chopin, Gala Galaction, Nicolaus Kopernik, Adam Mickiewicz, Aldo Moro, Eftimie Murgu, Tudorel Popa, Vlad Țepeș, Tudor Vianu ș.a. A executat portrete ale unor personalități: Dinu Cătuleanu, Spiru Chintilă, Tudor Ciortea, Camelian Dumitrescu, Ion Focșa, Constantin Frunză, Henrik Malinowski (Varșovia), Adam Mickiewicz, Arhitectul Mohor, dr. Siligeanu ș. a.

Sunt cunoscute lucrările publice de sculptură, cum sunt: „Nicolae Bălcescu” (bust compozițional în piatră - Târgu-Mureș), „Belșugul” (compoziție în bronz - Muzeul din Botoșani), „Boleslaw Bierut” (bust monumental în bronz - București), „Ion Luca Caragiale” (bust monumental în piatră artificială - Galați), „Chopin” (bust monumental în piatră - București), „Mihai Eminescu” (statuie în bronz - București), „George Enescu” (bronz - București), „Gala Galaction” (bronz - București), „Nicolaus Kopernik” (Ambasada Polonă - București), „Monumentul Ostașului Român” (Baia Mare), „Anghel Saligny” (bronz - București), „Barbu Ștefănescu Delavrancea” (bronz - București), „Timonier” (statuie în piatră - Constanța) ș. a.; compoziții: „13 decembrie 1918”, „Formarea poporului român”, „Geneza”, „Răscoala 1907”, „Maternitate”, „Sărutul”, „Tandrete”, „Țărancă cu flori” ș. a.

Este autorul unor medalii:

„Beethoven” (aramă - Brașov), „Cuznețov” (aramă - Brașov), „Richard Dessart” (bronz - Namur, Belgia), „Kopernik”, (bronz), „Louis Seillan” (aramă - Paris, Franța).

Multe lucrări au întregit patrimoniul cultural al României și altor țări, precum și multe au fost donate pentru cauze umanitare. La un an după deces, familia sa a dorit să îndeplinească dorința sa din urmă: donarea a peste 300 de desene și lucrări de sculptură Muzeului de Artă din Chișinău. În iulie 2009 Institutul Cultural Român (ICR) a organizat expoziția stradală de fotografie „Mari polono-români” care a fost deschisă la Sopot, stațiune estivală a Poloniei, unde au fost expuși Andrei Ostap și alte personalități polono-române: compozitorul Ciprian Porumbescu, actorul Colea Răutu, muzicianul Theodor Rogalski, pictorul Octavian Smigelschi, balerinul și coreograful Oleg Danovski, generalul și fostul ministru Henri Cihoski, generalul și fostul primar de București Victor Dombrovski, medicul militar și fondatorul de instituții medicale Gustav Otremba, generalul comandant al „Vânătorilor de Munte” Leonard Mociulschi, curierul Armatei Naționale clandestine Maria Lesiecka.

În colecția Bibliotecii Academiei de Științe a Moldovei „Andrei Lupan” se păstrează colecția personală de carte „Andrei Ostap”.

A fost distins cu Ordinul „23 August”, Ordinul „Polonia Restituită”, Polonia.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2006”. –

Chișinău, 2005. – P. 342.

Deac, Mircea. [Lucrările lui Andrei Ostap] // Sculptura în România: secolele XIX-XX / Mircea Deac. – București : Editura Medro, 2005. – P. 143.

Mahu, Rodica. Revenirea acasă [a pictorului Andrei Ostap]. Expoziția lui Andrei Ostap, originar din Basarabia, donație Muzeului Național de Artă al Moldovei / Rodica Mahu // Mesagerul. – 1996. – 6 sept. – P. 7.

M. C.

Iurie NEGOIȚĂ
1946

Actor de teatru și cinema.

S-a născut la 5 noiembrie 1946, în satul Călinești, raionul Fălești.

Și-a făcut studiile la Institutul de Artă Teatrală (ГИТИС) din Moscova (1969), Specialitatea actor de teatru și cinema.

După absolvire și-a început activitatea artistică în trupa Teatrului Dramatic „A. S. Pușkin” din Chișinău (azi Teatrul Național „Mihai Eminescu”), unde a activat peste 45 de ani. Între anii 2003-2006 a fost director general al Teatrului Național „Mihai Eminescu”. Pe când era director la Teatrul Național, a încercat să salveze instituția, conferindu-i un alt statut. A încercat să adu-

că dramaturgie de Andrei Strâmbeanu, Ibsen, Maeterlink și alți autori consacrați. Fiindu-i puse obstacole, și-a dat demisia. A ales să fie actor.

A interpretat peste 100 de roluri, printre care: Romeo în „Romeo și Julieta” de W. Shakespeare, Florindo în „Slugă la doi stăpâni” de C. Goldoni, A. Pușkin în „Pașii comandoului” de A. Koroștiliov, Genarul în „Corbul” de C. Gozzi, Valentin în „Tata” și președintele în „Pomul vieții” de D. Matcovschi, Vaska Pepel în „Azilul de noapte” de M. Gorki, Cleant în „Tartuffe” de Moliere, Sher Khan în „Mowgli” de R. Kipling, Bertrand în „Vecina de alături” de P. Chesnot, Weikopf în „Ghetou” de J. Sobol, personajul 1 în „Ușa” de M. Vișniec, guvernatorul în „Suflete moarte” de N. V. Gogol, craiul în „Harap-Alb” de I. Creangă ș. a. În ultimele stagii a avut mai multe roluri în spectacolele: „Povestea unei nebunii obișnuite” de Petr Zelenka (Jiri), „Cui îi e frică de Virginia Woolf?” de A. Albee (George), „Pomul vieții” de D. Matcovschi (președintele), „12 Scaune” de Ilf și Petrov (Alhen), regia Petru Hadârcă, „Hronicul găinarilor” de Aureliu Busuoioc, regie Petru Hadârcă (Justițiarul, Primarul, Burdujan) ș.a.

Recent a jucat rolul primarului în spectacolul „Dragonul” de Evghenii Șvarț, montat în regia lui Vadim Prodan.

În 1983 este distins cu titlul onorific de artist emerit, iar în 2011 - artist al poporului.

Pentru activitatea sa fructuoasă și îndelungată a fost înalt apreciat cu premii și

distincții: premiul UNITEM „Cel mai bun rol masculin”, Bertrand în spectacolul „Vecina de alături” de P. Chesnot (2002); „Cel mai bun actor al anului” (2003, 2004); Medalia „Ion Luca Caragiale” (2006); Medalia „Veniamin Apostol” (2011); Medalia „Eugeniu Ureche” (2013); Premiul de Excelență (2014).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2006”. - Chișinău, 2005. - P. 345; „Calendar Național 2016”. - Chișinău, 2015. - P. 326.

Bibliografie:

Negoită, Iurie. Al teatrului, statornic și fierbinte : [interviu cu actorul Iurie Negoită] / Iurie Negoită ; consemnare : E. Mațievski // Moldova suverană. - 2001. - 14 noiembrie. - P. 4.

Negoită, Iurie. „Am vrut să fiu actor în țara mea...” : [interviu cu Iurie Negoită, actor la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău] / a intervievat : Eleonora Bulhac // Teatru. - 2010. - Nr 2. - P. 9-10.

Negoită, Iurie. Ministerul Culturii trebuie să protejeze oamenii de valoare... : [dialog cu Iurie Negoită, Petru Hadârcă, Mihai Fusu despre situația de conflict creată la Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău] / Iurie Negoită, Petru Hadârcă, Mihai Fusu ; moderator : Liliana Popușoi // Flux : ediția de vineri. - 2005. - 16 dec. - P. 6-7.

Iurie Negoită : [actor de teatru și cinema] // Timpul. - 2013. - 1 noiembrie. - P. 4.

Iurie Negoită : [portret] // Teatru. - 2013. - Nr 11. - P. 39.

Prepeliță, Mihai. Împlinirea visului: [Iurie Negoită] / Mihai Prepeliță // Constelația tinerețelor talente. - Chișinău : [S. n.], 1982. - P. 40-43.

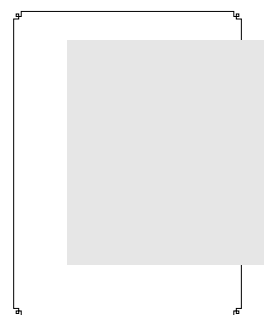
Proca, Pavel. Valurile rolurilor (Iurie Negoită) / Pavel Proca // Și noi eram o ceată tristă ... / Pavel Proca. - Chișinău : [S. n.],

2012. - P. 60-62.

Roibu, Nicolae. Iurie Negoită: „Astăzi în teatru este trist de tot...” : [actorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău, Iurie Negoită] / Nicolae Roibu // Timpul. - 2011. - 23 noiembrie. - P. 8.

Stăncuță, Eleonora. Iurie Negoită : Un Romeo al scenei noastre : [Iurie Negoită, actorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău] / Eleonora Stăncuță // Teatru. - 2011. - Nr 7. - P. 73-74.

M. C.

Ion LEU
1881 - ?

Institutor român, lector la cursurile de învățători din Tighina, revizor școlar.

S-a născut la 8 noiembrie 1881, în comuna Cârja, județul Tutova, România.

A fost membru în Comisia de judecată a Corpului Didactic, comandant al Centrului Nr. 2 Pregătire Premilitară, membru în Comitetul Fundației Culturale Regale din Basarabia.

Din 1918, după Marea Unire, a venit în Basarabia, fiind detașat ca instructor extrașcolar la Cahul, apoi ca institutor detașat la Serviciul Central al activității extrașcolare din Chișinău.

A fost șef al Biroului învățământului primar din Secretariatul General de Instrucție, fost lector la cur-

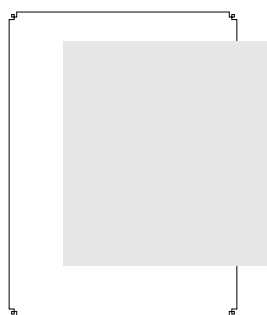
surile de învățători din Tighina și revizor școlar al orașului Chișinău.

A fost președinte al Asociației Corpului Didactic Primar din municipiul Chișinău.

A colaborat la „Cuvânt moldovenesc”, „Școala basarabeană” și alte publicații.

Leu, Ion // Figuri contemporane din Basarabia / pref. : N. Dunăreanu. – Chișinău : ARPID, 1939. – P. 82.

M. C.

Pavel COCÂRLĂ
1946

Istoric, doctor habilitat în istorie, profesor universitar.

S-a născut la 10 noiembrie 1946, în satul Ignăței, raionul Orhei.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova (1967). În 1970 a absolvit Facultatea de Istorie a Universității de Stat „M. V. Lomonosov” din Moscova. În 1994 a susținut teza de doctor habilitat în istorie cu tema : „Domnia și târgurile în Moldova: (A doua jum. a sec. al XIV-lea - înc. sec. al XIX-lea)”.

A desfășurat activitate didactică la Universitatea de Stat din Moldova din 1995 în calitate de conferențiar, profesor universitar, șef al Catedrei de istorie universală a

Facultății de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova.

A elaborat cursuri pentru studenți, a alcătuit manuale pentru studenți și elevi de liceu a semnat articole științifice și dicționare, printre care: „Dezvoltarea social-economică a orașului Moldovei medievale la sf. sec. XVII – înc. sec. XIX” (1989); „Târgurile sau orașele Moldovei în epoca feudală. Sec. XVII-XVIII” (1991); „Istoria medievală universală” (2003); „De la Clovis la Richelieu” (2007); „Dicționar explicativ de istorie medievală” (2010) ș. a.

A fost referent oficial la 5 teze.

A participat cu comunicări la întruniri profesionale, printre care: „Relațiile anglo-spaniole în prima jumătate a sec. al XVI-lea”, Sesiunea „Național și universal în procesul istoric – perspectivele disciplinei școlare *Istoria*” (2014); Conferința Științifică Națională „Școală, educație, cercetare – de la restricționări ideologice la valori democratice europene” (2014) ș. a.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 333.

Bibliografie :

Cocârlă, Pavel. De la Clovis la Richelieu : (Istoria Franței din cele mai vechi timpuri până la mijlocul secolui al XVII-lea) : Suport de curs / Pavel Cocârlă. – Chișinău : CEP USM, 2007. – Vol. 1. – 2007. – 280 p. ; Vol. 2. – 2007. – 266 p.

Cocârlă, Pavel. Dicționar de civilizație medievală / Pavel Cocârlă. – Chișinău : Lexon-Prim, 2015. – 420 p.

Cocârlă, Pavel. Dicționar explicativ de istorie medievală universală / Pavel Cocârlă. – Chișinău

: CEP USM, 2010. – Vol. I : A-H. – 294 p. ; Vol. II : I-Z. – 331 p.

Cocârlă, Pavel. Domnia și târgurile în Moldova : (A doua jum. a sec. al XIV-lea – încep. sec. al XIX-lea) : Autoref. tezei de dr. hab. în istorie / Pavel Cocârlă ; Universitatea de Stat din Moldova, Fac. de Istorie. – Chișinău : [S. n.], 1994. – 38 p.

Cocârlă, Pavel. Istoria Bisericii creștine : (Antichitate și Evul Mediu) / Pavel Cocârlă. – Chișinău : Cartdidact, 2018. – 408 p.

Cocârlă, Pavel. Istorie medie universală : Manual experimental pentru cl. a 6-a / Pavel Cocârlă, Emil Dragnev ; Inst. de Studii Pedagogice și Psihologice, Universitatea de Stat a Rep. Moldova. – Chișinău : Civitas, 1997. – 192 p.

Cocârlă, Pavel. Istoria medievală universală : Crestomație / Pavel Cocârlă ; selecț., trad. din lb. rusă : P. Cocârlă. – Chișinău : C.E. USM. – Vol. 1. – 2003. – 388 p. ; Istoria medievală universală. – Vol. 2. – 2003. – 426 p.

Cocârlă, Pavel. Structuri ecleziastice în Europa medievală : Note de curs / Pavel Cocârlă. – Chișinău : CEP USM, 2016. – 134 p.

Condriticova, Liliana. Arta metalelor din Basarabia : (Secolul al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea) / Liliana Condriticova; consultant șt. : Pavel Cocârlă. – Chișinău : Institutul Patrimoniului Cultural, 2017. – 383 p.

Cocârlă, Pavel. Apărător al istoriei românilor : [profesorul Anatol Petrencu la 60 de ani] / Pavel Cocârlă // Jurnal de Chișinău. – 2014. – 23 mai. – P. 15.

Cocârlă, Pavel. Aspecte noi din viața lui D. Cantemir în Rusia / Pavel Cocârlă, Larisa Rusnac // Anale științifice ale Universității de Stat din Moldova : Seria : „Științe socio-umane”. – 2000. – Vol. 2. – P. 59-64.

Cocârlă, Pavel. Conflictul dintre târgoveții de Chișinău și proprietarii satelor și moșiilor limitrofe în sec. al XVII-lea – prima jumătate a sec. al XVIII-lea

/ Pavel Cocârlă, Tatiana Diacon // *Orizonturi medievale și moderne în istoria românilor* / ed. și red. șt. : Constantin Manolache. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 120-127.

Cocârlă, Pavel. De la sat la târg : (Evoluția Chișinăului de la mijlocul sec. al XV-lea până la sfârșitul sec. al XVII-lea) / Pavel Cocârlă // *Orizonturi medievale și moderne în istoria românilor*. – Chișinău : [S. n.], 2016. – P. 111-119.

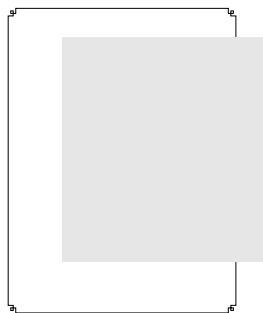
Cocârlă, Pavel. Din istoria meșteșugurilor din orașul Chișinău la începutul secolului al XIX-lea (Breasla cizmarilor din Chișinău după un catastih din a. 1811) / Pavel Cocârlă // *Anale științifice ale Universității de Stat din Moldova* [1997]. – Chișinău : USM, 1997. – P. 55-61.

Cocârlă, Pavel. Formarea și evoluția relațiilor de vasalitate în Evul Mediu timpuriu (sec. VII-IX) / Pavel Cocârlă // *Sesiunea științifică a Departamentului istoria românilor, universală și arheologie*. Ed. VI. 17 mai 2019, Chișinău. – Chișinău, Republica Moldova : Academia de Administrare Publică. – 2019. – P. 42.

Cocârlă, Pavel. O istorie a Europei de apus în Evul Mediu. (Reflecții pe marginea unei noi realizări a istoricilor ieșeni) / Pavel Cocârlă // *Revista de istorie a Moldovei*. – 2012. – Nr 1 (89). – P. 145-152.

Cocârlă, Pavel. Redescoperirea unui mare giuvaiergiu basarabean / Pavel Cocârlă, Liliana Condaticova // *Akadosmos*. – 2018. – Nr 2 (49). – P. 174-178.

M. C.

Gheorghe ȘEVCIȘIN 1951

Dirijor de orchestră, țambalagiu.

S-a născut la 11 noiembrie 1951, în satul Dobruja Veche, raionul Sângerei. Și-a făcut studiile la Școala de Cultură „Elena Sârbu” din Soroca (1966-1969), unde a studiat țambalul cu Traian Petrovici și Ion Stănescu. După absolvire a urmat studiile la Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1968-1973) (azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice). I-a avut ca profesori pe Nicolae Cazangi la dirijat orchestră, Arcadie Luxemburg la armonie, Vitalii Fuxman, solfegiu, Vasile Crăciun și Vladimir Sârbu la țambal, Valentin Vîlinciuc la orchestrație.

Și-a început activitatea în calitate de dirijor al Orchestrei de instrumente populare „Speranța” de la Palatul Copiilor din Chișinău (1973-1979). Din anul 1979 a fost angajat ca țambalagiu, iar din 1980 – dirijor al Orchestrei Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” (1979-1983). În 1980 orchestra Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” a înregistrat primul disc de muzică populară din repertoriul său la Firma „Melodia” din Moscova. În 1983 a urmat al doilea disc, care a

inclus următoarele melodii: „Sârba de la Slobozia”, „Balada Miorița”, „Doina”, „Bă-tuta”, „Răzășeasca”, „Sârba lui Foca” ș.a.

Ulterior a activat în Orchestra de Muzică Populară „Fluieraș”, ca țambalagiu și la cimpoi, sub bagheta violonistului Serghei Lunchevici (1983-1987). Între anii 1987-1995 revine la Orchestra colectivului „Joc” și completează repertoriul cu noi lucrări ca: „Suita de melodii ale codrenilor orheieni”, „Hora lui Dobrică”, „Hora Mărțișorului” de Grigoraș Dinicu, „Balada Miorița”, „Dansul popular din Oași”, „Suita bucovineană” ș. a. Ulterior a fost și director artistic al Orchestrei Ansamblului de Dansuri Populare „Joc”.

A colaborat cu aproape toate orchestrele de muzică populară din republică. În 1996 a fondat Orchestra „Café-Concert” în cadrul Centrului de Cultură și Artă „Ginta Latină”, cu care a obținut succese la cinci festivaluri-concurs de creație și interpretare a romanței românești „Crizantema de Argint”.

A compus mai multe suite orchestrale pentru spectacolul aniversar al colectivului „Joc” la 65 de ani. Una dintre acestea este „Din comora strămoșilor noștri”, care îmbină cele mai cunoscute melodii populare din toate zonele folclorice românești. Tot cu acest prilej a făcut o suită pentru nai și orchestră „La hanul haiduciei”. A realizat câteva piese pentru participanții la Festivalul de Romanțe „Crizantema de Argint”. Cu prilejul aniversării a 60 de ani de la naștere a or-

ganizat o seară de creație cu genericul „Dor de neam și dor de țară” în incinta Filarmonicii Naționale „Serghei Lunchevici” din Moldova.

În cariera sa artistică a orchestrat peste 400 de melodii de joc, doine, balade, hore, cântece populare, române, piese orchestrale pentru interpreți vocaliști, instrumentiști ș.a.

A efectuat turnee artistice împreună cu colectivul Ansamblului de Dansuri Populare „Joc” în multe țări ale lumii de pe toate continentele, printre care 39 de spectacole în Franța: la Paris, Lyon, Bordeaux, Nice, Toulouse, Grenoble ș. a.

A semnat culegerea de române, cântece populare și de petrecere „Mai am un singur dor”, în colaborare cu interpreta de muzică populară Larisa Arseni (1999). A semnat revista muzicală „Valeriu Hanganu” (2000).

Distincții și premii: artist emerit din Republica Moldova (1989); artist al popoului (2010); maestru în artă (2010); premiul Festivalului-Concurs de Române „Crizantema de Argint”, „Rică Ungureanu” (2009); Ordinul „Gloria Muncii” (2000), Medalia „Meritul Civic”.

Bibliografie:

In memoriam Valeriu Hanganu (1961-1991) : Pentru trompetă cu acomp. : [revistă muzicală] / redactor : Gh. Șevcișin. – Chișinău : „ȘEAREC-COM”, 2000. – 92 p.

Mai am un singur dor... : [române și cântece populare pentru voce fără acomp.] / alcăt. : Larisa Arseni, Gheorghe Șevcișin. – Chișinău : Iulian, 1999. – 248 p.

Șevcișin, Gh. Amprentele numelui și talentului tău : [Svetlana Crețu, cântăreață de muzică populară a Ansamblului „Joc”] / Gh. Șevcișin // Literatura și arta. – 2005. – 6 oct. – P. 8.

Șevcișin, Gheorghe. „La aniversarea mea vreau să fac un spectacol național” : [interviu cu maestrul Gheorghe Șevcișin, dirijorul Orchestrei Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”] / Gheorghe Șevcișin ; consemnare : Nicolae Roibu // Timpul. – 2011. – 17 aug. – P. 8.

Șevcișin, Gheorghe. „Am făcut și voi face muzică, pentru că ea, muzica, este adevărata mea dragoste” : [interviu cu maestrul Gheorghe Șevcișin, dirijorul Orchestrei Ansamblului Național Academic de Dansuri Populare „Joc”] / Gheorghe Șevcișin ; consemnare : Raisa Ciobanu // Literatura și arta. – 2011. – 17 noiem. – P. 6.

Buzilă, Serafim. Șevcișin, Gheorghe / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Interpreți din Moldova / Serafim Buzilă. – Chișinău : ARCV, 2006. – P. 413-414.

Curbet, Vladimir. Șevcișin, Gheorghe // Valori perene românești : Tradiții. Obiceiuri. Rapsozi populari / Vladimir Curbet. – Chișinău : Pontos, 2003. – P. 157.

Șevcișin, Gheorghe // Sângelei : Oameni, istorie, spiritualitate / Anatol Eremia, Vitalie Ciobanu, Alexandru Furtună [et al.]. – Chișinău : Inst. de Studii Enciclopedice, 2012. – P. 106.

M. C.

Stela CEMORTAN
1941-2014

Specialist în pedagogie, doctor habilitat, profesor universitar.

S-a născut la 13 noiembrie 1941, în localitatea Niorcani, Soroca, într-o familie de intelectuali. Se stinge din viață la 18 aprilie 2014.

După absolvirea școlii medii își continuă studiile la Școala Pedagogică din Soroca, apoi a urmat cursurile Facultății de Filologie și Istorie a Universității de Stat din Chișinău (1957-1962). Între anii 1977-1981 este doctorandă la Academia de Științe Pedagogice din Moscova, susținând cu succes teza de candidat (doctor) în științe pedagogice (1982). În 1996, la Universitatea „M. Lomonosov” din Moscova, obține titlul de doctor habilitat în pedagogie. Profesor universitar din anul 2000.

Își începe activitatea didactică în calitate de profesor de limba și literatura română la Școala Pedagogică din Soroca (1959-1975). Ulterior ocupă funcția de inspector la Ministerul Educației, șef de laborator la Institutul de Științe ale Educației, profesor la Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice, profesor la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, apoi șef al Secției educație preșcolară și învățământ primar la Institutul de Științe ale Educației al Aca-

demiei de Științe a Moldovei.

Este autor, coautor și coordonator al multor documente conceptuale și normative ale educației preșcolare și învățământului general. A publicat peste 250 de lucrări, monografii, studii, manuale, ghiduri metodice, materiale didactice, inclusiv: „Matinee literare” (1985, reeditată în 1990, 2005), „Antologie de texte la literatura pentru copii” (1987), „Metodica organizării verbal-artistice în grădinița de copii” (1991), „Dezvoltarea verbal-artistice a preșcolarilor” (1992), „Bazele psiho-pedagogice ale activității verbal-artistice a copiilor de vârstă preșcolară” (1996), „Abecedarul preșcolarului” (1997), „Abecedarul științelor” (2000), „Copilul în împărăția literaturii” (2001), „Citirica” (2004), „Alfabetul în imagini” (2005), „Cine le vede nu le crede, cine le paște le cunoaște...” (2005), „Jocuri literare” (2008) ș. a. A contribuit la alcătuirea Curriculumului educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova (2007). De asemenea, a editat monografia „Școala și viața lui Mihail Secară, directorul școlii din satul Niorcani, județul Soroca”, dedicată tatălui său și volumul de memorii „De mână cu speranța”, apărut postum (2015).

Distincții: „Eminent al Învățământului Public” al RSSM (1974), „Eminent al Învățământului Public” din URSS (1977), Medalia „Meritul Civic” (1996), Ordinul „Gloria Muncii” (2002), Medalia „Dimitrie Cantemir” a Academiei de Științe a Moldovei.

Bibliografie selectivă:

Cartea educatorului din grupa pregătitoare / Stela Cemortan,

Liuba Mocanu, Maria Baranov. – Ed. a 2-a. – Chișinău : Lumina, 1996. – 288 p. – (Biblioteca grădiniței).

Cemortan, Stela. Abecedarul științelor / Stela Cemortan ; pictori : Nina Tecari, Elvira Voloșin. – Chișinău : Universitas, 2000. – 142 p. : il.

Cemortan, Stela. Activitatea teatralizată a copiilor / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2010. – 160 p., il.

Cemortan, Stela. Copilul în împărăția literaturii : Antologie pentru cadrele didactice, părinți și copii / Stela Cemortan ; resp. de ed. Anatol Malev ; pict. : Nina Tecari, Elvira Voloșin. – Chișinău : Reclama, 2001. – 176 p. : il.

Cemortan, Stela. De mână cu speranța : Memorii / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2015. – 184 p. : fotogr.

Cemortan, Stela. Dimensiuni psihopedagogice ale socializării copiilor de vârstă timpurie : Monografie / Stela Cemortan ; red. : Stela Luca. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației, 2015. – 112 p. : il., tab. – (Științe ale educației) ; [Resursă electronică]. – URL: http://ise.md/uploads/files/1460559277_13.-dimensiuni-psihopedagogice-ale-socializarii-copiilor-de-virsta-timpurie.pdf (accesat: 15.05.2020).

Cemortan, Stela. Educația civică în preșcolaritate / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2010. – 96 p. – (Cheițele educației ; 8).

Cemortan, Stela. Formarea premiselor cititului și scrisului în preșcolaritate / Stela Cemortan. – Chișinău : Universitas, 1999. – 208 p.

Cemortan, Stela. Jocuri literare / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2008. – 206 p. – (Cheițele educației ; 5).

Cemortan, Stela. Matematică : pentru copiii de 5-7 ani: jocuri, științe, dezvoltare verbal-artistice / Stela Cemortan ; des. : Nina Tecari,

Elvira Voloșin. – [Chișinău] : Stelpart, 2005. – 32 p. – (Ne pregătim de școală).

Cemortan, Stela. Matinee literare : Ghid pentru educatorii din instituțiile preșcolare și învățătorii claselor primare / Stela Cemortan. – Ed. a 3-a, revăzută și completată. – Chișinău : Lyceum, 2004. – 220 p.

Cemortan, Stela. Plaiul meu natal : Abecedarul preșcolarului / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2014. – 64 p. : il.

Cemortan, Stela. Socotica : matematica celor mici / Stela Cemortan ; pict. : Nina Tecari, Elvira Voloșin. – Chișinău : Universitas, 2004. – 64 p. : il. – (Să ne pregătim copiii pentru școală).

Cemortan, Stela. Steluța-deceluța : abecedarul științelor / Stela Cemortan ; pict. : Nina Tecari, Elvira Voloșin. – Chișinău : Universitas, 2004. – 64 p. : il. – (Să pregătim copiii pentru școală).

Cemortan, Stela. Școala și viața lui Mihail Secară, directorul școlii din satul Niorcani, județul Soroca / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, [S. a.]. – 124 p. : fotogr.

Cemortan, Stela. Științe : pentru copiii de 5-7 ani : comunicare, familiarizarea cu natura, viața socială / Stela Cemortan ; des. : Nina Tecari, Elvira Voloșin. – [Chișinău] : Stelpart, 2005. – 32 p. : il. – (Ne pregătim de școală).

Cemortan, Stela. Țara mea Moldovă-Floare : Sociologie / Stela Cemortan. – Chișinău : Stelpart, 2014. – 64 p. : il.

Curriculum preșcolar : Educația și instruirea copiilor de 5-7 ani în grupele pregătitoare / Stela Cemortan, Eugenia Marin, Anastasia Usatiuc [et al.] ; coord. : Simion Musteață. – Chișinău : Epigraf, 2004. – 96 p.

Educația copiilor prin jocuri : Ghid metodologic pentru cadrele didactice din instituțiile preșcolare și clasele primare

/ Stela Cemortan (coord.), J. Racu, L. Cuznețov [et al.]; Institutul de Științe ale Educației. – Chișinău : Univers Pedagogic, 2008. – 144 p. : il. – (Cheițele educației).

Metodologia proiectării procesului educației la copiii de 5-7 ani în instituțiile preșcolare / Stela Cemortan, Jana Racu, Larisa Cuznețov [et al.]; coord. șt. : Stela Cemortan ; Academia de Științe a Moldovei. – Chișinău : Print Caro, 2011. – 144 p. : tab.

Repere metodologice pentru socializarea copiilor de vârstă timpurie : Culegere de articole / Stela Cemortan, Oxana Paladi, Jana Racu [et al.]; red. : Stela Luca. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației, 2015. – 112 p. : fig., tab. – (Științe ale educației).

Cemortan, Stela. Abordări ale socializării copiilor de vârstă timpurie / Stela Cemortan // Univers pedagogic. – 2012. – Nr 1. – P. 3-12.

Cemortan, Stela. Esența psihopedagogică a comportamentelor copilului / Stela Cemortan // Optimizarea învățământului în contextul societății bazate pe cunoaștere. – Chișinău, 2012. – P. 177-179.

Cemortan, Stela. Imperatiivele curriculumului educației civice / Stela Cemortan // Învățătorul modern. – 2010. – Nr 1. – P. 17-19.

Cemortan, Stela. Necesitatea parteneriatului educațional în socializarea copiilor / Stela Cemortan // Studia Universitatis / Universitatea de Stat din Moldova. – 2011. – Nr 9. – P. 48-50.

Cemortan, Stela. Tendințe metodologice în socializarea copiilor de vârstă timpurie / Stela Cemortan // Educația pentru dezvoltare durabilă : inovație, competitivitate, eficiență. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 363-368.

Stela Cemortan. Biobibliografie / alcătuitor : Viorica Gaja ; Centrul de Documentare și Informa-

re „Mihail Sadoveanu”, Soroca. – Soroca, 2017. – 20 p. ; [Resursă electronică]. – URL : <http://bp-soroca.md/Publica%C8%9Bii/stela%20cemortan.pdf> (accesat : 23.05.2020).

„Tehnologii didactice moderne” : Materialele simpozionului internațional: In memoriam dr. hab., prof. univ. Stela Cemortan: 26-27 mai 2016, Chișinău / Institutul de Științe ale Educației ; coord. șt. : Lilia Pogolșa, Nicolae Bucun. – Chișinău : Institutul de Științe ale Educației, 2016 (Tipogr. „Cavaoli”). – 512 p. ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Tehnologii_Didactice_Moderne_2016%20%281%29.pdf (accesat : 23.05.2020).

Bolboceanu, Ludmila. Stela Cemortan – o îndrăgostită de copiii Moldovei și dascălii lor / Ludmila Bolboceanu, Nina Straliuc, Ala Vasilachi // Făclia. – 2009. – 5 sept. – P. 15.

Globa, Elizaveta. Stela Cemortan (1941-2014). Un nume notoriu pentru istoria învățământului preșcolar / Elizaveta Globa // Univers pedagogic. – 2014. – Nr 2. – P. 78-80 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Stela%20Cemortan.pdf (accesat : 15.05.2020).

Popușoi, Liliana. Stela Cemortan, omul **îndrăgostit** de Carte / Liliana Popușoi // Timpul. – 2013. – 29 noiem. ; [Resursă electronică]. – URL : <http://arhiva.flux.md/articole/15470/> (accesat : 23.05.2020).

Sava, Serafima. Stela Cemortan – o doamnă devotată Reginei Pedagogia, o doamnă care în viață n-a trăit pentru un succes ieftin / Serafima Sava // Univers pedagogic. – 2011. – Nr 3. – P. 98-100 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Stela%20Cemortan_o%20doamna%20devotata%20Reginei%20Pedagogia_%20o%20doamna%20

care%20in%20viata%20na%20trait%20pentru%20un%20succes%20ieftin.pdf (accesat : 23.05.2020).

V. M.

Victor RUSU-CIOBANU
1911-1981

Pictor și grafician român. Este fratele mai mare al pictoriței Valentina Rusu-Ciobanu.

S-a născut la 14 noiembrie 1911 în comuna Telița, județul Tulcea (din tată basarabean, mama – de origine lituaniană). Se stinge din viață la 12 mai 1981, la București.

Împreună cu familia se stabilește cu traiul la Chișinău. Aici urmează cursurile liceale și, în paralel, pe cele de arte plastice la Școala de Arte Frumoase (1931-1935), fiind discipolul lui August Baillayre.

În 1937 a studiat la Academia de Arte Frumoase din Iași, în clasa profesorului Petre Troteanu, ocupând în paralel și o funcție la Teatrul Național de aici. A urmat apoi, la București, un an de specializare în atelierul Ceciliei Cuțescu-Storck.

A debutat cu lucrări grafice și reliefuri sculpturale la Salonul al X-lea de pictură, sculptură, desen, gravură și artă decorativă, organizat la Chișinău, în 1938. La inaugurarea expoziției (desfășurată

în clădirea Primăriei) s-a luat decizia de a se înființa la Chișinău un muzeu de arte plastice. Victor Rusu-Ciobanu, fiind ales membru al unui juriu, responsabil de selectarea exponatelor, în 1939, elaborează un album de lucrări, donații ale pictorilor basarabeni care au constituit inițial colecția Pinacotecii Municipale și care va sta la baza fondării Muzeului Național de Artă din Chișinău.

Fiind mobilizat în anul 1939, va rămâne pe front până în 1944, participând la toate acțiunile companiei din care făcea parte. După demobilizare, se stabilește la București și funcționează ca desenator-șef la Ministerul Agriculturii și Silviculturii, în același timp dezvoltând o vastă activitate plastică. Din anul 1945 a participat la toate expozițiile din țară și la multe expoziții internaționale (Moscova, Varșovia, Berlin, Leipzig, Tokyo).

A creat gravuri în lemn sau linoleum, litografii și desene în cărbune și tuș.

A fost un „artist cu un discurs plastic distinct în arta anilor '30-'70 în genurile graficii, artei monumentale, caligrafiei, totodată, un remarcabil pedagog și cap de generație artistică, custode al Pinacotecii Municipale Chișinău [...] și s-a căsătorit tot cu o pictoriță distinsă din cercul lui Alexandru Plămădeală, Natalia Danilcenco (discipolă, apoi colaboratoare apropiată al ilustrului Alexandru Plămădeală), a influențat-o cu siguranță pe Valentina Rusu-Ciobanu să-și identifice făgașul afirmării sale în domeniul artelor fru-

moase” (Tudor Braga).

A ilustrat cărți de Vasile Alecsandri („Doine și legende”), George Coșbuc („Poezii”), Radu Theodoru („Brazdă și paloș”).

De asemenea, pasionat de istoria Imperiului Roman, este autorul unei trilogii, dedicată memoriei împăratului Traian: „Dacia Felix” (1968), „Fiul adoptiv” (1975) și „Un destin aparte” (1980).

A fost ales membru honoris causa al Academiei Internaționale de Litere, Artă și Cultură „Tomasso Campanella” din Roma și distins cu Medalia de Aur a Academiei, pentru „Înalte merite în domeniul artei” (1972). Poetul spaniol Rafael Alberti i-a dedicat poezia „Baladas y Canciones del Parana”.

Alte mențiuni și distincții: mențiunea de onoare (Leipzig, 1965, 1971), „Meritul Cultural” (1968).

Bibliografie selectivă:

Rusu-Ciobanu, Victor. Dacia Felix. Evocare istorică / Victor Rusu-Ciobanu. – București : Ed. Tineretului, 1968. – 389 p.

Rusu-Ciobanu, Victor. Fiul adoptiv : Evocație istorică / Victor Rusu-Ciobanu. – București : Albatros, 1975. – 297 p.

Rusu-Ciobanu, Victor. Un destin aparte : Evocare istorică : Volumul al 3-lea al ciclului „Dacia Felix” / Victor Rusu-Ciobanu. – București : Albatros, 1980. – 253 p.

Rusu-Ciobanu, Victor. Compoziție / Victor Rusu-Ciobanu // Viața Basarabiei. – 1939. – Nr 2-3. – P. 1 a cop.

****Călinescu, Constanța.** Rusu-Ciobanu Victor / Constanța Călinescu // Călinescu, Constanța. Reprezentanți ai Dobrogei în știința și cultura ro-

mânească. – Constanța : [S. n.], 1969.

Corbu, Claudia. 107 ani de la nașterea pictorului tulcean Victor Rusu Ciobanu. A fost premiat de celebre instituții internaționale [Resursă electronică] // <https://www.ziuaconstanta.ro/stiri/ziua-dobrogei/citestedobrogea-107-ani-de-la-nasterea-pictorului-tulcean-victor-rusu-ciobanu-a-fost-premiat-de-celebre-institutii-internationale-676407.html> (accesat : 02.05.2020).

Stavilă, Tudor. Rusu-Ciobanu Victor / Tudor Stavilă // Stavilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia 1887-1940. – Chișinău : Știința, 2000. – P. 75 ; [Resursă electronică]. – URL : https://issuu.com/biblioteca-hasdeu/docs/arta_plastica_din_basarabia_moderna (accesat : 1.05.2020).

V. M.

Iurie HOROVSKI
1946

Sculptor și profesor.

S-a născut la 14 noiembrie 1946 la Ceadâr-Lunga într-o familie de evrei. Bunicul său Șaia (Isaia) Horovski, a trecut cu traiul în Basarabia din Regatul Polon la sf. sec. al XIX-lea. În anul 1952, împreună cu mama, se stabilește la Chișinău.

Studiază la Școala Republicană de Arte Plastice „I. Repin” din Chișinău (1960-1965), actualmente Colegiul de Arte Plastice „A. Plămădeală”. Își continuă studiile la

Institutul Tehnologic al Industriei Ușoare din Moscova (1967-1968).

Activează în calitate de sculptor-executor la atelierele Ministerului Culturii (1964-1968), profesor de sculptură la Școala de Pictură pentru Copii „A. Șciusev” (1968-1969), la Fondul plastic al Uniunii Artiștilor Plastici (1969-1988).

Organizează expoziții personale la Chișinău (1989), republicane (1968, 1970, 1979), unionale la Moscova (1979).

Din 1988 este stabilit la Moscova.

Activează în domeniul sculpturii, picturii, graficii, fotografiei.

S-a remarcat prin multitudinea de lucrări, printre care portrete: „A. Sârbu, bronz”, „Muncitorul D. Șevcenko”, „Student francez”, „Sculptorul L. Dubinovschi”, „Portretul unui tânăr”, „Monument soldaților căzuți” (s. Zgurița, s. Pitușca), „Mireasă”, „Victoria”, „Tinerețea țării”, monument „Mamă îndurerată”, compoziția „Balerina Melentieva”, „Clovonii”; reliefuli: „Taceanka”, „Viață”, „La straja Patriei” ș. a. Este autorul sculpturii monumentale „Basorelief. Fațada Circului din Chișinău” (1986). A executat pe frontispiciul clădirii Teatrului Național „V. Alexandri” din Bălți compoziția sculpturală „Teatru” înfățișându-i pe cei trei actori-fondatori ai Teatrului bălțean: Iulian Codău, Anatol Pînzaru și Mihai Volontir (1988). De asemenea, semnează sculptura monumentală „Relief înalt în clubul „Budda-Bar” din Moscova (1999).

Lucrările sale au partici-

pat la licitații, se păstrează în muzee, galerii, colecții personale în țările Europei de Nord, SUA, Galeria de Stat „Tretiakov” din Moscova, Muzeul Rus de Stat din Sankt Petersburg, Muzeul Național de Artă al Moldovei, Colecția „Hose Fabrigo” din Madrid, Colecția „Berti” din Amsterdam etc.

Membru al Uniunii Artiștilor Plastici din RSSM (1970).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 336.

Bibliografie selectivă:

Colesnic, Iurie. Horovski Iurie / Iurie Colesnic // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”: Ghid enciclopedic. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 122.

Dragnev, Lilia. Alteritatea sistemului de valori în creația lui Iurie Horovski. Chipul eroului, morfogeneza și elefantul roz / Lilia Dragnev // Arta. – 2013. – P. 92-98.

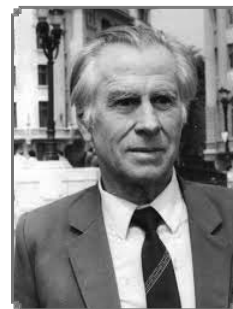
Jitaru, Valentin. Horovski Iuri Aleksei / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 191.

Хоровский, Юрий Алексеевич // Русская ветвь изобразительного древа Молдовы / сост. : Сергей Сулин. – Санкт-Петербург : [S. n.], 2013. – P. 141.

Шишкан, Константин. Юрий Хоровский / Константин Шишкан, Сергей Пожар // Шишкан, Константин. Молдавско-русские взаимосвязи в искусстве в лицах и персоналиях. – Chișinău : [S. n.], 2010. – P. 196.

Юрий Хоровский [Resursă electronică] // <https://www.chayka.org/authors/yuriy-horovskiy> (accesat : 27.07.2020).

E. B.

Vasile LEVIȚCHI
1921-1997

Poet, publicist, traducător și profesor.

S-a născut la 15 noiembrie 1921 în Carapciu pe Siret, județul Storojineț (azi regiunea Cernăuți, Ucraina). A decedat la 21 octombrie 1997 la Chișinău.

Absolvește Școala Pedagogică din Cernăuți (1948), cursurile Institutului Pedagogic de Stat „Alec Russo” din Bălți (1959).

A activat în calitate de profesor de limba română și director în mai multe școli din nordul Bucovinei. În anul 1964 își începe cariera universitară la Universitatea de Stat din Cernăuți, exercitând funcția de lector la Catedra de literatură universală a Facultății de Filologie; apoi conferențiar, lector superior la Catedra de filologie română și clasică (1969-1975). Este redactor-șef al ziarului „Zorile Bucovinei”. Desfășoară o vastă luptă pentru identitatea românească, pentru reabilitarea valorilor morale și naționale, fapt pentru care autoritățile totalitariste îl impun să părăsească catedra universității și redacția ziarului.

În 1991 se stabilește definitiv la Chișinău.

Debutază editorial cu vo-

lumul „Versuri”, apărut în 1959 la Chișinău.

Semnează lucrările: „Grâu și cântec” (1962), „Poezii” (1963), „La izvoarele Siretului” (1966), „Mărturisiri în drum” (1966), „Preludiul primăverii” (1969), „Inima iarăși...” (1972), „O, sfântă naivitate” (1973), „Întârzieri de-o viață” (1982), „Se destramă o noapte albă” (1985), „Adaos la cartea de vise” (1989), „Centrul covrigului” (1992), „Cerule încă nesfârșit” (1996), „Punte spre un mal inexistent” (1997), „Multe trec pe dinainte...” (2001), „La izvoarele Siretului” (2010), „101 poeme” (2011) etc.

S-a dedicat traducerilor. A tradus din scriitorii letoni: Oiar Vacietis, Anna Sakse, Arvids Grigulis; din scriitorul belorus Ghenadii Grigorievici; din scriitorii ruși: Lev Tolstoi, Leonid Leonov, Andrei Platonov, Alexei Tolstoi, Ivan Predun; din ucrainenii Lesia Ucrainka, Iuri Fedicovici, Vladimir Sosiura, Nicolai Tereșenko, Dmitro Pavliciko și Volodimir Luciuk.

Colaborează la revistele „Basarabia”, „Contrafort”, „Literatura și arta”, „Flux”, la ziarul „Plai românesc” din Cernăuți, la publicații din Suceava, Iași și București.

Distincții : Ordinul „Gloria Muncii”; maestru emerit în arte; laureat al Premiilor Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Societății Literare „Iancu Flondor” din Rădăuți, Premiul „Bacovia”.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 275-276; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 181.

Bibliografie selectivă:

Levițchi, Vasile. La izvoarele Siretului / Vasile Levițchi. – Chișinău : Lumina, 2010. – 255 p.

Levițchi, Vasile. 101 poeme / Vasile Levițchi. – București : Biodova, 2011. – 102 p.

Apetri, Dumitru. Vasile Levițchi în amintirea contemporanilor / Dumitru Apetri // Apetri, Dumitru. Atitudini și opinii : Articole, profiluri literare, eseuri și recenzii – Chișinău : Princept Magna, 2010. – P. 86-90.

Bantoș Ana. Vasile Levițchi : Zborul căderii sporește uimit [Resursă electronică] // limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2374 (accesat : 30.07.2020).

Butnaru, Leo. Sub semnul scutului : [poetul Vasile Levițchi (1921-1997)] / Leo Butnaru // Sud-est cultural. – 2009. – Nr 4. – P. 59-62.

Hrănesc cu iluzii frumoase lutul din care-s făcut : [Vasile Levițchi] // Morăraș, Mihai. Rădăcinile rămân acasă : Eseuri / Mihai Morăraș. – Cernăuți : Biblioteca Bucovinei „I. S. Sbiera”, 2002. – P. 105-111.

Levițchi Vasile // De la Cernăuți la vale... : Fișiere biobibliografice / alcăt. : Sergiu Cataranciu. – Chișinău : CEP USM, 2014. – P. 138-157.

Suceveanu, Arcadie. Vasile Levițchi – poetul preatârziului / Arcadie Suceveanu // Glasul Bucovinei. – 2011. – Nr 2. – P. 139-146.

Vasile Levițchi // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecție : Mihai Cimpoi, Anatol Vidrașcu, Vlad Zbârțog. – București : Litera Internațional, 2005. – P. 429-436.

E. B.

Dumitru SOLOMON
1951

Matematician, doctor habilitat în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 15 noiembrie 1951 în Țarigrad, raionul Drochia. A studiat la Școala de 8 ani din satul natal (1959-1967), apoi la Școala Medie din orașelul Drochia (1967-1969). Absolvește Facultatea de Matematică și Cibernetică a Universității de Stat din Moldova (1974). În perioada 1980-1984 urmează studiile doctorale. Susține la Institutul de Cibernetică al Academiei de Științe a Ucrainei (1985) teza de doctor în științe fizico-matematice cu tema „Metode de compoziție pentru rezolvarea problemelor de programare liniar-fracționară”, apoi teza de doctor habilitat în științe tehnice cu tema „Sisteme problem-orientate de optimizare fracționar-liniară” (în baza problemelor de optimizare a traficului rutier de mărfuri) (1992).

Activează la Institutul de Matematică și Informatică al Academiei de Științe a Moldovei, în calitate de inginer programator, colaborator științific, colaborator științific superior, colaborator științific coordonator, șef al grupului „Modelarea și optimizarea sistemelor complexe” (1991), colaborator științific principal (1994-2000).

Exercită funcția de profesor universitar și șef de catedră (1993-1994), prorector pentru activitatea științifică la Academia de Studii Economice din Moldova (1994). Din anul 2000 este rector al Academiei de Transporturi, Informatică și Comunicații.

Domenii de cercetare științifică: programarea fracționară; probleme de programare bloc-diaională, metodele de decompoziție; problemele fracționare de transport, problemele fracționare de algoritmi și metodele de rezolvare a problemelor de dimensiuni mari; optimizarea nediferențiabilă.

Distincții: laureat al primului concurs republican pentru tineret în domeniul științei și tehnicii (1984), Premiul de Stat al Republicii Moldova în domeniul științei și tehnicii (1998), Ordinul „Gloria Muncii” (2018).

Bibliografie selectivă:

Evoluția reformelor economice în Republica Moldova : Simpozionul științific al corpului didactico-științific, 21-23 aprilie 1994 / red.: Dumitru Solomon. – Chișinău : Editura A.S.E.M., 1994. – 256 p.

Impactul transporturilor asupra dezvoltării relațiilor economice internaționale : Materialele Conferinței Internaționale, 24-25 martie 2011 / red. resp. : Dumitru Solomon; Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații ; Universitatea de Stat din Moldova. – Chișinău : Evrica, 2011. – 456 p.

Solomon, Dumitru. Modelarea matematică a proceselor economice / Andrei Gamețchi, Dumitru Solomon. – Chișinău : Evrica, 1998. – 639 p.

Solomon, Dumitru. Transporturi rutiere de mărfuri și pasageri. Cartea 1-a : Organizarea transporturilor rutiere de

mărfuri / Dumitru Solomon ; Academia de Transporturi, Informatică și Comunicații. – Chișinău : Evrica, 2014. – 172 p. ***

Подготовка и переподготовка кадров – основа обеспечения безопасности на железнодорожном транспорте : Материалы Международной научно-практической конференции, Кишинев, 28-30 ноября 2012 / отв. ред. : Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2013. – 191 p.

Solomon, Dumitru. Дробное программирование и недифференцируемая оптимизация / Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2010. – 554 p.

Solomon, Dumitru. Нелинейные оптимизационные задачи : Алгоритмы и сложность / Дмитрий Лозовану, Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 1996. – 208 p.

Solomon, Dumitru. Проблемы развития железнодорожного транспорта Республики Молдова / Дмитрий Соломон // Подготовка и переподготовка кадров – основа обеспечения безопасности на железнодорожном транспорте. – Chișinău : [S. n.], 2013. – P. 8-49.

Solomon, Dumitru. Справочник по конвенции ТИР / Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2005. – 351 p.

Solomon, Dumitru. Справочник по международным автомобильным перевозкам / Сергей Таран, Дмитрий Соломон. – Chișinău : [S. n.], 2007. – 592 p.

Solomon, Dumitru. Справочник по международным автомобильным перевозкам / Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2005. – 428 p.

Solomon, Dumitru. Справочник по применению конвенции ЦМР / Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2005. – 232 p.

Solomon, Dumitru. Субградиентные методы решения задач обобщенного дробного программирования / Дмитрий Соломон. – Chișinău : Evrica, 2012. – 84 p. ***

Solomon, Dumitru. ATIC vă poate da o profesie sigură, de prestigiu : [interviu cu Dumitru Solomon, rectorul Academiei de Transporturi, Informatică și Comunicații din Moldova] / Dumitru Solomon ; consemnare : Ion Stici // Moldova suverană. – 2004. – 20 iul. – P. 5.

Solomon, Dumitru. Multiobjective Games and Determining Pareto-Nash Equilibria / Dumitru Lozovanu, Dumitru Solomon // Buletinul AȘM. Matematica. – 2005. – Nr 3 (49). – P. 115-122. ***

Solomon Dumitru // Institutul de Matematică și Informatică : File din istorie. – Chișinău : AȘM, 2004. – P. 292-293.

E. B.

**Filip GORNEA
1941-2015**

Medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 17 noiembrie 1941 în Bulboci, raionul Soroca, într-o familie de agricultori. A decedat la 1 noiembrie 2015. După absolvirea școlii medii (1958), a studiat la Colegiul de Medicină din Soroca (1958-1960). Urmează studiile la Facul-

tatea Medicină Generală a Institutului de Medicină din Chișinău (1963-1969), azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Face specializarea primară la Catedra chirurgie generală și activează în calitate de ortoped la spitalul din Criuleni. Ulterior, în anul 1972, și-a continuat studiile prin doctorat la Institutul Central de Traumatologie și Ortopedie „N. N. Priorov” din Moscova. Susține teza de doctor în medicină cu tema „Остеосинтез с применением ультразвука при острых переломах в обычных условиях и у пораженных проникающей радиацией” (1976), iar în 1993 susține teza de doctor habilitat cu tema „Повреждения локтевого сустава, комплексная система оптимизации лечения”.

A fost îndrumător al cadrelor medicale la Facultatea de Ridicare a Nivelului Profesional al Medicilor, unde a deținut funcția de prodecan (1986-2001), șef al Catedrei de ortopedie, traumatologie și chirurgie de campanie (1998-2011).

A publicat peste 290 de lucrări științifice, inclusiv manualul „Ortopedie și traumatologie” (2006). Este autorul mai multor elaborări metodice, invenții și inovații.

Distincții: om emerit al Republicii Moldova (2005), laureat al Premiului de Stat în domeniul medicinei (2013).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2016. – P. 336-337.

Bibliografie selectivă:

Avantajele artroscopiei în tratamentul fracturilor intraarticulare ale genunchiului / Filip Gornea, Nicolae Erhan, Viorel Vetrilă [et al.] // Sănătate publică, economie și management în

medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 99-102.

Experiența de 27 de ani în artroplastia de șold acumulată în Clinica II a Spitalului Clinic de Traumatologie și Ortopedie / Filip Gornea, Ion Marin, Vasile Starțun [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 93-95.

Experiența noastră în tratamentul chirurgical al fracturilor de cotil / Filip Gornea, Petru Croitor, Gheorghe Croitor [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 118-120.

Fracturile maleolare. Analiză comparativă a metodelor de tratament / Filip Gornea, Mihail Birman, Victor Zelenschi [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 104-105.

Gornea, Filip. Catedra ortopedie și traumatologie la jubileul de 50 de ani de la fondare: istorie, realizări și perspective / Filip Gornea // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 48-51.

Gornea, Filip. Politraumatismul în structura generală a traumatismelor în Republica Moldova / Filip Gornea, Alina Glavan // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 61-63.

Gornea, Filip. Tratamentul chirurgical al fracturilor maleolare / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Andrei Talpă // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2016. – Nr 1 (65). – P. 45-49.

Gornea, Filip. Unele aspecte privind epidemiologia și tratamentul chirurgical al fracturilor extremității femurale distale / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Nicolae Stepan // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2016. – Nr 5 (69). – P. 31-34.

Managementul fracturilor difuzare ale humerusului / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Vasile Starțun [et al.] // Medicina stomatologică. – 2015. – Nr 4 (37). – P. 49-53.

Managementul tratamentului chirurgical al fracturilor extremității humerale proximale / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Vasile Starțun [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 77-80.

Particularitățile radiodiagnosticului în traumatismele articulației acromioclaviculare / Filip Gornea, Andrei Roșca, Vasile Tulbere [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 4 (43). – P. 156-158.

Particularitățile tratamentului în fracturile masivului trohanterian / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Vasile Starțun [et al.] // Medicina stomatologică. – 2015. – Nr 4 (37). – P. 53-57.

Restabilizarea articulației umărului prin procedeul Bristow-Latarjet modificat în luxațiile recidivante de cap humeral / Filip Gornea, Vasile Starțun, Vitalie Chirilă [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 3 (42). – P. 73-76.

Tratamentul chirurgical al pacienților vârstnici cu fracturi trohanteriene: experiența și unele deducții clinice pentru perspectivă / Filip Gornea, Vitalie Chirilă, Vasile Starțun [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2014. – Nr 2 (43). – P. 63-67.

Baciu, Gheorghe. Gornea Filip / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău: [S. n.], 2012. – P. 179.

Gornea Filip // Cercetători și inventatori: (Prezentare succintă). Partea 1. – Chișinău: AGEPI, 2003. – P. 81-82.

E. B.

**Alexandru Scarlat
STURDZA
1791-1854**

Diplomat, scriitor-teolog, filosof, publicist, pedagog și filantrop, primul guvernator al Basarabiei.

S-a născut la 18/29 noiembrie 1791 la Iași. A decedat la 13 iunie 1854 la Odesa. Fiul vornicului Scarlat Sturdza și fratele scriitoarei Roxandra Edling-Sturdza.

Fiind român după tată și grec fanariot după mamă, vorbea nouă limbi: româna, neogreaca, rusa, germana, limba slavo-bisericească, franceza, latina, greaca veche, italiana.

S-a stabilit în Rusia în anul 1792, mai întâi la Moscova, apoi la Moghiliov.

A intrat în rândurile serviciului diplomatic rus în 1809, în calitate de secretar al contelui grec Ioannis Antonios Kapodistrias, în timpul Congresului de la Viena, atașat la Ministerul de Interne (1808-1830), sub conducerea țarilor Alexandru I și Nicolai I. A fost primul guvernator al Basarabiei după anexarea acesteia la Imperiul Rus (1812-1813).

Redactorul primului tratat european, semnat de toate statele continentului, precum și autorul primului statut al Basarabiei de după anexa-

re. A fost trimis ca diplomat în principatele germane, de unde însă a fost obligat să se retragă, urmare a unui raport despre sistemul educativ german. Ca urmare, în 1830 s-a retras la Odesa, unde s-a consacrat unor opere sociale și studii teologice. Lucrările sale religioase, istorice, filosofice și literare au fost publicate postum la Paris, în cinci volume (1859-1861).

Deține titlul onorific de consilier de taină al țarului Nicolai I.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 278-280; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 181-182.

Bibliografie selectivă:

Ghervas, Stella. Reinventarea tradiției : Alexandru Sturdza și Europa Sfintei Alianțe / Stella Ghervas. – Chișinău : Cartier, 2014. – 599 p.

Moșin, Octavian. Umanismul filosofiei creștine în opera lui Alexandru Scarlat Sturza : Teză de doctor în filosofie / Octavian Moșin. – Chișinău : [S. n.], 2019. – 146 p.

Baciu Gheorghe. Scarlat Sturdza / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 24-27.

Chiricencu, Nicolae. Alexandru Sturdza, vizionar al Europei noi / Nicolae Chiricencu // Intertext. – 2019. – Nr 3/4. – P. 51-56.

Lupan, Ștefan. Biblioteca contelui Alexandru Sturdza : Cercetări istorico-bibliografice / Ștefan Lupan // Magazin bibliologic. – 2010. – Nr 3/4. – P. 25-32.

Moșin, Octavian. Toleranță și iubire în creația lui Alexandru Scarlat Sturza / Octavian Moșin // Akademos. – 2018. – Nr 3. – P. 134-136.

Personalitatea zilei. Alexandru Sturza, scriitor și diplomat [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/personalitatea-zilei--alexandru-sturza-scriitor-i-diplomat-58053.html> (accesat : 7.09.2020).

Troianowski, Lidia. Aspecte social-culturale în publicistica lui A. S. Sturdza / Lidia Troianowski // Materialele Conferinței Internaționale „Integrarea europeană și tradițiile românești : de la Al. S. Sturza la Em. Cioran”, 20-21 mai 2011 / coord. : Eudochia Saharneau, Vasile Țapoc. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 26-35.

Troianowski, Lidia. Educația – imperativ redutabil în opera lui Alexandru Sturdza / Lidia Troianowski // Revista de filosofie, sociologie și științe politice. – 2011. – Nr 3. – P. 218-227.

Troianowski, Lidia. Vectorul social în creația lui Alexandru Sturza / Lidia Troianowski // Lucrări științifice. Vol 31 : Economie / Universitatea Agrară de Stat din Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 570-576.

E. B.

**Nicolae GHIBU
1936**

Regizor, scenarist din Republica Moldova.

S-a născut la 19 noiembrie 1936, în satul Babele, județul Ismail (azi Oziornoe, reg. Odesa, Ucraina). Și-a făcut studiile la Institutul de Cinematografie, Secția filmografie și scenarii din Moscova (ВГИК, 1961-1966). A

studiat la clasa profesorilor C. Paramonova și V. Ejova. După absolvire a fost angajat la Comitetul de Cinematografie a Republicii Moldova, în calitate de scenarist și redactor. Între anii 1970-2009 a activat la Studioul „Moldova-film”, în calitate de regizor și scenarist.

Debutul în calitate de scenarist a avut loc în 1965, la Studioul de filme din Odesa, cu filmul de scurt metraj „Fetișcana de pe remorcher”. În 1971, în colaborare cu soția sa, Z. Circova, a semnat scenariul pentru filmul de lung metraj „Ofițer în rezervă”, turnat la Studioul „Moldova-film”. Au urmat peste 45 de filme artistice și documentare, printre care: scenariu: „Crestături pe amintire” (1972), „Rădăcinile vieții” (1977), „Operația codificată: Fulgerul de la miază-zi” (1980), „Jocul de-a moartea sau Străinul” (1991); filme: „Suită de nuntă” (1977), „Numele tău” (1978), „Responsabilitatea” (1980), „Frații Moscalenco” (1983), „Salutare din 1937, 1949 s. a.” (1988), „Cuceritorii Siberiei” (1990), „Dragostea mea, Dunărea” (2005) ș. a.

Este autor de cărți și articole despre cinematografia moldovenească („Gustul pâinii: Însemnări despre film” (1967), un volum de „Notițe despre filmul moldovenesc” (1968) ș. a.

Distins cu titlul onorific maestru în artă (2002), artist al poporului, Ordinul „Gloria Muncii” (2006).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 182-183; „Calendar Național 2016”. –

Chișinău, 2015. – P. 338-339.

Bibliografie:

Гибу, Николай. „Хочу в жизни побольше света!” : [беседа с Николаем Гибу] / Николай Гибу; беседовал : Дмитрий Сидоров // Панорама. – 2015. – 7 авг. – P. 16.

Гибу, Николай. Этот нескончаемый Гибу : [беседа с Николаем Гибу] / Николай Гибу; беседовала: Наталья Устюгова // Независимая Молдова. – 2013. – 12 дек. – P. 8-9; 19 дек. – P. 8-9; 26 дек. – P. 8-9.

Rîpeanu, Bujor T. Ghibu Nicolae : [regizor, scenarist din Republica Moldova] // Bujor T. Rîpeanu. Cinematografiștii. 2345 cinești, actori, critici și istorici de film... / Bujor T. Rîpeanu. – București: Meronia, 2013. – P. 234.

Țarălungă, Ecaterina. Ghibu Nicolae // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 333.

Андон, Виктор. Этот спокойный режиссер : [70 лет со дня рождения режиссера Николая Гибу] / Виктор Андон // Независимая Молдова. – 2006. – 28 нояем. – P. 4.

Устюгова, Наталья. Фильм, который снимали счастливые люди : [о картине кинорежиссера Николая Гибу „Кодовое название „Южный гром”] / Наталья Устюгова // Независимая Молдова = Moldova independentă. – 2015. – 8 мая. – P. 16.

M. C.

Ion SFECLĂ
1941 – 2020

Pictor, grafician.

S-a născut la 19 noiembrie 1941, în satul Boian, Noua Suliță, regiunea Cernăuți. A decedat la 27 mai 2020, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Colegiul Republican de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău, Secția grafică (1961-1966). Între anii 1967-1973 a studiat la Academia Națională de Arte Plastice „T. Zalkalns” din Letonia, Secția pictură.

Pe parcursul vieții artistul plastic a realizat mai multe opere de artă de o înaltă ținută artistică în diverse tehnici ale artei grafice, cât și în pictura de șevalet. A făcut pictură în ulei, a realizat peisaje, natură statică ș.a. A imortalizat în mai multe cicluri de peisaje vederi din Țările Baltice, România, R. Moldova și Italia, majoritatea fiind executate în tehnica acuarelei. A pictat la Paris, Barcelona, Madrid, Roma, peste tot unde a călătorit. Printre lucrările cunoscute sunt: „Moldova”, „Bostani moldovenești”, „Mori de vânt la Cernăuți”, „Eminescu-100 ani”, „Sighișoara”, „Portretul lui G. Sainciuc”, „În pod la mama” ș. a.

Concomitent cu activitatea

de creație, a fost și profesor la Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală” din Chișinău (din 1973).

Începând cu anul 1974 a organizat mai multe expoziții personale și a participat la numeroase expoziții reprezentative în țară și în străinătate, printre care: La Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși”, Chișinău (1991, 2013), Muzeul Județean de Etnografie și Arte, Bacău (1992), Muzeul Județean de Etnografie și Arte al Bucovinei, Suceava (1993, 1995), Muzeul de Arte, Măgura, România (1994), Muzeul Național de Artă al Moldovei, Chișinău (2018) ș. a.

A participat la expoziții naționale și internaționale în R. Moldova, Austria, Franța, Germania, Japonia, Israel, Lituania, România, Rusia, Ucraina și în alte țări.

Lucrările artistului întregesc colecțiile publice și private din R. Moldova, România, Argentina, Franța, Germania, Israel, Italia și din alte țări.

În 1978 devine membru al Uniunii Artiștilor Plastici din R. Moldova, iar în 2000 – membru al Asociației Internaționale a Artiștilor Plastici UNESCO.

Lucrările lui au fost înalt apreciate la „Saloanele Moldovei” și la alte expoziții naționale și internaționale. S-a învrednicit de mai multe premii la concursuri naționale și internaționale: Premiul Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova și din România (1997), Premiul Mare al Festivalului „Tabăra Internațională de creație Parcova” (2017) ș. a.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 338.

Bibliografie selectivă:

Sfecă, Ion. Fereastra moșului. Pictură / Ion Sfecă // Saloanele Moldovei: Chișinău - Bacău, Ediția XXI / colectiv red. : Ghenadie Jalbă [et al.] (coord. de ediție). – Chișinău : Bons Offices, 2011. – P. 9.

Sfecă, Ion. Motiv : Pictură / Ion Sfecă // Artă contemporană din Moldova = Изобразительное искусство Молдовы : живопись, скульптура, графика, декоративно-прикладное искусство : [Альбом] : Pictură, sculptură, grafică, artă decorativă : [Album] / red. : A. A. Rub. – Москва : Галарт, 2013. – P. 178.

Buciuceanu, Olga. Ion Sfecă – douăzeci și cinci de ani de creație / Olga Buciuceanu // Flux : ediția de vineri. – 2003. – 15 aug. – P. 12.

Cibotaru, Alexandru. Ion Sfecă : „Pictura este esența sufletului meu, exprimată în idei, imagini și culori” : [creația pictorului Ion Sfecă] / Alexandru Cibotaru // Capitala. – 2001. – 21 noiem. – P. 4.

Colesnic, Iurie. Sfecă, Ion // Colesnic, Iurie. Colegiul Republican de Arte Plastice „Al. Plămădeală” / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2008. – P. 202.

Dohotaru, Vasile. Ion Sfecă, plasticianul surpriză / Vasile Dohotaru // Timpul. – 2018. – 19 ian. – P. 16.

Dovganiuc, Ion. Un pedagog-pictor din Boian : [Ion Sfecă] / Ion Dovganiuc // Făclia. – 2001. – 18 iul. – P. 6.

Popescu, Leonid. Trăiri eminesciene și bacoviene în creația lui Ion Sfecă / Leonid Popescu // Literatura și arta. – 2003. – 20 febr. – P. 6.

Stăvilă, Tudor. Acuarela și pictura lui Ion Sfecă / Tudor Stăvilă // Panoramic ART 2017-2018 / aut. : proiect, concepție grafică : Simion Zamșa ; aut.

concepție și select. imaginilor : Mihai Potârniche ; red. coord. : Tudor Stăvilă ; Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 122-125.

Tamazlăcaru, Elena. „Pictorul cu chipul de călugăr” : [Ion Sfecă – 75 de ani de la naștere] / Elena Tamazlăcaru // Literatura și arta. – 2016. – 15 dec. – P. 6.

M. C.

Anatol CIUBOTARU
1951

Medic, doctor habilitat în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 20 noiembrie 1951 în Stălinești, raionul Noua Suliță.

Absolvește Școala Medie din Mămăliga, raionul Noua Suliță. Își continuă studiile la Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Medicină din Chișinău (1968-1974), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Urmează internatura la Specialitatea chirurgie generală.

Susține teza de doctor în medicină cu tema „Actualizarea și optimizarea tratamentului chirurgical al coarctăției de aortă” (1992), apoi teza de doctor habilitat în medicină „Optimizarea tratamentului chirurgical al malformațiilor cardiace congenitale cu șuntare intracardiacă și prognozarea complicațiilor” (2006). A urmat stagii profesionale și de transplant de cord în Federa-

rația Rusă, SUA, Franța, Germania, România, Italia etc.

Activează în calitate de șef al serviciului medical (medic chirurg) într-o unitate militară din regiunea Cita, Federația Rusă (1975-1977). Reîntors la Chișinău, exercită funcția de medic ordinar în Secția chirurgie toracică la Spitalul Clinic Republican din Chișinău (1977-1988), cardiocirurg principal netitular al Ministerului Sănătății. Este profesor universitar la Catedra chirurgie a Facultății Educație Continuă în Medicină și Farmacie a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (2010). În anul 2012, în baza unui concurs, a fost angajat în calitate de profesor universitar la Universitatea de Medicină din Hannover, Germania. În perioada 2015-2020 a fost director general al Spitalului Clinic Republican „Timofei Moșneaga”.

Fondează Secția cardiocirurgie pediatrică, fiind șef secție (1988), apoi Centrul Științifico-Practic de Chirurgie Cardiovasculară (2003), reorganizat în IMSP Centrul de Chirurgie a Inimii (2006-2008). De asemenea, este membru fondator al Asociației Mondiale a Cardiocirurgilor Pediatri.

Membru al Colegiului de redacție al Buletinului Academiei de Științe a Moldovei, seria „Științe medicale”.

Semnează peste 200 de lucrări științifice, inclusiv o monografie. Autor al mai multor tehnici de operații de cord și al unui brevet de invenție, distinse cu medalii de aur, argint și bronz la saloanele și expozițiile de la Geneva, Bruxelles și Seul.

Bibliografie selectivă:

Ciubotaru, Anatol. Optimizarea tratamentului chirurgical al malformațiilor cardiace con-

genitale cu șuntare intracardiacă și prognozarea complicațiilor : Autoreferat (14.00.44) / Ciubotaru Anatol. – Chișinău : [S. n.], 2006. – 39 p.

Ciubotaru, Anatol. Optimizarea tratamentului chirurgical al malformațiilor : Teză (14.00.44) / Anatol Ciubotaru. – Chișinău : [S. n.], 2006. – 256 p.

Ciubotaru, Anatol. Malformații cardiace congenitale cu șuntare intracardiacă : Aspecte chirurgicale / Anatol Ciubotaru. – Chișinău : Imprint Star, 2010. – 192 p.

Ciubotaru, Anatol. Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga” în documente și imagini : Album ilustrat / Anatol Ciubotaru, Adrian Tănase ; red. : Silvia Ciubrei ; Spitalul Clinic Republican „Timofei Moșneaga”. – Chișinău : [S. n.], 2017. – 252 p.

A European study on decellularized homografts for pulmonary valve replacement : initial results from the prospective ESPOIR Trial and ESPOIR Registry data / Anatol Ciubotaru, Dietmar Boetnig, Igor Tudorache [et al.] // European journal of cardio-thoracic surgery. – 2019. – Nr 3 (56). – P. 503-509.

Analiză comparativă a morbidității nou-născuților născuți la termen și a celor născuți prematur în Republica Moldova / Anatol Ciubotaru, Oleg Repin, Galina Buta [et al.] // Arta medica. – 2020. – Nr 2 (75). – P. 40-43.

Ciubotaru, Anatol. Parcursul de 200 ani ai Spitalului Clinic Republican / Anatol Ciubotaru // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 3 (55). – P. 12-15.

Ciubotaru, Anatol. Rezonanța magnetică cardiovasculară în evaluarea alogrefelor implantate în poziție de arteră pulmonară / Anatol Ciubotaru, Anatol Caza-cu // Curierul medical. – 2010. – Nr 6 (318). – P. 42-46.

Complicațiile postoperatorii la bolnavii maturi cu malformații cardiace congenitale și hipervolemie pulmonară / Anatol Ciubotaru, Vasile Cornea, Oleg Repin [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 30-31.

Corecția univentriculară a malformațiilor congenitale complexe / Anatol Ciubotaru, Oleg Repin, Liviu Maniuc [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 77.

Corecția univentriculară la pacienții cu malformații cardiace complexe cu flux pulmonar restrictiv și hipertensiune pulmonară / Anatol Ciubotaru, Oleg Repin, Liviu Maniuc [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2017. – Nr 3 (55). – P. 240-246.

Evaluarea particularităților de vârstă și a modificărilor hemodinamice la pacienții cu defect septal atrial conform parametrilor cateterismului cardiac / Anatol Ciubotaru, Vasile Cornea, Oleg Repin [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2010. – Nr 2 (25). – P. 158-164.

Managementul tratamentului trombozelor protezelor valvulare cardiace / Anatol Ciubotaru, Gheorghe Manolache, Aureliu Batrînac [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 64-65.

Morbiditatea copiilor primului an de viață din Republica Moldova / Anatol Ciubotaru, Oleg Repin, Galina Buta [et al.] // Arta medica. – 2020. – Nr 1 (74). – P. 50-53.

Protecția miocardului hipertrofiat în chirurgia valvei aortice / Anatol Ciubotaru, Iurie Guzman, Gheorghe Manolache [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 135-136.

Reconstrucția tractului de ejecție al ventriculului drept cu homogrefe valvulare pulmonare decelularizate în malformații cardiace congenitale / Anatol Ciubotaru, Eduard Cheptanaru, Oleg Repin [et al.] // Arta medica. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 27.

Sifilisul cardiovascular. Aortită sifilitică. Cazuri clinice / Anatol Ciubotaru, Oleg Repin, Liviu Maniuc [et al.] // *Arta medica*. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 118.

Studiul morfometric al arcului aortic la copiii cu aortopatii congenitale / Anatol Ciubotaru, Ina Palii, Natalia Gavriiliuc [et al.] // *Buletin de perinatologie*. – 2020. – Nr 2 (87). – P. 107-112.

Tactica chirurgicală în cancer renal cu concreștere și tromb metastatic în vena cavă inferioară / Anatol Ciubotaru, Aurel Țurcan, Andrei Castraveț [et al.] // *Arta medica*. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 94-95.

Tratamentul chirurgical al defectului septal ventricular asociat cu valvulopatie tricuspidiană / Anatol Ciubotaru, Liviu Maniuc, Oleg Repin [et al.] // *Arta medica*. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 64.

Tratamentul chirurgical al tumorilor cardiace / Anatol Ciubotaru, Gheorghe Manolache, Sergiu Barnaciuc [et al.] // *Buletinul AȘM. Științe medicale*. – 2017. – Nr 3 (55). – P. 255-259.

Traumatismul cordului și aortei / Anatol Ciubotaru, Ghenadie Bostan, Gheorghe Manolache [et al.] // *Arta medica*. – 2019. – Nr 3 (72). – P. 109-110.

Un caz rar de coarctare de aortă, complicată cu ruptură de anevrism gigantic la copil – raport de caz / Anatol Ciubotaru, Natalia Gavriiliuc, Ina Palii [et al.] // *Buletin de perinatologie*. – 2017. – Nr 3 (75). – P. 66-69.

Baciu, Gheorghe. Ciubotaru Anatol / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 168.

Ciubotaru Anatol // *De la Cernăuți la vale... : Fișiere bibliografice / alcăt. : Sergiu Cătaranciu*. – Chișinău : CEP USM, 2014. – P. 82-87.

E. B.

Svetlana STREZEVA
1951

Solistă de operă (soprană lirică).

S-a născut la 23 noiembrie 1951, în satul Zelionie Poleanî, ținutul Altai, Rusia. A absolvit Școala Pedagogică din Cahul (1967-1971) și Institutul de Arte „G. Musicescu” din Chișinău (1971-1978), azi Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. A urmat stagierea la Teatrul „La Scala” din Milano (1983-1984) cu Giulietta Simionato (canto) și a debutat la Teatrul Bolshoi din Moscova, în rolul Shemakha în „Le Coq d’ Or” de Rimski-Korsakov. A înregistrat cu Orchestra de Operă Bolshoi „Moscow Pops Symphony” și orchestra de instrumente populare rusești.

Din 1978 și-a început activitatea în calitate de solistă a Teatrului de Operă și Balet din Republica Moldova. Din 1984 până în 1994 a predat la Institutul de Arte din Chișinău (profesor asociat). Activitatea de solistă a Operei Naționale și-a încheiat-o în 1994, după care s-a stabilit în SUA.

A debutat la Opera din Chișinău în rolul Gildei din opera „Rigoletto” de G. Verdi. Au urmat și alte roluri de rezonanță, printre care: Marfa

din „Logodnica țarului” de N. A. Rimski-Korsakov, Cătălina din „Luceafărul” de E. Doga, Rozalinde din „Liliacul” de J. Strauss, Michaela din „Carmen” de G. Bizet ș. a.

A colaborat cu artiștii de operă: M. Munteanu, A. Arcea; I. Josanu, M. Ermler, I. Florea, A. Samoilă, A. Strezev, T. Gurtovoi, I. Arhipova ș. a. A înregistrat la Casa Radio Chișinău creații de E. Doga, E. Mamot, T. Chiriac, S. Lîsoi, Z. Tcaci, V. Zagorschi ș. a. A întreprins turnee artistice în Bulgaria, Belgia, Finlanda, Italia, România, Rusia.

Membră a Uniunii Muzicienilor din Moldova.

Laureată a Concursului „M. I. Glinca” (Mînc, 1981); laureată a Concursului Internațional „P. I. Ceaikovski”, ed. VI-a (Moscova, 1982); diplomantă a Concursului Internațional al Tinerilor Interpreți de Operă (1984, Sofia).

Artistă emerită a Republicii Moldova.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 283; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 340-341.

Bibliografie:

Strezeva, Svetlana. Primăvara la Milano / Svetlana Strezeva // *Literatura și arta*. – 1984. – 8 mar. – P. 6.

Strezeva, Svetlana. Să găsim împreună noi formule de familiarizare a publicului cu opera moldovenească / Svetlana Strezeva // *Moldova*. – 1987. – Nr 6. – P. 33.

Buzilă, Serafim. Strezeva, Svetlana // Buzilă, Serafim. *Enciclopedia interpreților din Moldova / Serafim Buzilă*. – Chișinău, 1999. – P. 412.

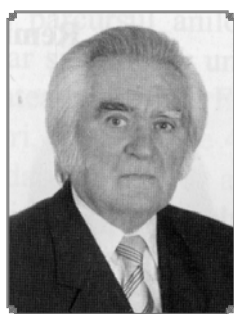
Liciu, I. Voce fermecătoare a operei mondiale: [Svetlana Strezeva] / I. Liciu // Curierul de seară. – 1993. – 22 mai. – P. 2.

Strezeva, Svetlana // Femei din Moldova. Enciclopedie. – Chișinău: Museum, 2000. – P. 266.

Strezeva, Svetlana // Literatura și arta Moldovei: Encicl. în 2 vol. Vol. 2. – Chișinău, 1986. – P. 261-262.

Tornea, N. Întru salvarea sufletului [Svetlana Strezeva] / N. Tornea // Chișinău. Gazeta de seară. – 1990. – 5 mai. – P. 3.

M. C.

Andrei ROȘCA
1941

Medic imagist, radiolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 24 noiembrie 1941 în Bursuceni, județul Bălți. A studiat la Școala primară din satul natal, apoi la Școala Medie din Flămânzeni (7 clase, 1951-1958), Școala Medicală de Bază din Chișinău (1958-1960), azi Centrul de Excelență în Medicină și Farmacie „Raisa Păcalo”. Își continuă studiile la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău (1963-1969), (azi Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”), urmând apoi un an de internatură în radiodiagnostic.

Concomitent a activat în calitate de felcer la Spitalul

Clinic Republican. În perioada 1970-1976 exercită funcția de medic-radiodiagnostician la Spitalul din Lazo (azi raionul Sângerei), apoi la Spitalul Central Militar din Chișinău (1976-1979). Din anul 1979 activează la Centrul de securitate radiologică al Centrului Republican de Diagnostic Medical, în calitate de șef al Sectorului radiofotografic, iar din 1989 este șef al acestui Centru.

Susține teza de doctor în medicină în cadrul Institutului Central de Rentgeno-Radiologie din or. Sankt Petersburg cu tema: „Пути совершенствования работы рентгено-диагностических кабинетов медицинских учреждений в сельской местности (1991), apoi teza de doctor habilitat în medicină cu tema „Reforma serviciului radiologic din Republica Moldova în condițiile economice noi și în perspectivă” la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (1999).

În anul 2002 devine conferențiar universitar, iar în anul 2009 – profesor universitar. A fost cadru didactic la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Universitatea Liberă Internațională din Moldova și Universitatea Tehnică a Moldovei.

Din anul 2000 este președinte al Societății Medicilor-Imagiști din Republica Moldova. A fost secretarul Consiliului specializat de pe lângă Institutul Oncologic (2003-2004).

Domeniile de cercetare științifică: managementul și istoricul imagisticii medica-

le din Republica Moldova, diagnosticul tuberculozei și al cancerului bronhopulmonar prin intermediul radiodiagnosticului în condițiile economice noi, optimizarea radioprotecției și securității radiaționale, deontologia imagisticii medicale, spiritualitatea și ecologia morală, armonizarea legislației Republicii Moldova vizând dispozitivele medicale, utilitatea tehnologiilor digitale moderne în radiodiagnosticul medical din Republica Moldova.

Semnează peste 150 de lucrări științifice, inclusiv monografia „Istoria radiologiei din Basarabia și Republica Moldova” (1998).

S-a dedicat poeziei, pe care o practică din anul 1958. A publicat plachetele de versuri „Remediu pentru suflet” (2003) și „Amarul vesel” (2009). Este autorul „Imnului medicilor” (2010).

Din anul 2004 este membru al Academiei Internaționale de Științe în Ecologie și Securitate a Activității Vitale pe lângă Organizația Națiunilor Unite, fiind decorat de aceasta cu medaliile „V. A. Legasov” (2005), „Steaua Savantului” (2005) și „Hipopocrat” (2006). Deținătorul titlului onorific om emerit în știință, acordat de această Academie (2005).

Bibliografie selectivă:

Probleme actuale ale imagisticii medicale și terapii cu radiații ionizante: Materialele Primului Congres al Imagiștilor și Radioterapeuților din Republica Moldova 5-6 octombrie 2000 / red.: Andrei Roșca. – Chișinău: Prut Internațional, 2000. – 262 p.

Roșca, Andrei. Evoluția managementului imagisticii medi-

cale și al terapiei cu radiații ionizante în Republica Moldova / Andrei Roșca, Constantin Ețco, Angela A. Cebotari. – Chișinău : [S. n.], 2003. – 264 p.

Roșca, Andrei. Imagistica medicală și radioterapia pentru bioingineri : (manual) / Andrei Roșca. – Chișinău : [S. n.], 2009. – 420 p.

Roșca, Andrei. Istoria radiologiei din Basarabia și Republica Moldova / Andrei Roșca. – Chișinău : [S. n.], 1998. – 62 p.

Roșca, Andrei. Moravuri în oglindă strâmbă : (Dicționar explicativ-umoristic în versuri) / Andrei Roșca. – Chișinău : Prometeu, 2011. – 508 p.

Roșca, Andrei. Semnificația executării programului de asigurare a calității în terapia cu radiații ionizante : Indicații metodice / Andrei Roșca, Liubov Corețchi, Ion Bahnarel. – Chișinău : Centrul Național de Sănătate Publică, 2014. – 19 p.

Aspectele implementării programelor de asigurare a calității și a controlului calității în activitatea radiodiagnosticului medical din Republica Moldova / Andrei Roșca, Liuba Corețchi, Ion Bahnarel [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2013. – Nr 5 (41). – P. 184-189.

Hepatitele virale B, C și D în Republica Moldova : realizări și probleme / Andrei Roșca, Constantin Spănu, Octavian Sajin [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2019. – Nr 4 (82). – P. 352-363.

Influența compușilor bioactivi de origine vegetală asupra reacției sistemului imun la acțiunea radiațiilor ionizante / Andrei Roșca, Liuba Corețchi, Ion Bahnarel [et al.] // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2015. – Nr 2 (59). – P. 17-24.

Particularitățile radiodiagnosticului în traumatismele articulației acromioclaviculare / Andrei Roșca, Filip Gornea, Vasile Tulbure [et al.] // Sănătate publică, economie și mana-

gement în medicină. – 2012. – Nr 4 (43). – P. 156-158.

Roșca, Andrei. Biruitorul infecțiilor / Andrei Roșca // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 1 (40). – P. 72.

Roșca, Andrei. Evoluția metodelor de investigație imagistică ale sistemului locomotor în Republica Moldova în anii 2000-2010 / Andrei Roșca, Veaceslav Stanchevici, Veaceslav Dânga // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2011. – Nr 1 (36). – P. 45-48.

Roșca, Andrei. Manifestarea procesului epidemic și supravegherea epidemiologică a hepatitei virale B în mun. Chișinău / Andrei Roșca, Uliana Sandul // Analele Științifice ale USMF „N. Testemițanu”. – 2010. – Nr 2 (11). – P. 41-45.

Roșca, Andrei. Necesitățile și modalitățile de dotare a serviciului de radiodiagnostic din instituțiile medico-sanitare publice ale Ministerului Sănătății din Republica Moldova la etapa actuală / Andrei Roșca // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 4 (43). – P. 34-37.

Roșca, Andrei. Realitatea românească despre asistența medicală din Basarabia interbelică : [1918-1940] / Andrei Roșca // Literatura și arta. – 2012. – 18 oct. – P. 2.

Roșca, Andrei. Securitatea injectiilor și riscurile de contractare a hepatitelor virale B și C / Andrei Roșca, Constantin Rîmiș // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 2 (41). – P. 76-77.

Roșca, Andrei. Unele particularități epidemiologice ale infecției mixte HIV/TBC în municipiul Chișinău / Andrei Roșca, Ion Vlas, Vasile Popa // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2013. – Nr 3 (48). – P. 240.

Baciu, Gheorghe. Roșca Andrei / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nico-

lae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 200.

Ciobanu, Raisa. Un medic al poeziei și un poet al medicinei : [Andrei Roșca] / Raisa Ciobanu // Literatura și arta. – 2012. – 31 mai. – P. 5.

Ghidirim, Gheorghe. Profesorul Andrei Roșca – manager prodigios al imagisticii medicale / Gheorghe Ghidirim // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2011. – Nr 5 (40). – P. 80-81.

Țurcanu, Gheorghe. Andrei Roșca 70 de ani / Gheorghe Țurcanu // Curierul medical. – 2011. – Nr 5 (323). – P. 67.

E. B.

Liuba VASILOS
1936

Medic pediatru, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific.

S-a născut la 27 noiembrie 1936, la Râșcani, județul Bălți (azi raionul Râșcani). A studiat la Școala Medie din Râșcani. Absolvește Facultatea de Pediatrie a Institutului de Medicină din Chișinău (1960), actualmente Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Își continuă studiile prin secundariat clinic la Catedra pediatrie (1965-1967). În anul 1975 susține teza de doctor în medicină, iar în 1996 - teza de doctor habilitat, cu tema „Influența pesticidelor asupra reacțiilor

adaptiv-compensatorice ale organismului copiilor”.

Activează în calitate de pediatru de circumscripție în orașul Sluțk, Belarus (1960-1963). Ulterior exercită funcția de șef al Secției pediatrie a Spitalului raional Râșcani, șef al Secției pediatrie a Spitalului Nr. 1 din Chișinău.

Își începe activitatea pedagogică în calitate de asistent la Catedra pediatrie a Institutului de Medicină din Chișinău (1970). Exerciță funcția de profesor la Catedra pediatrie a Facultății Perfecționarea Medicilor a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” și coordonator al cercetărilor științifice în domeniul pediatriei la IMSP Institutul de Cercetări Științifice în Domeniul Ocrotirii Sănătății Mamei și Copilului. Este conducător a 4 teze de doctor în medicină.

Semnează peste 300 de lucrări științifice, inclusiv 3 monografii. Deține 2 brevete de invenție.

Bibliografie selectivă:

Conduita integrată a maladiilor alergice la copii : Monografie / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2014. – 247 p.

Impactul mediului ambiant asupra sănătății / Liubov Vasilos, Maria Gonța, Ion Șalaru [et al.] – Chișinău : USM, 1998. – 69 p.

Aspecte clinico-morfologice ale patologiei gastroduodenale la copiii din localități cu diferit nivel de poluare a apei potabile / Liubov Vasilos, Ion Mihiu, Ion Fuior [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2007. – Nr 2 (11). – P. 54-58.

Bronșiolita acută – experiența secției de reanimare și terapie intensivă pediatrică A și C / Liubov Vasilos, Ana Oglinda, Natalia Golub [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2010. – Nr 3 (26). – P. 197-203.

Frequency and impact of glutathione-S-transferase gene polymorphisms on lung function and bronchial asthma susceptibility in Moldovan children / Liubov Vasilos, Olga Cîrstea, Ala Cojocaru [et al.] // Curierul medical. – 2012. – Nr 3 (327). – P. 396-397.

Impactul calității apei potabile asupra răspândirii patologiei alergice ale sistemului respirator la copii / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2007. – Nr 2 (11). – P. 65-69.

Impactul poluării aerului atmosferic în geneza patologiei alergice respiratorii la copii / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă [et al.] // Analele Științifice ale USMF „N. Testemițanu”. – 2008. – Nr 5 (9). P. 162-168.

Malformațiile congenitale – patologie ecologică / Liubov Vasilos, Ludmila Ețco, Petru Stratulat [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2006. – Nr 3 (7). – P. 207-211.

Modelul matematic de prognoșticare a evoluției astmului bronșic, complicate cu manifestări alergice asociate la copiii din Republica Moldova / Liubov Vasilos, Olga Cîrstea, Ala Cojocaru [et al.] // Intellectus. – 2013. – Nr 2. – P. 106-111.

Particularități regionale ale stării de sănătate a copiilor din Republica Moldova. Interferențe ecologice / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă [et al.] // Buletinul AȘM. Științe

medicale. – 2009. – Nr 1 (20). – P. 75-81.

Rezultatele implementării proiectului „Elaborarea ecopatogeniei maladiilor alergice la copii” / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2009. – Nr 2 (42). – P. 28-32.

Rolul factorilor infecțioși-parazitari în evoluția maladiilor atopice la copii / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Adela Horodișteanu-Banuh [et al.] // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2009. – Nr 1 (20). – P. 82-86.

Sindromul coagulării intravasculare diseminate (CID) la copii. Diagnostic și tratament / Liubov Vasilos, Ana Savciuc, Elena Păpădie [et al.] // Buletin de perinatologie. – 2009. – Nr 3 (43). – P. 27-31.

Vasilos, Liubov. Impactul factorilor de mediu asupra sănătății copiilor din Republica Moldova / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru // Buletinul AȘM. Științe medicale. – 2005. – Nr 1 (1). – P. 68-71.

Vasilos, Liubov. Metoda de evaluare a riscului de apariție a astmului bronșic la copiii din Moldova în baza aplicării softului GMDR Moldova / Liubov Vasilos, Olga Cîrstea, Ala Cojocaru // Intellectus. – 2012. – Nr 3. – P. 115-124.

Vasilos, Liubov. Metoda predictivă pentru estimarea riscului de dezvoltare a astmului bronșic la copiii din Republica Moldova / Liubov Vasilos, Olga Cîrstea, Ala Cojocaru // Intellectus. – 2013. – Nr 1. – P. 86-91.

Vasilos, Liubov. Protocol de management al astmului bronșic la copii / Liubov Vasilos, Ala Cojocaru, Marina Aramă // Buletin de perinatologie. – 2008. – Nr 3 (39). – P. 60-67.

Vasilos, Liubov. Rolul agenților patogeni atipici (myco-

plasma pneumoniae, chlamydia pneumoniae) și virusului respirator syncitial în dezvoltarea obstrucției bronșice la copii / Liubovi Vasilos, Ala Cojocaru, Adela Horodișteanu-Banuh // Buletin de perinatologie. – 2012. – Nr 3. – P. 7-11.

Vasilos, Liubovi. Susceptibilitatea genetică și factorii de me-

diu în dezvoltarea atopiei și astmului bronșic la copii / Liubovi Vasilos, Olga Cîrstea // Buletin de perinatologie. – 2010. – Nr 4 (48). – P. 53-58.

Baciu, Gheorghe. Vasilos Liuba / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF

„Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 150.

Ganenco, Alexandru. Vasilos Liuba / Alexandru Ganenco, Tudor Țopa // Localitățile Republicii Moldova. Vol. 11. – Chișinău : Fundația „Draghiștea”, 2013. – P. 276.

E. B.

Decembrie

CALENDAR NAȚIONAL

DECEMBRIE

2021

Miercuri	1
Joi	2
Vineri	3
Sâmbătă	4
Duminică	5
<hr/>	
Luni	6
Marți	7
Miercuri	8
Joi	9
Vineri	10
Sâmbătă	11
Duminică	12
<hr/>	
Luni	13
Marți	14
Miercuri	15
Joi	16
Vineri	17
Sâmbătă	18
Duminică	19
<hr/>	
Luni	20
Marți	21
Miercuri	22
Joi	23
Vineri	24
Sâmbătă	25
Duminică	26
<hr/>	
Luni	27
Marți	28
Miercuri	29
Joi	30
Vineri	31

100 de ani de la apariția la Iași a revistei „Gândul nostru” (1 dec. 1921 – 20 febr. 1928).

260 de ani de la nașterea lui **Jean-Baptiste Lepère**, arhitect francez, de stil neoclasic (1 dec. 1761 – 16 iul. 1840).

90 de ani de la nașterea **Zinaidei Circova-Ghibu**, romancieră, eseistă, regizoare și scenaristă de film de expresie rusă (2 dec. 1931 – 29 sept. 2009). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 189.*

70 de ani de la nașterea **Zinai-dei Julea**, interpretă de muzică populară (2 dec. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 290; CN 2011, p. 189 - 190; CN 2016, p. 354 - 355.*

80 de ani de la nașterea lui **Andrei Grumeza**, poet, prozator și redactor de carte (3 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 354.*

80 de ani de la nașterea lui **Iaroslav Mironenco**, muzicolog, folclorist, doctor habilitat în muzică (3 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 354 - 355.*

130 de ani de la nașterea lui **Oscar Han**, sculptor, cronicar plastic român (3 dec. 1891 – 14 febr. 1976). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 355 - 356.*

80 de ani de la nașterea lui **Mihai Bodrug**, biolog, doctor habilitat în științe biologice, profesor universitar, cercetător științific (4 dec. 1941/1940 – 24 noiem. 2007). *A se vedea și art. din CN 2010, p. 238.*

100 de ani de la nașterea lui **Constantin Popescu**, critic și istoric de cinema, publicist român (4 dec. 1921 – 24 mai 2001).

100 de ani de la nașterea lui **Efim Bogdanovschi**, compozitor, muzicolog, maestru de cor, profesor universitar, Maestru Emerit al Artei din Republica Moldova (5 dec. 1921 – 12 dec.

2005). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 356.*

120 de ani de la nașterea lui **Walt Disney**, regizor, producător, animator, scenarist și antreprenor american, câștigător de 22 de ori al Premiilor Oscar (5 dec. 1901 – 15 dec. 1966). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 292 - 293.*

70 de ani de la nașterea lui **Vasile Grosu**, medic anesteziolog, doctor în medicină, profesor universitar (6 dec. 1951).

90 de ani de la nașterea lui **Nicolae Angelescu**, medic, doctor în științe medicale, profesor universitar, membru titular al Academiei Române, membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (6 dec. 1931 – 27 sept. 2014).

80 de ani de la nașterea lui **Ion Vieru**, poet și traducător (7 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 293 - 294; CN 2011, p. 191; CN 2016, p. 356 - 357.*

180 de ani de la nașterea lui **Frédéric Bazille**, pictor impresionist francez (6 dec. 1841 – 28 noiem. 1870).

100 de ani de la nașterea **Ecaterinei Cazimirov**, actriță de teatru și cinema (8 dec. 1921 – 3 dec. 2012). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 294; CN 2011, p. 191 - 192.*

145 de ani de la nașterea **Hortensiei Papadat-Bengescu**, prozatoare, romancieră și nuvelistă din perioada interbelică (8 dec. 1876 – 5 mar. 1955). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 295 - 297.*

160 de ani de la nașterea lui **Aristide Maillol**, sculptor, pictor și imprimator francez (8 dec. 1861 – 27 sept. 1944).

60 de ani de la stingerea din viață a **Verei Panfil**, critic literar, prozatoare, profesor școlar (15 aug. 1905 – 9 dec. 1961). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 228.*

130 de ani de la nașterea lui **Mihail Manoilescu**, publicist român, cercetător și pedagog (9 dec. 1891 – 30 dec. 1950). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 358 - 359.*

70 de ani de la nașterea lui **Ion Chistruga**, operator de imagini, regizor și scenarist (11 dec. 1951).

240 de ani de la nașterea lui **David Brewster**, fizician, profesor universitar, cercetător științific scoțian, cunoscut pentru contribuții în optică și astronomie (11 dec. 1781 – 10 febr. 1868).

85 de ani de la nașterea lui **Ion Iachimov**, poet, publicist, traducător (12 dec. 1936 – 12 sept. 1996). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 192.*

200 de ani de la nașterea lui **Gustave Flaubert**, scriitor realist francez, romancier notoriu, dramaturg, critic literar (12 dec. 1821 – 8 mai 1880). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 299 - 300; CN 2005, p. 123.*

170 de ani de la nașterea lui **Arthur Heygate Mackmurdo**, arhitect, decorator, designer, grafician englez (12 dec. 1851 – 15 mar. 1942).

150 de ani de la nașterea lui **Albin Müller**, arhitect, publicist și profesor german (13 dec. 1871 – 2 oct. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Iurie Sadovnic**, interpret de muzică folk și chitarist (14 dec. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 301 - 302; CN 2011, p. 192 - 193; CN 2016, p. 363 - 364.*

50 de ani de la nașterea lui **Viorel Bologan**, șahist, mare maestru internațional (14 dec. 1971).

65 de ani de la nașterea **Eugeniei Feuraș**, economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar, director al Școlii doctorale a ASEM (15 dec. 1956). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 364 - 365.*

80 de ani de la nașterea lui **Victor Căun**, doctor în economie, profesor universitar (16 dec. 1941 – 10 apr. 2020).

200 de ani de la nașterea **Her-**

mionei Asachi, traducătoare și editoare română. A fost de partea Revoluției de la 1848 ca fenomen înnoitor și modernizator al Europei, fiica lui Gh. Asachi (16 dec. 1821 – 9 dec. 1900).

85 de ani de la nașterea lui **Constantin Flondor-Străinu**, pictor, profesor de liceu, cadru didactic universitar, decan al Facultății de Artă a Universității de Vest, Timișoara (16 dec. 1936).

170 de ani de la nașterea lui **Vasile Varzari**, economist și statistician rus de origine română din Basarabia, fondatorul statisticii industriale, doctor în economie (16 dec. 1851 – 29 sept. 1940).

145 de ani de la nașterea lui **Nicolae Străjescu**, medic, doctor în medicină, profesor universitar, savant de talie mondială, fondator al școlii științifice în domeniul internisticii (17 dec. 1876 – 27 iun. 1952).

110 ani de la nașterea lui **Robert Kurtz**, arhitect, unul din responsabilii de restaurarea Chișinăului după cel de-al Doilea Război Mondial (17 dec. 1911 – 24 febr. 1980).

80 de ani de la nașterea lui **Liviu Petrescu**, critic și istoric literar, eseist și profesor universitar român (17 dec. 1941 – 5 iul. 1999).

80 de ani de la nașterea lui **Vasile Voineac**, biolog, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar, cercetător științific, inventator (18 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 367.*

175 de ani de la stingerea din viață a lui **Veniamin Costache**, cărturar și traducător român. Mitropolit al Moldovei (20 dec. 1768 – 18 dec. 1846). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 378.*

80 de ani de la nașterea lui **Dimitrie Ardelean**, pictor academic român (18 dec. 1941 – 23 ian. 1992).

145 de ani de la nașterea lui **Nicolae Florov**, specialist în domeniul agrogeologiei, doctor în științe, profesor universitar, cercetător științific (19 dec. 1876 –

11 ian. 1948). *A se vedea și art. din CN 2008, p. 35.*

170 de ani de la nașterea lui **Ion Suruceanu**, arheolog, istoric, cercetător științific, muzeolog autodidact, funcționar public, membru de onoare al Academiei Române. Fondatorul Muzeului de Antichități din Chișinău (13/19 dec./ 1851 – 18 noiem. 1897). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 304 - 305; CN 2016, p. 361 - 362; CN 2017, p. 381- 382.*

80 de ani de la nașterea **Tamarei Negară-Rusnac**, poetă, pedagog (21 dec. 1941).

70 de ani de la nașterea lui **Victor Gherman**, eseist, publicist, traducător (21 dec. 1951 – 27 iul. 2014).

60 de ani de la nașterea **Rodică Hincu**, doctor habilitat în economie, profesor universitar (21 dec. 1961). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 369 - 370.*

425 de ani de la nașterea lui **Petru Movilă**, teolog și cărturar umanist de origine română. Mitropolit al Kievului (21 dec. 1596 – 22 dec. 1646). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 380 - 382; CN 2017, p. 35 - 37.*

160 de ani de la nașterea lui **Constantin Mille**, poet și prozator român, avocat, doctor în drept, activist pentru apărarea drepturilor omului (21 dec. 1861/1 ian. 1862 – 20 febr. 1927).

85 de ani de la nașterea lui **Pavel Tatarov**, chimist și specialist în domeniul tehnologiei alimentare, doctor în științe tehnice, profesor universitar, cercetător științific, inventator (22 dec. 1936). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 370 - 371.*

65 de ani de la stingerea din viață a lui **Nicolae Labiș**, poet român, descendent din Ion Creangă pe linie maternă (2 dec. 1935 – 22 dec. 1956). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 342 - 343; CN 2016, p. 371 - 372.*

80 de ani de la nașterea lui **Mihail Rumleanski**, filolog, doctor în filologie, conferențiar uniuersitar (23 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 372.*

75 de ani de la nașterea lui **Ion Serbinov**, pictor și pedagog (23 dec. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 372 - 373.*

80 de ani de la nașterea lui **Ștefan Tudor** (Melnic), poet, prozator, publicist (24 dec. 1941). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 193; CN 2016, p. 373 - 374.*

80 de ani de la nașterea lui **Ștefan Culea**, prezentator, moderator de programe TV, artist și pedagog (24 dec. 1941 - 2 iul. 2014). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 374 - 375.*

100 de ani de la nașterea **Eugeniei Zaharia**, istoric, arheolog, doctor în istorie și cercetător științific român (24 dec./29 ian. 1921 - 27 iun. 2010).

95 de ani de la nașterea lui **Petru Nedov**, biolog, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar, membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (25 dec. 1926 - 19 febr. 2009). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 375.*

90 de ani de la nașterea lui **Ion Marin**, medic ortoped-traumatolog, doctor habilitat în medicină, profesor universitar, cercetător științific, inventator (25 dec. 1931 - 30 noiem. 2015). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 376 - 377.*

85 de ani de la nașterea lui **Iuliu Cârchelan**, poet, prozator, traducător (25 dec. 1936). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 375 - 376.*

90 de ani de la nașterea **Calinei Marinescu**, microbiolog, doctor în științe biologice, profesor universitar, cercetător științific, inventator, Om Emerit al Republicii Moldova (25 dec. 1931).

85 de ani de la nașterea lui **Adrian Bocancea**, pictor bucovinean (25 dec. 1936).

80 de ani de la nașterea lui **Ioan Alexandru**, poet român,

traducător, publicist, eseist, profesor universitar (25 dec. 1941 - 16 sept. 2000). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 305 - 306; CN 2016, p. 378 - 379.*

250 de ani de la stingerea din viață a lui **Claude Adrian Helvetius**, filosof și scriitor francez, poet, unul dintre reprezentanții de seamă ai materialismului și iluminismului francez (26 ian. 1715 - 26 dec. 1771). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 57.*

75 de ani de la nașterea lui **Nicolae Balaban**, specialist în domeniul mașinilor și aparatelor ce țin de industria alimentară, cercetător științific și inventator (27 dec. 1946).

450 de ani de la nașterea lui **Johannes Kepler**, savant german, astronom, matematician și mecanician. A descoperit legile mișcării planetelor (27 dec. 1571 - 15 noiem. 1630). *A se vedea și art. din CN 2005, p. 318 - 319.*

100 de ani de la nașterea **Neonilei Nicolaev**, specialist în agronomie, doctor habilitat în științe agricole, profesor universitar (26 dec. 1921 - ?). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 193 - 194.*

70 de ani de la nașterea lui **Ștefan Hostiuc**, poet și critic literar (28 dec. 1951). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 309 - 310.*

80 de ani de la nașterea **Ioanei Em. Petrescu**, critic și istoric literar, eminescolog român (28 dec. 1941 - 1 oct. 1990).

85 de ani de la stingerea din viață a lui **Toma Ciorbă**, medic (15 ian. 1864 - 30 dec. 1936). *A se vedea și art. din CN 2004, p. 26 - 27; A se vedea și art. „Spitalul de Boli Infecțioase Toma Ciorbă din Chișinău”.*

195 de ani de la nașterea lui **Ioan (Iancu) Alecsandri**, prozator, traducător și diplomat militar român, fruntaș al vieții

publice. Frate mai mic al lui Vasile Alecsandri (30 dec. 1826 - 15 mai 1884). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 387 - 388.*

85 de ani de la nașterea lui **Ion I. Agrigoroaiei**, istoric contemporanist, doctor în științe istorice, profesor universitar emerit, cercetător științific român, originar din Basarabia (30 dec. 1936). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 381 - 382.*

75 de ani de la nașterea **Inesei Țăpin**, pictoriță (31 dec. 1946). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 382.*

140 de ani de la nașterea lui **Max Pechstein**, pictor și grafician german, reprezentant al expresionismului (31 dec. 1881 - 29 iun. 1955).

130 de ani de la stingerea din viață a lui **Dimitrie Cioflec**, folclorist și pedagog român (30 apr. 1828 - 31 dec. 1891). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 95 - 96.*

330 de ani de la stingerea din viață a lui **Robert Boyle**, fizician, chimist, filosof, cercetător științific și inventator irlandez, a pus bazele chimiei analitice (25 ian. 1627 - 31 dec. 1691).

330 de ani de la stingerea din viață a lui **Miron Costin**, cronicar de seamă, patriot și unionist, înalt dregător și diplomat, filosof și poet, primul nostru scriitor de autentică valoare, reprezentant de frunte al culturii medievale din Moldova (19 febr. 1633/1632 - dec. 1691). *A se vedea și art. din CN 2003, p. 308 - 309; CN 2008, p. 86 - 87.*

120 de ani de la ridicarea și sfințirea **Bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae”**, lăcaș și monument de arhitectură de însemnătate națională, introdus în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău (dec. 1901).

**Zinaida
CIRCOVA-GHIBU
1931-2009**

Romancieră, eseistă, regizoare și scenaristă de film de expresie rusă.

S-a născut la 2 decembrie 1931, la Temleak, regiunea Kurgan, Rusia. A decedat la 29 septembrie 2009, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Jurnalism de la Universitatea de Stat din Sankt Petersburg (1955) și Facultatea de Scenaristică a Institutului de Cinematografie din Moscova.

După o perioadă de activitate la mai multe ziare din Murmansk (1952-1968), se stabilește cu traiul la Chișinău. În perioada anilor 1968 și 1982 a fost redactor și scenarist de film documentar la Studioul „Moldova-film”.

În 1971 a debutat cu filmul de animație „Puiul de cocos-târc”. Este coautoare de scenarii pentru filmele artistice: „Ofițer în rezervă” și „Găsește potcoava fericirii”, ambele în colaborare cu soțul Nicolae Ghibu; „Să fie vina mea” etc. Scenarii pentru filmele de animație: „Andrieș”, „Povestea unui vânător”, „Viforul negru”, „Două izvoare” etc. A fost coregizora filmului „Să-ți cânte cucul în față”, alături de regizorul Nicolae Ghibu. A semnat scenarii

pentru cca 30 de filme documentare, inclusiv: „Frații Moscalenco”, „Omul care n-a vrut să se filmeze”, „Vasiluța”, „Virineea și Maria”, „Vera”, „Griji de neamănat”, „Demisia n-a fost acceptată”, „Salut din anii 1937, 1949 și...” „Deținutul politic R-866”, „Cuceritorii Siberiei” și „Să luăm aminte”, care a fost apreciat la mai multe festivaluri internaționale de film.

Autoare a treisprezece romane istorice, dintre care unsprezece au apărut la edituri din Moscova, inclusiv „Maria Cantemir”, „Blestemul vizirului”.

A publicat nuvele și peste două sute de articole în revistele „Октябрь”, „Днестр”, „Кодры” și în ziarele „Полярная звезда”, „Известия”, „Правда” etc.

Membru al Uniunii Cineaștilor din Moldova și din Rusia. Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova și din Federația Rusă.

Artist emerit al Republicii Moldova (2002), Medalia „Meritul Civic” (2006).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 189.

Bibliografie selectivă:

Чиркова, Зинаида. Мария Кантемир: Проклятие визиря: Исторический роман / Зинаида Чиркова. – Кишинёв : Бонс Офис, 2010. – 504 p.

Гибу, Николай. Её лучший след... Зинаида Чиркова - кинодраматург, романист, журналист = Urma ei a strălucit oare... Zinaida Cirkova - cineastă, romancieră, jurnalistă / Николай Гибу ; ред. : Тамара Шмундяк. – Кишинёв : Casa Editorial-Poligrafică „Bons Offices”, 2011. – 376 p. : fotogr.

Розамирина, Наталья. Зинаида Чиркова – о Марии Кантемир и царе Петре / Наталья Розамирина // Moldova. – 2008. – Nr 11/12. – P. 38-39.

Розамирина, Наталья. Нешумно жила и тихо ушла : [о писательнице Зинаиде Чирковой] / Наталья Розамирина // Аргументы и факты (Молдова). – 2009. – Nr 41. – P. 31.

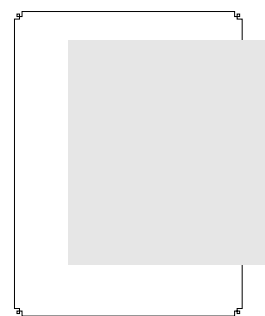
Соловьева, Татьяна. Редкий дуэт : [о жизни и творчестве писательницы Зинаиды Чирковой и кинорежиссера Николая Гибу] / Татьяна Соловьева // Кишиневский обозреватель. – 2010. – 7 окт. – P. 14.

Шмундяк, Тамара. Спасая других... : [о творчестве Зинаиды Чирковой, кинодраматурга, романиста, журналиста] / Тамара Шмундяк // Независимая Молдова. – 2011. – 2 дек. – P. 2.

Юнко, Александра. Признание в любви : [о жизни и творчестве писательницы Зинаиды Чирковой] / Александра Юнко // Независимая Молдова. – 2010. – 12 февр. – P. 8.

Январева, Надежда. Она писала, как дышала : [о писательнице Зинаиде Чирковой] / Надежда Январева // Русское слово. – 2009. – 9 окт. – P. 5.

N.-M. Ș.

**Andrei GRUMEZA
1941**

Poet, prozator și redactor de carte, profesor.

S-a născut la 3 decembrie 1941, la Cotiujeii-Mici,

județul Bălți.

A absolvit Facultatea de Filologie, Specialitatea limba și literatura română a Universității de Stat din Moldova (1964).

A activat în calitate de profesor de limba și literatura română la Institutul de Perfecționare a Cadrelor Didactice, redactor la Editura „Hyperion”, redactor-stilist la ziarul „Țara” (2001).

Editorial a debutat în anul 1974 cu placheta de versuri „Ultimul joc, prima iubire”.

A tradus din opera scriitorilor ruși.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 354.

Bibliografie selectivă:

Bârnaz-Sicorschi, Nina. Biologie : Manual pentru casa a 7-a / Nina Bârnaz-Sicorschi, Violeta Copil, Gheorghe Rudic ; redactor : Andrei Grumeza. – Chișinău : Știința, 2018. – 144 p. : il.

Bârnaz-Sicorschi, Nina. Biologie : Manual pentru clasa a 12-a / Nina Bârnaz, Mihai Leșanu, Gheorghe Rudic ; redactor : Andrei Grumeza. – Chișinău : Prut Internațional, 2017. – 176 p. : il., tab.

***Cehov, Anton P.** Casa cu mezonin / Anton P. Cehov ; trad. din lb. rusă, select. : Andrei Grumeza ; prez. graf. de O. Dergaciov. – Chișinău : Literatura Artistică, 1985. – 278 p., il. – (Biblioteca școlarăului).

***Grumeza, Andrei.** Ultimul joc, prima iubire : Versuri / Andrei Grumeza. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. – 96 p.

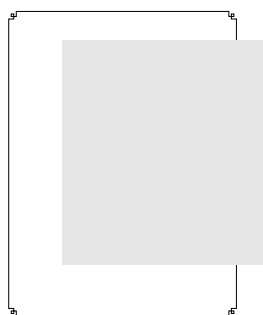
Izvor veșnic viu / selecție de Andrei Grumeza ; il. de G. Guzun. – Chișinău : Literatura Artistică, 1979. – 191 p.

***Lipatov, Vil.** Un detectiv la țară / Vil Lipatov ; trad. din lb. rusă de Andrei Grumeza. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1970. – 355 p.

Meniuc, George. Interior cosmic : versuri, proză / George Meniuc ; redactor : Andrei Grumeza. – București : Litera Internațional, 2003. – 336 p.

Andrei Grumeza // Iubire de metaforă : De la Petru Zadnipro la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova : În 2 vol. Vol. 2. – Chișinău : USM, 2001. – P. 276-278.

M.-N. Ș.

Iaroslav MIRONENCO 1941

Muzicolog, folclorist.

S-a născut la 3 decembrie 1941, la Suhumi. A absolvit Școala medie de Muzică din Krasnodar (1963); Conservatorul de Stat „P. I. Ceaikovski” din Moscova (1968).

Între 1968 și 1969 a activat în calitate de conferențiar-muzicolog la Filarmonica regională din Riazan. Din 1969 e conferențiar, iar din 1977 e conferențiar superior la Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu” din Chișinău, actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

A susținut teza de doctor în studiul artelor cu tema „Folclorul muzical în satele ucrainene din Moldova: problemele interacțiunii moldo-ucrainene ale folclorului” (1981), doctor habilitat în studiul artelor.

A publicat monografiile: „Practica de colectare a fol-

clorului: lucrare metodică pentru cursul „Creație populară muzicală moldovenească” (1983), „Legături moldo-ucrainene în folclorul muzical: istorie și contemporaneitate” (1988); culegeri folclorice: „Cântecele ucrainenilor din Moldova” (1978), „Și cânt codrului cu drag: Folclor moldovenesc din satele nord-caucaziene” (1987); articole: „Folclor muzical ucrainean din satele Moldovei” (1975), „Forme de cercetare sociologică în contactele folclorice” (1976), „Factorii interacțiunii folclorului muzical” (1978), „Relații la originea unui tip de cântece de nuntă în Ucraina și Moldova” (1979), „Rolul condițiilor geografice și lingvistice în formarea interacțiunii folclorului moldo-ucrainean” (1984), „Sistema expresivă a folclorului și creația componistică” (1986), „Probleme social-istorice în studierea folclorului moldovenesc” (1987) etc. A colectat peste cinci mii de creații în Moldova, Ucraina, Georgia, Caucazul de Nord. Cântecele culese de I. Mironenco, în forma lor originală, au fost preluate de folcloriștii noștri Suzana Popescu, Dina Vrăjmașu.

Membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova (1979).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 354.

Bibliografie selectivă:

*Și cânt codrului cu drag : Folclor moldovenesc din sate nord-caucaziene / alcăt. și culeg. : Iaroslav Mironenco. – Chișinău : Literatura Artistică, 1987. – 132 p.

Мироненко, Ярослав. Молдавско-украинские связи в

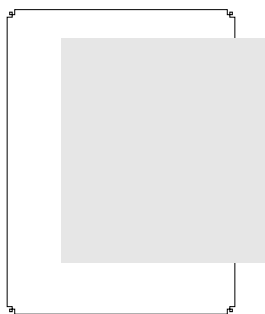
музыкальном фольклоре : история и современность : Автореферат : музыкальное искусство / Ярослав МIRONENCO. – Москва : [S. n.], 1996. – 35 p.

MIRONENCO, IAROSLAV. Despre un procedeu de interpretare la vioară în muzica tradițională : [lăutarul violonist Pavel Moraru din satul Lozova, raionul Strășeni] / Iaroslav MIRONENCO // Studiul artelor și culturologie. – 2016. – Nr 1 (28). – P. 76-77.

МИРОНЕНКО, ЯРОСЛАВ. Определение фольклора на основе синхронного и диахронного подходов / Ярослав МIRONENCO // Studiul artelor și culturologie : istorie, teorie, practică. – 2017. – Nr 1 (30). – P. 136-140.

Iaroslav MIRONENCO // Compozitori și muzicologi din Moldova = Композиторы и музыковеды Молдовы : Lexicon biobibliogr. / Uniunea Compozitorilor din Republica Moldova ; alcăt. : G. Ceaicovschi-Mereșanu. – Chișinău : Universitas, 1992. – P. 148-150.

M.-N. Ș.

Efim BOGDANOVSKI
1921-2005

Compozitor, muzicolog, maestru de cor, profesor universitar.

S-a născut la 5 decembrie 1921, la Chișinău. A decedat la 12 decembrie 2005, la Chișinău.

Studiile muzicale și le-a fă-

cut la Conservatorul de Stat din Chișinău (1945-1950), actualmente Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, clasa de dirijare a corului cu Anna Iușchevici; Nikolai Ponomarenko, armonie; Alexandra Belina, istoria muzicii; Simion Atanasiu-Zlatov, solfegiu.

Din 1949 lector, din 1970 docent, iar din 1991 profesor universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Este unul dintre persoanele care a pus temelia muzicii corale din R. Moldova.

A fost organizatorul și conducătorul artistic al corului de cameră de la Palatul de Cultură al Sindicatelor din Republica Moldova. Cu acest cor a interpretat creații de valoare: „Meca” de W. A. Mozart, „Recviem” de G. Faure, „Primăvara” de S. Rahmaninov, creații corale de G. Sviridov, V. Zagorschi, S. Lungu, G. Neaga, S. Zlatov etc.

A elaborat lucrări didactice: „Sfaturi practice pentru dirijorul de cor” (în colab.), „Corul școlar” (în colab.), „Indicări practice pentru dirijorul de cor” (în colab.) etc.

A publicat culegerile: „Muzica corală moldovenească” (în colab.), „Genul cantată-oratoriu în creația compozitorilor moldoveni” (în colab.). A semnat articole în Enciclopedia „Literatura și arta Moldovei”.

A înregistrat la Radio Chișinău lucrări de W. A. Mozart, A. Lotti, P. I. Ceaikovski, G. Musicescu, T. Flondor, P. Șerban, T. Zgureanu, G. Faure, V. Zagorschi, S. Taneev; cântece populare.

Cei mai mari dirijori ai țării

sunt discipolii săi: Iona Stepan, dirijorul corului Sălii cu Orgă; Valentina Boldurat, conducătorul artistic al colectivului coral „Credo”; Veronica Garștea, dirijorul Capelei Corale „Doină”; Eugen Mamot, compozitor și dirijor de cor; N. Tincu, N. Jadan, G. Lupoi, G. Pascaru, M. Pelin, V. Garaz, M. Bejenaru, G. Țăra, S. Rotaru, A. Moldovean, V. Corbu, V. Pânzari, I. Scarlat, V. Cerbu etc.

A întreprins turnee artistice în țară și peste hotare: Tallinn, Odesa, Plovdiv, Kiev, Riga, Moscova etc.

Membriu al Uniunii Muzicienilor din Moldova.

În scopul eternizării memoriei maestrului, în 2011 a fost instalată placa comemorativă pe fațada imobilului din str. A. Pușkin, nr. 50 A, municipiul Chișinău.

Laureat al Concursurilor-festival „Tallinn-75” și „Athena-94”.

Distincții: maestru emerit al artei din Republica Moldova (1979). Cavaler al Ordinului „Gloria Muncii” (1996).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 356.

Bibliografie selectivă:

***Cotlearov, Boris.** Lăutarii moldoveni și arta lor / B. Cotlearov ; sub red. lui E. Bogdanovschi. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1966. – 140 p.

*Bogdanovschi, Efim // Literatura și arta Moldovei : Encicl. În 2 vol. Vol. 1. – Chișinău, 1985. – P. 101.

Buzilă, Serafim. Bogdanovschi, Efim / Serafim Buzilă // Buzilă, Serafim. Enciclopedia interpreților din Moldova. – Chișinău : Museum, 1999. – P. 66.

Buzilă, Serafim. Bogdanovschi, Efim / Serafim Buzilă // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 356.

Rotaru, Parascovia. Un modest omagiu pentru un faimos dirijor : Efim Bogdanovschi / Parascovia Rotaru // Arta. – 2012. – P. 204.

Șpitalnic, S. Bogdanovschi, Efim / S. Șpitalnic // Șpitalnic, S. Evreii în literatura, arta și știința Moldovei : (Îndreptar). – Chișinău, 1995. – P. 160.

M.-N. Ș.

Nicolae ANGELESCU
1931-2014

Medic, doctor în științe medicale, profesor universitar.

S-a născut la 6 decembrie 1931, la Rociu, județul Arges, România. A decedat la 27 septembrie 2014, la București.

A absolvit Colegiul „I. C. Brătianu” din Pitești. Și-a urmat studiile superioare la Facultatea de Medicină a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București (1954-1960). A susținut teza de doctor în medicină cu tema „Tratamentul crizei acute de rejet în transplantul renal experimental” (1970). Obține titlul de profesor universitar (1992).

După absolvirea facultății, activează în calitate de preparator în Clinica de Urologie Panduri, condusă de profesorul Theodor Burghel.

A urcat treptele ierarhiei

universitare în cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila” din București, devenind șef de lucrări (1972), apoi conferențiar (1980) în Clinica de Chirurgie a Spitalului „23 August”, actualmente Spitalul „Sf. Pantelimon”. Din 1984 a condus Clinica de Chirurgie de la Spitalul Colțea. A fost șeful acestei clinici și profesor consultant până la pensionare. A format acolo echipe chirurgicale pentru investigații ecografice și de endoscopie digestivă și intervențională.

A introdus pentru prima dată în București, după 1992, abordarea minimului invaziv în chirurgia generală, fiind un promotor al acestui tip de chirurgie. Preocupat permanent de inovații, din 1992, se numără printre primii trei șefi de clinică chirurgicală, care introduce chirurgia laparoscopică, pe care o dezvoltă, cu echipa de tineri pe care a format-o în țară și în străinătate.

Domeniul științific de cercetare se referă la chirurgia generală și laparoscopică, patologie și tehnici chirurgicale.

Autor și coautor a peste 400 de lucrări științifice, publicate în România și în străinătate, inclusiv 20 de monografii, manuale, cursuri universitare, dintre care 111 sunt indexate în baze de date internaționale.

A publicat lucrările: „Tratat de patologie chirurgicală”, „Peritonitele postoperatorii”, „Propedeutică medico-chirurgicală”, „Patologie chirurgicală pentru admiterea în rezidențiat” etc.

Deține brevetul de invenție „Pansament pentru tratamentul arsurilor termice”.

A avut o contribuție importantă la dezvoltarea So-

cietății Române de Chirurgie, în perioada 1988–1995, fiind secretar general, apoi președinte al acestei societăți (1995–2002). În perioada 1995–2004 a fost redactor-șef al revistei „Chirurgia”.

A fost ales membru de onoare al Asociației Franceze de Chirurgie, secretar adjunct al „Eurosurgery”, reprezentant al României (din 2003) în Uniunea Medicală Balcanică. De asemenea, a fost membru al altor societăți științifice, ca: Societatea Europeană de Chirurgie Digestivă, Societatea Europeană de Chirurgie Experimentală, Societatea Europeană de Chirurgie Oncologică a Academiei de Chirurgie din Franța. A fost membru de onoare al Academiei de Științe Medicale din România, membru de onoare al Academiei de Științe din Republica Moldova și membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România. A fost doctor honoris causa al Universității „Ovidius” din Constanța și al Universității de Medicină din Iași.

A fost distins de două ori (în 2000 și 2010) pentru întreaga activitate medicală de cercetare și de formare cu Ordinul „Meritul Sanitar în grad” de Comandor.

Bibliografie selectivă:

Angelescu, Nicolae. Ce trebuie să știm despre cancer / Nicolae Angelescu. – București : Editura Medicală, 1992. – 60 p. : il.

Angelescu, Nicolae. Infecții parietale postoperatorii. Vol. 5 / Nicolae Angelescu, N. Constantinescu. – București : Editura Medicală, 1989. – 140 p.

Angelescu, Nicolae. Patologie chirurgicală pentru admiterea în rezidențiat : În 2 vol. / Nicolae Angelescu. – București : Editura Celsius, 2003. – Vol. 1. –

608 p.; Vol. 2. – 574 p.

Angelescu, Nicolae. Peritonele postoperatorii / Nicolae Angelescu, Nicolae Jitea. – București: Editura Medicală, 1995. – 193 p. : il. – (Studii clinice. Seria Chirurgie ; 12).

Angelescu, Nicolae. Prope-deutică medico-chirurgicală / Nicolae Angelescu. – București : Editura Medicală, 1993. – 272 p.

Angelescu, Nicolae. Tratat de patologie chirurgicală / Nicolae Angelescu. – București : Editura Medicală, 2003. – Vol. 1. – 1592 p.; Vol. 2. – 3256 p.

Angelescu, Nicolae // Membrii Academiei de Științe a Moldovei : Dicț. : 1961-2006. – Chișinău : Știința, 2006. – P. 296.

Burcos, T. Profesor dr. Nicolae Angelescu la 75 ani / T. Burcos // Chirurgia. – [S. a.]. – Nr 101 (6). – P. 567-568.

Târcoveanu, Eugen. O jumătate de veac în slujba specialității : [chirurgul și profesorul Nicolae Angelescu] / Eugen Târcoveanu // Viața medicală. – 2014. – 10 noiem. – P. 20-21.

N.-M. Ș.

Vasile GROSU
1951

Medic anesteziolog, doctor în medicină, profesor universitar.

S-a născut la 6 decembrie 1951, la Coșcodeni, Sângerei.

A absolvit Facultatea de Medicină Generală a Institutului de Medicină din Chișinău (1974), actualmente Univer-

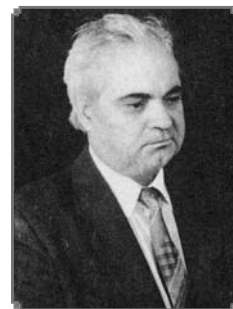
sitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”. Face specializarea primară prin internatură în chirurgie și anesteziologie la Spitalul Clinic Republican din Chișinău (1975). În 1989 susține teza de doctor în medicină, iar pe cea de doctor habilitat în științe medicale – în 1994, cu tema „Studiul comparativ între anestezia cu ketamină și ketamină plus morfinomimetice în cardiologia defectelor congenitale”.

În anii 1975-1979 activează în calitate de medic, apoi de asistent la Catedra farmacologie clinică a Institutului de Medicină din Chișinău. Ulterior (1987-1990), deține funcția de medic anesteziolog și șef al Secției anestezie și terapie intensivă a Spitalului Clinic Republican din Chișinău. În anii 1990-1991 deține funcția de șef al Secției anestezie a Centrului de Chirurgie Cardiacă al Spitalului Clinic Republican. Deține funcția de medic primar, șef Secție anestezie și terapie intensivă la Spitalul Nr. 4 „Victor Babeș” din orașul Timișoara, România (1991-1993). O perioadă de timp (1991-1997) a condus Catedra anesteziologie și reanimatologie a Facultății Perfecționarea Medicilor a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

În prezent locuiește și activează în România.

Baciu, Gheorghe. Grosu, Vasile / Gheorghe Baciu // Baciu, Gheorghe. Profesorii universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 181.

N.-M. Ș.

Ion VIERU
1941

Poet și traducător.

S-a născut la 7 decembrie 1941, la Pelinia, județul Bălți (azi raionul Drochia). A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova (1965).

A activat în calitate de redactor literar la Radiodifuziunea Națională (1966-1972); redactor literar la Editurile „Lumina” și „Literatura Artistică” (1972-1983); redactor, șef de sector la Comitetul de Stat pentru edituri, poligrafie și comerțul cu cărți (1984-1996); redactor la Biroul de propagare a literaturii de pe lângă Uniunea Scriitorilor (1986-1992); șef de secție, apoi consilier la Uniunea Scriitorilor din Moldova (din 1992).

Debut editorial în 1969 cu placheta de versuri „O palmă de cer”, urmată de alte volume de poezii: „Dincolo de ferestre”, „Autografe în câmp”, „Întreaga iubire”, „Cer și pământ”, „Aici pe pământ”, „Prin valuri”, „O palmă de cer”, „Ploile dorului”, „Rostul țărâniei”, „La părinți” etc. A scris și pentru copii: „Pomul”, „Cântă-mi, ciocârlie”, „Soneria” etc.

Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1972). Membru al Uniunii Scriitorilor din România (1996).

Laureat al Ligii Culturale a

Românilor de Pretutindenii pentru volumul de versuri „Aici pe pământ”.

Maestru al literaturii.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 293-294; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 191; „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 356-357.

Bibliografie selectivă:

Vieru, Ion. Aici pe pământ / Ion Vieru. – Chișinău : Prometeu, 1998. – 112 p.

Vieru, Ion. Adevăr comun / Ion Vieru. – Chișinău : Lumina, 2011. – 95 p.

Vieru, Ion. Cer și pământ : Versuri / Ion Vieru ; prez. graf. : M. Bacinschi. – Chișinău : Hyperion, 1991. – 336 p.

Vieru, Ion. Fluvii : Versuri / Ion Vieru. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1976. – 112 p.

Vieru, Ion. La părinți : Versuri / Ion Vieru. – Chișinău : Literatura Artistică, 1989. – 222 p. : il.

Vieru, Ion. 101 poeme / Ion Vieru. – Chișinău : Biodova, 2011. – 102 p. – (Colecția Ideal ; 25).

Vieru, Ion. Prin valuri / Ion Vieru. – Chișinău : Prometeu, 2001. – 224 p.

Ciocanu, Anatol. Vieru, Ion / Anatol Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia : 1812-2010. – Chișinău : Prut Internațional, 2010. – P. 575-576.

Ciocanu, Ion. Drum deschis spre nume și izvoare : [creația poetică a lui Ion Vieru] / Ion Ciocanu // Literatura și arta. – 2016. – 8 dec. – P. 4.

Ion Vieru // Iubire de metaforă : De la Petru Zadnipru la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova : În 2 vol. Vol. 1. – Chișinău : USM, 2001. – P. 226-270.

Ion Vieru : [poet] // Alunelul. – 2011. – Nr 11. – P. 6.

Melniciuc, Ion. Același : [Ion

Vieru la 70 de ani] / Ion Melniciuc // Literatura și arta. – 2011. – 8 dec. – P. 8.

Oprea, Bianca-Maria. Poetul țarâni : [poetul Ion Vieru – 75 de ani de la naștere] / Bianca-Maria Oprea // Literatura și arta. – 2016. – 15 dec. – P. 5.

Răileanu, Vitalie. Mistuirea de sine : [creația poetului Ion Vieru] / Vitalie Răileanu // Literatura și arta. – 2011. – 1 dec. – P. 5.

Vieru, Ion // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților : Dicț. biobibliogr. – Chișinău : Prut Internațional, 2004. – P. 422-425.

M.-N. Ș.

Ecaterina CAZIMIROV
1921-2012

Actriță de teatru și cinema. S-a născut la 8 decembrie 1921, la Doibani, Dubăsari. A decedat la 3 decembrie 2012, la Chișinău.

A urmat școala de cultură generală, apoi Școala de Artă Teatrală din Odesa (1936-1939), după care se încadrează în trupa Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic din Tiraspol, actualmente Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău.

Rolul de debut a fost cel al lui Belesova în „Miresele bogate” de A. Ostrovski (1939), urmat de alte roluri: Sanea din „Urmașii” de I. Iankovski, Cherubino din „Nunta lui Figaro” de P. Beaumarchais.

În anii războiului (1941-1943) face parte din Ansam-

blul Moldovenesc de Cântece și Dansuri „Doina”, participând la diverse programe artistice, pregătite și prezentate pentru ostași. Revine în trupa teatrului evacuat, în orașul Marî, Turkmenistan (1943), participând la noi spectacole.

După război palmaresul actriței cuprinde eroine lirice, eroice și romantice din dramaturgia clasică, cât și o serie de roluri în spectacole contemporane: Beatrice din „Slugă la doi stăpâni” de Carlo Goldoni; Zoe „O scrisoare pierdută” de Ion Luca Caragiale; Sânziana din „Sânziana și Pepelea” de Vasile Alecsandri; Caterina din „Furtuna” de A. Ostrovski; Gonerilia din „Regele Lear” de William Shakespeare; Baronesa Stral din „Mascarada” de Mihail Lermontov; Ana Andreevna din „Revizorul” de Nikolai Gogol; Pelinița din „Roata vremii” de Ana Lupan; Doamna Conti din „Solo pentru orologiu” de O. Zahradnik; Margareta din „Cântec de leagăn pentru bunici” de Dumitru Matcovschi etc.

Se produce în filmele: „Leana”; „Zece ierni pe-o vară” etc.

Participă la diferite festivități și decade artistice.

A avut numeroase turnee la Riga, Tallinn, Vilnius, Kiev, Odesa, Cernăuți, Moscova, Iași, Bacău, Piatra-Neamț etc.

A conlucrat cu mai mulți regizori de teatru: V. Gherlac, N. Aronețchi, V. Cupcea, V. Apostol etc.

A îmbogățit istoria artei cinematografice moldovenești, colaborând la crearea numeroaselor pelicule artistice cu regizorii: Vlad Ioviță, Emil Loteanu, Vasile Pascaru, Valeriu Gagiu.

A fost decorată cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă” (1960), „Ordinul de Onoare” (2011), Medalia „Meritul Civic” (1994). Artistă a Popoului din RSSM (1960).

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 294-295; „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 191-192.

Bibliografie:

Cazimirov, Ecaterina // Femei din Moldova : Encicl. / editor : Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 64-65.

Ladaniuc, Victor. Ecaterina Cazimirov / Victor Ladaniuc // Localitățile Republicii Moldova : Itinerar docum.-publicistic il. : În 15 vol. Vol. 5 : Cos-Dră. – Chișinău : Draghiștea, 2005. – P. 546.

Pelin, Pavel. Ecaterina Cazimirov / Pavel Pelin // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii. – Chișinău : [S. n.], 1983. – P. 52-57.

Potârniche, Mihai. Soții Ecaterina Cazimirov și Constantin Constantinov / Mihai Potârniche // Anotimpurile neamului. – Chișinău : [S. n.], 2019. – P. 139.

Roșca, Denis. Cazimirov, Ecaterina / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 116.

N.-M. Ș.

**Vera PANFIL
1905-1961**

Critic literar, prozatoare, profesor școlar.

S-a născut la 15 august 1905, la Ismail, sudul Basarabiei. A decedat la 9 decembrie 1961, la Chișinău.

A absolvit Liceul de Fete

din Ismail (1923) și Academia Agricolă din Cluj (1927), obținând diploma de inginer-agronom.

A activat în calitate de asistentă la Academia Agricolă din Cluj, apoi ca profesoară de botanică la școlile din Ploiești și București.

Debutază în presă în 1936 cu articolul de polemică „Despre funcția adevărată a literaturii”, publicat în revista „Însemnări ieșene”. Colaborează (din 1936) la publicațiile periodice „Cuvântul liber”, „Adevărul literar și artistic”, „Viața românească”.

Este preocupată de probleme de istorie și teorie literară.

În 1940 se stabilește la Chișinău. În anii războiului se evacuează la Buguruslan. În calitate de colaborator științific la Institutul științific moldovenesc de Istorie, Limbă și Literatură, studiază creația clasicilor români și istoria relațiilor moldo-ruso-ucrainene. Participă, în colaborare cu N. Corlăteanu, E. M. Russev, Gr. Adam, la întocmirea unor dicționare, lucrări didactice pentru școala medie și superioară.

După război se întoarce provizoriu la București, unde activează la Secția cultură a Ambasadei sovietice, fiind unul din organizatorii Asociației române de prietenie cu URSS. Participă la înființarea Institutului Pedagogic de Limbă și Literatură Rusă „Maksim Gorki” din București, unde a lucrat șef de studii și a predat literatura.

Din 1949 se stabilește la Chișinău. Reia activitatea în domeniul criticii și istoriei literare, semnând în presa periodică o serie de articole

și studii despre M. Eminescu, C. Negruzzi, C. Stamati, A. Donici, A. Russo, V. Alecsandri, B. P. Hasdeu, precum și despre creația scriitorilor contemporani George Meniuc, Liviu Deleanu, Ana Lupan, Ariadna Șalari, Ion Druță, inserându-și lucrările în volumul „Pagini de critică și istorie literară” (1961).

Între anii 1957-1961 scrie proză documentară, publicistică, abordând cu predilecție tema calificată atunci ca revoluționară: „Zorile libertății” (1957; 1967), „Roșcovana” (1959), povestirea „Știu cine mi-e prieten” (în lb rusă, postum, 1963).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 228.

Bibliografie:

Cosmescu, Valentina. Panfil, Vera / Valentina Cosmescu // Chișinău : Encicl. – Chișinău : Museum, 1997. – P. 356.

Cosmescu, Valentina. Panfil, Vera / Valentina Cosmescu // Femei din Moldova : Encicl. – Chișinău : Museum, 2000. – P. 216.

Panfil, Vera // Dicționar enciclopedic moldovenesc. – Chișinău : [S. n.], 1989. – P. 451.

Șpac, Ion. Pasiunea ei a fost literatura : [95 de ani de la nașterea Verei Panfil] / Ion Șpac // Capitala. – 2000. – 20 sept. – P. 5.

Țarălungă, Ecaterina. Panfil, Vera / Ecaterina Țarălungă // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești: Personalități. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 580.

N.-M. Ș.

Ion CHISTRUGĂ
1951 - 2018

Operator de imagine, regizor și scenarist.

S-a născut la 11 decembrie 1951, la Sculeni, Ungheni. A decedat la 8 noiembrie 2018, la Chișinău.

După absolvirea școlii medii din Chișinău (1969), a activat la Studioul „Moldova-film” (din 1972), în calitate de fotograf în echipele de filmare, operator scenograf, operator al filmelor de animație și documentare. Aici acumulează experiență în domeniul artei cinematografice, lucrând alături de regizorii de la studio la un șir de filme. Pe parcursul anilor 1989-1997 a activat la studiourile: „Belarus-film”, „Mosfilm”, la Studioul „M. Gorki” de la Moscova și, prin contracte, în cadrul echipelor de filmare ale altor studiouri.

A revenit în Republica Moldova în 1997 și a activat până în 2011 la „Moldova-film” în calitate de operator și regizor, realizând un șir de filme documentare: „Acum e singur” (1997), imaginea; „Meșteșugul strămoșilor” (1998), scenariul, regia, imaginea; „Moldova în situații extreme” (1999, lungmetraj), regia, imaginea; „Respirație artificială” (lungmetraj, 2001), regia, imaginea; „Bine ați venit în

Moldova” (2002), scenariul, regia, imaginea; „O scrisoare pe Internet” (2003), regia, imaginea; „Stefan cel Mare - ctitor de Țară” (lungmetraj, 2004), scenariul, regia, imaginea; „Dacii și romanii” (2006), regia, imaginea; „Romanii și popoarele migratoare” (2006), regia, imaginea; „Formarea statului medieval Țara Moldovei” (2006), regia, imaginea; „Moldova astăzi” (2006), scenariu, regia; „Alexandru cel Bun și Nou” (2006), regia, imaginea; „Pământ dionisiac” (2007), regia, imaginea; „La răscrucea destinelor” (2007), scenariul, regia; „El a mers după soare” (2008), imaginea; „Golgota Basarabiei” (2010), scenariul, imaginea; „Basarabia, două veacuri de străinie”, regia, scenariul.

Membru al Uniunii Cineaștilor din Republica Moldova.

Om emerit al artei din Republica Moldova (2002). A fost decorat cu Ordinul Republicii pentru filmul „Golgota Basarabiei” (2010).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 358-359.

Bibliografie selectivă:

Chistrugă, Ion. „Golgota basarabeană”: [film din ciclul „Pagini de istorie”, regia Ion Chistrugă] / Ion Chistrugă // Timpul de dimineață. – 2010. – 3 noiembrie. – P. 17.

Film în regia lui Ion Chistrugă: [conține aprecieri despre Gheorghe Ghimpu din partea scriitorului Vladimir Beșleagă, ale poetului Ion Hadârcă, membri ai familiei etc.] // Timpul de dimineață. – 2010. – 15 noiembrie. – P. 18.

Premiera filmului documentar „Golgota Basarabiei - Dosarele comunismului”, realizat la Studioul „Moldova-film” în re-

gia lui Ion Chistrugă și a Alinei Ciutac // Timpul de dimineață. – 2010. – 18 noiembrie. – P. 4.

Bogdănaș, Silvia. „Jana”, o producție sută la sută „Moldova-film”: [premierea filmului artistic „Jana”; scenariu: Valeriu Găgiu, Serghei Grini; regie: Valeriu Găgiu; imagine: Ion Chistrugă, Vlad Ciurea; muzică: Liviu Știrbu] / Silvia Bogdănaș // Timpul de dimineață. – 2004. – 19 noiembrie. – P. 18.

Țărălungă, Ecaterina. Chistrugă, Ion / Ecaterina Țărălungă // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești: Personalități. – București: Litera Internațional, 2011. – P. 175.

M.-N. Ș.

Ion IACHIMOV
1936-1996

Poet, publicist, traducător.

S-a născut la 12 decembrie 1936, la Coteala-Briceni, județul Edineț (azi raionul Briceni). A decedat la 12 septembrie 1996, la Chișinău.

A absolvit Facultatea de Filologie a Universității de Stat din Moldova, Specialitatea limba și literatura română (1965).

A fost redactor-șef la Televiziunea Națională, conducând mai întâi Redacția literar-dramatică (până în 1979), apoi Redacțiile programe, telematinal, programe pentru copii (până în 1996).

Debutază cu versuri în culegerile colective: „Armele și porumbelii” (1967), „Cartea poeziei” (1970, 1976), „Dintre sute de catarge” (1975).

Editorial a debutat cu volumul de versuri pentru copii „Casa mea” (1976), urmat de alte două volume de versuri pentru adolescenți și copii: „Pădurea albă” (1979) și „Crângul cu cerbi” (1982).

Semnează volumul pentru maturi „Semănătorii rămân” (1979). N-a reușit să-și editeze cartea pregătită pentru tipar „Linia vieții”.

Este laureat post-mortem al Concursului televizat „Antena de aur”, pentru ciclul de emisiuni „Vetrele noastre strămoșești”. Jurnalist emerit din Republica Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău, 2010. – P. 192.

Bibliografie selectivă:

***Iachimov, Ion.** Casa mea : [versuri] / Ion Iachimov. – Chișinău : Lumina, 1976. – 14 p.

***Iachimov, Ion.** Crângul cu cerbi : [povestiri] / Ion Iachimov. – Chișinău : Literatura Artistică, 1982. – 44 p.

***Iachimov, Ion.** Pădure albă : [versuri] / Ion Iachimov. – Chișinău : Literatura Artistică, 1979. – 24 p.

***Iachimov, Ion.** Semănătorii rămân : [versuri] / Ion Iachimov. – Chișinău : Literatura Artistică, 1979. – 50 p.

***Iachimov, Ion.** Un dar de la moș Dănilă : Povestiri și povești / Ion Iachimov. – Chișinău : Literatura Artistică, 1988. – 64 p.

Ion Iachimov // Iubire de metaforă : De la Petru Zadnipro la Svetlana Corobceanu : O antologie a poezilor-absolvenți ai Universității de Stat din Moldova : În 2 vol. Vol. 2. – Chișinău : USM, 2001. – P. 252-253.

M.-N. Ș.

Eugenia FEURAȘ
1956

Economist, doctor habilitat în economie, profesor universitar.

S-a născut la 15 decembrie 1956, în orașul Chișinău. A absolvit Facultatea de Economie a Universității Tehnice a Moldovei (1977); și-a făcut studiile de doctorat la aceeași universitate (1980-1982); devine doctor în economie (1984). Din anul 1992 activează la ASEM, fiind specialist în domeniul teoriei economice. În această perioadă devine conferențiar universitar (1996), doctor habilitat (2001), profesor universitar la Catedra teorie și politici economice (2005). Predă cursurile: Metodologia cercetării economice; Micro-economie; Macroeconomie; Doctrină economice.

A activat în calitate de prodecan la Facultatea Relații Economice Internaționale a ASEM (1996-1998), apoi devine șef Catedră economie politică și doctrine economice (1998-2010). În prezent activează la Departamentul teorie și politici economice și este director al Școlii doctorale a ASEM.

A realizat mai multe stagii peste hotarele țării: Universitatea „T. Șevcenco”, Kiev, Ucraina (1990); Universi-

tatea „M. V. Lomonosov”, Moscova, Rusia (1992); Université de Haute-Bretagne, Rennes, Franța (1997); Academia de Studii Economice, București, România (1999); Pierre Mendès University, Grenoble, Franța (2002).

Executant la proiectele instituționale: „Direcții și posibilități de asigurare și dezvoltare a competitivității în condițiile Republicii Moldova” (2006-2010); „Economia bazată pe cunoaștere ca factor de creștere a competitivității Republicii Moldova” (2010-2014), „Monitorizarea competitivității economice a Republicii Moldova în context regional și mondial și direcții de ameliorare și dezvoltare din perspectiva implementării acordului de asociere cu Uniunea Europeană” (2015-2019).

Autoare a peste 100 de lucrări științifice și științifico-metodice.

Membru al Senatului, membru al Consiliului Științific al ASEM, membru al Consiliului metodico-științific al ASEM, președinte al Seminarului științific de profil „Teorii și strategii de dezvoltare economică durabilă”, membru în Colegiul de redacție al revistei „Economică”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 364-365.

Bibliografie selectivă:

Belostecinic, Grigore. Edificarea economiei cunoașterii prin educație : Monografie / Grigore Belostecinic, Eugenia Feuraș. – Chișinău : Editura ASEM, 2016. – 253 p.

Belostecinic, Grigore. Edificarea economiei cunoașterii

prin educație : Monografie colectivă / Grigore Belostecinic, Eugenia Feuraș ; Academia de Studii Economice a Moldovei. - Chișinău : ASEM, 2016. - 278 p.

Feuraș, Eugenia. Bazele economiei : manual și portofoliul pentru activități individuale (nivel liceu) / Eugenia Feuraș, Natalia Coșeleva ; Centrul Experimental „Prometeu”. - Chișinău : [S. n.], 2018. - 124 p.

Feuraș, Eugenia. Ghid de elaborare și redactare a tezei de doctorat și a rezumatului pentru domeniul științelor economice [Resursă electronică] / Eugenia Feuraș. - Chișinău, 2017. - URL : <http://scldoct.ase.md/wp-content/uploads/2013/09/GHID-doctoranzi-2017.pdf>. (accesat : 18.07.2020)

Feuraș, Eugenia. Ghid metodologic de elaborare a tezei de doctorat pentru domeniul științelor economice / Eugenia Feuraș, Victoria Ganea ; Academia de Studii Economice a Moldovei. - Chișinău : ASEM, 2017 - 47 p.

Feuraș, Eugenia. Metodologia și etica cercetării economice. Manual / Eugenia Feuraș, Tatiana Pișchina. - Chișinău : Cartier, 2020. - 216 p.

Macroeconomie : Manual pentru instituțiile de învățământ superior de profil economic / coordonator : Aurelia Tomșa ; autori : E. Feuraș, A. Tomșa, T. Bucos [et al.] ; Academia de Studii Economice a Moldovei, Departamentul teorie și politici economice. - Chișinău : [S. n.], 2018. - 464 p.

Teorie economică : Manual pentru instituțiile de învățământ superior de profil economic. Volumul 1 : Microeconomie / Eugenia Feuraș, Elena Cara, Marina Coban [et al.] ; coordonator : Aurelia Tomșa ; Academia de Studii Economice a Moldovei, Catedra teorie și politici economice. - Ed. a 2-a. - Chișinău : [S. n.], 2016. - 294 p.

Феураш, Евгения. Методология и этика экономических исследований : Учебник

/ Евгения Феураш, Татьяна Пышкина. - Кишинэу : Тиро-гр. „PrimexCom”, 2019. - 236 p.

Feuraș, Eugenia. Angajabilitatea studenților instituțiilor de învățământ superior : experiența europeană = Employability of students in higher education institutions: european experience / Eugenia Feuraș // *Economica*. - 2015. - Nr 1. - P. 90-97.

Feuraș, Eugenia. Cadrul teoretico-conceptual cu referință la rolul instituțiilor în procesul de aderare la UE = The theoretical conceptual frame work with reference to the role of institutions in the process of accession to the EU / Eugenia Feuraș // *Economica*. - 2016. - Nr 3. - P. 92-110.

Feuraș, Eugenia. Competitivitatea întreprinderilor în agenda europeană : obstacole și strategii = Companies competitiveness on the european agenda: obstacles and strategies / Eugenia Feuraș // *Economica*. - 2016. - Nr 4. - P. 59-70.

Feuraș, Eugenia. Competitive ness benchmarking of the balkancountries / Eugenia Feuraș // *Economie și sociologie*. - 2017. - Nr 3. - P. 37-44.

Feuraș, Eugenia. Eficiența experimentului ASEM privind funcționarea Școlii doctorale / Eugenia Feuraș // *Akademos*. - 2015. - Nr 2. - P. 141-145.

Feuraș, Eugenia. New ecological approach in contemporary economic thought / Eugenia Feuraș, Aurelia Bahnaru // International Scientific Conference „Classical and Inovative Approaches in Contemporary Economic Thought : Consideration sregarding the quality of life in the context of changing Europe”, second edition, (27 May 2016). - Chișinău, 2016. - P. 140-145.

Feuraș, Eugenia. Oportunitățile naționale de finanțare privată a studiilor de nivel terțiar / Eugenia Feuraș // Conferința Științifică Internațională consacrată celei de-a 25-a aniversări a ASEM „25 de ani de reformă

economică în Republica Moldova : prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie 2016. - Chișinău, 2016. - Vol. 2. - P. 87-89.

Feuraș, Eugenia. Politica monetar-creditară din Republica Moldova : scopuri declarate și interese realizate / Eugenia Feuraș // Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 22-23 septembrie 2017. - Chișinău, 2017. - Vol. 1. - P. 227-230.

Feuraș, Eugenia. Publicația „Revista Basarabia economică” / Eugenia Feuraș // *Curierul economic*. - 2015. - 22 oct. - P. 12.

Feuraș, Eugenia. Stimulente vs. comportamente : cazul studiilor de doctorat / Eugenia Feuraș // *Intellectus*. - 2018. - Nr 4. - P. 78-82.

Feuraș, Eugenia. The Success of the AESM experimenton the organization of the doctoral school / Eugenia Feuraș // *Eastern European Journal of Regional Studies*. - 2015. - Volume 1, Issue 1. - P. 7-15.

Silvia Ghinculov

Victor CĂUN
1941-2020

Doctor în economie, profesor universitar.

S-a născut la 16 decembrie 1941, în satul Târnova, Dondușeni. Se stinge din viață la 10 aprilie 2020, la Chișinău.

Studiile de doctorat le-a urmat la Universitatea „M. V.

Lomonosov” din Moscova. Și-a dedicat întreaga activitate profesională învățământului superior.

Din 1993 a activat la Academia de Studii Economice din Moldova ca șef al Catedrei marketing (1993-1995), prim-prorector ASEM (1995-2007), prim-prorector cu activitate didactică (2007-2016), profesor universitar la Catedra marketing și logistică.

A semnat, în calitate de autor sau coautor, mai multe studii de specialitate și a fost conducătorul științific a patru teze de doctor în științe economice.

Bibliografie selectivă:

Chiriac, Lilia. Marketingul rural și atractivitatea investițională a localității / Lilia Chiriac, Victor Căun ; Academia de Studii Economice a Moldovei. – Chișinău : ASEM, 2013. – 190 p.

Feuraș, Eugenia. Doctrine economice : aplicații (doctrinile economiei premoderne și moderne). Vol. 1 / Eugenia Feuraș, Victor Căun. – Chișinău : Ed. ASEM, 2003. – 217 p.

Feuraș, Eugenia. Doctrine economice : curs universitar (doctrinile economiei premoderne și moderne). Vol. 1 / Eugenia Feuraș, Victor Căun. – Chișinău : Ed. ASEM, 2003. – 213 p.

The Academy of Economic Studies of Moldova / coord.: Victor Căun ; conception: Silvia Harnău ; trad. : Ecaterina Ruga. – Chișinău : [S. n.], 2001. – 48 p.: il.

Căun, Victor. ASEM a susținut cu BRIO acreditarea / Victor Căun // Economie și finanțe. – 2001. – Nr 5. – P. 106-107.

Căun, Victor. Capitalul și formele lui contemporane / Victor Căun, Nadejda Șișcan // Analele Academiei de Studii Economice din Moldova. – Chișinău, 2005.

– Vol. 3. – P. 127-131.

Căun, Victor. Concurența pe piața imobiliară din Republica Moldova / Victor Căun, Olese Rotaru // Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii” (25-26 sep. 2009). Vol. 1. – Chișinău, 2009. – P. 220-224.

Căun, Victor. Considerații privind atractivitatea investițională în marketingul rural / Victor Căun, Lilia Chiriac // Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii : Probleme și soluții pentru România și Republica Moldova”. – [S. l.] : [S. n.], 2008. – P. 202-205.

Căun, Victor. Evoluția curentă a comerțului exterior al Republicii Moldova : probleme, fenomene, tendințe / Victor Căun // Probleme regionale în contextul procesului de globalizare : simpoz. int., 9-10 oct. 2002. – Chișinău, 2002. – P. 45-49.

Căun, Victor. Formarea sistemului de marketing pentru secolul XXI / Victor Căun // Afaceri electronice : teorie și practică. – Chișinău, 2001. – P. 168-174.

Căun, Victor. Problema predării și însușirii disciplinelor economice / Victor Căun, Victoria Lupu // Aspecte ale didacticii moderne în instruirea cadrelor de profil economic : materialele conf. didactico-șt. 21 mar. 2001. – Chișinău, 2001. – P. 9-16.

Căun, Victor. Segmentarea pieței imobilului cu destinație locativă și principiile de evaluare a acestuia / Victor Căun, Olese Rotaru // Conferința Științifică Internațională „Republica Moldova : 20 de ani de reforme economice”. – [S. l.] : [S. n.], 2011. – P. 61-64.

Chiriac, Lilia. Spațiul rural în viziunea de marketing / Lilia Chiriac, Victor Căun // Conferința Științifică Internațională „Republica Moldova : 20 de ani de reforme economice, (23-24 sep. 2011). Vol. 1. – Chișinău, 2011. – P. 57-60.

Rotaru, Olese. Analiza pieței imobiliare din Republica Moldova și perspectivele de dezvoltare a acesteia / Olese Rotaru, Victor Căun // Analele științifice. Vol. 1 / USPEE „Constantin Stere”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 95-98.

V. M.

**Robert KURȚ
(KURTZ)
1911-1980**

Arhitect, unul din responsabilii de restaurarea Chișinăului după cel de-al Doilea Război Mondial.

S-a născut la 17 decembrie 1911 la Vladikavkaz, Osetia de Nord. A decedat la 24 aprilie 1980, la Chișinău.

A absolvit, în anul 1940, Institutul de Arhitectură din București.

În anii 1944-1951 deține postul de arhitect-șef al orașului Chișinău, iar în 1951-1971 – de arhitect-șef al Institutului-trust „Moldghiprostroï”. Activează la Ministerul Culturii (din 1972).

Activitatea sa profesională este legată de tradițiile arhitecturii populare moldovenești. Toată viața și-a dedicat-o reconstrucției orașului Chișinău. Sub îndrumarea academicianului Alexei Șciusev, ia parte la elaborarea primului plan general de reconstrucție și construcție a orașului Chișinău (1944-

1949). În anii ce au urmat (1949-1968), a condus colectivul de autori la elaborarea planului general de dezvoltare a Chișinăului până în anul 2000, inclusiv reconstrucția centrului orașului.

După proiectele sale au fost construite mai mult de 25 de obiecte: case de locuit, edificii administrative, case de odihnă, școli, parcuri, în primul rând, Parcul Central de Cultură și Odihnă din Chișinău, actualmente „Valea Morilor”, cu renumita scară în formă de cascadă. Intrarea centrală dinspre strada Serghei Lazo, unde se află Rotonda și Scara cu Cascade, a devenit, în anii '70 un important centru de viață culturală și odihnă a orașenilor. A proiectat și alte edificii arhitecturale : Casa Consiliului Republican al Sindicatelor (1953), clădirea Spitalului de Ftiziatrie din Chișinău (1956), clădirea Hotelului Chișinău (1963), Primaria orașului Chișinău etc.

A elaborat proiectele de sistematizare ale orașelor Orhei (1945-1964), Edineț (1952), Glodeni (1953). Este arhitectul monumentului domnitorului Vasile Lupu, ridicat în 1938 la Orhei, sculptor – Oscar Han.

S-a ocupat și de restaurarea unor monumente de istorie, cultură și arhitectură din Moldova. Se consacră restaurării monumentelor de arhitectură: Casele-Muzeu „A. Donici” și „Serghei Lazo” din r-nul Orhei, „Aleksandr S. Pușkin” din satul Dolna, r-nul Nisporeni (conacul căminarului Zamfir Ralli, reconstruit radical în anii '70 ai secolului XX pentru a găzdui casa-muzeu) și „Constantin

Stamati” din Ocnița. Realizează (1972) proiectul viitorului Muzeu al Satului. A lucrat ulterior la proiectarea zonei memoriale pușkiniste din Chișinău. Între 1975 și 1980 a activat în calitate de secretar științific al Societății de Ocrotire a Monumentelor de Istorie și Cultură din Republica Moldova.

Participant cu proiecte arhitecturale la diferite concursuri, învrednicindu-se de trei premii întâi.

A scris și a publicat peste 20 de lucrări științifice, numeroase articole, abordând diverse probleme: cea a învățământului arhitectural, fiind unul dintre întemeietorii Facultății de Arhitectură a Institutului Politehnic (actualmente Universitatea Tehnică a Moldovei); folosirea materialelor locale de construcție, mai ales a pietrei de Brănești și de Șșcani; păstrarea elementelor arhitectonice tradiționale etc.

Maestru emerit al artei din Republica Moldova (1961).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 303.

Bibliografie selectivă:

Înveșnicirea memoriei arhitectului Robert Kurtț : [pe una din clădirile proiectate de vestitul arhitect – actualul Hotel „Chișinău”, a fost dezvelită o placă comemorativă] // Capitala. – 2001. – 19 dec. – P. 2.

Kurtț, Robert // Chișinău : Encicl. – Chișinău: Museum, 1997. – P. 303.

Kurtț, Robert // Literatura și arta Moldovei : Encicl. : În 2 vol. Vol. 1. – Chișinău, 1985. – P. 356.

Modârcă, Vladimir. Cu-al gândului zbor și-a sufletului năzuință... : [arhitectul Robert

Kurtț] / Vladimir Modârcă // Capitala. – 2001. – 15 dec. – P. 9.

Ostapov, Alina. Kurtț Robert : [arhitect] / Alina Ostapov // Arta. – 2019. – P. 67.

Roșca, Denis. Kurtț, Robert / Denis Roșca // Roșca, Denis. Cartea de aur a Basarabiei și a Republicii Moldova. – Chișinău : Pontos, 2016. – P. 180.

Șargorodschi, Mihail. Omul care a renăscut „floarea din piatră” : [arhitectul Robert Kurtț] / Mihail Șargorodschi, Radu Andronic // Capitala . – 2006. – 16 dec. – P. 8.

Ursu, Nadejda. Proiectul Hotelului Chișinău al arhitectului Robert Kurtț – un exemplu reprezentativ al tendințelor arhitecturale în țările Europei de Est în anii '50 - '60 ai sec. XX / Nadejda Ursu, Vitalie Iațiu // Conferință tehnico-științifică internațională „Probleme actuale ale urbanismului și amenajării teritoriului”. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 171-176 : il.

N.-M. Ș.

Vasile VOINEAC
1941

Biolog, doctor habilitat în științe agricole, cercetător științific.

S-a născut la 18 decembrie 1941, la Ciubara, Râșcani. A absolvit Institutul Agricol din Voronej, Facultatea de Medicină Veterinară (1965). A susținut teza de doctor în biologie (1971), iar pe cea de doctor habilitat în științe agricole în 1993, cu tema „Modificările histochimice

în glandele endocrine la caștor pe parcursul sezonului”.

Colaborator științific inferior, apoi colaborator științific superior, șef de laborator în cadrul Institutului pentru Protecția Plantelor.

Preocupările sale de cercetare s-au axat pe elaborarea tehnologiilor de utilizare a substanțelor biologice active în combaterea dăunătorilor și a bolilor în elaborarea metodelor de utilizare a acestora în protecția plantelor și în sintetizarea analogilor feromonilor sexuali ai insectelor dăunătoare și regulatorilor de creștere a plantelor.

Rezultatele cercetărilor sale se regăsesc în peste 115 lucrări științifice. Autor a 2 monografii, 12 broșuri și recomandări metodice; 6 invenții. Participant la diferite foruri naționale și internaționale de specialitate.

Membru în Consiliul Uni-onal de Coordonare în domeniul metodelor noi de protecție a plantelor; Consiliul Republican de Atestare a produselor de protecție a plantelor; Biroul de Coordonare al Organizației Internaționale pentru Protecția Biologică a Plantelor etc.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 367.

Bibliografie selectivă:

Voineac, Vasile. Mijloace biologice în protecția integrată a plantelor / Vasile Voineac. – Chișinău : Tipografia Reclama, 2003. – 48 p. : il.

Voineac, Vasile. Recomandări metodice privind monitorizarea, controlul și combaterea viermelui vestic al rădăcinilor de porumb *Diabrotica virgifera le conte* / Vasile Voineac, Dina Elisovețcaia, Diana Cristman.

– Chișinău : Print-Caro, 2016. – 33 p.

Voineac, Vasile. Tehnologii de aplicare a mijloacelor bioraționale în protecția plantelor / Vasile Voineac. – Chișinău : [S. n.], 2011. – 108 p.

Voineac, Vasile. Tehnologii moderne de protecție a viței de vie în agricultura convențională și ecologică / Vasile Voineac, Vasile Todiraș, A. Popa. – Chișinău : [S. n.], 2015. – 108 p. : fig., il.

Voineac, Vasile. Viermele vestic al rădăcinilor de porumb *Diabrotica virgifera le conte* / Vasile Voineac, B. Covaliov, L. Voloșciuc. – Chișinău : Chișinău-Prim, 2008. – 21 p.

Control morfologic al stadiilor preimaginale la reproducerea în masă a parazitoidului *Trichogramma* / Vasile Voineac, Victor Gorban, Boris Chicu [et al.] // Protecția plantelor în agricultura convențională și ecologică. – Chișinău : Tipografia „Biotehdesign”, 2018. – P. 258-259.

Eficacitatea insecticidului FORCE 1,5 G în combaterea larvelor viermelui vestic *Diabrotica virgifera le conte* al rădăcinilor de porumb / Vasile, Voineac, Diana Cristman, Ina Voineac [et al.] // Biotehnologii avansate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia „Print-Caro”, 2019. – P. 135.

Metodele inofensive de reducere a populațiilor insectelor dăunătoare în capcanele inzestrate cu feromon sexual / Vasile, Voineac, Diana Cristman [et al.] // Biotehnologii avansate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia „Print-Caro”, 2016. – P. 54.

Preparatele bioraționale în protecția viței-de-vie / Vasile, Voineac, Arcadie Nicolaev, Svetlana Nicolaev [et al.] // Genetica și fiziologia rezistenței plantelor. – Chișinău : [S. n.], 2011. – P. 169.

Procedeu de înmulțire în masă a entomofagului *Trichogramma evanescens* W / Vasile Voineac, Victor Gorban, Lidia Gavrilă [et al.] // Biotehnologii avansate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia „Print-Caro”, 2019. – P. 39.

Recomandări de combatere a putregaiului cenușiu al viței de vie în agricultura ecologică / Vasile Voineac, Vitalie Ebanu, Boris Găină [et al.] // Pomicultura, viticultura și vinificația. – 2018. – Nr 75. – P. 16-19.

Voineac, Vasile. Moliile miniere în livezile de mere din Moldova / Vasile Voineac // Protecția plantelor în agricultura convențională și ecologică. – Chișinău : Tipografia „Biotehdesign”, 2018. – P. 275-276.

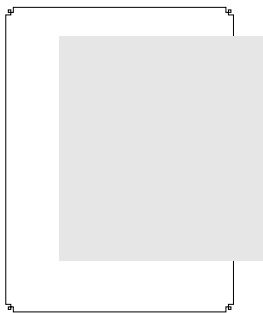
Voineac, Vasile. Perspectivele utilizării capcanelor cu lumină ultravioletă în protecția plantelor / Vasile Voineac, Victor Gorban // Biotehnologii avansate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2013. – P. 107.

Voineac, Vasile. Protecția integrată a prunului / Vasile Voineac // Biotehnologii avansate – realizări și perspective : Simpozionul științific național cu participare internațională. – Chișinău : Tipografia Academiei de Științe a Moldovei, 2013. – P. 182.

Voineac, Vasile. Protecția integrată în viticultura ecologică / Vasile Voineac // Materialele Conferinței Internaționale Științifico-Practice „Agricultura durabilă, inclusiv ecologică - realizări, probleme, perspective”. – Bălți : [S. n.], 2007. – P. 172-174.

Voineac, Vasile // Cercetători și inventatori din Republica Moldova : (Prezentare succintă) : Partea III. – Chișinău : Editura AGEPI, 2004. – P. 151-152.

N.-M. Ș.

Victor GHERMAN
1951 – 2014

Eseist, publicist, traducător.

S-a născut la 21 decembrie 1951, în satul Zăicani, raionul Râșcani. A decedat la 27 iulie 2014, la Chișinău.

Și-a făcut studiile la Facultatea de Ziaristică a Universității de Stat din Chișinău.

A fost redactor, apoi redactor superior la Editurile „Cartea Moldovenească”, „Literatura Artistică”, redactor-șef și coordonator la Comitetul de Stat pentru Edituri, Poliografie și Comerțul cu Cărți, director general adjunct la Agenția Informațională de Stat „Moldpres”.

A fost consilier prezidențial, consilier al Ambasadei Republicii Moldova la București, redactor-șef, director al săptămânalului de politici publice „Democrația”, secretar responsabil la revista „Sud-Est cultural”.

A debutat în 1978 cu volumul „Cultura limbii materne”, extrem de oportun pentru acele timpuri în care punea problema dezvoltării limbii noastre în perioada când așa-zisul „bilingvism” îi strâmtora posibilitățile de evoluție firească. Au urmat volumul „Dezvoltare fără nimicire” (1982), cartea „Limba în lumea necuvântătoarelor” (1983), poate cea mai cunoscută lucrare, incluzând un șir de studii cu caracter

eseistic.

Prin articolele și studiile sale, a contribuit la democratizarea societății, la trezirea conștiinței naționale a românilor dintre Nistru și Prut.

A fost, alături de Valentina Tăzlăuanu, unul dintre ctitorii și artizanii celei mai serioase reviste de artă, cultură și literatură de la noi – „Sud-Est cultural”.

Ca bun cunoscător al limbii și stilist iscusit, a tradus din literatura științifică și de popularizare, din literatura artistică universală, a susținut rubrici de cultivare a limbii române în presa scrisă, la Televiziunea Națională, rubrici de promovare a culturii și literaturii.

Bibliografie:

***Gherman, Victor.** Cultura limbii materne / V. V. Gherman. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1984. - 194 p.

***Gherman, Victor.** Dezvoltare fără nimicire / V. V. Gherman. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1987. - 178 p.

Lecții pentru preșcolari : 4-5 ani / texte : S. E. Gavrina, A. S. Galanov, L. M. Klarina [et al.] ; trad. : Victor Gherman. - București : Litera Internațional, 2011. - 238 p.

***Poddubnâi, A. G.** Limbaj în lumea necuvântătoarelor / A. G. Poddubnâi, V. V. Gherman. - Chișinău : Cartea Moldovenească, 1983. - 276 p.

Pregătirea pentru școală : 5-6 ani / texte : S. E. Gavrina, A. S. Galanov, L. M. Klarina [et al.] ; trad. : Victor Gherman. - București : Litera Internațional, 2010. - 239 p.

Vologdina, Elena V. Atlasul marilor descoperiri geografice / Elena V. Vologdina, Natalia N. Malofeeva ; trad. : Victor Gherman. - București : Litera Internațional, 2006. - 72 p.

M. C.

Rodica HÎNCU
1961

Doctor habilitat în economie, profesor universitar.

S-a născut la 21 decembrie 1961, în localitatea Trifănești, raionul Florești. În 1984 a absolvit Facultatea Economie a Universității de Stat din Moldova. În 1995 – Facultatea Limbi Romano-Germanice a Universității de Stat din Odesa (Ucraina). În 2000 a devenit licențiată a MBA Program (USM în colaborare cu Universitatea Keele, Marea Britanie), specializarea – Bănci și burse de valori.

În 1995 susține teza de doctor în economie ; în 2003 – teza de doctor habilitat în economie. Din 2007 este profesor universitar.

În perioada 1992-1995 – șef Departament știință, ASEM. Din 1995 până în 1997 este lector superior la Catedra management, ASEM. Între anii 1997-2005 – conferențiar la Catedra finanțe și asigurări, ASEM. Din 2005 până în 2018, pe perioada de existență a Catedrei investiții și piețe de capital – șef catedră.

În anii 2005-2008 – expert în Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare.

Predă câteva cursuri: Bazele activității investiționale, Finanțe publice, Fiscalitate etc. la Ciclul I, Licență; Gestiunea portofoliului de valori mobiliare, Gestiunea riscurilor investiționale, Finanțe publice locale, Investiții

internaționale, Investiții publice și parteneriat public-privat etc. la Ciclul II, Masterat.

În cadrul Concursului Prof-Top, ediția 2006, a fost apreciată de către studenții ASEM prin nominalizarea „Cea mai exigentă profesoară”.

Pe lângă funcțiile didactice, are și unele sociale: 1998-2000 – director MBA Program (Institutul Internațional de Management IMI-Nova în colaborare cu Universitatea Keele, Marea Britanie); 2005-2012 – președinte al Seminarului Științific de Profil „Aspecte teoretice și practice ale domeniului financiar-bancar”, ASEM; 2007-2011 – reprezentanta ASEM la Colegiul Doctoral regional în științe din domeniul gestiunii pentru țările Europei Centrale și de Est din cadrul Agenției Universitare Francofone, Institutul de Gestiune din Sofia, Bulgaria; 2008-2010 – conducător al Proiectului de cercetare, finanțat de Academia de Științe a Moldovei din cadrul Programului de stat „Elaborarea mecanismelor și metodelor de stimulare a creșterii economice și reducere a sărăciei și de îmbunătățire a calității vieții în contextul SCERS”; 2014-2017 – membru al Secției de științe sociale și economice a AȘM.

În calitate de bursieră a Programelor TEMPUS și TACIS, a realizat stagieri în următoarele instituții: l'Université Pantheon-Sorbonne, Paris (Franța); l'Ecole Supérieure de Commerce, Grenoble (Franța); l'Institut Technologique du Sceaux, Paris (Franța); l'Institut d'Administration des Entreprises, Paris (Franța); University of Keele (Marea Britanie); Academia de Studii Economice, București

(România); Institut de la Francophonie pour l'Administration et la Gestion, Sofia (Bulgaria) ș. a.

Președinte al Comitetului Științific și coordonator al edițiilor de culegeri ale materialelor conferințelor științifice internaționale cu genericul „Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare”, organizate de Catedra investiții și piețe de capital a ASEM : ediția 1 (a. 2010), ediția a 2 (a. 2015), ediția a 3 (a. 2016).

Din 1999 până în prezent – abilitată cu dreptul de conducător științific de doctorat. A pregătit 6 doctori în economie.

A publicat peste 150 de lucrări științifice și didactice, inclusiv 5 monografii, 8 manuale și cursuri universitare, coordonator a 3 ediții de materiale ale conferințelor științifice internaționale.

Decorată cu Ordinul „Gloria Muncii”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 369-370.

Bibliografie selectivă:

Criclivăi, Diana. Fenomenul dublei impuneri : aspecte teoretice și practice / Diana Criclivăi, Rodica Hîncu ; ASEM ; Catedra investiții și piețe de capital. - Chișinău : ASEM, 2008. - 231 p.

Билоокая, Светлана. Специфика функционирования и перспективы развития фондового рынка Республики Молдова в контексте европейской финансовой интеграции : Монография / Светлана Билоокая, Родика Хынку ; Молдавская Экономическая Академия, Кафедра инвестиций и рынки капитала. - Кишинев : ASEM, 2016. - 187 с.

Domains and Indicators of

Innovation at Company Level Inside Regional Frame / Hîncu R. [et al.] // Economic Scientific Research - Theoretical, Empirical and Practical Approaches. PERA 2015 : The 3 International Conference, 3-4 december, 2015, Bucharest. – București, 2016. – P. 1-11.

Hîncu, R. Development Particularities and Investment Trends of the Telecommunication Sector in the Republic of Moldova / R. Hîncu, A. Litocenco // Analele Universitatii „Eftimie Murgu” Resita. Fascicula II. Studii economice. - 2017. - January. - P. 116-126.

Hîncu, R. Evolutions and Challenges in the Development of the Information Technology Sector in the Republic of Moldova / R. Hîncu, A. Litocenco // Analele Universitatii „Eftimie Murgu” (Resita). Fascicula II. Studii economice. - 2019. - Nr 26. - P. 123-131.

Hîncu, R. Main aspects of the public financing organisation contributing to infrastructure development / R. Hîncu, A. Litocenco // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України : Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, 28-29 вересня 2017 року. - Kyiv : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2017. - С. 175-180. – URL : <http://econom.univ.kiev.ua/wp-content/uploads/science/conferences/2017/Finance/Conf2017upd.pdf> (accesat : 23.08.2020)

Hîncu, R. The International Practice of Government Securities Market Development : Comparative Analysis and Conclusions for the Republic of Moldova / R. Hîncu, S. Biloocai // Annals of the University Dunarea de Jos of Galati : Fascicle : XVII. - 2017. - Vol. 23. – Nr 3. - P. 68-77. - URL : <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&d>

b=aph&AN=127821615&lang=ru&site=ehost-live. (accesat : 23.08.2020)

Hîncu, Rodica. Analiza comparativă privind finanțarea studiilor în învățământul superior în Uniunea Europeană și Republica Moldova din perspectiva îmbunătățirii calității vieții / Rodica Hîncu, Olga Conencov // Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 28-29 septembrie 2018. - Chișinău, 2018. - Vol. 1. - P. 304-313.

Hîncu, Rodica. Calitatea pieței de capital ca factor de stimulare a creșterii economice în Republica Moldova / Rodica Hîncu, Marcelina Roșca // Conferința Științifică Internațională consacrată celei de-a 25-aniversări a ASEM „25 de ani de reformă economică în Republica Moldova : prin inovare și competitivitate spre progres economic”, 23-24 septembrie 2016. - Chișinău, 2016. - Vol. 5. - P. 176-181.

Hîncu, Rodica. Dezvoltarea mediului virtual pentru cercetători în condițiile inovării și digitalizării societăților / Rodica Hîncu, Victoria Ganea, Greta Hîncu // Culegere de articole și teze ale comunicărilor prezentate în cadrul Conferinței Științifice Internaționale „Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare” consacrate celei de-a 25 aniversări de la fondarea ASEM, Chișinău, 22-23 decembrie 2016 - Chișinău, 2017. - P. 110-112.

Hîncu, Rodica. Directions for the optimization of financing investments in the educational human capital in the perspective of improving the quality of life in the Republic of Moldova / Rodica Hîncu, Olga Conencov // Analele Universității „Eftimie Murgu” Reșița. Fascicula II. Studii economice, anul XXV. - 2018. - P. 82-89.

Hîncu, Rodica. Factorii de

influență asupra calității pieței de capital : abordări conceptuale și metodologice = Factors influencing the quality of capital market : conceptual and methodological approaches / Rodica Hîncu, Marcelina Roșca // Economica. - 2016. - Nr 4. - P. 45-57.

Hîncu, Rodica. Impactul finanțării învățământului asupra calității acestuia și competitivității economice în contextul proceselor de integrare europeană / Rodica Hîncu // Conferința Științifică Internațională „Rolul investițiilor în asigurarea dezvoltării economice durabile în contextul integrării europene”, Ediția a 2-a, aniversară, 29-30 octombrie 2015. - Chișinău, 2016. - P. 12-23.

Hîncu, Rodica. Investițiile în cercetare-dezvoltare – obiectiv important în procesul de edificare a economiilor bazate pe cunoaștere și inovare în era digitalizării / Rodica Hîncu // Culegere de articole și teze ale comunicărilor prezentate în cadrul Conferinței Științifice Internaționale „Rolul investițiilor în dezvoltarea economiei digitale în contextul globalizării financiare” consacrate celei de-a 25 aniversări de la fondarea ASEM, Chișinău, 22-23 decembrie. - Chișinău, 2017. - P. 21-26.

Hîncu, Rodica. Îmbunătățirea calității vieții prin investiții în educație = The quality of life improvement through investments in education / Rodica Hîncu // Economica. - 2017. - Nr 2. - P. 99-107.

Hîncu, Rodica. Parteneriatele Public - Privat, ca piloni de inovare și de competitivitate, și finanțarea acestora în condițiile afirmării transformărilor digitale / Rodica Hîncu, Ana Gumovschi // Internal control in financial institutions in the context of the new regulatory framework and technology challenges : conf. științifico-practică internațională 22-23

martie 2019. - Chișinău : ASEM, 2019. - P. 46.

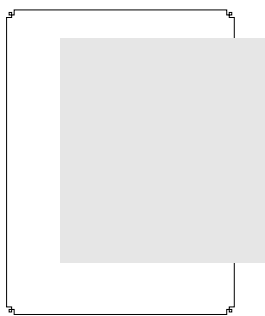
Hîncu, Rodica. Tendințe investitoriale și de dezvoltare în sectorul energetic al Republicii Moldova / Rodica Hîncu, Ana Litocenco // Conferința Științifică Internațională „Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii”, 22-23 septembrie 2017. - Chișinău, 2017. - Vol. 3. - P. 27-30.

Hîncu, Rodica. The contribution of banks towards the formation of capital market liquidity : the case of Moldova / Rodica Hîncu, Marcelina Roșca, Florin Marian Buhociu // Risk in Contemporary Economy : conf. șt. internațională, 19-20 mai 2016. - Galați, 2016. - P. 282-290.

Хынку, Р. Совершенствование правовых основ как один из определяющих факторов развития рынка капитала Республики Молдова / Р. Хынку, С. Билокая // Экономический рост Республики Беларусь : глобализация, инновационность, устойчивость : материалы X Междунар. науч.-практ. конф., Минск, 18-19 мая 2017 г. - Минск : БГЭУ, 2017. - Т. 1. - С. 118-120.

Хынку, Родика. Роль и место иностранных инвестиций в экономике Республики Молдова / Родика Хынку, Анна Сухович // Culegere de articole științifice și teze ale comunicărilor științifice prezentate în cadrul Conferinței Internaționale „Creșterea economică sustenabilă în condiții contemporane”, (8-9 noiembrie 2016). - Chișinău, 2017. - P. 129-135.

Silvia Ghinculov

**Calina MARINESCU
1931**

Microbiolog, doctor în științe biologice, profesor universitar, cercetător științific, inventator.

S-a născut la 25 decembrie 1941, în satul Maudan, Transcarpatia, Ucraina. Și-a făcut studiile la Universitatea de Stat din Ujgorod, Ucraina (1963). Studiile de doctorat le-a făcut la Institutul Unional de Microbiologie Agrară din Sankt Petersburg. În 1989 a susținut teza de doctor cu tema „Bazele biologice privind sporirea fertilității solurilor cu productivitate redusă ale Moldovei”. În 1991 i s-a conferit titlul de cercetător științific superior.

Din 1969 a fost angajată și a activat la Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie „N. Dimo” din Republica Moldova. Între anii 1988-1998 a fost șefa Secției de microbiologie a solului. În prezent desfășoară activitate de colaborator științific coordonator la Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie „Nicolae Dimo”.

Activitatea științifică și-a consacrat-o studierii complexului microbial și enzimatic al solurilor din Moldova, determinării gradului de participare klm,=ă-pl a acestuia în sporirea fertilității și protecției solului. A elaborat măsuri privind monitoringul microbiologic al solului și ecologia mediului ambiant.

A fost preocupată de soluționarea unor probleme ce țin de refacerea diversității și activității microorganismelor din solurile erodate în vederea sporirii fertilității acestora și protecției mediului.

A colaborat fructuos cu instituții științifice atât din țară, cât și de peste hotare, precum: România, Rusia, Ucraina, Letonia, Belarus.

Rezultatele cercetărilor științifice se regăsesc în peste 90 de lucrări științifice, inclusiv 3 monografii. Este autorul a două propuneri de raționalizare și al invenției brevetate „Procedeu de sporire a fertilității solurilor erodate”.

Om Emerit al Republicii Moldova.

Bibliografie:

Instrucțiuni metodice privind evaluarea și sporirea rezistenței biotei solurilor în condițiile intensificării proceselor de degradare / Irina Senicovscaia, Calina Marinescu, Serafim Andrieș [et al.] ; Academia de Științe a Moldovei ; Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al RM ; Ministerul Mediului al RM ; Institutul de Pedologie, Agrochimie și Protecție a Solului „Nicolae Dimo”. – Chișinău : Pontos, 2012. – 76 p.

Маринеску, К. М. Микробные ценозы мелиорируемых почв / К. М. Маринеску ; НИИ и Проектн.-Технол. Ин-т Почвоведения, Агрохимии и Мелиорации Почв им. Н. А. Димо. – Кишинэу : Штиинца, 1991. – 156 с.

Маринеску, К. М. Микроорганизмы и плодородие почв в интенсивном земледелии Молдавии / К. М. Маринеску, И. А. Кравчук . – Кишинэу : МолдНИИНТИ, 1990. – 46 с.

Маринеску, К. М. Почвенная микрофлора и воспроизводство плодородия сильноэродированных серых лесных почв / К. М. Маринеску. – Ки-

шинэу : МолдНИИНТИ, 1991. – 25 с.

Biota și interdependența ei cu proprietățile fizice a cernoziomurilor tipice în diferite condiții de folosință agricolă / Irina Senicovscaia, Calina Marinescu, Tatiana Ciolacu-Balan [et al.] // Buletinul AȘM. Științele vieții. – 2008. – Nr 2 (305). – P. 171-180.

Marinescu, Calina // Cercetători și inventatori din Republica Moldova. P. II. – Chișinău : AGEPI, 2003. – P. 92.

M. C.

**Neonila NICOLAEV
1921 - ?**

Specialist în agronomie, doctor habilitat în științe agricole, cercetător științific, profesor universitar.

S-a născut la 26 decembrie 1921, în satul Orac, județul Cahul (azi raionul Leova). Anul decesului nu e atestat.

A absolvit Liceul „Principesa Dadiani” din Chișinău (1940). Și-a continuat studiile la Facultatea de Agronomie a Institutului Agricol „M. V. Frunze” din Chișinău (azi Universitatea Agrară de Stat din Moldova) (1940-1945).

După absolvire a început activitatea didactică în funcția de asistent la Catedra de pedologie la aceeași instituție (1945-1946). Între anii 1946-1949 și-a făcut studiile de doctorat, finisate cu susținerea tezei de doctor în agricultură (1949). În 1971 a susținut teza de doctor ha-

bilitat în științe agricole. Din 1949 și-a desfășurat activitatea didactico-științifică la Catedra de agrotehnică a Institutului Agricol din Chișinău, unde a activat ca asistent (1949-1958), docent (1958-1974), profesor universitar (din 1974 până la pensionare). Între anii 1963-1995 a exercitat funcția de conducător științific al Laboratorului de combatere a buruienilor și folosirea erbicidelor, fiind responsabilă pentru elaborarea și perfecționarea bazelor științifice și practice de utilizare a erbicidelor în agricultura Moldovei.

A îmbinat fructuos activitatea didactică cu cea de cercetare științifică și de implementare în producție a noilor tehnologii de cultivare în asolamente de câmp, în vii și livezi. A contribuit la studierea influenței erbicidelor asupra proceselor biochimice și fiziologice care au loc în plante. A formulat noțiunile de „oboseală erbicidică” a solului (1978) și „toxicitate” a solului cauzată de buruieni (1992).

A pregătit 24 de doctori în științe agricole, printre care șapte din țări străine: Cehoslovacia, Etiopia, Guinea ș. a.

Rezultatele cercetărilor științifice sunt oglindite în peste 180 de publicații științifice, monografii, lucrări metodice, manuale în domeniile respective.

A participat la numeroase întruniri științifice internaționale de domeniul, desfășurate în alte țări: Franța (1975), România (1992, 1996, 2001, 2002, 2003), Ucraina (2003) ș. a.

Membră a Consiliului de coordonare a Secției de agrotehnică și chimizare a Academiei Unionale (Moscova), membră a Biroului de conducere a acestui Consiliu, membră a Consiliului de coordonare a instituțiilor

de învățământ superior agricol pe probleme de agrotehnică și chimizare, membră a Societății de Erbologie din Sankt Petersburg (din 1989), membră a Consiliului tehnico-științific al Ministerului Agriculturii al R. Moldova și a Consiliului Specializat pentru susținerea tezelor de doctor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2011”. – Chișinău 2010. – P. 193-194.

Bibliografie:

Nicolaev, Neonila. Agrotehnica : Manual / Neonila Nicolaev, B. Boincean [et al.]. – Bălți, 2006. – 297 p.

Nicolaev, Neonila. Herbologie aplicată : Concepție ecologică de combatere complexă a buruienilor în agrosisteme / Neonila Nicolaev, Serghei Ladan. – Chișinău : Cozara, 2008. – 307 p.

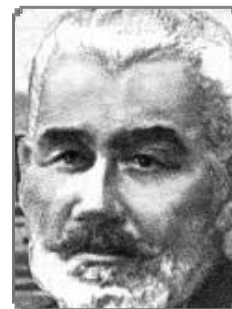
Прикладная гербология : Теоретические и практические основы / Неонила Николаев, Г. Букур [et al.]. – Chișinău, 2001. – 357 p.

Nicolaev, Neonila. Diversitatea biologică a agroecosistemelor în dependență de tehnologia de cultivare a plantelor de câmp / Neonila Nicolaev, S. Ladan, Daniela Gîrlă // Știința agricolă. – 2017. – Nr 1 (iun.) – P. 11-15 ; 2009. – Nr 1. – P. 11-14.

Bucur, Gh. Neonila Nicolaev la 85 de ani / Gh. Bucur // Agricultura Moldovei. – 2007. – Nr 1. – P. 27.

Turiță, Sava. Nicolaev, Neonila // Turiță, Sava. Profesorii universitari ai Universității Agrare de Stat din Moldova : 1933-2008 : Dicționar istorico-biografic / Sava Turiță. – Chișinău : Centrul Editorial al U.A.S.M., 2008. – P. 119-120.

M. C.

Toma CIORBĂ
1864-1936

Medic.

S-a născut la 15 ianuarie 1864 la Chisinau, în familia unui militar. Se stinge din viață la 30 decembrie 1936, la Chișinău.

În 1875 devine elev al Gimnaziului de Băieți Nr.1 din Chișinău, după care, intră la Facultatea de Medicină a Universității „Sfântul Vladimir” din Kiev, fiind bursier al zemstvei guberniale din Basarabia (1885-1893). Din anul 1893 își începe activitatea în calitate de medic-sanitar al orașului Chișinău și ordinator la Secția psihiatrie a Spitalului Gubernial de Zemstvă, astăzi Spitalul Clinic Republican (1893-1903). A inițiat organizarea primei instituții medicale specializate din Basarabia – Spitalul de Boli Infecțioase. Clădirea spitalului, construită din resurse financiare proprii și donații, după proiectul și sub conducerea sa (autor de proiect - arhitectul V.N. Țăganko), a fost inaugurată în 1896. A condus Spitalul de Boli Infecțioase din Chișinău mai mult de 30 de ani (până în 1932), în același timp, lucrând ca ordinator, bacteriolog, prosector și a contribuit mult la pregătirea cadrelor medicale, a felcerilor, moașelor și asistentelor de caritate, ținând cursuri la Școala de Felceri și Moașe de pe lângă Spitalul Gubernial de Zemstvă. A fost pionierul implementării vaccinului antivariolic, a vaccinării antivariolice obligatorii a populației din ținut, utiliză-

rii seroterapiei în tratamentul bolnavilor de difterie etc. „Se străduia cu orice preț să îmbunătățească starea sanitară a orașului și, în primul rând, a cartierelor populate de săraci, bântuite îndeosebi de boli sociale, afecțiuni contagioase și maladii infantile”.

De asemenea, a participat și la proiectarea Spitalului Militar din Chișinău, aflat în imediata apropiere de Spitalul de Boli Infecțioase, finisat în 1905 (arhitect M.C. Cecheș-Cuș, în prezent – blocul central a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”), preluând conducerea și a acestui spital.

Fiind un medic-clinician apreciat și în afara Basarabiei, a fost invitat să lucreze la Sankt Petersburg, însă a refuzat oferta și nu a părăsit orașul natal. În timpul războiului ruso-japonez, la decizia secției locale a Crucii Roșii, a fost numit în fruntea Spitalului militar din Basarabia, care s-a deplasat în Orientul Îndepărtat, unde a activat timp de doi ani (1904-1906). În anul 1906 a fondat la Chișinău Societatea de Caritate cu sediul la Hârbovăț, iar peste 2 ani (1908), participă la proiectarea Spitalului și a ambulatoriului Asociației „Crucea Roșie” din Basarabia.

În 1918 societatea medicală din Chișinău a sărbătorit 25 de ani de activitate a lui Toma Ciorbă, care va continua lupta cu epidemiile bolilor infecțioase.

Este autorul unor lucrări despre starea sanitară a Chișinăului, despre activitatea Spitalului de Boli Infecțioase și a Secției de Psihiatrie a Spitalului Zemstvei. A susținut editarea „Buletinului sindicatului medicilor din orașul Chișinău (1925-1930)”. A fost membru al Societății Medicilor din Basarabia.

Numele lui îl poartă astăzi Spitalul Clinic Republican de

Boli Infecțioase, unde este fixată o placă comemorativă (1965) cu inscripția „Aici a trăit și a activat în anii 1894-1935 medicul umanist Toma Ciorbă – pionier al vaccinării obligatorii antivariolice, al seroterapiei difteriei și fondator al primului spital de boli infecțioase din Basarabia, care a fost inaugurat în anul 1896”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2004”. – Chișinău, 2003. – P. 26-27. A se vedea și articolul „Spitalul de Boli Infecțioase Toma Ciorbă din Chișinău”.

Bibliografie selectivă:

***Popușoi, E.** Doctorul Toma Ciorbă / E. Popușoi. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. – 140 p.

Andriuța, Constantin. Marele medic-infecționist și umanist al secolului XX din Basarabia – Toma Ciorbă / Constantin Andriuța // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 5 (44). – P. 195-196 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/195-196_7.pdf (accesat : 5.08.2020).

Baciu, Gheorghe. Toma Ciorbă (15.I. 1864-30.XII.1936) // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului. – Chișinău: [S. n.], 2018. – P. 58-60.

Baciu, Gheorghe. Toma Ciorbă // Baciu, Gheorghe. File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu ; red. : Raisa Ciobanu. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 66-68, fotogr.; [Resursă electronică]. – URL: <https://library.usmf.md/sites/default/files/2018-10/11.%20File%20din%20trecut.pdf> (accesat : 5.08.2020).

Baciu, Gheorghe. Toma Ciorbă // Baciu, Gheorghe. Istoricul medicinei și al învățământului medical pe plaiul basarabean / Gheorghe Baciu ; red. : Raisa Ciobanu – Chișinău, 2016. – P. 37-38.

Colesnic, Iurie. Un ctitor al medicinei basarabene – Toma

Ciorbă // Colesnic, Iurie. Chișinăul din amintire / Iurie Colesnic ; Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu”. – Chișinău : Grafema Libris SRL ; Ulysse, 2011. – P. 52-54 ; Chișinăul nostru necunoscut. – Chișinău : Cartier, 2015 (Tipogr. „Bons Offices”). – P. 337.

Colesnic, Iurie. Un nobil ce-a înnobilit Chișinăul; Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă” // Colesnic, Iurie. Chișinăul nostru necunoscut. – Chișinău : Cartier, 2015 (Tipogr. „Bons Offices”). – P. 93-95 ; Chișinăul și chișinăuienii. – Chișinău : Elena-V.I., 2012. – P. 36.

Deatișen, Victor. Toma Ciorbă – om celebru și medic umanist ilustru din Basarabia / Victor Deatișen, Vasile Arapu, Ludmila Simonov // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 5 (44). – P. 193-194 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/193-194_6.pdf (accesat : 5.08.2020).

Nemerenco, Valeriu. Strada Toma Ciorbă ; Stelă comemorativă ; Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă” // Nemerenco, Valeriu. Buiucani : File din istoria satului și a sectorului / Valeriu Nemerenco. – Chișinău, 2002. – P. 92, 129, 164.

Toma Ciorbă : Ilustru medic umanist din Basarabia // Aleana savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.] ; resp. ed. : Ion Ababii ; trad. : Eugenia Loghin ; Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova. – Chișinău, 2015. – P. 41-44 ; [Resursă electronică]. – URL : https://usmf.md/wp-content/uploads/2015/10/Savanti_Medici_Iluștri_web.pdf (accesat : 5.08.2020).

Țărălungă, Ecaterina. Ciorbă, Toma // Țărălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești : Personalități. – București, 2011. – P. 186-187.

V. M.

Alte aniversări

555 de ani de la trecerea **moșiei Chișinău** în posesia lui Vlaicu Pârcălab (1466).

555 de ani de la punerea pietrei de temelie a **Mănăstirii Putna** de către Ștefan cel Mare (1466). *A se vedea și art. din CN 2006, p. 221-223; CN 2016, p. 214-215.*

540 de ani de la nașterea lui **Neagoie Basarab**, cărturar, mare postelnic, comis și domn în Țara Românească (cca 1481 – 15 sept. 1521). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 356-357.*

425 de ani de la nașterea lui **Udriște Năsturel**, cărturar, autor de versuri și traducător român din Țara Românească. Boier, mare logofăt în timpul domniei lui Matei Basarab (cca 1596 – 1659). *A se vedea și art. din CB 1998, p. 202-203; CN 2006, p. 407.*

400 de ani de la nașterea lui **Matthew Locke**, compozitor, teoretician al muzicii baroc englez (cca 1621 – aug. 1677).

275 de ani de la nașterea lui **Gavriil Bănulescu-Bodoni**, eminent om de cultură român, Mitropolit al Moldovei, scriitor ecleziastic (1746 – 30 mar. 1821). *A se vedea și art. din CB 1996, p. 201-203; CN 2001, p. 317-318; CN 2006, p. 412-413.*

255 de ani de la întemeierea **primei școli domnești** din Chișinău (1766).

250 de ani de la stingerea din viață a lui **Andras Mayerhoffer**, arhitect ungar, de origine austriacă, de stil baroc-rococo (1690 – 1771).

235 de ani de la nașterea lui **Constantin Stamati**, poet, prozator și traducător (1786 – 12 sept. 1869). *A se vedea și art. din CB 1999, p. 209; CN 2006, p. 413-414.*

225 de ani de la nașterea lui **Anton Pann**, poet, compozitor

și profesor de muzică religioasă, protopsalt, folclorist, literat și publicist român, compozitor al muzicii imnului național al României (1796 – 2 noiem. 1854). *A se vedea și art. din CB 1994, p. 143-145; CB 1996, p. 206-208.*

200 de ani de la nașterea lui **Ioan Doncev**, pedagog, cărturar, autor de manuale, om de cultură; a militat pentru răspândirea științei de carte în popor, pentru introducerea în toate școlile basarabene a limbii române (1821 – 1 apr. 1885). *A se vedea și art. din CB 1995, p. 44-45; CN 2001, p. 321-322; CN 2008, p. 449-450.*

150 de ani de la nașterea lui **Daniel Renard**, arhitect român, de origine elvețiană, principalul reprezentant al curentului „Art Nouveau” în România (1871 – 1936).

145 de ani de la nașterea lui **Vladimir Doncev**, pictor, unul dintre fondatorii Societății de Arte Frumoase din Chișinău (1876-1941). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 388.*

135 de ani de la nașterea lui **Grigore Fiurer**, pictor și grafician (1886-1962).

135 de ani de la nașterea lui **George Timică**, actor român de teatru și cinema, profesor de arta actorului, unul dintre pionierii filmului românesc (1886 – 6 mai 1954).

130 de ani de la construcția **Bisericii „Sfântul Pantelimon”** din Chișinău, după proiectul arhitectului Alexandru Bernardazzi (1891). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 324-325.*

130 de ani de la nașterea lui **Nicolae I. Suruceanu**, studii teologice și juridice, militar, deputat în Sfatul Țării, a votat Unirea Basarabiei cu România (1891 – 1968/1969).

130 de ani de la nașterea lui

Sergiu Bogos, economist, profesor, publicist (1891 – 1976). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 388.*

125 de ani de la înființarea **Spitalului Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă”** din Chișinău (1896).

125 de ani de la nașterea **Olgăi Plămădeală**, publicistă, prima balerină din Basarabia (1896 – 10 mar. 1990). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 386.*

120 de ani de la înălțarea **Bisericii „Sfântul Ierarh Nicolae”** din Chișinău (1901). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 325.*

100 de ani de la fondarea **Societății de Arte Frumoase** din Basarabia, numită și **Societatea Belle Arte** (1921). *A se vedea și art. din CN 2001, p. 325-326; CN 2006, p. 419-420.*

100 de ani de la nașterea **Ma-**

riei Voloșescu, cântăreață de operă, soprană lirico-dramatică, de lied, oratoriu, originară din Basarabia (1921 – 1980).

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Tudose Roman**, poet și publicist (5 ian. 1887 – 1921). *A se vedea și art. din CN 2007, p. 19-20; CN 2017, p. 45-46.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Pantelimon Sinadino**, medic de profesie, primar de Chișinău, deputat în Sfatul Țării (17 iul. 1875 – 1941). *A se vedea și art. din CN 2010, p. 155-156.*

80 de ani de la stingerea din viață a lui **Paul Vataman**, pedagog și scriitor (30 oct. 1899 – 1941/1942). *A se vedea și art. din CN 2011, p. 198.*

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Lotis Dolenga**, profesoară, prozatoare și poetă (10 sept. 1905 – 1961). *A se vedea și*

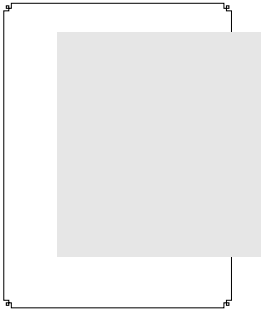
art. din CN 2005, p. 258.

60 de ani de la stingerea din viață a lui **Niuma Patlajan**, sculptor evreu, originar din Basarabia (1888-1961).

55 de ani de la stingerea din viață a lui **Iosif Lepși**, muzeograf român, naturalist, hidrolog, geograf, zoolog și profesor (1 sept. 1895 – 1966). *A se vedea și art. din CN 2015, p. 289.*

55 de ani de la fondarea **Ansamblului „Mugurel”**, dirijat de Valeriu Negruți (1966; din 1987 – Orchestra de Muzică Populară „Mugurel”, dirijor Ion Dascăl). *A se vedea și art. din CN 2016, p. 387.*

50 de ani de la stingerea din viață a lui **Pantelimon Erhan**, om politic și de stat, liderul primului guvern al Basarabiei (1884 – 1971). *A se vedea și art. din CN 2009, p. 289-290.*

Trecerea moșiei Chișinău în posesia lui Vlaicul Pârcălab 1466

Deși începuturile Chișinăului coboară în adâncul secolelor, se prea poate încă din perioada de stăpânire mongolo-tătară pe meleagurile noastre (1241/1242 – circa anii '70-'80 ai sec. XIV), o primă mențiune a așezării datează din 17 iulie 1436, pe când era proprietate a unor boieri.

După mai mulți ani, această moșie, prin actul domnesc al lui Ștefan cel Mare (1457-1504) din 1466, a fost întărită „...unchiului nostru dumnealui Vlaicul ... o siliști la Chișinău, la Fântâna Albișoara, ce s-au cumpărat de la Toader, feciorul lui Fedor, și de la fratele lui, de la... și de la Fedorel, drept 120 arginți tătarești”. În partea finală a aceluiași document mai aflăm: „Deci i-am dăruit acea siliști mai sus-numită, la Chișinău, la Fântâna Albișoara, ca să-i fie dumisale și de la noi direaptă ocină și moșie cu moară și cu tot venitul și fiilor dumisale, nepoților și strănepoților, stătătoare în veci”.

Din același izvor (1466) istoricii mai conchid că, în cazul dat, este vorba de o așezare rurală repopulată,

prin efortul lui Vlaicul Pârcălab, ca ulterior să figureze cu anumite bunuri agricole, păduri, pășuni, terenuri valorificate, cu o moară, care, în totalitatea lor, constituiau o moșie ce aducea proprietarului anumite venituri. Aceasta a fost procurată cu o sumă destul de mare pe acele vremuri – 120 arginți tătarești. Probabil, în cazul Chișinăului de atunci, era vorba de o seliște unde erau stabilite cu traiul, pe malul Bâcului, câteva familii țărănești care se îndeletniceau cu agricultura (arau, semănau, iar cerealele obținute le măcinau la moara din partea locului), creșteau vite, cultivau vița de vie ș. a. De obicei, asemenea așezări rurale numărau 5-10 gospodării țărănești. Tot atâtea gospodării trebuia să fi avut și Chișinăul pe atunci.

Din documentul citat mai sus, din 1466, care, trebuie să constatăm, nu s-a păstrat în original, ci doar într-o copie târzie tradusă din slavonă în românește în prima jumătate a sec. al XVIII-lea, mai aflăm că până la acea dată seliștea Chișinăului cu toate bunurile și veniturile ei de mai multă vreme, fie între 1436-1466, fie încă de până la această dată, era în proprietate boierească, aparținând unui oarecare Toader, feciorul lui Fedor și rudelor apropiate. Aceștia din urmă au vândut moșia Chișinăului lui Vlaicul, unchiul lui Ștefan voievod pe linie maternă (era fratele Mariei Oltea, mama lui Ștefan cel Mare), promovat în Sfatul Domnesc de Bogdan al II-lea, domn al Țării Moldovei (1449-1451, tatăl viitorului voievod Ștefan cel

Mare (1457-1504). Probabil, a fost în pribegie cu viitorul vv. Ștefan 1451-1457; adept al lui Ștefan la luarea scaunului domnesc din 12 aprilie 1457; pârcălab de Cetatea Albă 1457 -1462 (probabil până la 1466); boier-sfetnic în Sfat fără dregătorie 1463 - 1467; pârcălab de Hotin 1467 - 1469; 1469 - 1476, când apără cetatea de invazia otomană; boier-sfetnic în Sfat fără dregătorie 1478 - 1480; prim-sfetnic 1479 - 1484 și totodată pârcălab de Orhei 1481 - 1484, când cetatea a fost înzestrată pentru prima dată cu artilerie. Menționat ultima dată în documente pe 29 mai 1484, admitându-se că a murit participând în luptele de apărare a Chiliei sau Cetății Albe. Copii: Duma pârcălab și prim-sfetnic, † 1502 și Dragna. Astăzi una din străzile din centrul Chișinăului poartă numele „Vlaicul Pârcălab”.

După moartea lui Vlaicul Pârcălab (1484), Chișinăul a trecut în posesia fiului acestuia, Duma Pârcălab, prim-sfetnic al lui Ștefan cel Mare, apoi și la nepoții și strănepoții săi, fiind stăpânită de aceștia până în 1576, când Vasutca, strănepoata celebrului pârcălab o vinde cu 500 de galbeni tătarești, fiind la acea dată o destul de bogată moșie cu mai multe mori pe Bâc.

Bibliografie:

Bogdan I // Documentele lui Ștefan cel Mare. Vol. II. – București, 1913. – P. 296-299.

[Chișinăul la începuturile sale] (doc. 52) // Moldova în contextul relațiilor politice internaționale. 1387-1858 : Tratat / ed. de Ion Ieremia. – Chișinău : Universitas, 1992. – P. 87-89.

Eșanu, Andrei. Compromisul în politica internă a lui Ștefan cel Mare : formarea primului sfat domnesc (1457) / Andrei Eșanu, Valentina Eșanu // In onorem Gabriel Ștrempel. – Satu-Mare, 2006. – P. 250.

Eșanu, Andrei. Epoca lui Ștefan cel Mare. Oameni, destine, fapte / Andrei Eșanu, Valentina Eșanu. – București : Ed. Institutul Cultural Român, 2004. – P. 249.

Eșanu, Valentina. [Moșia Chișinăului și proprietarii săi] / Valentina Eșanu // Marii demnitari ai Țării Moldovei în domnia lui Ștefan cel Mare (1457-1504) : Chișinău, 2018. – P. 369-370.

Eșanu, Valentina. Raporturile lui Ștefan cel Mare cu marea boierime în primii ani de domnie : [conține informații despre Chișinău] / Valentina Eșanu // Akademos. – 2012. – Nr 4 (27). – P. 132.

Tiron, Tudor-Radu. Sigiliile boierilor lui Ștefan cel Mare / Tudor-Radu Tiron, Lucian-Valeriu Lefter // Arhivele Putnei. – 2015. – Nr 1. – P. 191; Nr 7. – P. 92.

Andrei Eșanu

Punerea pietrei de temelie a Mănăstirii Putna de către Ștefan cel Mare și Sfânt 1466

După consolidarea în scaun, luat la 12 aprilie 1457, la îndemnul mitropolitului Moldovei, Teoctist I (1453-1477), Ștefan cel Mare și Sfânt a pus la 10 iulie 1466 temelia primei sale ctitorii – Mănăstirea Putna, fiind consem-

nată prin aceasta cucerirea cetății Chilia. Din cauza unor evenimente potrivnice (războiul contra regelui Ungariei (1467), invazia tătărească), construcția a fost încheiată prin 1469. Sfințirea lăcașului a avut loc în același an, la 3 septembrie, după biruința în bătălia de la Lipnic pe Nistru asupra tătarilor. Ceremonia a fost oficiată de un sobor de 64 de arhierii, egumeni, preoți și diaconi, primul ei diriguitor fiind arhimandritul Ioasaf. Mănăstirea, înzestrată cu toate cele necesare de voievod, a devenit, în scurtă vreme, un mare centru cultural și spiritual al întregii țări, apoi și necropolă domnească, aici fiind înhumat Ștefan cel Mare, rude ale domnului, mitropolitul Teoctist ș. a. De-a lungul veacurilor, Mănăstirea Putna a trecut prin numeroase încercări (incendii, cutremure, jafuri și năvăliri străine), care i-au schimbat chipul cel dintâi. Din vechea zidire s-a păstrat turnul tezaurului, precum și numeroase relicve cărturărești, broderii și obiecte de cult.

Bibliografie:

Cercetări arheologice la Mănăstirea Putna. În două volume. – Vol. I. – 2007. – 216 p.+ planșe; Vol. II. – 2016. – 128 p.+ planșe.

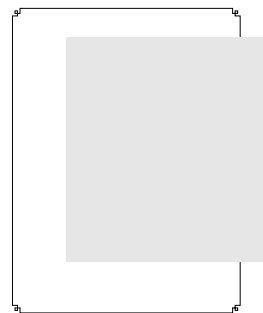
Paradais, Claudiu. Comori ale spiritualității românești la Putna. Claudiu Paradais, Iași, 1988. – 734 p.

Putna. Ctitorii ei și lumea lor. Studii. – București, 2011. – 248 p.

Sfnta Mănăstire Putna. Album. – Putna : Ed. Mitropolit Iacov Putneanul, 2016. – 608 p.

Dumitrache, Vasile. Mănăstirea Putna // Mănăstirile și schiturile României pas cu pas. Vol. 2. / Vasile Dumitrache – București, 2002. – P. 374-381.

Andrei Eșanu

Prima Școală Domnească din Chișinău 1766

Întrucât numărul celor instruiți în aceste școli înalte era încă destul de mic, iar necesitatea de oameni instruiți în Moldova era în continuare creșterea, s-a recurs în 1766 la o amplă reformă a învățământului, prin care se urmărea scopul de a cuprinde un număr tot mai mare de tineri de pe întreg teritoriul țării, tineri proveniți din păturile sociale mai modeste ale populației. Condițiile reformei au fost stipulate în hrisovul domnesc al lui Grigore al III-lea Ghica (1764-1767) prin care se prevedea deschiderea de școli domnești cu finanțare din vistieria principară în 23 de localități urbane din țară, între care și în orașul Chișinău. Aceste școli urmau să fie deschise la Sfântul Gheorghe (23 aprilie), având câte un dascăl de limbă română.

Cu mai mulți ani în urmă, într-un studiu al unuia dintre semnatarii lucrării de față, se admitea că o asemenea școală domnească a fost instituită și la Chișinău și că a funcționat cu succes mai mulți ani. Drept argument se aducea o observație în baza unor documente și însemnări de pe cărți manuscrise, conform cărora în deceniile

următoare a crescut mult numărul știutorilor de carte în rândurile populației târgului Chișinău. Aducem doar un singur exemplu în această privință. Astfel, o înțelegere semnată la 12 decembrie 1797, între Mănăstirea Galata de Jos din Iași (care stăpânea pe atunci moșia Chișinăului) și un mare număr de negustori și posesori de cârciumi din Chișinău, aflăm că au iscălit personal 57 de persoane, dintre care o bună parte la sigur studiaseră la școala domnească din partea locului.

Din unele materiale publicate în ultima vreme, fiind vorba de însemnările unor călători străini, care au trecut și chiar au rămas pentru un timp la Chișinău în anii '80-'90 ai sec. al XVIII-lea, aflăm informații mult mai concludente despre existența și activitatea unei școli domnești în această urbe după 1766. Astfel, baron Leyin Pierce Balthasar von Campenhausen, care era în trecere prin Moldova în 1790-1791, consemna că „Puțini tătari și moldoveni știu să citească. Aceștia din urmă au anumite manuscrise, cu litere chirilice, de care se servesc preoții în biserici. Foarte puțini dintre aceștia au studiat la Iași sau Chișinău, unde se află un fel de gimnaziu”, ca ulterior să mai concretizeze precum că „odinioară a fost aici [la Chișinău – n.n.] o academie, la care studiau tinerii moldoveni, mai ales preoții, (dar) în timpul șederii mele (în oraș), nu se aflau decât șapte studenți. Marea clădire a academiei ne-a servit, pe vremea ultimului război,

drept magazie [...]”. Din această relatare reiese clar că până în timpul războiului din 1787-1791 la Chișinău activa școala domnească fondată în baza hrisovului domnesc din 1766. Pentru școală, conform aceluiași călător, a fost înălțată o clădire specială.

Se prea poate această școală domnească a activat mai multă vreme în Chișinău, fiind cunoscută pe la 1795 drept „școala ce veche”, care a activat pe lângă Mănăstirea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil din aceeași urbe. Despre aceasta aflăm dintr-o însemnare lăsată și de „dascălul Vasile din târgul Chișinău” care la 9 iulie 1795 finisa copierea pentru a patra oară „Cartea Amortolon Sotirria, adică Mântuirea păcătoșilor, Minunile Precistii, [de Agapie Landos - n.n.] ce s-au tălmăcit din limba ellingască pre limba moldovenească, acum s-au prefăcut a patra oară de dascălul Vasile din târgul Chișinăului, acum în zilele preînaltului domnului nostru Alexandru Nicolai Calimah voievod, arhiepiscop fiind preosfinția sa chirio chir Iacov (Stamati), și în zilele preosfințitului episcopul Hușului chiriu Veniamin (Costache). Și s-au scris în școala ce veche de la Mănăstirea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil din Chișinău, fiind sărdari dumnealor: dumnealui Ioan Racoviță și dumnealui banul Manolache Donici din satul Belieștii, la leatul 1795 iulie 9 ...”. Faptul că aici sunt menționați serdarii Ioan Racoviță și banul Manolache Donici, ar trebui să însemne că aceștia se îngrijeau ca epitropi de buna

funcționare a școlii. Trebuie să mai subliniem că acest dascăl Vasile de la școala veche îi învăța „carte a ceti, a cânta și a scrie” pe fiii de clerici moldoveni din sate, fiind un om cu un apreciabil orizont cultural și cunoscător al limbii elinești din care a tradus cartea mai sus arătată. Din însemnare mai reiese că prin 1795, pe lângă școală, mai activa și un scriptoriu unde se tălmăceau și se copiau cărți, fie pentru lăcașele sfinte, fie pentru persoane particulare. Unul dintre discipolii dascălului arătat mai sus a fost Petru Teodorovici, care „carte știe grecești, sârbești și moldovenești [și] au învățat la dascălul Vasili și preot Necolai din târgul Chișinău”.

Drept confirmare a existenței acestei școli poate servi și numărul în creștere a știutorilor de carte, care, fiind martori la diferite acțiuni de vânzare-cumpărare, își pun pe documente semnătura, adăugând și unele cuvinte. De exemplu la 2 iulie 1779 iscălesc pe un zapis „Ioniță Băț ot Chișinău și Ștefan Băț mazil ot Chișinău”.

Unele persoane din același oraș aveau pe atunci cărți, fapt despre care ne vorbește însemnarea de pe un codice Miscelaneu din 1777: „Și am scris eu Agapii sin Ioan ot Chisănov. Leat 1784, iunie 5”.

Toate aceste informații demonstrează că prin hrisovul domnesc din 1766 la Chișinău a fost deschisă o școală domnească, pentru care a fost zidită și o clădire specială în apropiere de Biserica „Sf. Arhangheli”, care și-a întrerupt existența în urma războiului ruso-turc

din 1787-1791 și că epitropi ai acestei școli domnești erau serdarii de Orhei cu sediul la Chișinău. O altă școală domnească a fost fondată la Chișinău în 1803.

Bibliografie:

*Catalogul general al manuscriselor moldovenești păstrate în URSS. Colecția bibliotecii Mănăstirii Noul-Neamț (sec. XIV-XIX) / Сводный каталог молдавских рукописей, хранящихся в СССР. Коллекция Ново-Нямецкого монастыря (XIV-XIX) / alcăt. : Valentina Ovcinicova-Pelin. – Chișinău : Știința, 1989. – P. 392.

****Codrescu, T.** Uricaru. Vol. XIV [Școala Domnească din Chișinău] / T. Codrescu. – Iași, 1889. – P. 186-192.

Eșanu, Andrei. Mănăstirea „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil din Chișinău” [conține date despre Școala Domnească] / Andrei Eșanu, Valentina Eșanu // Mănăstiri și schituri din Republica Moldova / coord. : acad. Andrei Eșanu. – Chișinău, 2013. – P. 691-693.

Eșanu, Andrei. Școala Domnească // Chișinău – file de istorie: Cercetări, documente, materiale / Andrei Eșanu. – Chișinău : Museum, 1998. – P. 41-42.

Sava, Aurel. Școala Domnească de la Chișinău // Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului. – București, 1944. – P. 282.

Școala Domnească // Călători străini despre Țările Române. Vol. X, Partea a II-a. – București, 2001. – P. 865, 866.

Școala Domnească de la Chișinău // Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei / un corpus editat de I. Caproșu și Elena Chiaburu. – Vol. II. – Iași, 2008. – P. 567.

Tomescu, C. Diferite știri din Arhiva Consiliului Eparhial : [Școala Domnească] / C. Tomescu // Arhivele Basarabiei. – 1933. – Nr 3. – P. 227; 1936. – Nr 2-3. – P. 39.

Ешану, Андрей. Школы Кишинева во второй половине XVIII - начала XIX в. / Андрей Ешану // Известия Академии Наук МССР. Серия общественных наук. – 1978. – Nr 2. – P. 87-93.

Халиппа, И. Н. Документы XVII-XVIII вв, касающиеся села Буюканы ныне предместье гор. Кишинева / И. Н. Халиппа // Труды Бессарабской Губернской ученой архивной комиссии. Том II. – Кишинев, 1902. – С. 294-298.

Andrei Eșanu

Anton PANN
1796-1854

Poet, compozitor, profesor de muzică religioasă, protopsalt, folclorist, literat și publicist, autor al muzicii Imnului Național al României.

S-a născut cca în anul 1796 la Sliven, în Imperiul Otoman (azi Bulgaria), cu numele Antonie Pantoleon-Petroveanu. S-a stins din viață 2 noiembrie 1854, la București.

Rămas orfan de tată (se presupune ca acesta ar fi fost cuțovlah, de meserie căldărar sau arămar), împreună cu mama și doi frați, se stabilește la Chișinău (1806). (Frații lui s-au înrolat în armata rusă și au căzut la asediul Brăilei, în 1809).

În anul 1810 intră în corul Catedralei din Chișinău, unde deprinde meșteșugul

muzicii psaltice. „Eu altele n-am învățat decât, din mica copilăria mea, mi-am bătut capul să ajung desăvârșit în meșteșugul muzicii bisericești”, după cum va menționa ulterior. Se presupune că la Chișinău a început a învăța limba română. (Cunoștea greaca, bulgara, turca și rusa).

Ajuns la București (1812), își românilizează numele de Petrov în Petroveanu. Se angajează paracliser la Biserica Olari, apoi cântăreț la Biserica Sfinților. Se înscrie la Școala de cântăreți bisericești a Mitropoliei, unde studiază cu Dionisie Fotino. Între 1816-1818 este elev la școala de pe lângă biserica „Sf. Nicolae Șelari”, unde vine în contact cu notația bizantină promovată de Petre Efesiul (notație stabilită la Constantinopol în 1814). În această perioadă va învăța și meșteșugul tiparului în tipografia lui Petre Efesiul, unde a fost angajat ca lucrător și va compune prima cântare religioasă. Se presupune că a audiat și cursurile lui Gheorghe Lazar de la „Sf. Sava” din București.

La 23 de ani e numit de Mitropolitul Dionisie Lupu în comisia pentru traducerea cântărilor bisericești din grecește în românește, cărți apărute la Viena („Teoreticonul”, „Anastasimatarul” și „Irmologhiul”).

Între anii 1826-1830 este dascăl la o școală aflată sub patronajul episcopiei din Râmnicul Vâlcea, cântăreț la Biserica „Buna Vestire”, profesor de muzică pentru maicile de la Mănăstirea Dintr-un Lemn, de lângă Govora,

apoi cântăreț la biserica „Sf. Nicolae” din Brașov după care revine la București.

La București devine „psalt învățător de copii în arta muzicii”, la școala de pe podul Mogosoaiei și este cunoscut sub numele de Anton Pantoleon, apoi, în anul 1842, i se încredințează Catedra de cântări bisericești de la Seminarul Mitropoliei.

În timpul Revoluției din 1848 se afla la Râmnicu Vâlcea. Aici compune melodia imnului „Deșteaptă-te, române!”, pe versurile lui Andrei Mureșanu.

În tot acest timp, fiind cântăreț în diverse biserici, a dus și o intensă activitate de culegător de folclor, editează și tipărește cântece populare, melodii lăutărești, literatură populară, traduce, adaptează și pune pe muzică, scrie și tipărește poezii ș.a. („Versurile muzicești” și „Câteva versuri politicești”, 1830; „Poezii deosebite sau Cantece de lume”, 1831; „Hristoiția” cuprinzând reguli de bună purtare, 1834; „Noul Erotocrit”, 1837; „Sfânta Evanghelie”, 1840; „Fabule și istorioare” și „Noul Doxastar”, 1841).

În 1843 devine proprietar de tipografie. Cărțile pe care le va edita vor purta în partea de jos a copertei inscripția „În tipografia lui Anton Pann”. Aici tipărește „Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau gramatica melodică”, 1845; „Poezii populare”; „Irmologhiu sau Cătăvasier”; „Epitaful sau slujba înmormântării Domnului nostru Isus Hristos”, 1846; „Memorabilul foc mare, întâmplat în București în ziua de Paște 1847” și „Culegere

de proverburile sau Povestea vorbii”, 1847, 1852; „Dialog în trei limbi, rusește, românește și turcește”, 1848; „Înțeleptul Archir cu nepotul său Anadam” și „Spitalul amorului sau Cântătorul dorului”, 1850, 1852; „O șezătoare la țară sau Călătoria lui Moș Albu”, în 2 volume, 1851-1852, ediția a 2-a în 1853; „De prin lume adunate și iarăși la lume date”, 1852; „Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia”, 1853; „Culegere de povești și anecdote” și „Noul Anastasimatar”, „Mică gramatică musicală teoretică și practică”, 1854 ș. a.

A fost evocat de Mihai Eminescu în poemul „Epigonii” – „...Pan, finul Pepei, cel isteț ca un proverb”.

A se vedea și articolele din „Calendarul bibliotecarului 1994”. – Chișinău, 1993. – P. 143-145; „Calendarul bibliotecarului 1996”. – Chișinău, 1995. – P. 206-208.

Bibliografie selectivă:

Pann, Anton. Arghir și Anadam: Judecata strugurelui / Anton Pann. – București : Cartea Românească, [S. a.]. – 48 p.

Pann, Anton. Culegere de proverburile sau povestea vorbii / Anton Pann. – Chișinău : Litera, 1997. – 320 p. – (Biblioteca școlară).

Pann, Anton. Fabule și istorioare / Anton Pann. – Craiova : Hyperion, 1996. – 140 p.

Pann, Anton. Năzdrăvăniile lui Nastratin Hogeia / Anton Pann. – București : Coresi, 1997. – 107 p. – (Cele mai frumoase pagini).

Pann, Anton. Pilde și istorioare / Anton Pann ; antologie de D. Flamand. – București : Minerva, 1975. – 295 p.

Pann, Anton. Povestea vorbii / Anton Pann. – București : Gramar, 2008. – 319 p. – (Pagini

alese. Literatura română).

Pann, Anton. Povestea vorbii / Anton Pann. – Chișinău : Litera Internațional, 2002. – 320 p. – (Biblioteca școlară).

Coloșenco, Mircea. Șapte poeți clasici români. (Cronologii literare) : Anton Pann, Mihai Eminescu, Al. Macedonski [et al.] / Mircea Coloșenco. – București : Editura Fundației Culturale LIBRA, 2006. – 238 p.

Dan, Ilie. Anton Pann / Ilie Dan. – București : Albatros, 1989. – 182 p. – (Monografii).

Mateescu, Constantin. Drumurile lui Anton Pann / Constantin Mateescu. – București : Sport-Turism, 1981. – 264 p.

Matei, Zaharia. Profesorul, protopsaltul și compozitorul Anton Pann : (1797-1854) / Zaharia Matei. – București : Basili-ca, 2014. – 686 p.

Papadima, Ovidiu. Anton Pann „Cîntecele de lume” și folclorul Bucureștilor / Ovidiu Papadima. – București : Acad. Română, 1963. – 184 p.

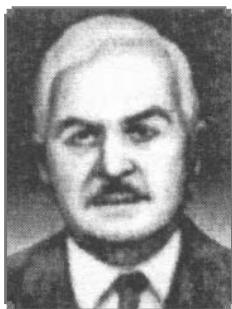
Sima, Felix. Din Țara lui Anton Pann : Versuri reunite / Felix Sima, Dragoș Serafim. – Râmnicul Vâlcea : Conphys, 1996. – [68] p. : il.

****Voican-Ghioroiu, Marin.** Cu Anton Pann în cârciumioară „La Desliu” / Marin Voican-Ghioroiu. – București : Editura Muzicală, 2013. – 109 p.

Chindriș, Ioan. Anton Pann // Chindriș, Ioan. Frumoșii oameni de demult / Ioan Chindriș. – Târgu-Lăpuș : Galaxia Gutenberg, 2010. – P. 193-196.

Tecuci, Alexandru. Încununat de geniu poporului nostru : [scriitorul Anton Pann (1796-1854)] / Alexandru Tecuci // Glasul națiunii. – 1999. – 15 dec. – P. 27.

V. M.

Vladimir DONCEV
1876-1941

Pomicultor și moșier, pictor. Reprezentant al primei generații de plasticieni basarabeni.

S-a născut în anul 1876, în localitatea Curenii (Basarabia). Se stinge din viață în 1941, la Chișinău.

A studiat la Școala de Desen a lui V. Okușko din Chișinău. În anii 1904-1906, urmează cursurile Academiei de Arte din Sankt Petersburg, atelierul lui I. Dimitriev-Kavkazski. I-a avut colegi pe Lidia Arionescu-Baillayre și Auguste Baillayre. A fost unul dintre prietenii apropiați ai lui A. Baillayre.

După studiile din Sankt Petersburg, pleacă la Paris (1908), unde îl cunoaște și se împrietenește cu pictorul mexican Diego Rivera. O perioadă îndelungată a locuit și a activat în Spania (anii '20-'30).

Din 1916 s-a aflat la Chișinău. A fost unul dintre membrii fondatori ai Societății de Arte Frumoase din Chișinău (1921) și participant permanent al expozițiilor din Chișinău (1922, 1927, 1928, 1930, 1933, 1934, 1938, 1939) și la saloanele de pictură din București. În anii de război operele sale au dispărut. Unica lucrare

rămasă este tabloul „Portalul catedralei din Avilla. Spania” (1933). Lucrările expuse în cadrul celui de-al X-lea Salon de pictură (1938), N. Costenco le descrie ca o „...pictură de o valoare care ar putea-o aprecia numai străinătatea. Peisajele D-sale din îndepărtata Spanie, o Spanie descoperită de D-sa, romantică, medievală, sumbră, cu aspect granitic, aridă, cu acele arcade de poduri joase, peste ape grele. Avem curajul să afirmăm că printre pictorii expozanți, colorisți, D-sa deține întâietatea cu cel puțin două clase superioare...” („Viața Basarabiei”, 1938, nr. 12, p. 77).

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 388.

Bibliografie :

Doncev, Vladimir. Catedrala gotică / Vladimir Doncev // Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională. = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection / Constantin I. Ciobanu ; aut. concept. : Tudor Zbârnea. – Chișinău : [S. n., S. a.]. – P. 67.

Colesnic, Iurie. Un basarabean cu suflet spaniol // Colesnic, Iurie. Chișinăul din inima noastră / Iurie Colesnic ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 39-40.

Costenco, Nicolae. Doncev / Nicolae Costenco // Viața Basarabiei. – 1938. – Nr. 12. – P. 77 ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.moldavica.bnr.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0periodice--0-1---0-10-0--0---0direct-10---4-----0-11-11-ro-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-10&a=d-&c1=CL1.8.1&d=JG159.43> (accesat : 28.08.2020).

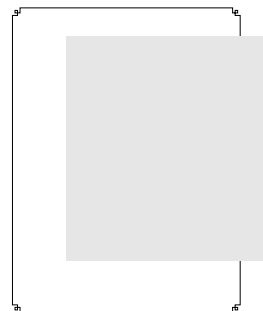
Stavilă, Tudor. Vladimir

Doncev // Stavilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940 / Tudor Stavilă. – Chișinău : Știința, 2000. – P. 33, 45, 70.

Дончев Владимир Никитич [Resursă electronică] // <https://artz.ru/menu/1804681482/1805264103.html> (accesat: 27.08.2020).

Пожар, С. Дончев Владимир Никитич // Пожар, С. Молдавско-русские взаимосвязи в искусстве в лицах и персоналиях (XVIII - 1 половина XX в.) : Библиографический словарь-справочник в двух томах. Т. 1 / С. Пожар, К. Шишкан. – Chișinău, 2009. – P. 232.

V. M.

Grigore FIURER
1886-1962

Pictor și grafician.

S-a născut în anul 1886, la Odesa. Se stinge din viață în 1962, la Chișinău.

A frecventat timp de doi ani Școala de Arte Plastice din Kiev.

A activat la Harkov. A executat picturi murale, fiind angajat în calitate de caricaturist la ziarul „Утро”, „Южный край” (1906-1908). Merge apoi la Moscova, unde a lucrat în atelierul lui Aleksei Harlamov și a colaborat cu ziarul „Жизнь”, „Охотничий вестник”, „Театральная газета” (1911-1912).

Din anul 1913 s-a stabilit la Chișinău. A lucrat ca și con-

trolor la Stația Electrică din Chișinău, apoi a ocupat diverse funcții administrative, fiind preocupat și de problemele de instruire a elevilor la Școala de Arte Plastice din Chișinău.

S-a manifestat mai mult în domeniul portretului, cele mai reprezentative fiind „Femeia cu trandafiri” (1910), „Portretul cântăreței A. Dicescu” (1929), „Pictorul Auguste Baillayre”, „Portret de domnișoară” (1938) ș. a.

A fost membru al Societății de Arte Frumoase din Basarabia (1922-1939).

A participat la expozițiile Societății Amatorilor de Arte Frumoase din Basarabia (1915), apoi și la cele organizate de Societatea de Arte Frumoase din Basarabia (1927, 1928, 1930, 1933).

Și-a expus picturile și grafica de șevalet la Saloanele Oficiale din București (1928-1931).

Bibliografie:

Fiurer, Grigore. Biserica Grecească, Chișinău / Grigore Fiurer // Viața Basarabiei. – 1938. – Nr 12. – Cop. 1.

Fiurer, Grigore. Pictorul Auguste Baillayre / Grigore Fiurer // Muzeul Național de Artă al Moldovei : Colecția Pictură Națională. = National Art Museum of Moldova : National Painting Collection / Constantin I. Ciobanu ; aut. concept. : Tudor Zbârnea. – Chișinău : [S. n., S. a.]. – P. 71.

Colesnic, Iurie. Un pictor al Chișinăului și al chișinăuencilor // Colesnic, Iurie. Chișinăul din inima noastră / Iurie Colesnic ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 44-45.

Stavilă, Tudor. Fiurer Grigore // Stavilă, Tudor. Arta plastică

modernă din Basarabia. 1887-1940 / Tudor Stavilă. – Chișinău : Știința, 2000. – P. 24, 46, 70-71.

Пожар С. Г. А. Фюрер // Пожар С. Молдавско-русские взаимосвязи в искусстве в лицах и персоналиях (XVIII - 1 половина XX в.): Библиографический словарь-справочник в двух томах. Т. 1 / С. Пожар, К. Шишкан. – Chișinău, 2009. – P. 252.

Фюрер Григорий Александрович [Resursă electronică] // <https://artz.ru/menu/1804681482/1805311949.html> (accesat : 28.07.2020).

V. M.

Biserica „Sfântul Pantelimon” din Chișinău 1891

Fostă capelă a comunității grecești din Basarabia. A fost înălțată în 1891 și se află astăzi la intersecția străzilor 31 august 1989 și Vlaicu Pârcălab, Chișinău.

A fost cunoscută și ca Biserica Grecească.

În 1887 Alexandra Zotti, dăruiește locul pentru edificarea bisericii, pe banii donați de fiii ei – moșierii Ioan și Victor Sinadino. Biserica a fost ctitorită după numele tatălui lor Pantelemon I. Sinadino (primar al Chișinăului în perioada 1837-1842).

A fost proiectată în stil ne-

obizantin de arhitectul Alexandru Bernardazzi. Edificarea bisericii s-a terminat în martie 1891, iar la 13 octombrie a fost sfințită. Biserica a fost apreciată în presa vremii drept una din cele mai valoroase creații artistice de acest gen din anii respectivi din Imperiul Rus.

Pe lângă biserică funcționa o școală parohială greco-rusă, înființată în 1898.

De la sfințirea bisericii și până în 1940 aici au slujit doar preoți de origine greacă: Sofronie Fotopoulos, Gherasimos Teologhidis, Nicolaos Nicolaidis, Constantin Moraitakis. În perioada 1912-1938 a slujit ca cleric diacnul Filaret Hristostomides.

În timpul războiului biserica a fost închisă. Autoritățile sovietice au distrus cavoul din subsolul bisericii rezervat neamului Sinadino. Nu s-au păstrat atributele bisericesti. A servit o perioadă îndelungată ca depozit de materiale de construcție și atelier de creație pentru pictori și sculptori. Mai târziu acest lăcaș a fost transformat într-un depozit al Studioului „Moldova-Film”, iar în ultimii ani ai puterii sovietice aici a fost deschisă o sală de degustare a vinurilor.

Datorită eforturilor protopiereului Valeriu Bazatin, Biserica „Sfântul Pantelimon” a fost redeschisă în anul 1992. Din 1997 și până în prezent, paroh al bisericii este protopiereul Valeriu Potoroacă.

Respectând tradiția și memoria ctitorilor, biserica întreține strânse legături cu comunitatea greacă din Moldova.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 324-325.

Bibliografie selectivă:

Biserica „Sfântul Pantelimon”. Cttorie a fraților Sinadino. Chișinău. Arhitect A. Bernardazzi // Rugă pentru neam : Artă moldovenească din secolele XIV-XX = A Prayer for my people : Moldavian Art 14th-20th centuries / Pavel Bălan ; red. : Eugen Lungu. – Chișinău, 2015. – P. 146-147.

Biserica „Sfântul Pantelimon” // Flux continuu. – 2014. – 11 apr. – P. 14. – (Monumentele istorice ale Chișinăului).

Biserica „Sfântul Pantelimon” // Locașurile sfinte din Protopopiatul Municipiului Chișinău / edție îngrijită de protoiereul mitrofor Zosima Toia. – Chișinău, 2008. – P. 7.

Biserica „Sfântul Pantelimon” [Resursă electronică] // <https://ortodox.md/biserica-sf-mare-mucenic-pantelimon-or-chisinau/> (accesat : 23.08.2020).

Grosu, Silvia. Biserica „Sf. Pantelimon” / Silvia Grosu // Chișinău : Enciclopedie / editor : Iurie Colesnic. – Chișinău, 1997. – P. 87.

Mihailo, Larisa. Biserica „Sfântul Pantelimon” : [monument arhitectural de valoare creat la sfârșitul sec. XIX de A. Bernardazzi] / Larisa Mihailo // Capitala. – 2006. – 5 apr. – P. 6.

Moșin, Octavian. Slujind cu credință Domnului : [preotul Valeriu Potoroacă, paroh al Bisericii „Sf. Pantelimon” din Chișinău] / preot Octavian Moșin // Literatura și arta. – 2017. – 15 iun. – P. 3.

Negru, Nina. Basarabia și grecii : [Biserica „Sf. Mare Mucenic Pantelimon”, Chișinău] / Nina Negru // Jurnal de Chișinău. – 2006. – 2 iun. – P. 7.

Вакару, Наталья. Проклятие церкви Святого Пантелеймона : [страницы истории церкви] / Наталья Вакару // Комсомольская правда. – 2005. – 17 dec. – P. 7.

Герман, Екатерина. Создавая в храме дегустационный зал... : [страницы истории кишиневской церкви „Sf.

Pantelimon”] / Екатерина Герман // Новое время. – 2005. – 4 noiem. – P. 6.

V. M.

Nicolae I. Sुरुceanu 1891-1969

Om politic, militar, jurist, deputat în Sfatul Țării.

S-a născut în anul 1891, în satul Suruceni, județul Lăpușna. S-a stins din viață în 1969, la București.

A urmat studiile secundare la Seminarul Teologic din Chișinău și a absolvit o școală militară, devenind ofițer în armata rusă. Ulterior a studiat dreptul la Universitatea din Varșovia, Polonia. (În timpul Primului Război Mondial aceasta a fost evacuată la Rostov pe Don).

În anul 1917 revine în Basarabia și participă la evenimentele politice din cadrul mișcării de renaștere națională desfășurate aici. A participat la Congresul Militarilor Moldoveni din octombrie 1917. Alături de Ion Inculeț, Pantelimon Erhan, Teofil Iancu, Ion Buzdugan, Pantelimon Halippa ș. a., a participat în comisia pentru elaborarea schemei de repartizare a locurilor de deputat în legislativul basarabean.

Deputat în Sfatul Țării, ales din partea Comitetului Central Executiv al Militarilor Moldoveni din Chișinău,

fiind membru în mai multe consilii: constituțional, administrativ, de declarații și statute. A făcut parte din grupul secret al lui I. Pelvian, care a plecat la Iași pentru a grăbi ajutorul din partea României (7-8 ianuarie 1918), apoi a fost în grupul condus de Ion Inculeț, care a plecat la Călărași pentru a întâmpina armata română (12 ianuarie).

A votat Unirea din 1918.

În perioada interbelică a activat în calitate de judecător de pace, avocat, magistrat, consilier la Înalta Curte de Casație.

Stabilit la București, a militat pentru soluționarea problemelor și ajutorarea basarabenilor refugiați peste Prut, după 28 iunie 1940 și martie 1944.

Bibliografie selectivă:

Chiriac, Alexandru. Nicolae I. Sुरुceanu / Alexandru Chiriac // Patrimoniu. – 1991. – Nr 4. – P. 99-100.

Colesnic, Iurie. Sुरुceanu Nicolae I. // Colesnic, Iurie. Sfatul Țării: Enciclopedie / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 1998. – P. 284.

Tatomirescu, Ludmila. Spre neuitare. Un deputat din Sfatul Țării: Nicolae I. Sुरुceanu / Ludmila Tatomirescu // Memoria. – 2010. – Nr 3-4 (72-73). – P. 45-57 ; [Resursă electronică]. – URL: <http://www.revistamemoria.ro/un-deputat-in-sfatul-tarii-nicolae-i-suruceanu/> (accesat : 07.09.2020).

Muzeul virtual al Unirii : Nicolae I. Sुरुceanu [Resursă electronică] // https://www.mvu.ro/index.php/category/basarabia_personalitati/ (accesat : 07.09.2020).

V. M.

Sergiu D. BOGOS
1891-1976

Economist, profesor și publicist.

S-a născut în anul 1891 în satul Grozești, județul Lăpușna, în familia preotului Dimitrie Bogos. S-a stins din viață în 1976, la București.

A urmat Seminarul Teologic din Chișinău, apoi și-a continuat studiile în economie la Universitatea din Kiev (din 1912). A fost membru al Societății „Deșteptarea” din Kiev. În ajunul Unirii, a îndeplinit funcția de curier între Sfatul Țării și Guvernul României aflat la Iași.

În perioada interbelică a activat în calitate de profesor. A predat economia politică și sociologia la liceele din Chișinău. A fost membru fidel al tuturor echipelor monografice ale Institutului Social Român din Basarabia și a studiat diverse aspecte din viața economică a satelor. S-a ocupat de problema mișcării cooperatiste din Copanca, Popeștii de Sus și din împrejurimile acestora, a prezentat satul Nișcani în lumina datelor statistice.

În calitate de publicist, a publicat articole cu tematică economică și statistică.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 388.

Bibliografie selectivă:

Bogos, Sergiu. Date demografice și sanitare de la Copanca / Sergiu Bogos, Corneliu Pop // Buletinul Institutului de Cercetări Sociale al României. Regionala Chișinău. Tom. 2. – Chișinău, 1939. – P. 203-213.

Bogos, Sergiu. Nișcanii în lumina datelor statistice / Sergiu Bogos // Buletinul Institutului Social Român din Basarabia. Tom. 1. – Chișinău : Tiparul Moldovenesc, 1937. – P. 219-231.

Chiciuc, Ludmila. Cu privire la cercetările monografice în teren desfășurate de Institutul Social Român din Basarabia (1934-1940) : [referire și la Sergiu Bogos] / Ludmila Chiciuc // Akademos. – 2019. – Nr 3 (54). – P. 92.

Chiciuc, Ludmila. Reflecția activității Institutului Social Român din Basarabia (1934-1940) în paginile ediției periodice a instituției : [referire și la Sergiu Bogos] / Ludmila Chiciuc // Revista de istorie a Moldovei. – 2019. – Nr 1-2. – P. 122-123.

Colesnic, Iurie. Temelia temeliiilor. Familia Bogos / Iurie Colesnic // Timpul. – 2014. – 28 iul. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/articol/temelia-temeliilor--familia-bogos-61674.html> (accesat : 07.09.2020).

Sergiu Bogos // Prezențe basarabene în spiritualitatea românească (sec. al XIX-lea – prima jumătate a sec. al XX-lea) : Dicționar. – Chișinău : Civitas, 2007. – P. 61.

Trei membri ai familiei Bogos au colaborat cu Sfatul Țării și au contribuit direct la Unirea Basarabiei cu România [Resursă electronică] // <http://www.akademos.asm.md/files/pp86-94.pdf> <http://tvr Moldova.md/generatia-unirii/trei-membri-ai-familiei-bogos-au-colaborat-cu-sfatul-tarii-si-au-contribuit-direct-la-unirea-basarabiei-cu-romania/> (accesat : 07.09.2020).

V. M.

**Spitalul Clinic de Boli
Infecțioase
„Toma Ciorbă”
din Chișinău
1896**

Inaugurat în anul 1896, Spitalul de Boli Infecțioase, a fost prima instituție medicală specializată din Basarabia.

În anul 1893 Toma Ciorbă, absolvent al Facultății de Medicină a Universității „Sfântul Vladimir” din Kiev, în calitate de medic-sanitar la Chișinău, a „reusit să convingă autoritățile și societatea despre necesitatea imperioasă de a declanșa o luptă hotărâtoare cu maladiile infecțioase, ce bântuiau în ținut și adesea se manifestau în forma unor epidemii escaladante” și obține permisiunea de a construi un spital de boli infecțioase, care urma să fie amplasat la periferia orașului.

Medicul Toma Ciorbă a proiectat și a organizat construcția edificiului Spitalului de boli infecțioase, din banii proprii și din donații, într-un termen relativ scurt, acesta fiind unul dintre cele mai moderne în regiunea sud-vestică a imperiului țarist. (Autorul proiectului – arhitectul V.N. Țăganko). La inaugurarea spitalului, la conducerea căruia a fost numit Toma Ciorbă, a asistat toată elita medicală din Chișinău: M.S. Vișnevski, A.D. Koțovski, G.D. Gorodețki,

V.P. Tverdohlebov, M.B. Sluțki, N.A. Doroșevski, M.P. Rașkovici, L.E. Siținski, S.C. Kirkorov ș. a.

Această unitate medicală, un complex de clădiri din piatră care, conform unei descrieri din 1915 includea: apartamentul medicului Toma Ciorbă – casă într-un parter; teatrul anatomic, într-un parter; patru corpuri într-un nivel de casă (36 de saloane cu 122 de geamuri); trei corpuri de casă în două etaje (49 de odăi); direcția, registratura și maternitatea; capela; farmacia, bucătăria, spălătoria, apartamentul provizorului; corp de casă pentru depozite, cabinetul bacteriologic și saloanele bolnavilor. Toma Ciorbă s-a aflat la conducerea acestei instituții medicale mai multe decenii (1896-1932) și, totodată, a lucrat aici ca ordinator, bacteriolog, prosector, educator al tinerilor lucrători medicali, ținând cursuri de anatomie, patologie și boli contagioase. A introdus practica vaccinării obligatorii a populației împotriva variolei și utilizarea seroterapiei împotriva difteriei, și a scris câteva lucrări despre activitatea Spitalului de Boli Infecțioase, despre starea sanitară a Chișinăului. „Acest om mic de statură, dar cu o personalitate măreață, și-a îndeplinit datoria nu din obligație, ci din inimă, fapt pentru care întotdeauna și pretutindeni s-a bucurat de aprecierea și recunoștința poporului”.

Spitalul de Boli Infecțioase, care în prezent ocupă un întreg cartier, mărginit de străzile A. Lăpușneanu, A. Șciusev și bd. Ștefan cel Mare, și-a păstrat nu numai aspectul vechi, dar și funcționalitatea. Actualmente Spitalul Clinic Republican de

Boli Infecțioase poartă numele renumitului medic umanist Toma Ciorbă și servește în calitate de centru național în domeniul bolilor infecțioase și bază clinică pentru Universitatea de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” (realizează pregătirea, specializarea, perfecționarea, reciclarea și atestarea specialiștilor din domeniul bolilor infecțioase); este centru și bază principală în activitatea științifico-practică pentru colaboratorii catedrelor universității, spitalului, infecționiștilor și altor specialiști din republică în patologia infecțioasă, parazită, tropicală etc.

Spitalul de Boli Infecțioase, fondat de Toma Ciorbă, unde este fixată și o placă comemorativă (1965), este declarat monument de arhitectură și istorie de însemnătate națională, introdus în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău, la inițiativa Academiei de Științe a Moldovei.

Deși acesta figurează ca monument de arhitectură, autoritățile statului au făcut mai multe încercări de a-l transfera/desființa, iar sectorul de pământ pe care se află a fost scos la licitație, Spitalul Clinic Republican „Toma Ciorbă”, este astăzi una dintre instituțiile medicale de forță, implicate în combaterea virusului COVID-19.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2004”. – Chișinău, 2003. – P. 26-27.

Bibliografie selectivă:

***Popușoi, E.** Doctorul Toma Ciorbă / E. Popușoi. – Chișinău : Cartea Moldovenească, 1974. – 140 p.

Colesnic, Iurie. Un nobil ce-a înnobilat Chișinăul; Spitalul clinic de boli infecțioase „Toma

Ciorbă” // Colesnic, Iurie. Chișinăul nostru necunoscut. – Chișinău : Cartier, 2015 (Tipogr. „Bons Offices”). – P. 93-95.

Deatișen, Victor. Toma Ciorbă – om celebru și medic umanist ilustru din Basarabia / Victor Deatișen, Vasile Arapu, Ludmila Simonov // Sănătate publică, economie și management în medicină. – 2012. – Nr 5 (44). – P. 193-194 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/193-194_6.pdf (accesat : 5.08.2020).

Istorie [Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă”] [Resursă electronică] // <http://tomaciorba.md/?go=page&p=189> (accesat : 6.08.2020).

Nemerenco, Valeriu. Spitalul Clinic de Boli Infecțioase „Toma Ciorbă” // Nemerenco, Valeriu. Buiucani : File din istoria satului și a sectorului. – Chișinău, 2002. – P. 129.

Papuc, Irina. Patimile la „Toma Ciorbă” între evlavie și ilegalitate / Irina Papuc // Timpul. – 2012. – 19 mar. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/articol/patimile-la-toma-ciorba-intre-evlavie-si-ilegalitate--32292.html> (accesat : 5.08.2020).

Toma Ciorbă : Ilustru medic umanist din Basarabia // Aleea savanților și medicilor iluștri = The Alley of Brilliant Scientists and Doctors / Iulian Grossu (coord.), Ion Ababii, Emil Ceban [et al.] ; resp. ed. : Ion Ababii ; trad. : Eugenia Loghin ; Univ. de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova. – Chișinău, 2015. – P. 41-44 ; [Resursă electronică]. – URL : https://usmf.md/wp-content/uploads/2015/10/Savanti_Medici_Iluștri_web.pdf (accesat : 5.08.2020).

V. M.

Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”
1901

Lăcaș și monument de arhitectură de însemnătate națională, introdus în Registrul monumentelor de istorie și cultură a municipiului Chișinău, la inițiativa Academiei de Științe a Moldovei; fostul paraculis al Spitalului Orășenesc.

Pe locul acestei biserici s-a aflat cândva un alt lăcaș, cu hramul „Sfântul Pavel din Teba”, construit în 1852. Actuala biserică cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” a fost ridicată și sfințită în 1901, după proiectul arhitectului Vladimir Țiganco.

Locașul sfânt a fost sfințit în cinstea Sfântului Ierarh Nicolae și pentru memoria primului ctitor – felcerul Nicolae Ivanov.

A fost capela Spitalului Zemstvei. Inclusă în numărul clădirilor spitalului care formau frontul perimetral construit al spitalului, orientat spre bulevardul Ștefan cel Mare. Intrarea de onoare are loc din partea străzii, o intrare secundară realizându-se din partea spitalului.

Este o biserică cu o structură bazilicală, alcătuită din trei nave, despărțite între ele prin coloane din fontă. Urcarea la cafas și la cota deasupra colateralelor are loc din prona-

osul îngust. Deschisă vederii este doar fațada principală, care, prin plastica arhitecturală, redă structura spațială a bisericii cu un rezalit central mai înalt, corespunzător navei centrale. La înălțare au fost folosite unele construcții metalice și ferestre ample, cu partea superioară în segment de cerc. Iconostasul bisericii a fost realizat de A. Șiroki. Iluminarea interiorului bisericii era asigurată de două policandre, executate cu multă măiestrie. Crucile de pe cupolă erau suflate cu aur, biserica dispunând de 3 clopote.

O notă specifică dădea acestui lăcaș sfânt un mozaic din sticlă cu scena înălțării lui Hristos, instalat dincolo de altar.

Biserica a fost sfințită de către episcopul Chișinăului și al Hotinului, Iacob, cu participarea corului de arhieriei, dirijat de renumitul Mihail Berezovschi. La biserică a slujit confesorul econom stavrofor Sofronie Celan. Din această biserică, în august 1917, a fost petrecut spre locul de veci preotul-poet Alexe Mateevici. Se cunoaște, de asemenea, că din anul 1919 la biserică a activat și cântărețul Dumitru Popovici.

Pe lângă biserică a fost construit și a activat mult timp un azil pentru bătrâni, în care se adăposteau 20 de persoane. Biserica are o combinație de diverse stiluri, astfel ca fiecare enoriaș să-și poată găsi alinare sufletească. A fost închisă în anul 1940, în perioada ateismului agresiv, fiind transformată în Casă de Cultură a Institutului de Medicină.

Locașul sfânt este redeschis în anul 1992. A devenit una dintre cele mai importante biserici din cadrul mitropoliei. Timp de mai mulți ani, paroh al bisericii a fost regretatul protoiereu mitrofor Vasile Petrache, personalitate care a contribuit considerabil la promovarea valorilor ortodoxiei în societatea basarabeană.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – P. 325.

Bibliografie selectivă:

Poștarencu, Dinu. Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Chișinău / Dinu Poștarencu. – Chișinău : [S. n.], 2002. – 16 p. : il.

Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” // Locașurile sfinte din Protopopiatul Municipiului Chișinău. – Chișinău : [S. n.], 2008. – P. 38.

Cibotaru, Angela. Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” la popasul unui veac / Angela Cibotaru // Dialog. – 2001. – 21 dec. – P. 6.

Poștarencu, Dinu. Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” / Dinu Poștarencu // Alfa și Omega. – 1999. – 16-31 iul. – P. 8.

Țiganco, Vladimir. Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” / Vladimir Țiganco // Patrimoniul cultural al Republicii Moldova. = The Cultural Heritage of the Republic of Moldova. – Chișinău : [S. n.], 2014. – P. 191.

Țiganco, Vladimir. Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” / Vladimir Țiganco // Rugă pentru neam : Artă moldovenească din secolele XIV-XX. = A Prayer for my people : Moldavian Art 14th-20th centuries. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 142.

N.-M. Ș.

Maria VOLOȘESCU
1921-1980

Cântăreață de operă română (soprană), originară din Basarabia.

S-a născut la 1921, Soroca. Se stinge din viață la 31 ianuarie 1980, la București.

Fiind încă elevă la liceu, a fost solistă și coristă a capelei corale de pe lângă Societatea Culturală și de Binefacere „G. Enescu” din Bălți, luând de mai multe ori premiul I la concursurile organizate la București. A cântat în corul bisericii din Soroca, apoi, în cel al Catedralei „Sfântul Nicolae” din Bălți. În 1944 s-a refugiat peste Prut. A cântat în corul Patriarhiei Române, alături de Valentin Teodorian, Emilia Petrescu, Nella Dimitriu, Nae Secăreanu, nume de referință în cultura muzicală laică.

În perioada 1946-1950 a fost solistă-soprană a Operei Române din București. A debutat în Santuzza din „Cavalleria rusticana” de Pietro Mascagni (1950). Printre rolurile importante abordate au fost: Iaroslavna din „Cneazul Igor” de A. Borodin, Lisa din „Dama de pică” de P. Ceaikovski, Aida (opera cu același nume de G. Verdi), Leonora din „Fidelio” de Beethoven, Natașa din „Rusalka” de A. Dargomajski,

Tosca (opera cu același nume de G. Verdi), Leonora din „Trubadurul” de G. Verdi, Amelia din „Bal mascat” de G. Verdi, Desdemona din „Othello” de G. Verdi, Micaela din „Carmen” de G. Bizet.

Bibliografie selectivă:

Arii din opere rusești : Elena Cernei, Maria Voloșescu, Petre Ștefănescu-Goangă [et. al.] [Resursă electronică] // qobuz.com/be-nl/album/arii-din-opere-rusesti-elena-cernei-maria-volosescu-petre-stefanescu-goangatraian-popescu-valentin-teodorian/0650476360063 (accesat : 18.08.2020).

Buzilă, Serafim. Maria Voloșescu : [cântăreața basarabeană de operă (1921-1980)] / Serafim Buzilă // Literatura și arta. – 1998. – 10 sept. – P. 6.

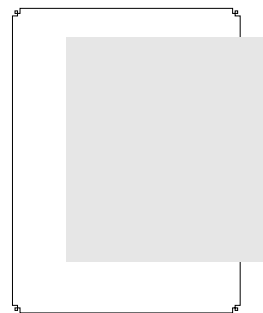
Jitaru, Valentin. Voloșescu, Maria // Jitaru, Valentin. Personalități bălțene : Enciclopedie / Valentin Jitaru, Lucian Jitaru. – Chișinău, 2018. – P. 368.

8 известных представителей прекрасного пола, чьи имена связаны с Бельцами. Мария Волошеску [Resursă electronică] // <https://esp.md/podrobnosti/2020/03/08/8-izvestnyh-predstavitelnic-prekrasnogo-pola-chi-imena-svyazany-s-belcami> (accesat : 18.08.2020).

Гордость музыки – уроженцы Бельц : Мария Волошеску // СП : Независимый региональный еженедельник. – 2009. – 26 авг. – P. 21.

Кузнецова, Инна. Мария Волошеску : имя и дивный голос услышанные Европой / Инна Кузнецова // Голос Бельц. – 2010. – 26 апр.

V. M.

Societatea de Arte
Frumoase din Basarabia
1921-1939

Numită și Societatea Belle-Arte din Basarabia. A fost fondată în 1921, cu scopul de a propaga artele plastice în provincie și de a organiza manifestări expoziționale.

Printre precursorii acesteia figurează Societatea Amatorilor de Arte Frumoase din Basarabia (1903), fondată din inițiativa lui Vladimir Okușko și care întrunea plasticieni profesioniști și amatori. Din 1903 până în 1918 această Societate a organizat mai multe expoziții cu participarea în comun a pictorilor ruși și ucraineni. Doar la vernisajul din 1915 exponenți au fost artiștii plastici basarabeni.

După Unire, Școala Orășenească de Desen (înființată încă în 1887 de Terentie Zubcu, basarabean de origine, cu studii la Academia de Artă din Sankt Petersburg, condusă apoi de pictorul-pedagog Vladimir Okușko, 1897-1918) este reformată în Școala de Arte Frumoase (1 martie 1919), având sediul în incinta Teatrului Auditoriu Pușkin. Alexandru Plămădeală, în calitate de director și profesor de sculptură, în colaborare cu Auguste Baillayre, absolvent al Acade-

miei Regale din Amsterdam și al Academiei de Arte Frumoase din Petersburg (responsabil de pictură și arte decorative), Șneer Cogan, absolvent al Academiei din München (responsabil de pictură și desen, portret) ș.a., au transformat această instituție într-un centru permanent al activității artistice în Basarabia.

La inițiativa lui Alexandru Plămădeală, Auguste Baillayre, Vladimir Doncev, cât și a membrilor fostei societăți, în 1921, la Chișinău, pe lângă Școala de Arte, este înființată „Societatea de Belle-Arte din Basarabia”. Președinte al societății de cele mai multe ori a fost ales Al. Plămădeală. Societatea avea prevăzută în statut calitatea de membru de onoare, care a fost atribuită, pe parcursul activității, lui Anastasie Simu, Pantelemon Halippa, Ion Teodorescu-Sion.

În comparație cu cea precedentă, noua societate includea mai multe secții și dispuneau de funcții mai ample. În afară de compartimentul de artă plastică, mai funcționau Secțiile de muzică, arhitectură, teatru (dramaturgie și balet) și un compartiment de fotografie artistică. Însă o activitate permanentă desfășura Secția de arte plastice, care, pe parcursul existenței (1921-1939), a organizat 11 expoziții de pictură, sculptură, desen, gravură și arte decorative, precum și de artă fotografică, la care au participat renumiți pictori din Basarabia, București, Iași, profesori și elevi ai Școlii de Belle Arte (București, Ate-neul Român – 1922; Bolgrad

– 1934; Ialoveni – 1939, celelalte au fost inaugurate la Chișinău – 1927, 1928, 1930, 1933, 1934, 1938). Secția fotografică a organizat o singură expoziție internațională de fotografie artistică (1928), la care au participat 63 de artiști fotografi din 14 țări. Neavând o sală permanentă pentru expoziții și pentru organizarea manifestațiilor, acestea se desfășurau în încăperi închiriate (sediul Școlii Reale, Sala „Jokey-club”, Sala de festivități a Primăriei etc.). De asemenea, și expozițiile personale erau amplasate în diferite locații (în clădirea Eparhiei, în Casa „Casso”, în vitrinele magazinului lui Răchieru, care se afla în clădirea Primăriei, la Conservatorul Municipal).

Lucrările plasticienilor August Baillayre, Șneer Cogan, Alexandru Plămădeală, Mihail Saharov, expuse la Ate-neul din București, au fost achiziționate în colecția Statului (azi Muzeul Național de Artă al României).

Expoziția din 1938 s-a finalizat cu fondarea Pinacotecii Municipale de Arte din Chișinău, alcătuită din donațiile artiștilor basarabeni, iar o parte din opere au fost donate de Ministerul Culturii și Cultelor de la București. Oficial deschiderea festivă a Pinacotecii a avut loc în 1939, în casa care aparținut lui Vladimir Herța, aceasta fiind prima instituție muzeală, cu activitate orientată spre colecționarea, conservarea și popularizarea operelor de artă plastică națională.

Ultimul, cel de-al XI-lea Salon al Societății de Arte Frumoase din Basarabia, are

loc în 1939 și face bilanțul întregii sale activități.

Plasticienii basarabeni au participat și la Saloanele oficiale din București.

Pe lângă activitatea expozițională, Societatea de Belle-Arte din Basarabia a contribuit și la ocrotirea monumentelor de istorie și cultură.

A se vedea și articolele din „Calendar Național 2001”. – Chișinău, 2000. – 325-326; „Calendar Național 2006”. – Chișinău, 2005. – P. 419-420.

Bibliografie selectivă:

Al X-lea Salon : Pictură, sculptură, desen, gravură și artă decorativă / Societatea de Arte Frumoase din Basarabia. – Chișinău : Sala Festivă a Primăriei Municipiului Chișinău, 1938. – 60 p. : il.

Costenco, Nicolae. Al X-lea Salon de pictură din Chișinău / Nicolae Costenco // Viața Basarabiei. – 1938. – Nr 12. – P. 76-78; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.moldavica.bnrm.md/bibliemo?e=d-01000-00---off-0periodice--00-1----0-10-0--0---0direct-10---4-----0-11-11-ro-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-10&a=d&c1=CL1.8.1&d=JG159.43> (accesat : 28.08.2020).

Societatea de Arte Frumoase din Basarabia (supranumită și Societatea Belle-Arte din Basarabia) [Resursă electronică] // <https://www.arta.md/ro/scurt-istoric> (accesat : 28.08.2020).

Stavilă, Tudor. Societatea de Arte Frumoase din Basarabia // Stavilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940 / Tudor Stavilă. – Chișinău : Știința, 2000. – P. 37-40, 52, 63.

Stavilă, Tudor. Școala de Belle Arte din Chișinău. Fondatori și susținători / Tudor Stavilă // Studii și cercetări de istoria artei. Seria Arta plastică. Serie nouă (București), tom 3 (47). –

2013. – P. 141-149 ; [Resursă electronică]. – URL : http://www.istoria-artei.ro/resources/files/SCIAAP_2013_Art_06_Stavila.pdf ; www.academia.edu/33652993/Școala_de_Belle_Arte_din_Chișinău_Fondatori_și_susținătorii_2011_ppt (accesat : 28.08.2020).

Stăvilă, Vera. Din istoria Școlii și Societății de Arte Frumoase (Belle Arte) din Basarabia / Vera Stăvilă // Tyrage-tia. Serie nouă. – 2008. – Nr 2 (17). – P. 327-332 ; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/34766 (accesat : 28.08.2020).

V. M.

**Pantelimon
V. SINADINO
1875–1941**

Medic, economist și om politic.

S-a născut la 17 iulie 1875 la Chișinău, într-o familie de negustori greci (bunicul său, Pantelimon (Pantelei) I. Sinadino, a fost primar al Chișinăului în perioada 1837-1842, iar tatăl, Victor Sinadino, cetățean de onoare al Chișinăului, a ctitorit câteva edificii importante în oraș, printre care Biserica „Sfântul Pantelimon” (1891, împreună cu fratele său Ioan) și Banca orășenească (în prezent, Sala cu Orgă). Se stinge din viață în anul 1941, în Siberia.

A urmat studiile la Liceul

Nr. 1 de băieți din Chișinău și la Universitatea din Kiev, specializându-se în medicină (1899), activând o perioadă scurtă de timp la Spitalul Gubernial de Zemstvă. Apoi a studiat la Economie și Finanțe, pășind pe urmele tatălui său.

A fost tutore la diferite instituții pentru copii (1900), instituții școlare (1901), judecător de pace onorific (1902), consilier și locțiitor al președintelui Dumei orășenești (1903) etc. În aprilie 1903 devine primarul Chișinăului (în locul lui Carol Schmidt, care demisionase în semn de protest față de Pogromul de la Chișinău din acel an). A fost ales primar de Chișinău și ulterior, în 1905-1907 și 1909-1910, apoi a fost membru al Dumei a II-a și a III-a de Stat a Imperiului Rus (1907-1917).

În primăvara anului 1917 a fondat Uniunea Marilor Latifundiari din Basarabia, iar la 5 martie 1918 s-a aflat în fruntea unei delegații la Iași, care a înaintat o serie de demersuri la adresa guvernului român pentru Unirea Basarabiei cu România în scop de salvare a proprietarilor și a latifundiilor acestora de bolșevism.

În anul 1918 a fost ales delegat în Sfatul Țării, în calitate de reprezentant al grecilor. În anii 1924-1940 a ocupat funcții de răspundere la Banca Populară din Basarabia. În 1933 devine membru al Partidul Național Liberal și este ales în Parlamentul României (1937-1939).

La 9 iulie 1940 a fost arestat de către N.K.V.D. și ținut în închisoarea din Tiraspol,

apoi a fost transferat la închisoarea din orașul Penza, după care a dispărut fără de urmă.

Distincții: „Sf. Vladimir” de gradul IV (1909); „Sf. Ana” de gradele II și III (1908); „Sf. Stanislav” de gradul II; Crucea ofițerească de gradul IV pentru merite cetățenești (1903, Bulgaria); Crucea de comandor de gradul III; Ordinul „Crucea de Argint a Legiunii Împărătești a Mântuitorului” (1904, Grecia); Medalia de argint a Crucii Roșii, în urma războiului ruso-japonez din 1904-1905 (1906, Imperiul Rus); însemnul Crucii Roșii (1907); Ordinul „Ferdinand I” și Coroana României.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2010”. – Chișinău, 2009. – P. 155-156.

Bibliografie selectivă:

Baciu, Gheorghe. // Baciu, Gheorghe. File din trecutul medicinei basarabene / Gheorghe Baciu. – Chișinău : [S. n.], 2015. – P. 30-31 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://library.usmf.md/sites/default/files/2018-10/11.%20File%20din%20trecut.pdf> (accesat : 14.08.2020).

Colesnic, Iurie. Pantelimon Sinadino // Colesnic Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 7 / Iurie Colesnic. – Chișinău : Ulysse, 2007. – P. 20-45.

Colesnic, Iurie. Pantelimon Sinadino // Colesnic Iurie. Generația Unirii / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum, 2004. – P. 294.

Istoria lui Pantelimon Sinadino [Resursă electronică] // <https://ultimaadresa.md/2017/11/09/istoria-lui-pantelimon-sinadino/> (accesat : 14.08.2020).

Pantelimon Sinadino, un primar grec al Chișinăului // Tim-pul. – 2014. – 7 ian. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://>

www.timpul.md/articol/personalitatea-zilei--pantelimon-sinadino-un-primar-grec-al-chiinaului-53457.html (accesat : 14.08.2020).

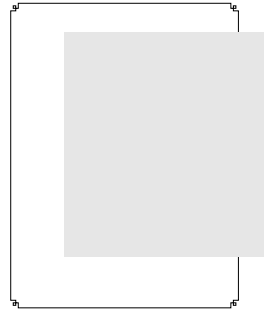
Suveică, Svetlana. Chișinăul în anii primului război mondial : de la hotarul de vest al Imperiului Rus la hotarul de est al României Mari [referire și la Pantelimon V. Sinadino] / Svetlana Suveică, Virgil Păslariuc // Plural : Istorie, cultură, societate. – 2018. – Nr 1. – P. 5-42 ; [Resursă electronică]. – URL : https://plural.upsc.md/wp-content/uploads/2018/11/Suveica_Paslariuc-5-42.pdf (accesat : 14.08.2020).

Suveică, Svetlana. Discuțiile dintre Panteleimon V. Sinadino, Alexandru Marghiloman și Constantin Stere / Svetlana Suveică // Magazin istoric. – 2018. – Aprilie. – P. 37-41.

Suveică, Svetlana. O (micro) istorie a unirii Basarabiei cu România. Discuțiile dintre Panteleimon V. Sinadino, Alexandru Marghiloman și Constantin Stere (1918) / Svetlana Suveică // Constantin Stere – prozator, publicist, jurist și om politic – 150 de ani de la naștere. Materialele conferinței științifice internaționale Chișinău ; Iași: Editura Vasiliană, 2016. – P. 166-196.

[**Țăcu, Octavian**]. Curiozitățile Centenarului (8) : Metamorfozele lui Pantelimon Sinadino (1875-1940) [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/curiozitatile-centenarului-pantelimon-sinadino-octavian-ticu/28893555.html> (accesat : 14.08.2020).

V. M.

Lotis DOLËNGA 1905-1961

Pseudonimul literar al Elisabetei Șișco-Eliade. Poetă și prozatoare română, originară din Basarabia.

S-a născut la 10 septembrie 1905 la Brătușeni, județul Bălți. Se stinge din viață în anul 1961, la București.

Descendentă dintr-o familie de nobili români și lituanieni, era fiica Elizei (născută Gafenco) și a lui Iosif Șișko. Și-a petrecut copilăria și a învățat în Franța. Și-a definitivat studiile în România. A întreprins mai multe călătorii de documentare în străinătate, alegându-și drept obiect de studiu istoria.

Până în 1940 a fost profesoară de limba franceză la Liceul de Fete „Domnița Ileana” din Bălți, refugiindu-se apoi la București.

A participat activ la viața culturală din Basarabia interbelică, colaborând la publicațiile vremii: „Glasul Moldovei”, „Zvonul”, „Poetul”, „Moldova de la Nistru”, „Flori de stepă”, „Itinerar”, „Bugeacul”, „Viața Basarabiei”, „L'Indépendance roumaine”, „La Roumanie” etc.

A debutat editorial în 1929 cu placheta de versuri „Le Luth brisé”, apărută la Ed. „Carmen Sylva” din București. Au urmat volumele edi-

tate la Bălți sau București, în limbile franceză, rusă și română – „L'idylle d'un poète”, „A l'Inconnu” (1929); „Завитки хризантемы” (1937); „Simfonia amurgului” (1937), „Petale de crizanteme” (1937), „Cartea ultimelor vise” (1940), „Picături de tristețe” (1940), „Slove de jar” (1941), „Flori albastre” (1942) ș. a.

De asemenea, a scris și romane: „În ghearele vulturului”, editat în 1937, celorlalte trei – „Lacul himerelor”, „Cei de prisos”, „Cetatea lui Arald” – li se cunoaște doar titlul. A tradus versuri de Rabindranath Tagore.

A fost membru al Societății Scriitorilor Basarabeni.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2005”. – Chișinău, 2004. – P. 258.

Bibliografie selectivă:

****Dolënga, Lotis.** În ghearele vulturului / Lotis Dolënga. – București : Ed. Cuget și Artă, 1937. – 212 p.

Baciu, Gheorghe. Elisabeta Eliade (10.IX.1905-1961) : [poetă basarabeană cu numele literar Lotis Dolënga] // Baciu, Gheorghe. Personalități notorii ale neamului / Gheorghe Baciu ; consultant istoric : Ion Valer Xenofontov ; red. : Ana Manole. – Chișinău : [S. n.], 2018. – P. 136-138.

Burlacu, Alexandru. [Lotis Dolënga și romanul ei „În ghearele vulturului”] // Burlacu, Alexandru. Tentația sincronizării : Eșeu despre literatura română din Basarabia. Anii '20-'30 / Alexandru Burlacu. – Timișoara : Editura Augusta, 2002. – P. 224-225.

Colesnic, Iurie. Lotis Dolënga // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 2 / Iurie Colesnic. – Chișinău : Museum 1997. – P. 144-149.

Colesnic, Iurie. Dolenga, Lo-

tis (Elisabeta Eliad) (10.IX.1905, s. Brătușeni, jud. Bălți – 1961, București), profesoară, scriitoare / Iurie Colesnic // Femei din Moldova : encicl. – Chișinău, 2000. – P. 100-101.

Colesnic, Iurie. Lotis Dolënga // Colesnic, Iurie. Timp și istorie : Autori de la „Viața Basarabiei” / Iurie Colesnic ; pref. : Lidia Kulikovski ; red. : Dana Paiu ; cop. : Brândușa Kolesnik ; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chișinău : „Grafema Libris” SRL ; Ulysse, 2011. – P. 39.

Colesnic, Iurie. Lotis Dolënga / Iurie Colesnic // Oameni. Locuri. Destine / Asociația Culturală „Parcova - Nova” ; red.-șef : Ion Negrei. – 2014. – Nr 7-8. – P. 53-58.

Colesnic, Iurie. Un fenomen literar de unicat : [Lotis Dolënga născută Elisabeta Eliade] / Iurie Colesnic // Florile dalbe. – 2010. – 25 mar. – P. 7.

Grati, Aliona. Lotis Dolënga : în căutarea formulei poetice / Aliona Grati // Metaliteratură. – 2001. – Nr 4. – P. 91-93.

Radiana, Rafail. Lotis Dolënga. Simfonia amurgului / Rafail Radiana // Viața Basarabiei. – 1937. – Nr 10. – P. 60. – [art. semnat cu pseudonimul lui N. Costenco] ; [Resursă electronică]. – URL : <http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0periodice--00-1---0-10-0---0---0direct-10---4-----0-11-11-ro-50---20-about---00-3-1-00-0-0-11-1-0utfZz-8-00&a=d-&c1=CL1.8.1&d=JG167.33> (accesat : 19.08.2020).

Rachieru, Adrian Dinu. Interbelicul basarabean și poezia de tranziție (Voci feminine). Lotis Dolënga și „gondola fan-teziei” / Adrian Dinu Rachieru // Revista de lingvistică și știință literară. – 2008. – Nr 3-4. – P. 33-34.

Țarălungă, Ecaterina. Dolënga Lotis // Țarălungă, Ecaterina. Enciclopedia identității românești / Ecaterina Țarălungă. – București : Litera, 2011. – P. 270.

Vrabie, Diana. Lotis Dolënga – o estetică a existenței / Diana

Vrabie // Români majoritari/români minoritari : interferențe și coabitări lingvistice, literare și etnologice. – Iași : Editura Alfa, 2007. – P. 623-630 ; [Resursă electronică]. – URL : http://www.philippide.ro/Romani%20majoritari_2007/57_VRABIE.pdf (accesat : 19.08.2020).

Vrabie, Diana. Lotis Dolënga – recuperări literare / Diana Vrabie // Dunărea de Jos. – 2009. – Iulie (Nr 89). – P. 38-39, 51 ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.ccdj.ro/files/89.pdf> (accesat : 19.08.2020).
V. M.

Numa PATLAJAN
1888-1961

Sculptor francez, originar din Basarabia. Cunoscut și sub numele: Numa Patlagean, Nuhem Ber Patlazhan sau Naum G. Patlazhan.

S-a născut în anul 1888, la Chișinău, într-o familie de evrei (tatăl său, un mic comerciant, a fost victimă a pogromului din 1903). S-a stins din viață în anul 1961, la Antibes, Franța.

A studiat la Școala de Desen din Chișinău, în atelierul de sculptură al profesorului Vladimir Ocușco (1907-1911). Lucrarea sa de diplomă a fost bustul lui Vladimir Ocușco (1911).

După studiile la Chișinău, pleacă inițial în Elveția, apoi se stabilește în Franța. (În Franța au emigrat ulterior și cei doi frați ai săi, care au devenit artiști plastici apreciați:

Shloyme Patlazhan sau Gabriel Spat, pictor, în 1944 a emigrat în SUA și Alexandre Patlagean, caricaturist).

A studiat la École des Beaux Arts din Paris, în atelierul sculptorului Aristide Maillol. I-a cunoscut și pe Auguste Rodin, Antoine Bourdelle și Charles Despiau. A realizat portrete și figuri simbolice. Până în 1918 și-a expus lucrările la Chișinău și la Odesa.

În anii Primului Război Mondial a plecat în America. Revenind în Franța, organizează la Paris prima sa expoziție personală (1920). În 1921 își expune lucrările la Londra, apoi și New York (1929). Și-a organizat expoziții în Germania, Belgia și în alte țări.

Opera lui este expusă în muzeul Vuster din Massachusetts (SUA) și achiziționată în colecții particulare.

De asemenea, a fost profesor de sculptură la Sorbona, la Weimar (Germania), la universități din Columbia și Chicago și președinte al Secției de estetică a Societății pentru Studiul Formelor (Section d'Esthétique de la Société d' Étude des Formes Humaines).

Bibliografie selectiva:

**Aressy, Lucien. Numa Patlagean, sculpteur. Étude critique / Lucien Aressy. – Paris : Maison d' Art et d' Edition, 1920. – 30 p.

An exhibition of sculpture by Numa Patlagean : October the thirteenth through November the third, 1929. By Patlagean, Numa; Worcester Art Museum. Catalogue Of The Exhibition [Resursă electronică] // <https://archive.org/details/exhibitiono->

fscul00patl/mode/2up (accesat : 28.07.2020).

Bronze Early Twentieth By Numa Patlagean The Mandiant [Resursă electronică] // <https://www.proantic.com/en/display.php?mode=obj&id=571503> (accesat : 28.07.2020).

Colesnic, Iurie. Discipolii lui Vl. Okuşko. Niuma Patlajan / Iurie Colesnic // Magazin bibliologic. – 2015. – Nr 1-4. – P. 123; [Resursă electronică]. – URL : https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115_124_Vladimir%20Okusko...%20ctitorul%20ce-a%20ramas%20neintrecut%20in%20istoria%20noastra.pdf (accesat : 28.07.2020).

Colesnic, Iurie. Un sculptor basarabean cu opere într-un muzeu din America : [Niuma Patlajan (1888, Chişinău – 1961, Antibes, Franţa)] / Iurie Colesnic // Basarabeni în lume : (Col. de materiale şi doc. prez. la polipticul cultural-ist. şi şt. omonim). – Chişinău, 2007. – Vol. 4. – P. 107-109.

Colesnic, Iurie. Un sculptor de talie europeană – anonim la el acasă [Niuma (Naum) Patlajan] / Iurie Colesnic // Flux continuu. – 2002. – 17 mai. – P. 7; Basarabia necunoscută. Vol. 5 / Iurie Colesnic. – Chişinău, 2004. – P. 232-235.

Colesnic, Iurie. Un sculptor de talie europeană – anonim la el acasă [Niuma Patlajan] // Colesnic, Iurie. Chişinăul din inima noastră / Iurie Colesnic; Bibl. Municipală „B.P. Hasdeu”. – Chişinău : [S. n.], 2014. – P. 80-81; [Resursă electronică]. – URL : <https://ru.calameo.com/read/001858853171406f24793> (accesat : 28.07.2020).

Numa Patlagean (1888-1961) [Resursă electronică] // <http://www.artnet.com/artists/numa-patlagean/> (accesat : 28.07.2020).

Numa Patlagean [1888-1961] [Resursă electronică] // <https://agincourtowa.com/2013/05/31/numa-patlagean-1888-1961/> (accesat : 28.07.2020).

Personalitatea zilei. Naum Patlajan // Timpul. – 2014. – 17

dec. ; [Resursă electronică]. – URL : <https://www.timpul.md/timpulmd/articol/personalitatea-zilei--naum-patlajan-67573.html> (accesat : 28.07.2020).

Stavilă, Tudor. N. Patlajan // Stavilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940 / Tudor Stavilă. – Chişinău : Ştiinţa, 2000. – P. 27.

Stavilă, Tudor. Patlajean Niuma / Tudor Stavilă // Akademos. – 2014. – Nr 1 (32). – P. 152; [Resursă electronică]. – URL : http://akademos.asm.md/files/Academos_nr_1_32_2014.pdf (accesat : 28.07.2020).

V. M.

Orchestra de Muzică Populară „Mugurel” din Chişinău 1966

În anul 1966, pe lângă Filarmonica de Stat din Chişinău, a fost înfiinţat Ansamblul „Mugurel”, dirijat de Valeriu Negruţi (1966-1969), avându-i ca solişti pe Maria Drăgan, Valentina Cojocar, Vasile Marin, Anastasia Istrati, Lidia Bejenaru şi alţii. Cu Ansamblul „Mugurel” a cântat şi Nicolae Sulac.

În cei 8 ani de activitate a ansamblului (1966-1974) la pupitrul dirijoral s-au aflat Alexandru Vacarciuc, Mircea Oţel, Vasile Eşanu, iar ca instrumentişti au activat şi Nicolae Botgros, Petre Dabija, Ion Ciobanu. Ansamblul „Mugurel” a susţinut o activitate concertistică prodigioasă

în localităţile Moldovei, în fostele republici unionale şi a înregistrat câteva programe de concert la Radio Moldova. Cu participarea Ansamblului „Mugurel” a fost realizat şi un film muzical.

În anul 1987 Ion Dascăl a creat o componentă nouă a orchestrei, în cadrul căreia activează şi în prezent ca dirijor şi conducător artistic principal. Pe parcursul anilor au activat în Orchestra „Mugurel” Zinaida Julea, Nicolae Glib, Mihai Ciobanu, Ioana Căpraru, Tamara Chiţaniuc, Ana Barbu, Olga Ciolacu, Constantin Rotaru, Dumitru Gheorghiu, Vlad Gheorghelaş, Ileana Ţurcanu, iar ca instrumentişti – Ion Buldumea, Timofei Rusu, Nicolae Robu, Valentin Golomoz, Sergiu Diaconu, Marcel şi Cătălin Dascăl ş. a.

În colaborare cu Centrul Naţional de Creaţie Populară, orchestra a lansat mai mulţi tineri interpreţi: Lenuţa Gheorghită, Lenuţa Condurachi, Mariana Tudoreanu, Rodica Buhnă, Angela Ciochină ş. a.

Pe parcursul anilor de activitate artistică Orchestra de Muzică Populară „Mugurel” a susţinut concerte în mai multe localităţi din Republica Moldova cu solişti vocali. Este prezentă la Festivalurile „Crizantema de Argint”, „Nicolae Sulac”, „Maria Drăgan” ş. a., participă la diverse festivaluri şi concursuri organizate în România. A realizat mai multe albumuri şi CD-uri cu solişti vocali şi instrumentişti de pe ambele maluri ale Prutului. De asemenea, a prezentat mai multe serate de creaţie şi spectacole de divertisment organizate de OCI

„Moldova-Concert”.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2016”. – Chișinău, 2015. – P. 387.

Bibliografie selectivă:

Dascăl, Ion. Un neam, o viață, un destin / Ion Dascăl ; cuv. înainte de Victor Ghilaș, Marian Stârcea, Tudor Colac [et al.]. – Chișinău, 2012. – 299 p. : portr. ***

Dascăl, Ion. „Cred în înțelepciunea acestui popor.” : [interviu cu Ion Dascăl, dirijorul Orchestrei de Muzică Populară „Mugurel”] / Ion Dascăl ; consemnare : Marcela Gafton // Țara. – 1997. – 30 iun. – P. 4.

Ion Dascăl : [acordeonist, director artistic și prim-dirijor al Orchestrei de Muzică Populară „Mugurel”] // Timpul. – 2012. – 3 febr. – P. 3.

Marin, Vasile. „Mugurel” de altădată îmi asigură și azi existența : [interviu cu interpretul de muzică populară Vasile Marin] / Vasile Marin ; consemnare : Nicolae Roibu // Timpul : Săptămânal independent. – 2001. – 5 oct. – P. 19.

Nicolaescu, Gheorghe. Mai mult decât un Spiritus Rector : [maestrul Ion Dascăl, dirijorul Orchestrei de Muzică Populară „Mugurel”] / Gheorghe Nicolaescu // Realități culturale. – 2014. – Nr 2. – P. 26.

Nicolaescu, Gheorghe. Un model în desenul trinciului existențial [dirijorul Orchestrei de Muzică Populară „Mugurel” Ion Dascăl] / Gheorghe Nicolaescu // Realități culturale. – 2015. – Nr 2. – P. 13.

Odainic, Ioan Gh. Ansamblul „Mugurel” // Odainic, Ioan Gh. Almanah enciclopedic. Vol. 1 / Ioan Gh. Odainic. – Chișinău : Pontos, 2009. – P. 67.

Orchestra de Muzică Populară „Mugurel” a aniversat 50 de ani de la fondare [Resursă electronică] // <http://old.mc.gov.md/ro/content/orchestra-de-muzica-populara-mugurel-aniversat-50-de-ani-de-la-fondare> (accesat : 22.08.2020).

Orchestra de muzică populară „Mugurel” [Resursă electronică] // <http://moldovaconcert.md/collectivi/19/> (accesat : 22.08.2020).

Roibu, Nicolae. La un popas aniversar : Orchestra „Mugurel” și dirijorul Ion Dascăl / Nicolae Roibu // Moldova. – 2017. – Ianuarie/Februarie. – P. 28-33.

Roibu, Nicolae. Orchestra „Mugurel” a împlinit 40 de ani / Nicolae Roibu // Timpul. – 2006. – 12 dec. – P. 4.

Узун, Елена. Оркестр „Мугурел” на рубеже сорокалетия / Елена Узун // Молдавские ведомости : Еженедельная газета. – 2006. – 15 sept. – P. 6.

V. M.

Pantelimon ERHAN
1884-1971

Om politic și de stat, liderul primului guvern al Basarabiei.

S-a născut în anul 1884, în satul Tănătari, jud. Tighina. Se stinge din viață în anul 1971, la București.

A absolvit Seminarul Teologic din Chișinău (fiind coleg cu Pantelimon Halippa) și Facultatea de Litere a Universității din Petrograd (Petersburg). A activat în calitate de profesor (apoi și de director) la Liceul Principilor din Petrograd și asistent universitar.

În iunie 1917, împreună cu Ion Inculeț revine în Basarabia, în fruntea unei gru-

pări de revoluționari moldoveni de stânga, susținători ai revoluției ruse din februarie 1917. Membru al Partidului Socialist-Revoluționar. Devine membru în Sovietul Deputaților Țărani și Muncitori ai Chișinăului, apoi este ales membru (ulterior și președinte) în Comitetul executiv al Administrației Sociale a întregii provincii.

În iulie 1917 susține propunerea lui Vl. Hertza privind formarea a unui comitet pentru organizarea Sfatului Țării și elaborarea unui proiect privind autonomia Basarabiei. În Sfatul Țării a fost ales de Sovietul Gubernial al Țăranilor și a aderat la Frațiunea Țărănească. La 21 noiembrie 1917 a luat cuvântul în cadrul adunării de deschidere a Sfatului Țării. La propunerea lui, Sfatul Țării l-a ales președinte pe Ion Inculeț. La 7 decembrie 1917 a fost ales prim-director general al republicii (cel dintâi prim-ministru al Guvernului Republicii Democratice Moldovenești) și director general al Agriculturii. În aceeași perioadă a cerut ajutor militar reprezentanților Antantei (ce aveau reședința la Iași), solicitând trimiterea unui regiment ardelenesc, care să stea la dispoziția Guvernului. În ianuarie 1918, împreună cu I. Inculeț, a fost adus în fața unui tribunal revoluționar, compus din reprezentanții Frontotdelului, fiind acuzați de „separatism și solicitare de ajutor din partea Antantei”. L-a salvat de la moarte comandantul primului regiment moldovenesc Mihail Popa.

În cel de-al doilea guvern

a ocupat funcția de director general al învățământului. A fost membru și președinte al Comisiei a II a Agrară (16 august – 18 noiembrie 1918), precum și membru al Comisiei de Statute și Comisiei Administrative. Împreună cu Anton Crihan a elaborat reforma agrară pentru Basarabia.

La 27 martie 1918 a votat Unirea Basarabiei cu România. După Unire a fost ales deputat de două ori în Parlamentul român. A fost director al Liceului „B.P. Hasdeu” din Chișinău și a ocupat postul de director general al învățământului din Basarabia, fiind ales de mai multe ori președinte al Asociației Didactice Basarabene. În 1940 s-a refugiat în România, stabilindu-se cu traiul la București.

Distincții: Coroana României în grad de Ofițer și Ordinul „Ferdinand” în grad de Comandor.

A se vedea și articolul din „Calendar Național 2009”. – Chișinău, 2008. – P. 289-290.

Bibliografie selectivă:

Andronachi, Gh. V. Pantelimon Erhan // Andronachi, Gh. V. Albumul Basarabiei în jurul marelui eveniment al Unirii / Gh. V. Andronachi. – Chișinău : Imprimeria Chișinău, 1933. – P. 106.

Colesnic, Iurie. Erhan Pantelimon : [deputat în Sfatul Țării

(1884- 1971)] / Iurie Colesnic // Luminătorul. – 2008. – Nr 2 (95). – P. 59.

Colesnic, Iurie. Liderul primului Guvern al Basarabiei : [Pantelimon Erhan, președintele Consiliului directorilor generali în Guvernul aprobat de Sfatul Țării la 7 dec. 1917] / Iurie Colesnic // Timpul. – 2016. – 25 mar. – P. 17.

Colesnic, Iurie. Pantelimon Erhan // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 10 / Iurie Colesnic. – Chișinău : Epigraf SRL, 2015. – P. 58-67.

Colesnic, Iurie. Pantelimon Erhan // Colesnic, Iurie. Chișinăul și chișinăuienii / Iurie Colesnic ; pref. : Lidia Kulikovski ; lectori : Vlad Pohilă, Valeriu Rață ; Bibl. Municipală „B. P. Hasdeu”. – Chișinău : [S. n.], 2012. – P. 140.

Colesnic, Iurie. Pantelimon Erhan – liderul primului Guvern al Basarabiei / Iurie Colesnic // Natura. – 2005. – Ian. (Nr 1). – P. 14.

Colesnic, Iurie. Un portret biografic – Pantelimon Erhan / Iurie Colesnic // Flux : ediția de vineri. – 2002. – 2 aug. – P. 7.

Erhan Pantelimon : [deputat în Sfatul Țării, 1884-1971] // Basarabia – pământ românesc : Antologie. Vol. 2. – Chișinău : Serebia, 2018. – P. 752-753.

În culisele Istoriei. Liderul primului guvern al Basarabiei [Resursă electronică] // <https://www.timpul.md/articol/dam-start-unirii-in-culisele-istoriei--liderul-primului-guvern-al-basarabiei-90168.html?action=print> (accesat : 17.08.2020).

Pantelimon Erhan // Constantin, Ion. Ioan Pelivan : Pă-

rinte al mișcării naționale din Basarabia / Ion Constantin, Ion Negrei, Gheorghe Negru. – București : Biblioteca Bucureștilor, 2011. – P. 250-251 ; [Resursă electronică] // <http://basarabia-bucovina.info/wp-content/uploads/2015/03/Ioan-Pelivan-Parinte-al-Miscarii-de-Eliberare-Nationala-din-Basarabia.pdf> (accesat : 17.08.2020).

Personalitățile Centenarului : „Premierul” Pantelimon Erhan (1884-1971) [Resursă electronică] // <https://moldova.europalibera.org/a/personalitate-centenarului-pantelimon-erhan/28908049.html> (accesat : 17.08.2020).

Poștarencu, Dinu. Precizări și completări la biografiile unor membri ai Sfatului Țării : [inclusiv Pantelimon Erhan] / Dinu Poștarencu // Tyragetia : Anuar. – 2003. – [Vol.] 12. – P. 187-191.

Tașcă, Mihai. Cărțile de vizită ale deputaților Sfatului Țării : [Ion Inculeț, Pan Halippa, Gheorghe Tudor, Teodor Neaga, Pantelimon Erhan, Daniel Ciugureanu (1885-1950)] / Mihai Tașcă // Timpul. – 2011. – 21 ian. – P. 23.

Țărălună, Ecaterina. Erhan Pantelimon // Țărălună, Ecaterina. Enciclopedia identității românești. Personalități / Ecaterina Țărălună. – București : Litera Internațional, 2011. – P. 297.

Țurcanu, Ion. Pantelimon Erhan, 1884-1971 // Țurcanu, Ion. Sfatul Țării : Istoria zbuciumată a unei importante instituții politice basarabene din anii 1917-1918 / Ion Țurcanu. – Chișinău : ARC, 2018. – P. 266-267.

V. M.

CRITERII DE SELECTARE A NUMELOR DE PERSONALITĂȚI PENTRU CALENDAR NAȚIONAL

1. **Calendar Național** este o publicație depolitizată și nepărtinitoare.
2. **Calendarul** are un caracter enciclopedic, cuprinzând nume de referință din toate domeniile.
3. Pivotal **Calendarului** îl formează numele de personalități originare din Republica Moldova sau care au activat în Republica Moldova.
4. **Calendarul** include nume de referință din cultura și civilizația universală, cu o selecție mai largă a numelor din culturile și civilizațiile vecine, ale căror istorie și prezent interferează cu istoria și prezentul Republicii Moldova.
5. Criteriul principal de selectare a numelor este cel valoric. Se includ nume de personalități cu o contribuție marcantă la dezvoltarea unui sau altui domeniu, la mișcarea de idei, la progresul culturii și civilizației, certificată prin activitate, titluri științifice și onorifice, distincții, premii, includerea numelui în dicționare, enciclopedii, manuale, lucrări despre personalitatea respectivă. Nu se admite excluderea numelor de persoane, care s-au remarcat prin contribuții reale într-un domeniu sau altul, din perspectivă politică sau din alte motive care contravin principiului imparțialității.
6. Articolele (datele) elaborate pentru **Calendar** vor purta un caracter strict enciclopedic, excluzându-se comentariile subiective de orice ordin. Volumul articolului va depinde de contribuția fiecărei personalități, nominalizate în **Calendar**; orice alte criterii în acest sens vor fi excluse.
7. Având în vedere limitele financiare ale BNRM, în **Calendar** se includ numai date jubiliare, începând de la 50 de ani. În cazuri excepționale, prin decizia specială a Colegiului de redacție și la rugămintea Asociațiilor profesionale și a Uniunilor de Creație, se vor include date cu „5” (55, 65, 75, 85 etc.), motivarea urmând să țină în exclusivitate de valoare și de contribuția personalității. Din aceleași motive economice, volumul total al **Calendarului** urmează a fi de aproximativ 40 de coli de tipar.
8. Numele de personalități se documentează, de regulă, într-o singură ediție, urmând ca edițiile ulterioare (de peste 5, 10 ani) să includă doar informații noi, făcându-se trimitere la articolul publicat anterior. Numele de personalități care nu vor fi documentate, vor fi însoțite de o informație breviate.
9. În **Calendar** nu se includ nume de persoane care au comis crime grave împotriva umanității sau cărora li s-a depistat un furt intelectual dovedit; de asemenea, Calendarul nu va conține articole despre activitatea persoanelor care și-au permis infamii la adresa Republicii Moldova. Deciziile Colegiului de redacție în această privință vor fi axate pe documente veridice.

Colegiul de redacție al Calendarului Național

INDEX ALFABETIC AL DATELOR MEMORABILE DOCUMENTATE

A

Academia de Științe a Moldovei 280-281
 Alexandri Nicolae N. 85
 Alexe Dan 48-49
 Aman Theodor 124-126
 Amihalachioaie Mihai 89
 Anania Bartolomeu (Valeriu) 121-123
 Angelescu Nicolae 491-492
 Anton Pavel 402-403
 Antoseac Arcadie 117-119
 Arușanov Ernest 68-69
 Asociația „Astra Basarabeană” 391-392
 Axionov Băno 138-141

B

Baciu Gheorghe 414-416
 Baillayre Auguste 180-181
 Balaban Claudia 162-163
 Banariuc Gheorghe 110-111
 Bantoș Ana 152-154
 Basarab Mircea 194-195
 Bălan Maria (Marica) 138
 Bănulescu-Bodoni Gavriil 130-132
 Bârlădeanu Lucreția 224-225
 Belinschi Elena 241-243
 Bernardazzi Alexandru 288-289
 Beșleagă Vladimir 319-321
 Bezviconi Gheorghe 283-284
 Bianu Ioan 422-423
 Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” 519
 Biserica „Sfântul Pantelimon” 515-516
 Biserica Sfinții „Arhangheli Mihail și Gavriil” 323-325
 Bivol Efim 37-38
 Bivol Nicolae 234-235
 Bobână Gheorghe 302-304
 Bodescu Vladimir 452
 Bogatu Petru 297-299
 Bogdanovschi Efim 490-491
 Bogos Dimitrie 204-205
 Bogos Sergiu D. 517
 Boicu Leonid 184-185
 Borodac Alexandru 70-71

Botezat Eugen C. 119-120
 Botnarencu Pantelimon 142
 Botnariuc Ștefan 364
 Buciuceanu Iulia 267-268
 Budilevschi Valentin 380-382
 Bujniță Teodosie 351-352
 Bulandra Tony 115
 Burghiu Iacob 293
 Buzdugan Vasile 71-72

C

Calimachi-Catargiu Nicolae 67
 Calistru Anatol 201-203
 Cantemir Grigore 418-419
 Capcelea Arcadie 57-58
 Caraman Mihail 394-395
 Cataraga Tudor 341-343
 Cațaveică Ion 243-244
 Cazacu Petre 419-420
 Cazimirova Ecaterina 493-494
 Căun Victor 497-498
 Cealâc Tihon 278-279
 Ceban Amos 294-295
 Cegan Dorimedont (Nicolae) 101-103
 Cemortan Stela 468-470
 Cernovodeanu Dan 423-424
 Cheptea Virgil 163-164
 Chetraru Nicolae 445-446
 Chicuș Nicolae 350-351
 Chiper Ioan 399-401
 Chiperi Marieta 428-429
 Chircă Viorica 276-277
 Chiriac Teo 223-224
 Chiriac Vlad 429-430
 Chistol Igor 384
 Chistruga Ion 495
 Chișinău 304-306
 Chițaniuc Tamara 56-57
 Cijevschi Vasile 299
 Cincilei Gheorghe 405-406
 Ciobanu Constantin I. 226-228
 Ciobanu Dumitru 112-113
 Ciobanu Ilarion 452-453
 Ciolac Nicolae 217-218
 Ciolac Vladimir 168-169
 Ciorbă Toma 505-506
 Circova-Ghibu Zinaida 488
 Ciubotaru Anatol 478-480

Ciubotaru Mihail Ion 427-428
 Cobâleanschi Oleg 166
 Cocârlă Pavel 466-467
 Codru Anatol 185-186
 Cojocaru Teodosie 46-47
 Cojocaru Vadim 209-211
 Colin Vladimir 183-184
 Colța Mihai 349-350
 Colțun Gheorghe 289-291
 Condrea Vasile 161
 Conduraru Vladimir 363
 Constantin(ov) Vasile 21
 Constantinov Valentin 65-67
 Coroamă-Stanca Sorana 49-51
 Costin Nicolae 151-152
 Coșeriu Eugen 325-327
 Coteanu Ecaterina 62
 Cotelnic Ala 106-107
 Covaliov Victor 393-394
 Crăciun Emil C. 216-217
 Crăciun Vasile 433-434
 Creangă Ovidiu 77
 Cristei Tamara 173-174
 Croitoru Gheorghe 198
 Crușevan-Florescu Olga 240-241
 Cupcea Ala 164-165
 Cupcea Pimen 370-371
 Curtu Valeriu 165-166
 Cuzmin Galina 382
 Cuznețov Larisa 281-283

D

Daghi Ion 353-355
 Danilov Maria 155-157
 Darie Nicolae 80-81
 Dânga Valentin 308-309
 Deleanu Baca 203
 Dodiță Gheorghe 159-160
 Dokucaev Vasili 100-101
 Dolenga Lotis 523-524
 Doncev Vladimir 514
 Donici Alexandru N. 256-257
 Donos Andrei 444-445
 Draganiuc Chiril 174-176
 Dragnev Demir 327-329
 Drucec Vitalie 352-353
 Druță Gheorghe 214-215
 Duca Sergiu 27-28
 Dudnic Petru 252-253

Dulgheriu Valeriu 109-110
Dumbrăveanu Luminița 453-456
Dumbrăveanu Victor 362-363
Dumeniuc Ion 195-196
Dușceac Viorel 24-25

E

Enescu George 360-362
Eremia Anatol 291-292
Erhan Pantelimon 526-527
Esina Reghina 258
Eșanu Nicolae 199-200
Ețco Constantin 311-314

F

Facultatea de Teologie a
Universității din Iași cu sediul
la Chișinău 382-384
Feuraș Eugenia 496-497
Filip-Lupu Grigore 44-45
Fiurer Grigore 514-515
Furdui Galina 262-263
Furnică Ion 251-252

G

Gafencu Valeriu 51-52
Gafencu Vasile 62-64
Gaidric Constantin 387-389
Garștea Elena 294
Gavriliță Lidia 450-451
Gărbălău Nicolae 339-341
Gherman Victor 501
Gherșfeld David 372
Ghibu Nicolae 476-477
Ghimpu-Munteanu Veta (Eli-
zaveta) 95-96
Ghițu Dumitru 35-36
Golub Valentin 420
Gornea Filip 474-475
Grabco Alexei 357-358
Grabco Daria 397-398
Grămadă Ion 25-27
Gremalschi Anatol 395-397
Gribincea Nicolae 440-442
Grigoriu Grigore 141-142
Grigorovici Gheorghe (Geor-
ge) 193-194
Groppa Stanislav 206-208
Grosu Vasile 492
Grumeza Andrei 488-489
Gudumac Eva 196-198
Gulea Aurelian 221-223
Guțu Eugen 301-302

H

Haret Spiru 78-79
Hâncu (Hânculov) Calistrat
277-278
Hâncu Ion 330-331
Hepites Ștefan 81-84
Hîncu Rodica 501-503
Holban Ion 31-33
Holban Ștefan 31-33
Horovski Iurie 471-472
Hortolomei Nicolae 28-29
Hurmuzachi Alexandru 103

J

Jacotă Anatol 260-262
Jalbă Ghenadie 431-432
Jireghea Petru 205-206

I

Iachimov Ion 495-496
Ibrăileanu Garabet 218-219
Independența de stat a Repu-
blicii Moldova 367-370
Ioniță Mircea 338-339
Iorga Nicolae 238-239
Iovu Mihail 403-404
Isopescu – Grecul Constantin
64-65
Ispas Sabina 41-43
Istrati Lidia 264-265
Izbeștiuc Valentina 424

K

Kameneva Nelly 438-439
Kulikovski Lidia 104-106
Kurtz Robert 498

L

Laurian August Treboniu 89-91
Lăcustă Victor 244-247
Leu Ion 465-466
Levit Efim 385-386
Levițchi Vasile 472-473
Lupan Nicolae 120-121
Lupașcu Galina 147-148

M

Maior Petru 76
Makarov Vitalii 347-348
Malinowski Tadeuș 432-433
Mamina Ion 345-346
Mamot Eugen 55-56

Manole Ana 435-436
Manolescu Ion 84-85
Mardare Gheorghe 189-190
Mare Gheorghe 380
Marinescu Calina 504
Masalskaia Ninei N. 40-41
Matcovschi Alexandrina 402
Maximilian Silvestru 21-23
Mazur Minodora 420-422
Mănăstirea Putna 510
Melniciuc Ion 126-128
Menșicov-Vutcărău Ala 73-74
Metleaeva Miroslava 389-390
Mihnea Paul 309-311
Milescu Spătaru Nicolae 232-
233
Mamina Ion 345-346
Minciună Vitalie 364-365
Minulescu Ion 33-34
Mironenco Iaroslav 489-490
Mișov Ludmila 362
Moldovan Dumitru 461-463
Morărescu Ion 113-114
Moșia Chișinău 509-510
Motrescu Ilie 358-360
Movileanu Pavel 295-296
Mustea Gheorghe 190-191

N

Nagacevschi (Ilnițchi) Nina 46
Nedelescu Vasile 332-333
Negoiță Iurie 464-465
Negru Boris 398-399
Negru-Vodă Alexandru 160-
161
Negură Andrei 356-357
Nicolaev Neonila 504-505

O

Oprea Gheorghe 116-117
Orchestra de Muzică Populară
„Mugurel” 525-526
Ostap Andrei 463-464
Oțel Mircea 331-332

P

Palladi Tudor 250-251
Panaitescu-Perpessicius Dimi-
trie 442-443
Panfil Vera 494
Pann Anton 512-513
Parhomovici Andrei 413-414

Pasat (Păsat) Dumitru 91-93
Patlajan Niuma 524-525
Patraș Mihai 268-270
Patriarhul Daniel (Ciubotea) 314-317
Pelivan Maria 133-134
Petrescu Paul 273-274
Piersic Florin 53-54
Pirogan Vadim 275-276
Pisarjevski Lev 17-18
Ploae Maria 87-88
Pojar Serghei 169-170
Popa Temistocle 272-273
Popescu Dan 346-347
Popovici Teodor 300-301
Popușoi Eugen 365-366
Potârniche Mihai 29-31
Prinț Iacob 407-408
Puiu Ion 236-237

R

Rădăuțanu Sergiu 259-260
Râmbu Nicolae 52-53
Reabțov Gheorghe 149-151
Regele Mihai I 446-448
Revenco Valeriu 39-40
Revista „Gândirea” 181-182
Revista „Însemnări ieșene” 18-19
„Revista Moldovei” 183
Romanescu Eleonora 171-172
Roșca Andrei 481-482
Roșcovanu Eugen 38-39
Rotaru Vladimir 434-435
Rusnac Vladimir 264
Russev Iurie 158-159
Russo-Bosie Nadejda 257-258
Rusu Dorina N. 191-193
Rusu Grigore 157-158
Rusu Vitalie 348-349
Rusu-Ciobanu Victor 470-471

S

Saharov Andrei 211-212
Sajin Tudor 253-255
Scarlat Iustin 148-149
Schmidt Carol (Karl-Ferdinand Schmidt) 266-267
Schifosovschi Nikolai 143-146
Scobioală Andrei 451

Scobioală Aurel 401-402
Scvorțov Dumitru 448
Secară (Sacară) Vasile 146-147
Semențul Arcadie 24-25
Senkevici (Sinchevici) Serafi-
ma 187-188
Sfeclă Ion 477-478
Siminel Vasile 235-236
Smișnoi Maria 366-367
Sinadino Pantelimon V. 522-
523
Societatea de Arte Frumoase
din Basarabia 520-522
Sofroni Dumitru 143
Solomon Dumitru 473-474
Soltan Petru 279-280
Soltan Valeriu 200-201
Sorescu Marin 86-87
Spătaru Nicolae 36-37
Spitalul Clinic de Boli
Infecțioase „Toma Ciorbă”
517-518
Strezeva Svetlana 480-481
Stoica Valentina 425
Strâmbu Ipolit 208-209
Sturdza Alexandru Scarlat 476
Sulac Nicolae 384-385
Suruceanu Nicolae I. 516

Ș

Șcerbațchi Ion 260
Șciuca Svetlana 19-21
Școala Domnească din Chi-
șinău 510-512
Șerban Constantin 34-35
Șevcișin Gheorghe 467-468
Șilingovski Pavel 79-80
Șișcanu Ion 128-129
Șoihet Simion 18
Ștefăneț Anatol 47-48
Șumski Vadim 170-171
Șvitchi Ion-Gheorghe 355-356

T

Tălâmbuță Ion 72-73
Tecuci Virgil 166-167
Timonu Dominte 344-345
Timuș Andrei 436-438
Toderașcu Mihai 430-431
Todorașcu Eugenia 386-387

Todorov Ilie 23-24
Toma Simion 374-376
Tomov Petru 263
Tulnic (Manolescu) Vitalie
108-109

Ț

Țau Elena 296-297
Țăranu Anatol 439-440
Țăbuleac Ada (Adelaida) 81
Țoncev Ludmila 318-319
Țurcanu Ianoș 321-323

U

Udalov Iuri 341
Umanet Valeriu 443-444
Ungureanu Lidia 426-427
Universitatea de Stat din Mol-
dova 412-413
Ursu Mihai 372-374

V

Valica Vladimir 255-256
Vasilenco Ion 43-44
Vasilos Liuba 482-484
Velixar Sofia 425-426
Verbițchi Eugen 416-417
Verebceanu Galaction 306-
308
Verhola Vitali 333-334
Vetrilă Ștefan 274-275
Vieru Ion 492-493
Vlad Pavel 247-249
Vladimirescu Tudor 219-221
Vnorovschi Cleopatra 460-461
Voineac Vasile 499-500
Volconovici Liviu 213-214
Voloșescu Maria 520
Vronschih Mihail 270-272
Vulcan Iosif 132-133

Z

Zagorschi Vasile 93-94
Zaharia Ion 343-344
Zavtoni Paulina 449-450
Zăkov Ghenadi 111-112
Zelinski Nicolae D. 69-70
Zorilă Valentin 74-75

SUMAR

IANUARIE		Valentin Zorilă	74
Lev Pissarjevski	17	Petru Maior	76
Simion Șoihet	18	Ovidiu Creangă	77
Revista „Însemnări ieșene”	18	Spiru Haret	78
Svetlana Șciuca	19	Pavel Șilingovski	79
Vasile Constantin(ov)	21	Nicolae Darie	80
Silvestru Maximilian	21	Ada (Adelaida) Țăbuleac	81
Ilie Todorov	23	Ștefan Hepites	81
Arcadie Sementul	24	Ion Manolescu	84
Viorel Dușciac	24	Nicolae N. Alexandri	85
Ion Grămadă	25	Marin Sorescu	86
Sergiu Duca	27	Maria Ploae	87
Nicolae Hortolomei	28	Mihai Amihalachioaie	89
Mihai Potârniche	29	August Treboniu Laurian	89
Ion Holban	31	Dumitru Pasat	91
Ion Minulescu	33	Vasile Zagorschi	93
Constantin Șerban	34	Veta (Elizaveta) Ghimpu-Munteanu	95
Dumitru Ghițu	35		
Nicolae Spătaru	36	MARTIE	
Efim Bivol	37	Vasili Dokuceaev	100
Eugen Roșcovanu	38	PS Dorimedont (Nicolae) Cecan	101
Valeriu Revenco	39	Alexandru Hurmuzachi	103
Nina N. Masalskaia	40	Lidia Kulikovski	104
Sabina Ispas	41	Ala Cotelnic	106
Ion Vasilenco	43	Vitalie Tulnic	108
Grigore Filip-Lupu	44	Valeriu Dulgheru	109
Nina Nagacevschi (Ilnițchi)	46	Gheorghe Banariuc	110
Teodosie Cojocar	46	Ghenadi Zăkov	111
Anatol Ștefăneț	47	Dumitru Ciobanu	112
Dan Alexe	48	Ion Morărescu	113
Sorana Coroamă-Stanca	49	Tony Bulandra	115
Valeriu Gafencu	51	Gheorghe Oprea	116
Nicolae Râmbu	52	Arcadie Antoseac	117
Florin Piersic	53	Eugen C. Botezat	119
Eugen Mamot	55	Nicolae Lupan	120
Tamara Chițaniuc	56	Bartolomeu (Valeriu) Anania	121
Arcadie Capcelea	57	Theodor Aman	124
		Ion Melniciuc	126
FEBRUARIE		Ion Șișcanu	128
Ecaterina Coteanu	62	Gavriil Bănulescu-Bodoni	130
Vasile Gafencu	62	Iosif Vulcan	132
Constantin Isopescu-Grecul	64	Maria Pelivan	133
Valentin Constantinov	65		
Nicolae Calimachi-Catargiu	67	APRILIE	
Ernest Arușanov	68	Maria (Marica) Bălan	138
Nicolae D. Zelinski	69	Băno Axionov	138
Alexandru Borodac	70	Grigore Grigoriu	141
Vasile Buzdugan	71	Pantelimon Botnarenco	142
Ion Tălămbuță	72	Dumitru Sofroni	143
Ala Menșicov-Vutcărau	73	Nikolai Sclifosovschi	143

Vasile Secară	146	Gheorghe Druță	214
Galina Lupașcu	147	Emil Crăciun	216
Iustin Scarlat	148	Nicolae Ciolac	217
Gheorghe Reabțov	149	Garabet Ibrăileanu	218
Nicolae Costin	151	Tudor Vladimirescu	219
Ana Bantoș	152	Aurelian Gulea	221
Maria Danilov	155	Teo Chiriac	223
Grigore Rusu	157	Lucreției Bârlădeanu	224
Iurie Russev	158	Constantin I. Ciobanu	226
Gheorghe Dodiță	159		
Alexandru Negru-Vodă	160	IUNIE	
Vasile Condrea	161	Nicolae Milescu Spătaru	232
Claudia Balaban	162	Nicolae Bivol	234
Virgil Cheptea	163	Vasile Siminel	235
Ala Cupcea	164	Ion Puiu	236
Valeriu Curtu	165	Nicolae Iorga	238
Oleg Cobâleanschi	166	Olga Crușevan-Florescu	240
Virgil Tecuci	166	Elena Belinschi	241
Vladimir Ciolac	168	Ion Cațaveică	243
Serghei Pojar	169	Victor Lăcustă	244
Vadim Șumski	170	Pavel Vlad	247
Eleonora Romanescu	171	Tudor Palladi	250
Tamara Cristei	173	Ion Furnică	251
Chiril Draganiuc	174	Petru Dudnic	252
		Tudor Sajin	253
MAI		Vladimir Valica	255
Auguste Baillayre	180	Alexandru N. Donici	256
Revista „Gândirea”	181	Nadejda Russo-Bosie	257
„Revista Moldovei”	183	Reghina Esina	258
Vladimir Colin	183	Sergiu Rădăuțanu	259
Leonid Boicu	184	Ion Șcerbațchi	260
Anatol Codru	185	Anatol Jacotă	260
Serafima Senkevici (Sinchevici)	187	Galina Furdui	262
Gheorghe Mardare	189	Petru Tomov	263
Gheorghe Mustea	190	Vladimir Rusnac	264
Dorina N. Rusu	191	Lidia Istrati	264
Gheorghe (George) Grigorovici	193	Carol Schmidt (Karl-Ferdinand Șmidt)	266
Mircea Basarab	194	Iulia Buciuceanu	267
Ion Dumeniuc	195	Mihai Patraș	268
Eva Gudumac	196	Mihail Vronschih	270
Gheorghe Croitoru	198	Temistocle Popa	272
Nicolae Eșanu	199	Paul Petrescu	273
Valeriu Soltan	200	Ștefan Vetrilă	274
Anatol Calistru	201	Vadim Pirogan	275
Baca Deleanu	203	Viorica Chircă	276
Dimitrie Bogos	204	Calistrat Hâncu (Hânculov)	277
Petru Jireghea	205	Tihon Cealac	278
Stanislav Groppa	206	Petru Soltan	279
Ipolit Strâmbu	208	Academia de Științe a Moldovei	280
Vadim Cojocar	209	Larisa Cuznețov	281
Andrei Saharov	211	Gheorghe Bezviconi	283
Liviu Volconovici	213		

IULIE			
Alexandru Bernardazzi	288	George Enescu	360
Gheorghe Colțun	289	Ludmila Mișov	362
Anatol Eremia	291	Victor Dumbrăveanu	362
Iacob Burghiu	293	Vladimir Conduraru	363
Elena Garștea	294	Ștefan Botnariuc	364
Amos Ceban	294	Vitalie Minciună	364
Pavel Movileanu	295	Eugen Popușoi	365
Elena Țau	296	Maria Smișnoi	366
Petru Bogatu	297	Proclamarea independenței de stat a Republicii Moldova	367
Vasile Cijevschi	299	Pimen Cupcea	370
Teodor Popovici	300	Ștefan Holban	371
Eugen Guțu	301	David Gherșfeld	372
Gheorghe Bobâna	302	Mihai Ursu	372
Orașul Chișinău	304	Simion Toma	374
Galaction Verebceanu	306		
Valentin Dânga	308	SEPTEMBRIE	
Paul Mihnea	309	Gheorghe Mare	380
Constantin Ețco	311	Valentin Budilevschi	380
PF Daniel (Ciobotea)	314	Galinei Cuzmin 382	
Ludmila Țoncev	318	Facultatea de Teologie a Universității din Iași cu sediul la Chișinău	382
Vladimir Beșleagă	319	Igor Chistol	384
Ianoș Țurcanu	321	Nicolae Sulac	384
Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil”	323	Efim Levit	385
Eugen Coșeriu	325	Eugenia Todorașcu	386
Demir Dragnev	327	Constantin Gaidric	387
Ion Hâncu	330	Miroslava Metleaeva	389
Mircea Oțel	331	Asociația „Astra Basarabeană”	391
Vasile Nedelescu	332	Victor Covaliov	393
Vitali Verhola	333	Mihail Caraman	394
		Anatol Gremalschi	395
AUGUST		Daria Grabco	397
Mircea Ioniță	338	Boris Negru	398
Nicolae Gărbălău	339	Ioan Chiper	399
Iuri Udalov	341	Aurel Scobioală	401
Tudor Cataraga	341	Alexandrina Matcovschi	402
Ion Zaharia	343	Pavel Anton	402
Dominte Timonu	344	Mihail Iovu	403
Ion Mamina	345	Gheorghe Cincilei	405
Dan Popescu	346	Nina Crulicovschi	406
Vitalii Makarov	347	Iacob Prinț	407
Vitalie Rusu	348		
Mihai Colța	349	OCTOMBRIE	
Nicolae Chicuș	350	Universitatea de Stat din Moldova	412
Teodosie Bujniță	351	Andrei Parhomovici	413
Vitalie Drucec	352	Gheorghe Baci	414
Ion Daghi	353	Eugen Verbițchi	416
Ion-Gheorghe Șvitchi	355	Grigore Cantemir	418
Andrei Negură	356	Petre Cazacu	419
Alexei Grabco	357	Valentin Golub	420
Ilie Motrescu	358	Minodora Mazur	420

Ioan Bianu	422	Andrei Roșca	481
Dan Cernovodeanu	423	Liuba Vasilos	482
Valentina Izbeșciuc	424		
Valentina Stoica	425	DECEMBRIE	
Sofia Velixar	425	Zinaidei Circova-Ghibu	488
Lidia Ungureanu	426	Andrei Grumeza	488
Mihail Ion Ciubotaru	427	Iaroslav Mironenco	489
Marieta Chiperi	428	Efim Bogdanovschi	490
Vlad Chiriac	429	Nicolae Angelescu	491
Mihai Toderașcu	430	Vasile Grosu	492
Ghenadie Jalbă	431	Ion Vieru	492
Tadeuș Malinowski	432	Ecaterinei Cazimirov	493
Vasile Crăciun	433	Vera Panfil	494
Vladimir Rotaru	434	Ion Chistruga	495
Ana Manole	435	Ion Iachimov	495
Andrei Timuș	436	Eugenia Feuraș	496
Nelly Kameneva	438	Victor Căun	497
Anatol Țăranu	439	Robert Kurt	498
Nicolae Gribincea	440	Vasile Voineac	499
Dimitrie Panaitescu-Perpessicius	442	Victor Gherman	501
Valeriu Umaneț	443	Rodica Hîncu	501
Andrei Donos	444	Calina Marinescu	504
Nicolae Chetraru	445	Neonilei Nicolaev	504
Regele Mihai I	446	Toma Ciorbă	505
Dumitru Scvorțov	448		
Paulina Zavtoni	449	ALTE ANIVERSĂRI	
Lidia Gavriliță	450	Trecerea moșiei Chișinău în posesia	
Andrei Scobioală	451	lui Vlaicu Pârcălab	509
Vladimir Bodescu	452	Punerea pietrei de temelie a Mănăstirii	
Ilarion Ciobanu	452	Putna de către Ștefan cel Mare și Sfânt	510
Luminița Dumbrăveanu	453	Prima Școală Domnească din Chișinău	510
		Anton Pann	512
NOIEMBRIE		Vladimir Doncev	514
Cleopatra Vnorovschi	460	Grigore Fiurer	514
Dumitru Moldovan	461	Biserica „Sfântul Pantelimon”	
Andrei Ostap	463	din Chișinău	515
Iurie Negoită	464	Nicolae I. Suruceanu	516
Ion Leu	465	Sergiu D. Bogos	517
Pavel Cocârlă	466	Spitalul Clinic de Boli Infecțioase	
Gheorghe Șevcișin	467	„Toma Ciorbă” din Chișinău	517
Stela Cemortan	468	Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae”	519
Victor Rusu-Ciobanu	470	Maria Voloșescu	520
Iurie Horovski	471	Societatea de Arte Frumoase	
Vasile Levițchi	472	din Basarabia	520
Dumitru Solomon	473	Pantelimon V. Sinadino	522
Filip Gornea	474	Lotis Dolenga	523
Alexandru Scarlat Sturdza	476	Niuma Patlajan	524
Nicolae Ghibu	476	Orchestra de Muzică Populară	
Ion Sfeclă	477	„Mugurel” din Chișinău	525
Anatol Ciubotaru	478	Pantelimon Erhan	526
Svetlana Strezeva	480		

Calendar Național 2021

Bun de tipar: 21.12.2020

Coli de tipar: 67

Tiparul sub comanda nr. 18

executat la Primex-Com

Chișinău